

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 11 09 03 015 6

27/257

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

BM
522
.59
L82
v.3

Kluger, Solomon
Sefer she'elot u-teshuvot
Tuv ta'am ve-da'at

שאלות ותשובות טוב טעם ודעת

מהדורא תליתאי

על ש"ע וי"ד ח"א כולל שני מאות וארבעה וששים שו"ת מהחיבור הכולל
חברו ויסדו חד חד מן קמ"א.

ה"ה כבוד אדונינו מורינו ורבינו הרב המובהק אור גדול ליהודים מופת הדור והדרו החיר
הגדול מאור הגולה באור תורתו ובאיים יגידו לדקתו תנא דאורייתא יושב בסדר עליון
קקש"ת מוהר"ר

שלמה קלוגר ז"ל

ולמען לא יחסר כל טוב בהחיבור הנחמד הזה ספקנו לזה גם שני מאות ושבעים ושתיים קלוגר
דינים על הלכות טריפות מחיבורו טוב טעם ודעת מה"ק ומה"ת ומספרו קנחת סופרים אשר
כבר ספו תמו ואינם נמלאים כ"א אחד בעיר, והמה נחומים מאוד לכל רב ומורה ולכל יושבי
על מדין.

ועוד ירינו נמיה א"ה להוציא לאור בקרב גם הספר טוב טעם ודעת ח"ב הכולל בו כמה מאות שו"ת על
ש"ע וי"ד ח"ב וגדול היה כבוד הבית האמין ויהיה תל שהכל פונים אליו. ואח"כ נרפס א"ה בסדר
על או"ח אה"ע ח"ג הכולל כמה אלפים שו"ת ולא בא עוד כבושם הוה בסחנה העברים ויהי נועם ד' עלינו
ומעשה ירינו יכונן.

גדפם בהסתללות והולאות הני תרי שותפי ה"ה הרבני המופלג השישם הנכבד המפורסם
מו"ה אהרן מעלמצער כ"י מבא"ד ומשגהו הגניד הנכבד האנרך היקר מו"ה
יוסף ראוענבלאט כ"י מקרעמיניץ.

לעמבערג

שנת ויאהב שלמה לעבד ה' כל ימי חיו (תרמ"ד) לפ"ק.

ТУБЪ ТААМЪ ВЕДААТЬ

т. е.

ВОПРОСЫ И ОТВѢТЫ КАСАТЕЛЬНО РЕЛИГИОЗНЫХЪ УЗАКОНЕНІЙ.

Дозволено цензурою.

Київ, 4. Мая 1884 г.

BM
522
.59
L82
v.3

הקדמת בן המחבר

ואתה ד' הוה עוזר לי להוציא לאור כל חידושי היקרים עד לאחת נס לרבות חידושי אשר חני ד' והס חיבורי שו"ת שערי
בנימין ב' חלקים ומיבורי על כמה מסכתות ומיבורי דברי חכמים על עין יעקב ודרושים יראו ישרים ושמחו .
כעמדת אלי עבדך בן אמתך האחת בחבלי בוח הזמנים . שותה בעליזו עויץ נקוב לשכר ולרווח . ועוד לא ישוב לבו מייחל לאל
לקוות . כי ישוב ירחמי . ועל מי מנומות ינהלי . ויחיני כימי עולם וכשנים קדמוניות .

הכותב ומחם פה **בראדרי יוס ב'** לסדר וימלא אמו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובעת וכו' **יהוה בדרר ינהנו ואין עמו אל נכר לפ"ק .**

הק' **אברהם בנימין קלוגר** בהגאון מוהרש"ק ז"ל .

ועל הטוב אזכיר שס זוגתי הנבירה העדינה הנועמה המהוללה והמפורסמת מנכ"ת מרת פעסיל תחי' היא האשה אשר נתן ה' עמדי
לעזר ולא לנגדי אשר מינוס באתה לביתי פירקה מעלי כל עול ורעה למען אוכל לשבת בהשקט ובבטחה להנות בתורת אל
מי באין מחסור דבר נס בהשנים שלא כסדרן שנות ראיו רעה! עשתה בחכמתה להסיר מנני כל דאנה ועזר רבות בזאת עשו חיל
והוא עלתה על כולנה! והיא היא אשר הסתדלה ברב אונים להביא לפני קודש דמר אבא הגאון ז"ל קל לבית הדפוס וזרה לה
אלה לעושה וברכת אהמו"ר הגאון ז"ל אשר האזיל עליה עוד בעת היה במימי חיותו על ראשה יטוה להאריך ימיה ושנותיה בטוב
ובשעמים וכלי שום מחסור ותזכה לראות נחת באלהינו ובאלאלי אלאינו דור ישרים יבורך עד עולם סלה אמנ:

ומברכת פי יבורך בני יקרי הב"ח המופלג חריף ושגון סופר מהיר כמר יהודא אהרו שיחי' עמ"ס אשר בי"ט
לחודש ניסן הבע"ל יהי' נעשה בר חמשה עשר שנה לאו"יט ואלני הגה לקחתי אותו אלי ולומד אללי
שיעורין תמידין בנפ"ת . והנני לציין משמו חיזה דברים קטנים אשר חידש בדרך לימודו אללי אך בקצור נמרץ כי
אין הגליון מספיק:

א' במס' פסחים ד"ה ע"א בתוס' ד"ה חור לארבעה עשר וכו' פ"ה שלא לעבור על כל יראה וקשה וכו' . והנה החק יעקב
בסיומו תל"ה סק"ד כתב דמשמע מדברי התוס' דרוקא מעטס חומרא זו שהוא חסור בהגהה ע"כ לריך הבדיקה
מש"כ אלו היה מותר בהגהה אף שאסור בחילה לא הי' לריך לבדוק עיי"ס והקשה בני שיחי' א"כ קשה לכאורה
לריה"ג דסובר דחמץ מותר בהגהה לא לריך בדקה לרדיו' וזה לא אשתמיט בשום מקום לומר כן? הוא מקשה והוא מפרק
לי דלק"מ דהרי עיקר טעם התוס' דמשום ב"י א"ל בדקה מכא דבטיוול בעלמא סגי והנה הרב בשאגת ארי' העלה דלריה"ג
דסובר דחמץ מותר בהגהה מילא לריך בדקה דחמץ חסור בהגהה אז מהני ביטול והבדיקה הוא רק שלא יבוא לאכול ממנו ולריה"ג דסובר
דזה תולה בזה דלרבנן דסברי דחמץ חסור בהגהה אז מהני ביטול עיי"ס א"כ לרדיו' לריך בדקה שלא לעבור על כל יראה נמלא
דחמץ מותר בהגהה מילא לריך בדקה חסור בהגהה אז מהני ביטול עיי"ס א"כ לרדיו' לריך בדקה שלא לעבור על כל יראה נמלא
בר יתקן דבר אחר קרא תמן לו ולא לאורו תוס' ד"ה תמן לו וז"ל ור"ח זעל הגמרא וכו' עיי"ס שטרנו בדוקא מאוד ואמר בני
שיחי' דבר נכון מאוד דהנה לעיל דכ"א אמרין ולא יסיקו בו תגור וירי'ס פשיטא? ומשני ל"ל אלא לרי' יהודא דאמר אין
ביעור חמץ אלא שריפה ס"ד אמריתם בהדי דקא שריף ל' ליתנהי מיני' קמ"ל וכח הפ"ק דעכ"פ מדרבנן חסור ונדאורייתא
למ"ד אין ביעור חמץ אלא שריפה מותר להסיקו תחת תבטילו עיין בפ"י סס ותבין ולפי"ז עיקר קושית הגמ' דאמר ד"ה אינה
אין ביעור חמץ אלא שריפה וגם בתוך הפסח אינו אלא בשריפה עיין בפ"י סס ותבין ולפי"ז עיקר קושית הגמ' דאמר ד"ה אינה
קדושה מנה"מ אינו לריה"ג כנו לתירוצ' התוס' דזה דוחק רק עיקר הקושיא לר"ע דהסוגיא כאן אולא אליביה אף דחסור בהגהה
עכ"פ מותר להסיקו תחת תבטילו ומסיק אחר קרא לו ולא לאורו ודו"ק היטב כי הוא דבר נכון מאוד . ואם חכס לבך ישמח לבי
גם אני :

מזכרת תודה .

לכבוד י"ד הרב החריף ובקי המופלג בתורה ומורה גם הוא יורה כש"ת מו"ה **שמחה בונם בראדשינער**
בן הרב הגדול המנוח מו"ה **ליפא בראדשינער** ז"ל והרב הי' טרח מאוד בהעתקת הספר כולו גם עשה
מלאכה נפלאה לקצו כל דיני טריפות ומספרי אהמו"ר הגאון ז"ל ולספחם אל הספר הזה ועושה גדולה עשה בזה לכל הרבנים
והלומדים וגם הוא עשה המפתחות לחיבור הזה ישלם ד' שכרו ויזכה לשבת בהשקט ובבטחה על מי מנומות המורה כאות נפשו
ונפשו .

ואחרון אמרון חביב הוא כבוד י"ג הרב החריף החכם השלם הנגיד הנכבד מו"ה **אליעזר מארגאשיש בלבוב**
בעל המדפיס י"י אשר עשה מלאכתו מאוד באמונה והדפיס הספר בתכלית התידור והיופי כאשר עיני הקורא תמונה
מישרים ועוד יותר כי עמד בעלמו על משמרת ההג"ה ועינו כעין הדבולת לנקותו מכל סיג שניאח וטעות בדרך פלא ולא ראיתי עוד
כמוהו וכמעט א"ל עוד ללוח הטעות אחרי הגהתו . לכן בדין הוא שיטול שכרו בתשואת חן ורוב תודה וזכות אהמו"ה הגאון המחבר
ז"ל יבן בעדו לעוב לו ובכל אשר יפנה יוכל ויללח כנפש **בן המחבר** :

אזכרה .

חלילה לשום איש להדפיס הספר הזה עוד הפעם בלעדי רשות הנידנים המביאים לבה"ד מו"ה **אהרן מעליטצער**
ומו"ה **יוסף ראוינבלאט** הן כולו אז מקלמתי והעובר ענוש יענש ולהשומעים תבא עליהם ברכת טוב :

אמר בן המהצ'ר יטן כי הספר הנכבד הטובי נגמר קרוב לימי הפורים ממש ודבר בעתו מה טוב אלינה כל דרום אחר מדרשות על שבת פרשת שקלים אבר רבים וכן שלימים התפלחו על יופיו ועובו וכן מאמר על פרשת פרה אשר נכבדות מדובר בו לפי דעתי השפלה, אמנם חפס קצו חרחה וכולו לא חרחה, יטן כי המו"ל אינם עליו לאחור בלל מעשיך. ועוד חזון למועד א"ה ביתר החלקים אשר יאלו בקרוב לאור בעזר הגור לטייל באריכות כיד ה' הטובה עלי.

מאמר א' לשבת פרשת שקלים .

(נושא המאמר) . זה יתנו כל העובר על הפקודים מהצית השקל בשקל הקודש . (שמות כ"א י"ג) .

שקלים , דודי זכור לי שקלי עפרון אשר שקל אב במכפל חברון והדבר יפלא בעיני כל רואה מה זכות יש לאברהם מה ששקל לעפרון השקלים, הלוא ה' מוכרח לקבור את שרה ומה טובו של הזכות הזה להזכר לנו ? אמנם המדרש גילה לנו רז זה , דהנה בפי' וארח על פסוק וארח אל אברהם וגו', ושמי ה' לא יודעתי להס הביא רש"י את המדרש והל"ל לפי שאמר משה למה הרעותה אמר לו הקב"ה חבל על דאברין ולא משתחיון יש לי להתאוון על מיתת אבות הרבה פעמים גליתי עליהם חבל שדי וכו' וכשיקם אברהם לקבור את שרה לא מלא קבר עד שקנה בדמים מרובים ולא הרירו אחרי מדותי וחתה אמרת למה הרעותה וכו' ע"כ, ובמדרש רבה נאמר צביאור יותר והל"ל אמרתי לאברהם קום התהלך בארץ לארכה לרחבה (בראשית י"ג) ביקם לקבור את שרה ולא מלא עד שקנה בדמים ולא הרירו אחר מדותי ע"כ, הרי מלאך מה צביאור דמה ששקל אברהם לעפרון את השקלים ולא הרירו אחר מדותי ית' שהבטיח לו קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אמנה נחשב לאברהם זכות גדול, ע"כ שפיר אמר הפייטן , דודי זכור לי שקלי עפרון אשר שקל אב במכפל חברון, אמנם מנינו שישראל לא נהגו כן והרהרו אחרי מדותיו ית' ולא הלכו בדרכי אבותם, ואימתי ? בימי אכשוורוס, דהנה ידוע מאמרו ז"ל דאשורוש עשה הסעודה מחמת דחשב וטעה במנין וסבר שכבר כלו הע' שנים של גלות בבל ולא נאלו, ע"כ סבר שלא יגאלו עוד לכן עשה הסעודה, וזיאתר מנינו שאמרו חז"ל במגילה דגס דניאל חשב וטעה וגם כל ישראל חשבו וטעו וסברו שלא יגאלו עוד, וכן נאמר בפירוט בפיוט של פורים בברכת האל הקדוש והל"ל , גוי כואלם מנהגאל"ל וא"כ כהררו אחרי מדותיו ית' שהוא הבטיחם שיגאלם לסוף שבעים שנה ולא קיים הבטחתו היפוך מדרכי אבותם ובראשם אברהם שהבטיח לו הקב"ה קום התהלך בארץ וגו' כי לך אמנה ובסוף ה' מוכרח לקנות מעפרון קרקע דמים קרים ולא הררה אחרי מדותיו ית', ולא נתיאש מן ההבטחה חילה, וזה ראה המון בשקליו לעורר זכות אברהם בשקלי עפרון שלא הרירו אחר מדותיו ית' והמה עושים להיפוך ונתיאשו מן הגאולה ומההכרית אחרי מדותיו ויזון שאין בוחרין בדרכיהם ואין עושין כמעשהם תמה להם זכות אבות, וכיון דבאברהם נאמר , וישקל אברהם" לעפרון לך זכר המון נני לזון משקל ואמר , וישקל ע"י עושי המלכה" . וזה יבואר הפסוק במגילת אסתר , ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר אמר המון לשקול על גזיו המלך ביהודים לאבדם" וכתב רש"י פרשת הכסף, פירוש הכסף ולכאורה אין הבנה לדברי רש"י הללו, אמנם לפי הנ"ל עולה דברי הפסוק עפי' כונן רש"י ז"ל כפאר וברם, וא"כ שאמר לו הפירוש והכונה מה שמכנין המון דוקא בשקלי כסף הוא רק כדי לעורר זכות אברהם בשקלי עפרון ולהסטיין בזה על ישראל שאין להם זכות הזה , וזה הוא צביאור הפסוק , ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר אמר המון לשקול על גזיו המלך" ר"ל הפירוש והכונה מה שרצה שרצה המון לשקול שקלים הוא צביאור לאבדם כדי שיהי' ביכולתו ליקח מהם זכות אבות וישלש בהם לאבדם. ודו"ק כי הענין נחמד .

ב אמנם

באמת הבל יפלה פיהו של המון הרעש ולשווא שקד לאבד מישראל זכות אבות כי היא לא תללח דאף דאין עושין רגונו של תקום ואינם שומרים התורה כראוי מ"מ יש להם זכות אבות יותר מעשו וישמעאל, והטעם כיון שאמרו ונשבעו , וא"כ אף אם נעשה לא שמרו כראוי, עכ"פ הקבלה במה שאמרו נשבעו וקבלו התורה זה הזכות יש עדיין בירם בורא, לא כן עשו וישמעאל שהחזיר הקב"ה התורה על כל אומה ולשון ולא רצה לקבלה ושאלו מה כתיב בה , עיין בילקוט ברכה פל פסוק ורצו משעיר למו עי"ש , וא"כ עכ"פ זכות אבות יש להם הרבה יותר מן ישמעאל ועשו, וכן איחא בחמוס' רפ"ק דע"י על מה דאמרינו שם שמים וארץ ונוגים בעדותן הן והקשו בחמוס' שם הרי חזינן דשמים וארץ קיימים הם א"כ זהו נופא לאות ומופת שקיימו התורה, ומירלו דה"ל דהתנאי הוי פל הקבלה לנד פנת"ד, א"כ מוכס

סעודה . נעשה ונשמע, ונשמע קולו בבואו אל המודש , ונשמע פתגם המלך וכו' כי רבה היא (הואכ בצעל הטורים סדר תורה) .

איתא

במ"מ מגילה (דף י"ג) אם על המלך טוב יכתב לאברהם ועשרת אלפים כבר כסף אשקול ע"י עושי המלאכה אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהו לשקליו והיינו דתנן באדר באדר משמיעו על השקלים ועל הבלאים . ע"כ :

והדבר

יפלא מאוד מה התייחסות ושייכות יש לשקלי ישראל עם שקלי המון ? וכבר חקרו בזה גדולי המפרשים ע"י להרב בינה לעמים דרום כ"י . ואשר אחזה לי בע"ה .

א הנה

הטעם מדוע קנה ה' יתעלה לתת כל זה מחלית השקל ולא שאל את הארבע ככר חזק גדולי המפרשים ז"ל כ"א לפי דרכו ואענה גם איני חלקי כפי רוח מצינתי וכיד ה' הטובה עלי, אחרי שנדייק בדברי המון שאמר ועשרת אלפים כבר כסף, אשקול ע"י עושי המלאכה להביא אל גזיו המלך, ולא אמר ועשרת אלפים כבר כסף אשקול ע"י עושי המלאכה ומניאל אמר דמסתמא דבר היתון למלך הוא ע"י מידה ומשקל ולא יחסר קורטוב . אך נראה כיון דכבר אמרו חז"ל לית דידע ליטנא בישא כהמן , וא"כ נאמר דגם בזה כיון כונה גדולה להגדיל רשעתו ולהסטיין על ישראל, דהנה ידוע שכל עיקר סמיכות ישראל על כל זכרה שלא ציחה הוא רק שנעטיים על זכות אבות וכמו שנאמר , וזכרתי להם צרות ראשונות, וכל כתיבי הקודם והתפלות שתקנו לנו אחי כה"ג מלאים מזה ואך למותר להאריך בזה , והנה איתא במדרש פי' יתרו (פכ"ו) וזה לטונו וישמע יתרו ה"ד (משלי כ"ו) רעך ורע אבין אל תעווב, רעך זה הקב"ה כמה דאת אמר (תלים קכ"ב) למען אחי ורעי , ורע אבין זה אברהם שנאמר (ישעי מ"ח) זרע אברהם אחי, אל תעווב זרע עובת מן דעתך שלא תכנס בנית אחיך ביום אידך זה ישמעאל ועשו עכ"ל המדרש, ולכאורה דברי המדרש אינם מובנים כלל , מה שסיים , ואם עובת מן דעתך שלא תכנס בנית אחיך זה יבשעאל ועשו. אמנם בנעט עיון יבואר דברי המדרש כמין חומר בפעויות ונמשך למה שהובא במדרש לעיל פי' וישלח (ע"ו) על פסוק ויאמר יעקב אליה אבי אברהם ואלהי אבי יתק , הלא לשעו לא ? הלא הבוחר בדרכיהם ועושה כמעשיהם איני מתקיים עליו ושאינו בומר בדרכיהם ואינו עושה כמעשיהם איני מתקיים עליו" עכ"ל, ממואל דברי המדרש ללמוד דמי שבומר בדרכי אבות עושה רגונו ית' למה מועיל זכות אבות אבל מי שאינו בומר בדרכי אבות ואינו עושה רגונו ית' למה לא מהני זכות אבות, וזה עשו וישמעאל שאינן בוחרין בדרכי אבות לא מהני להם זכות אבות, אמנם אם גם ישראל אינם הולכים בדרכי אבות אז יש לעשו ולישמעאל חלק בזכות אבות בשוה עם ישראל בממ"ל, ומעמה יבואר דברי המדרש הזה כמין חומר רעך רעך אבין אל תעווב רעך זה הקב"ה ורע אבין זה אברהם אל תעווב ר"ל תראה להשתדל לילך בדרכי האבות אז יועיל לך זכות אבות, ואם עובת ר"ל שלא תלך בדרכי אבות ואעפ"כ תסמוך על זכות אבות תמן דעתך שלא תכנס לנית ישמעאל ועשו שגם להם יש זכות אבות כמותך ושיון לך וא"ש ודו"ק . נשה הוי כונת המון שרצה להסטיין על ישראל אף ידע כי המה נעטיים על זכות אבות , ע"כ רבה הוא להסטיין עליהם שאין להם זכות אבות, והנה ידוע כי ישראל לא היו אז במדרגת השלימות ולא הלכו בדרכי אבות שהשתחוו לגלם והנהו משעוורתו של אותו רשע, וא"כ כיון דאין הולכין בדרכי אבות אין להם סמיכה על זכות אבות, אמנם עדיין לא הונה להמן בזה כי מה שהשתחוו לגלם לא ה' אלא לפניו ולא באמת, ומה שכהני משעוורתו של אותו רשע וה' ריק אשי שזון לבר כמאמרם ז"ל כפ"ק דמגילה (דף י"ב) , ע"כ מלא המון מחבולה אחרת לעורר עליהם שטעה מתקום אחר ולהרחות שאין בוחרים בדרכי אבות ע"כ תמה זכות אבות מהם, ע"כ אמר עשרת אלפים כבר כסף אשקול והיינו עפי' מה דאיתא בפיוט במוסף של שבת

מאמר פתוח

מוכח בפירוט מדבריהם קבלה לכך הוא זכות גדול ודי בזה לקיום העולם, ועתה תראה כי כל דבריו אלה מבוחרים במדרש בשר היטב, וזה"ל מדרש רבה בפ' עקב ד"א שמע ישראל רבנן אמרו למה הדבר דומה למלך שקידש מערוויו בשני מרגליות אברה אמת מסין אמר לה המלך אבדת - אחת שמרי את השניה כך קידש הקב"ה את ישראל בצנעה ושמע אברו את נעשה וכו' אמר לכן משה אברהם את נעשה שמרו את נשמע הוי שמע ישראל, עכ"ל. ועוד בכמה מקומות אחת כן במדרש, הרי מבוחר כדבריו ממע דעכ"פ אף דאיס תקיימין התורה ואברו נעשה עכ"פ נשאר בידם נשמע דהיינו הקבלה ע"כ עדיין אנו אוחזין מעשי אבותינו בידיו עכ"פ במקלת ויש לנו זכות אבות הרבה יותר מן ישמעאל ועשו ודו"ק :

ג ומעתה הוא הדבר אשר לזה לנו הבורא י"ת לתת מחליה שקל לכפר על נפשותינו ולא שקל שלם דאס היו ישראל שומרים נעשה ושמע הוי רמז שקל שלם אבל כיון שאברו נעשה ונשאר רק מחלה ושמע, זהו רמז מחליה שקל, והנה מרע"ב עמד תמיד בצרף על ישראל והתפלל בעד כל היום וכל עיקר תפלתו הוי שהקב"ה יסלה להם בזכות אברהם יצחק ויעקב וכמו שאמר (שמות ל"ב) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך, ואיתא במדרש רבה פ' עקב, כיון שהזכיר משה זכות אבות מיד אמר הקב"ה סלחתי פלחך בדריך, כיון שעמד שלמה וראה שזכיר משה שבעים ושבעה לריקים חיים ולא הויעל כלום חלוני שהזכיר זכות שלשת אבות שהיו מתים החמיל ואמר (קהלת ד') ושם אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר הם חיים עדנה, עכ"ל המדרש, הרי מבוחר דעיקר תפלת משה הוי רק בזכות שלשת אבות. וכיון שזכות אבות לא מהני למשה רק אס בזכרים בדרכים ועושים כמעשיהם, הלא אס איס בזכרים בדרכיהם לא מהני זכות אבות, ולא די שלא יועיל להם זכות אבות אז אלא אדרבה מיגרע רע וכמו שפירש הרב הש"ה ז"ל הפסוק וזכרתי את בריתי יעקב וגו', והקשה הוא ז"ל מאי שייכות זה הפסוק בחלוצה חללנות האב זכרה הוא ולא קללה? ותירץ דאס אדם חוטא והוא בן גדולים ועובים עוד יגדל רשעו שבעתים ונמלא גם זה לקללה יחשב עיי"ש ודפח"ח"ש"י (והארכתי בענין זה במק"א). ע"כ כיון שראה הקב"ה שמרע"ב ממליץ בעד ישראל רק בזכות אבות בשעה שהם חוטאים ואין בזכרים בדרכיהם ירא תואר שיתן עוד בזה פ"פ להמטטין שיטטין עליהם ביות שאת, ולא די שיתן להם זכות אבות אלא אדרבה תהפיק להם לרועץ, לכן זכה הקב"ה למשה שבעת שישראל יהיו חוטאים יתנו מחליה השקל לרמז אף אס אברו נעשה עכ"פ לא אברו נשמע ועדיין בזכרים בדרכיהם ועושים כמעשיהם עכ"פ במקלת ויועיל להם זכות אבות, ומעתה זהו כונת הפסוק המבוחר לעיל בנשאל דרשונו, זה יתנו כל העובר על הפקודים מחליה השקל בשקל הקדש, ר"ל זה יתנו כל העובר על הפקודים שערב על המורה ובמה ית' זכות אבות בידו, לכן יתן מחליה השקל לרמז אף אס אברו נעשה יש בידו נשמע ועדיין זכות אבות לא תמה ודו"ק :

ד ומעתה יבואר המאמר במגילה המוגז בפתח הדרוש, אמר ר"ל גבוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, ר"ל לשקול שקלים כדי לעורר חרון אף על ישראל לומר שאין הולכין בדרכי אבותיהם ולא יועיל להם זכותן כמו שאין מועיל זכות אבות לעשו וישמעאל (וכמו שיתא בדר"ר פ' וישלח שהבאתי לעיל), לפיכך הקדים הקב"ה שקליהם לשקליו לרמז כי אין להם דמיון לעשו וישמעאל דהיי אברו נעשה עכ"פ נשמע יש להם היינו הקבלה וע"כ לזה בד הרמז של מחליה השקל כתי"ש, וא"כ עדיין נקראים הולכים בדרכיהם ועושים כמעשיהם ויועיל להם זכות אבות, משא"כ ישמעאל ועשו שלא רנו כלל לקבל התורה, לכן אברו זכות אבות לגמרי, ותקות המן הרשע עלתה בתוהו ונאכרה ודו"ק. וא"ש :

ה ומעתה הנה נבוא לבאר התמורה העומד בפתח דבריו, ויתבאר בזה מדרש פליאה הובא במפרשים ז"ל (והוא מבוחר בתדב"ח). כיון שאמר ישראל נעשה ושמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, ולכאורה אין צנעה להמדרש ה"ל, אף לפי דבריו האמורים למעלה יבוא על נכון, דהנה מגינו במדרשים דחורש יוסן הוא זמן מסוגל להזכרת זכות אבות, והיינו נטעם כיון שאמרנו ז"ל בפ"ק דרי"ה בניסן נולדו האבות בניסן מתו האבות בניסן נולד יצחק ע"כ, גם יצ"מ הוי בניסן דהוי זמן מוכשר לגאולה ויועיל להם זכות אבות, ע"כ אמרו חז"ל, בניסן נאלו ובניסן עתידין לגאול, והכל עולים בקנה אחד, והנה מגינו דגם הכה"ג מה שזכה ליכנס לקה"ק הוא ג"כ בזכות אבות, והוא מדרש רבה בפ' אחרי מות וזה"ל בואת יבוא

אחריו אל הקודש, ר' יודן פתר קרי"ו כה"ג בכניסתו לבית קה"ק חבילות חבילות של מנות יש בידו וכו' בזכות שנטים (בראשית מ"ט) וזאת אשר דבר להם אביהם, עכ"ל הרי מבוחר דגם כניסתו של כה"ג לפני ולפנים הוי בזכות אבות, לפי"ו הזכרת זכות אבות בניסן מועיל ב"כ לכה"ג ביוה"כ שזכר לפני ולפנים לבית קה"ק, ומי גרס להם שיועיל זכות אבות הוא רק המחליה השקל כאשר אמרנו לעיל דלכאורה היאך יועיל זכות אבות כיון שאין אנו בורחין בדרכיהם ועושים כמעשיהם לכן לזה הוא ית' לתת מחליה השקל בניסן לרמז כי עכ"פ מחלה ושמע יש לנו ורחוי להזכיר זכות אבות ויועיל גם זה להכנסת כה"ג ביוה"כ (הגם שבאחד בחרו משמעין על השקלים אף עיקר מחליה השקלים כמקדש הוי ברה"ט ניסן כדאיתא במס' מגילה ד"ט ע"ב ח"ר ע"ב ח"ר יאשיהו דה"ק זאת עולת חודש בחדשו אמרה תורה חדש והבא קרבן תמורומה חדשה וכיון דבניסן בני אקרובי תמורומה חדשה קריתין וקרינן באחד בחרו כי היכא דליהו שקלים למקדש עיי"ש) אף כ"ו יש לומר כי הקדומו נעשה לשמע אף עיקר מחליה השקלים עכ"כ נעשה ושמע שני דברים נפרדים, לכך אף אס אברו נעשה שני עכ"פ נשמע לחודא אבל אס הוי אומרים להיפוך נשמע ונעשה ח"כ הוי רק דבר אחד, ר"ל נשמע מה שאמר אז ונעשה נמלא אס נשמע קאי על נעשה וממילא אס אברו נעשה ולא קיימו המורה ממילא בעל גס ונשמע כיון דנשמע הוי רק לורך עשה, רק בחמת הקדומו נעשה לשמע לכך הוי ונשמע ענין בפ"ע ולא קאי על ונעשה, ח"כ אף שאברו נעשה נשאר בידם זכות ושמע וזה ברור, וא"כ כיון שיש להם זכות הקבלה היינו ונשמע ויועיל להם זכות אבות ע"כ לזה הוא ית' על מחליה השקל, וזה הוא כונת המדרש בתדב"ח הג"ל כיון שאמר ישראל נעשה ושמע והקדומו נעשה לשמע, ממילא אס אברו נעשה נשאר בידם ונשמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, היינו כדי לתת מחליה השקל ויועיל להם זכות אבות ויכול גם ח"כ הכה"ג ליכנס למשכן לקה"ק והכל בזכות אבות ודו"ק. נמלא דעי' שאמרנו נעשה ונשמע אף שאברו נעשה ונשאר רק מקלת ושמע חעפ"כ ויועיל להם זכות אבות, והנה רמז של מחליה השקל והוא שעתה להכה"ג שיזכה ליכנס לקה"ק וגם עמד להם בעת המן שרצה לנטל מהם זכות אבות ולהעלות חרון אף על ישראל בשקליו. לפיכך הקדים הקב"ה שקליהם לשקליו, והנה ידוע מאמרים ז"ל במס' מגילה דכל מקום שנאמר במגילה מלך סתם קאי על מלך מלכי המלכים הקב"ה, והנה איתא במדרש רבה במגילה על פסוק ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רבה היא, וזה"ל פתגם רב אנו שומעין מזה שנכנסה למלכות שמחה וששון ליהודים, וכוז' יבואר דברי המסורה הג"ל כפתור ופרח, נעשה ונשמע ע"י שהקדומו ישראל נעשה לשמע, נמלא אף שאברו נעשה נשאר בידם נשמע ויועיל להם זכות אבות, כי על כן לרמז זה לזה הקב"ה לתת מחליה השקל, נמלא ע"כ ונשמע קולו בבוואו אל הקודש ר"ל כה"ג ביוה"כ בשעה שבא לבית קה"ק, וא"כ ממילא עיי"ו ונשמע פתגם המלך כי רבה היא. היינו פתגם המלך מלכו של עולם כי רבה היא שיעשה עיי"כ גם גדול ליהודים בימי המן שרצה לעורר חרון אף על ישראל ולאבר מהם זכות אבות ע"י שקליו, לכן הקדים השם יתעלה שקליהם לשקליו לרמז כי עדיין זכות אבות בידם והכל ע"י שאמרנו נעשה ושמע. ודו"ק היטב כי הענין נחמד :

ו יעפ"י דברינו האמורים למעלה יש לפרש הפסוקים האמורים בפ' משפטים, ואלמשה אמר עלה אל ד' אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מוקני ישראל והשתחיתם מרחוק ונגשמשא לברו אל ד' והם לא יגשו והעם לא יעלו עמו, ויש לדייק על סוף הפסוק מ"ס והעם לא יעלו עמו דלכאורה הוי לי' לכתוב והעם לא יעלו עמו דערי אהרן וכו' עלו ג"כ, ומדוע נאמר לשון ימיר והעם לא יעלו עמו, ונקדים מחלה שני מסורות שבהם הבעה"ט שם בואות פסוק. ח' , ונגש משה לברו. ב' , ונגש הכהן. ג' , ונגש חורש בקולר (עמוס ט). מסורה ב', ח' וסס לא יגשו, ב' אחד באחד יגשו (איוב מ"א) (והבעה"ט נחמק סם שייבוס ע"ס) אמנם ע"י הולעתיו יבואר הכל כמין מומר עפ"י מה דלייתא במדרש רבה ריש פרשה חורש בפסוק אשא דעה למרחוק. מחשבין אנו לשמו של אברהם שכתוב בו וירא את המקום מרחוק" הרי דהמדרש מרמז בלשון מרחוק שקאי על אברהם שנאמר בו וירא את המקום הרחוק, ובמדרש רבה פ' יתרו (פ"ח) איתא וזה"ל, גס יצ"מ הוי בניסן ושמה עלה אל האלתיים עלה בענין וירד בענין וזכות אבות עולה ויורדת עמו עכ"ל, מדברי המדרש נלמדו דגם משה בשעה שעלה למרום היה לרץ ג"כ לזכות אבות, ולכאורה הדבר יפלא מדוע היה לרץ משה לזכות אבות. הלא כבר אמרו חז"ל (במס' חולין

ורנה כפרסת שקלים ה"ל אמרתי ג"כ ה"ל גדול בפלפול רב כסוניה לשבעין לגזרין בב"מ דל"מ, ולהעתיק כאן כולו ח"א לגדול חריכות אמרתי לזיין פנסן קטן מזה. § ליישב דעת המדרכי פ' האומנין התמוה וז"ל ושלח שהי' נושא חגרת בשכר ומלא תגר וחזר בו יראה דהוי פסידא דפועל וכו' דל"ל לשוכר חת החמור ומת בח"י דרך וכו' אבל הבא לא נהנה כלום, והקשו הקדמונים מסוגיא דלחן דמקסיין על המשנה דתנן בדקדוק ש"ס אינו נשבע ש"ס אינו משלם מהך ננתימין דבני העיר ששלמין שקליהן וכו' ומשני שמואל הבא בנישא ש"ס עסקינן ושבעין לטובל שכרן ופריך נהי' דשלוני לא משלמי גרייהו מיהו ליפסוד ומשני אבדו ונגזבו בלסטים מזוין וכו' דהוי אינו דל"ש ומניע להם שכר והשתא קשה לטבדת המדרכי דל"ש חריש נשליה ליהם ולא הועיל לבעלים כלום אינו נוטל שכרו ח"כ תינה ברישא שחט נתרמה התרומה שפיר מניע להם שכר כיון דפטורים מליתן שקלים החרים ח"כ והכוו העלים משליחן שפיר מניע להם שכר בדליתמיהו ובלסטים מזוין אבל בסיפא ח"כ עד שלא נתרמה התרומה דל"ש וכו' בני העיר מחויבים להביא שקלים החרים ומלא לא נהנו בני העיר משליחותם ומדוע יטלו שכרם ע"כ תוכן קושיות. ונלע"ד דהנה בירושלמי פ' האומר בקידושין איתא האומר להאשה הרי את מקודשת לי אם מנכסך ליום פלו וכו' לא מנכסך ליום פלו לא תהי' מקודשת ואח"כ אם פלו ארבע אונות ר' יוחנן אמר חובבא כמאן דלא עבד ור"ל אמר אונותא תמאן דעבד ופירש שם הק"פ ויתר המפורשים דר' יוחנן ס"ל דטעותא אונות אינו מקיים התנאי ואין טענות אונות בקידושין ור"ל סובר דיש טענות אונות בקידושין כמו בניטין ואונות מקיים התנאי עיי"ש. והנה ה"ש ב"מ סימן כ"א הביא דברי הירושלמי הג"ל וחילק שם בין אם חירע אונות לזה שחייב עצמו ובין אם חירע אונות לזה שנתייבב לו ראונו רחמנא פטריה אמרינן אבל חובבא רחמנא חייביה לא אמרינן עכ"ל עיי"ש וח"כ לפי"ז ה"ה בדרון דהמדרכי שהוא שלח שליח לעשות שליחותו ע"מ שיהי' נהנה בשליחתו ח"כ אם השליח לא קיים התנאי ולא הגיע הנאה למשלח מן השליחות אף שהי' ע"י אונות מ"מ פטור מן השליחות דהאונות רחמנא חייביה לא אמרינן דלחן אונות מקיים התנאי כמו דאונות מקודשת [עיינן בחיבור דמ"ט על יו"ד מהת חתומה הגאון ז"ל סימן קס"ב שם ביאר הדבר ע"כ בדבר שנוף הענין תלוי בו ח"כ לומר תנאי מפורש והביא כמה ראיות לזה עיי"ש ודו"ק] והוי חפ"י דמריי שנגזבו בלסטים מזוין או שטבעה ספיחתי בים דהוי אונות גמור כמ"ש רש"י ז"ל אינו מניע להם שכר כיון דלחין אונות מקיים התנאי וכו'. והא דמתחין שמואל הבא בנישא ש"ס עסקינן ושבעין לטובל שכרן היינו משום דשמואל יספור כריש לקיש שם בירושלמי דאונות מקיים התנאי והוא מקודשת אף שגילתה דעתה שהוא נהנית דוקא אם יכניסה ליום פלו חפ"כ מקיים האונות התנאי ח"כ נמי הבא מניע שכר להשליח אף שלא נגמר שליחותו ח"כ ה"י ע"י אונות לבך מתחין שפיר נשבעין לטובל שכרן אבל ר' יוחנן לשיטתו דס"ל דלחין אונות מקיים התנאי ולכן לא מני' לתרין דשבעין לטובל שכרן דלשיטתו אינו מניע להם שכר אף בחירע להם אונות לבן מוכרח לרחוק א"ע דמתנימין אולא חליבא דר"ש דאמר קהנים שחייב בחתירותין נשבעין עליהם וח"כ לרדין דקיי"ל דהלכה כר' יוחנן שם בירושלמי דלחין אונות מקיים התנאי שפיר פסק המדרכי דלרדין אינו מניע להשליח שכר כלל ודו"ק היטב כי נכון הוא (ואין להקשות מדוע קיי"ל להלכה בחו"מ סימן ס"ו דאם נשבעין שמתרו כראוי יש להם שכר ז"ל דהתם שאני שנבעתו השכר לא ה"י בעבור השליחות רק בעבור השמירה והרי בזה עשו שליחותן ופטרו כראוי עד שעת האבידה ודו"ק וקלרתי) :

ב' ובהכ"ז ח"ש לישאל ד"שם בתלמודינו דפריך והא נגזבו מתייבב וה"ז נהי' דשלוני לא משלמי גרייהו מיהו ליפסוד ? אמר רבה נגזבו בלסטים מזוין, והנה לשון הקושית הוא אינה מובנת דמה בכך שבעלמא ש"ס חייב בנו"א בשביל זה יפסיד כאן בשכר מה ענין זה לזה ? והנה הירושלמי ז"ל הובא בשמ"ק יראה דהרביש בזה ופירש בוונת הש"ס כיון שנתן לו רק שכר כרי' לשמור מנטייה ואבידה ח"כ כיון דלא שמרו אינו מניע לו שכר זה כוונתו עיי"ש, אבל ליפאל דהש"ס אינו סוגל פירושו דל"כ ש' ה"י לו לתלות בתה שבעלמא בנייבא ואבידה חיובא מחייב. ח"כ לפי דברי

דף פ"ט ע"א) גדול מה שאומר במשה ויתר ממה שאומר בחבריה, וגם מלינו שזכה משה שניתן המורה על ידו מה שלא זכו כל החבוב, ח"כ מדוע היה לר"ך לזכות אבות. אמנם הדבר נכון דבאמת משה נזר עצמו לא היה לר"ך לזכות אבות לרם בזכות עצמו לבר היה משה עלה אל האלהים, אך כיון שגם נדב ואביהו היו עמו והם לא היו במדרגה גדולה כ"כ כמו מרע"ה אלא היו לריקים לזכות אבות כדי שיוכל לעלות אל ר'. והנה בפ' יורא נאמר שהמר חברה חביבו ע"ה, שבו לכס פה עם החמור ואני והנער לכה עד כה ושפתחה ונשוכה חליכס" הרי דזכר בני חברה השתחווה, ואיתא שם במדרש פ' יורא (פ"ו) אמר ר' יחזק הכל בזכות השתחווה וזכרה אל חזר משה המורה בשלום אלא בזכות השתחווה שאמר ושפתחה ונשוכה חליכס, וגם התורה לא נתנה אלא בזכות השתחווה וזכרה אל חזר משה המורה בשלום ע"ל, ומעתה יבואר הכתוב שלפנינו שכרי שלא נשאל לקודר חליה זכות יזכו לעלות במדרגה גבוהה כ"כ, ע"ז אמרו השתחווים מרחוק ר"ל בזכות השתחווה וזכותו מי שנאמר בו יורא את המקום מרחוק, הוא חברה שם נאמר ג"כ השתחווה והכל בזכות השתחווה, וזכותו חזרו לעלות כדברי המדרש בפ' תוריע ה"ל על פסוק אשח דעי למרחוק, אמנם שלא נעשה לומר כי גם משה לר"ך לזכות חברה ובלעזרו לא יוכל לעלות, לכן אמר המדרש ונגם משה נבדו אל ר' ל"ל משה ה"י במדרגה גדולה כ"כ עד שגם בלריקים זכות חברה לא יזכו לעלות במרום הריש אשר שם אהרן נדב ואביהו שלא היו במדרגה גבוהה כ"כ כמו מרע"ה הם לא ינשו בלי זכות חברה, רק כ"ז אהרן נ"ו שהם היו במדרגות השלימות אם אמנם לא במדרגת משה ע"פ בלירוף זכות חברה יעלו ב"כ אך והפס לא יעלו עמו, ר"ל ויתר הפס לא יעלו עמו אפי' בלירוף זכות חברה לא יזכו לעלות במרום הריש אשר שם כיוון עוון כי המה אינם במדרגות השלימות כ"כ כמוהם ומדויק תיבת עמו. ודו"ק :

ד' וכוה יבא על נכון דברי המסורת ה"ל דהנה מלינו במדרשים דלחברה חביבו ע"ה נקרא אחר שאמר אחר ה"י חברה וח"ה המסורה שהיה, והם לא ינשו ופירוש המסורה שלא נעשה לומר שלא ינשו כלל לכן בא המסורה אחר בחא"ד ינשו ר"ל בזכות חברה יזכו לעלות, רק הפירוש והם לא ינשו בלי זכות חברה, ומעתה יובן דברי המסורה הראשונה, דהנה איתא במדרש רבה פ' וישלח וזה"ל, ויתר יעקב לבדו וכו', מה הקב"ה נחמד בו ונגזבו ה' לבדו ביום ההוא אף יעקב ויתר יעקב לבדו ע"ל, ודברי המדרש אינן מובנין כלל, ויש לומר בזכותו דידוע גדולה העתידה לא יהי' עוד בזכות אבות כמאמר ז"ל (במש' שבה ד"ה) "תמה זכות אבות, וכתיב למעני למעני אעשה" ע"כ אמרו חז"ל, כ"ז שישראל לא יעשו תשובה לא יהיו נגאלין וחתרו חז"ל, עתיד הקב"ה להעמיד עליהם נזק-המתן להחיותם לתשובה והיינו מנעם ה"ל, כיון דלא יועיל עוד זכות אבות לריכין הם בעצמם לתקן מעשיהם שיהיו ראויים להגאל, וזה פירוש הפסוק ונגזבו ה' לבדו ביום ההוא ר"ל גאולה העתידה לא יהי' עוד בזכות אבות רק ונגזבו ה' לבדו ע"כ למעני למעני אעשה. וה"ל ביעקב כיון שחזר בשביל פנים קטנים תא"ל לבבול ח"ל, ואמרו חז"ל בסנהדרין, דההולך מא"ל לח"ל אפי' זכות אבות אין עומדת לו ע"כ אמר בעת ההוא ויתר יעקב לבדו ר"ל בלי זכות אבות. וזהו כונת המדרש, ויתר יעקב לבדו מה הקב"ה כתיב ב" ונגזבו ר' לבדו דלפתיר יהי' הגאולה העתידה בלא זכות אבות רק למעני למעני אעשה אף יעקב ויתר יעקב לבדו או בלי זכות אבות כיון שהלך מא"ל לח"ל וכו'. והנה ידוע דקודם ביאת משיחנו יבוא חליהו וכמו שאמר בסוף גולאחי. הנה אכתי שאל לכס את חליהו הנביא לפני בוא יוס' ר' וכו', ואמרו חז"ל במ"ש ב"מ דחליהו כהן הוא ורמזו במדרש פתחם זה חליהו. והנה הפסוק (בעצמום ט) ונגם חורש בקולר דרשו במדרש רבה פ"י ויש דוח קאי על משוח בן דוד ומשיח בן יוסף. וזה כונת המסורה, ונג"ש משה לבדו ר"ל כמו שמשנה נגם לבדו בלי זכות אבות כן ה"ל ונג"ש הכהן כשיבא חליהו וכן ונגם החורש בקולר ר"ל כשיבא משיח ב"כ יהי' נגני בלי זכות אבות רק ונגזבו ה' לבדו ביום ההוא ודו"ק. ויהי' נגני בלי זכות אבות ויקיים בי זכות אבות לבנימין חסידיו ויבא גאל והשיב לב אבות על בנימין וזכר בנימין ז"ל אבותא אמן.

ור' יומן מתרץ לחכמים תקנו שבועת התקנה ? ע"כ יש לתרץ דכל אחד לשיטתו אזיל דהנה באתת קשה לי על הש"ס דילן דמוקי ר' יומן האמני ר"ש הוא דאמר קדשים שמיב באחריות יש להם אונאה ושבעין עליהם ופרקי הש"ס המינח עד שלא נתרמה התרומה משנתרמה התרומה קדשים שאין חייב באחריות נינהו ? וכו' וקשה לי נמי פריך נימא דגם ר' יומן ס"ל כתיירו דשמואל דהכא בנושא ש"ס עסקין ושבעין ליטול שכן אלא דקשה לי קושית הש"ס נהי דשלומי לא משלמי אגרייהו מיהו ליפסוד ולא נימא להו תירוץ דרבה דבגנבו מיידי ובלסטים מזוין שבעה ספינתו בים דזה דוחק וא"כ יש לומר דכל עיקר הקושיו אגרייהו מיהו ליפסוד הוי קשה להו רק אסיפא כיון דמייבין בני העיר לשלם אחריהם א"כ לא נהנו הם משליחתן ומדוע מגיע להם שכר כדעת התרדכי ע"כ ספיר מוקי הסיפא כר"ש וא"כ לריבין ליטבע עבור הקדן אבל ברישא דמשנתרמה התרומה חו"ל לתת אחריהם מחתיקהו א"כ נהנו הם משליחתן ע"כ מגיע להם שכר ושבעין ליטול שכן כדעת שמואל. והיא היא הכוונה בירושלמי הג"ל דר' אלעזר מוקי הרישא כשמואל דנשבעין ליטול שכן והסיפא כר"ש דקדשים שמיב באחריות כנכסיו הם. אך א"כ קשה מדוע באמת לא מתרץ הש"ס דילן כן חליבא דר' יומן. אמנח לפי הג"ל א"ש דהכא מוקי ר' יומן כר"ש ולדירי' ספיר מקשה הש"ס דמשנתרמה תרומה קדשים שאין חייב באחריות נינהו ולא מני לתרץ דנשבעין ליטול שכן דז"א דר"ש לשיטתו אזיל דס"ל אונסא כמאן דלא עבד ואין מגיע להם שכר אף באונס ובע"כ מוקי ר' יומן בין הרישא ובין הסיפא כר"ש ולכן פריך ספיר דברישא אס משנתרמה התרומה קדשים שאינו חייב באחריות נינהו, אבל בירושלמי מתרץ ר' יומן משום תקנה ור' לעזר הוא דמשי, דמוקי כר"ש לר"א ספיר י"ל דס"ל כשמואל דאונסא כמאן דעבד ומקיים התנאי ולכן ספיר משי דנשבעין ליטול שכן והיינו כיון שנהנו אבל בסיפא שלא נהנו אז חייב ממייבי בגיבוי וא"ש לומר אונסא מקיים התנאי. וד"ק היטב כי קרתי לרוב המהירות והארכתי בכל הסוגיא בדברים נחמדים הלך כתובים עמדי וכאן א"ה להאריך וגם זה המעט הוא בקיצור גדול :

דברי המרדכי יתמקו דברי הש"ס דהכי פריך כיון דכאן לא עשו שליחת באמת לא הוי מגיע להם שכר כלל רק דשמואל דסובר דנשבעין ליטול שכן לשיטתו אזיל דס"ל כר"ל בירושלמי דאונס כמאן דעבד ואונס מקיים התנאי א"כ תינה אס הוי באונס אבל בגיבוי דלאו אונס הוא למה יטול שכן כיון דלאו אונס הוא אונסא אף בשליחתן, אך הוי אפשר לומר דגם בגיבוי ואבירה נחשב אונס ואף זה מקיים התנאי והשתא א"ש ליטול דהש"ס והא נגנבו קתני וזה חינו אונס כיון דנשלמא ש"ס בגיבוי ואבירה חייב ממייב א"כ מוכח מזה דנ"ל אונס הוא דאי נחשב אונס הרי ש"ס פטור מאונסין א"כ כיון דלא נחשב אונס חו ליכא למימר אונס מקיים התנאי א"כ אגרייהו מיהו ליפסוד כיון דהבעלים לא נהנו בשליחתם. ולמה ישלמו שכן ומתרץ רבה אבדו בלסטים מזוין דהוי אונס גמור ושמואל לטעמו דאונס מקיים התנאי וד"ק היטב כי נכון הוא :

ג ובהכי

עמדתי על דברי הירושלמי בריש פ' שני דשקלים התמוהין ח"ל סס בני העיר ששולמין שקליהם וכו' א"ר אר"א דר"ש היא דר"ש אומר קדשים שהוא חייב באחריות כנכסיו הם א"ר יומן ד"ה היא משום שבועת התקנה ע"ד דר"י נימא נשבעים לגזברים ואס לא נשבעים לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים מחתיקה משום שבועת התקנה אלא לר' לעזר נשבעין לבני העיר הרי הוא דר"ש נשבעים לגזברים מבני מאי פבידתייהו ? ומשי נשבעין לבני העיר במעמד גזברים כי היכא דלא לימסגרוהו א"כ דלא כסוה להו פושעים ע"כ. ופירשו הק"ע והפ"מ דמשי דר' אלעזר ס"ל כשמואל הכא בנושא ש"ס עסקין ושבעין ליטול שכן עיי"ס והדבר יפלא מאד כיון דר"א אית ליה האי תירוץ דשמואל דנשבעין ליטול שכן א"כ מאי לריך לדמוקי לאוקמי גס כר"ש דקדשים שמיב באחריות נשבעין עליהן הא בלא"ה נימא דנשבעין ליטול שכן. עוד יש כאן סוגיו בין ש"ס דילן לירושלמי דבש"ס דילן מתרץ ר' יומן דמוקי כר"ש דבקדשים שמיב באחריות נשבעין עליהם ור' אלעזר מתרץ דתקנתו מהמים הוא שלא יזלוו בהקדשות ובירושלמי הוא להיפוך דר' אלעזר מוקי כר"ש דקדשים שמיב באחריות נשבעין עליהם וכנכסיו הם

מאמר ב' . לפ' פרה .

(נושא המאמר) ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת (במדבר יט) .

אחד מהם כאליו לא קיים המלצה, או בחדא מנייהו סני ושניהם הוא רק על אלו"ט, וכמו שהקב"ה משפיע לאדם טובו על כך הו"ט, וכמו שפירשו גדולי המפרשים ז"ל הפסוק (משלי כ) "עין רואה ואזן שמעת ד' עשה גם שניהם" "עין רואה ר"ל אס היה בורא א"י ית' את האדם בעין אחת ג"כ היה רואה, ואזן שומעת וגם אס היה נכרא באזן אחת ג"כ היה שומע. והאפ"כ ה' עשה גם שניהם כי רצונו ית' להשפיע לנבראים על כך היותר טוב. וא"כ גם אהנו ממייבס הטרדות ולהלל לו ית' ולעבדו בעיון ובמעשה ג"כ על כך היותר טוב אבל לא לעבדו, כן יש לחקור. והנה כבר עמד על חקירה זו החכם המוקר אלקי מוהר"א מוסקאטי ז"ל בספרו הנכבד נפולות יהודא דרוש ח"י, ומסיים בסוף פרוש חז"ל, כלל הדברים כי העולה היעולה נכונה וישרה שיבור לו האדם שיטתלל בעיוניו כפי כמו אס מעט ואס רב, ובמעשה המלצה יחזיק בכל תוקף וכו' ע"כ ז"ל, אשר ממולא דבריו ללמוד דתרווייהו לריבי העיון והמעשה, ומה נעמו הדברים ששמעתי מפי הרב הגאון המנוח מוהר"ר ליבוש ג"ז ז"ל מבערזאן צביאור מאמרים ז"ל במס' טועה (דף מ"ד ע"ב) סח בין תפלה לתפלה עברה היא צידו ומוחר עליה מעורכי המלחמה, ופרש"י ז"ל סח בין תפלה לתפלה בין הנחת תפילין של יד לתפילין של ראש

זאת חוקת הפסח. זה שאה"כ יהי לבי תמים בחוקך למען לא אבוש וכו' ד"א יהי לבי תמים בחוקך זה חוקת הפסח וחוקת פרה אדומה למא? ששניהם דומין זה לזה בזה נאמר זאת חוקת הפסח ובוה נאמר זאת חוקת הפרה ואי אתה יודע איזה חוקה גדולה זו מזו משל לשני מטרוניות דומות שהיו מהלכין שתיהן כאחת ונראות שוות מי גדולה מזו, אותה שחברתה מלוא אותה עד ביתה והולכת אהריה, כך בפסח נאמר בו חוקה ובפרה נאמר בה חוקה ומי גדולה? הפרה שאוכלי פסח צריכין לה שנאמר ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת, הוי כל בן נבר לא יאכל בו (מדרש רבה פ' בא כ"י ע"ט). והנה המדרש הזה כולו אומר פליאה וזוה דרשוני, א' כמה שאמר ולא עוד עשיתי פסח לריבין לה הני לא יטויר שלא נעמא ולא יטעך לאפר חטאת להוות עליו. ב' מה שהביא ראה מהפסוק ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת וכו' אלן לא ידעין דהטמא לריך לעפר שרפת החטאת.

א' אחרי

שהדבר ידוע ומפורסם שחורחיו הקדושה כוללת שני חלקים חלק העיון וחלק המעשה, חלק העיון ר"ל המחשבה, וחלק המעשה רלונו גוף עשיית המלצה כפועל מעתה יש לחקור אס שניהם נחויים לשלימות כל מלצה ואס יחסר

מאמר פתוח

בס, משל לפני בני אדם שללו את פסחיון אחד אכלו לשם מצוה ואחד אכלו לשם אכילה נכס זה שאלו לשם מצוה לדיקים ילכו בס וזה שאלו לשם אכילה נכס פושעים יכשלו בס, אל"ר ר"ל האי רשע הוא קרית לוי, נסי דלא עבד מצוה מן המובחר פסח מיהא קעביד" ע"כ הגמ', נמצא מוכח חף מי שלא היה מחשבתו כלל לשם פסח רק לשם אכילה נכס עכ"פ יאל ידי חובת פסח רק דלא עשה מצוה מן המובחר, וא"כ נחזי חן להיפוך אש אחד לא עשה פסח כלל רק יכין במחשבתו כל כוונת שבעולם לשם פסח בודאי רשע מקרי וחיוב כרת, הרי נגלה ונראה בעליל דהמעשה היא עיקר לא המחשבה ודפ"ח.

ד אמנם חכמי הוכחתי והבאתי ראיה ברורה מן התורה דמכאן דהמעשה היא עיקר ולא המחשבה. וזה מוכח מפרה ארומה דהקב"ה העלים הטעם, ומי לנו גדול משלמה המלך ע"ה שנאמר בו ויחסם מכל האדם, והעפ"כ איתא במדרש פ' חוקת וז"ל ר' יחזק פתח, כל זה נאמתי בחכמה אחרתי אהכמה והיא רחוקה ממני (קהלת ז') אמר שלמה על כל אלה עמדתי, ופרשה של פרה ארומה חקרתי ושלחתי ופשפפתי אחרתי אהכמה והיא רחוקה ממני עכ"ל, וא"כ כיון שהעלים הטעם ליכא מחשבה וכוונה רק המעשה, וזה כלל גדול על כל התורה דהעיקר הוא המעשה ולא המחשבה. וזה פירוש הפסוק "ואת חוקת התורה" ר"ל דהחוקה הזאת של פרה ארומה הוא כלל גדול על כל התורה דהמעשה הוא העיקר, וזה הוא כונת הפסוק העומד בנושא דרושיו, ולקחו לעמא מעשר שרפת המטאת, ר"ל ולקחו לעמא, להאיש האומר דהמחשבה הוא העיקר וא"כ למעשה המלות לזה נבוא ונקח ראיה מעפר שרפת המטאת דמשט מוכח ומבואר להיפוך דהמעשה הוא העיקר וז"ב ודו"ק :

ה' ועפ"י הוצעות הללו ויבן דברי בעל המניד הבגדה ש"פ, רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו ולפי שהולך את עצמו מן הכלל כבר בעיקר ואף אהיה הקהה את שינוי ואמור לו בעבור זה עשה ד' לי ואלו לא היה שם לא היה נגאל, והנה התאמר הזה נפלא, ראשית קושיות המפרשים מה בין שאלת הרשע לשאלת החכם הלא גם חכם אומר מה הדבר אשר לזה ד' אלקינו אהכס, והשנית הלא הרשע הזה הוא רק כופר ואינו מאמין ביו"ט, וא"כ מדוע מכנה אותו בשם כפר בעיקר, הלא דבר הוא. אמנם לפי דבריו הג"ל יבואר כמין חומר. דהנה מלינו דגם במצרים מה שזכו לנאולה ה' ע"י עשיות שני מצות דם פסח ודם מילה כיון שהיו עירוס ועריה משאר המצוות, וכמו שהביא רש"י ז"ל בפ' בא עיי"ש, וא"כ אש היו עשית שתי מצות הללו רק במחשבה ולא במעשה בלי שפק לא היו נגאלים, הלא נגאל היה מורד להס כפירתם וה' גואלם רק במחשבה והיו נשחרים במצרים עד שהיו משוקעים בנ"ט שער עומתה כדודע, לא כן עשה ששבו שתי המצוות בפועל ובמעשה ממש זכו שנגאלו בפועל ממש, והוא הוא כונת המניד, שהשאלת הרשע הוא, מה העבודה הזאת לכם ר"ל למה לכם העבודה והעשיה הלא ד' במחשבה לבד ומכ"ס בחמירה ולמה לכם עוד המעשה לכם ולא לו, ולפי שהוא כופר במעשה א"כ כופר בעיקר ר"ל בעיקר המצוה דעיקר המצוה הוא רק המעשה, ואף אהיה הקהה את שינוי ואמור לו בעבור זה עשה ר"ל בעבור המעשה עשה ד' לי נס להוליאנו מצרים דהוי מעשה מולמעשה, אבל אלו היה שם לא היה נגאל ר"ל כיון דהוא לא היה מקיים המצוה רק במחשבה. א"כ גם הנאולה שלו לא היה רק במחשבה ולא במעשה ולא היה נגאל מעולם, ודו"ק היטב כי הענין נחמד :

ו' ומעתה נבוא לבאר המדרש העומד בראש דרושיו, דהנה תמלית היואל מדרביו דמפרס ארומה מוכח דבמצוה המעשה הוא העיקר ולא המחשבה, ומזה נלמוד לכל החורה כולה וה"ה לענין קרבן פסח כניל, והנה בנתי קדידוין (דמ"א ע"ב) אחריון דשליחות בקדשים מג"ל נפקא ליה מדריב"ק דחמר ריב"ק מניין ששלחו את אדם כמותו שנאמר ושחטו אותו לו קהל עדת ישראל בין הערבים ובי כל הקהל שוחטין, והלא אין שוחט אלא אחד אלא מכאן ששלחו של אדם כמותו, והנה החוס' שם ב"ה נפקא, הקשו וז"ל וא"ת ואמאי לא יליף דשליחות מהו בקדשים משליחות פרו של אהרן מדריב"ק ונמר

ראש עכ"ל, ואמר הרב ז"ל בביאור דברי חז"ל הללו, דהנה נחזי חן עפ"י משל אלא מלחמה יש שר הנבא ויש אנשי חיל והנה שר המצויא העומד בראש החיל הוא חושב מוימות האיך לערוך המלחמה וכל מחבולות ותכסיסי המלחמה נחתכין על פיו והחיל מוילאס מכה אל הפועל מחשבת שר המצויא. והנה אם יהיו אנשי לבד בלא שר מצויא ומושל בראשם אז בלי ספק לא יעמדו על רגליהם במלחמה ולא ילילו למלחמה יען כי אין אחס יודע עד מה, וכן להיפוך אם יהי רק שר המצויא לבד ויחסרו אנשי המלחמה בודאי לא תעשה ידי שר המצויא חושבי כי מה צלע על בכל המעשבות אשר הוא מושב אחרי כי אין איש להוליא מחשבתו ולפעולת אדם, נמצא שר המצויא הוא המחשבה ואנשי חיל המה המעשה וא"כ זה בלא זה. והנה ידוע דתפילין של ראש מורה על המחשבה ותפילין של יד מורה על המעשה, וזהו כונת מאמרו ז"ל סח בין תפלה של ראש לתפלה של יד, ואומר כי המחשבה והמעשה אין לריבין זה לזה ואפשר בחדא מנייהו חורגין עליו מעוררי המלחמה ר"ל מראין לו עורכי מלחמה דמזה מוכח ומבואר היפוך מדבריו עכ"ל ודפ"ח, היואל לנו מזה דתרווייהו לריבי העיון והמעשה.

ב' ומעתה נשאר לנו לבאר ולחקור איזה מהם הוא העיקר אש העיון ראוני המחשבה או המעשה, והנה יש אומרים שהעיקר הוא המחשבה והאמונה שבלב אז די וא"כ עוד למעשה המלות וזו דעת המינים ואפיקורסים וכבר הכה על קדקדם במאה שוכלי החכם החוקר אלקי מוהר"י אלבז בספרו הנכבד העיקרים (מאמר ג' פכ"א) ופירש בזה הכתובים (תהלים קיט) כרו לי זדים שימות אשרי כחורתיך כל בנאמתי אמונה שר דרפוני עזרי כמעט כלוני בחרך ואני לא עזבתי פקודיך, כחסרך חייני ואשמרה עדות פיך. וכנתב הוא ז"ל לבאדם. אמנם הוא מקל כדרכו ואני ארמיב הדברים בעו"ה, כי יש הרבה מינים האומרים אחרי כי מעשי המלות הוא רק לקבוע אמונה בלב איש ישראלי כמו לניית ותפילין על י"מ שבת על מידוע העולם וכדומה, א"כ כשאנחנו מתאמינים גם בלא זה הלא אין אנו לריבין למעשה המלות הללו ודי במחשבה שבלב. אמנם באמת הבל יפלה פיהם, דהנה נחזי חן דהחורה נקראת עדות כמו שנאמר בתורה פרשת תרומה ואל הארון תתן את העדות, ונאמר אש יעמדו בניך את בריתי ועדותי זו אלמדם והרבה כדומה. והטעם מה שנקרא החורה עדות הוא כך, כמו שאם אנו מקבלין עדות מפי עדים לריבין אהנו לקבל דברי העדות כמשמעם ולא לעשות כוונת בדברי העדים מה שלא נהכונו כלל. למשל אם באו עדים ואמרו לרובן הרג את שמעון ביום פלוני ובמקום פלוני, ואח"כ באו עדים אחרים והיומנו, אז בלי ספק העדים נהרגין ואין אנו רשעין להליל את העדים במה שנאמר להוליא דברי העדים כמשמעם ולעשות להם כוונת אחרות דמה שאמרו ביום א' הרג פלוני את פלוני היינו ביום א' לפימיה ומה שאמרו לרובן הרג את שמעון כוונתם שלקח ממנו פרנסתו וכדומה אסור לעשות כן כי לריבין לקבל דברי העדות כמשמעם, כן אהנו לריבין לקבל דברי החורה הקדשה כמו עדות, היינו שחורה נאמר וקשרתם לאות על ידי היינו תפילין של יד ממש ולא לעשות בהם כונה אחרת שכוונתם לקשרם על לוח לבו ולהאמין, וכן שבת לשמור השבת כדת מחללו בפועל וכל האומר צהיפוך עובר בשאט נפש על דברי החורה, לכן מעשים זה עשה את החורה עדות, וזה כונת דוד המלך ע"ה ז"ל אדם שיחוט אשר לא כחורתיך, ומזה השליחות אשר לא כחורתיך באמרוס כל מצותיך אמונה, ר"ל שאומרים כי א"כ למעשי המלות רק עיקר המלות הוא רק אמונה בלבד, שר דרפוני כמעט כלוני בחרך, ר"ל בזה השק" שאומרים המה רודפים אותי, ע"כ מטיים דוד הע"ה ואני כחסרך חייני ואשמרה עדות פיך, ר"ל שאשמרה החורה כעדות לקיים גם מעשה המלות כמשמעם וכמדרשו, כן מו"ד ודפ"ח ושי' מר"ג.

ג' מכל דבריו האמורים למעלה נלמוד דבכל מצוה לריבין שניהם המעשה והמחשבה. אמנם איזה מהם הוא מוילאסין ז"ל בהקדמתו ל"ע א"ת של הגירא ז"ל שהביא ראיה נפלאה דבכל מצות המעשה הוא העיקר ולא המחשבה ממה דאמרין במס' נזיר (דכ"ב ע"א), אמר רבב"ח אמר ר' יוחנן מ"ד כי ישיים דריבי ה' לדיקים ילכו ופושעים יכשלו

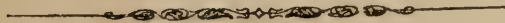
מאמר פתוח

גדולה הפרה שאוכלי פסח לריכין לה ומפרה ללמוד דהמעשה הוא העיקר, וא"כ ילפינן שפיר שליחות בפסח מושטו, ומביא שפיר ראייה לזה מן הפסוק ולקחו לעמא, ר"ל האומר דהמחשבה הוא העיקר ולזה נביא מעפר שרפת הסעודה דמזה מוכח דהמעשה הוא עיקר ועי"ז מועיל בפסח שליחות דילפינן מושטו, ודוק כי קרתי, ובזה תמו דברי בעזה"י :

והנה ערכתי פה שני מאמרים אשר אקוה בעזה"י כי דברי אלה יפיקו רגון מאת כל המעיינים ואם אמנם לא יכולתי להאריך כפי מערת חפני וללייר העינים בששר המליצה והגיון כדרכי בעזה"י, יען כי המדפים וגם המביאים לבית הדפוס אינם עלי לאמר כלה מעשיך. אך אקוה לד' כי דברי אלה המעטים ימלאו חן בעיני המסכילים והגבוהים ויברכו אותי אשר עשיתי להם מטעמים הללו, והיי נועם ד' עלי להוציא לאור חיבורי "דברי חכמים" על דרוש ואגדתא שמה ישבעו עונג ונחת כפלים לחושיה כעתירת .

לומר שהוא בבעלים כדכתיב ושחט את פר החטאת אשר לו תכלל דבשאר קדשים לא בעינן בעלים עכ"ל, ומירץ הפ"י דבקדשים לא בעינן שליחות כלל רק בפסח בעינן שליחות עיי"ש מלתא בטעמא, והנה ידוע דמילי לא ממסרי לשליח ובפרט על מחשבה בודאי ל"מ שליחות, והנה היכא נוכל ללמוד מושטו וכי כל הקהל שוחטין והלא אין שוחט אלא אחד דמועיל שליחות רק אי נימא דהעיקר הוא המעשה אבל אי נימא דהעיקר הוא המחשבה ולא מועיל שליחות כלל א"כ לא מוכח מן הקרא דושטו דין שליחות כלל רק מוקי קרא דושטו כדדריש ר' יונתן שם דכל ישראל יולאין בפסח אחד עיי"ש, אך כיון דכבר ידעינן מפרה אדומה דכלל המלות וה"ה בפסח המעשה הוא העיקר ובמעשה יש שליחות אז שפיר מוקמינן הקרא דושטו אותו דשלוהו של אדם כמותו אבל אי נימא דהעיקר הוא המחשבה לא יועיל שליחות כלל בפסח והוי מוקמינן הקרא דושטו דכל ישראל יולאין בפסח אחד, ומעשה זהו כונת המדרש המוצג לעיל בפסח דבריו, ומי

בן המחבר *

הלכות שחיטה

סימן א ב"ד פתח א' בהגה' ואם נדקו חיזה וס' ומלא שאינו יודע. אם נטל פעם אחד קבלה אין מטריפין למפרע מה ששחט. דלמרינן השמא הוא דליתרע וכו'. **הנה** הרב רמ"א הכריע כן להשוות דברי האגודה עם החסות רשב"א ומפרש דהרשב"א מייירי בהל' נטל קבלה. והנה הפת"ג בס"ק זי"ן בשפת דעת הביא שהגה"כ כתב דהרשב"א מייירי ג"כ בנטל קבלה. שהרי מייירי משוחט שהיה ממונה לקבל י"ע"ס. והנה בזה דקדו דברי הפ"מ שכתב שהרי הרשב"א כתב שמא לא למד ולא ידע מעולם שנתעב דמייירי שלא ה"י ידוע כלל אם ידע, אך לפ"ז באמת קשה מה ששערי הכנס"כ דאין ה"י שוחט ממונה לקבל אם לא בדקוהו כלל, ובפרט חטו ברשעי עסקין ויוון דקיי"ל דכל שהוא לפנינו וודאי לריך לבדוקו אם הוא מומחה האריך מינו אותו לשוחט הקהל ושחט ולקחו מבשרו בלי בדקה. גלל כן ללפע"ד לפי ש כוונת הרשב"א דזה וודאי אמת דכל דהשוחט לפנינו לריבין אנו לבדוקו אם הוא מומחה דכל היכא דליכא לברורי לא סמכינן ארובא אך נראה דבדקה ע"י א' די ווא"ל דווקא שדקדקו שנים וישירו שהוא מומחה. רק אם בדקו עד אחד והעיד שהוא מומחה די ווא"ל עוד בדקה כיון דהוי מילתא דעביד' לנלווי די בע"א, ובפרט דהכא איכא עוד חוקה דרוב מלוויין ונהי דהיכא דליכא לברורי לריבין לברר מ"ע זה נקרא ביורע ע"י ע"א. אך היינו דווקא כל שלא נולד ריעותא אבל היכא שגורל ריעותא שדקדקו ומלא שידעו יודע בזה אמרינן דהוכיח שופו על חללתו שנס מתחלה ולא ידע והעד שקר העיד כיון דחוקת איסור דבהמה והרי לפניך וחוקתו דמעיקרא שלא נולדה לו הדיעבא מבטן ע"י לירוף כ"ז אמרינן דהוכיח שופו על חללתו שהעד שקר העיד. וכ"ז בע"א אבל אם יש שני עדים שה"י מומחה חתלה וודאי שני עדים אי אפשר להכחיש בשום עולם בעולם ולכן הוחזק על ידם לדוממה ומוקמינן ליה לחזוקתו דמעיקרא שעתה שחט. ולפ"ז הרשב"א מייירי שלא נבדק רק ע"י אחד בלבד ולכן אף שמתחלה ה"י מומר להיות שוחט כשנמלא שאינו יודע אמרינן שלא למד ולא ידע אבל הרמ"א מייירי שנטל קבלה משנים. או אפשר דזה דומה לדמה דקיי"ל בחי"ט סי' ז"ו דליח' מומחה מקיים שחט בימיר ונחשב כשלהם כן נמי לענין זה אם יש לו קבלה מהרב או דומה הרב לשני עדים ולכן אמרינן דעד השמא ידע זה נראה ביאור דברי הרשב"א והרמ"א.

הנה

הע"ז הקשה על דין זה מהחוס' י"ע"ס ובכר הארכתי בחרוש' מכבר לישב בכתב אופנים ומירוך אחד כחתמי שם משום דחוקת הסכין היו חוקה העשויה להשתנות מתי"כ כחוקה השוחט אך עתה נראה ש"ח"ל לומר כן. והוא דלכאורה קשה לי בש"ס פ"ק דחולין (דף י"ד ע"ב) גבי לא כרב חסדא ולאכסורי בתרייתא ח"ה תבטי נמי בדיקת חסם ומשני ע"א נאמן באיסורין וכו' נשמע דהס"ד דש"ס היו דלכך נבדקו בכל דוכתא בדקה מהכס מנח דאין אכאנוט לשוחט לבדו וא"כ קשה מה אירא דווקא לרי"א דהבדיקה הוא לפני השחיטה והלא נמי לרב הווא דס"ל דהבדיקה הוא בשביל קמיימת ג"כ חקטי לבטי בדקה לחסם ולמה יהא השוחט נאמן והרי עדין לא ידע דע"א נאמן באיסורין, ואדרבה אף לפי מה דנאמן קשיא לדברי קיי"ל בחתמוק איסורא אין ע"א נאמן ומה שחטב נבי שחיטה היינו מנח דהוי בירו ולפ"ז הינה בדקה דלפני שחיטה הוי בירו אבל בדקה דלאחר שחיטה לא הוי בירו לתקן למפרע וא"כ למה באמת יהי' נאמן השוחט אלא וודאי דחוקת הסכין הוי חוקה מעליא [ולפ"ז אם לא בדקו הסכין קודם שחיטה אף שדקדקו אחר שחיטה ומלא יפה מ"מ אין השוחט לבד נאמן רק לריך שנים שדקדקוהו כיוון דזה לא הוי בירו אין השוחט לבד נבד נאמן. ודוק היטיב] כמו חוקת איסור דבהמה, ולכן בבדיקה שלאחר שחיטה כיוון דחוקה דבהמה איתרע שהרי שור שחוט לפניך ודומה למ"ס החוס' בעלמא גבי ספק קרוב לו ספק קרוב לה דליתרע חוקת פנוי' כיון דזרק לה הקדושינן כן ה"י איתרע חוקת בהמה כיון ששחטה ולכן כל זמן שלא נודע שהסכין פגום דאז חוקה של הסכין לא איתרע וחוקת בהמה איתרע א"כ עדין חוקה דסכין מחוקת דבהמה ויש כאן חוקת היתר והיכא דיש חוקת היתר ידע הש"ס דע"א נאמן אבל בבדיקה שלפני שחיטה ניהו דיש כאן חוקת הסכין והוא יפה מ"מ יש כאן חוקת איסור דבהמה והעומד להשחט עדיין לא איתרע וא"כ יש בחוקה נבד חוקה ודומה כאלו אין כאן לא חוקת איסור ולא היתר ופ"ד דכנס"ג אין ע"א נאמן באיסורין ושפיר פריך ולכן משני הש"ס דע"א נאמן באיסורין. ולכן א"כ מה שא"כ מסיים הש"ס הכא כפ"ד בעלמא איתר דאיתרין ע"א נאמן באיסורין כגון דבדד דלא לחתוק איסורא אבל הכא לחתוק איסורא וכו' והס"ל בפניו דלאי הכא שחט בירו ולמה קי"ר הש"ס כאן אלא וודאי לא נאריך

לה כיון דיש חוקת הסכין נגד חוקת האיסור הוי כליכא חוקה כלל ולכן תבטי בקיצור דע"א נאמן באיסורין. ולכן נמי אם נמלא פגום הסכין לרב הווא דקיי"ל כוותי' הוי ספק נבילה לא וודאי מנח החוקה דבהמה היינו כיון דחוקת הסכין לפיכך ושניהם איתרעי בשוה דחוקת בהמה איתרע מנח הרי שחטה לפניך וכן חוקה דסכין מנח הרי פגום לפניך לכן דרר הוי ל"י שקולין והוי ספק נבילה. אך לפ"ז חקשה מ"ט לא יעיל ס"ס לרירין ולא שייך לומר מ"ט שן חקדושי העטם ומנח דהו ס"ס בחתמוק איסורא שהרי יש כאן חוקה לטיפול, אך לומר דהו ס"ס הש"ך בנהק"כ כאן ובס"י ק"י בדיוי ס"ס שזה לא נחשב ס"ס דרך לחתוק בכל הסכין וכו' קיימתי זה תמכרל דנפשי או י"ל כיון דקיי"ל דס"ס שאינו מתהפך לא הוי ס"ס א"כ ה"י הרי חתוקו אפשר להחמיל ולומר שמא בנקום הסימנים הוי הסכין פגום או וסוב אי אפשר לומר שמא פגם הש"י חמ"ל שבנקום הסימנים הוי הסכין פגום שמא בתפרקת נפגמה וכו' וא"כ לא הוי ס"ס המתהפך אך זה הוי הסכין שאין השוחט בעלמו יודע אימת פגום ובאיזה מקום שחט לכך אפשר להחמיל והספק שמא שחט בפגומה ולא הוי מתהפך אבל בשוחט אי אפשר להחמיל ולומר שמא איתרע או פגום פשוט או לא שהרי זה השוחט עומד ומעיד שלא איתרע לו שום פגום לשוחט וע"א נאמן באיסורין אך דכאן שהשחט שמא זה אינו יודע הוין וטובה א"כ לריבין אחרנו לדון בתחלה על השוחט אם יודע ולכן לריבין אנו להחמיל בזה הספק שמא ידע עתה ידע ושפיר נקרא ס"ס וכמ"ס הש"ך כעין זה בדיוי ס"ס י"ע"ס וגם זה נכון. ושוב נאמתי בהר"ס פ"ק דחולין בדף י"ד ע"ב שכתב בתוך דבריו וכו' ה"י כיון ששחט בסכין בדוק לא שכיח שנפגם בעור או במפרקת וכן כתב שם עוד דבנייעה כ"ס וכו' לא שכיח דפגים ולא מחזיקין ריעותא י"ע"ס מוכח מדבריו כמ"ס שחוקת הסכין הוי חוקה מעליא ולא נקרא חוקה העשויה להשתנות כמ"ס לפני דרו"א.

עוד

נראה לישב קטיות הע"ז והוא דלכאורה חוקה של ה"י דקיי"ל דכלשלא נודע ע"י בדקה שהוא מומחה אסור ולמה לא יהי' די אם הוא אומר שהוא מומחה ובקי בדיוי כיון דקיי"ל דע"א נאמן באיסורין כמו שאנמן לומר ששחט יפה כן יהי' נאמן שהוא מומחה ובזה אין לומר העטם כיון דליכא לברורי דהרי חזין דע"א נאמן בזה בנקום דליכא לברורי דחלי"כ יהי' נבדק שישט בפני שני עדים לכתחלה כיון דליכא לברורי אלא ודאי דע"א נאמן באיסורין אף באיכא לברורי א"כ יהי' נאמן נמי שהוא מומחה. ולכאורה ה"י נראה דזה שאני כיון דבזה מעיד על עלמו ואין אדם נאמן על עלמו ואינו דומה למה שמעיד ששחט יפה דהסם הוי העדות על בהמה לא על עלמו משא"כ אם אמר שהוא מומחה שהוא מעיד על עלמו ואין אדם נאמן על עלמו. אך קשה הרי כתבו החוס' בניטין ויבמות דעיקר נאמנות ע"א באיסורין נלמד מוספרה לה לעמיה שהתורה האמינתה על שפירתה כיון שהוא צידה א"כ הרי התם מעידה על עלמיה שספרה והיא עטורה א"כ חזין שאף על עלמו אדם נאמן בזה שצידו א"כ למה לא יהי' כן נאמן לומר שהוא מומחה ולמה לי בדקה, וריך לומר דהלימוד להיות מומחה לא חשיב בירו ואינו דומה לספירת נרה שצידה לספור אבל ללמוד להיות מומחה לא חשוב בירו שהרי לחז"ל בתמכה מנילה דהא דיבעתי ולא מלאחי אל חלמתי היינו בלשוני אבל לאוקמתא גירסא סיפתא דשמ"א ור"כ כיון דהלכות שחיטה לריבין להיות בבורין בפיו ובע"פ הוי לאוקמתא גירסא והוא צירי שמיט לא צירו ולכן אינו נאמן להעיד על עלמו שהוא מומחה, אך זה דווקא באם לא נודע שהי' מומחה מעולם אבל אם ידוע שנטל קבלה א"כ חזין שכבר ה"י מומחה ובקי רק לענין הספק שמא שחט בזה ודאי הוי בירו דהס"י חזר על למודו ודאי לא ה"י שוכח א"כ זה ודאי הוי בירו ונאמן להעיד על עלמו שלא שחט רק מעט קרוב. ולפ"ז א"כ דברי הינו דווקא והאגודה שודאי אס השוחט עלמו אחר שכבר שחט זמן רב ודאי זמן שאומר השוחט ששחט ודאי יש להעריף הילכך למפרע רק שהרשב"א מייירי שהשוחט אומר שלא שחט רק עתה לא מקודם ובה יש חילוק דבלא טעל קבלה אינו נאמן רק עתה שלא ידע מעולם אבל בנטל קבלה נאמן להעיד ששחט שחט ונלפ"ז א"כ שאינו דומה לסכין דהסם ליכא עד המעיד להכשיר לכך אסור מספק משא"כ כאן שהשוחט מעיד ששחט שחט. ומה שהולך האגודה להביא ראי' דסכין איתרע חוקת בהמה לא איתרע היינו דודאי סברת הע"ז אמת דדרך לשחוט מעט מעט אך באמת כמו דע"א נאמן נגד חוקה בזה שהוא בירו ה"י נמי נאמן נגד רוב אך היינו דווקא נגד אחד מהם אבל בלירוף רוב וחוקה י"ל דאין ע"א נאמן אף בירו ועיין בפרי מגדים בר"ס ה' שחיטה שנסתפק בזה י"ע"ס ולכן א"כ דברי האגודה שלולי הר"א דסכין איתרע בהמה לא איתרע אז הוי איתרע דיש כאן חוקת איסור של בהמה תפייעא להרוב ואף דהרי שחוט לפניך הוי השחיטה איתרע וכלל שחוט דמי ויש

כאן חזקה מעליה בהדי רוב דרין וע"א נאמן נגדם אבל כיון דמסין אחרעי בהמה לא איתריע א"כ הדר חזקה איסור כמאן דלימא ששמוט לפניך שוב נגד רוב לבד נאמן ע"א, ולכן חף דקיי"ל דס"ס לא מהני תסם היינו דלא הוי ס"ס מעליא כמ"ס האחרונים או חף דנגד חזקה גרועא כו לא מהני ס"ס מ"מ הכא עדיף דע"א דבדר שבירו עדיף ממ"ס וחדע שפרי בזה א"ל לברורי כלל כמ"ס לעיל וכיון דזה עדיף נאמן חף שפוא נגד הרוב כיון דליכא חזקה אלימאחא בהדי הרוב נאמן הוא לומר שעתה שכה. כנלפע"ד נכון.

ורפ"ו העולה ממ"ס לרינא שהכלים כשירים עד זמן הדביקה ממע לא מנעיה לפי התירוץ שכתבתי בעשוי חף לפי התירוץ הראשונים שכתבתי מנח ס"ס נראה דחף זה נכנס לספק אולי לא שכה אלא עתה חף דרין נגד חזקה מעט מעט הרי התס"ס כתבו גבי סכין דהוי ס"ס שמה לא שחט בתקום הפגימה חף דדרך לחתוך בכל הסכין אלא ודאי לס"ס נלטרף חף מיטעט הענין ה"ה גמי הכא נלטרף זה הספק שמה עתה שכה וחף דבסכין קיי"ל דלא הוי ס"ס היינו כמ"ס בתרומים הראשונים או דח"י להסתפק או כמ"ס בסו"ט דהוי נגד חזקה יע"ש אבל כאן בשוחט דהוא מתהפך כנ"ל גם אינו נגד חזקה כיון דיאח הדבר בהיתר כמ"ס בחבורי האחר שפיר נחשב ס"ס. ואף הדהב"ש כתב דלפי אומד השכחה ודאי אסור היינו דהוא החיוב במירוץ של הנקט"כ דלכך לא מהני ס"ס לירידן בסכין פרוץ דדרך לחתוך בכל הסכין א"כ גם בשוחט לא אפטר לעשות ספק שמה עתה שכה כיון דדרך לשכות מעט מעט דהוי דרין הסכין לכך ס"ל דלא הוי ס"ס ואסור אבל לפמ"ס תירוץ אחרים נראה חף כה"צ מותר ויש לסמוך בהפסד מרובה על הרמ"א והס"ק המתירין לגמרי. כן נלפע"ד ודו"ק :

ועתה

נשוב לספק אם מותר להשוט שילך וילמוד שנית דיני שמיטה עד שיהי' ביקי או אם הפסיד חוש הרגשה והסתחה ונמלא שאינו אומן יד אם מותר לו לילך ללמוד ולקבלו שנית להיות שו"ב. ומקום הספק הוא אם ניימא דמה ששכה נחשב אונס ולא פשיעה ולכן אין בידו אשמה והוא חוזקת לכך כשילמוד הדר לאומנתו או ניימא כיון דלא ה"י בהר"ק נאמן על למודו ולאוונתו שלא ישכח א"כ נחשב פושע וקל ולכן אין לו נאמנות עור להיות שו"ב דהוי חסוד לאותו דבר. והנה מדברי התב"ש בסי' זה ס"ק כ"ו מוכח דס"ל דשוכח לא נקרא חסוד למפרע לבי' אונסו והביא ר"ח מתשובת הר"ח הביאו ב"י סי' קי"ט וע"ש שם סעיף ו"ח דמי שאינו ביקי לא נחשב פושע ל"ש לא למד ולא ושכח ולא אמרינן דהוי פושע מחמת שלא שדק על למודו, אך מוכח מדבריו שם דתשובת בית יעקב סי' ל"ו דזה נקרא חסוד והנה ספר הג"ל אינו בירי לענין : והנה מן הש"ס דמ"ס שבעות גבי תלמידי דרב דקאמר שם את לכך אפכר אין ראי' דשכחה הוי אונס דהתם לא קאמר על ביה חזקה השכחה רק על השבועה שהיתה אחר השכחה דלא עבר על השבועה כיון ששכר שמה מנימא"ה היה דמשה בלבו כן א"כ על השבועה שפיר הוי אונס אבל על גוף השכחה ודאי י"ל דהוי פושע ובה דרחה הר"ח שהביא התב"ש מתשובת הר"ח שם שהביא בבי' סי' קי"ט ובש"ע שם סעיף י"ח דהתם מיירי ששוחט שלא ידע מעולם ולא ה"י לר"ק חלקק שם כהדיא דהוא דבר הלמד דעשוי דכא לפסול אותו שם בשביל הטריפות שהוליא מת"י משמע אבל לולי הטריפות לא ה"י בידו אשמה מה שאינו יודע ה' שמיטה והיינו מחמת שלא ה"י בקי מעולם א"כ על גוף הדבר מה שאינו בקי אין להאשימו אותו שיש שלא למד מתחלה ולא ידע כלל איך שוחט לר"ק להזהר. דריני שמיטה רק שיש להאשימו מנח הטריפות שהוליא פושע' בזה שפיר הוסיף דעל הטריפות שפיר הוי אונס כיון שעל גוף חסודו הידיעה אינו חסוד מנימא"ה גם על הטריפות שהוליא א"כ מת"י ג"כ אינו חסוד כיון שמה שעושה אחר השכחה ודאי לבו אונסו כמו בתלמידי דרב אבל בשו"ב שידע מתחלה ה' שו"ב ובהמה שר"ק השוחט הזהר שיהי' שגורני פשוט א"כ הו"ל לרמיה ארעמי ולחזור על למודו ולכן אם שכה נהי שני הוליא א"כ טריפות מת"י אין להאשימו על הטריפות דלבו אונסו מ"מ על גוף השכחה יש להאשימו דפושע הוא בהמה ששכח : הן אמת שביר"ד לקמן סי' רל"ב סעיף י"ב בהג"ה מביא שם הרמ"א דעת הר"ן דשכחה חשיב אונס וחף להדעה השני' דלא הוי אונס משמע שם מדברי האגודה שהביא הט"ו ורמיינו שם שפירקו טעמו הוא דהוי יכול לסלק לו מתקדם היום הזה ולכן חף אונס ממע לא מהני לרדי' משמע אבל בלא"ה אם היה מועיל שם אונס ממע חף שכה חסוד אונס ולא אמרינן בלא"ה דשכחה לא הוי אונס דהו"ל לרמיה אונס"י רק הוי אונס לכ"ע רק שמתחלקין שם אם גם אונס בגמרו מהני א"כ. ורמ"א בנמ"א ח"א סי' ק"מ ס"ק י"א דהוכיח שם דשכחה מקרי אונס וכתב מה שהמחבר כתב ביר"ד סי' רל"ב שני דיעות משום דבשבעה מש לאומרא ודבריו ממוסין דרין כאן שני

דיעות כלל [ועיין לקמן בסוף הדיבור כתבתי שלק"מ על המנ"א ור"ש דבריו ע"י יע"ש] רק לכ"ע הוי אונס רק דהכא טעמא אחרונה איכא דס"ל לאגודה דחף אונס ממע לא מהני אבל מורה דהיכא דאונס מהני חף שכה חשיב אונס, אך יראה דרין השכחות דומות זה לזה מתיי עמאי חדא דכמו שכתבו החס"י גבי שבועות עדות דכמו קרוב על חייביה לשכחה אבל בזמן מרובה חייביה לשכחה א"כ ה"ל בשלמא גבי תפלה או שבועה שיטלם היום הזה כיון דבתחלת היום הוי זכור א"כ אין בידו אשם על שלא פרע שמה ישכח בסוף היום דכיון דבזמן מועט לא שכיח שכה א"כ לא הו"ל לחשוב כיון שראה שזכר בתחלת היום כל העינין, או דבתחלת הזמן תפלה וזכר שחייב להתפלל לא הו"ל לאסוקי דעתא לשכחה דלא היה מועט עתה לא נחשב פושע מה שלא התפלל תיכף או שלא פרע תיכף ואם זה לא הוי פשיעה א"כ מה שבאמת שכה חס"כ ויאל מדעתו הוי אונס דשכחה נקרא אונס אבל בשבועות דבזמן מרובה ודאי שכיח שכה א"כ חף דגוף השכחה הוי אונס מ"מ זה הוי פשיעה מה שלא חזר בכל פעם על למודו שלא הו"ל לחשוב פושע דבזמן מרובה. ועוד דבשלמא בתפלה ובשבועה דחינו מחויב רק להתפלל פעם אחד או לפרוע פ"א א"כ מלך העיקר הדין כל שיש שהות עדיין להתפלל או לפרוע אינו מחויב לפרוע דוקא בתחלת היום או להתפלל בתחלת הזמן וא"כ כיון שעל זה מה שלא התפלל תיכף או לא פרע תיכף אין להאשימו דלא היה מחויב בכך כיון דה"י לו עדיין שהות. וכיון דזה עלמא לא הוי פשיעה ממילא גוף השכחה שכה חס"כ ב"כ לא ה"י פשיעה דשכחה עלמה הוי אונס אבל בשמיטות כיון דמחויב תמיד לחזור על למודו ואחר דומה מי ששנה שראו מאה פעמים למי ששנה מאה פעמים ואחר א"כ חף בלי השכחה ששח"כ ג"כ הוי פושע כל שאינו חסוד בכל פעם על למודו כיון שאין שיעור לדבר מחויב לחזור תמיד, א"כ יהוה דעל גוף השכחה אין להאשימו דשכחה נקרא אונס מ"מ זה הוי פשיעה מה שלא חזר בכל פעם על למודו ולא ה"י בל ידרי השכחה ובפרט לדעת האגודה ה"ל ביר"ד סי' רל"ב דס"ל דחף אונס ממע לא מהני דהו"ל לשלם קודם היום ודאי ה"ה בשמיטות כה"צ דלא מהני טענת אונס דהו"ל לחזור קודם שכל ידרי שכה. ויש להביא ראי' לזה ממה שאימא בא"ח סי' יו"ט סי' תקכ"ג גבי עירוב תבשילין מבואר שם בטי"ו לפרש"י דחף ששכה מקרי פושע והמנ"א ביאר הענין שם ויתר דשכחה מחמת עללות הוי פושע א"כ הרי בשו"ב ודאי הוי פשיעה מחמת עללות שלא חזר על למודו. ועוד ראי' ממה דאמרינן בפ"ג דאבות דכל השוכח ד"א ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו ואם שכה הוי אונס הרי אונס רחמנא פטרה ולמה מתחייב בנפשו אלא ודאי דבכה"צ הוי פושע. ואף דאמרינן יכול תקפה עליו משנתו וכו' מ"מ גבי שו"ב ודאי אם היה חוזר על למודו ה"י בקי. רק מחמת עללות שלא חזר על למודו שכה א"כ הוי בכלל עד שישוב ויסורם מלבו ולא בכלל תקפה עליו משנתו וא"כ אם מיתה חייב ולא מהני טענת אונס מ"ס לחזור לאומנתו דלא הוי בזה טענת אונס ובפרט דהבית יעקב ג"כ מחמיר כמו שהביא התב"ש ועמנו וטעמו לא ראי' ובפרט אם לא נזהר בהשחת הסכין ובהרגשתו כראוי ובפרט בדרות הללו שרבו המתפרטים ודאי ראוי להחמיר ולקטשו שלא לשוב לאומנתו עור. כנלפע"ד נכון ודו"ק היטב :

ועיין

דבריו החיו"ט פ"ג דאבות ד"ה כל השוכח משמע ג"כ דבריו. שוב עיינתי שמה שהקשיתי על המנ"א לק"מ דכוונתו בחמת להקשות על מה המחבר דגם בתפלה הו"ל לומר דחף דשכה מקרי אונס מ"מ הו"ל לאסוקי ארעמי ולהתפלל בתחלת הזמן מנח חששא שמה ישכח חס"כ וכמו בשבועה ממע דאמרינן כן ור"ש דברי המנ"א. מיהו בחבורי בא"ח כתבתי בסי' ק"ח שגם זה לק"מ ושאיני תפלה משבועה יע"ש :

ובחורשי

מכבר הארכתי בכ"ז בזה והגני מעתיקו כאן. וז"ל ואם בדקו איזה שו"ב ונמלא שאינו יודע אם נעל פעם א' קבלה אין מטריפין למפרע מה ששחט וכו' : הגה הרב רמ"א הוליא דין זה מהאגודה וס"ל הקשה עליו הרי אכן קיי"ל דבטיין דווקא שיבר היה עלמות ובלא"ה לא סומכין א"כ חס"ס יע"ש שהאר"ך, ולאכזרה היה נראה ליישב קושייתו בפשיטות ע"פ מה דקיי"ל סי' י"ח סעיף י"ב באם לא בדק הסכין לאחר השמיטה ונאבד קודם שיבדקו וא"כ מלאו ונמלא פגום שמומר מטעם דהוליא ויאל הדבר בהיתר יאל [שוב הראו לי שבפסד מלת חכמים שנתנו מתרין כן וז"ל כוונתי לדעתו ולא ביאר כל הגורן כמו שביארתי ח"י] ועיין בטי"ו שם בזה ועיקר החילוק שם דהיכא דלא נאבד אז כיון דהדין נתן שר"ך לברוק. אחר שמיטה א"כ כל שלא בדקו עדיין לא אחזקו הדבר. בהיתר ולכן אסור כיון שנמלא פגום אבל אם נאבד שאו ה"י מותר לחלוו ק"ך שוב איחזקו

איתחוק ויאל בהיתר ולא איכפת לנו אם אח"כ נמלא פגום ייע"ש ולהמתיק דבריהם יותר נראה דעיקר הטעם מה שאין קיי"ל דלסור ולא אמרינן דהוי ס"ס דלמא בעלמא המפרקת איפינס ודלמא לא שטת במקום הפנימה כמ"ס החוס' בסוגיא היינו משום דהוי ס"ס ב'איתחוק איסורא וכו'. ה"ט דלקמן בס' ק"י, ולפי' זה דווקא כל שלא יאל הדבר בהיתר שלא הותרה הבהמה שעה אחת אז לא איתרע כלל חוקת איסור עדיין והוא עדיין במקומו עומד לכך לא מהני ס"ס אבל אם כבר נאבד הסכין והיתה הבהמה מותרת נחילה כבר איתרע חוקת האיסור שלה והוי כאלו נסתלק החוקת איסור ושוב מהני ס"ס להמירה אף אם נמלא פגום. ולפי' ח"ס כאן שבשלמא בסבין שכל שהוא לפנינו לא יאזה הבהמה בהיתר ולא איתרע חוקת האיסור לכך לא מהני ס"ס במקום חוקת אבל בשוטט שבדקא וממלא שאין יודע לענין הכלים למתפרע מה שכבר נאכל בהם כיון דהבהמות ששטע כבר יאחו בהיתר שלא ה' מחויב לבדוקו כלל כיון שנטל קבלה פסג א' ח"כ יאל הדבר בהיתר ושוב אף שזולד אח"כ ריעותא שפיר סמנינו חס"ס ובלא נעל קבלה יש כאן חוקת אחרת דמעיקרא בודאי לא ידע ולכן לא מהני ס"ס וא"ש דברי הרמ"א. שוב ראיתי שדברי ה"ט ברור מללו ואדברא כזה מדויק דבריו על נכון דכבר התעוררו 'אחרונים על דבריו בלמה הולך להאריך להקשות מדברי תוס' ולא הקשה בפשיטות ששאלנוה מביא רמיה מדברי ר"ח ואין קיי"ל כרב הוגא אף לפי הכל' ח"ס שבלא"ה לא מני להקשות דכאן שאני דיאל הדבר בהיתר ולכן הקשה 'ספרי החוס' הקשו מנקמה שגמדר כל הטהרות נקטשו ועל נביו עמאזות למפרע וכו' שגמטע סס דעיקר קושייתם לרב חסדא אבל לרב הוגא דכ"ל דלשור הוי יומא לכו במקוה א"כ קשיא לכו מידי ואמאי הרי גם לרב הוגא תקשה ש"כ לא קאמר רב הוגא רק בהאם לא יאל הדבר בהיתר אבל אם יאל הדבר בהיתר כגון שגאבד קודם הבדיקה מודה רב הוגא דמותר וא"כ הרי במקוה שגמדר הטהרות נקטשו ש"כ למפרע כבר יאל בהיתר והוי לכו להיות מותר ל"כ והו"ל להקשות קושייתם ל"כ ולא לרב חסדא, אלא ודאי דס"ל לתוס' דיאל הדבר בהיתר לא נקרא רק נאבד כיון שאינו לפנינו ואי אפשר לבדוקו אבל כל שיטתו בשוטט אף שאל' לבדוקו כגון בני מקוה אף שלא ה' רריך לבדוקו כיון שמתחלה הוי ידוע שהוא שלם מ"נ כיון שהוא לפנינו ואי אפשר לבדוקו לא מיקרי רב הוגא בהיתר ודומה לשבין שגמלא פגום ולכן הקשו דוקא לרב חסדא ולא לרב הוגא. א"כ ממייל נמי לדידן בשוטט שנטל קבלה שפיר דומה למקוה ולא מקרי זה יאל בהיתר. כן רמיה כוונתם. מיהו בלמא לפימ"ש הטעם שלכך מהני יאל הדבר בהיתר דאו מועיל ס"ס גם מזה אין קושיא דרדאי לפי ס"ס ה'חוס' שלא ידעו רבאן איבא ס"ס בלמא לא הוי חילוק כלל בין יאל בהיתר או לא הוי הוגא אסור בכל גווי ולכן הקשו דווקא לרב חסדא רק לפי מה שחדשו דכאן איבא ס"ס ממילא רריך לומר הטעם דלרב הוגא לא מהני ס"ס מכא דאיתחוק איסורא שוב היבא שיאל הדבר בהיתר כבר איתרע חוקת האיסור ומהני ס"ס משא"כ במקוה שגמדר דליבא ס"ס אבל להס"ד של החוס' דלא ידעו מ"ס אמ' לא הוי חילוק בין יאל בהיתר או לא, אף שבס"ס עלמנו מבוחר שרב הוגא דאמר כשמעתין היינו דבהמה בחייה בחוקת איסור עומדת וכו' מ"נ יש חילוק בדבר דלמ"ד ר בעינן דוקא שיהי' כאן חוקת לאיסורא רק כל דליבא חוקת להמירה שוב הוי ספק דאורייתא ואלינן לחומרנא וכוונת ה"ס דאמר כשמעתין הוא רק לחסוקי אס ששטעה הותרה דאז יש כאן חוקת היתר רק כיון דבהמה בחייה יש לה חוקת איסור לכך אף כשיאל הדבר בהיתר זה אינו מועיל רק לגרע כח החוקת איסור ולשוי' כמאן דלימא, ות"מ אין כח ביה לעשותו חוקת היתר כיון דיש כאן חוקת להיסוך דמעיקרא הוי בחוקת איסור לכך דומה כאלו אין כאן חוקת לא ללכא ולא לכאן והוי ספק לחומרנא וכן נמי במקוה ולכן לא הקשו לרב הוגא אבל לפי מה שחדרו דיש כאן ס"ס אז היבא דליבא חוקת ודאי מהני ס"ס ובעינן דוקא חוקת לאיסורא ושפיר קיי"ל דיש חילוק בין יאל הדבר בהיתר דאו עכ"פ איתרע חוקת האיסור ושוב מהני ס"ס ובתמקה ליבא ס"ס ובשוטט איבא ס"ס ויאל הדבר בהיתר לכך מותר ושפיר פסק האגודה :

איתחוק ויאל בהיתר ולא איכפת לנו אם אח"כ נמלא פגום ייע"ש ולהמתיק דבריהם יותר נראה דעיקר הטעם מה שאין קיי"ל דלסור ולא אמרינן דהוי ס"ס דלמא בעלמא המפרקת איפינס ודלמא לא שטת במקום הפנימה כמ"ס החוס' בסוגיא היינו משום דהוי ס"ס ב'איתחוק איסורא וכו'. ה"ט דלקמן בס' ק"י, ולפי' זה דווקא כל שלא יאל הדבר בהיתר שלא הותרה הבהמה שעה אחת אז לא איתרע כלל חוקת איסור עדיין והוא עדיין במקומו עומד לכך לא מהני ס"ס אבל אם כבר נאבד הסכין והיתה הבהמה מותרת נחילה כבר איתרע חוקת האיסור שלה והוי כאלו נסתלק החוקת איסור ושוב מהני ס"ס להמירה אף אם נמלא פגום. ולפי' ח"ס כאן שבשלמא בסבין שכל שהוא לפנינו לא יאזה הבהמה בהיתר ולא איתרע חוקת האיסור לכך לא מהני ס"ס במקום חוקת אבל בשוטט שבדקא וממלא שאין יודע לענין הכלים למתפרע מה שכבר נאכל בהם כיון דהבהמות ששטע כבר יאחו בהיתר שלא ה' מחויב לבדוקו כלל כיון שנטל קבלה פסג א' ח"כ יאל הדבר בהיתר ושוב אף שזולד אח"כ ריעותא שפיר סמנינו חס"ס ובלא נעל קבלה יש כאן חוקת אחרת דמעיקרא בודאי לא ידע ולכן לא מהני ס"ס וא"ש דברי הרמ"א. שוב ראיתי שדברי ה"ט ברור מללו ואדברא כזה מדויק דבריו על נכון דכבר התעוררו 'אחרונים על דבריו בלמה הולך להאריך להקשות מדברי תוס' ולא הקשה בפשיטות ששאלנוה מביא רמיה מדברי ר"ח ואין קיי"ל כרב הוגא אף לפי הכל' ח"ס שבלא"ה לא מני להקשות דכאן שאני דיאל הדבר בהיתר ולכן הקשה 'ספרי החוס' הקשו מנקמה שגמדר כל הטהרות נקטשו ועל נביו עמאזות למפרע וכו' שגמטע סס דעיקר קושייתם לרב חסדא אבל לרב הוגא דכ"ל דלשור הוי יומא לכו במקוה א"כ קשיא לכו מידי ואמאי הרי גם לרב הוגא תקשה ש"כ לא קאמר רב הוגא רק בהאם לא יאל הדבר בהיתר אבל אם יאל הדבר בהיתר כגון שגאבד קודם הבדיקה מודה רב הוגא דמותר וא"כ הרי במקוה שגמדר הטהרות נקטשו ש"כ למפרע כבר יאל בהיתר והוי לכו להיות מותר ל"כ והו"ל להקשות קושייתם ל"כ ולא לרב חסדא, אלא ודאי דס"ל לתוס' דיאל הדבר בהיתר לא נקרא רק נאבד כיון שאינו לפנינו ואי אפשר לבדוקו אבל כל שיטתו בשוטט אף שאל' לבדוקו כגון בני מקוה אף שלא ה' רריך לבדוקו כיון שמתחלה הוי ידוע שהוא שלם מ"נ כיון שהוא לפנינו ואי אפשר לבדוקו לא מיקרי רב הוגא בהיתר ודומה לשבין שגמלא פגום ולכן הקשו דוקא לרב חסדא ולא לרב הוגא. א"כ ממייל נמי לדידן בשוטט שנטל קבלה שפיר דומה למקוה ולא מקרי זה יאל בהיתר. כן רמיה כוונתם. מיהו בלמא לפימ"ש הטעם שלכך מהני יאל הדבר בהיתר דאו מועיל ס"ס גם מזה אין קושיא דרדאי לפי ס"ס ה'חוס' שלא ידעו רבאן איבא ס"ס בלמא לא הוי חילוק כלל בין יאל בהיתר או לא הוי הוגא אסור בכל גווי ולכן הקשו דווקא לרב חסדא רק לפי מה שחדשו דכאן איבא ס"ס ממילא רריך לומר הטעם דלרב הוגא לא מהני ס"ס מכא דאיתחוק איסורא שוב היבא שיאל הדבר בהיתר כבר איתרע חוקת האיסור ומהני ס"ס משא"כ במקוה שגמדר דליבא ס"ס אבל להס"ד של החוס' דלא ידעו מ"ס אמ' לא הוי חילוק בין יאל בהיתר או לא, אף שבס"ס עלמנו מבוחר שרב הוגא דאמר כשמעתין היינו דבהמה בחייה בחוקת איסור עומדת וכו' מ"נ יש חילוק בדבר דלמ"ד ר בעינן דוקא שיהי' כאן חוקת לאיסורא רק כל דליבא חוקת להמירה שוב הוי ספק דאורייתא ואלינן לחומרנא וכוונת ה"ס דאמר כשמעתין הוא רק לחסוקי אס ששטעה הותרה דאז יש כאן חוקת היתר רק כיון דבהמה בחייה יש לה חוקת איסור לכך אף כשיאל הדבר בהיתר זה אינו מועיל רק לגרע כח החוקת איסור ולשוי' כמאן דלימא, ות"מ אין כח ביה לעשותו חוקת היתר כיון דיש כאן חוקת להיסוך דמעיקרא הוי בחוקת איסור לכך דומה כאלו אין כאן חוקת לא ללכא ולא לכאן והוי ספק לחומרנא וכן נמי במקוה ולכן לא הקשו לרב הוגא אבל לפי מה שחדרו דיש כאן ס"ס אז היבא דליבא חוקת ודאי מהני ס"ס ובעינן דוקא חוקת לאיסורא ושפיר קיי"ל דיש חילוק בין יאל הדבר בהיתר דאו עכ"פ איתרע חוקת האיסור ושוב מהני ס"ס ובתמקה ליבא ס"ס ובשוטט איבא ס"ס ויאל הדבר בהיתר לכך מותר ושפיר פסק האגודה :

הנה מתחלה נדבר על נוף הדין אם נאמן החכם לומר שאין סכינו ופיה להעבירו. הנה אם הסכין לפנינו ואפשר עדיין להראותו לאחרים ודאי דנאמן וכמ"ס בי"ד ס"י קכ"ז דבאמר לו ע"א חז' וארח' נתנסך יידך רריך. לחוש לדבריו. ועיין נש"ך סס דש"ס מפורש הוא דהיבא דאיבא לבדורי נאמן ועיין בט"ז ס"י א' ת"ש! ביניאל בזה דשוטט הוי ספולו ביחוד דאומר לו בא וארח' שח"ך יודע ה"ס ע"ש א"כ מפורש ויאל תמש דהיבא

הנה מתחלה נדבר על נוף הדין אם נאמן החכם לומר שאין סכינו ופיה להעבירו. הנה אם הסכין לפנינו ואפשר עדיין להראותו לאחרים ודאי דנאמן וכמ"ס בי"ד ס"י קכ"ז דבאמר לו ע"א חז' וארח' נתנסך יידך רריך. לחוש לדבריו. ועיין נש"ך סס דש"ס מפורש הוא דהיבא לבדורי נאמן ועיין בט"ז ס"י א' ת"ש! ביניאל בזה דשוטט הוי ספולו ביחוד דאומר לו בא וארח' שח"ך יודע ה"ס ע"ש א"כ מפורש ויאל תמש דהיבא

תשובה ב

להרב ר' ליבוש אבדיק שטריווב.

ע"ד אשר שאל בעיר קטנה שיהי' ש"כ מומחה ומחוק ומכמה פנים ונתעורר עליו קטע מכמה אנשים אשר אינו מראה סכינו לחסם בשום פנים ומכאן זה נמשלל ובא לפני הרב דר"ק דיווב והראה לפניו סכינו ולא נמלא יפה בפניו הרב הי"ל ומכאן זה פסקו בני עירו מלאכול משחיטתו. והא"כ בא השוטט הזה לפני כמה רבנים ואחרים והראה לפניהם סכינו וממלא יפה. וע"ז שאל כמה לעשות בשב"ב הזה אם מותר לאכול משחיטתו או לא :

תשובה הנה מתחלה נדבר על נוף הדין אם נאמן החכם לומר שאין סכינו ופיה להעבירו. הנה אם הסכין לפנינו ואפשר עדיין להראותו לאחרים ודאי דנאמן וכמ"ס בי"ד ס"י קכ"ז דבאמר לו ע"א חז' וארח' נתנסך יידך רריך. לחוש לדבריו. ועיין נש"ך סס דש"ס מפורש הוא דהיבא לבדורי נאמן ועיין בט"ז ס"י א' ת"ש! ביניאל בזה דשוטט הוי ספולו ביחוד דאומר לו בא וארח' שח"ך יודע ה"ס ע"ש א"כ מפורש ויאל תמש דהיבא

הדיכא לדיכא לברורי נאמן אף היסוד לאסרו אך אם נאכר הסכין ואינו לפינוי ה' נראה דאין חכם נאמן לאסור את השוחט וכן מורה דעת הט"ז שם דאם ליכא לברורי הוי פסולו בשנים וכן מפורש שם בסיומן ב' דשוחט שהעיר עליו פ"א ששחט שלא כהוגן והוא מכמישו שהוא כשר . ולכך נראה דאם השוחט אומר שהיה הסכין יפה והחכם אומר שלא ה' יפה דהשוחט נאמן מנכא ממ"ד חס נאמר דהשוחט מבין כמו החכם ובשקר הוא דובר א"כ הוי חס לבני חרד ומוקמינן לפשוטא בחוקת כשרות וכדין שהעיר עליו פ"א ששחט שלא כהוגן וכו' ואם נאמר דהשוחט אינו מרביש והחכם מרביש נ"כ ראוי לומר מה אולמא דרף מהך , ומה חזית לומר דהשוחט אינו מבין והחכם מבין דלמא להיפך החכם אינו מבין . והשכל נזר כן דהש"ב אומנתו בכך ורביל בזה תמיד אבל החכם אינו רגיל בזה , וא"כ פכ"פ לא עריף החכם מן השוחט וא"כ עידי ספיקא לא נפקא איזוהי מומתה ואיזוהי אינו מומתה וראוי ונמי לאוקמי בחוקת היסוד . וא"ל דהשוחט נוגע בדבר ז"ל דהרי ק"י"ל פ"א בהכחשת בעל דבר אינו נאמן . והנה לפ"ו מה אם נאכר הסכין אין החכם נאמן לאסרו כ"ש במתראה א"כ סנינו נאכר ונאכל יפה ואפילו כמה הכניס כולו שניהם שהוא יפה וראוי דלא נאכר עפ"י החכם שאומר שלא היה יפה . הן אמת דקשה לי במאי דקאמר הט"ז דף י"א אר"מ שהוא עבמא דלא סר סנינא קמי' חכם משמתינן ליה ורבא אומר מעברין לי ונברין על בשרא דטרפיה הוא ולא פליגי כאן בשנאלמא סנינו יפה כאן בשלא נאלמא סנינו יפה וקשה מפ"ל כן דלמא מייירי שניהם בשלא נאלמא יפה ור"ה יעירי דנאכר הסכין ולא בעירא לגלויי ולכך אין החכם נאמן לאסרו כיון דיש השוחט חוקת היסוד הוי פסולו בשנים דוקא , וכדין השוחט שהעיר עליו פ"א ששחט שלא כהוגן מיהו לשמתי' נאמן דלזה אף ע"א נאמן וכת"ש בש"ס ב"ק וס"פ חות"מ סו' י"א דאמרינן ד' נאמן כדי לברורי אבל לא לבחוב עליופתיה של שמתא מנכא דהולאת עמון בעיני שנים , א"כ מוכח דשליח ב"ד אין דינו רק כיחיד ואפ"כ לשמתי' נאמן א"כ ה"נ באם החכם אומר שלא נאלמא יפה ואין הסכין לפינוי לכך דינו כיחיד ונאמן נשמתי' אורו ונא"ל דבגמלא אכל בעל נאלמא יפה אפ"כ דאין משמתי' אורו ומנ"ל דבגמלא אכל לשמתי' וא"ל דא"כ מאי אריא דלא סר סנינו קמי' חכם דנקט רב הונא דמשמע דרכו הוי כך דלא סר סנינו קמי' חכם חיפוק ליה דאפילו היה דרכו להראוהו להכס אם לא נאלמא יפה ראוי לשמתי' . אך ז"ל חרף מג"ל דכוונת ר"ה דאין דרכו תמיד להראות סנינו להכס דלמא כוונתו רק דעתה לא היראה סנינו דאם היראהו עתה להכס לא פושע מידי דהיינו גם החכם טעה בכך ואונס הוא אבל אם לא סר סנינו בעתו לפני חכם א"כ פושע הוא לכך משמתינן לי' דלענין זה נאמן החכם, גם אף אם יו' כוונתו דאין דרכו תמיד להראותו להכס נמי א"ש ד"ל דודאי השוחט שהעיר עליו פ"א ששחט שלא כהוגן אף בשמתי' אורו נאמן וכשמעמעת לשון הפוסקים דרף אין משמתי' אורו רק בע"כ דחוקין ריפוחא דלא הוי דרכו לגעיס סנינו לפני חכם אם א"כ אומר החכם שלא נאלמא יפה הוי רגלים לדבר שדברי החכם אמת ולכך נאמן החכם לפני שמתא כמו התם השליח ב"ד שנאמן לשמתי' מהאי טעמא דהוי רגלים לדבר כיון שלא בא ולכך משמתי' אורו וה"ל דומר דשניהם בלא נאלמא יפה ומדלא נעשיי כן יו' מונח שהחכם נאמן אף בהשפירו .

מורה

מביטת הרי"ף יו' מוכח להיפוך דהרי הרי"ף השמיט נאלמא דרבינא וכתב הב"י דעשמו דש"ל דרבינא פליגי וס"ל במתלאת יפה פליגי אבל בלא נאלמא יפה קנסין לי' שלא ימכור אפי' לנכרים וכיון דהוי פלוגתא וספק מתון ק"ל לקולא ייפ"ש ואם נאמר דהחכם נאמן אף לאסרו קשה נג"ל להרי"ף דפליגי דלמא רבינא נמי ס"ל דלא פליגי ומה דרבא קאמר דמכרין ונמי דמשמע רק לישראל ורבינא אומר אפי' לנכרים היינו דשליש חלוקים יש בזה דאם החכם מורה דנאלמא יפה משמתינן ולא מעברין ונמי עיירי ר"ה ואם לא נאלמא יפה שאין ידוע בעדים רק ששחטם אומר כן ובאכר הסכין אינו נאמן בזה מעברין אותו אבל אין קנסין אותו אפילו לנכרים כיון דזה הוי הולאת עמון כנ"ש הב"י ודמנא אינו נאמן ומהו עיירי רבא אבל רבינא מייירי שהסכין לפינוי וידוע שאינו יפה בזה מנכרין וקנסין אותו דאפילו לנכרים לא מודרל נמינא אין פלוגתא כלל וכלל ומג"ל בהרי"ף דפליגי כלל . ובפ"כ דסביבא לי' להרי"ף דאין ידוע כן דע"כ אינו נאמן כלל להפסידו ובפ"כ רבא שהפסידו מייירי בידוע שאינו יפה וא"כ למא לא קאמר דמעברין אותו ואפי' לנכרים לא מודרל . ובפ"כ דרבינא עפרה דרבא מייירי . במתלאת יפה וכדברי הב"י יו' מוכח משמתי' הרי"ף לדעת הב"י דאין החכם לדבר נאמן להשפירו , והנה אף כי מקושיא הראשונה מוכח להיפוך מ"מ כיון דאיכא למירדכ הכי ואיכא למירדכ הכי יחזור לעיקר הדיון ואין לנו אלא משמתי' הפוסקים והט"ז

דע"א אין נאמן לפסול את השוחט כ"א בשנים וכן מורה לן הרמ"ל שהביא הפ"ג בשפתי דעת סימן י"ח ס"ק למ"ד בשם הרמ"ל עיי"ש והנה מנלונו שם מ"ש לו מה לך עסק בנמחרות וכו' עד שהי' שם זקן אחד מומתה וברק ומלא פנימה וכו' משמע שם נמי דעל בדיקת הרמ"ל שהי' אומר שיש בו פנימה לא היו חוששין וזלת אחר שגם הזקן מלא פנימה משמע שכן החכם נאמן לאסור את השוחט ולומר שאין מרביש בפנימה . ולכך נראה דלא מצביא למי שאין החכם נאמן בעיניו כבי חרי עשומר לו לאכול משחיתו, רק אף גם למי שהחכם נאמן בעיניו כבי חרי מ"מ מותר בזה לאכול משחיתו כיון דקיי"ל כ"מ שאפשר ליישב דברי שרי עדים שלא יסך ומכשחים מיישבין ותלין דלחר טועה ודמוכח בפ"ק דפסחים גבי ע"א אומר שאין וחדר אומר בשלשה דלמרינן דלחר טועה או שניהם טועים א"כ ה"ל ראוי למלות עפי' בטעות שאחר טועה ממה שנאמר שמכשחין זא"ו, ולפ"ז אם האחר טועה ודאי משחבר עפי' למלות את הטעות בהכנס שאינו רגיל בו כ"כ מלמלות בטעות השוחט ובפרט כיון דבע"א אומר ששחט שלא כהוגן כשירה שמיטמו ובע"כ הטעם מנכא דיש להשוחט חוקת היסוד ואוקמינן אחוקה א"כ כיון דהספק א"ו מי שטועה ראוי לאוקמי' אדוקת היסוד ולומר שהחכם טועה ולא השוחט ובוזה לא שייך לומר דמהימן לי' כבי חרי כיון דטועה לכך אף למי דמהימן לי' מותר השוחט : **והנה** דברי הרי"ף שהשמיט הך דרבינא ה"י נראה ליישב בחופץ נאות עפ"י מ"ש הטור וה"ש סימן ק"ט ספיקא ד' דהשחור לר"א אינו נאמן דהכריע האחרים אבל כל מה שצריך לאותו דבר חשוד גם עליו כגון מי שהי' חשוד למכור חלב במקום שומן והי' מרביל העפרים לקנות ממנו בלגזים שהי' נותן להם קונסין אותו שלא ימכור אפי' אלוים והט"ז תמה דבש"ס מפורש שהחכם בעיני אחר ששם נאמן השחט שהי' משבש לפני העבדים בלגזים והיו גובנים חלב מאביסם ייפ"ש ותקין אפי' דמרת'י בעיניו שהי' אותו הענין מרבילו תחלה לחטוא וגם הי' חשש על להכח דהיינו שהי' בדבר זה חשד איסור בפ"ע וגם שפי"כ נעשית המכירה עיי"ש ולפ"ז א"ש דהנה הך דלומר רבינא וקונסו שלא למכור אפילו לנכרים קשה נמי קוסית הש"ס דבכורות שם דאם כ"ל א"כ לא דבר נמי לא ולא כרש' למא לא ימכור עריפה לנכרים ובע"כ לריך לומר דלעולם כ"ס בעירא לי' רק דעריפה לנכרים אומר מנכא מהו מרבילו לבצירה דאם יעמוק במכירת הבשר שלא ימכור גם לישראל כיון שהוא עוסק במו"מ של מיתרת בשר עריפה שמה ימכור לישראל שלא ידע מן הקנים קנאסוהי מלקנות ממנו לכן קנאסוהי אף לנכור עריפות , וא"כ תינח חשש זה שמרבילו לבצירה יש אצל חשש השני שבזה עלמנו עושה איסור זה ליכא כאן דהרי בעריפות לנכרים ליכא איסור ואינו דומה ללגזים ששם עושה פסולת ואינו שותפו לקטנים שגובנים מאביסא אבל במכירת עריפות לנכרים במה שמוכר לנכרים אין כאן איסור. ואם נאמר דהיינו במה שמוכר לנכרים אינו איסור עכ"פ בנוף הבשר עשה איסור שמכר עריפות לישראל ונחשב עושה איסור בנופו, שוב י"ל להיפך דעכ"פ חשד להבא ליכא שלא במה שמוכר לנכרים גורם למכור לישראל כיון שמכרין עליו ודאי לא יקנו ממנו עוד. ולכך נראה דבר דבקנס דרבינא למכור עריפות לנכרים ליכא אלא חרף והיינו דרבינא לא דבחרה בני וקנסין היתרא אטו איסורא אבל כיון דהט"ז מוכיח מטוביא דבכורות מלשון הש"ס דמרת'י בעיניו ובלא"ה לא קנסין לי' , וא"כ בע"כ דרבא פליגי בזה ע"כ רבינא וכיון דהש"ס לא הביא דברי רבינא בבכורות מוכח דס"ל לסתמא דגמרא כרבא דקיי"ל בנמה דוכת' דמויא דלחתר בתקוננו עדיפא . וא"כ נהי לענין דין טבח שלא הראה סנינו הוי מקומו בחולין היינו רק לנוף הרין טבח אם מעברין לי' בכך . אבל לדיון אם קנסין לי' גם בהיתרא אטו איסורא הוי עיקר דינו בבכורות בפלוגתא דרי' ור"ש ס"י וכו' שלא הביא שם הש"ס דברי רבינא ס"ל הלכא כרבא דלא קנסין לי' רק כגון מעשה לגזים דאיכא חרתי ודפרט דבאגזים כיון דהוי דלמכור ע"י קטנים ובוזה יש חשש שיפסוד עוד כן דקטנים לא ישמעו להכרזה דעתם קלה ויקונו עוד ממנו ויפסדו לפני אביהם אבל למכור עריפות לנכרי אין חשש תקלה בכך לישראל דגדולים ישמעו להכרזה ולכך קיי"ל כרבא ולא רבינא ולכך השמיטו הרי"ף כנלע"ד בזה נכון :

ובגרו

מה שהקשינו לעיל דלמא לא מוקי' הש"ס דשניהם מייירי בלא נאלמא יפה אף ר"ה מייירי בא"ל לברר זה לכך נאמן לשמתי' ולא לאסרו ורבא מייירי בענין דאפשר לברר ע"כ נאמן אף לאסרו . י"ל כך דהנה דפת הרמ"ל וסייעתא דאין ע"כ נאמן לאסרו דברר שיש לו חסד . והרי"ף ב"ז"ד כתב דזה תליא בבפיא דיבמות באם ע"א נאמן . להסיר נגד חוקת איסור ולכך נהי דהחם קיי"ל לחומר' מ"מ להיפך נמי חיישין לחומר' ולאמן

ונאמן נגד חזקת היתר יי"ש והארכנו בזה בעמ"י בכמה דוכתא ובעת נראה שהדין עם הרא"ש דלו יהא דהוי בעיא ולא חיפוטא והוי ספק לנו טוב נמי ראויה ביה כבוד החוקה, ולכן בשלמא בעד המתיר נגד חזקת איסור א"כ ש"י כיוון חזקתא הוי אם נאמן או לא לכן מוקמינן ל"י לחזקתו ואסור מספק אבל בדבר שיש לו חזקת היתר כיוון דספק הוי אם נאמן ע"ה ראויה לחזקתו שיש לו חזקת היתר א"כ הדור דינו שהוא מותר ודעתת הרא"ש. ובהיות כן י"ל דודאי אי הוי אמרינן דע"ה לא נאמן הוי חזקתו ע"ה לאסור את השוחט באם מעיד ששטע שלא כהוגן דזה יש לו דין ע"ה נאמן באיסורין ואינו דומה לדין לפסלו לעדות דבעינן שנים דזה אינו פסול רק לאסרו לשחיטה ויש לו דין ע"ה נאמן באיסורין ואם היה ע"ה נאמן נגד חזקת היתר הוי נאמן ע"ה לאסור את השוחט, רק כיון דדין ע"ה הא בעיא לקולא ואין ע"ה נאמן לאסור דבר שיש לו חזקת היתר לכך ממילא קיי"ל דאין ע"ה נאמן לפסול את השוחט. ולכן ח"ס דמינא לירידן דהוי האבעיא לקולא אבל הש"ס לא מצי להרץ כן דתרווייהו בלא נמלאת יפה דח"כ הפשוט הך האבעיא דיבמות ותפשוט מני' דאין ע"ה נאמן נגד החזקה דהיתר דאם נאמן יהי' נאמן אף לעבירו ולכן דוחה הש"ס דלעולם לא תפשוט וי"ל דע"ה נאמן אף לאסור נגד חזקת היתר ורב הונא ניירי בנמלאת יפה, אבל לעולם לירידן דשאר האבעיא דיבמות בספק וממילא בזה קיי"ל האבעיא לקולא דאין ע"ה נאמן לאסור נגד חזקת היתר ממילא אין ע"ה נאמן לאסור השוחט. וה"ה דאין החכם נאמן לומר דלא הוי סבינו יפה: **ובזה** י"ל פרפית אחת דהנה דעת הרא"ש וסיעתו הוא דבנמלאת יפה יכול החכם למחול ודעת הרמב"ם דאין ביד החכם למחול וכבז התב"ט ר"ה להרמב"ם ממה דקמ"ל ר"ה דמשמתינן אותו ואם הכוונה רק תמוס כבודו של חכם פשוט דמגיד על כבוד הרב וכבר פטרו ע"ה וכו' דקמ"ל דאין ביד החכם למחול, והנה לכאורה נ"ל דהוי קושיא גדולה לשיטת הרא"ש דמ"ל דיכול החכם למחול דמה קמ"ל ר"ה. ולפי מה שכתבתי י"ל כן דודאי הרא"ש מורה דדברי ר"ה אחי לחשמתינן דאין ביד החכם למחול רק דזה הוי ספק א"י ניירי ר"ה בנמלאת יפה או בלא נמלאת יפה וזה תליא ביה נמלאת דאבעיא דיבמות אם ע"ה נאמן נגד החזקה או לא דאם ע"ה נאמן נגד החזקה א"כ לומר דר"ה ניירי בלא נמלאת יפה דח"כ אף מעבירין אותו ולא די בשמתינן וע"כ ניירי בנמלאת יפה ומוכח דאף כב"ה בשמתינן ולא מהני נמילת החכם, אבל אם נימא דאין ע"ה נאמן נגד חזקת היתר שפיר י"ל דר"ה ניירי נמי בלא נמלאת יפה רק שנאכזר בזה משמתינן ואין החכם נאמן לעבירו ובהו אין יכול החכם למחול אף בנמלאת יפה י"ל דיכול החכם למחול. ולכן ח"ס דהש"ס דמוקי לה דר"ה ניירי בנמלאת יפה היינו רק כד שלא לפשוט מזה האבעיא דע"ה אינו נאמן נגד חזקת היתר לכן דוחה דר"ה ניירי בנמלאת יפה אבל לירידן דשאר האבעיא בספק שפיר נשאר הספק אם ר"ה ניירי בנמלאת יפה. ובלא נמלאת יפה מעבירין אותו אף על פי ע"ה או ניירי בלא נמלאת יפה ואין מעבירין אותו ע"ה ובאם נמלאת יפה לא ניירי וממילא יכול החכם למחול. וכיון דספקא הוי ומספק אין משמתינן לכן פסק הרא"ש דבנמלאת יפה יכול החכם למחול ובלא נמלאת יפה יודע כן אף מעבירין אותו ובלא נמלאת יפה ואין יודע כן רק על פי החכם או מעבירין אותו ואין יכול החכם למחול אף אין מעבירין אותו ג"כ וא"ש לשיטת הרא"ש כנלפע"ד:

ועב"פ

נחזור לדינא לירידן דאין דנראה דאף אם לא נראה לחכמים אחרים אין לאמנות לחכם לאסור את השוחט ואף מי שמהימן ל"י החכם כבי תרי שא"ל לתוס לרביו כה"ג דתלינן בעעות ואמרינן טפי שחכם טעה ולא השוחט דתלינן במצוי כידוע ובפרט דיש לו חזקת היתר להשוחט. וכ"ש בירידן דאין שהראש סבינו לחכמים אחרים ואמרו שהוא יפה דודאי השוחט כשר ומשמתינן הוה אז שכן תפוס בש"ס חולין דף י"ח דמר וזמירא ור"ה דבקהוה לטבינו ונמלאת יפה אשכרי", ור"ל דניירי שלמד ח"כ מתחדש דח"כ למה שאלו שם ולא חייש מר לשבא ואי ניירי שלמד מתחדש אין בזה בזיון לפבא, ובפרט למעין בפרש"י שם שפירש שהוא העבירו ואחתי תכשירו שמתעב רבא לומר שלא הוי כוונתו במה שתכשירו שלא דעתו דודאי אם לא הוי מעבירו לא הוי חושש לכבודו להמלך בו והיה מעבירו שלא מדעתו רק כיון שהוא העבירו חשש שכבודו וואם ח"כ למד מתחדש אין זה נגיפה בכבודו של ר"ה ובפ"כ ניירי שלא למד מתחדש ואשכ"כ הכשירוהו ובהו הוי שפיר נגיפה בכבודו ר"ה שפעה עלמו כעושה או משקר. וא"כ מוכח שם דלא למד מתחדש ואשכ"כ הכשירוהו אי הוי חושש ממנו שאלתיו, והוא דמשמע דלולי שהשיב דשלימותא קעבירנא לא הוי מעבירין לו מפני כבודו היינו רק חכם דאחתי:

תשובה ג

רק"ק דבוב מאיש אחד ממדינת אונגארין ושמו מוה' שלמה מאיר פידעצער.

ע"ד שאלתו וז"ל עובדא חירע בקהילתנו במדינת אונגארין בק' ליסקא שלקחו שוחט ממדינת פולין ע"פ הרמנא דרב דק' טאלטשעווע שמוא קרוב ח"י מיל דררכס בכל השוחטים מן קדמת דנא וגם הרב בנימין שהשוחט הוא קרוב שלו והי' אללו עוד כמה קבולות ממנה רבנים של מדינת פולין והיה מתנודר בק"י ליסקא הני' קרוב לערך שנה ולא נמלא בו עול ועתה לפני כמה שבועות נקרה שהשוחט הנ"ל בא לק' טאלטשעווי והראה הסכין להרב דשם וזוה הרב שהסכין מלא פנימות וסנאכד ההרגשה מהשוחט ושלא תיפק שליח לק' ליסקא שלא יאכלו עוד מהשיטה שלו ונכמדור רמתי דחשי ק"ק ליסקא על השוחט כי הוה ערוס ובחוסר כל ואין לו כסות וכו' וטפלי תלויין בו והוא הלומדים דשם ונסו אותו ויכשירוהו ופערו פיהם נגד הרב מק"ק טאלטשעווי שאין לפקוד אותם כי הוא נכון למועדי רבנן ל"י שוחטים עשה כן בזמן קלר וכו' ולא נופל הם ממנו כי יש להם לב כמוהו בהרגשה ושמענו הרב דברים אלן לזה הרב להכריז במתא שאל יקחו בשם מילסקא שהשכר בגולה וגם אח"כ בא השוחט עוד פעם א' להרב הגו' ונסה אותו פעם ב' והרב עודנו עומד בדבריו הראשונים ונסע השוחט לק' טשעטשיוויץ והביא קבלה מרב כשר שיש לו ההרגשה טובה וזה היה כשפך ב' ימים. ועתה יש לעיין בתפשוט הפשר מהשוחט הנ"ל ב' מקומות בק' ליסקא ובק' טאלטשעווי ומקומות אחרים במדינת פולין שאלתו והאריך רומ"ג ולפי דעתו הפשר אסור:

תשובה

הנה על דבר כיואל בזה תמש נשאלתי זה איזו מטעמי ונימוקי ע"ה (עיין לעיל ט"ב) וכאן אשיבנו בקלה. לדעתי אל יעלה על לב שום אדם לפסול השוחט וגם לא הפשר והכלים דהנה שלמן ערוך בידינו דשוחט שהעיד עליו ע"ה ששטע שלא כהוגן והואו נמחישו דע"ה בכחשה לאו כלום הוא ואותה השמיטה מותרת לכ"ה ג"כ ואף להתרשל וכו' דאוסרין היינו רק אותה השיטה האסורה מנה דהתם מעיד האוסר על הבמה דבהמה זו אסורה וכיון דהעושה על הבמה שייך לומר אוקי מד לגבי מד ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת אבל בנ"ד אינו מעיד על הבמה רק על השוחט שאינו יודע ההרגשה והרי השוחט יש לו קבולות וכבר שמת כמה זמני א"כ יש לו חזקה טובה ואין ע"ה נאמן נגד החזקה בפרט בהכחשה דשוחט אומר דהסכין טוב ויודע ההרגשה ולכן אף אם לא הוי אגתי ק"ק ליסקא ופרב דק"ק טשעטשיוויץ מעבירין הס אז ה"י לו לאמנות להרב הנ"ל מתח דאיכא לברורי ומנ"ש"ב" קמ"ד בהג"ה והפ"ד תכח שמוה דין מפורש בש"ס נבי שלוף ואחוי ובחששוני שם דברנו הרבה מהו ה"כ כיון דאפשר לברר הדבר להראות הסכין לאחריה נאמן גם ע"ה. אף לפ"י אין דכתיב אשכ"כ מעבירין דהסכין טוב אם כן אם נאמן דכמה בני אדם יש להם ההרגשה

הרגשה ויכולין לדעת זה כמו דק"ק טאלטשווע והוי איכא לצדדי ונאמן הרב לאשרו הרי טוב יש כמה אנשים אומרים שסכין שלו טוב ואין צדדיי של אחר במקום שנים כלום ואם האמר שהרגשה ענין קשה הוא רוב בני אדם אין יכולין לסבין זה והרב דק"ק טאלטשווע יש לו הרגשה שאינו מצי לרוב בני אדם אי"כ שוב לא נחשב זה איכא לצדדיי, והרי עיקר דין זה נלמד מדין שו"ך ואחוי שאתה בע"מ וכל דרווקא דהוי מילתא עבירה לנלווי לכל דלראות המום כל עין תראה בזה לא משקרי אינטי ונאמן ע"א אבל בדבר דרוב ב"א אי"כ לעמוד עליו לא נחשב עבירה לנלווי דהרי אם יכחשוהו רבים יאמר כי אין להם הרגשה ואי"כ שוב אין לנו ראייה דע"א נאמן דהרינן לכללא דאין ע"א נאמן נגד החזקה פברע בהכחשת בע"ד נראה דזה ודאי כמו דלמרינן רוב מצוין אלל שמיטה מומחין הן ומוחקין ה"ל אמרינן דרוב מצוין אלל בדיקת הסכין מומחין הם ולכך הרב דק"ק טעטשויווץ מן הסתם הוא בקי כמו הרב דק"ק טאלטשווע והוי עד נגד עד ואוקי גברא אחוקתו כיון דנטל בקבלה בודאי כשר גם מרגיש הוא כמ"ס עיני זה בס"י א', ומכ"ס גם הלומדים דק"ק ליסקא נתי דרכם להיות השומע מראה להם הסכין פטם כפטים אי"כ המה בקיא"כ בדבר אי"כ הוי יחיד נגד רבים דאין צדדיי כלום. והנה אם כי הדבר פשוט אללי שמוס הרגשה הוא ענין נקל ויכולין לעמוד עליו רוב בני אדם ומכ"ס אם אומרים שהם מצנינין על הדבר דנאמנין הוי וראוי לסמוך עליהם נגד אחרים, אך גם שלא להוסיף הדבר איכא ראי' לזה מן הס"ס פ"ק דמולין דמפלגל של תלמידי מתייתין דקאמר וכולן ששחטו ואחרים רואין אותו וכו' וקאמר גם כולוהו כרבינא לא אמרי רוב מצוין אלל שמיטה מומחין הם ולעלוי לא חיישינן ולכולן פריך שם וכולן ששחטו אהייא וכו' בבדוקין אותו סגי וקשה מ"ע לא מוקי כך הכל שחטו הכל מומחין ובקיאין צדדיי הסכין שחטוין ואשמיטתו כשרה אם לו צדקו אותו חמלה אם מרגישינן ויש להם הרגשה יבדקו אותו אי"כ שיש להם הרגשה או שמיטתו כשרה ואי"כ קמ"ל דכולן ששחטו ואחרים רואין אותם שמיטתו כשרה וקמ"ל דלא מבעיא בבדיקה עתה לפנינו שיש לו הרגשה ודאי דמהני רב דקמ"ל דאף אם אחרים ראו הסכין ששחטו הם ואומרים שהי' יפה דהוי ס"ד לולי אותו אחרים צנענן אין להם הרגשה ומה מהני ראייתן קמ"ל דאף ראיית אחרים נכבד מהני בזה, ובפ"ט מוכח לאדרבא הרגשה הוא ענין קל ביותר ואם אמרינן רוב מצוין אלל שמיטה מומחין הם מכ"ס דהוי מומחין לעיני הרגשה וגם אם צדדייקה סגי שמיטת דרשיית אחרים מהני ואין בזה לך רבותא לומר דלולי אחרים אין מצנינין בהרגשה רוב בני אדם מביינין הרגשה זה דבר קל. והנה נחמת טרדתי אין להאריך בזה ואין הדבר לריך לחיובת כי הדין פשוט והשומע והצבר כשר רוב ישראל יבולין לאכול ממנו. יאכלו עניים ויתענגו על רוב שלום. כנפש הכותב הטרוד יידרו נלח:

תשובה ד

והנה תור השואל וחשיב לי וזה אשר השבתי לו

על דיני נפשות רק על האדם בחר השמח אוליין כיון שה' כזה דעתה אזו דיני על השומע אם יש לו הרגשה או לא ואם כשר הוא להיות שומע ואין אנו דינין על הבהמה דדיינין לא נשחטה בחר השמח אוליין. וכן יש סמך לזה מדברי התוס' יבמות [דף פ"ב.] בני ב' קופות והקשו דנוקמה הקופה חזקה היתר ומירלו דללו והאין שפלו אין להם חזקה היתר דעיקר חזקה בחד הגורש ולידת חזקה אוליין וזה הוה ענין לו הספק אין לו חזקה היתר דעיקר חזקה הוי רק לענין העתרות וזה יש לו חזקה היתר מ"מ אנו הולכין אחר עיקר הדבר שאנו דינין עליו ואי"כ ה"ה נמי להיפוך נתי הוי כן אם עיקר הדבר שגורס הספק ומה שאנו דינין עליו יש לו חזקה היתר וחזקה טובה אף שהגמטך ממנו אין לו חזקה בחד מה שאנו דינין עליו ואוליין. וז"ל צבדרא ויבאל בזה מוכח בהנה דוכחא חלף שאני טרוד מחד ואין פנאי לטוס לבי אחר זכרוני כי הדבר פשוט אללי מאד אף בלי ראי'. והנה בזה עלה ברעיוני ל"שכ דברי הר"ף שפ"ק דמולין שכתב והיכה שראה אחר ששחט והלך לו ואין אלו יודעים אם הוא מומחה השמיטה כשרה דרוב מה"ס מומחין הם וכתמיא הרי שגאלא תרנגולת שחטה וכו' ותמה מה"ס למ"ל ראה כיון דרוב מצוין אי"כ מומחין הם וכדפורש בברייתא דמלא תרנגולת מותרת, והנה בתשובה למדינת יזבנן צבדרא לק' קאראלס צבדרא זה ימיס לא כבירים כתבתי פעמים שישם עליו על נכון ותמה גיאה בדרך אחר קלמ' מאופן כשתבנו ש"ס כיון דרמ"ן ס"פ ב' דמולין בני לוקמין בלית מן הכניס וכו' דפרוך כיון דלמלא דעוף עמא הוא וספקא ה"רן הרי רוב טהורים ומירץ כיון דאיכא נמי מעוטא דטריפות ונבלות ובהלטרף יחד ב' מיעוטיס הוי כפגלא ופגלא, והנה לפ"ז הקסימי דלמא גימא רוב מצוין אלל שמיטה מומחין הם הרי יש לחוש בהרגשה צמקוס נקב קשחט מהו אמרת דלולין בחד רובא רובא שפרות אלל בהלטרף מיעוט דביבולת למיעוט דליין מומחין ה"ל פגלא ופגלא. ונראה דזה הוי טעם הר"ף דבעינן שחמד ראה אותו ששחט דלא כיון דראה אדם אותו אי"כ הוי חמלה דינו על האדם זה אם הוא מומחה או לא ועל האדם שפיר הועיל הרוב דרוב מומחין הם וכיון דלמאכשר ההוא אדם לשחוט שוב אף בהכמה כשרה אי"כ אבל אם לא ראהו שחט אי"כ אין לנו לדין על האדם שאין אנו מציינין אותו וכעין שכתב הב"ש. בס"י י"ז דבמי שאין מציינין אותו לא שייך חזקה חייס יי"ע"ש ה"ל בני שאין מציינין אותו לא שייך לומר שאני דינין עליו שהוא כשר לשחוט גם בזה כיון דלא ראינו שחט לא נולד לנו הספק רק עתה על הבהמה שכבר נשחטה ובהכמה יש כאן טור מיעוט שחט במקום שמיטה נקב הוי לכך לא מהני בזה רוב מצוין, והברייתא נקטה תרנגולת בזה י"ל דמייירי דרק הקנה שחט ואי"כ השוטע עדיין נכשר בבדיקה ואין לנו רק ספק שחט אינו מומחה בזה מהני רוב מצוין אי"כ. ודו"ק היטיב כי זה עלה נכונה. ואף דבאידך ברייתא נקט גדיים ותרנגולים י"ל כך דהנה צבדרא פ"ח דף י"ג פליגי שם רבנן ור' יוסי דלרבנן מצדך ברוב ישראל ור' יוסי אינו מצדך משום דאלטרף מיעוט דכשפים למיעוט דלגמר את הכלים יי"ע"ש הרי מוכח דפליגי רבנן ור' יוסי צדך סברת הר"ן אם מלטרפין הני ב' מיעוטיס ולכך כתבתי בזה בתשובה אם איזה שנים למדינת רוסיא. והנה כעת בפשיטות י"ל דס"ל להר"ף כיון דסתמא דש"ס פריך בחולין דלמא דעוף עמא הוא משמע דס"ל הלכה כר' יוסי דמלטרפין הני תרי מיעוטיס להדרי, מהו י"ל דש"ס אינו מציינין כן בתורת ודאי רק י"ל מנח ספיקא הלכתא כמאן וספק תורה לחומרא ולפ"ז י"ל דס"ל להר"ף כדעת התוס' דס"ל דכל חזקה צרכה ליכא לא תשא מן התורה וברכה לבעלה רק מדרבנן ולכך ס"ל דש"ס אינו חושש לדעת ר' יוסי רק בחיסור תורה אבל דרבנן הלכה כדברי המוקל לכך לענין צרכה פסק כרבנן דברוב ישראל מצדך אבל נגד משש חיסור תורה חשש לדעת ר' יוסי ולכך ח"ס דהך ברייתא דנקט צנדיים ותרנגולים אחיה כרבנן דס"ל דלא מלטרפין המיעוטיס להדרי ולכך מהני רוב מצוין אפי"ו צבדרא אבל אידך ברייתא דנקט רק תרנגולת ולמה לא נקט צבדרא ג"כ ובע"כ פליגי על אידך ברייתא ואחיה כר' יוסי דס"ל דמלטרפין ב' מיעוטיין להדרי לכך צבדרא לא מהני רוב מצוין רק בעוף מהני כיון דכשרו צמיתן אחד ורומש כן הר"ף להחמיר כהך דעה ופוסק כברייתא רק היכא דראהו שומע"ן אין דחמלה נולד לנו הספק על השומע אם הוא כשר לשחוט גם כיון דהי' לפניו והי' שייך לדון עליו אם הוא כשר לשחוט שוב הומוק רק רוב בודאי וכשריה אח"כ הבהמה. ודבר זה נכון מאוד בע"ה צדדיי הר"ף שפ"ק בזה והפוך בה. ודבר ר"מ דהרב רולה עדיין צדדיי לפני אנשים תמה אחרק הריב"ב הראה סיניו שחט לפני כמה אנשים ותרי כמה ועד כמה נערימו ויזולו הדי אין לדבר סוף ובודאי לא נחשב זה איכא לצדדיי כיון שכבר ראוהו אנשים והעידו להיפוך:

ז"ל לא תלאחי בדבריו מענה שיהי' בו האטריות תשובה כי אשר המחילה אינו רק כמתעסק להיפוך אינו אומר רק דמתי ולא קבלו דמתי יהי לו אשר לו ואני עמוס הטרדה :

תשובה ה

תשובה מה שהשבתי לק"ק סאמבור .

הנה ע"ד שאלתי בשו"ב שהי' לו נערה משרתת והולילו עליה קול שהיא הרה ממנו והשוחט טוען ששקר הוא והוליו לעדוה כך להטיל בו דופי אבל אין הדבר ממנו אך זה נודע שכמה פעמים שכנסתה אשת השוחט מביטו נתיחד עם הנערה האת בלילה, ועוד נערה אחת שהיתה ישינה שם, אך היחוד הי' בחדר הפתוח לבית שהיו אנשים ישינים שם. והנה מכה כ"ז עמדו ק"מ אנשים מערערים לפסול השוחט הזה מאומנתו ורעת רוח' להכשירו וטעמו ונימוקו אשר כתב. במכתבו וביקש ממני לחוות דמתי בזה :

והנה

אם חתמם כי אין לי פנאי כלל אך שלא להשיב פניו יריקם אשיב כפי אשר תשיג ד"י. והנה דבר זה נחלק ג' חקירות אם יחוד נרה אישור על התורה או לא. והב' אם זה שהיו שוכבים בחדר הפתוח להבית אם זה נחשב יחוד או לא. והג' אם יופסל בכך יחוד לשחיטה או לא. והנה במה דסיימנא אפחת. הנה זה ודאי כשגיל מאמר המעוברת שאומרת שממנו בזה ודאי אינו נפסל. כיון דהוא נמכיש אותה כמו דמשמע במה דוכחא ואין לר"ק להאריך בזה, רק כשגיל היחוד שמורה על כך וידוע זה ודאי לדעת שאר הפוסקים דמ"ל בסי' ב' דהיכי דהוי מומר לשאר עבירות כשר לשחוט וח"ל בדיקת הסכין פשיטא דכשר בזה אך לשיטת הרמב"ם דמ"ל דמומר לשאר עבירות לר"ק בדיקת הסכין יש לעיין בזה, דהיי דהיכא דפסול לעדות מורה הרמב"ם ח"ל בדיקת הסכין מ"מ היכי דהוי מומר והיינו לנוחוק בכך בעי בדיקת הסכין וכיון דהוא מוחזק ליחוד הוי כמומר לכך וי"ל דבעי להרמב"ם בדיקת הסכין. והנה הן חמת שהרמ"א כתב בחו"מ סי' ל"ד סעיף כ"ה וכן אינו נפסל בקול וחסד בעלמא כגון מי שחשוד על עריות שהניל עם עריות ומתייחד עמהם וקול יולא עליו כשר לכל עדות, ח"כ מזה משמע שבטור יחוד לא נפסל לעדות אך בחמת המעט בעמקה בקדושים סימן מ"ב כתב שם שמי"ה הרי"ף שנתייחד עם עריות לאו היינו יחוד ממש דאם הוי יחוד ממש הוי פסול מן המורה אם יחוד עריות מן התורה ואם הוי מדרבנן פסול מדרבנן. וכן כתב הב"ש שם בסיומן מ"ב דהמתייחד עם עריות פסול לעדות, ומדרכת סתמא משמע דמ"ל דפסול לכל העדות קאמר. ועוד נראה דאף אם כשר לעדות או כגון שאינו מתייחד ממש כדיון יחוד רק שחשוד בעלמא באופן שקי"ל שכשר לעדות מ"מ היינו רק אם ראה כבר העדות אז מקבלין ממנו אבל אין מוסרין לו עדות לכתחלה וכן מורה הרמ"א בסי' ל"ד סעיף כ"ה שחמלה כתב שם בהג"ה דמ"מ אין מוסרין לו עדות לכתחלה ומי"ס ח"כ וכן אין נפסל ע"י קול ומשך בעלגלו וכו' מזה שייך בזה לשון וכן בע"כ כוונתו דכן אין נפסל ע"י קול וחסד בעלמא ומ"מ ב"כ אין מוסרין לו עדות לכתחלה. וכן כתב הרמ"א שם לעיל גבי ראוהו קושר ומתייחד בשבת דמ"מ אין עושין אותו עד לכתחלה וח"כ לפי"ז לשחוט הוי כמו שמוסרין לו עדות לכתחלה שהרי מוסרין לו לשחוט והמתניין לו ע"ן בדיקת הסכין לכך הוי בזה כמוסרין לו עדות לכתחלה דאין מוסרין לו ונהי דבאוסרין קול מעדות והשוד דבדבר אחד נאמן להעיד בדבר אחר מ"מ כיון דבמומר לעבירה משאר עבירות ס"ל להרמב"ם העריך בדיקת הסכין, ח"כ ה"ג יחוד אם הוי מומר ייחד עם העריות בעיין בדיקת הסכין להרמב"ם כיון דע"כ אין מוסרין לו עדות לכתחלה. ואף אם לא נאמר כן רק נאמר דאף לכתחלה מוסרין לו עדות מ"מ נראה דדין שחיטה לא תליא כדיון עדות כלל שהרי חזינן דאף אם פסול לעדות מ"מ לא בעינן בדיקת הסכין אף להרמב"ם רק במומר לכך וח"כ לפי"ז במומר י"ל דאף שאינו נפסל בכך לעדות מ"מ שחיטה אין מוסרין לו לכתחלה לשחוט בלי בדיקת הסכין דבע"כ הטעם של הרמב"ם דמלר"ק בדיקת הסכין אף דלשחיטה נאמן היינו דאע"פ דאינו עשוי לקבל במומר מ"מ אינו טורח לתקנו וכדמשמע להדיא מלשון הרמב"ם שם ח"כ ה"ג אף שחשוד על עריות או על היחוד נהי דלעדות כשר היינו כיון שלהפיד הוי דבר שאין בו ערחה לכך אינו עשוי לקבל במומר להעיד שקר והוי כמו נאמנות על השחיטה דנאמן אף להרמב"ם אבל לפנין בדיקת הסכין י"ל כיון דע"כ הוי מומר לייחד עם הפירות והוי עבירה על מורה חשוד הוא שלא יטרח לתקן הסכין

נמי כיון לחשוד הוא לעבור עבירה להנאחו ולא טרח לתקנו. לכך נראה דאם הוי מומר לכך לייחד עם העריות ודאי בעינן בדיקת הסכין להרמב"ם, ואין לומר דלא משמע לי' איסורא בהכי הנה לומר דנוף דין זה ביחוד לא משמע ליה איסורא זה ודאי אינו דהנה מלשון הש"ע שכתב בסעיף כ"ד והוא שפעה דברים שפסג איסורו בישראל וכו' וכן סיים שרוב העם אין יודעים בדברים אלו משמע דווקא בדברים שרוב ישראל אין יודעין שהוא אסור אבל בדברים שרוב ישראל יודעין בו אינו יכול לומר שלא ידע שהוא איסור ח"כ ה"ג באיסור יחוד הדבר ידוע לרוב העולם שאסור להתייחד איש ואשה ולכך אין להתנול בזה שלא ידע שיש בזה איסורא. והן חמת שפחדו"ה ה"ן בסנהדרין כתב שם סברא זו ד"ל דלא משמע לי' איסורא בהכי והוי כמו גנב ייטובי מ"מ הוא לא כתבו רק לדעת ר' נחמן דמכשר לי' לעדות אשה ב"כ אבל לדין דקיי"ל פסול לעדות אשה ח"כ בע"כ דמשמע לי' איסורא בכך ח"כ בע"כ מה דבשאר עדות כשר לאו מטעמא דלא משמע לי' איסורא דח"כ מ"ש עדות אשה ומ"ש שאר עדות בע"כ הוי רק טעמא מכה דיראו תקפו ח"כ בשלמה בעריות ממש אם בא על הערה שייך לומר יטרו תקפו אבל במייד לבד לא שייך לומר יטרו תקפו ח"כ בזה הדר הוי לי' כשאר עבירות ח"כ מ"ש עדות אשה ומ"ש שאר עדות ולכך נראה בחמת דבזה פסול לכל עדות, ואף אם נאמר דכשר לשאר עדות בע"כ הטעם לעדות אשה הוי חשוד לאותו דבר אבל עדות אחרים לא נחשב לאותו דבר וכיון דלהרמב"ם אף שאינו חשוד לאותו דבר כיון דהוי מומר לדבר אחד בעינן בדיקת הסכין ע"כ ח"כ נראה דה"ה במומר על היחוד בעינן בדיקת הסכין ובפרט כיון דביחוד ליכא יטרו תקפו ואעפ"כ הוי מומר ר' ח"כ ודאי שייך ב' חשם של הרמב"ם ח"כ לא יטריח עמנו אף לבדיקת סכין לכך נראה דהמומר רבינל להתייחד עם עריות בעי בדיקת הסכין להרמב"ם ז"ל. והנה ח"ל מ"מ אפסר דהך יחוד דהקדרי הוי פתוח לבית לא משמע לי' דהוי יחוד בכך. אך ז"ל ח"ה דאם הוי סברא לומר כך למה הולרך המקנה לפרם דמ"ש הור"ש דמייירי בנתייחד עם העריות היינו במקום דליכא איסור יחוד הו"ל לומר דמייירי במקום שיש איסור יחוד ובסתם לשון ונתייחד עם עריות רק במקום דלא משמע לי' איסורא בהך יחוד ובע"כ דאין סברא לחלק בין יחוד ליחוד רק אם הוי איסור יחוד דבר הפסול בישראל בכלתקום שיש איסור יחוד הוי דבר גלוי ומפורסם ואין לחלק בזה. ובחמת דיון דברי המקנה תמוהין מה שהוכיח דלא מייירי הור"ה ביחוד נמור דח"כ פסול לעדות מן התורה ומה קושא הרי י"ל דע"כ מ"מ מדרבי המקנה שלפי דעתו דמשמע לי' דביחוד פשיטא פסול ולא שייך בזה פלוגתא דודאי משמע לי' איסורא בהכי ח"כ בכל מקום ששייך איסור יחוד שייך הור"ה לחלק בין מקום למקום ולכך הולרך המקנה לפרם פלוגתתם לדעת הור"ה והור"ש היינו במקום דליכא איסור יחוד. ובפרט נראה דאין לתלות במסברא לומר בזה דלא משמע לאיניו איסורא בהכי רק בדבר המפורסם בש"ס ופוסקים או ידיעין כביחוד שרוב העולם אין מוסרין זה לאיסור אבל אם לא ידענו כביחוד שרוב העולם מוסרין זה להיחר אין תולין לומר דזה הוי ס"ל דאין בזה איסור, ואף דכל היכי דהוי ספק אם הוא פסול או לא מוקמינן לי' בחוקת עברות היינו אם רק ספק אם עבר עבירה כלל או לא הוי ספק ביוק עבירה אבל אם ודאי עבר רק ספק אם משמע לי' איסורא או לא, לא משפרינן לי' לעדות מכה ספק זה רק אם ידענו כביחוד שרוב עולם אין מוסרין זה לאיסור אבל בספק אם רוב העולם יודעין שזה אסור או לא אין תולין לומר דלא משמע לי' איסורא בהכי ונהי דבעלמא מיישינן ללאו כ"ע דינא נמירי מ"מ לעינן עדות לא מתכשר לעדות מכה הך סברא. והכלל כן הוא דהנהיג לרייק בשלון הש"ע בחו"מ סי' ל"ד בפס"ק כ"ד דתחלה כתב והוא שפעה דברים שפסג איסורו בישראל שם עבירה משמע דבעינן שיהיה ידוע שברוב ישראל מוחזק זה לעבירה הא אם אין מוחזק זה ברוב ישראל לעבירה אף שאינו מוחזק נמי לסיפוק אם מוחזק לרוב ישראל לא נפסל בכך ובסוף הפס"ק כתב לסיפוק שש"ס שייך שרוב העולם אין יודעין דבר זה משמע דבעינן שרוב העולם לא ידעו שהוא עבירה הא בעמ"מ פסול העובר ולא תלינן לומר שהוא מן אלו שאין יודעין זה וח"כ סמרי דבריו אהדרי. ולכך נראה כך שיער שכל גוף הפנייה

עם כמה נשים בחדר אחד בע"כ דהוי רק מטעמא דהוי גזרה שאין הלבוש יכולין לעמוד בה ולכן בחסון וכלה דלא שכיחי כ"כ הלורכו ערמא זו אבל בכל אדם א"ל להיות לכ"א בית מיוחד לכך לא נזרו בזה ועשו עיקר האיסור ע"ש החדר דאם הוי חדר מיוחד אסור ואם לאו מותר וא"כ כל ששמו חדר בפ"ע הוי בכלל תקנת ימוד כיון דאף בחדר אחד ה"י ראוי לאסור רק שזה הוי גזרה שאין הלבוש יכולין לעמוד בה אבל כשהם בחדר מיוחד ובזמן שבי אדם ישיב ים בזה איסור ימוד כדמטעמא גבי חסון וכלה דאפילו במקום שהרבה אנשים ונשים ים שייך ימוד בליגה אם לא שהוא ימן בין אנשים והוא ישיבה בין הנשים וזה דבר פשוט לפענ"ד :

אך שלא להוליא הדבר בלי עיון כלל בספר רחמי דים קלת לפלפל בזה מע"ס דקידושין דף פ"א דקאמר סם רב כהנא אנשים בחוץ ונשים בפנים אין חוששין משום ימוד אנשים בפנים ונשים בחוץ חוששין משום ימוד במתיחתא תנא אופכא עין פירש"י סם אמר אביי השתא דאמר רב כהנא הכי ותנא במתיחתא אופכא און נעביר למורא יע"ס בפרש"י ולכאורה קשה לי תריל לאבי דרב כהנא פליג על המתיחתא ולחוס לנשים במתיחתא תנא דלא פליגי כלל רק כיון דמפורש ב"ח ס' נ"ה בחזר קטנה שפירא במלואה לגדולה אם רוב הלבוש בגדולה מלטרפין דהמיעוט נגרר אחר הרוב אבל הרוב בקטנה או מע"מ אין מלטרפין וא"כ ה"נ נימא דרב כרייתא דתנא אופכא דאנשים בחוץ ונשים בפנים חוששין משום ימוד מיירי בחזר קטנה שפירא במלואה לגדולה וה"י בה מע"מ כשזה תמלה אנשים ומחלה נשים הלכך אנשים בפנים ונשים בחוץ אין חוששין משום ימוד ממ"ל דאם ילך איש אחד מן אנשים שבפנים אל הנשים בחוץ א"כ גשאר המיעוט בפנים והרוב בחוץ וא"כ נגרר המועט אחר הרוב והוי כאלו הוי המיעוט בגדולה וא"כ הוי רבים יחד לכך לא שייך ימוד ואם חלק אשה במחוז לבנים נהי דאלו שבתחוז לא נגררו אחר הרוב שבפנים מ"מ בחשה אחת בין כמה אנשים אין קפידא אבל נשים בפנים ואנשים בחוץ יש ימוד דמישיין שילך איש אחד במחוז לבנים שפנים בחוץ ימוד ממש כן ה"י כוונת הברייתא אך זה בפחה פתוח ופרוז או ים לחוס שיכנס במחוז לבנים כמו להיפוך אבל רב כהנא מיירי בפחה הפנימי פתוח וזה לא נחשב ימוד כיון דהפתח פתוח ולהחילין אין לו דרך על הפנימי לכך לגבי החילון הוי פתוח ממש ולא הוי ימוד אך לגבי הפנימי נגרר החילון כיון דלדרי"י עביר הפתח לפתוח וסופו לגלח כיון דלרבי ללאת דרך שם לכך לירדו לו א מנהי מה שפתח פתוח ולכן אם אנשים בפנים ונשים במחוז יש חשש ימוד כיון דהפנימי עובר דרך החילון יש חשש שימיחד איש אחד אם נשים הרבה וכיון דלא נפרץ לא נגררו הפנימיים אחר החילוניים אבל נשים בפנים ואנשים בחוץ אין חוששין משום ימוד דאשה לגבי הרבה אנשים לא שייך ימוד ולהיפוך שיכנס איש אחד לפנים אין לחוס כיון דהפתח פתוח ואין להסדרך על הפנימי, והרי דעת הרמב"ם בלא"ה בחלו בפנים ואלו בחוץ לא שייך ימוד אם לא נתייחדה ממש וא"כ אף לפרש"י רס"ל אף זה שייך ימוד עכ"פ אם סברא לחלק בין הפתח פתוח או סתום דבפתוח יש חשש ימוד אף במחוז לפנים אבל בסתום לא שייך ימוד מיוחד לפנים רק מבפנים לחוץ כיון דעומד ללאת בזוה מיירי רב כהנא והברייתא מיירי בפתוח ובקטנה שפירא במלואה והוי מע"מ ממש וזה הוי הסברא להיפוך ומנ"ל דפליגי. וזוה ה"י מוכח דבפתוח ממש לא שייך כלל איסור ימוד ובע"כ ה"י דינא דאנשים ונשים הוי הכל כן בסתום בדלת וא"כ א"ל לתרץ כנ"ל ובע"כ דפליגי אהר"י מיהו אף אם ינימא כן לא ילאנו מידי קושיא זו דאכתי קשה דהרי הרמב"ם מפרש כל הך מוניא בידוע שנתייחדה אשה אחת או איש אחד עממה יע"ש ולפ"ו אכתי קשה דלתרץ דהך מימרא דרב כהנא מיירי בסתמא ולא שנתייחדה בפירוש ולכן אנשים בחוץ ונשים בפנים לא שייך ימוד ונשים בחוץ ואנשים בפנים שייך ימוד פן ילא אחד מהם לחוץ כדפרש"י והברייתא מיירי בידוע שנתייחדה אשה אחת כפי"י הרמב"ם רק דמיירי בחזר קטנה שפירא לגדולה והוי בה תמלה אנשים בחזר ומחלה נשים בחזר ואם האנשים בפנימי ונשים בחוץ ונתייחד איש אחד מהפנימי בחוץ הנשים שבתחוז א"כ גשאר מיעוט בפנימי והם נגררים אחר הרוב והוי כאלו הוי כולם בחוץ ולא הוי ימוד ולהיפוך אם נתייחדה אחת מן הנשים לחוץ הפנימי אין חשש דאשה בין כמה אנשים שפיר דמי אבל להיפוך נשים בפנים ואנשים בחוץ אז הוי ימוד אם נתייחד אחד מן החוץ לפנים בין האנשים ומע"מ לא משני כן. ובע"כ יפה מוכח דזה אין לו דמיון כלל לדיון כפי"י ב"ח בפנין חזר קטנה וגדולה דלא שייך בזה גרידא דס"ס יש כאן חשש איסור ודווקא לענין לירוק פשרה דנז"כ הוי דכעי פשרה

בכלה י"ל דלא משמע להו איסורא ביהי אז לא נפסל רק אם רוב העולם יודעין שהוא עבירה אבל במע"מ אם קלת יודעים וקלת לא יעשו חילין שזה לא ידע וכשר אך אם גוף העבירה ידוע לכל רק שספק אם משמע לאנשי שנס זה ה"י בכלל עבירה זו או לא בזה כיון דגוף שורש העבירה ידוע בעיני שרע שרוב העולם אין מנחין וזה לעבירה אבל במע"מ אין חילון מספק כיון דגוף שורש העבירה מפורסם אמרין מסתמא ידע שנס זה הוי בכלל עבירה זו. ולכן א"ס דרישוא מיירי הש"ע דראהו קושר ומתיר בשבת דהנה העובר במזיד ע"ו אינו חייב רק אם התרו בו משום זה ומשם דהוי אב מלאכה בפ"ע אבל אם התרו בו משם אחר אינו חייב א"כ ענין איסור הקטירה והתרה הוי לאו מיוחד בפ"ע ולכן כל שורש איסור זה שיה"י אסור לקשור ולהתיר בשבת לא פשט איסורו ברוב ישראל א"כ בזה מוקמינן ל"י בחוקת היתר ואמרינן שלא ידע שיש בזה איסורא אך בסופא דמיירי במשחק בקוביא ונדומה לחיסורו בזה הוי משום גול וזה עיקר איסור גול גלוי וידוע לכל רק שאפשר שאין יודעין שזה נמי בכלל גול וכיון שפיקר הלאו שבו גלוי וידוע אז בעיני להיפוך שרע שרוב ישראל אין יודעין איסור זה שזה בכלל גול אבל אם לא הוי שרוב העולם שונגין בו רק מע"מ אז פסול מספק ולכן סיים שרוב העולם אין יודעין שזה איסור וא"ס. ובהיות כן באיסור ימוד שרוב העולם יודעין שימוד פס אשה אסור בפרט בליגה לישן בחדר אחד עם אשה פשיטא דגלוי יודעין הוא שהוא אסור ולכן לתלות ולומר שדבר זה אינו בכלל האיסור כפינין שרע שרוב העם סוברין שאין זה עבירה, ובאמת אין זה דבר ברור ולדעתי הוי להיפוך דרוב בני אדם יודעים דבחדר אחד אין לישן איש ואשה בין אם פתחו פתוח או לא ועכ"פ דבר ברור ליכא לומר שרוב העולם טועין בכך ולכן אין להכשירו מספק לפדות הוא שמיטה לשיטת הרמב"ם רס"ל במזמן לשאר עבירות דלרבי דה"ה הסבין כנלפע"ד :

והנה עמה נשוב לחקירה שניה אם בחדר הפתוח לבית שייך בו ימוד או לא. הנה נלפע"ד ברור דשייך בזה ימוד

בליגה ולא ביום דהנה מפורסם בש"ס וש"ע דבבית שפתחו פתוח לרה"ר לא שייך ימוד ומבואר בבאר היטב דבס הכהנ"ג דהיינו דווקא ביום אבל בליגה בשעה שבי אדם ישיב שייך ימוד אף שפתחו פתוח לרה"ר והוא מלתא דמסתברא וכן עלה בדעתי טרם ראינו דבריו וא"כ ה"ה בזה דביום כיון שפתחו פתוח למקום שיש בני אדם לא שייך ימוד אבל בליגה בזמן שבני אדם ישיב כיון דהוי חדר בפ"ע ודאי שייך ב"י ימוד. והן אמת דיש לחלק דבשנתא בבית שפתחו פתוח לרה"ר כיון דעיקר ההיתר של רה"ר הוי מגד שכיחי שם רבים ובליגה כיון דכ"א ימן בביתו א"כ לא שכיחי רבים כלל בחוץ והוי כאלו אינו רה"ר כלל עתה והוי כאלו עתה אין פתחו פתוח לרה"ר משא"כ בידיון זה דסוף סוף יש בני אדם בחדר שבתחוז ופתח (האלקרי) פתוח לחדר שיש שם בני אדם, מ"מ נראה מגד הסברא כיון שזה ישיב ים בו משום ימוד דבאמת כל שהוא חדר בפ"ע נקרא עליו שם ימוד דבשנתא ששהרבה ישיב בחדר אחד א"כ לא נקרא ימוד כלל ואינו בכלל תקנת אמתי"י אבל כשהוא ואשה בחדר מיוחד שייך בו ענין ימוד דהרי הם מיוחדים בחדר בפ"ע רק אם יש בחוץ אנשים הרואים אותם א"כ הוי כשיש להם שמירה לכך מותר כיון דא"ל לבא לירי איסורא אבל בליגה שבני אדם ישיב וליכא שמירה ובאמת הם בחדר בפ"ע והוי בכלל שם ימוד שאסרו ח"ל לכך שייך בזה איסור ימוד. ואין זה ענין כלל להסווא דא"ס סי' נ"ה דכאן העיקר בזה אפטר לבא לירי איסורא או לא תליא מלתא וכל שהם רבים בחדר אחד או מתיירא לעשות איסור פן ירגישו בו בני ביתו אך כשהם בחדר בפ"ע שא"ל שריגישו כ"כ נהרר הדבר ואף אם אפשר עכ"פ לא שכיח שריגישו בזה אלו שבחדר אחר בפרט בשעה שהם ישיב לכך שזה איסור ימוד. ובפרט דיראה דבליגה בשעה שבני אדם ישיב הוי ראוי לאסור אשה אחת אפילו בין הרבה אנשים כיון שכולם ישיב ואפשר איש נשים הרבה עם אנשים הרבה הוי ראוי לאסור כיון דכולם ישיב וראיה לרבר בחסון שפרסם אשה דנה ובמת אביו של חסון וכ"י קאמר הש"ס הוא ימן בין אנשים והוא ישיבה בין הנשים ולדעת הרב"ז יש שבעין נשים ולמה דייק אשה בלשון הוא ימן בין האנשים והוא ישיבה בין הנשים ולא קאמר פתח שאריכין לישן במקום דשכיחי אנשים ונשים ובע"כ דלא סמכין על זה רק בעיני שיהי"י ימן החסון ממש שכן לא שאלו אז אללס ממש וכן הבלה בין הנשים באופן שאם ילכו זה אל זה בליגה ירגישו בהם הישיבים אללס וכן משמע מלשון הרמ"א ביו"ד סי' קל"ב שגשגו ליקח קטן אלל החסון וכו' משמע דבעינין שישנו שם עממה ממש ומוכח דולת זה מה ששיבס בחדר זה נשים ואנשים לא מנהי אם אינו סמוך להם ולמה בכל נשים דעלמא אין נזהרים בזה מלגסן כמה אנשים

לך שייך בזה לירוק אבל כאן דטעם איסור יאסור מנח חשש עבירה מה בכך אם נפרטה קטנה לגדולה ש"ס כל דהוי חדר בפ"ע שייך יאסור כיון דאפשר לבא לידי איסורא . מיהו כד דייקוין בלא"ה אין זה קטיוף דאי מיירי בענין חרר קטנה שנפרטה לגדולה מה לשון בפנים ובחוץ הוי רק בקטנה וגדולה תליא מלתא וכבר אפשר לומר דהמילונה הוי הקטנה והפנימית הגדולה והי"ל רק למיקטא אשכ"ס בקטנה ושם בגדולה או להפוך ומדנקט רק פנימי ומילון בפ"ע דפליגי כפרש"י . ועוד היה מקום להאריך בזה אלא שלא גרס הפלא ולא כתבתיו רק שלא להוילא הדבר חלק לגמרי בלי עיון בספר אך הדבר פשוט מסבירא דבבליה בזמן שבני חרס ישיב שייך יאסור אף הדפתא פתוח . וי"ל לפעני"ה :

והנה

נעת נשבו לעיון בדין הארסון בזה שייך בנדה איסור יאסור מן התורה או לא . והנה לפעני"ד ברור דנהי דאיסור יאסור פגיה הוי רק דרגנן היינו רק בפנינו מעוהרה מנדה אבל אם היא בנדה כיון דנדה הוי חייבי כריתות י"ס בזה איסור יאסור מן התורה , דהרי זה משמע בש"ס ופוסקים דכל עריות אף חייבי כריתות נמי הוי בכלל איסור יאסור מן התורה וא"כ ה"ה בנדה נמי הוי איסור תורה ודוקא בעל בחשתו מותר להתייחד כיון דכבר בעל לא תקיף יתרו והוי פת בסלו בזה מותר להתייחד אך אם לא בעל עדיין כלל דאז תקיף יתרו באמת אסור להתייחד וד"ה יאסור זה הוי מן התורה וה"ה יאסור פגיו' הכי ה"ה נדה י"ס בזה איסור יאסור מן התורה . והרי נ"ס בביתא מוכח שאסור לאסור בזה יאסור וז"ל מ"ס התוס' והרמב"ם בפירושו ופסקיו דלדין דקיי"ל לא נאסור ישראל על הרביעה ולא על משכב זכור ל"ח בזה ליאסור אבל באיסור נדה שסחורין עליו וכמו בשאר עריות הוי זה מן התורה . וא"ל דעיקר איסור יאסור בעריות ילפינן מני יסיקן אחרין כן אמר והתם הוי דבר שאין לו הימך כלל אבל דבר שיש לו אשכ"ס היתר לא ילפינן מהתם , ז"ל דאם בעינן דומיא תמש א"כ ינמא דרך בעריות דהוו נמי חייבי מיתות ב"ד דומיא דאמו אסור הימור ולא חייבי כריתות ובעל כרחך כיון דהיאסור הוי מלתא דסברא אל בעינן דומיא תמש רק כיון כיון גלוי מלתא בעלמא ילפינן לכל העריות כן א"כ ה"ה נדה דהוי חייבי כריתות הוי איסור יאסור מן התורה וכיון דגם בפנינו יש איסור נדה מן התורה , ודברי הת"י שכתב להיפוך נדהבשתי ידי ככל האחרונים וגם איני הראיתי נמה מקומות שלא נדבריו (עיון בחבורי מי נהי בק"א) א"כ יאסור לאסור בה יאסור מן התורה כיון דכל הפניות בזה"ל אין חוששות לגבול . וכן מורה נדב"ה לשון הרמב"ם והטעם בפ"ע שכולם כתבו בלשון אחד והועתק לשונם בסי' כ"ב אסור כל חרס להתייחד עם ערוה מן העריות וכו' חוץ מהא"ס עם בנה כו' והבעל עם אשתו נדה והתם שפירסה אשתו נדה קודם שיבעול אסור להתייחד עמה וכו' א"כ משמע להדיא דאיסור יאסור בנדה הוי בכלל איסור יאסור כל עריות רק דבעל עם אשתו מותר כיון דהוי פת בסלו אבל חתן אסור מהאסור איסורא נופא דכל העריות ואשכ"ס כתבו כשארית מעשה אמנון ואמר גורו על יאסור פגיו' משמע דאיסור נדה הוי מקודם גזירת דוד בימור פגיו' רק הוי איסור תורה ככל העריות , ועמוד וראה מ"ס הרמב"ם וטעם בלשונם שכתבו אסור להתייחד עם ערוה וכו' שדבר זה גורם לגלות ערוה וכן ביקש מירם ליתן טעם לאיסור תורה כיון דהתורה אסרה כן למ"ל טעם שלהם אך לפת"ם מדויק ע"כ דאי לא הוי מלתא דסברא אז לא הוי בנדה איסור יאסור מן התורה כיון דיאסור כתיבא מניירי דאין לו היתר מאשכ"ס בנדה ואפשר דאם ולכך כתבו כיון דהוי מן מלתא דסברא שגורם לגלות ערוה א"כ הוי רק כעין גלוי מלתא בעלמא ולכך לא בעינן דומיא תמש וילפינן מנה לכל העריות ולנדה . א"כ מפורש בזה דאיסור יאסור בנדה הוי מן תורה :

והנה

הודיע לנו אלקים את כל זאת נראה דהרניל להתייחד שזמנינו עם פגיה הוי מותר לדבר אחד מן התורה וא"כ לרד"ן הוי ספיקא דאורייתא וראוי להחמיר , ובפרט כיון דהוי גלוי דלדבר דהרי כריסה בין שניה ואומרת שמתנו הוא והיטב דבר החכם שכתב ר"מ בשמו כיון דהוי רגל"ד יש להאמתה והמ"ס באה"ט סי' קע"ו . ומה שדחה רמ"ל דש"ה שיחא הורית שונתה ושיחא אגפשה חר"א והנה אף דלפוס ריהטא יפה דיבר וכן פלג דבעתי' בהשקפה ראשונה ערם ראיתי נדבריו , אך כד דייקוין הא ליתא דהן אמת דהתם לא מתיי רגל"ד בלתי הורחשה היינו מנח דהתם עבור רגל"ד לא היינו אוסרים אותה לבעלה לכך אין אוסרים אותה רק בזירוף הורחשה אבל בשמות למסור לו לשמוע לכתמלה עבור רגל"ד בלכד בלתי הודאחו נמי אין מוסרין לו לשמוע ומ"מ הית'א סי' ב' דאם כבר נכשל ורגל"ד

לו כאין ראוני להאטיר בזה להיתר :

והנה חתמב כ"ז הוראי משיביל אחד דברי התוס' בטעם דף ז' ע"א שסקו כיון דיאסור עריות הוי מן התורה מגיל דיאסור נדה שרי ומרלו דש"ה דיש לה אשכ"ס היתר א"כ מזה מוכח דס"ל דהוי דיש לה היתר ל"ס יאסור מן התורה . אך כד דייקוין אין מזה ראוי' דהרי בלא"ה קטיוף מנה התחילו להקשות הרי י"ל בפשיטות אחרין כל עריות דלא בא עליהן בשום פעם עדיין לכך תקיף עליו יאסור משא"כ בנדה שכבר בא עליה והרי אין ראיה דיאסור שרי בנדה רק מהתם דקאמר ק"ו דמה נדה בעלה נאמת עליה סוטה לא ל"ס והרי זה מיירי שכבר בא עלי' דגלא . בא עליה בחמת אין בעלה נאמת עליה שגרי הוא י"ס בין האשכ"ס וכו' ובפ"ע מה דקאמר נדה בעלה נאמת עלי' היינו כן שכתב עלי' וק"ו שלו הוי שפיר כיון דגם בטעמה כבר בא עלי' ולא תקיף ליתרו ולכך יליף ק"ו ספיר מנדה והתוס' כתבו בעלמא סברא זו שם לקמן ד"ה ואומר מ"ס גיבוים ימתקו וכו' וא"כ מה הקשו דיאסור נדה נילף מעריות הרי שם לא בא עליהן ומתקף ליתרו משא"כ בנדה . ולכך נראה דקוונתם דגם בעריות מלניו לפעמים הכי שכבר בא עלי' כגון בשא"ס אשה וגשחא ומשחא לאחר ודאי אסור להתייחד עמה מן התורה או כגון שגשחא אשה ומיאלה בו ושחא לאחר והוא נשא אחותה או כגון שגא על אחות אשתו בזנות וכדומה בכל העריות אם כבר בא עליהן פ"א דכבר לא תקיף ליתרו אשוי ית' מותר להתייחד מהם זה לא משמעו מעולם רק משפט לשון הש"ס משמע בכל ענין אסור יאסור מן התורה ואין לחלק בין כבר בא עלי' או לא א"כ בנדה נמי אף שכבר בא עליה ית' אסור להתייחד כמו בכל העריות דלא מפליגין בין בעל או לא , לכך תירצו שפיר דשאני נדה דיש לה היתר והיינו דחתי בעינן היינו דכבר בעל' ולא תקיף ליתרו גם י"ס לה אשכ"ס היתר אז בעל"ה תרתי לא חייסין ליאסור אבל בשאר עריות נהי דבעל מכיון דאין לו היתר או בנדה נהי דיש לה היתר כיון דלא בעל אסור בה יאסור מן התורה , וכן מבואר כיוולא בזה בדברייהם שם לקמן בחוס' ד"ה ואומר מ"ס גיבוים ימתקו שכתבו דהך סברא שכבר בעל ולא תקיף ליתרו לא מתיי לא מתיי ר"ה הכי דאשכ"ס היתר א"כ היתר א"כ היתר דאין לו היתר הוי מ"ס גיבוים ימתקו ומתקף ליתרו אף שבעל א"כ הן הנה תמש דבריהם כנא"ל שכתבו דבנדה כיון דיש לה היתר מתיי הך סברא דבעל ולא תקיף ליתרו משא"כ כיון דאין לו היתר לא מתיי מה שכבר בעל ליתר יאסור . והנה נדברינו ה"ל מוכח נדב"ה במו"ס סנהדרין דף ל"ז ד"ה התורה העידה עליו מונהבשכנים שכתבו וי"ל וא"ת והא יאסור דאורייתא הוא והיכא אח"א קרא דד"ק למשרי מאי דכתיב באורייתא וי"ל דלא אסרה תורה אלא כעין אמו דלא עבירא דמשמרי אבל נדה סופה ליתער ומיהו הכי דלא אפילו נדה אסורה להתייחד כדאמרינן בליק דכחובות לא בעל הוא י"ס וכו' , והנה לכאורה הך לשון ומי"סו אין לו הסמך לדבריהם קודמתי דהרי אחלה מיירי משנין יאסור האסור מן התורה וא"כ לפעין מה הביאו כא"ף מה שלא בעל אסורה להתייחד בפ"ע מוכח דלאו לומר דכלא בעל

אסור מן התורה להתיימר. ולכן כתבו שפיר דלא חקשי לפני' דנהי כיון דיש לה היתר מותרת בימור א"כ למה אמרין שם שאלו ככל אסורה בימור לכן כתבו דמתי' בעינן דהך סברא דיש לו היתר לא מהני רק כשבעל ב"כ דלא כיון דלא תקיף ל"י ית' ויש לו גמי היתר ולא מותר בימור אבל בשאל בעל גמי דיש לו היתר אסורה בימור מן התורה דמתי' בעינן וכוונתם מבורר כמ"ס ביאור דבריהם במ"ס מוסט. א"כ מוכח מדבריהם דגם הם ס"ל דימור נדה בשאל בעל אסור מן התורה וא"כ מה לי אשמו מה לי פנוי' כיון דאיסור נדה שזה כהו' כמ"ס א"כ אדרבא י"ט סייעתא לדברי מדבריהם. אך לדינא ה"י מקום לומר כיון דע"פ להרמב"ם הוי עיקר איסור ימור מדרכנן מדברי קבלה וי"ל דלמד כן מהך מוציא דמנהדרין דף ל"ז מקושיות המוס' שם דא"כ קאמר דהתורה העידה עלינו מונח בשטותים א"כ אפשר ללמוד מד"ק נדר ד"ה ולכן י"ל דמוס' הוסי' הרמב"ם דבאמת עיקר ימור אינו מן התורה רק מדרכין ולכן ע"פ אפשר ללמוד מד"ק דבדה שרי ליחודא. והו' אמת דיש ליישב קושיות המוס' ה"ל אף למ"ד ימור ד"ה וי"ל דזה כוונת הסופ"ס שכתבו בלשונם שדבר זה גורם לגלות ערוה וקשיתי לפיל דמי ביקש מירס לימן טעם לר"ת א"כ לפת"ס א"כ ה"ס בשלמא דין חדש אין ללמוד מד"ק נדר ד"ה אבל מה דתלוי בטעם האדם ומלאות ע"פ אפשר ללמוד אף מד"ק דהרי הרוס"ק הפיד שכן הוי טעם האדם ואין זה נגד ד"ה ולכן בשלמא א"כ הוי ימור נז"כ ספיר לא היה מועיל גליי קרא דר"ק נגד ד"ה אבל כיון דעיקר טעם ימור הוי שרבו' גורם לגלות ערוה א"כ א"כ אסורה העידה על ישראל דבמשך ימי נדה אפשר לו להחמיק ולא לתקוף ליתר א"כ הוי זה גליי מלמא בטעם האדם שאפשר לו להחמיק א"כ שוב אין ימור זה גורם גליי ערוה ואף מדין תורה שרי לכן כתבו הך טעמא שדבר זה גורם לגלות ערוה וכיון דהוי מנח כיון סברא שפיר מהני הך גליי מלמא דר"ק דבדה מותר להתיימר א"כ אפשר לו להחמיק. והנה עכ"פ דפת הרמב"ם דהך ימור על פניו הוי רק דרבנן א"כ לפי' י"ל דהוי בנידון כהו' ס"ס חדא דלמא הלכה כרבנן הפוסקים דבמומר לשאר עברות לא בעינן בדיקת הסכין וה"ל כהרמב"ם ליריך בדיקת הסכין דלמא הלכה כדעת הרמב"ם דעיקר איסור ימור הוי רק דרבנן ולא הוי רק מומר דרבנן ושוב הוי ספק דרבנן ולסקל ויש לפתוח דין רוב הפוסקים דמומר: לשאר עברות לא בעינן בדיקת הסכין וכיוצא בזה כתבו הפוסקים: א"כ ס"ס ב"ד ס"י ס"ו ספיק' ו' בני דס' ב"ס ונבי ליר דגיס וי"ל ה"ס בזה הוי כן ולכן אפשר להקל בזה אף ברבלי להתיימר. ומהו למעשה נראה כמ"ס דהכל לפי מה שהו' אדם ומתעבתו יבחרת מתוך מעשיו א"כ הו' מתנהג תמיד במעשיו כמ"ס. דברי ידירו:

תשובה ו

מעשה בעיר אחת שהי' שם שו"ב ואח"כ לקחו העיר עוד שו"ב והיתה שבוטת ד' בין שני שה"ב וכחצו וחתמו שטר מפורס והפידו פדים בדבר א"כ שכ"א משני השו"ב אסור לשחוט בלתי חבירו וכל מה שישחוט אחד בלא חבירו חוץ ממה שהי' רשע ועובר על השבוטה תהא שחיטתו אסורה כגבילה לבלב ישליכון אותו כן מפורס בכתב שהו' ועתה נשאלתי מה שח"ב הראשון דברית השבוטה ופתי' לעלמו מ"א בלי ידיעת חבירו ולקח לעלמו המעות שחיטה ואח"כ גודע הדבר ועתה נשאל מאתי דעת מה לעשות בגבלה זאת. ע"כ לשון השואל:

תשובה

הנה ברין יווצא בזה בא לירי כבר בהיותו בק"ק יחוספו והאחרתי שם בחשוכה השהיכה לירי' סי' רל"ט וגאן מתאם הפני' הקלר. הנה מני"ס בשבוטתו שח"ס יפבור יהי' שחיטתו נבילה בזה אין לאסור השחיטה מנח טעמים חדא דבגדר בעינן שחיטתם בדבר הסדור ולא בדבר האסור וקיי"ל ב"ד ס"י ר"ה באומר מתו פה עבו"ס וי"י דלא נאסר בכך ואף בלא א"כ דברך קנס מבואר שם דיש אסורין מ"ג מעשה מדברי הרמ"א קיי"ל כדמתיירין דין כ"ג א"כ שאלה ואלו ע"פ שאלה מהני, ובפרט בנידון דידן דהתם מיירי שאומר את של עלמו לכן ס"ל לקול דיוכל לאסור את שלו דברך קנס אבל כאן שחטו בשל אחרים וקיי"ל אף בלשון נדר מתם אין יכול לאסור על חבירו על חבירו וא"כ יכול לאסור בהמות חבירו על חבירו. גם נפלנו ברבנותא ברין א"כ לא שבוטה ונדר בכתב או לא וכבר הארכנו במקום אחר דאף א"כ מהני היינו בכתב יד של עלמו אבל בכת"י אחר והו' חס' למעשה זה לא מהני רק במתן מעטס אודותא פתרי' פתסי' ידו כ"י אבל בשבוטה ונדר דלא מהני' באומר לשון שנפתי' בלשון הוראה וכמ"ס גס סכ"י בשבוטתו ומוכח כן בגמ' דהוכחא וכפ"ס יזריך לומר בגלגון אני נשבע וכו' לא מהני

חסס ידו רק בעינן כתב ידו וממס ולכן בזה א"כ לא נשבע בפומב רק במה שנכתב בכתב כן א"כ לא הוי' כתב יד של השוחט הפומב אין כאן לא איסור שבוטה ולא איסור נבלה. וגם מה שמדמם ר"ע זה לכל מלמא דלמך רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ומדמס זה למ"ס דש"ע ב"ד ס"י ר"ל כמס המדרי' בלא נשבע שלא למכור ופבר ומכר דלא מהני [וכבר מבואר כן כל דבריו בספר חוות דעת במ"א מ' מבואר שם כלל דבריו בשבוטתו בירידה הו' הנה המעיין שם בש"ך וט"ו משמע דס"ל דקיי"ל חסס דהמכירה הוי מכירה מעטס שכתב הרמ"ס ז"ל דהכלל דעביד לא מהני לא שייך. רק באיסורים שאין לו תקנה אבל במה שיש לו היתר לא שייך זה. מהו ה"ס אפשר לחלק דרווקא חסס בנידון דידהו: שההיתר תלוי בדעתם ואם רצו יכולין להחיר פ"י חסס לכן הוי' היתר בידם לכן דומה למה דקיי"ל כל שבירי' לאו כמחומר מעשה דמי ודומה לה"ס ה"ו לו היתר ממילא מנח זמ' שהעלה הש"ך במ"י ר"ח דכל דהמפעס הוי היתר בזמן איסור לא אמרין עביד לא מהני אבל בנידון דידן ששבע להקל ולולי זה לא הוי מקבלין אותו לשו"ב. א"כ זה הוי כשבע לחבירו בשביל טובה ששעה לו דאין מתירין אותו בלא דעתו וא"כ לא היה יכול השו"ב להחיר את שבוטתו בלי רצון הקהל, וגם בלא"ס קיי"ל ב"ד ס"י ר"ל דאין נשאלין על השבוטה אלא מדומק, ומת"ס אפשר דלא הוי שחרי דברי תשובת הרמ"ס לדברי המדרי' ולא כש"ך וט"ו דמחזיק זה מפי' זה רק י"ל דהמדרי' מיירי בשבוטה ובשבוטת אין נשאלין רק מדומק לכן הוי כאין לו היתר לכן אי עביד לא מהני אבל הרמ"ס מיירי דהריא בחרס ובחרס י"ט לו היתר כל זמן שירע לכן כתב דלית' דומה לאיסורי תורה דעביד לא מהני ובפרט דידן זה דאין נשאלין על השבוטה אלא מדומק הוא המדרי' ולכן הו' לשיטתו אויל לכן ס"ל בזה עביד לא מהני וא"כ. ופכ"פ בנידון דידן דמרוויחו הוי דהוי' לכן עביד לא מהני וא"כ לא הוי ביד השוחט לשאלו עליו ע"פ ע"פ דומה לאיסורי תורה ואף להרמ"ס לא מהני. ובכ"ה ה"ו א"כ לדברי הרמ"א שאל סחרי' אהרדי' שב"ד ס"י ר"ל פסק שם דהשבעה שלא למכור ועבר: ומכר לא מהני ובחומ"ס ס"י ר"ח פסק דמהני והסמ"ע בס"ז בסחרי' נקט שבע או נדר שלא למכור וב"ד נקט רק שבוטה לבר וכל דבר נשם מה ענין דין נשבע שלא למכור. לפי' דרווקא ולמה דרווקא. שם ז"יין הרמ"א דין זה הלא נוף. הסימן מיירי שם מהיתר שבוטה ולמה דרווקא שם כתב דין זה גם ב"ד נקט חפץ פלוני ובחומ"ס נקט פתס שבע או נדר שלא למכור. אך לפי ה"ל א"כ כיון דכתב שם הרמ"א ב"ד מחלה דאין להחיר שבוטה אלא מדומק לכן כיון דאין לו היתר לכתחילה לכן ממילא בלא נשבע שלא למכור ועבר ומכר לא מהני דזה דומה לאיסור תורה כ"ף דאין לו היתר לכתחלה ולכן לא נקט נדר דבגדר כיון דמלוג לאתשולי לך ודאי אי עביד מהני כמ"ס הרמ"א בחרס ולכן גמי' נקט חפץ פלוני דבזו ע"פ הרוב אין בו דוחק לאתשולי עליו דאף א"כ הוי לו שפת דרווקא למעות דאין דוחק מוכר חפצו לאו זה מפני דוחקו מ"מ הרי יכול למכור חפץ אחר ולא זה שנשבע עליו לכן ע"פ רוב אין לו דוחק למכור דוקא זה ולכן כיון דאין לו היתר לכתחלה לכן אי עביד לא מהני, אבל בחומ"ס נקט שבוטה דומיא דנדר באופן דיש לו היתר לשבוטתו לכתחלה כמו בגדר ולכן נקט פתס שבע שלא למכור דא"כ נשבע שלא למכור שום חפץ כלל ואז פתס שבל למכור כיון דמתמלא אין אדם מוכר אלא א"כ מתמת דקוק א"כ כיון שאין יכול למכור שום חפץ הוי ל"ג שפת דרווקא ובשפת דרווקא מהני היתר לשבוטה א"כ כיון דיוכל לשלול עליו לכן אי עביד מהני וא"כ. ובפרט דכסימן שהו' חסס ר"ח מיירי מדין עובר מנח המתנת מעות דהוי' הכל מתמת דקוק לכן כה"ג אף בשבע אי עביד מהני וא"כ דברי הרמ"א. גם דברי' תשובת הרמ"ס שהקשה הט"ו ב"ד ס"י רכ"ח ס"ק מ"ד אהרדי' ה"י נראה דא"כ דיש חילוק בין א"כ י"ט להס פתס לעקור חסס מעיקרו. כן כיון שבירי' ה"י לעקור האיסור למפרע להיות מעיקרא כהיתר. בזה אף א"כ לא הו' עדיין עדיין מנח דבזה אינו דומה לאיסור תורה וכעין שכתב הש"ך במ"י ר"ח דזה גמי' הוי כהיתר בזמן איסור לכן דא"כ ישאל עליו יהי' היתר למפרע רק בזמן שנעשה עדיין לא הו' חסס והוי כהיתר בזמן איסור דעביד מהני אבל בתשובה אחרת מיירי ש"ן נקט פתס וחרסה לעקור חסס למפרע. ולכן ה"י חרס אין א"כ פתס וחרסה מ"מ בזה כיון דאין לו היתר רק מכאן ולהבא ולא ה"י בידס להחירו למפרע לכן עד הנה ה"י איסור ממס ואי עביד לא מהני ועיין בש"ך ס"י רכ"ח שם בס"פ. ל"ז ותבין. והכלל דהכל במה שבירס תלוי. הדבר דא"כ ה"י. לעקור למפרע לכן אי עביד מהני וא"כ אין בידס לעקור חסס למפרע. אי עביד לא מהני כ"ל וא"כ חסס על נכון. מהו אף אי נימא כן

נראה דבירודן דיון אי עבד מהני שהרי הט"ו בחו"מ סי' ר"ח
הטלה דלף בנשבע שלא למכור ועבר ומכר נקרא היתר בזמן
איסור וגם ב"י עבד מהני ודעת הטומ' בחמורה הביאו הסמ"ט
נמי ס"ל כן דכאשר עבד מהני ענינו לא אחרת עבד לא מהני ואף
אי נימא כדעת הסמ"ט דבנשבע שלא למכור לא דמי להיתר בזמן
איסור נראה דהיינו דווקא אם נשבע סתם שלא למכור סתם ולא
בחרת תנאי כלל ולא ה"ו לו היתר כלל למכור לכך בזה ס"ל
דשי"ן ב"י עבד לא מהני אבל באם נשבע שלא יעשה זה רק כפי
פלוני כיון דאם ה"ו פלוני כאן היה מותר לעשות מעשה זה רק
כיון שלא היה כאן עסק איסור זה דומה ממש להיתר בזמן איסור
כיון דהמעשה הו"י היתר רק בזמן איסור' שלא ה"ו בפני פלוני וכיון
דאפשר להיות נעשה דרך היתר בזה ודאי עבד מהני כמו במקח
הנעשה בחיבור דקיי"ל שם דמהני כיון דאפשר להיות דרך היתר.
והרי דעת הס"י דבכל ענין דומה שבועה להיתר בזמן איסור כיון
דהמעשה הו"י בעלמא היתר לכך אף החולקים עליו היינו באם
נשבע סתם דלאו ס"ל דביתר השתא אזלין ואין דומה לשבת וי"ט
דשהתא משכח לה דרך היתר אבל כנשבע השתא לא משכח
לש דרך היתר ולכן ס"ל דביתר השתא אזלין ולכן אם נשבע על
תנאי דווקא אם היה כאן פלוני ה"ו נעשה זה היתר רק שהעבירה
מזר אחר דפלוני ליכא כאן א"כ זה הו"י מזר אחר והמעשה
משכח לה דרך היתר לכך ל"כע אי עבד מהני. ואף אם ה"ו
נשבע סתם שלא ישחוט נראה כיון דלא נשבע רק על הפיר הזאת
אבל עבד אחרת מותר לו לשחוט שלא שייך עבד לא מהני
דבזה דומה למקח הנעשה שבטת וי"ט דמהני מנח דה"י היתר
בזמן איסור וא"כ מה לי זמן מה לי מקום כן ה"ו כיון דלא
נאסר בשחיטה רק כאן הו"י היתר במקום איסור ומה לי זה או
זה ולכן בזה ל"כע עבד מהני ואינו דומה לנשבע סתם דאין לו
היתר בשום מקום למכור וז"ל. ועוד היה נראה דבשחיטה לא
שייך עבד לא מהני כיון דקיי"ל דלא נביא כוונה לשחיטה
ומתעסק נמי מהני א"כ. דומה לנורס און כבוד שכתבו הטומ'
בחמורה כיון דממילא נמי מהני לא שייך עבד לא מהני והכוונה
דכל מה שנעשה ע"י עבירה זה הו"י כנטול דמי וכמאן דליחא
אבל מה שלא נעשה ע"י עבירה זה לא נחשב כמאן דליחא כוונה
ה"ו בשחיטה נהי דבעיני כח גברא ח"כ כיון דלא בעיני כוונה
לשחיטה א"כ אינו אסור לו להפיל סבין בכחו או לנועלו בכחו
והרי זה לא נאסר לו א"כ ממ"כ אף דשחיטה אסורה לו ועבד
לא מהני מ"מ לו יהא דלא שחטו הוא אם נשחט ממילא נמי שרי
ואף דבעיני כח גברא הרי הכח לא נאסר לו והוי כהשליך סבין
לנועלו בשחט ונשחט ממילא עבד לכך כה"ל לא שייך עבד לא
מהני. והמהרי"ט דמקשה משוחט שבטת נראה דלאו משוחט חולין
הקשה רק אף דמקל' בלשון כוונתו משוחט קדשים שבטת וי"ט
דמוכח ב"ש בנמה דוכתא וברמב"ם. דהו"י שחיטה כשירה דאם
זרק הורגה ובקדשים צדיק שפיר כונה לשחיטה וכל שפיר הקשה
דינמא עבד לא מהני אבל בחולין לא שייך בזה לומר ב"י וי
עבד דלא מהני בשחיטה [שוב הראה לי בתשובות בית אפרים
ביו"ד סי' ל"ט כתב חילוק זה להדיא וכוונתי לדעתו בזה]. מיהו
כד ידויקין שפיר נראה דלף בחולין שפיר הקשה מהמהרי"ט דינמא
ב"י עבד לא מהני והוא דזה הו"י דומה לנורס און כבוד, והו"י
דלכאורה קשה לו מה הקשה שם הטומ' דינמא ל"ט בין אבוי
לרבה בנשבע שלא למכור ועבר ומכר וכו' ומה קושיא הלא הוא
נשבע רק שלא למכור אבל להפקיר לא נשבע וזה מותר לו וא"כ
כיון דקיי"ל בחו"מ סי' קל"ד דבקה מנכרי ונתן כסף ולא משך
דהנכרי כיון דקיי"ל כסף נסתלק ישראל לא קנה עד דהחזיק
ונשבע הפקר קשה לו אחר לזכות בו א"כ ה"ו נימא דנשבע שלא
למכור ועבר ומכר כיון דכ"פ הוא הסיים למכרו א"כ נסתלק
ממנו ונשבע הפקר וכל הפקר לא שייך עבד לא מהני דזה
מותר לו להפקיר וכוון דנשבע הפקר א"כ שוב זכר הקוונה הו"י
כקונה מההפקר חיה ליכא איסורא, ונהי דכתבו במקום אחר
בחדושי' להוסיף דכלל זה המבואר בחו"מ סי' ל"ט קל"ד דנכרי
מני קיבל זוזי נסתלק הו"י רק בעבדים אבל בישראל לא נעשה
ממילא כהפקר יי"ש מ"מ כיון דכ"פ אפשר להיות נעשה ממילא
כך א"כ דומה לנורס און כבוד שכתבו הטומ' כיון דממילא נמי
מהני לו שייך עבד לא מהני אף דכפת לא נעשה ממילא כן ה"ו
כיון דקיי"ל. וז' אפשר להיות נעשה ממילא בלא הקולחת המוכר
כגון שיפקדנו המוכר והוא יזכר בו מן ההפקר א"כ כיון דאפשר
להיות נעשה ממילא בלא כוונה הקולחת המוכר ובעיני דליכא
ביטול השבועה שוב אף אם קנסה הוא לא שייך עבד לא מהני.
ואף אם ה"ו. מקום לחלוק בזה קשה מה פריך הש"ס שם משינוי
קונה הרי שינוי מעשה אף אם נעשה ממילא נקנה לו דהרי קיי"ל
גנב טלה ונעשה איל. על נעשה שור קונה א"כ לא בעיני שינוי

במעשה' רק אף אם נשתנה ממילא נקנית לו ומה פריך הש"ס
דינמא ב"י עבד לא מהני. וא"ל דהקושיא הו"י מעה שפניק
שיחזקון לקנות דכלא כוונה לא נקנה לו ובעיני כוונה לקנות לכך
נימא ב"י עבד לא מהני דא"כ למה פריך משינוי מעשה יקשה
משינוי הרשות ויאוש למה שינוי רשות קונה הרי באמת אסור
לקנות דבר מהגזון ואסור לספרו על שינוי כמ"ש בחו"מ נימא
ב"י עבד לא מהני ודומק לומר דבזה ליכא לאו מפורש על הלוקח.
אך העיקר נראה לפע"ד בביאור דברייהם בנורס און כבוד כן הוא
דכל דהמעשה נעשה לפנינו דחזיקן שבועה מעשה וז"ל לררף עוד
חיהו ענין להכשיר מעשה זה רק כמות שהוא לפנינו נראה ויכרת
נמי מהני שבועה לא שייך לומר עבד לא מהני שרי שור שחוט
לפיין דחזיקן המעשה לפנינו שנעשה וא"ך היתא דלא נעשה אם אנו
דואין אחרת לפנינו שנעשה כן, אבל אם היתא לפנינו ודאי לא
ה"ו בזה כיון לבר להחיר הענין רק לר"ך לררף עוד מעשה אחת
לזה מה שאינו יוכר לפנינו בזה אמרינן כל מלחא דאמר רחמנא
לא תעביד אי עבד לא מהני כיון דאין השינוי יוכר לפנינו בחוט
אמרינן כיון דנעשה ע"י איסור הו"י כלא נעשה. ולכן א"ש דנורס
און כבוד כיון שאנו דואין המוס לפנינו וחתי מתי חתי כיון
דיש מוס לפנינו הוא מותר וז"ל לררף שום מעשה לזה כל כ"ה
אין אומרים עבד לא מהני דהרי חזיקן השינוי לפנינו וא"ך נימא
דהו"י כלא נעשה אבל בשינוי הרי כמות שהוא לפנינו אין ראי'
דנשתנה דלמא גס מתחלה היה זה כשפת הגזילה כמו זה או
דלמא לא ידלקות הגזיל בשינוי זה וז"ל אין הענין יוכר לפנינו
ולריכין אנו לררף לזה שהחלה לא ה"ו כן וכוונתו ה"ו לקנות בשינוי
וכן בנשבע שלא למכור ועבר ומכר אף דהחפץ הוא השתא ביד
הקונה אין ראי' מזה דקנהו דלמא ה"ו בפקדון ולריכין אנו לררף
לזה שהמוכר הקנהו לו בקנין והלה כיון לקנות לכך כל כ"ה דאין
גוף הענין יוכר שכן אמרינן ואי עבד לא מהני וז"ל הוא הדון
בשחיטה כיון דכמות שהוא לפנינו שחוטת אין ראי' דלמא נעשה
בלא כח גברא כלל ולריכין אנו לררף לזה שבאמת נעשה ע"י אדם
לכך כל שאין ההיתר יוכר בעלמא אמרינן עבד לא מהני ולכן
שפיר הקשה המהרי"ט מכל שחוט שבטת, לכך לפ"ז אם היה נשבע
שחוט שלא ישחוט ויכנס מקום ולא בחרת תנאי שפיר הו"י
מקום לרמות או להשבע שלא למכור ויכ"ל וכו' תלוי בבלגמא זו
אך בירודן דיון כבר כתבנו דאינו דומה לכאן ומשינוי טעמא דלעיל
דדומה למקח הנעשה בחיבור או שבטת וי"ט כ"ל ולכן פשיטא
דלא נעשה ביניה בזה :

ועתה נשוב לענין מצד עברו על גוף השבועה שנשבע שלא
ישחוט ועבר ושחטו אם נשחטו הנה זה פשוט ומבואר
דהשחור ל"א אינו חשוד לדברים אחרים ומ"ש הרא"ש בתשובה
הביאו הש"ע ביו"ד סי' א' דקבל שפטלו שחיתת הכל וכו' אחד
ושחט ששחיתתו אחרים כבר פ"י התב"ט כמ"י ב' דהחם אמרי
שפרשו הקהל שאם לא ישמעו לתקנת שיה"י שחיתתן אמרי
ומזר קבלת הקהל נעשו בו וכן נכתב בתשובה בזה ולא
הוזכר ר"מ בתכתבו להביא דברי הנב"י כי במקומו הוא מפורש
בתב"ט ומה שהקשה ר"מ בתכתבו ומדמה ענין דין זה ליו"ד סי'
א' ומכאן זה עלה בדעתו לחדש דבשחור אלפני שור כשכירה אחת
חשוד על כל עבירות להשכליל אחת אחרים דמה לי עון קל או
חמור הוא עובר בשבוע על לאו דלפני עור וכבר הוא חשוד על
זה עכ"ל. והנה זה ודאי אינו ומוכח מן הש"ס ופוסקים לסיפוך
ואעתיק לשון העור ביו"ד סי' ק"ט החשוד לזכר אחד אינו חשוד
לדברים אחרים אבל כל על שגריך לאותו דבר חשוד גם על"י
כהוא עובדא דליחא בנכורות שבטת שיהי חשוד למכור חלב
במקום שזמן וקבמו לאותו שלא ימכור אפילו אגוזים מפני ששי'
מרגיל וכו' אבל שאר כל הדברים שאין לריכין כלל לזכר שהוא חשוד
עליו מותרין לקנות ממנו ומיהו החשוד לזכר החשוד חשוד לזכר
הקל ע"כ לשון העור. והנה מלשוננו מוכח דמיי"ר החשוד למכור
חלב ואשפ"כ כפל וילגש בלשוננו שאינו חשוד על דברים אחרים וכן
מוכח מהמשנה דבכורות פ"ג עד כמה דהחשוד למכור המורה
בשל חולין וכו' ר"ש אומר כל שיש בו זיקות תרומות ומעשרות
אין לוקחין ממנו ומשמע להדיא שם ובש"ס [וברמב"ם משמע
יותר והביאו נמי הב"י סי' ק"ט] שכתב כל שיש בו זיקות
תרומה אין לוקחין ממנו אבל מעשר לוקחין והחשוד על
המעשר אין לוקחין ממנו ומעשר אבל תרומה לוקחין ממנו ע"ש
מוכח כן בהדיא [דווקא שיש בו זיקות תרומה אבל מה
שיש בו זיקות איסור אחר לוקחין ממנו ומוכח דלף בזה חשוד
לר"א אינו חשוד לדברים אחרים, וביאור הענין הו"י כיון ד"ש ל"כ
חוקק שרות לכך לא מהי דאפשר לרונן לכך זכות דיימין ל"י ולכן
אם חשוד למכור איסור כגון חלב או לאכול עכו מותר דאמרינן
לאו דלפני עור הוא דקל ל"י אבל לאו דחלב חמור ל"י ולא יאכל
הוא

הוא ממנו והליפוך לקנות ממנו שאר איסורים הממורים מחלב ודבר שהוא חסוד עליו אמרין להיפוך דאולי גוף האיסור הוא דקל ליה ועל לפני עור לא תשבר רך מכת דגוף האיסור לא משמע לי לאיסור אבל בחיבור אחר דמשמע לי לאיסורא גם אלפני עור לא יעבור או מצד צירוף חרתי יחד דקיל לי לאו דלפני עור ולא זה קל גוף האיסור לכך בהטעמה חרתי תשבר על זה אבל לאכלו בעלמא או לחריטם בחיבור חמור אינו חסוד דמוקמינן לי אחזקת כמות בזה דאפשר ומה שהקשה ר"מ למה כתב הש"ע אין זה הנה לפי דרכו נמי לאו"י לריך לומר דנעשה חסוד בלפני עור לכל האסורין רק הוא יכול לומר בפשיטות כיון דהאיבור חסרו על עלמאן השחיטה כבילה א"כ להס י"ש כח לחסוד ונעשה כבילה כמ"ס בי"ד סי' ר"ג והנבחר יבולין לנזור להיות פת כוחים וי"י ולכן כיון דשחיטתו נעשה כבילה והוא חסוד וזה להאכילם לכך נעשה כחסוד להאכילם נבלות ונעשה מכה זו חסוד לאור"ד לכך אף בעטלו התקנה או לעיר אחרת אסורה שחיטתו כדיו חסוד לאור"ד ולכן שייך דיון זה כאן דשייך לדיון חסוד לאור"ד אף מדברי התב"ש שמשמע היפוך זה דלא נעשה בזה חסוד לאור"ד דהן השחיטה כשירה אם נתבטלה התקנה והטעם נראה כיון חסוד לדבר קל אינו חסוד לדבר חמור אך בעינינו מכירה לחאריס אי"כ ודאי כבילה ממש חמורה לאדם מנבילה כזו שהיתה כשירה רק שהס חסרו על עלמאן כבילה דזה ודאי קיל בעיני אדם מנבילה ממש לכך אמר להאכיל אותם כבילה כזאת אינו חסוד להאכיל נבלות ממש ומיהו כ"מ אם מאלצו בידו בשר והוא חומר שחטו חלל שהקטף דמחא חלל אינו נאמן כדיו מומר להיאכילו וזהו חוששין שמא הוא מעלמאן שחטו כי חסוד הוא להאכיל נבלות כאלו לנו לכך הוא חסוד לדבר כזה עכ"פ ולכן שייך דיון זה בסי' זה ועוד ה"י נראה לולי דברי התב"ש והנב"י דיש לומר אף אם לא קבלו כפי פירוש שיה"י לאשר שחיטת חאריס ממיאל הוא נאמן והיינו דכמו שיש לה לבזור לנזור להיות פת עכ"פ וי"י אף דהאמת אינו כן ה"י יש להס כח לנזור על אחר לשווי' כחסוד לאור"ד אף דבאמת אינו חסוד לכך קהלספלו שחיטת הכל א"כ הוי כבלי דעתיכו שחיטת חאריס לא מתימא להס א"כ הוי חקנה שכולם הן כחשודים לאור"ד ולכן מה לי אם חקנו שחט פת עכ"פ וי"י דיוכילן לעשות דבר שזאינן פת לכך כיון שפסלו שחיטת הכל הוי חקנה שכולם י"י להס דיון חסוד לאור"ד ולכן אם עבר ושחט אסורה שחיטתו ממיאל כדיו חסוד לאור"ד ממש ולכן כתבו בסי' זה ללמד דאף אם אינו חסוד ממש לאור"ד אם חקנה פסלו שחיטת הכל כי בידם כח לעשות ממש חסוד לאור"ד ונעשה חללם חסוד לאור"ד ולכן שחיטתו אסורה אף שלא פרשו פיהי' אסורה שחיטתו דיעבד וזה ברור לפענ"ד. וא"כ עכ"פ היולא מזה תימא אם הקהל חקנו כן אבל כאן שלא חקנו הקהל כלום רק הוא קיבל על נפשו נהי שנעשה בריון הקהל כן שלא חקנו כן הקהל ממש לא נעשה לה דיון חסוד לאור"ד ואין לו רק דיון עובר על השבועה וכשר לשחיטה. ומ"ס שחיטתו נבילה כבר כתבנו דהוא לבדו א"כ לחסוד כבילה בפרט בשל חאריס לכך שהקטף הוא חסוד הוא מירגא לשחטו. וגם מה שכתב מעיני לענין בדין קדו"ל מה שבירדו נאמן, הנה לא י"י חסוד דבר חממה אין שמועתו מעלמאן חליבא דאמת דאם כדבריו ודבר כלל הוא כל שמוכרח להודות שהעד היה כבר תחלה נאמן א"כ בקדושי' דבעי עדים אס' הוי העדים אלל הקדושי' י"י נאמן אחר מהעדים לומר א"כ שנתגרסה כיון דמוכרחין אנו לומר שעד הזה כבר הוא דאם לא ה"י כבר א"כ לא חלו הקדושי' כלל דקדושי' בלא עדים לא מהני לכמה פוסקים דס"ל ע"פ בקדושי' לא מהני א"כ בע"כ הוי קידושי' רק מכה דחמרינן פטר זה כבר היה תחלה א"כ י"י נאמן שנתגרסה בעדומו לבד ובחומ"מ סי' מ"ו בני עדי הסטר באחד חומר ה"י תנאי ואחד חומר לא ה"י תנאי דדעת כמה פוסקים דלריך ליטבע ש"ד נגד חומר שלא היה תנאי ואף כמפורין בס' הוי מעטס אחר סלק עד כנגד עד וכו' ומ"ס לא נאמר הרי זה שאומר לא ה"י תנאי מוכרח הוא לומר שהעד שחיטתו תנאי כבר ה"י חסוד הוא בלא לקיים הסטר שחממו ואם פסול הוא בלא"ה בטל ה"י הסטר ובע"כ מוכרח לומר דבשר הוא השני שעמו ומי שאומר תנאי היה הוא אינו מוכרח להודות דהשני שעמו כבר הוא דרבי הוא בלא בטל הסטר ומסייע הוא לנחבע א"כ למה לא נאמין לזה שאומר תנאי ה"י יומר וגם כפס"י יולא ומקום אחר י"י נאמן לא שאומר תנאי ה"י וכן באומר פרוש. וכן י"י ראי' מדברי הר"ן בפ"ב דכתובות נבי ע"א חומר תגרסה וע"א חומר לא נתגרסה דכבש דביי רביתא בחוקת פניו"י ואע"כ אין לו מנא וכו' וקשה אף בלא מנא הרי זה שאומר לא נתגרסה לריך

להודות שקטי שעמו כבר ה"י דבלא"ה אין נאמן לאסורה כיון שהיתה בחוקת פניו השני שיאמר שנתגרסה ח"ל לומר דהשני שעמו כבר ה"י כיון דהוא בלא להחירה לעלמא א"כ י"י נאמן מי שיאמר שנתגרסה יומר, דאף דלפי מ"ס ר"מ בנמכתו שלענין ממוין כיון דס"ל להר"ש דאין הרשון נאמן ה"ה דבירדו לא מהני וכן בערוה הוי א"ש ודמרו דריות ה"ל אבל מה נעשה לשיטת הרמב"ן וסייעמו דס"ל אף לנמוין נאמן א"כ לפי טעם ר"מ ה"י רחוי להיות נאמן בכל ה"ל אף ע"י ע"א כ"ל וע"א ודאי ליחא. וגם מה שכתב ר"מ דבירדו לא מהני בממוין ולא בחיבור ערוה הנה באמת בירדו מהני אף להחיר ח"ל דבעל שהוא חומר גרשמי את חשתי נאמן מכה דבירדו לנרשה והאומר רחמי' חביבס שהטמין מעות וכו' כל שבירדו לפני דבריו קיימין א"כ מוכח דבממוין וערוה מהני בידו, מיהו מזה אין ראי' לסתור דברי ר"מ דל"ל דהקטף עתה הוא בירדו אבל ומה שכבר הוא בירדו י"ל דאינו נאמן. מיהו מה שכתב ר"מ ראי' מ"ה"ע סי' קמ"א משליח הגט מזה אין ראי' ד"ל דבירדו דנאמן היינו אס בירדו לסלק החוקה בגון שה"י בירדו לנסחו או לעלמאן או בעל שאמר גרשמי דבירדו לנרשה וכו' וכן כל הני בירדו דנאמן הוי בלא היה בירדו לעשות מעשה וכו' ונמש לקלקל גוף החוקה לחסרו או להחירו. לכך כל שחיה בירדו לקלקל החוקה ממש להיות נתבטלה באמת לכך נאמן. אף דאינו בירדו עתה כל ש"י תחלה בירדו לקלקל החוקה אבל בשליח הגט אטו היה בירדו לנרשה ממש זה אין בירדו ואף בשעה שה"י הגט בירדו וה"י חומר בפני נחמה א"כ היה שקר לא היה מתקלקל החוקה בדבורו וכל שאין בירדו לסתור בחמת לא נאמן בירדו לכך אינו נאמן אס אין עתה בירדו וגם בלא"ה אין לרמות איסור ערוה לאיסורין דבחיבור דער אחד נאמן באסורין רק היכי דאחזקת היתירה א"כ איסורא אינו נאמן לסתור את החוקה בזה כל שבירדו לסלק החוקה הוי כליכא חסוד לא לנאן ולא לנאמן ואמא ע"א אבל בחיבור ערוה דאין דבר שבערוה פחות משנים בלא טעמא דאחזקת איסורא רק דאין דבר שבערוה פחות משנים ועיין בפ"ק דגיטין ולכן בזה לא מהני בירדו מתחלה רק היכי דהמנוסו חז"ל כשנים הימנוהו והיכי דלא הימנוהו לא הימנוהו. וגם מה שכתב ר"מ דבעלמאן חמורה מוכרח החוקה להודות שמתלה כשר ה"י דח"כ ליכא חוקה דלמאן עמא"ל, ור"י דעתי' מה קאמר הלא בעודן בבית הבעלים יודעים הבעלים שאללם לא נעמא"ל א"כ הוי להס חוקת עהרה לכך מוקמינן להו אחזקה הרשעוה שלא עימא אותן ואף חס' אס' בבית שומר מתחלה הרי עכ"פ קודם שהוכשרו וכדומה וכו' וטעמו וכיון דרדאי חלו עהרין תחלה וספק אס נעמא"ל או לא [לא] מיישינן דלמא עימא אותן דמוקמינן להו בחוקת עהרה ולמה מוכרח כאן החוקה להודות שכשר היה תחלה. וגם לפי דברי ר"מ תקשה לשיטת הר"ש וסייעמו למה פועל אין נאמן אס לא חמר לו בפעם הראשון שמאלאו והיגר לו אח"כ הרי לפי דבריו כל ע"א שמוכרח החוקה להודות שמתלה כבר היה נאמן ע"א א"כ ה"י כיון שמוכרח להודות שמתלה כבר ה"י אף אס היגר לו אח"כ י"י נאמן, ולומר דבשכיל שלא היגר לו בפעם א' מוכח דמשקר כמ"ס הרשב"א וסייעמו הרי הר"ש וסייעמו לא סבירא להו הך סברא דהרשב"א דפועל גרע מעד דרשנא"ל כיון ס"ל דפועל שדיק טעמא דרשנא"ל דאס סבירא דרשנא"ל כיון דלא חמר לי' בפעם א' מנבע מניל' בע"כ דעלמא אינו נאמן בהלה שותק ובע"כ דס"ל דלא כהרשב"א ולכן ממה דלא חמר לו בפעם א' אינו נאמן הויכחו דער דעלמא אינו נאמן וא"כ קשה מה"ע. לא י"י נאמן כיון דליכא חוקת היתר ע"א נאמן לחסרו א"כ עיקר היתר מכה חוקת היתר וכו"ל שה"י בחוקת כבר תחלה א"כ למה לא י"י נאמן. ועוד דא"כ בנשאל אשה בעדים דהעדים בע"כ נאמנין לו דבלא"ה לא הוי קידושי' או באשה שנתגרסה בעדים ונשאלת לאחר דבע"כ העדים נאמנים לה וזריכה לומר שהיו כשרים דבלא"ה ה"י א"כ א"כ שוב י"י אחר ממה נאמן לחסור היתר שלה היולא כיון שמוכרחת היא להודות שכשר ה"י תחלה לכך אין זה אלא פשוט מילין. והעיקר העטס דבירדו מהני הוא פשוט ומבואר בהר"ש והנמשכין אחריו כיון דהוי בירדו הוי כבעלים עליו ובעלים נאמנים על שלהס הן לחיבור הן להיתר דהתורה נתנה נאמנות לבעלים על שלהס וכל שבירדו הוי כבעלים עליו זה העטס פשוט. ומבואר שם. והנה עוד ה"י מקום להחריך בעיניים הללו רק שאין הפלוגא גורם לכל ולא פנימי רק מעט לכבודו לעיין בגוף הדיון ואפס קאסו דבדבריו הנחמדים ומה שהעיר הש"י ברעיוני לפוס ריטאטא כמעט בלי עיין בשפ"ל ככל ובכר הארכתי כיוולא בזה בכמה מקומות ואולי יוכיני הש"י כבר בזמן אחר לבאר בזה, והעיקר העולה לרינא דהשועט ה"ל עור לשחוט עור. אף זה מצד עיקר הדיון אבל מצד הגדר דא"כ ודאי בזמנינו לאינו שחודר לשבועת שקר חסוד על כמה עיניים ורבו המתפקדי' וכן כתב

כחב כיוולא בזה החק יעקב כס' תמ"ח ללכך לא העתיק רה"ף וימעהו דין המלך של עובדי עבירה ללדין כולו עובדי להכשם גיניהו כן ה"כ אף שמדין תורה מומר לשבועה כשר לשחוט בזמניו לאו דרואין מי שחשוד על השבועה כבר הוא רשע גמור ומוקר בטמא עניינים ואדרבה חזינן שמנה קלים עונש שבועה חמור להם ומנ"ש מי שפוקר בשבועה שחשוד לכמה עניינים לכך ודאי להם הזה ראו להחמיר. ולא שמתנו לקבל ש"כ בעיר הנשבע במקדש ואדרבה מתקדקין ביותר להיות השוחט מן המהדרין מן המהדרין במלות ושכיחי בזמניו שו"כ יראי שמים מאד לכך ודאי אין לקבלו לשוחט, רק אם יראה להב"ד דרס דטפלי תלו ב' והוא לורך שעה גם ניכר ממדותיו שהוא יראי שמים ואולי משהו הי' לו לכך אם הראוי לפי דעת הב"ד להכשירו ושקבל עליו דברי חכמות הרשות בידם לעשות כפי דעתם והנלפע"ד כתבתי :

תשובה ז

נשאלתי מק"ק באהסלוב מהרב דרס ז"ל : וזה תורף השאלה אורח בנות בעירנו היו תמיד שלשה שוחטים ואח"כ כשעבר אחד מהם ראו גר אחד מהעיר לקבל עליהם אחד מבני העיר הוצא שיש לו קבלה מנהיבה שוחטים וגם כבר שטט בארץ המנומת ורלו סיה"ה הוא שוחט במנחת בתוקף הראשון אשר עמד, והלך שבגדו לא רלו לקבלו והיתה המלוקת גדולה וכ"פ החמילו הגד שלו לשלוח לו עופות לשחוט בפרהסיא והי' מריבה גדולה, ואח"כ נמשכו הלרדים לדון בד"ת לפני דיניי אותה העיר ובין כך לא ישחוט ופלה ממלוקת גם בין הדיינים ונמתך הדבר וכ"פ חמור לו הגד שלו שרשי לשחוט לכל מי שיבא אללו לשחוט רק מתמת שכל החמלות שחוט ופוקר במקום ממלוקת וגם שחוט שיראים לשחוט אללו שלא במקום הקבוע להפאחטי"ו ע"כ לא שלחו אליו לשחוט. אח"כ נודע שחטת לכמה אנשים ששלחו אליו לשחוט בסתר מתמת הפאחטי"ו ובעיר הוצא"ם תקנה שמכריזין בכל פעם בל"ח א"י שכל הבשר חזון משוחטים דמתא הוא חמור ונעשו בתחוק הגד של השוחט קובצו על מקום הפאחטי"ו ישחוט גם לבני אותו הגד והיה שוחט דמתא. ועכשיו קראו חמר הגד השני איך שאסור לאכול משחיתו מתמת שבה נעשה חסוד להאכיל דברים המסורים והוא מתהלל א"ע שלא נתבון"ח"ו לברר איסור שפיה סבור כיון שהלך אותו הרשויה לשחוט והם כמו מחלה העיר ואפטר רוב העיר רולוים אותו לשוחט דמתא מותר לשחוט ולאו דינא גמיר. וגם הגד שלו אומרים כיון שכל פעם מתדשו הכונה שיכיריו לאסור שחיתת אחרים חוץ משוחטים דמתא בכדי שלא לקלקל הפאחטי"ו לא היה כוונתם כלל לאסור שחיתו עוד ואף שלא שלחו אליו תיכף לשחוט הוא מתמת קדוהי דבי שוחטי"ו ופטר עקשה לקבוע מקום אחר לפאחטי"ו וסופו מוכיח את מחלתו שנהמיריו אותו עכשיו בפרהסיא לשחוט ע"כ ת"ד שהחל. והנה זה אשר השבתי היות כי אני מוטרד בכמה עניינים אחרים אין לי פנאי להשיבו בארוכה אך מפני כבודו פיתתי מעט והנני משיבו בקלרה

תשובה

נראה ברור דאין על השוחט הזה טוס שמץ פסול כלל דע"כ לא כתב הר"ש"ם והש"ע דאם פסלו הקהל שחיתת הכל ושחט אחר שחיתו אסורה דהוי כחסוד לאור"ד רק בנידון ששחט השוחט לעצמו ומכר לאחרים או ששחט לאחר והאחר מכר לאחרים ובין כך ובין כך הם לא ידעו שהיו שחיתת עצמו וסברו שזה היו שוחט דמתא לכך הוי חסוד לאור"ד שביקש להאכילם נבילות והם לא ידעו מאימיהם אכל אדם הם ידעו שזה הי' שחיתו וקנה ממנו מה איסור עשה השוחט ששחט אדם לא ניחא להו לא ליכלו ואף אם הי' נבילה ממנו אדם הי' השוחט מוכר נבילות למי שמכר בו שהוא נבילה אפטר דלא היה לו דין חסוד לאור"ד כיון דמירי השני בזה בפרט היכי דאפטר ליטלו במקום אחר דלא שייך בזה לפני עוד ואין בזה רק איסורא דרבנן דמשמע ידו עובדי עבירה דליתו נפסל בזה לשחיתו. ואף גם אם נימא דנעשה בזה פסול מ"מ בזה שאינו נבילה ממנו רק הקהל שתקפו כן וכבר כתב ה"ב בתשובה שעל הראשונים דברי הר"ש"ם אלו מלשערים וכו' לכך די לומר רק ב"ש האכיל אותם והם לא ידעו מזה והאכילם בשוגג נבילות בזה נחשב חסוד לאור"ד אך אם ידעו מזה והכנימו בכך אין לו דין חסוד לאור"ד. ובהכי א"ש לשון תשובת הר"ש"ם שמתלה כתב דהוי חסוד לאור"ד ואח"כ מייס מתח קנס ועלמו בזה התב"ש וה"כ ולפי מה שכתבתי א"ש דמתלה לאור"ד היכי דהם לא ידעו מזה דלא איסור להאכיל אותם לכך הוי חסוד לאור"ד ואח"כ כתב דאפילו ידעו מזה דלא הוי חסוד לאור"ד מ"מ ראוי לקנסו, א"כ בנ"ד היכי שהוא לא שחט רק למי ששלחו אליו לשחוט והם ידעו מזה ומי הכריחם לכך אין לו דין חסוד לאור"ד.

אליס איסורו כנביאה ממע וחינו חסוד עבור זה על השחיטה ולכן
 בנרון דליו. שלא נזרו על השחיטה רק על הבשר אין
 חשש על השוטה. ועוד היה מקום לרצף עוד סניף אחר ד"ל
 דוקא בידיו של הראשם שלא הו' כוונתם עבור הרוחת ממון רק
 עבור גוף הענין שלא היה לאמן בעיניהם רק שוטה של הקהל
 בזה גלו דעמיהם ששאר השוחטים חסודים בעיניהם על השחיטה
 וכיון שיש להם כח לעשות מאינו חסוד להיות חסוד הוי כפסול
 לשחיטה ושעה ונחשב מומר לאו"ד אבל ב"ד שיעקר חקנת
 שמיטה. מן נעשה עבור הפסד הפאחט"י והוי רק עבור הרוחת
 ממון אבל לא מטעם שהשוחטים חסודים בעיניהם בזה אף שאסרו
 הבשר הוי רק מנח קנס ולא נעשה השוחט בזה חסוד לאו"ד
 ולא נפסל בזה, והוי דליו לנו רלויות מוכרות לזה מ"מ כיון
 דגוף דין הראשם חידוש הוא כמ"ס ב"ב והפ"ח והתב"ש ה"ב דלא
 לוסף. עלה ובפרט בירוף כל הליו טעמי יש להקל להחיר השוחט.
 ומה שהקשה ר"מ על הראשם למה הוי חסוד לאו"ד הרי חסוד
 על איסור קל אינו חסוד על החמור הנה גם אינו מכבד הרבנתי
 בזה. אף גראה לומר כיון שיש בשחיטות כמה חומרות דהוי רק
 מדרבנן וחומרות הפוסקים והשוחטים הלומדים זה יודעים שהם
 חומרות וא"כ אם חסוד על איסור כזה מיקל ראשו אף בשאר
 חומרות שיטן בשחיטה לכן חסוד לשוחט. וגם מה שכתב ר"מ
 בשמ"ח משמע שהשוטה כבר לא ידעתי מה היה לו שהרי כתב
 שם בשמ"ח שחש שחט שחטו הוא בתקום אחר שלא הוי תקנה
 זו כשירה בדיעבד משמע דלכתלה חסוד לו נלשחו אף במקום
 אחר שאין שם תקנה זו. והנה בעיניי הללו הארכתי בעו"ה
 בחבורי מה"ק מכבד ואין פנאי להעתיק ע"פ לדינא הנגימפסיד
 הולך שחש השוחט הזה כחש ומומחה כמ"ס ר"מ ראוי להחזיקו
 רק מ"מ ראוי להוכיחו ולא כהס ולקבל עליו איזה דברי חבדות
 עבור מה שפעה כך בתחלה ועבר על התקנה ודי בזה דברי
 ח"ו"י וידידו :

תשובה ח

לכ"ק ואלישטישק.

דבזה כיון בפ"א נעשה פסול ולכן בפ"א דרך כל איש להיות
 רמיא אנפשי' באיסורא מה שנאמר עליו ומוזהר הוי ב' וכדאמרינן
 בש"ס דבאיסורא מודהר איש לכך אינו נאמן לומר ששכח אבל
 לענין לעשותו מומר דבעינן ב"פ הנה כיון דעבר עליו שני
 פעמים אח"כ כיון דעבר עבירה ושהה בה נעשה לו כהיתר ושוב
 לא רמיא אנפשי' בפעם שלישי יכול לעטון שכתתי ולא נעשה מועד
 לכך ב' פעמים עד שיהיה יודע דיעה שזה איסור ושהה חבל
 בנ"א"ה יכול לעטון ששכח פעם ב' ועיין כיו"א בזה בשו"ת מוס
 השני שדייק בעבר עבירה אחת כמה פעמים שדי לעשות תשובות
 התשקל ב' פעמים ואח"כ לא בני תשובה כיון דנעשה לו כהיתר
 כמ"ס בזה דיכול לעטון שכתתי על פעם הב' ולא נעשה מועד
 לכך. ועוד נראה כיון דרעם כמ"פ להחסוד על שבועה להלכה אינו
 חסוד אלשעבר נהי דעם חלוקים בזה ועיין בש"ך בנקה"כ מ"ט
 ליישב קוסיות הט"ז בדמומר אפילו נשבע לא מהני כיון דמושבט
 ועומד בהר סיני יע"ש ובתב"ש, ולכן בידיו דידן לא הוי
 לאו"ד וגם שאר הפוסקים ס"ל דמומר לשאר עבירות לא בני
 בדיקת הסכין אף הרמב"ם מרצ"ב בדיקת הסכין היינו רק בזה
 הוא מומר לשאר איסור ומשך דבשעת נעשה עושה איסור חסוד
 דעובר על שבועה כמה פעמים בשבועה דלשעבר אבל אם הוי
 מומר לעבור על שבועה להלכה והמעשה גופה היתר הוא י"ל
 דמודה דמומר לעבור אשבועה להלכה לא בני בדיקת הסכין אף
 להרמב"ם ולמעט בפלוגתא ידקין :

יעוד

נראה דלף אם נאמר בזה דמיו לבדוק להם סכין מ"מ
 הרי כיון דנשבעו כבר להראות סכין זה לזה ושבועתן
 כיון דהוי סתם הוי לעולם ולא בשביל שעברו ונפסדו מהו א"כ
 עדיין במיודין להראות סכין זה לזה ודי בזה דווקא בשל
 עצמו אינו נאמן כיון דעליו נאמן מטרם לא טרח אף להעיד
 על סכין חבירו שחיו ק"ו' והוי ק"ו' להחשוד על העד
 נאמן להעיד בשל אחרים יע"ש לקמן סי' ק"ט ס"ו והן אמת להש"ך
 כתב שם בס"ק י"ח דהיינו דוקא בחסוד אבל בדמומר אינו נאמן לעדות
 אף בשל אחרים אף דבריו י"ע לפע"ד דהנה כתב שם כמ"ס ב"מ
 ב' ס"ק כ' והמענין שם יראה שלא כתב מזה כלום רק הסת מדבר
 מרין הרמב"ם דבמומר לר"א בדיקת הסכין וא"כ הרי זה
 הוי רק לרעת הרמב"ם ואינו מוסכם ורוב הפוסקים פליגי עליו
 וגם להרמב"ם י"ל דווקא בדיקת הסכין ממחר מנח דמקרה
 לא טרח אבל להעיד בשל אחרים לא שייך טרחא י"ל דמודה
 דנאמן לקמן סי' ק"ו שם כתב בחמת כ"ן דבמומר אינו נאמן
 בשל אחרים אף היינו דווקא בדמומר לר"א אבל בדמומר לר"א
 י"ל אף הרמב"ם דמחמיר ובעי בדיקת הסכין היינו מנח דמקרה
 לא טרח אבל להעיד בשל אחרים ור"א דמודה דנאמן אף בדמומר
 לר"א ומה יומתק בזה ליישב דעת הרמב"ם דס"ל בדמומר לשאר
 עבירות בני בדיקת הסכין דקשה עליו למה נקט רבא מומר
 אוכל נבלות לחיבון ישראל בודק סכין ונותן לו הוי' למינקט
 אפילו מומר לר"א הוי כן והראשם הקשה כן ונדחק דלרבנן
 נקט דאפילו לאו"ד מהני בדיקת הסכין, ולפמ"ש א"ש דהנה יש
 לרייק בשלון הס"ס דקאמר מומר אוכל נבלות לחיבון ישראל
 בודק סכין ונותן לו ולמ"ל תיבת ישראל פיעטא דנכרי לא נסמור
 עליו לבדיקת הסכין אף דקמ"ל דלא מהני אם מומר כמותו בודק
 על הסכין דלף דחסוד לאו"ד נאמן בשל אחרים אבל מומר אינו
 נאמן לכך אמר רבא מומר אוכל נבלות לחיבון ישראל שאינו
 מומר כמותו בודק סכין ונותן לו אבל מומר כמותו לא מהני
 בדיקתו ולכן נקט ספיר מומר אוכל נבלות דהוי מומר לאו"ד הא
 בעינן בדיקת ישראל רק מומר כמותו יכול לבדוק דמומר לר"א
 כשר להעיד בשל אחרים ודווקא מטרם לא טרח וי"ב ודו"ק
 היטב: ולכן הי"ב בזה נהי דמיו להסד דין מומרים מ"מ הוי
 רק מומרין לשבועה ולא לנבילות או לשחטו בסכין פגום לכן
 מהני מה שד"א בירוק לבדור סכינו, מיהו בזה נפלגו בדבוחת
 אם חיישין לגומלין או לא דבשלמא בעלמא היכי דלא בני בדיקת
 הסכין ואינו רק זמירות בעלמא לא שייך חשש גומלין אבל בזה אי
 ינא דבני בדיקת הסכין מדינא א"כ יש לחוש לגומלין ואף דרבנן
 לא חיישין לגומלין מ"מ מוכח בפ"ב דכתובות דאם כלי אומנתו
 בידו חיישין לגומלין וע"ש פת"ש וה"ל דלא רמיא והנה בזה
 יש לרין הרבה ועיין בזה בחיבורי ספר החיים סי' תרפ"ג מ"ש
 בשיטת הרמב"ם בזה, מיהו בחמת אין בזה שייכא לנאן כיון
 שהבדיקה מומרת בעלמא דרוב הפוסקים מולקין על הרמב"ם ואף
 להרמב"ם י"ל דמיקל בכה"ס מטעמא דאמתינן וטעמא דמסתברא
 הוא לכך אפי' אם נחמיר לבדוק להם סכין מ"מ דין ש"א בירוק
 לחבירו כפי אשר נתנו כפס חמלה. כן ה"י נלפע"ד לדינא אף
 כ"ז כתבנו לעיקרא דלינא כי לא רליתי להורות בקיטור פן יקבעו

הכלה לדורות כן ולזה כתבתי להחליט במקום אחר אולי יזכיר
ה' שיתקן פרט הדור או אם היה מודמן כן לאשים מופלגים
ביראה וכו' כל לידם שביאה זו היא ראוי להקל כה"ל אבל כ"ד
לפי ערך פרט הדור כעת בעו"מ והגראסה דגם מתחלה לא היו
מפורסמים ביראה עד שהולכרו אנשי קהילה לקבל עליהם זה
ולכן ודאי אם יש רגלים לרבר שעברו על תק"כ ג"כ שהראוי
להחמיר עליהם ולהעמיד עליהם רואה אחר ולבדוק סביבם ומקיים
לחבונן מ"ש השמ"ח סי' ב' סעיף י"ב בשם הב"ה דאף נדמיה
מומר אוכל נבלות לתאבון בודק סבין ונותן לו האידנה אין אוכלין
ממנו שום דבר איסור וכן כתב בתב"ש שם סי' י"ב דעכשו
לפי פרט הדור נשמה הדיו ח"כ אין יתמי דיתמי מה נענה
פתריה ולכן ודאי נראה להחמיר עליהם שלא ישחטו שום בנמה
בלתי שימור עליהם רואה אחר ויבדוק להם סבין ובעו"מ ביהמה
הללו מחייב כהם בית ישראל שגפרלה אומרים נדור ולא לפרוץ
ח"ו והשם ידור פרט עמו ישראל אין פרץ ואין לומה ברחובותיו
כעמם הכותב : והנה אחר שלתי מתכבי לשם עלה ברעיוני עוד איזה
הערות בדברי הרמב"ם והנה לכאורה ה"י נראה שילך כן להרמב"ם
ומה דקאמר הש"ס שם אלא רבא מ"ע לא אמר כשעמיה והנה
התוס' שם הרגישו דהרי מרי הכל שוחטין קמי ומקוי לה רבא
חד באמת לאחויי מומר וכו' ונחקקו ליישב דה"פ מ"ע נה אמר
ההלשונה כשעמיה והוא דמוק חף להרמב"ם אי"ש דפריך כך
דינא דתי לאחויי חד מומר אוכל נבלות למיאבון ומד מומר
לשאר עבירות ואי"ו תנא רבא ח"ו מפרשין ל"י אמה דמסתבר
עפי אומר לשאר עבירות אבל באוכל נבילות לתאבון אפשר דאף
בדיקת הסבין לא מהני לכן תנא תרתי חד לשאר עבירות ומד לאוכל
נבילות לתאבון וזה הוא ראי' ברורה להרמב"ם. מיהו שבתי וראיתי
האדרבה שגמולא הג"ל יחי' מוכר דלא כרמב"ם דשיטתו קשה מה
דקאמר שם בשלח אב"י לא אמר כרב א"ל דלא מ"ל הא דרבא
ופירש"י רק שבו"א ל"י דאף בדיקת הסבין. מיהו וקשה לרבא
למה לא מוק' לה במומר לשאר עבירות וע"י בדיקת הסבין ואל"ל דלאב"י
אף בשאר עבירות. לא מהני בדיקת סבין זה ודאי אי אפשר לומר דהרי
ש"ס מפורסם הוא דמומר ל"ד"א אינו כמומר לכל העוהה חס אין
לו טרחה ולמה לא יחי' כשר לשמיהו וא"כ ודאי ל"כ די בזה
בדיקת הסבין ואל"ל אב"י למה לא מוק' אב"י כרא' ובשאר
עבירות ובע"י דלאב"י. לא בעינן בדיקת הסבין בזה וגם לאב"י
המתמיר. במומר לתאבון וס"ל דלא. מהני בדיקת. הסבין מיקל
במומר לשאר עבירות. דלא בעי בדיקת סבין מכ"ש לרבא דס"ל דרי
בדיקת הסבין. מכ"ש לשאר עבירות לא בעי בדיקת הסבין וא"ע
שוב דאיני כן כספר ראש יוסף שגרניס. בזה. והנה נראה לפי"ט
לעיל בישוב קושיות התוס' דכוונת הש"ס למה לא משני רבא
דהריוויה במומר חד לאוכל נבילות ומד לשאר עבירות הנה בזה
ישיב עוד מה דקאמר הש"ס לדבריו דאב"י קאמר ולי'. לא ס"ל
לתירוץ התוס' אין לו הבנה דמוק סוף קטא. מה דקאמר לתמן
חד לאחויי כתי' ומד לאחויי מומר מוק' למאן קאמר אס לרבי'
יאמר דהראשון הוא לאחויי מומר והשני כותיים ואס לאב"י חף
קאמר השני לאחויי מומר הרי לאב"י לא ס"ל דמומר מומר לשחוט
ע"י בדיקת הסבין וז"ע על התוס' בזה להרמב"ם אי"ש דקושיות
הש"ס הו' למה לא משני רבא מתיישב במומר חד בלתאבון ומד
במומר לשאר עבירות ולכן משני דמה דשני רבא שם חד לאחויי
כותיים ומד למומר היינו לדבריו דאב"י לכן אב"י מוק' חד
בכותי ומד במומר לשאר עבירות אבל לרדיוה לא ס"ל רק הוא
ס"ל דשייחם במומר חד בנבילות ומד בשאר עבירות וא"ש. ואמנם
שבתי וראיתי ד"ל דדברי התוס' אי"ש האדרבה יחי' קת' ראי'
בתיובתם ממה דקאמר הש"ס לדבריו דאב"י קאמר ולי' לא מהני
והנה אס הכונה כששטו לא שייך לשון לא ס"ל לא מהני
רק היכי דיש חלוק דין ביניהם אבל היכי דאין חלוק ביניהם דין
רק במשמעות פ"י הסוגיא לא שייך לא ס"ל. והו' די לומר בקולך
לדבריו דאב"י קאמר. חף נראה דא"ש דהנה קושיות הש"ס הו'
למה לא משני הרישא אוכל נבילות. מתאבון והכונה דהנה תמיד
כחא דהיתרא עדיף ל"י במומר לתאבון. שיעיל בדיקת. הסבין
הו' רבוחא עפי. תמה. שיעיל. כותי. בכותי. בשר. ולכן הו"ל למינקט
חמלה במומר אוכל נבילות וכו' חף זה במומר לנבילות הו' סברא
כיון להשדוד לאודי חף בדיקת הסבין לא יועיל לכן הו' רבוחא
דמהני בדיקת הסבין אבל במומר לשאר עבירות שיעיל. בדיקת
הסבין זה אינו מירוש דפשיטא הוא רק הרבוחא הו' דבעי בדיקת
הסבין והו' הרבוחא למומר. ולכן אי"ש דיש לומר דודאי. לרבא
דיקל במומר אוכל נבילות לתאבון. מהני. בדיקת. הסבין
לרדיוה. גמתינן. חד. דגב"י. וס"ל. במומר. לשאר. עבירות. לא. בעי
בדיקת. הסבין. אבל. לרבא. דס"ל. במומר. לתאבון. לא. מהני. בדיקת
הסבין. ממילא. במומר. לשאר. עבירות. בעינן. בדיקת. הסבין. חף. כיון

והנה שבתי וראיתי דמ"ס לעיל לדיק מלשון הש"ס דקאמר
ישראל בודק סבין ונותן לו דמשמע הא מומר דכותי'
לא מהני באמת בש"ס. שלפנינו אין מוזכר זה רק סתם בודק סבין
ונותן לו רק שהיה עולה על זכריו לשון הטור והש"ע שכתבו
בלשון הזה. ישראל בודק סבין ונותן לו וכן לשון הרמב"ם סוף פ"ד
מהלכות שמיטה ישראל. כשר בודק סבין ונותן לו וא"כ מדתוס' וס'פ
בלשון כן נראה שה"י גרסאם בש"ס ובפרט דיתכן דהו' להרמב"ם
גרסא זו שדרכו להשתק בלשון הש"ס ולמה כאן הוסיף בע"כ כן
הו' גרסאם בש"ס חף לפ"י ויחי' סתירה לדבריו מלשון הרמב"ם
דהרי הרמב"ם כלל כל המומרים לשאר עבירות ביחד ובכולן כתב
דישאר כשר בודק סבין ונותן לו וא"כ משמע דכולן בעינן ישראל
כשר. חף. נראה דא"ש דהאדרבה לכן הוסיף עוד חיתב כשר דהיינו
ישראל שהוא כשר. להעיד. בדבר הזה וזה שהוא כשר לעדות הוא
בודק הסבין וממילא נשמע כל. חד דריוויה במומר לנבילות דהו'
לאודי דא"כ חף להעיד. בשל אחרים בעינן סתיה ישראל. כשר ואינו
מומר לאודי ובשאר עבירות. הכשר להעיד. באיסור. אחר ובה נחשב
חף הוא כשר. ומומר לבדוק הסבין ומדרייק הרמב"ם. וכתב ישראל
כשר. משמע שמתכוין למ"ס וכך הו' גרסאם בש"ס. והנה מה שכתבתי
לעיל דלשון הסיפא לא משמע דמייני במומר לשאר עבירות דבזה
הו' הרבוחא דבעי. בדיקת הסבין וזה לא נשמע מסיפא והכל
שוחטין הנה כוונתי. בשלמא רישא. חקקו ושחטתן כסירה וכב
הט"ו כס"י. חף. דמשמע. לרדיו. עוד. דאמר אחר לאודי יע"ש. אי"כ
ה"כ בשלמא ברישא. י"ל דקמ"ל. הכל שוחטין אפילו מומר לשאר
עבירות וקמ"ל. העיקר בסיפא השחטתן כסירה דבעי עוד תקון
היינו. דבודק הסבין בחמלה. או בסוף אבל בסיפא דלא נקט
ושחטתן כסירה אי"כ לומר. כן וא"ש. והנה מ"ש לעיל דלא יכולין
לבדוק הסבין זה לזה אין להקשות. היינו דכבר פשוטין דעובדי' על
שבעה בכך חף נאמנין חף זה אינו דאף חס יש להם דין מומרים
הו' רק מומרים. לאיסור. שבעה אבל לא לאיסור נבילות ופנימת
הסבין. ומה. דלא. הרוא. זה לזה. חוץ. שבעה אין זה חשד על
נבילות. ופנימת הסבין רק הו' אומרי' דלא בעי שיראה אחד לחבירו
דרי בנדקת. עצמו. אבל. כתי. דלא. כתי. דלא. כתי. מדיא לבדוק
להם סבין. שוב נאמן חף להעיד שחבירו. מראה לו סבין דעל חשם
בדיקת הסבין. ופנימתו. ודיני שחטתו. ע"ל לא משירו ונאמן כ"א
להעיד שחבירו. מראה לו הסבין דבשל אחרים נאמן כה"ל וזל
החשש דניחוש לגומלין וזה כבר כתבנו לעיל. וזה ברור ונכון לפיכך :

תשובה ט

ע"ד אשר שאל ר"ת אס מותר למסיע לשחוט בפני השחוט
דמחא. אס אין. להמסיע. קבלה הגאון השתא :

תשובה הנה הפ"מ ב"י' במשנתו סי' א' סעי' ב' הביא
בשם התב"ש דאף. דבע"פ. יש. לאסור. חף דיעבר
התקנה. זו דחרס. הו' אפילו. דבע"פ. והביא כן גם בשם הב"י.
ע"ש. והנה שמעתי מחמד שאמר שהפ"מ. עשה. בכוונת. התב"ש.
בשם התב"ש. הו' רק בלא אחרים ע"פ והביא ראי' מלשון התב"ש.
בשם ב"י. חף. א"י. מ"מ. וקנין. חס. שלא ישחוט. שום חרס
בינו לבין עצמו או לבדוק חס הריאה וכו'. משמע דהחרס. הו' דווקא
בינו לבין עצמו ולא באחרים עומד על צדו ועוד הביא ראי' מ"ש
הרמ"א דאין החכם נותן לו קבלה עד שיהי רגיל ואין יחי' רגיל
אס לא יתנו לו לשחוט. לכתחלה. כלל. ולרשמי. דקרו דברי. הפ"מ.
בכוונת. התב"ש. להשתק. בלשון. התב"ש. שמתחיל. להשיב. על. הסו"י.
וכתב. שהוא. לא. ראה. להחכם. שמתע. דהשגתו. הו' על. מה. שהתיר
באחרים

באחרים עומד על גביו בשעת הדמק ואם אימא דמי' דהחכם לא
היו בעצמ' היו להחכם' להשיב תיכף עליו למי' שעת הדמק בלא
זה מותר בעצמ' ולי' להוכיח שהוא לא ראה החרם ובעצמ' דסבורא
ליה דהחכם היו אפילו בעצמ' ומשיג עליו מה דהתיר במקום
דחק ועצמ' משמע להדיא דהוי אסור אף בעצמ'. ומלשון הרמ"א
אין ראי' כלל דיי' דנעשה דגיל לשחוט ללבים ולמוכרו לנכרים
וכהו דאמר ליתן לכתמלה ללבים אף בעצמ' כמ"ם גם התב"ס
היינו רק אם אינו יודע ה' שחטו דאז שמיטין האחרים לא יראו
כל כך הדבר ושואל יבא לאלול ממנו אבל אם הוא יודע ה' שחטו
ועיקר האיסור רק מנחם החרם פשיטא דהחכם לא הוי רק שלא
יתן לו לכתמלה לשחוט או לאלול ממנו לכתמלה אבל אם אירע
שחטו ואכל ממנו שחטו ודאי ע"ז לא תקנו החרם על השוגג
ובדיעבד ח"כ אין חשש שיחבל ממנו ומותר לו לשחוט ע"מ
למחור לנכרי וללבים אבל להאילו ממנו אסור ליתן לואף דע"ב.
ומה דנקט התב"ס בסעיף ה' בינו לבין עצמו נראה או דאמר
לאפוקי אם התמ' רואה שמיטתו דדוקא על איש דעלמא תקנו דלא
יזיל עב"ג אבל אם חכם רואה שמיטתו מותר לו לשחוט דח"כ
אף יתן לו החכם קבלה אם לא שחט לפניו, ודוקא לומר
להאכיל ללבים דהרי כתבו האחרונים דהתרנגולים אין לחכם
לאכול ממנו משמע דמותין באכילה לכך בע"כ דעל חכם לא
צורו. ולכך כתב לשון בינו לבין עצמו לאפוקי אם החכם רואה
שמיטתו דזה מותר, או י"ל דלרבותא נקט בינו לבין עצמו דהוי
אמינא דבעצמ' ברע. כיון דהוא יודע הלבנות שחטו ח"כ עיקר
הטעם דלא ישחוט בלא ידעקו בעצמ' כיון דהורע מוקמו דאין
לו קבלה דהמנהג הוא ליקח קבלה והוא לא לקח והורע כמו ומוקמו
ח"כ מינה אם אחרים רואים אותו שחטו שחטו שפיר יש לנו
לחוש שהוא אינו בחוקת האמת או אומן כיון דאין לו קבלה ואין
אדם יודע מה בלב חבירו אבל אם שחט בינו לבין עצמו אם הוא
יודע בנפשו שהוא כשר ושחטו יפה הוי מותר לו לשחוט בלי
קבלה כיון דמרגיש בנפשו דשפיר שחטו ויהי' לו מותר לאכול גם
להאכיל לאחרים ולא יודיע להם שהוא שחטו או אף אם ידעו יהי'
לאמתן ממנו דאחר שחטו ולכך כתב התב"ס דהחכם הוי אפילו בינו
לבין עצמו ואין אדם רואה יודע בנפשו דשפיר שחט ולא ישחוט
בלא קבלה. או אפשר לומר דיש חילוק בין העצמ' שאינו מורגל
לשחוט אף שבקי בדיוני מ"מ אינו מורגל לשחוט בין אם העצמ'
הוי נמי שחט דמתא ורגיל מאד בשחטו דעיקר הטעם דלא מהני
אחרים עע"ג ביאר התב"ס מנחם דחיישינן שלא ידקק כל כך
לראות ח"כ מינה איש דעלמא אבל שחט דמתא המורגל מאד
במלכה או אין חשש שלא ידקקו י"ל כך ובפרט אם הוא עצמו
מלמדו ודאי מדקדק יפה ולכך ע"ז לא תקנו כלל ולכך דייק
התב"ס בינו לבין עצמו לאפוקי בפני שחט מומחה ורגיל בשחטו
וזכה ותייבש מנהגו שמיטתו למשיג לשחוט. מיהו אפשר
לומר עוד דדוקא אם אין השחט שבטיר מתיר למשיג לשחוט
בלא קבלה או אסור לו לשחוט אף באחרים עע"ג אבל אם
חכם בעיר או מורה הוראה והוא נותן רשות וכה לשחוט לשחוט
ע"י משיג וישמור על גביו מותר ולכך נקט התב"ס בינו לבין
עצמו ועל זה אף נעילת רשות מחכם לא מהני כל שלא נסחו
לפניו ונתן לו קבלה בכתב אבל אם אחרים עומדים על גביו או
יכול החכם להרשותו לשחוט בכתב בלא ובשבעה ובח"כ עלכמה
על' החו"י דנתן רשות מוכח דאף רשות מחכם לא מהני בלא
קבלה ואפשר דשם התיר למקומות אחרים שלא היה שם חמות
יאיר רב ומורה וע"ז השיב. אך מ"מ נראה כיון דהוי חרם יש
להחמיר בכל ענין ואין לו לשחוט אף ע"י שחט דמתא רק בקבלה
ומה שצריך לו לאומנות יד ישחוט וימכרו לנכרים כנלפע"ד ברור:

תשובה י

תשובה להרב המה"ס אב"דק זאלאו"ץ. מכתבו קבלתי
והנה אף כי אין אור עיני אחי כעת מממת אישון
לילה מ"מ פיתי' להשתו להשיבו תיכף אך במה דיהי' אפשר
לקר' אקצר מממת דהדבר מוכרח להשיבו בשעה חדא וגם איני
בדריאת הנוף ממם. והנה מוכן שאלתו הוי בידין השוי"ב שהי'
מעלים ממ' פחטת' לשחוט בלתי ידיעתם ונודע להם ורלו להעבירו
ופייסו ומחייב בהשקטות בכתב בלא ובשבעה ובח"כ עלכמה
אופיים ושכחם יעבור על אחד מהם יהי' שמיטתו נבילה וטריפה
ועכשיו התיירו עליו עדים שהוא עבר על שבעתו בכמה דברים
וכעת מתפסק מכת' על השוי"ב הן על להבא והן על מה שלעבר
שחט אם מותרת שמיטתו והכלים. והנה שאלתו הוי שאלת חכם
ויותר מחלי תשובה כי ראה והרגיש בדינים המסתעפים לזה אף
שבמקל' דבריו יש לפקפק. והנה מ"ם ראי' מקהל שפסלו שמיטת

הכל אין לו דמיון כלל, דהחם הקהל קבלו על עצמן דשמיטתו
יהי' אסור וחדם יכול לאסור על עצמו דבר היתר אבל אין יכול
לומר דשמיטתו יהי' נבילה על אחרים. ומ"ם רוי"מ דקיי"ל חדם
אוסר דבר שאינו שלו זה אין לו דמיון כלל דהחם שבטעם לע"ז
או לשם קדשים דהמעשה גופא הוי באיסור או בעובד ע"ז ומשחמהו
לה בזה יכול לאסור גוף הדבר, אף דקיי"ל אין חדם אוסר
דש"ס ע"י מעשה אוסר, אבל כאן שחט המעשה היתר הוא רק
שזה בלא לקום עצמו בשם יעבור יהי' שחטתו נבילה וחדם מן
הדיון היא שמיטתו מותרת אך יכול לאסרו על אחרים להיות
נבילה, ואין כאן חשש רק מנחם נר דחדם יכול לאסור מעשה
ידיו על כל העולם בתורת נדר. אך לפי' מינה אם היה אוסר
גופו לשמיטתו על כל העולם אז הוי נדר מן התורה אבל באוסר
שמיטתו הוי באוסר עשייתו על פלוני וקיי"ל ביו"ד סי' ר"ג דהוי
דבר שאין בו ממס ולא הוי נדר מן התורה רק מדרבנן מיהו
הוי עכ"פ אסורה מדרבנן. ועוד הוי מקום לפקפק דעכ"פ על
עצמו הוי יכול לאסור השמיטה וכיון דעבר על הפונקטין ועבר
על התנאי' חל נדרו ושמיטתו אסורה עכ"פ לעצמו וח"כ אין יאכל
הוא משמיטתו ויהי' ידיו' כחובל נבילות לחאבון. אך כ"ז אם חל
אומר סתם שמיטתי אסורה היה יכול לחול מטעם נדר אבל
באומר שהי' נבילה וטריפה ח"כ הוי כמתפס' בדבר האסור
וקיי"ל במתפס' בדבר האסור האומר כבשר מורז אין כאן נדר
כלל ולכך מ"ם דשמיטתו והנה נבילה וטרפה אין כאן איסור נדר
אף לעצמו מנ"ס לאחרים. וזה מלך מ"ם שמתלה הכתב שמקבל
על עצמו שבאם יעבור על אחד מהפונקטין או חלי מקבל באלה
ובשבעה שאהי' פסול לשחוט וכו', הנה אם היה אומר שמקבל
חללה ובשבעה שלא ישחוט הוי שפיר שבעה דזה הוי לשון
שבעה אבל באומר 'שאהי' פסול אין זה לשון שבעה רק לשון נדר
שחט ומזיר מנ"ס הפנץ ושבעה בשלון נדר לכמה פוסקים לא מדי
ואף להסוברים דמהני היינו אם הם מוזיר שאהי' פסול לשחוט
דזה הוי לשון נדר לאסור המותר אבל לשון פסול אף לשון נדר
לא הוי. מיהו המענין בשלון הר"ש' בפירושו לנדרים דף יוד ע"ב
ד"ה לא כשר מבוחר אם דלם היה נודר בשלון פסול הוי נדר
לכוננו על קדשים דשייך ב'י' פסלות ח"כ לפי' מ"ם שאהי' פסול
הוי כאוסר א"ע על כל העולם וזאת גופו יכול לאסור ואף
דבזה הזכיר לשון שבעה מ"מ הוי שבעה בשלון נדר דמהני לכמה
פוסקים ומלך זה יש עליו חשש שפיר אבל מלך מ"ם דשמיטתו
יהיה נבילה אין כאן חשש כנ"ל. ועיין ביו"ד סימן רכ"א ס"ח
בנותן עבל לאומן וכו' דח"כ לאסור הטבלא על בעלים דקיי"ל
בין אומן קונה שבטח כלי וכו' בשמיטה דלא שייך שבה כלל
ובפרט בבהמה בריאה דנחשב מתקלל דאין לו כח לאסור מה ששחט
בהמות חבירו לאסור שמיטתו על אחרים, וגם מלך מה שאכל
הוא י"ל עוד דהוי נדר שבעט מתקלל בטל כולו וכיון דבעל
נבדי אחרים בעל לבדי נפשו, הן אמת דבזה יש דעות אף דוקא
בנדר שחותר מתקלו ע"י פתח בטל כולו אבל אם מתקלל לא
חל על תקל' מ"מ על תקל' השני חל שפיר והארכת' בזה
במקומות אחרים מ"מ הכל אין לורך להאריך מעטם הי"ל כיון
דהזכיר כבשר נבילה הוי מתפס' בדבר האסור ואין חשש רק
מנחם מ"ם שאהי' פסול בזה יש לפקפק שפיר, והנה מ"ם מנ"ס
מדין שבעה בכתב היה בחרם בכתב העלה שם בחטבות וכו'
דמהני לכ"ע וכאן כיון דכתוב בכתב שמקבל עליו באלה ובשבעה
ואלה נראה שדינו כמו חרם דהרי אמרין בש"ס דלרורו בו שמתא
בו נדוי וכיון דלרורו הוי שמתא ומהני מפי אחרים מהני נמי
בכתב ולכך כיון דהזכיר אלה נראה דדינו כמו חרם, ואף אם הוי
ספק למה נכתוין אף לחרם או לשבעה קיי"ל סתם נדרים
להחמיר ואיסור חרם לדעת כמה פוסקים הוי איסור תורה וח"כ
הוי סתם נדרים להחמיר פברט דיי'ל דמילי דדי' לא הוי עבד
דמה"ט היכי שנתבעל השטר לגמרי לאן אמרין יד בעשה"ט על
התחמונה הן ה"כ' וה"כ' י"ל דחוקה דאין חדם עושה מעשה נבילה
ואם שבעה בכתב לא מהני הוי כוונתו בצורת חרם וח"כ זה
מהני בכתב. מיהו מטעם אחר אין כאן חשש חרם ושבעה כיון
שכתוב בהחילת הכתב בשלון עבר קבלתי עלי באלה ובשבעה
וכן בפונקטין של הפחטת' האמר לשון עבר קבלתי עלי ואין זה לשון
קבלת שבעה רק לשון הוראה שחודש ששבע זה ואין זה לשון
שבעה ועיין ביו"ד סי' ר"ב סעיף י"ב בהנה"ה בכתב ששבע
וטוטן שלא נשבע ונותן טעם דלאמתן ועי"ם בש"ך מ"ם דאף אם
כתב ששבע בפועל ממש אם התובע מורה מהני ח"כ ה"ל לא
מבעיא אם יודו הפחטת' שלא נשבע בפועל ומל"ם אם יהיו
עדים דברד ללא מהני י"ו' דנשבעו וקבלו אף דכתוב שם בפועל
ממש, אף גם אם הוי עדים ולא יודו מ"מ התם מיירי לענין
כתב של ממון וזה תלוי בכתוב לכך אם הוא אינו מורה אינו
לאמתן

נאמן לומר דלא נשבע בפועל היטוך הודאתו בכחב אבל בדרך דיון לענין חיבור שמיטתו לכל העולם ודאי דלאמן לפרש דלא נשבע בפועל ואמתלא שלו כאן הו' בגוי וירוד למה כחב כן לפיים הפאטרייס לשומרם באומנתם ודאי דלאמנין לומר דלא נשבע בפועל ממש, ומלך הכחב ליכא לשון שבועה כיון דכחב בלשון עבר קבלתי. מיהו זה מועיל להכשיר השוחט דלא נעשה חסוד על השבועה מלך שכתב בתחלת הכחב דקבלתי עלי באלה ובשבועה לקיים כל האופנים וכו' וא"כ כשעבר נעשה חסוד על השבועה אך כיון שכתב בלשון קבלתי לשון עבר לא הו' זה שבועה ונאמן לומר שלא נשבע אך מ"מ ח"כ שבאס יעבור על אחד מהפונקצין אז איני מקבל עלי באלה ובשבועה וכו' שיהי' פסול לשחוט ח"כ בזה כחב לשון מקבל איני וזה שפיר לא לשון שבועה ויהי' תלוי בדין שבועה בכחב, אך לפי מ"ש דהו' שבועה בלשון נדר ח"כ יהי' ס"ס דלמא שבועה בלשון נדר לא מהני ואת"ל דמהני דלמא שבועה בכחב לא. מהני, ובוה היה תפסם הש"כ השיי יותר מן הראשון דהשני כחב בלשונו כל זה איני מקבל עלי באלה ובשבועה לקיים כל ה"ל ח"כ כחב על הכל איני מקבל ולכן אס עבר נעשה עכ"פ חסוד על השבועה אס שבועה בכחב מהני ונפ"מ דלהרמב"ם מומר לשאר עבירות לריך בדיקת הסנין אס נודע שעברו כן כמה פעמים גם כ"מ לענין עדות ובשבעה. מיהו כ"ז לפי הבנת מכת"ד הוא תליא בדין שבועה בכחב אבל הנה בחידושי בנתה מקומות העלתי דאף להסבורים דשבועה בכחב מהני היינו אס כוחב בכחב ידו ומש אס מקבל עלי בנדר ובשבועה אב אס אחריס כותבין והוא חותם בלשון נאום ולא מציעא אס כתב בלשון ולראיה בא ע"מ א"כ הרי מפורס ומומר דאינו חותם רק לרא' לא שיהי' נחשב דברו ממש, א"כ בשלמא לענין ממון מהני לרא' דבמורה שחיב דברו שאינו חיוב חטאי מתיב לשלם אבל שבועה דמורה דנשבע ואומר א"כ דלא נשבע מהני א"כ מכ"ש דאינו מועיל בזה חתימתו מ"מ דחותם לרא' כיון דהוא לא כתב גוף הכתב, ואף אס לא כתב בלשון ולרא' נעשה"ס רק שחס נאום נמי מה. דמהני בכל השטרות חסתי ידו ואמרינן ב"ה מתיב כחב ידו חתם ידו. היינו לענין ממון דמהני בזה הודאת עבד יומר מהני עדים לך גם חסתי ידו הו' כמו הודאתו והו' נעדים אבל בדבר דלא מהני הודאה ועדות לחייבו רק בענין שיאמר בפיו ממש אף אס הכתב הו' כפיו היינו רק אס כתב בעלמו ממש אבל מה שכתבו אחריס וזה חסם שמו אין זה כתבו ממש ולא מהני לנבי שבועה, וזה סברא ברורה שהרי דעת כמה פוסקים דשבועה בכחב לא מהני אף דבממון מהני מן החורה לכתה פוסקים מ"מ ס"ל שבועה שאני, ובחבורי הארכתי בזה לדינא וא"כ"מ להרריך, ולכן אף להסבורים דמהני וכן בחרס ואלה שכתבתי דמהני לכ"ע היינו רק אס כתב בכת"י ממש לא אס חתם לבד וכן אס היה הכתב כתי"י אחריס חסתי חתמו ודאי אס מקום לחוס בזה ובג אף אס לא כתב ידו ממש מ"מ כבר כתבנו דיש ס"ס אולי שבועה בכחב לא מהני ואס מהני דלמא שבועה בלשון נדר לא מהני, ואף להשוחט השני דכתבתי דהו' כחשוד על השבועה אס שבועה בכחב מהני מ"מ זה נופא הו' ס"ס אס מהני שבועה בכחב ואס משהר לשאר עבירות לריך בדיקת הסנין לכן נראה דאין לפסול השוחטים בזה ומכ"ש דאין לכתב ממה שכבר שחטו. ומ"מ מכת"ד לדמות זה לדברי הר"ן דלאו איהו אסיר לה אלא דלא שרי לה והו' כלא נשחטה אין לו ענין כלל לזה דהתם במחשבת ע"ז דהו' גוף ההעשה בחיבור רק מלך אין ארס אוסר דבר שאינו שלו חתינא עלה בזה כתב הר"ן דהיינו דווקא לאוסר אין לו כח אבל מ"מ אינו פועל להטיר אבל בירדון כזה דאין גוף טעמיה חיבור כלל רק אס הוא נשבע שלא ישחוט אס עבר ושחט אז זה דומה לנשבע שלא ימורד ועבר ומכר דהמכירה קיים, ומה שיש לדבר בזה מדין כל מלחא דאמר רחמנא לא תעביר אי עבד לא מהני הארכתי במקום אחר ואין פנאי לעמוד כולל כעת ובוה דמהני מ"מ מכת"ד לדמות לראיית הפ"מ הע"ש דבנות הר"ן דאוסר מן החורה באכילה וכחב מכת"ד דהי"ש מייירי בכיון לחזור ולעקור אבל השוחט לע"א מכיון לשחוט. ובחמת כוונה הפ"מ הו' רק לרא' דלא ינאם כיון דלא בעינן כוונה לשחטה כלל ח"כ אף אס מכיון לשם כוונה גרועה ינאם מתיב דלגוף דין שמיטה כיון דלא בני כוונה לא אכפת לי' בזה שמכיון כוונה רעה, מהו אמרת דיועיל במחשבתו לאסור מלך דמכיון לע"ז הרי אין ארס אוסר דבר שאינו שלו לזה מציא ראי' מהי"ש דאף דלא בעינן כוונה לשחטה היינו רק סתמא אבל אס מכיון לחזור ולעקור פסולה הרי אף דהו' חוליג ואין מחשבה פופלת בו וגם משפחת נחירה ועקירה אינו מחשבת פסול שינאם שיפסול מלך מחשבתו ונע"כ אף אס פסול בזה דעכ"פ אי אפשר לו להמיר כוונה זו ועכ"פ בנף

המעשה מקלקל כוונה זו דאין כח במעשה זו להכשיר ח"כ ה"ג במחשב לע"ז נהי דאין מחשבתו יכול לאסור מ"מ כיון דלשחוט לע"ז אסור הו' מחשבה זו מקלקל המעשה דאין לו כח להחיר כה"ג ובגוף דברי הר"ן הארכתי בזה במקום אחר וא"כ, ומ"ש מכת"ד דהו' כדריי אונסין וכו' הרי כדריי אונסין בענין שיבעל בלבו ואס לא ביטל בלב לא מהני, ובג"מ מכת"ד אס הו' ידע שלא ויכל לקיים הו' מבעלו בלבו אין הו' משה לדברי דמה בכך סוף סוף השתא לא בטלו בלב ועוד מה אונס אין בזה הרי אף אס ינאם דהוא אפשר לשחוט אף דנגב הפאטריי היינו רק מלך חיבור שמיטה ליכא אבל עכ"פ הפאטריי יכול לדחותו מן השמיטה דהרי כן הו' דינא דמלכותו וקיי"ל דר"מ דינא ויכול לדחותו מדין המלך וגם מדין ישראל כיון שיהי' גזל ומיזיק לו ויכול דקיי"ל במובט שיש לו קצבה אסור להעלים והו' גזל ממש ח"כ יכול הוא לסלקו מדינא וגם מפורש בש"ס פ"ג דנדרים וביוד"ס סי' רל"ב דבמוכס שיש לו קצבה אסור לנשבע כנגדו ואס נשבע לא נחשב נדרי אונסין וא"כ היינו דין זה ממש דנשבעו שלא יגזבו הפאטריי והיינו ממש דין מוכס שיש לו קצבה ולא הו' נדרי אונסין, ועוד בכלל זה הו' נמי נדרי מלוא דאף אס כשר לשחוט להבא מ"מ קלות הו' מה שגונב הפאטריי וכך דרכו של יאה"ר היום וכו' לך גם נדר העיר הו' רחוי שישבע כן ולירידה ודאי לא נחשב אונסין דרחוי היה להסירו אס לא יקבל כן ולכן אין זה נדרי אונסין. והנה אף כי זה אין לריך ראי' בכלל לומר דהא הו' יודע שלא ויכל לקיים היה מבעל בלב מ"מ אביח כדמות ראייה לזה ממש כדנדרים דף ס"ה וגם במ"ל מרד אשר השביעו בחלקים חיים וכו' יע"ש וקשה הרי זה הו' ודאי נדרי אונסין דאין לך אונס גדול ממה שהו' מתירא דקדוה מני' ולמה נענש דקדוה ולמה לו התרה כלל חלוא דהיינו כיון דלא ביטל בלב לריך התרה והרי שם סופו לא היה יכול לקיים השבועה ובעל"מ כשר דהו' מלשער בכך וגם החוס' ופוסקים כתבו שם שהי' מתבעל מלמודו מלך זה וא"כ אס היה יודע חתלה היה מבעלו בלבו ואעפ"כ זה לא מהני כיון דלא בטלו באמת ומוכח דלא הו' בזה נדרי אונסין. והן אמת זה יש לדחות נדרי אונסין כל הו' רק אס גילה לו שיאנסו על כך אבל לא גילה לו שיאנסו ר"ל דהוא אונס לא נחשב כדריי אונסין וא"כ י"ל דני"ל לא חמר לו חתילה דאס לא ישבע יאנסו. ובהני עמדתי מה דיש לריקן שם דפריך השי"ט מהו מירדותו, ומג"ל דהמירדה הו' דהשביעו על כך דלמא האונסו נכפועו דהשביעו שלא ימרוד בו והוא מרד בו דרך המליכס משביעין אסירי לנשמתנן ומה פריך מרדו מירדותו, אף הו' קשה להשי"ט הרי זה בשעה שגלחם כ"ג עמו ישראל את דקדוה אז הו' אונס ממש ואף דנשבע אז הו' נדרי אונסין ממש ואף דלא בטלו בלב כבר כתב הע"ז ביוד"ס סי' רל"ב דכאונס מיהא לא בעינן ביטול בלב כלל וא"כ הו' נדרי אונסין ולמה נענש דקדוה ומזה מוכיח השי"ט דהו' כאן שבועה אחרת אחר העלום, ויהי' ראי' מזה לדעת הסבורים היכי דביד המאנס לחזור ולאנסו לא נחשב אונס כל דלא אינסו כעת ולא כהה"ר"ק דס"ל דהו' אונס ועיין בפוסקים ובפ"ד, ולכן בשעה זו לא גילה כ"ג דמתו דיאנסו אס לא יבעדו לו לך לא הו' בזה נדרי אונסין כלל. מיהו לדינא ודאי שיבעדו דידן כיון דלא ביטל בלב לא הו' נדרי אונסין ומכ"ש דאין לכתב ממה שכבר כלל וארצבא אס היה נשבע רק על זה לבד דלא יעלים הפאטריי ה' מקום לומר דאין השבועה חלה כיון דר"מ דינא ואסור לגזול הו' כמו גזילה ממש ולכן הנשבע שלא להעלים הו' כמו שבטעם שלא יגזול והו' נשבע לקיים המלוא דאינה חלה השבועה. והן אמת דמלשון הר"ן דף ח' כדנדרים גבי מאי דפריך אף מושב ועומד מהר סיני הוא משמע שם מדרביו דשבועה חלה ע"ד מלוא בקיום מלוא לענין מלקות ואינו ממשע בש"ס פ"ג דשבועות רק מקרבן אבל מלשון הרמ"ש שם והרמב"ם בה' שבועות והש"ע סי' רל"ח ור"ט מוכח דס"ל דשבועה ע"ד מלוא בקיום מלוא אינה חלה כלל וא"כ אס עבר על שבועה כזו אינו חסוד על שבועות אחרים אלא על שאר איסורין. ומה דנשבע על פריע' חוב ביום זה חלה השבועה אף דפריעת בע"מ מלוא היינו דהתם עיקר השבועה על הזמן. ונהי דמלוא לפירוע חוב אינו מלוא על אותו יום דוקא ולכן חלה השבועה על אותו יום ושוב מלך כולל אינו דהל על אותו יום חיל נמי אנוף הפירוס אבל בנשבע ע"ד מלוא כגון שלא יגזול לא הו' שבועה, מיהו בידון דידן כיון דנשבע נמי על כמה פונקצין וע"ז אס יעבור תהי' שמיטתו אסורה לך חל השבועה ככולל והו' שבועה ממש לולי טעמים הי"ל. ומ"מ מכת"ד דהו' רק נשבעים לזמן קצר ראה מכת"ד בפלמו מה דקיי"ל ביוד"ס כתי"י ר"ט דאין נאמן לומר דבנותו כן לזמן. ומ"מ מכת"ד ביה"ט מפורס רק לזמן זה אלא דבאמת הו' כן שני שבועות אחד נשבע על הכלל כל מני שיהי' פאטריי לא יעלים מהס. ואח"כ נשבע כפרס אל

מאשר חזקה ומכ"ם דשוה לשאר חזקות ולפי"ז י"ל כיון דזה תפורש בפוסקים בכמה דוכתי דמשום חיבת נסך טרח ומיזיף הרי מלינו דיש על הנכרי חיבת נסך ולכן יש חזקה להנכרי לא מוקים אנפשי' ומנאך והוי כל נכרי בחזקת מנאך וכן חזקה פריך שפיר למה שמכניח ביולא ונכנס יומא נמי סמך מיעוטא לחזקה דכל נכרי בחזקת מנאך ואף דיש להיין חזקת כשרות כבר כתבתי דחזקה דאיתא מנח סברא עדיף ובע"ז דהוי מטעם ודאי לכן גם בשמיטה לאמר כן ולזה משני אביי כך דלעולם יולא ונכנס מהני רק מטעם רוב וממילא בחשיטה לא מהני מטעם רוב משום דאמרין סמך מיעוטא לחזקה ומה דלא אמרינן ביי"ז סמוך מיעוטא לחזקה דהתם לא נגע והוי המיעוט תליא במעשה לכן לא אמרינן סמוך אבל כאן נגע ובראי ולא הוי המיעוט תליא במעשה לכן אמרינן סמך מיעוטא לחזקה והוה פירוש כפחור ופרח בסוגיא וזכאי אשכחא פתרי לישב פירש"י הג"ל דלמה פירש כקושא מנהיח והרי זה דוחה הש"ס דלא קשה והוא דהי דרשי' לא פ"י בהך תירוצא התם לא נגע כפירושינו היינו משום דס"ל לרש"י כיון דעיקר קושיות רבא מאין השומר דמוכח דאף לכתלה סמכינן חיולא ונכנס א"כ אחתי נהי דלא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה במיעוטא תליא במעשה אכתי לכתלה למה נסמך על הרוב הרי אין הולכין אחר הרוב במקום דליכא לברורי ולכן מוכרח לחלק כפירש"י דהתם לא נגע וכוונתו למ"ס במ"א בה"פ ס' תל"ז דהייבא דהוי ספק אס הי' כאן איסור מנוולס סמכינן כאן לחזקה ומכ"ם אחר הרוב דליכא לברורי עיי' ודו"ק אבל לרימי מורה רש"י דהייבא דהמיעוט תליא במעשה לא לא אמרינן סמוך וכן סבדרינו הג"ל דגם ביי"ז יש חזקת איסור דלא נגי בחזקת מנאך ולפי"ז אי"ס דהרי החוס' הקשה דמה משני המניח קמתי אחתי דיעבד ל"ל כוית בשר ואני כתבתי לעיל לישב דלענין דיעבד יש חילוק בין שמיטה דאמרין סמוך מיעוטא לחזקה ובין יי"ז דליכא סמוך מיעוטא לחזקה וז"ל דרמיית הש"ס הוא דלענין דיעבד שפיר יש חילוק דביי"ז כיון דהמיעוט תליא במעשה לא אמרינן סמוך אבל בשמיטה לא תליא במעשה. אך לפ"ז המעיין בזכורות רבינא הוא דמתרץ לחלק בין רובא דתליא במעשה או לא אבל רבא שם וביבמות דף ק"י"ס מוכח דלא ס"ל לחלק בין תליא במעשה או לא. וממילא דגם לענין מיעוט אין לחלק בין תליא במעשה או לא. ולכן א"ס דלאביי משני הש"ס שפיר דהמניח קמתי דיעבד קשה נמי דע"כ דיעבד ל"ל כוית בשר די"ל כמירוצינו דהתם שאני דלא אמרינן סמוך דהוי תליא במעשה ובשמיטה אמרינן סמוך דלא תליא במעשה ולכן מוכרח להקשות מרין השומר כו' וזה לאביי די"ל דס"ל כדבינא בזכורות אבל לרבא עלמו דלא מחלק בתליא במעשה לרד"י נשאר הקושא מהמניח דאף אס הוי דיעבד קשה נמי קושיות החוס' ל"ל חוהך כוית בשר ולכן לא מני רבא לתרץ כן דהרי משמע דדיעבד לרץ עוד תקון כמ"ס הט"ז בס"א' ולרד"יה דיעבד ל"ל כוית בשר הרי מוכח התם דדיעבד מותר וז"ל דהוי מטעם רוב וסמך מיעוטא לחזקה דא"כ גם ביי"ז נימא כן ולחלק בין תליא במעשה הרי לא ס"ל לרבא ולכן א"ל לומר דכוונת הש"ס כי קושא היינו מאין השומר ולדחוק דא"ל משמע לכתלה וגם בזה הרי אפשר לחלק כדמחלק אביי בין נגע כו' רק י"ל שפי דרבא לשיטתו קשה ל"י קושא אלימתא מהמניח ולרד"י לא ס"ל תירוצ' דהוי סמך מיעוטא לחזקה רק דפריך כך כיון דקיי"ל דלא סמכינן על הרוב בשרא דליכא לברורי א"כ כל לכתלה נחשב איכא לברורי דהרי אפשר שלא יעשה זה באופן זה שיתערך לרוב וא"כ בע"כ מוכח דבע"כ יולא ונכנס מטעם ודאי מהני דא"ל מטעם רוב דא"כ למה יהי' מהני התם לכתלה ולמה יעשה כן שיתערך לבה ליי' רוב ובע"כ מטעם ודאי הוא ולכן שוב אין לחלק בין שמיטה ליי"ז רוב דוחה הש"ס דהמניח דיעבד הוא ולכן שוב י"ל דיואל ונכנס הוא מטעם רוב ושוב יש לחלק בין שמיטה ליי"ז מנח סמוך מיעוטא לחזקה ולכן כיון דהש"ס מוכיח מאין השומר דמהני אף לכתלה ביי"ז שוב לא מלא אביי לחלק כנ"ל ומוכרח לחלק בין נגע ללא נגע. ועפ"י דברינו אלו נראה לפרש כוונת הש"ס מה דמני החס' לא נגע הכא נגע ופירש"י דחוק דהרי כמו כן יכול לנסך אף י"ל הכוונה דהנה כמיוצרי למס' ע"ז העליתי כמו דלרד"ן רובא דתליא במעשה לא אמרינן אף דבעלמא אזלינן בתר רובא מ"ס רובא דתליא במעשה לא מהני כן ה"ז מ"ס לר"מ נהי דר"מ מיישן למיעוטא מ"מ היכי דהמיעוטא תליא בחזקת מורה ר"מ דלא מיישן למיעוטא א"כ לפי"ז לרד"ן נמי דיתכא דאמרין סמך מיעוטא לחזקה היינו היכי דאין המיעוט תליא במעשה אבל אס המיעוט תליא במעשה לא אמרינן סמך מיעוטא לחזקה ולפי"ז י"ל דיש חזקה שהוא על גוף עבד האדם כמו חזקה דאין האדם פורע ת"ז וחזקה דלא מוקים אינש אנפשי' וכבר כתב הח"ה דהיי' חזקה דאיתא מטעם האדם ומנח סברא אלים שפי

הקשית ע"ז למה לא עמדת על גוף הלשון שכתב רישא חסיפא דהיי' אינו סיפא כלל ועיון חוס' שכתבו דלא נרמינן אימא סיפא אבל באמת כבר מבוארם הדברים הרעיוט"כ על חולין והובא בלב ארי' דאין קוש' על ממני דהמניח על הרישא דאין השומר לרץ להיות יושב ומשמר דרישא שם המטרה יין של נכרי עיי"ס. ומה שהקשית על רש"י דף הג"ל ע"כ ד"ס כי קושא דקטע רש"י מהמניח נכרי ובאמת הש"ס פריך מאין השומר כו' הנה גם זה אמור עס הספר ראש יוסף שם במקומו. ובאמת לפע"ד שני הקושיות הג"ל בחדא הם מתורלים דבאמת ק' להס"ד דרבא נהי דמשמע ל"י דהמניח משמע לכתלה עכ"פ למה טוב הרישא דאין השומר ופריך מהמניח סיפא דסיפא וטפי הו"ל להקשות תיכף מרישא דאין השומר, אך נראה דזה יהי' ראי' לדעת החוס' דאין לרץ יתכן להיות דמייירי דביעבד וכן לשון המניח נהי דרחה הש"ס הנינו קמתי נמי י"ל דהכוונה לכתלה כמ"ס החוס' רק דהש"ס דוחה דאין הכרח לומר דמייירי לכתלה וכן יסבור רש"י, ולכן א"ס דעיקר פרכת הש"ס דבע"כ המניח לכתלה משמע דאי דיעבד למה לי דהרי משמע מאין השומר לענין דיעבד ובע"כ דהמניח לכתלה משמע ולכן פריך רק מהמניח מה זה עיקר הקושא אך המקשה לא הבין וכוונתו וסבר דהמניח לבד משמע לכתלה ולכן השיב לו דהיי' המניח י"ל דהוי דיעבד, ולכן פריך לו מאין השומר ואף דזה אפשר לומר דאין לרץ משמע דיעבד אך אי"כ קשה דא"כ ל"ל סיפא דהמניח תרתי דיעבד ל"ל ובע"כ דהמניח משמע לכתלה וקשאי מופיא דהמניח, וח"כ רש"י דלא תימא דאין לרץ משמע רק לכתלה והמניח משמע דוקא דיעבד ולכן כ' רש"י דלא כן הוא י"ל אין אפשר לפרשו גם על דיעבד והמניח אפשר לפרשו אף לכתלה ולכן הוי לה זו אף זו. ובכאי א"ס מה שפשה רש"י מזה דרך קושא ומירוצ' שבו בלא זו לא מלינו למימר אלק פעמים כיוולא בזה דתנא לא זו אף זו ודקארי לה מה קארי לה ולפי מ"ס ח"ס דאפשר ה"ל לומר דא"ל בעלמא משמע לכתלה והמניח משמע דוקא דיעבד והוי זה וא"ל לומר זו ולכן כתב רש"י לתרץ דהיפוך הוא ולכן פירש"י דהקושא מהמניח כי זה באמת עיקר הקושא וז"ל ונכון לפע"ד:

והנה בחימוי בזה איכרי מה דקשה לי במאי דפריך רבא לאביי מהמניח או מאין השומר ומה דמיון הוא יי"ז לשמיטה הרי י"ל דיואל ונכנס אינו ודאי ומירתת רק רוב דע"כ הרוב אס ישראל הוא יולא ונכנס מירתת הנכרי והרי חזינן דלאביי ס"ל דיואל ונכנס לא מירתת כלל וא"כ דהיי' דרבא מוכיח דיואל ונכנס מהני נמי י"ל דאינו רק מטעם רוב דע"כ הרוב מירתת ביולא ונכנס אבל הו' ודאי ד"ל דאפשר ע"ז הניעוט לא מירתת א"כ בשמאל יי"ז דליכא חזקה ליאסור לכן אזלינן בתר רובא ומוחר אף ביולא ונכנס אבל בבהמה כיון דבהמה במי' בחזקת איסור עומדת א"כ אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ואתרע לה רובא, והרי הראשונים הקשו ברוב מלין אלל שמיטה מומחין הן יומא סמוך מיעוטא לחזקה ותירו דהוי מיעוטא למיעוטא וא"כ בזה ביולא ונכנס י"ל דהוי מיעוט שמיח ומאמרין סמוך מיעוטא לחזקה לכן לא מהני ביולא ונכנס ואביי ל"ל למימר התם לא נגע הכא נגע ה"ל לתרץ בה"ג. ובהו ה"ל אפשר לישב קושיות החוס' ד"ה המניח קמתי ש"כ דאכתי קשאי לאביי ולפי הג"ל י"ל כך דהנה רבא ה"ל ידע דיש לחלק בין יי"ז לשמיטה מנח סמוך מיעוטא לחזקה רק דפריך כך כיון דקיי"ל דלא סמכינן על הרוב בע"כ דליכא לברורי א"כ כל לכתלה נחשב איכא לברורי דהרי אפשר שלא יעשה זה באופן זה שיתערך לרוב וא"כ בע"כ מוכח דבע"כ יולא ונכנס מטעם ודאי מהני דא"ל מטעם רוב דא"כ למה יהי' מהני התם לכתלה ולמה יעשה כן שיתערך לבה ליי' רוב ובע"כ מטעם ודאי הוא ולכן שוב אין לחלק בין שמיטה ליי"ז רוב דוחה הש"ס דהמניח דיעבד הוא ולכן שוב י"ל דיואל ונכנס הוא מטעם רוב ושוב יש לחלק בין שמיטה ליי"ז מנח סמוך מיעוטא לחזקה ולכן כיון דהש"ס מוכיח מאין השומר דמהני אף לכתלה ביי"ז שוב לא מלא אביי לחלק כנ"ל ומוכרח לחלק בין נגע ללא נגע. ועפ"י דברינו אלו נראה לפרש כוונת הש"ס מה דמני החס' לא נגע הכא נגע ופירש"י דחוק דהרי כמו כן יכול לנסך אף י"ל הכוונה דהנה כמיוצרי למס' ע"ז העליתי כמו דלרד"ן רובא דתליא במעשה לא אמרינן אף דבעלמא אזלינן בתר רובא מ"ס רובא דתליא במעשה לא מהני כן ה"ז מ"ס לר"מ נהי דר"מ מיישן למיעוטא מ"מ היכי דהמיעוטא תליא בחזקת מורה ר"מ דלא מיישן למיעוטא א"כ לפי"ז לרד"ן נמי דיתכא דאמרין סמך מיעוטא לחזקה היינו היכי דאין המיעוט תליא במעשה אבל אס המיעוט תליא במעשה לא אמרינן סמך מיעוטא לחזקה ולפי"ז י"ל דיש חזקה שהוא על גוף עבד האדם כמו חזקה דאין האדם פורע ת"ז וחזקה דלא מוקים אינש אנפשי' וכבר כתב הח"ה דהיי' חזקה דאיתא מטעם האדם ומנח סברא אלים שפי

תשובה יב

לקהלה ארת.

וזה לשון השאלה בש"ב אחר שבדק בדיקת הריאה בבדיקת פנים ואמר שכשרה היא ואין בה שום סרקה בדוקה ואח"כ הובא הריאה לפני הרב אב"ד לבדקה בדיקת חוץ וגמלא גם כן סרקה בדוקה שלא כסדרן והיתה בה מיעוץ ומשמע ובכ"ז שלא בחקוק הסרקה והעריפה הרב אב"ד ויולא מנחת הרב בחזקת שהיא עריפה ואח"כ הלך הש"ב הג"ל שגמלא אחרי סריכא לביתו ואמר שבהמה כשירה הוא והלכו חייה אנשים וקנו הבשר מהבהמה העריפה ורק הש"ב מתגלגל ואומר שהוא לא אוה ללקחו רק הם סמכו עליו שאמר דכשירה ולקחו הבשר. ע"כ לשון השאלה וזה תשובתי:

לשון השאלה בש"ב אחר שבדק בדיקת הריאה בבדיקת פנים ואמר שכשרה היא ואין בה שום סרקה בדוקה ואח"כ הובא הריאה לפני הרב אב"ד לבדקה בדיקת חוץ וגמלא גם כן סרקה בדוקה שלא כסדרן והיתה בה מיעוץ ומשמע ובכ"ז שלא בחקוק הסרקה והעריפה הרב אב"ד ויולא מנחת הרב בחזקת שהיא עריפה ואח"כ הלך הש"ב הג"ל שגמלא אחרי סריכא לביתו ואמר שבהמה כשירה הוא והלכו חייה אנשים וקנו הבשר מהבהמה העריפה ורק הש"ב מתגלגל ואומר שהוא לא אוה ללקחו רק הם סמכו עליו שאמר דכשירה ולקחו הבשר. ע"כ לשון השאלה וזה תשובתי:

דזה אינו חוקת הגוף ובע"כ מה דנאמן לומר ברי לי היינו מטעם
 א' שכחנו דחוקת דאס ה' נתעלף לא ה' מאכילה לנו וסלק חוקת
 כנגד חוקת אף לפי' מינח אס יודע ה"ש אכל אס אינו יודע דלא שייך
 חוקת זו וכדמוכא מדברי הרמ"א כאן ח"כ מה פריך ימא דרבינא
 לך לישא ס"ל דרוב מלויין אכל שמיטה מומחין הם רק מה
 דקאמר הכל מומחין שוחטין דמשמע דבעינן שידע שהוא מומחה
 היינו מכה שאין מוחזקין דלא אס ידעינן שהוא יודע ה' שמיטה
 נאמן לומר ברי לי שלא נתעלפתי ואין כאן נגד חוקת איסור
 דחוקת כיון דיודע ה' שמיטה אס נתעלף לא היה מאכילה לנו
 אכל אס אין אנו יודעים שהוא מומחה אז נהי דרוב מלויין אכל
 שמיטה מומחין הם מ"מ שוב אינו נאמן לומר ברי לי שלא
 נתעלפתי דהוי נגד חוקת איסור מה אמרת הרי יש חוקת דאס
 נתעלף לא היה מאכילה לנו דלמא אינו יודע ה' שמיטה מה אמרת
 הרי רוב מלויין א"ס מומחין הם מ"מ מה בוכא ח"כ הוי חוקת זו דלא
 ה' מאכילה לנו רק חוקת דלחאי נכח רובא חוקת דלחאי נכח
 רובא לא מהני לך נקט רבינא בזה דיודעים שהם מומחין לך
 סמיכין אחוקת דלא ה' מאכילה לנו ומהני ברי לי, ואח"כ קאמר
 כפיפא דוכולן ששחמו ולא ידעו שהוא מומחה וגם אינו מוחזק
 אז לא מוחזק ברי לי דהוי נגד חוקת איסור לך בעינן אחרים
 רואין אותו ומהו פריך. ונבין שהיא קושא נגולה לפע"ד ואין
 פנאי להאריך בזה. והנה לדינא דברי הרב רמ"א נכון שמהני
 ברי לי בכל ענין ולכן נדון דיד' הוי ממש דין המפורס בהגה"ה
 ה"ל ולכן האוחז כשרה והכלים מנ"ס דכשרים בלי חשם ופקוק
 כלל. ונדון לפלוס האגודה שכתב רובא הנה בדברים הללו הארכנו
 הדבה בחידושינו מכבר ויחזיק כי ראינו כי לא נלך לעינו לך לא
 לא כתבנו מזה ממחמת הטורח ואין להאריך במה שאינו נוגע
 לדינא דברי ידיו לנלא וכו' :

תשובה יד

הנה חור השואל והשיב רי על דברי וזה אשר השבתי דו בעד'.

הנה מה שעמד על פירושי בדברי הרמ"א במ"ש ואנו יודעים
 בו שאינו מוחזק ופירשתי דמיירי לענין מה שכבר שחט
 קודם שנודע שדרכו להתעלף וע"ז שאל דהרי הרמ"א קאי על
 דברי המחבר והמחבר מיירי לענין מה שחט אחר"כ שהרי כתב
 אפילו שחט לפנינו ד' וה' פעמים וכו' ושחט אחר"כ בינו לבין עלמנו
 הרי לענין מה ששחט אחר"כ מיירי וא"כ גם הרמ"א מיירי בזה
 דל"כ מה ענינו לנאן. הנה ירדו לא דק בהשגה זו דלמי
 כתבתי דהרמ"א מיירי לענין מה ששחט קודם שנולד הריעותא שדרכו
 להתעלף והוא מוכיח לי נמשוך הש"ע שכתב ושחט אחר"כ בינו
 לבין עלמנו דשם הוי אחר שנודע לנו המעשה ששחט כמה פעמים
 שמיטה ראוי' ויפה לפנינו ע"ז כתב הש"ע דשחט אחר"כ בינו לבין עלמנו
 אבל לעולם י"ל דמיירי דהשמיטה הוי קודם שנולד הריעותא וכונת
 המחבר כן הוי שיודעים בו שא"י ה' שמיטה היינו דעתה כמות
 שחט לפנינו או יודעים בו שא"י ה' שמיטה אפילו שחט לפנינו
 ד' וה' פעמים קודם שנודע לנו שא"י ה' שמיטה וראינו ששחט
 יפה ואח"כ שחט בינו לבין עלמנו נתי קודם שנודע לנו שא"י ה'
 שמיטה וא"כ הוי ס"ד לומר דלולי השתא הוא דשכח וקודם לזה ידע
 ועד המסייע לו דהרי דחט דשחט כמה פעמים יפה אעפ"י
 שמיטתו שפולה שכל זה ידענו צבירור שידע תחלה מוקמינן ל'
 בחוקת שלא ידע מעולם ואפילו אומר ברי לי לא מהני וא"כ
 שפיר כתב הרמ"א הך דינא עליו וכפי פירושינו. ומה נכון יהי'
 בזה לפירושינו במחבר גם מ"ס המחבר ואפילו אמר ברי לי
 ששחטתי יפה אינו נאמן שמוקד אהה אפיקאית הט"ז והש"ך ולפי
 ה"ל א"ס קמ"ל דלפילו אומר ברי לי שידע אז ה' שמיטה ושחט
 יפה ע"פ דין רק עשתה הוא ששכח אעפ"י אינו נאמן כיון דלא
 נעל קבלה אינו נאמן לומר שלמד ושכח וא"ש. גם מ"ס ר"מ
 בהשגה זו על מה שכתבתי דאחר שהמוזק להתעלף לא מהני ברי לי
 דהוי נגד החוקת וע"ז כתב ר"מ דזה אינו נגד החוקת דאינו
 אלא כתברר המיעוט מן הרוב כמ"ס הר"ן נבי קדשתא אלת בתי
 וכו', הנה לא דמי בזה כעובל"א דלנא דשם הוי החוקת איסור
 רק ענין חתימה מ"ב חתיכות דאתמוק דיש כאן תערוכת איסור
 אבל לא ידענו איהו בזה נאמן לומר מי היתיר ותי האיסור
 דהרי אינו מעיד נגד החוקת דגם לדבריו יש כאן איסור ויש
 כאן היתר ומתחלה נתי מן הרוב כמ"ס הר"ן נבי קדשתא אלת בתי
 בזה נברא גופא דהרי אתמוק דככל עת ששוחט מתעלף ומה
 אומר ששחט ולא נתעלף א"כ מעיד נגד החוקת שהמוזק. הוא
 נברא גופא. ובזה נדחה נתי מה שהקשה עוד ר"מ על דברי
 דלמה בתי שא"י ה' שמיטה נאמן אחר עפ"י להעיד ששחט יפה
 ולמה לא ימא דהוי נגד החוקת וכתב וק"ל דודאי לא עדיפא הך

חוקת שהמוזק להתעלף מהך שא"י ה' שמיטה דודאי הוי כחוקת
 שאינו שוחט יפה וכו' ודברים תמוהין אמר וסותר דברי הש"ס
 דאטו בשביל שא"י ה' שמיטה הוי חוקת בלא שחט יפה מני"ל כן
 הרי מ"מ יתכן להיות ששחט יפה כמותא בארובה, ותדע דהרי רק
 בחס"ד אמרינן שרוב משפוחין מקולקלין משמע להדיא הא אחר
 שא"י ה' שמיטה מ"מ לא הוי רוב משפוחין מקולקלין והרי לעינן
 כסוי צני כסוי מספק ולכן אף שא"י ה' שמיטה מ"מ יתכן להיות
 ששחט יפה עתה ואינו נגד החוקת משא"כ בזה שרגיל להתעלף
 בעת השמיטה דודאי דגם עתה נתעלף ואס אומר שלא נתעלף
 הוי נגד החוקת ולכן אינו נאמן. ומ"ס ר"מ דלו כפירוש
 הראשון שכתבתי דיש לחלק דבמוזק לא בעינן ברי לי ובאינו
 מוחזק בעינן ברי לי אף אי כתבתי דאין טעם לחלק בזה, וע"ז
 כתב ר"מ דיש לו טעם הבון לחלק ותורף דבריו דלאנו מוחזק
 אין ראי' ממנו שלא הודיע לנו שחט אף דרם ד"ל דטועה בין
 שיעור לפחות מנשיעור אבל אס הוא מוחזק ויודע להבחין בין
 שיעור לפחות מנשיעור לא בעינן ברי לי דבלא"ה אס ה' נתעלף
 לא היה מאכילה לנו עכת". הנה אין בזה כדי שביעה כיון דעכ"פ
 יודע ה' שמיטה ודאי בקי בין שיעור שהי' לפחות בשלמא בין
 יודע ה"ס לאינו יודע שפיר יש לחלק כן אבל בידע ה' שמיטה
 למה ה' הוא ה' שמיטה אף יודע להבחין בין אס מוחזק לבין
 מנשיעור ובאס לא היה רגיל להתעלף יודע להבחין בין אס שהה
 כשיעור לפחות, דאין לומר דאס לא היה רגיל להתעלף ח"כ הוי
 רגיל להתעסק בשמיטה לכן יודע להבחין בין כשיעור או לא אבל
 רגיל להתעלף ג"כ אינו רגיל בשמיטה לכן אינו יודע להבחין
 אף גם זה אינו שחט א"כ לא ראינו יודע להבחין בין אס מוחזק שלא
 להתעלף רק הו"ל לחלק בין אס היה רגיל בשמיטה מחלה או לא
 דהרי ודאי אף שאינו נתעלף יתכן שלא היה שוחט עד הנה שלא
 זדמן לו לשחוט וא"כ הו"ל לחלק עיקר החילוק בין רגיל בשמיטה
 או לא ולא הו"ל למתלי הדבר במוזק ואינו מוחזק, ועוד וכי
 בשביל שרגיל בשמיטה יהי' יודע להבחין בין שהיה כשיעור או לא
 אטו כל שוחט דרכו להיות שוחט זה ודאי אינו דאדברא כל
 שוחט נהר מסתמא משהי' וא"כ אף ע"י שהי' רגיל בשמיטה
 יהיה יודע להבחין בין כשיעור לפחות מנשיעור אין בזה טעם
 לחלק כלל. ומה שהי' נראה לי כעת כוונת דברי הר"ב
 והוא ענין מתורם לפע"ד דמ"ס הר"ב ואנו יודעים בו שאינו מוחזק
 אין הוינו ככל על העיקר רק על חוקת כשרות, וביאור הדבר
 הוא כך דהש"ך העלה לעיל ס"ק ב' דלא בעינן בשוחט שהי'
 מוחזק בכשרות וכל אדם נאמן אף י"ל היינו בתחם שמיטה דבזה
 הולכים אחר הרוב דרוב יש להם חוקת כשרות וכן נתי בא"ש
 שרגיל להתעלף לעינן שאר ה' שמיטה או הולכין אחר הרוב ב"א
 כיון דאין לפנינו תרתי דסתרי אהדרי' אבל לענין חשם זה גופא
 דלמא נתעלף ואין לנו היתר רק מכה אלו שהה או דרם לא ה'
 דאלוין בחר רובא הרי חזין דזה יא' מן הרוב דהרי רוב אינן
 מתעלפין וזה נתעלף וא"כ הוי לנו תרתי דסתרי אהדרי', ודאס
 אינו רגיל להתעלף לא בעינן לך חוקת כלל דלא היה מאכילה
 לנו ועיקר הערוכות לך הוכחה הוא רק מכה דרגיל להתעלף
 והרי יא' מן הרוב שוב לא מהני רוב ב"א ולכן בזה בעינן שהי'
 מוחזק בכשרות. ולכן א"ס דבאומר ברי לי דינו ככל שוחט ולא
 בעינן שהי' מוחזק בכשרות דאלוין בחר רובא אף הוי סמרי
 אהדרי' דאמרין דלגנין דבורא אהוי זה עדות בפ"ע ואמירתו
 ברי לי והשמיטה המה עניינס נפרדים ואמירת ברי לי הוי כאלו
 ראה איש אחר ששחט והוא מעיד עליו שלא נתעלף ואין אנו
 לריכין בזה לומר דהשוחט הוא עלמנו מעיד דמה לנו אס הוא
 שחט או אחרים לך אף זה סמרי אהדרי' לכן נאמן כיון כל
 ע"א באיסורין דמן הסתם הוא בחזקת כשרות והוי כאלו איש
 אחר מן השוק מעיד עליו כן ובזה אלוין בחר רובא דיש להם
 חוקת כשרות ואף באינו מוחזק בכשרות נאמן אבל אס אינו אומר ברי
 לי רק דנשמון לך הוכחה אס שהה או דרם לא ה' מאכילה לנו
 בזה אנו ריכין לעין על גוף השוחט דזה ששחט אס נתעלף לא
 היה מנשיל לנו ויכין דלריכין אנו לעין על גוף ששוחט אף נאמן
 על זה הרי אין לו חוקת כשרות ורוב לא שייך דסתרי אהדרי'
 לך בזה בעינן שהי' מוחזק לנו בכשרות. וזה הוא כוונת הר"ב
 ואינו מוחזק היינו בכשרות אינו מוחזק או בעינן ברי לי ומ"מ
 ברי לי מהני דלגנין דבורא כמו צפלוני רבעי והרבה בזה אבל
 במוזק בכשרות לא בעינן ברי לי. ואף דרימוק לומר שהי' מניין
 לך מ"מ לדינא יש לו פנים להאמר וכבר כתב הא"ת בסי' כ"ה
 דאין לתמוה על זה שרוח ה' דיבר בס וכתבו אף מה שלא עלה
 על דעתם יי"ש. ולדעת הפוק בזה והפוק בזה כי היא עשה
 נכונה בשו"ת.

ב מה שהעיר על מ"ש בישוב דברי הרי"ף שהלריך ראה והקשה
הרא"ש למ"ל ראה וכתבתי ליישב ע"י הקשה דברי הש"ס
מסיק דלכ"ע אמרינן רוב מצויין אלל שחיטה מומחין הם ולא
פלגי בזה כלל. הנה בזה יפה העיר דודאי קלרתי בזה ובעמתי
היה לבאר זה ובהפיו עמט מן הכחז ויאל הדבר מלבי וכעת
נראה קר, דודאי קדקוק זה נכון הוא למה נקט בברייתא רק מלא
תרנגולת ולא בהמה אך י"ל דברייתא אחיז כר"מ דהייש למיעוטא
ולא מהני לדידיה רוב מצויין וכו' אך בתרנגולת אחיז כמ"ד דאין
שחיטה לעוף מן המורה דאין כאן רק איסור דרבנן ובדברנן
מורה ר"מ דאולינן בתר רובא ולכן נקט תרנגולת דוקא ואיך
ברייתא נקט גם גדיה אחיז כרבנן דאולי בתר רובא ולכן מותר
אף בבהמה. אך באמת א"ל דהרי מסיק הש"ס לעיל דהיכי דלא
אפשר מורה ר"מ דלא חיישין למיעוטא אי"כ הדרא קושיא לרובתי'
למה נקט בחיך ברייתא רק תרנגולת ובע"כ כפירושו דמייירי
באין ממוחין, ולכן א"ס דהש"ס דקאמר דלכ"ע אמרינן רוב מצויין
א"ס מומחין הם אזיל לס"ד בסוגי' לעיל דס"ל אף בלא אפשר
תליא בבין אם אזלינן בתר רובא או לא ולכן י"ל דכ"ע רוב מצויין
א"ס מומחין הן ולעלופי לא חיישין כלל כדקאמר לעיל ועדיף
מרב ומה נקט חיך ברייתא תרנגולת ולא בהמה היינו מכח
דאחיא כר"מ דהייש. למיעוטא. ולדיד' לא מהני רוב מצויין רק
בשוף דהייש דרבנן ולכן מסיק ד"ל דלכ"ע אמרינן רוב מצויין
וכו', אבל לדידן דהמיקא דהייש היכי דלא אפשר שאני מצויין
ר"מ היכי אבל בשרא וא"כ כיון דבלא אפשר אף לר"מ אזלינן
בתר רובא וא"כ כיון דאף אם נדע שהוא מומחה לא ימלט מן
הרוב דבלא"ה דלמא במקום נקב שטט וכוין דסוף סוף מורחין
אזו לכל רובת מהני נמי רוב מצויין א"ס מומחין הם וא"כ טוב
קשה למה נקט ברייתא תרנגולת ולא בהמה בע"כ כס"ד דה"ס
דפליגי ברוב מצויין ולעלופי נמי דלא חיישין הוי נמי רק מטעם
רוב ולכן בברייתא תכריע בין תרנגולת לדיכא חשם עלופי מהני
רוב מצויין ובהמה דיש חשם עלופי לא מהני רוב מצויין ולכן
פסק הרי"ף כן ודוק :

והנה

אחרי הודיע' לנו את כל זאת ראה דא"ל לבא כלל
לדבר הזה רק י"ל בע"א ע"פ דרך הג"ל. דהנה לכאורה
יהי' מוכח מסוגיא הג"ל דלא כהר"ן דס"ל דבהט"ק ב' מיעוטין
נעשה מע"מ דא"כ קשה אן חיך אזלינן בשרא דלמא בתמוקס נקב
קשטו ואין לומר דאולינן בתר רובא דא"כ חיך סמכין על רוב
מצויין א"ס מומחין הן הרי מורחפין ב' מיעוטא מיעוט דטרפה
בתמוקס נקב ומיעוט דאין מומחין ונעשה מע"מ והרי להכשיר
לא מהני רק בהט"ק ב' רובא להדרי יחד ובהט"ק אחד מהם
טרפה ולהט"ק די בחד מיעוט וא"כ כימא דמגטרפין יחד ואיטרע
לה רובא וא"כ י"ל דבע"כ מוכח דלא כהר"ן, אך י"ל דמהני אין
סמיה להר"ן דהך רוב בתמוקס שחיטה נקב הנה זה לא
אפשר ובע"כ א"נו בכלל שאר רוב ובה מורה הר"ן דאולינן בתר
רובא אף דהוי תרי מיעוטא וכדקאמר הש"ס לא אפשר שאני
ולכן א"ס דהש"ס דקאמר דכ"ע ס"ל רוב מצויין אזיל להס"ד
ד"ס לעיל דאין לחלק בין אפשר ללא אפשר ומוכיח מזה דאולינן
בתר רובא וא"כ מוכח דאף בהט"ק ב' מיעוטין אזלינן בתר רובא
וא"כ בכל שחיטה היכי דלמרינן רוב מצויין הוי ב' מיעוטין
ואעפ"כ מהני ומה לי תרי ומה לי תלתא לכן אין סברא לחלק
בין היכא דהוי חשם עלופי או לא ובנ"כ מה נקט בחיך
ברייתא רק תרנגולת הוי לאו דוקא וממילא למ"ל עוד להרבות
בפלוגתא לכן למעט עדיף וקאמר דלכ"ע רוב מצויין הם וגם
לפ"ז י"ל דלעלופי לא חיישין כלל ועדיף מרב כדקאמר לעיל אבל
אין לדידן קיי"ל כחייית הש"ס דהיכי דלא אפשר שאני ולפ"ז י"ל
דבעלמא היכי דאפשר היכי דהוי ב' מיעוטין לא מהני רוב ולכן
פריך הש"ס פ"ג דחולין ודלמא דעוף עמא הוא, וס"ל להרי"ף
דקיי"ל כהך סוגיא דהיכי דהוא ב' מיעוטא לא מהני רוב ולכן
טפי עדיף לומר דפלגי אם אמרינן רוב מצויין א"ס מומחין הם
גם לומר דמהני דלא חיישין לעלופי הוי רק מטעם רוב כי היכי
שיהי' הך ברייתא דמלא תרנגולת מדויק על נכון דדוקא תרנגולת
קאמר ולהכריע קאמי כמ"ס כתבתי הראשון וא"ס ודוק. וזה
ע"ה כנראה בפנ"ד :

ג

מ"ש באות זה לחלק בין נידון הר"ן לדידן דהר"ן לא קאמר
רק היכי דבעינן תרי רובא לדחות הב' מיעוטין כגון התם
רוב כשרים ורוב עהורים ולכן פריך ודלמא דעוף עמא הוא אבל
היכי דמני בחד רוב לדחות הב' מיעוטין מהני דאל"כ הרי גם
הוי מני ב' מיעוטין מיעוט נבילות ומיעוט ערפות ובע"כ כיון
דמני בחד רוב כשרים לא אמרינן רוב א"כ ה"ל מ"ל דרוב הוא
דאם היה מתפלג לא היה עומד לשחוט עכ"ת דבריו. הנה דבריו
לא נהירין לי כלל חדא דהוי נגד השכל והסברא ונתן להימך

דאם הוי תרי רובי אז כל רוב עומד בפ"ע וכדאי לדחות המיעוט
שלו אבל אם הוי רק מרוב י"ל דלא אחי מרוב ודוחה טרי
מיעוטין. ומה דהתם בכניסה וטרפות לא נחשב תרי מיעוטין לא
כמו שדינה ר"מ דבחד רובא תליא מלתא רק אדרבא בתיעוטא
תליא מלתא דאם המיעוט יש לו שם אחד כגון התם נבילות
וערפות מרוב שמה יניהו ומקראו אחד נפקא מזהא חיה חיה
אכול שחינה ח' לא תחיל לכן נחשב אחד וחד מיעוט הוא אבל
התם כחשם דלמא דעוף עמא הוא דהוי תרי שמה, שמה אכול
ושמה טרפה לכן נחשבו תרי מיעוטין וא"כ ה"ל דלמא לא ידע
גם שחיטה ודלמא תתפלג תרי שמה יניהו. וגם לפי דברי ר"מ
ה"ל כאן הוי תרי רובא דמה ענין עלוף לאינו יודע ה"ל שחיטה
וזה הוי רוב בפ"ע דרוב מלתא אלל שחיטה מומחין הן הוי ענין
בפ"ע ורוב בני אדם אין מתעלפין הוי. נמי רוב בפ"ע ו"כ ופשוט:
ג מ"ש בישוב דברי עמנו בדקדוק שלו דמי דקוק לפ"ס לעשות
פלוגתא חקוקה ולומר דלדידן לא חיישין כלל לעלופי ולדיכא
אפילו רוב לא הוי וע"ז כתב מ"ס הנה זה הוי דבר המתקבל
אך מ"ס לתמוה על מ"ס ליישב דלכן נחמנו לומר שלא תתפלג
דאין זה נופל לדין אין ע"א נחמנו נגד חוקת איסור דהכא לאו מטעם
לחמנות הוא רק מטעם חזקה דאלו שיה או דרס לא היה מאכילה
לנו והוי כמו בכזית דמהני מותר כזית בשר, וע"ז תמה ר"מ
הנה דבריו לא נהירין כלל ואבאר לו דעת הענין יותר. דהנה
קטע דעת הסבורין דהייש ע"א נחמנו נגד חוקת איסור הוא מכח
דילפינן מעל פי שנים עדים יקום דבר. ומבואר דנגד חזקה ממון
לא מהני ע"א ולכן י"ל דגם נגד שחר חזקה אין ע"א נחמנו ולפ"ז
כיון דכחוב על פי ב' עדים וכתבו החוס' דלפ"ז בעינן שיהיו
נאמנים בדבורם לכל בלי שום דבר אחר אבל היכי דבעינן עוד
דבר נשואו לא נחשב עדים, ענין בזה תבוא' פ"ב דקדושין,
ולפ"ז מוכח דלשון ע"פ ב' עדים מורה שיהיו נאמנים בדבורו לבד
וא"כ דומיא דהכי ממעט ע"א דע"א אינו נחמנו בדבורו לבד
נגד החזקה אבל היכי דליכא עוד דבר המסייע להאמין לו ואין
הסמכיה על דבורו לבד בזה נחמנו אף ע"א נגד חזקה איסור
ולכן בשלמא שחר ע"ד רוב עושה חמסה לאכול על ידו ואינו רק
מעיד בפיו בזה נתמעט מעל פי ב' עדים ולא ע"פ אחד אבל
היכי דעשין המעשה ע"י מעשה שלו א"כ לא הוי הסמכיה על
פיו רק על ידי מעשה שלו ובה מהני אף ע"א אף דהוי נגד
החזקה ולכן גם בכזית מהני חזקה כזית בשר ו"כ וכוון, ודברי
הר"מ אין נראין כלל. ומה שכתב ר"א תמה שלא תיראו המחברים
כן הנה אין כבר נתיישב בדברי חז"ל פ"ג דחולין אפשר בא אסא
ולא ביערום וכו' :

מה שחמה עלי על מה שחמהתי על הפת"מ דהרי בידו
ליטן לחסר לשחוט וע"ז כתב דלא ראיתי מ"ס הפת"מ
בפתיחה דלא הקשה בבהמה של חס"ז עמנו זה אין בידו ליטן
לאחר לשחוט כיון דשלהם הוא וכו'. הנה זה אינו כלום דלמא
האמת כן ומי הגיד לנו מזה דבהמתה של חס"ז מהני אחד ע"פ
בשלמא כפשוטו הקשה שפיר מלשון הפוסקים דמשמע דרי באחד
אבל בבהמות של חס"ז עמנו מני' דמהני אחד דלמא באמת בעינן
ב' חס"ז. ומ"ס ר"מ פלפול באות זה דני' מ"ס פירש"י תוס' וישב
בפרש"י בפ"ג דניין הלוטב בעיני. והוא דרי כגון ומתקבל על הש"ס
דמ"ס באות זה לדחות קושיתי על הש"ס דלמה לא מהני כן
לדיכא והנה ר"מ נתשך בזה למה שכתב באות ב' כן וכבר
כתבתי דבריו לא נהירין בזה. ומ"ס לתמוה על מ"ס דרוב
מצויין אלל שחיטה מומחין הן הוי חזקה דאחיא מכח רובא וע"ז
כתב דלא נחבו הפוסקים הן רק כבנינות דהתם רובא דחזין
דהרוב כבר איתרע א"כ ממילא החזקה נמי הבאה ממנה איתרע.
הנה זה אינו כלום דבמה איתרע הרוב עפי' מן החזקה דהרי השתא
הוא טריפה וכמו דהרוב איתרע כן ה"ל החזקה וא"כ למ"ל
לעממא דהוי חזקה דאחיא מכח רובא א"כ לומר בפשיטות כיון
דהחזקה איתרע על אזלינן בתרה וכן הוא באמת דעת קל"ה
הראשונים דהיכי ד"אזה זמן מה מהחזקה לא אזלינן בתר חזקה
לעולם ואמרינן כבנינות לעולם וא"כ החוס' דכתבו טעמם דהוי
חזקה דאחיא מכח רובא בע"כ לא נחמי להך כבנא דאיתרע רק
ס"ל כן בל"ה דכל חזקה דאחיא מכח רובא לא מהני, וכן מורה
פסע בשו"ס שכתבו על חזקה שלא נתרברה בשפתה לא אזלינן
בתרה ולמה לא נתרברה בשפתה הרי ע"י הרוב נתרברה חזק
ובע"כ חזקה מכח רוב לא מהני ומדכתבו דכל חזקה שמתע
דכחולס דרין כן וכן מורה עוד פסע לשון הפוסקים בזה ואין להאריך
בזה כי מובן ממילא. הנה את זה ראייתו והשיבו על תלונותיו של
דברי וקלרתי במה דלפטר מחמת עוררתי ושי"ן בתשובתי לנבוב
לאיש ממדינת אונגארין וכן ביו"ד ס' זה שם כתבתי ענין אחר
קל"ה דבריו הרי"ף הג"ל. [ועיין בחבורי לקמן] :

סליו כמחזיק עופה גם יש לו להרגיש דמאס היה מרגון הפחחטרים כבר היה בעל הכפר לוקח שוחט דמאס ולמה לו ליכנס לפרטה דמוקה מזה עלמא הוה לו להכיר כי גנוב הוא אהו לכן נידון כמחזיק שחיטתו אסורה. אבל ר' יאקל כי הוא שוחט דמאס ומומחה ירח שמים ויכר גם לי הטיב וכבר הוא עוסק במלאכת שמים זה כמה שנים ושמן דבר ר' אהו נמלא עליו ודאי אף אם עשה ס' שגוג ולא במזיד וכו' להוליא עליו שמץ דרעו לנעו בעלמא ולא ידעתי למה הולך ר"מ לעבד זה אפלו מבלעדי מכתבו מי שם להבד' מק"ק טארנפאל לשופטים בעיר לא להס די להסלהפקיע א"ע ואך אם כבר כ' לי ר"מ הנה יולה להכריז בשמי שחיטת ר"א אסורה כמתקדם הן ברשיון הפחחטרי"ן הן בלי רשיון אף שחיטת ר' יאקל מה לתבן את הבר. וכרזי כי אין הדבר לר"ך הכרזה ומשפטי יאכלו עניים ויטבעו ומאן יכיב כי משחיטתו ואכלניה משפטי סופרי והמוציא אפי' לעו בעלמא יהיה נידון בזין החושד כבשרים וכו' ואין להאריך :

תשובה

לדבר מו"ח משה ליב בנידון התקשרות השרב דק"ק ויטאמרי.

הנה

כאשר נדרש נדרשתי על התקנות החדשות שטעו עם הסו"ב דק"ק ויטאמרי נדרשתי להודיע לכבודו הרמה אם הוטבו בעיני הנה לא ידעתי מה זו שאלה הרי זה גלוי מאמר סחם ההכרח לא יסובח ולא יגונה אם לא יכלו בע"א ודאי אם ה"י אפשר לללקס לגמתי היה טוב יותר כי הנה מה ששבעו מה יושעו זה כי מפורס בש"ע הדמטור על הדבר א"כ עליו אפילו בשבועה דהוי מושבע ועומד מה"ס, אף חפשי לומר דהסת מייירי בשבועה דלשטבר כגון ששבע שכתב בסכני יפה בזה כיון דא"א להודע אם עבר על השבועה או לא בזה כיון דכבר הוי מושבע ועומד על הר סיני אינו נאמן אבל כמה דשבע להבא ואם יעבור יגלה עונו י"ל כעין שכתבו כל הפוסקים הובא בחו"מ ס' ל"ז גבי יוחא ל"י דלא להוי רשע ולא יסלם דפירס הרשב"ס הדכוונה דלא לקרי' אינסי' לזה רשע וכו' כן ה"י י"ל דלא יעבור דלא לקרי' אינסי' עובר על השבועה. גם מ"ש בחקקה ס"א יראה סכינו לחבירו הרי חבירו חסוד כמותו והו"ל לכתוב להיות מראין סכינו להשוחט החדש שימנו, גם אם יעבור על מה נעשה בסכין של אחר השחיטה להראות לאחר קשה העבר ולסתמון עליו בעלמא הרי הם חסודים לאוד' ועיין ל"ז בש"ך ס' ד', ובאמת זה ימים עלה בלבי אם חסוד על הטריפות אם הוי חסוד על נבילות דנהי דשייחם בלאו מ"מ י"ל לדעת הרמב"ם והתוס' דמ"ל דיש בנבילה גם איסור עשה דובחא וא"כ יש בנבילה לאו ועשה ובטריפות רק לאו בלבד, גם י"ל דבעיני העולם חסוד נבילה מטריפה. ולכאורה יש ראי' לזה ממה דכתבתי דוכא' בש"ס נקט בלשונו מומר אורג נבלות לחאבון ישראל בודק סכין ונותן לו ולמה לא נקט נבילות או טריפות מוכח לכאורה דבטריפות לא בעי בדיקת הסכין ואינו חסוד על נבילות ולפ"ז השו"ב הג"ל חסודים רק על טריפות ואין חסודים על נבילות א"כ לא בעי בדיקת הסכין דהוי נבילה. אף יש להוכיח להיפוך מן הש"ס וחולין ק"י י"ז ע"א דקאמר שם רבא הכל שוחטין חד לאתויי כותי וחד לישראל מומר וקשה למה לא מוקי תרווייהו בישראל מומר וחד כמומר לנבילות ע"כ בעי בדיקת הסכין וחד לאתויי חסוד לטריפות וקמ"ל דבזה שוחט לכתחלה ולא בעי אף בדיקת הסכין ואף לתירוץ הט"ז בס"י א' ס"ק ג' הכא י"ל הדכל שוחטין הראשון דנקט שחיטתן כשירה דמשמע דבעי איזה תקון זה יס' מייירי כמומר לנבילות והכל שוחטין השני דלא נקט שחיטתן כסורה מייירי כמומר לטריפות ובע"כיהי' מוכח דאין חילוק וחסוד יע"א חסוד על זה וי"ע כעת. מיהו למי"ש בחסודה ראשונה לק"ק יע"אמירי שכתבתי דהשו"ב הו"ל דינס כחשודים לאוד' מכה מיהו שחמוט שחיטתן כנבילה א"כ הוי כחשודין לנבילות ובודאי בעי בדיקת הסכין כיון דא"א בע"א ה' הטוב יכפר ויבא בעל כהנס ויכלה את קוליו. דברי ירדו הטרוד וכו' :

תשובה יז

לקיב קראקא למשכיל אחד שמו כמר זאב וואלף פריינקיל ניי.

הנה

מכתבו קבלתי והנה תמתי דבריו ליישב דרי הרמב"ם בה' שחיטה והביאו המתברר בס"י א' סיף ג' דכנסתק שוחט לכתחלה הוא מותר המשנה הולט אל יתרום לכתחלה משום הכרחה ופירשו האחרונים שאחר מנכר והוא העלה והביא מחלוקת כל האחרונים אם כתב כדבור דמי או לא והעלה הוא

והנה בעיני זה אם כתב הוי כדבור הארכתי בזה בעוה"י בחבורי דררי ורזיון ס' ר"י ובהלק שני הארכתי יותר בזה בכמה תשובות ה' יזכירי להוליא לאורה, וכעת נראה ראי' לזה דכתיבה לא הוי כדבור מן הש"ס ע"כ דמגילה ד"ף ח' ע"ב הוה כותבה דורשה ומניה שם כיון לכו י"א ה"ד או דקא משרד פסוקא פסוקא וכתב לה היינו ע"פ אלף דכתב פסוקא פסיקא וקרי ל' ומי י"א והאמר ר"ח וכו' והנה מזה משמע דשפיעא ל'י דאין יולאין קריאת המגילה ככתב דל"כ מג"ל דהבונה דהוי קאמדר פסוק' פסוק' והדר כתבוי להיפוך דכתב פסוק' פסוק' והדר קרי דלמלא הסונה דכתב פסוק' פסוק' וכיון לכו ללאת בהכתיבה עלתת. והן אמת דנס ע"ז חקיקי ל'י דבעינן שטה"י כולה לפינו ע"כ"ס למ"ל להאריך לומר דקאמדר פסוקא פסוקא וכתב לה או להיפוך דכתב פסוקא פסוק' וקרי ל'י הו"ל מ בקיורו חילוקי דכתב פסוק' פסוק' ומי י"א שם וכו' מכו' מוכח דשפיעא ל'י דאין יולאין דברי כ"כ לא כתיב לבטא בפסוקי רק דילפינן זכירה זכירה מעטלק וסס גופא לא נזכר פה רק דילפינן מלא שטחה דזכור היינו כפה ודלמא גם ככתב י"א ובע"כ דכתב לא מהני רק כההוד, ואין לומר שאני מגלה דבעי' פ"סומי ניסא ולכן לא מהני כתיב' זה אינו הרי קי"ל דבזמנה אפילו ביחד א"כ לא בעינן פ"סומי ניסא לאחדים א"כ י"ל ה"ה מ"י דיווא ח"ב בכתב ובכדור באמת לא יועיל כתב וכעין דיש חילוק בזה כמגילה הכתובה בין הכתובים וא"כ ינמא דבאן מייירי ביחוד יולא' בכתב ובע"כ מוכח דכתיבה הוי רק כההודר בלב וכוון דקיי"ל דילפינן זכירה זכירה דבעינן כפה לא מהני כתב ולכן מוכח מזה דככל דבר לא הוי כתב כדבור ודוק. ובעיקר כוונת הרמב"ם היה נראה ל'י דהרמב"ם יסבור דקיי"ל כמ"ד הרהור כדבור דמי א"כ יכול לבדק ע"י הרהור

מסייע לר"ח וכו' ודחה דלמא דאחרמי אחרמי וקשה דקארי לה מה דקארי וכו' לא ידע ד"ל דאחרמי אף לפי הנ"ל ח"ש דהוי דוחק לו לומר דכתבה מיירי נמי דקארי לה דהוי לפרש ובע"כ מיירי דיואל ככתובה לבד ומוכח מזה דכתב הוי כדבורו לפני קריאת התגילה וממילא אסור לכתוב שלא מן הכתב דזה תלוי בזה ולכן שפיר קאמר לימא מסייע ל"י לר"ח מדיואל ככתובה לבד ודחה דלמא דאחרמי אחרמי ומיירי נמי דכתבה וקארי ל"י לח"כ ודו"ק היטב כי הו"א נכון בעתה": א"ת א"ת רשאי להשיבו בקשר לרוב הפלגתו ויותר אין פנאי להאריך בזה גם כידון קושיותו השני" לא שיינתי כלל מאפס הפנאי. דברי ירדו :

תשובה יח

ד"ק"ק סאמבור דהרב מוה"ר יוסף ארי' כהנא ראפופארט נ"י האב"ד בשם ורבר בני העיר :

הנה הניעני מחבר מרביס ושלמים ד"ק"ק הנ"ל בנידון השו"ב ר' אבלי שאפרתי אותו בקיצור אשר לפי דעתי לא הוי כדאי להעלות דברי תורה על ידו וסברתי שמתח בערה במבין מהכות כסיל מאה וגם הלום ראיתי כי היעשתי לראות מה שקרתי וקיימתי מאמרס ז"ל כמה גדולים דברי חכמים שאמרו חכמים וזכרו בדבריהם שמה תמוס וילמדו לשקר כי נודע לי ע"י מחבר הרב מראווח ששלח ידו לפלפל ופסלו מנכ לירוק העדים לזה נתן מכסול שנתעורר ג' להכשירו באמרס כי אחר מן העדים הו"א פסול אס אמנתן אז לא זה לא יעשו אף אני לא באתי לזה כלל רק לדעתי לפסול השומט ח"כ ע"ס שכירים רק רגלים לדבר ובפרט ע"א ע"ס רגלים ל"ד מעשירין אותו כנראה מדברי מהר"ק הביאו הש"ך ביו"ד ח"כ ב' וכן כתב התב"ש דער אחר חזקן לפסלו ביש רג"ד. והנה שורש דבר זה היה נראה דיש לזה מקור לזה מן הש"ס וזמן התורה דהרי בסוטה נאמן ע"א שנתמאה כיון דיש רגל"ד דקיינא לה ונסמרה ח"כ ה"ה בכל דברים הוי כן, מיהו זה יס לרמות דשאני סוטה הדיחה אסורה בלא"נ מספק לכך מהני העד לאוסרה בודאי משא"כ בזה דהשומט עד הנה היה בחזקת היתר י"ל אף ברג"ד לא מהני ע"א לפסלו. מיהו נראה כיון דשיקר דבר אנו דנין על הבהמה אס נשחטה כהונן אז לא והיי לבמהם כי חזקת איסור ואין לנו להסירה רק ע"י השומט הזה והרי השומט הזה יס עליו ע"א האסורו וגם הוי רגל"ד ח"כ היינו נאמן כיון סוטה לכך ע"א נאמן בזה וגם מה דאין ע"א נאמן לפסלו אדם הוי מנכ חזקת כשרות דאליס וח"כ ברגל"ד עכ"פ אימרת חזקת כשרות שלו וכעין שכתבו הפוסקים בני ספק קרוב לו ספק קרוב לה וכן כתבו המוס' בפ"ק דגדה דלכך ליכא בסוטה חזקת כשרה מנכ דהוי רגל"ד וכו' וח"כ כיון דע"י רגל"ד אימרת חזקת כשרות שלו שוב הוי לכתב חזקת חזקת ע"א דהיי לכתב חזקת ע"א נאמן. ועוד ע"א במקום חזקה הוי איבעיא דלא איפשטא וכת' הש"ך בסיומ קכ"ז דאולינן לחומרא וח"כ קשה למה לא יהי ע"א נאמן לפסול אדם כיון דמעמד על גופו ואס הו"ב הוי נאמן אפילו נכד שניס כיון דמעדין על הגוף העדים וכדמוכח בסוגיא דער זונס ח"כ ה"ג נכד' העשירי למה לא יקי' נאמן ויחוש לחומרא דע"א נאמן נגד' החזקה ויהיה נאמן נגד חזקת כשרות של העד, וי"ל כיון דרוב ב"א כשרים שהוי כרוב ונגד הרוב ודאי אין ע"א נאמן דרוב עדיף מחזקה וח"כ מניח בליכא רגל"ד כי ביש רגל"ד ח"כ עכ"פ ילא מן הרוב בכך שברוב ב"א ליכא רגל"ד כי הק' ודומה למ"ס התב"ש סי' כ"ט וכיון דילא מן הרוב שאר רק חזקת כשרות שלו וע"א נאמן נגד החזקה לחומרא. והנה הראיתי פנים לדעת מהר"ק והתב"ש ובלא"ה אין דבריהם לרביץ חזקת והדין ק"ו אמת דע"א ורגל"ד מהני והנה זה לא יכחשו כי לפי הנב"ע שידרו וגם מה דנשמע קול הברה בעיר מבצר זה לא יכחשו אדם דרגל"ד הוי ע"ר אבלי ובצירוף ע"א נאמן לפסלו ומכ"ש דיש הרבה בני אדם שס המאמינים לרבי העד דמהימן לכו כפי תרי ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו. וגם נראה לי עוד דא"ל לבוא לצירוף עדים כדעת הרב מראווח רק אף בלי צירוף מהני כה"כ וי"מ היכי דהעדים קרובים יחד לזה מהני מעטס צירוף מ"מ מהני כל חד בפ"ע כאשר אבאר. והוא דהנה המהרש"ל ומהריב"ל החולקים על המחבר ס"ל דאותה בהמה המהי אסורה לכל אדם בלא ע"א העיר ששחט שלא כהונו והוא נכחשו והנה להבין הטעם חלקן בין אותה בהמה לאחרת הרי גם לאחרת דהיי חזקת איסור כמו זו ולומר אולי עשה תשובה הוא דוחק דהרי בזה בעיני עדים דעשה תשובה כמ"ס בחומ"ס סי' ל"ד, אף לדעת נראה לי טעם נכון דהנה הראשונים הקשו למה אמרינן רוב מצויין אלל שמיטה מומחין הן ומ"ע לא נימא שמוך מיטוטא לחזקה יע"ש

אך ס"ל דשיקר הטעם דהרהור דמי היינו מנכ כל הראוי לביאה אין ביאה מעכבת בו ואין קדור לביאה ביאה מעכבת בו וא"כ בשלמא בני סיבול לדבר הוי כהרהור כדבור ואף בעל קרי נהי דאפור לדבר מ"מ יכול להרהר דהרי כתבו המוס' בסוכה שאף מה דהוי דרך איסור נקרא בידו ח"כ ה"ג עכ"פ ראוי לברך כדבור לכך הוי גם כהרהור כדבור דמי וח"כ באלס כיון דעכ"פ שומע וא"כ יכול לשמוע הברכה מתאר זה נחשב כדבור דשומע כשומע גם לי דין שלימות מה שכדורו מנכר הוי כאלו בעלמו מנכר לכך גם כהרהור מהני ומיירי הרמב"ם שמהרהר הברכה ולכן ח"ל לפרס דפשיטא דהוא יודע כשאר שומט דלירך ברכה כן ודאי האלס נמי מנכר כהרהור, אבל חרס כיון דאינו שומע ח"כ ח"א לו להיות שומע מתאר גם חרס אין לו דין שלימות ח"כ אין ראוי לביאה לריבוי לכך ביה כהרהור לאו כד"ד לכך אינו שומט לכתחלה. כן נראה נוף כוונת הרמב"ם מחילוקו. ולייבב דלא יסתרו דבריו המשנה דתרומות דאלס לא יתרוס י"ל כך דיש לנרף בזה דברי הט"ז שמתלק בין ברכת השמיטה לברכת הפרשת תרומה דסס הוי על נוף המלוה ואינו שייך בכל על אבל שמיטה הוי ברכת הוראה ושייך בכל זמן, וא"כ י"ל בזה דהרמב"ם ס"ל דגם אלס כיון דאינו יכול לדבר לא נחשב ראוי לביאה ואף דיכול לשמוע מתאר זה אינו בידו רק ביד אחר אולי לא יראה האחר לברך רק ס"ל כיון דמתחלה קודם שנתמק הוי ראוי לברך בפה ואז הוי נחשב לו כהרהור כדבור והי' יכול לברך כהרהור נהי דעשבו שמתק לא אבד דהוי ולא נשמה דהוי ויולא כהרהור ככתחלה אף זה לענין ברכת השמיטה ולשאר דברים דהמה חייבין בכל עת ובכל עשה ותמיד הס שויס ח"כ כיון דמתחלה היה יכול לברך כהרהור אולינן בחר מעיקרא (ומצורף לזה כיון דהשחא נמי ראוי ע"י שומע כשומע ותחלה הוי ראוי לברך בעלמו נחשב גם עתה ראוי לביאה ואינו יולא מחזקה הראשונה כיון דמתחלה הוי ראוי לגמרי ועתה נמי ראוי ע"י שמיטה אינו יולא מדין הראשון. אבל להיות מתחלה ראוי לביאה ע"י שמיטה מתאר זה לא אמרינן ושאני לאוקמא אחזקתו מלביאו ולי חזקה ודו"ק היטב) לכך בברכת כשרות דשייכא בכל עשה ובכל זמן כיון דהוי ברכת הוראה לכך ביה אולינן בחר מעיקרא וכיון דמתחלה הוי ראוי לברך כהרהור גם עתה דינו כך לברך כהרהור אבל בתרומה דהוי ברכת המלוה זה אינו חל רק בשעה ששומע המלוה ולא אולינן בחר מעיקרא, ולכן השחא כיון דהוי אלס ואין ראוי לביאה אין די כהרהור לכך לא יתרוס ומרס דהוי כן ממני אמו ותולדותיו הוי מעולם ראוי לביאה לכך לא הוי ביה הרהור כדבור לכך גם בשמיטה אסור ודו"ק. ולכן דקדק הרמב"ם תחלה כתב מומחה שנתמק משמע דתחלה היה יכול לדבר ובוה כתב שומט לכתחלה אבל ח"כ כתב מי שאינו שומע היינו מתולדה אין אסור לכתחלה וי"ל דהמטעם דאלס לא יתרוס מיירי ג"כ באלס מקטנותו הוי מתולדה אבל הרמב"ם דמיירי בנשחטק ח"כ בזה מתיר לכתחלה. ואף דהרא"ש הסכים לדבריו והרא"ש פוסק דהרהור לאו כד"ד י"ל היינו רק בק"ש דאורייתא אבל בשאר ברכות ודאי הוי הרהור כדבור כמ"ס האחרונים וכן נלמתי בשאגת ארי' סי' ל"ז שכת' כן דבשאר ברכות י"ל אף להרא"ש הרהור כדבור דמי, גר ורגל לומר שס תחלה לדעת הרמב"ם דקיי"ל הרהור כד"ד יע"ש ולכן ח"ש גם דברי הרא"ש דהוא מיירי בנשחטק לכך יכול לשמוט דיואל כהרהור והמשנה מיירי אס היה אלס מתחלה אז י"ל תרומה שאני דבחר השחא אולינן. כ"ל ודו"ק היטב.

והנה עוד השקפתי וראיתי שבהענין דברי הט"ז דבשמיטה שייך לברך אחר דהוי ברכת הוראה ולא בתרומה אף פירושו דחוק לומר דהרמב"ם מיירי במנכר אחר דהא כל כהאי הוי"ל לפרס אף הכונה בראמת מנכר כהרהור כד בשמיטה כיון דאלו רנה שיברך אחר והוא שומע נהי ע"י מותר שוב הוי ראוי לביאה וח"כ מעכבת בו לכך דיו כהרהור ובוה הרהור כד"ד אבל בתרומה כיון דאחר מנכר והוא אלס ואין יכול לברך ח"כ הוי אין ראוי לביאה ושוב כהרהור לאו כד"ד ולכן ראוי לכתחלה בלי ברכה ודו"ק היטב. והנה שבת וראיתי דמי"ס לעיל ראה תמנילה דכתב ל"ל הוי כדבור אינו ראוי ד"ל דוראי להס"ד דלא ידע מהך דר"ח דאסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב באמת הוי ס"ל כתב לא הוי כדבור וממילא אינו בכלל דברים שכתב אין אות ראוי לאמרו גם הכתב אלל כיון דמי"ס לר"ח דאסור לכתוב אהת שלא מן הכתב ממילא מוכח דכתב הוי כדבור ולכן הוי קרוב בע"פ כיון דאין הספר כתוב לפניו לכך אסור לכתוב שלא מן הכתב ומוכח דכתב הוי כריבוי ודו"ק היטב. ובוה ח"ש מה דקשה דקאמר שס לימא

מה שחילוק ולפענ"ד נראה לומר עתה אחר כנון לפענ"ד דסמוך מעוט לחוקה לא חמירין רק היכי דהמיעוט וחוקה הוי בד"ח כנון רוב חוקות מעפין בעייה ומיעוט אין מעפין דהחוקה הוי בעייה דיש לה חוקת טהרה והמיעוט והרוב כמי הוי בעייה אס עפחו בהאי אור לא , וכן ברוב שנים מתעברות ומיעוט מפילות דהך דמה דהאשה מותרת ליבס ואסורה לשוק הוי מכא הבעל שהוא עיקר חוקה שאין לו צניס כמקודם וא"כ המיעוט נעבד כן דמיעוט מפילות ואין לו זרע קימא והוי המיעוט והחוקה בעינין אחד לכך מלטרפין להרדי משא"כ בשוחט החוקה הוי צבהמה חזוקת שאינו זבחה והמיעוט הוי בשוחט שאין מומהין ולכך אינו בעינין אחד ובוף אחד לכך לא חמירין סמוך ור"י לפענ"ד . וכא"כ כתבתי בשבחה להאונאריין ליישב דברי הרבי"ם דס"ל דגנב וכו' חוקות לא אולינו בחר רובא מוקוסיות הנו"ב וכתבתי כן לחלק דהרבי"ם לא מיירי בב' חוקות לנוף אחד ומזמני' גם כפרי עץ הדד' שלי וכן י"ל בזה . ולפ"ז נראה לומר דהרי הוי ספק בש"ס אולי ע"א עדיף מחוקה א"כ נהי דלא איפשטא מ"מ אף אס חוקה עדיף מ"מ לא גרע ע"א ממיעוטא וא"כ הרי עיקר חוקת כשרות כל כל ארס הוא מכא דאולינו בחר רובא דרוב בני ארס כשרים וא"כ אס ע"א העיד עליו שחטא שלא כהוגן הרי ים חוקת איסור דבהמה וגם ע"א ולא גרע ממיעוטא והרי העיד העיד דהן השחיטה שאינה כהוגן א"כ בזה הוי ענין אחד ע"כ לו יאה ליעוד גרע מחוקה ע"כ כמו מיעוטא הוי וסמוך מיעוטא לחוקת איסור ובכאן הוי בע"א לכך לא מהני הרוב דב"א כשרים הס אכל לעינין שאר בהמות הרי העד אינו מעיד עליהם שהם אסורין רק על השוחט הוא מעיד שהוא חסוד א"כ טוב אינו בנוף אחד ולא שייך לומר סמוך מיעוטא לחוקה לכך טוב אולינו בחר רובא דרוב צ"ח כשרים הוי , ואף אי נימא דהרבי"ם סבירא ליה בב' חוקות אף דהרוב בנוף אחד נמי אליס מרוב מ"מ הרי זה טוב אינו ברור לנו דע"א הוי כחוקה והוי בעיא אולי גרע מחוקה וא"כ כיון דספק אס דומה לב' חוקות טוב אולינו בחר רוב בחוקת כשרות של השוחט לכך שאר בהמות כשרות . וזה ענין כנון לחלק בעוה"י . ולפ"ז תינה צעד הראשון אכל אס א"כ מעיד ע"א נמי עליו א"כ ע"כ עד הראשון יאכל מכלל הרוב ואימרת הרוב טוב מהני עד השני להלטרף עס חוקת איסור דבהמה ואסורין כולם ואף בלי לירוק חוקה דבהמה כיון דעכ"פ ע"י הראשון אימרת חוקת כשרות שלו טוב נאמן אח"כ ע"א לאסרו ולא בעינין לירוק רק כ"א שפ"ע מעיד וי"מ למה דברים בזה . והנה כאן נחמת הרגל"ד דבר"ם על ר' אבלי גם מבעול הכתב שהיה ביניהם ועבר ע"ז כמה פעמים מוכה דהוא מקלי דעת ולולי ע"א נמי ראוי להעבירו ומכ"ס בהלטרף מרוביהו וגם מפני הקול לכך הרי דרין ברור ששחיטת ר' אבלי אסורה והיא כנבילה ממס וחליה לאכול משחיטתו דכל עדעור ועדעור לכדו די לפסלו ואף כי כבולם . דברי ידירו וכו' :

תשובה יש

להרב מ"ה זאב וואקף הויך גילערענטער אב"ד דק"ק קראבאבא סמוך דבוקארעישט .

גורס ור"י דיש בה ריעותא צבהמה זו רק מכא דבעולס שניס בזה שרכות ומכ"ס בזה דלנו רואין בעוף זה ריעותא שלעישו אומה וזה גורס נקיבת הוטס ואנו עמוין ריעותא זה בידים ודאי הוי הדקיה חייבת ועיין בש"ך סי' ל"ב ס"ק כ"ב ואף להמח"מ לובלין תמיר דיעבד בהשליכו הרשעים היינו רק אס השליכו בשוגג ושכחו הדבר ורק ע"ד המיעוט אבל לעשות כן במזיד ולפעמים הרבה ודאי הוי כמבעל איסור במזיד כמ"ס הש"ך במו' ל"ט ס"ק ו' בני ריאה ופברט שט"ז יעשה כן ודאי הוא קלות מאוד ושחיטתו אסורה :

נ

בגדון השטר מניחה של חמץ שכת' בשלימות בעל החמץ והוא עלמא החתים שמו עליו הנה זה מפורש במקור חיים הפ' דחמימות השליח לאו כלום הוא ואף לריך לפלול דברי ר"מ כי אף אי נימא דלמ"ד החמץ ה"י מושיל השליח דהקנה לו החמץ עפ"י דברי הע"ז במו' תל"ד ואף דדברי הע"ז תמוהין כמ"ס בתמ"ח מ"מ איני יעבתי דבריו בהגורו לה"פ ד"ל דהוי כמכרי בהונה מ"מ היינו רק בנוף החמץ אבל הקרקע ודאי לא נקנה רק בשטר ולא סמכא דעתיה רק בשטר ושטר זה אינו ראי' ולא קנין כיון דלא חסס כל העובר וכיון דהקרקע לא נקנה טוב החמץ אף אס נקנה הוי עכ"פ כפקדון בבית ישראל בחאריותו דהנכרי לא ישלם לו אס יהי' נאכד . גם יכול הקונה הנכרי לבעול כל המקח ד"ל כיון דקנה ביחד אינו קונה זה בלא זה כמ"ס בחומ"ס סי' רט"ז דמות בלא הלך החמץ דינו כדיון חמץ שפ"ע ואף שה"י שוגג לא חמץ וגם אס הוה הפ"מ א"מ הוה חמץ רק לבעול ברוב בביתו כמ"ס צפ"י בשבחה שכתבו האחרונים בשמו, גם מלך שכתב שמרנו לו חלוטין ואין בידו למכור לחלוטין דהוי רק מושכר לו לכך החמץ דינו כנ"ל , והשוחט הזה ראינו שהוא ע"ה גדול ודאי נראה לאסור משחיטתו כי שאלין הש"ס והש"ע מותר בש"ס משתפק ושאלו אין הוגנים שאלין והכל לפי העת . והרי לפי דברי הש"ע מי שחשוד על הגניבה אינו חשוד על השחיטה ונאכל עתה שחיטת הגנב ובזה ודאי כי לפי פירלת הדור לריך שפירה ונדד ימורה לכך חס להזכיר מלאכול משוחט ע"ה כזה ובפרט דהל' שחיטות מליין בעת ללמוד מהס . וזהו סוף דבר הכל שפ"ע דבחדר מטעמים ה"ל משחיטתו אסורה כנבילה ממס כבולן בכל הלין פעמים ה"ל לכך חדלו לכס מלאכול משחיטתו ותזכו לאכול מסעודתו י"מ ולהשומעים יונסס ותבא עליהם ברכת טוב כנפש המעמיר וכו' :

תשובה כ

לק"ק פירקאמין להרב מ"ה יעקב אב"ד דש"ס .

הנה

ע"ד הממלוקת בידון הש"כ הנה ראיתי משוכחו שהאר"ך בזה ולבני לא כן ידמה לכל דבריו . הנה אס כי מדינא די בשוחט אחד מ"מ הוי ודאי מלוג מן המובחר להיות ב' וכמאמר הכתוב טובים השנים מן האחד ואש"פ שאין ראי' לדבר זכר לדבר מה דאמרין בפ"ק דיומא כיון דעבדין ליה לרה כ"ס דוריו עפי וכבר כתבתי מזה יומר באריותו ביהומי בק"ק בא"ד בשנת תר"צ לק"ק ממעליקן לזה ודאי הוי מנהג כשר וישר להיות ב' שוחטים . והנה מה שהאר"ך רוי"מ לפלל בענין חקירת הפ"מג בש"ז דלמה יהי' די באחד רואה אותן הנה דלוג אינו ענין לכאן דלטו מדינא אנו אומרים שאין די בע"א ודאי מדינא די בשוחט אחד רק המלוג מן המובחר להיות ב' . והנה ראיתי במכתבו שכתב דהרמב"ם למד דבשוחט וקטן וחרס די באחד רואה אותו ממש בש"ס חולין דף י"ב דאר"י בראה אחד ששחט אס רואהו מתחלה ועד סוף מותר לאכול משחיטתו וכו' . והוא שגגה ולא ראה רוי"מ דברי החומ' בפ"ק דנישין שכתבו דבשחיטה לאמן מכא דהוי בידו ואף שא"י שחוט יכול להשכיר לאחרים ששוחט יי"ע"ס א"כ מפורס הויכך מדבריו דמתי שא"י ה' שחיטה אין ראי' להסס מהני מנהג דבידו להשכיר לאחרים והפמ"ג שפיר הקשה דבני קטן לא מהני בידו כמ"ס בט"ז סי' קכ"ז דבדארורייתא אין הקטן נאמן אף דהוי בידו כן כתבתי בילדותי בגליון הפ"מג שלי והנה העומד צ"כ אף דהוא נאמן כמה שבידו כיון דאין שוף בידו לא . שייך לומר דהוי בידו . והנה מה שדלה לומר רוי"מ דלכך נאמן ע"כ כיון דעכ"פ אימרת החוקה דברי חז"ן שמתה וא"כ על אימרת החוקה ים כאן ב' השוחט והרואה ושוב על דשחט בהשכר די ע"א כיון דהחוקה אימרת , גם זה אינו דגסה בשלמא לפימרת רש"י דס"ל אס דבהמה כתי' בחוקת איסור עומדת היינו בחוקת א"מיה היה מקום לדבריו ד"ל חוקת א"מיה אימרת אלו אנו נמשחין הכל לשיעת התום דמ"ל דחוקת א"מיה ליכא דעכ"פ מתה ואין מחזיקין מאיסור לאיסור רק בהונה חוקת שאינה זבחה והנה חוקה זו לא אימרת כלל ומתה הוי ריעותא לחוקה

ז' ונס לשיטת רש"י אין לדבריו מקום להגה דברי הפ"י לא שייך להידי דאיתרע החזקה לא הוה חזקה אלימא ריק אס אזו בזאין אמתה למזר רק מכה חזקה חלשונה בזה שייך לומר דחזקה זו אימיה אבל לשיטת רש"י דבש"כ יורה דחזקה אמ"ה ליכא דהרי מתה רק ס"ל לרש"י דמחזיקין . מאיסור לאיסור וא"כ מה בכך דחזקה אמ"ה נסתלק הרי עכ"פ עד הנה ה"י חזקה-חלימתא רעד הנה ה"י בחזקה איסור אמ"ה וא"כ מעתה מחזיקין ממנו לאיסור נכילה זה לא אימיה לכך אין לתרומו מקום :

והנה

בענין זה מוזכר אילני בכמה מקומות אין פניא לעמוד עליהם אך שלא להיות בהמ"ד בלי חידוש נלפע"ד כעת דבר חדש דהרי מוזין דהש"ס פרק האשה רבה במכילא ל"י אס ע"א נאמן נגד החזקה הרי דיש סברא לומר דע"א עדיין יומר מחזקה וא"כ הוי דמסופק דלמא להיפוך דחזקה עדיפא מ"מ ו"ל היינו דוקא דחזקה דאין ביד אדם למלקו רק ביד הבעלים עיין בר"פ האשה רבה דהכל נקט שם רק הני דאין ביד אדם למלק החזקה רק בבעלים תליא מלמא ו"ל כיון דסתירת החזקה אינו רק ביד הבעלים כן ה"נ נאמנות למלק החזקה אין שום אדם נאמן רק הבעלים . אבל בחזקה דביד כ"א למלקו כגון בשמיטה דהרי אס כל אדם שחט בשמט חבירו השמיטה כשירה וא"כ כיון דביד כ"א למלק החזקה אף בלי הסכמת הבעלים ואף אס מוזה אס שחטו שמיטתו כשירה לכך בזה כל אדם נאמן עליו ונחשב כידו לשחטו או ליתן לאחרים לשקטו ואף לכאורה אינו בידו כיון דהחזקה לא תליא ביד בעלים רק ביד כל אדם לא אלימא החזקה ונאמן ע"א , ורש"י לזה יו"ה להרמב"ם מפ' האשה רבה דנקט שם הש"ס כמה גווי כזה ולמה לא נקט השמיטה י"כ אס השעט בשמיטה מכה דבידו לשחוט או ליתן לאחרים ואס אין בידו הוא גופי' מלי' כדקאמר כן בשאר עניינים בש"כ דבשמיטה לא בעינן בעלים דוקא ורש"י גדולה להרמב"ם ודו"ק והבן . מיהו זה אס לדינא אבל דרך מנהג מן המובחר ודאי טוב להיות שנים כמ"ש לעיל :

והנה

מ"ש ר"מ דבני העיר טוענין כיון דהוי בידם ליתן לזכא שרייניש אין לו טענה על המומר ור"מ דזהה ס' דלא שייך בזה י"ד בעה"ש עה"ת כיון שארייניש עכ"פ ליתן לאחר ודומה למ"ש ש"ך כבי' ז"א בחו"מ , הנה אין העניינים דומין דרס עכ"פ מתיוב הוא ועומד ליתן לזה או לזה אין בידו לפזור מזה ונס חל עליו החיוב מכבר שכבר הוא חייב אבל בזה הרי בידם שלא לשחוט כלל ולא יתנו-לא לזה ולא לזה ואף אס יתנו כעת אין עליהם שום חיוב בעולם עדיין וא"כ אין עיקר הספק על שם חיוב ממון רק הספק נופל אס שמתבדו בני העיר להשחוט שלא יקחו אחר אי לא נשתבדו לו וא"כ הוי עיקר הספק על גופס אס נשתבדו לו או לא נשתבדו לו וזכיר ה"ס המחזיקין בעלמס הש"ב נקרא בעל השטר וידע על התחטוב' ונס בכל מקום דהוי ספק הוי פסידא דפועל כידוע . מיהו בלא"ה אין דבריהם נכונים בזה דלשון השטר נמנה להיפוך דדוקא א"י ה"י מנרעוהו כ"ס מחוייבין ליתן לו ששה רייניש אבל אס יהיו מותרת הוי שלו ואין בידם למלקו בששה רייניש . מיהו מטעם אחר הדין עם בני העיר דהרי מלא אחרת בו זמן כזה ה"י בנייהם דהרי אחרת רק סתם והרי פורטם בח"מ סו"ס' דהכי דנכתב סתם אפילו שעה אחת במשמע רק כאלו כיון דכתוב . נכתב שני שינוי לו גו"י רייניש לשנה כיון דמזכר בו שנה א"י לרמותו תוך השנה כמ"ש בחו"מ שם אבל אס כבר עבר עליו שנה יכולין אה"כ לשנות כיון דלא מזכר בו על עולמית ואף שכתבתי בספרי דעתה הוי כפירש על עולמית כיון דהמנהג כן אך שלל לדמותו לגמרי א"כ במקום דהוי רק א' שחוט ומתחלה גם הוי ב' שחוט'ס ונס נהבו בכל המקומות להיות ב' שחוט'ס א"כ ממ"ל אס לך בחר עיקר הדין הרי לא פירושו זמן ואס נאמר דכוונו על דעת המנהג הרי שוב כיון דהמנהג הוי להיות ב' שחוט'ס הווי אדעתא רק שלא לדמותו לגמרי אבל לקבל עוד א' ה"י יכולין כפי המנהג . ולכך דרעתי ודאי שיהו נחלקין בני העיר שמקלתן יקחו שחט אחר אס אין ביד אדם שם ויפה דיבר ר"מ אך לקבל עוד ש"ב אחר לכלל העיר זה נכון לפענ"ד . והנה מ"ש מקאת בני העיר שהש"ב הוא מממיר זה א"א לי לדעת רק תלוי בדעת הרב המורה ובידו אס הוא מממיר בחומרות ימרות רחוי להעבירו כי התורה חסה על ממונן של ישראל ועיקר התרת הסכרות הוי מכה זה והכחו טבחה . שתלי ואומניו דפשטי מסלקינן להו בלא התראה דהס מותרין ועומדין ובודאי להחמיר הדבה ממה שבבואר בספרים הוי כמו פשיעה אס רואה יממיר לעמנו ולא לאחרים אך זה אפשר לתקן להתרות בו שסוס הוראלא לא יורה שם שאלת הרוב ויראה הרב אס מממיר ביותר או לא ואס בשביל שחש זה א"ל לקבל שחוט אחר אס רוי"ס לקבל עוד אחד להסירות יתיירא יכולין לקבל ואין ביד השחוט למחות בהס . סוף דבר הכל

תשובה בא

הנה זה שחזר ושאל על דבריו במ"ש דאין ראי' להרמב"ם מן הש"ס דף י"ב מכה דברי החוס' בניטין דבידו ליתן לאחרים לשחוט ועו"י כתב שלא בזינן כוונתי על מה הוי כוונתי דבידו ליתן לאחרים אס על השחוט או על הרואה הנה באמת יתכן להיות הכוונה על שניהם אס על הרואה ומיירי בבהמה של הרואה שראה אחר ששחט בהמה של הרואה או של הפקר בענין דהוי ביד הרואה ליתן לאחר לשחוט , או דבע"כ מיירי דהרואה יודע ה"ל שמיטה דאס גם הוא אינו יודע א"כ הוי נמי מלמא דלא רמי' עליו ולא אדעתיה ולמה נאמן ובע"כ דמיירי דהרואה יכול לשחוט א"כ הוי בידו לשחוט בעלמא ומש"כ הרמב"ם דנקט בחס"ו ששחטו בפני יודע ה"ל שמיטה ודקדק לפרש בפני יודע ה"ל שמיטה ולא כתב בפני הבע"ד יודע ה"ל שמיטה משמע אף דאין הבהמה שלו מהי . ועוד אס הנהגה שלו מה קפ"ל פשיעה נלמא לגבי עלמא דהבעלים לאמניס על שלסה ובשלמא הש"ס משיי שפיר דקמ"ל דאפילו שחט סימן אחר יפה מ"מ חיישינן על השני אבל הרמב"ם דלא נקט כן פשיעה דהבעלים לאמניס על שלסה וכדפריך הש"ס שם פשיעה ובע"כ מיירי דאין הבהמה של הרואה דהנה אדרבא לכאורה ה"י ראי' מן הש"ס להיפוך דאין ע"א נאמן בכה"ג ממה דפריך שם פשיעה ורש"י כתב שם וז"ל פשיעה דרעה מותר דהא לא שיה ולא דרס ולא ראה אסור שמא שיה או דרס עכ"ל הרי דמשמע מדבריו דדוקא אס תרוייבו הוי פשיעה קשיל ל"י אבל אס הוי בחד ל"ד רבותא לא הוי קשה ל"ד ד"ל דלא נקט דהרי וא"כ קשה למא פריך הרי י"ל דמיירי דיודע עלה גמר וקמ"ל בש"כ מותר אף דהוי חר מ"מ נאמן אף לדיוו בידו ובע"כ מוכח דבדאי בידו א"נ ובע"כ מיירי בבהמה שלו ולכך פריך פשיעה . ולדעת הרמב"ם דמ"ל דבדאי בידו נמי נאמן ע"א בש"כ לרי"י ליישב דקושיות הש"ס הוי אס רק זה הרבותא דנאמן אף בפינו בידו א"כ הוי עיקר הרבותא חסר מן הספר והוה ליה לפרש דמיירי שאין הבהמה של הרואה ומלמא פירש בר זביחה ודכונמכו מן הש"ס ממה אבל הרמב"ם דנקט רק דין זה אס שחטו בפני אחר שיודע ה"ל שמיטה ודאי דקשה עליו קושיות הש"ס אס האחד ראה ויודע ה"ל שמיטה פשיעה דכשר ובע"כ דמיירי בזאין הבעלים הרואים רק אחר ומשמע זה מלשונו כ"ל לכך הקשה שפיר הפמ"ג . ואף אס נאמה דהרבותא הוי דהוי מ"ד דלוינו פירש בר זביחה ודכונמכו מן הש"ס ממה דלא פריך על המשנה דכולן ששחטו ואחרים רואין אותם שמיטתן כשירה ולמה לא פריך פשיעה כנוו בדה"ב ובע"כ דקמ"ל דהוי ס"ד דלוינו בר זביחה וז"ל זה הוי רבותא דהרמב"ם , מ"מ מלשונו ודאי משמע דמיירי שלא כתב שחטו הבעלים מדהתנה רק בפני מי שיודע ה"ל שמיטה ור"ל כתב שחטו הבעלים א"כ מוכח דגם בלא ראי' נאמן ויפה הקשה הפמ"ג . והנה אס בעינא מלינא לתימר דהשוחט הוי בידו לשחוט ע"י אחרים ומ"מ ר"מ דהרי מלמא דלא רמיא עליו דאינש לאו אדעתיה נראה לי דהנהגה שם הוי רק דרבנן ודאי מן התורה לא חיישינן לזה רק כל שחט שיודע מן צבירור נאמן והך מלמא דלא רמי' . עליו דאינש הוי רק דרבנן וא"כ ממ"מ מן התורה נאמן השוחט שלא שיה ודרס והוא נאמן מכה דבידו ליתן לאחרים ועל חשש דרבנן שוב נאמן הרואה כיון דכבר י"א ממחזקתו מן התורה גם דרבנן לא אזלינן בחר חזקה כמ"ש הר"ם בפ"ב דמקואות . והנה אס נאמן כדעת החו"ד דהי"ד דהתמיל לעשות בו מעשה להשמיט לא שייך ע"א חזקה איסור פשיעה דא"ש בשלמא בחס"ו וכדומה דלוי הרואה לא הוי ידעינן כלל אס התמילו לשחוט שפיר הוי אחזקת איסור גם י"ל בהס אף אס ראינו שהתמילו לשחוט כיון שבהס רוב מעשיהם מקולקלים א"כ בזה מודה החו"ד דהוי כלא התמיל לעשות בו מעשה התכסה דהרי אדרבה הוי רוב להיפוך והוי חזקת איסור ממס אבל בבבול הוי שאינו יודע ה"ל שמיטה עכ"פ לא הוי רוב מעשיהם מקולקלים ויתכן שישחט שפיר א"כ על התמיל שהמיטה נאמן השוחט בעלמא דעכ"פ התמיל לשחוט ועו"י נאמן דהוי בידו ליתן לאחרים ועל גמר שמיטה שוב נאמן הרואה כיון דעכ"פ דמיירי לשחוט פשיעה איתרע חזקת האיסור ונאמה הרואה ודו"ק היטב כי נכון הוא בעשה"ה והנה כעת נראה לי עוד די"ל דמיירי דהשוחט אומר ששעה כמו שיאמר

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה כג כד ותשובות

ה' כתוב בהכתב שיאמרו ירו לזביחה כנבילה והוי מתפיש דבר האיסור ואין זה נדר :

והנה מ"ט ר"מ ש"ס ששאלו על מ"ט שיש ע"ז עדים שנשבע בפועל וע"ז שואלין הרי אני כותב בטעות"ד דהקורא מתוך השטר אין זה שבועה בפועל דהוי רק כלומר מן הגמרא הנה הכל יפלה פיהם ויפה השיב ר"מ דרואי הכל לפי הענין אם נעלו רק לקרות מ"ט בו אין זה שבועה בפועל אך אם נזמין לו לקרות כרי שיהי' שבועה ממש ודלאי הוי שבועה כנבילה אלא"כ אם הוי לפני ג"ע ממס דנשבע בפועל ודאי אין אחר עדים כלום וימנן להיות דנשבע ממש חוץ קריאת הכתב או עכ"פ נזמין לו לקרות בפירוש כרי שיהי' שבועה בפועל ואין אחר עדים כלום ואף אם יאמרו בהם גם העדים אין חזרתם כלום כיון דהגידו שוב אין חזרתם ומניין לך ודאי שמיטתו אסורה לכל העולם כן נראה לי :

תשובה כה

לק"ק פעטשניזין הסמוך לקאלימייא אהרבנים דשם.

הנה ע"ד שאלתו על המנהג הרע שהי' עד הנה בקהילתם להיות שבר השוחט להיות שותף בנוף בהמתה בחלק העשירית אם יחי' כשר לבד ובנידון גוף השוחט מה לעשות בו. הנה מנהג זה הוא מנהג רע לא נשמע כמוהו ואם להזכיר להיות עושין עוד כן אולי ששכר עור כן נשמע טריפה והכלים אסורים. ומה שטען השוחט שכבר קבלוהו יולק עפר ונדיל לפיהו לומר ע"ד איסור ומעשים אשר לא יעשו לומר עליו שכבר קבלוהו. ומה שזכר ר"מ בזה דין דכל מה דאמר רחמנא לא מעביד אי צידי לא מהני אין לו ענין לכאן דהך למ"ד עביד מהני היינו מה דאין בו איסור להבא רק למפרע אבל מה דהוא להבא לאיסור חס להזכיר לומר דעביד מהני ומותר לו לעשות עוד איסורין לכך אף אם היה שוחט זה כשר מן הדין נמי לא היה ראוי להיות שם שו"ב רק אם יסכים לקבל שכר כשאר קהלות וגם אם יקבלו שו"ב חדש חס להזכיר ומקבלו על אופן הראשון רק כשאר קהלות. ויודו גוף השוחט היות כי כתבו ידברו מעשירים מאד ומתפלל בכפרים בלי ענית ומפילין שואלין ועוד הרבה דברי בורות כאשר מדלת העם והרקיס וגם מה שהטריף בהם בהמות ישראל ועמה ביותר ששחט ולא רלה לבדוק השמע כואת להפסיד ממון ישראל והוא פושע ומזיק ובפרט שהתרה בו והי' בידו אם לנכוס ממס לו לשחוט ולבדוק ויעמוד לדין עם הקב"ס ממון ממויצין יתן לו כך או כך, אבל כן דהוא פושע להזיק ממון ישראל בשביל הגאחתי אם אמנם לרינא קיי"ל דהשחור על הגניבה כשר לשמיטה זה הי' צינים הראשונים אבל עתה הנשמע כואת לחבול משמיטת גבב, והיינו דבזמן הזה חזין דרבו קלות הדור ומאן דעביד הא עביד אלו ונפין ס' החי"פ ס'י תמ"ח וכו' כל הרשעים הם עובדי הכוכבים ולא לתאבון ועשתה הדין כן ה"ל בזה ועוד שאר דברים מכושרים מזה לכך שמיטתו אסורה וחליה לאכול משמיטתו מנאן ולהבא ואנן מהדי דאיש כזה כמנהגו והנה לו חלק בבמה ודאי האכיל טריפה ובשוחט בחר אומדנא ור"ל אוליך. והנה מ"ט ר"מ דנשבע שגרה לעשות סמורה דבר איסור ואח"כ בנכתב השני התחיל שגרה לעשה קולמסו שהרי דבר דאיסורו מדבריהם מותר לעשות בו סמורה והנה העירי דבדר אסד שלדעמי לא שנג לגמרי דהן אמת שמבואר בס'י. ק"ט ע"ד בדיקה הוי דבר שאסורו מדרבנן אך מ"ט אין ראי' ממס ד"ל דוקא תס לענין דיעבר אם חבל אם נחשב לו הגאה או לא ו"ל בהלכת ארס אינו מחלק בין יש לו עיקר מה"ט או לא סוף סוף כיון דהוי מדרבנן אין לו ארס אבל לענין תקנתא דרבנן לעשות בו סמורה לכתחלה י"ל דדוקא דבדר דעיקר איסורו מדרבניהם ואין לו עיקר מן הסמורה בזה היתרו לעשות בו סמורה אבל בדיקה הריאה דישי לו עיקר מן הסמורה י"ל דגם בזה גזרו שלא לעשות בו סמורה לכתחלה והמחבר מיידי בס'י ק"ז רק דבדר שיעיקר אסורו מדבריהם זה מותר לעשות בו סמורה, והנה הלכת בטור בשם רמב"ם בס' ק"ז מבואר דגם חלב נכרי וגבינות עכו"ם מותר לעשות בהם סמורה וזה הוי עיקר דבראורייתא, והנה מקור דברי הרמב"ם הוא מן הירושלמי הרי"ה בס"י ובאמת מלשון הירושלמי הי' נראה להוכיח דעתו ד"ל שם בס"י כל דבר שאסורו ד"ת אסור לעשות בו סמורה וכל דבר שאסורו מדבריהם מותר לעשות בו סמורה והנה מדלת כתב בלשון דבדר שהוא אסור. מן הסמורה רק כתב בלשון שאסורו מה"ט אם הי' כותב בלשון אסור ד"ת אז הוי משמע שדבר זה דעשה בו סמורה הי' אסור מן הסמורה אבל דבר שהוא אסור מדבריהם מותר לעשות בו סמורה

בדיקה חוץ בריחה עד שיהי' רואה גם ר' שמואל ולא יסכים לומר שהיא כשיהי' עד שיסכים ר' שמואל ואם יפועל על זה שמיטתו כנבילה וכו' ויש עדים ע"ז דנשבע חוץ בפועל חוץ חמיתא ידו ואח"כ אירע שלא הי' ר' שמואל נשבע ה"ל בכותו שבוטע ושחט לבדו עופות ולאן ובהמה בלי שאלת חס. ע"כ תוכן השאלה :

תשובה היטב עשה הרב מו"ה לבי הירש שאמר שמיטתו הכשר והכלים והי' חלקי עמו בזה מכתמה טעמים, אחד כי עבר על השבועה בשחט נשבע כי מה שהתלל כי וואומו הי' רק כשיהי' ר' שמואל עמו בפרט הנה מלבד דהרי נשבע ע"ד הרב והעדים ודעתו ודאי לא הי' לכך כיון דנשחד בעיניהם א"כ אטו אם לא יהי' שם ר"ש מותרין לחבול בשר איסור אמתא ודאי הוי כוונתם בכל ענין וגם הלשון מה שכתוב בהכתב כ"ז שהי' עס ר' שמואל בלזותא חרף בינאלתיא אבל מלשנו שהאריך הי' לו לכתוב כשיהי' ר' שמואל בינאלתיא אבל מלשנו שהאריך כ"ז שהי' עס ר' שמואל בלזותא חרף בינאלתיא משמע הכוונה דהיינו כ"ז שהי' עמו בשתופות שם ולא כשיהי' דוקא בעיר. ועוד אף אם לו יהא כדבריו עכ"פ הי' לו להיות נמלך תחלה בברב חס יעשה כן אלא ומדלא נמלך כלל מוכח דלוינו חושש באיסורין וגם ישיר לאו"ד דהרי היה לו לשאול אולי לו לעשות כן והרי הוה מאכיל דבר איסור והוי חסוד לאו"ה, ובפרט כפי כל העדות והקלות שהעיר ר' שלמה שו"ב על ר' אפרים הלל וכהי דהוי רק מ"א מ"מ כבר מבואר בתבואת שור דאפילו בע"א ורגליים לרבר מעבירין השוחט ולכן כיון דלא חסד לשאול וחסט בלי ש"ח דבאי אסור שמיטתו, ואף דלא הוי כתב דין רק נשחט מ"מ כבר כתבתי כמה פעמים דעכ"פ. מדרבנן בעי שאלה בעם הארץ אף בנדר בדבר שאין בו ממש וגם בזה"ל כ"ע דינס כע"ה כמ"ש ביו"ד ה' נריס ס'י ר"ה. ואף דמ"ש דלסורה שמיטתו כנבילה הרי הוי של צבירו ואין ארס אסור פירות חבירו על צבירו מ"מ מלך העבדות השבועה הוה אסור שמיטתו וגם עכ"פ כיון דבני עירו הוכרחו לכתוב בלשון הוה א"כ מוכח דהוי חסוד בעיניהם הוי עכ"פ קהלה שפסלו שמיטת הכל והוי כנבילה לכך היטב הורה הרב שהבשר והכלים הם טריפה ומ"ס שסחוט אסור מנאן ולהבא ואין תרופה למכתו אחר כל התכילות ה"ל שיעור עליו ר' שלמה וכעת הוסיף על מכתו אחר ועבר על כל שמיטה ושמיטה על השבועה א"כ עבר כמה פעמים על השבועה ואין כאן מקום להאריך יותר ולהשומעים יונעם ותבא עליהם ברכת טוב וכו' :

תשובה כד

חור השואל והשיב וזה אשר השבתו לו.

הנה מכתבו קבלתי והנה אר לי מאד על אשר אני משיב בימים הללו לשום אדם אחרי שאני רואה מה שעלתה בימי שאני ותמור בחבוס אחד להיות אחרי דברי שואלין מן הרב העובר הקל שאינו יודע בהוראה בין ימינו לשמאלו דרשו בהלומדים דק"ק בוטשטש כמה טרפות כבר האכיל שם ואין מחזיקין בידו רק פריי הדור דשם וקולא קולא חפסי להסוד גברא כרי להיות חסוד בעיני פריי הדור כי הוי המיקל מניד לו יוד לנו אם שמעו ממנו עוד יראת שמים וחומרת מן הפושע הזה שאינו יודע בהוראה בין ימינו לשמאלו ומדושי חורה שאומר מה שהוא טוב הוא גזוב אחר כאשר נתגלה רעמו בק"ק בוטשטש ולאיש כזה ישאלו עוד שאלות מתרחות היה לשום לפי מהסוס והלעיטתו לרשע וסמכו עליו וימותו אף היות שכבר נכנסתי בזה הנני עושה ראונו ומשיב עליה ויחליה לשמון לעשות הוה שמיטתו אסורה כנבילה אף אם לא נשבע בפועל ממש כיתר הטעמים שכתבנו שם ובפרט לפי מכתבו עתה שהתרה בו שלא ישחוט בלי שיבא השני והנביח לעשות כן. ועבר ושחט בלמה שחט ומכיון שידע שהוא עבר על שבוטעו שא"כ בלמה שחט בלעיטא לכך כל שיש לו יראת שמים בלתי חליה לאכול משמיטתו והעובר על דבריו לשמון על משעתו קנה הרלוץ הרב העובר עתיד ליתן דיון ביום הדין בעצ"ל :

והנה מ"ט ר"מ דרך אגב מה' שפלטתי מה שאמר שמיטתו על אחרים דהוי כפירות צבירו על צבירו וע"ז שאל דהרי לאמר בהכתב שאם יעבור על דבר מאופנים ה"ל איסור ירו לזביחה על ישראל והרי ידו שלו הוה. זה אינו דבאוסר ידו על צבירו אסור ליהנות ממשעו היינו היכי דהוה נהנה ממשעו אבל ודאי היכי דאינו נהנה ממשעו מה איסור יש בזה והרי שמיטתו שסכים של עכו"ם יתערר מנח דהוי מקלקל א"כ מוכח דאין הגאה כממשה וצביחה דק דהוי דאוסר בהמה. גופה הי' אסור מן כתבתי שפיר דהוי פירות צבירו על צבירו וגם כמדומה לי כי

מסוּחט כזה אילו ה' מודמני לי שחיתו התי עורפו בפניו כי בימים הללו שרבו הקלות ובפרט במדינתנו כרי בזיון לאכול משוחט חסד ולשמוע תפלות חתרוו רדפושו וברשונו כי לפי ראות עין האשמה היא ניסוח לא תניד עליו שקר ובפרט כי גם עוד א' המעיד פל רשעו אין דעתי נוחה להשירו. ובדבר אשר כתב רומ' אס העד עלמו והאשמה מותרין לאכול משחיתו הנה בעהד כבר ראה מחלוקת הראשונים ואני בחבורי ליו"ד כתבתי כמה פעמים בזה ובזיון האשמה היא ודאי מותרת לאכול משחיתו כי מדינא האשד ודאי העריות כשר על השחיטה כמו האשד על הנגיבה כי י"ל דלחילת נבילות וטריפות חמור בעיני העולם מאיסור עריות עיין ביו"ד סי' קי"ט והרי דעת מ"ר במס' סנהדרין דהאשד על העריות כשר לעדות ד"ל יצרו תקפו א"כ זהו דלא קי"ל כן מ"מ לשחיטה כשר ד"ל דזה חמור לו ונהגות שפשה דילרו תקפו ולכן האשד ודאי מותרת לאכול משחיתו אף להאוסרין בע"א ביו"ד סי' א' אך כ"ז לדינא אבל למעשה אזי אומר אפילו אחרים לא יאכלו ולא יתפלו בנרק פגול ועליו יערה רוח הבורא :

תשובה כח

לק"ק יעריסלב להרב החרדי מרה סענדר וואהל
בן הרב מ"ה משה יחזקאל ז"ל.

ידידות מכתבו נתחאר ולך בח לדי עד יום ד' דלא ולא ידעתי על מה שאני טרוד וחלוס כח זכרתי לו ברית ראשונים ז"ל והגני נשיבו. הנה ע"ד שמועט שרבו להשתקף ולהיות כאבן דומס ויש לו ר"ל חולי ח"ג הנה היטב אשר דבר שחס להזכיר לקבלו לשוחט העיר או בכפר וגם ליתולו לשוחט פ"א על סמך שיאמר ברי לי שלא נתעלפתי חיליה להסמוך על זה הכלל הוא כל דבריעד אסור בלי תקון זה חיליה לשחוט על סמך שאח"כ ישלנו ויבורר הדבר ויש מפרס הוא רפ"ק דמלון ל"ב דרבינא הכל שומטין מוחזקין שוחטין בדר"א שחטט לפנינו ב' או ג' פעמים אבל אם לא שחט לפנינו ב' או ג' פעמים לא ישחוט שמה יתעלף ואם שחט ואמר ברי לי שלא נתעלפתי שחיתו כשירה א"כ מוכח דלכתלה אסור לו לשחוט ע"ם שיאמר ברי לי והש"ס קאמר אח"כ דכלוהו כרבינא לא חמרו לעלוף לא חיישין ולמה לא קאמר דאפילו לכתלה מותר ליתן לו ע"ם שיאמר ברי לי ומוכח דודאי אם היה שחט עלופי הוו מודים דאסור ליתן לו לכתלה ע"ד כן רק מע"א לא ס"ל כרבינא דלעלוף לא חיישין. אבל מי שידוע שמוחק התעלף ודאי אסור ליתן לו ע"ם שיאמר והש"ס קאמר אח"כ דכלוהו כרבינא לא חמרו לעלוף לא חיישין ובישלמא בכל שוחט הוי בידו ללמוד ולשחוט כהונן אבל בדרבנא להתעלף זה אינו בידו ומן הש"ס אין ראי' דמחייב ברי לי דשס בפתס אדם דעילוף לא סכיח דהרי קי"ל דליח כלל לזה הלך נהי דרבינא חייש לי מ"מ ברי ידידה כדרי רוב מהני ועוד הלך פירש"י העילוף הוי ש"א לראות לפניו דם א"כ זהו אס סורגל לראות שוב לא חיישין וכדמוכח בש"ס דבשחט ג' פעמים מהני לכך הוי בידו לשחוט ג' פעמים ולהיות מורגל שלא יתעלף אבל מי שמתעלף מנח חולשתו א"כ זה אינו בידו ושכיח הוא למה יהי' נאמן, ואפשר מנח דבידו ליתן לאחר לשחוט אף עכ"פ להוסיף עוד לומר ליתן לו לכתלה לשחוט ע"ם דאומר ברי לי ודאי אין לעשות כן לכתחילה כיון דהוי נגד חוקת איסור. ועוד בשלמא בעילוף של הפוסקים דמייירי ענין פירש"י וזוה הוי רק חולשות כח אבל מ"מ נשאר בו דעה א"כ מהני שלו דמרגיש בנפשו זה אבל של העילוף הוא דנעשה חסר דעה דכרגע נעשה חסר דעה ובעמלו אינו מרגיש וזוה לא מהני גם באשכ"ח דלוי הפע"ב יכול לשפר מה נעשה בקרב השוחט ובחולשות ידו לכך חס להזכיר ליתן לו לשחוט. והנה בהיותו בזה עלה בלבי הערה אחת לא אחת ועוד מלודיע לו וחולי ירגיש בזה רומ' העידי בזה איזה ספר ואני טרוד לעיין בספרים עיין מ"ם בפי"ק בדר"א ששחט לפנינו ב' או ג' פעמים וקשה אם ב' סני למה לי ג' ועיין כיוצא בזה בס"י הלכות לולב סי' תרמ"ח בשם הס"מ, ואפשר דב' פעמים לא מוסיף רק ליתן לו לכתלה פ"א לשחוט פ"ם ברי לי שלא נתעלף וט"ל ג' פעמים אין מותר לו לשחוט בלי ברי לי ולהיות שוחט קבוע. והנה יתר אין לי פנאי להאריך כי אזי מותרת חסד ומעט הפליטה לזה והש"ס ייטיב לו המכונה החמיתה למים כנפש ידידו :

ולא לכל העולם וכתבו רק דלוי האיסור יוכר לעלמו מוכח דלונתס א"ל אין האיסור יוכר בפני עלמו לא נחשב יוכר האיסור אבל א"כ יוכר לעלמו ואינו אסור רק למוחזקים נחשב יוכר האיסור ועוד הרי אח"כ שם בדר"א אשה דלא יידא כחבו ונהי דלא הו"ל קבוע לגמרי כרפ"י מ"מ דמי קלה לקבוע ויש להחמיר ע"כ א"כ ה"נ בזה והוי כ"ס כיון דנעשה עשו ביוחסין ודאי דראוי להחמיר להשכיבו קבוע וכן מדוייק לשון התוס' מה שכתבו ויש להחמיר ולמה סיים א"כ הרי האיסור מפרס בנמרד והס לא בזה רק ליתן טעם לדברי הש"ס הו"ל לומר בקיטור מ"מ דמי קלה לקבוע ולשתוק לכך נראה דהס דינא קמ"ל דגם בעלמא יש להחמיר כה"ג דרמי לקבוע :

והנה

בהיותי בזה רגע כמו רגע העל ברעונו להקשות על דברי רוב הפוסקים שכתב טעם דלכך נאמנת להכשיר הולך מנח דבלא"ה ספק ממזד מן התורה כשר אבל לפסול אין לה נאמנות דדוקא לזכ נמנה התורה נאמנות וכו' וקשה ל"ל ה"ט אפילו הוי ספק ממזד דאורייתא הרי קי"ל ע"א נאמן באיסורין וגם להיפוך לפסלו למה לא תהי' נאמנת הרי ע"א נאמן באיסורין ואפילו אשה, והנה לפי לשון הש"ס ביו"ד סי' קכ"ו דע"א נאמן להחיר ולא לאסור משמע דלהחיר יש לו יותר נאמנות מלאסור הוי א"כ כאן דבעדות זה בין אם אומרת שהוא כשר או שהוא ממזד בשייחוס יש לך קולא וחומרא דאס פוסלת אותו הוי קולא דמותר בממזרות וחומרא דאוסרתו בנת ישראל ואם אומרת שהוא כשר מתרת אותו בנת ישראל ואוסרתו בממזרות וכו' דליכא בכל לך קולא וחומרא וא"כ כיון דלוי ע"א נאמן להחמיר שוב הוי עדות שבעלה מקלטה בטלה כולה ואין נאמן אף להחיר ואין ע"א נאמן להחיר רק היכי דהוי רק היתר ולא לך איסור אף לדברי הש"ך בס"י קכ"ו שמוכח מדבריו שמתרס דברי המחבר בע"א ומשמע מדבריו אף נחלק בין אם נעיד לאיסור או להיתר קשה מאד (וכבר הארכתי ע"ד הש"ך בעזה"י בילדותי בחבורי קונטרס ע"ם נאמן באיסורין) :

ואפשר

לומר דבר חדש כיון דעיקר ע"א נאמן באיסורין ולמד מוספרה לה י"ל דהתורה לא האמינה לע"א רק היכי דהוי רק דבר אחר בעדותו לאיסור או להיתר אבל היכי דיש בעדותו ב' דברים לאיסור ולהיתר הב' דברים לא האמינה התורה לע"א, דומה קלה למ"ם בחו"מ סי' י"א דהיכי דע"א הועיל לממן אינו מועיל עוד לפסוטה כן י"ל בזה דלוי לנו נאמנות רק היכי דלוי אינו בעדותו רק לדבר אחד אבל היכי דלוי בעדותו לאיסור ולהיתר אינו נאמן כלל, והנה ע"פ דברינו נראה ליישב קושיות הב"ש שבאן העזר סי' ד' ס"ק ל"ט ששקשה לו הקדמונים דנתנו טעם דלכך נאמנת להכשיר מנח דבלא"ה ספק ממזד כשר והקשה הב"ש מה"ט למה אינה נאמנת לפסלו הרי מן התורה ספק ממזד מותר בממזרות ומ"ס להכשיר ומ"ס לפסלו ולפ"מ י"ל כך דהס ס"ל דלא כדעת שו"ת ביו"ד רק כפשוטו לשון המחבר דע"א נאמן להחיר ולא לאסור וכן דהוי ראי' שלא תהי' אמו נאמנת מדין ע"א נאמן באיסורין הוי מנח עדות שבע"ל מקלטה בטלה כולה וכיון דאינה נאמנת להחמיר אינה נאמנת להקל רק כיון דמלחוריייתא בלא"ה ספק ממזד כשר נאמנת להכשיר, והיינו דלא שתקנו חז"ל עיין חדש לגמרי להאמין בתקום שאינו נאמן מן התורה אם לא עשו חז"ל תקנה רק כיון דמה"ט א"כ היתה ראי' לטות נאמן מדין ע"א נאמן באיסורין רק מנח עדות שבעלה מקלטה בטלה כולה אינה נאמנת בזה כיון דהוי עיקר איסורא רק בדרבנא לא אמרו בזה עדות שבעלה מקלטה בטלה כולה, מ"מ לא לגמרי תקנו כן רק הסנה כן דמה"ט ודאי אין חילוק בין אם בעלה מקלטה או מיעוטה בכל ענין בטל כולו אבל בדרבנא אינו כך דאם מקלטה בטל ומכ"ס רובו בטל כולו אבל אם מיעוטה בטל לא בטל רובו ולכן הנה רוב שנים הס כשירות ונמזרות הס מיעוטה ולכן אם מיעדה להכשירו בנת ישראל הוי עיקרו ורובו היתר ואף דאוסרת אותו בממזרות ולאיסורו אינה נאמנת מ"מ בטל מיעוטה לא בטל כולו וברבנא לא נחשב זה עדות שבעלה מקלטה בטלה כולה אבל לפסלו להחירו בממזרות כיון דאוסרתו בנת ישראל וזה הוי רוב הטולס וס"י אין לה נאמנות מן התורה דלאיסור אין ע"א נאמן לכך שוב להחמיר בממזרות אינה נאמנת דהעדות שבעלה רובו בטל אף בדרבנא וא"כ בעזה"י. והנה כתבו בפלתי ד"ס למען לא אשיב מניו דיקא יותר אין בידי להאריך כי אין כתי עמתי בעילוף עידותי ולדינא אזי אומר דהולך הוי ספק ממזד ונעטס ה"ל שכתבנו : ובנידון השי"ש סוה הנה אם ה"י העדות הוה זכר ודאי ה"י מקום לפלג ג"ס ה"ס לנרף ב' פדים לפסלו או לא אבל כיון דהש"ס היא אשה ודאי אין לה דין ע"ד א"כ כפי האמת ברי עדין וקנף לאכול אין לפסלו מן הרין אבל ודאי לפי האמת ברי עדין וקנף לאכול אין

מהני מן התורה רק מדרבנן לא מהני. ומיהו י"ל לכ"ע מהני מן התורה רק אם הס"ם בחד גוף עדיף מרוב ואם בשני גופין אז הוי רק כרוב ואם רוב מהני גם בשני גופין מהני ס"ם ואם רוב לא מהני גם ס"ם בשני גופין לא מהני לגומר דכאן לא נודעו ב' הספיקות יחד זה א"ל לגומר דהרי בכאן הוי תמיד ב' הספיקות יחד על כל ארס אם הוא טריפה או לא ונחשב יחד דו"ק :

תשובה לא

אעתיק מ"ש איזה הערה בפ"ק דחולין להרב מו"ה אהרן שמואל אב"ד ר"ק קאטא באונגארין.

הנה ע"ד אשר העיר על קוסיות התוס' פ"ק דחולין דף י"א דמה ראו' ממנה אביו ואמו ד"ל דמוקמינן האם בחזקת לדיקת והקשה ר"מ הרי להבין יש להיפוך חזקה שלא יעבור על איסור להכות את אביו. הנה גברא חזינא ותיובתא לא חזינן כי מלמד מה שכתב בעלמנו דהרי איתתא חזקתו דלהכות לאחר נמי בקרא רשע אך בלא זה אינו התמלה לקושימו דלמנו הבן יודע שאינו אביו הרי הבן אינו יודע זה א"כ אף אם לא אזלינן בחר רובא עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא וא"כ הוי ספק אביו נמי לא הוי ל' להכותו כיון דספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה והף להרמב"ם בספק כרת מורה לכמה דעות וכ"ע בספק מיתום ב"ד ועוד אף אם הוי לקולא מן התורה הנה הבן חייב בכבוד אמו ואין יחזיק את אמו לזונה לומר דלאו אביו הוא כבר עבר על כבוד אמו וחייב מיתה, גם בלי"ז א"ש דהש"ם שפיר מוכיח דאזלינן בחר רובא דבלא"ס הרי מתחלת לידת הבן הוי ספק זה דלמא לאו אביו והוי ספק זה מתחלה, והתוס' שפיר הקשה דלמא דמוקמא האם בחזקת לדיקת ולא חזקה זו הוי תיכף בלידת הבן אבל חזקה דהבן לא יכה את אביו לא נולד רק בשעת הכאה והרי חזקה של האם נולד תמלה וכיון דכבר החזק הוי כודאי ולא מהני חזקה שגולד אח"כ לסתרו כעין שב' הרמב"ם בפ' ט"ו מה' מטהרין וכמה דוכתא, ובוה אזיל ל' קושימו נמי מדברי הג"ח בספחים דחזקה שפטור מעונש מיתום נתיב נמי בזה דחזקה אינו טרפה נולד תמלה א"ש. ומה שהקשה למה לא הביא ראו' הש"ם מפ' קדושים מא"ש אשר ישכב את אשת אביו דהוי בספיקא ולמא לאו אביו הוא והוי רק איסור א"ל והוי בחזקת הנה מה זה קושיא הרי הש"ם מביא ראו' ממנה אביו ואמו הנאמר מקודם בפ' משפטים ומה לי זה לא זה. ומ"ש אח"כ דהרי הוי מנייתה למיתה ולא אזלינן בחר רובא כמ"ס התוס' בסנהדרין דף ב' ע"ב אך זה הוי קושיית הגאון מהר"ץ מה"ש ומה לי זה לא זה. הנה בקושיית הגאון ה"ל כהה שנים כתבנו ליישב זה דרך פלפול כגון בעוה"י אך זה כמה שנים ונשכח ממני מקומו. והנה כעת דברי מירון העולם לא ניחא לי וגם תירוצו של ר"מ לא ניחא לי לפרסם התקראות רק בדרך דמיון ואלמנעו ופברט למ"ש הו"ל דאפרים מנקהא אחר בשם ר"מ דמאן בתו של סם היתה שהיא בת כהן ולכן אמר יהודא הוליאוו ותשרף א"כ מוכח בת כהן סתם נמי חייבת שריפה. אבל לעמיתו כעת תראה דאין התמלה לקושיא זו וזה"ל התוס' בסנהדרין דף ב' ע"ב תראה דלא אזלינן בחר רובא לחייב אותן שהוא זכאי מכל וכל שלא הו"ל כלל וכלל בתי אלתן שהרבנו בודאי אלא דהוי ספק אם טרפה הוי או שלם הוי עכ"ל לעניינו. וכוונתם הוי כך דבנסקלין בגשרפין דכל חד הוי עבור עבירה אחת וא"כ לחייב את הספק מכה שמה הוא מן הגשרפין והיינו דשמה עשה הוא עבירה זו שנתחייב שריפה בזה כיון דהוי ספק אם עשה עבירה זו ואולי זכאי הוא מעבירה זו לגמרי, בזה לא אזלינן בחר רובא כיון דלחפשי דלא עשה מעשה זו כלל אבל היכי דעשה מעשה זו רק דהוי ספק אי מתחייב עליו מיתה או לא בזה אזלינן בחר רובא היינו ראיית הש"ם בפ"ק דחולין וא"כ מה קושיא משריפת בת כהן לא עבא על אשת אביו כיון דעכ"פ הכתוב הוא עשה מעשה זו רק דהוי ספק אם חייב עליו מיתה חמורה או קלה בזה כיון דעכ"פ עשה מעשה זו אזלינן בחר רובא והרי הוי ק"ו מה אם הוי ספק אולי הוי טריפה דפטור לגמרי בטריפה מ"מ כיון דעכ"פ עשה מעשה זו אזלינן בחר רובא מני"ש בזה דאף אם אינו אביו חייב מיתה רק דהוי ספק באיזה מיתה דאזלינן בחר רובא וק"ו ח"ב ואתם עד שבני תמה על הגאון ה"ל על העולם שרובא עבירה בקושיא זו ולא הבינו עולת התוס' על דברים :

דהתם עכ"פ יחי' שעה אחת משא"כ אם ימות מיר רק באיזה מיתה זה אינו ספק נפשות לכך ראוי לומר ספיקא לחומרא א"כ נהי דבין מיתה למיתה לא אזלינן בחר רובא דספיקא נמי ראוי לחייבו בחמורה רק התם שפיר כתבו התוס' דבין מיתה למיתה לא אזלינן בחר רובא דהתם כיון דהוי ודאי נסקלין ג"כ א"כ בשלמא אם נלך בחר רובא א"כ הנסקלין היו בטליו ברוב הגשרפין ולכך אף אם שרף גם הנסקלין לאו איסורא עביד כיון דהרוב הוי גשרפין אבל כיון דבין מיתה למיתה לא אזלינן בחר רובא א"כ הווי סקולין והוי בכל חד ספיקא ולא נאמר דספיקא לחומרא ינטרך לשרוף גם הנסקלין וא"כ יעשה איסור להיפוך דהנסקלין אסור לשרוף וכיון דבין כן ובין כך הוי ספק איסור שאו"מ עדיף כמו דלמרינן בעירובין בדס' מתן ארבע שנתעבר במתן אחת דר"י חומר וקיי"ל כוותיה יתמו בתמן אחת כדי להיות שאו"מ יי"ש כן ה"ל בזה משא"כ בבת כהן או בבל על אשת אביו כיון דהוי רק אחת או אחד בזה נהי דלא אזלינן בחר רובא דספיקא דאורייתא לחומרא נמי חייב שריפה מטפס וא"ש בעוה"י. ומה שהקשה עוד על דברי התוס' בפ"ק דחולין דהקשו דלמא דאזלינן בחר רובא מחזקה כיון דחזקה מהני ורובא עדיף וע"ז הקשה אי שאינו ספיקא ק"ו הרי נימא דיו בלא חזקה הוי רובא. וא"כ הוי ספק עומאה ברה"י ספיקא עמא וברוב הוי טעור ואי מכה דיו יהי' עמא עכ"פ"ד הנה בעניי לא ידעמי מי הגיד לו דברוב הוי ברה"י טעור הרי קיי"ל אפילו כל ספיקות שאתה מרבה ברה"י עמא והרי ס"ס לדעת כמה עדיף מרוב והף לחינך עכ"פ הוי כמו רוב ולמה לא יושל ומנכ דבס רוב לא מהני ברה"י והף לפי דעתו דרוב מהני הנה י"ל דבטומאה לא הוי ספק כלל דמהני רוב כיון דטומאה קיי"ל דאפילו ספיקא מהני ברה"י דאפילו ספיקא טעור נהי דברה"י החמירה התורה בספיקא עכ"פ ברוב ראוי להיות טעור לכך בטומאה מסבירא דרוב מהני ועיקר שאלת הש"ם מ"ל דאזלינן בחר רובא הוי דאסורין וספיר הקשה התוס' דאסורין נילך מק"ו מחזקה. והדבר מוכרח כמו שב' דל"כ תקשה קושייתנו שהקשנו זה כמה שנים דלפי מ"ש בכמה דוכתא דטומאה ואיסורין לא ילפינן זה מזה וא"כ נהי דהש"ם לגמרי מנכמה למודים דאזלינן בחר רובא אחתי דלמא דאסורין אבל בטומאה מ"ל דאזלינן בחר רובא ובצ"כ כמ"ש כאן דבטומאה מסבירא יענין דאזלינן בחר רובא. כ"ל אך זה הקשינו בינתיים דמה הקשו דילך מק"ו מחזקה הרי קיי"ל אין מזהירין מן הדיון ואם נלמד רק מק"ו לא יהי' אפשר ללקות או לעשות על כך אבל אם ילפינן מקרא שפיר דטושין על הרוב זה י"ע כעת אולי בספרים שנתחדשו הריששו בכך בזה יודעיני. יותר אין להאריך דברי ידירו וכו' :

תשובה לב

חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו

הנה מכתבו קבלתי היום יוס' א' וארא שנת תרכ"א ותיכף בלילה פיתתי להשיבו בעוה"י הנה תיכף היום כתבתי ללבוז למשר לשלוח לו הספרים ולשלם בצבוב דמי הב"ד מן הסתם כן יעשו ואי"ה כשיבואו לידו יודעיני ונתענג נפשי כי כל חפצי הוא שיענינו בדברינו המוטעים חכמים וכוונתי אולי ינאלו בזה דבר טוב ויברכו גם אחתי. והנה מה שהקשה על דברינו שכתבתי לו דמ"ל דבטומאה אזלינן בחר רובא ותמה עלי דהוא ש"ס מפורסם בדה"ד דף י"א בטי' אפרדעים וכו'. הנה אין כאן תמיה כלל ואין ראו' כלל מנדה דמה דאמר שם ר' יוחנן בשלש מקומות הלכו בו חכמים אחר הרוב ועשאוהו כודאי התם הוי לחומרא ולא לקולא ואזלי לקולא כתבתי דמ"ל דאזלינן בטומאה ברה"י בחר רובא והרי יפה הקשיתי ואם כמה ספיקות לא מהני רשות היחיד והרי ס"ס לכמה פוסקים עדיף מרוב והף הסבורים דאין עדיף מרוב עכ"פ לא גרע מרוב ואם הוי מועיל רוב הוי מועיל ס"ס. וממה דקאמר בט' אפרדעים בנמלא הלך אחר הרוב הנה אין אמת דרש"י פירש שם דהכונה אם הוי מ' דאזלינן משמע דקאי על רה"י אבל התוס' אין מוכרח כן לסבור כרש"י רק שהם מפרשים דקאי רק על הרה"ר דס' טעור ובנמלא והוי ט' שרליס עמא ולעולם לקולא אין הולכים אחר הרוב כדמנוכח מס"ס. והנה אף אם נאמר כפרש"י בגדה נראה דאין ראו' ד"ל דמה דברה"י ספיקא עמא ולא מהני חזקה היינו רק אם החזק שם בטומאה רק זה הוי ספק נגע ספק לא נגע וכדומה שהחזק טומאה באיזה עדה ולא ידע אם הלך בשדה זו או בזו דהוי כמו חתיכה מנ' חתיכות דהוי החזק איסורא אבל בלא החזק טומאה כלל י"ל דשפיר אזלינן גם בטומאה בחר חזקה ג"כ ולכן מהני רוב ג"כ והרי עיקר ראו' דספק טומאה ברה"י עמא הוי מטעם דאין החזק איסורא דהבעל

ובררך

פלפול קל"ה ה"י נראה לומר דהנה קיי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא וא"כ דספק נפשות להקל היינו אם הוי ספק שמה יהי' פטור לגמרי אבל הוי חייב ספיקא היינו רק ספק באיזה מיתה זו אינו ספק נפשות ודוע מיחי שעה

נראה להקל בזה אך זה רק בספק אמ"ה אבל בודאי אכר מן
המי אין להקל מנכ טעם השני דאף בהבלעה דזה אני כותב מן
לסניף ויותר אין להאריך דברי וידו :

תשובה לג

למדינת סורין לק"ק זאלישיץ להרבנים המופלגים
החרושים היראים ושלמים ב"ד צדק שם ובתוכם
הרבנים המופלגים הגבירים ה"י .

הנה

נכתבם קבלתי ועד היום לא הייתי בקו בריאה להיות לי
כח להשיב עד הנה. והנה ע"ד שאלתם בשו"ב שנתת"כ
להפאכטרי"ם שלא ישמוע בלי רשיון מהם ונתברר שעבר על ח"כ
שלו ושחט בהכפרים בלי רשיון מהפאכטרי"ם והנה ר"מ הקשה
לשאל ממני כי במדינתנו צעירות הקרובים עליו אני מתערב
בדיני השוחטים כי בעו"ה בזמן הזה יד זרים גוברת וכל המערב
שקר ידו על העלוונה לכך עת לחשות אך חסם כיון דחסם
רחוקים ממדינה אחרת מוכרח אני להשיב לכם . הנה מה שר"ה
רו"מ לומר דהשבעה הוי בחלוטם שהי' ירא שירוחמו מפרנסתו
הנה ח"י לומר זה הוי לאונס, דלאונס הוי רק אם ראו להורגו ולא
ליטול ממנו מה דכבר הוי שלו אבל אם הוי רק מנכ מניעת
הריוט שהיו מונעים אותו מהרומה אין זה לאונס וזה הוי לאונס
דלתי מפסי' המבואר בחו"מ סי' ר"ה וכו' למה זה לאונס. ומה
שדימנא דין זה לדין קהל שפסלו שמיטת הכל. הנה הגוף דין קהל
שפסלו שמיטת הכל תמוה האחרונים ועיין בסבורי גלחט ספורים
הנרפס כעת בלבוב ה' וזכירי לראות נמרו במהרה ושם בסי' נ"ח
ישבתי דברי הרא"ש על נכון. אך יודין דידן אינו דומה לדין הרא"ש
דשם מיירי שחט לזה דלסרו שמיטתו ור"ה להאכילם דבר שאסרו
על נפסם אבל בזה בני העיר או הפאכטרי"ם אסרו על נפסם
שמיטתם אבל הוא לא שחט להם רק לבני הכפרים ובני הכפרים
לא אסרו על נפסם שמיטתו וזה הוי ידוע אם יקנו מהם
הפאכטרי"ם להביא העירה אם לא ועכ"פ אף אם דרכם בכך אין
זה ברור ומה להשחוט בכך הוא שוחט להכפרים מה לו להשיב
לאיזה אנשים ומכרו אח"כ אנשי הכפרים, גם בלא"ה הפאכטרי"ם
אינו כל הקהל או רובם בודאי אם מקלת אנשים אסרו על נפסם
שמיטת השו"ב והוא שחט להם אינו כחשוד לאו"ד כיון דהם רק
יחידים ובעלה דעתן ואין להם כח לאסרו לעשות שמיטתו כניבילה.
גם זה יפה כתבו מעלתם דדין קהל שפסלו שמיטת הכל הוי
רק אם פסלו בפירוש אבל כאן לא פסלו בפירוש רק שנתן ת"כ
שלה ישמוע בלי רזונס אין זה בכלל קהל שמיטת הכל וכל נפסם
הנה מדינת ה' מקום להכשירו אבל אעפ"כ אני איני נמנה ומכס
להטערף להכשירו כי הנה לא כימים הראשונים אהמו ולהחזיר
להשוחט לחומתו תלוי בענין הזמן . והנה חסם חוששים לאשמו
ועפלו התלוים לו ואני חושש להרבה אנשים שיאכלו שמיטתו
אנשים וגמים וטף שלא יכלו בשוגג באכילת איסור ומה לנו לאשה
ובני' התלוים ב' הנה דמס ומדו יבוקש מה' לו להיות ירא
שמים ולעשות כמשפט התורה ואהמו נקיים . כי הנה כימים
הראשונים שהי' הרוב העולם יראי שמים ומבקשים האמת היה
מקום להקל בשו"ב ע"י תשובה וקבלת ד"ח אף שימתן רעושה כן
מנכ פרנסתו מ"מ בודאי יהי' על השוחט מורא כשר ורס אולי
ימלאו עור בו רעה ולא יהי' לו עזר להועיל לא כן יקנה כי
בעו"ה פשעה הארץ ה' הטוב יכפר וכל שוחט קל שבקלים מואל
לו עוזרים הוא משפחתו ושאר אנשים יודעים לו ורכו אהבי
שקר ומחזיקים ידי שקר, לכך כימים הללו אין לשו"ב שום מורא
בשר ורס כי בטוח בעצמיו וכמה דרכים ימאלו לו לעורה לכך
בזמן הזה אין לראות שיהיה השו"ב ירא ה' מרבים יותר מכל
אשר הוי לפנינו ובאיזה דבר קל יהי' מה שיהי' ראוי לדחותו
מאומנתו, ועיין שמיכת קלת לזה בח"י ה' פסח סי' תמ"ה דכ'
דבזמן הזה לא שייך מומר לחאזון רכולס עוברי להטעים יינאו
וכו' כן אכתי במיתלת בזה . ואמשול לכם משל הנה דין הש"ע
המחוד על הגניבה לא תשוד על השחוטס ומותר לבלול שמיטתו
ואמרו נא בזה"ו אם גנב ישחוט בהמה או עוף אף שידע ה'ל'
שמיטה אם יאכלו ממנו ודאי אינו כי הכל יודעים דגנבים בזמן
הזה משדוים על כל החורה כן ה"ל' השוחט בזמן הזה אם משוד
על איזה קלות שיהי' ה' אינו ירא ה' מרבים יותר ממה שהי'
בדורות הראשונים אין לבלול שמיטתו לכך לדעת ראו לאשמו
ואחס מה שתרלו עשו . יותר אין להאריך דברי יודיכם המדכר
באמת ובלב תמים וכו' :

הבועל ה' עמה ביחוד אבל בלא אחמוק עומאה כלל י"ל דמהני
חזקה ג"כ ולכן כנמאל דלא אחמוק שרף כלל אזלינן בחר רובא
כיון דגם החזקה ה' מהני. והנה גם זה יפה כתב ר"מ דמהתם
אין ראוי מלפרע דהוי רובא דאתא קמן ועי' לא שאל הש"ס
בחולין רק על רובא דליחא קמן לזה י"ל דזה לא מהני בטומאה.
ומ"ס ראוי מיו"ד סי' שפ"ד סעיף ג' בהג"ה בזה דבר תמוה אמר
דאטו עומאת כהן מה שמוח' לעמאת או אסור שייך לדין עומאה
זה אינו דזה הוי רק כשאר אסורין והוי בכלל אסורין ואינו כדין
ספק עומאה ומרע דהרי אינו מתלק בזה בין נמאל ברה"י או
ברה"ר דזה הוי דין אסורין. ועוד ממה מביא רא"י אם מרוב
ישאל הרי זה הוי לחומרא ולקח מרוב נכרים הרי החס הכונה
שארנו מחויב לקברו יחיד לקבור רב מזה ודאי הוי כשאר
אסורין ולכן אזלינן בחר רובא אם חייב לקברו עד שאני תמה
על ראיתו מה שלא הרגיש בזה ר"מ. ובדיון אשר שאל באחוות
שנטרפו מנכ נקיבת הוושטין איך מוכיחין לנכרים הרי הוי איסור
למכור הבני מעיס לנכרים והנה האריך ר"מ קלת בהתיירס
חדשים אשר אין נוחין לי להורות בזה הלכה למעשה וכבר כתב
רו"מ שכבר הרגיש בזה בעל ח"ס ביו"ד וברית אברהם. והנה
לדעתי ה' נראה בפשיעות כיון דחס יכול הנכרי לעשות כן בעלמא
ליכא לפני עור ואין איסור רק מדרבנן וא"כ בזה כיון דרוב נקיבת
הוושטין אינו טריפה ודאי רק ספק וא"כ הוי ספק דרבנן ובספק
מותר למכור לנכרים ולפי שייך בזה לומר אין עושין ספק דרבנן
לכתחלה כיון דכבר נודמנו לו ואם נאסור לו למכרס יהי' לו הפסד
ולכן אין זה לכתחלה לכך מותר למכרס. והיותר נראה כי הנה
דעת הרמב"ם דספק תורה מן המורה לקולא ולכן נהי דרעת
הרוב שפסקים דהוי מן המורה היינו בישראל אבל בב"י נהי כמה
שהי נתי אסורין היינו בודאי וכל בספק וטעמא נראה חזק
דבישראל הוי הלג"מ דספיאק אסורא או אפסר לומר דבישראל
ילפינן מכל חלב לרבות ספיאק כמ"ס ביומא דף פ"א דכל חלב
לרבות כיו וא"ש והכוונה במה דקאמר ביומא אי'טערך קרא לחמוי
ספיאק היינו בדחלב כיון דהוי ספק כרת מוכח מאשם תלוי דספיאק
אסורא ולכן לא אטערך קרא לחמוי ספיאק וכו' אינו ענין לחלב
יהי' לשאר אסורין לא ניחא להש"ס לומר ר' וטפי מסתבר לומר
דהוי אסמכתא אבל ר"י דס"ל ח"ס אסור מן המורה בע"כ ס"ל
דאינו אסמכתא ובע"כ דס"ל דהכוונה דגם ספיאק אטערך קרא
לאסור ויינו בחס אינו ענין לחלב הוי לשאר אסורין קמ"ל דגם
בשאר אסורין ספיאק לחמוי מן המורה ומיושב קטיות ספיאק
על הרמב"ם ובחייוביקו ישבנו בענינים אחרים בעו"ה, ועפ"כ
לפ"י בישראל ילפינן מכל חלב דאף ספיאק אסורה אבל בב"י
דליכא קרא אינו אסור רק ודאי לא ספיאק ולכן ספק טריפה
בשמיטה וכדומה מותר למכרו לנכרי. ועוד אסביר יותר הדבר
בעו"ה דבישראל כיון דבשוגג נתי הוי חוטא ויש דבעי קרבן לכך
אף ספיאק אסורה דרלמא הוי טריפה דאף הדוא לא ידע לו יחא
דהוי שוגג נתי עושה עברה אבל בכרי כיון דרעת הרמב"ם
בעשירי מה' מליכס דב"י בשוגג אינו חוטא לכך אף ספק מותר
לו לכך מותר למכור לו ספק נבילה, ועוד נראה דהנה ראיתי
במכתב ר"מ שמגדר הקהל מנכ דבני מעיס אכולתה לאו בר
אינס ואינו קונה לאכילה וכבר עיינתי בח"ס שכתב כן ודבריס
תמוהים דהרי יש בעוף קורקבן וכבר וכדומה התלוים בקנה וושט
זה הוי בודאי בכלל אכילה וחז"ל לא אמרו רק בבני מעיס ובפרט
הח"ס מיירי אף בבהמה והרי יש שם היראה וגם חלב והכבר גם
השמות וגם בבני מעיס והם ודאי חסובין לאכילה ולכן במח"כ לבד
סח"ס שגג בזה ולכן נראה דודאי למכור לו הבני מעיס לבד
מכ"ס הני דברי' שזכרתי ודאי אסור למכור להן דמן הסתם קונה
אותם לאכילה אבל במוכר בר אוחוז בזה כיון דהוי רק בהבלעה
בזה שפיר י"ל דהנכרי אינו מכון רק לנוף האוחוז ולא למה
שבתוכה בזה י"ל שפיר דאינו קונה אותו לאכילה לכך מותר למכור
לו בהבלעה. והנה בהג"ל ה' נראה לי ליישב מה דקשה לי במה
דפריך הש"ס בפ"ב דפסחים לר"א חמ"ה ומניח מנין לא
ישוע ארס כוס יין לנזיר ואמ"ה לב"י דכתיב ולפני עור כו' הא
לכלבים שרי וכו' מה פריך דלמא גם לכלבים אסור ומה דקשה
הלאו דלפני עור לומר דעובר בב' לאוין כעין דאמרינן בכתה
דוכחא לעבור עליו בב' לאוין וא"ל דהוי קשה לו דר"כ יתימי
דעובר אף בלפני עור זה אינו דבשביל נזיר לא הוי מני למייתי
כן ולעולם הכונה לעבור עליו בב' לאוין. ולפי הג"ל ח"ס ודאי היכי
דלא הוי מקום לעשות י"ל דהכוונה לעבור בב' לאוין אף כאן הנה
בשביל איסור הנאה אכל ספק חמ"ה אסור ליתא לנכרי וכן
בהבלעה נמי אסורה אבל בשביל לפני עור מותר ספק אכר מן
המי או בהבלעה וכיון דליכא למטעי קולא מזה לא הוי ל"י
לאשמעינן הלאו דלפני עור וא"ש. והנה עכ"פ מדר הימרים הג"ל

תשובה לד

למדינת פולין לקיץ פורגאנה הנקרא נאווי ארכבסנדר להביד'רשם.

הנה ע"ד שאלתם שנוע העבר קבלתי מכתב השני הנכתב בחי' ר' ולמן הירש פירשטענבערג טרם בא מכתבם הראשון ואח"כ ביום ו' ע"ש קבלתי מכתבם הראשון והנה היות כי פרחם פעמים מוכרח אני לשמוע בקיצור. הנה ע"ד התקנה הנעשה שש"ב אחד לא ישמוע בלי חבירו אין בתקנה זו כלום כי אף דיימא בוס"ה בלירוף הרב יכולין לעשות תקנה ומחויבים הכל לנהוג כן אף זה דוקא במה דלא הוי חשש איסור להשאר אבל מה דהוי חשש איסור שרבים נמנעים מלאכול משמיטת ש"ב אחד מכל דגמא להם לקול בזה אין ביד כולם להכריח היחידים הנמנעים משמיטתו להורין לאכול משמיטתו כי אין מאכילין לאדם דבר האסור לו והרי אפילו בעסקי ממון אם הוי ריוח להאי ופסידא להסווא לא מהני רק מרעת כולם כמ"ש ברמ"א בחי' ס' רל"א וא"כ לשלשן הרמ"א שם סתמו אהדדי ישתמי בחידושינו ומכר ומכ"ש בדבר האיסור להם שלא הוי בתקנתו כלום להיות מוכרחין בדבר האסור להם ומה נס אס היחידין מכירין שהתקנה היה בערמה כדי להכריחם לאכול דודאי אין בתקנתם כלום ולא מהני תקנות זמ"ה רק אם עושין לפי תומם לתקנת העיר לא לכיון לקנתה. ובחיבורי שנות חיים לבסוף בקונטרס פרט ושללת כתבנו עוד דז"ה לא הוי רק בדורות הראשונים שנתמנו מן ישראל ויבני העיר אז כיון דכולם הסכימו עליהם הוי כאלו קבלו עליהם תחלה שכל מה שיעשו מחויבין לקיים ואין בידם אח"כ לחזור מתקנתם אבל בזמן הזה שכל עובי העיר נתמנו עפ"י ערכאות עכו"ם אין להם דין ז' טובי העיר. לכך תכל הלין עממי ואף אם יאמר איזה טעם מ"מ טעם הראשון לבדו נמי כדאי ואין מחויבים לקיים תקנות ויכול השומע הכשר להשמוע בלי השני הפסול להם. וז"ל אין להאריך דברי יודים הערוד וחלוש כח וכו' :

תשובה לה

לקיץ דאינא דהרב מ"ה יאקוב וויין ראב דיין דשם.

הנה מכתבו קבלתי היום והבנתי משיבו על אחר כי לית דין לריך ששור ואריכות הדין פשוט בבידון השומע ר' זעליג שהוא שותה שור רק דלוינו מנביע לשכרותו של לוט וימים ידברו כאלו פעמים שותה אקוויט א' מדה ביום. הנה ברור הדבר אלפי ששמיטתו אסורה כנבילה. ויפה דיבר רומ"ג כי לא כימים הראשונים אהנו בזמן הזה הדור פרוץ ויראי שמים נתמעטו לכך מחילה שפירא דומרים לו גדור. ובמים הראשונים הוי דעת המקילין בשכור בדיעבד מכל דלוינה היה דורס היה אומר לנו כיון דלא הגיע לשכרותו של לוט אך בזמן הזה שדורס פרוץ אין לשמוע על אומדנא כזו. ובפרט דיש להכריע בין האוסרין אף בדיעבד והתמירין בדיעבד דלפנתם לא הוי רק אם שחט דרך מקרה אז סמנין בדפעתם לא דרם אבל להיות שחט בעיר לרשות הרבה זה ודאי שמיטתו אסורה שלא ימלט שלא יבד ליה דרסו שהרי הרב אומר כן שהרמ"א שם שהי"ל לבא ליהי דרסה והרי קיי"ל דתולין במתני אפילו להקל מנ"ש להחמיר ובפרט ליתן לו לתכלה לשמוע ודאי אסור לדעת הרמ"א ואפשר אף המתברר לא כתב דשומע לתכלה רק ליחיד דרך ארעי ולא להיות שחט דמתא ובפרט להחיות גסות דבזה שיהי יתיר לבא ליהי דרסה ולהיות שומע השור ונכזה איש ומכיל הרבים. לכך חדלו לכס מאכול משמיטתו אשר לא יחוש לדבריו יקיים בו מאמר הכתוב הכשר עוריו בין שיהיה וכו' והשומע לדבריו ישכון בטח ויקיים בו שומע מוכתח חיים בקרב חכמים תלין כנפש הכותב וכו' : והנה שטעם שאלי דגם את שמיטתו רואה להראות ספיקו להשומע השני נראה שאלו בו יראת שמים זו הירא שמים ארצה להיות נגעה מזה להראות הסכין דלולי משנה הוא ומועב שיכשר בשמים מבאחד ולקיים והייטם נקיים מה' ומישראל ולכן אם אינו רואה להראות ספיקו להשני הוי ריעותא גדולה ואף בעבור זה ראוי להעבירו ומנ"ש בנפטרך תרווייהו יחד דברי הגיל :

והנה

מד דברי זוהר אומר מה שעלה בבני דרך הפרה בעלמא להסתפק בשכור שהגיע לשכרותו של לוט ושמיטתו אסורה אם מהני בזה אחרים רואין או לא דהנהגה לכאורה יש להביא רא' לדעת האוסרים בדיעבד אפילו בלא הגיע לשל לוט במה דקשה למה לא מוקי להם ש"ס ברפ"ק דתולין המשנה בכך דהכל שומעין אנה שבור לא ישמוע אף ללא הגיע לשכרותו של לוט ואם שחטו ואחרים רואין אותו שמיטתו כשירה ומה מוכח דהשומע

לכאורה דאף אחרים רואין לא מהני אף ללא הגיע לשל לוט מיאז זה יש לדחות דיי"ל ארצה בלא הגיע לא בעינן אחרים עמיז ובלא זה שמיטתו כשירה ומכ"ש דיי"ל כדעת המתברר ומותר לשמוע לתכלה. אך קשה לאוקמא המשנה שהגיע לשכרותו של לוט דודאי שמיטתו אסורה ובאחרים רואין מותר מוכח דבניע' לשל לוט לא מהני אחרים רואין ודו"ק. ואחר כתבי זה עיינתי בפנ"ג וגם הוא כתב כן בט"ו ובש"ג ביאר יותר לבלבד ודאי אסור וכוונתי לדעתו ואני בעוה"י ביארתי יותר בפעמים וכן ראינו אח"כ בתב"ש שראוי להעבירו יע"ש. ומכ"ש בזמן הזה דרבי המתפרלים כדבריו נמש. והנה מלשון התב"ש שהגיע לשכרותו של לוט ש"י דריוו כשומע ומשמע דס"ל דע"ג מהני ולדעתו אין נראה פ' שאלני שטה דלוי דריו כדברים עליו אבל בשכור דריו כדברים ובפרט שבהגיע לשל לוט דריו כדברים ביותר. נראה דלא מהני אחרים ע"ג דודאי דרם דחזין דמשכר. כלפנ"ג כיון דלינא :

תשובה לו

בש"ע יוד"ס ב' סוף ה' או לאחר שבת בפרהסיא

יש להסתפק אם חילל יוה"כ בפרהסיא אם דיוו כשבת ונעשה מומר לכל החורה או לא. ולכאורה מלשון המשנה דאף אין בין יוה"כ לשבת חלל שזה זדונו במיתה וכו' ואם איתא דיש חילוק בניהו נעשה מומר וכו' לא נעשה מומר. אלא ודאי שאף בזה נעשה מומר לכל החורה, אך באמת יש לעיין בזה דא"כ תקשה לפנ"ש בס"ד ר' להוכיח כן בדעתו זו ועבר התורה נעשה מומר באותו שמיטה א"כ תקשה לכאורה קושיא למ"ד חייבי מיתות שזנין חייבין בתשלומין אף יפרשו משנה מפורשת במס' ב"ק דף ע"א דקמיא שם גבא ונכח ביה"כ גבא ועבד שבטת לע"ז פטור וניהו דהש"ס מוקי התם כר"ג דס"ל לוקה ונשלה אית ל"י מת ומשלה לית ל"י. מ"מ מנ"מ האף מיירי אי בהתרו בו א"כ אף ביה"כ מיפטר נהי דלוקה ונשלה אית ל"י מ"מ הרי דעת התוס' כמ"ס לעיל ביו"ד ס' ד' ע"ש בהוכחה ברורה דבהתרו נעשה מומר באותו שמיטה א"כ הוי שמיטתו כבילה והוי כנתכלה בידו ואי מיירי בלא התרו ב"י אף בטבח שבטת חייב כיון דיי"ל דחייבי מיתות שזנין חייבין בתשלומין אלא ודאי יהי' מוכח דבשמיטת יוה"כ לא יהי' נעשה מומר ואינו כשבת ומיהו לפיט רוב הפוסקים דבשבת לא הוי מומר רק אם עובר בפרהסיא א"ש וי"ל ששחט שלא בפרהסיא דלא הוי מומר. מיהו לדעת הרמב"ם דס"ל דאפילו שלא בפרהסיא [והיינו כמ"ס הכ"פ שהבאתי לקמן דלא בעינן עשרה רק בהתרו בו הוי פרהסיא א"ש אי מיירי בהתרו בו הוי פרהסיא ונעשה מומר ודו"ק] הוי מומר בתכלל שבת תקשה לפנ"ש יחי' מוכח לפיט הרמב"ם בדיוה"כ לא נעשה מומר מיהו ונעשה"כ (על"פ בחידושי יו"ד ס' יו"ד בישוב דברי הרמב"ם מוקושות הכו"פ דהכי בדאמת שחט שמיטה מעליה רק מזה מומר נפסלה וכיון דהוא לזה לו בעלמא לעשות כן לא נפטר הגבג מחיובו ב"ד' ה' יע"ש, א"כ א"ש דכ"ש דשחט הוא בעלמא אוחה דדוקא בנתכלה מעליה שלא שמיטתו או שלא שחטו באמת כלל כהא מיפטר אכל כשחט באמת מזה שמיטתו או שלא הוי שמיטה מעליה וע"י מעשיו נעשה כבילה. בזמן לבו לא יופטר מ"ד' ה' עיי"ש וליבא רא' מהא. והנה דעת כמה פוסקים בדאומה שמיטה לא נעשה מומר בין בשבת בין בט"ו ולכאורה קשה ל"י מ"ל דע"ג הוי כן הרי עיקר הוכחה הוא מהשומע בשבת דשמיטתו כשירה י"ל דוקא בשבת כיון דבעינן בפרהסיא דוקא ובלא"ה לא הוי מומר י"ל בדאומה שמיטה כ"ז שלא נמר השמיטה אם ה' מושך יד ממנו לא ה' חייב עוד דהוי מקלקל ממש דכבר נפסלה בשמיטה א"כ כל שלא נמר השמיטה ליכא בירור להרואים שמחלל שבת ודומה קתת למת דקיי"ל לכמה פוסקים בזמן ששחט שמיטה שלא נכשר עד שזודע לב"ד ששחט שמיטה כן י"ל נתי כאן להיפוך שלא נעשה מומר עד שזודע להרואים שמחלל שבת וכ"ז שלא שחט כולה בהכשר ליכא ידיעה בהרואים לכך אומה שמיטה כשירה דלוינתי נתברר להרואים כן והוי פרהסיא אשר שחט או נתפרסם לה' ונעשה מומר ואלו כבר שחט אבל בט"ו שחט מומר אפילו בפרהסיא א"כ אין פסולו תלוי בדיעת אחרים רק בהמעשה עלמו י"ל בדאומה שמיטה נעשה מומר שגמר המעשה ופסולו באין יחד. ואף דיי"ל שבאמת שני מירואים הוא בפוסקים דמר מירוח הוא בדאומה שמיטה לא הוי מומר ומד מירוח משום דבעינן בפרהסיא א"כ לאותו מירוח דלאומה שמיטה לא מ"ל אף מירוח שפרהסיא א"כ יהיה מוכח דאף לע"ז לא נעשה מומר באומה שמיטה, אך י"ל בדאמת נ"ש התוס' במירוח הזה ס"ל דדוקא בפרהסיא נעשה מומר ורק דלא הוי יחא להו דסתמא דמתניתין דהשומע

הנאה י"ל מקרה הוא. גם אף הפוסקים דם"ל באותה שמיטה לא נעשה מומר היינו ב"כ עיקר העטעם כיון דאזינו נעשה מומר עד גמר זביחה א"כ בשעת השמיטה עממה הי' בר זביחה עדיין ובשלמא משום ע"ז נאסר שפיר דהאיסור והשמיטה באים כאחד אבל לענין פסול אינו בר זביחה בזה בעינן שבשעת מעשה ממש לא יהי' בר זביחה ונאסר בשעת שמיטה היו בר זביחה ובגמרא נעשה אינו בר זביחה והרי כבר שור שחוט לפניך, לפ"ז זה דווקא כשלא התרו בו אבל אם התרו קודם מעשה וקבל עליו החיוב היפך אינו בר זביחה אף קודם שמיטה כיון דבע"ז מאטרפין מחשבה למעשה כיון דאמר שבדאי נעשה כן ומקבל על עצמו התראה בשלמא לענין שיהי' יתיר בעינן מעשה ממש ועל דיבור ומחשבה אינו נהרג אבל לענין אינו בר זביחה שהוא דבר התלוי בלב שאינו מאמין דשמיטה כיון שהדבר תלוי בלב לך ע"י דיבור ומחשבה יב"כ נעשה אינו בר זביחה. מיהו אם לא היו עושה אח"כ מעשה לא היה נאסר מומר מכאן ואילך כיון דפירש ולא עשה מעשה י"ל דמסתמא מהדר קהדר ביה ממחשבתו הראשונה והכי ללא עשה תחלה מעשה רק מחשבה ודיבור מחשבה מוליא נדרי מחשבה וחוזר לכשחזרו, וכן גמי אם לא התרו י"ל או דהוא שנג ורק ע"י המעשה נפסל וכבר נקדם המעשה אבל בהתרו בו וקיבל התראה מוכח שלא היו שנג גם לא היו השטאה כיון שקיבל עליו דברי העדים והכי כאמור אסר עירי לך ע"י אמירה לבד נקרא אינו בר זביחה וכיון שלא שב ממחשבתו הראשונה ועשה אשר זמם ונעשה אינו בר זביחה משעת קבלת התראה לך כבר בשעת שמיטה לא היו בר זביחה ונעשה מומר באו"פ ובאותו מעשה כוללפני"ד נכון ודו"ק היטיב :

תשובה לו

באותו סעיף בהגה"ה מסור דינו כמומר וכו'.

הנה בזה יש שני דיעות אם פסולה שמיטתו או לא והנה אירע מעשה כזה לידי בשחט שנתוודע עליו שמסר פ"א והנה שאלתי בזה להם אחד והשיב להכשירו מתיר עמינו כמו שאבאר ולדעתי אין בדבריו ממש. והוא דהנה העטעם הראשון שלו דוא דומה למה דאמרין בשני כתי עדים המכחישות זא"ז לדי"א בזה בפ"ע ומעשה מנח דמוקמינן ל' אחוקת כשרות לפענ"ד ז"א דהרי אדרבא קיי"ל בחו"מ ס' ל"ד בסעיף כ"ח דאם בזה עדים והעירו על אחד שהוא כשר ושנים העירו עליו שהוא פסול הרי ספק פסול אף דתרי ותרי מדאורייתא מוקמינן אחוקה ג"מ הוי ספק דרבנן פסול ומספק ועיין באו"פ שהעלה דגם ספקא דפלוגתא הוי כתי ותרי ופסול מדרבנן. וכן לפענ"ד באמת יש להבין העטעם דמ"ש בשני כיתות המכחישות זא"ז דאמרין דזו בזה בפ"ע ומעירה ולא אמרין דפסולה מדרבנן ובפ"כ י"ל עממא דבשלמא תרי ותרי אם נפסול אותם אין כאן ביורד שאנו פוסלין את הכשירים ויכול להיות שבאמת הם פסולי' אף שזמן התורה הם כשירים מנח דמוקמינן על החוקה ג"מ אם החמירו יתכן להיות שכן האמת בזה החמירו רבו אבל בשני כיתי עדים המכחישות זא"ז אם ינמא לפסול מדרבנן נאסר לפסול שניהם וא"כ נפסול את כתי שחט כשירים בודאי בזה לא החמירו רבנן בתקנתן (ועיין זה מלאתי אח"כ בקה"ס ח"ל ל"ד בסע הנהת ע"ז בעל החכם זבי ע"ש) לפסול כשירים ממש יב"כ, ויהי דליפוך אם אנו מכשירין את שניהם הרי אנו מכשירין פסולי' ודאי זה לא חיכת לנו דהרי באמת מן התורה כשירים כ"א בפ"ע להעיד ולכך אף שמרבנן הוא ראוי לפסול אין סברא לפסול אף כשירים ממש באמת רק ראוי לאחוקת דאדורייתא דכ"א כשירה בפ"ע ולא להחמיר לפסול שניהם. ועוד דמ"מ הכשר אין כלל ביורד שאנו מכשירין את הפסולי' דהרי אף בפסולי' יתכן להיות שהעדות הזה שהעירו עליו הוי אמת, או גם פסול הרי יש לו תקנה בתשובה לך אין ביורד שאנו מכשירין את הפסולי' אבל להיפוך אם פסול את הכשירין אנו פוסלי' כשירין ודאי דאף דגם כשירים יתכן להיות שאח"כ יפסלו מ"מ כיון דכ"א יש לו חוקת כשרות יתכן ויתר שנתלה שפסולי' עשו תשוב' ומעידין אמת משנתלה הכשירים טעמו ומעידין שקר לך לא החמירו רבנן וא"כ פלוגתת הפוסקים אם זה כשר או פסול לא שייך היע' וזה עומד ממש לפלוגתת דתרי ותרי. וכן לפת"ש בס' הפלחה בכתובות עומד לחלק בין תרי ותרי לב' כיתות המכחישות זא"ז למד' תרי ומד' ספקא דאדורייתא א"כ פלוגתת הפוסקים דומה ממש לתרי ותרי יי"ש, מיהו לפת"ש לקמן

השוחט שבבת יפה' מיירי דוקא רק בזינעא לא בפרהסיא דכל כהאי הו"ל להתנא למשך לך תירו דאף אם הוי בפרהסיא מ"מ לאותה שמיטה לא נעשה מומר. ובוה יש ליישב מה שיש לדייק על המוספי' והרמב"ם ס"ל דבאותה שמיטה נעשה מומר וכת' הכ"פ העטעם משמו דבמשהו הראשון נעשה מומר ולא הוי מקלקל דהוי מקלקל ע"מ לתקן יי"ש, ולכאורה קשה על התוס' ללא ס"ל כן ולפי מה שב' ח"כ' הרמב"ם לשיטתו דס"ל ללא בעינן פרהסיא לך ס"ל דבאותה נעשה מומר אין דבאמת לא מעך ידו רק גמר השמיטה לכך לא הוי מקלקל אבל התוס' דס"ל דבעינן פרהסיא לך במשהו הראשון לא נתוודע להרואים שמילל שבת דאולי ימסך ידו ולא ינמור עוד ויהי' מקלקל ולא עשה מן התורה איסור כלל לך לא מתרסם רשעו רק בסוף גמר השמיטה או נעשה מומר וכבר נתמנה הפוסקים וא"ש. ובוה י"ל יותר נכון מה שלא חירו התוס' מנח פרהסיא רק מנח אותה שמיטה גם מה דאין קיי"ל פשני התירולים ללא נעשה מומר באותה שמיטה גם שיהא פרהסיא ולכאורה כיון דזה אינו מוכח רק מנח קושיו' זו דלמה השוחט שבבת שמיטתו כשירה וממ"ז אי הא לא הא. אף נראה דא"ש דודאי שניהם לריבין ד"ל דמנו דקיי"ל בחו"מ דפסולי' עדות מדרבנן בעינן הכרזה אבל לאותה העדות שפסל בשבילו ס"ל להפוסקים ללא בעינן הכרזה כן י"ל נמי לענין זה דלהיות מומר מכאן ואילך על שר המעשות בעינן דוקא שחילל בפרהסיא ולא בזינעא אבל לאותו דבר עצמו שפסל ונעשה. מומר בשבילו א"כ פרהסיא כיון דבאותו דבר נעשה מומר י"ל דרשע ולא בעינן פרהסיא לך לא מנו התוס' לתרץ מנח פרהסיא ולכך תירו מנח דפ"א לא נעשה מומר או באותה שמיטה לא נעשה מומר, מיהו קשה עדיין הרי על משהו הראשון נעשה מומר כדעת הרמב"ם אף בזה טוב י"ל התירו' דהוא בעינן פרהסיא ולבני שאר השמיטה אם מתקלין לה הוי משהו הראשון כשאר עבירה שבה בעינן פרהסיא ודו"ק היטב. ובהיות כן י"ל דאף הרמב"ם מורה דבעינן פרהסיא רק הו"ל לשיטתו דס"ל במחלל שבת באותה השמיטה נעשה מומר ובאותה שמיטה נעשה מומר בלי פרהסיא כ"ל. טוב דאיתי שמ"ש לעיל דהרמב"ם ס"ל ללא בעינן פרהסיא בפ"ז ע"ה על זכרוננו לפי השקפה ראשונה אף באמת נזכרתי שזין אי מנחה כלל רק הכו"פ כתב בשמו בסי' י"א כיון ללא הזכיר כלל בדבריו פרהסיא משמע דדי באוושא מתלא לך אף בהתראה הוי פרהסיא יי"ש אבל מורה הרמב"ם דבעינן פרהסיא. גם מה שזכרתי לעיל מה פעמים דבהתרה בו מודים הכל דנעשה מומר באותה שמיטה אין זה מוכר בפוסקים. ממש רק אני הוכחתי זה כן לעיל מדברי התוס' בב"ק דף ע"א יי"ש ואפשר שאר הפוסקים ס"ל כן. וכן בפמ"ג ס"ד ס"ק ה' בטו"ז משמע להיפוך יי"ש.

גם בעיקר הדין אם בזה"כ הוי מומר כמו שבבת נראה דזה אינו כיון דעיקר העטעם דמחלל שבת דהוי מומר הוי מנח דשקול' שבת ככל התורה כולה וזיוס היספורים זה אינו שייך דודאי לא הוי ככל התורה ודינו רק כשאר עבירות ומה ללא שחטובבשעת בהדי מנה דתנא אין בין יוה"כ לשבת עיין בתשובות ש"ח בה' י"כ מה שמפלפל בזה לענין דינים אחרים [ושבו מלאתי בפ"מג א"ח פכחיה שדיר מזה יי"ש]. ועיין בטו"ז ס' ד' ס"ק ה' מוכח ב"כ דכדרי דס"ל דעי' התראה נעשה מומר באותו שמיטה וזה יתישב דבריו על נכון ולא כהרמב"ם שלא הבין כוונתו וכן הו"ה בנקה"כ שכתב עליו שפסוע הוא ולא תמה עליו בזה דלדברא משום מומר לא היה אסור כלל דאין מומר באותה שמיטה או בפ"א משמע דמורה לו ב"כ בזה וכן בלשון הש"ס דקאמר התיר עמנו למיתה אין לך מומר גדול מזה משמע ב"כ כן דהוי מומר ממש בכל דינו. ועטעם החוקר ראה דהנה העטעם שבפ"א לא נעשה מומר ד"ל אולי מקרה הוא ורוח שעות נכנס בו ואזינו מוחזק להיות רשע חמיר אבל בשני פעמים כבר החזוק בכך ואף קיי"ל כרשב"ג דבתלמוד זמני הוי חוקה היינו רק הוי למה רוצין להחזיקו עישה מעשה זה עוד מה שעשה עד הנה מעשה זה עשה יעשה עוד כגון בשור המאכל שאנו לריבין להחזיקו שינח עוד כשר הנה בזה בעינן ב' פעמים אבל הכא לענין מומר אין אנו רוצים לדון שיהי' מוחזק לעשות עוד עבירה זו שעשה עד הנה ללא יהא שלא יעשה עוד כן כיון שער הנה עשה ילא מרת ישראל ואינו בר זביחה להורע חוקת הראשונה די בשני פעמים ויולא מחוקה הראשונה שלו אבל בזה מעשה אחרין מקרה הוא ולא איתעב חוקתו לגמרי וזה בשלא התיר עצמו למיתה אבל כשהמיר עצמו למיתה ודאי אם הוא רשע כל כך שמוסכם למות בעבור זה זה איתעב אף בפ"א. וגם י"ל דמקבל על עצמו למות ודאי הוי להכעיס לא להנחיתו דמה הגאה יהי' לו הרי ימות ויאל שברו בפספדו אלא ודאי. הוי להקדים ונעשה בפ"א מומר ד"ל דבלהכעיס מודים דפ"א הוי מומר דדוקא הוי דנתכוון לשם

מתחילין לדון אם מותר לשחוט או לא תיכף אלו דנין נגד החוקה בדמעה בחיי' בחוקת איסור עומרת, וא"ל דגם הכא הוי ספק לנו אם נאמן להעיד בדבר שאין לו לא חוקת איסור ולא חוקת היתר ז"א דהפוסקים שמיטתו לאו מטעם נאמנות הוא רק אף אם ישמוט בפ"ע דלא שייך נאמנות ב"כ אומרינן שמיטתו ובע"כ הטעם דמ"ל דהוי כמומר לכל המורה וכמ"ש הש"ך בסי' זה וא"כ לא הוי בר זביחה א"כ לאו מטעם נאמנות הוא מספקין רק בענין גוף הדין אם הוי בר זביחה וא"כ ספק זה הוי רק לענין שמיטה והוי במקום חוקה, ובפרט דעלמא הרמ"א לקמן סי' קי"ט שכתב שם ה"ע שמיטת מסור כסירה ונאמן על האיסורין וכבז הרמ"א שיש פוסקין שמיטת מסור ישמע דרך. כהא פליגי אבל בנאמנות מורה דלמנין וא"כ לא הוי לנו הספק רק במקום חוקת איסור לכך לא מהני חוקה זו דחוקת כשרות שלהם נגד חוקת איסור לא הבמה לכך אומר ליתן לו לשחוט לכתחלה. והן אמת שכתב"ש סי' זה מטיק רק שלכתחלה אסור ליתן לו לשחוט רק בדיעבד שמיטתו כסירה ומלשון הפמ"ג ומשמע דאף בדיעבד רק בהפ"ע שמיטתו כסירה אף החכם הג"ע עשה עלמו כמחריש ולא הביא דברייהו כלל ומשמע כאלו באל לחלוק על דבריהם להכשירו ודבריו לודקין רק מדבריהם אין לזוז. ועוד דאף ב"כ כמות המכריזות וא"ל נהי דקו"ל דזו בזה בפ"ע ומעירה מאן יאמר דמוסרין להם עדות לכתחלה ובש"ס ופוסקים יתכן להיות הכוונה דערוקן כסירה ואם ראו איזה דבר יכולין להעיד וכן אם נמסר להם עדות מהני עדותם אבל למסור להם עדות לכתחלה נראה ש"כ דאין למסור להם עדות דזה דומה גמ' דקו"ל דאין סומכין על החוקה היכי דיוכלין לברר כיון דאפשר לנאח נעדי ספק שלא יטרך לסמוך על החוקה דריך לעשות כן א"כ ה"ל מה"ט אם אפשר בענין אחר אין למסור להם עדות לכתחלה כיון דאפשר לעשות שלא יטרך לילך בתר חוקה. ומה"ט כתב הרמ"א בחו"מ סי' ל"ד סעיף כ"ה בהגה"ה בבי א"ן אדם נמיש עלמו רשע דמ"מ אין מוסרין לו עדות לכתחלה יע"ש והוא מהטעם זה עלמו כיון דמה דאמרינן אין אדם נמיש עלמו רשע הוי מנכ דכ"א יש לו חוקת כשרות ולכתחלה אין סומכין על החוקה במקום דיוכלין לבררו א"כ ה"ל ה"ט דאין מוסרין לו עדות למוכחש מה"ט וד"ס קו"ל ליתן לו לכתחלה לשחוט דאין סומכין בהכ"ז על החוקה לכתחלה. ומ"ש החכם דלפסול לאדם הוי בדיעבד לא ידענא מה קאמר דהרי בכמה דוכתא מבוחר בש"ס ופוסקים דלכתחלה אין לאחר לשחוט ובדיעבד שמיטתו כסירה וגם באין יודע ה"ל שמיטתו וכדומה ולא אמרינן דהוי בדיעבד מהל שחמרינן שאין לו לשחוט לכתחלה. ומ"ש החכם ה"ל דיכול להחליט ולומר שנגב הייתי כיון דלא עשה בפ"ע ב"כ אין נראה לפענ"ד ולא יכול לטעון שנגב בשום אופן וכמ"ש בחו"מ סי' ל"ד דה"ל לומר שנגב הייתי, ומ"ש החכם ה"ל דלפני עדים שאני הנה מלשון הש"ע שכתב שם שבאו עדים שעבר על שבועתו שמיטתו אף שלא ראה הוא העדים רק העדים ראו אפס עובר על שבועתו כיון שעמדו אחורי הגדר וכדומה ב"כ נאמן וא"ל לומר שנגב הייתי וכן משמע מלשון הש"ע בחו"מ סי' ל"ד סעיף כ"ד כל מי שהעידו עליו שעבר עבירה פלונית אף שלא החרו בו שהרי אינו לוקה הרי זה פסול והוא שפסע איסורו ברוב ישראל שהוא עבירה וכו' משמע כל שהעידו עליו עדים שעבר זה אף שהולא לא ראה העדים ולא התכוין לעבור לפניהם אלא פ"כ פסול דעת החכם ה"ל כפי דעת השיטה המקובלת בני מלוא ישינה שכתב כיון דעבר לפני עדים וכפר לפנייהם לא תלין במלוא ישינה יע"ש לפ"ז כמו דהתם בענין שיעבור לפני העדים ויראה אותם דאז שייך הטעם של הש"ע"מ כיון דהע"ז לכפור לפנייהם אבל אם הוא לא ראה העדים לא שייך ולא נעשה מחוק חוקת אדם ולפ"ז אף הכא הוה בענין שיעבור לפני העדים ויראה אותם ובאמת לשון הש"ע לא משמע כן בכל דוכתא ולכך התם בכופר בפקרן נקטו הכל בשלוש הכופר בפ"ע ובאן נקטו מי שבאו העדים שעבר על שבועתו וכן מי שהעידו עליו העדים שעבר עבירה פלונית ולא נקטו ב"כ מי שעבר על שבועתו לפני עדים או מי שעשה עבירה בפני עדים [וכן בכופר בפקרן בסי' ל"ב ובלוקה ממון חבירו בחוקה לא נזכר שם בש"ע שכפר לפני העדים ולקח לפני עדים רק סתם שבאו עדים שראו שלקח וכו' או שראוהו בידו ששעה שכפר משמע אף שהוא לא ראה העדים נפסול ולא קו"ל גם כזה דעת הש"ע"מ כיון דר"ק יע"ב] לא ודאי התם בפקרן בענין שיראה הוא העדים וימנעוין לפנייהם ובאן לא בענין שיראה העדים משום דהתם תלמות במלוא ישינה אשתמוטי דזה הוי חששא עובא מדר עלמו יתכן להיות כן. לכך בענין שיעבור לפני העדים ואז מדרעוין לעבור בפני העדים הומוק כפרן אבל סכא דאין כאן תלויין רק לומר שנגב הייתי או שלא ידע הדין ובדברים שפסע אשתמוי ברוב ישראל א"ל לומר שלא ידע הדין גם

א"ל לומר שנגב הייתי על גוף המעשה דאדם מועד לעולם והוא בר דעת וע"פ רוב אינו טועה לכך אין תלמות בעשות ובשיטה כלל בשום אופן בעולם מדר הענין בעלמו. ורח"ל לדברי הנ"ל עוד מדברי הרשב"א בחולין פ"ב והובא בש"ך יו"ד סי' ד' סעיף ג' בני ישראל ששטח בהמות נכרי לע"ז יע"ש דהקשה הרשב"א חתומין ל"י דשמיטת מומר הוא ומהו הוכיח דמיירי שמיטת ישראל שירוק העכו"ם לעכו"ם או בגמור זביחה הוא עובדה יע"ש ומה קוש"י ניתא דמיירי שטעון שנגב ה"ל על ע"ז או אף שהוא אינו טעון כן בפירוש כיון שיכול הוא להחליט על ע"ז שנגב הייתי לא הוי מומר ומיירי שלא שחטו לפני עדים ולכך לא נעשה מומר ומשום שמיטת ע"ז אסור אף בשנגב אף שלא בעדים ובודאי דהרשב"א לשיטתו שכתבו בשמו בחו"מ סי' ל"ד דה"ל לומר שנגב הייתי לכך שפיר קשה דנעשה מומר וכן לפענ"ד העיקר כדעת התב"ש ששמיטתו אסורה עכ"פ לכתחלה כוללפנ"ד כיון וד"ק :

והנה בדין תרי ומרי דהוי ספיקא דרבין והקשינו לעיל דלמה י"ה עיקר החוקה מאלף עדים כמ"ש החו"מ בבי' בבי מגו יע"ש דהוה אחר החיפוש מלאכי בשב שנתמטח שנתמטח ו' שהרגיש בזה וכת' למלק דחוקה שאני דמקמינן ל"י דממעיקרא לכך העלה דברוהו אין הולכין אחר הרוב והוי תרי ומרי וכן נמי בחוקה דאין אדם פורע ת"ז או בחוקה דאין העדים חותמי' על השטר אלא"כ נעשה בגדול דהוא חוקה דלמיא מנכ סברא לא הוי ספיקא דרבין יע"ש ולפענ"ד אין נראה דבריו דאף חוקה דה"ז הוי חוקה דממעיקרא דהרי ראו' לזקומא לחוקת חיוב דמעיקרא ובחוקת שלא נפרע ורק ע"ז שלאחר זה לאו חוקה לומר פרעמי' הינו דבזה לא שייך לילך בתר חוקת חיוב ושלא נפרע כיון דכל חיוב עומד לפרעון א"כ הוי בחוקה השטוי להשתנות ולא הוי חוקה אבל תוך זמנו דכיון דאין אדם עביר לפרע ת"ז ככה"כ לא עביר להשתנות ואיכא חוקה דמעיקרא לחוקת בחוקת חיוב ושלא נפרע וכן בחוקה אין העדים חותמינן על השטר אלא"כ נעשה בגדול ב"כ הוי מנכ חוקת כשרות של העדים דבאמת יש איסור להעדים לחתום שטר על קטן דהוי עולה וכמו אמנה וכדומה וכיון דאין רשאין לעשות כן לכך יש חוקה דלא פשו כן כיון דיש להם חוקת כשרות ומסתמא לא כהוונן א"ל יניא שחמתו על קטן יאלם מחוקת כשרות דמעיקרא וא"כ הוי ב"כ חוקה דמעיקרא. לכך נראה דאף בהכך אמרינן תרי ומרי סד"ר ומן התורה אזלינן בתר חוקה ומינה ברוב שפיר היה נראה דעתו אף כד דייקוין נראה דכל כהאי לא הוי תמתי הש"ס ופוסקים לומר דרוב רבע בזה מחוקה. לכך נראה ליישב קושיותו בענין אחר, והוא דהנה קו"ל דדבדרי הגבוי' לכל העולם לא אמרינן תרי כמאה כמ"ש החו"מ ב' כמה דוכתא' לכל נראה דה"ה נמי דחוקה רובו ורובו לא נמשכ כאלן סהדי דבבר שכן הוא כיון דחוקה הוי כן או הרוב וכיון דאין סהדי וכל יודעי דת ודין מבינין שכן הדין והוי עליו אן סהדי לכך הוי כגבוי' לכל העולם ולא אמרינן בזה תרי כמאה ועדיפא מאלף עדים, אף היינו דוקא בחוקה ורובא שייך לומר כן דבחוקה רובא א"ל לשיעור להם מדברי העדים דע"י העדאת העדים אזלינן בתר חוקה רובא ומאודחתן נלמח החוקה רובא רק החוקה רובא הוי לולי העדאת העדים ב"כ לכך אמרינן אוקומא תרי כהדי תרי והוי תרווייהו כמאן דליתא וכלו ליתניהו תרווייהו ואזלינן בתר חוקה רובא אבל החו"מ בבי' דמיירי ממנו תרי וגו' לא נלמח רק מהגדרת העדים ולולי העידו העדים כלל לא היה כאן מגו ולא היה ידוע להעולם האמת כן רק עפ"י העדאת העדים נלמח המנו א"כ בזה לא שייך לומר דהדברי ידוע לכל העולם ולא הוי תרי כמאה דהרי כאן לולי דברי העדים אין ידוע להעולם רק ע"פ העדים נחבר המנו א"כ כיון שהמנו נלמח רק מנכ העדים לא עדיפא המנו מעדים והוי רק כאלו היה כאן עוד עדים אן סהדי תרי כמאה ועוד דלא שייך בזה לומר שלק תרי כנגד תרי ואזלינן בתר המנו הרי אם לא היה כאן עדות העדים ויהי' נמשכ כמאן דליתא א"כ אין כאן מעלת המנו ובע"כ ראינו אנו לבא להגדת העדים ושהו אמרינן כיון דהוי העדות כמאן דליתא מה חוית דממינן אשבי סמוך אהני ודאף דלהם ליכא מגו הרי תרי כמאה אבל בחוקה רובא אמרינן סליק תרי כנגד תרי והוי כמאן דליתסהו תרווייהו ואפ"כ אזלינן בתר חוקה רובא' וא"ש. ובסיחה כן מיושב מה שקשה על החו"מ"כ בכתבותו [דף כ"ז] דה"ה אלא ארי' הוי תרי ומרי שהקשה הר"מ ר"ס ס"ל דזו בזה בפ"ע שיערהו וכו' ומלנו דמיירי שאומרים שהוי קרובים מעולם דליכא חוקת כשרות והקשה הר"א"ה הרי חוקה דאין המוכר והלוה והלוה חותמין רק כשרים יע"ש והובא בשב שנתמטח ה"ל. ולפתי"ש א"ש דרך חוקה לא נלמח רק ע"י השטר ולולי השטר מה יוסיף לנו תח כח חוקה זו דאין חותמין אלא כמרינן שאין בחוקה זו שום תועלת כיון דיש שטר שער לפנינו בזה מלמדנו לנו חוקה זו להכשיר השטר וכו' דחוקה

שאלות טוב טעם רעה תשובה לו לח לט ותשובות

זו מכה שטר אחיה ומכה עדות העדים שפיר דומה למנו ולא מהני דתרי כמאה וכן ח"א לומר בזה סליק זה כנגד זה והוי כמאן דליכא דח"כ מה מועיל חזקה זו אבל בחזקה המועלת מלך עממה בלי עדות שניהם ואפשר לומר בזה סלק עדותן כמאן דליכא בזה אמרינן שפיר דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוי ככלפ"ד כיון דרובא היטב. ועוד היה הרבה להאריך בזה ואין כאן מקומו אולי יזכירי ה' בזמן אחר. ועיין בחבורי בחו"מ סי' ל"ד בדברי מינו הסיך לכאן יע"ש :

תשובה לה

בש"ע סימן ב' סעיף ט' צדוקי ובייתוסי וכו' .

ולפ"ז יהי' מוכח מדבריהם להיפוך דאף בדבר דליכא חזקת איסור ג"כ אין לאמנין ול"ע כענין בזה. ועוד היה נראה להוסיף רח"י בדבר במה דאמרינן (בגיטין ד' י" ע"ב) כיון דחזקת ישראל לבסוף דאי' לאו דכותי חבר הוי לא הוי מחמיר ל' תמתי' וקשה סוף סוף ח"א לאו רח"י שהכותי חבר הוי רק מכה עד הכשר שמעיד עליו ואטו הנוחזק בפסילי לאמנ' ע"א להעיד עליו שהוא כשר והלא בזה לריך שני עדים להכשירו ולמה יהי' לאמנ' ע"א אלא ודאי דכותי אינו חשוד ודאי רק ספק חשוד ובספק כיון דליכא חזקה לא כמא"ל ולא לכאן לאמנ' ע"א להעיד עליו. והתוספי' דמוכה מדבריהם כמ"ש לעיל דס"ל דהוא ודאי חשוד ואף ברבר דליכא חזקת איסור אינו לאמנ' ולכן כתבו דהעיסה הי' של ישראל אזלו לטעמא שכתבו אח"כ דלא אמרינן כאן דנפק כתי' ריבנא כו'. משום דמן התורה גירי אחת הם וכו' ח"כ ה"ה בזה י"ל דלכן לאמנ' ע"א. כיון דמן התורה גירי אחת הם אבל לשיטת הסבורים דכותים מן התורה פסול וכמ"ש הרב ישועות יעקב ג' ח"כ תקשי למה ע"א לאמנ' בע"כ כמ"ש מכה דהוי רק ספק פסול. מיהו יש לדחות ד"ל דבש"ע מ' מתרץ לקושיות התוס' דהרי הוי כתי' ריבנא וכו' וכת' הרשב"א מכה כיון דהחזק כו' ח"כ ה"ה נתי' ענין ח"א י"ל כן, מיהו אכתי תקשי ל"מ של התוס' והמ"פ שלא ידעו מזה והקשו נכח כתי' ריבנא ולא הקשו על גוף השאלמות איך לאמנ' כלל ע"א משמע דזה ניחא להו בלא"ה בלי תירוול ובע"כ כמ"ש מכה דהוי רק ספק פסול. מיהו יש לדחות ד"ל כיון דהוי מלתא דעבידא לגלויי לכן לאמנ' ע"א כדעת קל"ת פוסקים דהיכי דעביד' לגלויי ע"א לאמנ' מן התורה כן ה"כ כיון דעביד' לגלויי חס זה הכותי חבר הוי לאמנ' עליו מן התורה ול"ע כמ"ל לרינא :

תשובה לט

שלוש לדיני ישראל הרבנים המופלגים החריפים השריפים מ"ה שרמה נ"י ומ"ה משה בר' סענדר דינינים מומחים דמ"ה פרוליקא.

הנה מתכנס קבלתי עש"ק ואתמנן ותיקף היום אני משיבס יוס' א' עקב ד' בקצרה תמנת טרדווי. היה הספר של הרב שניבאין ר"מ צדבריהם כמה פעמים ספר הזה לא האיתי מעולם ואם הו' לחימו לא הוי שיעני לי לומר דבר חדש דפנינו מן הדל לא יזיק לאיזה פוסק ובפרט. בלשון השאלה שלכם נאמר שהפנימה מן הדל הלך עד החוד ועד. בכלל ח"כ משמע דגם בחוד ה' הפנימה ואין ס"ד להכשיר בזה. והנה אין לנו אלא דברי ש"ס והראשונים דהסכין לריך בדוקה אבשרא ואתפולא ואתלת רותחא ח"כ מדרשונה ש"ס ופוסקים מוכח להדיא כמו: דהשדריקה חיובית בחוד. עלמו ומזיק בכל ענין כן ה"ג מן האדריס מזיק בכל ענין ואין סוס חילוק ביניהם ולדעתי זה דבר ברור ואף חס תמוזיק' בשלהם כדעת הרב הג"ל. לא לאמנין שיאמר הרב הג"ל דגם אם שלט בחוד כשנסכס ועוד בכלל אין גם לא יזיק להראש ואף חס כן הו' אכתי. הוי רק ספק אחר, דלומר דלמא שטת עד הקנה זה אינו ספק דמלתא דלא רמיא עלי' דאיגם לאו אדעתיה והדרך לשחוט שניהם בשהו והפמ"ג לא היקל רק כשירוע שתפס הקנה לבדו בידו בזה היקל בפגם מן הדל וגם זה קולא גדולה אך לא מן הסתם דמן הסתם דרך לשחוט שניהם בשהו ותולין במגוילי חילוי להקל ומכ"ש להחמיר ובפרט ש"ס ופוסקים דקולת. הפמ"ג הו' מידוש ו"ל היינו רק חס הפגם מן הדל ואינו הולך עד החוד ועד בכלל גם ל"ל דהוי זה ס"ס צב' גופין וב' עניני' דספק אחר הוי צסכין חס נחשב זה פנימה או לא ואם מותר לשחוט בו וכו' הוי בעיקר חס תפס הקנה לבדו בידו או לא. ועוד הפמ"ג מיירי שתפס הקנה לבדו בידו עד שגמר רוב. שמיטת הקנה ולא נגע בושט עד ששחט רובו וגם לא שחט הושט כלל אבל אם לא שחט רוב הקנה רק נהי שתפס הקנה לבדו בידו מ"מ ח"כ התחיל בושט קודם רובו של קנה ועדיין הוי משש עניקב אז הושט וגם אף חס שחט רובו קנה תחלה חס ח"כ נגע בושט רק קי"ל דעיקור פסול חילוי במושט בתרא ח"כ ה"ג בנקט אף חס שחט הקנה תחלה מ"מ זה ודאי לא גמר רוב חס השחט עד שחמיל גם בושט ובפרט הרי הושט שחוט לפניו וא"כ במושט. בתרא נתי' היתה עושה עיקור לכן אין זה ס"ס ובודאי לפי דברי השועת הראשון העופות אכוריס והנה צלמא העופות כבר איגם בעולם ולדין אין ל"מ כי חילוי חס נאמר דהעופות פשרים מ"מ שהותם אסור כיון דלפי דברי השועת הראשון שחט בסכין פגוס ולא קדיק לראות בסכין יפה ודאי אסורה שמיטתו להבא וסלילה לאכול משמיטתו ונהי דהוי ע"א בהכחשה המבוזר כתי' צ' מ"מ הרי מבוזר כתי' דהיכי דהוי ע"א ורגלי' מעבירין אותו וכאן כתבו דהוי כמה ריעותות בלא"ה של השועת הב' לכן הוי ע"א ורגלי' דמעבירין אותו ואל"ל דהוי דברי השועת

הנה לרעה לפענ"ד בזה דפליגי בש"ס ופוסקים. באחזיק ולא כתיבא או להיפוך חס ממנינן על כותי או לא היינו דווקא בדבר דאתחזק. איסורא אז אין כותי קודם גזירה או לדוקי ובייתוסי לאמנין רק בכתיבה או אחזיק לכל חד כדאית ל' אבל בדבר דלא אתחזק לא אסורא ולא המירא לאמנין אף בלי כתיבה ואחזיק דכותי אין בכלל ודאי פסולין רק בכלל ספק פסולין חס יש להס לאמנות או לא לכן כדבר דאתחזק אסורא אין לאמנין להוליא דהרב מחזקתו דאין ספק מויליא מידי. ודאי איסור אבל בדבר דהוי רק ספק איסור חתי ספק מויליא מידי. ספק. ובפרט דהוי כעין ס"ס שמה בלא"ה מותר ושמה זה מעיד כהוגן ואינו משס אחר דספק ראשון מתרי יותר מאחרון. דספק שמה זה הכותי לאמנ' להעיד זה מותר לכל העדות ובעולם ואח"ל ש"אני לאמנ' דעכ"פ שמה דבר זה מותר בלאו עדותו לכן כל כה"ג שפיר נחשב ס"ס ונאמן. ובהכי יש ליישב דברי התוס' בניטין דף י' ע"א ד"ה גלת כותי שקשו דלמה י"ח זה דלמא לא. שמה מחמוץ דחשדו אלפני עור הקשו. המהרש"ל ומהרש"א דלמה לא הקשו על הרישא גלמל כותי מותרת דניחוס שמה ה' חמץ, ומירוח המהרש"ל דזה אפשר לתקן סימן לאכול תחלה אבל ללא ח"א לתקן דלמא אכל כבר או אוכל ח"כ אין נראה דאכתי יש לו היתר חס שטע מן הכותי לפי תורתו שאכלו להס מלוא כגון שבתחלה קודם שירע הכותי שישראל ירעה לאכול ממנו שטע שהכותי אומר בשעת אכילה שאוכל ללמא בו ו"ל עלמו ואז שפתי ישראל לאכול אחריו ללא ח"א, גם מירוח המהרש"ל דחוק מאד שישראל נבייר בזווי"ו ולכן נראה דח"ש דאף דאמרינן דחשדו אלפני עור אין להס תורת ודאי משודים רק ספק משודים ולכן לענין היתר אכילה כיון דיש לה חזקת היתר שחיי נתחלה. בודאי הי' בחזקת היתר. קודם שנתחמץ וכיון שספק חס אבשרא או לא יש לו חזקת היתר לעולם זו ואף דחזקה זו עשויה להשנות דרך עינה להחמץ ולא נחשב חזקה להיתר מ"מ גם לאיסור ליכא חזקה לכן כיון דהוי ספק חתי ספק ומויליא מידי ספק אבל ללא ח"א כיון דבודאי נתחייב לאכול מזה יש לו חזקת חיוב שוב לא חתי ספק ומויליא מידי ודאי ולכן שפיר הקשו דחשדו אלפני עור :

ובזה

דאמרינן דחשוד על הדבר פסול להעיד והרי בנדה דף ל"ג אמרינן שם בני קידם אלל אשתו וכו' ואמרו א"ע"פ שדוקים אהנו ומתיראים אהנו מן הפרושים וכו' ואמאי האנינו לה הלא הו' חשדו צדבר וכדאמרינן שם שמשלימין לרס ירוק ואמאי לאמנות והנחתי שם ב"ע. ופמ"ג כאן י"ל כיון דלה הי' חזקת היתר טערה גם להלדוקי לא הי' לו חזקת עומאה בכה"ג לאמנ' דלספק איסור לאמנ' דרובי וכותי. להעיד דאין להס דין ודאי חשודין רק ספק חשודין וכן דאמרינן בחולין והכא דבלא אחזוקי ולא כתיבא לא סמכין עליה היינו רק צדבר דהוי חזקת איסור חזקת ח"א וחזקת ממון וכדומה אבל שלא נגד החזק סמכין עליהם אף בלא כתיבא ולא אתחזק שכל שלא נודע שזה הוי חשוד בודאי אין לו דין חשוד ממש. כן הי' נראה לנאורה מיהו דברי מהרש"א נראה מוכיחין בדברי התוס' שם שכתבו שבתלה דמיירי בעיסת ישראל שששאו הכותיים היינו וקשה כיון שלא גזרו על צלקות בישם ודוקא על פתן יזעו לא על הבצק וכמ"ש התוס' שם בפ"ק דחולין ד"ה חמץ של עובדי עבירה ח"כ הוי ל' לתרץ להיפוך דמיירי בבצק של כותים שאפאה ישראל לכן ליכא חס פתן ולמה בעינן משעת לישא לכן קמ"ל דאע"פ מותרת וי"ח זה ונתן תירוול להיפוך ש"ה' בבצק של ישראל אף בע"כ משום דבעי לתרץ בזה שלא תקשה חסות מהרש"א כיון דחשדו אלפני עור שמה כבר נתחמץ ביד הכותי וכיון שלא הי' מתחלתו ביד ישראל אינו מנייר בה ולכן תירוול להיפוך ש"ה' הבצק של ישראל מתחלתו ולכן מנייר בהמה שלא חמיתו לכן מותרת לכן הקשו אח"כ דנהי כן אכתי אין ואלא ב"ח וא"כ נראה מדברי התוס' כדעת המהרש"א

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה לש מ מא מב ותשובות כא

לאכול משחיתו ולכן הדבר ברור דאסורה שאימתו בלי ספק .
דברי ידו הטורד :

תשובה מא

לקיץ סאמבור להדיינים דשם .

האותיות שאלוני ע"ד השו"ב מו"ה געציל אם ראוי לאכול משחיתו ושלא המה נפלא וממני להיות זה בשו"ב ובפרט לרבים. אחד שגנב במקולין כמה פעמים. והב' שהי' נגדל וזה לכנרי אחד לעיין בלעות ואמר הכנרי שאין בו נשבר ובסוף נודע להיפוך. והג' הכי נכבד שבא אלל רב אחד ומנן לו הסכין בחזקת יפה ונמלא גפוס. הגה על שלשה פשעי ושראל כללו ודאי דשחיתו אסורה דאפילו דלפניו געציל גביבה לבדו נמי ראו לסקנו משחיתו, ואף דקיי"ל דחשוד על גביבה לא חשוד על השחיתה היינו רק בדורות הראשונים אבל בדורות הללו ראינו מי שחשוד על הגביבה חשוד על הכל וכעין זה כתב הח"י ה' פסח סי' תמ"ח לדין ליכא דין מומר לתאבון וכולהו בכלל מומר להכניס יתרו וכו' וראוי לסקנו. וכעין ק"ה. סי' ק"ה. ועוד אף לדין הש"ס היינו רק מי שרואה לאכול משחיתו מותר לו לאכול אבל להיות שוחט העיר להאכיל לרבים בעל כורחיהו אולי כמה לא יחא להו במעשיו ודאי ראו לסקנו. וכעין ק"ה. סי' ק"ה. ועוד אף לדין מותרין הם ונמלקינן להו בלי התראה כן ה"י ש"ב שיעשה נבד ודאי דמותר ודאי לסקנו וכו' בהלכות מה דהו רישותא וזריך בדיקה ומכרי לעיין וביקש להכשיל הרבים דכל דרך שאלה אינו מסלפ"ת ומכרי על הכנרי ובפרט באיסור תורה אף מסלפ"ת לא מהני והג' הכי נכבד מה שלא הו' סכיני יפה והוא ביקש לשחוט בו לכן לדעמי שחיתו אסורה. ואם כי ידעמי שלא יהי' דבריו שמתעב בדרו הזה אשר אין דברי אמת נשמעים, והנה אם כל זה גלוי לפני לא נמנעתי מלכתוב כאשר כתבתי כן גם לדראביטש כי המקיים נפש אחד משראל כלאו מקיים עולם מלא ואם בחיי הגוף כן מבי' בחיי הנפש אם אינל נפש אחד משראל מטרפות כדי לי. השומע ישמע והחדל יחדל וזולת זה אין להאריך מחמת ערדתי יודיע נלח :

תשובה מב

לקיץ שנעריה סמוך דגריידינק לדרב מו"ה משה יצחק דוב אב"ד דשם .

הנה בדבר השו"ב דקאלתו אשר קיבל עליו בכתב בח"ח ושר"ח שלא לשחוט בלתי רשיון מהרב המפורסם וכעת אין

בדו לקיים זה ורואה לחזור בו. הנה אם כבר אסרו הרב חלילה לי להמירו בשום אופן אך אם האמת לבדני רוי"מ שלא אסרו הרב רק שאמר שאינו מתעבר במחלוקת השו"ב. הנה לדעמי להחירו כי הנה הן אמת דנהי דשבועה בכתב לא מהני מ"מ חרס בכתב מהני כמ"ס ב"ב מהד"ב והיונו אם כתב בלשון בינוני אי מקבל ולא בלשון עבר קבלתי וכאן כתב בו אין מקבל עלי. גם בלא"ה דעמי דשבועה בכתב אף לא מהני מ"מ החרה מ"מ בני כ"ה שאלה ולדין בזמנינו כ"ה דינש ע"ה כמ"ס ב"ב סי' ר"ה. אך זה הו' אם כתבו בכתב ידו ממש אבל אם לא כתבו בכתב ידו ממש רק חתם עלמו זה אינו כלום כי בחתימת ידו אינו כמדבר גוף הדברים רק כהודאה שמודה כן הוא וזה לא מהניק בתמון ואף בשבועה אף אם אסרה שנשבע אם בחמת לא נשבע אינו כלום לכן אם רק חתם עלמו אין ממש בכתב הו', אך גם אף אם כתבו בכתב ידו ממש מ"מ החרה מהני לו לכו"פ ויכול להחירו לו בשלשה ואין זה בכלל נשבע לנשות חבירו שאין לו התורה מחד להחיות ופשוט וכו' הו' דבר מלוא בתי"ם בה' שבת סי' רמ"ח ולדעת כמה לדבר מלוא יכול להחיר לדבר מלוא, ועוד דשבע על דעת חבירו הו' רק בשביל עושה בשביל נשבעת עליו נשבעת השבועה וכאן לא עשו לו טובה דאף שהשלישו לו מלוא ושכירים רייניש עבור כך מ"מ הוא עשה להם טובה יותר להסתלק משחיתו אם לא יחא להו לאכול משחיתו ואף הרב"ש בתשובה הובא ברמ"א סי' רכ"ח עמ"י כ' ס"ל דאם עשה לו טובה אף דהתשבע קיבל יומד טובה ממנו נחשב טובה ופיין כ"ף שס"ק י"ד ת"מ לא מציעא לפת"ש בחדושינו מכבר שראיינו ממה רבינו תמוה דשאני משה רבינו שהי' עניו ולו נדמה שיתרו מקבל טובה ממנו יותר וכן אחו"ל ב"פ יתרו שתחלה היה משה רבינו מתכבד ביתרו יי"ע"ש ואף גם לדעת הש"ך הג"ל מ"מ. היינו אם עב"פ יתרו לא עשה לו רעה רק טובה או אף דיסרו קיבל יתרו משה רבינו מ"מ נחשב

הא' נגד ב' עדים זה אינו דהרי השוחט הנ' לגבי עצמו אין לו חזרת עד והו' רק עדות השוחט הב' הנמכסל השוחט הא' וה"כ הרי בלא זה י"ל דאסורה כיון דקיי"ל בחו"מ סי' ל' דכל מה דאפשר ליישב דברי העדים שלא יהיו מוכתשים אפילו ע"כ הדוק מיישבים אותם א"כ ה"י י"ל דממנת כובד יד השוחט הב' ששחט ב' מלוא עופות ולא הרגיש בפנימה זו והאמן הראשון יומד ואף א"ל דהו' הכחשה מ"מ כיון דהו' רק ע"ד נגד ע"ד א"כ סליק ע"ד נגד ע"ד דבהמה בחי' בחזקת איסור ועומדת ואף דהו' בידו לשחוט כהוגן וכל שבידו לסקל החזקה לא נחשב חזקה מ"מ כאן דהו' רבג"ד על השוחט הנ' ורבג"ד הו' כחזקה דממוכח בסוטה וכמ"ש החו"ס ב"פ ק"ד ג' דבסוטה הו' רבג"ד וכן הוא בסוף ניר וה"כ ה"י רבג"ד משייע לזוקת אסור דבהמה ועוף ולא מנהי מה דהו' בידו. ובפרט דע"י רבג"ד אחרע חזקה כשרות של השוחט ועוד דגבי שוחט אין אינו דנין על השוחט אם הוא כשר רק על הבהמוב ועופות ששחט אם הם כשרים ואינו דומה לעדים דשם אין אינו דנין רק על גוף העדים אם הם כשרים לעדות לכך ראוי לומר אוקמת בחזקת כשרות אבל בשוחט אין אינו דנין עליו רק על מעשיו אם שחיתו כשירה או לא ולבהמה יש חזקת איסור ורבג"ד לכן חלילה לאכול משחית הב' אבל השוחט הראשון והשני הם כשרים. ויותר אין פנאי להאריך כי אני מוטרד מאל דבבילות תשובות לזה עת לקר :

והנה

נשמע מלע"י מ"ש ד"ל דהו' ס"ס ב' גופין אין לתמוה מ"מ"ש החופ"י ב"פ דחולין גבי סכין אחרתי מ"ש דהו' ס"ס א' אך כבר נתיישב זה בדבריו ה"ל דהס"ס כיון דעמה הו' פנימה בסכין בודאי ואין לרונן על הסכין אם מותר לשחוט בו גם קודם השחיתה בדרקו והו' יפה ואין לנו ספק רק אם נעשה הפנימה קודם גמר השחיתה ושחט בסכין גפוס או דעשה אחר גמר השחיתה א"כ צנייהם אין ספק אם שחטה כהוגן או לא לכן הו' בנזק אחר. אך כאן דהס"פ הו' אם זה פנימה או לא לדעת הספר שהביאו א"כ זה הספק הו' על הסכין אם מותר לשחוט בו או לא וספק השני הו' על הבהמה ועוף לכן הו' ב' גופין. גם לפ"י י"ל דלא הו' נודעו ימד דספק אם הו' זה פנימה או לא נודע מקודם להשחיתו לפי דברי השוחט הראשון וספק שחט שחט הקנה לבד ודע א"כ ולא הו' כמ"ס עיין בדריי ס"ס. ובמג"א ה"פ סי' תל"ט לכן אין זה ס"ס, ובוה יש לקיים דברי הט"ז בסי' א' שחולק על דברי הרמ"א ואגודה יי"ע"ש ולפי הג"ל יש לקיים דבריו דאף אי יומד דהו' כאן ס"ס שחט למד וא"ל לא למד שחט שחט חומר דהו' הו' ב' גופין וב' עינים דספק אחד על השוחט אם מותר ליתן לו לשחוט והשני הו' על הבהמה אם נשחטה כהוגן ואין זה ס"ס גם לא נודעו ימד ואינו דומה כלל לדברי החו"ס גבי סכין אחרתי וא"כ בעז"ה וד"ק כי קלרתי דברי ידו :

תשובה מ

להרב ההריף מו"ה יונה אשכנזי לעיר ישן.

הנה

ע"ד שאלתו בנדרון השו"ב הנה לא אעתיק השאלה כי הוא באריות ויבין מנוחל מתוך התשובה. כי הנה לדעמי שחיתו אסורה כבילה כי הנה זה דנשבע נגדו הוא עצמו יטערף לפסלו עם אחר כמ"ס בש"ע חו"מ סי' ל"ד א"כ ה"י נהי דליכא ע"ד עמו עכ"פ כיון דיש ע"ה הב"ע שלו דנשבע כנגדו וגם הו' רבג"ד שנשבע לסקר וגם הו' כמה רגלים לדברים המכוערים עשה ועל שחט ע"ה ופי' שלא נתן לו עבר יומד וא"כ הרי בפירוש איתא בש"ע דע"פ ע"ה בלירוף רבג"ד מעבירין אותו וגם בלי עדות העד רואה דעיקר רבג"ד כיון דע"ה בהכחשה אינו כלום א"כ העיקר דאסור וכו' ע"ה רבג"ד א"כ ה"ה ברבג"ד בלי ע"ה נמי מעבירין אותו וגם כיון דע"ה על בל רעמו קלל דלא פסיק וא"כ הרי בקלל דלא פסיק ועודי כעו"ר מו"ה אין אפילו מנעלה ומכ"ס דיש לאסור שחיתו כיון דרואים ממנו דברים מכוערים וגם הו' קלל דלא פסיק על המעשים עשה וגם עכ"פ רבג"ד. וגם ע"ה ב' עדים אף אי יומד דבעלמא אין מעשהפין לפסלו מ"מ למסור לו עדות לכתלה ודאי אין ראוה למסור לו דהרי אפילו במורה על עצמו קיי"ל דאין אדם מעיר ומ"מ. מפורש בש"ע דאין למסור לו עדות לכתלה ומכ"ס ברבג"ד אי קלל דלא פסיק ומה גם אם יש ב' עדים נהי דהו' עדות מיוחדת ואין לפסלו לעדות מ"מ למסור לו עדות לכתלה אינו ראוי וה"י ליתן לו לכתלה לשחוט הו' כמסורין לו עדות לכתלה וגם אם עכ"פ האשמים דמהימן לפסולם ודאי אללם נחשבין כחרי ואסורין

למשב טובה אבל כאן הרי עשה לו רעה שדמאווה ומפגנתו וא"כ הכסף הזה הוא תשלומי רעתו ולא טובה ואין כסף זה אפילו דמי נזק. ולכן יכול להמיר לו החרם ע"פ ששטה מחוץ לעיר שאלו נוגעין שרונים לאכול ממנו ואם ימיר לו כל הרובה יכול לאכול ממשימתו ואין ביד שאר בני העיר להטיל חרם בלתי הסמכת רוב העיר והחבר העיר ובלעדי זה אם יטילו חרם הוא כחרם ולא כחרם ומי שאין נפשו רולה בו יקח ושו"ב אחר ומי שירצה לאכול יאכל ממנו בלי חשש ופקפוק. והנה אם לא ירצה השו"ב להמיר וירצה לקיים החרם אין בידם להמזיק תרתי הקאמפראמיס גם כתב האיסור שלשום השלישות לא כן הוא וכן כתב שרי"ל השליש כתב בח"א ושד"ח עד שיעשו כתבים בדיניהם בכל תוקף ועוה וא"כ מפורש אומר להכתב לא הושלם רק עד שיעשו כתבים ולא כשיהי' נעשין הכתבים אז יחזור לו הכתב בחי"ס ובס טראטי א"ל ליתן כי מ"ש בהשלישות עד שיעשו כתבים י"ל להכונה דהרי בעינן תחלה ששני ברובין ואח"כ ששפסק דינו אז לריך ליתן פסק דין לכ"א אבל אין זיה במשמעות שיתן גם טראטי לכך מחוייב ליתן קאמפראמיס והס יחזירו לו הכתב הזה. ואף דכתב סתם הכתב כחרם מ"מ כהי דקו"ל סתם חרמים להחמיר מ"מ פירושיהם להקל ואם בפירוש הוא דעתו בהחרם רק עד שיתן הקאמפראמיס נאמן הוא על כך. כן נראה לי ברור לדניא. וכתב טענות השו"ב שהי' אונס או טענה ולא דע שח"א להשיב כתב מהרב זה אינו טענה ע"פ הדין וז"ל אין להאריך. והנני מחזיר לו העתקה שלו מן כתב השוטה והשלישות ותמתי שמי עליו שלא יאמרו דשיה בשאלתו דברי ידיו :

תשובה מג

לק"ק קארשטשוב הסמוך לווארשא להרב מ"ה נחום גינדובערג אב"ד דש"פ.

נאמן באיסורין בבדיקת הסכין אם כפי הבנת ר"מ הוא דבר שא"ל לאמרו דהוי יציב בארעא גיורא בשמי שמיא דבנוף השמיטה ע"א נאמן אף דהוי נגד חוקת איסור דבהמה חמי' בחוקת וכו' והטעם דהוי בידו ע' פ"מ ב' ס' א' ובחידושינו הלארכנו בזה מכ"ש בבדיקת הסכין דבזה אינו מעיד רק על הסכין ולא על הבהמה ואינו סותר בזה עדיין שום חזקה דע"א נאמן בזה. וגם מנ"ל הך דינא מה"ט דאין ע"א נאמן בזה הרי כלל גדול בדיני דע"א נאמן באיסורין מוספרה לה ומרע נגרע זה העדות מכל עדות שבחורה ואף עיקר הטעם בזה לדעת התב"ש הוא רק מדרבנן דאם מרגיש חיישינן לבדרמי, ורמ"א על כך ממנה דפריך בחולין דף י"ז ב"מ דאמר ר"ח מנין לבדיקת סכין מן החורה דכתיב ושחמטם בזה והלכתם ופריך פטיע"א כיון דאלו נקוב טריפה בעי בדיקה ומשי' לחסכ קאמרינן ופריך והאמר ר"י א"ל להראות בדיקה הסכין לחסכ אלא מפני כבודו של חסכ ומשי' מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ומהו פריך הרי לדברי התב"ש יש בזה פלוגתא דאם ע"א נאמן באיסורין בסכין וא"כ ינא"ל דר"ח לא ס"ל כר"י רק ס"ל דמדינא בעי בדיקה לחסכ ומהו פריך ובע"כ מוכח דאף להתב"ש ח"א לומר דמן התורה לא הי' ע"א נאמן על הסכין דמי גרע השמיטה ובע"כ הוי רק דרבנן והרי ר"ח קרא קאמר וא"כ יטעך לומר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא לכן משי' טוב בפשיטות מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כו' והאמי' אף כר"י וא"כ מוכח דאף להתב"ש רק דרבנן ומה שרצו רבנן לתקן בזה עפי מנשיטת בע"כ משום חשש דבדרמי וא"כ טוב בתרי י"ל דלא שייך בדרמי כענין שאיחא בזה"ע ס' ט'. ואף דהתם דוקא בעדים כשרים היינו דהתם מן התורה בעינן ב' כשרים דאין דבר שבערוה כו' רק רבנן הקילו דדי בע"א והיכא דהוי חשש בדרמי לא הקילו ואוקמוהו אדניא דבעינן ב' עדים אבל אם יש ב' עדים דמה"ט נאמנים לא חששו עוד לבדרמי אבל כאן דמן התורה דע"א נאמן בבדיקת הסכין רק דרבנן החמירו יותר בשל מורה ולכן כל דהוי תרי לא חששו עוד לבדרמי ואוקמוהו אדניא אף שהס קרובים ועיין בק"ע אות יוד דב"ב ליכא בדרמי אפילו בסמוליס יי"ע"ש והוא כדברינו. והן אמת דדברי התב"ש ממוהין לדריד' דבעינן ב' מדינא ממש מה פריך הש"ס ברפ"ק דחולין ובפרט דבר שאין בו חשש ספק ולא ידעתי מקום לספק בזה. כי נמ"א אם יודע בנפשו שהי' טריפה והעדים משקרים בזדאי אסור לו ליתן להם כיון דבאמת הוא אסור והרי באשה הנשאת ע"פ עדים ואח"כ נודע ששקר העידו חייבין בקרבן וא"כ מוכח דהוי להם טעא בזה וא"כ בזדאי אסור ליתן להם ומה בכך שהס שונגין ואין יודעים שהוא אסור ואין זה לריך לפניס. ואם להיפוך שיוודע בנפשו שהוא מותר רק שהוא אסור על יפשו שפטיע"א דמותר ליתן לאחרים כיון דיוודע בנפשו שהוא מותר והרי יש סברא לומר שהוא עלמו מותר לאכול ביו לבין עלמו עיין בפמ"ג בזה ואם כן אף אם נאמר לדריד' אסור בינו לבין עלמו בע"כ יחי' מטעם דהוי כעין נדר או הודאה שכל"פ כיון דיוודע בנפשו שהוא מותר ובי יחי' אסור לגמרי ליתן לאחרים ממנו או מי שפטיע"א על נפשו איזה דבר האם יחי' אסור לו ליתן לאחרים זה ודאי ליתא. כן ה"נ דכוותי' ממש ואין זה לריך לפניס ולא להאריך בפלפול ואין בזה ספק כלל שיטעך לפלול וסיוע :

תשובה מדר

לק"ק המעדיניק.

הנה ע"ד שאלתו בתקנה שלא יהי' שו"ב אחד רק ב' אם מותרין להיות קרובין זה לזה ורב ותלמידו. הנה לדריד' הדבר פשוט להמיר כדעת הרב מו"ה זלמן מ"ק קאמניץ דמלך רב ותלמידו הדבר מפורש בש"ס וטו"ש במו"מ דהרב ותלמידו מניין להם שנים וזוה משהי אפי' היכא דקרובים פסולין כמותו בב"ד ומכ"ש בשומעים. ומלך שהי' קרובים הנה אין במשמעות התקנה לפסול קרובים דאף דהולרכו שנים מ"מ הרי אמרינן ביבמות דהיכא דהאמינה התורה ע"א הלך אחר הרוב א"כ משמע דאף בסמול' עדות הוי הרוב מעלה וי"ל הכוונה הוי רק לרבות בדיות ומ"מ יכולין להיות אף קרובים וגדולה זו מפורש בהגהת רמ"א ס' ק' בחו"מ דב' שמועים. ומה ששאלים יכולין להיות קרובים זה לזה הרי דבדיני מנווחה דוראי אינו נאמן ע"א וקרובים נמי פסולין ומ"מ בדבר התלוי רק במצינת הענין מותרין להיות קרובים מכ"ש בבדיקת הסכין דע"א נאמן באיסורין והני דאלינו מתלח בסכין להיות שנים מ"מ כיון דעיקר חשש בזה הוי רק מכה חסרון הבנה דוראי די אף בקרובים. ומ"מ רוי"מ בשם התב"ש דאין ע"א

נאמן באיסורין בבדיקת הסכין אם כפי הבנת ר"מ הוא דבר שא"ל לאמרו דהוי יציב בארעא גיורא בשמי שמיא דבנוף השמיטה ע"א נאמן אף דהוי נגד חוקת איסור דבהמה חמי' בחוקת וכו' והטעם דהוי בידו ע' פ"מ ב' ס' א' ובחידושינו הלארכנו בזה מכ"ש בבדיקת הסכין דבזה אינו מעיד רק על הסכין ולא על הבהמה ואינו סותר בזה עדיין שום חזקה דע"א נאמן בזה. וגם מנ"ל הך דינא מה"ט דאין ע"א נאמן בזה הרי כלל גדול בדיני דע"א נאמן באיסורין מוספרה לה ומרע נגרע זה העדות מכל עדות שבחורה ואף עיקר הטעם בזה לדעת התב"ש הוא רק מדרבנן דאם מרגיש חיישינן לבדרמי, ורמ"א על כך ממנה דפריך בחולין דף י"ז ב"מ דאמר ר"ח מנין לבדיקת סכין מן החורה דכתיב ושחמטם בזה והלכתם ופריך פטיע"א כיון דאלו נקוב טריפה בעי בדיקה ומשי' לחסכ קאמרינן ופריך והאמר ר"י א"ל להראות בדיקה הסכין לחסכ אלא מפני כבודו של חסכ ומשי' מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ומהו פריך הרי לדברי התב"ש יש בזה פלוגתא דאם ע"א נאמן באיסורין בסכין וא"כ ינא"ל דר"ח לא ס"ל כר"י רק ס"ל דמדינא בעי בדיקה לחסכ ומהו פריך ובע"כ מוכח דאף להתב"ש ח"א לומר דמן התורה לא הי' ע"א נאמן על הסכין דמי גרע השמיטה ובע"כ הוי רק דרבנן והרי ר"ח קרא קאמר וא"כ יטעך לומר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא לכן משי' טוב בפשיטות מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כו' והאמי' אף כר"י וא"כ מוכח דאף להתב"ש רק דרבנן ומה שרצו רבנן לתקן בזה עפי מנשיטת בע"כ משום חשש דבדרמי וא"כ טוב בתרי י"ל דלא שייך בדרמי כענין שאיחא בזה"ע ס' ט'. ואף דהתם דוקא בעדים כשרים היינו דהתם מן התורה בעינן ב' כשרים דאין דבר שבערוה כו' רק רבנן הקילו דדי בע"א והיכא דהוי חשש בדרמי לא הקילו ואוקמוהו אדניא דבעינן ב' עדים אבל אם יש ב' עדים דמה"ט נאמנים לא חששו עוד לבדרמי אבל כאן דמן התורה דע"א נאמן בבדיקת הסכין רק דרבנן החמירו יותר בשל מורה ולכן כל דהוי תרי לא חששו עוד לבדרמי ואוקמוהו אדניא אף שהס קרובים ועיין בק"ע אות יוד דב"ב ליכא בדרמי אפילו בסמוליס יי"ע"ש והוא כדברינו. והן אמת דדברי התב"ש ממוהין לדריד' דבעינן ב' מדינא ממש מה פריך הש"ס ברפ"ק דחולין ובפרט דבר שאין בו חשש ספק ולא ידעתי מקום לספק בזה. כי נמ"א אם יודע בנפשו שהי' טריפה והעדים משקרים בזדאי אסור לו ליתן להם כיון דבאמת הוא אסור והרי באשה הנשאת ע"פ עדים ואח"כ נודע ששקר העידו חייבין בקרבן וא"כ מוכח דהוי להם טעא בזה וא"כ בזדאי אסור ליתן להם ומה בכך שהס שונגין ואין יודעים שהוא אסור ואין זה לריך לפניס. ואם להיפוך שיוודע בנפשו שהוא מותר רק שהוא אסור על יפשו שפטיע"א דמותר ליתן לאחרים כיון דיוודע בנפשו שהוא מותר והרי יש סברא לומר שהוא עלמו מותר לאכול ביו לבין עלמו עיין בפמ"ג בזה ואם כן אף אם נאמר לדריד' אסור בינו לבין עלמו בע"כ יחי' מטעם דהוי כעין נדר או הודאה שכל"פ כיון דיוודע בנפשו שהוא מותר ובי יחי' אסור לגמרי ליתן לאחרים ממנו או מי שפטיע"א על נפשו איזה דבר האם יחי' אסור לו ליתן לאחרים זה ודאי ליתא. כן ה"נ דכוותי' ממש ואין זה לריך לפניס ולא להאריך בפלפול ואין בזה ספק כלל שיטעך לפלול וסיוע :

חייטין ואכתי דלמא רוב מצויין מהני אלל גוף השמיטה אלל להיות מעיד על גוף הסכין בעיני דוקא מומחין ודאי ומוחזקין וינמא דהכל שוחטין מומחין ומוחזקין כבדיקת הסכין כעין דמשי כרבינא והרי לרב אפי' דמוקי בישראל מומר מיירי נמי לענין הסכין כן נימא לרד"ן ב"כ. וכן מאי פריך בדקא י"ז בכל שוחטין לאתויי מה הו"ל לומר לאתויי אפילו אם לא בדקוהו ב' וה"ל דהתם אולי למ"ד דבעינן באמת ב' ע"פ הו"ל ל"י לפיש ולומר הניחא לרבי יוחנן י"ל דס"ל דהכל לאתויי אפילו אם לא בדקוהו ב' אבל למ"ד דס"ל דבעינא מדינא לחכס קשה כעין דקאמר בעלמא כן מוכח מזה דרז"ן בזה פלוגתא כלל וכל כהתב"ש. ועוד דאף להתב"ש מוכח דקרובים ופסולי עדות כשירים לכך דל"כ א"ל שגיס שוחטין ינטרין בדיקת הסכין ב' אחרים והיא אינה נאמנת וכן בשוחט לעלמו דלעלמו אין לו דין עד כשר ינטרין ב' בלעדו והו"ל דר"א מבוחר הביטול בכמה דוכתא דמוכח משם להיפוך. ועוד למה לא משיב בסוף פ"ק דחולין דהכל שוחטין לאתויי גסיו או בע"ד לעלמו והיינו שבדקו ב' הסכין ב' אחרים ולי"ל לשנות לאתויי מומר הרי נמשכת לה כשירים נמי דרז"ן השוחט נאמן ובעיני דיקת אחרים וקמ"ל דהכל שוחטין אפילו אשה ובע"ד אם בדקו אחרים להם סכין ובע"כ מוכח דזה ליחא רק אף אם בעיני ב' ע"כ"פ אשה ובע"ד כשרים להעיד בזה וה"ם קרובים ולכן הדבר פשוט אללי דב' קרובים כשרים הם לשמיטה אף אחר התקנה. [שוב ראיתי שר"י ז"ל ששכחתי לעיל נמנה דלא משיב הש"ם דהכל שוחטין הו"ל לאתויי אשה ובע"ד וכגון בדקו להם ב' הסכין זה אינו ראוי ד"ל דזה פשיטא הוא דממ"ל על השמיטה פשיטא דנאמן דל"כ קשה זה בלי דברי התב"ש. ובע"כ על השמיטה הו"ל פשיטא ור"ל על הסכין כיון דבדקוהו ב' נמי פשיטא אף להיפוך קשה לפי מה שזכרתי דאף להתב"ש די בקרובים קשה להיפוך דהכל שוחטין לאתויי אשה ובע"ד לעלמו וכשרים עכ"פ דיקת יסוד דגם הם מנטרין לסכין ובע"כ נדלל משיב כן מוכח דבחד סני ור"ל פשיטא דנאמן על זה כמו על השמיטה ובנאמנות על כל האסורין ודו"ק] וגם לו יחא דהו"ל ספק בתקנה נמי קיי"ל כל היכי ספק בתקנה אוקמוהו אריא. וה"ל דדוקא בממון הו"ל כן ולא בתקנות איסור דזה אינו דחיא דמשמע בכמה דוכתא דאפילו להו"ל ממון אחרים כן ולהו"ל ממון קשה מאיסור ובע"כ התום' סוף פ"ק ד"מ, ועוד הרי מפורש כבדרים דף י"ד דרברס הנמתיין ואחרים נהגו איסור אי אשה רשאי להתירו דכתוב לר"ל יחא דברו ומשיב שם ה"ם"ס דלא יחא מדרבנן קאמר ר"ל מוכח דתקנת הרבים באיסור. בדבר המותר מדינא הו"ל רק דרבנן ור"ל שוב היכי דהו"ל ספק בתקנה הו"ל רק ספק דרבנן ואוקמוהו אריא ששוחט לבדו נאמן על הסכין וכנהוג בעלמא עימיס ימימיה דהאי שוחט. יסוד וכמפורש בע"ד דלהם מחלו חכמים כבודו ולכן העיקר ולמה טרח והעריח בזה ונחל מהה עלוי אפי' ותלמידו ואין בזה בית יחוש כלל וכמ"ש לעיל דבשומא מותרין להיות קרובין מכ"ש בזה. אמנם איני תמה עליו מה ראה על ככה לכתוב בסוף התב"ש דבר שאינו ובתב"ש מפורש בלשון בסי' י"ח דאין זה רק ענין הזירות יתירא ואין נאמנא דמגוס הזירות יתירא יפסלו קרובים ולמה טרח והעריח בזה ונחל מהה עלוי אפי' בזה תלמוד בוקי מריקא בתב"ש ולהעלות המדומע והעריח אותי כחכם כי תחלה סמכתי עליו ולא היה לי פנאי לעיין אחריו עד אשר פניתי מטעם זולת זה אין פנאי להאריך יותר כי איני כאורח נעה ללון ולזה לא בידי להרחיב הדבור יותר וגם אין לריך להרחבת דיבור. דברי ירדו :

תשובה מו

לק"ק דראהבישש ליחודי סגולה דשם.

מכתבם

קבלתי יום אמש. והנה ראשית כל איני מוסר מודעה לפיכס כי גלוי וידוע שלא יחי' דברינו נשמעים בקהילתכם ולא יעשו רושם וגלוי זה לפני תחלה ולא יטעון הטעון כי יכוון לשם לקמחתי ולעטרי כי זה לפני חושש על כך וכוונתי לשם השמיעת ימנתי והחלל יחלל ויקויס כי דברי יחזקאל הכיבא ואתה כי הזהרת וכו' ולולי שהימים ימי בקורי עגוים וימי תשובה לא הימי תשיב כלל לכס מעטס הנ"ל אף היות כי הימים ימי עשי"ת אמרתי אולי למצוה יתשב לי ובהו יכופר עוני אם אחד מחלף יחי' נשמע לדברינו ויפרוס מן האסור כדי הוא לי. והנה לדעתי אסור שמיטת השוחטים דקהילתכם אחר הב"ע דשם כבילה ומי יתן צמר משמיטתם לפני הייתי מוכנסו בפניהם : והנה אין לורך להאריך בזה בפלפול כי מלבד שוחט על פי פלפול לא טוב הוא צעמינו ובימיס הללו כל שוחט שיש עליו שמץ כל דהוא פסול לשמיטה כי רבה הארץ הקלות בימינו אשר אין גודר גדר ועומד בפניו וכל איש משד בעיניו יעשה וינאל לו עוורים כלבבו. ובאמת בנידון דידהו מן הדין ראוי לאוסרו דרז"ן לו שייכות כלל לרז"ן ע"כ שהעיד על השוחט דהתם מיירי בע"כ מעיד עליו אבל לאן שכ"כ מעיד על בנידו והעידו בתו"ע בחל"ו"ע ר"ל ממני"ל אם האמת כדברי המעיד פסול השני ואם שקר העיד ר"ל הו"ל עד שקר וגמי ראוי לפסול לשמיטה דאף הפסול לשאר עבירות שבתורה נמי לריך בדיקת הסכין להרמב"ם. ולרד"ן בזה"ל נראה דפסול לגמרי מתרי טעמי אחד כיון דהדור פרוץ בעו"ה עתה החסוד על ד"א חסוד על הכל וכעין זה מבוחר ביו"ד סי' ק"ח ובח"י ה"פ סי' תמ"ח דאף דזמנן הש"ם הו"ל מילוק בין לתבאון בין להכעיס עשיו כולם עוברי להכעיס והו"ל יי"ש"ס כן ה"ל בזה בעו"ה"ר בזהו החסוד לד"א חסוד לכל התורה. ומדע דהרי בדינא דש"ס קי"ל החסוד על הגניבה לא חסוד על השמיטה ור"ל נאכל עתה משמיטת הגנב וגם עתה בזמנינו ראינו שהחסוד על הגניבה חסוד על הלול שבת ועל הכל. ועוד הש"ע מיירי מימיר אם מותר לאכול משמיטתו אם רולא בו אבל לתנותו לשוחט לרבים וברדאי יש כמה חכמים שאין חפלים בו והוא חסוד בעיניהם ומאמינין לעד המעיד עליו שהוא פסול ור"ל כיון שמאמינין לו הוא באמת פסול להם ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו ואין ראוי לכופרו לאכול בע"כ כמה שאסור לו ויש כמה עינים שאין סיפוק בידם לאכול רק בשר בהמה. וגם יש לרון בזה דנהי דחסוד לשאר עבירות כשר לשמיטה מ"מ על הבדיקה אינו נאמן וטעמא דירי משחבר בעו"ה"י כי הגה ע"כ נאמן באיסורין הו"ל מדין עדות רק שבוה האמינה החורה אפילו לקרוב ולע"א דלגמד מוכפיה לה שרי באמת אם חסודה על גדה אין לה נאמנות על גדה ור"ל יתכן דגם על שאר אסורין אינה נאמנת כיון דחסודה לשעיד שקר רק אם היא אוכלת בעלמה אם הוא חסוד מנהי י"ל החסוד לדבר קל אינו חסוד על החסוד אבל אם אינה אוכלת נמנו אין לה נאמנות על שום איסור רק בשמיטה כיון דבאמת אחזקו איסורא ואין להאמינן ע"כ רק דנאמן מכם דבריו ומה דהו"ל נאמנות מכיס בידו זה אינו מתורת עדות רק מתורת מנו או מתורת מביס לכך אף דפסול לעדות מ"מ כיון דהו"ל בידו נאמן אבל כבדיקה דזה אינו בידו ואין השוחט נאמן בזה רק. מכא ע"כ נאמן באיסורין כיון דבזה לא אחזקו איסורא ובפרט בזה"ל דשכיחי טרופות כמו

תשובה מה

לדברני מודה שמואל לכפר נישטליק עיי ר' שאיר גאלד רחזין לק"ק הרימלוב.

הנה ע"ד שחלתו וז"ל היות שאירע פה כפר טאלטשיק ב' פרסאות רחוק מעיר זבארזין שבה לנאן איש הולך ענת הנחזיר על הפתחים ביום ד' פ' חוקת ששה שעות אחר ארצות היום והי' בידו עוף שחוט ונתן העוף למשרתת לתלחו ולכשלו בשבילו וכאשר השגיחה על העוף צקקה מרה על השמיטה כי לא הי' שום סימן שמיטת הסימינים באמצע הזואר כ"א למעלה תחת הראש הי' חור קטן כמו נחירה והמשרתת הרחאה את העוף לכל ר"כ וכולס ראו שהעוף לא הי' שחוט משוחט מומחה רק העני הזה שחט בעלמא את העוף ושחלתי את העני מי שחט לו והעני שחטם אלל ר' חייזיק שוחט בק"ק זבארזין עוד ביום ב' העני בשבוע זו והנה נפשו בשחלתו אם כשרים הכלים או לא. והנה מה שרימה ר"מ זה לרין מומר לתבאון שיאמר מומחה פ' שחט

כשרות ובפרט אם ראינו בהם מרכות אין להפסול לעדות נאמנות
לומר שהיא כשרה דהיינו דאין בידו אינו נאמן רק מחמת עד
והרי הוא חסוד להעיד שקר . כן נראה ברור לדעתי וא"כ כיון
דממ"ג הו"י או דהם חסודין על הפרפות או דמעדין שקר לכך
חסור שחיתתן מב' טעמים הנ"ל מכה הבדיקה . והנה אף אם יאמר
האומר דאינו חושש על סברתי בלא"ה המה פסולין בפשיטותמכה
הרבה רנ"ד ובצירוף העדות של כ"א על חבירו ואף דהם שואלים
הרי הדיון פשוט שגוה"א כבר להעיד ויתבייש המטיב להשיב כי
הוא שואל לו . והנה ז"ל אין להאריך מחמת כי אין הפנאי גורם
וגם א"כ בזה לאריכות לכל הרוחה הנב"ע והשומע ישמע והחלל
יתלל אני מכוון לש"ס אולי אמלא ח"ו עון אם אהי' כמחרים ז"ל
אין להאריך דברי יידיס . ומה שהשיב אחר מדברי החוס' בניטין
טעה בפשט לשון החוס' שאין כונת החוס' דבאיתחזק ובידו ילפינן
מנדה רק זה ידעינן מסברא רוק דהוי קשה להו ללמוד מנדה
דאפילו באיתחזק ואין בידו נאמן על זה כתבו דמזה אין ראי'
דממ"ג נגד הרא"ה הוי לא איתחזק ונגד הטבילה בידה לעבול
והיינו דהוי בידו נאמן מסברא :

תשובה מח

לעיר נאוויורק באמעריקא להרב מו"ה יוסף משה רב בשם .

הנה מכתבו בא אלי , אך נתאחר הרבה על הני דואר .
ובא אלי ק"פ ולא הי' לי שהות להשיב עד היום ועתה
אני משיבו , וזה"ל שאלתו , כאשר התעו אותי אלוקים לבא לעיר
לאוויורק במדינת אמעריקא , מאלתי לכל העם האוכלין בשר
העגלים המדוקרין איזה שעות קודם שחיתתן , או ביום שלפני
השחיטה , ובוק הענין הני הוא בעיר גדולה הלכו הנכרים הקצבין
או אפי' אפשר אותן אשר בשם ישראל מכוונים הרבה מהם מחללין
השבת המה ונעריים . והמה מביינים בהקזת הרס שהיא הבשר
לבן ולא ועושים ככה לכל העגלים ובכל הזמנים , הן בק"ץ הן
בחורף , הן לאותם אשר ישמטו או לאותם אשר מנבלים למכרם
לנכרים , ויש להם כלי ברזל חד לזה , אורך הכלי הלן לא פחות
מאורך שן גדול ממפתח גדול ורחבו הוא כפלים , ולהשן שני פיות
חדים משני ידיהן וטוקץ בראשה ואורכה א' לאלל ומכיים בקורנם
ברזל עם הכלי על הנוואר בעורק הוורידין מול הוושט , ואם לא
יכוונו מעשיהם בראשונה ישנו וישמטו ומניחין לזוב דם הרבה עד
שיעבור דם הקילוח ומתחיל ליהוט מטפחך טיף טיף ואז יודעים
המה כי מתלבן הבשר , ומחר יסתמו הנקב בדבק המוכן לכך .
למען לא תמות העגל תחת ידם וכמה מהם ממים טעה אושמים
אחר הרקיעה , ואח"כ כשמניחים אותה לייך היא נחלשת עד שצריכין
להעמיד אותה , וכמעט שאינה יכולה לייך ואינה אוכלת עוד מני
אז , ואחר איזה שעות או למחרת שומט אותה . ואין פולה פה
ומפלפץ , אף כי לכמה שומטי האשכנזים היא לורה בעיניהם ,
והאריך בזה ואני אקלר . והנה אשיבהו בקלרה הן חמת דבחיבורי
טוב טעם ורעת מה"ק התרתי בהעמות הנעשה בהם הקזה . אבל
לו דמיון כלל לזה . והנה בדיון שלו ידעו כי המה ספק נבלות
ממש . והמה מאכילין נבלות לישראל , וכל ששם ישראל מכוונה
ועמדו אבותיו על הר סיני חלילה לאכול מזה . ויהיו מובדלין ממש
כמובדל מנבלות ממש . וכל אוכליו יאשמו רעה תבא אליהם כי
המה ספק נבלות ממש , ולא מביישי דבשביל ישראל חסורין לעשות
כן רק גם בשביל נכרים חסור לעשות כן . כי המה עושים סחורה
בנבלות וערפות בתחלה , ואין זה כדורמנו . וכל המורים בזה
להיתר המה מורים כבן סורר ומורה , ועמידין ליתן את הדין
וחלילה לסמוך על הוראתם אפילו כביעתא בכותחא . ועלינו יערה
רוח הבורא , כנפש המחכה מתי יבא ותראה האמת ויסכר פי
דוברי שקר . דברי יידרו שלמה קלוגר :

תשובה מט

לס' י"ה סעוף י"ה .

הנה התב"ש [בסי' י"ח ס"ק ל"ד] כתב בשם הרש"ל ביש"ס
חז"ל בזה מחמת שבוודקין אין מורים רק בדבר הפשוט
היתרו וליכא חשדא ייע"ש . והנה אפשר הוא מיירי רק בבודק
ואינו שומט . אבל אם הוא שומט ב"כ וא"כ בזה לריך בדיקת הסכין
ובכונת הלב זה אין ידוע למה חדס רק לו ית' . וגם לריך בדיקה
גם אחר השחיטה ומני ידע עשו לכך בודאי הוי חשד , וחלילה
לו ליעול מן הכשרות וכו' , ואפי' אם לא יכיל במזיד ממש רק
שלא יקדק לכוון בכונת הלב וביראת שמים ממילא יבא כמה
ממשלות בזה , לכך ודאי חלילה לו ליעול יותר מן הכשרות ואם
התב"ש מיירי גם בשומט הוי דבריו תמוהין והעיקר כמ"ש ובפרט
בזה"ל דהדור פרוץ ביותר וריך שמירה יתירא דחלילה לעשותן כן
וכן השבתי למדינת אמלרווי .

תשובה נ

הקשה לי אחר כמה דקאמר הש"ס פ"ק דחולין דילפינן
דאזונין בחר רובא משחיטה עלמה , וכ"מ דבדקין
ל"י דלמא במקום שחיטה נקב הוי , והקשה לי דמה ראי' הוי
היי' ש' לומר כיון דבדקין רוב האברים דאין בהם ערפות טוב לא חיישינן
בם למקום שחיטה דאזונין בתר רובא דרוב איברים . ורובא דאיתא קמיה
ודאי אזונין בתר רובא דקאמר שם הש"ס לעיל , והנה בראשית ספקה
השבתי לו כי אין ז' רובא דהוי קבוע ובממלה על ממשא דמי
כיון

תשובה מז

לק"ק דרהאביטש לר' אברהם יצחק שהשיב לי על הנ"ע .

הנה כתבו קבלתי ואם כי הוי מן הראוי שלא להשיב כלל כי
כבר הקדמתי תחלה שיעתי שלא יועילו דבריו שם
ומה איכפת לי בזה אני עשיתי כמ"ש יחזקאל הנביא ז"ל וגם ישע"י
הנביא אמר והיה אם לא תאמינו וכו' והרי אין התורה שלי
ואם דבריו יתב' אינן שומעין בדורות הללו ומה איכפת לי אם
דבריו אינן שומעין הרי דיו לעבד להיות כרבו ומכ"ש שכל דמוני
אשר אינו גדלי להיות נקרא עבד לפעמי השם . וגם מכה טרדת
הזמן הוי ראוי שלא להשיב בימים הללו ומטעם זה על רוב דבריו
לא השיב כי המה פטומי מילי בעלמא אף על מ"ש שנעלם ממני
דברי החוס' בניטין דף ב' הנה ע"ז מוכרז אני להשיב שלא יאמר
מדשתק אזודי אורי ולא יאמר כביר מנלח ידס וכו' לזה אני
משיבו . והנה דברי החוס' הללו אי"ל להיות בהשגל עין כי המה
גלוים אפילו לבר ב"י רב דחד יומא אף בחמת אין כוננת החוס'
לומר דמה דהוי בידו ילפינן ב"כ מנדה לא כן הוא רק כוננת
שלא תקשה דהרי עב"פ יש חוקת טומאה ואין נאמנת ששבלה
ולזה תרזו דהוי בידה לעבול אבל לא לומר דמהתם ילפינן זה
אף שבמהרש"ל כתב דתרווייהו ילפינן מנדה הנה אחר מחמת"ה
אין דבריו נראין בזה וראי' דהרי החוס' בקושיתם שהקשו מנ"ל
דע"א נאמן באיסורין לא הקשו כלל על מה שנאמן בדבר שבדיו
ואתחזק רק הם הקשו על ע"א נאמן באיסורין בלא איתחזק והיי
כבר הוכירו כדבריהם תחלה גם זה דמה שבדיו נאמן ולמה לא
זכרו זה בקושיתם והרי אכתי לא ידעו מן הלימוד מנדה בע"כ
דזה הוי מכה סברא . וראי' יותר דהרי ביבמות שם מוכח בהר"א
כן בפ' האשה רבה דסם ליינו רק על הדיו ע"א נאמן באיסורין
בלא איתחזק על זה כתבו י"מ דילפינן מנדה ולא כתבו כלל זה
על מה דבריו נאמן דילפינן מנדה גם הוא נגד ש"ס מפורס
ביבמות בפ' האשה רבה דר"ה תחלה לומר דע"א נאמן אף
באתחזק איסורא ואין בידו דסברא מירי דהוא אשבל והקדס וכו'
הרי אומר דמסברא ידעינן זה רק דרוסה דלמא שאני התם דהוי
בידו א"כ עב"פ היכי דהוי בידו הוי סברא מידי דהוי עב"ל וא"ל
ללמוד זה מנדה . זה ראי' ברורה לדבריו ולא כמהרש"ל וכן
מורה פשט לשון החוס' בניטין מנדה מנ"ל ביבמות שם י"ב
ודבריו ברורין בתוס' . והנה לגוף דבריו שכתבו
דמה דע"א נאמן באיסורין הוי תדיון עדות ובעינין שלא
יהי' חסוד לעדות יהי' קלת ראי' ממה דקשה לי כעת למה דס"ד דש"ס
דע"א נאמן באיסורין אף באתחזק איסורא ואין בידו א"כ ל"ל
קרא וספרה לה הרי הוי ק"ו דמה באתחזק איסורא ואין בידו
נאמן מכ"ש שם ובע"כ הוי מוכח דאף להס"ד דע"א נאמן נגד
החוקה היינו רק עד כשר ולא מני שפסול לעדות לכך אינערך
וספרה לה דאף אשה נאמנת ומוכה דאף בב"א נאמן באיסורין
יש סברא לחלק בין מי שהוא כשר לעדות או לא , אך זה אינו
דהרי הש"ס רוצה ללמוד לה מעבד וקומונת וכו' והתם כל אדם
נאמנים אף נשים לכך שאר קושיותיו ברובא להס"ד ל"ל וספרה
לה לעמ"פ וי"ע . והנה זה אני כותב רק דרך פליטות הקלמוס כי
אין לי פנאי אפילו לנבול רוק רק אני כותב לכל ישמח לבו כי
נעלם ממני דבר פשוט לגוף הדיו השומע ישמע והחלל יתלל
ואם אחר מני אלף ישמע לי כדי לי כי המקיים נפש אחת
מישראל כללו קיים עולם מלא ואם בחינת השמי כך כ"ס בחיות

כיון דהוי בגוף אחד הוי קבוצ, זה כתבתי בחיבורי ספר החיים בעזרה" ב' ר"ק נבי שופר י"ע, אך אח"כ נמלכתי דבלא"ה לק"מ דרוב על נחשב רק אם יוכלו מין אחד כמו כל הרוב המוזכר בש"ס אבל היכי דהוי מניס שונים לא נחשב רוב דאבו בח"י"ב אם יהיו רק ג' בהמות רק שיהיו גם סוסים וממורים עממם אשו יועיל בזה לכבשינה ולידי ונאמר על הבהמות כל דאחש מרובא פריס, כן כיון דכל האברים שמונים זה מזה לא נחשב רוב, ולא שייך לומר על הושע דלא היה בו נקב כיון דבשאר איברים לא היה טרפות כיון דעכ"פ במין הושע ליכא רוב לא שייך לילך בחר רובא וח"י"ב ונכון בעזרה" :

תשובה נא

לק"ק רישא להרב דשם.

הנה מכתבו קבלתי וכבודו רואה להראות לפולו ובאמת לא כימים הראשונים אני שאני זקן ותם כח יותר על שנותי כי אני כבן תמה שנה בחלפת חמי ובליוק עוד כמה עינוס נפש שיש לי מנחה ענינים, לכך אין בודי לפלכל רק בקילור אני אומר כי עדות שזוט אינו כעדות אשה לאוסרה על בעלה דבעינן עדות ברורה אבל בעדות שזוט ברבליס לדבר מעבירין אותו, ולכן אחר כל הערעורים שיש על ר' שמואל מה בכך שהשזוט פעמים מכחיש ומתירן שחידושי דחוקים שאין מתיישבין על הכל, לכך לדעתי הוי רגליס לדבר ודאי אסורה שחיתתו. וגם ת"ש לאסור שחיתתו על הכל, אף דאין בידו לאסור על הארסי. אך הנה מלבד הן מלך שבוטה בכתב שכבר כתבתי בחיבורי לגדריס ועוד בכמה מקומות דעכ"פ לא נרע מגודר דבר שאין בו ממש דהוי נדר לע"ה וה"ה שבוטה בכתב ועמה כ"ע כע"ה דיינין לה ודאי חל שבוטה ונדר בכתב. וכן מלך לאסור על חברו נראה נמי דבע"ה הוי נדר ובה"ז לכ"ע הוי כן. אך חוץ מזה נראה לי דמה דאין יכול לאסור על הארסי היינו רק דברר היטר ממש, אבל בשחיתת נהי דלא בעינן כונה לשחיתת אבל עכ"פ כונה למעשה בעינן ואם נפל סכין מידו ושחט לא מהני. וא"כ ה"ה נמי אם נכחו בפירוש שאינו ממיר בשחיתתו על ואינו עושה רק דרך נחירה נמי אסורה דלא נרע מכוין בפירוש שלא להחירה תאם נפל בעלמו דאסורה ולכן בזה ודאי אסורה, וא"כ באומר שחיתתו יהיה אסור לכל הרי קיי"ל בכל דבר שחטבל השטר לגמרי לא אמרינן יד בעל השטר עה"ת וכיון בכתב שאופן המועיל כן ה"ה כיון דאמר שאסור שחיתתו על הכל, ודאי הוי כוונתו שכוין בפירוש שאינו מכוין לשחיתת המתרת רק לנחירה דא"כ הרי לא חל כלל ובודאי נכחוין באופן המועיל ולכן אם אח"כ עבר החכיל טרפות לישראל דאין אמרינן דבשנת שחיתת הדין כשר וכיון כמו שנתקשר תחלה וכיוון שלא לשם שחיתת רק מה שחט אח"כ והינה לאחלו לעיבור שחיתתו על דאחרת, והנה כ"ז אינו כותב למנין, אבל העיקר אלני שאני תמה על מי שדעתו להכשיר שזוט כזה שיש עליו כמה ערעורים. ולדעתי שחיתת ר' שמואל אסורה כחתיבת נבלה ויותר אין להאריך ועמו הפליחה לרזני לכה זכות שאין בכחי יע"פ להאריך יותר דברי ידיו וכו'.

תשובה נב

להרב מו"ה יואל משה סג"ל בק"ק זאקאווא.

ינאח דמה דבחולין לא בעי כונה היינו בסתמא ומכא דסתמא לשחיתת עומדת וא"כ מה דבקדשים בעי כונה לשחיתת בע"כ שכוין בפירוש לשם שחיתת ולא מהני סתמא, וקשה חדא הרי חזינן בס בקדשים מהני סתמא ולא בעינן שכוין בפירוש לשם הקרבן מה שהוא ומכא דסתמא לשמו קאי כדמפרש. בר"פ"ק דזבחים וא"כ אם בחולין העטם מנח דסתמא לשחיתת קאי מה חילוק יש בין חולין לקדשים ואחרתא הרי קדשים ודאי יותר סתמיהו לשחיתת מחולין וא"כ למה יפסל בהו סתמא כיון דבקדשים נמי מהני סתמא, ואף אם נאמר דגלי קרא דבשחיתת קדשים שאני ולא מהני סתמא קשה ב"כ מהו פריך רבא ב"פ דזבחים דלמה בקדשים סתמא כשר ובנע לא מהני סתמא ומוכרח לחלק בין קדשים לאשה דאשה לאו לגירושין קיימא אבל קדשים סתמא לשמה קאי ומהו מוכח דבקדשים בכל עבודות מהני לשמו ומג"ל כן ודלמא אין חילוק בין קדשים לאשה ואף בקדשים לא מהני סתמא, והרי עיקר הוכחת הש"ס שם בסוף הסוגיא דמהני סתמא בקדשים הוא ממשנה דמיירי רק בזביחה וא"כ קשה דלמא שאני זביחה כיון דעכ"פ לר"י לפרש שמכוון לשם שחיתת דגלי קרא דבעינן שחיתת לשם כן הבקר וא"כ כיון דחזינן ששחטו בע"כ לשם שחיתת נדון קדשים דאם הוי חולין לא הוי בעי כונה לשחיתת ולכן כיון דעכ"פ איכא כאן גלוי דעת ואמירה לא קדשים לכך לא בעינן עוד לשמו והוי סתמא לשמו אבל באשה וכן בשאר עבודות דליכא גלוי דעת כלל דהוי לשם קדשים או לשם גירושין לכך לא אמרינן דהוי סתמא לשמו. ואף אי ינאח דבזה אין סברא להלך בין קדשים לאשה וגם ל"כ דבאשר נמי משכחת לה שכוין לשם גירושין אבל לא לאשה זו. או דבאשר דבשאר עבודות מנופיה מוכח דהוי בחורת קדשים והוי כמפרש בשחיתת א"כ תקשי יותר דהרי בע"כ קך מנשכח דלשם שחיתת וכן כונה דלשמו בקרבן לשם מה שהוא חרי מילי ניסחו דלשם חד הוא ל"ל חרי קרא ושחט את כן הבקר שיהא השחיתת לשם כן הבקר וקרא דלשמו דליקף לה בע"כ דזבחים ובע"כ דמשכחת לה זה בלא זה שיהי' השחיתת לשם כן הבקר ולא לשם איזה קרבן שהוא וגם משכחת לה לסיפור שכוין לשם קרבן זה ולא לשם שחיתת כן הבקר ולכן אינאמר חרי וא"כ קשה הרי מנסה מפורשת בזבחים דף מ"ו ובר"פ שם לשם דברים דבזה מוכח לשם זבח וי"ע פ"רש"י ואם איחא הרי ששעה הוי דבעינן שיהי' זביחה לשם כן הבקר ובע"כ מוכח דבשחיתת אף דבעינן לשם כן הבקר מ"מ בזה מודה הת"ק דסתמא כשר רק בהני ששה פליג אר' וימי וס"ל לת"ק דבהו בעינן שיאמר כן מפורש ור' יוסי ס"ל דאף בדי די בסתמא אבל בלשם כן הבקר שכוין לשם שחיתת לכ"ע כהי ד בסתמא. וע"ק דבסתמא רואה הש"ס להוכיח דסתמא כשר בקדשים ממה דתנא כל הזבחים שזבחו שלא לשמן ולא תנא שלא מוכחו לשמן וקשה מהו הוכחה הוא זה דלמא אם הוי נקט שלא מוכחו לשמן הוי ס"ד דהכונה דכל מוכחו לשם זביחה בזה נהי דבשחיתת לא עלו לשם מוכה אבל במוכחו לשם זביחה אף דהוי שלא לשמה עלו לא לשם מוכה, או לסיפור דנימא בלא מוכחו לשם זביחה הוא דכשרים אבל במוכחו שלא לשמן פסולים לגמרי לכך נקט שזבחו שלא לשמן דבשחיתת דזביחה הוי לשם זביחה רק דלא הוי לשמן ומג"ל דסתמא כשר. ובע"כ לא הוי מ"ל לתרץ כן דלא הוי מקום לטעות לפרש דמה דתנא שלא מוכחו לשמן היינו דלא הוי לשם זביחה כפרש פשיטא דסתמא כשר ואם הוי תנא כן הוי משמע דאף סתמא פסול ובע"כ דלא קאי על כונת הזביחה רק לשמה ממש וא"כ מוכח מזה דזה ח"א"ה להפלות על הדעת לומר דבקדשים יופסל סתמא במשכחת זביחה עממה וא"כ אם נאמר נמי סתמא כשר בע"כ בחולין לא בעינן סתמא ואף אם כיוון לנחור נמי כשר. לכך נראה לי ברור דלא כדעת הש"ס ותב"ש בזה:

והנה

מעשה נבא על סדר דבריו. הנה מה שהקשה לשיטת ה"ה"ש מחולין דף ל"ב למה אמרינן דלר"י בהמה כשירה ופרה פסולה הרי בזה אין הבהמה עומדת לשחיתת בסתמא דהרי יופסל הפרה עכ"ד. והנה לפענ"ד תמוס הלא ח"ה חרי"ה דאין כונת התב"ש לומר דבעינן דשחיתת תהי' עומדת לשחיתת רק בשעומדת לאכילה ולולי מעשה זו או לולי היום הזה הית' עומדת לאכילה משכחת עומדת לאכילה ומהני בזה סתמא ובפרט בפרה ד"ל התורה אמרה כך דשחט אותה ולא אותה ואחרת דהיינו כל שלולי הפרה הי' נחשב זה שחיתת טוב פסול הפרה ודוקא היכי דלולי הפרה נמי לא הוי נחשב זה שחיתת כגון לרבנן זה לא נחשב שחיתת אבל כל שלולי הפרה הוי נחשב זה שחיתת רק מנח הפרה לא יחשב שחיתת זה נחשב שחיתת לפסול הפרה כיון דלולי הפסול דפרה הי' זה שחיתת מעליחא נחשב זה שחיתת לפסול הפרה וכיון דבין כך ובין כך פסולה הפרה טוב בהמה כשירה נלשכת השחית לשחיתת עומדת. מיהו העיקר נראה דלא בעינן כלל בשחיתת שיהי'

שיהי' עומד השתא לשמיטה רק כל דעומדת לשמיטה בשום זמן
 מלך גופה וד"ח הוא הנורס לו שלא תעמוד לשמיטה נחשבת בזה
 עומדת לשמיטה ולא בעי כונה. ויתיישב בזה מה שהקשינו לעיל
 במה דאמרין דמסתב בהמה לאו לאכילה קיימא ד"ל דודאי בהמה
 מלך עמלה הוי רק לאכילה קיימא רק מלך דעת האדם דלפעמים
 תקלה אורה מדמנו ומקיימה לחליבה ולגדל ולולדת לכן לענין
 מוקלה נדרעמו תליא מנחא כל ששוא הקלה אותה לגדל הוי
 מוקלה אבל לענין כונת השמיטה רק בקפידת התורה תליא מילתא
 שהלריכה כונה לשמיטה בזה אוליין בחר דעת תורה והתורה אזלה
 רק מלך גוף בריאת הבהמה ובזה י"ל דכולן נחשבו לאכילה קיימא לכן
 מהני סתמא, ועוד יש להסביר בענין יומת ד"ל דעיקר הקפידא
 הוי בשמיטה להיות שם זביחה עלה בשום פעם דבצמח לא הוי
 בעינן כלל זביחה רק כיון דכחב וזבחת בעינן שיהי' שם זביחה
 עלה בשום פעם ולכן אם כיון נלמוד בזה אין שם זביחה עליו
 בשום מקום לכן לא נקרא וזבחת אבל אם עושה סתמא כיון
 דעכ"פ אם היתה עומדת לאכילה הוי זה זביחה א"כ נקרא סתמא
 בשם זביחה וכיון דמלינו דסתמא הוי זביחה מהני זה בכל בהמה
 אף בעומדת לגדל ולולדת וזה ברור וכונן בזכות ה"ש"ש ותב"ש
 ומיישב קושימו ממילא. והנה ע"פ דברייו הונו לנו דקדוק אחר
 במשנה דחולין דף י"ד דתנא השוחט שבבת זביחה"כ אע"פ
 שמתחייב בנפשו שמיטתו כשירה ויש לריק ב"ב"מ הוי דרך התנא
 למייקט לא זו א"י וכל נקט זו ואל"ל לומר זו מכיון דבשבת הוי
 חייב שקילה שמיטתו כשירה מב"ש ביה"כ דהוי רק בברית ולפי
 ה"ל נראה לומר כך שהמשנה מייירי בשמטו בלי כונת שמיטה רק
 סתמא ולכן קמ"ל דבשבת אף דאז אין סתמא עומדת לשמיטה
 דהרי אם יכווין לשם שמיטה מתחייב בנפשו דהוי מתקן ואל"כ
 סתמא אינה עומדת לשמיטה אע"פ שמיטתו כשירה בסתמא לכן
 קמ"ל שפיר דביה"כ שחינה עומדת לאכילה מתירי טעמי אחר מלך
 המלאכה האסורה והשניית מלך דהוי יוה"כ ששוא אסור באכילה
 והוא שפיר לא זו אף זו אע"פ שמיטתו כשירה בסתמא וגם בזה
 לא בעינן כונה לשמיטה כ"ל, אבל לפי האמת א"ח א"כ לרש כן
 דא"כ למת לא הונוי הש"ס מזה דסתמא כ"כ ואל"כ מתקומו
 להאריך בזה ועכ"פ קושימו מתיישבת בה"ל. אך מה שרומ"מ
 רה ליישב במה דקשה לו דלמה לרבנן בשמטה בהמה אחרת עמה
 פרה כשירה ובהמה שפולה אינה ראויה לרש כיון לשם שמיטה הרי
 גם שמיטה פרה הוי שמיטה שחינה ראויה ולא שמה שמיטה ואל"כ סוף
 סוף נשמטה אחרת כיואל בה ומה רולה להוית דרבנן דרשו אותה
 ולא אותה ואת חברתה דוקא דלא לבהמה אחרת אבל לר"י
 דדייש למעט אף בהמה אחרת בין כך ובין כך תפסול הפרה
 ולכן שוב בהמה כשירה ע"כ דר"י. והנה בזה אחר המחילה
 טעה כדרי שאין הדעת טועה דא"כ תפסול פלוגתא דהמה בין
 ר"י לרבנן ומ"ל לה"ס ח"כ פלוגתא דרבנן דרשו ר"י אותה ולא
 אותה וחברתה ולר"י נתן דריש אף למעט אחרת ומ"ל לה"ס
 ח"כ פלוגתא ומה ענין זה לפלוגתא דרבנן ור"י ב"ש שמיטה בעי
 כונה ואם פליגי בזה הוי ליה לה"ס לומר זה לענין
 בפני עצמו ומה ענין לתלות ח"כ דייני בפלוגתא דבעי
 כונה או לא הרי לפי זה פסלות הפרה לא מנח כשרות
 הבהמה ופסולתה תליא רק מנח דרש דאותה היכי דרשינן ל"י
 וכשרות הפרה זה ידוע ממילא לרבנן בעי כונה ולר"י לא בעי
 כונה ובע"כ אין כונת הש"ס כפירושו רק דרש זה דאותה ולא
 בהמה אחרת. עמה ששמע לה"ס ד"ל בע"כ דרשינן ל"י רק לרבנן
 כיון דלאו שמיטה היא לא נקרא אותה אחרת עמה ולר"י דלא
 בעי כונה לא נקרא אחרת עמה וליתא לפירושו. ומה שהקשה
 דהרי שמיטת פרה נמי לאו ראויה היא לא קשה מיד דלמה דאמרין
 שמיטת פרה לאו שמיטה ראויה לענין ד"ח כיון דלא בעינן
 אוכל וכדומה לענין כסוי אבל לגבי עמלה ודאי נקרא שמיטה דהרי
 התורה קראו ושחט ומדע דאטו זה ימור הפרה חשור זה ודאי
 אינו ואל"כ כיון דבעינן שמיטה דוקא בע"כ דלגופי" נקרא שמיטה
 א"כ בעינן דגם בחברתה יהי' נקרא שמיטה בע"כ שם שמיטה
 בנפשו ובלי כונה לרבנן כיון דילפינן מוזבחת דכל דלא הוי כונה
 לאו זביחה היא אינו נקרא שמיטה כלל ואכן בעינן אחרת דומיא
 דאותה דע"כ בלשון הכתוב יהי' נקרא שמיטה בזבחי, ומלבד זה
 אין לקושימו מקום לתמן מקשה אי לשיטת הרמב"ם דס"ל בפ'
 י' משמיטה דפרה לאו ראויה היא הרי היא פסול דרבנן דשמיטה
 שחינה ראויה שמה שמיטה כהנה דברים ואם לרעת אינן פוסקים
 הרי לא מנינו מאן דירפוקו ב"ש דשמיטה שח"ר דעת שמה שמיטה
 כלל ואף אם נמלא כן הרי י"ל דהם מפרשי' כפשוטו כיון דמסיק
 הש"ס בדרך פ"ח בחולין דפרת חטאת אינה משנה י"ל דס"ל דאין
 קי"ל דפרת חטאת שמיטה ראויה וע"כ על הש"ס אינו קשה ד"ל
 כיוונת הש"ס דלרבנן דס"ל שמיטה שחינה ראויה שמה שמיטה

אז תליא נשמטה אחרת עמה בפלוגתא דר"י ורבנן וזה פשוט.
 ומה שהביא לנו ראי' דלא כהרש"ל ממה דאמר' בדרך י"ד בחולין
 והפולה מדבריו דבשבת אינה עומדת לשמיטה ובעי כונה הנה זה
 כבר כתייב בדבריו לעיל. ומה שהביא ראי' דלא כהרש"ל מהך
 חולין דף כ' דאמר זעירי נצברה מפרקת וכו' עד מליקה מה
 היא שמיטה מהני לה ספין לשהיה מידו נבילה והרי בזה מכוון
 לשם מליקה והוי נמי מתכוין לנחור וכו', הנה בזה טעה טעות
 גדול אחר המחילה דהנה היכי דאין נלוה לנחור אם מכוין אז
 לנחור הוי שמיטה פסולה אבל היכי דהוי מלוה למלוק א"כ כמו
 דאמרין בש"ס דמליקה זה היא שמיטה לשהיה מידו נבילה נה
 ה"כ במה שכוין לשם מליקה הוי מתכוין לשם שמיטה כיון דעתה
 הוי זה במקום שמיטה וזה פשוט וכיון. ומה שהביא ראי' להי"ש
 מן הש"ס בחולין דף פ"ה ע"ב דמסיק שם למ"ד לא נחור לימא ל"י לא
 ערוך ולא מצביא קאמר לא מצביא לא ערוך וכו' אל"כ אף לא נחור
 אימא אין שמיטה לעוף מן התורה ולבעי כסוי קמ"ל והקשה דנתי
 ראויה ומדרבנן נתי לאו שמה שמיטה והביא כן בשם הש"ס כחובות
 דף י"ד שכתב כן להדיא דאף אם אין שמיטה לעוף מן התורה
 נחשב שח"ר מדרבנן ואל"כ למה יעטר כסוי הרי יש כח ביד חז"ל
 לעקור ד"ת בשו"ת וזהו רולה לפרש מה דקאמר ל"י לא נחור
 הוי הכונה שכוין לנחור דרך תורה ובאמת נחשטו ובה שפיר אם
 אין שמיטה לעוף מן התורה בעי כסוי דהוי שמיטה מעלייא כיון
 דלפ"ו לורך השמיטה הוי רק מנח מראית עין ולמ"ע הוי כאן
 שמיטה מעליא בע"כ. והנה אם לנחורה יפה אמר אך גם זה
 אין לו מקום לפי האמת דהנה גוף קושימו לאו קושיא אף דודאי
 יש כח ביד חז"ל לעקור ד"ת בשו"ת אך זה ב"ח"א בע"כ א"ל
 היכי דאפשר שלא לבא לידו כך ולקיים גם דברי תורה ודאי טפי
 עדיף ואל"כ כיון דאפשר לומר לא ערוך ויפסור מן התורה מכסוי
 למ"ל לומר לא נחור לבא לידו עקירת ד"ת בשו"ת ולכן שפיר
 קאמר דאם הוי אמר לא ערוך הוי ס"ד דלא נחור כיון דאין
 שמיטה לעוף מן התורה ואל"כ לבעי כסוי מן התורה לכן שוב טפי
 עדיף לומר לא ערוך לנחור ודי דאורייתא ולא לומר לו נחור
 לעקור ד"ת לכן קמ"ל דאף לא נחור יכול לומר דגם בזה פסור
 בכסוי מן התורה ו"כ בכוונת הש"ס. ועל פירושו קשה דכמו
 דפריך הש"ס למ"ד לא נחור לימא ל"י לא ערוך ק"ל ה"י קשה
 למה אמר לו לא נחור שכוין לנחור לימא ל"י לא נחור ממש ואי דמיה
 למה הוי מוכח דיש שמיטה לעוף מן התורה דלמא אין שמיטה
 לעוף מן התורה ומ"מ פסור מן הכסוי מנח דמדרבנן לא הוי
 שמיטה ראויה י"א דאף אם יאמר לו נחור ממש יהי' מוכח דס"ל
 יש שמיטה לעוף מן התורה דאל"כ קשה זה גופא לימא לא הוי
 ערוך כפירכת הש"ס ובע"כ קמ"ל דיש שמיטה לעוף מן התורה
 ובע"כ כיונת הש"ס בצמח כפשוטו לא נחור ממש ו"כ וכיון :

ובקישיות התוס' שהביא לנו רומ"מ במכתבו מה שהקשו
 דלמ"ל לרבנן ושחט אותה ולא חברתה הרי
 בל"ה פסולה משום מלאכה. הנה לכאורה עלה לבני ייישב בזה
 שעלה בדעתי להסתפק ב"ש עשה איזה מלאכה דרך המקלל ומה
 דרך מתקן אם נחשב זה מלאכה לבני פרה. או לא אי נימא כמו
 דבשבת לאו מלאכה היא לבני פרה נמי לאו מלאכה או אפשר
 בשבת שאני דבעינן מלאכה ממשבת אבל בפרה אף מתקלל הוי
 מלאכה ועתה לא מלאכה גבוי לנין זה וממה דאמרין בחולין
 דף י"ב בחזק דלפת י"ל דהתם מייירי שצ"ק לכן. והנה ה"ס
 נימא דמתקלל אף בפרה לא הוי מלאכה אשכחנא פתרי לראשית
 התוס' דהנה קי"ל בסו"י יו"ד דאם שחט בהמה בריאה בסכין של
 עי"ש שמתחת דמתקלל דכח"י עומדת לגדל ולדות ולחרישה ולפ"ו
 י"ל דהנה דין זה אם בהמה עומדת לגדל ולדות או לשמיטה יהי'
 תליא בפלוגתא דרבנן ור"י דלר"י כיון דס"ל דלא בעי כונה והיינו
 מנח דסתמא לשמיטה עומדת ממילא לא נחשב מתקלל לרבנן
 דס"ל סתמא לגדל ולדות עומדת ולא הוי סתמא לשמיטה לכן
 ממילא הוי מתקלל ולא תקשה ממה דקי"ל כ"כ וקו"י"ל דהשוחט
 בהמה בריאה נחשב מתקלל ד"ל דשחי' ושחי' דהוא ע"ד מה
 דאמרין בפ"ק חולין דף י"א דעומדת לגדל ולשמיטה נשמטה
 הובר דבר וכו' י"ל בזה דלענין סתמא בשמיטה אף אם
 עומדת לגדל ולדות וכו' כיון דעומדת נמי לשמיטה מהני בהו
 סתמא כיון דלשמיטה נמי עומדת בפרט אם נשמטה כבר הובר
 הדבר דלשמיטה עומדת ומהני בה סתמא אבל לענין איסור
 הבה"ע ע"ז בזה בעינן הגאה ממש וכל דלא נהנה ממש א"ה
 דלא קלל כל דלא תיקן ש"א שברו כפסומו אין. כאן נראה
 ולכן מה דבשוחט בסכין של עי"ש מותר היינו דלאו דוקא הכונה
 דהוי מתקלל ממש רק כיון דאיוו מתקן ממש ויאל שברו בהפסדו
 כיון דהוי פומר נמי לגדל ולדות לכן אין כאן הגאה אבל לענין

בסתמא כיון דעומד נמי לשמיטה כשר סתמא וזה לר"י אבל לרבנן דלמא דמי שמיטה עומדת כשר לשמיטה ר' לר' כלל ולפ"י ממילא הוא מקלקל ומשם ולכן לענין פרה אש הוא מקלקל ממש אף צפרה לא נחשב מלאכה אבל אש לא הוא מקלקל אף דלמא הוא מתקן ממש נחשב מלאכה דהיינו דבשבת צניעין מתקן ממש היינו מנה דבשבת מלאכה נחשבת אבל צפרה כל דלמא הוא מקלקל ממש נחשב מלאכה. ולכן א"ש דודאי לר"י בשבת צפרה אחרת עמה פסול מעשים מלאכה דלמא הוא מקלקל כיון דלשמיטה נמי עומדת דהרי לכן סתמא כשר אבל לרבנן דמי סתמא פסול דרך לגדל עומדת לכן לא נחשב מלאכה כיון דהוא מקלקל ממש לכן איננו קרא דשחט לפסול בשבת אחרת והכרתה. מיהו בחמת האלימות דא"כ מהו פירי הש"ס פשיטא דהיינו על הירושא דשחט בהמה אחרת עמה הרי לאו פשיטא הוא דמקלקל לרבנן נמי פסולה אף דהוה מקלקל מנה דררשין ושחט אחרת ולא בהמה אחרת עמה. מיהו ארוחאנה צוה ליישב דעת הרמב"ם שפסק בשמיטה בהמה אחרת שחט כשרות והוא נגד הש"ס דיון וראה לומר כך, והנה לכאורה קשה כיון דלולי דגלי קרא דשחט אחרת ולא אחרת עמה הוה נמשרה ממשירין אף בשחט עמה אחרת ר' דגלי קרא דאחרת וא"כ דלמא לא גלי קרא רק במה דמסתבר טפי בכיון לשחוט גם האחרת אבל בלא כוון לשחוט מיל' לפסולה כה"ב, אף זה לכאורה טעות דמל כונה לשחוט לא בעי קרא דתיפוק ל' מעטס מלאכה ובע"כ דגלי קרא רק בנתעסק אף אינימא דמקלקל כשר צפרה טוב י"ל אש בהמה ויגדל עומדת איננו קרא להכי דשחט כבונה ושלא כבונה מיל'. ולפ"י נאמר דהנה ר' דינא של הרש"ל י"ל תליא בהך צפרה דאש ל"ב צניעין כונה בשמיטה מנה הסברא רק דבחולין כשירה מנה דחולין דגלי קרא בנתעסק בקדשים מנימלא לא דין לנו דא"ל להכשיר רק בסתמא מנה דעומד לשמיטה אבל בלא כוון לא שמיטנו אש אבל אינא דלכן לא צניעין כונה מנה דהסברא נותן דלחולין לא לבעי כונה ומסברא הוה דלמא לבעי כונה מנימלא אף בכיוון לחורר כשירה וי"ל דל"ב לגדל עומדת. והנה ראינו בשערי דעה סו"ג שמויתא מנה דאמרינן ב"ש במנה דוכחא מנין למתעסק בקדשים שפסול דלמא ס"ל כסוגיא דחולין דלמא דתמך דרך דגלי קרא והוא בקדשים מכלל דבחולין כשר דמשתע דלמך ר"י להכשיר הרש"ס משמע דלדבריהם לפסול ר"י ר"י ומסברא הוא כשר י"ש דמנימלא לא קיי"ל כה"ב ולפ"י נאמר דהרמב"ם פוסק כסוגיא דחולין וכנו שנקטו כל האחרונים בטעמו מדגלי קרא בקדשים, ובהו נבא אל הציבור דהנה אחרת בפלוגתא ערף ולכן הסוגיא דחולין דקאמיא שחטו בהמה אחרת עמה פשיטא והוה הכל לסתם הש"ס דמי' דטעמו דר"י דלמא בעי כונה מנה דמסברא לא בעי כונה ומנימלא אף רבנן דפליגי היינו רק חלש בעי כונה אז לא אבל כ"ש ס"ל לגדל עומדת והוה מקלקל וא"כ למנה דקאמר דלר"י פרה פסולה ובהמה כשירה מנה ושחט אחרת ולא חכרתה הרי י"ל דקרא דאחרת היינו כוון לשחוט ולא אחרת כוון וא"י דבחולין י"ל קרא הרי הוה מלאכה הרי י"ל דהוה מקלקל בע"כ דפשיטא ל' דמקלקל פוסל בפרה וא"כ טוב פירי שפיר דשחט בהמה אחרת פשיטא אבל הרמב"ם ס"ל כסוגיא דחולין דטעמי' דר"י מנה דגלי קרא בקדשים וכו' מנימלא היינו דשחטו סתמא ומנה דלשמיטה עומדת וא"כ י"ל דמקלקל צפרה אינו פוסל ואיננו קרא דשחט אחרת לפסול במנין לשחוט ולא קשיא דתיפוק ל' משום מלאכה ד"ל דגם צפרה כל דאזינו מתקן ממש לא נחשב מלאכה והיינו כנו בשחט בסנין עכו"ם דנחשב מקלקל ה"פ צפרה דלא נחשב מלאכה וכיון דאזננו ושחט להכי דמנין לשמיטה מנימלא להכי דאזינו מנין א"י א"ן לנו דא"י ולכן שחיטן כשרות. כן הוה נראה לומר מיהו זה דרך פלפול גם לפי"ה השערי דעה דהרמב"ם פסק כרוב מנימלא מוכח דהרמב"ם ס"ל להיפוך מכוונא דחולין ולא ס"ל דטעמו דר"י הוה כולל מדגלי קרא בקדשים, אף שחיטן ורואי' לפי"ה דלר"י דב"י מנימלא דברי הרמב"ם כשמיטה דהנה בחמת מנה דגלי קרא דאחרת ולא בהמה אחרת עמה וכו' א"ן ר'י' לפסול בנתעסק אמרינן כיון דגם בנתעסק הוה שמה שמיטה הוה בכלל ושחט אחרת ולא חכרתה אף הוה תליא אש מתעסק קרא שמיטה בלשון חורה או לא דאש קרא שמיטה או הוה בכלל ושחט אחרת ולא חכרתה אבל אש מתעסק לא קרא שמיטה רק דל"ב כשירה דלא חכרתה הדין התורה שיהי' שמו שמיטה בחולין ולכן תינה להכשיר בהמה אבל לפסול הפרה בשביל שמיטת חכרתה לא מפסול כיון דמתעסק אינו בכלל שם שמיטה אינו בכלל ושחט, לכן הוה מכוונא דיון דקאמר נחשטה בהמה אחרת עמה פסולה אלא אלא דקאמר שכל דר"י ס"ל כ"ר חייב ב"י יוסף רק דטעמי' מדגלי קרא בקדשים ולפ"י מנה דמסברא צניעין כונה בחולין רק דכשירה

בסתמא מנה דמן הסתם הוה כפירם וא"כ שם שמיטה עלה לכן הוה בכלל ושחט אחרת ולא חכרתה לכן פרה פסולה אבל הרמב"ם דפסק כרוב צפרה ופסק כסוגיות הש"ס דמנין דמתעסק בקדשים שפסול דמוכח דמנה הסברא הוה כשר אף בקדשים וא"כ לא צניעין כלל כונה בשמיטה ולא מנה דסתמא לשמיטה עומדת ומנימלא אמרינן בנתעסק א"ן שם שמיטה עליה רק דהתורה לא הקפידה שיהי' נקרא שמיטה רק כל דנעשה מעשה שחטה הרשו"ה ליהוה נקרא שמיטה כשירה אבל לעולם הסתא כיון דלא הוה כבונה א"ן שם שמיטה עליה לכן אינו בכלל ושחט אחרת ולא אחרת עמה כיון דאזינו נקרא שמיטה כלל לכן בנתעסק שחיטן כשרות. כן הוה נראה לומר, מיהו גם זה לא נהירא לי דא"כ ס"ל בנתעסק לא נקרא שמיטה ליפטר מכיוון הדין או בחו"ב לדין. וי"ל דנראה ליישב דברי הרמב"ם בע"כ והוה דהרי החו"ב הקטל ל"ל לרבנן ושחט אחרת תיפוק ל' משום מלאכה. אף י"ל כך דהנה יש להסתפק כיון דבשמיטה אחרת עמה נמי פסולה פרה אש שחט עוף עמה למנה דקיי"ל יש שמיטה לעוף מן התורה אש פסולה כיון דא"כ ל' דלא דרשין אחרת ולא חכרתה דמיהו דירה כמ"ס החו"ב א"כ י"ל אף בשחט עוף פסולה ולפ"י אש נאמר כך יש למאזן דל"ב שיפסול משום ושחט ולא מנה מלאכה כיון שהי' צנוף חזי קנה פנוס והוסיף עליו כל שהוא ובמעשה זו שחט בבהמה רק חזי הקנה ואחר שנגמר שמיטת העוף גמר שמיטת הפרה בזה מ"ל דמשום מלאכה לא מפסול בשמיטת חזי קנה של הפרה דלו י"ל דהוה חזי קנה פנוס ומנימלא לא פסול ב"י מלאכה ב"ב ומשום ושחט אחרת ולא חכרתה ואחרת עמה פסולה כיון דקיי"ל ישנו לשמיטה מתחילה ועד סוף וא"כ נחשב ושחט אחרת ואחרת עמה לכן איננו קרא שמיטה אחרת. לפ"י י"ל שיטת הרמב"ם כך דכבר נחכרו דמלשון ושחט אחרת ולא חכרתה דמיהו דירה כמ"ס החו"ב א"כ אש בנתעסק י"ל דלא פסלה התורה כה"ב אף הכתוב מיידי בע"כ בנתעסק דבכונה תיפוק ל' מעטס מלאכה אף י"ל דהרי משכחת לה כה"ב בחזי קנה הראשון דמשום ושחט אינא ומשום מעשה ליכא אף י"ל דלמך אין לשמיטה אלמא לבסוף ח"כ מתני' במה שמיטה קרא אש בחזי קנה פנוס גם נעשה ושחט ליכא אל בנמר שמיטה תיפוק ל' בלא"ה משום מלאכה ובע"כ קמ"ל בנתעסק לכן מוכח דבנתעסק נמי פסולה אבל למך דיש שמיטה מתחילה ועד סוף שפיר י"ל דבנתעסק כשירה הפרה וקרא מיידי רק במכוון וא"י משום מלאכה י"ל לחזי קנה הראשון, ולכן י"ל דהסוגיא אולמא למי' אין לשמיטה אלמא לבסוף ולכן קשה קפוייתא החו"ב ל' דשחט אחרת תיפוק ל' משום מלאכה ובע"כ דמשתע בנתעסק אבל לדין דקיי"ל דישנו לשמיטה מתחילה ועד סוף שפיר י"ל ושחט איננו קרא לנמי י"ל היכי דכוון לשם שמיטה ובחזי קנה הראשון ובנתעסק אין לנו ראי' לכן כשרות שחיטן. והנה אחר כתבי זה עיינינו בספר כו"פ וראינו שבין לדרך זה אין הרואה יראה מנה ביני לבני ות"ל כוונתו לדעתו ונדיפא מיידי' בע"כ למע"ש. והנה כ"ז בחבתי רק בשעה חדא בלי עיון רב כי אין חזי מופנה מכל דך רק לקיים הבעתתי לו וידעתי זו שרואה בלפולין כתבתי זה וזה לחכם ויחכם עוד כי יש בזה הערות רבות בע"כ ועוד חזון למועד לנייל עמו בזמן אחר ח"ה כשחיבתי ה"ל לנו. ולדינא העיקר דלא כה"ב שוחט אחרת בזה מעטס שהוכחו לעיל כפמת דברינו ולכן השמיטתו הפוסקים דברידידו וכו' :

תשובה נג

ביו"ד ס"ד' ענין א'.

הנה מקור דין זה בש"ס חולין דף מ' וקאמר שם רב הונא היתה בהמת חבירו רבואה לפני ע"ז כיון שחט בה ס"א ח' אסרה וכו' ופירי' שם משהו טעמת וכו' ומשי' באומר בנמר צניעה הוא עובדה. והנה שמתחילי ומטו בה משי' של הפסד לב ארי' שהקשו למי' מחשבין מעבודה לעבודה א"כ מה בכך שחושב על גמר צניעה הרי מושב במחלה לעבודה בנמר צניעה ויהי' כמו מעבודה לעבודה יע"ש. ולדידו ל"ק מ' דלא מבעיא בבהמת חבירו ודאי שפיר משי' דהרי קאמר הש"ס אי לאו דאמר רב הונא ס"א אחר לא הוה מטיח תיבתא דהוה מעשה רבה וא"כ הוה ס"ד דנתעשה זוטא לא מני אחר כלל ולכן נהי דקמ"ל רב הונא דמעשה כל דהוה נמי אחר היינו ע"כ' אש מושב לעבודה מיד אבל לא אש לא חשב לעבודה מיד והרי זה נלמד דא"כ אש מיד מ"ד ר"ל א"ן מחשבין מעבודה לעבודה כלל ולכן אף למי' מחשבין היינו כשלו אבל לאמר בשל חבירו לא מני אסיר רב אש מנין חייבו לאסרה במעשה זו אבל לא לא נחזיק לאסרה פתה רק אח"כ בנמר צניעה

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה נג נד נה ותשובות

אז גרע ובודאי לא מני אסיר במעשה זוטא וזה כוונת הש"ס דמשיני באומר בגמר זביחה הוא עובדה ולא מני לאסור של חבירו במעשה זוטא, מיהו אף בכמה שזו נראה דלא נאסר בזה מתחלה דנהי דמ"ל מחשבוני מעבודה לעבודה ת"מ היינו רק אם חיוב בכל העבודה כן אז כיון דע"פ חיוב כן בכל העבודה והוי דבר חשוב לכך מהני אף בחיוב על עבודה אחרת אבל אם חיוב רק במקצת עבודה לעבוד מעבודה אחרת בזה ודאי אינו אסור כיון דמעשה זו אינו עבודה בפ"ע והרי אמרין בש"ס פ"ג דזבחים והובא ברע"ב בפירוש המשניות שם וכו' דמחשבה אינו פוסל אלא בדבר הראוי לעבודה אבל בדבר שאינו ראוי לעבודה אינו פוסל י"ע"ש א"כ ה"ל בעיני שיעור הראוי לעבודה ונהי דאף במקצת עבודה נמי פוסל מחשבה היינו אם חיוב לעבוד כן עתה אבל במחשב מעבודה לעבודה אינו פוסל רק אם עכ"פ יש בו חד לטובתא שחיבב בפעולה האבל אם חיוב רק במקצת העבודה כיון דדבר זה אינו ראוי לעבודה ואין בו שיעור הראוי לעבודה אינו אסור בזה לכך אם חיוב בחמילת השמיטה לעבודה בגמר זביחה כיון דתחלת השמיטה בלא סופה אינו ראוי לעבודה אין פוסל בו מיד מנח מה שחיבב לעבודה בגמר זביחה ואינו נאסר רק משעתהגמר ואילך וי"ב ונכון ודו"ק היטב :

תשובה נד

עוד אעתיק מה שהשבתי למשיב"ל אחר בק' מארהיי"ן בענין זה.

נה

ע"ד אשר הקשה בחולין דף מ"ט במה דמשיני באומר בגמר זביחה הוא עובדה ופרש"י דתחלה אומר כן לעבודה בגמר זביחה והקשה דהרי מחשבוני מעבודה לעבודה אפילו ע"מ לזרוק דמנה לעכו"ם הוי אסורה מיד ולמה בזה לא נאסרה מיד עכ"ד. והנה זה הוי קושיות הטולם ומנו בה משמ"י דספר לב ארי' וכבר ידעתי זה במהדורא תנינא שלי בסו"ט ק"ה וכעת נראה יותר נכון דהרי חזינן דאיכא למד מ"ד דס"ל אין לשמיטה אלא בסוף ולכן אף למ"ד רישנה לשמיטה מתחלה ועד סוף היינו רק אם כוון לשם שמיטה ואף דבחולין לא בעי כונה לשמיטה עכ"פ בעינן שיכוון לשם חתיכה ומעשה בעלמא' להפילו וכדומה אבל אם לא כוון לשם מעשה כלל וכי"ש אם כיון בפירוש לשם נחירה ולא לשם שמיטה לא הוי שמיטה וכמ"ש האחרונים בשם מהר"ל וא"כ בזה אם כוון דלזיו עובדה רק בגמר זביחה הוי כאלו מכין שלא יהיה עליו שם שמיטה רק בסופה וכל מה שעשה ע"ד גמר זביחה הוי רק כנחירה והוי כאלו חותך בידה וברגלה ואם מכין כן הוי ל"כ"ע אין לשמיטה אלא לבסוף ונ"מ שמיטה כשירה הוי אם לא הוי מכין לע"ז כיון דעכ"פ בגמר זביחה כוון לשם שמיטה כמו למ"ד אין שמיטה אלא בסוף וי"ב ונכון. ומנה שפירש ר"י כן ולא פירש דתחילת לחשוב בגמר זביחה היינו דלשון הש"ס מורה כן דקאמר באומר בגמר זביחה הוא עובדה ולהיפוך הו"ל לומר בגמר זביחה הוא אומר לעבודה אז הוי משמע דהאמירה הוי בגמר זביחה אבל מדקאמר באומר בגמר זביחה הוא עובדה משמע דהאמירה הוי תחלה רק דאומר על גמר זביחה ומנה דש"ס לא מוקי כן היינו דא"כ יהי' במחלוקת אם אמרין הויכא סופו על תחלתו שהי' פסול או לא ויהי' כנחתי ולמ"ד דאמרין הויכא סופו על תחלתו יהיה פסול אבל אם אומר דרק בגמר זביחה הוא עובדה לא שייך לומר הויכא סופו על תחלתו כיון דתמנה כן בפירוש שאינו מכין רק בגמר זביחה וא"ש ודו"ק. את זה ר' רמיה להשיבו בקצרה מאתפס הפנאי דברי ידיו :

עוד

אמרתי בחדושי מה"ק ליו"ד וז"ל והנה שאלני אחר וכו רחמי ספר ערבי נחל כיון דקיי"מ מחשבוני מעבודה לעבודה מנ"ש דבעבודה אחת יהי' נאסר מתחלתו וכיון דאומר בגמר זביחה הוא עובדה ראוי שיאסר מתחלתו והשבתי דלפע"ד דלכ"מ דארדרה דוקא בעובד עבודה חשובה ומחשב בה אז אף שיעיר מחשבתו הוי לעשות. כן בחברת מ"מ כיון דחיוב בו מהני מחשבתו תיבך כיון דעכ"פ חיוב בעבודה חשובה אבל בתחלת עבודה אחת וסופה הנה כל דלא נגמר העבודה אין תחלתו כלום ולא הוי דבר חשוב לפסול על ידו מיד. ולא מבעיא למ"ד אין לשמיטה אלא לבסוף ולמ"ד אף בחיוב בה מיד הוי ראוי שלא יהי' נאסר ויעיר אסור הוי דעכ"פ מעשה הוי ונהי דלא נחשב שמיטה מעשה נחשב וכמ"ש התוס' במס' ב"ק דף ע"ב דלפ"ו ודאי דלכ"מ דע"כ לא אמרין רק מחשבוני מעבודה לעבודה אבל מדבר שאינו עובדה רק מעשה אין נחשבין ומנונו לעבודה דהרי למד מ"ד ס"ל לגמרי אין אדם אומר דש"ש ונהי דאריך ס"ל דע"י מעשה א"ל היינו רק אם כוון מיהא באומר מעשה

לע"ז. אבל אם כיון על גמר זביחה מ"מ תחלתו לאו עובדה היא ומעשה לא מהני רק אם חיוב מיד ולא במחשב ומעשה לעבודה אף גם למ"ד ישנו לשמיטה מתחלה ועד סוף מ"מ א"ש דהרי גם הוא מורה דאין העבודה נגמר רק בכל השמיטה ואם הוי פוסל באמצע ודאי לאו כלום עבד ולא עשה למפרע כלום אף מה דס"ל דישנו לשמיטה מתחלה ועד סוף היינו ע"ד מה דקיי"ל בעלמא דחיי שיעור אסור מן התורה נמח מוזי לאלטרופי כן ה"ל מה דס"ל ישנו לשמיטה מתחלה ועד סוף הוי נמי מה"ע דמוזי לאלטרופי להיות בין הכל שמיטה שלימה וי"ל דפלוגתא דישנו לשמיטה וכו' ואין לשמיטה תליא בפלוגתא דחיי שיעור שאסור מן התורה או מותר אם אמרין מוזי לאלטרופי ואין כאן מקומו להאריך בזה ועכ"פ נראה דטעם ישנו לשמיטה מתחלה ועד סוף הוי תנח מוזי לאלטרופי והנה סברת מוזי לאלטרופי פירשו אחרונים דהוה הוי מטעם אחשבי' י"ע"ש א"כ י"ל ה"ל טעם דישנו לשמיטה מתחלה ועד סוף הוי מטעם אחשבי' אם הוא מחשבו לשמיטה נחשב שמיטה או אף בסתמא השוב הוא כיון דעשה כן ושוטט ורפתו לגמרו א"כ רואה הוא בכל עשהו ומשהו הוי סתמא חשוב שמיטה ומסתמא הוי אחשבי' וא"כ כ"ז דוקא סתמא אף באומר בפירוש שאינו מחשבו ודאי לאו כלום הוא כיון דבאמר אינו עובדה רק כשנמרו ולכן בזה ל"כ"ע אין לשמיטה אלא בסוף ולזה בשלמא אם מחשב תיבך לע"ז אמרין דאחשבי' והוי עובדה גם בלאו ה"ל עכ"פ מעשה הוי ונאסר מלך מעשה אבל באומר בגמר זביחה הוא עובדה א"כ גלי דעמי' דלא נחשב אללו השמיטה לעבודה רק בסוף א"כ ככה"ל תחלתו לאו עובדה הוא ואין מחשבוני מדבר שאינו עובדה לעבודה ואין מחשבוני מעבודה לעבודה אמרין ולא מדבר שאינו עובדה לעבודה והרי בלא"ה איכא מ"ד דאין לשמיטה אלא בסוף א"כ לתעט בפלוגתא עדיף וי"ל ככה"ל דגלי דעמי' ל"כ"ע אינו אלא בסוף ודו"ק כי קצתהי כי אין עסקי בזה ולא כתבתי רק היות שהוא כלל למקומות רבים :

תשובה נה

להרב החריקי מוה"י ישראל נבד הרב בעל לב ארי.

נה

ע"ד אשר העיר על מ"ש הש"ע ביו"ד סי' ר' סעיף ג' ומקורו מדברי הרשב"א בתה"א שא"ס חיוב ישראל ע"מ שיזרוק העכו"ם לנכ"ס פסולה ולמד הרשב"א כן מן הש"ס פלוגתא דר"י ור"ל דף ז' ומנה דקשה ל' על ר"ל הרי בלא"ה הוי שמיטת מומר ועל זה הקשית דהרי בסנהדרין דף ס"א אמרין דעבודה ר"ל דהעובדה בפייקו וא"כ מונח דמייירי בשוא עלמו חשב כן עכ"ד. והנה לכאורה עלה בלבי שתמוה מאד עד שתמתיי שלל יריגו בזה אדם. והנה לגודל התמיהה הוי נראה לי לפת"ש הרשב"א בת"ה בעלמו דלפי מה דמסקינן בפ"ב דע"ז דל"ל דמייירי באומר בגמר זביחה הוא עובדה ליהא רח"א מוזי לרינא י"ע"ש ולפ"י ר"ל דר"אית הרשב"א הוי ל"ס"ד דפ"ב דע"ז דלא ידע דמייירי באומר בגמר זביחה הוא עובדה א"כ קשה לה"ס"ד הו"ל להקשות עמי דהרי הו"ל שמיטת מומר ובע"כ מונח דלה"ס"ד הוי מפרש דמייירי בחיוב שיזרוק הנכרי לעכו"ם. ואעפ"כ לרי"י פסולה אבל לפי האמת דמסקי ר"ל בעלמו דמייירי באומר בגמר זביחה הוא עובדה ולא הוי מומר שוב מייירי שפיר בחיוב לזרוק הוא ואולי הש"ס דסנהדרין למסקנא דמ"מ ע"ז דמייירי באומר בגמר זביחה הוא עובדה ודו"ק. ועוד עלה בלבי לומר ד"ל אף אם מכוין שיזרוק הנכרי לע"ז חייב הישראל עליו ומתורת שליחות דאף דאין שליחות לנכרי היינו כאין לו בו שותפות אבל ביש לו שותפות בגוויה בזה כיון דמשיני לשל ד"ע. כמ"ש בפ"ק דב"ע שותפין שגנבו ובקט"ה ה' שוהין וכן מונח בפ"ב דקדושין דשותפות עדיף משליחות לכך י"ל אף בנכרי יש לו שליחות ורח"י מנ"ש בע"ז דף כ"ד גבי ישראל שזקק לבנה וכו' עד כיון דפליגי ישראל גלי דעתיהוה ניהא ל' וישליחתייהו קטבדי והרי אין שליחות לנכרי ובע"כ כיון דהוי אשחרה של ישראל יש להם שליחות והנכרי נמי יש לו במה שזרע כמ"ש התוס' בפ"ק דר"ה הוי כיש לו שותפות ויש לו שליחות א"כ שפיר חייב הישראל ע"י שליחות הנכרי מיהו מומר לא הוי ד"ל דלא משמע ל' איסורא בהכי כמ"ש הפוסקים גבי חמסן דלא תחמוד בלא דמי שמשמע ל' דאף לרעת קלח פוטקס ל' בנותן דמיס עובר בלא תחמוד מ"מ לאיכסי לא משמע איסורא ואינו פסול י"ע"ש כן י"ל בזה אף דמחשב ששכרי זורק לע"ז ויעשה שליחותו מ"מ לא משמע ל' איסורא בהכי לכך אין לו דין מומר ומ"מ חייב הוא עליו מיתה כיון דזרע יש שליחות. והנה ס"ל מלאתי את שחשבה נפשי אחר שעלה בלבי כן מלאתי דל"ס סי' ר' ס"ק י"ב שכתב

תשובה נו

למשביל אחד מלבוש .

ע"ד אשר העיר רז"מ על פרש"י בחולין דף מ"ט שפירש ד"ה היתה בהמת חבירו רבולה ללא מציעה הגביה והרבילה כבר קנאה בהנבחה ונעשה שלו ואח"כ פירש ד"ה עשה בה מעשה אסרה דילפינן מכלים של אלו והקשה רז"מ מ"ל דעשה בה מעשה אסרה דלמא תסמך נאמר ע"י הנבחה עכ"ד. והנה בזה יפה העיר לכאורה אך כד דייקוין א"ש מאור מנמה טעמים חרף ד"ל דרש"י לשיטתו שפוסק כר"ל דבישראל משיכה מפורשת מן החורה ובכרי כסף קונה בלא משיכה. והנה זה ש"ס מפי"ו בע"ז דף ע"א ע"ב דא"ר אין משיכה בכרי קונה אף בגזול אינו קונה כדפריך שם להדיא ממה לדמירין כ"ג נהרג על פמות מנ"ש א"י ח"י משיכה בכרי אינו קונה אמאי נהרג יי"ש, והנה לא מציעה לשיטת הרמב"ם שביבא האו"ת ס' ק"ב"ש שהקשה למ"ד כסף קונה במתה דליכא כסף מה יקנה ומר"ן בא"ק או בחגר ומוכח דל"ל דמשיכה אינו קונה אף דליכא כסף פשיטא דא"ש אף נס דעת"ה תוס' דס"ל היכי דליכא כסף קנה במשיכה מ"מ מבוזר דבריהם במנ"ש ע"ז דף ע"ב ד"ה לא יתן להשבון דהיכי דהוי דרך איסור ודאי לא קנה במשיכה כמו במקח יי"ש וע"ש שם בחבורי, וכעת נראה להסביר הדברים כך ד"ל דמשיכה לא מהני בכרי כי אם בהפקד היכי דליכא בעלים וא"ש פיוט כסף ללא מזה משיכה אכל כלי דליכא בעלים ושי"ך שם כסף על מהני משיכה רק במתנה הוי כאלו אומר הריני כאלו התקבלתי דכיון שמוחל לו על כספו נקטב כאלו הוי כאן כסף רק לענין שיקנה בזה לבר לא מהני מניין דליכא מעשה רק דבור ודבדור א"א לנות אכל א"א איכא מעשה משיכה רק דלמחר הדכסף מעבדו מלקנות בזה מהני במתנה דמחל לו על דמי' והוי כאומר הריני כאלו התקבלתי כאלו ה' דמיס נמנע וא"כ בגזילה דליכא בעלים ושי"ך כסף ובדוחי אינו מוחל לכך ממילא לא קנה במשיכה בלי כסף, וא"כ עכ"פ א"ש פרש"י דבישראל ספיר כתב דא"ר הגביה והרבילה קנאה דבישראל לשיטתו משיכה קונה וה"ה הגביה ולה כסף אכל מכלי אלו שפיר הביא ר"י דבשלמא בכך דר"ה דעד הנה ישראל הוי ר"ה עתה שחטה לע"ז חרף דבאוחת מעשה לא נעשה מומר ואף אם נעשה מומר הרי הנבחה הוי תמילה ואז הוי ל"י דין ישראל שפיון ולא קנה בכסף רק במשיכה אכל בכלים של אלו שכבר הוי מומרים ויש להם דין נכרים ואין קוין במשיכה רק בכסף א"כ מה בכך שהגביתו לא נעשה בכך שלאש"כ דרש"י מעשה יכול לחסור ואל"ש. ובהני י"ל מה שהקשו תוס' שם על רש"י דמה פריך הש"ס אח"כ ממוכך הרי י"ל מדאגביה קני' ולפ"מ י"ל כך דהנה דבדרי רב הו"א פרש"י שפיר לשיטתו דס"ל ולכך כר"ל דבישראל משיכה קונה ובפרט ד"ל דר"ה כר"ל ס"ל ולך שפיר דבבדקני' בהנבחה ונעשה שלו אכל לקמן דפריך כן לרב סמוך ור"ע ר"י דלאמי אין ארס אומר דרש"י והנה רב נחמן ס"ל מפורש ב"י הזהב דף מ"ח כרבי יוסף דר"ת מעות קונות ולא משיכה לדידיה פריך שפיר ממוכך דאין לומר מדאגביה קני' דהרי לד"ד כסף קונה ולא משיכה ולא נעשה שלו ע"י הנבחה, ובפרט לפי מה שנראה להסביר פרש"י מ"ש דקנאה בהנבחה ונעשית שלו והתוס' הקשו דלמינו שלו רק לענין אונסין ולדעתי י"ל כך דס"ל לרש"י דודאי מדינא הוי ראי' לומר דכיון שהגב"י או משכו נעשה שלו לגמרי רק דא"כ יהי' מוטא שכבר דהרי הוא רולה בכך לגזול כדי שיהי' שלו ולכן אסרה החורה שלא יהי' מוטא שכבר לכך לעובתו שיהי' שלו כמו אסרה בזה לא חתמי נעשיו אכל לענין להחייב בגונסין דהוי לרשתו בזה אהני מעשיו וקנהו בכך ולכן תינח א"ש הוי הקנין לעובתו ולזכותו בזה לא נעשה שלו במעשה זו ואף דאפשר אח"כ עשה לרשתו א"ש עכ"פ בשעת מעשה הוי נראה דהוי לזכותו שלו קניה אכל כאן דתחלת הנבחתו הוי לשמיטה לע"ז וא"ש יהי' שלו נאמר ויזעך לשלם א"ש לא יהי' נעשה שלו ולא יהי' נאמר לא יזעך לשלם א"כ הוי מה שנעשה שלו לרשתו לכך בזה קניה קנין נגמר. ואפשר דהכרית זה עוד לרש"י מה דקטע לפי ע"ז ולמ"ל לפי ע"ז, אך י"ל כיון דרש"י קטע היתה רבולה לאשבעיין דא"ר הגביה נעשה שלו והרי לא בשעת הנבחה לא נראה שהוא לרשתו אף דא"כ נעשה לרשתו לא קנהו בכך רק א"ש מתחלה ניכר שהוא לרשתו אז קנהו ולכן א"ש לא היתה לפי ע"ז א"ש הגביה מתחלה לא הוי ניכר א"ש מניין לשמיטה לע"ז או לא ואף א"ש אח"כ שחטה לע"ז לא הוי נקשה לו למפרע אכל א"ש היתה לפי ע"ז א"כ א"ש הגביה נכרין הדברים מתחלה שכוין לשם ע"ז ולא ממילא הוי קנין זה לחומר נעשה שלו שיהיה בידו ולחומר ולכן קטע היתה רבולה לפי ע"ז וא"ש. וא"כ כיון דעכ"פ טעמי' דרש"י דמכא זה:

כן דמלינו שליחות לנכרי בע"ז כמ"ס בע"ז דף י"ד הנה כיון לרא"י שכתבתי רק שהוא כתב דמתקבצת דבזה נעשה ב"כ מומר יי"ע"ש ולר"י מתקבצת להיפוך דהרי דעת החוב' דלא"ס בחלום מעשה לא נעשה מומר ויהי' דהרשב"א ה"ל לא יסבור כן היינו בא"ש הוא מכיון שבעלמו יזרוק לע"ז ומטעם שאכתוב לקמן אכל א"ש מיטב שזרוק הנכרי לע"ז הרי דחייב עליו מומר לא הוי והוי א"ש נני דברי הרשב"א כן עלה בלבי לפ"ד :

אך

אחר טובי נחמתי שאין כאן התחלת קושיא דכונת הש"ס בסנהדרין רק דוראי ר"ל גופי' י"ל המיירי א"ש מיטב שזרוק הנכרי לע"ז רק דהש"ס קאמר כיון דטעמו דר"ל מנח אין מחשבין מעבודה לעבודה ממילא ל"מ א"ש ה' ישראל מכווין על טעמו כן ה' שפור מניית דאין מחשבין מעבודה לעבודה וע"ז קאמר הש"ס דאין ראי' מר"ל דהוי דס"ל לר"ל דאין מחשבין מעבודה לעבודה היינו לענין איסור הבהמה מחורת זכאי מתים אכל מורה ר"ל דהעובד בסייף היינו א"ש ה' מחשב שהוא פעלמו יזרוק לע"ז היה הוא בסייף והבמה לא ה' עליה זכאי מתים רק דהיתה אסורה נמח שמיעת מומר אכל בהנאה ה' מותרת דאין עלי' זכאי מתים לחסור בהנאה רק דהרשב"א הוי קשה ל"י על לשון מותרת לאמר ר"ל סתם ולא פירש בהנאה לזה מפרש דמיירי אפילו באכילה ומיירי שמיטב שזרוק הנכרי לע"ז אכל הש"ס בסנהדרין קאמר דה"ה ישראל מחשב כן היה הוא בסייף ומ"מ הבהמה היתה מותרת בהנאה דלמה זכאי מתים רק באכילה היא אסורה מנח שמיעת מומר והוי כונת הש"ס דהתלוצותא דר"ל בחיטב שזרוק הנכרי נלמוד לדין א"ש חשב שזרוק הוא בעלמו דאין מחשבין מעבודה לעבודה והש"ס דוחה דאין ראי' מר"ל דר"ל מיירי לענין הבהמה להיות זכאי מתים והכתוב מיירי לענין להחייב הוא וי"ל דבזה מורה ר"ל דחייב א"ש ה' מחשב על פעלמו כן. וז"ב ונכון ואמת :

והנה

בהיותי בזה נחיישב לי נמי מה שהרגישו הפוסקים על הרשב"א דמה ראי' הוי מהם הרי תוס' כתבו דבאוחת מעשה לא נעשה מומר ולפע"מ לק"מ דר"ל דיש חילוק בין ע"ז לשבת דבשבת וכל החורה דאינו במחשבה רק במעשה ולכן ע"י המחשבה לא נעשה מומר. רק ע"י המעשה זא"כ בחלום מעשה לא נעשה מומר ועבור שמיטב תחלה לשחוט בשבת בזה לא נעשה מומר אכל בע"ז דאף בהרהור עובר כמ"ס ח"ו"ל בקרושין אי"כ ל"י כחיישב כן לשחוט לע"ז נעשה מומר רק להחייב מיתה או להיקף הבהמה לחסרת בזה בעיני מעשה דוקא וא"כ בשעת מעשה הוי כאלו כבר נעשה מומר מתקדם ע"י המחשבה והוי השמיטה כמעשה שני' כאלו כבר נעשה מומר וא"ש ודו"ק :

ומה

ששאל על דברי הט"ו בס"י עיי"ן שכתב דבאל שהאשעור כניסה א"ש נפל הבשר תוך שיורו מליחה לזיר בכלי מנוקב רק אין לזיר תקוס לזוב מהני מליחה שנית ועל זה הקשה מדברי הר"ם בפ"י כ"ה ש"י דבפחות משיעור כניסה נאסר ב"ק וממילא לדידן הוי בסמ"ך עכ"ד ולא ידענא מהו קא קשי' ל"י הרי י"ל דהרא"ש מיירי א"ש כזב שה' שיורו מליחה ועוד י"ל דהרא"ש מיירי בכלי שאינו מנוקב ממש והט"ו מיירי בכלי מנוקב רק דאין לזיר תקוס לזוב, גם י"ל כונת הרא"ש הוי א"ש אינו רולה למלוח שנית או נאסר ב"ק :

ומה

שהקשה על הש"ס ערובין דף ל"א דקאמר שם ולא בטבל דמיירי בטבל דרבנן ע"ז ע"ז הקשה דהרי ראי' בה"ס אינו קריאת שם כמ"ס המג"ח ס"י ע"ז ס"ק ל"מ דהמג"ח א"ז לדידן דקיי"ל ב"ס סמ"ז דכל דבר שהוא ממש שבות לא גזרו עליו בה"ס אכל המטעה י"ל דאתי' כרבנן דס"ל דגזרו על שבות בה"ס וברמתי שם דמומחוס ס"ל כרבנן וה"ה דרבנן ס"ל כן ולכן אסור אף ע"י קריאת שם. גם י"ל הרי יבולא בזה הקשו תוס' מ"י דהי' דמאי ה"א לא חוי ל"י ומורה דמטעמי ל"י דמתניתין מיי' אפילו בליכא ר"ל ב' מעוהות מזולמות ומשמע ל"י דמיירי בכל ענין יי"ע"ש א"כ בזה א"ש דהרי עיקר כונת הש"ס הוי לפרש דלא תקשה בטבל פשיטא ומשני דקמ"ל אפילו בטבל דרבנן אסור וא"כ אחי שפיר דקמ"ל אפילו בטבל דרבנן א"ש אין בו רק ב"ס מזולמות אין מערבין בו. גם י"ל דמג"ח א"ז לזיר דהכי קיי"ל ד"ב דרבנן ר"ן בדאורייתא אין ברירה לכך מהני דרבנן ק"ש והיינו לדידן דלא אמתר הלכתא לא כמר ולא כמר ומפיקא הוי לכך בדאורייתא אין ברירה ובדבנן י"ב אכל למ"ד גופי' דס"ל אי"ב לד"ד אף דרבנן אי"ב וכדס"ל אכנה אמוראים כן ומכ"כ נהך מג"ח דס"ל אי"ב הוא אינו מחלק א"ש דרבנן אי"ב א"כ לא מהני ק"ש אף דרבנן והפרשה לא מהני דאין מעשין את הוראי וא"ש. את זה ראייתו להשיבו בקרנא מתפס הפני' דברי ידירו וכ"י :

קנהו קנין גמור תינה היכי דשייך נשיכה אבל היכי דלא שייך נשיכה ודאי דלא נעשה שלו ולכן שפיר פריך לר"י לשיטתו דס"ל ספק קונה ממנוקף וא"ש ודו"ק. ועוד נראה בר מן דין דלק"מ דע"כ לא כתב רש"י ובהג"ה נעשה שלו רק בשל הדיוט אבל בשל הקדש כיון דכל היכא דאיתא בי גוף דרמנא אית' בודאי לא נעשה ע"י הגבהה שלו, ועוד הרי עיקר מה דנעשה שלו ע"י הגבהה היינו להתחייב באונסין כמ"ס התוס' רק דס"ל לרש"י דבמה דנעשה שלו להתחייב באונסין יכול לומר ג"כ תינה בשל הדיוט דשייך ב' דין שומרין ומיזב באחריות ומיזק בדיוטו חייב לכך ה"י גולן נחמייב באחריותו ודומה למיזק אבל בהקדש כיון דלחין דין שומרין בהקדש וגם מיזק בהקדש פטור לכך לא עדיף גולן ממזיק לכך לא נחמייב כלל באחריותו ע"י נשיכה והגבהה וכיון דלא קנאה הגבהה אפינין לחיות פטוט דמודה רש"י דלא נעשה שלו בכך וספיר מוכח. מבלי אחר דע"י מעשה אדם אומר דש"א"ס וז"ב ונכון לפענ"ד. כן דעת'י נוטה בקלרה מאפ"ס הפנאי להאריך יותר :

תשובה נו

להרחיק מו"ה אברהם שלמה נ"י

ע"ד אשר הקשה בסוגיא דהמקדים מעשה ידי אשתו כיון דס"ל לר"מ דהמותר קדוש דהוי כאומר יקדשו ידך לעושהוין א"כ למה ברישא תורה דעושה ואוכלת הרי כיון דיש לו שותפות בגוף יכול לאסור אף דבר שאינו שלו כמ"ס ב' סו"ב ח"ב דף ת"א ונפסק הלכה בעו"ש ע"י יו"ד ס' ד' הנה יודיר זה לק"מ דודאי דין ביש לו שותפות א"י לאסור רק חלקו ולא חלקו חבירו רק בבהמה כיון דא"א לכוחו בשר"ל בלא שחיטה וא"י אפשר למפלגה לכך כיון דאסור שלו נאסר של חבירו ממילא אבל במעות כיון דאפשר לחלק. מה הוי עיקר מע"י ומה הוי המותר א"כ בזה א"י לאסור רק שלו ולא שלה ואף אי ינאח לחין דאין ברירה וא"א לידע מה הוי עיקר מע"י ומה הוי המותר כמ"ס בת"י ה"א חנוכה ס' תרע"ז מ"מ אחתי הרי הקדש י"ש לו חילול א"כ אפשר לחלל המותר בכל מקום שהוא להיות מחולל על כך וכך וכיון דאפשר למפלגה לא נאסר חלק חבירו ועיין בתוס' סו"ב ח"ב ח"ב דף ת"א דהקשו למה דמטיי ביש לו שותפות דא"כ היינו מערב מוכח להדיא דבדאורייתא קעביד מעשה רב מותרת. והנה קושטי"ס יעבדו שם בחזו"ת וכפת נראה דא"ס בפשיטות דזה דומה למה דאמרין בשלמא הכא בדידי' קא עביד מעשה החם דבאבר' קעביד מעשה כן ה"כ בזה בשלמא בשאר מערב דא"ס לאומו דבר לעלמו רק שטובל איסור או תרומה ומערבו בשיתר א"כ אינו עושה רק לאסור של חבירו וברבאבר' קעביד מעשה רב מותרת. והנה קושטי"ס יעבדו שם בחזו"ת עיקר המעשה הוי בשלו וחלקו בח' לאסור רק של חבירו ממילא נאסר מכה מערבות אבל עכ"פ בדידי' קעביד מעשה לכך הוי ס"ד סיה"י פטור לשלם לכך קפ"ל דאעפ"כ חייב לשלם והש"ס פריך שפיר למ"ד מנאך מערב דהיינו מדמע דא"ס כבר הוי י"ג ונאסר ר"מ מערבו רק לאסור של חבירו הוי דבאבר' קעביד מעשה אבל למ"ד מנאך מעשה או בדידי' קעביד מעשה לכך קפ"ל שפיר דאעפ"כ חייב לשלם וז"ב ונכון. והנה ע"פ הכ"ל ה"י נראה לכאורה להוכיח מהך סוגיא דהמקדים מע"י אשתו מה שנסתפק הר"ן בנדרים א"ס קונס כללי י"ש לו פרוין או לא ולפי הכ"ל י"ל כך דהרי מבואר שם בסוגיא דבאונסין שאני עושה לפיך דס"ל לר"ע יפר שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו וקשה בזה שפיר דהו"ל לומר דאפילו בשביל חלקו נמי לר"ך להפר כיון דעפ"י י"ש לה חלק כסידים לעיני המותר א"כ הוי אית' ל"י שותפות בגוף ויכולה לאסור הכל מה אחרת הרי אפשר למפלגה הרי אין ברירה מה אחרת דיוכל לחלל המעות הרי קונס אין לו פרוין וא"כ יוכלה לאסור הכל ובע"פ דקונס כללי י"ש לו פרוין ומיירי בקונס כללי ומה דנקט קונס שאני עושה לפיך היינו כל מה שנתעשה לפי ה"י קונס לכל העולם ויש לו פרוין לכך אף דיש לו שותפות לא נאסר שלו, מיהו מזה אין ראי' דיי"ל דרע"ס ס"ל כמ"ד דיש ברירה ואפשר למפלגה כן גם י"ל אולי באמת כונת ר"ע כן דיבר מנח מכללן והיינו מנח שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו ויש לו שותפות בגוף ויכולה לאסור אף שלו ויפר מכה שלו ואין זה ראי' וא"כ נראה להאריך בזה אולי זוכיני ה' בזמן אחר לפרס יותר בזה דברי ידירו וכו' :

תשובה נח

עד השבתי בזה למשכיל אחד בזה"ל בתשובתי.

הנה דבריו ראיתי ונוף הדבר שרואה לחדש דכה"י לו

שותפות אומר הכל אין זה חידוש דהרי כן מבואר במקומו בפוסקים ובש"ע הביא בזה ב' דעות ומה שרואה ליישב בזה קושית האלו מו"ה שמש"ל ז"ל דינאח בזה ברירה כמ"ס התוס' דמורה אין בזה ישוב כלל כי הגאון הקשה רק על ל"ק בש"ס ס"ל דמדינא א"י לאסור דש"א"ס ולא מעטס לעצור' דל"כ דמסיק מנח לעצור' קמחויין לא משני כלל בחי' ל"י שותפות בגוף' רק לל"ק דמטיי כן ולל"ק אין כאן ספק וס"ל דמדינא א"י לאסור לכך מעטס מוקדק לפניו בזה. והנה הוא הזכיר ל' קושית אר"י הג"ל א"ס אמנ"ס דלחין זה קושיא כלא דל"ל דאיתא כמ"ד דל"ל ברירה והתוס' כתבו בתמורה רק למ"ד דס"ל ברירה מיהו אף למ"ד ברירה ה"י א"ס וימייב בזה מה שהקשו התוס' דהיינו מערב וימייב נמי מה שעמדו התוס' למה חזר הש"ס להקשות מה דכבר תמך לל"ק דמייירי בחי' ל"י שותפות, ולפי הכ"ל י"ל כך דל"ל דמזה ה"י ראי' לשיטת הפוסקים דס"ל ב' י"י דרב הונא ס"ל להלכה דל"ק חבור וא"כ א"ס בשלמא בשאר אסורין לחין הסיגר נאסר בגניעת איסור רק ע"י תערובת ממש מחשש שמא זהו האיסור לכך ממילא ע"י ברירה אמרינן הוברר הדבר שזה האיסור וזה הסיגר אבל ביי"ב שנילוך נמי עושה חבור אף לחיזין שהסיגר עומד בפ"ע והאיסור בפ"ס מ"ע כיון דנגעי להרדי נהפך אף הסיגר להיות איסור א"כ לא גרע במה שה"י כיון דתערובת בהתערבות עם האיסור מנילוך ומה מושיל בזה ברירה לומר הוברר שזה האיסור וזה הסיגר עכ"פ נגיעה הוי שנגע הסיגר בחבור ונעשה אף הוא י"י ולכן לר"ע לשיטתו מתרץ שפיר בחי' ל"י שותפות בגוף' ולא שייך ברירה, וינאסר בזה מה שהקשו התוס' דהיינו מדמע דהוי ס"ד דזה גרע ממדמע דמדמע כיון דה"י ניכר כל אחד בפ"ע מחלה לא שייך ברירה כמ"ס התוס' בתמורה דבזה ודאי לא שייך ברירה וא"כ כיון דערבו בידיים נחשב מעשה ממש והיוק ניכר כיון דערבו בתוך האיסור ואינו ענין בפ"ע אבל במנאך דהוי בתערובת מחלה קודם שנאסר ושייך בזה ברירה א"כ כיון דאפשר לומר ברירה אין סהדי כאלו חלק חבירו עומד בפ"ע ולא עשה בו כלום רק שנאסר מנח דנגע בשל חבירו הוי ס"ד דל"ק אינו חבור וא"ס הוי חבור עכ"פ הוי היזק שאינו ניכר וכאן גרע ממעמד דהתם הוא עלמו נוגע בשלמא בשל חבירו וב"ס הוא עשה רק בשלו רק דיי"ב שלו נוגע בשל חבירו הוי ס"ד דנפטר לכך קמ"ל דחייב וא"ש ודו"ק. אף זה לר"ע דס"ל ל"ק חבור אבל ר' נחמן פריך ל"י החם במ"ס ע"ז דף ע"ב וס"ל ל"ק אינו חבור א"כ לר"י' אי אפשר לתרץ בחי' ל"י שותפות דקשה ממני' א"י אח"א ממני' כמ"ד דיש ברירה א"כ אינו נאסר מכל חלק חבירו דינאח ברירה א"כ אח"א כמ"ד דל"ל ברירה א"כ שוב קשיא דהיינו מדמע ולכן חזר הש"ס להקשות הני פירות שנית שבה להוכיח דע"כ בישראל מומר מודה ר"י דלא שייך לעצור' דא"ל דבישראל מומר נמי שייך לעצור' רק דמייירי בחי' ל"י שותפות הרי קשה ממעמדו ומדמעו ומנאך לחין לומר בזה בחי' ל"י שותפות דקשה ממני' לר"ע לשיטתו דס"ל דל"ק אינו חבור ובע"כ דמייירי בישראל מומר ומוכרח דמותר לא שייך לעצור' א"כ גם איך ברייתות מייירי כה"כ ומוכרח לומר דמורה בישראל מומר כן ה"י כונת הסוגיא ודו"ק יעבדו כי הוא עשה כגונה לפענ"ד. והנה מ"ס לעיל לכאורה הוא טעות הר"מ ר"ה ס"ל ארס אומר דש"א"ס רק לל"ק נמי הוא ר"י דפליג וס"ל אין ארס אומר א"כ גם התירוץ קמא הוי לר"י, אך באמת א"ס ולא נופל מלי להמעין בהראשונים ובהר"ן פרק השוכר את הפועלים דמחולקים שם ובהפוסקים יש ס"ל דר"ה ס"ל ילואך מנח ר"ה מנח ה"ה' שלו מן התשנה וכן דר"י דמה הר"ה ממילא גם ר"ה ס"ל דאין חבור וקיי"ל כן ויש לו להיפוך דרב הונא לא סמך על הר"ה לבד רק מדנפשי' ס"ל דל"ק חבור רק דהביא ראי' ג"כ ונהי דנדחה הר"ה מ"ע הדין נשאר קיים יע"ש ולפי' דעתו דר"י מה ס"ל תלוי נמי בהך פלוגתא להסבורי' ר"ה לא סמך רק על הר"ה וממילא תנ"ס ר"י דדחה הר"ה' שלו כמ"ס דס"ל דל"ק חבור חבור אבל לא לר"ך דס"ל דר"ה ס"ל מדנפשי' כן ולכן נהי דנדחה הר"ה' הר"ן לא נדחה י"ל להיפוך דגם ר"י לא פליג רק דדחה הר"ה' שלו ולכן א"ס דמחלה קודם ידע הש"ס מהך סברא דלעצור' קמחויין היינו מוכרחין לתרץ בחי' ל"י שותפות וס"ל לר"י נמי דל"ק חבור כמו בר הונא ומדנפשי' קאמר ר"ה כן לא מנח אלא חבור דר"ה ס"ל דל"ק חבור דלעצור' קמחויין שוב קאמר הש"ס דמעשה א"ס לומר דל"ק חבור רק י"ל דל"ק אינו חבור ור"ה ור"י מרזווהו ס"ל כן דאין חבור כיון דנדחה הר"ה' כמ"ס הפוסקים דמסוגיות הש"ס מכה דוכחא דמתמה ש"מ ילוך חבור ממש דקיי"ל אינו חבור ולכן ה"כ מרייק הש"ס כן דמעשה א"כ דל"ק אינו חבור רק דמייירי בישראל מומר ובשביל מעמדו ומדמעו ומנאך חזר להקשות שנית וא"ש ודו"ק : ומה

שאלות טוב מעם ורעת יורה דעה תשובה ס סא סב סג סד סה ותשובות

תשובה ס

לאונגראון לך קאלטע להרב החרוף
מ"ה אהרן שמואל אסאהר אב"ד.

תשובה סד

לך ענטוויודאס להרב מ"ה יהודא נ"י.

הנה ע"ד שאלתו ו"ל זה כמה שנים נתקבל להיות שוחט. והנה כל ימיו היה איש כשר ויורה ה' ובקי מאוד בבדיקת הסכין אך זה לא כביר נתקללו טופרי שלו שברק בהם הסכין והקלקול הוא השטופרי שלו רמוק מבשר האכזב ואיזה שוחטים אחרים אמרו שקשה מאוד להרגיש בטופריו בזה. אך השוחט בעלמנו אומר שהוא מרגיש כמאלו גם בטופריו בזה. וגם כל זמן שהראה סכינו לפני שוחטים מומחים היה הסכין טוב נוזל אך השוחטים אומרים שהוא בקי בהשחזה חדשה שהוא ע"ד זה כאשר יאמר הסכין מהאבן המשחין אז לריך להיות הסכין טוב ובכל זאת אינו רואה ולא האמינו לו שהוא מרגיש וע"י הרגשה יודע שהסכין טוב. גם אירע פעם א' ששוחט אחד הראה לו סכינו לידע אם הוא מרגיש והיה בהסכין פגימה דקה מאוד וכאשר הלך באורך הסכין הראה לו במקום אחד דהסכין אינו טוב אך השוחט אמר שבאותו מקום הוא טוב, רק שבמקום אחד היה פגימה דקה מאוד שלא הרגיש ע"כ לשון שאלתו:

תשובה

הנה השוחט הזה קשה להכשירו דאינו רומע לשוחט דעלמא דעם הוי הדבר בידו לעשותו יפה ולדקו. גם רוב בני אדם בקיאים בבדיקת הסכין הם ישים אל לבו להרגיש זמן מרגיש, משא"כ בשוחט הזה שאין בידו לדקו יפה גם יאל אז הרוב בני אדם מכח שנתקלקל טופריו. גם אינו רומע לתשובת נ"ב מהדו"ת ביו"ד סי' א'. רבאן שוחטים אחרים מעדיין שא"א לו להרגיש בבדיקה תממת שנתקלקל טופריו גם שוחט א' שלא הרגיש בפגימה דקה, ואף דהוי רק ע"א מ"מ הוי מלחא דעל"ג, אך היות כי מעיד עליו ר"מ שהוא איש כשר ויורה ה' מרגיש לכך הנה דעתי להיות נשאר ש"ב, אך בחופן זה בכל בוקר השכס ערס שיחמיל לשחוט יהיה מראה סכינו הן לנכה הן לדקה הן לעופות להרב או לאיש המבין על זה אם יאמר לו המבין שהמה כשרים יהי' שוחט בהם כל היום, וכשלא ישחוט לא ייחס לתפרם כל היום רק יהיו מונחין כך בלי החמרה לתערין ואז הם בחוקת כשרות כל היום, וכן יעשה בכל בוקר ובוקר כי לזמן מועט לא חיישיין לקלקול כיון שבדקו בבוקר והוי עובדי די למשוך על בדיקת השוחט א"כ בו ביום, ויותר אין להאריך דברי ידיו וכו' :

תשובה סה

לש"ע סי' ו בסעיף א'.

בהג"ה ואם שחט ואמר ברי שלא נעתי במקום הפגימה וכו'. עיין בט"ז מ"ש שבאם לא ידע מתחלה לא מהני ברי לי וכ"כ הש"ך לקמן סי' י"ח והוסיף דאפילו היתה הפגימה למטה מחני הסכין ואומר ברי שלא שחט רק בחלי הסכין של מעלה לא מהני. והנני מעתיק כאן מ"ש בשבועה לשו"ב לק"ק לעש"ב ו"ל. ע"ד אשר שאל ר"מ בשו"ב ששחט עוף ובהמה לעצמו ותיקף אחר השחיטה בזמן מועט ברוק הסכין ומלא בה פגימה ואומר ברי לי שלא שחטתי במקום הפגימה וקודם שחיטה לא ידע מהפגימה רק נכשיו ואומר ברי לי שלא שחט רק בחלי הסכין שאין בו פגם וע"ז שאל ר"מ אם מותר השחיטה או לא והנה תורף כונתו הוי מכח שהקשה דברי הש"ע אהדדי שכאן ס"ל דלא מהני ברי לי ובסי' ק"ל סעיף ג"ב בהוי שלשן ערות מפורש שם בט"ז מהני אמירת ברי לי שלא נכנסה למקום חדרתה ומתוך זה ראה להחיות בחלוק הנקשה"כ שם דים לחלק בין ממונה לאיסורא ולכן מחלק דאם שוחט לאחדים הוי ממונה מכח שחי"ב לשלם אבל אם שוחט לעצמו הוי איסורא עכ"ד:

תשובה

הנה אחר הנחילה לא דק בזה דכונת הנקשה"כ הוי דהיי דהוי רמק עמונה או קיל הוא בעיניו דממונה קיל מאיסורא ולכן על רמק אין דרכו לדרקו ואמריין דמלחא דלא רמיא עליו לחו אדעתי' אבל באיסורא דחמור מדרקו יתר וא"כ תינח הוי דהוי רמק ממונה ואין בו איסורא כלל אבל בשוחט לאחדים אם אומר שהשחיטה כשרה רואה להאכיל את אחרים איסור שיאכלו על פיו ויעבור אלפני עור וכו' א"כ בזה איסורא נמי ס' בו ואשו בשביל שיש בו ממונה מרגע נרע פשיטא דהשוחט לאחדים ואומר שיפה שחט אם שקר הוא עובר האיסורא ועשה חסוד בכך ואם לא ה"י בו רק דין ממון לא ה"י נעשה חסוד אך זה ודאי הרוואה להאכיל את חבירו נבלות עושה איסורא ומה בכך דיש בו גם חשש ממון לכך ה"י ראו לרמותו לרין נדה ואף אם ימאח דשאני לאו דלפני עור דקיל הוא וכמו דקיי"ל בס"י קי"ט

הנה ע"ד שאלתו בעגל ששחט תוך שמהה ימים ונאכל הבשר מה דינם של הכלים, ורו"מ הסביר הכלים, הנה לא ירד בני עממס, הראשון מה שהורה להחיר הכלים ומתוך על חטבת הנאון מוהר"ר חיים כהן ראפאפורט והוא נגד משמעות הש"ע והאחרונים שסביבותנו, כי אם היה מותר בדיעבד היה מהני אמירת הנכרי במסל"ת לסמוך עליו לכתחלה, ומרפסק דלא מהני מסל"ת ודאי ס"ל דאפילו בדיעבד אסור. ועלם ממנו לשון הש"ע ביו"ד סי' רמ"ב דאין להכס להתיר דבר התמוה לרבים, ואף דבש"ך נכס גם דאינו מראה בחיזה ספר מותר היינו בספר מפורסם מראשונים, גם אינו נגד הש"ע ורמ"א. אבל לא על ספר זמנינו, וגם הוא נגד הש"ע ורמ"א והאחרונים אשר כל ישראל נמשכין אחריהם. לכך לא יפה עשה להתיר בזה. ולרעתי לדינא נמי אסור בדיעבד, וה' יסלה לו וכו' וידיו וכו'.

תשובה סא

לך זבאניב להרב מ"ה צבי אריה מו"צ דשם.

הנה ע"ד שאלתו בכפרים השייכים לעיר אחת כי קרובין לה ובעוניי נמסר שייכים לעיר הרחוקה יותר ע"פ גימטריה הקי"רה. הנה נראה לי דנהי דבספרי ראשונים ואחרונים מבוזר דהשייכין לבית החיים שלהם שייכין לכל מעליה, היינו בדורות הראשונים שלא היו גימטריה הקי"רה, אבל בדורות הללו דהוי דתי הקי"רה למי שייך כל כפר וכפר, בזה הוי דינא דמלכותא דינא ושייך הכל להעיר שנותנין לשם מה כפי דת הקי"רה, הכל שייך להעיר הזאת כפי דת הקי"רה כי דינא דמלכותא דינא בעניינים כאלו, ויותר אין להאריך דברי ידיו וכו'.

תשובה סב

לך ראהמסטרובקא להרב מ"ה יוסף ליב מו"צ דשם.

הנה מכתבו קבלתי וע"ד הסכסוכים שבין הרב ובין השו"ב הנה תשובה אחת להם ששה"ב מחויב לקבל השכירות עבור הרב מכל מה שיחטוב כמאלו ומקדם בלי קבלת סכר טרחא כלל וכלל. גם אם יוסיפו העיר להרב מחויב השו"ב לקבל כפי ההוספה, ואין בידו לומר שההוספה אינו מחויב לקבל, גם מן הכפדים השוחטים אללו אם יתנו לו גם שכירות הרב הוי טוב, ובאם לאו אסור לו לשחוט ואין בידו לומר שילכו לשחוט אחר ואם לא ישמע לדבריו שחיטתו אסורה כנבלה נמסר ומחויבין בני העיר לקבל שוחט אחר שיקבל עליו כל מ"ש, ויותר אין להאריך דברי ידיו וכו'.

תשובה סג

לך לעשנוב להרבני מ"ה זאב שויב.

הנה ע"ד שאלתו שהובא לפניו אוחא לשחוט והיה על העור נגד מקום השחיטה תפוח נוקשה ענין בחלי עד שהולכתו לשחוט למטה. והנה הרב מפה לא היה צביתו והולכתו השוחטים לראות. והנה ראינו מעבר הפנימי של לר הסיימנים והיה נקב קטן ויאל נמש מונגלא וגם מעבר החיצון היה ג"כ נקב קטן ויאל נמש מונגלא ואחר שיאל נמש המונגלא היה ניקב מעבר לעבר וטרפנו אותה, ואחר שיאל מתחתו הלך איש אחר והכשירו אותו ובעל האוחא סמך עליו ואכל הבשר וגם השומן עירו בתוך שומן ששה אוחות. ידעו כי הם כדון הטיפו, והמכשיר האכיל טרפות לישראל והשומן והכלים אסורים, כי מה שאומר המכשיר כי ע"י קוף לא היה מונגלא. זה שקר גמור הוא ואדרבה לפי השכל נראה כי הנקב ע"י קוף עושה יותר מונגלא, כי הנקב ע"י קוף כואב יותר כי נעשה ביחד מעבר לעבר לא כן ע"י חולי נעשה מעט מעט, ואינו כואב כל כך, וכל מה שכואב יותר עושה מונגלא יותר ונראה יותר דהוי ע"י קוף ולולי זה עכ"פ מידי ספקא לא נפקא וטרפה הכל והמכשיר עתיד ליתן את הדיון. ויותר אין להאריך דברי ידיו וכו' :

ק"ט והחשוד למכור טרפות מותר לאכול עמו דאף שהשור אלפני עור אינו חשוד לאכול בעלמו וא"כ הי' ראוי לומר דגם כאן בגדה נובע האיסור גם לה ממש שתשמש בגדרה תפסה היא איסורא כמוהו בזה רמיא אנפשה ומדכרה אבל בשחיטה כיון דיעבור רק אלפני עור לא רמיא אנפשי למדכר ולפי"ז אם שוטט לעלמו דהו"ל איסור חמור י"ל דרמיא אנפשי ומדכר שפיר כמו בגדה הי' ז"ל דא"כ ג"כ בשוטט לאחרים ואומר דברי י"ה מותר אם יאכל הוא עלמנו תחלה וכוונתו יאמר כי בשר ונותן לו וא"כ מ"ט לא חלקו הפוסקים בדאומר ברי לי אם יאכל הוא עלמנו תחלה ממנו יועיל ברי שלו [ואין לומר דיש לרמות ראי' זו דהרי בשעת שחיטה לא ידע אם יתנו לו לאכול ממנו או לא ממא"כ בשוטט לעלמו דיוצק בשעת מעשה שיאכל ממנו שייך יותר רמיא אנפשי אבל אם א"כ בשעת מעשה שיאכל ל"ש רמיא אנפשי" כי כן הקשה בני סימ' אך באתת אין זה סברא דהרי באתת לא הי' יודע בשעת שחיטה אם יש בו פגם שידקרק או ול"ש כאן לומר" בשעת שחיטה רמיא אנפשי" כי לא ידע על מה ידקרק כלל רק דאין אמרינן דהשתא שטופן שברי לו שלא נבקס זה אמרינן שטפה ואומר דברי דאף שטופן ברי באתת טועה ואף שלא דקרק יפה אומר דברי דמייסין בעלמא לברדמי א"כ טוב היכי דנובע לנפשי אמרינן דוראי ברי לו השתא שאומר אמת ורמיא אנפשי ומדכר דבלא"ה לא הי' אומר ברי לי וא"כ אף בשל אחריים כשימונו לו לאכול נמי ימאן כן ודוק"ל אלף דואי דאף ככה"ל אמרינן דלא רמיא אנפשי. והנה בחבורי לה נדה שם כתבתי חילוק אחר בין התם בחי"מ לדין נדה דהתם כיון דאין נ"מ כלל לריגא אם עבר בזה עמוד פלוני ואשור היה לו לחמוקו אדעתי"ז שזה יטעון לו תחלה שזהו סוף אף עמוד פלוני זה ודאי אין לו לחמוקו אדעתי"ז תחלה וכיון שכן אין לו נ"מ כלל במעשה זו לכך י"ל דהוי מלתא דלא רמיא עלי' דאיש ולא אדעתי"ז אבל בגדה כיון דלא נ"מ לה אם שכבה במקום הזה או עברה שם לפני מילואות הכתם א"כ י"ל מתחלה אפקא אדעתה שמא תמלא שם כתם וספיר רמיא אנפשה ומדכרה י"ע"ס כן תוכן דברי"ז שם בקצרה. ובהיות כן היה נראה דכאן דיש נ"מ נמי לנו לענין זה ימלא שם פגימה במקום הזה דומה ממש לנדה דרמיא אנפשי ומדכר. מיהו באתת לא ידעתי מקום לקוסיות הט"ז והש"ך בסי' ק"ל דמה דמיון יש להיחיד דחיי"מ דהתם לענין הומוקו כפרן דיש לו חזקה כשרות שאינו כפרן בזה אזלינן בתי חזקה ואמרינן שאינו כפרן ומ"ס לא עברתי בזה עמוד פלוני הי' תנא דלא רמיא אנפשי ולא אדעתי"ז אבל בגדה הו' להיפוך דהיי' בחזקת טעורה הימיה דהז ועשויי באלו לעמאותה בזה אמרינן להיפוך דמוקמינן לה אחזקתה ומדכרה שפיר, ואף דבזה טעמא אין חזקתה האחרת מה בכך הרי אף אם ימאן שלא רמיא אנפשה נמי יטערך להחיות אחת לעמאה וסוף סוף נוליא אחת מחזקתה דמעיקרה לך עשוי להיות מחזיקין אתו לו לטעורה אוחת שאוונתה ברי לי משעמא אחת ונעטר אחרת ועוד דאף אם לא נחזיק אותה בברי שגלה לברי ממש נמי נעמא את כולן מספק וסוף סוף נוליא את כלם מספק מחזקה ולכן טוב אזלינן בתי חזקה דמעיקרה שלם ואמרינן דברי שלם הי' ברי ממש ולא אמרינן דלא רמיא אנפשה. ובזה נראה דהיי' חזקת איסור דבהמה בחי"ז בחזקת איסור ועומדת ודאי דרמיא להך דחוי"מ דאמרינן דמלתא דלא רמיא עלי' דאיש אמר ולא אדעתי"ז מיהו לפי חלוקה של הנקיה"כ הו' קשה שפיר על הך דהכא דמי"ס מנה. אך לממ"ס הפמ"ג בסי' ח"י ס"ק ח' די"ל טעם דאמרינן לא רמיא אנפשי" תנא דבעבידת"ה טורד אבל איש אחר אף חד נמי לאתאן א"כ או דהתם בגדה אדירה עושית שום פעולה אחרת ולא שייך לומר דבעבידת"ה טורד לך לאנתת לומר שלא עברה במקום הזה אבל בשוטט שטורד לעבורהו י"ל בעבידת"ה טורד לך אמרינן דלא רמיא אנפשי ומדכר ויהי' נפשט מקיפויא זו ספיקו של הפמ"ג ויהי' תוכח דאמר חפ"י חד נאמן. והנה החד כתובי הו' עיינתי דברי החפ"ס סי' ח"י ס"ק ח' דמי"ס ודאי"ז שהו' הרגיש שם בנהי שני סברות שכתבנו די"ל דמי"ס בחי"מ אין נ"מ לו כלל אם עבר בזה עמוד פלוני או פלוני גם תסברא שיי' דהתם מוקמינן לי' אחזקתה וז"ל כותבי לבריו והתמוא עליו איך לא הביא ההוא נדה שבו מיושב קוסיות הט"ז ונקיה"כ שם ואיך עמדריהם שהקשו אהרי מוכח היות מדברי. והנה מדברי שם בפני"ס סי' ח"י סעיף ג' יש ללמוד חילוק אחר בין ההוא נדה לנ"ד וז"ל שם ודוקא בידע קורס שמיטה וכו' אבל בדלא ידע חייסין אפילו דיעבד אפי' אחר ברי לי שלא עשיתי כ"ז הולכה לבד חייסין שמתא הקוים ידע ממנו דכל מלתא דלא רמיא עלי' דאיש וכו' והנה מדקדוק ש"ס שמתא השיב ידע משם דבא לומר דאם הו' תלוי הדבר במעשה ממש ודבר גדול לא הו' חייסין לשכחה אף דלא רמיא עלי' רק דבזה דבהשתת ידע מעט

כאמר בזה כיון דהו' תרתי יחד מעשה כל דהו' וגם לא רמיא עלי' דאיש בזה חייסין לשכחה וא"כ א"ש דההוא נדה לעבור דרך אשה האחרת הו' מעשה וממש וכן לשבר עלמות בסנין דהו' מעשה ממש בזה לא חייסין לשכחה בזמן קרוב אבל במסוכסכת וכן בזה"ו פגימה בסנין דבהשתת ידע מעט יש לחוש במעשה כל דהו' שפיר יש לחוש"ו שמתא עשו ולא הרגיש כיון דלאו אדעתי"ז תמוה הי' נראה לכאורה ללמוד חילוק אחר די"ל דוקא במסוכסכת דאם חזר והביא אף אסורה אומר שברי לו שלא שטט רק עד אדעתי"ז וכן בפגומה מיירי הט"ז וש"ך כגון שחיתה הפגימה מיוף אחר כלות חצי הסנין והוא אומר ששטט רק בחצי הסנין דבזה בהשתת ידע מעט יש לחוש לך במעשה כל דהו' ויש לחוש דלמא השיב ידע מעט ולא אדעתי"ז אבל אם הייתה הפגימה רק בסוף הסנין שמוך אל הקחא והשוטט אומר שברי לו שלא שטט רק עד חצי הסנין בזה דאם ימאן דלא הו' כן לטערך לומר דטעה הרבה להיות מושך ידו יותר מחצי הסנין עד כלות כל הסנין בזה הו' מעשה ממש ולא שייך לומר כל מלתא דלא רמיא עלי' כיון דהו' בזמן קצר. כן הי' נראה לומר אך חלילה לסמוך ע"ז למעשה רק היכי דיש הפמ"ג לזורך בשת"י יש לסמוך בזה ק"ו דבלא"ה הביא הפמ"ג דעת הכה"ג דמנהיג ברי לי גם רויה הפמ"ג לומר דזה הו' רק מדרבנן לך יש לגרף זה לסניף להקל בהפי"מ אבל לחלק בין לעלמו בין לאחרים אין זה סברא כלל :

יעור
הי' נראה לחלק בין נדה ובינה הכא דגם הו' רק מדרבנן דכחם דרבנן ולכך ל"מ לעשה בזמן קרוב אבל כאן הו' איסור תורה ממש לך חייסין לשכחה ועל נדה שפיר הקשו מחו"מ דמה שהזמין כפרן ונזיל פסול לשבועה הו' רק דרבנן כמ"ס החומ"ש בפ"ק דבי"מ דף ה' ע"ב ועוד דהתם הקשו להיפוך כיון דברבנן ל"מ לשכחה גם התם לא נתלה בשכחה ויפסל מדרבנן עכ"פ ולכן הוכחו דאם חלוק בחלוקים אבל כאן הו' להיפוך דנהי דרבנן ל"מ לשכחה בדת"ה חייסין לשכחה ולכן אסורה בהמה כאן ועוד הי' נראה לומר דהו' חילוק בין ודאי איסור לספק איסור דסנין פגומה או מנוכסכת ודאי קורע ולכן אם העביר הסנין במקום הפגימה על הלאור הו' ודאי נבילה והו' רק ספק אחר אם העביר או לא בזה הו' מנהיג ברי שלו נגד איסור ודאי וספק אחר אם העביר או לא חייסין לשכחה אבל בגדה אף אם ימאן דגם הוא עברה שם אכתי אין הוכחה אם ממנה או מאחרת וא"כ אף אם עברה הו' נמי רק ספק איסור וכיון דהו' עוד ספק שמתא עברה אולא עברה כלל בזה מנהיג ברי שגלה נגד ספק איסור ואף דלא הו' ס"ס ממש כיון דהו' מחד תמ"ט הי' ע"ג דרמות זה למ"ס החומ"ש בסי' ר' שמעי' בפ"ק דערובין גבי פרוץ כעומד דאף דאי"ל לממ"ס מ"מ הו' ס"ס שמתא הו' רובו עומד ושמתא שקולין י"ע"ס א"כ הי' כה"ג דהו' כעין ס"ס שמתא לא עברה כלל ואם עברה אכתי שמתא מאחרת הוא ולכן כל כה"ג מנהיג ברי שגלה וי"מ לשכחה ומחומ"מ שפיר הקשו דהתם נמי הו' שמתא אף אם לא הומוקו כפרן מ"מ הוא משתק עכשיו בטענה זו ושמתא הומוקו כפרן בתחלה והו' כעין רוב דלמא הומוקו כפרן בתחלה ואף אח"ל לא הומוקו כפרן אכתי שמתא משתק עכשיו לך בזה אין תחלות בשכחה והוצרכו לחלק בע"ז. ועוד הי' מקום להדריך בזה אלף שאין הפלאי גורס ושלא להשיבו ריקס פנימי מעט והטענה דחלילה להורות קולא לחלק בין לעלמו בין לאתרי"ס כיון בכל ענין אסורה השחיטה. וז"ל ונכון :

תשובה סו

נשאלתי
בהיותי יושב בק"ק בראד מן השחטים היות בבית המטבחיים דפ"ק שולט שם הרוח וכששומעין בלילה עם נרות מתכבין מן הרוח אם יכולין לעשות עשיית שקורין לנעירינא להדליק שם שני נירות ולשחות כנגדן :
תשובה
גרסינן בפ"ק דחולין דף י"ב ע"ב שהומת בלילה וכו' ובש"ס שם פ"ד דיקא גמי דקמתי לילה דומיא דיוס וסכא נקט דומיא דסומא י"ע"ס והנה מלשון הפוסקים שמתעב דבעינן דוקא אבוקה כנגדו אבל נר אחד לא מנהיג והתב"ס הביא שם שחלילו זוטא סי' תל"ג שכתב שמתעב על הרמ"ה דריו אף בנר אחד והתב"ס כתב שם דבעינן דוקא אבוקה. והנה לכאורה הו' נראה דנקט לילה דומיא דסומא דמתעב דוקא דומיא דסומא שאין רואה כלל או דוקא דיעבד אבל לא לכתחלה אבל כל דהו' נר אחד לא הו' דומיא דסומא ומותר לכתחלה ופיין בחומ"ס סי' ג' בממ"ע ע"ד ומת שמתעב שם ה"ש על הפתע דמבאי רח"י לסמור הי' אפטר ליישב לפי מה דמחלקינן כאן בין שני נרות לנר אחד איך מלשון הסמ"ע שמתעב דמדרבנן אין דולקין הרבה נרות בלילה ולכן י"ל דהאיות הסמ"ע הו' כמו דיש חילוק לפנין קנין סודרובין אם הו' הי'

שאלות

טוב מעם ורעת יורה דעה תשובה סו מ

ותשובות

היו לאור הנר או לא אם מוכח דפסול דקנין בליהו היו נמי מצי חסרון אור אבל אם יש אור מהני א"כ בדיון הוי כן לנדון ידוי' דבגד אחד. לא מהני וצפני נרות אף בדיון מהני. ויהי' מוכח מזה דרעת' התב"ש דלכבש לא הוי כפני נרות כיון דאמר סס דקונין לאור הנר או לאור הלכנה משמע דדיון לא מהני לאור הלכנה כיון דמחלק בין דין לק"ס כמ"ש הש"ך ושני נרות מהני אף בדיון ומוכח ומה שמע' דעדיף שני נרות מן הלכנה יע"ש ודו"ק. אך אם נבא לדיון כן יש לנאורה לרקדק מצריחה איפכא כיון דנקט לילה דומיא דיום משמע דוקא באור גדול דומיא דיום ולא כגד אחד אך א"כ סתרי הדיוקים אהדדי דלאן נקט דומיא דיום ואלן נקט דומיא דטומא והוי' נראה כעין מ"ש הע"ז בא"ח סי' תקפ"ו בשופר של היל דשני לכתחלה מן דים מה שהוי חייב מן הדיון לכתחלה ויש אולי רק מלואם מה המוכרח על ג' היתור טוב ולכן במשנה דנקט דומיא דטומא היינו אף הוי דוקא בדריעבד ולא לכתחלה אבל אם יש נר אחד מותר לכתחלה מיהו למתהרין מן המתהרין בעינין שני נרות אבל בשם יש שני נרות אף למתהרין מן המתהרין מותר לכתחלה כמו ביום ממש ולכן נקט לילה דומיא דיום (ועינין מ"ש לקמן דיומאק בזה לשון הרמב"ם בפירוש המשניות) כמו ביום מותר לשחות בליל הדור כלל אף למלוא מן המוכרח) ה"כ באבוקה כנגדו, אבל מפרש"י בד"ה בשבוקה כנגדו שמישים ומתנייתן בלא אבוקה ולכאורה הוא עיוור כיון דאמר הצרייתא שמתרת היינו באבוקה כנגדו משמע ממילא דמתנייתן מיירי בלא אבוקה אך כונת רש"י דלא ימא' דמיירי בלא אור כלל אך מפרש"י דמיירי בלא אבוקה אף עיני לו נר אחד לא מהני. לך יש להוכיח מפרש"י להיפוך דיש לדייק בלשונם דסיים ומתנייתן בלא אבוקה ולמה לא סיים בלא אבוקה כנגדו כמ"ש תחלה כשאבוקה כנגדו אך נראה דהוי קשה לרש"י מה דמשני בשבוקה כנגדו ולא אמר כמו בעלמא כאן כשאבוקה כנגדו כאן בחין אבוקה כנגדו ולכן מפרש רש"י דהנה נר אחד כנגדו בסמוך לו ואבוקה מרחוק ממנו שיהא אורן רב מאד ולכן אם הוי משני כאן באבוקה כנגדו כאן בחין אבוקה כנגדו הוי משמע דמתנייתן בחין אבוקה כנגדו אף דהוי מרחוק לו אסור לכתחלה ובאמת דוקא דומיא דטומא אסור לכתחלה אבל אבוקה מרחוק או נר אחד מקרוב מותר לכתחלה ודוקא למתהרין מלואם מן המוכרח בעינין אבוקה נגדו ולכן משני דברייתא בשבוקה כנגדו או הוי דומיא דיום ומותר אף למתהרין מן המתהרין כמו ביום ממש אבל המתנייתן בדריעבד מיירי בלא אבוקה כלל אפילו מרחוק דדומיא דטומא נקט אבל אם הוי מרחוק הוי מותר לכתחלה וכו"כ דמיירי בלא אבוקה כלל וא"כ הנה נר אחד מקרוב מהני דלאבוקה מרחוק ונר אחד מקרוב שווין הם ומה דנקט רש"י אבוקה היינו כיוון דרש"י מוקי ברייתא באבוקה כנגדו הוי סד"א דמתנייתן בלא אבוקה כנגדו אבל מרחוק הוי אבוקה ואפ"כ דוקא דריעבד לכן פי' דמיירי בלא אבוקה כלל אבל אם הוי מרחוק מהני וה"ה נר אחד בקרוב. כן הוי נראה לי נכון דרעת אליהו זוטא:

תשובה סו

לק"ק ראדמסק בפולין להשוות מומחה מ"ה מיכל שו"ב דשם.

הנה מתכוון קבלתי שבוע העבר פי' במוקותי ולא הוי לי פנאי להשיב עד היום א' במצבר והנהי משבוע כעת בעזה"ש אם כי אני זקן וחלש כח אעפ"כ היות כי ראיית כי דבריני המעטים חביבין לו ומילתא חלבישייהו יקירא ליה ראיית להשיבו בעזה"ש ואשר ישים ה' בפי ולבי אותו אסור לרבר. הנה מה ששאל את מותר לקבל הדם בכלי למתו הנה אם כונת ע"י נכרי שקיבל הדם בכלי אם כי כתב"ש ה"י אחר בכה"ג לדעת אין נראה זה. לא מבעיא להסבירים יש שבות אמירה לכרי בשאר אסורין א"כ ה"נ נהי דזה גופו איסור דרבנן הוא וא"כ ע"י נכרי הוי שבות דשבות מ"מ גם זה אינו מותר רק במקום פסידא כמ"ש בלה' שבת אם ש"ז ובהו ליכא פסידא דהוי רק מניעת הריוח ולא נחשב פסידא ואף להסבירים דלא שייך שבות בשאר אסורין זה הוי רק בדברי דאסור מאד גוף הדבר שהוא אסור בזה ו"ל דע"י נכרי לא נאסר אבל בזה דהוי רק מכה גזירה דמאספו לע"ז א"כ מה לי ע"י עצמו או ע"י נכרי. ונראה דמיירי התב"ש אם הנכרי מאספו שלא בפני ישראל אז שפיר ליכא חשדא דהרואה אומר דהנכרי לדעתו הוא עושה אבל אם עושה בפני ישראל כיון דהישראל עומד ורואה ואינו מוחה מוכח דהוי לדעתו וכמ"ש בלה' שבת חפציו מלאכה מה דהוי ביד נכרי שאם הנכרי עושה מעלתו ואין קפידא מ"מ מה ישראל רואה לירך למחות בידו מנ"ש בזה ומה גם אף שלא בפני ישראל אינו דומה למלאכה דהוי ביד הנכרי דלאן הכל ידעו מה עיבו של נכרי למסוק בעוונת השם כיון ס"א כהמות הנשחטין דהוי של ישראל לכן ירגישו דהוי מדעת הישראל

היו לאור הנר או לא אם מוכח דפסול דקנין בליהו היו נמי מצי חסרון אור אבל אם יש אור מהני א"כ בדיון הוי כן לנדון ידוי' דבגד אחד. לא מהני וצפני נרות אף בדיון מהני. ויהי' מוכח מזה דרעת' התב"ש דלכבש לא הוי כפני נרות כיון דאמר סס דקונין לאור הנר או לאור הלכנה משמע דדיון לא מהני לאור הלכנה כיון דמחלק בין דין לק"ס כמ"ש הש"ך ושני נרות מהני אף בדיון ומוכח ומה שמע' דעדיף שני נרות מן הלכנה יע"ש ודו"ק. אך אם נבא לדיון כן יש לנאורה לרקדק מצריחה איפכא כיון דנקט לילה דומיא דיום משמע דוקא באור גדול דומיא דיום ולא כגד אחד אך א"כ סתרי הדיוקים אהדדי דלאן נקט דומיא דיום ואלן נקט דומיא דטומא והוי' נראה כעין מ"ש הע"ז בא"ח סי' תקפ"ו בשופר של היל דשני לכתחלה מן דים מה שהוי חייב מן הדיון לכתחלה ויש אולי רק מלואם מה המוכרח על ג' היתור טוב ולכן במשנה דנקט דומיא דטומא היינו אף הוי דוקא בדריעבד ולא לכתחלה אבל אם יש נר אחד מותר לכתחלה מיהו למתהרין מן המתהרין בעינין שני נרות אבל בשם יש שני נרות אף למתהרין מן המתהרין מותר לכתחלה כמו ביום ממש ולכן נקט לילה דומיא דיום (ועינין מ"ש לקמן דיומאק בזה לשון הרמב"ם בפירוש המשניות) כמו ביום מותר לשחות בליל הדור כלל אף למלוא מן המוכרח) ה"כ באבוקה כנגדו, אבל מפרש"י בד"ה בשבוקה כנגדו שמישים ומתנייתן בלא אבוקה ולכאורה הוא עיוור כיון דאמר הצרייתא שמתרת היינו באבוקה כנגדו משמע ממילא דמתנייתן מיירי בלא אבוקה אך כונת רש"י דלא ימא' דמיירי בלא אור כלל אך מפרש"י דמיירי בלא אבוקה אף עיני לו נר אחד לא מהני. לך יש להוכיח מפרש"י להיפוך דיש לדייק בלשונם דסיים ומתנייתן בלא אבוקה ולמה לא סיים בלא אבוקה כנגדו כמ"ש תחלה כשאבוקה כנגדו אך נראה דהוי קשה לרש"י מה דמשני בשבוקה כנגדו ולא אמר כמו בעלמא כאן כשאבוקה כנגדו כאן בחין אבוקה כנגדו ולכן מפרש רש"י דהנה נר אחד כנגדו בסמוך לו ואבוקה מרחוק ממנו שיהא אורן רב מאד ולכן אם הוי משני כאן באבוקה כנגדו כאן בחין אבוקה כנגדו הוי משמע דמתנייתן בחין אבוקה כנגדו אף דהוי מרחוק לו אסור לכתחלה ובאמת דוקא דומיא דטומא אסור לכתחלה אבל אבוקה מרחוק או נר אחד מקרוב מותר לכתחלה ודוקא למתהרין מלואם מן המוכרח בעינין אבוקה נגדו ולכן משני דברייתא בשבוקה כנגדו או הוי דומיא דיום ומותר אף למתהרין מן המתהרין כמו ביום ממש אבל המתנייתן בדריעבד מיירי בלא אבוקה כלל אפילו מרחוק דדומיא דטומא נקט אבל אם הוי מרחוק הוי מותר לכתחלה וכו"כ דמיירי בלא אבוקה כלל וא"כ הנה נר אחד מקרוב מהני דלאבוקה מרחוק ונר אחד מקרוב שווין הם ומה דנקט רש"י אבוקה היינו כיוון דרש"י מוקי ברייתא באבוקה כנגדו הוי סד"א דמתנייתן בלא אבוקה כנגדו אבל מרחוק הוי אבוקה ואפ"כ דוקא דריעבד לכן פי' דמיירי בלא אבוקה כלל אבל אם הוי מרחוק מהני וה"ה נר אחד בקרוב. כן הוי נראה לי נכון דרעת אליהו זוטא:

והנה דרך אצב אבאר מ"ש הפר"ח דלאור הלכנה מהני כמו אבוקה והתב"ש תמה עליו ממה דלא משני לאור הלכנה. ולדעתו לאו ראי' הוא ד"ל דמנא אור וראי' הוי מהני לכנה כמו אבוקה רק דהשם הוי בזה מצי אור דכמו דאסור לשחות בלילה מכה דיאמרו ללכא השמיים הוא שוחט כן ה"י בשוחט לאור הלכנה יאמרו דלכנה הוא שוחט ובשלמא אם שוחט ביום ליכא ריעותא לחוס ל' דשוחט ללכא השמיים אבל בשוחט בלילה לאור הלכנה כיון דתשמיש הליכה הוי תמיד בנרות א"כ אם זה ישחוט לאור הלכנה יאמרו דלכנה הוא שוחט כמו דאם שוחט בראש הנג דהוי ריעותא לדריעבד לכן כן נמי באור הלכנה יש חשש זה, ואך א"כ עכ"פ אם בא לשחות נגד נר אחד ונגד אור הלכנה מותר לכתחלה אף בדעינין לכתחילה דוקא אבוקה כנגדו לרוב הפוסקים מ"מ כאן ממנ"י מראית עין ליכא כאן דהרי ששט נגד אור הנר ודרך העולם להשתמש בנר אחד ולפי האמת בדעינין אבוקה הוי אור הלכנה כאור האבוקה ומותר לכתחלה כן היה נראה לנאורה ואין כאן פנאי להאריך בזה:

והנה

שוב לעיקרא דדינא הנה התב"א העלה בס"י תל"ג בה"פ נגד חלון שבזכוכית לכ"ע לא מהני ומזה היה נראה דה"ה הכא לא מהני נגד עשיתי והוי' נראה ללמוד ק"ו דמה התם דדי בנר יחידי ונר מהני נגד חלון של זכוכית מנ"ש הכא בדעינין אבוקה דלא מהני נגד עשיתי. אך נראה דאין ראי' דהתם בדעינין בדיקה לחורין ומסקרין לכן לא מהני נגד חלון של זכוכית אבל כאן דהטעם שלא יסחור רוב או שיחליד או יגרום הכל ניכר לגר אחד. דהתם ענינים יסחור ולכן אף בעשיתי די ומה דלאן בעינין אבוקה היינו מכה חשם שמא יכבש כמ"ש התב"ש בשם הא"ז והיינו הכא דיכול לשחות אף באפילה ומוחק

הישראל ויאתרו ישראל מקבלו לע"ז מה לי ע"ז עממו או ע"ז נכרי לכך נראה לי דלא כהתב"ש שמקבל בזה . וגם אם הוא כותב ר"מ לימן מים או עפר בכלי לקבל הדם הנה אם כי כן מבואר בטו"ש"ע כן ת"מ אין לו הבנה כיוון דאסור אפילו בחדרי חדרים ובמ"ש התב"ש דכל מקום שאסרו חז"ל בשביל מ"ע אפילו בחדרי חדרים אסור א"כ מה מהני מה דהוי מים או עפר בכלי הרי טו"ק טו"ק הרוחה לא ידע שיש עפר ומים בכלי ויאמר לקבל הדם לע"ז הוא מכוין ואפשר דמיירי בכלי זכוכית וכדומה דנראה למו"ק המים והעפר והרוחה יראה שכן הוא . או אפשר דמיירי בלנע"א וכעין שכתב הר"ן בבי"ה פ"ק בסוגיא דמולוכין סולס של שוכך שמחלק דהיינו דהמעשה הוא בלנע"א אסור או חף בחדרי חדרים אסור אבל א"כ עשה דבר שהרוחה יסבור שחף אסור ובהא"ש אינו אסור מותר בלנע"א יע"ש . וא"כ ה"נ בשלמא היכי דשוחט לתוך כלי דעשה מעשה איסור שגורו חז"ל ואין היתר רק מכאדוהי בלנע"א בזה אסור חף בחדרי חדרים אבל ביש מים או עפר בכלי בזה ליכא איסור וגזרת חז"ל רק הרוחה יעשה דעושה איסור דבזה מותר בחדרי חדרים כדברי הר"ן הג"ל וגיירי הפוסקים אם שוחט בלנע"א . הן אמת שמה שאוסר התב"ש לשחוט לתוך כלי אפילו בלנע"א יש לעיין דבה' שבת ס'י' ש"א מוכח שם דבאיסור דרבנן מותר אם הוי בחדרי חדרים ולכן אין דמתי נוחה להחיר בזה רק בכלי שיש בו מים או עפר ובחדרי חדרים או בכלי זכוכית מותר אפילו בפרהסיא או ע"ז נכרי ובחדרי חדרים או מאטרוף אני דעת המתירין בדרבנן בחדרי חדרים ויותר אין להחיר : ובנידון פלפולו הוטב בעיני ובקילור אשיב לו הנה זה שהעיר על רש"י בחולין דף פ"ה ע"ב ד"ה מייב לבסותו ולא יעשה בהם לרכיו עכ"ל הנה דוראי יפה העיר בזה על כונת רש"י מ"ה ולא יעשה בזה לרכיו . והנה לכאורה ה"י נראה הנוטה ע"פ מה שהעיר ר"מ דמה פריך הש"ס על ר"ח הרי י"ל דאינו לר"ך לבסותו כל הדם וא"כ המותר יסחוט לתוך הכיתנה אך בלנע"א בפ"ב דשבת ארמין שם דחיישין לבזיון מזה ואזכרון דכולו דם דתיחא ושפך וכמה שלא יהו המלות בזווית עליו ולא יכסה ברגל יע"ש וא"כ ה"נ נהי דאין לר"ך לבסותו רק מקלט הדם ת"מ בהמותר נמילן יעשה לרכיו לר"ך יעשה בו לרכיו הוי בינוי להמנוה . ואע"פ שאין ראי' לרבר זכר לרבר הוא ת"מ"ש הנביא ביטע"י ת"ב והוא הפטורת ויקרא חזיו שרף כמו אם על חזיו כשר יאכל ילה ללי וישבט אף ימוס ויאמר האח חמותי רחיתי אינו ושאריתו לאל עשה לפסלו יסבור לו אף דוראי כ"ה העיבד ע"ז חזיו ושוקיו אלהוה רק לרמיון ללורת הסרים של מעלה לפי שטותם אף עכ"פ בזיון הוי לו במה שחזיו השתמש בו ללרכו כן ה"נ י"ל דהכונה כיוון דהמורה חלקה כבוד לרם לבסותו נהי דאין לר"ך לבסות הכל מ"מ גם בזיון לא יעשה לו לעשות בו לרכיו דהוי בזיון להמנוה וזה שכתב רש"י כיוון דחייב לבסות א"כ נהי דאינו חייב לבסות מ"מ לא יעשה בו לרכיו דהוי בזיון להמנוה כן עלה ברעיוני בהשקפה לראשונה אך אחרי שובי נחמתי ותמה אני על ר"מ כי ראה דברי רש"י ולא ראה דברי הקודם ד"ה והיינו עביר הכי פירש"י ולא כהכו עכ"ל משמע דהקוש"א של הש"ס הוי ע"ז מה שלא כיסה אוחו הדם . לזה נראה דלפרש כונת רש"י דהנה לולי הך ברייתא ה"י אפטר לומר דמה דחייבה המורה לבסות הדם הוי רק אם אינו לר"ך להרס אזכרי שלא יהי' הדם מונח בזיון בזה חייבה המורה לבסות שלא יונח בזיון ומכך לזה תמ"ש בש"ס סנהדרין דקבורה משום בזיון וא"כ היכי דלר"ך לרם ולא יהי' מונח בזיון יהי' מותר לכך פריך מברייתא דהשוחט לר"ך לרם דחייב לבסות מוכח דאף דלר"ך ללרכיו מחויב לבסות ור"ש רש"י דחייב לבסות ולא יעשה בזלרכיו לומר דאף דלר"ך ללרכיו אסור רק חייב לבסות ולכן קשה על ר"ח היכי עביר הכי וז"ב כונת רש"י . והנה מה שהקשה ר"מ דהרי אינו לר"ך לבסות כל הדם כל לרירי הוי קשה ועיינתי בספר לבי ארי' על חולין ששביח במדיניותו שהרגיש בזה ומירוק דמן התסם רבי ס"ל כחזור רש"י דמ"ל לקמן דלר"ך לבסות כל הדם ולפענ"ד ה"י נראה כיוון דהתולעת אינו מרגיש רק בריח דם העוף ולא בדם בהמה ובמ"ש רש"י שם דאינו יכול לפסול ריח דם העוף ואם כן י"ל דחלוק הריח בין דם דם עוף לרם בבהמה אינו נרגש רק בדם שהנפש יואל בו בזה יש מילוק בין נפש בבהמה לעוף אבל בשאר דם שאין הנפש יואל בו אינו נרגש בין עוף לבהמה וא"כ כיוון דחויב הכסוי הוי בדם שהנפש יואל בו דהיינו שמתחיל לירד טיפין טיפין א"כ זה חייב לבסות כולו כיוון דאינו יודע בחיזה טיף הנפש יואל ופליגות המתאים הוי רק דמד מ"ל דלר"ך לבסות כל הדם אף דאין הנפש יואל בו והיינו דמד דמ"ל דלא קפדין דוקא עד ששהנפש יואל בו רק כל הדם שיואל בעת השיחוט לר"ך לבסות או נהי דמורה דעיקר הכיסוי הוי בדם שהנפש יואל בו מיהו אבז דם זה מחויב לבסות כל הדם

ובנידון כן שרא לי מה' וה' הטוב יכפר .
 ספרו חן בעיני חלקים וחדש ואם יראה יגמול לי חסד ויזכירני בתוך ספרו בכמה מקומות ותבא עליו ברכה . ורדון לעזוב את שחיתתו אל עשה כי אם יש רק בכחו לשחוט כי מזהה הרבים כי לא ה"י נמצא ש"ב כוונת' ועיין בירושלמי פרק ראו בפסחים הלכה א' ח"ר יומי ב' ר' בון ח"ו דהוא פליג על אלא דהוה אמר מאן יומר לי דחורן מקדש שם שמיא דכוותי יע"ש מוכח סברא זו שכתבתי יע"ש , לכך כל מה דאפשר לא יניח שחיתתו והש"ת יח' בעזרו שלא יא' מידו שום מכסול רק יעשה הכל בהלכה כרצונו יח' כנפשו ונפש המתעורר :

תשובה סח

בש"ע ס' ט"ו בקטעו ג' אין סומכין על העינים בנדיים וטלאים הנקדחים ממנו ואמרים שהם בן ח' ימים .

סבותי . אני את לבי לעיין בדין העגלים הרכים שכבר דשו בו רבים וכן שלמים . והנה דין זה נלמח מהרשב"א ז"ל דאין סומכין על עינים והוכיח הש"ך דאפילו במסל"ת אינו נאמן והנה הכו"פ הקשה ע"ד הר"י החוס' במ"ס בזביות דף כ"א ד"ה חלב פוטר וכן ביבמות דלמנה לא ללך נבי בהמה בחדר רובא דרוב ולד מעליא וילדין יע"ש מה שתרלו דאי לא הא לא קיימא הא ולפ"ז הוי רק דרבנן וא"כ הרי דרבנן נאמן במסל"ת , והנה מה שהקשה הכו"פ על החוס' דמה הקשו הרי הוי דשיל"מ נעלם ממנו דברי הש"ך בנה"כ שכתב שלא הוי דשיל"מ יע"ש ולקמן נדבר בזה :

והנה עתה נראה ליישב דעת הרשב"א ולכאורה ה"י נראה לומר דהרי הש"ך העלה בסי' קל"ז ובסי' ל"ח וסי' ט' דבאיחזוק איסורא אף בדרבנן אינו נאמן מסל"ת וא"כ י"ל דה"י בני בהמה י"ל כיון דבשעה שגולד הוי אסור מכה ספיאק כ"ז שלא נעלם לו ח' ימים רק דהנכרי אומר שעשיו כבר יש לו ח' ימים א"כ אף לפי דברי הנכרי כל שלא שהא ח' ימים אסור ה"י לישראל א"כ הוי אחזוק אסורה ואינו נאמן לומר שעשיו כבר יתיר שה"י לו ח' ימים דהוי יתחוק איסורא ואינו נאמן הנכרי להחיר . מיהו זה יש לדחות ד"ל דע"כ לא ארמינן בתחזוק איסורא אין הנכרי נאמן רק ב"ה אסור מתחלה מנח דואי כמו בסי' קל"ז וכנתו דוכתי אבל הכא אף בלא שהא ח' ימים נ"כ אינו אסור מכה דוראי רק מכה ספק דוראי יכול להיות שכלו לו חדשיו לכך כיון דאף מתחלה הוי נאמן רק מכה ספיאק ועשיו שמעיד הנכרי שה"י לו ח' ימים מעיד שנתחבר למפרע שכלו לו חדשיו ובטעות נאמר למפרע לא נמקרי זה אחרת איסורא . אף ה"י נראה לומר לפת"ש במ"ס שבת דף קל"ז דכי ימות מן הבהמה אשר היא לבס לאכלה לרבות בן שמה שאין שחיתתו מעשרתו והכי קי"ל וכן פסק

פסק הרמב"ם בהלכות אבות הטומאה וא"כ כיון שאין שמיטה מועיל לו טוב יש כאן חזקה איסור אבר מן המי כמ"ש רש"י בכמה דוכתיא דמה לאמרינן בהמה בחי' בחזקת איסור עומדת היינו איסור אבר המי ולכך כל ספק בשמיטה אסורה א"כ ה"ה נמי אס הוא ספק אצל כלו לו חרשיו או לא היו ספק בשמיטה עצמה ועומדת בחזקת איסור , ונכון יותר ע"פ מה שכתבו התוס' בפ"ג דמס' שבוטות דבהמה בחי' בחזקת איסור היינו חזקת שאינה זכמה ייע"ש א"כ גם לענין ספק שמא הוא נפל היו כן כיון דאין שמיטה מערתה וא"כ הוי כאן חיתמוק איסורא לכך אין הנכרי נאמן להעיד באתמוק איסורא אף בדרבנן . מיהו שבתי ורואתי שזה טעות דהא דאמרינן באתמוק איסורא אין הנכרי נאמן היינו בליכא רוב כנגדו להיתר אז אין מוטעיל עדות הנכרי נגד החזקה אבל הכא הרי באמת איכא רוב להיתר דרובא ולד מועילא יולדוין א"כ הרי רובא וחזקה רובא עדיף ומיהו דאנו מחמירין כאן מ"מ לא ברע מדבר שאין לו חזקה לא להיתר ולא לאיסור שגאליה במסל"ת א"כ ה"י כיון שהרוב מרעה החזקה הוי עכ"פ כליכא חזקה לא לכאן ולא לכאן שגאמן הנכרי בדרבנן והדרת קושיא על הרשב"א . מיהו כד אמרין להכי נראה ליישב דעת הרשב"א על כנון משום דקשה על התוס' עממן בכבורות וביבנות שהולרכו לומר דלכך לא אזלינן בבהמה אחר רובא משום דאי לא הוי קיימא הא ומטעם דדורוין דלמא יהי' חולה וקרוב לפיהוק של מיתה ולמה לא תירונו בפשיטות דהא דלא פריך הש"ס בחולוין יהי' אכלינן בשרא רק לר"מ ולא לרבנן משום דלא חיישינן למיעוטא היינו משום דשם ליכא חזקה שהרי מיעוטא כמו שמתמע מחמת דבריהה שם בכבורות שבני רוב משום דהו חזקה שהרי מיעוטא מתמע דבמחלה בני יהי' אכלינן בשרא א"ש דשם ליכא חזקה לאיסורא וא"כ גם בסוף דבריהם מה הקשו דלמא בני נפל בהמה כיון דאין שמיטתו נערתה הוי כמו ספק בשמיטה עצמה לכך איכא חזקה בהלי מיעוטא מתא"כ בני יהי' אכלינן בשרא ליכא חזקה שהרי מיעוטא ומיהו משא"כ וזילי אס ימא דהתוס' נמשכו למ"ש לעיל מניה שאין ראי' לפר"ת וס"ל דאף בהדי חזקה לא חיישינן למיעוטא ואין חילוק בין איכא חזקה אי לא ולכך הקשו מבהמה , ובע"כ מוכרח לומר כן שהרי עיקר תירוץ שם שמתמע שבא לתרץ מה דנהי יבמה חיישינן למיעוטא משום דהחמירו מ"מ לנו בני משא"כ ומיהו הקשו בני בחליה ויבמה בלא"ה לא קשה מידי דהרי איכא חזקה בהדי מיעוטא חזקה היתר ליבם ואיסור לשוק אלא ודאי דעכשו לא נחתו לחלק בין איכא חזקה בהדי או לא , מ"מ קשה דמה הקשו מבהמה הרי יש לחלק דשכלמא בבהמה הוי המיעוט באיסורא גופו שחזון המיעוט שם הנפלים אסורין הם לישראל בכל תקומות שם ולכך ביו דהמיעוט באיסורא גופו לכך ר"ל דשפיר מטערף בהדי חזקה לאיסורא והוי כמחלה ע"מ מן התורה אבל בשאר המיעוטים כמו בני יבמה ואיך כנון חלב פיטר לא הוי המיעוט באיסור גופו ד"ל לאותו שם מפילות אין תקפות להחישו וכן הבהמות שחולבות בלי ולד לא יהי' להם שייכות בכבורות שוליוין ובקבות ועומה והאן אף אירע אחר מכל העולם שהפלים והולרכה לבא ליבם זה הוי מיעוטא . דמיעוטא ול"מ לי' כמו דאף ר"מ מודה במיעוטא דמיעוטא ושאר גוף המיעוט לא הוי באיסורא גופו לכך לא מנהי להטערף בהדי חזקה לאיסורא ולכך הלכו אחר הרוב ומה הקשו . לכך לפענ"ד דבאמת מ"ש לעיל שכאן כנפל איכא חזקה לאיסורא הוא רק לרבנן דס"ל בתם"ט שנת הג"ל שאין שמיטתו מערתה אבל לר"י בר"י ורשב"ם דפליגי התם וס"ל דשמיטתו מערתה ליכא כאן חזקה לאיסורא כלל וא"כ שפיר הקשו התוס' דאין לומר דלכך פסקינן הלכה כרשב"ם נמח דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה בני בהמה א"כ נהי' דרשב"ג א"כ כרבנן דאין שמיטת אמו מערתה וא"כ גם מנבעיה התם א"כ ס"ש אס פליגי רבנן ע"ל . דרשב"א או לא ועיין בתוס' שם שהבטיח ה"א בתם ולדות אי פליגי רבנן ייע"ש ולפ"ז מה מנבעיה בע"כ דר"י ברי' יהודה ורשב"ם פליגי כיון דהתם ס"ל דשמיטתו מערתה דדר ליכא חזקה לאיסורא ולכך ודאי דלא חיישינן למיעוטא לדידהו וא"כ בודאי יש בהלקים על רשב"א דהא ודאי חזקה ג"כ חיישינן בני בהמה למיעוטא ולכך שפיר מנבעיה אי פליגי רבנן ע"ל ושפיר הקשו התוס' והולרכו לחלק דאי לא הא לא קיימא הא או דדורוין אטו חולה לפ"ז זה דווקא לר"י בר"י ורשב"ם דש"ל דשמיטתו מערתה אבל לדידהו דקיי"ל כרבנן דאין שמיטתו מערתה א"כ איכא כאן חזקה לאיסורא והמיעוט ג"כ הוי באיסור גופו וי"ל דודאי מן התורה אמרין כה"ג סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע לה רובא והוי ספיקא דאורייתא לכך פוסק הרשב"א דלא מנהי מסל"ת ודוק :

ועוד נראה לומר דהרי כבר כתבנו שהכ"פ הקשה דמה הקשו התוס' נלך בתר רובא הרי הוי דשיל"מ וכבר כתבנו דלא קשה מידי דאין המתיר בודאי כמ"ש הנ"כ ולפ"ז

נראה דהא דאין המתיר בודאי לא נחשב דשיל"מ היינו רק לענין אס באלו להחמיר בדשיל"מ יותר מנפול תורה שאף בדבר שמן החזרה בטיל בזה אינו בטל בזה אמרינן דכאס אין המתיר בודאי לא מחמירין יותר משל תורה אבל בדבר שנפל תורה לא מנהי רק שאחזנו באלו ונחמיר להקל בשל תורה מנפול תורה מנפול תורה בזה אמרינן כיון דעכ"פ יכול להיות שיהי' מותר בלא"ה הדרינן לנללל שפעו חז"ל חזוק כשל תורה ולכך נראה לענין מסל"ת שבפל תורה אינו נאמן רק בדרבנן הקילו ונאמן בדבר שיש לו מחירין נהי שאינו בודאי מ"מ כשל תורה עשאו חף בזה , רק יותר משל תורה לא החמירו בדבר שאינו בודאי אבל כשל תורה החמירו ולכך אין מסל"ת נאמן חף בדרבנן בדבר שיש לו מחירין אס שאין המתיר בודאי . ואף דכ"מ ס' תק"ג מבורר דנכרי נאמן לומר במסל"ת שבה"ס הללו הם מאתמוק חף דהוי דבר שיל"מ היינו דהתם לולי שהיו דשיל"מ היה ראוי להיות מותר בלאו אמירת הנכרי רק מנכ רוב רק ללכך לא מנהי רוב דהוי דבר שיש לו מחירין ויכוין דכבר נלרך הטעם דהוי דשיל"מ לענין שיהי' אסור בלא הנכרי טוב לתר סברא יש כח לדבר שיל"מ לרחותו ולא לתרמי ולכך טוב מנהי עכ"פ אמירת הנכרי לפ"מ כבשאר רבנן אבל כאן כנפל דרברא הרי לפי תירוץ התוס' הנ"ל בלא"ה לא אזלינן בתר רובא וחישינן דמוטעא א"כ עדיין לא פעל לנו דשיל"מ דבר לכך מוטעיל דשיל"מ לענין שלא להאמין לנכרי במסל"ת דעכ"פ יהי' כשל תורה . ועיין ב"נ בנדרים דף י"ב סוף ע"א מ"ש בני מבשאל"מ יש מסבחהו דבריו ג"כ ראי' וסברא לברורו הללו ייע"ש ודוק היטיב . זה נראה ביאור דעת הרשב"א ועוד נדבר בזה בעיה"ו : [בלוחו דש"ק :

הנה ה"ט הקשה בלא"ה הרי איכא ס"ס ספק שמא כלו לו מדשו ואח"ל לא כלו שמא יש לו ח' ימים ומירץ דהוי דשיל"מ ולא מנהי ס"ס אף הקשה דהרי דעת הרמ"א לקמן דלאורך יש להקל בשיל"מ בס"ס ומירץ דהוי רק דם ספק שמא הוי נפל או לא ודומה לגם אונס מד חו , והנה דבריו ייע"ש א"כ נפל דהרי כאן ס"ס אחד מתיר יותר מחזירו ש"ס אמרינן שכלו לו שמונה ימים אז מותר אף לקרבן אבל אס לא כלו לו שמונה ימים אף שכלו לו מדשו נהי שלא הוי נפל ומותר להריות ימ"מ מתכירו אסור כמפורש בקרא וא"כ יהי' דשיל"מ אחד מתיר יותר מחזירו קי"ל דאמרינן חף ששחא משם א"כ דעת וזה עדיף מש"ס ש"כ לקמן בס"י ק"י בדיוני ס"ס בשם מהר"א בני כבוד בדיון י"א וי"ב ייע"ש . ומ"ש בתירוץ הראשון דהוי דבר שיל"מ תמה הנק"כ שהרי אין המתיר בודאי ייע"ש . ולפענ"ד מהא לא ארי' ד"ל דהא דמבורר לקמן בס"י ק"ב דהיי דאין המתיר בודאי לא נחשב דשיל"מ זה דמוקל לענין אס נעשרב שקיי"ל דבר שיל"מ אינו בטל ברוב וס' בזה אמרינן דהיי דאין המתיר בודאי לא הוי דשיל"מ משום כיון דהיתר של עכשו הוא מנכ ודאי לא ספק שהרי חף קי"ל בכל איסור תורה שמתערב צענין שבטל כדיון אז מותר חף ללכו יחד משום דאמרינן שהאיסור עצמו נהפך להיתר , והיי דקיי"ל לקמן בס"י ק"ט ציבס ציבס שמתערב ברוב דאין חזקתו כולן יחד היינו רק חומרא מדרבנן בעלמא שגנאי הדבר אס אזול כא"ש שאז ניכר שאולכ את האיסור לכך הוי חומרא בעלמא שלא לאכול כולן בידד והרי המעיין צבור וצ"י שהר"ש והטור ממירין לגמרי לאכלו כחאד והסתמק הוא המחמיר שלא לאכלן יחד ומטעם שם דהוי רק חומרא בעלמא ולפ"ז כיון שמעידא מותר הלכ מנכ שהאיסור עצמו נהפך להיתר וכמ"ש הר"ש שם להדיא וא"כ הוי הביטול מנכ ודאי לא מנכ ספק כלל ולכך נהי דאס המתיר עמיד לבא בודאי אמרינן אחמי בסמוך אהביטול של עצמו נמתין עד למחר והרי זה ג"כ הוי ודאי שיהי' מותר אח"כ וכיון דודאי וודאי הוא לכך אמרינן שאינו בטיל עכשו אבל היכא שאין המתיר עמיד לבא בודאי אז לא מתכנין על ההיתר שיבא חף אמרינן כיון שעכשו יש לו היתר בודאי לא שבקינן ודאי לסמוך על הספק לכך בטל הוא עכשו . ולפ"ז זה דוקא לענין ביטול כמפורש שהוא מנכ ודאי בלי ספק בעולם כלל אבל לענין נלך בתר רובא דליתא קמן או בתר ס"ס דלא הוי בודאי מנכ שאין האיסור רובא להיתר ועדיין יש לנו ספק שמא הוא אסור רק כיון דקרוב הדבר יותר להיתר היתר המורה זה ופברט לפנ"מ בשטמ"ק דהא דאזלינן בכל דוכתיא בתר רובא היינו דאכתי הוי ספק רק דהמורה היתרה ספק בזה מנ"כ בס"ס ודאי דהוי כן דאין ס"ס נחשב בודאי רק דהמורה היתרה ספק בזה עמי ספיקות להקל ולכך כיון דעכ"פ חף ההיתר של עכשו אינו בודאי רק מנכ ספק טוב חף אס המתיר של עתיד ג"כ אינו בודאי נחשב כדשיל"מ דספק הוא ולענין זה חף אס אין המתיר בודאי משבו דשיל"מ ונכון דברי הט"ז בזה :

גם מ"ש הנק"כ דכלא"ה ליכא כאן ס"ס דאין אפשר לומר אח"ל

תמסיע לרבי הנכרי אז נאמן הנכרי בזירוף הכירא ולכן
אחר כך בסעיף י"ב סמס המחבר שם שקפירות ירקקות וכו'
הנאים ממרס"י אין לקנותן מן שאינן חדשות ואין יוכר אם
משתמש בהם ולא חילק בין אם הנכרי ממסל"ת או לא כמו שמחלק
בסעיף י"א, כפרס דקשה ממ"א שם מייירי שאינו ממסל"ת כבר
משתמש ומסוף הקודם שאפילו שם כלי מעודה אין קונים רק
במסל"ת ואם מייירי כאן במסל"ת א"כ הרי כח המחבר מחלה
שבמסל"ת נאמן אלא ודאי דרעת המחבר דאינו נאמן במסל"ת
רק בזירוף הכירא דיש לו היכר ולכן באותן הכלים שאין להם היכר
לא מהני ממסל"ת ודלא כהש"ך, אך לפ"י תקשה באמת הרי היו
דרבנן ולמה לא יהי' נאמן במסל"ת לבר והנה דין זה הוא מהרשב"א
ולחלוהי ה"י נראה שחזק טעמו מהרשב"א הוא או כמו שמשמע
מהרשב"א דברבנן י"ב לא מהני ממסל"ת ולפ"י ה"י א"ש מהרשב"א
לשיטתו אולי לך ס"ל גם שם דבעינן היכירא, אך זה דוחק לומר
כן בדעת מהרשב"א דהרי בש"ס ב"ק דף ק"ד מבואר שמהמסל"ת
נאמן בדרבנן ודוחק לחלק בין קטן לכבד דחמירי הם שווים לעיני
האמונת, לכן נראה שחזק טעמו מהרשב"א הוא או כמו שמשמע
מלקמן סי' ש"ב דאף במסל"ת שייך לומר דמתכווין להשביח המקח
ולכן ס"ל דבעגלים וכן בכלים אין הנכרי נאמן דיש לחוש שאף
כבמסל"ת אומר להשביח מקחו דגם בכלים ודאי טוב יותר שלא
שחמש בהם כלל ועדיין הם חדשים לך כפי שייך בזה להשביח מקחו
ולכן לא מהני ממסל"ת, ולפ"י ה"י דלא שייך להשביח מקחו כגון
שנכרי אחר הגיד ממסל"ת מודה מהרשב"א שנאמן בין בעגלים ובין
בכלים אף בלי זירוף שאר היכיר ולכן דיוק המחבר בשייחוקו
בסי' זה ובסי' קכ"ב, והכל מייירי רק מניי המוכר והיינו דאם
נכרי אחר המסל"ת ודאי נאמן בשפיס, ולפ"י לא יפה עשה הרב
רמ"א שניה בסי' קכ"ב שפסעטת הרמ"א שנתאכסן בבית נכרי
סומכין על הסבירא ראשונה, ולפי ה"ל א"כ לך דע"כ לא פליג
רבינו ויהי על מהרשב"א בזה רק באם הנכרי המוכר ממסל"ת או לא
מהני לרדייה זירוף הכירא וכן מהרשב"א דס"ל דבעינן ע"כ זירוף
היכר הכל באם הנכרי המוכר ממסל"ת אבל באם נכרי אחר ממסל"ת
או אף שנהכרי שניה שלו בעגמו אומר לפי טעמו אך שלא בשעת
מכירה שאין הלה רואה לקנותו ממנו רק שנתאכסן אליו לפי שעה
ורואה להשתמש בו ולא שייך בזה להשביח מקחו או הנכרי עצמו
יש לו דין כשאר נכרי ומנהי ממסל"ת לבר לביע' ואף בלי זירוף
היכר כלל, וברעת הרמ"א דלא מתקן כלל נראה דס"ל דע"כ לא
אמרינן דמיחא לפי טעמו נאמן כפי דבר ששם לא יהי'
נאמן אין לו תקנה לך הוי כדעבד כגון בש"ס דמס' ב"ק שאם
ימא שאינו נאמן אסור לו לאכול בתרומה לך הוי כדעבד לך
נאמן בדרבנן, אבל כאן מייירי לעינין ליקח מהנכרי עגלים לתחלה
או כלים שאין להדבירה בידו שלא ליקחם ויכול להשיג כלים אחרים
ובהמות חורס האילנה לך אין לשמוך בכתלה לקנותם על אמת, אך
ממסל"ת לבר ואף דבכמה דברים קי"ל דליקח מן הנכרי טוב
כדעבד עיין בסי' י"ו בהנה"ס וק"ש וק"כ עיי"ש מ"ת לעינין זה
י"ל דס"ל להרשב"א דחשיב לתחלה ואין לשמוך לתחלה לקנותם
על ממסל"ת לבר לך אומר בעגלים ונדמים וכללים מתיר בזירוף
הכירא לך כפי רמ"א דאם נתאכסן בבית העוב"ס דרכי
הוי לתחלה להשתמש בו וכלים של נכרי שאינן שלו ודאי דחשוב
לכתלה ודאי לאסור להמתירין רק כיון דהוא עתה, הרמ"א
סומכין על הסבירא ראשונה, ולפ"י ה"י א"כ לך דע"כ לא
נסמוך על מה שבי' לעיל שיהי' מועיל קרינא או סי' גדלות לבר
מ"ת בזירוף ממסל"ת ודאי מהני היכר קלה ע"כ קרינא או גדלות
כמו בכלים בסי' קכ"ב דמהני להרשב"א ממסל"ת בזירוף היכירא
ואף דרבינו יונה והביאו הרמ"א ממתיר אף בזה מ"ת נראה דהכח
מודה מהטעמים שכתבתי לעיל ולכן ע"כ בזירוף ממסל"ת מהני.
ו"ב וכוון לרבינו ולמעשה וד"ק היטבי :

תשובה סט

להרב מו"ה משה אבד"ק קאולוב.

חזקת איסור מודים דע"י חזקה דמעיקרא מלא מין את מיני
וישור והמכר כב' חזקות ולכן כיון דמשיטת נפל הוי כנכלא ואיכ
יש חזקה שאינו זכוחה גם יש חזקת כבוד מקודם דנעשה בכל
מוס עפ"מ"ש דהיינו דלולר בזמנו לא בעינן שיהי' רק כסם ועשה
בעל מוס ומ"א בחוס' להיפוך היינו רק בנעשה בעל מוס אחר
יוס הולדר אבל בנעשה בעל מוס מיום הולדר מונין לו מיום הולדרו
ולעולם הכל בהם ונעשה בעל מוס אבל בזולר בזמנו לא בעינן
שהי' דכיון דמייירי בהם ונעשה בעל מוס א"כ בשלמא בעלמא
שפיר מותר מן התורה מבח דרוב ולר מעליא וילדין ואף דראה
לומר סמוך מיעוטא לחזקה גם זה רק דרבנן ומן התורה לא
אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה אבל היכי דהוי מרי חזקה לכ"ס
אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ע"כ או מן המיעוטא ודאי יש חזקת
איסור של הכבוד וחזקה שאינו זכוחה אמרינן סמוך מיעוטא להני
חזקות ובעינן מן התורה י' מעליע עד כאן מ"ד שם, והנה
ענה נראה לי כך דיש לחלק בין הפריס ע"כ או לא הן חזקה
דקיי"ל בה"ר אין בו מוסר ריסוק אברים אך היינו מבח רוב
דרוב אין בהם מוס ריסוק אברים אבל מ"ת מיעוטא ודאי יש בו
חשש ריסוק אברים רק דחזינן בתי רובא וא"כ מינה בעלמא אבל
היכי דעדין אינו ידוע אם כלו לו חדשו א"כ מטרפין הוי תרי
מיעוטא לדברי מיעוט נפלים ומיעוט ריסוק אברים וא"כ נעשה
פליגא ופלגא, וכיון שכבד הר"ן בחזינן בני אין לוקמין בליס מן
הנכרי, ולכן היכי דהפריס ע"כ או מן התורה לא בעינן מ'
ימיס רק מדרבנן אבל היכי דלא הפריס ע"כ בעינן מן התורה
מ' ימיס, ובה י"ל דברי הרמ"א שכתב דבעינן ב"ב סיפוס ע"כ
ותמחו כולם ע"ז והד"מ כת' דהרמ"א קאי על יו"ט והט"ו חמה
עליו והמסל"ת כתב דזכות הרמ"א בלא כלו לו חדשו רק דשהח
ז' ימיס והט"ו חמה גם ע"ז, ולפי ה"ל א"כ דרברי הרמ"א
והרמ"א המה לחמדים דבלא כלו לו חדשו דבעינן ז' ימיס
מעליע ראוי לומר מנו דחשקלי לבה"ש אחקלי לגולה ונזח כמיס
המהרש"א בבילה דף ו' לפי האמת לדעמי רק דהמל"ת חולק
עליו כיון דרוב ולר מעליא וילדיו א"כ אכלאי מתלחא לתפרס
דמתחמול הוי רחוי וכו' כתב ביטעוטי יעקב על א"ח א"ה
כתב הרמ"א דמינה אם הפריס ע"כ ואז מן התורה הוי מותר
מתחמול דאזינו רק חשש דרבנן בזה יש לומר אכלאי מתלחא
למפרע ולא הוי מוקאש גם י"ל דמוקאש ממחת יוס שעבר ממחת מוקאש
דרבנן לא אמרינן מ"ת' חמס' בבילה דף ד' אבל אם לא הפריס
ע"ז קרקע א"כ חתמול מן התורה הוי חסור שפיר הוי מותר
ממחת איסור תורה ובה אף מוקאש ממחת יוס שעבר אמרינן
ולא אמרינן בזה אכלאי מתלחא למפרע ולכן אסור מבח מוקאש,
וד"ק והבן זו כי הוא ענה כנונה, ובה א"ש הך סוגיא דריס'
דמה דקאמר דקסין לן בבילה דכלו לו חדשו אין הכוונה כדיוס
ע"פ עדים וכוונתו רק הכוונה בבילה חופס' שיהי' דאם הפריס
ע"כ א"כ הוי קיס לן ע"י רובא דעלמא כיון דרוב ולר מעליא
ילדן הוי קיס לן דכלו לו חדשו ומכח הרוב ואם לא הפריס ע"כ
בעינן שיהי' ידוע בבירור דכלו לו חדשו וכן אמר סמס דקסין לן
דכלו לו חדשו יהי' מה שיהי' הן, אם הוי ע"כ הרוב או ע"פ
בירור כל מר דרבינו ו"ב וכוון לפס"ד.

מה

ששאל למא לא מהני בזה ממסל"ת הרי באיסור דרבנן
סמכין על ממסל"ת הנה כבר ראה שהפמ"א הרניש בזה
ומת"ץ מבח דהוי חזקה במקת מעוברת והשתח הוא דיליה וכבר
הארכתי בזה בחשובה לא"ו ח בדין בר מצוה מעוברת הללו, ומת
שקשה ר"מ דא"כ גם ע"א לא יהי' נאמן זה לק"מ דע"כ לא
מבעיא לן וקיס לן לחומרא בע"א במקיס י"ז ה"י דליכא חזקה
דהשתח לומר הרי לפניך אז אליס חזקה דמעיקרא ואין ע"א נאמן
אבל היכי ד"ל הרי לפניך כגון הכא דהרי י"ל כיון דהשתח כבר
גולדה הרי לפניך גולדה כבר מקודם ח' ימיס והוי חזקה להיפוך
נהי דחזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתח מ"ת ע"כ לא אליס
החזקה איסור ויבזה פשיטא לן דע"א נאמן כיון דחזקה דהשתח
מסיע לו ולכן ע"א נאמן רק כברי ממסל"ת אינו נאמן וא"ש,
ובעיקר קושיות הפמ"א היה נראה לי דבלא"ס א"ש ד"ל ע"פ"ד הש"ג
פ"ק דב"מ גבי ספק לן מן המעוין לתוכן שכתב דרוב הוי ספק
דהתורה המירי ספק כזה ע"כ א"כ י"ל דהך כללא דרבנן נאמן
ממסל"ת היינו רק אם מן התורה הוי מותר בזולרי בלי ספק דין
רבנן אסורו בזה ממסל"ת נאמן אבל אם מן התורה הוי ספק
איסור רק דהתורה המירי ספק כזה כיון דרבנן אסורו הר"ל
דינו לשל תורה בזה והוי כספק איסור תורה לעינין זה דנכרי ע"כ
אינו נאמן דמן התורה נתי אינו מותר בזולרי וא"ש ומכ"ש לפמ"ש
דבלא הפריס ע"כ הוי באמת איסור תורה וא"כ בזה מדינא אין
מסל"ת נאמן דלמא חמי' לחלופי ולמעטי ולא ידעי לחלק בין
הפריס ע"כ או לא, דמאן מפריס אם הפריס ולכן לא האמינו

העולם הנ"ל ואכ"מ להאריך בזה וזמה יהי' ראי' דלא כדעת ה"י רק כמ"ס ודו"ק :

תשובה עא

לק' ביליקאמין להרב מרה מרדכי איזק הבין .

ע"ד אשר שאל בעגל שגולד ביום ב' לפנות ערב ושחטוהו ביום השני בבוקר חס מותר או לא :

תשובה

הנה כבר ראה שהפ"ג אומר ודבריו תמוהין בראיותי משנת דמס בלדס מייירי וכבר תמהו עליו הכל . והנה הגו"כ מה"מ [תשוב' ז'] בנו הרב ז"ל תמיר זה והביא ראי' מדברי התב"ש שמתיר , ואין ראיותו ראי' דיי"ל דהוא מייירי ע"ד משל שגולד ביה"ש של יום א' ליום ב' ואז מותר בתחלת ליל שמיני היינו בליל ב' בתמיכתו דאז כבר הוא שבועה ימים מעל"ט, רק דהוי ס"ד דבעיני ז' מעל"ט חזר מיום שגולד בו לכך אירוק דזה הוא בכלל . והנה ראי'ת שפיר יצועות יעקב ביו"ד בפירוט הקלר בפסק"ט שמתיר והביא ראי' מ"מ"ס בשבת דף קל"ו דאמרי אי אחרתי עד אורחא הוי אטליגן מיניה והרי לא הוי מעל"ט וכן מבואר בפ"ר"ש בן עכ"ד ואין ראיותו ראי' דיי"ל דה"ס נמי מייירי כה"ג שגולד בין השמשות של יום א' ליום ב' ושחט ביום א' בבוקר ולכך אמרו חס ה' ממתין עד לאורחא כבר הוי זי"ן מעל"ט ומ"ס רש"י דהוי מקל"ט היום ככולו וכמו שכתוב שבועת ימים יהי' תחת אמו אין כוונתו למעט דלא בעינן מעל"ט רק כוונתו דלא תקשה דהרי רש"י אומר כל שלא שחט וכו' ושמונה ימים בבמהה הרי זה נפל וא"כ תמוה דשמונה בעינן ולא מהני שבועה הלך כתב רש"י דמתקן היום ככולו וכל שנכנס שעה אחת בשמיני נקרא שמונה ימים והביא ראי' דהרי בקרא שבועת ימים כתיב ובע"כ כל שנכנס שעה אחת בשמיני קורא ליה רש"י שמיני ומה דקאמר הכתוב שבועת ימים היינו שלימים . וא"כ אין ראי' מר"ש"י דלא בעינן קאמר שמונה דסתיי אחרתי בע"כ דשבעת ימים שלימים בעינן והשמיני היינו מתקחו ככולו א"כ מוכח להפוך דבעינן מעל"ט . מיהו מעל"ט בתשובת בנו הנ"ל מביא עוד ראיות דלא בעינן מעל"ט וגם דברי הפ"ג המה תמוהין מלבד דראיתו אינה ראי' סותר דברי ע"מנו שם שכתב תחלה כונת הש"ס הוביח מן הכתוב דקרא בתמ"א כתיב ומייירי אף בלא כלו לו חדשו ואטפ"י אחר ומי"ס השמיני והלילה וכו' וא"כ הרי קרא סתמא כתיב מיום השמיני אף דגולד ביום א' לעת ערב מותר ביום א' השני בבוקר ומוכח דלא בעינן מעל"ט . ולכך נראה דאין שורס לחומרא זו להחמיר לבעי מעל"ט ובפרט דביעבד וגם הרי יש דעת פוסקים הובח בתב"ש דלא בעינן ח' ימים כלל דביעבד דקומ"ל כרבען לכך נהי דלא קומ"ל כן אין להחמיר עוד ולהאריך מעל"ט לכך נהי דלכתלה דהוי לחוש לדברי הפ"מ"ג להאריך מעל"ט דביעבד אין לאסרו מכה זה ובפרט דיש מהו מתקילין בזה דלא בעינן מעל"ט לכן נראה להקל בזה דביעבד , מיהו מן שכתב סגול דאין קומ"ל כלל שיש לו זי"ן ימים רק עפ"י האלוקן שכתב דביעבד סגול דאין קומ"ל ע"כ דאין לסמוך על הנכרי אפי' בתמ"ל"ט לכך מכה זה ודאי יש לאסור . וז"ל אין להאריך :

תשובה עב

לק"ק יגאלניצא להרב מרה צבי הירש שפירא אב"ד דש"ס .

תשובה עג

הנה ע"ד שאלנו וז"ל קצ"ב א' קנה מנכרי ב' עגלים ושחטו בו ביום שקנה ואחר ג' ימים נחודע ל"ו שאלה מן העגלים היה ספק אם שחט זי"ן ימים והקבץ אומר ששגל הנ"ל ה"י למראה עיניו ספק ד' שבועות גם אגסיס אחרים הגידו והסידו לפנינו שעגל הנ"ל ה"י גדול כבן ארבע שבועות וספ"י אומדנא עברו עליו זי"ן ימים בודאי וכן העיר אי"ס אחר שהסגיר הנ"ל היה במחילתו קודם שמכר להקבץ ואחר לפיו שיש לו ב' עגלים א"כ א"כ בן ה' שבועות ואחר בן ה' ימים רק אחר ג' ימים שמכר העגלים אחר הנכרי שמכר עגל א' בן ה' ימים ופ"כ הפסידה הפרה את חלבה ומחמתה נודל האטרכות המעפות הוי מוכרה למכרו בן ה' ימים והבשר נחלק לעירו וכבר נאכל ופכשו באלו לשאלו על הכלים הקדרות והקערות והטעליר יש מהן שסן ב"י ויש שמיין ב"י והפסד גדול והכלים יקדים לכן הורה שהכלים שאינן ב"י ולא נודע להם עד פתחה הם כשרים והכלים אשר הם ב"י אשר אפשר להגטיל יגעיל והקפרות והטעליר פורלליטן ישוהו עד אחר תפחת לעת וישתמשו בהם הימר . ועמד א' ומרעט עליו ור"מ האריך קל"ט נבאר

כלל ענין, זה אני אומר באומר הבא מן המדע ובחבורי ליו"ד מ"ק מילדותי כחבתי ישוב אחר לקושיות הפ"ג ואין כאן מקומו להאריך. ולדינא כחבתי בחבורי להקל על הכרת בסי' גדלות וכחבתי לרחות ראיות התב"ש ממנחות דהתם אין הכוונה דהרבה איכא בן שנה דמתחוי כבן ב' דודאי רובל לא מתחוי הכי רק ע"ד המיעוט ולן כן וחיישין למיעוטא אבל בזה כיון דבל"ה הוי רוב דרוב וכן מעליא ילדן נהי דחיישין למעוטא מ"מ בהצטרף מרי רובא מותר אף מדרבנן , גם כחבתי יוון דהתוספת ביבמות כתבו הטעם דלא אזלינן בזה בתר רובא מכה דאי לא הא לא קיימא הא או מכה דאוריין אטו חלה וא"כ תינה הכי דליכא ס"י גדלות אבל ביש ס"י גדלות לא שייך גזירה אטו חלילה דבן אדם לא ניכר בין למ"י יום או פחות ויותר לכך לא שייך בזה מש"כ וכיוון דבליורף ס"י גדלות לא שייך טעות בחלילה לכך שוב אזלינן בתר רובא. גם לפי מירוצ' השני אטו חלה דיי"ל בזה לא שכיח להיות נודמן שיהי' לו ס"י גדלות שיחלה וימות תוך ז' ימים ועבור מלחא דלא שכיחא לא נורו רבנן ק"מ כחבתי להקל בזה לכך עכ"פ אם יש עוד אירוק שנים וקרינים גם כחבתי שם ב"י ח' ימים יש להקל ומכ"ס א"ס נשמחא בבית ב' ימים ידועה לכל דפמות מה' ימים לא מכרו הנכרי דיש להקל ודאי. כל מה דאפשר לומר מה טוב אבל אין למחות ביד הנהגין היתר עפ"י הנ"ל. דברי ידירו :

תשובה ע

למשביל אחד מלבוב .

הנה ע"ד אשר ראה ליישב דברי הפ"מ"ג התמוהין בסי' זה מ"ס ראי' דלא בעינן מעל"ט ממה דפר"ך ממנהיל הכי מהלינן וכבז ליישב עפ"י הקוש"א דקשה מאי פ"ך הש"ס ממילה אמנמו אין טעמא דבמנמו אין הולכין אחר הרוב לכן בעינן למ"ד משא"כ במילה וכו' , הנה ידע דמירוצ' הזה הכרתי כי הוא האומר עם הספר חס סופר שי"א לאור בימים הללו . ובגוף הקוש"א שהקשו העולם כ"ל נמי לא קשה מידי מנמה טעמים חר"א דיי"ל דקושיות הש"ס לרב דס"ל הולכין במנמו אחר הרוב וכעין שכתבו הה"י רפ"ב דתמוהות ע"ס גם י"ל דהכי דאיכא חוקה כהדי רובא הולכין במנמו אחר הרוב כ"פ דהכי דהוי חוקה ורובא הוי מיעוט דמיעוטא כמ"ס התוס' רפ"ב דע"ז דף ל"ד ובזה אפי' ר"מ דחיים למיעוטא לא חייש בזה וא"כ לא עדיפא לדידן במנמו מלר"מ בעלמא וכך כתב הרמב"ן ברפ"ב דתמוהות דפר"ך שם ל"כע מכה חוקת בגוף ולכך נובין בשטר אחרתינו מינו להוליא בשטר אף דטעם מינו להוליא לא אחרתינו הוי מכה דאין הולכין במנמו אחר הרוב ומכ"ס האו"מ מ"מ גבי שטר אחרתינו מכה כיון דחוקה מסייע הולכין אחר הרוב וא"כ ה"י כיון דאיכא חוקת חיים דכמו דחי עד עתה כן יחי' לכך ל"כע אזלינן אחר הרוב . ועוד דכיון דהכי דהרוב כבר החוק אזלינן גם דביי נפשות בתר רובא דאפי' בתר חוקה אזלינן כמ"ס הרמב"ם פ"ט ממנהדרין ומכ"ס בתר רובא וכן מבואר בכמה דוכתי א"כ ה"י א"ס אירע זמן מילה שכתב אז מלין אורו מכה רובא א"כ כבר החוקה הרוב מתעלה וכן א"ס אירע שיש לה יבס ונדומה דפוטרה לפ"י ממלילה אי נימא דבעלמא אזלינן בתר רובא א"כ כיון דכבר החוקה מועיל גם למנמו . אף לכאורה אינו דומה דכאן אי נימא דחייב בפירון קודם למ"ד יום א"כ חל חיובו מיד א"כ הוי י"מ חיקף משגולד גם לענין מנמו א"כ לא נחשב רוב שכבר החוקה , אף א"ס לפי מה שכתוב במו"ס ב"ק דף י"ב גבי כבור שנטרף דאפי' ידעינן שכלו לו חדשו נמי בעינן להיות בן חודש מנוירת הכתוב ולא מכה ספק נפל וכתבנו בחדו"ש שם דמ"ל מוירת הכתוב הוי די שיהי' בן חודש כ"ע יום י"ב תשנ"ג כדעת הש"ך רק מכה ספק נפל בעינן למ"ד יום שלימים ונ"מ אם פדאו קודם חודש ואין התעות קיימים לא מהני כלל אף אם א"כ ח' מכה אבל אם פדאו לאחר כ"ע י"ב וכו' אף אם אין התעות קיימים מהני אם ח' א"כ למ"ד שלימים דבזה אגלתי מלמח למפרע וע"ס וכתבנו כן בקיור בחבורי . ליו"ד מה"ק ס"י ש"ה א"כ לפ"י פ"ך הש"ס שפיר כיון דהרוב כבר החוקה למילה ומלילה ולמנמו לא הוי נ"מ כיון דאף א' הוי בן קימא נמי אין חיוב בפירון וא"כ כיון דכבר החוקה הרוב קשה למ"ל א"כ למ"ד יום להיות די בחודש וחשש נפל ליכא כיון דהרוב כבר החוקה מקודם ודוק היטב . והנה כ"ו לדעת ה"י דשייך בדיון פירון נמי אין הולכין במנמו אחר הרוב אף איני בתשובה במהד"ק חלקתי ע"ז דבלא"ה אין לו דמיון דקומ"ל אין הולכין במנמו אין דאין חוקה מנמו סותרו כיון דאין המנמו של הכהן למפרע לא שייך כאן חוקה מה שביד האדם בחוקת שהוא שלו יעו"ש בלא"ה לק"מ קושיות

לכאור טעמו, והנה לריבא יפה הורה ממקלט טעמו ולא מכולס, מה שהורה שכלים שהם בשעת ידיעה חיון כ"י מותרים וכוונתו על דברי האחרונים שאף ע"י בלגול נעשה דרבנן הנה באמת זה אינו דהם מיידי בספק טרפה דלא לא נודע לנו האיסור עד שנעשה דרבנן, אבל היכי דהוי ספק בשחיטה דלא ריהו דיהו ידוע תחלה שהוא אסור בלי שחיטה רק שהיה נדמה לנו שהוא מותר ע"י שחיטה ואמ"כ נודע דהוי ספק אם היה השחיטה כרוי או לא, לא נחשב לא נודע כיון דהאיסור היה ידוע תחלה וההיתר הוא טעויה, גם מה דסמך על מסל"ת זה אינו העיקר כהסבמת כל הפוסקים דלא תמהי בזה מסל"ת, ובפרט היכי ד"ל להשביח מקחו אומר, ומ"ש ר"ת דהכא לא שייך להשביח מקחו דבריו תמוהין דהרי כל מסל"ת הוא כן דמספר לפי תומו ולא נראה למכין וליזה דבר ואמ"כ חיישין להשביח מקחו אומר כן, אך מה שאמר על הניטע שפועש דסמך על האומדנא דנראה שהוא גדול ועל דעת הפ"ח זה יפה עשה אפי"ן שסבל מורה לא מהיה אומדנא כדמוכח בכמה דוכתי מ"מ בדרבנן כיון דמן התורה מותר דלזלין בתר רוב ולדות וא"כ בדרבנן ספיר יש לסמוך על האומדנא גם כיון שהוא מסל"ת בלירוף ודאי מהיה וכמ"ש ר"ת. בשם החתם סופר, והנה איני בילדותי נחבתי כל זה ומה סברתי דעל האומדנא שמינה, אם הטגל גדול ומטעם דוח הוא בחוקת מיעוט דלא שכיח גם לסמוך על מסל"ת בלירוף, סימניי כחבתי כן. ומה שהקשה ר"ת למה נבי יבמה מהני בדיעבד ובעגל אסור והביא שהגורל מרבבא הקשה כן ומתוך דביבמה יש חזקה היתר לטוב ובעגל הוא אחרוק איסורא לטוב ומיעוט אחרוק ור"ת תמה עליו אך נכנס דהוי חזקה היתר לטוב ובי"ש מבואר דהוי בחזקת היתר לטוב הנה אמת שכן הוא בש"ס יבמות דף ל"א אך מ"מ לרקו דברי הד"ג דלאשה זו יש לה חזקה להיתר בשנייה לביבם הוי בחזקת היתר אם ימותו אבל כיון דנחשבירה הגה כיון דרוב נשים ולד מעליא ילדו ומן הסתם תלד ויהיה למ"ד יום והוי לה חזקת היתר לטוב אבל בעגל אפילו יהיה בן קינמא וי"א ימים ומ"מ הוא בחזקת איסור כל זמן דלא נשפט, ועוד א"ל לומר בחזקת היתר לטוב רק בחזקת היתר לכהן דהרי אפי' תתיבס תהי' ומותרת אח"כ לכהן כשימותו היבם אבל עתה שילדה. הנה ליתב ודאי אסורה כיון דע"פ מידוי ספקא לא נפקא אולי היה בן קינמא ואין לה תקנה רק בחללה להלךך חלילה הרי תהי' אסורה לכהן והיא היה לה חזקת היתר לכהן, וגם מה דנקט הד"ג חזקת היתר הוא לומר דאפי' אם אין לה חזקת היתר ע"כ חזקת איסור ליכא דמהה דהיתה תחלה בחזקת היתר ליתב למת' ע"כ כיון דע"פ נחשבר' וע"פ רוב י"א בן קינמא ויהיה למת' יום ואחרת חזקת איסור, ומש"כ בעגל אף כל בהמה בעלמא דהוי ליה חזקת שאינה זכאה כל זמן דלא נודע דנשפט כרחי' וחזקה זו לא איתרע לכך סמוך מיעוטא לחזקה, ומה שהקשה עליו ר"ת דחזקת א"ת' דחאו התום' וחזקת שאינה זכאה לא שייך בגלל כמ"ש בשעת דף ק"ו דהוי בנינו שחיטה ופסקן הרמב"ם, בזה שגם בגולה גדולה ואחרבא בילדותי נחבתי כן מסברא דנפשאי וכתבתי כן ליישב למה לא מהיה מסל"ת כיון דהוי דרבנן וכתבתי כיון דהוי איתחוק איסורא וכתבתי דהיה מש"ס הג"ל לכונת הש"ס רק דנחבת דמשעת דשחיטה מהני בבהמה זה לא שייך בגלל דשחיטתו אינה שחיטה כיון דהוי בנינו שחיטה והיינו דבגלל לא שייך שחיטה אבל על האדם דהוי מ"ע שיאכל רק זבוח ולא מה שאינו זבוח זה חל ודאי גם על נפל כיון דהוי שייכות בו שחיטה והוי בחזקת איסור שאינו זבוח והוי ספק בשחיטה לכך אסור אפי' בדיעבד. והן אמת דעל סברא זו פסק מוטוב' שבת הג"ל פ"ד ש"ס שכל מה שאכלו ארי ד"ה סי הוא והא ר"פ ור"ה וכו' ואמרו לו אי אמרייתו עד אורתא הוי אכלינן מנייה ומאי פריך הרי תחלה קאמר למאי נ"ת לפפור מן היבוס מוכח דהוא מיידי בנן חרס, וא"כ מאי פריך דלמא דוקא בארס קאמר דר"ה סי הוא דלזלין בתר רוב ולדות וסמוך מיעוטא לחזקה ולא מהיה אפי' אכלו ארי ומא פריך ונ"ע.

תשובה עג
למאניסמריס"ש להמשביל מו"ה יעקב שור.

הנה מתכוונת קבלתי וידעתי לפי שכלי כי לא למעשה הוא לירך רק רוצה להראות ראיתי להס"ך אך לו יהא זה כיון דמדמני לי שעה פנויה אמרתי אשיב לו. והנה ע"ד שאלתו בעגל שידוע שלא כלו לו חדשיו ושהא ח' ימים אם הלכה כה"ע ס"ט ט"ו דמהני או כה"ע ב"ק כ"ב דלא מהני. הנה זה ודאי העיקר כה"ע כמ"ש האחרונים דודאי לא מהני אם שהא ח' ימים ודודאי נפל הוי כמת ואפי' אירע דמי כמה לא עדיף זה מערפה ודאי דלא מהני י"ב חודש, הן כמות השב"א דהוא דרך נס או העיקר כמחש"ל דרובן מתים ומיעוטן חיים ה"ג הוי בגלל כן. ומ"ש ראה להס"ך מדברי הסופ' בינה דף ו' ד"ה ובי מה בין זה לעגל שכתבו דבלא כלו חדשיו עד היום או לא הוי מוכן היום דביה"ש לא הוי חיו. והקט"ב הרי כבר כלו לו חדשיו היום אנלא מלתא למפרע דלאו נפל הוא וא"כ מוקדא לא הוי מוקדא הנה כבר ראה בעלמו סתירת דבריו לכיון דע"כ ביה"ש לא הוי ידוע שאינו נפל לכך הוי מוקדא, ומ"ש ראה להס"ך מן הרשב"א בסוכה דף מ"ו מה שפירש דבבב"ה הוי מותר ביו"ט ב' ולא אמרינן דהוי מוקדא ביה"ש מנח ממנ"י אם הוי קודם אחרון חול וכו', והנה טעמיה דרמית ענייני פפרדים דשם מיידי בספק יו"ט ספק חול דלא אם הוי אחרון חול לא הוי מוקדא מנח היום דביסחול לא שייך מוקדא בזה שפיר הוי ממנ"י גם חייב ביה"ש הוי ידוע ממנ"י זה ואז בתחלה בביה"ש גופו לא חתקני לכלי יומא מנח ממנ"י ה"ל והממנ"י הוי ידוע בתחלת ביה"ש מש"כ בעגל דהוי הוי ודאי יו"ט ושייך ביה מוקדא גם אז בביה"ש לא הוי ידוע אם כלו לו חדשיו או לא ויהיה באמת נפל לכך הוי ביה"ש מוקדא ומוקדא לביה"ש מוקדא לכלי יומא וי"ב. והנה בהיותי בזה עלה בריעונו בעוה"י ראה לדברי הש"ך מייבמות דף פ' ע"ב דקאמר שטעמא דלא גמרוהא גמרו אמרינן האי בר יו"ט ואשתהי הוא דאשתהי אלף הא דעבד עובדא רבא מספאה באשה שחך בעגלה למרה"י ואשתהי עד תריסר ירחי שתא ואשתהי כמנאן כרבי וכו' וקשה מג"ל דטעמא דרבי מטעמא דאשתהי דלמא לעולם לא אמרינן אשתהי, רק נה דהוי נפל דהוי בן ח' בגמרו שטרו ולפורנו הוי בן קינמא ומג"ל דטעמא דרבי מנח אשתהי ומג"ל לרבא להכשיר הולך דלמא לעולם לא אמרינן אשתהי וקרוב יותר דזנתה והוי מנמור ובע"כ מוכח דהיינו דהוי נפל לא נחשב בן קינמא אפי' יהיה גמרו שטרו ולפורנו וה"ה בבהמה אף דמי ח' ימים דאם בבהמה היה סברא דמהני אפי' בנן ח' דלמא גם באדם הוי כן בגמרו שטרו ולפורנו ומג"ל דאשתהי בע"כ דהו א"ל בשום פעם. וזה ראה ברורה להס"ך בעוה"י. ואין להאריך.

תשובה עד
לפי מ"ז בה"ג סעיף ויו.

שם ולכן גם הלוקח אסור לו לשמוע שא"י לנכור רק זכות שבו. עיין בט"ז מ"ש בזה. וז"ל ואע"פ דלדס אומר דבר שהוא שלו על חבירו אף כשילא מרשותו וכו' והנה נשאלתי על דברי הט"ו הללו מיידי העריף מו"ה לוי דמה הקשה דהסם מיידי בארס להדיא על חבירו מנא"כ בזה דלחר רק על עצמו עכ"ל. והנה אחר התמילה לא ירד לכונת הט"ו דכונת הט"ו למ"ש בסי' ר"יו סעיף ז' וז"ל מנח ראונו לשמנון קוים בית זה שאתה נכנס ומת או מנכר לאחר אסור ועיין בט"ז שם דאף לדעת הרא"ש דש"ל דאפי' שפירש בחייו ובמותו מ"מ בנכרו חו' נתנו לאחר מודה משה' אם לא פירש אסור אף שמכרו לאחר ולריגא מנכין הט"ו אפי' אם לא פירש בחיי ובמותי דאם מת ונפלו נכסיו לפני וירשין דלאסור א"כ חזינן דאף דלא פירש בחייו ובמותו לפני אפי' כשילא מרשותו מ"מ אפי' כשמכרו לאחר או נפל לפני וירשו אסור אפי' הוי להות ממנו א"כ הי' ינאח כיון דנכשכש שלא למכור חפצו זה הוי שלא לשמוע בהמה זו מל האיסור על חפצו דאפי'

והנה לכאורה עלה בלבי ראה להיתר גם בעגל בדיעבד ממ"ש ב"ב בת"ש שבת שם אחר רבינא לרב שריא באורתא אחר רבא הכי ובפלרא דהו ביה א"ל שריתנה יהא רעוא דתשרי תרבה. ומה ענין זה לזה דהוא התיר אפי"ן לטוב או ל"י לומר יהא רעוא דתשרי א"ל ומאי נקט מרבא מתידי איסור אכילה אך הנה שפחת של ת"ח לריכין לימוד דקמ"ל כיון דרבא ס"ל בדיעבד דאינה מולת ה"ה נתי בעגל מותרים הילכך בדיעבד אם כבר נאכל הבשר וא"כ יומתך מזה דבר אכילה ב"כ לכך אמר יהא רעוא דתשרי תרבא וקמ"ל דינא. ומה מותרים הילכך בדיעבד אם כבר נאכל וא"כ יומתך מזה היתר אכילה, מיהו זה

והנה לכאורה עלה בלבי ראה להיתר גם בעגל בדיעבד ממ"ש ב"ב בת"ש שבת שם אחר רבינא לרב שריא באורתא אחר רבא הכי ובפלרא דהו ביה א"ל שריתנה יהא רעוא דתשרי תרבה. ומה ענין זה לזה דהוא התיר אפי"ן לטוב או ל"י לומר יהא רעוא דתשרי א"ל ומאי נקט מרבא מתידי איסור אכילה אך הנה שפחת של ת"ח לריכין לימוד דקמ"ל כיון דרבא ס"ל בדיעבד דאינה מולת ה"ה נתי בעגל מותרים הילכך בדיעבד אם כבר נאכל הבשר וא"כ יומתך מזה דבר אכילה ב"כ לכך אמר יהא רעוא דתשרי תרבא וקמ"ל דינא. ומה מותרים הילכך בדיעבד אם כבר נאכל וא"כ יומתך מזה היתר אכילה, מיהו זה

דאפי' לאחר שי'א מרשותו יהי' אסור השני למכרו או לשטנו . ולא מוכרם לחלק בין זכר לשבויה דבזה חל על הפנץ ואסור לפעול על זה על האדם .

יעיד אשר שאל על דברי הב"י בסו' נון ד"ה ומ"ט ואם אין דבר לתלות בו וכו' והרוקא פסק שנקב שקודם שחיטה פתחו ולאחר שחיטה אינו פתוח וכו' הנה ודאי כונת הרוקא לפרש בלשון הש"ס על מ"ט הש"ס שם כרב משרשי'א דמשמש בזה ואדמו ורולת הרוקא לפרש במה היו השינוי ע"י המשמוש, ולזה מפרס כך דהנה נקב שהוא פתוח קרוב להיות דנעשה מחיים ומ"מ אין זה כבוד בודאי להפטר לאחר שחיטה נעשה וע"י משמוש הידים נעשה פתוח רק בסתם בלי הקפה לא תלין כה"ג רק ע"י הקפה שפותחין נקב אחר וממשמטין בו אס נשאר פתוח כזה שר . ור"ה לדברי מלמי' בלשון הש"ס בסו' ובל"ט ס"ק ל"ב שכתבשם כל נקב שהוא פתוח וכו' אבל אם מרגיש הטבח כבידור שמירו נעשה כשר ולא חיישין שגח בלשון נקב יקב וכתב הל"ט שם ש"כ הי"ט פ"ט לעיני פתוח והתבוס' מביאו שם ומשמע מדבריהם דבשאר סימנים המתבוארים בפנים ערפה אפי' כה"ג דהס יותר סימנים מובהקים מפתוח ומלין שהיה חתלה יקב וע"י משמוש בתרוב הקרע עכ"ל הל"ט . וא"כ נראה דכן יסבור הרוקא . ולכך אמר שפיר דעפ"י הרוב נקב פתוח היו מחיים ולאחר שחיטה אינו פתוח , מיהו אפשר דע"י משמוש היד גם לאחר שחיטה יהי' פתוח ולכך בזה מקיפין שעושין נקב אחר וממשמטין בו אס זה נעשה פתוח כמו הראשון מוכח דהוי אחר שחיטה ואם אינו דומה מוכח דמחיים הוא זה נראה כונת הרוקא. מיהו בזה מחולק הרוקא עם המהרש"ל דבש"י ל"ו ס"ק י"ג מבוחר דה"ל דה"ל להג"מ ומהרש"ל דלא מהני הקפה בפתוח ובע"כ דס"ל דאין תולין במשמוש היד רק בידוע הטבח שמירו נעשה זאת אבל בהקפה אין סומכין כה"ג , והרוקא מיקל דגם ע"י הקפה ומשמוש היד סומכין אפי' בפתוח ולכך כיון דקיי"ל התם בסו' ל"ו כהמרדכי ומתהדר ל"א קיי"ל כהרוקא ומ"מ כונת הרוקא ודאי הוא כ"ל . ומ"ט ר"מ שא"י למה לא ביאר דין זה בש"ע בבני מעיים לא ידעתי מקום לתמיהתו ממ"י נוף הדין דמקיפין ככרס ודקין מפורסם בסו' נון ודין זה של הרוקא הובא בסו' ל"ו בהג"ה דכל נקב שהוא פתוח היו מחיים וכלל זה כולל כל האברים שאם הוא פתוח היו מחיים ולמ"י לחזור ולשנות כאן ולפי פירושינו ברוקא לא קיי"ל כותי' כלל :

ועל מ"ט ליישב דברי הרמב"ם שחמהו הט"ו והש"ך סו' ס"א שפסקו סתרו אהרדי שבמעשר פסק דבאומר ע"מ שהמעשר שלי המעשר שלו ובתמנות כהונה פסק דבאומר ע"מ היו מתנה עמש"כ ותנאו ככל וע"ז כתב ר"מ עפ"י מ"ט החוס' כ"ב דף ס"ג דף ששירי שייך למקום המעשר מ"מ יוכל לשער בהם למכר לו כח זה שיוכל לשער בהם על חלקו יעו"ש וא"כ לפי זה בשלמא במעשר אמרינן דהיה כונתו לשירי מקום המעשר ומה שלא אמר חוץ משום דרעה להראות שמתקנה לו כח להפריש המעשר של שלו , אך בתמנות כהונה שהיה אסור לומר חוץ ואמר ע"מ מוכח מזה ה"י כונתו לשירי חוץ רק לתנאי עכ"ד . והנה לפוס השקפה ראשונה הוסבו דבריו בעיני א"כ אחרי שובי נחמתי דגם אם ה"י אומר לשון חוץ מן המעשר היה משמע נמי דמכר לו כח זה להפריש על חלקו דאל"כ איך קראו לשון מעשר הרי אס לא יקנה לו כח להפריש משלו ולא יוכל כלל לשון מעשר עליו והוי ל"י לומר חוץ מעשרה כוונתו ורוממה יחול חוץ מעשר ומתקראו לשון מעשר הרי מוכח דהקנה לו כח להפריש משלו וכן מלמאי' בפרש"ם ד"ה כיון דאמר ל"י ע"מ וכו' וה"י כיון דאמר חוץ מן המעשר שייך מקום המעשר וכו' א"כ מפורסם דא"כ באומר חוץ נמי הוי כן דשייר מקום המעשר ואפ"כ חל דיבור דא"כ נעשה מעשר ומוכח דא"כ מתנה ע"מ לו כח להפריש משלו מעשר א"כ טוב היה יכול לומר חוץ והוי כמתנות כהונה ו"כ בעיני . והן אמת שדברי החוס' שם כ"ב ע"מ מ"ט בלשונם אלא שמכר לו כח זה שיוכל לשער משלו על חלקו למה לי מתיירה זו הרי מבוחר בש"ס נדרים דף ל"ו דיכול אדם לפרוש משלו על של חדרו ולי"ק אס הוא יקבל להפריש משלו על של חדרו פשיטא דיכול ליקב רשות לבעלים להפריש משלו על של התפרים , וא"כ למה לי מתיירה ממנו בזה בגלוי דעת דניחא ל"י בכך להפריש משלו עליו פני ולמה ל"י מתיירה , ולכך היה נראה דכוונתם רק לעיני המלוה דקשה להו למה אמר לשון ע"מ ה"י לומר חוץ לכך כתבו דעת ה"י אומר חוץ ה"י נוף המלוה של הבן לוי נוף חוץ כגלוי דעת דנותן לו רשות להפריש אותו למעשר אבל אס אמר ע"מ או הסיכס מתקנה לו כח להיות המעשר והוי המלוה של בעל התבואה וא"כ לפ"י גם בפתמות כהונה יש לומר כן אס ה"י אומר חוץ מן התמנות לא הוי המלוה של בעל הפרה כלל אבל אס אמר ע"מ אז הקנה לו כח

לקיים מצות תמינה לכהן והוי חתקה לו ע"מ להחזיר דשייר נוף המתנות לעצמו רק דתקנה לו ע"מ להחזיר או עדיף מיניה רק בלשון ותחזיר דא"כ הקנאה מעט רק ק"פ ומ"מ הוי המלוה שלו כיון דע"כ פ' הקנאה לזמן הוי . וע"כ בין במעשר בין בתמנות כהונה שווין הן דבבית חוץ נמי מהני רק באומר חוץ נשאר אפי' נוף המלוה של הלוי והכהן ובאומר ע"מ הוי המלוה של הלוואה אבל נוף המעשר והמתנות הוי של הכן ולוי ואדרבה מדברי החוס' הוי מיובחה לר"מ .

ומה שחמה על דברי הב"י בסו' י"ה ד"ה וכיון שאם נחתך וכו' שכתב ח"ו לא ואפ"ר לומר שאע"פ שכתב שזונת הגידין בתחתיתן סמוך לארכובה לאו לתימרא שזונת הגידין בראש העגס עמש' אלא למעלה מראש העגס מעט ע"כ , וע"ז תמה ר"מ בלשון הטור בעלמנו סו' י"ז והתחלת למעלה מתערקוס וכו' הנה בזה יפה תמה ר"מ . וה"י נראה לומר בכונת הב"י או דים חילוק בין י"ה החילונים לפנימיים ד"ה לומר דחילונים המה מן הערקוס עמש' אבל הפנימיים המה מתחילין מעט למעלה מן השוק לכך בסו' י"ז לשיטתו א"ל הטור דמוסק דהערפות רק בחילונים לכך כתב שם דלכנר הערקוס הם מתחילין כמו שמדבר שם להדיא בחילונים שה"י כתב למעלה מהערקוס טרפה ובע"כ בחילונים ולשיטתו אבל כאן בסו' י"ה דמיירי מהפנימיים דהם מתחילין למעלה מן השוק מעט ולמטה מהם נמי טרפה בימר רגל רק שלהב"י הוי קשה שב"כ מ"ט בסו' י"ה שבתחתיתן סמוך לארכובה הנמכתת יש ל"ה ואם בחילונים מיירי הרי גם כנגד הערקוס הוי ל"ה ומאי אריא בשוק בתחתיתו אפי' למטה עד השוק הוי ל"ה ובע"כ נמי בפנימיים מיירי ובע"כ דבשוק עד השוק הוי ל"ה הפנימיים ולזה תמרץ הב"י דהכונה מעט למעלה מן השוק והיינו פנימיים כ"ל . או יש לומר הכונה דמ"ט בסו' זה דמ"ה ולמטה בימר טרפה הכונה רק על מקום טרפות ל"ה שמתקוס שמתחילין להיות נטרפין לשם קורא זונת הגידין אבל למטה במקום ששכרים שם אינו קורא זונת הגידין רק שיהי קשה להב"י דע"כ מ"ט בסו' י"ה הכונה נמי רק במקום שטרפין דבלאו הכי הרי א"כ אף יותר מכנגד השוק רק אפי' כנגד הערקוס ולמה כתב שם בתחתיתו של השוק בע"כ מדבר רק במקום שטרפין לשם קורא ל"ה א"כ מוכח דמקום הערפות הוי כל מקום השוק לזה תמרץ הב"י דלאו דווקא בראש העגס אלא מעט למעלה , וה"ה מ"ט בסו' י"ז דלמעלה מן הערקוס טרפה יהיה נמי הכונה לא דווקא רק מעט למעלה טרפה שם . כן היה נראה לי לכאורה, טוב ראיתי בב"ח שם שהגיה בקושיות ר"מ בזה ודחה באמת פירוש הב"י מזה זה יי"ט :

ומ"ש על מ"ט הב"י בסו' י"ה דב"ה ובשאר דברי רבינו וכו' וכן נראה מדברי רבינו עלמנו בסו' י"ז שכתב נשבר העגס במקום זונת הגידין ונתרפא ונקשר יפה יש אוסרין בלי בדיקה וכו' אלמא בבדיקה מתבשרא וכו' וע"ז כתב ר"מ דלא בבתי ראיתו דודאי כשדברק ל"ה ובתנאו שלימין א"כ אין חשש רק משום נשבר העגס ויכל לחוץ ובתנאי העגס כתב הטור כאן בסו' י"ה בגלויים דכשרה שנתרפא יפה ונקשר דכיון שנקשר יפה בידוע שלא ילא לחוץ רובו וכו' עכ"ל ר"מ . הנה זה לק"ת ור"מ השמיט איזה תיבות בלשון הב"י בשם הטור ולכך הוקשה לו . ובאמת לשון הב"י ובטור כך הוא , וה"י אוסרין בלי בדיקה דכיון שאלו בל לפנינו קודם שנתרפא היה יריך בדיקה וכו' א"כ מוכח להדיא דאף קודם שנתרפא היה מתיי בזה בדיקה , ואם טרפה מנדר העגס בעלמנו מה מהני בזה בדיקה ב"ה . וא"ל דהבדיקה הוי מכה שגמ' יתרפא א"כ , דהרי אדרבה משמע בטור דעיקר הבדיקה אחר הרפואה הוי רק מעט דקודם הרפואה היה לריך בדיקה לכך גם אחר הרפואה לא נפטר מבדיקה , משמע דעיקר חיוב בדיקה הוי קודם הרפואה , ואם טרפה מנדר העגס עלמנו א"כ אינו שייך או בדיקה ב"ה כלל ולכך מזה מוכח לכאורה דע"י בדיקה מתבשרא גם קודם רפואה ח"כ וכוון . וא"ל דמיירי שבידועו שלא ילא לחוץ דהו א"כ לידע דלמא פסס א"י ילא . ועוד דא"כ למה לי נתרפא אפי' כלא נתרפא א"כ לחוש כיון שידעו שלא ילא לחוץ . ומה בין נתרפא א"כ . אלא ודאי דהו א"כ להכיר רק ע"י הוכחה דנתרפא וד"ק . ומאפ"ס הפנאי קארתי רק ראיתי להשיבו בק"ה שלא ידמה לו שהשליתי דבריו אחר גווי ידיו לללא וכו' :

תשובה עד

שאלה באחד שהיה לו יונה מסוכנת ושחטה ולא פירכסה אס ומרתת או אמורה כדון שאר מסוכנות :
תשובה הנה לכאורה היה נראה להחזיר בזה עפ"י מה דא"ח"א בתרסם תפוחה והבנה בליקוס פ' תלוז ח"כ ה"ך

שאלות · טוב מעם ורעה יורה דעה תשובה עה · ותשובות

הנך יפה עיניך ויניס מה היונה הזאת כשהיא נשחטת אינה מפרכת את אלה פושטת נווארה וכו' א"כ מוכח שהיונה אינה מפרכת, א"כ לפי אינה דומה למה דקיי"ל בבהמה נמשכות דאם לא פרכסה אסורה דהתם כיון דררכו לפרכס ולא פרכס א"כ מוכח שזו נטולה בשמחה קודם גמר שחיטת משא"כ ביוצא דאין לנו הוכחה וזרבל"ה אין דרכה לפרכס, ואף דאין למדין הלכה מפי מדרש היינו דברר התלו בדוכא דלררש התקרא לא דייק כולי האי הלא ונקט אפי' מה דלא הוא הלכתא הכי, אבל מה דלא הוא דין רק עדות שאומר שכן וכך דבר זה ח'ו' אינו מסודר לשקר ובודאי שכן הוא א"כ מוכח שיונה אינה מפרכת, וא"כ היה נראה להחיר בזה. אך כד יתייבן יש לעיין בזה מה תמרי טעמי אחד יש לחקור מה הכוונה של דין זה דמשוכת בעי פרכוס אם חמד לשלול עדות הפרכוס היה ראוי לאסור מנר עלמה כיון דהיא ממשוכת והיא בכלל ספק איסור דיש לחוש שפי' נער השחיטה תלא נשמחה קודם גמר שחיטה והפרכוס בזה רק לעדות דמוכה שהיתה חיה עדיין ולפי' אפי' ביונה ראוי לאסור דהך שחין דרכה לפרכס מ"מ כיון דליכא הוכחה להיתר אסור מספק. וכן מוכח לכאורה ממה דקיי"ל בשעת בליה ולא ראה את פרכסה אסורה, רק את מלאו כותלים מלאין דם מותרין משמע כל היכי דליכא הוכחה להיתר אסור מספק אף דליכא גם הוכחה לאיסור אסור וכן מורה לשון המשנה הולין דף ל"ז דקיי"ל מסוכנת העדה שפרכס משמע דהאיסור הוא מנר עלמו והפרכוס גורם היתר. וכן מוכח ב"ש דף שם הפריך מסוכנת מנ"ל דשרי ופרס"י אפי' ע"י פרכוס וא"כ חזין דס"ד דאפי' ע"י פרכוס ראוי שיאסר בזה א"כ נהי מני דליקו למסקנא דמוותרת היינו את ראינו שחיה מפרכת אבל את לא ראינו אסורה, ומיזו י"ל להפיק כיון דרוב חולין לחיים מה לי חרם מה לי בהמה א"כ מתמלא בחזקת חיה עומדת, והפרכוס אי רק את חזין דלא פרכס" א"כ חזין שמתה קודם אבל כל דליכא הוכחה לאיסור מותרת מתמלא דרוב חולין לחיים, ולפי' הכא ביונה היה ראוי להחיר כיון דהיא אינן פרכוס וליכא ריעותא, והכי נמי מוכח ולכאורה מפ"ג דבילה דף כ"ה במשנה דבהמה נמשוכת והיא משנה מפורשת ופסקיה כל הפוסקים דבהמה נמשוכת מותר לשוחטה ביו"ט, והקשה הל"ח סם דייחוס שמה לא תפרכס וכתבנו בחדושינו שם ליישב מנח דרוב חולין לחיים ותלין דמתמלא תפרכס, א"כ מוכח משם דחולין בחר רובא דודאי תפרכס, וממה שהבאתי בעיל ראה, וממה דס"ד דש"ס דכל נמשוכת אסורה אין ראה ד"ל דודאי ש"ל דש"ס דמשוכת אסורה מנח דואת החי' אכול שאינו חיה לא תיכול, א"כ הוי סבר דמשוכנת אינה בכלל חיה, ובש"כ היה סבור דמשוכנת עומדת למיתה ולא הוי בכלל חיה אכול, אבל לפי מה שמוכיח הש"ס דמשוכנת מותרת בע"ף אף היא בכלל זאת החיה, ובש"כ מוכח לפי' דאף דהוי ממשוכנת רוב חולין לחיים ונקראת בכלל חיה וא"כ מוכח דמשוכנת חיה שפיר וא"כ לפי' יש לומר באם לא שייך פרכוס או דלא נודע את פרכסה חולין בחר רובא דרוב חולין לחיים. ומשוחט בליה אין ראה ד"ל דהתם אינא ריעותא דאם אינו רואה דם בכתלים הוי הוכחה דלא פרכסה ויכירין הדברים, אבל כל דליכא ריעותא כלי י"ל דמוותרת, אך בלחמ נמשכינת לשון הש"ס והפוסקים משמע דמשוכנת אסורה נמשך והפרכוס גורם היתר ובלא"ה אסורה נמשך, והן חמת דרוב חולין לחיים, אך היינו את לא היתה נשחטה, אבל את נשחטה אפרס בזירוף נער השחיטה עם החולי תמות בעלמה, ולא שייך בזה רוב חולין לחיים דאטו רוב חולין נשחטה ולכן בזה ליכא רוב, ואף דמונה דהוי בכלל זאת החיה היינו דלפי הש"ס דהי' ס"ל דמשוכנת מנר עלמה אינה עומדת לחיים דרובן למיתה לכן לא הוי בכלל זאת החיה ולכן ראוי שלא יועיל אפי' פרכוס דהיא עלמה לא הוי חיה, אבל משיק הש"ס דמשוכנת מותרת והיינו מנר עלמה היתה בכלל רובן לחיים, דלענין איסור של חיות החיה זה בהתחלת השחיטה תליא ונלח, את זולת המעשה של השחיטה הית' עומדת לחיים הוי בכלל זאת החיה, שהי' לולי היתר חילתו לא היה מתחיל לשחטו, וכלי מעשה השחיטה היה חיו ממש, אבל מ"מ פתה שבא לשחטו יש לחוש שפי' נער השחיטה פרכה נשמחה ולא נגמרה השחיטה בחיים, אך לחשש על שוב מניח את חזין דפרכסה א"כ היתה חיה בגמר שחיטה ומותרת, אבל את לא פרכסה שפיר חיישין שמה בשעת השחיטה בזירוף החולי ממה קודם גמר השחיטה וזוהי ליכא רובא, אך א"כ לפי' נשאררה הקושיא ה"ל בנתקומה דאין מותר לשחט מסוכנת ביו"ט שמה לא תפרכס, אך נראה דא"ש ד"ל דדוקא את כבר נשחטה וכן ראינו שפרכסה אסורה מנח דחולין בחר שעת מליאותו, כיון דחזין שמתה השחא עכ"פ א"כ חמרינן הרי ממה לפניך וחיישין שפיר כמו שהשחא ממה כן ממה מעיקרא קודם

והנה מדי דברי בזה אכיר מה שעיניתי בסוגיא זו דף ל"ז בחולין דמבואר שם דבנבלה יש לאו ופשה דואת החיה חיה אכול ושאינה חיה לא תיכול יע"ש. וא"כ קשה לי מדה על התוס' שפירשו בכמה דוכתי דלכן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת מנח חזקת שאינה זבוחה מנח מלות וזבחת וכו'. והנה ע"ז יש לפקפק כמה"ש התוס' בשם הריב"א פ"ג דשבועות דזבחת לאו עשה הלא, ולמה לא פירשו טפי עשה דחיה אכול שאינה חיה לא תיכול, מיהו זה לכן"מ דהתם כונת התוס' לאוקומא בחזקת איסור שהיה מעיקרא. א"כ בשלמא חזקת שאינה זבוחה היה זו ממיס איסור זה אבל איסור שאינה חיה חדרבא כל זמן שהיה חי ה'י' בכלל חיה אכול א"כ בחיים לא היה איסור זה חל עליו ומעיקרא לא היה בו איסור זה, ומה שהרי כבר ספק חל עליו נשחט ומעיקרא לא חל עליו העשה ותדע שהרי מוכח ב"ש שם בטרפה יש עשה זו דשאינה חיה לא תיכול ולמה חמרינן נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיוודע לך בנה נטרפה הלא יש עשה זו ובש"כ כמ"ש, אך זה קשה על הרמב"ם שכתב בפ"ז מנ"ל בני חולה דלרין לכול דמחילין אותו הקל הקל. וביאר שם בנבלה חוליה שביעית מחילין אותו ספיחי שביעית שהוא מנ"ס משמע אבל שביעית שהוא מנ"ס חמור מנבלה, וכבר דיבר בזה הרב בעל כפות תמרים בפי' יו"ט והרב מואלמוץ בריש ספרו משנת חכמים דבע"כ ס"ל להרמב"ם דעשה חמור מנ"ס, והרא"ש דס"ל נבלה חמור ס"ל דל"ת חמור דעשה ייע"ש, ובתקום אחר כתבנו דלפניו בסדרת התוס' ה"ל את יש בנבלה עשה וזבחת או כסדרת הריב"א, אך כעת קשה טובא הרי בנבלה אינא עשה מפורשת של חיה אכול שאינה חיה לא תיכול וא"כ יש בנבלה עשה ול"ת. ובשביעית רק עשה ולמה שביעית חמור מנבלה בזה, וזוהי נראה דאין ראה מנ"ס ד"ל דגם הוא ס"ל עשה חמור רק בנבלה עשה ול"ת כנ"ל, ול"ע טובא בזה כי אין הפנאי גורם לי כעת לעיין בזה חולי יוכיני ה' בומן אחר לנאר זה. דברי ידיו :

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה עו ותשובות לב תשובה עו

לק'ק סיקאהל לחכם אחד.

הנה בחדושינו נכבד באו"ם סי' תפ"ו הבאתי ראיה לדברי הב"ח דבפחות משיעור חנירת לפורן אין איסור מדברי הרמב"ם פ"ח מבחירה והנה ראיתי אחר הימים בח"ש שהביא זה. והנה מ"ש בחב"ם שם כשם ס' בית יעקב לדמות זה למ"ש הרמב"ם כסכין של שמיטה והנה להקטוף היא כסכין של שמיטה, והנה לדעתי מוכח מן הש"ס להיפך ממה דאמר ר"ל ג' פנימות סו ור"ל אמר אף פנימת הסכין ואיך בחולין לא קמיידי, ולמה ליה למימר בחולין לא קמיידי לתרץ טפי דלא נקט רק ה"י תלת דפנימה ידעו ה"י דוקא כדי חנירת לפורן ובפחות מזה כשר, משא"כ כסכין דאף פחות מזה פסול לכך לא נקט ליה ובע"כ דשווין הנה לדגיא ח"ב לפע"ד.

והנה נדי דברי זה אזכיר מה ששאלתי בזה נמח"ס אחד בדון א"כ בדק הסכין ולא מלא פנימה בדריקת אבשרא, ואטופרא מלא פנימה ושטח בעוף את השטח לבדו ולא את הקנה א"כ כשרה להב"ח דס"ל דבעינן דוקא כדי חנירת לפורן. והשמיטה דנראה דטרפה אפי' להב"ח, דנראה דנהי דבעוף לא בעינן שמיטה כל הסומנים ממש מ"מ ראוי לשמיטה שיהיה בעינן דומה למה דקיי"ל בעלמא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת וכו' וראיה לנו מדברי הפוסקים דס"ל דשמיטה חיינה טרפה רק שאין שמיטה מוטיל בו וא"כ קשה בעוף דהפסור בסי' אחד לתכשר בלא השמי שמוטע ולמה פוסל בעוף שמוטע סימן אחד בע"כ דבעינן שיהיו שיהיה ראויין לשמיטה. וכן מלאחי בחב"ם שכתב כן בסי' כ"ד, וא"כ מוכח כמו בסומנים בעינן שיהיו שיהיו ראויין לשמיטה ה"כ כסכין בעינן שיהי' ראוי לשחות בו ב' הסומנים, וכל דאינו ראוי לשחות שיהיה פסול לגמרי, וא"כ דבדריקת ממש מ"מ שפוסל בלא יש ספק א"כ נגע בושט שחופס הקנה לבדו בידו ושוחטו ואח"כ בודק הושט והרי אין ראוי לשחות שיהיה, אך א"ש להחילוק בין א"כ המניעה מלד אחר או מנופה. דא"ש הוא מנופה אין ראוי לשמיטה הן מלד הסומנים והן מלד הסכין בזה בודאי לא היו שמיטה. אך א"ש המניעה מנופה רק מלד אחר שצריך לבדוק אח"כ בזה נחשב ראוי לשמיטה מלד עולמה וא"ש ח"ב לפע"ד ודו"ק.

והנה עפ"י הג"ל נראה לי ליישב על נכון דברי הדרישה שהביא הש"ך בכאן דלכך בעינן בדיקת הסכין קודם השמיטה משום שנאמר ושחתם בזה והש"ך תמה שהוא סותר להש"ס דף י"ז ע"ב דקאמר שם מנין לבדיקת סכין מן החיות שנאמר ושחתם בזה ופי'ך פשיטא כיון דל' יקב טרפה בעיא בדיקה ומשני לחכם קאמרינן וע"ס, ולפ"מ"ש יש לומר כך דיעקר דעת הב"ח דבפחות מבחירה לפורן כשרה ומוציא הוי ס"ד דא"ש בדקו איבשרא ולא חטופרא ורואה לשחות בזה עוף דהכשרו בסי' אחד הושט לבד דלא בעי דביקה חטופרא דהא אפי' א"ש ה"י פנימה לא יזיק כיון ששוחט הושט לבד וחופסו לבדו בידו. לכך קמ"ל ושחתם בזה דבעי לבדוק גם חטופרא מנח דבעינן שיהא הסכין ראוי לשחות בו שיהיה וזה ודאי בעי קרא. אך יש לומר הש"ס דפר"ך פשיטא היינו לכו"ס דא"ש דלא חסיק אדעתיה מתך נימא דר"ל שם דקאמר וכולו כפנימת לפורן והוי ס"ל בפנימה כ"ש פוסל, ובפרט לפ"מ"ש החבו"ס דהך דס"ל דבדקוין במיא ובשמא ס"ל ד"כ פוסל, והנה להך דיעה ד"כ"ש פוסל לדידיה ודאי פנימה כ"ש פוסל אפי' בושט או בקנה. דמה דאמרינן כל דכשרא וטופרא לא יריגים גם הושט לא יריגים זה הוי רק ממחמת א"כ לא יש פנימה כ"ש פוסל לכך זה דא"ש כע"כ שמיטה פוסל, לכך שלא לאוקמא דר"ח כתנאי רק נקט ר"ל משני דבדיקה לחכם קאמרינן וקרא אשמכתא בעלמא אבל לידון דקיי"ל כריש לקיש דבולין אין פוסלין רק בחנירת לפורן. ובפרט לפי מה שהוכחנו לעיל ממה דלא משני דלכך לא נמחו בדיקת הסכין מנח דבזה אפי' כ"ש פוסל בע"כ דס"ל להש"ס להלכתא דבפחות מבחירה לפורן לא פוסל אפי' בסכין. ולפ"ו. ממילא כל דאינו מריגים איבשרא אף דמריגים חטופרא אינו מוזיק לושט ואין פוסל לושט וכן להיפך לקנה, וא"כ הוי ס"ד א"ש רואה לשחות רק מד סימן לא לבעי בדיקה רק זה שנגדו ולא יומך. אבל דימא דבעינן ראוי לשמיטה שיהיה או אינו פשיטא. לכן לא אצטרף ושחתם בזה בעינן שיהי' ראוי לשחות בזה, ומש"ט נופא לא משני לכך אלעריך לאשמעינן קרא ושחתם בזה, ומש"ט נופא לא משני הש"ס דלכך לא מלאו בדיקת הסכין דס"ל כמ"ד דא"ש כ"ש פוסל, והיינו כיון דר"ח הוא דאמר אף בדיקת הסכין והוא קאמר לפיל הך לימוד מנין לבדיקת סכין מן החיה שנאמר ושחתם בזה. וא"ש

ע"ד אשר הקשה ר"מ בחולין דף כ"ב ע"ב בענין דר"ז האונגר הרי עלי עולה מן התורין או מן בני היונה והביא חתלת הליהוב שבוה ושבוה מהו ספקא הוי ופי'ך או דלמא ברי הוי והקשו התוס' ד"ה והביא היאך ס"ד דנפיק כיון דממ"ג הוא פסול היאך הוא יכול להקריבו ומיר"ט שיי"ט, והקשה ר"מ דמדבריהם מוכח אף דאי אפשר להקריב ממ"ג יאל ירי נדרו כיון דבע"ס הדבר יכול להקריבו רק דאנחו לא ידענו ולכך אין מקריבין אותו ותמה ר"מ מן הש"ס ב"ב דף פ"א דלמא ריה מרי קושא קושא דלמא ר"מ ספוקי מנספקא ליה וכו' עד ודלמא בכורים ייגשו נבשי קריאה וכו' קריאה לא מעכבת והאר"י כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכו' והא התם א"כ בכורים ייגשו ראוי לקריאה מלד עולמם רק לדידן ספקא ורק נמנתה הספק אינו ראוי לקריאה וקטב אינו ראוי לקריאה, ודק ר"מ לחלק הדבר בלי טעם, אבל לפע"ד אין ענין זה לזה כלל ומה נמנה נדבה לחובה דנדבה בחר דעתו של נדר זולתן כדאמרינן במנחות הרי עלי להקריב בבית חונו וכו' דלמא עד בית חונו ערנא טפי לא ערנא כן ה"י הוי עיקר דעתו שהוא יאן לכהן וכיון שנתן לכהן והראה נדבת לבו יאל, ומה י"מ לו ה"י הקריבו או לא, סוף סוף הוא עשה את שלו ונתן לכהן אבל התם בכורים דהוי חובה בגזירת הכתוב החורה לא רתה רק שיהיה הכהן רגזה מנמו וכתת של תורה שיהיה קריאה ולכך לא יאל. וראיה לדברינו דקשה על ר' זירא אתה מצביא ליה נדרו מן החורים או מן בני היונה והביא חתלת הליהוב שבוה ושבוה ולמה לא מצביא ליה בכל ה"י שחייבין קרבן מן החורים או מן בני היונה כגון יולדות עינה או מורגז או זבה א"ש הביאו חתלת הליהוב שבוה ושבוה א"ש ספקא הוי ופי'ך או ברי הוי ולא נפיק, בע"כ דבהני דהוי חובה פשיטא דלא נפיק כיון דאין ראויין להקריב, רק נדרו מצביא ליה דיש לומר דעת הנדר הוי רק על-ההבאה לכהן, ועוד קשה מה נמנה לכתחלה לדיעבד, בחולין אמר הש"ס רק א"ש הביא בדיעבד או יש לומר דסמכינן על הך סברא כיון דע"פ אפשר דהוי ראוי מנופו יאל ירי נדרו, אבל התם קאמר דמציא וחינו קורא דנמשע דמציא לכתחלה בזה ודאי לכתחלה אין ראוי להביא כיון דאינו ראוי לקריאה, ובזה הדבר יש להסביר הענין יותר דיש לומר ב' התיורונים של התוס' הם לאחדים, דהרי התוס' מירלו בתחלה כיון דא"ש עבר הכהן והקריב כשר יאל ירי נדרו, ונראה לי כונתם דכיון דקיי"ל כל שבידו לאו כמחומר מעשה דמי עיין פ"ג דקדושין, ועיין בפ"ג דרכה בסוגיא דעלתה בו תמרה מוכח ש"כ בתוס' אף מ"מ דהוי דרך-אסור נחשב ביו, ולכך א"ש כיון דהוי ביד כהן להקריב ובידו הוא לעשות כן נחשבו ראוי להקריב, אך שוב בזה לא הוי יסא' להו דנהי דביד כהן להקריבו ע"פ ביד הבעלים אינו בידו, וכיון דאינו בידו ולכתחלה אסור להקריבם אין יאל ירי נדרו, לכך הוסיפו לומר כיון דהוא נתנס לכהן א"כ מנ"מ מלד הנדר ה"י נוסר לכהן, ונצטרף בעלמא כיון דהוא קבלס א"כ נראה דעתו להקריבו וה"י בידו להקריבם לכך יאל מנ"מ. אבל התם בכורים לא מצביא א"ש נאמר דהתם א"ש הוי קורא בדיעבד נני' לא הוי יואל דאינו דומה למ"ש התוס' בדיעבד דכשר ד"ל בקדשים בעינן שינה עליו הכתוב נע"כ, וכל דלא שינה בדיעבד כשר, אבל בני בכורים דקורא הוי זר לכך לא בעינן שינה עליו הכתוב נע"כ, וכיון דתחלה אין ראוי לקריאה אפי' א"ש קרא לא מהני, וא"כ לפ"ו ודאי אינו דומה לחולין כמובן, רק גם נאמר בדיעבד א"ש קרא מהני מ"מ אין נאמר לו לכתחלה להביא הרי לכתחלה אין ראויין להקריב, אך התם כיון דהקנה קבלס והוא הביא בדיעבד והכהן קבלס מוכח דעתו להקריב, לכך יאל מנ"מ דהכין ה"י בידו אף דהוי דרך איסור והבעלים די להם בנתינה לכהן. ועוד יש לומר ביסוב קושייתו דהתוס' כתבו כיון דע"פ האחד ראוי להקריבו א"כ מה דמיון הוא זה התם א"ש אין לו קרקע אין זה ראוי לקריאה כלל אבל בזה כיון דע"פ יש כיון אחר דהוי בדיעבד לכך סמכינן ע"ז אף דבמעשה אין ראוי להקריבו. וז"פ ואמת בלשון התוס' למנוח בזה. ובכדון פלפולו בסוגיא דפ"ק דחולין לא אשיבנו כי בסוגיא זו יד הכל ממשמשין בה, וצריך א"ש לעיין בכל הספרים ולתפש אחריהם ואני חלש כח בימים הללו לזה לא אשיבנו כלל.

דברי יורה דעה

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה עז עז פ ותשובות

ואם נאמר דר"ח פוסל אפי' כ"ט, א"כ נטערך לרחוק דהך קרא
הוי רק לבדיקה חסד וקרא' אסמכתא בעלמא וזה דומק. לכך טפי
מוקי לה דר"ח ס"ל דגם בסבין בעינן דוקא כרי חגירת אפרין.
לכך אלטרין לאשמתעין ושחטתם בזה לנפול דבעינן ראוי לשיהס
לכך טוב כיון דגם בסבין ס"ל דבעינן חגירת אפרין דוקא ולכך
פריך ולחשוב נמי ומגורא לתרץ בחולין לא קמיימי. ודו"ק היטב
בכל זה:

תשובה עז

לק"ק פרעמישלאן.

הנה מכתבם קבלתי. והנה אשר התיר אחד מאן דהו את
ר' בעריל לשחוט. רע עלי המעשה. אפי' היה חסד
גדול שבחכמים לא היה לו לעשות כן והוא נגד הש"ס מפורש
מלין קף י"ח דפריך ע"ס ולא חייש מר לבסא. ופרש"י לרבא. בר
מינא שהוא העבירו ואתה מכשירו. ומשני שלימותה קא עבידנא,
ופרש"י שהרי ציונו למנא' לו זכות ועשיו שמליונו לו זכות אין
אנו לריבין לתזור ולהינצל בו. הרי מפורש אומר דמשום כבודו
בלבד לא היו ראוי להשירו אף דראו דמן הדין הוא כשר. דהרי
נמצא סבינו יפה ושלח כדון העבירו רבא. דהרי בנמצא סבינו
יפה אין להעבירו רק מדוי כמ"ש בש"ע, וגם ה' טפלי תלון בו
וכמ"ש ע"ס ב"ש"ס וואפע"כ כיון דהוא העבירו לא היו ראויין
להכשירו משום כבודו, רק תכח דהוא עלמא ליה כן, לכך
הכשירוהו. א"כ ב"ד שאינו כן ודאי לריך לחוש לכבוד הגדול.
לאסור להכשירו בלתי רצונו ולכן ודאי המתירו עתיד ליתן את
הדין ומי שהוא ירא שמים ודאי לא יאכל משחיטתו וכו'. דברי
יירדם וכו'.

והנה בהיות בזה נתקשתי עוד בש"ס דף י"ד ע"ב
דפריך ע"ס אי הכי תבעי נמי בדוקת חסד ומשני ע"כ
נאמן באיסורין, ופריך חי הכי מעיקרא נמי לא ומהו פריך הרי
יש לומר בשלמא מעיקרא דעדיין. לא הוה חסד הסבין בחוקת טוב
לא מהני ע"כ כיון דע"כ לא עדיף מחוקת וכמו דאין סומכין על
החוקה במקום דיכולין לברר כן ע"כ אין נאמן במקום דיכולין
לברר וכאן הוי הסבין צמקת מקולקל לכך אין סומכין על ע"כ
בעמקס דיכולין לברר ולכך בעי בדוקת לחסד, אבל אם כבר בדקו
הפסד והעיד שהוא טוב וגם השועט בדקו וא"כ הוה חסד עכ"פ עפ"י
ב' עדים שהוא טוב וכיון דהוא עלמא בחוקת טוב, טוב א"כ לברר
לדעת הט"ז בסי' ח' וה"ה בע"כ דא"כ לברר בזה, ולכך נגד החשש
דשחא נתקולקל לברר כיון דכבר הוה חסד ע"כ עפיר משני דע"כ
נאמן באיסורין ולברר א"כ עוד. ומהו פריך א"ה תבעי בדוקת לחסד
ומזה ראה ללא כדעת הט"ז בסי' ח' רק דאין חילוק בין אם
הוי מוחזק בעלמא או שאר חזקות בכל ענין לריך לברר, ולכך שפיר
פריך בין בקמיתא ובין בתרייתא לבעי בדוקת לחסד וכו'. ולכך
העולה מזה דהיי דיש חשש ערעור שאין מבינין השמות הסבין
לריבין לעמוד בזמנין לברר, ובפרט היכי דיש רגלים לברר אם
מסרבין להראות סבינם לאחר ואין ראונו לקיים והייחס לקיים מה'
ומשאל א"כ יש רגלים לברר לזה ודאי כל היכי דיש רגלים לברר
לריך לחוש להו. דברי יירדם הטרוד וכו'.

תשובה פ

לק"ק יארשוב הסמוך למאהלוב
למורה"ר פסח שמשון שריב דשם.

הנה ע"ד שאלתו על מהנה השו"ב כשמואלאין איזה פנימה על הסבין אחד
השחיטה, משפשינין הסבין על הדי איה וזנה עד שמפירין הפנימה
אם הוי פנימה גמורה או לא. ומתעלה לא יחא ליה בזה. כי
רחה צברית אצרהם חלק יו"ד סי' י"ב ובתשובת חסד סופר
שמעמירין בזה. והנה תמיד היה לבני להקל בזה, כי לדעת
א"כ שילך הפנימה ע"י שפשוף בבשר וא"כ יסייר בזה הפנימה,
והנה כעת כבוד דבריו עיינתי בחתם סופר סי' ע"ז וראיתי דגם
הוא הורה כן. דא"כ שיתקן בזה הפנימה. רק דחשש לשהייה או
עיקור. ולכך לדעתי אין תקום להחמיר ממה זמן דלחוש ממה שהייה
הנה אף אם ה"ס שהייה הוי רק משהו וכן הדין בעינין שיעור
שהייה, ורק תומרא בעלמא לחסור שהי' אפי' משהו, א"כ עתה
דהוא רק. ספק אם היה שהייה משהו הוא ספק דרבנן בלמה
נאמיר בזה מתפקד ומשפך רחוק. ולחוש לעיקור הנה זה בידוע
דכל שאינו עוקץ לא עושה עיקור. והוא אפי' סבין עולה ויורדת
כשרה ולא אמרינן דמתקם הגבוע עושה עיקור אף שהוא גדול
מכ"ש איזה דבר אחר כ"ש שאינו גדול שאינו עושה עיקור. ועוד
אני מוסיף ראה דהרי אם היה עושה עיקור למה אינו עושה
איזה רושם בעור הבשר עושה בזה. א"כ דרברא אני אומר דמהני נמי
השפשוף בבשר כי אם היה עושה איזה רושם בבשר ראה דיש
פגם בסבין וא"כ כיון דהבשר אינו מרגיש לא ה"י בו בודאי פגם.
ולכך בודקין אבשרא כדי שאם ירגיש בו פגם גם הושט ירגיש
בו ואם לא ירגיש הבשר גם הושט לא ירגיש, א"כ הכי נמי
השפשוף בבשר הוי כעין בדוקת אבשרא. דאם ה"י בו פגם ה"י
מרגיש הבשר. ואם לא עשה רושם אינו פגום. ובפרט דאף אם
ה"י פגם הוי רק. ספק איסור דלמלא בעלמא המפרקת נפגם. ור'
חסדא בש"ס מתיר לגמרי נהי דאין קי"ל כרב הונא מ"מ הוי רק
ספק וא"כ הוי רק. ס"ס דלמלא אינו פגם כלל ואח"כ הוי פגם
דלמלא במפרקת נפגם ושוב א"כ לברר כיון דכעת הלך לו הפנימה
ולמהפך לא בעינן דמתחלה לריבין או דאין חסד הוי כאן פגם כלל.
ועיין בש"ך דיני ס"ס, וחסד י"ל דבשלמא לא הוי דאי חסד ואין
הספק רק אימת נפגם אם בעור או במפרקת, א"כ אגלי מילתא
למפרע דספק זה נולד בעורו עוסק בשחיטה. וקודם שחלק ידיו
מן השחיטה ואז באותה שעה עדיין הוי כשפסק בשחיטה, ולא
שייך לומר נשחטה הותרה ולא נחשב י"א הדבר כביתר. אבל אם
הוי ספק. אם יש כאן פגם א"כ ספק זה נולד לנו עתה שזכר מלך
ידיו מן השחיטה. ואז י"ל דכיון דנשחטה הותרה כיון די"א הדבר
כביתר. ואם הוי נאכד הסבין ה"י מותרת הבשמה כיון שילא
כיון דגמר השחיטה הותרה לכך הנה לאם המגבס ובודאי אם
רוהר ר"מ להחמיר ובידו להחמיר ע"כ לא. יערער בזה על
אחרים והנה להם מנהגם. דברי יירדם הטרוד:

תשובה עט

בידון המחלוקת בק"ק מאניסטריומש.

הנה ע"ד אשר יאל ערעור על השוחטים שאין בקו"אם
בשחטת הסבין אם מחויבים לעמוד לנשיון או לא.
נראה ודאי לריבין לעמוד לנשיון מחדש דאף דכבר הוה חסד לשוחטים
מומחים אין שומרים על החוקה במקום דיכולין לברר. ואף שכתב
הט"ז סי' ח' בא"ח לחלק דרוקא בחוקה שלא הוה חסד בעלמא
בזה לריך לברר, אבל בחוקה דכבר הוה חסד בעלמא אין
לריך לברר עכל מקום המג"א ע"ס כתב להיפך. ועוד
הרי המג"א כתב בסי' תל"ז כיון דהבית היה בחוקה
סמוך ובחוקת בדוק אמה בא להולילו מחוקת מתן בזה ודאי לריך
לברר, א"כ ה"כ כיון דבעת הולדו לא ידע בודאי מהשחטת הסבין,
רק דאח"כ למד א"כ כיון דיש לו חוקה דמעיקרא להיפוך שלא
ידע בזה ודאי לריך לברר, ועוד הרי כאן יש חוקת הסבין להיפוך
דכל סבין קודם השחטתו ומיקונו הוא פגום והשוטב בא לתקנו
אח"כ א"כ כנגד חוקתו יש לו חוקת הסבין להיפוך שהיה פגום
לכך בזה ודאי לריך לברר, והן אמת דקשה לי על הש"ס דף י"ז
דקאמר ע"ס. מנין לבדיקה הסבין מן התורה דכתיב ושחטתם בזה
ואבלתם ופריך פשיטא כיון דניקב טרפה בעי בדוקה, ומשני לחסד
קאמרינן, ופריך והארי' לא אמרו להראות סבינו לחסד אלא משום
כבודו וכו' ומשני מדרבנן וכו' ומהו פריך ימא דהכונה דאף
השחטא הסבין. בחוקת בדוק והיה בחוקת טוב אפע"כ בעי בדוקה
ולכך לריך שפיר קרא דבלא"ה מה בכך דכי נקיב טרפה בעי
בדוקה הרי יש בזה חוקה טובה דהוי בחוקת טוב, ולכך לריך
קרא. ובע"כ מוכח דס"ל לה"ס דלא סמכין על החוקה במקום
דיכולין לברר, והרי כאלו היה מתחלה בחוקת טוב, ומכאן דלא
הט"ז בה' ל"ית סי' ח'. אף גם בזה קשה מהו פריך והארי'
לא אמרו. בדוקת הסבין לחסד אלא מפני כבודו של חסד ומהו
פריך ינעא ודאי להראות סבינו לאחר בעינן מן התורה אף דהוא
עלמא בדקן ורואה כי טוב הוא אולי הוא אינו בקי, ואף דכבר
הוה חסד לברר, הרי אין סומכין על החוקה במקום דיכולין לברר. לכך
בעינן להראותו לאחר וקרא שפיר אלטרין דאף דהוי כאן ב'
חזקות חזקת הסבין וחזקת השוחט גם על ב' חזקות אין סומכין
במקום דיכולין לברר, ואף דמדינת הוי די להראותו לאחר ולא
לחסד, אך מה דאמרו להראות סבינו לחסד דמתמעט דוקא לחסד
הוא מפני כבודו של חסד וזה סוגיא ר' יומאין אצל לאחר בעי
מדינא וצ"ע:

תשובה פא

להרב מהר"ר אהרן שמואל נ"י .

הנה ע"ד מה שר"מ רונה לחדש ולנגד חשש שמא במקום נקב קא שמיט לא שייך חזקה שאינו זבוחה הנה זה אינו יראה כלל. חמד זהו סותר דברי החוס' בבינה דף כ"ה ע"א שכתבו לחזקה איסור הוא חזקה אינה זבוחה, וכתבו דממא שכתוב חזבח ואכלת דרממנא אמר דוקא איסור אס ידוע שכתבו זבוחה אי"כ מוכח דלא כוותיה דלפי דבריו לא היו לריבין לומר מכה קרא דחזבח בלא"ה מטבחה היו כן. ועוד סותר דברי הש"ס שכתב ונמלא הסכין פגוס דר"ה אוסר מכה חזקה איסור שאינו זבוחה, והרי שם היו הספק שמא שחט בסכין פגוס ומ"ט לא חזקה הסכין בחזקה אינו פגוס וספק חזקה איסור נפגס ועיקר החשש של הסכין בסכין פגוס דעושה עיקור סימנין והרי ראוי לאחזקה הסימנין בחזקה שלימים שלא נעקרו והרי השמיטה היו ודאי. ובע"כ כל ללא ידעינן דנשחטה כדון שמיטה היו חזקה איסור. והן חמת דביותי בזה קשה לי להרמב"ם דס"ל ספק חזקה לקולא מן חזקה למה יהיה. בהמה בחזקה איסור מכה דבעין שרע שנשחטה לו יהא ספק הרי ספק לקולא מן חזקה. אך י"ל דהרמב"ם סובר כפרס"י דהאיסור הוא משום אמ"ה או כדברי האחרונים דחזקה דברה רק מודאי ולכן ספק אס הוא זבוחה איסור דבעין שרע דהוי זבוחה ולכ"ע הוי מן חזקה. ובחמת דקשה לי לו יהא דהוי מן חזקה איסור לא יהא רק כספק ולמה תהא כודאי ובלה. ואין לומר דבחמת לא הוי רק ספק דהרי אמרינן בפ"ק דחולין דף ט' גבי לא דקב בסמינין דל"ח נבלה ואסורה באכילה ומ"א נבלה ועממאה במשא, וקאמר שם דל"ח בחזקה איסור אמרינן בחזקה טומאה לא אמרינן ומ"א בחזקה טומאה נמי אמרינן, ולא מבטלי למ"ד נבלה ועממאה במשא ודאי מוכח דהוי נבלה ולא חלף חלף למ"ד נבלה ואסורה באכילה מוכח כן מדלא אמר בקיבור חזקה באכילה וקאמר נבלה מוכח דהוי ודאי נבלה ולמה ישכח עוד לודאי ולפרס"י א"ש דהוא משום חזקה אמ"ה אבל החסום קשה, והנה לדכאורה ליתי לומר דמה דהוי ודאי הוי רק בש"ס דלא להס' דקב בסמינין ופירש רש"י אס נשחטו רובן א"כ י"ל דהס' הוי חזקה דמעיקרא דלא נעשה מעשה לחתוך רובן והוה הסימנין בחזקה שהם קיימים ולא נשחטו רובן, אבל בממלא הסכין פגוס י"ל דלא הוי רק ספק דבזה ליכא חזקה לאיסור. אבל א"כ קשה אי"כ למה קאמר הש"ס שם דלפיני דברב הונא ולמ"ל דברב הונא הרי י"ל דף ר"ט מודה בזה דדוקא בסכין פגוס ס"ל כן נכד דהס' הוי חזקה לויטוך דהשחא הוא דנפגמה גס חזקה דלא נעשה עיקור בסמיניס ורובן הרי דנעתיך, אבל בלא דקב בסמינין דיש חשש דלא נשחטו רובן הוי חזקה דמעיקרא גס רב סמדה מודה בזה ולמה אמר רק כדברי רב הונא וצ"ע נכת :

לפינו הרחוקי דברים מה שהערוני דעיוני ובפלפולו הטוב לא עיינתי כי קשה עלי הקריאה ויכתב בקיבור מחזור. וכל אולי ימלא מדברינו

ועל

דבר אשר הערה על דברי הרשב"א בחולין שכתב דלכך רוב מלויין אלל שמיטה מומחין הן ולא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה מכה שמיטעט אינו כולו באיסור וע"ז הקשה מבכורות ומרוב גנבי ישראל, ולפס"ד א"ש דבשלאמא ברוב מלויין המיעוט שאין מומחין אינו על הבהמה רק על האדם שמא אינו מומחה ולכן זה לא הוי כולו באיסור דמ"מ אולי נשחטה חזקה או נשחטה שפיר. אבל בבכורות הספק הוי בנוף דרבר דמיעוט חולבות אף שאין יולדות א"כ אלו מזכירין נוף המיעוט שאין יולדות. וא"כ זה המיעוט הוי כולו באיסור אס אינה יולדת. וכן ברוב גנבי ישראל ספק זה אינו בחשיטה רק מי הוא הגנב ולו יהא דבהמה פדיון מיה והספק הוא מי הוא הגנב ואז ודאי חולין בחר רובא דישאל גנבו ושוב על השחיטה אין ספק דודאי מי שגנבו הוא שחטו ולא שייך לומר סמוך מיעוטא אס החזקה והמיעוט הנה ענינים שונים ואין להם ענין זה לזה כלל, ובהו אנו דנין על שפת הגנבה דאז פדיון הוי ולא שייך לומר סמוך מיעוטא לחזקה דעדיין אין לנו שום חזקה ומשום דבשעת הגנבה הוי ראוי ליתך בחר רובא דישאל גנבו שוב א"כ איסור מכה דודאי הגנב שחטו. מיעוטא חזקה מרוב טבחי ישראל ולא שייך תירוץ זה. מיהו העיקר נלפס"ד לתרץ דסמוך מיעוטא לחזקה לא שייך רק אס המיעוט והחזקה הם בנוף אחד. אבל אס המיעוט והחזקה הוי ב' גופין לא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ולכן א"ש ברוב מלויין אין ברוב טבחי ישראל. אבל בבכורות דמיעוט החזקה הוי בנוף אחד בבחמה אמרינן סמוך וכו' וזה נכון בצוה"ק. ויותר אין להאריך דברי ידיו.

והנה מ"ש לחלק בין נוף א' וכו' הוא מוכרח ממה שבדיינים חולקין אחר הרוב ולא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ממון דא"ל. ובע"כ כמ"ש דהוי ב' גופים. מיהו לפת"י ר"מ בשם החוס' יבמות דף ס"ו ע"ב ד"א ח"כ דברובא דאימא קמן לא אמרינן סמוך מיעוטא נמי א"ש :

תשובה פב

לק"ק ברעסטיצקע להרב מו"ה יוסף חיים נ"י .

הנה ע"ד שאלתו וז"ל בחתי לשאלו בדרון אשר נשאלתי מהש"ב דפ"ק במעשה שאירע להם בדרון היות אשר שחטו בהמה דקה ואחר השמיטה בשעת בדיקת הסימנין אשר הושט נשחט מעור החיטין כראוי רוב שם והמטור הפנימי לא ה' נשחט עור רק בלד השני של עור הפנימי ה' חתך מעט כנגד השלם של עור החיצון ובלירוף החימוכיס ה' רוב אף בעור הפנימי עכ"ל שאלתו. והנה אומר אני לא יאונה לנדיק כל און, ויפה עשה שהעתיק. כי מה שר"מ פלפל א"כ ה' הערות של הושט יש להם דין שיש אף להקל והביא בשם הפת"י ס"י ל"ב דמוכח דאף להקל הוי ב' הנה זה פשוט לי אף בלי ראייה דמה"ט יידון אותם כאחד להחמיר. אף חשש אחר יש בזה מרינא דש"ס להמעין בש"ס דף המ"ד דהרי איכא מ"ד בש"ס דבעין שמיטה מפורעת. ולכן אף המקיל שם מ"מ למעט בשלפונתא עדיף וי"ל היינו דוקא אס עכ"פ בצירוף החימוכיס הוי מפורעת אבל אס בצירוף החימוכיס נמי לא הוי מפורעת ודאי סרפה דהרי למ"ד דבעין שמיטה מפורעת ודאי דטרפה. א"כ מ"ל להקל למסוך על אידך מ"ד. דלמא י"ס הוא לא היקל רק בבח"פ דעכ"פ בצירוף הוי מפורעת, משא"כ בזה דמפורעת ליכא כלל. וכן מוכח בלשון הברייתא שם שהביא דשחט את הושט למטה ואת הקנה למעלה או את הושט למעלה ואת הקנה למטה שמיטה כשרה, ומוכיח שם דלא בעינן שמיטה מפורעת. וקשה למה לא אשמעינן רבובא יתירה בושט עלמו בשחט עור אחד למטה ועור אחד למעלה וכו'. בע"כ בושט בופו לא מהני בזה דטרפה. בצירוף בעינן סיהיה מפורעת. ולכן דבר ברור יש בעינינו. וז"ל פנאי לחזקת דברי ידיו וכו' והנה עוד יש להסויף בזה דשמיטה בעינן במקום שא"ס נקב ה' טרפה וא"א אס הוי רוב במקום הזה הוי שמיטה, אבל במקום שאינו עושה טריפה לא הוי שמיטה. וכוון דביקב בושט עור אחד אס חבירו מנין עליו כשר לא הוי שמיטה והוי כלא נשחט כלל ובזר השני ליכא רוב. וז"ב לפעני"ד :

תשובה פג

לק"ק בערשטין להרב מו"ה מאיר לנדא נ"י .

הנה ע"ד שאלתו במה שזכרתי קצת מלמח העוף בלם עם

והנה שסקיניו לגעל למה נחשב ודאי היה נראה ראייה דספק חזקה מן החזקה לחומרא, דהנה לשון החוס' שם בבינה שכתבו דכתיב חזבח ואכלת דבעינן שרע דהוי זבוחה ולמה לא נקטו קרא דלעיל מניה וזבחת ואכלת בע"כ דשם לא הוי מוכח דהוי ודאי איסור רק ספק. אך כיוון דכתבה חזקה שנית חזבח דהוי לומר מוכח דגלי קרא דהוי ודאי נבלה אס אינו יודע שהיא זבוחה אך זה למ"ד ספק חזקה לחומרא מן החזקה א"כ מן קרא וזבחת נמי הוי ידעינן דספק איסור והוי חזבח לומר מוכח דגלי קרא דהוי ודאי נבלה. אבל להסבירם דספק חזקה לקולא מן החזקה א"כ בלא יתורא אפי' ספק לא הוי חזקה ואנעתיך יתורא לומר דהוי ספקא לחומרא אבל מעיל דהוי ודאי ודאי נבלה. מיהו לפת"י האחרונים דבספק עשה מודה הרמב"ם דהוי לחומרא א"כ מלשון וזבחת אף שאינו מיותר נמי הוי ידעינן דהוי ספקא לחומרא, ולמה לי חזבח בע"כ מוכח דהוי ודאי. ואפשר דזה כונת החוס' דנקטו קרא דחזבח לומר דמהו יליפין דהוי ודאי בחזקה איסור. והנה לכאורה קשה לי עוד מה דקאמר הש"ס דף ט' הי"ל דחד אמר בחזקה טומאה נמי אמרינן והרי כיוון דבחזקה איסור הוי אמ"ה לפרס"י והרי אמ"ה אינו מטמא א"כ מנין לנו חזקה טומאה. ובשאלה להחוס' דהוי בחזקה שאינה זבוחה שפיר הוי י"ג בחזקה טומאה אבל לפרס"י קשה חזקה טומאה מנין. ולפני דזה גופא' הוי בלגומת האמוראים דמאן דאמר בחזקה איסור אמרינן בחזקה טומאה לא אמרינן ס"ל דהחזקה הוי חזקה אמ"ה ומ"ד דחזקה טומאה נמי אמרינן ס"ל דהוי חזקה אינה זבוחה. או י"ל דהוא ס"ל דמחזקין מאיסור לאיסור ולכן ס"ל דמחזקין מאיסור אמ"ה לאיסור טומאה, ואידך ס"ל דאין מחזקין מאיסור לאיסור ושייחס ס"ל כפרס"י ודוק. הנה העליתי

הראש ובה מורה אחד והעיקר אפי' לזלי והוא נגד הכרעת הרמ"א בסי' כ"ב והאחרונים שמקילין בזה. הנה טרם כל אומר אני שערעור המורה טעה בדבר פשוט, והנה מנהג כל השנים שלוקמין ביד הלוואר מן העוף וחומכין דאגה בשר הלוואר לכמה חתיכות ברוחב, רק שהעלם מצד החלון נשאר שלם אבל הבשר שעב העלם בפנים נחתך לכמה חתיכות. וא"כ נחשב זה כנחתך הראש כיוון שחומך בשר הלוואר בשפנים לכמה חתיכות ודאי נחתכו כל הידיו לחתיכות והיו כחמך הראש בכך שהראש מחובר בעלם ובשר שמחברו אף החוטין נחתכו לגמרי. וזה ודאי אם הי' נחתך הראש מן העוף בעלם אף שה' נשאר מעט מחובר בבשר שחוף ללוואר ודאי כל ארס לא הי' אסור. א"כ אף דגם העלם מחובר ארס הבשר בשפנים ששם החוטין והורידין ארס הם נחתכו הוי כחומר הראש, ודין להקל בזה בדבר בדלג"ה יש כמה מקילין, והנה לולי זה נמי דברי ר"מ נכונים. ואני אוסיף בזה בצה"י דודאי עכ"פ ספק הוי ארס נשחטו הורידין או לא. וכתב ה"ת"ש דלא הוי ספק השקול וכוונתו דארס הוי ספק השקול הוי מותר דהוי ספק דרבנן דדע שמלחו דרבנן לך כתב דארס ספק השקול, אך לו יתא דארס שקול עכ"פ ספק הוי והוי ס"ס דהרי הרמב"ם וסייעתו לא העתיקו הא דר"י עד שיחטוט את הורידין וא"כ הוי ס"ס דלמא כהרמב"ם ודלמא נשחטו הורידין. ואף דהוי בידיו כלל שלא לרף ספק נגד הכרעת הש"ע והרמ"א מ"מ כאן שלמי המחבר לא כתב רק לא יללנו שלם ולא כתב לא ימלאנו שלמי משמע דבמליה מתיר כרעת המתירין. וא"כ מנ"י ארס נלך בתר הכרעת המחבר מותר במליה וארס לא נלך בתר הכרעת המחבר שוב הוי ס"ס דלמא כהרמב"ם ודלמא כרעת המקילין במליה. ועוד הרי יש כאן ב' ספיקות שמא כהרמב"ם ושמא כרעת הסוברים דאין איסור דין מנה הורידין וא"כ מכלל חוטין שבגוף ושמא נשחטו הורידין והוי ב' ספיקות. ובאמת מה כמי ומה אני להכריע בין הראשונים, אך באחי כיהודא ועוד לקרא לומר דודאי הש"ס מסייע להמכשירין דהרי מנביא שם בחולין ארס כוונת ר"י דבעי שמיטה ממנו בורידין או הכוונה בנקיבה שיאלה הם, והנה ארס ינמא דהכוונה דבעי שמיטה ממנו כוונה ר"י דבעי שמיטה ממנו חוטין שבגוף א"כ מה"ת נאמר דארס הכוונה עד שינקוב את הורידין תהיה הכוונה לכל חוטי הגוף דארס יהיה הכוונה בשמיטה דוקא יתא מוכח דלחוטין שבגוף לא חייב, א"כ מניל להחמיר לומר דארס הכוונה עד שינקוב הורידין יהיה חשש לכל החוטין, לך הסיקר כהסוברים דאין קפידין רק בורידין :

והנה

שלא להוליא הדבר חלק מפלגת כלשהו אכתוב איזה דבר הערה בעלמא מה שנתעורר לי בזה. אחד דקשה לי על כל הפוסקים שפסקו כר"י דבעי חתיכת הורידין ולא חלקו בין נשחטו ב' הסמינים כולם, אר רק אחד מהם או נשחט רק רובו. ומניל כן הרי לשון המשנה כך הוא צ"ל השוחט השוחט א' בעוף ושנים בבהמה כשרה ורובו של אחד כמורה. ר"י אומר עד שיחטוט את הורידין וקשה מנא להו דר"י ס"ל דבכל ענין בעי שמיטה הורידין דלמא בשחטו ב' הסמינים מודה דלא בעי הורידין כלל ומה שאמר ר"י עד שיחטוט את הורידין זה קאי על מה דתרא רובו של אחד כמורה. יש על זה קאמר עד שיחטוט את הורידין אז די ברובו של אחד, אבל בלא שחט את הורידין אין די ברובו של א' או אין די בעוף כשימנן אחד אבל אר שחט שמיטה לגמרי י"ל דר"י מודה דלא. בעינן נקיבת הורידין. ובפרט להפוסקים דס"ל דגם חתיכת מעט הסמינים נמי הוי להוליא דרס א"כ דלמא דוקא אר שחט מעטו סמינים בעינן וורידים, אבל אר שחט כל הסמינים לא בעינן חתיכת הורידין רק או זה או זה בעינן וי"ע. והנה טעם הרמב"ם שהשמיטה הא דר"י לגמרי נראה לי דבאמת קשה לי על הש"ס דקאמר ת"כ דר"י ר"י אומר בעוף עד שיחטוט את הוושט ואת הורידין עכ"ל וקשה לי להורבה מן הך ברייתא מוכח להפוך דר"י חייב פריך דהש"ס שם לעיל ממנה דתנא עד שיחטוט את הורידין ומשני תני עד שינקוב את הורידין, וא"כ קשה מינא במשנה דתנא רק וורידין אבל בברייתא דתנא עד שיחטוט את הוושט ואת הורידין דנקט נמי וושט וא"כ שייך למתני יקב הרי בוושט הוי נבלה, ובע"כ הוי שמיטה ממנו וא"כ נחלק ב' כוונות דבושט יהי' הכוונה בשמיטה דוקא ובורידין יהיה הכוונה נקיבה דוקא, והרי לשון נאמר על שמיטה וא"כ אמר ת"כ דר"י, לך נראה לומר דמ"ש ת"כ דר"י הוי רק דר"י א"כ קאמר אלא בעוף, ובהו הוי ת"כ. אבל לא מ"ש ר"י א"כ משום ששם שולחו כולו כאחד. אר הכוונה דבעוף דדי כשימנן אחד בעינן גס וורידין ל"י. ודאי נלך בבהמה דבעינן שמיטה לא בעינן שמיטה וורידין, וא"כ כיון דמפרש בכמה דוכתי דבעוף די ברוב א' מוכח דלא קי"ל כר"י כהא. ועוד נראה יומר

דהנה לעיל דקאמר ר"י או קנה או וושט פריך הש"ס מהך ברייתא דעד שיחטוט וושט והורידין, ומשני דנקט וושט שהוא סמוך לוורידין. והנה בשלמא אי ינמא דר"י ס"ל לוורידין בשמיטה א"ש דנקט וושט שהוא סמוך לוורידין לשחטם שם יחד, אבל אי ינמא דהוי נקיבה בעלמא מאי אריא דושט סמוך לוורידין הרי וושט בשמיטה והורידין בנקיבה. ובע"כ דר"י דקאמר או וושט או קנה ס"ל דר"י דוקא שמיטה ולא כר"י ור"י דס"ל דהוי נקיבה ס"ל כמ"ד דהש דוקא וושט ולא קנה. וכיון דקי"ל כר"י לאו קנה או וושט לא קי"ל כר"י. ומה דס"ל לר"י דבעינן בעוף שמיטה הורידין בזה וודאי לא קי"ל כוונתה כדמכח בכמה דוכתי ולך העיטו הרמב"ם, ומה דאמר"י בברכות הזהירו בוורידין כר"י היינו דס"ל כר"י דטעמו משום דס ואנו לא קי"ל כן רק כר"י וא"ש שיעט הרמב"ם בעו"ה. והנה לדיחא העיקר במליהם כהמתירין אפי' לא חתכו בשר הלוואר לכמה חתיכות ובפרט שכן נהגו להקל ואין אחר המנהג כלום. ולא גרע זה תכמה פלוגתא בטרפות והרמ"א מביא דהמנהג להקל כמד דיעה ופסקין כן, מנ"ש בזה דאין אחר המנהג כלום :

והנה

אחר כתבי נתישבתי מעט ורתימי כי עפ"י קושיותיו הג"ל דא"ך קאמר ר"י עד שיחטוט את הוושט ואת הורידין דא"ך נחלק תיבת שיחטוט לב' כוונות לושט שמיטה ולורידין נקיבה. הנה י"ל דמזה יהיה ראייה להסוברים דגם מיעוט הסמינים בעינן נקיבה משום דס. ובהו יש ליכב מה דקשה עוד א"ך קאמר ר"י עד שיחטוט את הוושט משמע דכולו בעינן, והרי במשנה לא פליג רק על הורידין אבל על רובו של א' כמורה לא פליג ולמה אמר עד שיחטוט את הוושט דמשמע כולו. אך לפפ"ד א"ש וחדל מתורתא בחברתה דהאי עד שיחטוט היינו עד שינקוב, ולך קאמר הוושט היינו מיעוט אחרון של וושט ינקוב וגם את הורידין והוי בשמיטה לשון נקיבה. וימישב בזה ג"כ דקשה מהו הוי ראייה לר"י דהוי עפעמא דר"י משום דס דלמא עפעמא מכח שמיטה רק לך נקט עוף דבהמה כיון דשוחט ב' סמינים א"כ וורידין, אבל בעוף דהוי ס"ל אחד בעינן שמיטה בורידין ג"כ, אך לפי הג"ל הוי רק הראיה אך דהרי במשנה נקט רובו של א' מוכח וע"י קאמר ר"י עד שיחטוט את הורידין מוכח דכ"פ אר שחט הורידין מודה ר"י די ברובו, ולמה קאמר עד שיחטוט הוושט דמשמע כל הוושט, בע"כ כר"י דטעמו משום דס. ומ"ש שיחטוט היינו שינקוב ולך המשנה דמיירי בשמיטה מודה דדי ברובו אבל לענין נקיבה בעינן גס במיעוט בתרא דושט. ולך במשנה נקט וורידין לברותא, ומנ"ש דמיעוט בתרא דושט בעי נקיבה, ובברייתא מפרש כן דבעינן שינקוב הוושט המיעוט בתרא ולא מבעיא הוושט רק גס הורידין בעינן נקיבה ומהו שפיר הוי ראייה לר"י והוי ראייה דגם כשימנן כן. וד"ך דברי ידיו וכו' :

תשובה פה

לק"ק סטאטנאלאוושטישן להרב מ"ה אליעזר ג"י.

ע"ד אשר שאל בדיון עוף שנמלא על הלוואר מנחפז איזה גרר יבש, והובא אל השוחט והביט על המראה הוה ושחט למטה. וברקו מבפנים ונמלא ג"כ גרר, ע"ז באחי בבקשה א"ך להסתנה הן לענין לכתלה והן דיעבד עכ"ל. תשובתו בלדו שהוא טרפה גמורה אף דיעבד, דזה הוי כחתך כל העור ויאל דס דעריפה לכ"ע כנראה מלשון הש"ס. ואף גס אר לא היה מראה הגרר כעין דס רק כעין שחין גרי ניב ע"י כך דתנא כל הוה העור, ובחתך כל העור ויאל דס נמי טרפה, ומנ"ש אר לא הוה הדבר לפנינו יש לחוש אולי יאל דס אלו, ולוה ודאי דטרפה אף דיעבד ואין מקום להתייר בזה. דברי ידיו וכו' :

תשובה פה

לק"ק קופפלינג להרבני מ"ה ישראל יעקב ג"י.

הנה בדבר העוף הנשחט בעי"כ ונמלא בו ללך הראש חתיכות. תכן והיה כפול לב' ראש אחד ארוך וראש אחד קצר והוי הראשים ללך השמיטה ובצד השני לא נמלא תבן ואמר השוחט שהוא כשר ור"מ מפקפק בזה, הנה לפפ"ד יפה הורה השוחט להכשיר בזה. כי דברי המכחב מלאוהו שחיב ר"מ והביאו בשמיכות השוחטים המה נכונים, ואר כי לפי דעת ר"מ גרי הוא משובין שמקיל התב"ש ולרעתיה הוא עדיף מעובינן. כי כסובין נמלא גס בלד השני ואין לריך לומר דמחוקין איסור ממקום למקום. ואין מקום להקל רק דהסכין עשה לו הפסק בין הסובין

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה פה פו פח ותשובות לך

וכו'. ולכך האמת יהיו רק חומרא בעלמא לכתלה. והנה לכאורה הי' נראה רחיה ברורה יושב כשר לכתלה. דקאמר שם מ"ב דזבחים דף ט"ז מה ליושב שכן פסול לעדות מיושב, ולמה לא קאמר שכן פסול לשחוט מיושב, ומג"ש לפת"ש התום" שם דבעדות נמי כשר דביעבר, ובע"כ הכונה דקאמר מה ליושב שכן פסול לעדות הוא רק לכתלה. אי"כ מדלא קאמר מה ליושב שכן פסול לשחוט מוכח דלשחוט אפי' לכתלה כשר. עיניו יש לדחות ד"ל דלא קאמר דהש"ס רק מה דפסול יושב מזר עמנו כגון בקרבן ובקורות דאין פסול הישיבה בהם מזר ד"א רק מנח ע"ס הישיבה וגו"ה אבל בשחיטה אין הפסול מנח ע"ס הישיבה רק מנח חשש דרסה הפוסל בו ובישיבה י"ל לחוש בו טפי ואינו מזר ע"ס הישיבה. ולכך ח"ש מה דהפוסקים בסימנס בעלת ה' בעולם תעמוד לא מנחו לשחיטה. דלא מנחו רק מה דהוי הפסול בע"ס לא מה דהוי הפסול ממנת ד"א. אך זה תמי' לי בש"ס דזבחים למה לא קאמר מה ליושב שכן פסול בעומר וזילית ואיך כל הני דבעינן בהו עמידה ובעומר מן התורה בקמה בקומה וז"ע. והנה לרינא נראה לי דביעבר כשר בישיבה ומניחא בשעת הדחק כשר אפי' לכתלה דכל שעת הדחק דביעבר דמי. ומכ"ש בעופות שאחו בידו ודאי ליכא חשש. ויפה עשה השומע בזה דברי ידו וכו' :

תשובה פח

נשאלתי במעשה שכל לירי בראש של עוף שהי' הגרנת מחתך לשיטת חלק הגרנת של לך הראש הי' מחובר עם הושט כדרכו רק הי' עקור מתקומו בראש ובמקום שדרכו להיות מחובר הוי שמוט. ולא נודע אם נעשה זה קודם שחיטה או אח"כ והאשה אומרת שלא משמשה שם ביד כלל ושאלו לזכור והשיב שאינו זוכר מזה שאלתה עשה" שחוט הרבה עופות ואינו זוכר ממנו וגם אינו זוכר אם תקף אגודל. רק שלפי דעתו הוא בטוח שלא הוליא העוף בלי תקיפת אגודל להבין אם נשמט, ושאלתי מה דינו של העוף בזה :

וזה אשר השבתי. הנה מה דנשמט הסימן זה אינו רחיה כלל שלא הי' שמוטה ממייס. כיון דק"ל אפשר הוא לשחוט אפי' בשמוטה. וכן משמעות העוש"ע וכל הפוסקים דאין רחיה משחיטת הקנה דלא הי' שמוטה מכבר. ולמסור על מה שדרכו השוחט לתקוף אגודל, הנה אם הי' עוף אחר ושכח אם תקף אגודל או לא, הי' נראה דאין לסמוך בזה לומר דנמסרתא עשה כהונן ובדק חסד דהרי על מה דלאמרין רוב מלויין אכל שחיטה מומחין הם תמה הראש"ש בפק"ד חולוין ינמא סמוך מיעוטא לחוקה דחוקת איסור רק דתירץ דזה הוי מיעוטא דמיעוטא. אי"כ י"ל דוקא ברוב מלויין אכל שחיטה חמירין כן, אבל לבדוק אם הי' שמוטה הרי דעת הש"ע שבהג"ת רמ"א בסי' כ"ה דאין חיוב לבדוק אחר שמוטה, אך דעת הש"ך שם דחיוב לבדוק אחר זה וכן נהגו השוחטים עכשיו. אי"כ עכ"פ לא חלים חוקה זו לומר דודאי עשה כהונן ובדק חסד. ומ"ש הש"ע סי' כ"ד סעי' י"ז בהג"ה"ה דהשוחט נאמן לומר שלא הי' שמוטה היינו"אם יודע כן בצירור לא מן הסתם. ועוד אף ברוב מלויין דמהני היינו רק אם אין ריעותא לפנינו אבל כן ריעותא לפנינו דזה הסימן שמוט כפת ואין דבר לתלות בו דנעשה אחר שחיטה, אי"כ הוי כאן חוקת איסור דמעיקרא והרי לפניך והוי חוקת השוחט חדא במקום תרמי דלא מהני וכמו במקוה. ועדיף מנייה דהתם מקוה חירע אדם לא אחרע וכאן נוף העוף אחרע והוי חדא במקום תרמי. וכן אמת ד"ל דבזה ליכא חוקת איסור דאי"כ הוי לריך דביעבר לבדוק אחר שחיטה ולמה אי"ל לבדוק דביעבר בע"כ כמ"ש הש"ך בסי' כ"ה דבהמה לאו בחוקת שנקרו הסימנים קיימא ואינו דומה לאם לא רחיה שחמנו רובן. דהתם בהמה בחייה בחוקת איסור שומדת, אי"כ משמעת דבזה ליכא חוקה זו כלל, אי"כ ליכא תרמי לריעותא. אך אמת"ל לא הונח בזה חדא דנכח שבט דשכיח הוי להיות שמוטה בעת שחיטה אי"כ נתיב דביעבר בסתם אין לחוש היינו"אם ליכא ריעותא, אבל אם נראה לנו ריעותא ובע"כ דנעקר הסימן רק דספק חירמי, וכיון דק"ל חולין בפלוגין בין להקל בין להחמיר חולין בנידוי דשכיח, אי"כ הי' אחר שחיטה אין מקום לתלות ובשעת שחיטה שכיח הוא ואי"כ תלין בנידוי דשכיח ועוד דבע"כ לריך להבין כונת הש"ך דהרי אם היה הסימן שמוט אין כאלו שחיטה דאין שחיטת שמוטה שחיטה והוי נבלה אי"כ גם כאן יש חוקת איסור שאינו זכוח, רק כונת הש"ך דכאם לא נשמחו רובן הוי חוקת שאינו זכוח, ולקולא ליכא חוקה. אבל בשמוטה יש נתי חוקה להיפוך בחוקת שלא נעקרו הסימנים דבהמה בחייה בחוקת שלא נעקרו קיימא. וסלק חוקה נגד חוקה ושוב חמירין נשמט

הסובין ועשה לו דרך ולא חתכן זה הוי תלי' רחוקה, ולכן מתפקק בזה הפת"מ אבל בחבן כנמלא רק בצד אחר אם נחוש שמתך החבן לריך לומר שהיה עוד תקום גם בצד השני ונמחק ונאבד, זה הוי להחזיק ריעותא במקום וללא מחזיקין ריעותא שהיה החבן יותר ארוך ונמחק, דאין להחזיק ריעותא יותר ממה שהוא לפניו וכמ"ש ביו"ד סי' י"ח לעיניו שיעור סמיך וכמה דוכתי, משא"כ כנמלא בשני לרדי הסבין חבן אי"כ חזין לפניו ב' חתיכות חבן אי"כ הרי חזין דס"ס נמחק לכן משיטין שמה גם בשעת שחיטה מחכו. גם כיון דיש דיעות דגם בעוף הוי שיעור לשהייה ובעיניו שיעור אי"כ הוי ס"ס ולהקל, לכן נראה דיפה הורה השוחט דהעוף מותר, ומה שרחה מדברי ר"מ דזה הוי ריעותא מה שראש א"י קר, לדעתא דין בזה ריעותא יותר ממש הוי שני הדרים שווים דמה תאמר, דלכן הוי ראש א"י קר. דנמחק ע"י הסבין אינו אומר להיפוך לריך ריעו אם הי' נמחק גם בצד השני היה נמחק. ומדנשא"ר לך השני מוכח דלא נמחק עתה רק דכן היה נבלע ולכן הוי רחיה להיפוך ובע"כ לא גרע ולכן העוף כשר. ובנדון מה שהוא זקן והרי הוא כבן שבעים שנה זה ודאי תמא. ובפרט מה שהוא שומט ע"י הכביל זה ודאי לא יתכן, ועיין במג"א הי"פ סי' תל"ב דנגד חלון דיש בו זכוכית ודאי אין לבדוק ומוכח דע"י זכוכית לא נדון כחבוקה, ואי"כ הי"ג בשחיטה כיון דבעיניו אור שהיה דומה לחבוקה לא מנהי ע"י בריל. אך לא אדון אנכי בזה. כי זה מוטל על הרבנים הסמוכים דגם לתקן המעוות. וזו"ל אין להאריך דברי ידו וכו' :

תשובה פו

לק"ק ברעסטיצקע להרב מ"ה יוסף חיים נ"י.

הנה דבר שאלתו קבלתי אמש, והנני להשיבו על נוף הדין. הנה ע"ד שאלתו בעוף שהיה לו גרר על האוורא ולא הספיקו לבדוק מעבר השני עד שקרע האוורא, הנה יפה הורה בזה להמיר כי מה שכתב טע"ס דבפוף אין שייך נמחק ח"י העור כבר מבורר בחיבורי טוב ע"ס שהחוש מעיר להיפך וכיון דאפשר שלא יהיה מעבר לעבר, אי"כ נהי דק"ל כל מקום שהריך בדיקה אם נאבד בלי בדיקה ערפה היינו"אם הריעותא בחותם אבר דהטרפות מזרו, אבל במה שאין הטרפות נמרו רק מנח חשש שמה הויק לאבר אחר, בזה לא מחזיקין ריעותא מעבר לעבר. ואף להתמחירין כנמלא ריעותא בנוף העוף וספק ע"י חולי או ע"י קוץ. היינו כיון דע"כ יקבץ על החלל הוי כוורא על ואוליין בחר השכיח יותר להיות ע"י קוץ מע"י חולי. אבל בספק אם יקבץ כל העור ואי"כ אפשר דלא נכנס כלל לתוך חלל האוורא הוי ברי ספק על דמותא אף דרריסה שכיח יותר, גם י"ל דוקא יקבץ לחלל העוף שכיח יותר ע"י קוץ מע"י חולי אבל בגרר על האוורא י"ל דלא ע"י קוץ ולא ע"י חולי רק דרך העופות ששעת אכילה מנשכין וא"ז ומזה נעשה הגרר ומ"מ פה העוף אינו דומה לקוץ להיות נכנס לפנים להיות יקבץ גם הושט לכן בזה לכ"ע מותר. ויותר אין להאריך דברי ידו וכו' :

תשובה פז

להרב מהרומ"ב.

הנה ע"ד שאלתו שחוט שהיה חולה על רגלו ולא היה יכול לעמוד ושחט עופות בישיבה. ולאוהו עליו מנח דברי הפת"מ בסי' כ"ד בשפ"ד אות ו' בשם הכה"ג. הנה בנוף הדין נראה היטב דיבר ר"מ דיש לחלק בין בהמות לעופות. דבהמה תמונה על הארץ קשה להיות שוחט בישיבה בלי דרסה, אבל עוף דאחזו בידו מה לי עומד מה לי יושב והיטב אשר דיבר ר"מ בזה, אך מ"ש ר"מ רחיה מן הש"ס ממה דלא מוקין בפק"ד חולין הכל שוחטין הכל עומדין אפי' מתמוכין, אבל יושב לא ישחוט ואם שחט ואמר ברי לי שלא דרסתי כשרה. זה אינו נראה. דנהי דבעלמא יש עניינים דסמיכה בישיבה. היינו דוקא בדברים דשיבה פוסל מזר עמנו דהוי גז"ה כזו סמיכה נמי בישיבה. אבל בשחיטה אין הפסול מזר ע"ס הישיבה רק מנח המעשה דבישיבה אי"כ לפעול פסולתו בקלות וגם חשש דרסה. בזה תינה יושב אבל עומד רק דסומך עמנו בזה י"ל דבזה ליכא חשש דרסה והיינו עומד. וכן אמת דלפי ה"ל דיש לחלק בין עוף לבהמה הריס קשה דהו"ל לתרץ כן דהכל שוחטין אפילו יושבין במה דברים אמורים בעוף אבל בהמה לא יושב וכו' או הו"ל לומר דכ"א בחמיק הנשחט בידו אבל אם מונח ע"י קרקע לא ישחוט

נשחטה הותרה. וא"כ תינה אם לא חזינו עקורין לפנינו אבל אם הם עקורין לפנינו הדר אמרינן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת מה אחרת נוקמת אחזקה דבהמה בחזקת שלא נעקרו הסמימנים דהרי עקורין לפיך וכמו דאמרינן במקוה, והכל גוף העוף אחרת והוי חדא בחזקת חרתי. מיהו בזה היה אפשר לומר דלנערף לזה חזקת השומע דמן הסתם עשה כהוגן ובדק תחלה ומנערף בהרי חזקת הסמימנים שאינן עקורין. והוי חרתי נגד חרתי, מיהו אף אם הוי ספק השקול כיון דהיכא ריעותא אסור מספק תורה לחומרא. ובפרט דזה שכיח יותר. ועוד אפשר ללא שייך חזקה כהוגן בדבר דהיכא למיחש לשכחה, דים לחוש שמא יבא מלכודק אחר זה. ועיין כיוצא בו בחומ"ט סי' מ"א בסמ"ע נבי שריף לכתוב שערקו עשר הרשעין וכו' שכתב אע"פ דלא חיישינן לב"ד טועין לשכחה חיישינן וכו' משמע דכל היכי דים לחוש לשכחה לא שייך לומר חזקה על הב"ד עשו כהוגן, ונהי דהש"ך שם חולק וס"ל דאף בכה"ג לא חיישינן לב"ד טועין היינו דוקא בב"ד כיון דתלתא נינהו כל חד מדרב לחבריה. ולא שכיח הוא שכל שלשתן ישכחו העינין, אבל בשומע דייחיד הוא יש לחוש לשכחה ולמעט בפלוגתא עדיף. והן אמת ד"ל סברא להיפוך דדוקא הסם דלשוו הב"ד מורגלין לעשות דבר כזה הלא נתמקט עטרו מלמא דלא שכיחא הוא לכך חיישינן לשכחה. אבל כאן השומע מורגל לעשות כן שכיחא אחר השמיטה יפקח הגדול. א"כ כיון דהוא דורגל בכ"י י"ל דסריכיה נקט ופתי. כמו דאמרינן בק"מ דלס פתח למען ירבו ימיכם סרכא נקט ופתי. וכן כתב הט"ז ביו"ד סי' ס"ט לענין מליחת הכשר יע"ש, מיהו נראה דלינו דומה ללא אמרינן סרכא נקט ופתי וחתא רק באם תחיל לעשות אחריו מעשה כמו האם דפתח למען ירבו באם תחיל עכבר התחיל להכתשכל ואז אמרינן דסרכא נקט ופתי ולא ה"י מעמיירו לבשל רק אם עשה מעשה הקודם לו. אבל אם לא עשה מעשה אחרת השייך אחר מעשה זו לא אמרינן סרכא נקט ופתי, רק חיישינן לשכחה. ונכ"ש אם ה"י דוקא אז והרבה באים לשמוע. וזה דוקא את זה בודאי יש לחוש שמתוך הדמק והרעש שכן לבדוק. וכיון דיש ריעותא לפנינו ואין תלחת שנעשה אחר שמיטה. ובפרט דקודם שמיטה שכיח טפי נראה דהעוף טרפה כנלפע"ד ברור ונכון לדינא. ואין לדמות זה למה דאמרינן חזקה על טבח שאינו מניחא מת"י דבר שאינו מתוקן. מדה דכאן בדיעבד כשר בלא בדיקה. ואינו דבר שאינו מתוקן כל כך ועוד דהתם ליכא ריעותא לפנינו וכאן נולד ריעותא והרי לפניך. ודו"ק היטב :

תשובה פח

בסי' כ"ה סעי' א' ואם לא ראה שרובן שחומים אסור.

ראיתי בחמורנים שהאריכו בדין זה אם הוי ודאי נבלה או ספק או חומרא מדרבנן והסב"ש העלה כיון דנמכ חזקה דמעיקרא קאמינא עלה לכך אסורה ממוס נבלה ואינה מעמאה והוא דבשלמא לדידן ודאי נבלה היא אף חזקה מעמאה והוא דבשלמא לדידן דש"ס ספיר ולא לדידן. ולכאורה קשה למה בסמימנים חיישינן שמא לא נשחטו רובן ובגיד הגשה לדעת הראב"ד והטור אמרינן בני שניק ווא"י אם השלים יקורו אמרינן דמשחמא השלים יקורו ולמה לא ינמא גם כאן דמשחמא השלים שמיטתו, ואין לומר דמוקמינן אחזקה דמעיקרא א"כ גם התם ינמא כן דהרי היה בחזקת שאינו מנוקף. אך לק"מ דהתם אטו בעינן שיהי' הניקור כאחד. הרי רש"י לנקר מדה חדא. לכך אמרינן דמשחמא לא הלך לו משס ולא הייסו עד שבדק וראה אם נשאר והשלים יקורו. אבל בשמיטה דשהייה פסולה ובעינן שיהיה נשטח כחבר א"כ זה אינו בידו לגמור שמיטתו בפעם אחת, ואולי אז ולא עלתה בידו לשמור כהוגן ולא נשחטו ממש ושוב אינו בידו לשחוט א"כ ולגמור כשרואה שלא נשחטו רובן דהרי הוי שהייה בשמיטה ופסולה. וא"כ אי"ש לדינא דש"ס דבעינן דוקא שיעור שהי' ובלא"ה כשרה. ולכך נראה דבהמה דשיטור שהייה שלה מרובה א"כ אמרינן כמו בניקור משחמא בדק חזקה אם נשחטו רובו. ואם לא נשחטו עדיין בידו לגמור וגמרו, לכך הוי רק פסול דרבנן. מנה חומרא בעלמא, או אף אי ינמא לחסור מנה דבחזקת איסור עומדת. וינמא להלך בין סך חזקה חזקה יקור דהתם לא נקרא אחזקה איסורא וכמ"ס הט"ז בס' קכ"ז יע"ש, דים כיון דלא שייך לחוסרה רק מנה חזקה אינו רחוי לחזקה בחזקת שלא נשחט. דאדרבא כיון דמנה בידו לתקן והוא לתחיל כבר לעשותו מתחבר דגמור כהלכתו ואין צוה חזקה ללא נעשה מעשה רק חזקה איסור. לכך א"ש דיו. של התב"ש דכמה דה"י דיו מעיקרא כן יקום ולא יותר לעומתא :

אבל בעוף להסבירם דאף לדינא דש"ס שהייתו מועטת מאוד. ומכ"ש לדידן בין בעוף ובין בהמה שהייה כ"ס פוסל א"כ חזקה אם נטל הסכין מן הלוואר שוב אין בידו לתקן דאף דהוי חומרא מדרבנן בעלמא מ"מ כיון שמיך סוף כבר יהיה אסור למה ליה לתקן, ואף דיהיה י"מ לעמא וכדומה מ"מ מזה אין רחיה דגמור הדבר. דבשלמא בניקור אמרינן כיון דירד לתקן לא הוליא עד שגמר כפי כוונתו ומקנו. אבל כאן חזקה שמיטתו היה הכונה לאכילה ובה לא נפקינן מחשבתו ונאסרה. שוב אין רחיה אם עשה א"כ - לתקנו מיד דבר אחר שלא תלינן שנתכוון אליו תחלה, ולכך ש"י לומר כיון דכל דבר תלינן בחזקה שלא נעשה כמו בתנאי ודק חלוק בין קוס עשה לנא"מ, כן ה"י כיון דלשחוט תחלה רוב הסמימין חזקה אין בידו. ואין ממה שהתחיל לעשות הוכחה שגמר כן. כיון דלא הוי בידו. לכך שוב הוי כאלו היה לנו ספק מעיקרא אם נעשה או לא תלינן בחזקה שלא נעשה לכך הוי כודאי נבלה, ואף עממא כיון דלאו מנה חזקה איסור דמעיקרא תחילתא פלה. דהא הוי שייך סברת התב"ש דבטומאה לא היתה כן מעיקרא. אבל אין חמיצה עלה בחזקה שלא נעשה שכל מה שלא נחברר לנו שנעשה תלינן בחזקת שלא נעשה. ולא נשחטו רובן. לכך הוי ככרור לנו כן והוי נבלה ודאי ומעמא במשא. לכך לדידן הוי ודאי נבלה ומעמא בין בעוף בין בהמה ולדינא דש"ס שאני דהיה בידו לגמרו. כן נלפע"ד נכון וברור :

ורגלה מה שהקפתי לעיל סם כתבתי בקולור וכאן אבאר יותר. והנה באמת הריב רמ"א פסק לקמן בסי' ס"ה בשם הר"ן דלא לא ידעינן שהשלים יקורו חיישינן דלמא לא השלים היקור יע"ש, אך באמת אין דין זה מוסכם אף שערב הביאו סתם. דהמעין בלשון הר"ן עלמו בפ' ג"ה מוכח דהוא כבא לחלוק על הראב"ד דמלשון הראב"ד והרשב"א מוכח דס"ל דאף בסתם אם ינקר והלך לו כשר ולא חיישינן שמא לא השלים רק דהר"ן חולק עליו יע"ש, וכן נמי מורה לשון הטור יותר וז"ל שכל ירך היואל מתחת יד ישראל מתוכת כבד שמתחבין מנקרי בשר היא בחזקת שיעטל גידה הלך כן שרף מעלמא וייקור והלך לו וכו'. והנה מלשון זה משמע שכל שרפינו רק שיהי מתוכת כדרך שמתחבין מנקרי בשר לא חיישינן כלל שמא לא השלים, רק תלינן שהשלים ופלה כדברי הר"ן רק דהר"ן הוי כחולק בזה. ובאמת זה תליא דהטעמים שהיו ליתן ירך חסונה לגוי בפני ישראל ולהסבירם דהטעם הוא מנה גניבת דעת שאסור לגנוב דעת נכרי שסובר שישיראל טרם לתקנה וליעול גידה לכך בזה י"ל כסדרת הר"ן דהיכי דלא ידעינן שהשלים יקורו חיישינן שמא לא השלים. ומה דאסור לתנה לנכרי לפני ישראל, היינו מנה דיסבור שישיראל כיון דחסור לגנוב דעתו של נכרי אם לא נעל ממש כל הגיד הוי כגנוב דעת הנכרי ולכך יסבור שהשלים ממש ולכך אסור. וזה יהיה שיטת הר"ן וכן מפרש באמת הר"ן וכמ"ס הט"ז בשמו. אבל לפי הטעם שכתבו הפוסקים והטור דכל ירך היואל מת"י ישראל כשהוא חסונה בחזקת שיעטל גידה ואין הטעם מנה גניבת דעת. כלל, אז אין לומר דהטעם מנה דהרואה יעשה כן ויסבור שיעטל גידה ושפשיא לשמוך ע"ז אף שאין לדידן כן דל"כ היאך יליף מניה הטור למי שהלך ווא"י אם הוא בקי בניקור. אלא ודאי דס"ל דמן הדין רשאי למנוך שרואה יואל חסונה מיד ישראל. א"כ בע"כ דס"ל דלא חיישינן שמא לא השלים הניקור וחולק על הר"ן א"כ א"ש מ"ש לעיל לפי שיטת הראב"ד והרשב"א והטור לפי שיטת הקפתי שפיר. ואף לדעת הר"ן דס"ל חיישינן שמא לא השלים היינו רק בניקור שצריך שהייה וזמן מרובה לכך יתכן שעדיין לא השלים ובס' הוי מלמא דעריחא טובא. אבל בני שמיטת סמימנים דהוי מלמא דלא עריחא כ"כ, ויפשה בניקור אטו בו לבד תלוי ויתכן שהיום מנקר הוא הח"י ומכר עשה שני ח"י האמר. אבל בשמיטה לדידן להיות נעשה יחד בני שהייה מרובה דפסול לבי"ע י"ל ודאי הבא לשחוט רואה לגמור הדבר כהוגן וחזקה שהשלים שמיטתו ובפרט דהוי דבר קל ובלי ערעא זולת הטעם שכתבנו שם לעיל יע"ש ודו"ק :

תשובה צ

לס' ב"ז סעיף א'.

הנה נשאלתי לפני"ש דהיכא דלא נשחטו כראוי אסור לומר נכרי על בני מעיים. וא"כ למה מנהיגו בעופות הגטרפינן מתמת נקובת הושט, וכן באוזות שמלעיטין וטרפו מתמת נקובת הושט. היאך אנו מוריס למכור לנכרי עס הבני מעיים. ואין לומר שאנו סומכין על הפר"מ הלא התב"ש חולק עליו

עליו ולמה לא נחוש לדבריו וכו'. ואח"כ כתבלי עוד החכם השואל די"ל דספק לא נאמר לבני נח :

יורה אשר השבתי לו. הגה לפוס רהיטא גם בדעתי עלה לומר כן דספק איסור לא שייך בבני נח. בפרט לשטת הרמב"ם דספק חירה לחומרא או רק מדרבנן, ורבנן לא תיקון רק לישראל ולא לבני נח. אך בזמנת הא לימא היו דהוי בחזקת איסור אמת'ה והרי זה ודאי אסור מן התורה בלחזוק איסור'ה. וא"כ כיון דהוי מן התורה נראה דאף לנכרי אסור דאטו ספק איסור לחומרא הוי מלוה בפ"ע דנאמר שלישראל נאמרה ולא לבני נח הרי זה אינו מלוה בפ"ע דראן אמרינן כיון דאם הי' איסור היה אסור לו השתא דלא ידעין נתי אסור משפטי שמו אסור הוא וא"כ גם בבני נח הוי כן, ואדרבא חזינן דבני נח בזמנות שלהם חמור דינן משל ישראל. דבהם אזהרתן זו היא ניתקן. ולא נאמרו שיעורין להם ושאר חומרות שיש בהם במידי דשייכי בנווה, ועוד הרי האריכו הפוסקים בדיון אבר הגשבר דאסור מנח מלוה פרישה אם נאמרו לנכרי או לא, ומה שמשמע אף כמה שפוי גוף האיסור דרבנן שרומה לאמת'ה יש לאוסרו לבני נח מנ"ס ספק אמת'ה של תורה דראוי סיהיה אסור להוסיטו לבני נח. וטעם הטובלס המקילין הנה בזמנת הפת"מ הריגושה. ועיקר טעם הדבר נראה כיון רודאי ודאי נבלה בשמיטה זוהרין השולס שלא למכור לנכרי הב"ס. אך מה דהוי מלתא דלא שפיהא ליהוית נחבילה בשמיטה, ואף אם אירע שחור ועמך ונכר יוכל כזה לא שייך בזה מנהג. ובזמנת לא יפה עשה רק עיקר הוי באס אירע כך ריעותא בשמיטה וכל הריעותא בשמיטה הוי רק חומרא, או ספק בשמיטה הוי. וכיון דהוי מנח ספק א"כ הרי משמע מדברי הפת"מ דמה דלא קי"ל כר"ל דבני מעיים לאו כמנמי בדקולא דמיא, הוי רק מנח ספק. אבל לעולם יוכל להיות כר"ל וספיקא הוי, א"כ לענין מכירה לנכרי הוי ס"ס דלמא הוא מותר לנכרי ואח"ל אסור דלמא הלכה כר"ל דבני מעיים לאו כמנמי בדקולא דמיא, וא"כ שוב לא הוי אמת'ה. וא"כ הוי ס"ס ומותר לנכרי. ואף להסבורים דס"ס בלחזוק איסור'ה לא מהני מ"מ נראה דלמכור לנכרי אין להחמיר בכה"כ. ובפרט דנראה בשלמא לישראל עלמנו כיון דבחייה אסורה משום אמת'ה לכך אמרינן דכל ספק בשמיטה אסור מנח בלחזוק איסור אמת'ה או בחזקת שאינו זבוחה עומדת לכל חד כדאית ליה, אבל למכור לנכרי אין דקודס שמיטה היתה מותר למכור לנכרי רק ע"י השמיטה וולד לנו ספק או מותר למכור לנכרי. א"כ אדרבא עד הנה הוי בחזקת היתר למכור לנכרי רק ע"י השמיטה או באיס לאסור למכור לכך אדרבא בחזקת היתר עומד למכור כבחתלה והוי ס"ס בשדי חזקת היתר דמהני נגד חזקת איסור, ובפרט בזמנת קי"ל נשטטה הותרה. רק היכי דלחייב ריעותא מעיים כתבו הפוסקים דלא אמרינן נשטטה הותרה, וכן היכי דולדל הספק בענין השמיטה לא אמרינן נשטטה הותרה. אבל לענין למכור לנכרי דכל זמן שלא הי' נחזק רוב הסימנים היה מותר למכור לנכרי דהוי כמו עוף חי דמותר למכור לנכרי ואימתי נחשבו כמאל דמנמי בדקולא רק אחד שנשטטו רובן. א"כ לענין חשש איסור מכירה לנכרי לא וולד לנו ספק אם הוי שמיטה או לא רק אחד שנשטטו רובן וולד הספק לנו אם הוי שמיטה ומותר למכור לנכרי או אינו שמיטה ואסור למכרה לנכרי דהוי אמת'ה. א"כ לענין זה לא הוי הריעותא רק לאחר שמיטת הרוב. שוב אמרינן נשטטה הותרה ולא חיישינן שמה לא הוי שמיטה לענין זה. ולכך כיון דלשטטה הותרה, ובפרט דלאן מנ"ס קודם שנשטט רובן ליכא חשש איסור מכירה לנכרי דליכא בזה אמת'ה. ולאחרי שנשטטו רובן שוב נשטטה הותרה, לכך כיון דליכא מנ"ס בודאי אמרינן נשטטה הותרה. ואחרי סמנינן למכור לנכרי באס אירע איזה ספק בשמיטה. ובפרט כיון דליכא ס"ס ב"כ. אבל ודאי בנתגבלה בשמיטה אסור למכור לבני מעיים לנכרי כנלפ"ד :

אמרינן דבזמנת הא דלמנוה ליתן הקיבה לכהן הוי רק להאכל למכרו. והרי ראשית הנו אינו דבר מאכל וניתן לכהן והוי להאכלו. א"כ ה"כ הרי עכ"פ בהגהה יהי' מותר וקדושה אין במתנות הכוהה, א"כ ימנו לכהן כדי למכרו ויקבל דמיו. ועוד במליקה עלמנה יש בני מעיים וא"כ כיון דבני מעיים כמנמי בדקולא דמיא אף במליקה נעשה קורקבן ובני מעיים כמנמי בדקולא. ומ"מ משמע שהכל הותר לכהנים. א"כ אם ימא כיון דהותר מליקה לבנייהו לא שייך בהו נבלות וטרפות באמת לא שייך בהו איסור אמת'ה ב"כ. כיון דהותר להו הבני מעיים דמליקה. אבל כיון דגלי קרא דנבלה וטרפה אסור להו ולא יליפין ממליקה ה"ה דלמ"ה אסור בהו. ולא הולך קרא לפרש דלמ"ה אסור בהו דבזמנת שרר אמת'ה לא הוי אפשר ללמוד דמליקה רק לענין בני מעיים הי' אפשר ללמוד דבני מעיים מותרין לכהן כמו נבלה וטרפה, והשתא דלמי האמת שייך בהו שמיטה. א"כ שוב בזמנת מותר להו הבני מעיים. ושאר אמת'ה לא הוי ראייה ממליקה די"ל דשאני בני מעיים מאמת'ה ממש דודאי יש לחלק ביניהם, לכך לא הולך לפרש כלל דלמ"ה אסור ככהנים. ועוד נלפ"ד די"ל הא דאמרינן דה"א דנבלות וטרפות לא שייך בכהנים רק בקדשים כיון דעיקר הלימוד הוי מנח דהותר במליקה והתם קדשים הוי. לכך אפשר לומר דאם בהמת קדשים נתגבלה או נטרפה מותרת לכהנים. דמ"מ בקרבנות שמיטה הוי בעבור יורך מוצח שלמוצה הוי עבודתו דרך שמיטה. כמו שאר עבודות הותרה וזריקה כן א"כ שמיטה הוי זה עבודה למזבח. אבל עבור אכילת כהנים היה מותר אף נבלה וטרפה דקדשים וראיה שהרי גבי מליקה בדבר דלא הוי דרך שמיטתו רק דרך מליקה מותר לכהנים, והיה מוכח מה דמלך הכהנים לא הוי קפידא בשמיטה או לא. רק מלך העבודה הוי קפידא. א"כ ה"א לכהנים מותר בקדשים נבלות וטרפות כמו במליקה. ולכך קמ"ל נבלה וטרפה לא יאכלו הכהנים של קדשים אבל של חולין ודאי המה בכלל זבוחת. ולא היינו עושין בזה מעולם דשאני אכילת קדשים דהוי מלוה. ושייך רק לכהנים לבד ולא לזרים אבל בחולין דהוי רשות וכהן זור שוין בו. בודאי בני שמיטה כמו זור ולא היינו עושין בזה מעולם. ואין ראייה מנתינת הקיבה כלל וא"כ נלפ"ד נכון :

יעיין

בט"ז שהאריך באם נשברה מפרקת בלי החוט אף טרפה אינו ייע"ש. והנה מלאמי כעת דרוח בנמות דף וזו ע"א בפרש"י ד"ה מליקה טרפה לכתחלה דחות שדרה ומפרקת וכו' משמע דוקא בחזק שדרה ומפרקת או וטרפה ולא במפרקת לבד. ונהי דבחוט לבד טרפה נקט נמי ומפרקת כמ"ש הט"ז שם בפירוט תקום אחד כעין זה אבל אם בכל אחד די לטרפות לא הי' נקט רש"י מריוויהו וא"ש. מיהו מפרש"י אין ראוי דגם בחולין במקומו פרש"י כן ועיקר כוונת הט"ז להוכיח כן מן ה"ס דהלכתא כרש"י יע"ש בדבריו ודוק :

תשובה צא

לק"ק ברע"ס טצ"ק דהרב מו"ה יוסף חיים נ"י.

הנה

ע"ד שאלתו וז"ל שנאלתי מהשו"ב דפה"ק דשטע בזהמה מסוכנת. ובזמנת השמיטה כשכסה בזבחה מעט ולא נשך רק עד קודם כלות השמיטה בחזון דהוי נבלה. ובמספקתי אם מותרין הבני מעיים למכור לנכרי משמע אמת'ה לדעת התב"ש דס"ל דמנמי בדקולא דמיא. רק דבשמיטה שפרה מנח מי איכא מידי מותרין למכור לנכרי. והיכא דלפסלה בשמיטה לא שייך זה וא"כ נאמר לנכרי משום אמת'ה עכ"ל שאלתו.

והנה

ר"מ האריך קצת דרך לפלול ואין דרבי להשיב על פלפול והיני מתעסק לו מ"ס באיך הזה בענין זה : והנה מ"ס ר"מ בירורין ז"ל דהוי ס"ס שמה לאו כמנמי בדקולא דמיא כהפוסקים דס"ל כן ושם כבר נתנה ההגמה קודם שנחזק הקנה בזה יפה אמר. ומה שחשש ר"מ דהוי נגד החזקה נראה דראי כיון דעכ"פ היתה מסוכנת א"כ אחרת חזקה חי' דירה כיון דהיא עומדת למוח דהוא מסוכנת ואינו לכך דאליס לספק בשמיטה דשם אם לא הוי שחטו הי' חי' כמה וכמה חזקת איסור אמת'ה. גם לדעת התוס' י"ל כיון דהתחיל לשחוט כבר אחרת חזקת אמת'ה שהי' מתה בלא"ה אף שלא הי' נומר השמיטה, רק חזקת איסור הוי שאינו זבוחה וזה לא אחרת כל כך דלא הי' עומד להיות זבוח ממילא ומחוסר מעשה, אבל חזקת אמת'ה כיון שהי' עומד למות ממילא אחרת חזקת אמת'ה. ובפרט כיון דהשתא כבר מתה הבהמה א"כ הדי לפיך וראוי ליתך בתר השתא מל"א חמרת דחזקה דמעיקרא הוי לסיפוך הדי אחרת כיון דהיתה מסוכנת. ועוד נראה לי לנרף היתר בזה דכן אמת'ה פרש"י

שרש"י כתב בחולין דף ל"ב ע"ב והביאו ר"מ במכתבו והוא ברש"י שם ד"ה אבל בני מעיים לא כתב רש"י לעולם דרך הקנה לישחט תחלה לפי שהוא סמוך לעור והושט סמוך למפרקה. והנה מה שרש"י היינו דהוי קשה לו למה קמ"ל רשב"ל דין שלו בשחט הקנה ויזקקה הריאה הו"ל למנקט להיפוך בשחט הושט ויזקקו בני מעיים. ולכן כתב רש"י דהקנה נשחט תחלה, ח"כ בשעת שחיטת הושט כבר נשחטו הקנה תחלה וכבר הוכשר לגמרי לכך נקט בשחט הקנה ויזקקה הריאה. ולפ"ז נראה דהיינו דוקא רוב הקנה נשחט תחלה קודם רוב הושט אבל מ"מ נגמר שחיטת הקנה זה יתכן להיות אחר שחיטת רוב הושט, ולפ"ז י"ל דבשעת שחיטת רוב הושט ה"י עדיין הקנה מחובר במעיטו, ולא נחשב כמאן דגממי בדיוקולא. וזו אמת שרש"י כתב שם בד"ה אלמא כיון דריאה תלויה בקנה וכו' כיון דרובא נפסקת דלא פסוקת הגרברת ברובא הוא הו"ל כמאן דגממי בדיוקולא מ"מ י"ל היינו לישראל. דבישראל כיון דבשחיטה הלכתא גמירי לה דרובא ככולה, לכך ה"ג בפסוקת הגרברת הוי נמי רובו ככולו. אבל בנכרי דלא שייך בו דין שחיטה לא שייך בו רובו ככולו. ונחשב עדיין מחובר אם המעיטו הקנה לא נחתך, וריאה דהרי מפורש בחולין דף קכ"ז ע"ב בחבר ובשר המדולדלין דפריך שם. אי חין מעלין ארוכה עומאת נבלה נמי ליטמו ומשני לעולם דחין מעלין ארוכה ושאינו עומאת נבלה דרמחנא אחר כי יפול עד שיפול ועיין בחומ"ס שם שכתבו דטומאת נבלה לאו דוקא ר"ח עומאת ח"מ"ה, ח"כ מוכח דאף ח"מ"ה לא הוי עד שיפול. ח"כ מוכח דאיו נחשב פירש עד אם פירש כולו וא"כ י"ל ה"ה בחבר מן החרין כן. ואף דבש"ע ס' ח"כ מפורש בחבר המדולדל שייך ב' איסורי ח"מ"ה היינו לישראל דביה הוי רובו ככולו אבל לא גבי נכרי לדידיה לא אמרינן רובו ככולו, ה"ל לישראל כי לומר היינו דוקא בחבר המדולדל היינו מטעם כאן ומטעם כאן דזה גרע מאס ה"ו במקום אחד כמ"ש ביו"ד ה' שחיטה ס' כ"ד סעיף ט"ו. וא"כ י"ל דוקא בחבר המדולדל אם איו יכול לחיות הוי ח"מ"ה אבל בשאר מחובר במקום אחד אף במעיטו לא שייך בו ח"מ"ה רק בסמימיה מכה דהכשר שחיטה הוי ברובו הוי רובו ככולו ח"כ ה"ג לתומרא הוי כן, ולכך הוי כמונח בדיוקולא. אבל לגבי נכרי דלא שייך ביה שחיטה כל דשאר מיעוטו מחובר לא הוי כמאן דגממי בדיוקולא. ונחשב עד שפירש רוב הושט. וכבר ה"י מ"מ א"ו, או דהיתה חיה והוי שחיטה מעליא, לכך בצירוף כל הני ספיקא יש להקל ולמכרו לנכרים. ומ"מ ר"מ לזרף דעת הסבורים דהיכא דחין אסור לו לא שייך לפני עור. חין נראה לזרף דעה דחיה כזו, ומפורש בחומ"ס להיפוך בפ"ק דב"מ דף יוד ע"ב ד"ה כהן דלמיר ישראל קרש לי אשה גרושה. מפורש שם להיפוך י"ע"ש. גם ביו"ד ס' ק"ס בה"ה דאפי"ב ריבית דרבנן הלוה עובר משום לפני עור. והרי שם הלוה הוא נותן ריבית, ואינו מלוה ריבית ואין שייך בתעשה זו שום איסור. וממ"נ אם נאמר כיון דאיכא עכ"פ איסור ריבית ללוה בנשות שלו. ח"כ ה"ג בח"מ"ה הרי איסור ח"מ"ה שייך גם בישראל. ואם נאמר דבר זה אזלינן דחמיתיה זו מותר לישראל, הרי גם הלואה זו מותרת ללוה דאיו מלוה רק לזה ואינו לוקח ריבית. ואם הוי המעוט בידו ה"י מותר להלוות ריבית פ"י שליח לרפת רש"י שהביא הרמ"א בס' ק"ס. וא"כ אף אם הוי בידו וה"י מלווה בחמות שליחות מלווה לא היה לו איסור ולמה שייך בזה לפני עור, גם עיין מה שפנפלו, המלמד לנכרי תורה אם עובר לפני עור ולישראל מותר. ובודאי ליחא להאי מלתא. ולדינא הניי מסכים לו להיתר בזה למכרו לנכרי. והנה שבת ורמימי שטבתי לראות דבבשר דכאשר ובשר המדולדלין לא שייך ביה ח"מ"ה. והנה במקור זה ה"ג ב"ש"ס הובא ב"י ס' ס"ב מפורש דחין זק מנות פרוש בלבד וקרא אסתבחה בפלמא ח"כ והאי דלא שייך זה בנכרי וא"ש דבריו יותר בפוסקי' דכל שמחובר מטעם ית ביה משום ח"מ"ה וז"ב וכוונתו לפס"ד:

תשובה צב

ק"ק טרנאפאל להרהרין מורה מעגריל דרונאמש ג"י.

מאוד שהקיפוני הרבה תשובות נחלוסי מאוד הלכה למעשה ושאלתו אינה למעשה רק לפלפול, ולדינא נע"ד להיפוך דלישראל לא הוי ח"מ"ה וריאה לזה מ"מ"ש בחולין דף ל"ב דקאמר רב אחא בר יעקב ש"מ מדר"ל מומנין ישראל על בני מעיים ואין מומנין נכרי על בני מעיים ולמה קמ"ל בנכרים הוי ליה לומר בישראל נופ"י ש"מ מדר"ל דאם נתבלה בשחיטה אסורין הוי בני מעיים מכה ח"מ"ה לישראל. ונס ע"פ הו"ל לאשמעינן גם בזה ולמה נקט דהין בנכרים גרידא מוכח להדיא דאף לר"ל דהוי כמאן דגממי בדיוקולא היינו רק להקל אבל לתומרא לא נחשב כמאן דגממי בדיוקולא רק כיון דהתורה התירה השחיטה, ואף דבשעת ששחט הושט כבר הוי הריאה כמאן דגממי בדיוקולא אפי"ב השחיטה. מטרתה וולא הוי כמאן דגממי בדיוקולא. ח"כ דלתומרא לא אמרינן כן ח"כ נכ"ש לדידן דלא ק"ל כר"ל. רק אם יזקב הריאה לאחר שחיטת הקנה דטרפה ולא נחשב כמאן דגממי בדיוקולא דחין בזה איסור ח"מ"ה לישראל. ומ"מ ר"מ ב"ש הפמ"ג עיינתי בפמ"ג בס' כ"ז ושם כתב רק דנתבלה ובחן מננה חמיה קודם שמתה בזה אסור מכה ח"מ"ה לישראל אבל ח"כ מ"מ מעיים כל זמן שהם בפנים מותרים משום ח"מ"ה. וטעם הדבר דהרי מפורש בחולין דף ס"ט ע"א גבי הושיע ירו לנוני בהנה והתך מן הטמול וכו' דלמור וליף לה מקרא דחותה שחיטה ולא כשהיא חתוכה משמע זה לא המעיטו גם בזה היה מותר בחבילה רק דהתורה המעיטת או ח"כ מינה אם התך מננה שלא כדרך שחיטה דהוי שלא כמלות התורה אבל אם הוי דרך שחיטה כיון דאם היה נשחט כהונן הוי מותרין הבני מעיים הרי דלחשביה רחמנא לתומרינן ח"כ נ"י דנתבלה מ"מ כמחבורים דמי והמיתה המני להו להיתיר מתיאמור ח"מ"ה. וריאה מה שהביא שם ספר ח"ס שהביא קוסית השואל אף כתיב בבלה או מבור לנכרי דבשעת גם ב"מ בכלל והרי גם נתבלה בשחיטה בכלל ואין מותרין לנכרים. והח"ס מתרץ זה דלכך נאמר לגר אשר בשעריך תחננה ואלכה ובמכור לנכרי לא כתיב ואלכה איכונה דבגר מותר למכור כל פירוש שאכילה ואין לחוש שמה יאכל גם הבני מעיים דהוא קבל עליו שבע מנות וממילא לא יאכל הבני מעיים, אבל לנכרי אסור למכור רק עתה דתלינן דקונהו לשאר דברים עכ"ד. והנה אם כי ר"מ שבוהו לא ניתן להאמר דהוא נגד ש"מ מפורש בפ"ג דפסחים דקאמר שם דבא הכתוב להקדים תחינה דגר למכירה לנכרי משום דגר חתה מלווה להחיותו ואין חתה מלווה להחיותו, ולמה ל"י הא' טעמא הוה ליה למור כן, דגר כיון דליכא חשש שיאכלנו לכך ראונו לעתה לו יותר, אבל בנכרי יש חשש שיאכלנו לכך מקדים תחינה דגר למכירה לנכרי מולא קאמר כן מוכח דאיו כן. והקושיא מעיקרא ליחא ונס ר"מ כתב כן אף אי אבאר מלתא דבעמא יותר: דאדרבה ח"מ"ה מעיים בכלל ח"מ"ה אינן בכלל נבלה. והרי התורה לא אמרה רק דהבני ימכרו לנכרי ולא ח"מ"ה ובני מעיים כיון דהם בכלל ח"מ"ה אינן בכלל נבלה. גם לומר בגר מושב לא שייך חשש אכילה כיון דקיבל עליו שבע מנות גם זה אינו נראה כיון ד"ל נ"י דקבל עליו היינו שלא לאכול ח"מ"ה שפסו לו שהוא ח"מ"ה. אבל שלא לאכול בני מעיים אחר מיתה דהוי כמו דגממי בדיוקולא הרי זה אינו מפורש בכתוב רק מצדדי מחמיה ודאי לא בקי הגר מושב בזה לסמוך עליו בזה. גם לענין הביטול דפשיטא לר"מ דאם יאסר ח"מ"ה דאיו בטל ברוב ובה לא ברירא ל"י דלא מבעיא הבני מעיים דלא הוי דרך אכילתו רק ע"י מעיר י"ל כמו דלענין דבר שבמנין ומהר"ל כיון דאיו נאכל רק ע"י מעייו אינו חשוב, כך י"ל לענין בריה כיון דהוי נמי דק דרבנן ומכא שחיבות בזה דאיו נאכל רק ע"י מעייו בטל הוא, רק גם הריאה נראה נמי דלא הוי בריה כיון דלא הוי שלם והחלק שלד השחיטה לגר הרשע נחתך בפ"ג אינו בריה שלם ובטל. והנה חין גמאי להרקיך ולפי דבריו י"ל דקדוק אחד בחולין דקאמר רב ש"מ מדר"ל מומנין ישראל על בני מעיים ואין מומנין נכרי על בני מעיים והן מומנין ישראל מילתא דפשיטא ומה קמ"ל ומבואר בכמה דוכתי דבני מעיים וריאה מותרין לישראל. אף נראה דקמ"ל אפילו הושיע ירו והולאו לחוץ קודם גמר שחיטה נמי מותרין דהרי לר"ל אפי" מונחם בפנים הוי כמאן דגממי בדיוקולא ומותרין ח"כ ה"ס בהוליאן לחוץ קודם גמר שחיטה נמי מותרין. מיעו חתה לפי דברי רשב"ל הו"ל לאשמעינן יותר רבותא אפי" אם התך מננה מית קודם גמר שחיטה יהיה מותר כיון דהריאה נמי כמאן דגממי בדיוקולא ומותרת ח"כ גם בחתך מננה קודם גמר שחיטה יהיה מותר ולמה לא קמ"ל רבותא יותר. ואי ניתב דבאמת התך גרם ואינו מותר רק דרך שחיטה אבל חתך מננה חמיה גרם ח"כ ממילא מוכח מן המשנה הג"ל דנקט הושיע ירו למעי בהמה וחמך מננה מן הטמול ה"ו אסור ולמה לא קמ"ל בשחט ונתבלה בשחיטה דהבני מעיים אסורין. מכה ח"מ"ה בפ"ג דזה מותר באמת מכה

הנה
הני מעיים ח"מ"ה גם לישראל וי"מ אם נתעברה הריאה בין הרמות אם בטלה או דיוו דהין ח"מ"ה דלא בטל. וכתב דספמ"ג בס' כ"ז ובה' תשובות כתב בפשיטות דהוי דיוו כח"מ"ה גם לישראל. והנה ר"מ הרקיך בפלפול וע"ז לא חשיבו כי אין דרכי להשיב על פלפול כפרס בימים הללו שחש כמי ואני מוסרד

מנח דהוי דרך שמיטה. מיהו ראהו זו ים לרחות ד"ל דנקט בחתך
מן הטחול דהוי ס"ד שיהיה בכלל כל שבהמה תכלו מיהו עכ"פ
זה מנח דדרך שמיטה עדיף ממחך. ויותר מזה אין להאריך דברי
ידידו וכו' :

תשובה צג

בש"ע סי' כ"ח סעיף ג'. כיו אין שוחטין אותו ביו"ט ואם
שהטו אין מבטין את דמו.

והנה הס"ך הביא הטעם בשם הלבוש דשמא יטלטל עפר שלא
לזורך דשמא בהמה הוא. ותמה עליו הס"ך דהרי
בש"ס משמע דאף אם יש לו עפר מוכן אין תבטין מנח שלא יבא
להחיר חלבו יע"ש, והנה במתכתה של הס"ך לא ירד לעומת
דברי הלבוש דאם כוננו מנח אפר מוקלה שלא יטלטל עפר שלא
לזורך הו"ל לומר שמא יטלטל מוקלה ולמה כתב שמא יטלטל עפר
שלא לזורך, ולכן נראה דאין כונת הלבוש כלל מנח מוקלה רק
אפי' אם הוא מוכן מ"מ אם בהמה הוא א"כ ערע טרחה שלא
לזורך. וגם זה אסור ביו"ט, והרי אמרין בש"ס דיבא להחיר חלבו
מנח דיאמר דמספיק א"כ אמרי מנח אפר טרע וכסי א"כ הי' כוונת
דהאמת לא הוי כן היינו בספק. אבל אם הוי בהמה ודאי עבד
איסור והוי טרחה שלא לזורך. וכן מנאמי להדיא בשלשון רש"י
בפ"ק דביצה דף מ' ע"ב ד"ה לא כוי בבלבד אמרו דאין מבטין
ביו"ט דאין הוא שלא יכסהו שמא בהמה הוא וערע טרחה דלאו
מנח אפילו בבלבד אמרו אלא אפילו שחט מיה ועוף וכו' וקשה ודעת
הלבוש מנח. ולכאורה התומה על רש"י מ"ט לא פירש מנח
התרת חלבו. או דאפר כירה אין דעתו לספק כלשון הש"ס מנח,
אך נראה דכונה גדולה כוון, דאם הוי הטעם מנח התרת חלבו
או מנח דאפר כירה אין דעתו לספק קשה מה מתחיל ר"ז לומר
לא כוי בבלבד אמרו אלא אפילו שחט מיה ועוף וכו' וקשה ודעת
ענין זה לזה. הלא אין טעמם שזה, לא מציעא לפי הטעם התרת
חלבו ודאי אין שייך בתערובת בהמה מיה ועוף דהוי טעם אחר
מנח טרחה שלא לזורך. אף גם לטעם רבא מנח דאפר כירה
אין דעתו לספק. א"כ הוי הטעם מנח מוקלה דאין דעתו לספק.
והלא בנתערבו הטעם משום דהוי טרחה שלא לזורך. והן אמת
דהוי אפשר לומר דנתערבו ג"כ הטעם מנח ספק. דהיינו דמיייר
שנתערבו דם בהמה ומיה ועוף ולא נודע אם היה בהם השיעור
המבואר כאן בש"ע שחייב לכפות בבירור שאם היה מים אם היה
בו מראית דם שחייב לחכות שא"ל לנו לספק אם חייב בזה
בכסוי או לא לכך הוי החיוב בכסוי ג"כ ספק. ולכן אפר כירה
אין דעתו לספק, כמו דהוי הטעם בכוי. והוי ר"ז כטעמו של רבא
דאין דעתו לספק, לכך תלה זה בזה דגם בזה אין דעתו לספק.
והיה מיושב קושית ההוס' שם ששקשו וכו' יש כח ביר מו"ל לנקוד
ד"ת וכו' ולפתח"ש א"ש דהיינו דין כוי מנח דהוי ספק. מיהו
נראה שרש"י לא הוי מלי לפרש כן דאם כן איך מתקל שם אפי' כוי
בין יכול לכסותו בדקירה אחת או לא, ולפי הטעם דאין דעתו
לספק אין לחלק בזה. והן אמת דהיה אפשר לחלק גם בזה
ד"ל דבשלמא בכוי מתחלה לא היה דעתו לכך. ולכן אף אם
אירע ששחטו אסור לטלטל האפר, אבל בדם בהמה מיה ועוף
שנתערבו כיון דלודאי הוי דעתו. א"כ כיון מתחלה היה הדם של
מיה: כפי"א לא היה מוכן האפר לכפות אותו ולמה ירע
אפי' כשנתערבו ונעשה ממנו ספק, סוף סוף לזה הדם כבר היה
מוכן. רק אם אין די בדקירה אחת רק בשחט מנח שנתערבו
ונתערב הדם, בזה מתחלה היה הדם מיה כפי"א לא היה מוכן
לו אפר כל כך שלא יהיה נכרי לו לבדו כל כך. ולכן עתה
שנתחדש לנו ספק ע"י תערובת שוב הוי מוכן לודאי. ולא מוכן
לספק, אך זה שייך כשנזכר שני דקירות, אבל אם היה די
בדקירה אחת או גם מתחלה שיהיה דם המיה לבדו ג"כ היה מוכן
לזה כל הדקירה, דחטו דרך האדם לנלוט עפר במנין ועסקל.
במלואם רק לפי הנזכר למיה, ובכל"ה הוי דרכו לטול כל הטרף
ליטול בדקירה אחת, וא"כ דקירה זו היא מוכן מתחלה לכך מה
שנתערב ונולד לנו ספק לא הפסיד אותה. אבל דקירה שמיטה
שלא הוזכר רק לפי לית הספק עתה לכך לספק אינו מוכן ולפולס
הוי הוונה בנתערבו וספק לנו אם יש בדם בהמה שיעור שחייב
לכפות או לא וכמנהג המספק. מיהו רש"י לא ינחל ליה בזה, ולכן
סורכא לפרש דכוונת ר"ז לא הוי מנח התרת חלבו או מנח מוכן
רק מנח טרחה דלא לזכר, ושבו ראיתי בט"ז א"ח סי' תל"ט שהרמ"ם
בדברי רש"י הללו אך לא ביאר כל הנזכר. גם לא הביא דברי
הלבוש ביו"ט ה"ל. והנה גם דברי רש"י פלמו: סתרי אסודי
שמתחלה פירש ס' כ"ה ואם אימא וז"ל דיש עפר שמוכן לכל

לרכי אדם אפי' הוא בהמה לכסוי עכ"ל, משמע להדיא דאפילו
היא בהמה ודאי אין כאן חשש טרחה שלא לזורך, אך לא ידעתי
מי דחקו לכך. ולמה לא נימא דבאמת ודאי אם היה בהמה
היה אסור לכסותו משום טרחה שלא לזורך, אבל כיון דהוי ספק
אם מיה אם בהמה היא, אפי' כן בשלמא אם יש כאן איסור
מלאכה מנח יש לנו חשש דלמא בהמה היא באמת ועושה מלאכה
שלא לזורך מנחה, אבל אם הוי עפר מוכן מנח לכל לרכי ואין
חשש רק טרחה שלא לזורך. וזה בזכות האדם תלוי כיון שעכ"פ לו
הוי לזכר אין כאן טרחה שלא לזורך כלל ולכן מותר ודברי רש"י
בזה י"ע. ועכ"פ ליישב פרש"י שפירש בדברי ר"ז מנח טרחה
שלא לזורך, וכבר כתבנו שהיא דעת הלבוש, ולהבין למה נחשב
טרחה שלא לזורך הלא הוי ל"י לזכר מנח ספק, גם ליישב מה
השקשה הט"ז סי' תל"ח שמהברייתא שקטעה כדברי ר"ז מנח
דהאיסור הוא מנח טרחה ואין יפרשו איך מ"ד דס"ל דאינו מוכן
או מנח התרת חלבו והט"ז נזקק בזה :

אך

לפענ"ד נראה ליישב הכל. דהנה הו' ודאי דכוי קודם
שמיטה אסור ליתן עפר למטה מדינא בלי חשש התרת
חלבו, או דאפשר אין דעתו לספק רק במנין מנח אסור דקודם
שמיטה הוי ס"ס ספק אם בהמה היא ואם מיה היא דלמא היא
ערפה ולכן הוי ס"ס. וכל היבא דכוי ס"ס הוי כוונתו והוי כפועל
ודאי מן התורה. וכיון דפועל ודאי שוב הוי טרחה שלא לזורך
ואסור מתחלה ליתן עפר למטה. וכיון שכן א"כ להך ליגנא דאמרין
בש"ס בחולין ר"פ כסוי הדם דלכך פועל מוקדשין בכסוי מנח
דהוי מחוסר שפיכה גרידה וכסוי. ונהי דהוי רק מדרבנן עכ"פ
כל דחוקן רבנן כנין דאורייתא חוקן, לכך כיון שלא היה אפשר
לכפות עפר למטה קודם שמיטה שוב אף אפי' לא חייב בכסוי
מדרבנן כמו מוקדשין. ועוד אפשר אף מן התורה דנהי דהיה
מותר ליתן עפר למטה מתחלה מ"מ כיון דהוי ס"ס לפועל ולא חל
עליו חיוב ליתן עפר למטה מתחלה א"כ לא חל חיוב כסוי רק
אחר שמיטה ובדיקה הריחה שוב ג"כ אין בו חיוב כסוי דלא
חייבה התורה בכסוי רק מי שחל בו החיוב תיכף ואינו מחוסר
רק שפיכה וכסוי ולא מחוסר שפיכה גרידה וכסוי וכיון דלא חל
החיוב תיכף עליו ג"כ לא נתחייב אפי' מן התורה, לכך נהי דבמול
מ"מ אם בודק הריחה ומכסו אפי' אם נתן עפר מתחלה דמה
איכפת לנו א"כ יכסה. אבל ביו"ט אין דלמור טרחה שלא לזורך
לכך כיון דמתחלה היה פועל וא"כ מחוסר שפיכה גרידה וכסוי
אף אפי' אין בו חיוב כסוי כלל ושבו הוי טרחה שלא לזורך.
או י"ל כיון דמציעא בש"ס אם יש דמיו אלל מנח או לא ואף
דכפי"ד מסוכה אמרין דתפשוט דמיו מעיקרא לא הוי דימיו כבר
תפשו דם תמוס' דרוקא היכי דהוי בידו אבל אם אינו בידו הוי
מציעא אם יש דמיו וקי"ל לחומרתי ועיין ב"ח סי' ר"ה ס"ק תפ"ז
בה"ב דבעינו נתבטל. מערב יו"ט ובכל"ה הוי דמיו ועיין במנ"א
שם ולכך שפיר ס"ל הלבוש הטעם מנח טרחה שלא לזורך דמנ"א
כיון דקודם שמיטה הוי ס"ס דלמא בהמה ודלמא ערפה ושבו
הוי אסור ליתן עפר למטה מנח טרחה שלא לזורך דהוי וכיון
דנראה שוב ידעה אף אחר שמיטה מיתנין עפר למטה וכיון שכן
אף ליתן עפר למטה אסור דזה תלוי בזה אם אין ראוי לבייל
ונהי דכל דמיו זה הוי מדרבנן כפי"א מדרבנן הוי דמיו לכך אף
אחר שמיטה ובדיקה הוי ס"ס שמא בהמה ושמא יש דמיו אלל
נאות ולכן כיון דהוי ס"ס שוב ג"כ ליכא חיוב כסוי והוי טרחה
שלא לזורך. בזה א"כ פרש"י בכל הסוגיא דהני דסברי מנח אפר
כירה מוכן ואין דעתו לספק או מנח התרת חלבו מהה ס"ל אין
דימיו אלל מנח גם יסברו כהך לישנא דר"פ כסוי הדם דמנח
אחר פועל מוקדשים מכסוי ולא קפדין אמחוסר שפיכה גרידה
וכסוי ולכן שפיר א"כ שמיטה ובדיקה הריחה אין כאן רק ספק
אחר שמא בהמה הוא או מיה והוי טרחה שלא לזורך כיון דלו
הוי ספק ולכן הוזכר לטעם דאינו מוכן לספק או מנח התרת
חלבו. אבל ר"ז ס"ל כהך לישנא דחולין שם ד"ל זה שמחוסר
שפיכה גרידה וכסוי לכך כפי"א בכוי אף אפי' לא חל חיוב כסוי
או מדרבנן או אף מן התורה כ"ל, ולכן ס"ל דהוי טרחה שלא
לזורך או דס"ל דיש דמיו אלל מנח אפי' דמיו מעיקרא שוב
הוי טרחה שלא לזורך. וא"כ בזה גם מה שהשקשה הט"ז דאיך יפרש
הברייתא דלא כוי בבלבד, ד"ל דוראי גוף הברייתא אפשר לפרש
דס"ל ג"כ בכוי הטעם מנח דאין דעתו לספק והיינו אף למ"ד מנח
התרת חלבו י"ל דלא פליגי לפנין דינא דשפיכה לזכרין, דלמ"ד
מנח דאפר כירה אין דעתו לספק מיתלא אם התנה בפירוש
והוכן לספק או מותר אף בכסוי אבל משום התרת חלבו
אף זה אסור, אך משום התרת חלבו אם שחט בכיתו לזכר
לנקר מצינו מותר אבל לטעם דאין מוכן לספק גם זה אסור
כיון דבאמת הוא אינו מתניין לנקר מצינו רק לטעם התרת חלבו
שפיר

שפיר אמרינן כיון דעכ"פ ליכא חשש מראית העין דהרואה מוכר לנקר חזירו הוא לריך, אבל לפי הטעם דאין מוכן לספק כיון דעכ"פ הוא אינו מתכוין לנקר חזירו רק לשם מלות כסוי א"כ דאדעתא דהכי אינו מוכן דלזינו מוכן לספק. ובפרט כיון דקילי מלות לריכות כונה א"כ לריך הוא לכוין לשם מלות כסוי לא לנקר חזירו. ובשאלת לענין התרת חלב הירואה דסובר דמספקא לא אמרי רבנן טרח וכסוי או כיון דלא שייך לירידיה מלות כסוי יתלה בניקור חזירו, אבל לפי האמת לריך לכווין לשם מלות כסוי ולא לנקר חזירו ובמ"ש בזה באריכות בחו"מ סי' תל"ח א"כ שוב חל הוי מוכן לספק ואסור אף אם שחט בחמלע החלר. ובפרט לפי מה שגראה לי בכונת מה דאמרנו אינו מוכן לספק דלכאורה הוא אינו מוכן מה לנו בכך אם הוי ודאי או ספק סוף סוף הוא חייב בכסוי ולמה לא יהיה דעמו לך, ובשאלת בלואה אמרינן בש"ס דהוי ספק שלא ידע אם יהיה או לא אבל בכוי סוף סוף ספק הוא אינו יודע אם היה או בזה, ולכן הכונה לדעת דמספק לא שכיח הוא דבהמה ודאית. ומה ודאית שכיח יותר אבל כיון דהוא עלמא ספק לא שכיח שזדמתן לו גופו וכמו בלואה. וא"כ מה בכך דלנקר חזירו הוא לריך סוף סוף הוא גופו לא שכיח הוא. רק לירידן שפיר פסקוין בן דמתיי א"כ שחט בחמלע החלר מכה דאין ק"ל דמוכן לספק. אבל לפי הטעם דאין מוכן לספק א"כ א"כ לנקר חזירו לא הוי רשאי בחפז כירה בכוי ולכן הוטרבו לדינא שני הטעמים. ולפ"ז אי"ס דבאמת גוף הברייתא אפשר לפרש דמ"ל הטעם מכה דלזינו מוכן לספק וז"מ אף בחמלע החלר בענין דלא שכיח התרת חלב סבור בכוי. ולכן שפיר אמר לא כיון בלבד אמרו דלזינו מוכן לספק רק אף גם בנתערבו וכו' ובמ"ש לעיל דאפשר לפרש מוכן ספק, רק דכתבנו דרש"י הוכיח לפרש כי דלא חיידי מספק ממה דמחלק בין דקירה אחת לשני דקירות. א"כ אי"ס דלריב יומי וכו' ויתכן דהך ר' יומי אינו תנא והוא אינו מהברייתא רק הוא אמורא ובה לפרש דברי הברייתא, ולכן הוא בע"כ מפרש הטעם דכיון לאו מכה התרת חלב. או אינו מוכן לספק רק מכה טרחה שלא לזור. ולה"ט אף אם שחט בחמלע החלר והאך בחפז מוכן ודאי אסור. כיון דעכ"פ הוא אינו מתכוין לנקר חזירו רק למלות כסוי וזה הוי טרחה שלא לזור דניקור חזירו בדעתו תלוי אם הוי בעיניו כגריף רעי והוא אינו מתכוין לך. ולכן אי"ס דר' יומי סובר כטעם בחולין הג"ל מכה ממסור שפיכה גרידה וכסוי. ור' יוסבנדור דיש דמיון אלל מלות א"כ בדחוי מעיקרא לך אף עכשיו אין כאן חיוב כסוי כלל מפרש הטעם בכוי מכה טרחה שלא לזור. ומפרש הטעם בנתערבו א"כ מטעם טרחה שלא לזור. ולכן מחלק בין דקירה אחת לב' ולשטת ר' יומי מפרש רש"י כן דברי ר"ז מכה טרחה שלא לזור. אבל איך דמפרשי הטעם מכה אינו מוכן לספק או מכה התרת חלב ס"ל דאין דחוי אלל מלות וס"ל כאיך טעמא בחולין ולא מכה ממסור שפיכה גרידה וכסוי לך לא שייך טרחה שלא לזור כיון דעכ"פ ספק הוי אם חייב בכסוי לא נחשב טרחה שלא לזור ולכן מפרשי מכה התרת חלב או מכה אינו מוכן לספק. ולכן לירידן עכ"פ. כיון דדחוי אלל מלות הוי ספק וכן הוי ספק לנו הלכתא כמאן בחולין והכא בביאה מממרי הרמב"ם והלבוש כטעם טרחה שלא לזור ואסור בכל ענין כן לנפס"ד דר"ק. ואותן דמפרשי מכה אינו מוכן לספק או התרת חלב הרי פירשו ברייתא דר"ז ג"כ ע"ד שכתבנו לעיל באם היה צו ספק או היה מראה דר"ז מ"ש וכל מחלקין בין דקירה אחת לב'. וא"ס כל הסובאי ולשון הפוסקים כן לנפס"ד כנון ודו"ק היטב :

תשובה צד

בשיע סי' כ"ח סעיף ד' בהג"ה שחט עוף או חיה ואח"כ שחט עוד אחרת ונתנבלה בידו אם יודע שדם האחרון וכו'.

בדס היה עמאה וקשה למה לא פירשו כפשוטו כנון שחט חיה ונתנבלה או שגורע שנטרפה לך נראה דמ"ל כדעת הגמ"י הג"ל והוא דהטעם מה שחט חיה ואח"כ שחט עליה בהמה שפטור היינו כיון שכבר נתכסה שוב ח"כ עוד לכסות כמו בכסהו הרוח פטור מלכסות, ועיין בפרי מגדים שמוכיח מזה דאף אם כסאו פטור בדבר שאינו בר כסוי א"כ פטור מלכסות שהיה דם בר שאינו בר כסוי הוא י"ע. ולפ"ז נראה דהנה יודע דמין במינו אינו חוץ ולפ"ז נראה דהיה דאף בדבר שאין נמסין בו אם כסאו הרוח פטור מלכסות היינו משום דהיה דהתורה מיעטה דברים הללו לענין כסוי הדם ולא מזה דברים הללו משום דהיה דאמת כסוי נקרא שהרי הוא מבוטא באמת ובשלמא כסוי כזה הוי כסוי ולכן גם בדס אם כסאו צו הרוח פטור. אבל במין במינו כיון דאינו חוץ א"כ לא נקרא כסוי כלל בשום דוכתא והוי כאילו הוא גלוי לאויר העולם והאך בשלמא כסוי כזה לא נקרא כסוי ובזה ודאי חייב לכסות אף שפכה מניחא. אך לפ"ז תקשה למה שחט חיה ושחט עליה בהמה פטור מלכסות. אך נראה דמה דאמרין מין במינו אינו חוץ יהיה כמו דאמרין מין במינו אינו בטל דבזה בענין דוקא מינו ממס ואוליין בחר שמא, ואם לאחד יש לו שם לוי ולאחד שם שמתא א"כ הוי מין בחינו מינו, וכן גמי אם מין אחד טהור ומין אחד טמא א"כ הוי מין בשאינו מינו וכמו שכתבתי הוי כן דאם מין אחד טמא ומין אחד טהור הוי כלאים זה בזה דהטומאה גורם התחלוקת אבל באם שניהם טהורים אף דזה מין היה זה, וזה מין היה זו זה נקרא שוב בשמאל לענין ביטול היכא דאוליין בחר שמא. והן אמת שבפרי מגדים שבפתיחה לה' תערובת מביא שם דיעות להיפוך מ"מ הגלפס"ד להכריע כמ"ש. והאך אם נאמר: כמו שמשמע בהפרי מגדים שם כשמי המינים טהורים היינו בשר שור ובשר איל א"כ הוי חלוקין בשמן פשיטא דא"ס כאן דאף כאן לענין מין במינו שאינו חוץ א"כ הוי כן שאף בשני מיני מיות טהורות כל שהיות עממם חלוקין בשמם אז נקראו מין בשאינו מינו וחמוץ. רק מ"מ"ס אם מין אחד טמא דודאי נקראו מין בשאינו מינו. רק שאני מוסיף דה"ה נראה ה"ה במה דאמרין מין במינו אינו חוץ לה שם לוי א"כ הוי מין בשאינו מינו בדברים דאוליין בחר שמא. כמו שמצינו בש"ס מ"ס סוכה דבדבר יש לו שם לויי פסול לר' מייס שררו בכלל מה שכתבו בתורה. וכן מצינו בכמה דוכתי. ולכן זה ברור דזה הוי מין בשאינו מינו בדברים דאוליין בחר שמא" ולפ"ז נראה ה"ה במה דאמרין מין במינו אינו חוץ א"כ נראה דאוליין בחר שמא ובחופנים הג"ל נקרא מין בשאינו מינו. ולפ"ז אי"ס הכל דבשחט חיה ואח"כ שחט: עליה בהמה פטור מלכסות כיון שהדם אינו מינו ע"ס דם החיה שפיר הוי חילוא ונקרא כסוי, והוי כמו כסאו הרוח שפטור. ובשחט בהמה ואח"כ שחט עליה חיה חייב לכסות וא"כ לגרור אף שאינו עבר מלכסות מטעם המבואר בט"ז דהוי ראווי לביה או כמ"ש הש"ך י"ע. אבל אם בהמה שחט למעלה כבר הוא מבוטא ולכן פטור, אבל הגמ"י מיידי ששחט על החיה הראשונה חיה אחרת מנאוחו מין עלמנו ונתנבלה בידו כיון שסוף אף שני הדמים שווים בשמא ושיניהם מין חיה אחת וא"כ מין במינו אינו חוץ. ולא הוי כסוי כלל והוי כאלו עדיין מגולה לאויר העולם. ולכן מותר לו לכסותו בעפר כמו שהוא דממ"ל אם מין במינו חוץ הרי כבר הוא מבוטא ואם אינו חוץ הרי העפר הזה כאלו מונח על הדם כשרה בשנתה ולכן חייב לכסות דמין במינו באמת אינו חוץ, ולכן דייקי הרמב"ם רש"י וש"פ במתני' בדס של חיה שנתנבלה דבאמת ס"ל כגמ"י דאם שחט חיה מנאוחו מין אף שנתנבלה חייב לכסות אף שהדם של נבלה למעלה. לכן אם ירצו לפרש בנתנבלה יטערו להאריך ולומר שהוא מין חיה אחרת גם שנתנבלה לכן יותר טוב לקר' ופירש הרמב"ם חיה עמאה ש"ס הוי מין בחינו מינו וחמוץ נקרא כסוי. ורש"י והר"ן נקטו דם הקזה של חיה שאף אף אם החיה אוחו מין בעלמנו ששחט מחלה כיון דדם הראשונה הוי דם שהנפש יולאה בו וזה נקרא בשם לוי דם הקזה. א"כ אינן שווין בשמא ובה שפיר חוץ. לכן פטור מלכסות כמו בכסאו הרוח שהוא כסוי וא"ס. וכן לנפס"ד נכון לדינא שאם שחט אחרת מנאוחו מין עלמנו אף בנתנבלה וביטול כל חיה הראשון אפ"כ חייב לכסות בלי ברכה ודו"ק היטב בכל זה. והנה הספריים פ"ח וכדומה אין חיל בירי לעינין בהם ולכאורה תימה איך ינמא דבשר שור ואיל וכדומה להסוברים דאוליין בחר שמא הוי שני מינים הלא עיקר הלימוד של ר' יהודה ד"ל מין במינו לא בטל הוא מדם הפר ודם השעיר הרי שהיו מינים חלוקים ואפ"כ ס"ל דהוי מין במינו ול"ע גדול כעת :

גם לנפס"ד באם אירע עוף או חיה שהוא ספק טרפה דלריך לשחוט עמה חיה ועוף אחר מכה ספק ברכה, אם אי אפשר לבדוק קודם הכסוי או נראה דלריך לשחוט כל א' במקום מיוחד לא

לא זמ"ד דממ"ח אם ישחוט הספק תחלה אז יש הספק ספק ברכה שאם הוא טרפה מפסיק בין הברכה והשמיטה בדי"ח שלא מעיין בברכה וא"כ לרין לשחוט הודאי תחלה, וא"כ אם ישחוט אח"כ הספק אולי טרפה ויהי כרס בהמה למעלה לכך לרין לשחוט במקום אחר בפ"ע ודו"ק היטב :

תשובה צה

לק"ק לעשניב להרב דשם.

הנה פ"ד שאלנו ותוכן דבריו בקיור שחמה על העור והש"ע בס"י כ"ח סעי' כ"ב דפסקו דמתכות לאחר ששטרף מכסין בו דלזו מלמיה. ובע"כ עיקר ראייתו הוא מנח קושית החוס' בחולין דף פ"ח ע"ב דף ע"ב וס"ל כתיב ר"ת וכן כתב הרשב"א דאחר שרפה מלמיה וא"כ מוכרחין אנו לומר כמ"ש החוס' שם דמלמיה תחלה בשרפה ואח"כ שוחק וזורה לרוח. דל"כ מה הקשו רבנן אף היא נעשית זבל דלמא מיירי בלי שרפה וא"כ קשה על הטוש"ע דפסקו כן ובס"י קמ"ו כתבו דליכ"ד מבערה שוחק וזורה לרוח ולא כתבו דישורף תחלה עכ"ל. והנה לכאורה יפה העיר אף אחר הישוב גר"ח דלא קשה. דנהי דלדינא ס"ל להטוש"ע כדעה זו דאחר שרפה מלמיה מ"ת אינו מוכרח לרברי החוס' דתמיד מלמיה בשריפה. רק ד"ל דאין מלמיה בשריפה רק מ"ת השיבו רבנן כך כיון דאם ישרפנו תחלה אסור לשחוק ולזרות תחלה דנעשה זבל אף בלי שרפה אסור לשחוק ולזרות לרוח גזרה אם שרפו תחלה, ובפרט דלענין גוף הביעור הוי מעלה כל מה דמבערו יותר אח"כ ילמדו ק"ו דמה אם בלי שרפה מותר לשחוק ולזרות לרוח מנ"ש אם שרפו תחלה דמבערו יותר דמותר אח"כ לשחוק ולזרות לרוח וגם י"ה מלמא דרבנן כחובא ואלטולא לומר דבלי שרפה מותר לשחוק ולזרות לרוח ואם שרפו ג"כ יהיה אסור לזרות לרוח והרואה לא ידע השגיו לומר דע"י שרפה מלמיה לכן ראוי לאסרו בכל ענין. ובזה מדוייק יותר מה דסיימו שם רבנן והתורה אמרה לא ידבק בידך מאומה מן החרס למה להו סך סומא. כיון דרבנן ס"ל דזו"ג אסור בכל איסורים ל"ל לסיים כך. אף לממ"ש אח"כ דנהי דזו"ג אסור היינו רק מדרבנן וא"כ שוב בלי שרפה היה ראוי להיות מותר דהוי גזרה לגזרה לכן סיימו דהתורה אמרה לא ידבק בידך מאומה וא"כ היכא דמלמיה הוי איסור מורה לכן אף בלי שרפה אסור דזריקין הא אע"פ הא וא"ש ודו"ק. והנה בזה י"ל מפרט אחת מה דהרמב"ם פ"ח מע"ו כתב דשוחק וזורה לרוח או מעיל לים או שורף ומטיל לים ואתהו עליו מנ"ל כן, ולפי הנ"ל י"ל דהיה קשה ל"ל קושית החוס' וס"ל כר"ת צמירולו דאחר שרפה מלמיה וגם ס"ל כהחוס' דלא משמע להו לגזור בלי שרפה אע"פ אם ישרפו גם לומר כרעת החוס' דע"ז הוי לכחלה בשרפה לא משמע ליה כיון דמפורש בש"ם דע"ז הוי מן הנקברין לא מן השרפין ולזה מפרש כך דלשחוק ולזרות לרוח לא בעי שרפה אבל להטיל לים בעי שרפה, וא"כ ר' יוסי דזכר סתם או מטיל לים בע"כ אחר שרפה מיירי דאם קודם שרפה הו"ל לומר או שורפו ומטיל לים ובע"כ דמיירי אחר שרפה וע"ז קאמר או מטיל לים לכן ספיר הקשו רבנן דאחר שרפה הרי נעשה זבל. אבל אם גם לים לא בעי שרפה אח"כ מה הקשו רבנן לרי' יוסי דלמא מיירי ר' יוסי בלי שרפה ובע"כ מוכח דרעת הרמב"ם ודו"ק א"ת זה ראייתו להשיבו בקר"ה :

הראוי לבילה קי"ל דא"ל לכסות כל הדם מה"ט גופא, אבל במוקדשין דאין ראוי לכסות הכל לכך מעכב כולו. מיהו בר מן דין לא קשה מידי כיון דבעלמא רחא הכתוב בפ' ויקרא והשאר ברם ימלא אל יסוד המזבח אח"כ מוכח דכל השאר לרין אל יסוד המזבח וכן בעולת עוף שנאמר ונמלא דמו אל קיר המזבח ולשון ונמלא דמו משמע ממלית הדם יתן אל יסוד המזבח ואינו רשאי ליעול מקלח ולכסות. ועוד כיון דכסוין בעינן שיכסה דם שהנפש יולאה בו והיינו כשמתחיל לירר טיפין טיפין וא"כ זה הדם נחמו על המזבח והשאר אינו יורד, וגם אף יכול לכיון לכסות דם שהנפש יולאה בו אם נחמו על המזבח. ובהכי יש ליישב מה שהקשו החוס' בשעת בהמה ואח"כ מה או. להיפוך דלגרי' ולכסוין ולפמ"ש אח"כ דבעלמא ברם הניחא ופעל הסכינ' יודע מקום הדם שהנפש יולאה בו לכך מחויב לנרוד הדם וכן בשעת בהמה ואח"כ מה אם יכול לכסות כמות שהוא הרי יש כ"אן דם הנפש אבל אם נגרי' הרי הוי בבערובת ומי יודע היכן הוא דם הנפש דלמא נשאר בחוץ הבהמה. והנה מידי עיוני בזה דרך הערה בעלמא עלה בלבי ליישב יותר כיון קושית החוס' ברם בהמה ומה לגרי' ולכסוין ד"ל כיון דבפ"ד דסוכה דמביא שם אם יש דחוי אלל מלות, וזורה לפשוט שם מחזר ונתגלה דמביא לכסות ודומה דר"פ גופי' מביא ליה. וא"כ י"ל כנ"ל- בעלמא במוקדשין או ברם הניחא ופעל הסכינ' כיון דזה לא דחאו בידים כן רק נדחה ממילא בזה אין דחוי אלל מלות ולכן בעי נרירה אבל בשעת בהמה ואח"כ מה דחוי בידים ודחוי בידים נדע ויש דחוי אלל מלות וכבר נדחה מדין עפר למטה לכך לא בעי נרירה. ובהכי יש ליישב שנית הפוסקים דפסקו בחזר ונתגלה חייב לכסות משמע בברכה ובש"ם משמע רק מספיקא ולפי הנ"ל י"ל דמהך סוגיא למדו כן דחוי קשה מה פריך כאן בפשיטות ולגרי' ולכסוין דלמא מה"ט מנח דיש דחוי אלל מלות ויתו על הסכינ' שאני מנח דזה הוי רחוי לבילה ואין בילה מעכבת בו ולא הוי דחוי כלל משא"כ במוקדשין דמתחלה אינו רחוי שוב נדחה ואין לומר דכונתו דא"כ מפשוט בעינן דסוכה דיש דחוי דכל כה"ב הו"ל לפרש. ועוד דממשי בפשיטות אין ה"ט משמע דבמחמ"ס ס"ל דגורר ולא קאמר מספיקא מוכח דס"ל בפשיטות דאין דחוי. ועוד קשה למה ל"י לדחוק ומשי בקדשי בדר"ה למרין בקדשי מוצח רק כהונה כך דהשקפה אמרה דכסויה הדם ודאי נוהג בחולין אבל במוקדשין אינו ודאי ק"ו ספק אם יש דחוי או לא כדמסיק כן בסוכה מדלמא משני כן מוכח דס"ל בפשיטות דאין דחוי אלל מלות כמו כסו ולכן פסקו כן וא"ש. כן עלה בלבי דרך הערה בעלמא ואח"כ פתחתי ספר לב חריה וראיתי שהרניש במקלח דבריו בענין דחוי ולא ככולו יע"ש ויותר אין פנאי להאריך. דבריו ידעו הטורד :

תשובה צו

לק"ק וראונוי להרב הגאון מ"ה יצחק שפעלקיש נ"י.

הנה בר"ת שלו לא עיינתי היטב, כי אני מוטרד מאוד אך ראיתי דבריו ראיית מ"ש ליטב דברי הרמב"ם נבי השוחט בשבת דכתב דמיירי שצונג דאילו במזיד כבר נעשה מומר בפעם ראשון ואתהו עליו דהרי בס"י הראשון הוא מתקלקל ורומ"ת מירץ דתיקון אם יהיה נקב בריאה דכיון דלא נעשה הקנה אלא נקבה הריאה כשרה עכ"ל. והנה אחר המחילה הוא פעות בתרתי חדא דתיקון בשבת לא הוי רק אם עכשיו הוא מתקן אבל אם עתה הוא מתקלקל מה שלפעמים אם היה מודמן היה מתקן זה לא נחשב-תיקון כיון דעתה אינו מתקן וזה מוכח בכמה דוכתי וא"כ ה"ט כיון דעתה לא ניקבה הריאה אינו מתקן. ועוד יותר הוי פעות דהא דבניקבה הריאה כשרה היינו אם נמר השמיטה או אף דניקבה הריאה מקודם הנמר כשרה, אבל אם פסק מלשחוט כבר נטרפה הבהמה בכללה והוי אפי' נכלה אח"כ בשחט מ' הראשון מה תיקון הרי צידו שלא לגמור השמיטה ולא תיקן כלום אדרבא קלקל כיון נחשב מומר כיון דבריו שלא ישחוט יותר וא"ך יהיה מומר בזה לכך לא הופיל בחרופה זו לרפאות. דברי ידעו הטורד :

תשובה צח

לס"י ביח סעי' ב' בהג"ה מי שחשם פעם הראשון מברך שהחיינו על הכסוי. מ"ש בתשובה א' לק"ק הרוטליב בענין זה.

ע"ד אשר שאל כמה שוהנין הנשים שמתכונן מברך שהחיינו בטבילה הראשונה שקודם השוה"ין ולא הוטב בעיניו הדבר ושאל אם

הנה נכתבו קבלתי שבוע העבר ואז לא היה לי פנאי להשיבו אפילו מיני בעלמא. ואף היום פניתי מעט ואני משיב רק אחד מעשר הנוגע למעשה נחולה מאוד יודע כי פלפולו הוטב בעיני אשר ראיתי דרך ראייה בעלמא, גם מעודי איך דרכי להשיב על הפלפול ובפרט בזה כי אין התחלה לקושייתו במה דק"י"ל דא"ל לכסות כל הדם מה שהקשה מר"פ כסוי הדם ממוקדשין חרף ד"ל בפשיטות דמה"ט אין לרין לכסות כל הדם מנח כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, ובשלמא שלא לכסות כלל לא שייך כל הראוי לבילה ולהיות נחמר כל המלוא לא שייך זה אבל בסוף המלוא שייך כל הראוי לבילה וכת"ש צמירולו כמה פעמים ולכן אם מכסה הדם במקלח להיות מכסה כולו זה הוי סוף המלוא בזה שייך כל הראוי לבילה. ומה דלמ"ד שם דלא ידע תכל הראוי לבילה במה דלא פריך כן י"ל דלפי המ"ד באתת הוי פ"ל דלרין לכסות כל הדם אבל לפי מה דמסיק שם מנח כל

תשובה צו

דמשכיל אחד ברבוב.

תשובה צו

דמשכיל אחד ברבוב.

אם הדין עמו והגוי להשיבו על סדר דבריו פטרנו. הנה הביא דברי
התב"ש סי' כ"ח שכתב לדמות ראיית האחרונים שאין מברכין
שהמינו על הכסוי כמו דאין מברכין על אירוסין ונשואין וע"ז
דמה התב"ש דשאין קידושין ונשואין דאפשר דמיהדר ביה האשה
והדבר תלוי ברעת אחרים, וע"ז תמה עליו ר"מ דא"כ תאור
מברכין ברכת אירוסין ונשואין קודם המעשה יחוש שמא תמזור
בה, ומה"ש מ"ל להראש"ד באמת כן. ומברכין אח"כ יע"ש בפ"ג
מס"א אבל אין נוהגין כהרמב"ם דנמברכין קודם בפ"ג לא חיישינן
להך חששא ותמה מאוד על התב"ש. וכתב הרמב"ם למד כן מפ"ק
דפסחים דלא חיישינן דלמא תקלקל דא"כ תקשה מילה נמי יע"ש
ומזה מוכיח הרמב"ם דלא חיישינן לקול. הנה גוף הדבר שמהו
למד הרמב"ם מנבואה כן במגדול עוז שם במקומו ובאמת דברי
תמוהים הם. דבשלמא כל בני דתולין ברעת עצמם אין לחוש
לקלקול דרוב המצוין אלל שמיטה ועיניה נומחין הם והרי אפילו
נגד איסור נבלה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת סמכין על
הך חזקה דרוב מצוין מנ"ס לעיני ברכה לבטלה דלא אחזק
איסורא להיפוך עובד א"כ בקידושין דהדבר תלוי ביד אחרים, ואפשר
דכוונת ודאי עפ"י הרב"ז לא הוה כדומיין כן באגרת רק דהוי
סברא לומר דמכא חומר לא תשא יחוש לנישועא או כיון דאפשר
לברובי אח"כ לא נפמון ארובא לכן הביא דריה דהרי חזין
בשחיטה ועיניה סמכין ארובא גם לעיני ברכה כן ה"ג בזה
סמכין ארובא. וגם מ"ש המגדול עוז שם דל"ד למילה דמילה עבדה
דמקלקלא וכו' דבריו תמוהין דהרי הש"ס מסיק דלא חיישינן
במילה לקלקול. ועל הראש"ד יש לתמוה שם שכתב דזה הטעם
לברכת האב שמברך להכניסו בביתו של אברהם אבינו וכו' משמע
דס"ל דחיישינן במילה לקלקול ובש"ס מפורש דל"ח ליה, אך נראה
לישב הטעין כך דודאי בברכה שמברכין על גוף השחיטה המילה
כגון על השחיטה ומילה וביעור חמץ דבזה בעיני דוקא שיהא
עובר לעשייתן בזה נחשב כלא אפשר בע"ז דהך דאפשר לברך אח"כ
מ"מ מזהו זו להיות עובר לעשייתן לא יקיים ותשב כח"א בעיני
אחר ולכן כיון דלא אפשר סמכין ארובא דרוב מצוין אלל מילה
מומחין הם ולא חיישינן לקלקול משא"כ ברכת להכניסו בבית שווא
שבו והוראה לו י"ת ושבה זו תמיד שייך בכל עת וזמן וכניסו
הב"י בשם ר"ת כן בפירוש ולכן לא שייך בזה עובר לעשייתן. והך
דמשלון הט"ז ביו"ט סי' א' משמע דגם בברכת השחיטה הוי כן
אינו נראה ודברי הראש"ד יהיו חיובתא שמוכח ממנו להיפך
דל"כ קש"ו מ"ש ברכת על המילה מברכת להכניסו בע"ז דהוי
ברכת שמברכין עליהם בשלון ע"ז וגם מוכיח שייך בכל עת וזמן
הוי הברכה על גוף המעשה לא הוראה על האיסור המונע וכמו
בברכת להפריש תרומה שכתב הט"ז וכן ה"ג השחיטה והמילה הוי
הברכה על גוף המעשה ולכן בעיני שיהיו עובר לעשייתן משא"כ
ברכת להכניסו דאינו רק שבה והוראה ושייך בכל עת וזמן לא
לא בעיני בזה עובר לעשייתן רק מ"מ הוי ראי' לברכו בחלה
כמו דא"י ביבמות שהוי מזהו לא משהיין חרזין ומקדימין למזות,
אך בזה כיון דע"פ יש לחוש לנישועא דלמא תקלקל וכל היכא
דאיכא לברורי לא סמכין ארובא לכן מברך אח"כ וכן נראה דבזה
פליגי הרמב"ם והראש"ד בפ"מ הט"ז דלכן בציורין החתן מתארס
והדבר מברך מנה דהוי ברכת הוראה ושבה על איסור עריות וכו'
וא"כ הרמב"ם לשטתו שם שכתב דלריך לברך החתן בעצמו הוא או
שלוחו אם שלוחו מקדש, א"כ מ"ל בהברכה הוי על גוף המעשה
כמו שחיטה ומילה לכן בעיני עובר לעשייתן ולכן לא נחשב אפשר
לברורי לכן סמכין ארובא ומברך קודם אבל הראש"ד שמתה עליו
מכא מהגנינו דאין או נהגין או היינו דלנו נוהגין שאתר מברך
ובע"כ דלנו ממוזקין דאינו ברכת גוף המעשה רק הוראה ושבה
וכת"ש הט"ז א"כ לא שייך בו עובר לעשייתן לכן נחשב
אפשר לברורי ולברך אתר כך. וכן דממה לה לברכת
האיסור. ובהו חיישינן לנישועא דלמא תהדר בה. והנה בזה ממילא
נפחלק תמיחה ר"מ על התב"ש, דבשלמא שחיינו דבחה על
שמחה לבו של אדם בזה שפיר כתב דע"פ אין שהיינו בזה רק
על שמחה אדם לבנו ולו אין שמחה דלמא תהדר בה. אבל
ברכת אירוסין ונשואין אפי' אם תהדר בה אין כאן ברכה לבטלה
כיון דהוי ברכת הוראה ושבה, ושייך בכל עת וזמן רק שחכמים
קבעוהו בשעת נשואין. אבל ברכת שחיינו דאין לו מקום רק
בשעת שמחתו ואם תמזור בה לא יגמר השמחה והוי ברכה
לבטלה. ואש"כ דמה שחזו נוהגין כהרמב"ם לא מטעמיה: דל"ח
שמתחזר בה, רק מכה דנוהגין דאחר מברך, ובע"כ הטעם
דלנו תמזקין זה וברכת הוראה שבה. בעלמא. ולכן אין כאן חשש
ברכה לבטלה ממ"ז. ועוד בר מן דין נראה דא"כ לומר דהרמב"ם
למד כן מפ"ק דפסחים רק ש"ס מפורש הוא בפ"ג קידושין ובי
הוא אמר לקרובי וכו' ומסיק הש"ס התם דלא חיישינן שמא חזר

בו ונתרמה לקרובו, מכה דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא
ידברו כזב, וק"ל כן בא"ע סי' ל"ז. וא"כ אם להתייר א"א
לעלמא ולבטל קידושין השניים סמכין ע"ז דשארית ישראל לא
יעשו עולה ולא חיישינן לחזרה מנ"ס יחוש לעיני ברכה דלמא
תמזור בה. ולכן מזה למד הרמב"ם דלא חיישינן לחזרה. ואין
לומר דזה דונה למא לא חיישינן שמא ימות חיישינן כן
ה"ג התם לחוש שמא כבר חזר בו בזה סמכין אחזקה דשארית
ישראל. אבל כאן החשש שמא תמזור בה בזה לא סמכין אהך
חזקה. מיהו ז"ל דהתוס' כתבו שם בקידושין דרוקא משום דמפני
למות חמירין כן, אבל בעלמא אין לחלק. א"כ לא חיישינן בזה
לחזרה. וזה הוי כונת התב"ש דבשלמא ברכת אירוסין ונשואין
דעיקר החשש הוי משום ברכה לבטלה, בזה אזלינן בחד החזקה
ורובא דלא הדרא בה משום דשארית ישראל לא יעשו עולה אבל
ברכת שהיינו דבלבו הדבר תלוי אם שמח לבו או לא, א"כ
ברכה תלוי בלבו של אדם שפיר חמירין דע"פ הוא אינו שמח
דהוא חושש לנישועא דלמא תהדר בה. לכן לא שייך לו ברכת
שהיינו וז"ב לפע"ד. והנה בזה נראה דפליגי הרמב"ם והראש"ד
בפלוגתא התוס' והפוסקים אם מברך ברכה לבטלה אם עובר
בלא תשא או לא. דרעת התוס' דדרך ברכה לא שייך לא תשא
ואינו רק דרבנן וכן דעת הרמב"ם. ולכן כיון דאין בזה רק חשש
דרבנן לא חיישינן דלמא תהדר בה. דמה לעיני אשת איש
לדורייחא סמכין על חזקה דשארית ישראל מנ"ס על חשש לא
תשא דהוי רק דרבנן דסמכין על החזקה. אבל הראש"ד סובר
דלא תשא הוי דבר מורה אפי' דרך ברכה. ולכן הוי להיפוך דהוי
נגד איסור א"א סמכין על הך חזקה דשארית ישראל. אבל
משום חומר לא תשא לא סמכין על זה. וכמו שנסתפק הפמ"ג
בפתיחה אם סמכין על ס"ס נגד חומר לא תשא, ה"ה חזקה
ורובא לא מהני בזה. ועפ"פ דברי התב"ש נכונים בזה ולק"י :

ומה

סוג מעבילה וכו' על ה"מ דבריי התוס' בפ"ק דפסחים ד"ה
זה כבר נתייבש בדבריו ונב"ל דבשלמא לעיני חשש לקולו בזה לא
חיישינן לקלקול דכמו דרוב מצוין אלל שחיטה מומחין גם לעיני
מילה ותקיפת סופר חמירין כן אבל לעיני בעיתומחא דמיא ממנע
ולא עביל בזה אין כל הנימוח שוין ולא כל השעות שוין.
לכן לא שייך בזה רובא וחזקה לכן חיישינן שפיר דלמא מכה
ביעיתומחא דמיא לא עביל ופ"ג. ומה שהקשה ר"מ שכתב דף
קל"ז על מה דקאמר שם נמחל היכי מהליגן ממ"ז וכו' אי נפל
הוא מתחך בשר בעלמא הוא וע"ז הקשה דלכתי איה יעשה עס
הברכה, ובהו השריף לפלפל אם מברכין על ספק מורה וכו'.
ובאמת אין החלה לקושא זו. דהרי מה התורה ודאי אין חשש
לכל דרוב שיש ודל מעליח איהן כמפורש בש"ס ופוסקים
אבל עיקר החשש נפל בזה אינו מלח מברכין. וא"כ א"ש דבשלמא
לעיני מילה גופה דאפשר לברורי ולהמתין עד שיחא מכה ספק
נפל, לכן פריך שפיר היכי מהליגן. ומשני דמהליגן ממ"ז וכיון
דמהליגן ממילא מברך דאזלינן בחד רובא דולגו מעליח הוא ושוב
לא נחשב אפשר לברורי כיון דחס לא יברך עשוי לאפשר לברך
אח"כ כיון שסבר מל לכן אזלינן בחד רובא. ואין לומר דמשום
הברכה גופה נמתין עד אח"כ, ז"ל דודאי בשביל החשש ברכה
לבטלה אין לבטל. מנחת ביום השמיני ימול וכל מה דמפורש
בתורה אין ביד חז"ל לאסרו וכן כתב הט"ז בה"ר כעין זה
יע"ש. ועוד אם יחוש לברכה לברך מעולם לא יברכו בשמיני, או
לא ימולו בשמיני אפי' בחול א"ו בזה לא חששו ואזלינן רק בחד
גוף הדין דמהליגן ליה וכיון דמהליגן ממילא הוי לעיני ברכה לא
אפשר, דשוב לא יברך אח"כ ולכן אזלינן בחד רובא. והנה
מדברינו הנה"ל בזה נראה להביא דעת הש"ך בס"י י"ט.
דהיכי דהוי ראי' לברכה חלה ולא בידך לא מהני לברך אח"כ
דל"כ קש"ו הרי חזין דהש"ס קאמר ממחל מיהו מעלין ומאי
קושא דלמא במקום מזהו לא העמידו חז"ל דבריהם ואלו' בחד
רובא אלא ודאי כיון דאפשר לברורי לא סמכין ארובא, וקשה
הרי לא אפשר לברורי דיבטל מ"ע של זביוס השמיני ימול, ובע"כ
נהי דיבטל המלוה בזמנו כיון דאפשר למול אח"כ נחשב אפשר
לברורי, וא"כ למה דפ"ק דפסחים קאמר כל הברכות מברך עובר
לעשייתן ולא חיישינן לקלקולא בע"כ דאזלינן בחד רובא דרוב
מצוין מומחין הן. ובע"כ מכה דבעיני עובר לעשייתן נחשב ליכא
לברורי, ולמה יהיה נחשב מעלה עובר לעשייתן דהוי רק דרבנן
יותר ממעלה ביום השמיני דהוי מן התורה. ובע"כ מילה ביון
דע"פ גוף המלוה יוכל לקיים נחשב אפשר לברורי. אבל לעיני
עובר לעשייתן דחס לא יברך עכשו לא יברך אח"כ. לכן נחשב
ליכא לברורי. והך דהיכי דלא חזי קודם יוכל לברך אח"כ, היינו
כגון

לגוף, גר דלא חיו לברך כלל. אבל בזה דבאמת יש כאן רוב דולר בעליה הוא, לכן מן התורה היה ראוי לברך לך נחשב גברא דמזין ולכן אם לא יברך עתה לא יוכל לברך אח"כ כלל. לכן מברך קודם ומוכח דעתה הש"ך. והנה בכל זה יש מקום להאריך רק מאמס הפנאי כתבנו רק דרך העברה בעלמאזשיעתי בו רק רגע מרד :

ומה שהרגיש ר"מ על גוף ברכת כלה לטבילה דאינו רק חשב בעלמא וכו'. הנה לא רשמתי למה לא תמה על בעלת הכתם דמן התורה עתה ואף רבנן הקילו בכמה ענינים מכה דחלינן דמעלמא ברא ומ"מ מברכין, ובע"כ כיון דהוי מקנה דכתיב עשאוהו בודאי וז"ל וכו' :

והנה אחרי שעינית קאת דבריו נסבו לו על גוף הריון. אם שפיר עבדי לברך שהחיינו על הטבילה או לא. סנה נראה דודאי יפה הורה ר"מ דאין לברך ברכה זו. דעל הראשונים אנו מלמעטין על ברכת שהחיינו על כסוי דס, כמה קבו ביה קהייתא הש"ך והאחרונים ז"ל והמה בחלו להוסיף עליו את החדשים, ובפרט לפי דברי רמ"א אין ראיה ל"ל לפת"מ בספר החיים בסו"כ"ה ליישב קומית הש"ך דשהחיינו אינו שייך רק בבא מזמן לזמן, וכתבתי לדברך שאינו שיהו בכל אדם וסבאה לו ע"י טרחא נחשבת כאינו שיהו בכל זמן, ולכן בכסוי דעיקר חיובו מתחלה על השומע ואינו שיהו בכל אדם ובה לו ע"י טורח זה נחשב כמזמן לזמן. אבל מלוא דשייכא בכל אחד, בשוה ודאי אינו מברך שהחיינו יע"ש, וא"כ טבילה זו דשייכא בכל פגשים ודאי לא שייך ב"ו ברכת שהחיינו. גם לפי מה שחלקתי שם בין זניית לתפילין, דבני תפילין דהוי מוכרה וסובא עליו דוקא. לכן הוי מלות לאו ליהנות ניתנו ולא שייך ברכת שהחיינו דשייכא על הנחת האדם. אבל בני זניית דאינו חובת גברא. ולכן בני מלוא דאינה מוכרמת לו ליהנות נתנו ולכן מברך שהחיינו, וכן כסוי דהס אינו חובה עליו ולא שמוע ולא יכסה לכן שייך ביה ברכת שהחיינו. וא"כ בטבילה דהוי חובה עליה אפי"ד ראשה אינה מלוא על פ"י מ"מ מלוא על שבה יורה. א"כ לאו להנות נתנו, ואין בו שמחה ולא שייך בזה שהחיינו. הן אמת דלפי דעת בעה"מ דס"ל במלוא דרבנן אמרינן ליהנות נתנו א"כ ה"כ כיון דעל פ"י אינה מלוא ועל שבה הוי ירק דרבנן. לכן מברך על טבילה ראשונה שהחיינו. מיהו נראה דאין לחדש בזה ברכה. דלא מליני ברכת שהחיינו רק בדברים שהם באים בתורת קיין לאדם. ולא דרך סלוק נזק. דזניית או כסוי וכדומה, וכן כהן העומד לקרבו ממחה, הכל הוי קנינים חדשים לכן נחשב בזה שמחה ושייך שהחיינו. אבל טבילה מעטמאה אינו רק סלוק נזק וטפי הוה ניחא לה דלא תעמא ולא תלטרך לעבול. וא"כ כל מלות טבילה אינו רק סלוק נזק ולא נחשב בזה הנאה לכן לא שייך בזה ברכת שהחיינו ואפי"ה הוי ספק אין לברך מטפא. ומ"מ ר"מ בשם הב"ח דבשהחיינו אין שייך ספק ברכות להכליל והב"ח ראה עפ"י דברכות בפרש"י שם וכח שגם הל"מ בברכות כתב כן בסוגיא דקנה וזמר וקנה וכו'. הנה על דברי הל"מ הרגשתי במידותי פ"ק דביאה, ולפ"ד מלבד דאין לחלק בין ברכה לברכה ואין זה אלא דברי נביאות, אך הוה תמוה מנ"מ עירובין דף מ"ט ע"ב בני מה דמבעיה שם א"כ חומר זמן ברה"י וזמסין ק"מ דאמרו ליה רבנן ל"י סבא לניזיל מן לבני ר"ח לראות היכי עבדי וראה דנקיטא ל"י כסא ויברך זמן ומסיק דאמרו זמן ברה"י וי"כ. וקשה א"כ ה"י עיקר שליחותם לר"ח לראות איך יעשו הם למה ליה שליחות זה הרי מטפיקא נתי ראו לברך. ואם היו הם הניס ליעד הרין בודאי א"כ מאי קאמרי ח"י ח"י מה קעבדי, דלמא גם לו מטפיקא ליה ויברך מטפיק ומכ"ס דקשה על הסוברים דשהחיינו הוי רשות ור"מ תמה עליהם מנא להו כן, ואפי תמה ביותר דאי הוה רשות א"כ למה שלמו לר"ח לראות היכי עבדי יברכו ויברכו דהרי הוי רשות, וגם מה ראה קמזא לר"ח דיברך דלמא משום רשות עבדי כן ומאי ראה דהלכתא הכי. והנה זה אפשר ליישב דלא לחס נקט הש"ס מה שזמר ר"מ לר"י סבא דליוה לרטיבא רחמ"ל ליה בדוכחא ופרש"י שם כולומר לא על מסת באת לנאן, ולמה ליה להזכיר זה. אך הכוונה דבלא"ה הוי אפשר לומר דמכ רשות מברך זמן. אך כיון דר"ח הרגיש שלא לחסם בא לנאן בודאי בא לרעת הרין א"כ מברכין זמן או לא א"כ אדרבא א"כ אימא דהוי רשות ה"ל שלא לברך כדי להראות חיות שאינו חובה, ומדברך זמן בע"כ אינו חוב לברך זמן. אך זה קשה דמש קאמר רשות לא קמבעיה לי חובה מהו א"כ מוכח דזמן דרגלים ודאי הוי חובה. א"כ מה לי זמן דרגלים מה לי שאר שהחיינו הבא מזמן לזמן, והיכן מליני חיובא בזמן דרגלים יתקן משאר ברכת שהחיינו. רק דהכלל כך כיון דעיקר ברכת שהחיינו דבר הבא מזמן לזמן. לכן דברים שיעקרו מלוי

בזמן ואין שאר דברים גורמים לו רק הזמן לכך בזה ודאי הוי הזמן, גורם חיוב לברך שהחיינו משא"כ אחרת לדבר דאין הזמן לכך גורם הברכה רק הפרי ולכן הוי רשות. א"כ נראה במלוא שארם נתמחק בזה בתמלה כיון דזה הוי דבר הבא מזמן לזמן. הוי ברכה זו חובה, ודוקא ברכה דשהחיינו דשייכא ביה כמה פעמים פעם אחר פעם ואינו מזמן לזמן כגון פרי וכלים חדשים הוי רשות אבל ברכת זמן דאינו רק בתמלה עשייתא להחלק בו הוי כמו לזמן בזה ודאי הוי חובה. וכיון דהוי חובה היכי דשייך ב"ו ברכה דינו ככל הברכות וממילא א"כ נולד ספק אמרינן ספק ברכות להקל ולכן נראה דודאי ראוי לבעל ברכה זו אף דנהגו בזה לא עדיף זה וכתבתי ברכות שהובא בראשונים ובעלום. ובפרט מה דלא נהגינן בשום מקום בטלה דעתן אלא כלל אדם :

ובענין שאלתו השנייה מה שנהגו בעלמא להדליק נרות בחול ולברך הנה זה א"ל לפנים דהוי דברי בורות ומ"מ אחר הטעם דיו"ט שלה וגם בחתונה מלוא להדליק נרות. הנה דבר זה מביא לידי ביחוד גדול והכל יפלא פיהו. ולא הוי כדאי שר"מ יעלה זאת בכתב והא"ס הוה בדה לו דברים מלבו וישתקף הדבר ולא יאמר. והנה עפ"י דבריו לעיל נתייבב לזמן הירושלמי דברכות שכתב דכל הקידושין צע"י קידושין בברכה מוז' מקידושין בעטילה יע"ש. והנה לא נודע הטעם מ"מ קידושין בעטילה ונראה שה"מ שם ליתן טעם בדבר. והוא דוקא גדול. ובפרט דאין הרין כן דהא אפילו ק"ס מותר לקרות כשהוא לברך אשתו והופך פניו ממנה. ומה טעמא לא יהיה ראוי לברך ברכה כה"מ. והנה בפשיטות הוי נראה כוונתם לשיטת הרמב"ם דס"ל בה"ל ברכות דעל איסור ואפילו איסור דרבנן אין מברכין כלל. וכן ספק ברא"ח סו" קל"ו ויליף לה ממ"מ שש"ס הרי שגול סאה חייטין וכו' אין הוי מברך אלא מתנא. א"כ ה"כ כיון דאמרו לברך לקדש בביאה ורב נגידו למאן דמתקדש בביאה לכן איסור דרבנן עליו. וזה כונת הירושלמי שלא לברך כלל על קידושי ביאה, ואף א"כ נפרש כונת הירושלמי כהבנת הה"מ דכונתו הוי שאין מברכין עליו מקודם לעשייתא נראה דא"כ מאד עפתי"ש לעיל, ולכן ס"ל להרמב"ם עובר לעשייתא ולא חייטין שמה תחזור בה, מכה דמכניזין אחוקה דאשרתי שיראל לא יעשו עולה א"כ מינח היכי דהוי הקידושין ביהמ"ה א"כ חוקה דמסתמא לא תחזור בה, לכן מותר לברך עובר לעשייתא אבל היכי דהוי הקידושין דרך עבירה לו יהא דהוי עבירה דרבנן, עכ"פ הוה נגד חוקת מרות, וא"כ י"ל לאוקמא בחוקת כשרות להיפוך דמסתמא תחזור בה ולא תראה לעבור על איסור דרבנן. א"כ שוב סלק חוקה נגד חוקה וספיר חייטין עינן תחזור בה, לכן אין לברך עובר לעשייתא בזה כן נראה כונת הירושלמי. והנה בזה א"כ מה שהרמב"ם השמיטו והה"מ נחמק בדבר ולפ"ד א"כ דיש לומר כך. דהנה הרמב"ם וטו"ע כולם כתבו בסו"כ ב"ו ברא"ע דהמתקדש בביאה תנין אותו מכות מדרות משמע אבל לא אותה משמע שאין עליה שום איסור. והנה דהשקפה ראשונה דהמתי מנ"ל כן. ודלמא כונת הש"ס דמנין שיהא, ואחר החיפוש ראיתי בספר ישועות יעקב שהרגיש בזה, וכחך דהרמב"ם למדו ממ"מ ביבמות דף ק"ח במקדש אחת מה' נשים וא"י אינו קודם דקונסין אותו ליתן כתובה לכל א' מכה דעבד אסורה קודם בביאה ופ"ש ולמה אין קונסין אותה בע"כ דאין עליה איסור רק עליו ופ"ש והנה לפ"י נראה דהנה ק"ל הנושא חייבי לאוין בהכיר בה יש לה כתובה ושניות דרבנן אין להם כתובה, ופליגי ביבמות דף פ"ה טעמא דרשב"א ס"ל דהללו דאורייתא ואין לריבין חיובן והללו דרבנן ולריבין חיובן ורבי ס"ל הטעם מכה דבא"ה שפוטל אותה הוא מרגילת אותה ושניות דרבנן שאין פוטל אותה היא מרגילתו לכן אין להן כתובה. והנה א"כ ק"ל כרבי מכה מרגילתו עיין ברא"ע סו" קט"ו. והנה ראה הג"ל להרמב"ם לא יהיה רק לפי מה הקו"ל דהוא מרגילתו, א"כ במקדש בביאה דלא פטל אותה היא מרגילתו והוי להו לקנוס אותה כמו בשניות, בע"כ מוכח דמתקדש בביאה לא הוי איסור עליה רק עליו, אבל לטעם רשב"א מכה דרבנן לריבין חזוק אין זה ראה דיש לומר כל מה דאפשר לעשות יומר חזוק לדרבנן עשו ולכן במקדש אחת א"כ חזוק דאין לה כתובה, וזה קנס דכן מניע מן הרין לכן עשו חזוק דאין לה כתובה, אבל במקדש אחת אחת מה' נשים וא"י אינו קודם הוי להיפוך א"כ נקנוס אותה דאין לה כתובה הוי הקנס רק לאשה א' וכמוכח אחת דהמותר מדינא אין להם כתובה דלא קרדס, אבל א"כ נקנוס שיתן כתובה לכל א' אף א"כ יהיו חמס בספק או חלק יתן כתובה לביא לכן הוי עפי הקנס שיתן לביא והוי חיובק יותר, ויש לומר דלעולם הוי איסור דביאה גם עליה, וא"כ א"כ דהירושלמי נתיבב רשב"א דהטעם הוי משום דהא דאורייתא והא דרבנן דמסתמא יסבור דהאיסור דהקדש בביאה הוי גם עליה, א"כ איסור לברך בביאה

זו הרי חז"ל אסרו לקדם בנייה משום פירוטוח ולמה לי הטעם דנינה אותה. אך נראה דרש"י יסבור דלא כהרמב"ם רק לשיטתו מ"ן על קידושין ב"ה א"כ הו"י קשה ליה למה לא קנסו אותה ואם ס"ל כרבי מנח מרגליתו א"כ כאן למה לא קנסו אותה ולזה יש לומר כדעת החוס' ביבמות שם שכתבו דחף דבלח"ה נפסלה מן הכהונה מ"מ היכי דהו"י ב"ה יש ללמוד זכות עליהם דהו"י רק מרגליתו. לכך פרש"י דנינה אותה וכיון דננח"ה הו"י לא הו"י מרגליתו אותה ולא היא אותו והו"י כמו חייבין לאוין לכך קנסו אותו ולא אותה וזה ברור ונכון כונת רש"י בזה. והנה כתבו פלפלת כ"ש ולדינא הדין אמת כאשר אמר ר"מ ויבטל ברכת שהחיינו לגמרי ולענין הדלקת נרות של הכלה יש ללמוד זכות עליהם דהו"י רק דרך לימוד שמתלמדין אותה איך לעשות והו"י כמו מלמד תינוקות שמותר ללמד להם הכרעות. לכך בזה לא יבטל להם מנהגם, רק יודיע להם שיאמרו להכלה זה דרך לימוד איך מברך בשבת וי"ק ולא לכווין לשם ברכה עכשיו כנלפ"ד נכון דברי ירדו :

סליק הלכות שחיטה בעוה"י :

בנייה מקודם, שמה תחזור בה דלא שייך בזה חזקה דשארית ישראל דאיכא חזקה כשרות להיפוך. גם מנ"י אם לא תחזור בה הרי אחרת חזקה כשרות דידע דרעתה לעבור על איסור רבנן, וכבר ידוע מ"ש הפמ"א הובא באחרונים. דהיכי דאחרת חזקה כשרות מדרבנן גם מדאורייתא אחרת ולא אוליין בטר חזקה כשרות, לכך טוב יש לחוש שפיר דלמא תחזור ולברך אין לברך על קידושין ביאה קודם לעשייתן, אבל הרמב"ם דפוסק כרבי מנח מרגליתו, א"כ הו"י גם במקדש בנייה לומר כן דטפי נקוטו אותה, ובע"כ מוכח כדעת הרמב"ם והפוסקים דרך מנין אותו ולא אותה דאין עליה איסור, א"כ טוב הו"י קידושין ביאה ככל קידושין דלא חיישינן לחזרה דשארית ישראל לא יעשו עולה. ומנ"י למי נחוש שמה יחזור הוא לא חיישינן שהוא המבדק והוא בידו שלא לחזור. ולשמה תחזור היא אין לחוש כמו בכל הקידושין מנח דשארית ישראל לא יעשו עולה, ומש"ה השמיטו הרמב"ם, וזה עלה ככונה בעוה"י.

והנה בזה עמדתי על שיטת רש"י ביבמות דף ק"ח ע"ב ד"ה קדשים בנייה דנינה אותה יע"ש והוא תמוה למה לי

א"ה יען לא מצאנו רק מעט מועד בכתובים על הלכות טרפות לאשר רובי תורת. הגאון המחבר ז"ל בהלכות אלו כבר באו בדפוס בספריו. בשו"ת טוב טעם ורעת מהדורא קמא ומהדורא תנינא ובספר קנאת סופרים, לכן להגדיל כבוד הספר הנוכחי ולהאדיר תועלתו לכל רב ומורה הוראה עשינו קיצור מפסקי רבינו מכל השו"ת הנוגעים להל' טרפות הנמצאים בשלשה ספרים הנוכחים. ונקוה כי יברכנו טובים כל באי שערי תשובה, ויושבים על כסאות למשפט הוראה. בערוך לפנינו ע"פ סדר השו"ע קבוצת תשובות והוראות רבות להלכה ולמעשה, וגם מאלה אשר זכו להשיג את הספרים הנז' הקלנו כעת טורח החיפוש אחרי השו"ת המדברים בהלכות טרפות הנפוצים ע"פ כל השלשה ספרים הנז' בלי סדרים ובלי מפתחות להם ועתה יתענגו על טוב טעם ותורת רבינו המוכן ומסודר לפנינו דבר דבר על מקומו בסדר השו"ע. והי' זה שברינו :

קיצור דינים מהלכות טרפות העולים מספר טוב טעם ורעת מהדורא קמא.

תשובה מ"ב (שי"ך ל"ד ס"י ל"ב) באוונות שמלטיסין חותן עורקסין וויילין זיין אהר אינס מבושלין ויש בהם בכל אחד קמץ או ע"פ מהני בדיקת הושט אם לא שלט החולי מעבר לעבר או לא. הנה זה ידוע דיש חילוק בין אם הנקב הוא ע"י חולי או ע"י קוץ דע"י חולי לא חיישינן שמה הבריח ואם הוא נמחמת קוץ חיישינן שמה הבריח. אך אם נמלא קוץ מונח בושט ולא תחוב ובושט נמלא נקב ולא ידעינן אם נעשה מן הקוץ או ע"י חולי השכיח לתלות בו, הנה הרמ"א כתב בס"י ל"ב דכל שיש לחוש אם נעשה ע"י קוץ חיישינן שמה נעשה ע"י קוץ וטרפה, ויש לומר דטעמו כיון דחולי לא שכיח וקוץ שכיח תלין ע"י בנייה דשכיח ובמ"ש הש"ך בהק"כ בס"י מ"ט דטעמו משום דשכיח, א"כ תינה אם החולי לא שכיח והקוץ שכיח אבל היכא דגם החולי שכיח או מותר משום ס"ס, א"כ ע"י הלעטה דכמה פוסקים אוסרים הלעטה מוכח דע"י הלעטה שכיח לקותא א"כ הו"י זה מעלה דלמא בא הלקותא ע"י חולי ההלעטה א"כ הגדלים שקולים ולכן נראה לי להחיר באם ליכא ריעותא במילין וזלח אם תחוב החיטין עם הקוץ לגד פניו או טרפה אבל באינו תחוב יש להחיר ע"י דיקת החיטין :

תשו' מ"ג (שי"ך ל"ה ס"י ה"ה) ע"ד שאלתו בפרה שפאלה חתיכה גדולה של קארטאפליע וחנקה בגרונה וכשראו שאין כיוולע לעורה שלחו אחר השומע ושחטו והכשירה, ואמר שדק הושט בפניו ובחוץ ולא היה בו ריעותא, והרב רוצה לומר שהיה טרפה לגמרי כי נסתח חלל הושט וא"י הושט לפעול פעולתו כמו בבושות בדקין דיש לבדוק אם לא נסתמו הדקין. הנה לחוש לזה הו"י חומרא ימירה דאין מדמיין בטרפות ובפר"ט דאין לו דמיון דהתם הנוטות הו"י ע"י חולי וזה אי אפשר שיתרפא כמו רגע והו"י סופה למות משא"כ בזה דהו"י דרך מקרה א"כ י"ל דבין לילה יעבור ויורד למטה אם יתפכל קלת ודעשה חדל לא תמות ונס הרמ"א וירד למטה שם יתפכל קלת בדקו הדקין שהוא ערפה, רק כתב דלכתחלה יש לבדוק ומודה שאם לא בדק שהיא כשרה. א"כ לא מנפיק פתה שלא בדקו הושט שהוא כשר רק אפי' לכתחלה לא היה לריך לבדוק דא"א להחבר אחר שמיטה שראוי

תשו' מ"ד (שי"ך ל"ו ס"י א"ה) נתפלה הארוכה ועבה מתקא היינו שנתפלל החר מן הארוכה מאתלעיתה מתקא ויודע להשחטתו דמנין, ולא היה לה תואר א"ע בלא זה הפיטול ואין להחשיבו ליתרת כלל רק הוא פיטול בלא גומא. הנה לדינא הוא ערפה אף כי מתדיינ מוכח דבלי גומא כשר וכן מבואר בפמ"ב דב"ש לו שרש חזק ים להקל מ"מ יותר נוטה השברא והמנחה להטריף, וגם דיש ס"ס להחמיר דלמא יתרת מתקא טרפה ודלמא הו"י פיטול ולא יתרת וס"ס עדיף מחזקה. גם יש לומר שפי דהשחא יאלה מן הרוב ונתפלה ולא הו"י יתרת מבטן ואפילו לקולא אוליין בטר השחא מנ"ש לחומרא לומר דעתה יאלה מן הרוב ולא מבטן, לכן הכשר שיטנו עדיין בשין אסור והכלים שראוי

קיצור דינים משוית טוב מעם ורעת מהדורא קמא

לט

שראו להגביל יגעיל ושאינו ראוי להגביל ושהגביל מעל"ע עכ"פ והז"ל שלא שמת ומכר ראוי להגביל לקונסו :

תשוי נ"ב (למי ה"ג) **בריאה** שנתמלאת הארוכה ועבה כפופה כולה ממעם ללד בב האונס ושוכבת עליו עד שמדווק רבייתה שם נעשה כעין גומא בהאונס. והנה בטעם הערפות באטום נחמת מוגלח כתב השמ"ח משום שאינה יכולה להניף עבד הלב והוי כחסרה האונס, וא"כ ה"ג כיוון שהאונס כפופה ללד גבול א"כ מניע ממנה ללד דלא לאונס היינו ללד הלב שטרף שזון קרוב לרבי דלאונס, הנה נראה ברור בזה שהיא טרפה דודאי דמי ממעם לנמקה אונס דמי יודע אם בריחוק מקום יכולה להניף על הלב. וגם אולי אין די לה בהנפה בריחוק מקום ומה דקשר בנתעמקה היינו אם נשאר כט"ד עומד בדרי והשאר נתעמק משא"כ כאן בעתקם כולו א"כ בו כט"ד ולדעתו הוי זה כחסרה אונס ממעם. וגם יש לחוש אולי שתחמך בלגלות והוי כיתרת מנבא, וא"כ לא מצביא כמעשה ה"גל פשיטא דטרפה ואפילו אם נכפפה למטה כעין מעשה ה"גל ולא ויהי נשאר כט"ד משוך כדרכה נמי טרפה מטעם הא" דהוי כחסר ממעם וכשיניה מקומו דמי. וזה ברור :

מותרם לשחיטה או אולי יש בזה חשש נקיבת השוט. הנה נראה בזה לא מצביא לדעת הט"ז דהאיסור בחמך מקלח העור ויאל דם הוא רק מטעם דכשור ליכא דם ובודאי הוא מן השוט, א"כ הכא ברירין דשכיח בהם דם ודאי אין לחוש כיון דעכ"פ לא ידענו אם יקב מעבר לעבר, ואף גם לדעת מהר"מ פדואה ד"ל דמטום בזה אסור במריטת הנוזות מ"מ נראה דלא שייך הכא בזה וזו רק במריטת הנוזות דה"ל לו לדרקק כ"כ ואולי לפעמים יהי נעשה חיזה נקב, אבל הכא דנעשה ע"י אומן בכונה בודאי משיש אל לבו לדרקק שלא יחמך מעבר לעבר, ועוד כיון דהקזה הוי מן הדריסם ובזדריסם ליכא סומנין כדמוכה בש"ס ושו"ע א"כ יש ללרף זה לסברתנו ה"גל להחיר, וכל זה בדיעבר אבל לכחלה ודאי אסור לנשות כן לסמוך על המיריס הללו. ודו"ק :

תשוי נ"ח (שייך למי ל"ה) **הנה** נמצא בועה ובמחך הבעה יש מקומות קטנים שבמקומות הללו הוא כמין כוויס הקטנים היינו שכל הבעה הקרוס עבור ובמקומות הללו הקרוס זך והעור קלוס ורק ובמשמוש היד בקל נפתחים ולדעתו זה המקום נגלד עור המתחון ונגלד עור המתחון של הבעה הוי תר"ל. הנה לדעתו יש להכשיר בזה כיון דאינו ודאי לו שנגלד עור המתחון של ספק לו ואף דהוי ספק בחסרון ידיעה מ"מ נחשב ספק בתר"ל דאפי' אם ידענו דנגלד המתחון לא הוי רק חומרא דתר"ל א"כ ביש ספק יש להכשיר. וכל זה אם יודע שלא יקלף העליון אבל אם יקלף העור העליון וספק אם נגלד גם המתחון בזה הוי טרפה אפי' בהפ"מ ובמעשה שלו יש להכשיר וז"ל :

תשוי נ"ט (שייך למי ל"ו) **בריאה** שיש עליה בשר בלוי וקולף אותה והי' הבשר שלם ויפה ולא א"כ שום זיעה יולא ממנה כשהיתה נפוחה אך אח"כ כשהיטמו מפיחתה התחילה להיות מוציאה טיפי דמים מה דיוני בזה. הנה דין זה בריאה שמוציא טיפי דמים ה"ל"ס דעמו להקל והפרי תבואה חולק עליו בזה, והנה בשר בלוי לא הוי רעווא לדעת הט"ז ס"ס ל"ט ונהי דהתב"ש ובז"י השינו עליו מ"מ יש כאן ס"ס דלמא בשר בלוי אינו רעווא ואם אפי' מנערף לתר"ל יש ללרף סברת ה"ל"ס דיש לומר אולי מוצי' הוא ואין כאן נקב כלל ואת"ל דיש כאן נקב דלמא העליון לבדו הוא שניקב בפיט דיש ראי' מה שאינו מנבצץ לא לסמוך בה"כ לקולא ולומר דהוי זיעה ולא דם, ובפרט כי"ד יש לומר דלף ה"כ ה"כ מורה דע"כ לא. פליג רק אם בשעת הנפיחה יולא ממנה או יש לחוש דנמחמת נקב הוא אבל אם בשעת הנפיחה הוי יולא כלום רק אחר הנחת הנפיחה זה ודאי זיעה הוא, ובזה אני מסכים היכי דיש נגלד חמת אותו קרוס אפי' ברוק קם ומוצי' בזה י"ל דהקרוס הוי רעווא אחר והנגלד רעווא אחרת הו"ל תר"ל בזה, ובזה אני מסכים דטרפה משום דזה הוי קולא גדולה להקל בזיעה. ונראה לי על"פ א"כ מוצי' יחזרו ויבחנו במים אם מנבצץ או לא ואם אינו מנבצץ אחר הזיעה או יש להקל בהפ"מ וז"ל. ובענין אפוס בריאה הנה העיקר כהתב"ש להחמיר דאין להשקות הפופרים בתוך הקנה רק מטעם :

תשוי ס"ב (למי ל"ז) **בריו** בועה הנקלפת שכתב ה"ל"ס בשם האחרונים שהיא טרפה העטם הוא דודאי חילוק גדול יש בין אם נעשה קרוס פשוט או אם נעשה כמין כ"ס מלא מים. דיש לומר דה שפיח דיהי' נעשה מלחלוטית הריאה קרוס מתוך אכל שיה' נעשה ממנה בועה מלאה מים זה א"ל להיות מלחלוטית הריאה ומש"ה טרפה וז"ל :

תשוי ס"ג (שייך למי ל"ט) **מעשה** שהיה סרסא דקה בחוד האונס, וגם דלדול המצוי בשפולי ריאה רחוק ערך ד' אצבנות מן הסרסא הדקה והדלדול ה"ל הוא כשר לכ"ע כתבואר ב"ש והקל שז"ב חוט אונס דק מן הסרסא ה"ל ללד הדלדול והסרי הדלדול ה"ל ובצד סמוך להדלדול מנב האונס ולא ראו בה קרוני הסרסא המבוארין ב"ש רוב הסרסא ה"ל קלף אותה ללד אחר ובדק אותה כדיונו ולא היה מנבצץ. והנה שז"ב א' אמר כי זה הקרוס הדק שנתרחב עד' הדלדול הוא קרוס המצוי על כל חלקי הריאה והוא בצד שמנבצץ רחוק ד' אגודליס מן הסרסא כי נקלט עמו קרוני הריאה, והשני אחר שא"כ אם יש קרוס דק על כל חלקי הריאה. הנה רואה אני בדברי המתיר קן אמת שצריך לקלוף כל מקום הסרסא ואם מצד טרפה זה הוא רק אם ראינו שעור הסרסא נמשכת להלן אבל אם הוא ספק אם הוא עור הסרסא או שאר עור ומה ספק פשיטא דכשרה ובפרט דרוב הסרסא היתה נקלפת ללד השני יש ללך בחר רובא ומ"מ הסתם הוא מלד השני. וגם שכיח הרבה קרומוני על הריאה ויש לתלות בזה וז"ל :

תשוי נ"ו (למי ל"ו) **מה** ששכיח כשהבנתות חולים מקוים להם האומנים דם בצדדי הנואר בוורידים אם הם

תשוי נ"ד (עוד למי ה"ג) **בריאה** שהיה בה ורדא קטנה שלא הי' גדולה רק כלפון והתב"ש כתב דיש להחמיר כשיעור רוחב אגודל אם יש לומר בזה ש"ס שמא חסר ורדא כשר ושמא די כשיעור הוה. הנה לא כן הוא דהא פעמא דתב"ש דמ"ל דבענין רוחב אגודל משום דלא הוא קטן מזה הוי חסר ורדא ואל"כ הוי חסר מפאף אם חסר ורדא כשר או לא וטרפה. ובדין אם הי' שומא על הריאה ולא היה אפשר לקלוף נמחמת רק בכח תלשו מנכר הריאה ואיכא נקב תחתון, הנה אין להחמיר בזה הדיכא דיש לתלות דנעשה בכח ודאי עכ"פ הוי נלאבד בלי בדיקה כהמה :

תשוי נ"ה (שייך למי ל"ט) **בריאה** אחת היה בה סרסא ממוקם למקום והיתה מתחלה על הבעה והבעה היתה על הקמט דהיינו שהקמט הי' כמין גומא סביבות הבעה וממך ענין הקמט גם על חוד האונס עד שנכפף החוד בעבור הקמט אך הבעה בעבור שמשום ידא דעבדא הוסר הנכחות ושאר כמין מורסא, והסרסא הי' מתחלה על המורסא ה"ל ועל הקמט עד החוד אך הלך בקליפה כמנהג מדינתנו ולא נפתח הקמט. הנה זה ודאי טרפה דנהי דמלד הבעה אינו טרפה דיכולה להיות חי אפי' בבעה מ"מ הרי היא טרפה מלד הקמט שהיה נשך אך ואינו עולה בנפיחה א"כ הוי ס"ס דלמא לא תתרחב ואם תתרחב אולי לא הוי ממחמת הבעה, א"כ הוי תר"ל מנ"מ אם נדון כמו שכתב הבעה המתחלה הוי בועה וסרסא, ואם נדון אותה כמורסא א"כ שוב אין לתלות הקמט כמורסא דהרי הקמט נשאר א"כ הוי סרסא וקמט וממ"מ הוי תר"ל וטרפה. ואף דהגו"כ מפקי' בהסירו הסרסא ונשאר הקמט מנהג כל ישראל רק כהתב"ש ע"כ לדעתו היא טרפה מגורה וז"ל :

תשוי נ"ו (שייך למי ל"ו) **בריו** אם נמקה אונה שלימה ארוכה ועבה וחוזה לברייתה ע"י המיעוך כדרך השו"ב שמתעניין בחונה שלימה שלמקה אפי' אם אינה חוזרת לברייתה מכל וכל רק שתחזור לברייתה שהי' נראה שחולב להניף על הלב, ובנידון זה כאלו חורה לברייתה ועוד ניכר בהאונס מעט זימוק היתה הארוכה ועבה זו קטנה והתמללית. הנה לדעתו היא כשרה דיש לומר דאם היתה חיה היתה מתרפאת לגמרי והיתה ארוכה כמקורס וכן נראה מלשון הפוסקים שכתבו שתחזור לברייתה ולא כתבו שתחזור לקדמותה מוכח דלא בעינן מתקדם ממעם רק כל שהוא בריא ויכולה לפעול פעולתה די. ובמקרה אונס שלימה כיון דאין הפטרות רק מלד חסרון אונס וכל שחורה במקלח אף דלא חורה כולה מ"מ חסרון אונס שלימה ליכא דהרי חורה במקלח ולחומרם בעלמא בעינן חורה ברובא לכך בזה סומנין על בדיקתנו ואז"ל :

ובריו שהי' חסר בהורדא כל עיגולה וקלישתה ונשאר השורש עם החרין והחומר כדרך גידולה והיתה מוגתת כמים כדרכה וגובה השורש לא הי' כעובי אצבע במקום הרחב והשאלה הי' אלל טלה, הנה לדינא נראה לי עיקר כמנהג השו"ב שהי' בגובה השורש כעובי אצבע, היינו דכל בשר הורדא יהי' כט"ד ותואר הורדא די בעובי אצבע במקום הרחב והשורש בעבהו יהי' כן, ושיעור המרדדי הי' כן אם לא היתה עדיין מיה יב"ח אז יש להחמיר בענין המרדדי כשיעור היומר גדול, אבל היכי דכבר יב"ח אז יוכל לשער כשיעור הקטן שכולס וזולת זה יש להחמיר בזה כמ"ס ודו"ק :

תשוי נ"ז (למי ה"ג) **מה** ששכיח כשהבנתות חולים מקוים להם האומנים דם בצדדי הנואר בוורידים אם הם

קיצור דינים משיות טוב מעם ודעת מהדורא קמא

מקום היה סרכא דבוקא לשומן הלכ והסרכא עברה ע"י מיעור ומשמוש ומקום הסרכא לא עלמה בנפיחה כהונן כמו כל הריאה, הנה לדעתי היא ודאי טרפה אף שדעת הפת"מ ולב"ש דאם נאכד בלי בדיקת פושטין כשרה, היינו אס היא מו"מ משם כדעת הראשונים אבל בקליפה שלנו זה אין לו היחר רק מנח מעשה דרייטות לכך בעינן ע"י פושטין הלוכית ואס נאכדה בלי בדיקת פושטין טרפה, ועוד כיון דלוינו עולה בנפיחה הוי תר"ל ו"פ ובור :

תש"י ס"ו (לס"י הנו") **בריאה** אחת שהיה בקלה אונה עליונה של ימין קלת ממנה נקמט וכפול לרד בב האונה והס"ב קורין לזה קאפליטעליך והי' יולא סרכא קלה אחר מאלות חתיכה שהיה נכפל וקלה השני מהסרכא נדבק בלונה עלמה ומלך אחר הוסר הסרכא בקל ע"י מיעור ומשמוש ובדיקת פושטין וחיטף כשהוסר הסרכא מאלות לך הונבה אותה החתיכה מלהיות נכפל ונחפסט הקמט עד שלא נשאר שום שנינו וככה"ה הוי מועיל בה מיעור לכ"ע אלמנן הסרכא שס הייתה רחבה ונדבקה בחזק והיו מושטין אולי לא תעבור מאלות לך ע"י מיעור ותהי' טרפה א"כ יוטר עוב להיטיח בך מאחר דלך ראה הא' עברה ע"י מיעור מונח דהסרכא לא היתה מעכבא הקמט מלהתפשט בחייה דהרי מלך האחר עברה והיה יכול להתפשט שפיר וא"כ הוי רק כדיון סרכא תלוי, הנה לדעתי נראה בזה דהנה המיעור הנהוג בזה"ה הוי קליפה א"כ נהי דדעת הנו"ב להקל בדיון קמט עם סרכא ע"י מו"מ היינו דוקא מיעור הנהוג בימנעו הראשונים או אפילו במיעור דידן אס נשאר האטום דלוינו טרפה רק משום תר"ל יש לומר דאין זה תר"ל, אבל אס ע"י הסרכא נקמט ובעבור הסרכא נחפסט הקמט אס לא עברה רק ע"י קליפה בזה אין היחר רק מנח מעשה דרייטות והסם גופיה אס הוי מקמטת מנח זה הוי טרפה לכך נראה דקמטת דידן לך זה מהני בזה הוי קמט ונחפסט בהסרת הסרכא. אך אס נשאר הקמט אחר הסרת הסרכא מותר גם ע"י קליפה דידן אס הוי הקמט בשיפולי אונה דהכי רבימיהו ואפילו אס לא עברה רק מלך אחר כן נראה לפע"מ ו"ב :

תש"י ס"ז (לס"י הני"ל) **סרכא** היואלת למטה מחליין בין אונה לאונה ובין אונה לאונה ובתחתיה מהסרכא שין קמט אס מהני לה מיעור, והנה בלי חלון פשיטא שכשר למטה מחליין רק בים חלון לריך מיעור ואס יולא מתוך הבעוה טרפה וא"כ כיון דהלב"ש מרמז קמט לבעוה ודומה טרפה ולא מהני מיעור, או דלמא מתוך הקמט עדיף כיון דדומה כמו קמט בתולדה ובתולדה לא הוי ריעוהא. הנה לדעתי ודאי הוי קמט ואין לתלות בתולדה, ולדעתי עוד גרע קמט מבעוה, לכך נראה דבין אונה לאונה יש חלון או בין אונה לאונה אפילו בלי חלון טרפה ולא מהני בזה מיעור אבל בין אונה לאונה בלי חלון כשר אפי' בלי מיעור כן נראה נכון לדעה. ובדיון אס נמלא על אונא סערוטום הקרא זיכר ובתחתיה יש נגלל והוכיח ע"י מיעור ולא בצנץ רק בתחתיה לא שזה לשאר הריאה רק שנמך מעור הריאה אס יש לקרוא למקום ההוא קמט על הנגלד או לא. הנה לדעתי זהו כשר דקמט לא נקרא אף אס חסר מנוף הריאה אבל מה שראה נמוך מעט ועורות זה מזה זה לא נקרא קמט, ונגלד פורתא נמי אונא ריעוהא כ"כ לכך בכה"כ יש להכשיר זה תלוי בראות עיני הבדוק. ו"פ ובור :

תש"י ס"ח (שי"ך לס"י ת"א) **כמה** פעמים קרה שנמלא נקב בחזר הכבד ובתוך הנקב נכנס מבשר הכבד ונעשה כמין כפתור בבשר הכבד וכפתור הזה נכנס בתנקב וסתמו היטב מכל הדדין ועל הכפתור הזה נחלל ג"כ כמו קרום פרום והקרום הזה הולך על פני כל הנקב אלא שבחלי השטח ה' דבוק הקרום לשפתו וחלי הקרום ה' מנותק מהדדיים. הנה לדינא נראה דטרפה דאין מולין יתוק הקרום בנשמוש יד הטבח כיון דהנקב הוא ודאי ולהוליו מריעוהא לריך בירור גמור ולא אסר גס לא מהני לומר דהנקב בתולדה ולטמון על ה"טו"ד דה"טו"ד אסר כן רק בטחול דהיא טרפה מחמת עלמו יש חילוק בין אס הנקב בתולדה או לא, אבל הכא שאין פסולו מגופו רק פשי"י יהי' מוקף לרבר אחר אין חילוק בין אס הנקב בתולדה או לא סוף סוף כל דיש חויר יזיק לאכר השין לכך ברור לי דבזה הט"ז מודה דטרפה ו"פ מאד :

תש"י ס"ט (לס"י הני"ל) **בה"ב** שהי' נסרך וכנגדו מחט שעליו והמחט ה' מחוב כנגדו בקמטין וכמו חוט השערה הוי מחט מעור הלבן של הבה"ב וכמעט נראה שנתחבה עם ממשמוש הוד וקלפו הבה"כ מכל הדדין מחלב הקמטות ודא היה יכר שום רושם דרמימות או חלודה כלל והי' שעת דחלוק והפ"מ ולכבוד שבת, הנה נראה להכשיר כיון דאין הסרכא על גוף בה"כ רק על השומן וכמו דמעשה דרייטות שאס נסרך הקרום למקום

אחר כשר כיון שאין הסרכא מנוף הריאה כשרה היא בזה יש להכשיר : **ובדיון** אונא שיש על לוארה גרר יבש וגופו הזוהר הנה בזה ודאי לריך בדיקה בעבר השני אחר החטיפה אס לא יקב העור מעבר לעבר ואס לא עשה כן הוי כמכשיל ומאכיל טרפות ו"ב :

תש"י ע"י (לס"י הני"ל) **בסרכא** בערפש הכבד אס יש לסמוך על הוראת הכו"פ בזה, הנה העולם לא נהנו כן מיעור אפילו לדברי הכו"פ כיון דהכא הכשר בתמוך רך ומקולקל ואינו יפה והרי אין אנו בקולין בבשר שהרופא גוררו לכך ודאי דטרפה והבו דלא לוסוף עלה כי בלא"ה דברי הכו"פ מידוש הוא לכך אין להקל עוד יותר ולדעתי הוא טרפה ו"ב :

תש"י ע"א (שי"ך לס"י מ"ד) **מעשה** שנמלא בב' כוליות של שור גדול ב' בועות ובתוך הבעוה היה עלמות קטנות הרבה והי' לראה דהכי רבימיהו, ומלך הבעוה לא הי' ספק כי לא היה מניע למרוץ וגם המים היו זכים רק מלוחים קלת ועיקר הספק מחמת העלמות. הנה זה כשר בפשיטות כיון שכתב הר"ן בחשובה שדרך הכליות לגלל אבנים א"כ ממילא מה לי אבנים מה לי עלמות ואטו יש לזכר לאבנים הני"ל ואפי' להט"ז האוסר בעלם הנמלא בתוך הלב מעטס דחיישין לנקיבת הלב זהו בלב כיון דנקב מערפי' ב' משא"כ בזה לכך נראה ברור להכשיר : **ובדיון** העגל שקנה יהודי אצל נכרי ואמר לו שמיים לירח העגל עד פתח לא היה יכול לעמוד ואח"כ נמלא ברבל אחד שבר שלא במקום לומת הגידין באופן שמלך השבירה הי' כשר, הנה בזה ודאי דטרפה דפשיטא דהכא יש לחוש לדברי מהרש"ל דהיי' דלמרינן ביה"ר אין זו משום ריבוק איברים והיינו אפילו בדריאכא ריעוהא דלוי הולך היינו אס לא היה חשש נפילה אמרינן שגורא נקמה, אבל אס נראה פנולה חויק שפעת לידה א"כ כל שיש חשש פנולה כמו הכא דהוי בו שבר רגל מזינן דהוי כאן נפילה מביה"ר וליכא חזקת היתר ודאי לכ"ע חיישין לריסוק איברים וחיישין לדברי מהרש"ל ולכך העגל טרפה ו"ב ופשוט :

תש"י ע"ב (לס"י מ"ו) **מעשה** בהמטה שנפכו בני מעי' קלת והי' הפ"מ ו"כ"ש. הנה בזה אס לא ילאו לחוץ ונמלאו מהפוכין קלת יש להכשיר כיון דרא"ביה מתיר לגמרי בלא ילאו ונמלאו מהפוכין יש לומר אפילו הפוסקים המחמירין היינו בהפכו לגמרי אבל בלא ילאו לחוץ והפכו רק קלת מודים דשרה רק ביאלו לחוץ או אפי' בהפכו קלת טרפה ואפילו אס בחיים לא עברה בהמטה גללים אין זה נקרא נולד ריעוהא מחיים דלוי דבר אחר גרם לה זה לכך נראה להכשיר בזה אס לא ילאו לחוץ מחיים ו"פ :

תש"י ע"ג (עוד לס"י הני"ל) **הנה** יקרה לפעמים אשר הדרא דנכתא בתנקת בצמות היא כמין עולה ויורד והיא רק במיעוטא דמיעוטא והבצמים יקראו לה חניפה מנוסה כי יאמרו שאלל החורים הדרא דנכתא כנבנית באה"ב ונכתא מקומות יש מורים לאיסור ויש מורים להיתר. הנה לענין אה"ה אין ללמוד טעור ממנא כלל ובפרט להקל על התמיר להביא ריאה, וגם יש לומר מינא אס ידענו שזה הוי מתחלת ברייתו אבל מנין לנו לדעת כן דלמא אה"כ נתפכו וכיון דלכ"פ ילאו מן הרוב יש לומר דהשחא הוא דליחמט ועמה הוא דלא מן הרוב ואפילו לקולא אמרינן כן מכ"ש לחומררא ראו לחוש כן, לכך נראה ודאי דטרפה בזה וזה ברור וכנון :

תש"י ע"ד (לס"י מ"ח) **בפרך** שחלתה מחמת רבוי אכילה ודקרו לה סכין כנגד הכרם ויאל ממנה הבל פרום ואח"כ נטרפאה וחיטה יב"ח וגם ילדה ולד והחלב כבר נמכר. הנה לדינא כיון דכבר ילדה וגם חיטה יב"ח נראה ודאי דמותר החלב ומכ"ש דאין היליס חסורין למפרע כיון דביניקב הכרם הפנימי אין ברור שהוא טרפה וגם משום מחט בחלל הגוף יש ללמד, והאולי הכא איכא רמיהא דחיתה יב"ח וגם ילדה יש לסמוך אהמכשירין ולהתיר חסרי וגם היליס דלמפרע :

יעוד מעשה צפרה שחלתה מחמת שאכלה יותר מדאי ותחבו מצנעה ונתרפאה מה דינה של הפרה, הנה נראה בזה כיון דלא ידענו אס עברה המחט לתוך החלל או עברה צנעה לבשר דלמא ולא הי' בולט לתוך החלל יש לומר בזה דהוי ס"ם כמו בספק על או לא על, לכך נראה דאס הוי הני ג' למעלותא אס היה החתיכה בירי אדם וגם דאין ידוע אס בלעו הסכין הרבה לפנים או הוי צנעה לבשר, וגם דהי' מקום הנקיבה רחוק מן המעיים כנון למעלה בלעוה שפני האומדלל היה רחוק מן המעיים, וגם שלא הייתה נפוחה במעיה דאס הייתה נפוחה בפנים יכיר שהיו המעיים קרובים לכל לך ואס היה כל האופנים אלו ויש הפ"מ ושעת הדחק לעני יש להקל ולהכשיר כה"כ כן נראה לי כנון : וע"ד

קיצור דינים משותף טוב שעם ודעת מהרורא קמא

בגוררת רגלי' נהי דתחלה גמי היתה גוררת מ"מ מעלה ליכא וטריפה דהוי כמו נשחטה בלי בדיקה כלל, וכן איתא דר"מ בשם אר"ה דעתה אין להחיר רק כשהלכה ד"ה צבוב ולא נראה שום שינוי בהליכתה ממה שהיתה הולכת מקודם. הרי מפורש כמ"ש, וז"ל:

ומה שהקשה על הפמ"ג בניקב כים הורדא שכתב בס"י ל"ה במ"ז אות ב' דכשר ורתייתו ממש"ש בס"י ל"ט דאם נסרך כים הורדא לעשר איברים דכשר וכיון דאין סרסא בלי נקב א"כ מוכח דגם נקב אין פוסל בו, והקשה הוא דהרי במקום שאין הנקב פוסל מ"ע רק מצד חבר אחר דמהני סמוייה ע"י סרסא א"כ ה"נ אין הנקב פוסל רק מצד הורדא והסרסא סותמתו א"כ כשרה. הגה י"ט לומר דכונת הפמ"ג לאורך דיעה דסרסא טרפה ממש"ש סופו לנקוב א"כ ה"נ טרפה מטעם זה ובעלמא נקב א"כ הכבד דלוינה מתענעע אנה ואלנה אין סוף הסרסא להתפרק והסרסא סותם הנקב אבל הריאה דמרחפת תמיד א"כ הכים מתענעע עמו וסופה להתפרק ולמה כשרה ובע"כ דאין הנקב פוסל בכים וא"ש:

והכא לא יכיר שום דומם בהאחרים והכא בעיקר האיסור הוי מכה מצוי א"כ הוי ממש"ש להחיר, לכך אין לחוש להשאר וכן אני מורה תמיד להכשיר אם לא ידענו אם נעשה ע"י דורס או לא. וגם יש לנרף בזה דעת המהר"ם מלובלין דהיכא דהוי רוב שלא נדרשו אפי' אם המיעוט נדרסין בטליו ברובא מן התורה והוי ספק דרבין ולהקל וז"ל. ובגורן מה שהשו"ב שער את המכס מהקלה שקבצו מהשערות לבד הם להזכיר זה וחלילה להיות שוטט אם יחזיק זה המכס כי הוא איסור גמור וממגעילי הרבים ולא יזכר ולא יפקד. וז"ל ונכון:

תשו' צ' (לס"י י"ט) בהמה שגוררת רגליה דכשרה דמלינין דשגורנא נקטה אם א"כ נפלה בענין דחושנין ומחמת נפילה והלכה א"כ הילוך ד"ה כמו שהולכת קודם בגרייה מה הוא דיעה, הגה דלינא ודאי נראה כיון דגולד ריעותא אי אפשר להתייה בלי הוכחה לקולא. דהרי אם נפלה ולא בדיקה כלל אם יכולה לילך ושטעה ודאי דטרפה א"כ מוכח דאף דלא חזינו ריעותא טרפה מספק כל דלא ראינו מעלה, א"כ ה"ה

קיצור דינים מהלכות שרפות העולים מספר טוב שעם ודעת מהרורא תניינא.

החטוטרות נבזה מהעלם והעור דבוק שם להעלם ודאי יש שם נקב וערפה:

תשו' ר' (שייך לס"י ל"ב) עיר שאלתו בפרה חולבת שהכו אחתה במקל על רוחב הסדרה הכאה רבה עד כי נחלתה ונפלה ואחר חייה ימים חזרה לאיתנה אם מותר לשמות החלב לכתחלה, כי חשש לדעת המחמירין דלא מהני הילוך ד"ה לבד רק הילוך ובריקה. הגה דלינא החלב מותר לכתחלה כי שני בהלוך לבד נהי דהכי דאפשר לברר ולברוק ראוי להחמיר ולברוק ע"פ בא"ח לברורי כגון הכא לענין החלב מהיים ודאי יש להחיר. ומילוק יש בין בילה ספק טרפה דבילת העוף נחשב מגופה דעובר ירך אמו הוא ולכן כיון דבתרנוולת גולד ספק טרפה אחרת הרוב וחוקת דילה. אבל החלב אינו מגופה רק הוא ענין בפ"ע א"כ בספק נהי דהפרה החלב לא אחרת לכן מותר לשמות החלב לכתחלה כ"ל כגון:

תשו' ה' (שייך לס"י ל"ה) מעשה בתרנוולת שה"י דרכו להיט סובב והולך בעיגול במרוצה כמה פעמים והי' חשש שמה הוא החולי שקורין שוינדול וא"כ נשחט ובא לפני מורה אחר והטריףו כי הבל"ו כתב בס"י ל"א דאין אלו בקיאות בעוף כזה וא"כ בא ש"ב אחר והעיר שראה הכבשים שיש להם חולי זה והסם מקיפין בתקומם ולא ריגס במרוזה וע"ז סמך המורה והכשיר ועשה מעשה ואכל כדי לברר הוראמו. הגה לא טוב הורה ואין ראייה מעדות הש"ב. ואף אם עפ"י הדיון לא ינחוש בזה לנחש בראש דעתם מבוחר הסימן שמענעעת בראשם אבל לא שמקפת א"כ אין זה ראייה ואין לחוש מספק אך מ"מ חולי כעת נשחטו הטבעיים ואין דרכם לנענע רק להקיף א"כ התרנוול ספק טרפה וישאל בזה להבקיאים בדבר אם כעת דרכם לנענע או להקיף וז"ל. והמורה דסמך תחלה על חשש זה והטריףו וא"כ סמך על עדות הש"ב ממומנא בלי ראייה ואכל ממנו לא יפה עשה כ"ל:

תשו' ז' (שייך לס"י ל"ג) בדיו אם הי' מכה צלוואר למעלה ממקום שחיטה ובדקו' המכה ע"י גרייה וראו שלא שלט בוושט עממו הביא בחלל אברהם בדיון זה דאסור דיימוס הוי כניטל והוי כגולדלו הסמיניס, הגה נראה להחיר בזה כיון דהכא אין הערפות מצד עממו לא אמרינן נימוס הוי כניטל, וכיון דהסמיניס מחוברים יפה לזוואר ואין מדולדלים אין להחמיר בזה. ומכ"ש אי ימלא כדעת הסוברים דענקרו הסמיניס אינו טרפה רק שאין שחיטה מועלת בהם, אבל כאן שהם מדובקים בחוק ממש הוי שחיטה ואפי' להסוברים שהוא טרפה נראה להקל כ"ל:

תשו' ד' (לס"י ה"ג) אם נמלא מולעת בקרוס הושט מצפניס וניקב עור החיטון והפנימי לא יכיר אם ניקב או לא, אם דומה למולעת הנמלא בריחה דקי"ל לאחר שחיטה פריש או יש חלוק בדבר. הגה לדינא בכה"ג דיש נקב בחיטון והספק רימתי נעשה הוי חוקת איסור ממש דטעם מרחפת לא שייך בוושט, וגם הטעם לבקש חתימות דלמא אינו מצוי כ"כ ואף בכרס ודקין רבו המחמירין דלא אמרינן לאחר שחיטה פריש מ"ש

תשו' א' מה שחקי הפרי מנגדים בהקדמה להל' ערפות שכתב שראה שיש א"כ כאן ב' קדרות א' איסור וא' היתר ונפל איסור דרבין לתוך א' מהם תמלין שמתוך איסור נפל כמבואר בס"י קי"א וא"כ נפל עוד איסור שאינו מין האיסור הראשון ונשפך ומתחלה ה' בקדרת היתר כ"ט חלקים זיתי היתר וא"כ כשנפל האיסור הב' דרבין לתוך היתר אין בו ששים, וזמנא אם נאמר דהאיסור הא' ג"כ נפל לכאן או יש ככאן ס"א זיתים י"ט של היתר וב' של איסור וא' מטבל חבירו אמרינן כן דכל דרבנן מולין להקל יע"ש. ולדעתי אסורה הקדירה כמו דקי"ל בספק דרבין באתחוק אסורא אסור הרי דלא מהני ספק דרבין נגד חוקה א"כ ה"ה גמי להיטוף כיון דמקודם שפיל הראשון ה' הקדרה בחוקת היתר ואי' ימלא עכשיו הראשון נפל לכאן א"כ יחזיק אותה בחוקת שהיתה אסורה עד הנה ובעטת המוקנה ביהתר, א"כ להוליא' עד הנה ממוקת היתר בזה לא אמרינן ספק דרבין לקולא ואלוין בתר חוקה דמעיקרא והוי ספק דרבין נגד החוקה ואסורה הקדירה יע"ש:

תשו' ב' (שייך לס"י ל') בנידון מה ששאל על דברי התב"ש בס"י למ"ד ס"ק י"ד וז"ל מה שחמה על הרמב"ם מלשון הרמב"ם יע"ש והקשה השואל דהרי נתרופץ אינו נקב כמ"ש הש"ך והסכים כן התב"ש עלמו עכ"ל. הגה באתת התב"ש ס"ק א' כתב להיטוף דשייך לשון רזיאה גם בשבירה בנקב רק דהוכיח מלשון הש"ס דכאן הוי הכונה בלי נקב אך הרמב"ם פ"א מה' שחיטה תחלה כתב לשון שנתכסה וא"כ כתב בהלכה ד' נתרופץ בע"כ הכונה דנחבסה הוי בלי נקב ונתרופץ היינו בנקב דוקא זה כונת התב"ש. ומה שהקשה מסוטה דבעלו הגופיין דמקריב ערפות למזבח שמה יקב קרוס של מוח א"ש דאם כבר הוכתה אין לחוש שמה יקב דאלוין בתר רובא. אבל שם מייירי להכות לכתחלה ודאי ראוי לחוש שמה יקב דלהבא לא מהני רוב וא"ש:

תשו' ג' (שייך לס"י ל"ה) בפמ"ג בשפתי דעת סק"א במ"ש ורע שיש להסתפק בבר אווזא דנממם קטייה דמא דאסור מחשש ניקב הושט אי מהני שהיות י"ב חודש דליכא חוקה בהמה בחייה כל שיקב בתקום שחיטה הוי נבלה ומיעוטא דחיות הגה, א"כ יש לאסור אפי' חיות י"ב חודש. הגה נעלם ממנו דברי הש"ך לעיל סי' כ"ג ס"ק י"ט דאף בחשש ניקב הושט תמיד להשהות כ"א יום עד שמתחבר ואין לחלק בין עיבור לחי' י"ב חודש:

תשו' ד' (לס"י ל') בדיו עטם הגלגולת שיש בו חטוטרות בראשם. הגה דלינא לריך לבדקו אם יש נקב בעלם, ואף אם לא נמלא בהם נקב רק אחר היבשות ג"כ יש להטריףו אם יש בהם חטוטרות רק החיוב לברוק הוא רק בעודן לחים אבל לא אחר שתיבשו. ואם אין בהם חטוטרות או אם בדקו כשהוא לא נמלא נקב ערפה, ואם אחר היבשות נמלא בהם נקב אמרינן דהכי רבתייהו רק מכה חולי או ד"ה נעשה הנקב כן הוא כגון לדינא: **ובהשמטות** (תשובה ט') אם

קיצור דינים משותף טוב שעם ודעת מהרורא תניינא

מא

מכ"ם בידון זה ועתה אין היטר רק מנח דהפנימי לא ינקב אם מהני בדיקמינו להחיר, הנה התב"ש הביא בשם הפ"ח בדין כה"ג במלמא שגמלא בושט ואכלה חיי בשרו והפלה שם להקל, והתב"ש חולק עליו להחמיר והאחרונים הסכימו לדעת הש"ך דבמקום ידוע מהני בדיקה מבפנים, וזה דעת הפ"ח דמגשיר ולא חיישינן שמא תרפא וגם התב"ש הכריע אח"כ להקל מטעם שני של הפ"ח לכך נראה לריוא להקל בזה בהפ"מ לסמוך על הבדיקה בעור הפנימי אבל באין הפ"מ אין להקל. ואם נמלא החולעת מונח בושט ולא תחוב בו כלל הנה לא גרע חולעת תקוץ ובאין קורט דס כלל כשר במלמא מונח. וביש קורט דס בפנימי באין הפ"מ יש לאסור כדעת הפ"ז בס"י ל"ג בקוץ ובהפ"מ כחאי הוא הש"ך לסמוך עליו להקל הן בקוץ הן בחולעת, וכל זה אם נמלא מונח בחוך חלל הושט. אבל אם נמלא מונח בין שני העורות בזה אפי' ליכא קורט דס כלל טרפה מנא"ל, אם ינקב הפנימי אין לושט בדיקה מחוץ, ואם דרך החילון בא ח"כ לר"ך הפנימי בדיקה ואין אנו בקיאים בבדיקת כל הושט. ולשמא ינקב חיישינן לר"ך. ח"כ אפי' בהפ"מ אסור אבל אם נראה שהחולעים באו מגוף הושט ומיניה קא רבו כמו העששה שאירע פ"ק בראר ואין יכיר שום ריעותא בשני העורות בזה נראה דיש להקל והכל לפי ראות עיני המורה ולפי בחינת. הזמן והענין: **בהשמות** (משוואה ו') **אם** נמלא הושט נקוב שלא במקום ריעותא ולא במקום שחיו וקמט חלינן במשמוש היר כמו בריאה.

תש"י ט"ז (שי"ך לסי' ל"ה) **שם** בסעיף ג' בהג"ה הורדא דרעה ללוות בנים. **והנה** אם ינקב הכיס לא תבאר מה דינו ולאחורה נראה לי לפי הכלל דק"ל בס"י נ' דכל שחסר טרפה גם בניקב טרפה ח"כ גם הכא כיון דחסר הכיס טרפה אף ינקב טרפה ודומה לטרפס הכבד דג"כ לא הוי טרפה מל"ע רק מטעם נעילת הכבד והפ"כ טרפה בניקב ה"ה נמי טרפה בכיס בניקב כמו בחסר, ומיהו אם סורא סתמחו כשרה כמו בטרפס הכבד לקמן דכל דבר שאין טרפות מל"ע עלמון רק מל"ע דבר אחר מהני סתמת הסרכא. וז"ב וכוון:

תש"י כ' (לסי' ה') **באונה** ארוכה ועבה אם נמלא בזה פ"לוק תקמא ואין גומא נומא נמשח החתיה רק שנחטה קלת זורתה אם ה"י יעיל ימתא זה. נראה ש"ך דכשר דאף המטיריפין פ"לוק תקמא אינו אלא מטעם שמא תסתפק וח"כ הוי ס"ס שמא הוא אינו פ"לוק כיון דלית ל"י גומא רק ימתא תקמא כשר ושמא אין סופו להסתפק אף הדיו כשם אחד מ"מ יש להקל כה"ג והכל לפי ראות עיני המורה:

תש"י כ"א (עור לסי' ה"ג) **באונה** של שמאל שחסרה וכנגד החריץ שחי' ראוי להיות אונא נמלא כנגדה משוכה למטה האונה השורש שלה ה"י תקמא נמשח אך כנגד החריץ שה"י ראוי להיות שם, בזה נראה כיון דלר"ה עומדת בדרי' דלואי אינה משלמת החסרון מע"פ עומדת נגד החריץ ואף שכתב הלב"ש דאם חיה י"ב חודש כשרה מטרופס דהוי פלוגתא דרובותא, הרי כתב הפרי מגדים דאם רוב מטרופס ומיעוט מבשריין לא מהני יב"ח. וכאן הרי כמה פוסקים מטרופס יתרת תקמא. ואף המבשריין ס"ל דלהשלמה לא מטרופס אי"ב הוי רוב מטרופס ומיעוט מבשריין ובכש"ג לא מהני י"ב חודש:

תש"י כ"ב (לסי' ה"ג) **בריאח** א' שנתפלה הארובה ועבה במקום שיש באונה היא כעין הר והולך משם א' מתקוקות בעיגול כעין קשת ותפלא מן האונה החלק ההוא שהוא ענין הר מתחת סמפון ה"ל עד שגמאר פ"לוק ההוא עגול ותלוי תקמא והדבר נראה לעין שחלק הזה הוא חסר מן הארובה ועבה, גם סמוך לפ"לוק זה יש למטה רחוק מזה הורדא עור כעין כ"ס אחר קען רק ששהחמיס אומרים שאין א"ב כיס ממש, הנה בדיו גוף הפ"לוק נראה להקל. ובענין מה שהיה עגול קלת וכיס סמוך לו ג"כ נראה להקל כיון דאין תואר ורד ממש, מיהו משום ימיר כיס לבד, אם השו"ב אומרים שאין א"ב כדמות כיס נמי ראוי להקל לסמוך עליהם בזה אבל אומרים שהוא כדמות כיס אם הוא סמוך ממש ואין רוחב קש בנייהס י"ל להטריפו מנח תרתי לריעותא מנח ימיר כיס כסברת מהר"ם ז"ל אבל אם יש רוחב קש בנייהס יש להשירו בהפ"מ וד"ק:

בהשמות (תשובה ו"ב) אם האו"ע נתקעה מאונה אמצעית האו"ע (תשובה) לתקת מבקלתי יש להשיר ד"ש לתלות הקטנות הוי מנח ה"מיוק והדרר בריא:

תש"י כ"ד (עור לסי' ה"ג) **באם** שני האומות היו שווין וה"י על אחת מהן עור ריעותא אם ישב לתרתי לריעותא דמאן יומר דזאת ח"ש שהחליפה זורתה בנידולה שמא החמרת החליפה זורתה, ובפרט כי בזה נראה כי לדבר דברי הלכ"ם כי חלוק לא בכלל נקב הוא. הנה לר"ה נראה דכל חד הוי עליו שם יתד ח"כ בשני אומות שווין הוי כל חד ריעותא. זו יש בה ריעותא, וזו יש בה ריעותא חלויה קטנה לכך בכל אחת יש שם מר"ל וד"ק:

תש"י כ"ה (שי"ך לסי' ה"ג) **בגרי** יונק שה"י אונא אמצעית

מכ"ם בידון זה ועתה אין היטר רק מנח דהפנימי לא ינקב אם מהני בדיקמינו להחיר, הנה התב"ש הביא בשם הפ"ח בדין כה"ג במלמא שגמלא בושט ואכלה חיי בשרו והפלה שם להקל, והתב"ש חולק עליו להחמיר והאחרונים הסכימו לדעת הש"ך דבמקום ידוע מהני בדיקה מבפנים, וזה דעת הפ"ח דמגשיר ולא חיישינן שמא תרפא וגם התב"ש הכריע אח"כ להקל מטעם שני של הפ"ח לכך נראה לריוא להקל בזה בהפ"מ לסמוך על הבדיקה בעור הפנימי אבל באין הפ"מ אין להקל. ואם נמלא החולעת מונח בושט ולא תחוב בו כלל הנה לא גרע חולעת תקוץ ובאין קורט דס כלל כשר במלמא מונח. וביש קורט דס בפנימי באין הפ"מ יש לאסור כדעת הפ"ז בס"י ל"ג בקוץ ובהפ"מ כחאי הוא הש"ך לסמוך עליו להקל הן בקוץ הן בחולעת, וכל זה אם נמלא מונח בחוך חלל הושט. אבל אם נמלא מונח בין שני העורות בזה אפי' ליכא קורט דס כלל טרפה מנא"ל, אם ינקב הפנימי אין לושט בדיקה מחוץ, ואם דרך החילון בא ח"כ לר"ך הפנימי בדיקה ואין אנו בקיאים בבדיקת כל הושט. ולשמא ינקב חיישינן לר"ך. ח"כ אפי' בהפ"מ אסור אבל אם נראה שהחולעים באו מגוף הושט ומיניה קא רבו כמו העששה שאירע פ"ק בראר ואין יכיר שום ריעותא בשני העורות בזה נראה דיש להקל והכל לפי ראות עיני המורה ולפי בחינת. הזמן והענין: **בהשמות** (משוואה ו') **אם** נמלא הושט נקוב שלא במקום ריעותא ולא במקום שחיו וקמט חלינן במשמוש היר כמו בריאה.

תש"י ט"ז (שי"ך לסי' ל"ה) **שם** בסעיף ג' בהג"ה הורדא דרעה ללוות בנים. **והנה** אם ינקב הכיס לא תבאר מה דינו ולאחורה נראה לי לפי הכלל דק"ל בס"י נ' דכל שחסר טרפה גם בניקב טרפה ח"כ גם הכא כיון דחסר הכיס טרפה אף ינקב טרפה ודומה לטרפס הכבד דג"כ לא הוי טרפה מל"ע רק מטעם נעילת הכבד והפ"כ טרפה בניקב ה"ה נמי טרפה בכיס בניקב כמו בחסר, ומיהו אם סורא סתמחו כשרה כמו בטרפס הכבד לקמן דכל דבר שאין טרפות מל"ע עלמון רק מל"ע דבר אחר מהני סתמת הסרכא. וז"ב וכוון:

תש"י י' (עור לסי' ל"ג) **ברין** פרה שקרעה בקרן שלה נוואר של עור אידירק אם רינו קוץ ונמשח או דינו כקנה רחב דמהני ליה בדיקה, הנה לרעמי הדבר ברור דדינו כקנה רחב ויש לו בדיקה מיהו לר"ך לתפוס הקנה לבדו וח"כ היפך הוושט ויבדקו מבפנים. דאף שכח הפ"ז דאין אנו בקיאים בזה בכש"ג יש לסמוך על הש"ך שמתיר אפי' בזה"ג בכש"ג אכן הוא נכון לר"ה. **ובהשמות** (תשובה ו') כסום שפך בלואר אוזא ועדיין לא נגע בסמינטי רק בשאר עור דק העלה ג"כ דכשר דדבר רחב אינו עושה נקב כ"ש:

תש"י י"א (לסי' ה') **באויות** שיש להם על עור נווארין הנקראים העלזרין כמו בזעות מקנות הרבה תאוד והם גדולים כמו עפרים ואין שום היכר מבפנים רק מבחוץ יכיר קלת בליעתם בבוהיס וקשים והעור שלם רק כאשר פתח אותם נמלא בהם מונלא לבנה ובכמה מהם מלאו מונלא ונונה מקופלת ומבפנים לא נראה שום ריעותא. הנה לר"ה כיון דבפנים אין שום ריעותא יכיר ח"כ מחמת הבועות עלמס אין איסור כיון דלא הוי מעבר לעבר ויקרה החשם הוא רק מנח הנולות המונחים בפנים שמא ינקבו הסמינטי, האם כיון שפטיירו הב"ח והרב מהר"א אשכנזי וכמה אחרונים לקמן בס"י י"א שנולות הנמלאים בחאוות בפנים נותרין מנח דהוי מרוב שומן אין להם כח לגדל בחוץ וגדלו בפנים ח"כ ה"י בלואר הוי כן דמרוב שומן נתגדלו בפנים א"כ כיון דהלכה רוחת בישראא לדעת הב"ח ח"כ גם בידון דירן יש להחיר:

תש"י י"ד תירין על קושת השואל על חילוק הש"ך ביד" ס"י ל"ג ס"ק כ"א דיש חילוק בין אם תחוב הקוץ לפניו או כיון דראיו לראיו נקוב לחוץ יש לושט בדיקה מבחוץ משא"כ בא"ב תחוב לפניו יע"פ הקשה מן הש"ס דפריך לעולא דאם יש לו קוץ בושט אין חוששין שמא הבריא ופריך מ"ש מספק דרוסה ואמאי לא משני דהחם הקוץ תחוב לפניו. והאריך ליישב דהכא תחוב לפניו עכ"פ בני בדיקה אם אינו נקוב מעל"ע ועולא אמר אין חוששין משמע דאף בדיקה לא בעי ולכן פריך מ"ש מספק דרוסה דבעי בדיקה:

תש"י ט"ז (לסי' ה"ג) **ע"ד** המעשה לאחר שנמכר במקולין כל הבשר נמלא חלל איש אחר בחוך הלשון שלקח מן המקולין בועה קטנה וסביב הבועה ה"י הבשר שלם ויפה ושאלו הטבח והכשירו והפטיטו ואמר שאין זה שאלה כלל. וח"כ עמד אחד וטרער עליו והרעיש עליו העולם מטעם דנימוק הלשון עם המטועלת טרפה וזולתי ה"י נימוק גם המטועלת. הנה אין זה שאלה וא"ל לחוש לזה כלל ואפי' מי שאינו אוכל משאלת חסם מותר לאכול מזה כי הוא אינו בגדר שאלה כלל:

תש"י ט"ז (עור לסי' ל"ג) **תרנגולת** שנבלטה חוטים מלמך גפן וגשאר ראש אחד מן החוט תלוי מפיה

קיצור דינים משוית טוב טעם ורעת מהרורא תניינא

היתרת ומתחך וסופו להתפרק וטרפה :

תשוי ל"א (למי ל"א) **האר"ך** ללמד זכות על הנובנין להקל בנקבי מורנא. לחפש אחר מורנא בפניס ואפי' בלא בדיקה כי י"ל זינני רנמ"ה עדיין לא נכחמו הני נקבים אם ממורנא יניחו אבל עכשו כבר נכחן וזמנסה דהנהו מורנא דרכן לבקש חמימות ויזילין לסמוך ע"ז תמיד וכן אם נמלאו על הדין או על הבגד נמי דיש להקל ובע"כ מן הריאה היא. וי"ד הורדא שנתפלה לשיני באורכה יותר מרובא חודל ואחר הגפיחה לא נתקרבו הפילוסים להרדי והי' סרכא מפילול לפיול. הגה אם אין להם שורש א' טרפה בלי הסרכא מעטס יתיר ורדא ואם יש להם שורש א' כעובי אלבע והי' ורדא א', ח"כ אם הסרכא הוא בעיניו שבין אונא לאונא לא הוי בעי מיעור ומשמוש ה"ה הכל לא בעיניו ואם הוי שלא כסדרן גם כאן בעי מיעור :

ובהשמטות (תשו"י כ"ג) **סרכא** היולאת מן הריאה לשומן הלב וכפתור ויולא מתוך הסרכא והסרכא הלכה ע"י קליפה ובתוך הכפתור הי' מוגלא נראה דטרפה דסרכא תלויה לאו ריעותא היא לך גם הכפתור היולא חממה אינו מניק אבל בדבוקה הוי ריעותא וריכה בדיקה והכפתור מרע כבדיקה לכן נשארה בחזקת טרפה. **עוד** בהשמטות (ס"י ל"ז) אם היו החימוסין שבין עליונה לחמציית ולשלישית הולכין באחטון באופן ששורש של האמצעית הי' עומד בפניס מן העלוונה וזם הי' סרכא תמימה לחימוך. הגה זה ברור דהוי' שלא כסדרן כיון דדרך מקרה אירע שנתעקמו וסופן להיות חזרים לקדמתן וסופן להתפרק וטרפה. **עוד** שם (ס"י ל"ח) **בעגלים** וגדים אם יש בהם סרכא תלויה או מנה ובה יש להכשיר כמו בנסה אבל סרכא דבוקה שחלכה בהכנסת יד הטבח יש להטרידו בעגלים כיון דעדיין רכה מנתקת אפי' בנחת אפי' להטרידו בזה. **עוד** שם (תשובה ל"א) **בשתי** אונות דבוקות יחד ואין שם היכר סדק אך בתחתית האונות בשפולס נפרדו ממש כשעור טרפא דאשחא ובתוך תקום הפיורד יש שם סרכא תמימה לחימוך בין אונא לאונא למטה מחליין נראה ברור דהוי' שלא כסדרן משום דהוי' כלמעלה מתחיל וטרפה ח"ב :

תשוי ל"ד מעשה בריאה שהי' בה בשר בלוי למעלה וקלפיה והי' יפה רק שהי' תחתיו נגלד פורתא ובדקוהו ולא הי' מבצבץ ולרעת התב"ש הוי זה תרתי לריעותא דבשר בלוי הוי ריעותא וגם נגלד הוי ריעותא וליך בדיקה. הגה אין זה תרתי לריעותא חממה עממי חוד דכדאי הוא הט"ז לסמוך עליו דבשר בלוי לא הוי ריעותא וגם כדאי הוא הש"ך וסייעתו דס"ל נגלד פורתא לא הוי ריעותא וא"כ בדיקה וכדאי אם לסמוך עליהם כהפ"מ ואפי' בלא הפ"מ נראה להחיר דהרי אם יש רוחב קש בייניהם לא תקרי' תר"ל כן הי' כנגלד פורתא והבשר בלוי שיהיה עליו עור הטליון והמשש הוא בעור התחתון שמא יקב ורטי שיהי' אין בו ריעותא כלל ומעור לעור לא תמוקין ריעותא ואפי' בלא הפ"מ כשר : **ועוד** בעובדא כעין זה בריאה של בהמה שהי' בה בשר בלוי סמוך לתקום הנגלד פורתא ובמקום אשר קלפו הבשר בלוי נתקלף על תקום הנגלד ובצבלה במקום הנגלד והבדוקים אמרו שלא הי' בשר בלוי רק קרום רחב. הגה ל"מ לרעת התב"ש שפיטח דטרפה דהוי תר"ל ואפי' לרעת הט"ז דבשר בלוי לא תקרי ריעותא מ"מ כיון דהוי' בשר בלוי וגם נגלד עכ"פ בעי בדיקה מדינא וכן דיש נקב לא תמטי בדיקה ולא תלין ביד הטבח וטרפה בלי ספק ח"ב : **בהשמטות** (ס"י ל"ח) **מה** שזוהנין השו"כ לפי שפוח פושרים על הסרכא צנת המיעור יפה הם עושים דהוא רק שלא תתקרי הסרכא : **עוד** שם (ס"י ל"ב) דבעגלים הרכים נמי לא די בבדיקה פניס רק לריך לבדוק נמי בחון והרדכא בכו לריך יותר לבדוק מבחון יע"ש :

תשוי ל"ה (למי ל"ה) **אם** נמלא מורנא בריאה הנקרא מאטיליע. זה היא טרפה גמורה אחרי שהנקבים שמורים וגם בלוי וזריות דם דהוי ניכר דהוי מאטי' בודאי וטרפה :

תשוי ל"ח (עוד למי ל"ח) **באונה** שנתקת מקלחת והיא תפוס כ"כ שאין הרוח נכנס בה כלל אם יש להכשיר כדון למקת מקלחת או כיון דאשחא בריאה. הגה להלכה היא טרפה אם אין הרוח נכנס בה כעוס הנוק"כ רק בהפ"מ ולורך גדול הרולה להכשיר עכ"פ בעי בדיקה, אם הי' סימן דהוי ב"ש או יוכל להכשיר אבל בלי בדיקה אין להכשיר כלל בזה, ואם יש עוד ריעותא טרפה אפי' בהפ"מ וז"ו :

תשוי ל"ט (למי ל"ט) **אם** נמלא מורנא בחון הריאה לא סמוך לנקב והשו"כ מתיירס היטב ששם יקבי מורנא יש להכשיר דהפוסקים לא דברו רק בחון ניכרין הנקבים מנה הם אבל בנייר היטב חלון במלוי. ובגינין זעזת הריאה המנהג

אמצעית של ימין פחותה מע"ד אם לסמוך על הסמפון או לא והראש אפריס כתב כה"ג לסמוך על הימר סדק. הגה הוכחה הסמפון לא מהני רק אם לא הי' חלונא הסמוכה ב' סמפונות אבל אם בהקטנה הוי סמפון או אדרבא זה הוכחה דהוי אונא ולא תלחולי בשר והיא פחותה מע"ד וטרפה : (עוד למי ל"ב) **באונה** ארוכה ועבה שנתפלה מקמא ואין ידוע אם הוי פיול או יתרת והנה נראה להקל בזה. ומה שהי' לו כיס אדרבא זה הוי מעלה דלמי' המעריפין בב' כיסין היינו רק אם הם ביחד במקום הורדא או הוי כאלו נעלו שמיסן אבל אם הימר כיס עומד בפ"ע שלא במקום הורדא ודאי דכשר. א"כ כיון דלא הוי ריעותא חממה הכיס אדרבא הוי עוד מעלה דהשקס הוא אולי הוי פיול ולא יתרת א"כ הכיס מעיד עליו דיתרת מקמא הוי וכשר מנהו הוי יתרת ה"ה גוף החתיכה כ"ל ודו"ק :

תשוי כ"ז (שיך למי ל"ה) **עיד** השאלה בסרכא ממקום לתקום בריאה וקורה מבשר הריאה עד שהשער מקמיט תחת הסרכא, והסרכא לא עברה ע"י מיעור רק ע"י קליפה ובדק השו"כ ברוב ובצבלה והשו"כ הטרףי אונת כדון כל סרכא של"כ למבצבלה, והמורה אמר שכשרה היא ועממו כיון דעברה הסרכא ע"י שהשועט מלא בריחוק תקום מהסרכא קרום דק וקלף הקרום ההוא וגם הסרכא עברה עם קליפת הקרום, א"כ הרי הוא ממורת מעשה דרייטוס וסרכא היולאת חממה כשרה ומעשה דרייטוס אין הגפיחה מעבד והבלבון תלין בחזקת יד הטבח. הגה לדעמי הוא טרפה גמורה להגפיחה מעבכת בדיעבד א"כ ממ"נ אם קלפיה נכחת א"כ מנין נקב זה ודאי הוי מעיקרא ואם קלפיה בחזקת טוב מעבכת הגפיחה והכל א"ל לבדוק וטרפה :

תשוי כ"ח (עוד למי ל"ח) **בריאה** שהיה אונה חמציית שזה לתחתונה והיה עוד ריעותא שהיה יולא חממה סרכא כסדרן למטה מחליין והיה בה חלון הרב פשוט דטרפה הן מעטס הרס"ל שביח הט"ז סי' ל"ה ס"ק ב' והש"ך ס"ק כ"ב והן מעטס תרתי לריעותא כדעת התב"ש והמשבצות סי' ל"ז :

תשוי כ"ט (עוד למי ל"ב) **בריאה** שהיה חסר מקלחת מן הוורדא והיה בה פיול מקמא ורלה השו"כ להכשיר לומר דזה שייך להשלמה. הגה לדינא טרפה דלא אמרינן דמשלים רק אם היא כעין יתרת ולא אם הוי כעין פיול אך כאמר דזה הוי השלמת הורדא לכך היא ודאי טרפה.

תשוי ל' (עוד למי ל"ב) **באונה** ארוכה ועבה שנתפלה מקמא והי' להפיול כיס. הגה אם הי' להארוכה ועבה התואר שלה בלי הפיול פשוט שכשרה. דהכיס יגיד שכשרה כמו דהכיס יתר הוא כן זה הוי יתרת ואף להמממירין בפיוול מקמא היכי דאין לה תואר רק עם הפיוול מ"מ ביש לו כיס עדיף דמוכה מזה דהוי יתרת. **ובהשמטות** (תשובה י"ב) **בריאה** שהי' בה כעין פיול באומה בלד שכנגד שומן היורד בין ב' ערוגות ובומא תחתיו ונפחו הריאה והי' הפיוול מונח בגומא. הגה נראה דזה הוי בכלל מקמא דאם שורש הפיוול הוי למטה מחובר לערוגה וסופו הוי למעלה או דרך הפיוול להתפרק וטרפה. **עוד בהשמטות** (תשו"י ד') **בריאה** השתמיל להתפול חוד האונה סמוך לשרשם ובעממא האונא אל תוך האומה והי' יולא עד נגד אונה שצדדה וחלק הפיוול שבתוך האומה הי' גומא תחתיו גם החלק סמוך לאומה ניכר שהוא פיול כי נחסר שם מן החוד וכשמטריפין ראש הפיוול נשלים החסרון. הגה זה ודאי טרפה הגומא מעיד שהוא פיול וטרפה :

בתשוי ל"ה בריאה שהי' יולא מן האונה באמצע יתרת מקמא ויש לזה תואר ורד לדברי הש"ך שפוסק דיתרת ורדא אפי' בשמאל טרפה. הגה זה דוקא אם הימר ורד יולא מנוף הריאה כעין מווא האונות או האונות אבל אם יולא הימר מן האונה או מן האומה יוכר שהוא פיול כי נחסר לה כיוס כה"ג נמי כשר ח"ב : **ובהשמטות** (תשו"י ט"ו) **בריאה** שהי' הכל כדרכה רק האונה חמציית היתה גדולה מן הארוכה ועבה, הגה זה טרפה באמת דאם רק אחת שנתכה אף דהשניה לא נתקטנה מדרסה הוי חליף וטרפה. **עוד שם** (תשו"י י"ו) **אם** נמלא שתי וורדות בכיס א' ושורש א' רק שנתכה השורש אינו בבוה רק כל דהו ואתת רחוקה מתחברתה כשעור רוחב עובי אלבע נראה בזה שכשרה כיון דמונחין בכיס א' אף דגובה השורש אינו אלא כל דהו כיון דהוי בכיס א' מורה דהם לאחדים לכך כשר עכ"פ בהפ"מ או לכבוד שבת ויו"ט ודו"ק.

עוד שם (תשו"י י"ח) **באונה** לא ימין הסמוכה לנריתא נמלא כעין יתרת כדרי' ונתה לבנה למטה מחליה כשעור שפירן חודל ובסיפולי היתרת הי' קלת ימוק והרוח נכנס בו אך שלא עלה בשוה לשאר הריאה. לדעמי הוא טרפה דהלוימוק מקטין

המנהג שאם ראוין פעם א' מקמין אותה ואם חוזר ומגיע מערפין ואם לאו מעשירין. ואם סרכא מנה ובה מנובעה מ"ז דינה לבין תלוי' מנובעה מ"ו :

תשוי מ' (עוד לשון הניל) נגלד פורחא והוא נקב דק שאינו ניכר אם יקב גם השני נראה דמהני בזה בדיקת פושרין כיון דלוי' מחויקין ריעותא מעור לעור כתיב האחרונים לשן עכ"פ בדיקה מהני, גם אם יקבע השני תלינן בחוק הנפיהה לבין נגלד פורחא לא הוי ריעותא אין רואים ומשום מעכב בדיעבד לכן יל להקל בזה : **בהשמטות** (סי' י"ט)

בריאה שהי' במקום א' נגלד תקלת ועל אותו נגלד הי' קרום פרום עליו ומלמעלה ודרך השויב' להכות ביד על הריאה כדי שתעלה היטב בנפיהה ואח"כ קלפו הקרום ובצנץ הגלד ואחרו השויב' שהוא מתחת ההכאה נקבע הקרום ובנגלד תקלת אין הבדיקה מעכב. הנה זה אינו דרוקא בתשמום יד העכב תלינן דעי' הלפורן נעשה נקב אבל בחוץ ללא נגע רק ברוחב היר לא תלינן ובפרט דעיכ"פ הראים מעכב והכל הוי הראים להיפוך ובפרט דעור פרום על הריאה הוי סרכא תלוי' וכיון דהוי נגלד פורחא הוי תרתי לריעותא צורתי טרפה. **עוד**

(סי' ס"ט) קבץ שנטל הדקין של בהמה והניח אותם על הספסל וילא מהם קלוח גדול של פרס ואח"כ ראו בהם ב' נקבים עגולים ומחוסים ואח"כ נגלח על הספסל ב' תולעים. הנה זה ודאי טרפה דאף בריאה אין להמיר רק אם נגלחו בתוך הנקבים או ע"י בדיקת השמש אבל בלא"ה אין להמיר ונהי' דעכשיו נהגו להטפ בריאה אחר מורחא כבר כתבתי טעם לזה וזה הוא רק בריאה אף לא בכרס ודקין לכן חילקה להמיר בזה.

עוד שם (בסי' ע"ג) **בענין** הריאה שנוייה טיפידס כבר כתבתי בפעם הראשון מקמין היטב ויחזור לנפוח בנים אם מבלבד ודאי טרפה ואם לאו מוכח דהוא רק זעמה והוא כבר וזה עלה כוונה בעוה"י : שם שם הריאה נסרקה ללגלות לשומן ומפירידי הסרכא מן הללעות רואין שהריאה מתמתכת לאונה ואומות והסרכא מתפשטת על פני כל הריאה וגם בין החסובים, לדעתי היא טרפה גמורה כי מנעשה דריינות גופו חידוש ואין לך בו אלא חידושו רק אם אינו מדרך לשום מקום אבל אם נסרכא ללגלות הוי כתרתי לריעותא וטרפה ואפי' מיעוך במשום לא מהני :

ובריין למקא במקלת ודאי לריך בדיקת נפיהה לראות אם עולה בנפיהה להוליאו מתשש וישב ואטום, ואם סרכא של"כ עומרת אלא הלמקה כרוחב קם ונקלפת על הלמקה נחשב כאלו עמדה על הלמקה ממש ומלערפת לתר"ל דאולי תשס הוי עיקר הסרכא אפי' אם עברה ע"י מיעוך ויכ"ש ע"י קליפה : **עוד** בהשמטות (סי' ע"ו) אם האונה קטנה דק כע"ד ולמקא מקלתה בזה נראה לי דכשירה כיון דרק מקלתה למקה הדרח בריא וכיון דרינו של בה"ג חידוש הוא אין לך בו אלא חידושו ולא בלמקה מקלת אונה ו"כ :

תשוי מ"ב (לסי' ל"ו) **באונה** עליונה הסרכא לשומן הלב בסרכא רחבה ועברה ע"י מיעוך בקלות בלי שום דומק כלל וגמלא תחתיו נקבי מורחא והתולעת בחוך הנקב ובהבל הפה ע"י חוס קלת יאל המנקב. הנה זה לא עברה הסרכא רק ע"י קליפה נהגו זה לדמוורחא בחוך הנקב טרפה. דלוא הבדיקה חיובית וכלא א"ל לבדוק, וכן עברה הסרכא ע"י מיעוך בקלות אז אם אין מורחא בנקב טרפה ואם יש מורחא בנקב עמלו אז מהני בדיקת השמש וכשרה אבל בלי בדיקות החוס ודאי טרפה בזה :

תשוי מ"ג (לסי' הנו"ז) **ריאה** שהי' בה יתרת בדרח ולכולס הי' שמתון ונפחוהו והי' אונח א' נועה לגבה והוי ספק אם היא הימרת או לא. הנה התב"ש ופמ"ג מכשירין בכה"ג בספק. איזה הימרת ולדעתי היא טרפה בודאי דעל כולם הוי שם יתרת וא"כ בודאי טרפה ואם ירלו לשמוך על התב"ש ופמ"ג איני אומר קבלו דעתי :

תשוי מ"ד (לסי' הנו"ח) **ריאה** שהי' בה מראה ונקודות ארומות ומחמיסין נקבים דקים והמראה הלכה לה והנקבים אין רוח וילא מהם. בזה יש להכשיר אף שהחמיר התב"ש היינו אם לא ברק כלל אז לא שייך לומר שחטה הותרה כיון דיאל מן הרוב דיש לו נקבים ארומים אבל אם ברק ולא בצנץ אז איכא תרי רובא רובא לשערות רוב נקבים אינם מבלבטין ומש"ה כשרה :

תשוי מ"ו (לסי' הני"ג) **אם** בדקו מקלת מן הריאה ולא הוי מיעז ואח"כ החמיל לבדוק החלק השני וראה שמתלק הראשון וילא ידעת דם, הנה כ"ז שהריאה עדיין ביד הבדוק לגרוקה לא נחשב ולא הותר בהימרת והכל עדיין בידו בחלק החלק הב' לכן הוי דינו כאלו ראו מיר זיפת שיש ואין לחלק בזה :

בהשמטות (סי' נ"ח) **אם** הי' קרום פרום על מקלת הריאה ועל מקום א' הי' לקוחה של שמור קלת לא כמראה זפת וקלפו הקרום בנחת ובצנץ במקום השמור והבורקים אמרו שהוא נגלד, הנה זה הוא הוי טרפה גמורה דאפי' לא הי' מבלבד המראה שמור הוי ריעותא ועס נגלד הוי תרתי לריעותא ומכ"ש בצנץ דמוכח דנקבו ב' הקרומים אין לך טרפה הימנו וזה איכא דכ"ע טרפה :

תשוי מ"ז (לסי' הני"ד) **ריאה** שנגמלא ע"ג פיול וגמלא תחתיו והפיול שוה למדת הגומא, רק הגומא אשר תחת הפיול עמוקה הרבה יותר מעובי הפיול אשר על כן הפיול עומד באויר ואינו מניע עד תחתיו להיות נוגע בבשר הריאה והחסרון אשר תחת הפיול מחויק הרבה יותר מכ"ף כפופה שהוא שימור אלכז גודל אמנם לא הגיע לשימור רביעית. נראה בזה דטרפה כיון דאיכא דעת כמה פוסקים להטריף בחסרון כפנים וגם יש שהטריפו פיול כזה הוי תר"ל וטרפה ו"כ :

תשוי מ"ח (לסי' הני"ה) **אם** נזדמנו על הריאה ממרות ארומות מנהג השומטים שקולפין את עור הריאה ובודק את העור נגד השמש אם יש נקבים אז הוא טרפה דלוי' לתלות הנקבים בהקליפה בהשמוט יד הטבח אם רואה להקבים הם עגולים דזה אין דרכו לבוא ע"י משמוש היד, ואפי' אם לא בצנץ מתחלה אין רואים דזה דוקא אם אין רואים בו נקב דלוי' יש חשש שמא יקב ושמא נסתם אז סומכין על הבדיקה אם אינו מבלבד, אבל אם רואין נקב אין סומכין על בדיקת הפושרין אולי אז נתמנו הנקבים רק שהי"ב שאינו מיר ומכ"ז על הנקבים די לו בבדיקת פושרין. וזה אין לריך לפנים :

תשוי מ"ט (לסי' הני"ו) **ריאה** שהיה בה מקום היכר שהוא ממאטיליע א' והיה מקלתו בחוך ומקלתו כפנים ואלל נקב זה היה עור י' נקבים שחורות אשר נקב שהמה ג"כ מן מאטיליע. זה הוא טרפה גמורה אפי' מתקב הא' כי בנקבי המאטיליע אין לתלות לאחר שחטה שהמה שחורים והעור נלקה ודוקא מורחא לאחר שחטה פריש ולא מאטיליע ואין כל העבעיים שונים וכבר האריך בזה המהני המאטיליעים שהיא טרפה גמורה מן הדין ולא מהני בדיקת השמש בזה :

בהשמטות (סי' ע"ב) בלוהה עליונה הימנית שביח שם רירין הרבה הנימוחין במשמוש היד וכל הרירין נימוחו רק ריר א' היה חזק. וטבר ע"י מיעוך ונברק ולא בצנץ רק היה גומא תחתיו והגומא היה יפה ובריאה כשאר הריאה. הדין עס המכשיר בזה לומר אם נחטה הותרה ואין לחוש שמא היתה דבוקה כיון דעכשיו לפנינו היא תלוי' וכל דבר מוקמטין ליה כמו שהיא לפנינו ובפרט הדלכה ע"י מיעוך ולא בצנץ דאפי' אם היתה דבוקה כשרה רק דעס הגומא הוי תרתי לריעותא וכלא דהוי ספק אם היתה דבוקה הוי ספק תר"ל וכבר :

תשוי נ"ב (לסי' ה"ו) **ריאה** א' שהיה נראה בהקרום שלה למעלה שריעות ארומות ותחתיו נגד אוחו מנקום רובץ תולעה אשר איננה כמו מורחא כפי בקיאת המומחים ולא מיינה דריאה קא נביל דאחי מעלמא וזה שמו שריי' וצבר שדרבו להעלות שריעות ארומות משוועות למעלה כעין חבב נגד מנקום שכינות והבקאים אמרו שדרבו לעולם לקלוח עור התחתון במקומו. הנה זה הוא כשרה גמורה ובפרט מ"ש שדרבו לקלוח עור התחתון א"כ אפי' אי חזינו דקרום התחתון שלם אולי הוי קרום ממת מכה וכיון דהוי אודם חזינו דמחיים הוא וא"כ אין לצרר בזה להקל כלל :

תשוי נ"ג (שייך לסי' ל"ז) **בריי** חסרון כפנים אם מלערף לריעותא אחרת להיות תר"ל, והתב"ש דעתו בסי' ל"ו דמלערף לחסרון בחוך ולריעותא אחרת לא מלערף להיות תר"ל והלב"ש תמה עליו בזה לחסרון בחוך וחסרון כפנים המה משס א' ממש. נראה לי דרואי עס חסרון בחוך אינו מלערף דהוי משס א' ממש, אבל עס ריעותא אחרת מלערף לתרתי לריעותא נהי דכתב הש"ך לחסרון כפנים אין עליו שם ריעותא היינו אם החסרון ממולא במוגלא ואינו חסרון רק בבשר אבל אם המקום ריקן מלערף לתר"ל כיון דאפשר לו לבוא לידי טרפה גמורה אם יהיה חסר יותר מרביעית אף דעתה הוא פחות מרביעית עס ריעותא עליו וטרפה אבל לחסרון בחוך אין מלערף דהוי משס א' ממש. **ובריי** אם מכה בדופן ויש מראה ארומות בהריאה כנגדה אם קלפו הקרומים ואין המראה רק בבשר הריאה בזה ודאי כשר דאם איתא דמכה המכה היא היה לו לשלוט גם בהקרומים הממוכים להמכה לא כפנים. גם בדין פרות זקנות שידוע הוא אשר מתמת זקנה נמצא על הריאה אלל הורדא או שם פיול האחות והאומות אז על שפילי הורדא ממרות קטנות מאור כמראה בלאה והמראות אינם רק על בשר הריאה, ועפי' הרוב על אותן המראות

קיצור דינים משותף טוב טעם ודעת מהרורא תניינא

לברוק אחר נקבים אך אם בדקו כמה פעמים ולא נמצא נקבים מתיר אח"כ בלי בדיקה אך הוא לא מיייר רק בנקודות אדומות לבד אבל בנגלד הוא תר"ל לך נראה לי אם הוא הנקודות אדומות וגם נגלד הוא תרמי לריעותא. **עוד** שם (ס"י כ') **בבנות** הפמ"ג בס"י ל"ז סק"ז דל"ס הוא רובק קש או ב' חוטי שער ב"ת כשרה אם מיייר בשפכו להדרי או בלא שפכו להדרי. הנה כוונתו הוא בשפכו להדרי דהנה קף דהוי ב' כיסין ושפכו להדרי אין הכרח לנקיבת הריאה רק השפכו בעלמא אך אי הוי ב' כיסין ושפכי להדרי מוכח דהוי ב' בועות והוי תרמי לריעותא אבל אם רחוקים רחוקים קש אז לא הוי סמיכי כלל ובשביב שפכי לחוד לא חיישינן לנקובת הריאה ו"ב לפע"ד: **עוד** שם (ס"י כ"א) **אבעבועות** הנמלאים בריאה של עוף הנה איני מטיף אפי' בבוועת אחת, דבועות בריאה של בהמה עומדת על

מראה הוא מחמת המוגלג אבל מראות בועות הטופות הוא לכן ממש ויכיר שאינו ממש המוגלג ושינוי מראה לבד נמי טרפה גם מפני שריאה של עוף היא דק ואולי שלט עד הסמפון וירקב גם הסמפון לכן הוא טרפה גמורה לפע"ד: **עוד** שם (ס"י כ"ה) **אם** נמצא על הריאה בועה קטנה גבוה מוגלג עומדת על הקרום מנבה בזלט על הקרוםים כל הבועה רק דקה אחד מהבועה כחוט השערה הוא רדבק על הקרוםים באופן שיכיר שאין מנמה בתוך הריאה כלל ובקל היא נקלפת מן הקרום העליון ותחתון שלם ויפה כלי רוסס כלל, הנה לפענ"ד להכשיר דנראה לענין דהבועה מעלנא אחי כיון שכלו הוי בחוץ רק שנוגש בנראה אחד דק על הקרום נראה שמתעלמא נדבק בועה לכאן על קרום הריאה עכ"ל השולח. הנה איני משיבו בקרה כי לרעמי היא טרפה גמורה דכמו בבוועה הנקלפת מעל הריאה לא תלינן דמעלמא אחי מנח חוקה כאן נמצא כאן ה' ה"ה הכא נמי אם קלה א' ב' נוגש בהריאה אמרינן כנ"ה ומן הריאה בלא ומנ"ש הוא טרפה כ' נראה לי. **עוד** שם בהשטמות (ס"י ס"ח) **אם** יש בועה וברוק ממקום הבועה נלמח סרסא ועוברת ממקום למקום ע"ג הבועה. נראה דכשרה כיון דמקומות הסרסא מכלן ומכלן רחוק מן הבועה, א"כ לא הוי תר"ל כיון דלין סמוכין והעברה שנתפסה על הבועה של אינו מטיף רק החלת מקום הסרסא א"כ אינו תרמי לריעותא וכשרה:

תשו' ס"ה (לס"י ל"ז) **בועה** מעבר לעבר בין החימוכים על החוד ממש רק שיהי חוט בשר מקיף, נראה דהשר נהי דהתב"ש כתב שבין החימוכים במקום הקלוות חף סמוך לחידוד ערפה ע"ג היינו רק' סמוך לחידוד אבל על החידוד ממש כשר:

תשו' ס"ב **איש** אחד הוליד דקין מצהמה וראה בהם בועות הרבה. ואמר לו הש"ב שזריך לייך אל המורה לשאלו ע"ז, והטבח ואמר השרש בלא שאלה ובסוהו השרש. ואח"כ נודע הדבר מה מטעם הללים והשרש הגשאל והוא הפסד מרובה. נראה להלכה דזה הוי ספק אם היו הבועות מעבר לעבר לכן אפשר לומר אוקי בהמה בחוקת כשרות דלית לה חוקת הגוף. רק השרש ששינו בשני תחת ר"י הטבח אסור כיון דהוא השליך הדקין במיזד בלי בדיקה ראוי לנקוט אסור בשר. אבל מה שפכר נחלל כיון דמן הדיו ה' נותר ואין אסור אש מנעם קנס א"כ הוי רק כאיסור דרבנן ובאיסור דרבנן אם מנח ונחלל א"כ להחזיר הדמים. וכיון דלא שייך ביה הקנס גם הכלים נותרים וא"כ שום הכשר, ובפרט דלא שכיח כ"כ אשר הבועות בדקין יהיו מעבר לעבר לכן הוי רוב להכשיר:

תשו' ס"ז (שי"ן ל"ז) **בריאה** של עופות אשר שכיח בהם בועות והמט בועות טענות ואחר הבדיקה נחודע אשר בכל בועה יש חולע, ואין בהם מוגלג רק מים והחולע. ולפעמים נמצא על הריאה רוחשים בסוף הבועה ולא יולאים לחוץ, ומנלאים אוחס בועות רק תחת הריאה ללד הללעות. וגם על הללעות נגד הריאה. והבועות אינן בעומק רק נקלפים מן העור והעור שלם תחתיו, הנה נראה להלכה דטרפה מחמת כמה טעמים נהי דבועות כשרין אפי' בעבורין וסרוחין היינו דוקא בבהמה אבל בעוף שיעורו דק לנמא הוי עור העליון כשר בשרה סרופא גוררו מחמת מכה. גם אולי נתקלבל הסמפון ואין לו בדיקה. גם מחמת שמוגלג בהם חולשים חף שהביא הל"ב ש"ש ב"ב גבעת שחול להכשיר חולע בתוך הבועה מעטם דהכי רבימיהו היינו דוקא בבהמה אבל בעוף חזינן דלא שכיח בחובה תולעים ואף בבהמה נראה לי להטריף אם יש חולע בתוך הבועה דיש לתלות החולע עשה נקב והוי קרום מחמת מכה. וכל דלית ריעותא חיישינן אבל אם נמלאים הבועות בללעות לא בריאה ודאי דבשר דלא מחזיקין אסור ממקום למקום ואם נמצא על הריאה שבגד הללעות ודאי טרפה ולא מהני כלל

המראות נראין סרכות דקות ועוברים ע"י מיעוך ומשמוש, הדבר ברור דהוי תר"ל כיון דסרכא מטעם נקב הוי כסמוכות הריעותא אחרדי ו"ב לדינא. **ג** כמה ששכח למלאו על הריאה נקודות אדומות ובאמצע הנקודה נראה נקב קטן ואינו מבלבז כאשר יתנו עליו מים פשוטין ויש אומרים כי הנקודה היא דם הגלגל ולכן אינו מבלבז כי סוחס הנקב ויש שקולפים הקרוםים מעל הריאה ושאר בקרוםים נקב נראה. הנה זה נראה ברור שהיא טרפה ומעט תרמי לריעותא ואף דראה לדין המראה בקרוםים דומה למראה בקרום העליון דהנקב שם אפשר דקודם שיוקב היה שם המראה ואין לנו בקיאין בבדיקה בכל מקום הלריך בדיקה וכיון דתר"ל במקום א' הוא יש לחוש שמא יוקב גם השני במקום אחר או בשאר מקום על ממש לכן הריא ערפה:

תשו' ס"א (לס"י ל"ז) **תירוץ** על הקושיא על הפמ"ג במשבות ס"י ל"ז סק"ט"ו ב"ש הממט תחובה והקל"ה בסמפון ומקל"ה בבשר טרפה, והקשה מדברי ה"ב"ה והו"ז בס"י מ"ג ב"ש ממט בכרס וטחול ב"ש נשתייר כעובי דיון זכב כשרה, והט"ז חולק עליו דלין הטחול סוחס נקב הכרס הוא אם הוי סוחס הוי כשר וסמרי אהדרי. הנה כונת הפמ"ג דל"ס הממט כולה בבשר הריאה הוי כשר דהבשר יתרפא ויסתוס הנקב, אבל אם תחובה מקל"ה בסמפון אין כח בבשר לדמות הממט שבסמפון ואז גם בבשר ישאר הממט ולא הדרח בריא. אבל אם היה נשאר בשר שלם כנדר פי' הממט מורה שהוא כשר: **שם וע"ד** השאלה שיש מקומות מוקלין בסרכא שדבוקה לשומן ובתוכה לחלוטית דם ואפשר דם ממש, רק שהיא סרכא קלה ובנפיה בעלמא לא נודעת והריאה בריאה ושלימה תחתיה. הנה זה הוא טרפה גמורה דמה שמקלין בסרכא עוברת ע"י מיעוף הוא מנח דכל זמן דלא חזינן נקב לא חיישינן לריעותא, ואולי בתר רובא. א"כ תינח אם ל"כ דם כביר, אבל אי איכא דם הרי זה מעיד על נקב לכן היא טרפה:

שם וע"ד השאלה אם מחויב לבדוק אם נסרך הטרפס להמטס. הנה להלכה אינו מחויב לחפש אחריו כדרך שאין בודקין אחר כל ח"י טרפות, אבל אם יוכל לפתוח בהמה בעיני סיובל לרואת הישע אם נסרך ולא עשה כן הוי כמעלים עין מאיסור, דנהי דאינו מחויב לחפש אחר כל ח"י טרפות, אבל אין רשאי להעלים עין מאיסור כל מה דאפשר שירגיש ממילא וזה הוא ברור:

תשו' ס"ג (לס"י ל"ז) **ריאה** שהיה על קרום העליון נגלד פורחא על מקום אחד היה קרום של בשר בלי וקלפו הבשר בלי והיה תחתיו ג"כ נגלד קרום העליון פורתא ושמו רוק על מקום הנגלד שהיה עליו הבשר בלי ובבצץ המקום ההוא. הנה זה ודאי טרפה כי הבשר בלי עס הנגלד הוי תר"ל. גם בלא"ה כיון דריעותא גדולה הוי ובעי בדיקה, וכיון דבטי בדיקה ובבצץ ודאי תלין בחוק הנפיה או במשמוש יד הטבח וטרפה כיון דחזינן ריעותא דמבבצץ:

תשו' ס"ד (לס"י ל"ז) **בועה** בשיפולי אך לא היתה עומדת על השיפולי ממש, רק עיקר הבועה ה"ה רק מצד א' רק שהי' נמשך למטע עד שהי' בזלט מן השיפולי לחוץ, ובדאי שהני של הריאה לא היתה הבועה בועתת כי היתה שורה לשאר הריאה והי' מנוסה. ושיפולי ריאה הי' יפה כדרך השיפולי רק שיטה כמנוח על הבועה שהבועה היתה כבולעת לחוץ רחוק יותר מן השיפולי, אם דינה כבועה בשיפולי או כחוט בשר מקיף, נראה דל"מ לעטם דמתחיו כרתמי בועי דסמיכי פשיטא דכשרה לכאן הבועה נראת רק מצד א' ולא מתחיו כרתמי בועי דסמיכי. ואפי' לעטם דהמוגלג מכבדה נמי כשרה דזה לא מוכביד כיון דהוא רק בלד אחד. הלכך לדינא אם הבועה אלל השיפול והשיפול נראה יפה מלד א' והריאה מנוסה מצד א' בזה יש להקל אפי' בלא הפמ"ג, אבל בבוועה הבולעת ממד הדדדים והחוט בשר מובלג בתוך הבועה אם יש חוט בשר מנפסיק בלד בין השטח ובין השיפול או שלא בספ"מ יש להטריף, אבל בהפמ"ג וכה"ג יש להקל מכל הני טעמי דאמנן. עוד נראה להוסיף בזה אם נמצא בועה בשיפולי אונה במקום שאינה תלויה למטה רק בשיפול זה שבין אונה לאונה בזה ודאי מהני אם יש חוט בשר בלד הבועה במקום השיפול דמת"י כשר דמעט דמכביד לא שייך כאן רק דיש לחוש לעטס הב' ולזה ודאי מהני חוט בשר מנפסיק ו"ב:

בהשטמות (ס"י ח') **בשר** ונגלד פורחא הבית אפרים בתחובה המעיר בזה והשומטין מקלין בזה וסומכין על בית יתכן שמתיר ולרעמי יפה הם עושין דמס"ת נחזיק ריעותא ליתן עליו תואר סרכא אחר אשר מראהו כמראה סרכא וא"כ הוי ספק תר"ל דמותו. ובדין הנקודות אדומות ונגלד עור העליון במקום האדומה הנה בלב"ש ס"י ל"ח מבואר שזריך

קיצור דינים משותף טוב טעם ודעת מהרורא תניינא

מג

סחימת הללעות להבועות מנביטין העור ואין מניחין להדבק יפה ואין פוסח ופשיטא דטרפה כ"ל :

תשוי ס"ט (שייך למי' הני"ב) מעשה בריאה שבדק השוי"ב בדיקת פנים ואמר שלא הרגיש בה סרכא, ואחר שהזיאו הריאה למוץ לבדוקה ראו שהי' בה באונה עליונה שזרייקי סומקי כמו חוט דק מאוד ומתנה ד יולא ואחר שקמוה הוסיף עוד ללאת כמיס הנגיס. הנה זה הוא טעם ופיה, ולא תלין במשמוש יד הטבח רק בהעביר ידו בכח או המקום דמוק אבל אי לא ידעין לא תלין הטעביר, ובפרט להקבצים היו עגולים וקטנים נקנבי מחט דזוו פשיטא דלא תלין ביד הטבח דזא אין דרך הנקבצים להיות עגולים ע"כ אין בזה שום דל להקל:

תשוי ע"א ברין אס הי' בועה ונתרפא ומשאר מקומה קמט ועלה בה סרכא נראה דטרפה ממ"נ דאס נדון

בחר מעיקרא היו סרכא על הבועה דטרפה ואי בחר השתא היו סרכא ממקום למקום מתוך הקמט, ולא עריף הקמט מדבר דאחי מחמתו:

תשוי ע"ב (שייך למי' ל"ה) ריאה דמיתא לאופתא ויש בה סמינים כדריא ויש על מקום זה תר"ל ביחד

אס נדון זה כדמתי לריעותא או לא. הנה גם הפמ"ג חקר בזה [כס"י ל"ז דיני תר"ל אות י"ב] ונראה דיש ט"ס בהפמ"ג במ"ש או מראה כשרה וז"ל ומראה כשרה דמספקא לי' אס יש על מקום המחובר בועה ומראה כשרה או סרכא תלוי' בועה אס נדון כדמתי לריעותא או ריאו רינו כב' אוונות וריאו פסיקא. והנה להעיק הדין נראה דטרפה דע"י החיבור נחשב אחד והיו מתי ריעותות קרובים יחד דהאוונות אין סופן להתפרק וכמד נחשב וטרפה וז"ל וכוון, ואף דבועה ומראה לא נחשב תרתי לריעותא היינו אס ליכא ריעותא אחריתי אז מראה דאס המראה בזה נכח הבועה, אבל אס יש ריעותא אחריתי כגון הכא דמריכא כבשרון יש לומר דהסרכא גרמה לה להמראה היא והיו המראה והסרכא חדא ריעותא ובהעטרף עוד ריעותא דבועה היו תרתי לריעותא:

תשוי ע"ד (עוד למי' הני"ב) ברין סרכא על הבועה אס נתכסה הבועה במראה ריאה מהני מיעורף.

דהנו"ב יכתב דסרכא על חסרון בפנים לא מיעורף דעל מה שנתרועע אין הסרכא חזקה. שאני חסרון בפנים מבועה, דבועה אין המקום ריקן, ועכ"פ יש כאן מוגלא ולכן הסרכא חזקה כשאר סרכות רק בזה העיקר הוא הבדיקה בפשיטת וחס נאכד בלי בדיקה או יש להעריף וז"ל:

תשוי ע"ה (שייך למי' י"ג) ריאה שהי' עליה מורסא כמין בליטה קטנה ונדמה לשומא והתמילו לקלפה מעל

הריאה וראו שהי' הקרוס העליון ומתחתיו הי' בועה ומוגלא ומזה הי' הבליטה שהמוגלא הביזה את העור העליון ומתחתיו נשאר שלס ויפה בהקרוס התחתון ובדקו בבדיקת נפיה ואין מבצבץ. הנה נראה דאין כאן שום דבר לריעותא נפיה אס הי' רואין שניקב קרוס התחתון היו נמי כשר. וכפי הנראה הי' הקרוס העליון יפה רק דהבועה הימה בין הקרומים ואין נדון כדמתי לריעותא מה דהוא בפנים דכל היכא דאין ריעותא בעליון לא היו תרתי לריעותא וז"ל:

תשוי ע"ו ריאה שהי' באונה המטוכה כחץ לחד אונה עליונה בועה היטרכה מעבר לנכד, ובמוכה מים עגורים,

והיתה למעלה ד' אכזעות מתחתיתה אף היתה בלד הדק. הנה בזה הדבר ברור שהיא טרפה דמוכה בלכ"ש דכל שיפול שאינו למטה טרפה בועה מעבר לנכד ואין אנו יודעים היכן התחלת הסמפנות ומהסכרדא נראה דהוה שס התחלת הסמפנות ומש"ה טרפה:

תשוי ע"ז (שייך למי' הני"ג) ריאה שנתקה במקלת אונה מעבר לעבר ומתחת משמוש עלתה מעבר אחד.

ובעבר השני ב"כ עלה הלימוק ע"י משמוש, רק בחוכו הי' קמט גדול ועל הקמט הי' בועה המלאה למה עכורה ועל המורסא או הבועה הי' סרכא תלוי' ואולה ע"י מיעורף כהוה, ואחר דאולה במיעורף משמש בה הרבה והשו"ב אמר שעלה עלי' מראה ריאה והמורה אמר שאינו מראה ריאה רק קלת לובן. הנה ודאי מה שהי' הכחשה בין המורה ובין השוחט ודאי אין השוחט אומן דככה"כ דמזינ ריעותא רק לומר דשנתקה ודאי אינו נאמן. ובעיקר הדין פשיטא דטרפה כיון דמזינ דלמיה או אפטר לא לאור לברייתו מוכח דהקמט היו מתחת חולי. גם מורסא על הקמט נמי טרפה כיון דעכ"פ בני בדיקה ובמורסא אי אפשר לבדוק הקמט ובפרט בשביל סרכא וקמט יחד ודאי דהבדיקה מדינא והמורסא מעכב הדבקה ודאי טרפה בלי ספק. וז"ל וכוון :

בהשמטות (ס"ו) כ"ב בסרכא מתוך בועה בין אונה לאונה למטה ממזלין כבד כתבתי דהעיקר כתב"ש

לכ"ש דלא מהני מיעורף בזה. ובדין הסרכא שהיתה סרוכה לרופן

ועברה ע"י מיעורף רק אח"כ נתאלא שהי' נגלד פורחא במקום הסרכא זה ודאי טרפה חוץ ממה דהוי כדמתי לריעותא רק בלא זה טרפה דעס תר"ל לא בעינן רק לפי מה שהיו ונהיין למעך אבל לדידן דלאו מקליין בקליפה די אס נקלף יפה אבל אס נגלד פורחא אח"כ לא היו קליפה טובה ומש"ה טרפה :

תשוי ע"ח (שייך למי' ל"ח) אס יש מראה פסולה על הריאה ואין שום דבר לתלות בו כגון שער שחור

או נלר הדס לא מהני בדיקה בהקרומים לראות אס שלטה המכה רק בבשר הריאה לא בהקרומים לא מבעיא לדעת הט"ז דס"ל דאף בקרוס העליון נלד טרפה, ואף להחולקים עליו הכא ודאי טרפה דדרך המראה לילך. תמוץ לפנים וא"כ אס אין דבר לתלות בו טרפה. וכן הוא בת"ש ס"י ל"ח יע"ש ומ"ש הוא נכון בעו"ה :

תשוי ע"ט (שייך למי' הו"ו) ריאה שהי' עליה נקודות שחורות הרבה, ונפסחה הטב עד אשר נפרד

העור מעל הבשר ומתחת מיעורף ומשמוש הי' נראה שהמראות הם על הבשר רק שנראה גם בשעת נפיה דרך הקרומים מראות שחורות כאלו. הנה בזה טרפה לא מבעיא לדעת החב"ש דאוסר בהיה המראה על הבשר ולא נכנס לקרומים, ואפי' לדעת הפ"ת דמתייר במקום ל"ב היינו אס נכדוק שיניס ולא הי' בהם המראה אבל אס לא נכדוק על העליון וספק אס יש גם בתחתון המראה טרפה אפי' לנודך גדול. גם כיון דלא חזרה המראה רק ע"י נפיה הרבה אח"כ כיון דמזינ ריעותא אחרת דבחייה לא היתה נפוסה כ"כ והכא לא יכיר אס יש ריעותא בקרוס התחתון טרפה. ואס בלי קליפה רק ע"י נפיה נדירה הלכה המראה או פשיטא דכשרה ולדינא העיקר כהב"ש וכת"ש :

תשוי פ' (עוד למי' הני"ב) ריאה המראה פסולה אס נבזהים למעלה מן הבשר ולא נראה עליהם המראה בזה

פשיטא דכשר, והא דלא מהני אס קלפיהו לקרומים ולא נראה עליהם המראה משום דהריאה כשהיא נפוסה דיינין לה אבל אס ע"י נפיה חזינ עליהם המראה פשיטא דכשר :

תשוי פ"ב ע"ד הריאה שבקלה האונה הי' יולא מראש

האונה סרכא ונסרך במקום אחר מנה ובה והחידוד ממש קלה התחתון הי' נשור למעלה לחד שבדקה הסרכא למקום אחר ואחר המיעורף והמשמוש ובדיקה שלא בצבצב עדיין נשאר החידוד נועה למעלה רק הי' עומד בחלכסן וכל דך נדון האונה הי' שזה ממש ולא הי' בה קמיטה. אס יש לרונן כיון סרכא מתוך הקמט או לא. הנה אף שלפי הדין סרכא מתוך הקמט טרפה היינו דוקא אס הקמט הוא כעין מתכווץ ונעשה קמטים קמטים אבל לא היכי שהריאה מתעקמת מעט ואין בה כווי"ס. ובפרט הכא דכל הריאה שלס רק שמתעקמת מעט למעלה או ללדין דאין בזה משש כלל אס הפקוס קלת בקלפו. וגם מכה תרתי לריעותא אין ע"י ריעותא אלה מה שהאונה מתעקמת למעלה קלת ויש להקל ע"י מיעורף אבל אס הי' הקמט בחמתע הריאה או אס הסרכא מתוך הקמט ממש אין להקל במיעורף רק אס הקמט חוזר אח"כ אבל אס אינו חוזר אין להקל אפי' בהפ"ת אבל בהפ"ת ולכבוד. שבת דהוי תרתי יש לסמוך על מהר"ם חריף ז"ל ובעל הטוב"ב. ובסרכא תלוי' בועה ומסרון שלא מקמט יש להקל ע"י מיעורף בהפ"ת וז"ל :

תשוי פ"ד (שייך למי' ל"ט) מעשה שהי' סרכא עם עוד ריעותא אחרת יחד ונכ"ל הכחשה בין הבדוק והמורה

אס הי' עוד ריעותא בירוקה הסרכא דשלא כסדרן הבדוק אמר שהי' סרכא שלא כסדרן עם ריעותא אחרת והמורה אמר שלא הי' ריעותא אחרת כלל ויש שרולים לומר דמעמידים הבהמה בחוקת היתר, ויש רולים לומר דכיון דיש כאן ודאי סרכא שלא כסדרן וספק אס יש בה עוד ריעותא אסורה מספק. הנה נראה דכדת המתיירין לכיון דהסרכא עברה ע"י מיעורף והספק הוא אס הי' ריעותא אחרית, או לא היו כמו חס"ה כסדרן או לא דמעמידין אותה בחוקת היתר ה"ה הכא וספק תרתי לריעותא כשר וז"ל :

בהשמטות (ס"ו) כ"ה כמה בהמות שהיו הריאות שלהם במראה פסולות פסולות וקלפו הקרומים והי'

מראהין מראה ריאה ממש רק מקודם הי' המראה פסולה שמבשר הריאה נראית דרך הקרומים. לפע"ד ודאי כשרה הוא כיון דשינוי מראה היו מכה מראה שבבשר הריאה ולא בגוף הקרומים, ואף דהב"ש חובר בכ"ב הנה הוא מיייר באופן שלא הי' מראה כבשר הריאה אחר הכרת הקרומים אלא אחרת. שהכרת הקרומים מן הריאה גרמה שינוי המראה. אבל אס יש על הבשר המראה או כיון דהוי תרתי לריעותא דיש דבר לתלות בו המראה וגם על הקרומים לא נראה עתה שום מראה, תלין המראה כבשר הריאה

קיצור דינים משותף טוב שנים ורעת מהרורא תניינא

הריאה . ואם הוי בהרבה מקומות או לריך על כל השטח ולא סגי לבדוק בני מקומות לבד . ואם ברוב הריאה נראה המראה פסולה דרך הקרום או אזי מורה דערפא אפי' המראה רק דרך הבשר . וז"ב :

תשוי פיה מעשה בחדר שגא לפני המורה ובידו קורקבן ומתע וזמר שהמתע הי' תחובה בו מעבר לעבר, ואח"כ בא השני והכמישו שלא הי' תחוב בו כלל רק היתה מונחת בו בעיניו ששם הי' כך היתה כשרה . הנה אף שבאו זה אחרי זה לא אמרין כאן אין דברי של א' במקום שנים דזה דוקא אם לפי העד הריאשו הוי ודאי אסור אבל הכא דאפי' לדברי העד הא' אינו רק ספק ערפא דאפי' נחשב מעבר לעבר אם אין קורט דס סביבו כשר מדיא רק חנו מנהגינו להטריף והוי רק ספק . ולכן אם בא עד אחר והכמישו כאמן להטיר דע"א כאמן בדבר שאין בו חוקת איסור והיאר והוי הכא ס"ס דלמא כדברי השני דלא הי' תחוב כלל ואפי' לדברי הא' דלמא אחר השמיטה דתק ועבר הלך נראה להטיר העוף בזה :

שם (שייך לסי' ל"ו) **בריאה** שהי' בה סרכא ממקום למקום ואכלה קמט והסרכא היתה רחוקה מן הקמט כרוחב קש ויותר והתחיל הש"ב לקלוף הסרכא בנחת והיתה נקלפת בפ"ע, אך בהגיע סמוך להקמט ברובה קש התחיל לקלוף מעט מעט העליון של הריאה ונמשך כ"כ עד להקמט ממש וחולה לו . ועוד מעשה בש"ב שברק עגל בפנים ונדמה לו כאלו פגע בסרכא וירי והלכה לה ע"י משמוש היר אך לא ידע זה צבירור והוי . ספק לו אם הוי סרכא שם או לא . הנה בדיון א' אם לא הי' מתחיל לקלוף הסרכא היה יותר טוב לדרי . סרכא ממקום למקום דניה כדיון סרכא תלוי דאין ריעותא כלל והקמט הי' כרוחב קש ויותר אך עתה אם הי' נקלף הסרכא עד הקמט הי' נראה דהסרכא סמוכה ממש לקמט , אך עתה שמרחוק כרוחב קש התחיל העור העליון לתמוך עמו בזה אגלי' מלמא דבמקום הזה הוה התחלת הסרכא ושורשה כיון דעד הנה היתה נקלפת בפ"ע ועכשיו והתחילה להמשך עם עור הריאה מוכח דבמקום הזה התחלת הסרכא א"כ מוכח דשורש הסרכא הוי רחוק מן הקמט כרוחב קש, ואין בזה בית מיעווש לדונה כתרמי לריעותא . ואפי' בלא זה הי' נראה להקל כאן כיון דהסרכא התחילה להלן רחוק מן הקמט אף דמתפשטת בס עד הקמט מה"ת חזוק ריעותא דלמא דהקמט הוי עיקר הסרכא ובפרט דמהר"ג חריף מתיר לגמרי אף דהתב"ש חולק עליו כדאי הוא לשמוך עליו להקל בכ"כ כל דאין עיקר הסרכא מתחיל מן הקמט ומומרת וז"ב . ובעיני השאלה ה' נראה דהנה נמח מה אמרין דבעיניהם לא מהני מיעווש ומשמוש לומר דהוי ירי צלמא דהוה מכא דורה עגלים אין בהם סרכות וזה ודאי סרכה גמורה היא א"כ ה"כ לא חיישינן שמא הוי סרכא רק אזינין בתר רובא והוי כנאבדה הריאה דכשרה בעגלים וז"ב :

תשוי פיו (שייך לסי' ל"ט) **מי** שרובה לשחוט פרה ולא לבדוק הריאה ורואה להטיר לו החלב של בהמה זו שנתערבה בהמה חלב של בהמות אחרות . אם עוטר לעשות כן . הנה זה מותר אם הי' ממשעס בדביקת הריאה רק דרובן ולא עשו תקנה רק היכי דהוי חמש של תורה כגון לענין הבשר או החלב בלא תערובות אבל בנתערבה אף אם הי' ערפא היה מותר מן התורה דחר בתרי בטל רק מדרבנן לריך ס' ועבור איסור דרבנן לא תקנו לבדוק הריאה דתקנתא לתקנתא לא עבדינן וזה ברור להטיר . ובדיון א' הוי נודע שהיא ערפא ומקודם נעשרב החלב הקל הפמ"ג בהפ"מ אם הוא ספק ערפא דהרי לא נודע עד אחר שנעשה דרבנן כדיון מהריב"ל , ולדעת נראה דיש לאסור בזה דהתע נעשה מעלמא דרבנן אבל הכא לא נעשה דרבנן רק ע"י התערבות, והרי כל זמן שלא נערפה הוי הישר בהיתר ולא בטל אימת הנצטל מני נודע שערפה א"כ ורוע קורט שנעשה דרבנן א"כ יש לאסור בזה אפי' בהפ"מ וז"ב :

תשוי פיו (שייך לסי' ל"ז) **ברין** סרכא דבוקה מבושה והבושה עליה מראה ריאה דעת התב"ש דהוי תר"ל דהוי סרכא לגבשושי . ולדעת נראה להטיר בהפ"מ וז"ב דשאי זה מנגבשושי ודבגשושי נהי דאין שם ימרת עליה מ"מ יש לו שם נבשושי ובהנערה עם הסרכא הוי תרמי לריעותא אבל הכא כ"כ בבועה נמא מווגלא ובוטל לחוץ ועור הריאה נמכה אותה ואין הסרכא על הנבשושי על על עור הריאה נראה להקל בהפ"מ . ורק בהפ"מ וזריך שבת וזורך דבול בהטרפס יחדאפשר להקל וז"ב :

תשוי פיה (שייך לסי' ל"ט) **ברין** קרום המנאל על הריאה ועשו כמני כוותא הנקרא שפינגלן או זייגיר ונפחו הריאה ועלה הקרום ההוא בניפיה למעלה כעין אצבעות אם הוי קרום זה קרום הריאה ממש או דינו כדיון סרכא תלוייה שעולה בניפיה ערפא . הנה לריאה יש חילוק בין סרכא תלוייה שעולה בניפיה

הריאה דהוה באמת ערפא אבל אם אינו רק קרום פרום על הריאה א"כ יש לומר אדרבא ע"י הרוח שנוכח בין הקרום מונבה הקרום ההוא ונעשה כעין אצבעות מנח דהוי עור הריאה לכן נראה להכשיר בזה בפשיטות וכן הוא נכון לדינא :

תשוי פיה (לסי' הנו') **מעשה** שהי' בלד ימין ד' אונות והי' ניכר שהאונה הסמוכה היא היתרת שלא הי' לה סמפון ועוד סימנים אחרים שהיא היתרת ומן היתרת הי' סרכא דקה לשומן הלב ועברה ע"י מיעווש ומשמוש . בזה הדבר פשוט שהיא ערפא גמורה כדיון כל תרמי לריעותא . דתולין הקלקלה במקולקל דרואי הוי מן היתרת ואין יולא מחוקת ערפא אפי' ע"י מיעווש ומשמוש, ואף לדעת הלבושי שרד דמתיר וסרכא מהיתרת לאונה אחרת היינו דוקא שם אבל הכא דנסרך לשומן הלב כיון דסרכא בריאה שכיחי א"כ תולין במניו ומתחבר טפי דהוי מן הריאה ואינו בגדר ספק . וז"ב ונכון לדינא :

תשוי צ' (לסי' הנו') **בסרכא** נדה ובה על בושה אי מהני בזה מיעווש וכח משמוש כדעת התב"ש בסרכא תלוייה מבושה או לא מהני . העלה לריאה דלריך דביקה מדיון הש"ס וא"כ לדיון דאין אנו בקיאין בדביקה ערפא ויש לו דין תרמי לריעותא . אך אפי"כ בהפ"מ וז"ב אין לאסור וכדאי הם המתירין להטיר עלהס כהפ"מ ועל דעת הגו"ב מהד"ק שהעלה דע"י מיעווש ומשמוש לא נחשב תרמי לריעותא וכדעת מהר"מ חריף בזה דרו"ק :

בהשמטות (סי' ע"ג) **אם** מותר לתשמש בקמט ולמעטו להשוותו מ"ו זה לא יעשה בישראל . אך אם אומר השוחט שאינו קמט עק שריעה של הריאה נראה דיכול לשמוך עליו בזה דסרכא מתוך הקמט אינו אסור רק מנח תרמי לריעותא וכיון דהוי ספק אם הוי קמט הוי ספק תר"ל ומותר לתי כאמן הש"ב בזה : **עוד** שם (סי' ע"ה) **עיר** הסירכא שאירע כמה פעמים בעגלים הכריס שהיא כמו ריר בעלמא כמעט אין בהם ממש ולא הוי יכולין לראות הסרכא מחמת דקות רק גדר השמש וגם בשורש שהיא דקה כמו למעלה . הנה זה שפיר תלוי בתרמיית העין ואם השוחט י"ש ועינו ימוז אשר אינם כדמות סרכא דעלמא יש להכשירם וע"פ לחומרא יבדוק בפוסרים דכל מה דאפשר למיעבד מחויב לעשות . וז"ב :

תשוי צ"א (שייך עוד לסי' הנו') **סרכא** דבוקה קלפה שה"ב מנקומה ולהלן ועדיין נשארה דבוקה רק שהעתיקה מנקום למקום , והולך הש"ב להטיר הסרכא משם לקלפה מן הריאה לגמרי ודרך העברה קלטה עור הריאה הקרום העליון וכשהעביר את הסרכא לגמרי נמאל גלד קרום העליון והש"ב אמר שאולי נעשה חמת שממך את הסרכא ממקום שעמדה כשהעתיקה משם וקלטה את העור העליון ועי"ז גלד גם במקום מילאת הסרכא . העלה שהיא ערפא גמורה . דהרי קודם שנפרדה הסרכא היתה בחזקת ערפא וכיון שקלטה את העור העליון מקדומי הריאה הרי ראינו שמתוכה נסרכת . הנה זה נראה דהוי ספק תר"ל דהרי ספק אם הי' ריעותא דנגלד מחיים או אחר"כ והוי ספק תר"ל וכשרה . גם הוי מנ"ל אם שורש הסרכא נלמח ממקום הנגלד א"כ כיון דכבר הוסרה קורט שורש הנגלד א"כ כבר יאל הדבר בהיתר ואם הוי מקום הסרכא ושורשה במקום אחר א"כ טוב לא הוי הנגלד כאן תר"ל . לכן יש להמירה מנ"ל וז"ב : ובדיון השני היאל דהוי ספק אם היתה הקליפה כהונון או משך עמו הרי העליון אי בזה שומעין להקל או להחמיר יש לומר דהוי ערפא דלא הי' כאן נגלד רק ע"י קליפת הסרכא א"כ י"ל דזה הוי עדות דלא הוי נגלד מקום הסרכא רק ע"י קליפת הסרכא בזה והוי רק חרף לריעותא . א"כ היכי דיש עוד לך קולא נראה לרף לזה להקל , ולכן שלא במקום הפ"מ ערפא ובהפ"מ יש להכשיר . ובדיון סרכא ממקום למקום בזים זכיס ולא נבדקה כלל במיעווש ומשמוש נראה נמי דבלא הפ"מ טרפא , אבל בהפ"מ הסומך על הסוכרים דבמתקום למקום דינה כסרכא תלוייה, ומלרף דעת הש"ך דמיס זכיס לא הוי תרמי לריעותא כלל לא הפסיד . ובפ"מ המקיל בזה בהפ"מ אין מוחיזין אותו :

תשוי צ"א (לסי' הנו') **באווה** שגמלא בתוך השומן סמוך למעיים כמין כפתור של שומן וכשפתח הכפתור נפל ממנו עלם דק . ועגול והוא כמו . קטנות של דגים מעט גדול מתקשקט של דג . חס יכולין לתלות שנקלף מן העלם של הבשר שקורין ביילוי . הנה כיון דהתב"ש כתב בעלם הנמאל מונח על הריאה דוקא אם מונח לרבה אבל אם מונח לארבה אין לחוש דלא תלינן שיהפך ובה לכהן א"כ הי' כיון דלא נמאל נגד הביילוי א"כ אין לתלות שיהפך ובה לכהן . ומעט זה הי' נראה לי להחמיר . מיהו יש לומר דהתב"ש לא מיירי רק בדרון עלם שיש לו עוקן בדזה הוי ס"ס לאיסורא שמה דרך הוטט בא לכהן וחת"ל שזה נקלף מן האלעות דלמא עשה חיוה נקב באברים הפנימיים

ה' סרכא בערפס הכבד וכנדרו פניס היה בנשבוית וחמו הבנשבוית וה' שם נקב אף לא מעבר לעבר. הנה זה היא טרפה גמורה נהי בדקרו ולא מלאו שם מטעם כיוונו חסא לא ראינו שום ריעותא אבל אם יש שום ריעותא כינו שם זו נקב מצטרף עם הסרכא והוי הוכחה שה' שם מטעם ונאבדה או לא בנקה הטעם : **עוד** (שם סי' מ"ב) אם ה' כבדר של חרנולת ב' מרות ונאבדה בלי בדיקה, בזה ודאי טרפה מתפסק דלא הוי רק ספק אחר להכשיר דלמא אף שפכי להדרי , ויש מ"מ להיפך דלמא הלכה כמ"ד חסרה המירה טרפה ואח"ל כשהי' חסא על יתר כנטול דמי ובטיילה המרה כ"ע מודים דטרפה לכך הוא טרפה מתפסק. **עוד** שם בדיון דקין מבמה שהי' בדק אחר מן הרקין שלשה נקבים עגולים. נראה אף אם הי' מתעסק שמה בסכין טרפה כי נקבים עגולים כאלו אין לתלות ביה או בסכין אפי' נקב ח' ומכ"ס ג' נקבים ע"כ לדעתו היא טרפה וכל כמילי ששכלו בהם מזה הם טרפה ורו"ק :

תשוי ק"א (שי"ך לסי' ל"ו) **ע"ד** השאלה אשר לפעמים אחר קליפת הסרכא נראה לעין שקרום העליון נלחז עם הסרכא כעין נגלד פורחא, ופעמים יותר. הנה אין להקל בזה, דלין עיקר הכשר הסרכא מה שאין מצבץ, דעיקר היא הקליפה בנחת דאז אמרין דריר בעלמא היא. אבל כאן לחזין דלא כפרדה בנחת רק נאחזה בסכך הריאה אין ראה להשירו. וכ"ז אם שני לדרי הסרכא הם בריאה עלמה, אבל אם נד' ח' מהסרכא הוא בתמקום אחר או יש לגדר בהפ"מ ולהכשיר אם אינו מצבץ אף אם נגלד עמו קרום העליון דהוי ס"מ סמא עיקר הסרכא אף זו מהריאה, ואח"ל מהריאה דלמא רק מקרום העליון לבד. וכ"ה נכון :

תשוי ק"ג (עור לסי' ה"ג) **בריאה** בנסרכה האונה עליונה למעלה מהסיפולי לשמנונית ואחר המיעוך והמשמוש גמלא עיני ובסתפקו בו אם הוא דמות נחלף או אם הוא גומא , והשו"ב אמר אף אם הוא גומא מביד אותו היטב שהוא ממולדה, והשני אמר אפי' שהוא ממולדה לא מהני בסרכא שלא כסדרין. הנה בזה שאמר שהיא ממולדה זה אי אפשר להכיר, ואינו נאמן, רק כיון דלין הסרכא יולאת מתוך הקמט, רק ב' לדרי מרפח רחוקים מן הקמט כרוחב קס און ע"כ תר"ל. ואפי' אם השו"ב השני אמר שהיא מתוך הגומא נהי דאמירת השו"ב ה' שאמר שהיא ממולדה אינו ודאי אבל ספק עכ"פ ישב והוי ספק תר"ל וכשר. וזה ברור להחיר.

תשוי ק"ד (שי"ך לסי' ל"ה) **אם** נסרכא כסדרין ומתפשטת גם למעלה והיא שלא כסדרין. נראה להכשיר אם הוי פנינים כסדרין דעיקר הגקב היה בכסדרין ושמה סותם הגקב והשאר אינו אלא ריר בעלמא. כן נראה לי להכשיר בזה בלי בדיקה :

תשוי ק"ה (שי"ך לסי' ל"ו) **האריך** בני' דייס. ה'א' מה שאמר השו"ב דסרכא היתה כסדרין ולמטה מחזין והבהננה אינה לפנינו אף אם נמחשין אותו מעמידין אותה בחוקת היתר, רק שהשו"ב בדבריו הוא נתפס דא"כ מה היה לו לקרוע הסרכא יותר טוב היה לו להיות מתון בדבר זה והיה מראה זה להרב דמתא. ובדיון השני בתקנת בנמקא והיה עליה סרכא. הנה דעת הפנ"י דלמקא בנמקא מתקוף לתר"ל, ואפי' לדעת הל"ג' דחולק ומצויר בזה מורה דטרפה כיון דהמיעוך קולא גדולה ובפרט הקליפה הגהוה רק דהלימוק הדרא בריא ע"י פושרין הכריעו האחרונים להקל. מיהו ב"ד משמע דלא הדרא בריא רק ע"י חתוכה בריאה ולכן ודאי טרפה ובפרט דא' מעיר דנשאתה קלת הסרכא והוי ס"מ לאיסורא וטרפה. ובדיון ה' דשו"ב ח' אמר שהיה לימוק והשני אמר שהוא חסום וקרע הריעותא ולא נבדקה אם הוי חסום או לימוק אף שהשו"ב ה' אמר שהוא רק לדורל. כיון דלדברי שניס לא היה לדורל ולא נבדקה כבר מבואר בפנ"מ דכל היכי דהוי ריעותא ונאבד בלי בלי בדיקה טרפה. וא"כ הי' ברור הוא דטרפה כיון דלדברי שניס אין כאן לדורל. ועד' השו"ב שמתעורר עמו כפנינים על בדיקת פנים לבד ולא הו"ל הדיאה לחון. הנה היה אפשר לחלק בין עגלים לנדים, דבעגלים גדולים דשכיח בהו סרכות וגם יש בהם מיעוך ודאי ראוי לאסור הכל אף בקטנים דלא שכיח בהו סרכות אם עבר ולא בדיק בחוז' יש להקל. אף כיון דמבואר בפנ"מ דבדיקת חוז' לא הוי מנח סרכות רך מנח מראה פסולה. ח"כ אין לחלק בין גדיים לעגלים ואסור הכל, וראוי לקנות השו"ב להעבירו על ד' שבועות, ולהחזירו שלא יעשה עוד כן מהיום והלאה :

תשוי ק"ז ק"ב **ע"ד** השאלה אשר לפעמים אחר קליפת הסרכא נראה לעין שקרום העליון נלחז עם הסרכא כעין נגלד פורחא, ופעמים יותר. הנה אין להקל בזה, דלין עיקר הכשר הסרכא מה שאין מצבץ, דעיקר היא הקליפה בנחת דאז אמרין דריר בעלמא היא. אבל כאן לחזין דלא כפרדה בנחת רק נאחזה בסכך הריאה אין ראה להשירו. וכ"ז אם שני לדרי הסרכא הם בריאה עלמה, אבל אם נד' ח' מהסרכא הוא בתמקום אחר או יש לגדר בהפ"מ ולהכשיר אם אינו מצבץ אף אם נגלד עמו קרום העליון דהוי ס"מ סמא עיקר הסרכא אף זו מהריאה, ואח"ל מהריאה דלמא רק מקרום העליון לבד. וכ"ה נכון :

תשוי ק"ז ק"ב **ע"ד** השאלה אשר לפעמים אחר קליפת הסרכא נראה לעין שקרום העליון נלחז עם הסרכא כעין נגלד פורחא, ופעמים יותר. הנה אין להקל בזה, דלין עיקר הכשר הסרכא מה שאין מצבץ, דעיקר היא הקליפה בנחת דאז אמרין דריר בעלמא היא. אבל כאן לחזין דלא כפרדה בנחת רק נאחזה בסכך הריאה אין ראה להשירו. וכ"ז אם שני לדרי הסרכא הם בריאה עלמה, אבל אם נד' ח' מהסרכא הוא בתמקום אחר או יש לגדר בהפ"מ ולהכשיר אם אינו מצבץ אף אם נגלד עמו קרום העליון דהוי ס"מ סמא עיקר הסרכא אף זו מהריאה, ואח"ל מהריאה דלמא רק מקרום העליון לבד. וכ"ה נכון :

הפנימים ולכן יש לנו איסור זולת אם דבוק לרחה של ריאה. אבל אם הוי עלט עגול דלא אם מצפנים אין לחוש לשום נקב דבדבר עגול לא שכיח נקוב, ואין בזה חשש רק שמא אחי דרך הוטט ואין בזה רק ספק אחד ע"כ תוקן משום שצפנים בא דכל החלל נקרא קרוב, ורוב הנבלעים דרך הוטט לא שייך בזה כיון דיש לומר דאינו בולע כלל תלין טפי דמצפנים בא. ומ"מ כיון דיש בו נקבים וזה הוי דבר מירוש יבדוק אחר קשקשים גדולים מן גדים הנקראים קרפון חס. דומין לחלו' כי לחוש שמא בלעה קשקשים ובאם לאו מותר :

תשוי צ"ג (עור לסי' ה"ג) **ריאה** שנמלא עליה כמו בשר בלי ובשקלפיהו גמלא שם קלת נגלד והי' מצבץ בפיסה. ואחר מן המורים אמר שיש לתלותו במשמוש יד העבה. הנה היכא דיש לתלות ביד הטבח ודאי לא נרע מנאבד בלי בדיקה ולא נחשב ריעותא כלל דבועה ודאי מנערפת לתרתי לריעותא ואפי' תלין שם ביד הטבח ובט"כ דמשמוש יד הטבח לא נחשב ריעותא כלל והוי כנאבד בלי בדיקה, אך נראה להיינו דוקא אם ידעינן שהעביר ידו בכח אבל היכי דלא ידעינן שהעביר ידו בכח הנה הט"ז החמיר בזה בס"י ל"ז והוי ס"מ לאיסורא דלמא כהב"ש דהוי תר"ל או דבעי בדיקה ואסור בלא בדיקה. ואח"ל כדעת המקילין דלמא כדעת הט"ז דבעי דוקא דידעינן שהעביר ידו בכח ואם לא ידעינן שהעביר ידו בכח טרפה. וכן הוא נכון לפנ"מ :

תשוי צ"ו (שי"ך לסי' ל"ו) **ריאה** היא שנמלא עליה מקמא סרכא תלוי' כשהו"ל הריאה והשוטט לא הריגים זה בשעת הבדיקה וחושש אולי בדוקה היתה. נראה להחיר מנח דנשחטה הותרה ומעמידין בהמה בחוקת היתר ואין לנו להחזיק ריעותא יותר ממה שראינו בעינינו והוא ברור להכשיר. ובדיון אם נמלא סרכא ועברה ע"י מיעוך ולא בצבלה במקומה ובצבלה בתמקום אחר נראה להכשיר דהרי אפשר דהוי במשמוש יד הטבח ולכן הוי ס"מ דלמא הוי במשמוש יד הטבח ואח"ל מן הסרכא דלמא כמ"ד יש סרכא בלי נקב לכך נראה להכשיר בזה. ואש"ג דלא תלין ביד רק היכי שהעביר בכח, היינו בדרך שלשה שהי' העברת הסרכא רק במשמוש אבל עתה בקליפה מתפחת יש לומר דהיה בידא דטבחא ויש להכשיר :

תשוי צ"ח (עור לסי' ה"ג) **אם** בעיני העברת הסרכא מכל המקומות גם בדיקת פושרין ככולו ואם לא עשה כן מעכב אפי' בדריבנד, הנה בזה ודאי ריריך לקלוף הסרכא מכל וכל דדוקא בזמן הקודם שהי' דרכן להעביר הסרכות רק ע"י מיעוך ח"כ החלק מעיד על הכלל ומתקפתה יכיר שכולו ריר הוא בעלמא והוי כאלו אין כאן ריעותא כלל. אבל אי לא אזולא ע"י מיעוך רק ע"י קליפה ח"כ חזינן דהוי עור ממס לכן בעיני הסרת כל הסרכא ושאינו מיעוך מקליפה ו"ב :

תשוי צ"ז (לסי' ה"ג) **אם** הסרכא לא בצבלה במקומה ובצבלה בתמקום אחר נראה לא להכשיר. ודאי להטוברים אין סרכא בלא נקב אין לחלק אף להטוברים הטעם משום סופה להחפרק וע"י המיעוך יכיר דהוי רק הפשטת ליטה ח"כ יש להכשיר מטעם ס"מ דלמא כדעת הפוסקים הג"ל ואח"ל כדעת הסוברים אין סרכא בלי נקב דלמא הוי זה ע"י משמוש יד הטבח ע"כ יש להכשיר בזה. ורו"ק :

תשוי ק' ק' (לסי' ה"ג) **ע"ד** סרכות קטנות המתנתקות מן הריאה זה תלוי בראיית עיני השוחט אם רואה דהוי דרך יתוק ולא דרך קליפה ודאי טרפה, ואם הלכה דרך קליפה זה אינו ידוע איזה עיקר מקום הסרכא נהי דבעינן הסרה מכל המקומות מ"מ הוי ס"מ דלמא הוי דרך קליפה ואח"ל דהוי דרך יתוק דלמא אין זה עיקר מקום הסרכא, ח"כ בזה יש לסמוך על אומדן דעת השוחט וכל שאין ידוע דהוי דרך קליפה בברור הוא טרפה, וזה נכון :

תשוי ק"א (לסי' ל"ז) **אם** ה' מורסא בריאה אחת והי' סביב המורסא קרום דק וקלפו השוחטים הקרום ע"ד המורסא שם ה' מורסא על המורסא לא רזו השו"ב לנסות לקלוף ניראחט שלא יקלגו. הנה בזה לא מהני קליפה רק מיעוך ומשמוש דקין סרכא מנה ובה על המורסא ומרה אפי' על השוחטים שהורו בזה להכשיר עכ"ל השואל. הנה לדעמי ודאי השוחטים עשו שלא כדרכן על הוראת החכם שאמר להם כך ע"י קליפה ח"כ מ"מ על גוף הדיו לא ידעתי מה חרה לו עליהם הלא בזמנינו כל הסרת הסרכא הוא רק ע"י קליפה. ומה גם דיש מי שהורה דמורסא אין דינה כבועה, גם יש לומר דהני קרומים אינם אפי' כסרכא תלוייה וח"כ מי שהורה להקל בזה אין מוחזין אותו אבל השוחטים פשעו מה שעברו על דעת החכם המורה שאמר. ורו"ק : **בהשמטות** (סי' ל"ט) **אם**

קיצור דינים משוית טוב טעם ורעת מהרורא תניינא

לעמוד צעת בדיקת הריאה בחוץ, רק הגופה הריאה הוא ולא אחר, גם צעת אשר השו"ב עם הרוחה ניתנים וגו' ואם בדבר לא יהיה שום א' מהם, ואם הו"ב דומה לו חינו רואה לנחת אז לא יחילו לבדוק הריאה בשום אופן:

תש"ו ק"י (שי"ן לסי' ל"ו) ש"ב שהרגיש בפנים שהיתה סרכא בחוזה מקום בריאה משכך בדופן, והפרידה בידו מן הדופן. וכשהוליא הריאה מכיר היטב החתיכה שהיה בה הסרכא אף הסרכא נאכדה ואינו ניכר שום מקום שהיה בה הסרכא, ורעת הבית אפרים לבדוק בכל המקום הזה בפושטין, דמה שהלכה הוי כמו מיעוך, וכן עשו ודבוקה בפושטין והיה מבצץ אף לא ידעו אם היה במקום הסרכא. הנה בזה הדיון אם היה מבצץ אף שלא ידעו אם הוא מקום הסרכא טרפה. ד"ל דתולין הקלקלה במקולקל דע"י הסרכא בלבנה ואין לתלותו בידא דטבחא, וזה ברע מספק ת"ל וטרפה:

תש"ו קי"א אחת שהיתה תקנה עפ"י הרב המפורסם שלא ישמשו אף א' ולא יבדוק בלי השי"ב והנה שחטו שניהם בהמה א' ובשעת הבדיקה הלך א' והשי"ב לא התמין עליו והתחיל לבדוק. הריאה ונקלף סרכא אחת וקודם גמר הקליפה ב"ה השי"ב והפנימה היה בשניהם וראו שהיה מבצץ בחיזה מקום, ואמר השי"ב שלא לבצץ תחת עיקר הסרכא רק תחת הדגול ותולין במשמוש היד. הנה זה ברור אשר הסרכא העוברת לריכה שלא מבצץ בשום מקום. ובפרט לרדיו דנוהגין בקליפה וראי זה עיקר גדול בכל מקום, וכל שאינו עושה כן מחזיק טריפות לישראל, גם התקנה נגד השי"ב הוי כהונן ומה בכך דב"ה ה"ב לבסוף מי יודע מה עשה הרשון קודם שבא ה"ב, והוי כמסור לאו"ד והרי זה הוי כנאכדה בלי קליפה א"כ בזה וראי אסורה הבהמה. וזה ברור להלכה ולמעשה:

תש"ו קי"ב באונה שנחלקה בסופה והיה בה סרכא מנה ובה. הנה אם הסרכא עוברת על מקום שנחלק אף לדרינא נחשב כאונה אחת מ"מ בזה טרפה דהוי כמו מאונא לאונה מנב לבד דסופה להפחיר דמ"מ נחלק ממדרי. אבל אם עוברת הסרכא למעלה שלא במקום שנחלק אז הוי דינה כמו מנה ובה ורדיו סרכא תלויה וכן נכון לדרינא:

תש"ו קי"ג (שי"ן לסי' ל"ו) בסרכא נמקום למקום באונה או בחוזנה ויולאה מצבונה. אי מהני מיעוך והפ"מ נסתפק בזה. הנה אין זה ספק דטרפה כיון דאפי' תלויה מצבונה לא מהני מיעוך דהיי"ד והפ"מ ע"פ במקום למקום מצבונה היינו במיעוך שלהם אבל במיעוך שלנו דהוי קולא גדולה לתלות במעשה דריינום, א"כ אם יולאת מצבונה יותר יש לתלות בצבונה במעשה דריינום. ואפי' גם במיעוך שלהם יש להחמיר בזה. דממקום למקום חמור מתלויה מצבונה וכיון לדעת כמה פוסקים אפי' בתלויה מצבונה נסתמין ע"פ במקום למקום מצבונה יש להטריף, ומכ"ש במיעוך שלנו: **ובד"י** השאלה שהינה בקרום רחב הנקלף מעל הריאה בנחת ולפעמים שתחתיו נגלד ושם יעמוד הקרום שהוא, ואינו טר ממש רק בחזקת יד ואח"כ מבצץ במקום שהוא. הנה לדרינא נחשב דטרפה, וכן אמת דתרת לריעותא לא הוי דזה הוי חדא וכיון לחיבור דנהי וניקב העור העליון הקרום סותמו, גם הוי ממש א' דשייחם נטעם נקב ולא הוי תר"ל. אף בלא זה טרפה בהודמן יחד כל זה הוי הוכחה גדולה לנקב והוי כדיון סרכא דבוקה וצ"ע מיעוך וכיון דנתפרק כבר טרפה אף אם חינו מבצץ:

שם (שי"ן לסי' ל"ה) **ברדיו** קרום החוזה בין אונא לאונה והוא עולה בפנימה, ולפעמים הוא למעלה ממחצין בלי פילוג. הנה אם הוא למעלה ממחצין הוי טרפה גמורה אבל למטה ממחצין כשרה אבל למעלה ממחצין לדיון כשר נכח סרכא רק נכח קרום בזה טרפה אם היא עולה בפנימה ורד"י נקבה הריאה. אף למטה ממחצין אם עולה בפנימה כשרה דחברתה סותמה אבל בדיון דהכא טרפה בלי ספק ח"ב:

תש"ו קי"ד (שי"ן לסי' ל"ו) **בבועה** בשפולי ועליה צמר שחור וקלפו הבשר בלוי מעל הצבונה וע"י נעשה חוט צמר מקיף, וגם להמראה שחורה לא עשה רובם שקלף הקרומים ומלא בתוכה מאטילינע ורחץ הקרומים עד שהלכה המראה, והצבונה הייתה מעבר לעבר רק שלא הייתה במקום המפוטות. הנה בזה ברור דטרפה דנהי דהל"ב"ש מיקל בהפ"מ בצבצר בלוי דלא הוי ריעותא להצטרף לת"ל היינו אם הבשר תחתיו שלם ויפה והכא הוי תחתיו צבוע וכל לקוי הוי כירקב, ומכ"ש מלך המראה שחורה הסמוך לו, ואף כי המראה היה מלך המאטילינע זה נופא הוי ריעותא ד"ל דהחולע עשה נקב בריאה והעלה הצבונה א"כ בהצטרף כ"ז יחד הבשר בלוי עם החולע וראי נחשב ריעותא

תש"ו קי"ה (שי"ן לסי' ל"ו) **מעשה** בלב העוף שחזוץ היה נראה היה נחלק לשנים לשנים ושיש קרום עליו למעלה והוליא אותו מהקרום והיה נחלק לשנים ממש רק שלא היו שני הגדרים שזה רק היה כעין קריפה בלא כונה שנקרע לשנים והינם למעלה היה שלם בכל לדיו, וכשמורו ושמותו בחזק הקרום הידר הוה כבדאשונה בתוך הכיס שהיה פרום עליו. הנה זה פשוט כיון שנחלק לשנים ממש א"כ ברע מניקב, ואם יניקב הקרום סותם. אף דיש לומר דזהו כעין טרפשא דלבא א"כ סותם, אף צעוף ואף טרפה ל"ב וא"כ זה הוי כבצר בלוי ונקרום שעלה ממחמת מכה, אף שהיה מקום ללדד בזה אולי הוא עור הלב עליו שנקלף למעלה ואם חינו עור הלב דלמא תרסק במשמוש ידא דטבחא ולכך הוי ראוי להקל בזה. מיהו אף שאנו מדמין לא נעשה מעשה ולא להקל בדבר שאינו מוציא בפוסקים וזה נכון:

תש"ו קי"ו (שי"ן לסי' ל"ו) **אם** לא נמלא לב כשרוגלות, ואין צמח לתלות שתיכף שנפחמה ראו שאין בה לב דעת הח"ס להחירו וכל האחרונים חלקו עליו, והנה אם העדים שהעידו על חסרון הלב נאמנין לו כבי תרי כ"ע מורי דטרפה דלא ברע מעו"ם ודוראי לא מהיננו לאסור ואפי"ה אי מהיננו ליה אסור וה"ל. ובכ"ז אפי"ה אי הורה המורה להחיר מהדרין עובדא, ואי לא מהיננו ליה חבד אי הורה להחיר לא מהדרין עובדא. אבל לכתחלה יש להטריף בכל ענין היכי דליכא לתתלי במיורי אחרינא ח"ב:

תש"ו קי"ז (שי"ן לסי' ל"ו) **ברדיו** אם נמלא מחט בכבד לאחר ביטול, דעת הח"ס שיש להחיר מנ"ס והתב"ש חולק עליו. והנה נראה כונת הח"ס בדיון דק"י"ל נשחטה הותרה רק היכי דהאיסור שכיח עפי לא אמרינן נשחטה הותרה כמ"ש בש"ך סי' נ"ו, והכא אי אפשר שיתעסקו בהכבד בשעת הדחה ולילה והתיכה ולא ירגישו בהחמת וכיון דהוי לא שכיח לאיסור נהי דלתלות שמה מתאשה נפל ב"כ לא שכיח מ"מ כיון דשקולין המה, ואין זו שכיח יותר מזה אמרינן נשחטה הותרה. א"כ ב"ד בהפ"מ יש לסמוך על הח"ס ולהחיר, מיהו דוקא במחט שרגילים הנשים להשתמש בהם, אבל אם אינה רגילה בהם אין לתלות כלל, והכל מורים דטרפה כ"ז נכון וברור, גם יש לחלק בין תחובה במקלח בין תחובה מעבר לעבר:

תש"ו קי"ח (שי"ן לסי' ל"ו) **אם** לא נמלא לב כשרוגלות, ואין צמח לתלות שתיכף שנפחמה ראו שאין בה לב דעת הח"ס להחירו וכל האחרונים חלקו עליו, והנה אם העדים שהעידו על חסרון הלב נאמנין לו כבי תרי כ"ע מורי דטרפה דלא ברע מעו"ם ודוראי לא מהיננו לאסור ואפי"ה אי מהיננו ליה אסור וה"ל. ובכ"ז אפי"ה אי הורה המורה להחיר מהדרין עובדא, ואי לא מהיננו ליה חבד אי הורה להחיר לא מהדרין עובדא. אבל לכתחלה יש להטריף בכל ענין היכי דליכא לתתלי במיורי אחרינא ח"ב:

תש"ו קי"ט (שי"ן לסי' ל"ו) **בחצר** הכבד שניקב והכבד עלמו סותמו משכך לו אם הוי בזה סתימה. הנה בזה נראה אם השי"ב וזמ"ס סותמין הנקב א"כ טרפה וסופו שיטעלו אלו ה"ב זמ"ס וזמ"ס מעטעם החוט שנגנב להכבד או מטעם המים שיכנסו להכבד וסופו להטעל ה"ה הכא דהטרפות תלוי באלו ה"ב זמ"ס. אבל אם הכבד בלא חוט סותם הנקב, אז כשרה דאף אם יטעל מה שנגנב הסתימה ישארו ה"ב זמ"ס שלימים דלא אמרינן דשרא

בחוץ רק לריך לקרועה ולבדוקה בפנים איכ לא מהני בכני מעיס. אם טעמו בחוץ דהרי י"ל נקבה המרה ובהא על בכני מעיס. דעיקר הטעם דטעימת הכבד מהני משום דכבד כועס ומרה זורקת בו טפה וא"כ כה"פ הרי לא ביטל כעסו, ופשיטא דלא מהני כלל טעימת הכני מעיס כלל וז"ל וכוון לדינא:

תשוי קל"א (בס"י מ"ב ספיק' ב') אם נקבה המרה ונקבה הכבד ג"כ כנגדה טרפה. בזה טרפה אף שאינו יקב מעבר לעבר אפ"כ טרפה דהרי אינו 'סותם דהי' עכ"פ אינו סביך והפמ"ץ כתב דבעינן סביך בשטרא כמו בריאה א"כ אפילו הכבד אינה נקובה מעבר לעבר כנגדו טרפה והוא פשוט וברור:

תשוי קל"ב (עוד לכו"ה ה"ג) בריין אם חסרה המרה ומלא טעם מר בדקין הנה זה פשוט דטרפה דמה מהני טעימת הדקין כי זה עיקר החשב שמה נתמסמת המרה וי"ל הליחה ולכן לא מהני הטעימה ע"כ כבד וה"ה בזה, ואף אם נאמר דנקב או יקב מכה ידה ה"ו לא להיות הכיס נשאר במקומו רק שיה' קרוע ומלא ניכר שום רושם ממרה אין לתלות בידה לומר דנתמך לגמרי לכל נראה לי טרפה. וברין הב' טמולים שנמלא בהם נקב בלד הדק שבעב בזה נראה דטרפה כי דוקא בעגלים החיר הע"ו אך בשוורים לא שכיח שיה' בהם נקב בטחול וליכא למימר דהכי רביחיהו ובוראי לא היו נסתמין ולכן טרפה ע"כ פסק:

תשוי קל"ג (לכו"ה ה"ג) בריין בשר מבהמה א' שנמכר לאחרים וגם בשלו הבשר הוא ואח"כ לקח הטבח לעצמו הכבד מבהמה ומלא ריעותא בהמרה שנתרפקה והכיס נשאר קיים כמשהו שהביא הפר"ח ומלאו בהכיס עוד מי המרים אבל לא היתה מלאה, אבל הי' עוד ריעותא אחרת שהי' הכיס מנוקב לרד פנים של הכבד והיכד כנגדה ג"כ היתה מנוקבת מעט עד שנשאר כזית ויותר ברוחב אבל בעומק הי' הולך הנקב עד כאלבע ומשם והלאה היתה הכבד בריאה וחזקה בלי שום ריעותא כלל. הנה זה פשוט דמרה שנקבה וכבד שסתמתה כשרה אך בעינין שיה' סביך אבל בלא"ה טרפה. גם החב"ש מטריף בייקב הסמפון אם הסביך יקב ג"כ כנגדו אף חלינו מעבר לעבר ואפי' אי נימא דלא כהתב"ש מ"מ כה"פ טרפה דבשלמא בסמפון דהנקב מ"ע טרפה א"כ באינו מפולש לאורו כשר אבל במרה עיקר הטרפות נקב הוא מכה המרה שנספך ממנה אם אינו סביך סוף סוף נשפך המרה לחוץ ואינו בפנים, אבל בהפ"מ הי' דכשר בזה אם לא יקב מעבר לעבר דק"ל בחסרה המרה טעימת הכבד אם יש בה טעם מר א"כ מוכח דאפשר למיות בזה מה דהמרה נבלעה בהכבד ודוקא אם נשפחה למקום אחר טרפה אבל אם נבלעה בהכבד כשרה א"כ יש להשכיר בהפ"מ:

תשוי קל"ד (לכו"ה מ"ב) בטחול שנקבה והשור מנחוץ שלם המי' והפמ"ץ מקילין בהפ"מ ונראה דאם פותחין המכה ומשערין הבשר שבשני הגלדים שאם יטרפו יחד יהי' כמחלה עובי הטחול כשר אף בלי הפ"מ דמלטרף הבשר יחד והוי כעובי דיגר זכב, דהרי בעלמא די בשויר משהו כנון בקורקבן או אינו מפולש כשר וכאן הוי חידוש דבעי עובי דיגר זכב א"כ י"ל אף בשממיר ב' הגלדים כעובי דיגר זכב נמי הדרח בריא וכיון דחידוש הוא אין לך בו אלא חדושו א"כ יש להשכיר אפילו בלי הפ"מ, אבל אם בהלטרף שניהם יחד ליכא מחלה אלא קרוב לו פחות מעט יש להשכיר רק בהפ"מ:

תשוי קל"ה (עוד לכו"ה ה"ו) בריין טחול של בהמה גסה שיש בה נקב בלד העב זכב וכבר נמכר הבשר למקומות אחרים. הנה אם נמלא בלד הדק שבעב אז אם כבר נמכר הבשר יש להקל בהפ"מ אף דהט"ו מכשיר לגמרי הלא שאני בהמה גסה מעגל אך כיון דהוי הפ"מ אפשר להחיר אם נמלא בלד הדק שבעב. אך אם נמלא בלד העב ממש אז אין להשכיר אפילו בהפ"מ כבהמה גסה כי בבהמה גסה אין דרך להפליא לך בזה ודאי טרפה ולא מהני הפ"מ אכן בחטובת אבן השוהם מיקל בזה בהפ"מ אף בשור יע"ש בס' מ"ב:

תשוי קל"ו (לכו"ה ה"ג) ניטב טחול כשרה עיין ב"פ שכתב לעת הש"ש נקמן בעטלו הכליות כשרה דהיינו דוקא בוד אבל עיי' חולי כיון שהקטינה הבלות והיך תמור להשכירה א"כ ה"ה בטחול הוי כן לדעת הש"ע והביאו הפמ"ץ לק' ס' מ"ד. והנה יש ראי' לזה מדברי הרמב"ם פ"ו מה' ביות מקדש שכת' דאין פוסל בדרס רק מותין שבגלו אבל מותין שבחלל הגוף כנון נעלו כליותיהם לאדם או טעמו או שנקבו מעיו אפ"כ שנגשה טרפה עבודתו כשרה, א"כ ל"ב מ"א אפ"כ שנגשה טרפה והרי נעלו הכליות והטחול כשרה, ובפ"מ מוכח דהרמב"ם מייירי בניטול עיי' חולי וז"ל. והנה בדין לך הדק אם מודדין אותו לארבע וכל

דשדא חכלא ככולה: **בהשמשות** (ס"י ל"ה) אם נסרך טרפם הכבד לכה"כ ובפנים יש מכה נמי טרפה כמו במחט בפנים: **תשוי קכ"ג** (שי"ן לכו"ה מ"ו) ע"ד המחט הנמלא בשומן של בהמה והאשה המוכרת השומן לא הרבישה בהמחט בשעת תכירת השומן אף כי היתה עוסקת בזה לפשות ממנו עגולים טניס למכור, וגם האשה אשר קנתה השומן לא הרבישה שום לבד בשעת הדחת ומלחת השומן, אך כאשר ראתה לתמו בקברה מלאה המחט בשומן והי' המחט תחובה במקלת השומן. אך שלא ראינו שום רושם או קורט דס במקום הנחת המחט והמחט היתה חלודה במקלת. מה משפט הבשר והכלים שנתכשל בהם והוא הפסד רב. הנה במחט תחובה בכבד כה"פ ה"א מתיר ומעיס ס"ס והתב"ש חולק עליו מטעם דרוב הנבלעין דרך הושת ע"כ וד"ס לא אלים כרוב או עכ"פ שוים המה, מיהו בזה יש להחיר מתרי טעמי חדא דלאן הוי עוד ספק דאפילו בזה דרך הושת וייקבה שמה הי' השומן סותם הנקב. א"כ יש כאן ג' ספיקות שמה דרך הקנה ואפי' דרך הושת למלא השומן סתם הנקב ודלמא מעלמא אחי ונתקב לחוץ השומן ובוה אף התב"ש מודה להקל. וגם דהוי הפ"מ ודאי יש לדון ולהשכיר בזה טעמי דכתיבנא: (עוד לכו"ה ה"ג) אם מחויב לבדוק בחלר הכבד אחר נקב זה פשוט דאינו מחויב לבדוק. ואינו דומה למת דחיישין בסרכות דהמס סרכא לבדק טרפה אבל הכא סרכה בלי מחט הרי אינה טרפה וא"כ נראה לחוס דמטרותיה שמה יש בה סרכא ושמה ימלא בה מחט וזה לא חיישין. ואם במקום אחר המטרות על עגלים לבדוק אח"כ ואם לא נבדק טרפה אז נהי דמדינא אין טרפה מיהו הוי כדברים המותרים ואחרים שהגו בהם איסור דלאסור להחיר להם, ואם בשר הנשחט במקום אחר בלי בדיקה אסור בכל הנה א"כ נבלע דברים המותרים דלא קבלו עליהם רק לבדוק לכתחלה אבל לא לאסור בריעבד וא"כ מה ששחטו במקום אחר מותר הבשר להם. והוא כנון וברור לדינא:

תשוי קכ"ד (שי"ן לכו"ה מ"א) במנהגו שנהגו הטבחיים בעת שחיטת המהמות ברות היכי דפרעי טבחי אין פותחין אותו הקרום רק השו"ב מכניס ידו למעלה מאותו קרום וקורט אותו מן חלר הכבד ודרך סס בזרק ולא יוכל להרושם אם יש נקב בחלר הכבד ואם יש סרכא מהטרפם לכה"כ אם כנון לפשות כן. הנה אמת דלא בדקין אחר כל י"ח טרפות דסמכין ארובא, רק שמה הוא שכיח כעת במדינה אחרת יש להם להגוב כ"ש שלשים יום יפתחו כפשוטו ויראו אם שכיח ריעותא זו, ואם לא ימלא במשך זמן הזה אין יחזור למהנס. אך מ"מ כיון דאי' לעשות מעשה חדש בשביל חשש טרפות זה ודרך כל אדם לעשות כן לפחות בעינין שיכול לראות א"כ אין זה בכלל בדיקה אחר טרפות ומחויב כ"ל לעשות כן ואם לאו הוי כמעלים עיני' מאיסור. זה נראה לי ברור וכנון לדינא:

תשוי קכ"ו (שי"ן לכו"ה מ"ו) בריין מחט התחובה בקמטים כבה"כ מונח לאורך הרופן באם נמלא סרכא כנגד המחט טרפה:

תשוי קכ"ז (לכו"ה מ"ב) בכבד של עוף שהי' לו שני מרות והיו מרחקין זו מזה המרה הימירה לא עמדה סמוך למרה העיקרת רק רחוקה ממנה וקלפו המרה הימירה מן הכבד ונקלפה לגמרי ולא הי' בה שום פה יולא מסמפון הכבד רק היתה שליתה הכבד בכל לך. נראה דכשרה מכה טעמים חדא דמוכח דלאו מרה היא רק מכה אף שהיתה ירוקה וטעמה מר מ"מ הא אינה יולאת מהכבד והסמפונות כלל. גם מטעם הסוברים כל יתיר כטעול הוא לרד אז הוא ומקום א"כ כשר ברחוקין זה מזה ואפילו לדין דלא ק"ל כן מ"מ בזירוף דעת המחמירין בחסרה המרה וה"ה ביס לה שחיס יש ללרף גם הא והוי ס"ס להקל, ובפרט כה"פ דרובו הממשירין מכה טעמי נראה דהוא מותר מכה טעמים הנ"ל ודוק:

תשוי קכ"ח בריין טעימת הכבד מהני בכל מקום שטעם טעם מר אפי' טעמו במקום אחר תלין שהי' המרה שם ונבלע' במקומה וכיון דלכמה פוסקים כשר בחסרה המרה יש להקל כה"פ:

תשוי קכ"ט בריין אם חסרה המרה והנתו לנכרית לעטוס ואמרה שיש בה טעם מר, הנה אף שכתב ה"ג דהיכי שיש רגלי' דסמכין על עגו"ס אפילו באינו מסל"ת אבל הלא הוי רגלי' להיפוך דרוב פעמים אין בהם טעם מר כמ"ס כה"פ וא"כ הוי רגלי' דשקורי משקר לך אין זה דומה לקפילא ולכן אם סמכו עליו אסור הבשר והכלים. כן נראה כנון וברור: (לכו"ה ה"ג) אם חסרה המרה וטעמו הכבד ולא הי' בה טעם מר ואח"כ טעמו מהני טעמן מר אם טעמי הטעימה. זה פשוט דלא מהני בזה, ופשיטא דאפילו בכבד לא מהני הטעימה

קיצור דינים משוית טוב טעם ורעת מהדרורא תניינא

וכל הדק דינו כדון הדק שא"ל עובי דיגר זהב, או מודרין אותו לרחבו ובחלי חלק העב אף הדק שאללו דינו כדק שבזר העב וטרפה כמ"ס הט"ז. הנה זו פשוט דמודרין אותו לרחבו, ובטור משמע כן להדיא דכל דהוי בזר העב ואפי' ברק שבו טרפה כדעת הט"ז וז"ב וכוון לדינא:

תשוי קרטי (לס' מ"ד) **בבוליא** שנתמלא בה מים עכורים והגיע על הלובן והמנה הי' נראה מבחוץ רק שבלובן עצמו אין בו עוס לקוחא. הנה זה פלוגתא הפוסקים אם אינו טרפה עד שחשלוט בלובן עצמו או אם הי' שביע עד הלובן, עוד יש ריעותא דמים עכורים או סרוחיס טרפה אפי' לא הגיע ללובן. והנה הדון נחלק לשלשה חלקים היכי דליכא שעת הדקא או הפ"מ או טרפה בחד מהני, או במוגלא אפי' לא הגיע למקום חריץ, או בנתת חרב והגיע לחריץ אף שלא שלט בלובן ומגס רק סמוך ללובן כמ"ס, ואם הי' שעת הדקא או הפ"מ יש להחירי בזה. אבל בהטעמך תרמי דהיינו מוגלא והגיע למקום חריץ ממש דהוי הר"ל וגם ס"ס לאיסורא יש להטריף אפי' בהפ"מ ושעת הדקא. מיהו אם טעה בזה המורה והורה להיתר לא מהדרין עובדא שבזרא כפשט לשון הש"ע. אך כ"ד דהיתה מנה בולטת גם למעלה יש לנו דעת רמ"ל המטריף ויש בזה נ' ריעותות אפילו אי טעה המורה והורה להיתר מהדרין עובדא אפי' דיעבד כי הוא טרפה גמורה, וזאת אם כבר נאכל הבשר זלעניו הכלים יש להקל בשהיות מעליב עכ"פ ויאל מירי איסור טורה. כוללנ"ד בזה והוא כיון:

תשוי קמ"א (שי"ך לס' ה"ו) **ברין** בועה כבוליא על הלובן ממש והי' כמראה כרכומי וקלפיה ורחה שהיה גם על הלובן עצמו והטריפו הרב ואפי' חרץ הש"ב למורה אחר והכשירו ואמר שלא שלט בלובן, והוסיב הרב כ"ד על זה ולא הכשירו הש"ב אלא חור לולתו והכשיר בהבמה. הנה לדעתנו ברור שהערב והכלים אסורים. דמי כרכומי כתב הרמ"א דהמנהג לרובו כעכורים וסרוחיס והרי עכורים וסרוחיס דעת כל הפוסקים שהיו טרפה, ובפרט בכה"ג כ"ד שהי' הבועה על הלובן בולט לחוץ בזה דעת מהרש"ל דאפי' לא הגיע ללובן נמי טרפה, ואית בזה תחלף דלמא טרפה הרב שאמר שהגיע עד הלובן ואפי' לבריו המתחיס דלמא טרפה בעכורים אפי' בלא הגיע ללובן, ואח"ל דאף בזה צענין הגיע ללובן דלמא כדעת מהרש"ל דהיכי דבולט לחוץ טרפה אפי' לא הגיע עד הלובן ולכך הדבר פשוט דהכלים נמי טרפה, וזה ברור לדינא:

תשוי קמ"ב (לס' ה"ז) **אם** נמלא מים זכיס בבעה אף היו מלוחים אם דינס כמיס זכיס או כעכורים. הנה זה תליא בפלוגתא הפוסקים אם הי' כמראה דבש אי הי' כשר או לא ועמם המכשירים מדאי' בש"ס עכורים וסרוחיס משמע דוקא אבל כמראה דבש כשר. א"כ לדידהו אף במלוחים נמי כשר מאלא מנאו כדרי עכורים וסרוחיס, אבל להאסוריס ברכומי כשיטא דטרפה נמי במים מלוחים כמו ביראה. ועיקר ההלכה נראה לאסור דהוי כמראה כרכומי מיהו היכי דהוי הפ"מ כיון דבכרכומי בופא יש ב' דיעות רק המנהג כדעת הרמ"א, מ"מ כה"ג יש לומר דזה עדיף מכרכומי לכך בהפ"מ או בשעת הדקא יש להקל במים מלוחים ובח"ל אין להקל כלל. כוללנ"ד למעשה:

תשוי קמ"ה (לס' ה"ל) **ברין** כוליא של פרה שהיתה מבחוץ לקויה ביותר והי' בה בועה של מים זכיס רחוק מהלובן ומהלובן עצמו ויאל מוגלא, והטעם אומר שכן רגילות נלאת מן הגיד שבלובן ובדקו כמה פעמים ולא תאלא כדבריו והבשר כבר נאכל. הנה דעת הט"ז דלקוחא בפנים כשר אפי' בטחול והביא דעת הרש"ל בס' מ"ד דאף כבוליא כשר חסרון ובפנים, א"כ כיון דדעת רש"ל להשיר וכן דעת הפר"מ והפ"מ דבהפ"מ אינו אומר לא איסור ולא היתר א"כ נהי דהתב"ש מחמיר כדאי הני פוסקים להקל בהפ"מ, ובפרט צענין הכלים ושהו כבר מעליב שוכר ויאל מספק איסור וטרפה לרדבן נהי דנפל הספק בשל תורה כדאי הם הפוסקים המתירין. לסמוך עליהם בכה"ג. ובפרט דהר"פ כתב דאם הלקוחא בלובן על"זו צענין שיהי' ברוב הלובן אף שהפ"מ כתב דלא קי"ל כותיה בזה מ"מ יש לזרף דעתו לדעת המכשירים. כן כלפנ"ד להכשיר בזה ולהכשיר הכלים עד אחר מעליב:

תשוי קמ"ו (עוד לס' ה"ל) **בבוליא** שהי' בה בועה רחוק מן הלובן ותחתו הבועה והי' בה מים זכיס אף כשנתנו אותם לתוך ללוחית היו עכורים קלת. אף יש לתלות דיעשו כן מתחת שחלי לא הי' נקי, ועטמו והי' אחר דאמר שהם מתוקים ואחרים אמרו שהם מלוחים. הנה רמיה בזה להחירי כיון דדעת הש"ע כיון שלא הגיע ללובן אפי' במים עכורים

כשרה נהי דאין קי"ל להחמיר כדעת הט"ז והש"ך היינו דוקא כדאי עכורים וסרוחיס אבל כשפך אם הם עכורים יש להקל דהוי ס"ס דלמא לא היו עכורים ואח"ל היו עכורים דלמא אפי' בעכורים יש להכשיר כל שלא הגיע ללובן. ומלך שהיו אומרים שהם מלוחים כ"כ אין לאסור לכבר הוכחתי דלא גרעו מרכומי אף דיש בזה שני דיעות מ"מ היו ס"ס והלכך, וכ"ו אם לא הגיע ללובן אבל אם הבועה במים מלוחים היו סמוך ללובן ממש אז יש להטריף. אבל אם לא הגיע ללובן יש להכשיר בזה אפי' שלא במקום הפ"מ והי' במראה הדבש. וז"ב וכוון:

תשוי קמ"ח (עוד לס' ה"ל) **בבוליא** שהי' בה מים זכיס עד הלובן ולא יותר ובתוך הלובן מלאו אבן וכבר אכלו הבשר והיה הפ"מ. בזה ודאי דכשר אפי' אם ראו דהאבן נראה מגוף הכוליא מ"מ כדאי הם המתירין לסמוך עליהם בכה"ג. אך אם הי' בא השאלה טרם שאכלו הבשר אז יש לראות אם אין האבן מגוף הכוליא ולא נראה כגדו חסרון כבוליא אז כשרה וכן אם נאכר ולא נודע אם הי' חסרון כבוליא נמי כשרה אבל אם ניכר חסרון בגוף הכוליא אז טרפה כדעת התב"ש. כן הוא כיון לדינא:

תשוי קמ"ט (עוד לס' ה"ל) **בבוליא** שהי' בה מכה והיא כמראה הדבש ולא הגיע עד הלובן והוא הפ"מ. פשוט להיתר מטעם ס"ס דלמא כמראה הדבש כשר דלא הוי כמוגלא ואפי' לדעת המחמירין דלמא אפי' במוגלא צענין שביע למקום הלובן. וז"ב:

תשוי קנ"א (שי"ך לס' מ"ה) **ברין** שורים המשמנים דם פסק בלחה"פ לר"ך דדיקה אם ינקב כיס השתן או לא. והנה לענין החלב של הפרה המשמנת דם אם מותר החלב לנפ"ע ברור דהחלב מותר. דהחלב יש להחירי מ"מ דהחלב פ"מ כבד דהי"ל דהרס אינו בא מן נקב הכיס רק מן הגידים הסובבים שמה, א"כ י"ל דלמא לא ינקב כלל רק מן אחד מהגידין ואח"ל דייקב הכיס דלמא כדעת הפוסקים דאפי' ינקב כשרה. ולא שי"ך כאן לומר איכא לברורי דזה הוי ליכא לברורי דהפרה עומדת לתליבה וא"כ ישחטנה יפסידנה ומקלל ממש נחשב ועוד דהוי פ"מ טורח גדול ולך מותר מטעם ס"ס ה"ל. ובפרט דיש לחלק בין פרה לשוורים דכפרה יש לתלות במחוי הולד ולא תלינן במים השתן. כ"ל ודו"ק:

תשוי קנ"ב (לס' ה"ז) **בעוה** שנתמלא בנפוח מלוחים מלא מים ונסחך להסלל של זכיס ובאותו מקום ינקב מקלת השליח והי' ע"ש ושעת הדקא. הנה זה פשוט להיתר אף דאם ינקב האם אינו מותר רק בהפ"מ וכן אם נמלא מים בתרנגולת נמי אין מותר רק בהפ"מ וא"כ הוי תרי קולי ולא מקילינן בהפ"מ מ"מ הלא הוי תרמי לביבוחא ע"ש ושעת הדקא. גם י"ל דהשלחופית אינו ריעותא דאפשר הוא ביאה שלא נגמרה, גם הוא סתם הנקב שבלל הביצית וצוב אין בו ריעותא דהוי דבר הסומנו. וז"ב וכוון:

תשוי קנ"ג (שי"ך לס' מ"ו) **אם** נמלא מכות ובעות בדקין המורגלין להיות מתמת חולי הקרחאין פאקין אם ר"ך לבדוק כל בועה ובעוה בפ"ע או די לבדוק ב' מהם, נראה דסני אם בורק ב' מהם וראה צבצר השני שאין בו עוס לקוחא ותלינן שכל הבעות הם כך. מיהו נראה דכ"ז רק בהפ"מ או לבדוק שבת וא"א לבדוק כולם כיון דיש הרבה מהם אז די בבדיקת ב' מהם אבל באין הפ"מ אז אינו כשר רק במס לא נמלא רק ב' או ד' בעוה ובדק אותם ונמלא אותם יפין בזר השני בזה א"ל למוש לבדוק חולי ימלא עוד יותר אף דמן הרין במלא ב' הוחוק שיש יותר מ"מ כאן יש להקל שלא לר"ך לבדוק כיון דלא הוי יפין בזר הב'. אבל אם נמלא יותר אז מחויב לבדוק כולם באין הפ"מ אבל בהפ"מ די בבדיקת הג' ולא מנעוהו אם בדק הגדולים שבהם פשיטא דמחיי אפי' אם כולם שווין מ"מ די בבדיקת ג' דהוי כא"א לברורי דהוי טורח גדול. וז"ב:

תשוי קנ"ד (שי"ך לס' ה"ז) **ברין** בועה שנתמלא במעי בהמה והי' בועה גדולה ובפנים לזר הרעי הי' ארום הרבה ותחתו כל הבועה ונשאר רק מעט מעור החלון רק מאור והי' תלוי כמין כיס קטן דק מאוד. הנה הדבר פשוט להיתר דהש"ך והט"ז כתבו דאף ע"י חולי דהי' אם נשאר מעט מעור החלון א"כ הי' הכא די הי' נשאר מעט מעור החלון. אך זה דוקא אם נעטע העור הנשאר נמשך בבוה עם שאר עור המעי ונראה שהוא ממנו ומגופו זה כשר אבל אם מעט הנשאר נראה כמין כיס תלוי ובולט לחוץ אז נראה שאינו מגוף המעי רק עור הבועה הוי הוי קרום שעתה מתמת מנה ואינו קרום וטרפה, וזה אם כבר נאכל הבשר. ולענין הכלים יש להורות להסתור מעליב בהפ"מ או בשעת הדקא אף אם תלוי כמין כיס קטן כיון דסוף סוף

קיצור דינים משו"ת טוב ש"עם ודעת מהרורא תניינא

סוף יש לומר דהוי עור המעי ממע וכיון דכבר נעשה דרבנן יש להקל כה"ג ודו"ק:

תש"ו קנ"ה (עור עטין זה) **בהלחלות** שהיה יולא ממלמצייתה כמיין כפמור והכפמור זה היה פתוח לפניו למחך ההלחלות שהרעי בו, ומראה הכפמור זה ה' כעין כים מלוי יולא מן ההלחלות וגוון העור של ה' כמו העור של ההלחלות רק ה' לו מראה אחרת ועור דק, הנה הבאר היטב ולמס' הביאו תשובת רב"ז עטין זה ושם מייירי שה' עור הכים כגוון עור של ההלחלות והעור ה' שלם מבחוץ והכסירה. אך הוא כ"ל דבדק היולא מן הדקין כשר לכך תלה זו בחס' הוי כגוון העור הוי דק היולא מן הדקין אבל חמו הי קי"ל לדעת הפוסקים לאף בדק היולא מן הדקין אינו כשר רק בהפ"מ אבל שלא בהפ"מ ארס אי"כ מה כ"כ שהוא כגוון העור. אי"כ הכלל הוא לריבא טרם לא הוי כגוון עור ההלחלות אז חזינן דהוי קרום מממת מכה וטרפה אפי' בהפ"מ. אבל ה' הוי כגוון העור מוכח דהוי דק היולא מן הדקין ובהפ"מ כשר ובלא בתמקום הפ"מ טרפה. וז"ב וכוון:

תש"ו קנ"ו (שם בש"ע סעיף ז' והוזמרו מאליהן כשרה) **הפמ"א** הביאו בשם מהר"ל דאפי' בהוזמרו מאליהן טרפה דא"ח שיוזמרו מאליהן ע"י מקום צר. ולירידי נראה להכשיר בזה כיוון דהרמב"ם סובר דאף בהוזמרו מאליהן ונמלאו מהוספיין כשר אף דהר"ל קי"ל כראב"ה מ"מ הי"כ ללא חזינן שם מהוספיין נראה דכשר דמה כ"כ שהנקב צר סוף סוף חזינן שהוזמרו ואמרינן חזקה שלא נקפסכו אי"כ גם במרובולת הוי חזקה זו. לכך ה' נראה הדבר לדינא להתיר. אך כיון שילא הדבר מפי המהר"ל לא יאסור נראה דיש להסתיר כ"כ יוס עד שחטי"ל וזכר י"ב מורש כיון דע"פ לא נגרע מספ"כ מועיל שהייה, גם נראה דמהר"ל לא מייירי רק ביאלו דרך פי הטבעת דזה הוי מקום צר אז מטיף אפי' בהוזמרו מאליהן אבל דרך נקב בדופן או הכרם כשר בהוזמרו מאליהן. וז"ב בספר:

תש"ו קנ"ז (שי"ך לסי' ה' ע"י ד' מחט שנמלא בדקין טרפה דמישינן שמה יוקב) **עיין** באחרונים שהעלו דבהפ"מ כשר אך לדעת יש לחלק בין דקין של בהמה לשל עוף דאפי' המכשייין לא הכשירו רק בשל בהמה בין גסה בין דקה דרבינן הו' ולכן לא חיישינן לשמא יוקב אבל בדקין של עוף שם קלרים וברטו במחט שהוא דבר גדול ודאי מכתבדא כיון שהולכת בתמקום צר יש לחוש שמא יוקבה ומלאה דמתפסד הוא. ומעשה באשה שצאה לבדוק בעוף אם חטיל בליים והרגישה מחט במעי האחרון סמוך לתמקום שהרעי יולא ממס'. ולכאורה י"ל דהיינו הדיון של מחט הנמלא בדקין, אבל אפשר לארד בזה ד"ל דמתפסד מבחוץ ע"י חיובן בכותל וצאה לפניו ולא מן הושת ולא עשה שום נקב ואינו דומה למחט שנמלא בשלל של בליים דטרפה דכיון דהוי בחלל הגוף חיישינן שמא נקבה דשאני החס' להשלל מוגח מן הגד אי"כ כיון דנעשה דרך עקלתון חיישינן לייקב וטרפה. אבל כ"ד שהיתה המחט בחלל המעי ולא נעשה אנה ואנה שמיר י"ל דיש להקל ודוקא בהפ"מ וכבוד שבת וכדומה חולת זה יש להחמיר וז"ב:

תש"ו קנ"ח (לסי' ה"ג) **מעשה** בבהמה אחת שנבדקה ואח"כ תלאו שם בועות על הדקין והטבח לא הודיע לשום אדם ומכר הבשר ואחר שגודע כבר אכלו הבשר מה הדין על השומן הנשאר והכלים. הנה מלשון הרמ"א משמע דדוקא אין ע"י בדיקה נודע שנתמנה המעיים אז הו' טרפה אבל קודם בדיקה אינו בזמקט טרפה מוכח מזה דל"ן הדביקה מיובית אפי' בבעיות גדולות מכ"ש בבעיות קטנות שכשרין בדיעבד, גם בבהמה לא שכיח אפי' אחד ממאה שהיו נטרפות ע"י הפאקין שער בהמה עב היא ואין בועות קטנות כללו שולטות מעבר לעבר אי"כ נראה שכשר נאכזר בלי בדיקה, ועוד יש לארד בזה דאחר שהיית מעל"ע הכלים הוה רק דרבנן והוי ספק דרבנן ואף דמלא דמיית צל לו שהוא דרבנן מ"מ הכא לא נודע עד שיעשה דרבנן יש למחוק על דעת מהר"ל דמחיר בהפ"מ ובמיינו ע"ז בהפ"מ, אבל לענין השומן דזה נוגע רק לטבחה יש לקסמו ולאסור אפי' בהפ"מ, אבל אם נאכזר הבני מעיס שבגג אז יש חילוק בין עוף לבהמה. דבבהמה יש להחיר בהפ"מ אם נאכזר שבגג אבל בעוף נאכזר יש לאסור אף בהפ"מ והכלים יש להחיר אחר מעל"ע כמ"ש.

כ"לפ"ד נכון:

תש"ו קנ"ט (שי"ך לסי' ה"ג) **ברין** המעיים אשר יולא מהם מני קטן. הנה לדעת הר"ן הוא כך אם הוא משך וארוך קצת ואינו עב ועגול אז הוא דק היולא מן הדקין אבל אם אינו משך רק עגול ועב אז הוא וואריל ואז הוא טרפה וארוך להיות ארכו יותר מעצמו זה הוי רבייתו אבל אם הוי ארכו כעצמו ומכ"ש יותר הוי וואריל ולכן בבעיות ואוונות אי"כ לבדוק כלל אם יש שם ריעותא אבל כבר אוונות לר"ך לבדוק כל הבני מעיים כי שכיח אצל בהם הווארילין הן בקיץ הן בחורף וז"ב:

תש"ו קס"א (שי"ך לסי' ה"ג) **באשה** שקנתה מלחולת במקולין ומגרת ביתה קנתה כשר ומלמח הכל ביחד ואחר ההדמה מלאו על ההלחלות בועות הבהה כי קודם לא השגיחה היטב ותיכף כראותה את הבועות השליכה למחך ההלחלות וחטפה לבב, ואח"כ צאחה לשלול על השומן הנשאר מהלחלות ועל הבשר הנמלא יחד. הנה לפי הדין דכל דבר הארץ בדיקה אם נאכזר בלי בדיקה טרפה, ודאי ה' ראוי להטריף הבשר והשומן, אך לפי שאני בקי היטב בבעיות הללו ולא צ"ל לירידי שיהי' נטרפה בהמה בבעיות הללו, כי העור בהמה עב הוא ולא שכיח שיהי' מעבר לעבר לכך יש להכשיר נאכזר בלי בדיקה אם היו בועות קטנות אבל אם היו גדולות ודאי טרפה הבשר והשומן שנמלא עמו כ"ל. **ורעננין** הדין בחסר א' מן הדקין הקטנים הנקראים טרפה קישקילין באוונות נראה דודאי טרפה דודאי יש להחמיר איהו שימנה הארץ לעוף ולא לחסם נכראו הדין בכלל נחמס הדקין דטרפה ואין תמקום להקל בזה. ובענין העור של עוף אפי' מהני ההדמה גם לבשר העולה דכור אית ביה פילי ונפנפיין המיס להכשר וכן הוא דעת הגו"ב בשו"ת מהר"ת חו"ד סי' כ"א:

תש"ו קס"ב (שי"ך לסי' ה"ג) **הנה** במעשה שאירע בה"כ שהי' מכה בפנים בין החדרים והי' שם נקב

כבר כתבתי כמה פעמים שדי בבדיקה ג' מהס', ועמה נדפס ספר ח"ס ורואתי שהוא חולק ע"ז ומלר"ך בדיקה כולם ומביאו רא'י ממ"י קפ"ח בני קרטיין. הנה לדעת גס שם לא בעינן בדיקה כולם רק בני ג' מהס' ומ"ש הרמ"א שם בבדיקה כולם ג' פעמים היינו לענין שלא תלטרך בדיקה עור, אז בעינן בדיקה כולם ותחזוק ולא תהי' לריבא בדיקה עור, אבל בבדיקה רק ג' מהס' אינו אלא לטעם אחרת רא'. ואפילו אי יומא דעס בעינן בדיקה כולם משום דעס חיישינן שמא לא הוי מאכזר א' דאלו שלא נמוחו הם מן המקור, אולי האחרים הוי דס ממע מן המקור. אבל הנה הבעות הם באבר א' ודאי מהני חזקה דג' לטעם אבר לבך הברור כמ"ש:

תש"ו קס"א (עור לסי' ה"ג) **ברקין** שהי' עליהם בועה וכנגדו בחוץ ה' חרוס' וגבר הבועה והי' בפנים הבשר בריא ולא ה' שום מראה כנגדו רק כנגדו בחוץ ה' מראה חרוס' קלת. יש להכשיר בזה מטעם דלא שלטה המכה מעבר לעבר ובפנים הבשר בריא אין לחוש לקצת המראה בחוץ. ובענין מרכ' בהמס' ונמלא מחט מחוב בפנים באורך הדופן בתמקום נגד הסרבל כבר מנודר בתשובת צ"ח דטרפה וכן חזי מורה והי' דהוי לארכו אין להקל בזה וכן נכון לדינא:

תש"ו קס"ב (שי"ך לסי' ה"ח) **בהמה** שנתמנה לנייה והנייה הייתה נמופת גדר בעיני ארובים ובראשם חוד כעוזי אלכזר וכשראו להבירה הבהמה נתקעה הבהמה על יחד א' עד כי נקבה העור והבשר על החלל. והיחד הזה אינו כמו קוץ המבואר בש"ע. הנה לדעת כשרה הבהמה, הן אמת והחילוק בינם יש לו עוקץ ובין יש לו ראש רחב זה אס נמלא ואפי' שמא יוקב אבל הוי דמיון לייקבה בכח ודאי יש לחוש שמא יוקבו גם הבני מעיים. מיהו מ"מ נראה להכשיר מטעם שכבר כתבתי כמה פעמים דהיינו לדינא הפרס בזה הוי טרפה אבל אם לא יולא הפרס יש לומר דלא נכנס כלל לפנים רק שיה לרדופן הבהמה, והוי כמו ספק על ספק אלא על וואריל עב שמא לא יוקב בזה"כ מוהרת בהמה אפי' בלי הפ"מ וז"ב: **ברין** ומקום ההלחלות שבדוק בין הירכים וגם כים השמן מלוי בפנים וקטני יולא מהכים ולחזן שדרך אותו מעי הוא נמשין, ואותו מעי ג"כ הוא רבוק בין הירכים והעלם הסמוך להזוב כמו ז' אצבעות מהזוב וגם הבשר שעל העלם יוקב, וההלחלות עם כים השמן נאכזר ואין ידוע אם הייתה נקובה וטבח א' מעיד שראה ההלחלות לערך בתמקום הזה הייתה נפוחה גם המעי ה' נפוח בתמקום הירכים. הנה גם בזה דעתי להכשיר דלו יהא דנפוח הוי כייקב הלא אפי' יעיל כל המקום ההוא כשר רק ששאר כרי תפסיה, ולא חיישינן שמא נתמסמם כולו, זה אינו דאם שלטה הריעותא בתמקא לא אמרינן שמא שלטה בכולו אבל הבה אמרינן מנה דאחרת אחרת ומה דלא אחרע לא אחרע וז"ב:

תש"ו קס"ג (שי"ך לסי' ה"ח) **ברין** המעיים אשר יולא מהם מני קטן. הנה לדעת הר"ן הוא כך אם הוא משך וארוך קצת ואינו עב ועגול אז הוא דק היולא מן הדקין אבל אם אינו משך רק עגול ועב אז הוא וואריל ואז הוא טרפה וארוך להיות ארכו יותר מעצמו זה הוי רבייתו אבל אם הוי ארכו כעצמו ומכ"ש יותר הוי וואריל ולכן בבעיות ואוונות אי"כ לבדוק כלל אם יש שם ריעותא אבל כבר אוונות לר"ך לבדוק כל הבני מעיים כי שכיח אצל בהם הווארילין הן בקיץ הן בחורף וז"ב:

תש"ו קס"ד (שי"ך לסי' ה"ג) **באשה** שקנתה מלחולת במקולין ומגרת ביתה קנתה כשר ומלמח הכל ביחד ואחר ההדמה מלאו על ההלחלות בועות הבהה כי קודם לא השגיחה היטב ותיכף כראותה את הבועות השליכה למחך ההלחלות וחטפה לבב, ואח"כ צאחה לשלול על השומן הנשאר מהלחלות ועל הבשר הנמלא יחד. הנה לפי הדין דכל דבר הארץ בדיקה אם נאכזר בלי בדיקה טרפה, ודאי ה' ראוי להטריף הבשר והשומן, אך לפי שאני בקי היטב בבעיות הללו ולא צ"ל לירידי שיהי' נטרפה בהמה בבעיות הללו, כי העור בהמה עב הוא ולא שכיח שיהי' מעבר לעבר לכך יש להכשיר נאכזר בלי בדיקה אם היו בועות קטנות אבל אם היו גדולות ודאי טרפה הבשר והשומן שנמלא עמו כ"ל. **ורעננין** הדין בחסר א' מן הדקין הקטנים הנקראים טרפה קישקילין באוונות נראה דודאי טרפה דודאי יש להחמיר איהו שימנה הארץ לעוף ולא לחסם נכראו הדין בכלל נחמס הדקין דטרפה ואין תמקום להקל בזה. ובענין העור של עוף אפי' מהני ההדמה גם לבשר העולה דכור אית ביה פילי ונפנפיין המיס להכשר וכן הוא דעת הגו"ב בשו"ת מהר"ת חו"ד סי' כ"א:

תש"ו קס"ה (שי"ך לסי' ה"ג) **הנה** במעשה שאירע בה"כ שהי' מכה בפנים בין החדרים והי' שם נקב

קיצור דינים משיות טוב טעם ורעת מהרורא תניינא

כנון לפשות כן להעלים עין מאיסור אשר יוכלו לעמוד עליו בקל .
ח"פ :

תשי קעיב (לסי' מ"ח) **בפרה** שחלתה ותחבוה בין הוללות וילא הפרס ומוה נראה שניקב הכרס וכבר חיתה לערך ג' שנים . הנה דעתי להסיר . ויאק לא ילא הפרס הוי מותר אפי' לא שהה י"ב חודש דהוי ספק על ספק לא על ואת'ל שניכנס לתוך החלל שמה לא יקבו האברים הפנימיים . אי"כ בהס"ב מהי"ב שהיה י"ב חודש גם י"ב לומר בזה נשחטת הותרה . להסבירי דאף בזולד ריעותא ממייא אמרינן נשחטה הותרה . ח"פ :

תשי קעיג (לסימן הנו' בסעי' ח' ויש לסמוך עליהו אש הוא הפ"מ) **עיינן** ע"ז מ"ש בשם הגהות שערי דורא באש נמצא לאורך הדופן וכו' נראה דהאי"ל לא אמר רק באש אין היקר לא מבפנים ולא מבחוץ , או דמוכה מבפנים והלא מוח' אינו לפניו כנון שסורח או שאבד אכל היכי דבפנים יוכר תחיבת המעט ובחזן הוא שלם ויפה בלי מכה ובלי ק"ד . הוי הוכחה להיפוך דבא מבפנים דאש אימא דבא מבחוץ הוי ניכר בחזן כמו בפנים . לכך באין הפ"מ אין להקל אבל בפ"מ היכי דמוטר באבד ולא נכדק בחזן י"כ להסיר גם בזה :

תשי קעיד (עוד לסי' ה"ג) **בברמה** א' שנתלא נקב בכרס החלונה רק אחר המדידה לא היה כשעור שאס תתחם תעמוד על טפס . ואח"כ ראו שהי' בעור בחזן כמין שרועה דקה ותחת השריעה הוי כמו נקב והי' מלא מוגלא וגם הי' על הזקב כמו קורט דס ג"כ רק לר"ל הצבה הוי קרוס עור דק נשאר שמה דלא ראה שום ריעותא . הנה בזה הוא כשר בלי פקפוק דיש דעת המתירין בספק אש ע"י חולי או ע"י קוז מכה ס"ס, ובפרט דהעור שלם לר"ד הבשר ולא שייך בזה קרוס ממתת מכה דרוקא בבשר דרייך י"ל כן משא"כ עור שהוא קשה לא שייך לומר דו קרוס ממתת מכה לכך נראה שהיא כשר מן הרין בלי מעט :

תשי קעיב (עוד לסי' בריין) שאחר הפשטת הבהמה ראו בכרס החלונה שהי' נקובה מעבר לעבר ונקדר הבשר בעגול כשיי אכזעות רוחב הקדירה , הנה אף כי הבי"ח מתיר בנשאר העור בחזן שלם , זה דוקא אש ידוע שבה מניינת השורים כמו דסיים שם . ה"כ לא מייירי רק בעבר הבשר אבל לא בנקדר ויטעל כ"ד , ע"כ הדין הוא כך אש ידוע שננחו זה את זה ונקרע הבשר קרוע אבל לא יטעל בזה לכתחלה אין לסמוך על הבי"ח אבל בדיעבד אי הורה להסיר לא מהדרינן עובדא . אבל אש אין ידוע שננחו וכו' או שנמצא הבשר נקדר ויטעל בזה אפי' בדיעבד טרפה והכלים מן האפשר להעגיל ויטעל וכ"כ טרפה וכלי פורלאיין ישהא מעגל"ע . כ"ל כנון לדינא :

תשי קעז (עוד לסי' ה"ג) **בא** ששחט כמה אוזות ולאחר שהוקדו השומן באתה אשה אי' ובידה . קורקבן מהאוזות הנו' והי' מבחוץ שלם ויפה ובשעת הדחה לא הרגישה כלום רק אח"כ נמצאה עליו כמו תחיבת דקין והי' מעורה מכל ד' ונראה שהוא קרוס ממתת מכה ופתחו הקרוס הוא ונמצא בו מעט והתקום שהי' דבוק עליו הקרוס הוי קשה ופתחו ותחבו התקום הקשה ונמצא שם עיגול והבשר הוי מקולקל רק מעט לר"ד חזן הי' שלם ויפה ושומן ה"ל ידעו אותו לתוך חבית שומן שהי' לו מכבר לאורך פסח . הנה זה עירא שתיבין בצלוי דודאי מן האוזות הוא כיון דהוי המעט בחזן הקרוס אש הי' רק מונח עליו הי' נופל בשעת הדחה ומליחה ואף שלא ראו תחלה מלתא דלא רמיא עליה הוא וכ"ז אש נמצא בחזן כן אז הוא טרפה מכה מעט מחלל הנוף אבל אש נמצא בפנים כן ובחזן הי' שלם ויפה אפי' להשגיר ואפי' לרעת המתירין באין ניכר לא בפנים ולא בחזן מ"מ בניכר שביל בפנים ולא בחזן מודים דכשרה כן הוא הרין לעינן גוף האוזות . ולעינן השומן לכאורה הי' נראה להסיר מעטס ספק דרבנן דהרי הוי מין בניינו ומן המורה בטל רק מדרבנן לר"ד פ' ש"כ שוב הוי ספק דרבנן בלא נודע עד שפשה דרבנן . אך ז"א ללא נודע הוי אש לא אפי' נשחט להיות נודע אבל הנה הי' אפשר לר"ד אש הוי בודקין אותו וכיף צבת פתיחת הקורקבן , לכך טרפה כל השומן וכן נראה פשוט :

תשי קעז (שייך לסי' מ"ח) **אם** הי' בהמטס מראה גרין ועברה המראה מעבר לעבר הדבר פשוט שהיא עריפה גמורה דכל שינוי מראה הי' לקוחא , ולא דמיא לריאה דמראה גרין הוי כשר . דאין מרמין בעריפות זה לזה . והרי בריאה מראה גמול כשר לדעת כמה , ואפי' בריאה דכשר מראה גרין היינו מכה דר"ג משום שלא נכלע בו דמו אבל בהמטס וביה"כ דאין מחזיקין בהם דס אין לתלות בזה . ולכך הוי טרפה גמורה בלי ספק , ולפי' כלב וקורקבן דמחזיקין בהם דס אין טרפה

במכה הטוח והליחה זכ ונגד המכה בחזן היה הבשר בריא ועלם רק שהי' סרסא עבה וחוקה נגד המכה לאחר הכבד ומפשו אחר מעט מבוואר סי' מ"א ולא הי' שם מעט כלל , הנה בזה יש סברא להסיר ממתת שאין שם מעט , ויש סברא לאסור ממתת שיש מכה ואמרינן אש אין בזה קורט דס מנין והסברא עדיפא מק"ד אך לדינא העלה בזה דכשרה כאן בסברא וגם בקורט דס . דאש כשחזקתין דופני ביה"כ רואין שעריין הבשר בריא וחוק בין המכה ובין הסרסא שמבחוץ דרואין דלא שלטה המכה מעבר לעבר דסרסא וק"ד אינן מעדיין רק על נקב מעטה כנון נגד מעט אז הוי ראה דשלט מעגל"ע , לא כן במכה שבפנים היא הרבה ובחזן לא הוי הסרסא רק במקום זה אי"כ טוב ראה להיפוך דמה"מ ימא שבמקום הזה שלטה המכה יותר משאר מקומות אי"כ אמרינן כמו בשאר מקומות לא שלטה המכה מעבר לעבר כן לא שלטה בכולה דמה"מ נחלק ביניהו . וכן מוכח מלשון התב"ש סי' ל"ט דאש הריעותא עברה מעבר לעבר אז יזיק הסרסא אבל באש לא שלטה המכה מעבר לעבר אז לא יזיק לה סרסא ח"כ . ועכ"פ בפ"מ יש להסיר בזה מטעמים שכתבתי כ"ל ודו"ק :

תשי קס"ח (שייך לסי' מ"ט) **אם** נמצא בקורקבן מעט מחבו כשעט אכילה ובחזן לא היה ניכר שום רושם וכבר נאלץ ממונו וכו' א"ל להביר אש הי' שביל או רושם , הנה הרין מבוואר בסעי' ובמ"א באש אינו יוכר לא בפנים ולא בחזן להקל בהפ"מ , ולי נראה דיש להקל בהפ"מ אפי' אי ידעינן שבה מבפנים ולא נכדק אי יקב לחזן דלא ריע מהמטס וביה"כ . והיכי דלא ידעינן אש בזה מבפנים וגם לא נכדק אש יקב בחזן אז יש לומר דהוי מרי קולא בהפ"מ מלתות שבה מבפנים ולסמוך על המקלין גם לסמוך על המתירין בלא נכדק בחזן , לכן אין להסיר רק בהפ"מ וגם שערות מצוה דאז מקלינן בתרתי נגד תרתי וכן נראה לי כנון לדינא אש לא בדקו בחזן מותר בהפ"מ ואש לא נכדק בפנים אין ששם בפנים וגם בחזן לא נכדק בעינן תרתי הפ"מ וגם שערות מצוה . ח"כ ובפ"ט לדעתי :

תשי קס"ט (שייך לסי' מ"ח) **מעשה** באשה אחת קתה המטס עם החדרים קטנים הנקרא הויב אלל הטעה והטעה מכה הבשר ובאתה האשה עם ההמטס והיו ב' מחטין מחובין ולא הוי נראה אש הי' מעבר לעבר או לא . עוד מעשה באשה א' באה עם המטס ותחבו בו מעט והי' מעבר א' ובפנים הי' מכה עם מוגלא וגם רושם המעט הי' מבפנים שחור ובחזן היה סרסא וההמטס היה הודח ונשרה במים . הנה ברין הוי האריך להוכיח בראיות ברורות מן הש"מ והפוסקים דבלא צדק אש יקב מעבר לעבר כשר בהפ"מ וכדאי הם הש"ך והמ"ב וכו' א"ל לסמוך עליוס בהפ"מ אש לא בדק אש לא יקב מעבר לעבר . גם יש לר"ד בזה להיתר מכה כאמנות האשה דאליה נאמנת אחר שי"א הדבר בהיתר כמו בנאבד אח"כ אמרינן כן וכן י"ל במכרו ואח"כ נמצא בו מעט ויש לר"ד זה לנגיף ולהסיר , וכן הוא בלב"ש בחידושי דייטס רק הוא אוסר להקונה עלמו , ולדעתי אש אין הפ"מ להקונה א"ל להסיר לו אבל אש הי' שם א"מ כנון שמלתו עור עם כשר אחר נראה דיש להסיר גם לרדייה וכדעת הש"ך בשם הת"מ ח"כ . וברין ה"ב נראה ברור שהוא טרפה דסרסא הוי נקורט דס וכן מה שזיה מכה בפנים ושחור הוי כק"ד . בפנים וטרפה שנקבקה מעבר לעבר ואין זו שאלה כלל ח"כ וכו' :

תשי קיע (שייך לסי' מ"ט) **ברין** תחיבת מעט בראש העב נמצא בקורקבן מבוטל בשעת האכילה בקשרה והיתה תחובה בפנים והיתה חלודה מבפנים במקום תחיבת המעט ומג"ד . קוז היה שלם ויפה . הדבר פשוט להקל לא מבעיא התבטליין האחרים שחבב בסם הק"ב מתבטלי ע"פשיט שמתירין דהרי ת"כ בשאר אסורים הוי רק דרבנן ומן המורה אין נאסר רק לפי המדומע ונגד זה ודאי איכא סמ"ך בתבטליין ונגד זה איכא ספק והוי ספק דרבנן רק אפי' העוף גופיה פשיטא שהוא מותר ואין זה דומה לדין של הט"ו במעשה דתינוק דחטס הב' לדיים שקוליס שמה מבפנים ושמה מבחוץ לכך לא מהי רוב הבלעליס דרך השוט דריין דיש ריעותא לא אזלינן בתר רובא , אבל הבא הרי חזינן שבה מבפנים . ואף אש נקלף הכיס בפנים ולא נכדק אמרינן אלו היה בפניו היה ניכר גם בו שבה מבפנים הוא"ל מבחוץ הוא שלם ויפה ומבפנים יש בו ריעותא תלינן שבה מבפנים וכשר אפי' באין הפ"מ :

תשי קע"א **אם** מותר להטבח לפתחו בעטן מלך אחר ולא לרמות אש יקב החלור הכבד , הנה זה כבר כתבתי דע"פ הרין היה מותר דלא הוי מיעוט המלוי כיון שבה ע"י מעשה שחתיבת המעט או הקוז הבא מעלמא תליא במעשה ודאי ראוי לסמוך על חוקה ורובא זהו מן הרין . אבל כיון דאין עורח כ"כ לרמות אח"י א"ל להעלים עין מזה , ואין

קיצור דינים משותף טוב טעם מהרורא תניינא

מז

מן אמלעות השבירה וכן הוא בבאר היטב. והני עלמות שמוחסים בפנים על הגוף של עוף המזכירם בש"ך סו"ל"כ ס"ק ט' בשם מהר"ח ואח"י תהם ה"י שבור נראה דכשר דרבי נבשר הללע. דכשרה מטעם כיון שמוגה בפנים במקום א' אינו עתיד לנקוב הריאה א"כ כן הוא בהני עלמות כעטם דג"כ אין זויס מתקופן. ואפי' המחמירין נבשר הללע היינו מטעם שהוא סמוך לריאה, אבל הני עלמות שהם תמוץ לחלל לא חייבין שנגמס חוץ לגבולם, וכשר בלי ספק ו"ב ונכון :

תשוי קפ"ח (עוד לסו"י ה"ל) **אם** נשבר הגוף סמוך לגוף ונקשר שבר על שבר יחדיו ידובקו. מי שמורה להכשיר בהפ"מ ולכבוד שבת אין מוחימין אותו כנראה מהפ"מ בסי' זה, אף שבסי' י"ה כתב להיפך מ"מ אין לגעור בתי שבורה כן ושוב ראינו בסי' זה מווקק כתב דג"כ כדברי :

תשוי קפ"ט (לסו"י ה"ל) **באווז** א' לאחר שסירדו הנוזות נמלא על העור השומן נמחץ נגד המעינים חמיכה א' ותחבו אותה ומלאו בה עלם עגול. הנה אין בזה בית מייחוס לשאלה כולל והוא הישר נמור חדא מה"מ נחויק ריעותא שה"י בפנים. ועוד דלתינן כחא נבחוץ ע"י חיכוך, ודבר עגול כזה אפי' ה"י בפנים א' כח כיון דלית בו עוקץ ויתכן שנקלף מן עלם הבילויג וא"כ בידון זה פשוט להימר :

תשוי קצ"א (לסו"י ה"ל) **בעוף** שגמט גפו וגם נלרר הדם סביב במקום שמיטה וא"י אם קודם שמיטה או אחר שמיטה. זה ודאי טרפה דתולין בתלוי והב"ש בלרר הדם בודאי ה"י קודם שמיטה ולכך הדבר פשוט שהוא טרפה. ו"ב. ואפי' אם אמר השומט שלא הריגם בשעת שמיטה אם נשמת הגוף אמרינן מלחא דלא רמיא עליה דריגס לאו אדעמיה כי לרורות הדם אי אפשר לבוא בותם. מוטע ובודאי תהווה מקודם שמיטה לכך לא מהני מה שאתר שלא הריגס בשעת שמיטה והוא בודאי טרפה ו"ב :

תשוי קצ"ב (שייך לסו"י ה"ל) **אם** נבשר הללע וכנגד השבירה ה"י נלגר תקלת קרום העליון של הריאה כבר מבואר בסי' פרי שבוהה להימר, וכן נראה לי דמהני כאן הבדיקה כיון דהוי מקום ידוע שמתנין בזה אבדיקה פושרין ופיסה. ויש בזה י' חלוקים, א' יש עוקץ בשבירה וטרפה אף בה"מ, ובאין עוקץ באין הפ"מ ראוי לאסור ובה"מ יש להמיר. ואם אין נראה שבר כלל רק העלם גבוה מלר זה ויכול להיות שלא נשבר ממנו רק נפוח ודומה יש להמיר אפי' באין הפ"מ. כן נראה להלכה :

תשוי קצ"ה (לסו"י ה"ל) **בפרה** ש"לחא חוץ לבית ואח"כ ראו שה"י דם שזאת ממנה וראו שה"י קרע נבטנה נגד בני מעיה כמו רוחב ג' אלבעות והתופר הכניס ידו לתוך הקרע ואומר שלא הגיע עד חלל הבהמה וילדה א' אמרה שהשכן של צבל הפרה עשה כן בסכין בכונה, הנה פשוט שהפרה כשרה והחלב כשר דהרי אף אם הגיע לחלל דעת צבל אוהל מועד והרמ"א להכריז דאם ה"י ספק ע"י חו"י א"ע קוץ כשר מטעם ס"ס ואף לדעת המחמירין בזה מ"מ הב"ה הרי לא הגיע עד החלל והתופר לאמן להעיד שלא הגיע לחלל, ובוה נראה דתאמן ע"א דלא נולד ספק שמיטה. גם כיון דהקרע לא ה"י רק כמו ג' אלבעות אין כאן עמח. לכך הפרה כשרה והחלב כשר בלי ספק ו"ב :

תשוי קצ"ו (שייך לסו"י ה"ל) **באווז** שנפלה למים ונתלחלה הנוזת שלה והמשרתת הציבה האווזא על הבלעין לא ה"י עוד א"ש והגחלים כבר עמדו וכבו רק שהבלעין היו חמים עד שהיר סולרת בהם ועמדה האווזא שם לער עשרה מינוטין, ואח"כ שחטו האווזא ומלאו על צורה תקלת הכרם נלרר הדם. הנה הרוקח אוסר בנפלה למים רוחמין ובסי' נור אריה יהודא חולק ע"ז ומתיר, וגם לי נראה להמיר בזה דהש"ס דוקא נקט נפלה לאור. מיהו בדיון זה יש להמיר אפי' להרוקח דכאן לא היה החום רק למעט א"ש מכל ד', כיון דמקורם הימה במים לוניס המים מחליטין ומקדריס כח החום ומלעטן קלת ואין לו כח כ"כ לשלוט בפנים, ועכ"פ בדיקה מהני ובפרט דלא נשתחא כ"כ ואין זה שיעור חמימות והט"ז כתב דבטינן שיעור חמימות לכן יש להקל בכה"פ ע"י בדיקה ו"ב :

תשוי קצ"ז (לסו"י ה"ל) **בנשבר** הגוף א"ך משערין אם יראה דמודרין רק מן מקום השבר מטעם דמתחלה כשנשבר ה"י רחוק אגודל ואח"כ כשנגמס לתוך אגודל כבר החמיל להמרפא ולדבק ואין בו חשש כלל, ובאם השבר באלכסון ומלר א' ה"י בתוך אגודל או כשיס עוקץ מודרין מן החמלת השבר ובאין עוקץ מודרין

טרפה בהם מראה גרין רק אם יש עוד לקוחא, אבל בשממם וביה"כ אף בלי לקוחא אחרת טרפה. ו"ב :

תשוי קע"ה (לסו"י ה"ל) **בקורקבן** שניקב והיה שזיל לבן מעבר לעבר אף ה"י

הנקב באלכסון, אי גם זה נקרא מפותל או אפשר מאחר דבמקום דהעור הפנימי ניקב העור החיצון מכסהו ומנין עליו ובמקום שהעור החיצון ניקב הפנימי נמסכו יש לומר דכל חד מגין על חבירו וכשר. לכאורה נראה מלשון הש"ס דוקא ניקב זה כנגד זה, אף לפי מה שמבואר ברש"י דף מ"ג שטרפות הקורקבן היו מכה דהמחל מתחמף ויולא לחלל הגוף. א"כ גם בנקב באלכסון ה"י חשש זה וטרפה בלי ספק ו"ב :

תשוי קע"ט (לסו"י ה"ל) **אם** לא ה"י נמלא קורקבן בעוף רק ה"י חלוי ויולא לחלל הגוף במעי שבין הזקק להקורקבן כים הפנימי של הקורקבן שהמחל בו זה ה"י חלוי ומחובר אל המעי הנמשך מן השוט, וכן ה"י יולא ממנו מני המחובר אל המעיים כדרך כל קורקבן, והבשר החיצון של הקורקבן לא נמלא בו. ולא ה"י סוס סימן רקבון ולא רושם מעור החיצון רק הכים הפנימי שהמחל בו, זה פשוט להמיר גם הנובי' מה"ד"ק חו"ד [סו"י י"ח] העלה להמיר בנטיל עור א' של הקורקבן ובפרט בידון דידן אפשר לומר דנבשר כך בלי עליון לכך נראה לדינא להכשיר בזה בפשיטות :

תשוי ק"פ (לסו"י ה"ל) **אם** ניקב עד לחלל כל ספק אם הוא ע"י חו"י או ע"י קוץ והב"ש בחידושי דינים הכריע כדעת המחמירין מדברי הר"ן בחלוין. מיהו לדעמי א"ז ראה דהתם כבר אחזקו מחט בחלל הגוף לכך חייבין לה משא"כ בנ"ד לא אחזקו מחט לפנינו וה"י כמו ספק על ספק לא על, ה"נ ה"י ספק שמא לא ה"י כאן מחט ואח"ל ה"י שמא לא ניקב ולכן נראה כדעת המקילין בהפ"מ. כ"ל :

תשוי קפ"א (עוד לסו"י ה"ל) **במעי** שבין הזקק לקורקבן ה"י מוגלא בלר א' ותחבו אותו וה"י הבשר שלם רק שה"י מראה שחור מעבר לעבר. נראה בזה דכשר דאפי' לרבי המשריפין בריאה היינו רק שם דבלי המוגלא ה"י טרפה ע"י המראה, רק אכן רואים שהמוגלא יפועל לה הכשר לכך אם אחר הכרת המוגלא נשאר המראה אין ריאה להכשיר, אבל בשאר איברים דאין מראה פוסל בהם בלי מוגלא, א"כ אם נטלו המוגלא והבשר שלם ויפה אף דנשאר המראה כשר בזה אפי' בשאר איברים ומכ"ס במעי זה שהוא רק ספק טרפה בודאי כשר בלי ספק ו"ב ופשוט :

תשוי קפ"ג (לסו"י ה"ל) **בפרה** ש"לחא חוץ לבית ואח"כ ראו שה"י דם שזאת ממנה וראו שה"י קרע נבטנה נגד בני מעיה כמו רוחב ג' אלבעות והתופר הכניס ידו לתוך הקרע ואומר שלא הגיע עד חלל הבהמה וילדה א' אמרה שהשכן של צבל הפרה עשה כן בסכין בכונה, הנה פשוט שהפרה כשרה והחלב כשר דהרי אף אם הגיע לחלל דעת צבל אוהל מועד והרמ"א להכריז דאם ה"י ספק ע"י חו"י א"ע קוץ כשר מטעם ס"ס ואף לדעת המחמירין בזה מ"מ הב"ה הרי לא הגיע עד החלל והתופר לאמן להעיד שלא הגיע לחלל, ובוה נראה דתאמן ע"א דלא נולד ספק שמיטה. גם כיון דהקרע לא ה"י רק כמו ג' אלבעות אין כאן עמח. לכך הפרה כשרה והחלב כשר בלי ספק ו"ב :

תשוי קפ"ה (שייך לסו"י ה"ל) **באווז** שנפלה למים ונתלחלה הנוזת שלה והמשרתת הציבה האווזא על הבלעין שקרין ענגלישי קעבין כדי לייבם את נוזתה ותחת הבלעין לא ה"י עוד א"ש והגחלים כבר עמדו וכבו רק שהבלעין היו חמים עד שהיר סולרת בהם ועמדה האווזא שם לער עשרה מינוטין, ואח"כ שחטו האווזא ומלאו על צורה תקלת הכרם נלרר הדם. הנה הרוקח אוסר בנפלה למים רוחמין ובסי' נור אריה יהודא חולק ע"ז ומתיר, וגם לי נראה להמיר בזה דהש"ס דוקא נקט נפלה לאור. מיהו בדיון זה יש להמיר אפי' להרוקח דכאן לא היה החום רק למעט א"ש מכל ד', כיון דמקורם הימה במים לוניס המים מחליטין ומקדריס כח החום ומלעטן קלת ואין לו כח כ"כ לשלוט בפנים, ועכ"פ בדיקה מהני ובפרט דלא נשתחא כ"כ ואין זה שיעור חמימות והט"ז כתב דבטינן שיעור חמימות לכן יש להקל בכה"פ ע"י בדיקה ו"ב :

תשוי קפ"ז (לסו"י ה"ל) **בנשבר** הגוף א"ך משערין אם יראה דמודרין רק מן מקום השבר מטעם דמתחלה כשנשבר ה"י רחוק אגודל ואח"כ כשנגמס לתוך אגודל כבר החמיל להמרפא ולדבק ואין בו חשש כלל, ובאם השבר באלכסון ומלר א' ה"י בתוך אגודל או כשיס עוקץ מודרין מן החמלת השבר ובאין עוקץ מודרין

קיצור דינים משוית טוב טעם ודעת מהדורא תניינא

תשוי ר"ח (למי? י"ו) **באוונא** שהי' נשבר העלם במקום
זמנת הנידים רק שהי' רחוק שני אלבעות מן
הערקוס רק שנדבק ועי' בחוק השיעור ונחשבר זע"ז, והנה הפת"ח
הביא בס' י"ו בשם הבל"י להכשיר ורדב"ח הטריף והפת"ח סיים
בשעת הדמק ועי' גם בידו לאסרו וסיים וז"ע. ולדינא נראה
במקום שאין הפת"ח יש לאסרו אבל בהפת"ח ולכבוד שבת מותר כל
שהעור ובשר הי' שלם במחוץ :

תשוי ר"ט (למי? הני?) **בעצם** השוק שהי' בו שבר בחוך
הצבע והי' נקשר שאשי"ו והי' הפת"ח ומניעת שמחת
יו"ט. הנה גוף השוק ודאי חסור. אך שחר העופות שנמלחו יחד
והתערובת הי' בין צמיוויים רוב, הנה בזה יש להתיר בלא נודע
הפ"ח עד אחר שנחטבו והוי' ספק דרבנן לקולא. וכיון דדעת
כמה פוסקים דבמילתא די בקליפה ובפרט בספק טרפה העלה
השב"י דדי בקליפה ואם כי הוי' חולק עליו מ"ח דיעבד ודאי
לא מהדרין עובדא, וחסין דלא בני בקליפה רק אותו לר' שמוע
הטרפה והוא לא יוכר א"כ בטל ברוב. כ"ל בזה נכון לדינא :

תשוי ר"י (עוד למי? הני?) **ששה** אוונות פטומים נפטו
העורות ומלחו יחד ועגנו אותם ומכרו שני גופי
האוונות והד' שנשארו בשלו אחרים בכל יום. ואח"כ נמלא שוק
א' נשבר במקום ל"ה ולא הוי' היתב א"ה הי' הקטירה שבר על
שבר או בשני מקומים המצדת בט"ו י"ה י"ה ס"ח א' ובודאי לא
הי' שאשי"ו. הנה לדינא הבשר והשומן בודאי חסורים כי הנז"כ
חולק על השב"י דמתיר ספק טרפה בקליפה. רק הכלים שבשר
שהו מעלי"ע ולא נודע הספק עד אחר מעלי"ע יש להקל בהם אבל
הבשר והשומן בודאי חסורים כ"ל לדינא : **ובבדין** שמוע שמעט
מקלת העור ולא יא' דם ואח"כ שני במקום אחר ובדק
במקום מצד חב' והי' שלם לגמרי. הנה הפת"ח הביא בשם מהר"ק
דבעוף לא שייך מקלת עור א"כ הוי' הבדיקה חובות ואין אנו
בקיאים בבדיקה ואפי' בלא יא' דם טרפה העוף עפי' הדין.

ובבדין חסר מקלת מן הורדא ונמלא החתיכה בב' ובי' מקומות
דנהנו להטריף עפי' דברי התב"ש, זה דוקא אם לריבין להטריף
אבל אם בהשגח הוי' תואר ורדא וא"כ לטריף אז כשר אפי' אם
השגח בב' ובי' מקומות ואין מניק הפירוד וז"ל. ובגידול הטמוליס
שנמצא בהם נקב הטרפה מתולדה. אם נמצא בדר הדק שבע
אני מורה להכשיר ואם נמצא בדר העב ממש יש להטריף כי כבר
חלקו הכל על הפת"ח :

תשוי ר"א (שייך למי? י"ו) **שני** אוונות היו בחדר א' גדול
ורחב וביוס א' בצוקר נמצאו אוונא א' מתה,
ובהשני' לאחר השמיטה נמצא בכף רגל א' קלת כחורה וארומה
מדם והכחורה לא נכנס לפנים כלל רק במחוץ הי' קלת חורה,
הנה בזה מותר מדינא כיון שפ"ה במקום רחב אפי' אם הי' דורם
אפשר להם לברוח, ולא מבעיא אם לא נמצא בהם רושם שכשירים
רק אפי' אם נמצא בהם רושם תלין דעי' מיון בל' להם ומעמלא
כיון דלא אחזקו דורם לפנינו ובפרט הדורסם נמצא בהיגל למטה
שלא נכגד חלל הבוקף גם הוי' הפת"ח לכת מותר אפי' בחילת בלי
חשב ופפקוק כלל. **ובבדין** אחר הי' כליב גמלא אוונות ובלילה
נשמע לעקה ציניס ובצוקר נמצאו אוונא א' מתה והאוונא גופה
היתה בפנים אך חלל כד הכלוב הפונה לחוף היתה מונחת ונקטע
רחשה ובשאר האוונות לא היה שום ריעומא והכלוב היה עם
מחילת הקניס וירוח בני הקניס שהי' האוונא יכולה להוליך רחשה
לחוף. הנה נראה להמיר שאר האוונות מעטע דיי"ל דעמוד אין
לו דריסה בעופות הגדולים כגון אוונא רק בהקניס ואפילו אי
ימצא דיש לו דריסה הלא הוי' הלול כחדר צפ"ע והוי' ספק על
הכא י"ל דהעוף הנקטע הוליך ראשו לחוף ולכך קטעו לכך ציניף
דוהי' הפת"ח יש להתיר השאר וז"ל : **בכחלוב** שהי'
במחילות א"כ קניס ובחובו חלקוקו בנסרים והי' בלד זה עופות
ובלד זה עופות ובלילה בא דורם ודרם בלד א' עוף א' מה דינו
של העופות בלד השני. נראה אם הי' הכלוב חלוק בנסרים עד
ראשו בענין שלא הי' אפשר לדורם לקפוץ מזה לזה הוי' כשיי בתיס
והוי' ספק על ומותרים מה שבלד השני ואם לא היה המחילה
בזמנא מניע עד למעלה הוי' כחדר א' והוי' דאי על ופשיטא
שאסורין מה שבלד חב'. כ"ל להלכה :

תשוי רט"ו (למי? הני?) **בנורה** לאן שהי' נשמע קול לעקה
בבילה, ובצוקר נמצא כבשה פלוג ומתה
ולא נודע מי הכה אותה אם זאב או כלב. והנה נראה בזה להתיר
דוראי אם הי' לפנינו זאב וכלב ודאי הי' מולין עפי' בזאב. אבל
כיון דזאב אינו לפנינו והכלב הוא לפנינו תלין עפי' בכלב אף דלא
שייח ביה שידורם מ"ח הוא לפנינו והזאב אינו לפנינו לכך יש
להקל בזה אם כלבים מלויין. כ"ל נכון לדינא. **ובבדין** השוחט
שיא' עליו קול שאינו מדקדק היטב בבדיקת הריאה והוא מקלקל

שהיתה [זולעה על] בוקא דאטמא ובעל הפרה והמוכר
אומרים שלא הי' הקולית בולט כלל רק קלת אגסיס אומרים
שראו שהי' הקולית בולט. נראה להכשיר הכלים לאחר ששהו
מעלי"ע וקודם שנודע מהשאלה כבר נעשה דרבנן ומה שהיתה
זולעת אין ראייה דיש לומר מחמת הכאב הי' א"כ שפיעא דהכלים
מומרים אחר שנטעו דרבנן וז"ל :

תשוי ר"א (עוד למי? הני?) **בשורים** שעושים בהם
מלאכה שהי' הזכוכה על הקולית מלא שרירות
והיתרות הן שלימים ויפים והגיד הקטן המחובר ליכא כלל. הנה
לדינא ודאי כשר כמבואר בחרוגים דהוי' מחמת מלאכה אף דאיעכל
ניביה והי' נמי בשריות, ומתה שיעול הגיד הקטן הי' ס"ס
שלא נברא כך ושלא אין זה היתרות לכן עיקר דכשר. ובלא מחמת
מלאכה טרפה וז"ל :

תשוי ר"ב (למי? הני?) **בעצם** די הצמחה שנשבר רחוק
מן הגוף הרבה והי' עוב"ח א"ה רובו והבשר
שע"ג עם הנשבר הי' בריח ופלא ולא הי' שום נקב בבשר, הנה
הפת"ח מכשיר גם האבר בכה"ג בדבר חסוב והלב"ש חולק עליו
מדברי הש"ך סי' ק"ה דאינו ממיר רק בנקשר. ונראה לדינא
כמהמ"ג דיי"ל דהש"ך נקט נקשר לבריות אף דיי"ל דמתחלה הי'
יולא לחוף ומכ"ס בלא נטרפא לחויין צבירור שלא יא' לחוף בודאי
כשר, ובפרט דיש לחלק בין יד לרגל דברגל יש מקום דעשה
טרפה בלא נקשר לכך אפי' במקום שלא נעשה טרפה בעיני נקשר
משא"כ ביד דאין מקום שנעשה טרפה לכך אין להחמיר בו כלל.
ז"ל :

תשוי ר"ג (למי? הני?) **עצם** הקולית שנשבר סמוך לגוף
בחוך אגודל ונחשבר שע"ש ולא בדקו צביבין כלל.
נראה לי לדינא דנשבר אינו כנשמט כמו שנראה מלשון הש"ך ס"ק
ו' לכך נראה לי להקל בזה בהפ"ח וז"ל :

תשוי ר"ד (עוד למי? הני?) **בהמה** אשר כמה ימים
היא זולעת על רגל חב"ב במקום ובמקום הבוקא דאטמא
נעשה גישוואלין וכעת נרפא קלת ועדיין היא זולעת מה דין
לענין החלב, הנה החלב ודאי טרפה דלא הוי' רק ספק א' שאל
איעכול ניביה או לא דאיעכול ניביה אפי' לא שף נמי טרפה.
רק דמותר להשקות הפרה צביתו, למותר החלב לנכדים, כיון
דהוי' ספק טרפה ולמוש תלקה לו רק ששם דרבנן אפי' ספק
בספק טרפה הוי' ספק דרבנן לכך יש להקל להשקות צביתו, וז"ל :
תשוי ר"ה (עוד לשם) **בהמה** שהיתה זולעת בחייה והי'
ניכר שבבוקא מתגדלת מוח האסימא ואח"כ
נשחטה בהמה וראו שהיו הייבוס שלימים ובריאחם והי' עוב"ח
כדון חפוי הנה הבוכא היתה נשמטת כולה מהאסימא ובידים
אפשר להחזירה לתוך האסימא. הנה הלב"ש כתב לאסור בזה
ולדידי נראה כל דינא לגמרי אז טרפה כיון דאין אנו בקיאים
בעיכול ניבים. אבל אם לא יא' לגמרי לחוף ואח"כ חזר לתוכו
הדרה בריח וכל דלא איעכול כשר, אבל אם יא' לגמרי ואין
יכול לחזור זה טרפה בלא עיכול ואם יכול לחזור לתקומו אז כשר
בפה"ח בספק ולא איעכול כ"ל :

ובבדין המעשה בשוחט אשר דרכו ליקח רגלים מאוונות
השוחטין ומחמת טרדה חתך רגל א' מאוונא הוי'
ונתערב זה הרגל בסמ"ך רגלים נשחטין ורק השוחט א' מהרגלים
ובישל השאר פחות תמ' ואח"כ שמע הרגל י"ו לו דין בריה שאינו
בטל מהו הדין של הכלים. והנה הלב"ש אומר בשמעה כזו ולי
נראה בזה דאם נימא כדעת הסבורים דהיא טרפה מנח חסוכת
רגל או זמנת הנידים א"כ כיון דיש לו ביטול לענין טרפה יש לו
ביטול לענין ברי' נמי רק לענין הרגלים אין אינו אומר היתר. אך
לענין הכלים מותר להשקות אותם מעלי"ע ולהשתמש בהם אח"כ
כ"ל נכון :

תשוי ר"ו (עוד למי? כ"ה) **בשור** שהי' זולע על רגל א'
והקצב אחר שהוא מחמת שנתכח לו קוץ ברגלו
ואח"כ נשחטו בדקדוק וראו שהיו הייבוס מעוכלים רק הבוכא
הי' חסוב היטב בחוף האסימא ולא שף מרובתיה אפילו כ"ש.
הנה מורה אחר הדין הבשר כדעת הרמ"א דבלא שמעט היך
ועיכול ניביה כשר, ואח"כ עמד מורה א' ואמר הבשר והכלים
מאחר שהיתה זולעת בחי' ועכשיו נודע שלא הי' מחמת הקוץ.
הנה לדעת הבשר ודאי טרפה ונס הכלים כיון דהפ"ח אומר
בעיכול אף אי לא נעשה היך, והו' ראי' קי"ל דאין אנו בקיאים
בבדיקה כל היכא דאיכא ריעומא א"כ הלא ברואים נשמעלו רק
שלא נשמע, בשלמא אם לא היתה זולעת בזה א"כ בקיאות אבל
אם הי' רואין שהוא זולעת א"כ בזה לריך בקיאות אם נשמע או
לא. ולכך מדינא אין לסמוך על הבקיאות לכך מדינא טרפה וגם
הכלים חסורים אפי' אחר מעלי"ע נודע צבור שהי' ספק דאורייתא:

קיצור דינים משותי טוב טעם ורעת מהדורא תניינא

דאמן לא לאיסור ולא להיתר ולהחמיר אינו נאמן אף דהוי רגלים לדבר ובפרט דהכא לא הוי רגליה, גם י"ל להשכיח עלמנו שנישם הזאבים אומר כן ואינו נאמן גם כיון דנמלאו בחוץ י"ל ככ"ה לכן כולם מותרין :

תשוי רכיב (עוד בענין הגי') **מעשה** שהיו יושבין בשדה עם האלף ישראל עם נכרי ח' ויש להם גדר גדול על פני השדה מוקף בכל כך בצדו ורחב מאוד לערך שלשים ידות מערך האלף ובלילה היו נעורים ופתחוהו שמתו בהלה בין האלף ויאלו ח' ח' ואלו ז' ז' על הגדר חולה וכבש ח' מתמסם בדם על ההואר ויכר שהוא משיני הזאב. הנה נראה בזה לגדר היתר דתיקף שהיו נועקים האלף י"א לחוץ ח"כ קודם שיעקו אין לחוש לדריסה רק בזו הרגע שיעקו ובוו הרגע קטן לא ה' יכול לדרוס רק מעט ובעלו דרובא כסדרת המר"מ מלוכלין גם כפ"ג הביא דעות דהוא רק דרבנן ויש בזה פ"ס שמה מקום רחב אף דמוקף גדר הוי רחב וח"ל דלא. הוי רחב דלמא ח' רק דרבנן ומותר מטעם דהוי כמחבואה אחת. ולרווחא דלמלא איני מסכים להיתר ע"י וכבשיהו דתיירו ושניס האחרונים מותרים למכרם לנכרי.

כ"ל נכון לדינא :

תשוי רכיב ועוד בענין זה. חמשים לאן היו ח' רועה ח' עור"ם וביד הרועה היו עוד מאה וחמשים לאן ובלילה הכניס הרועה כל האלף לדיר אחד מוקף גדר ארבע ל"ח אמה ורחבו כ"ו אמה ובבוקר מלאו עלה ח' הרוב חוץ לגדר ובפנים בדיה ח' עלה ח' פתוח ודרום ובכותל הגדר ה' חתירה כחמית זאב ולכל הרועה אחר שפתחו בלילה איהו רשע שחידה והקיץ וראה זאב שקפץ לחוץ מעל לגדר ומזה שפטו שמתחלה חחר הזאב ופגע בהעלה סמוך לגדר והויתרו לחוץ ודרום וח"כ נכנס לפנים ודרם העלה הב'. הנה י"ל בזה מה שאומר הנכרי שראה זאב שקפץ בזה אינו נאמן ד"ל להשיח עלמנו אחר כן וח"כ הוי ספק על וח"ל יש שמה לא דרם, גם כיון דה' חתירה בכותל ח"כ ח'יהו מהס ה' יכול לברוח ח"כ דומה למחבואה אחת דלמלא על כל ההכנות ה"ה נתי בזה י"ל כן. לכן נראה להיתר בזה :

תשוי רכיב ועוד בענין הזה שיה' גדר מאה וששים לאן ובבוקר מלאו כל האלף בחוץ ושפשע מונחים בחוץ הרגום וחתת ה' דס יולא מלואוהו וחתת ח' ח' נמלא חמית בדרך ועבר ח' נכרי אחר שראה בלילה שני זאבים רדפו אחריהם. הנה לפי הדין מותרים האלף מכמה טעמים, ח' כיון דנמלאו כמה חמית ח"כ נה רגומיה ומה שה' לווארו של ח' מטעבט דס אולי בכותל נמחקר ולא מתמת הדורם ועוד יש לירץ בזה מ"ס הפת"ג בשם מהר"מ מלוכלין בשם לא דרם, רובן רק מיעוטן ח"כ כיון דהוי כשרים בטלו ברוב דהחזר הוי מקום רחב ובזה אינו אסור רק אם הוי כעין דיר שהוא מקום ר'. ח"כ תכל הג"ל מותרין האלף בלי חשש ופקיוק כלל. ח"כ :

תשוי רכיב (למי הגי') **במעשה** שה' בעליה ב' כלובים מלא עופות גדולים שקרין ואוריק והכלובים לא ה' מרחק ביניהם ולא נשמע קול לווחה רק בבוקר מלאו בכלוב ח' עוף ח' מת ואכל ממנו הראש עם קלת לווארו ובעופות האחרים לא יכיר בהם שום פלע וחבורה ושם מניח תמיד כלב שמונה שס. הנה נלפ"ד דהעופות מותרין, ואפי' בלי הכלב נראה לי להיתר עפ"י מה שכבר כתבתי ה' רחש העוף מחוץ לחוץ מותרים כל העופות דהעוף הוליא ראשו לחוץ ושם דרשו ח"כ הכא דלא נמלא כלל הראש בפנים אמרינן דהוי ספק על וח"ל על שמה לא דרם אחרים ומ"ס אם ה' כלב ג"כ בוודאי מותרים מטעם פ"ס. וכן הוא נכון לדינא :

תשוי רכיב (למי נ"ח) **מעשה** שה' חמית על לווארו ממוץ ערפו עד שנתפס קלת מעור הלוואר ולא בדקו אותו אם יכול לילך גם לא שהה מעלי' רק ששטוהו ח' ח' . הנה חמת הוא דהסמימיים קשים הם ומאד הסימיים אין כאן בית מיהוש, ח' מעטע חוט השדרה ה' לירץ בדיקה שמה נתרסק אף הע"ז בם"י ל"ב מתקן בין ריטוק לנפסק דבריטוק אין אנו בקיאיין ובנפסק אנו בקיאיין ומלשון הר"ן בחולין משמע דלא חיישינן רק באברים הסימיים אבל בחוט השדרה לא חיישינן רק שמה נפסק או נקדע ובהו אנו בקיאיין. ע"כ נראה לי להקל בהפ"מ אז כורך שבת וי"ע ע"י בדיקה בחוט השדרה אם לא נפסק ונקדע. כולפ"ד :

תשוי רכיב (למי ס') **בהמה** שנתפתחה כל ימיה באיסור וכו' עיין בש"ך שהאריך בזה שיש פלוגתא בזה. ולי נראה דיש חילוק בין איסור שאינו אסור מצד עלמנו כמו רכשיני עבו"ס אף שנתפתח לדבר שנתפתח היינו הבשר הרי מתחלה ג"כ הכרשינים היתר הם רק שהם של ע"ז ח"כ נמשב פתח נתי של ע"ז כמו הכרשינין, אבל כחלב או דם זה הוי איסורו מנופו ח"כ כיון

דבדר והחזק הקול כב"ד רק שלא היו עדים בדבר, הנה אף דברבנן לא חיישינן לקלא כמו בקול הלולה הכה הוי עיקרו דאורייתא והוי דרבנן שיש לו עיקר בדאורייתא. וח"כ י"ל בזה חיישינן לקלא ובפרט בזה"ל הדדור פרוץ ראו' להטבירו. ח"כ :

תשוי רייז (עוד למי הגי') **בכלוב** שהיו בה שלם אווחת ובבוקר מלאו אווחת ח' מטעבט דס בחלק אחוריים ונחסר חמית בשר משס וח"כ נחבדר שה' באותו חדר דורסים ויש עדיין שומן צפין הכלים שנתמטמו בהם. הנה דעת הרשב"א דחולין במניו בין להקל בין להחמיר והמים' כתבו להיסק ונהי דאין ק"ל כרשב"א להחמיר היינו דוקא לענין אותו אווחת אבל לענין האחרים דלא חזינן כהו ריעומא ח' הרשב"א מודה, ואפי' לענין אווחת אווחת נתי נראה דהי הורה בדיעבד להמיר לא מהדרינן עובדא ח"כ הכא הדורסם הוי ספק ביאה והאווחת האחרים הם לפניה יותר תלינן דהם נשכוס, אף לכתחלה אין חולין בזה אף בדיעבד הי הורה להמיר לא מהדרינן עובדא אבל האחרים מותרים בפשיעות. כ"ל נכון בזה :

תשוי רייז (למי הגי') **בשור** שהולק והלך קלת חיגר ונשטט ימיד והיה נשבר מקום זומת הגדין והעור והבשר היו שלימים ופיס ולא הי' שום שניו אפילו נכב קטן רק על העור של הבשר הי' מראה בלאה. הנה זה פשוט שהוא טרפה כי אפילו בעור ובשר שלם לירץ בדיקה בלי' והס"ע לא הביא הים מתירין רק בנתפסא וכן משמע מלשון הס"ך דוקא נקסקר אבל בלא נקטר ח' עור ובשר שלימים טרפה כמתמטות הס"ך ופרי מנדים, ומה גם דה' קלת מראה עבור הוי מתירין לא התייר רק בחין מראה רעה לכן יש להחמיר בזה :

תשוי רייז (למי הגי') **ברין** שהיו ערך שלם ממות לאן בדיה והדיר ה' ארבו ערך שטעם חמות ורחבן ערך י"ב אמות והדיר ה' כותל ח' מתלה פרושה לבקעה גדולה מקום פניו מחוק ערך שמונה אמות אמה ובחמית הדיר הוי עומדים כל האלף והרועה ישן שם על הקרקע לאורך הדיר וכשקם הרועה מלא האלף נפולים על פני הבקעה ובדיר מלא ארבעה כבשים חמית ו' לאן נחסרו לגמרי, וכשבא ההודי מלא האלף בדיה והרועה אמר שקבץ אותם לדיר והפי' עוד י"ז לאן קרועים אזנים, מה הדין של שאר האלף והוא הכבוד גדול. הנה נראה להיתר בזה דהרי לא ידוע שהיו שם זאבים וח"כ יש תלות בכלבים או שמה מחו מאליהם. וגם כיון דהנכרי הסיח לפ"ת שהיו כל האלף עומדים בבקעה ואולי לא ה' בהדיר רק אלו הארבעה ואותם דרם. וגם אולי דרם אותם בחוץ וח"כ בזה לחוץ הדיר והוי ספק על ספק לא על ובדר כתב המתיר נתיבס דבדורות לא שייך כאן נמלא כאן ה' ח"כ י"ל שמה הוי בחוץ שדורס הזאב ח"כ תכל הג"ל יש להמיר האחרים וכ"ל. **וברין** שהלך כדלם לחצר גדול שמחזיק חמר שבעה אמה אורך וששה אמות רוחב ובחמר ה' לערך שמונים בר אווחות והרג הדורס מהס"ב ושלטה דרם, הנה הנשארים מותרים כיון דעופות יכולים לעוף נמשב זה מקום רחב ח"כ העופות כשראו הדורס וח' פירוט נמלא ולכן מותרים ח"כ :

תשוי רכיב (למי הגי') **בכלוב** מלא עופות שהיא עומדת בחצר, ובבקר מלאו בכלוב שני עופות חמית והנשארים ברחו וח"כ נמלאו. הנה אלו הנמלאים מותרין כיון דבמנת ברחו אז הוי שפיר מקום רחב. אבל אם לא הוי בורחים אף שה' בידם לברוח אסורים ואין דינו נמקוס רחב כיון דיש לו מחילות הוי כחמר בפ"ע ואמרינן כ"כ כאן ה' משא"כ בזה הוי כספק על. ח"כ לדינא :

תשוי רכיב (למי הגי') **בכלוב** בתל אווחת שנמלא פעם אחת אווחת אחת ממה בכלוב ונדבקה בתחתית הכלוב בכפור וגבר וה' יכר שמתה זה ימים רבים ולא הי' בה שום רשע דריסה ואחר ימים מלאו אווחת אחת שה' לווארה חוץ לכלוב וה' נקטע ראשה ולדדי הכלוב מבחוץ הי' מלוכלך בדם נשראין הדברים שה' שם דורם הוי דין של הנשארים. הנה בזה מותר מטעם דראשה נמשך לחוץ על כספק על. ואע"פ דהראשונה ממה בתוך הכלוב דלמא לא הי' מתמת הדורס כי אין להחזיק ריעומא וכן הוא בכמה דוכתי ח"כ :

תשוי רכיב (למי הגי') **מי** שה' לו עדי לאן בערך שמונים ורועים מרעים אותם בשדה ובלילה מנכימים אותם בחצר, ובה הרועה ואמר אשר שבילה באו זאבים לתוך החצר בין האלף והתחילו לנעוק ובדרום וח"כ מלא כבש ח' נהרג ונאכל קלת ממנו וב' נפאעים, והישראל מלא כדבריו וח"כ אמר שאין מאמין להרועה מאחר שבילה אין האחריות עליו אולי הי' המעשה ביום והוא כימס ואמר שבילה הי'. וח"כ אמר שבעשה שהלך לראות המעשה מלא כל האלף נפולים על פני השדה. הנה לדעתי מותרין כל האלף דאין הפסדים אפילו תלפ"ת

קיצור דינים משוית טוב מעם ורעת מהורא תנינא

דאף האוסרים ביקה מערפה לא ס"ל דכל הבהמה נהפך לאיסור ובע"כ כוונת דע"י היניקה נוסף בה כשר ודס ונתגדל באיסור ויש כאן מערבות איסור, וא"כ הרי יש כאן רוב היתר נגד הנוסף בה מכה חלב האיסור והרי מן המורה בטל ברוב רק מדרבנן בעי ששים וא"כ הוי ספקא דרבנן והוי כאן ס"ט שמא לא איעכול יבייה ושמא כשרה שיניקה מן הערפה מותר, כנ"ל נכון בעוה"י :

כיון שנהפך לדבר המותר כיון ששנתנה ועשה בשר מותר. כן נראה לי לחלק בזה :
תש"ו רל"ז (לסי' ס') בהמה של עכו"ם שהיתה בוקא דאטמא דשף מדוכתא וילדה והניקה הולד חייה שבועות וא"כ מכר העכו"ם הולד לישראל ושחטו והעידו אנשים אשר זה שמיים ימים אשר הבהמה ילדה. הנה לדינא נראה לומר

קיצורי דינים מהלכות טרפות מספר קנאת סופרים להגאון המחבר זצ"ל.

ע"י השמש אף שהדיו להקל בזה מ"מ אם הוי ריעותא אחרת בהרה אין תולין להקל והוי תר"ל. ובנידון המאטוילינעס כבר כתבתי שהיא טרפה נמורה דודאי. מתיים נעשו :

תש"ו ה' (לסי' ל"ז) א"ך הדיו בסרכא ממקום למקום באונה או באומה יולאת מן הבועה אם דינה כדיו סרכא תלוי. הנה לדעתי אפי' בסרכא תלוי מצועה אין להחזיר ע"י מיעוך ומשמוש אפי' בהפ"מ, דהא בצועה לא שייך כלל מיעוך ומשמוש כיון דבעינן נתי בדיקת פושרין לראות אם אינו מבצבץ א"כ בשלמא בכשר הריחה שפיר י"ל אם ה' נקב ה' מבצבץ משא"כ בצועה יש לומר דע"י הליחה נסתם הנקב ואין הרוח נכנס דרך הליחה ואין ראי' מה שאינו מבצבץ לכך נראה דלא מהני בזה מיעוך ומשמוש, ומכ"ש דלא להקל בקליפה שלנו בסרכא תלוי מצועה ומכ"ש בסרכא ממקום למקום חלילה להקל בזה, ואף כי בחבורי עוט"ד מה"ט ס' י"א כתבתי להיתר בזה בהפ"מ אחר חמרון אני בא והוא טרפה. וז"ב ופשוט :

תש"ו ט' (שי"ל לסי' מ"ח) מ"ה דשמי אלל בהמות שנקרע בשר הסופה את רוב הכרס והעור שלם מבחוץ ונמלאים קרועים גדולים וקטיים ואומרים שזה בא מניחת השורים, הנה קרועים הקטיים ודאי כשרים דאין לחוש שמא היה יותר נקרע ונתרפא, אך הקרועים הגדולים במשך רוב הכרס אם העור בחוץ ה' שלם רק אחר שחיה בפנים נראה כן בהעור יש להכשיר בפשיטות דדוקא אם ה' הקרע בחוץ יש לומר דהאיור מניק להכרס וסופו לנקוב אבל היכי דבחון שלם אין הכרס עשוי ליקבב ופשיטא דכשרים, ואם הבהמות עדיין בחיים והקרע נראה בחוץ יש להשהות אותן י"ב חודש אף כי בדודאי טרפה לא מהני יב"ח בכיון זה שאני דהוי רק ספק טרפה דלמא יתרפא זה ערס שיהיה יקבב אבר השני ואין לחוש בזה לתקלה ואחר י"ב חודש ישחטנו ונראה אם לא נפסד הכרס הוי ודאי כשרה וז"ב :

תש"ו י"ב מעשה שהיו ב' בועות באומה הסמוך לשיפולי והיו מתפשטות גם על השיפולי ועל השיפול תחת הב' בועות היה בבשיות קטנה וקלפו השו"ב הב' בועות. עד השיפול וראו שהיה נגלד תחת הב' בועות ומחמת שהיה נדבק עוד קצת הב' בועות על הנבשיות לא היו יכולין לראות כל הנגלד אשר על הנבשיות אם הוא שלם ויפה רק קצת ממנו וראו לקלוף גם הקצת ב' בועות מאמלע הנבשיות וקרעו עורות הריחה הנה לדעתי זה ודאי טרפה דהוי בועה שקולפין אותה בלא"ה טרפה וכאן ה' שקלפו עיקר הבועות גם הנבשיות הוי תר"ל עם הבועות, גם מצד הנגלד הוי ריעותא ועם הבועה הוי תר"ל. גם כיון דלא ה' אפשר לראות כל הנגלד רק מקלפו נמי טרפה א"כ ברור הוא דהוי ודאי טרפה.

וברין השאלה אשר נכרי א' מנר ב' ארזות ואמר במסל"ת שהיה לו ב' ארזות בכלבו ושמע קול לוחה בארזות ויאל מהבית וראה שהחמול ברם מהכלבו וארזות אחת מבעד דס מלוארה שפך ארזות החמול עד שמתה ושאריו שנים ע"כ. הנה יש להכשיר הב' אף דשמע קול לוחה וגם ראה שהחמול ברם מ"מ אפשר לומר דהארזות הולאה להאשה לחוץ וסם מלאה החמול ודרסה והוי כספק עד ע"כ יש להכשיר המותר, גם כיון דהחמול הוי בן תרבות א"כ אין לחוש אלא למה שראינו שהכה ודרס אבל בהמתור יש לומר דגח רגזי. ע"כ יש להכשיר בדיון זה וז"ב ופשוט :

תשובה ד' (שי"ך לסי' ל"ז) ע"ך השאלה בתרנגולת אחת שנמלא מאכל הרבה בין עור לבשר. הביייליג והי' רחוק מן האויר עד שלים באורך התרנגולת וסרכא יולא מן המאכל והלכה עד הזפק והסירו הסרכא מן הזפק והיה תחתיו שלם וגם בדיקו הושט והיה שלם ולא היה בהם שום ריעותא.

ע"כ. הנה לדעתי כבר הדבר בפשיטות דמוכח דהוי מן הזפק וממקום זה ראינו נמשך עם הושט, דלא ה' מן הושט או מן הזפק הנמשך עם הושט היה לריך להיות נמלא בלואר המאכל, ומדלא נמלא בלואר ולא בפנים נגד מקום הושט וראש הזפק רק על הביייליג מוכח דמן הזפק הקרוב לביייליג שאינו נמשך עם הושט בא וזה אולינן בתר קרוב ואין לחוש שמה נעשה נקב בושט והוא כשר בפשיטות, ואם יקבב הזפק והמאכל נופל לחוץ או שהמאכל נופל לפנים לחלל הנוף זה תלוי בראות עיני המורה, אם יקבב באופן שיותר מלוי להיות נופל לחוץ או לפנים לחלל הנוף ודאי טרפה דהרי עמיד למות. אבל אם מלוי יותר שיהי' נכנס לקורקבן או אפי' הדבר שקול כיון דטבע הפעלי חיים להיות נכנס לקורקבן דגח הקורקבן מושך אללו המאכל או נחשב מלוי יותר שירד לקורקבן והוא כשר. וז"ב לדינא :

תש"ו ה' (שי"ך לסי' ל"ט) ע"ך השאלה אשר שכיח הוא להמלא מין סרכא שקורין הבודקים קאנעקליך והמה שמיים לרוב באונה עליונה של ימין שיש עם הרבה קלות ופילולים קטיים יולא סרכא כמין חוט דבוק לשומן הלב או למקום אחר דהוי שלא כסדרן, ואותו החוט סובב והולך על קנה האונה כמין חוט הסובב כמו שארס מסבב חוט על אלצבון ולרוב החוט הסובב קטן הוא מהכיל וקצר הוא במשך הריחה בפשיטה לכן הארס המקום הוא ואין בו רוח וכמעט לא ניכר מה סרכא ומה ריאה, ובשקלף הסרכא ע"י הקליפה הנהוג עתה לפעמים יעלה הנפיסה ונכנס תיכף הרוח באותו חמיכת הריחה והוא יחי' נשאר במראה כשאר מראה ריאה במראה ובמישוש, ולפעמים לא נקבל יעלה בה הרוח לשוב לאיתנו גם אחר הסרת הסרכא רק ע"י משמוש יד הרבה ומירוס בידים עד שיפול בה הרוח, וגם כי לפעמים נשמעירין יוד מלדחוק את הרוח ומשמוש בידים יחי' כבדאשונה ומראי' אין לה כמחויב להיות בריאה אחר נפיסה. ע"כ השאלה. הנה כבר כתבתי בחיבורי אם סרכא יולא מתוך הקמט והסרכא עוברת ע"י משמוש והקמט נשאר ויכר שהקמט ה' בלא הסרכא דעמי כהמתירין ולהיפוך אם אחר הסרת הסרכא חזרת הריחה מלהיות מקמט לדעתי הוא טרפה. דבשלמא אם הקמט הוי בלא הסרכא אמרינן שהקמט הוי מתולדה וחזינן שהריחה מרחפת בלי מקום זה אבל אם הסרכא מקמט הריחה חזינן דהסרכא מתכבת מלהניף יתכן שיופסק חיותו מכה זה א"כ כל דיכר דע"י הסרכא נקמט הריחה וכשהסירו הסרכא מתפשט יותר טרפה ובפרט בקליפה שלנו דהוי קולא גדולה דאין להקל בזה. רק אם הקמט נשאר כבדאשונה אז בהפ"מ ולורך שבת יש לסמוך על דעת המכשירים מהר"מ מרי"ף והגו"ב ז"ל :

תש"ו ז' (לסי' ל"ה) אם נמלא נקב ממורנא במקום ריעותא בריאה אם הוי תר"ל או לא. הנה לדינא כן הוא אם יש נקב תולעים מקלפו בפנים ומקלפו בחוץ וע"י השמש יולאים זה אינו מתערף לתר"ל כלל, אבל אם במקום נקבים שיש במקום הריעותא ליכא תולעים בחוץ הנקב או אין יולאים לחוץ

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה צטקא קב קג קד קה ותשובות מש

תשובה צט

למדינת אונגריין לק"ק אוול להרב דשם.

הנה

ע"ד שאלתו בנדון האוונות שאין מלעטין אותם ואעפ"כ ממלא בקצתם בוסט ריעותות כמו שנמלא בוושטין של הלעטות ויש חוששין שהוא עשבים הרעים שאוכלין ולכן חוששין לכל הוושטין להאריך בדוקא ורו"מ דעתו להקל בזה. והנה כבוד מעלתו האריך קצת ואני אשיב בקצרה לדעתי אני מן המחמירין בזה וראויותיהם אינן ראיות, כי אין דומה למ"ש חו"ל דנמלא לא אנטריך ל"י לומר כיון דכל חווי ברייתא קוליס אכלי חדא דשם ידוע דכולם אכלי קוליס אבל כאן אין ידוע אם כולן אוכלין מעשבים הרעים הללו, ועוד התם לא ראוי ריעותא בסימנין שיהי' אומדנא דהוי ממציאת קוליס הללו לכך בסתם לא חיישין למציאת קוליס הללו אבל כאן דנמלא ריעותות בוושטין והוי מקום לתלות בזה מאכילת עשבים הרעים ודאי כיון דהוי מיעוטא דשכיח ראוי לדווש לכך. ומה ששאל מה נחשב מיעוט המצוי הנה לזה אין בדיקת מקור לזה אך לפי שכלנו נראה אם נמלא בך בכל סנה"ג פעמים נחשב מצוי והוי מיעוט המצוי אבל אם לא נמלא ב' פעמים בסנה לא נחשב מצוי. ועמו הפליאה. אשר אני משיב בקצרה שאני זקן ותם כח ואונס רחמנא פטריה. ידיו וכו' :

תשובה ק

לק"ק סאדיגערא להרב מו"ה יחיאל מ"צ דשם.

הנה

קבלתי ספקו ולא ידעתי מקום לספקו כי הכל תלוי ברלות עין לפי לשון הש"ע (סי' ל"ב בסעיף י"ח) דכל מה שנמשך עם הוסט דינו כוסט והוי במשהו ומה שאינו נמשך עם הוסט דינו כזכך וכשר ומה מפסקא ל"י. דברי ידיו וכו' :

תשובה קא

לק"ק יאם להרב המהר"ג מו"ה שמואל מרגליות.

הנה

ע"ד שאלתו כמה שהובא לפניו עוף והי' נראה מבחוץ במקום חבור הגוף בגוף כי נלרר הדם ושמתט הגוף וליתר שאת חתכתי את העור וראיתי במקום השמטה שמתמלא בדם הרבה והטרפתי אח"כ בח לפני השואל בחורה ואמר לי כי השוטט אמר לו שידע ודאי דנעשה אחר השמיטה בשעת הפירכות וכו'. הנה ודאי יפה הטרפיה רוי"מ ויהא חלקי עמו בזה כי להיות נשמט אחר השמיטה אי אפשר שיהי' דם הרבה בתקומו ואף גם אדמונית קצת לא שכיח שיהי' נעשה אם נשמט אחר השמיטה ועכ"פ דם הרבה ודאי אי אפשר שיהי' נעשה בזמן מועט אחר השמיטה והשוטט שאומר שידע דנעשה אחר השמיטה שקרו על פניו יענה כי שקר הוא דובר, ואולי אינו מדבר שקר רק שהרגיש שהגוף מנדנד אחר שחיטה עבור הדכל נעשה אחר השמיטה ובאמת טעה דנעשה בודאי מקודם רק דלח"כ מהמת פרכוס הרגיש יותר דהגוף שמוט ובאמת היה גם מקודם שמוט רק דלח"כ ע"י הפרכוס הרגיש יותר שנשמט ובודאי הוא טרפה, והמורה שהפסיד יחא רעווא דישאר תרבא ואין יראתה' על פניו. גם מה שמתיר עופות החדישים הבאים מאתמריקא האכיל טרפות גמור המקום ישלם פעלו ויהיה נגלה לעין כל שמוט ועליו יערה רוח הבורא ומראה האמת כנפשו ונפש ידיו וכו' :

תשובה קב

לק"ק מערוויטץ להרב מו"ה אהרן אביד נ"י.

הנה

דבר שאלתו קבלתי וזה לשון השאלה. בנדון כיס השתן של שור שנפתח ונראה שהוא מברייתו כן רק תוכו הי' קצת בשר בלוי וכאשר ברדתי הבשר בלוי הי' נשאר קצת מראה אורם במקום אחד. וכאשר ראיתי המראה הזה גרמתי עוד ומלאתי כמו שפה עגולה ומשפה ההיא היה נמשך כמו גיד, והי' נקב עגול, אך הייתי בודק במקום אחר עוד ומלאתי ב"כ כמו זה ממש, יודני הלכה למעשה בזה. תשובה לפע"ד ודאי טרפה אפילו בנפתח לבד. ומכ"ש בכל ה"ל כיון דכיס השתן שיקב טרפה הי' נפתח מתחלת ברייתו. ואף שמי י"ב חודש כבר ידוע דכל שהי' טרפות ברור לא מהני שיהי' י"ב חודש ומכ"ש בזה דיש לומר דלח"כ נפתח ואין לסמוך על מצינות שלנו לקולא ואף שראה רוי"מ

גם באחר כן גם הוא טרפה :

וע"ד

שאלתו השני' במים בנהר שנמלא בו חולעים גדולים וקטנים ובקטנים אפילו סינון לא מהני דיולאים ע"י סינון ב"כ. הנה גם זה אינו חדש לי וכבר כתבתי בזה זה איזה שנים תשובה אך לא בזה עדיין בדפוס ולחפש אחר' בחיבורי קשה מאוד לחפש בכמה חיבורים תל"ת. וכעת ללעפ"ד. הנה הלחמים שעדיין קיימים ודאי אסורים בחילבה ולהבא נראה דכל המים שעלבו מן הנהר יתחמו חיתוף עד שירחמו המים באופן דודאי ימותו הקטנים ויסגלו אותם ואח"כ מותר לאפות בהם כיון שמתו מקודם לא ילאו בסינון ואפילו אח"ל שקלת ילאו ודאי יהיו ניימואים בעיניהם שערובין אותה כיון שכבר נמתו קודם וי"ב לפע"ד :

תשובה קג

להמשביל מו"ה ישכר בעריש מ"ק טארנא.

הנה

ע"ד שאלתו בנידון הריאה שנמלא בה השו"ב נקב של מורנא בבדיקה שני'. הנה יפה עשיתם מה שהטרפתם את הבהמה וישר כחכם. ובנידון מה שהקשה בזמנא דף פ"ג במה דתנא שם ומפקחין עליו את הגל הרי ברה"ד דף ל"ב מוכח שם בש"ס ורש"י דמיקוח הגל הוי רק חיבור דרבנן, וכיון שכן הרי בפ"ג אפילו מלאכה דאורייתא מותר ולמה נקטה המשנה מלאכה דרבנן ע"כ קושייתו. וזה לק"מ מתרי טעמי אחד דפקוח הגל אינו בגוף האדם רק בדבר אחר רק שנמנח זה כביר אם מי האדם או לא, וזה לא הותר באיסור מורה רק בדרבנן אבל מלאכה דאורייתא נהי דהותר במה פ"ג היינו אם העיפה הוי בארס עצמו אבל לא אם העמשה הוי רק בדבר אחר לא בגוף האדם, זה לא הותר באיסור תורה רק בדרבנן קמ"ל התנא דאף שחזן לגופו נמי מותר כיון דהוא דרבנן. ועוד יש לומר דלכך נקט לשון מתקחין לשון רבים דהוא ע"ד מה דבה"ל שבת יש דעות דאדם אחר מותר לעשות הכל, אבל אם אין ביד אחר רק בשני בני אדם זה לא הותר כיון דכל אחר יעשה חילול שבת ומיקוח נפש לא יהי' על ידו לבד. כן ה"ל בזה באיסור תורה רשאי מפני פקוח נפש אבל רק לאדם אחר. אבל אם אין ביד אחר רק ממזית המלאכה לא הותר בפקוח נפש בשל תורה אבל בדרבנן לפקח הגל אפי' בשנים מותר לכך נקט מתקחין הגל ודו"ק. ויותר אין להאריך בזה דברי ידיו וכו' :

תשובה קד

לק"ק קרעמיניץ להרב מו"ה נתן נטע נ"י.

הנה

בנדון שאלתו וזה לשונו בכלוב נמלא עופות אשר היו (בהקאמיר) ושמתו קול לוחה בבית וכנסו (להקאמיר) וראו חתול (בהקאמיר) שחי' בורה. רק לא ראו החתול בהכלוב. ועוף אחד הי' ראשה וזווארה חוץ להכלוב והיה מבעבע דם. מזווארה, ושאלתי להשואל אם הקנים מהכלוב הם רחבים ואמר לי שהקנים היו לר' מאוד עד שלא הי' יכול לנעום לכלוב רק זאת אמר לי שהכלוב הי' קטן מאוד לפני העופות עד שהחתול הי' יכול להכניס ידו ולדרוס ואין מקום להעופות לזוז מפניו בהכלוב. ע"כ לשון השאלה :

תשובה

כהונן הוא מדבר דהרי אפילו אם היו הקנים רחבים שהי' יכול החתול להיות נכנס שם נמי הי' כשר דהוי ספק על ספק לא על ואת"ל על שמא לא דרס את העופות. מכ"ש בזה דלא הי' יכול לנעום החתול לשם והוי הכלוב בזה כמחדר אחר, וכמו שאין חוששין מתחד אחד להשתן כן הי' אין חוששין שמא דרס כולם, ואפי' אם הי' נמלא עוף הנדרים חוץ הכלוב נמי הי' מותר דתליין שמתכ את ראשו לחוץ ושם דרסו ואח"כ הכניסו לפנים ומכ"ש בזה שגם בסוף נמלא לווארו בחוץ דיתכן כן לכך ודאי דשאר העופות כשרים בלי חשש ופקוקו כלל. ונדון שאלתו השני' בבשר אחר שיעור מליחה שגבל לקצרה שעירוי' בה מים רותמים והי' במים ובבשר כמו בבשר הנה בזה ב"כ הורה יפה לבשרו ותו לא מרי :

תשובה קה

לק"ק בוזנאב להרב מו"ה אלעזר הורוויץ נ"י.

הנה

ע"ד שאלתו וז"ל, הנה נסתפקתי בזה דמבואר בש"ע

המקבל לקיים התנאי, דכאן שאני כיון דלא התנה בהדיא בחרות תנאי הוי כאלו אמר שיהי' ידו על העליונה שאם ירצה יכול לבטל המקח למפרע ואם ירצה יהי' המקח קיים ויכופו אותו הב"ד להחזיר לו מתנותיו ולא יהי' ביד הלוקח לבטל המקח כיון דלא התנה בהדיא בחרות תנאי, וכן הדין בכל הדברים שלא התנה בהם בתנאי מפורש רק מנכ' אומדנא נחשב תנאי בזה אין יכול הסכננדו לבטל המקח בע"כ. והטעם י"ל בשלמא אם התנה בהדיא התנאי אז מה שמתנה המוכר לבד או הלוקח לבד הוי כאלו התנה זה סכננדו ג"כ שהרי קי"ל בחו"מ סי' ר"ז שאפי' התנה הלה טובת חבירו לא הוי פטומי מיני' כיון שהי' התנאי בתחלת המקח הוי כאלו התנה הוא וכן נמי בכל תנאי שאח"כ מתנה לטובתו הוי כאלו התנה השני ב"כ שפ"אם לא יקיים הוא התנאי לא יקיים הוא המעשה. אבל כל שלא התנה בהדיא התנאי רק מנכ' אומדנא הרי אצל סכננדו ליכא אומדנא זו. ובפרט דהאומדנא הוי תמיד כך שמתחלה הי' דעת המוכר או הלוקח שיהי' ידו על העליונה אם ירצה יבטל המקח ואם ירצה יקיימו והב"ד יכופו לשני לקיים תנאו, ולכן כיון דרק מנכ' אומדנא אחינא עלה אזלינן בחתה בכל דבר ואין ביד השני לומר לא לקיים התנאי ויתבטל הענין. כבולו כן הי"ג בדיון זה האומר חוץ' אם המוכר רוצה מבטל המקח ולענין זה הוי תנאה ואם רוצה מקיימו והב"ד כופין ללוקח ליתן לו מתנותיו. כנלפע"ד ביאור הלשון שכתב המחבר :

יו"ד סי' י"ח סי' בהג"ה שלא מקרי הליכה אלא אם הלכה ר' אמות כדרכה אם זה דוקא בבהמה אבל בעוף אין לר"ך ד' אמות או לא והאר"ך קת' בזה. ובאמת לא ידעתי מה ראה לספק בזה הרי מפורש ברמ"א סי' י"ח בסעיף א' בהג"ה דאין חילוק בין עוף לבהמה שבוף נמי דינא הכי וא"כ אם בגפלה או הפילוה אחרים דינו שיהי' לבהמה ה"ה נמי בבדיקה דינא שיהי' שבוף דאל"כ הוי ליה לרמ"א לפרש דדוקא לענין זה שיהי' ולא בענין הכשירה ובע"כ דדינא שיהי' שיהי' שבוף שדבקו כנפיו בדבק שכתב המחבר חוששין לו ולר"ך בדיקה ומדלא פירש איוו בדיקה מוכח דהוי בדיקה דמפורש בבהמה וכל דינו שיהי' וכן בדברי ה"ה בסי' י"ח נבי עוף שנחבט ע"פ דבר קשה וכו' וחוששין לו ולא תורגמו מוכח דדינו שיהי' לבהמה. וכן עיין בב"י סי' י"ח ד"ה גרמינן בש"ס פ' ח"ט וכו' עד אבל אם נפל בלא ידיעה דאיכא למיחש לריסוק חיברים דינו שיהי' לבהמה עכ"ל הרי מפורש אומר המרדכי דדינו שיהי' לבהמה. ומוכח עוד דאם לא הוי שיהי' לבהמה לענין בדיקה הוי יכולין לפרש דמה דקאמר הש"ס אין ריחא לעוף לא לנפול ולא ליחמר דהוי הכונה דאין לו דין נפילה כדון בהמה רק די בבדיקה קלה ומדלא פירשו כן מוכח דאין זה סברא רק דינו שיהי' לבהמה ממע' דדוקא בגפלה על המים דהוי דבר קל בזה מהני אם שעה על המים כדמפורש בש"ס ופוסקים, אבל נכפ"ל עד לבדיקה שיהי' לבהמה ובעינין היולך ד' אמות, גם בש"ס שמחלק כדבר חילוקים בין בהמה לעוף ולא מנה זה דבעוף לא בעינין היולך ד' אמות כנפילה מוכח דדינא שיהי' והנה היות כי זה פשוט לדעתה לכך אין להאריך בזה כלל. דברי ידיו וכו' :

תשובה קן

בש"ע סי' ס"א סעיף כ"ט.

כהן שמבר פרה לישראל וא"ל וכו' חוץ' ממתנותיה הוי תנאי וצריך ליתנם למוכר אבל אם אמר לו ע"מ דא הוי תנאי והמקח קיים וכו'.

ועתה נבא לבאר מה שהכל תפסו על הרמב"ם בזה דכאן פסק דע"מ לא מהני ובפ"ז ממעשר פוסק בע"מ שהמעשר שלי לר"ך ליתן לו מעשרותיו יע"ש. ולפע"ד נראה לי שב שהתוס' בב"ב דף ס"ב ע"א הקשו בהא דמתנה, ע"מ שהמעשרות שלי המעשרות שלו הרי הוי כהן המסייע בבית הגרנות ותלוי כיון דשוריו שייך למקום המעשר לא הוי כהן המסייע יע"ש, ולפ"ז מוכח דאם אמרין תנאי הוי שפיר הוי כהן המסייע בבית הגרנות ואף לדרין דקי"ל תנאי בטל ואין הלה מחויב ליתן לו מ"מ הוי כהן המסייע שהרי כהן המסייע ג"כ אין יכול לכוף את הבעלים אח"כ ליתן לו המעשר שהרי לא יבטל מעירו על ככה ואין לו שטר עליו רק כיון דמסתמא מדרך העולם כיון שהבעלים רואים שהכהן עשה לו טובה וסייע לו ועבר עמו ודאי לא מעיז פניו ומסתמא יתן לו המתנות ולכן אסור, ולפ"ז ה"ה הכא נהי דאם באו לב"ד אמרין ללוקח שא"ל ליתן לו המתנות מ"מ מעלמנו מסתמא כיון שהתנה עמו יתן לו הלוקח המתנות דמה לו כהן זה או אף אחר ולמה יגרע וכיון שהתנה עמו לא ימנע הלוקח דעמו ויתן לו ולכן נקרא כהן המסייע וכו'. ובהא ח"ש שהנה בהל' כבורים פ"א גבי פדיון הבן במתנה ע"מ להחזיר כתב הרמב"ם שמוחר לכתחלה לכהן להחזיר ותמה ה"כ"מ למה השמיט הרמב"ם שמוחר לעשות כן משום כהן המסייע בבית הגרנות כמ"ש התוס' יע"ש ותיירץ הרב מרמב"ם המשה שס"ל להרמב"ם כיון דלא אמר רבא איסור זה רק גבי תרומה מוכח דאין איסור זה דמסייע בבית הגרנות רק גבי תרומה יע"ש, ולפ"ז הויאל לנו מזה דס"ל להרמב"ם דאיסור כהן המסייע הוי רק בתרומה ומעשר אבל בשאר מתנות כהונה ליכא איסור זה דמסייע בבית הגרנות, ובהא ח"ש דהנה קי"ל בכל דוכתי אחוקי אנשי ברעיהי' לא מתחייבין ואמרין כן גבי ריבית לא שביק היתרא ואכיל איסורא, ולפ"ז הי"ג במעשר כיון דאם ימנע שהי' כונתו לתנאי אז עשה איסור ועבר על שחתם בריית הלוי והוי כהן המסייע לכך אמרין לא שביק היתרא ואכל איסורא וברדאי הי' כונתו לשויר אף שלא אמר כן בהדיא וכיון שהי' כונתו לשויר שוב לא הוי ג"כ מתנה על מ"ש בתורה ולא מנא. קיים כ"ל, אבל במתנות כהונה דליכא בהו איסור כהן המסייע בבית הגרנות לדעת הרמב"ם ח"כ כל שאמר ע"מ ולא אמר חוץ' לא תלין בשויר שהרי לא עשה איסור ואמרין דהוא ע"מ לאו רהה לומר בדרך שויר רק כונתו לתנאי בעלמא כי שמך אף שאין התנאי חל מ"מ הלוקח עצמו לא יע"ז לטעות מגורו ויתן לו דמה לו הוא ומה לו אחר ולכן לא הי' כונתו לשויר רק לתנאי בעלמא כמשמעות לשון ע"מ ודוק. והן אמת שעינתי במס' כבורות פ' עד כמה דף ק"ז נקט שם כהן המסייע בבית הגרנות ובבית המעשרים אין אותיותיו לו תרומות ומעשרות וכו' והמענין שם בש"ס מוכח דכלל מתנות כהונה שייך איסור זה דכהן המסייע ולא דוקא גבי תרומה שלא כדברי הרב הל"ל. והן אמת ש"ל שמה שכתב הרב הל"ל שהרמב"ם ס"ל שדוקא גבי תרומה היינו לאו לענין איסור מסייע ממע' דזה ודאי אסור בכל המתנות, רק גבי מתנה ע"מ להחזיר שאמר רבא דהוי ככהן המסייע שמתע' דלאו מסייע ממע' הוא רק שטרחה כהונה בזה י"ל דלא נזרר דהו מתנה ומעשר לא שביק מתנות כהונה. דאף אין לשונו מובן בזה שכתב שם בלשון דס"ל להרמב"ם דלא נאמר איסור זה דמסייע רק גבי תרומה משום דשייך טובא במיני' דתרומה

הנה להמענין בש"ס פרק הזרוע (דף קל"ד א') יראה לכאורה שאין זה הלשון שכתב המחבר מדוקדק. שהרי שם מטיק דמנא דתנא ע"מ שהמתנות שלי המתנות שלו. כבירא ליה דשיוורא הוי ומנא דס"ל דע"מ נמי אין המתנות שלו ס"ל דע"מ הוי תנאו ובחזן כ"ע מוריס דשיוורא הוי ע"מ, וא"כ איך כתב המחבר דבחזן הוי תנאי ור"ך ליתנה לו ובע"מ לא הוי תנאי הרי הדריבא אמרין דבחזן לא הוי תנאי וע"מ הוי תנאי. והן אמת דמ"ס המחבר דע"מ לא הוי תנאי יש ליטבו כיון שכתבו התוס' והפוסקים. דלכך לא מהני ע"מ משום מתנה על מה שכתבו בתורה ותנאו בטל ולכן כתב המחבר לא הוי תנאי כלומר אין לו דין תנאי שתנאי נגד מ"ס בתורה לא חשוב תנאי. ובפרט לפי מ"ס התוס' בכחובות פ' ח"ט הטעם דמתנה ע"מ בתורה מנאו בטל דאמרין שלא הי' כונתו כלל לתנאי רק לפטומי מיני' יע"ש. ח"כ ח"ש הכא כונת המחבר שכתב לא הוי תנאי, והש"ס דנקט תנאי הוי לאפוקי שיוורא וכיון דהוי תנאי מנילא אף תנאי לא הוי רק פטומי מיני'. מיהו מ"ס המחבר ברישא גבי חוץ' תנאי הוי אינו מובן. ונראה דס"ל למחבר דידוע מ"ס התוס' והרא"ש בזה דוכתי דיש דברים שא"ל כלל לדינא תנאי רק מנילא מנכ' אומדנא נחשב תנאי. ולפ"ז כבירא ליה גם הכא דהאומר חוץ' מתנותיה ג"כ אמרין דעמו שכוונתו הי' לתנאי שאם לא יתן לו אף המתנות תחבטל גוף המכירה. ואינו דונת' לבעלמא דהאומר חוץ' לא הוי תנאי משום דבעלמא כיון שהיה יכול לומר תנאי ע"מ או תנאי אם ולא אמר רק חוץ' מוכח דאין כונתו לתנאי אבל הכא כיון דקי"ל האומר ע"מ תנאו בטל דבעינן דוקא שויר ח"כ אלו שהיו שביק אמר חוץ' חוץ' שיהי' שיוורא שאין מוכר המתנות כלל ויועיל דבריו, מיהו כונתו ג"כ לתנאי שאם לא יתן לו אף שלו ויגזול ממנו או תחבטל גוף המכירה ג"כ כי אדעתא דהכי מכר לו והוי תנאי מנכ' אומדנא. והש"ס דנקט דמנא הוי שיוורא היינו שיוורא ג"כ אבל תנאי ג"כ הוי לאפוקי ע"מ דלא הוי רק תנאי, ולכן קי"ל המחבר כאן דבר גדול שחזן הוי תנאי מעליא דהיינו שכוון לתנאי ולשויר ואם לא נתן לו בטל המכירה לגמרי, מיהו בזה אין הלוקח יכול לומר לא נתן לך המתנות כדי שתחבטל המכירה כמו במתנה תנאי בעלמא דקי"ל דאין כופין הלוקח או

חרומה דמתן אין נותנין להם חרומה ומעשר בשכרן וכו' והוא חמוה דמה רחיה מהתם הרי אדרבא שם נקט נמי המסייע צבית הורעיס וצבית המטבחים, גם כשנשמה שם קמתי גבי בכור האומר חנו לי אל יתנו לו הרי דשייכה בכל מתנות כהונה ומה שייך יותר במילי חרומה. ולכאורה הי' נראה ליישב עפ"י מה שמשמע לכאורה מדברי הט"ז ביו"ד ה' בכור בה"ט סי' ט"ז שכתב דהוי כמסייע כדי שיתנו לו גם שאר מתנות כהונה וכו' לשון זה משמע לכאורה דבבבילי הך מתנה עממה כגון בכור וכדומה לא הוי אסור להיות מסייע במתנות אלו לא שכיחי כל כך, והאף אם שכיחי כיון דלא עליהם ימיה האדם ואין תלוי בהם חיותא דכספן לכן לא אסרו משום הן עממם רק דהאיסור משום דאם מסייע בחלו אז יבואו ליתן לו גם חרומות ומעשרות וכוה שפיר יש איסור כיון דזה שכיח ומפסיד לשאר כהנים ויש בזה משום כדי חייו דכהן שהרי על הלחם ימיה האדם. ובהכי איש מה שמשמית' סם הברייתא בפ' ע' דמה אין נותנין להם חרומה ומעשר דקשה דהרי תחלה התחיל בכהן המסייע צבית הגרנות וצבית המטבחים אי"כ נקט כולוהו ולמה סייס בחרומה ומעשר אלא ודאי שיעקר הגזירה בבבילי לאו משום הן עממם רק משום חרומה ומעשר לכך אין קונסין אותם רק בחרומה ומעשר. וכוה איש רחיות רבך משם כיון דתנאי דוקא חרומות ומעשר משמע דהאיסור דוקא בצבילם ולכן בהם גזרו אפי' במתנה ע"מ להחזיר דהוי כמסייע אבל בשאר מתנות לא גזרו. מיהו המעיין ברמב"ם פ"א מבכורות ה' י"ד ופ"ב מה' חרומה' שסחם וכתב שכהן המסייע אין נותנים לו חרומות ומעשר ומתנות שמשמע שכל מתנות אלו נותנים לו וחרומות דנקט ה"ס הן הלא דוקא ומוכח מדברי ד"ל דכל מתנות כהונה כהונה שוין המה לענין איסור אז"כ תמוה מ"ס הרב המרכבת ה"ל דאין איסור רק בחרומה ול"ע. (ודברי הרמב"ם בה' פדיון הבן תבבתי ליישב בחדושי' לנא"ש סי' ל"א) מיהו מ"ס הכה ליישב דברי הרמב"ם איש דלא נבעיח אם ימלא כדברי המרכבה מ"ד ע"כ במתנה ע"מ להחזיר דוקא נראה משמע לא גזרו רק בחרומה ודאי דה"ס הכה כהן המוכר שלו ומתנה שהמתנות שלו ודאי דלא נחשב מסייע ממש רק נראה כמסייע ואינו אסור רק בחרומה ומעשר, אף גם לפי מה שפעלתי בדכל דברים האיסור מסייע שזה מ"מ ככה"ש שהוא מוכר את שלו ומתנה שיהי' לו המתנות ודאי ליכא איסורם בחרומה ומעשר, דמה שכיחא טובא והתנאי של המוכר חל לעולם ומתקיים לעולם החרומה ומעשר מיד שאר הכהנים בזה אסור משום שנראה כמסייע ואף שנראה שמתנה רק על שנה אחת, מ"מ כיון דכל הלחם ימיה האדם ובודאי אם לא ה"י הקונה זה קונה אלא הכהן ה"י קונה אלא אחר או נכרי והיו אוחזן חרומות לכהן וצביל שקונה מתנה זו ומתנה ליתן לו המתנות הוא מפסיד לשאר כהנים ויש בזה איסור המסייע צבית הגרנות' אבל במתנות זרוע ולמיים וכו' שאינו מתקיים רק שעה זו לבד ולכן לעולם ובפרט שהכהן עממו מוכר לו ואם לא היה מצביח ליתן לו המתנות חל ה"י מוכר לו, ובנלא"ה לא היו נועלין שאר כהנים דיכול להיות שלא ה"י הקונה אוכל בכל ולא ה"י קונה במקום אחר כלל ליות בזה הפסד לכהניו ולכן ליכא בזה איסור המסייע כלל, וכוה איש הכל שכאן גבי זרוע וכו' אף שחמירין שלא היו שור רק תנאי ובטל התנאי מ"מ רשאי' הבעלים ליתן לזה הכהן דלא עשה בזה איסור כהן המסייע וכיון שרשאים ליתן לו לכך י"ל שלא היו כונת הכהן לשירות לא לתנאי ולא עשה בזה איסור ולא היו כהן המסייע כני"ל, גם ספק שאף אם אין התנאי חל דהוי מתנה על מ"ס בחורה מ"מ בודאי מעלמו יתן לו הקונה דמה לי הוא מה לי אחר, אבל במעשר שיש בזה איסור כהן המסייע אם ימלא דהוי דעמו לתנאי אז עשה איסורא' גם אז אסור לתת חרומה ומעשר כמו דקי"ל דכהן המסייע אין נותנין לו חרומה ומעשר בשכרן וכן שאר מתנות וכמבואר בפ' עד כמה דקנסו אוחו, ולפ"ז ידע שאם תנאי לא יתנו לו הבעלים לכן חמירין דודאי לא שביק התירא' ואכיל איסורא' והי' כונתו לשירות ולא היו כהן המסייע כלל כמ"ס החומ' ודוק: עור נראה ביטול דברי הרמב"ם והמתנדב דהנה קשה לי על ה"ס דמ"ס צ"ב ה"ז ל"ד' שם בן לוי שמכר שדה לישראל ע"מ שהמעשר שלו המעשר שלו ופריך והא' הוי דשלב"ל ומשני כיון דאמר ע"מ שירי שירי למקום המעשר וכו'. משמע דהס"ד לא ידע מתוך דשירי שירי וקשה דאי"כ הוי ליה להקשות בלא זה שהרי הוא מתנה עמ"כ שפירי בפ' הורוע שמשמע שאם ע"מ הוי תנאי לא מתנה התנאי ואי"כ ה"ל להקשות בנלא"ה שהרי הוא מתנה עמ"כ, לא קשה לפי מ"ס החומ' דלכך לא הוי מסייע צבית הגרנות משום דשירי שירי אי"כ להס"ד ה"ל להקשות דאי"כ הוי ל"י כהן המסייע ול"ע. ומה שרואה ביטול כל זה הוא דריוע דאין קי"ל דמתנה עמ"כ תנאו בטל ובדבר של עמון תנאו קיים.

ולפ"ז י"ל דהא דקי"ל דע"מ שהמתנות שלי הוי מתנה עמ"כ היינו דוקא לריוע דקי"ל עובת הנאה אינו ממון אי"כ מה שזכחה החורה לבעלים ליתן למי שיראה לא הוי מתנא דממון רק מלוה בעלמא ולא בחרות ממון לכך המתנה עליו הוי כמתנה לעבור אשאר דבר מלוה שאינו של ממון ולא הוי כמתנה שחתן לי עוד מתחים זו בעבור קניה זו וכדומה דע"מ זו אינה ממון לכך הוי מתנה עמ"כ גם הוי ככהן המסייע צבית, אבל אם ע"מ ממון אז מה שזכחה חורה לבעלים ליתן למי שיראה הוי דבר של ממון אי"כ הכהן המתנה ליתן לו הוי כמתנה תנאי בדבר של ממון ותנאו קיים והוי כמתנה שחתן לו עוד סך מעות בעבור המקח ולא הוי ככהן המסייע כלל שהרי הוא כמתנה עמו שאינו מוכר לו רק בעד סך זה. וכוה איש מה שהס"ס לא מני להקשות מכח דהוי מתנה עמ"כ או כהן המסייע דיש לומר דברייתא אחרת כמ"ד ט"ה ממון ולכך לא פריך רק דהוי דשלב"ע ולפי מ"מ דמ"מ דשירי שירי ממילא איש אף לריוע דקי"ל ע"מ אינו ממון. ודוק אף קשה להיפוך מ"מ בצביל שאין התנאי מועיל דהוי דשלב"ל חמירין בה' כוונתו לשירות אף שאמר ע"מ אי"כ אף בשאר מתנות כהונה לחמירין דלא הוי תנאי מכח דמתנה עמ"כ תנאו בטל ימלא ג"כ דכונתו ה' לשירות נכח זה ולמה יגרע דין זה דמתנה עמ"כ מדין דשלב"ל. אך נראה דזה דומה למת דחמירין בפ"ו דכתובות אי"כ אמי המקדש בפחות מנ"ס ובעל לריכה הימנו נט בההוא הוא דלא טעי אבל בהנהו כגון המקדש במלוה או על תנאי טעי ואי"כ נט וכו' אי"כ חזין שפ"ס מתקן דים דברים מהני ולכך כשפשה אח"כ קיין אחר שמתנא עשה בחופן המועיל, ולפ"ז ה"י כדיון זה דאין אדם מתנה עמ"כ בהא עבדי חייבי דעמו ואין דין זה פשוט, בפרט כה"ג דהחומ' עממן אחד חירולא ס"ל דזה לא הוי מתנה עמ"כ אי"כ אפי' לחירון השני כל כהאי לא הוי מתנא דפשיטא ועבדי חייבי דעמו לכך חמירין מרחוקים והוא ארמ' ולא אחר חוץ מנכח דהוא אינו יודע דהין וסובר דתנאי כזה קיים לכך לא הוי כונתו לשירות כיון דסובר שאף תנאי מועיל, אך בדיון דשלב"ל שהוא דין פשוט ומבואר בכמה דוכתי לכן חמירין מרחוקים שהוא אמר ע"מ ולא אחר חוץ ודאי ה"י כונתו בחופן המועיל וכיון לשירות דבלא"ה לא הועיל בתנאי ודומה למקדש בפחות מנ"ס לחמירין לריכה הימנו נט. וכוה איש דברי הרמב"ם בשלמא במעשר שיש אין אחר מעורב בו דהוי דשלב"ל ודיון זה ידע בודאי ממילא חמירין דהי' כונתו לשירות ושוב לא הוי מתנה עמ"כ אבל בזרוע ולמיים וכו' ליתא ריעותא רק דהוי מתנה עמ"כ יש לומר דבזה טועה וסובר דמתני' תנאי וכן מושן לשירות ודוק' בזה. והנה יש רחיה להחילוק שבכתבי' לעיל בין מעשר וחרומה דשייך ביה איסור מסייע צבית' אם מתנה תנאי ע"מ שחתן לי המעשר ובין שאר מתנות כהונה דלא הוי איסור בזה מדברי החומ' במ"ס צ"ב שם שכתבו דמסייע לא הוי משום דשירי שירי וכו' וקשה למת לא הקפו כן בפ' הורוע כמה דתנא שם ע"מ שהמתנות שלי המתנות שלו לכך דברייתא הוי ל"י להעמיד דבריהם גם התם ובפרט דברייתא השני' דמ"ס דע"מ תנאי הוי אי"כ אף חירולא לא שייך התם והו"ל להעמיד הקושיא דאין התנה. הרי הוי כהן המסייע, ועוד הרי ר"ר להבין דברי החומ' במ"ס צ"ב שכתבו דמסייע לא הוי דמה קושיא הא אין התנא מלוה לו לעשות כן לכתחלה רק קמ"ל דיש דאם התנה כן המעשר שלו ודלמא קמ"ל דאם עבר הכהן ולא היש לאיסור מסייע חטו לא נמלא כהנה דיינים בש"ס, ובמ"ס דכונתא דאם הוי מסייע הרי מבואר במ"ס בכורות דכהן המסייע אין נותנין לו חרומות ומעשרות דלא יתנו לו מעט קנס ואי"כ ה"י למת קניה שהמתנות שלו נקנסים בלא כיון לו המעשר ואף דהוא התנה בדבר תנאי מ"מ י"מ כהן ביד חו"ל להפקיע התנאי שפקד ד"כ הפקר ולכן הולררו לו מר דלא הוי מסייע משום דשירי שירי, ולפ"ז קשה טובא למת נדחקו החומ' והרא"ש בפ' הורוע ליתן עמ"כ תנאי הוי תנאי הוי ואין התנאי חל ונדחקו שם למת אינו חל שהוא משום דהוי מתנה עמ"כ ולמה לא תיראו כשפטו דלמ"ד תנאה הוי ולא שירי אי"כ שוב הוי כהן המסייע ולכך שוב אין נותנין לו דקנסו אוחו חו"ל והפקיעו התנאי. אלא ודאי מנה מוכח כמ"ס החילוק שאף החומ' מודים דבשאר מתנות כהונה לא שייך בזה לומר דהוי כהן המסייע אפילו אם מתנה בדבר תנאי ודוקא במעשר ס"ל כן ודוק' היטב בזה. ולפ"ז חוקק הקושיא להיפוך למת נדחקו החומ' והרא"ש דבגויא דחלוין וצ"ב מתקוין ולמה לא מירוד כמ"ס דמעשר שאני דלא שביק המירא' ואכל איסורא' משא"כ בשאר מתנות כהונה כמ"ס לדעת הרמב"ם לעיל ונ"ע:

שם באותו סעף. עיין במ"ס הקודם שהארכת בזה. אך הנה קשה לי בצאת כיון דקי"ל מתנה עמ"כ בדבר של

של ממון תנאו קיים וא"כ ה"ג ינמא דתנאו קיים כיון דהוי דבר שבממון. ולכאורה ה"א אפשר ליטב דהכא כיון דט"ה אינו ממון ח"כ לא הוי בכלל תנאי שבממון רק כתנאי שאינו ממון דתנאו כ"כ ל"ג לפי"ש הרשב"א בחיובו לכתובות והובא בחספיפת זקנים ב"ב דעיקר הטעם בדמיון תנאו קיים משום דאין מפרדים דכונתו ה' ע"מ שתמחלי ולולי זה אף בממון תנאו בטל ועיין מ"ש בזה הקל"ח בס"י רכ"ו, וא"כ קשיא טובא דהרי אם ה' מתנה להדיא בתורת סיור הוי מהני ח"כ ה"ג במתנה בטלון תנאי ינמא דכונתו ה' ע"מ לשיר לו נמקס המעשר, וכמו דמפרשין התם על מנת שתמחלי ינמא הכא נמי דתנאיו בטלון סיור ויהי' תנאו קיים ולמה בכל מתנה עמש"ב אם אפשר לפרש דתנאיון באופן המועיל מפרשין כן ותנאו קיים ולמה כאן לא ינמא כן כיון דאיכא אופן שיכול לחול דבריו ינמא דכונתו ה' כה"ג. ונראה דא"כ עפ"י הרשב"א הובא בשעת"מ ה"ג נד"ס שכתב דאף ללא קי"ל כר"מ לאמר אין אדם מו"יא דבריו לבטלה מערך לדמי, אבל היכא שא"ל לטות לשונו שפיר אמרין דאין אדם מו"יא דבריו לבטלה יע"ש א"כ ה"ג בשלמא בשאר מתנה עמש"ב דאם אפרש בטלון תמחיל הוי דיבור אחד להם וא"ל לטות לשונו בזה אמרין אין אדם מו"יא דבריו לבטלה ונתכוון ע"מ שתמחלי, אבל הכא שריר לומר סתיה כונתו בתורת סיור ור"ק לטות לשונו ממש כה"ג אדם מו"יא דבריו וכו' ולכן לא חל התנאי. אך א"כ תקשי מנח' דאמרין בתמ" ב"ב ה"ל בבל לו שימכר שדה וכו' ומנשי שם דסיורי שיר למקום המעשר ופי' רשב"ס שכיון דאין אדם מתנה דלש"ב אמרין שיו"ר הוי ואמתי הרי כה"ג לא אמרין אף אדם מו"יא דבריו לבטלה וגם אי אמרין גם בזה אין אדם וכו' למה אמרין בני מתנות כהונה דהוי מתנה עמש"ב. ומהו לפי מ"ש הוי א"ש דיי"ל דהך ברייתא אמתי כר"מ דס"ל אין אדם מו"יא דבריו לבטלה אף אם לר"ק להוסיף על דבריו לר"מ מפרשין דסיורי שיר וכו' וכן אמתי אף כר"מ ע"ש ולכן לר"מ א"ש אבל לר"ק דיי"ל כה"ג לא אמרין אין אדם מו"יא וכו' לכן נחשב מתנה עמש"ב ולא אמרין דסיורי שיר. אך ז"א דאי ינמא דתנאי כר"מ הרי ר"מ ס"ל דמתנה עמש"ב תנאו בטל ח"כ נהי דמתרץ הש"ס הקושיא דמתנה דהוי דשל"ב אחתי תקשה ה' אף מתנה עמש"ב, וכן אמתי דאם נתכוין לשיר אף מתנה עמש"ב לא הוי אך אחתי וכן דלא אמר כן כבדאי ח"כ בכל מתנה עמש"ב ינמא. כן דתנאיון ע"מ שתמחלי ולמה תנאו בטל דבר שבממון ואם ר"מ לא מפרש כן למה ינמא בזה דתנאיון ע"מ לשיר. לכן נראה דשני דין דשל"ב מדין מתנה עמש"ב דבשלמא לפני דשל"ב דאין בזה ביטול דעת התורה בזה עמש"ב מפרשין דתנאיון באופן המועיל לשיר לטות לענין מתנה עמש"ב א"כ כמו דאמרין בגוף הדין דתנאו בטל וכתבו הפוסקים הטעם אף דהתנה כן כבדאי מ"מ אמרין דתנאיון רק לפטומי מילי, והיינו דשתמחל לא יוחא ליה לארס לבטל דעת התורה, א"כ ה"ג בזה לא שייך לומר אין אדם מו"יא דבריו לבטלה דעלמא היכי דליכא אומדנא להיפוך אמרין מנח' אומדנא דתנאיון באופן המועיל אבל במתנה עמש"ב איכא אומדנא להיפוך דאף דהוי דבריו לבטלה לא נתכוין לבטל רגון המורה. ובהו א"ש מה שהקשיא במקום אחר דפלונית ר"מ ור"י סותרין ז"א דבמתנה עמש"ב ס"ל לר"מ תנאו בטל ח"כ בדבר שבממון ולא מפרש דתנאיון ע"מ שתמחלי באופן המועיל ור"י ס"ל דתנאיון באופן המועיל ונמא קיים וכת"ב הרשב"א בחיובו ובעלמא ס"ל להיפוך דר"מ ס"ל אין אדם מו"יא דבריו לבטלה ור"י ס"ל אדם מו"יא דבריו לבטלה, ולפ"מ כאן ח"ש דר"י אדר"י לא קשיא דהתם א"ל לטות דבריו לכן מפרש דע"מ שתמחלי קאמר והתם בערכין דלר"ק לטות לשונו לכן שפיר ד"ל אמרין אין אדם מו"יא וכו' ור"מ אדר"י לא קשיא דהתם דלא ב"ה לבטל דין תורה אמרין בודאי נתכוין באופן המועיל שימולו דבריו אבל כאן במתנה עמש"ב יש אומדנא להיפוך דלא ר"ה כלל לבטל רגון התורה לכן נתכוין רק לפטומי מילי בעלמא ולכן א"ש הכא לפני דשל"ב שפיר אמרין דתנאיון באופן המועיל ולא נגד מתנה עמש"ב. והוי אפשר ליישב ג"כ דלא סתמי הסוגיות אהרדי נמ" ב"ב. ומולין כמ"ש החתום בחולין והיינו דס"ל דלא כהרשב"א דטעם מתנה עמש"ב בממון תנאו קיים מנח' מתחילה רק כקשטו דחל בכל ענין, ולכן א"ש וכמו שכתבתי בחדושי מנכר דיי"ל דהך סוגיא דב"ב אמתי כמ"ד ח"כ וממון אדם לכן שבממון ובהו תנאו קיים בטל תורה והתם דלש"ב לענין זה אמרין דתנאיון באופן המועיל דסיורי שיר. אבל בחולין אזיל למ"ד ט"ה אינו ממון א"כ הוי מתנה עמש"ב. בדבר שאינו של ממון לכן תנאו בטל בזה לא אמרין. דתנאיון באופן המועיל כי בודאי לא ינמא ליה לבטל דין תורה ולא נתכוין רק לפטומי מילי בעלמא כן ה' נראה לכאורה. ומהו ולא דייקנין בסו' אלו, דאף שייך לומר

דנתכוין באופן המועיל כדי שלא להפקיע דין תורה דלדברא בעלמא אם נתכוין כפשטו אז הוי תנאו נגד דין תורה אבל אם ינמא דתנאיון הכא ע"מ לשיר לו נמקס מעשר או בכל מתנה עמש"ב דתנאיון לו בדבר שבממון הרי בזה לא מבטל רגון התורה דאנו לא ניחא להתורה שימחול הלה וזכור או לשיר לו המעשר לעמנו וא"כ הוי רק מלתא בעלמא לא לבטל רגון התורה ומה"ל לא ינמא דתנאיון באופן המועיל. לכן קושיא שהקשינו מנכר דר"מ אדר"מ ודאי קשה וקושיא זו שהקשנו כאן ח"ש כמ"ש בתחלה דברייחא דב"ב אמתי כר"מ דס"ל אין אדם מו"יא דבריו לבטלה אף היכי שריר לטות דבריו ומהו בזה [ל"ה] ס"ל כר"מ לענין מתנה עמש"ב תנאו בטל ח"כ בדבר שבממון, רק ס"ל להך תנא דברייחא כר"מ כדרא דאין אדם מו"יא דבריו לבטלה ח"כ היכא שריר לטות דבריו וס"ל בזה כר"י דמתנה עמש"ב תנאו קיים שבממון לכן ס"ל דתנאו לא ח"כ לר"ק נהי דקיי"ל בדבר שבממון תנאו קיים כיון דקיי"ל כרבנן דאדם מו"יא דבריו לבטלה היכי שריר לטות דבריו לכן אמרין בחולין דאין התנאי חל דהוי מתנה עמש"ב ואין הסוגיות סותרות ז"א. אך שיטת הרמב"ם דכאן ס"ל דאין התנאי חל ובמעשר פוסק דחל התנאי עדיין לא נתיישב בזה :

שם באותו סעיף.

אזיל אם אמר ע"מ שהמתנה שלי אינו תנאי וכו'. הטעם מבודא הוא מנח' דהוי מתנה עמש"ב וכו', ולכאורה אינו מובן הרי הוי בדבר שבממון ובדבר שבממון קיי"ל דתנאו קיים. ולכאורה ה' נראה לי כיון דקיי"ל ט"ה אינו ממון לא נקרא דבר שבממון. אך ז"א נהי דר"ה אינו ממון מ"מ שיי' ביה קנין ואמילא ומ"ש הרב הגאון מליאס ז"ל בספרו מק"ח סיי' תנאי כהשגתו על הש"א דנהי דט"ה אינו ממון היינו דלא נקטה במשיכה אבל בדבר דמהני דביבור כגון הקדש מהני והביא רמ"א מערכין יע"ש, א"כ ה"ג בתנאי דהוי דברו למה לא יחול בו התנאי להיות נחשב דבר שבממון, ולכאורה ה' נראה מזה רמ"א דלעת תנאי שחיב"ו שם דאם ט"ה אינו ממון לא מני לבטל יע"ש לכן ה"ג אף תנאי לא חל עליו ואין לו דין דבר שבממון כלל ועמ"ש בחיבורי לה"פ על דברי המק"ח. אך באמת לקמן בחיבור זה הוכחנו דאף דט"ה אינו ממון היינו דלא נחשב שיטתו ממון אבל מ"מ דינו כמו פחות עמש"ב נחשב שלו דאין יולא דברייחא ח"כ הרי פחות עמש"ב שר קנין והקדש לכל דבר ח"כ למה לא יועיל בו תנאי ג"כ. אך נראה דהנהי ש' כאן ש עניינים אחד ה"מיה שיכול ליתנה לכל כהן שיראה והשני הוי גוף מלות הנתינה דהמנוה עלמה לא הוי דבר שבממון והוי כשאר מנוה. וא"כ בזה אם מתנה ע"מ שהמתנה שלו הוא מבטל טבות הגאה של הלווקא וגם גוף המנוה כיון דהתנה עמו שלא יתקיים המכירה רק באופן זה א"כ מהו שכוון לו המתנות ולא נחשב מנוה רק כמקיים תנאו והוי כמו אם התנה ליתן לו חפץ דעלמא ומגלי הס' ומה לי דברים אחרים וכיון דמוכרח ליתן לו בלא"ה מנח' התנאי ח"כ לא מתקיים בזה מלות תנינה, ח"כ בזה שפיר עוקר בתנאי מלות תנינה של תורה ח"כ נהי דתנא ע"מ הוי דבר שבממון מלך גוף התנינה לא הוי דבר שבממון ועליו לא חל התנאי וא"כ הוי כמתנה על שני דברים באחד ה' ראוי לחול התנאי, ובאחד לא ה' ראוי לחול א"כ הוא דומה לקני את ואמור וס"ל להרמב"ם דהיי' דהוי דבור אחד לא חל כלל כמ"ש הרב המודיע בשמו בזה"ל אבות גבי כולכם שמתקנת לי ע"ש, ח"כ הרב ח"כ דהוי דבור אחד ע"מ שהמתנות שלי והוי כולל לטע"ב ולגוף המנוה ולכן כיון דלא חל אגוף המנוה לא חלגני אט"ה ולכן נחשב כמתנה עמש"ב. ובהו נראה ליישב מה שתמחלי הש"ן והט"ז כאן למה במעשר פוסק הרמב"ם שתנאו קיים דהוי שיו"ר שיר למקום המעשר ייה"ש ולפ"מ ח"ש דודאי ה' דאמרין ע"מ שיר שיר אין הכונה דהוי שיר לבר דהרי בזה"ל בזה"ל קאמר ואן חל קיי"ל כר"מ דס"ל אין אדם מו"יא דבריו לבטלה רק כרבנן וא"כ הרי ע"מ קאמר ולא חוץ. אך בע"כ הכונה דע"כ לא אמרין לרבנן דאדם מו"יא דבריו לבטלה רק היכי דא"ל לקיים משמעות לשונו לגמרי כגון שבערין והוא פחות מכן חודש וכדומה. אבל היכא דא"ל לטות משמעות לשונו כתב השפ"ה ב' נדרים בפי' הרשב"א שאף לרבנן אמרין אין אדם מו"יא דבריו לבטלה. ח"כ ה"ג נהי דאמר ע"מ הוי הכונה לתרתי שהוה שיו"ר שיר למקום המעשר אך לא אמר חוץ דלא ה' מתיירא פן אפע"כ לא יתן לו הלווקא המעשר ופן יגזול ממנו ויילמד לרזן עמו דייקא וריינא לכן אמר ע"מ ומלה גוף המכירה לשונו כמ"ד קיי"ס ח"כ חל לא חל ויחזיר לנ המעשר שלו אז יקיים המכירה. אבל אם לא יחזיר לו המעשר שלו לא יתקיים המכירה ונתכוין לשיר ולתנאי לשיר גוף המעשר ולתנאי ג"כ. ולכן ח"ש הכל דהנהי במתנות כהונה קיי"ל דעיקר חובה על השוחט ואף אם שיר ישרא' המכר לעמנו המתנות חל על השוחט ליתמא. אבל במעשר לא חל

מאות ומתעב ומתעב וא"כ כיון שחייב בכל זה מלך התנאי לא מקיים בזה מלות נתינה כלל לכך הו' מתנה עמש"ב. אבל במשער דאף בשו"ר לכד לא חל החיוב על הלוקח כלל רק על המוכר שוב לא הו' בתנאי מתנה עמש"ב וא"ש ודו"ק. וזה נראה יותר מכל הדברים שכתבנו לעיל :

והנה ראיתי בנ"פ שתי"ץ קוש"ף הגיל במתה דרכים, והנה מ"ש מתעב מעשר לא הו' ודאי עקר דבריו תמוהין מר"א דהרי גם הכא במתנות לא הו' ודאי עקר דלמא ימלא טרפה ובנ"ה"א יפטור ממתנות וא"ש טרפה לא שכיח התם ב"כ שלא ימלא שום תבואה ב"כ לא שכיח יותר וא"ש ישאר קצת שוב לרי"ך ליתן מעשר כל דהו והו' עוקר. ועוד דהרי לן קי"ל התם לתיפוך דאדרבא בע"מ שאין לך עלי אונאה יש לו עליו אונאה והיינו מכח והו' מתנה עמש"ב אף שבדבר שבממון תנאו קיים היינו בירע בודאי דמחיל אבל בלא ידע דמחיל הו' מתנה עמש"ב, ועיין בקט"ה סי' רכ"ו א"כ מוכח דאף התם דלא עקר בודאי כל דלא שייך תחילה הו' מתנה עמש"ב א"כ ה"ל דלא הו' דבר שבממון ודאי והו' מתנה עמש"ב. גם מ"ש א"כ ב"ה מלכד זה אינו מבין יע"ש אינו מוכן כלל דא"ש משמיר בלשון חוץ אין קפידא אף אם מתנה עמש"ב :

ועיין בפמ"ג במשניות ס"ק י"ג ומיהו ממה שיו"א ע"י נתינת בעל און כ"כ ראה דלשמו כגופו ומלקמן המזה לתי"ח על ידו משמע כן דלא כנ"פ וכו'. ולדעתי לאו ראה הוא מלקמן דהתם מוכח שהי"ל של הזוכה וא"כ גילי הכהן דניחא לי' בקבלת הזוכה כאלו קבלם בעלמו, א"כ תיכף שביעני הנאה ליד הזוכה תיכף הביע הנאה לכהן מזה והו' כאלו נתן לידו ממע ששירי און הכהן שזורח שיביעו המתנות לידו אבל אם אין הכהן נתן המתנות לשליח רק רואה שביענו המתנות לידו אז כל זמן שלא הביעו ליד הכהן לא נגמר הנתינה שפיר יש לומר דע"י שליח לא מהני, ודומה לזה קי"ל בדריי' הרשעה דא"ש הקנה לו גוף הממון יכול לתבוע וא"ש לאו אין יכול לתבוע אף ששפ"ו שליח. מיהו מזה שראה ראה דמהני ע"י שליח מתעב שנדחקו החוס' והר"ש ש ב"פ הזרוע ליתן טעם למה לא מהני אם אומר ע"מ שהמתנות שלי א"ש הו' תנאי ע"ש ולמה לא תירצו שהרי הו' תנאי שא"י אפשר לקיימו ע"י שליח דקיי"ל הדין פשוט דלא הו' תנאי אלא ודאי מוכח דנתינת המתנות יכול להיות ע"י שליח. מיהו שבתי וראיתי דמהא ליכא ראייה דלא בעיניו בעלמא שהתנאי יכול להיות ע"י שליח רק גוף הברך שהתנאי בו יהי' ע"י שליח וא"כ הו' גוף המכירה נעשה ע"י שליח ולכך מהני בו תנאי אף אם אין התנאי נעשה ע"י שליח ולכך ל"ע בזה לדינא :

תשובה קו

לש"ע סימן ס"ב.

הנה בני הרב וכו' מוה"ר אברהם בנימין שיחי' עמש"ה הראני קוש"ף אחת בספר פני אריה בתשובה ע"ד מה שהקשה לו הגאון בעל שאגת אריה על דברי הרמ"ם מ"ש בפ"מ מה' מלכים דב"כ חייב על בשר מן החי ואבר מן החי, דמה נ"מ בצ"ב החי כיון דהרמ"ם כתב בפ"ג מצבות העומאה ובפ"ה מה' ומכללות אסורות דאיו חייב על אבר מן החי עד שיהיו בו גידין ומעלות ובשר וכיון דחייב על בשר בכל שהוא לדעת הרמ"ם שם מה נ"מ במה שחייב על אמת'ה, ובב"ג לא שייך מלקות דאזהרתה זה מיתחן ע"כ קושייתו. ובעל פני אריה נדחק שם בזה. ולפ"ד נראה דא"ש בפשיטות א"ש אכלו שלא כדרך אכילתן דנראה לי ברור דהי' דב"ג נהרג על בשר בכל שהוא מ"מ היינו רק כדרך אכילתן אבל שלא כדרך אכילתן פטור ובלא על אמת'ה חייב אף שלא כדרך אכילתן דהרי חייב על הפלס ובלא עליו בר אכילה וכו' גידין, לכך גם הבשר שמעו נמי אף שלא כדרך אכילתן חייב, לכך בזה משום בשר מן החי פטור ומשום אמת'ה חייב וכו' לדעתי. וא"ש דאמר דשייך ביטול ברוב לבני נח יש לומר עוד דמת' א"ש הבשר נתערב בין הגידין והפלס ואינו ניכר הבשר לכך נמת' בשר לבד הו' כאיסור דנתערב בהלכה ובעל ברוב, אבל מת' אבר מן החי א"כ כולו ביחד הו' כאיסור אחד ולא שייך ביה ביטול ואייב מת' אמת'ה וא"ש ב"כ ודו"ק :

תשובה קח

ראיתי כמ' פרי מגדים בפמ"ד ס"ק ג' שנסתפק בזה דאמרין ח"ס דאסור מה תורה מתח מי לאלטרופי א"ש הכונה ש"ס סי' אוכל כו"ח יחד ה"י חייב אז ימלא ש"ס יאכל א"כ עוד ח"ס

החובה על הבעלים רק על מי שהמערש שלו. אבל ישראל המוכר שדה לחבירו והתנה עמו שמשירי מקום המערש אין החובה של הנתינה על הלוקח רק על המוכר שהמערש שלו, ולכך א"ש הכל דמעשר שפיר חל ה"מ"ג דמי' דא"ש ה"י תנאי לכד לא ה"י חל דלא א"ש לא שירי א"כ ה"י המערש של הלוקח וחל עליו חיוב נתינה לכהן וא"ש יחול התנאי לא לקיים מלות נתינה לכהן כיון דאין נותנו מתעב מלות רק מתעב התנאי כדי לקיים מכירתו וכנ"ל והו' כמתנה על הפז אחר, אך אמרין דבאמת התכוין לשירי מקום המערש וא"כ כיון ששירי הו' המערש שלו ולא חל עליו המלוא כלל ושוב כיון דלא חל המלוא שפיר מהני אף התנאי שהי' גוף הענין תלוי בזה אם יחזור לו וא"ש גם לשון ע"מ שאמר ונתכווין לשניהם. וכיון דכן כה"ג אמרין אין אדם מוציא דבריו לבטלה, אבל במתנות כהונה הנה בא"ש שירי לעלמו המתנות ב"כ חל החיוב על השוחט ליתן א"כ בשלמא באומר חוץ שפיר הו' שירי וכו' המתנות של הכהן ואף אם לא מקיים בזה מלות נתינה מה כהן סוף חוץ השירי הו' שירי, ועוד אפשר כיון דלין גוף הקנין תלוי בזה א"כ שוב אף ידי נתינה יולא הלוקח כמה שנותנת לו וכיון דלא יומשך לו מזה תועלת רק כדי לקיים מלות התורה המחזיר לו ומס' לי מלות השבת פקדון חבירו או מלות נתינה לכהן ונחשב בתקום המלוא ואף אם אינו מקיים מה בכך כיון דלא הו' בחורת תנאי א"כ אומר ע"מ שחל מנאי הנה לומר דנתכוין על שירי ועל תנאי שוב התנאי הו' מתנה עמש"ב נהי ששירי מ"מ החובה חל על השוחט, ולא מבעיא אי ימלא דבאמת כאן אפילו בששירי נחשב לו שיו"א ידי מלות נתינה פשיטא כיון דא"ש תשירי לכד ה"י מלוא על הלוקח ועכשיו שמתנה שירי הו' בחורת תנאי ב"כ א"כ בזה שוב לא יקיים המלוא כיון דמוכרח ליתן לו לקיים גוף המכירה א"כ הו' מתנה עמש"ב ותנאו בטל, ואף אי ימלא דבאומר בלשון חוץ ב"כ הוא מבעל בזה מלות הלוקח מ"מ אם ה"י אומר בלשון חוץ באמת אף דמבעל המלוא הו' מהני אבל אם אמר בלשון תנאי לא מהני כיון דבאמת מבעל בזה מלות התורה והו' מתנה עמש"ב לא חל התנאי וא"כ כיון דעכ"פ בחורת תנאי לא חל א"כ אחר בלשונם לבטלה וכיון דהוליא לבטלה שוב אין ראייה דשירי שירי וכיון דלרי"ך לשנות לשונו לא אמרין אין אדם מוציא דבריו לבטלה לכך בטל לי' נגמרי. ויותר נראה לומר דבאמת בלשון חוץ מקיים בזה מלות נתינה כיון דאיו מקיים בזה תנאי לקיים קנין שלו, גם הוא לא חייב א"ש להחזיר לו חיוב גמור ולא קבל על עצמו ששירתו, באמת הוא מקיים בנתינה מלות נתינה. אבל בא"ש אחר ע"מ ותולה השירי בתנאי ב"כ שפיר מבעל המלוא והו' מתנה עמש"ב. ואף דרך הרשון נראה כיון דהוליא השירי בלשון תנאי וא"י אפשר שיחול השירי רק מתעב מלות התנאי דא"ש אמרין כיון דמתנה כן הו' כוונה בצופן המועיל שמשירי ומתנה על השירי בתנאי שחוזר לו וא"ש לא יתבעל המתכ. א"כ כיון שא"י אפשר שיחול השירי רק עם התנאי וא"ש לא יחול התנאי לא יחול השירי דעליו לא התנה וכיון דהתנאי ה"י לבטלה שוב ליכא שירי דבזה אדם מוציא דבריו לבטלה א"כ אי אפשר שיחול השירי רק אם יחול התנאי והרי אם יחול השירי הו' מתעב מלות התורה כפרט א"ש הו' בתנאי לכך שוב אמרין דהו' מתנה עמש"ב ולא חל לא התנאי ולא השירי והמתנות של הלוקח וקיים מלוא כדע"י וא"ש ודו"ק היעב :

ועוד

נראה להבסיר הענין יותר דהיינו דאומר רק חוץ אז כיון דאין הנותן מכין להנחתו בנתינה זו ולא נמשך לו טובה מזה והי' דמתחייב להסיר ע"מ כיון דאיו מתעב רק לקיים מלוא מה אולמא דהיה מלוא היתה מלוא והי' מנייחו מתקית ודומה למה דאמרין מלות און מבעלין זה את זה ונחשב קיום שניהם, אבל הי"ב שהוא מתכוין בנתינה זו להנחתו לקיים מכירתו לא נחשב נותן רק לוקח דמקיים קניינה עצמו בזה ולא נחשב נתינה לכהן רק הי"ב דלא הו' טובת עצמו אבל לא הי"ב שהוא טובת עצמו וא"ש. ועוד נראה כיון דאמרין בישראל שמכר פרה לחבירו ושירי המתנות הנתינה חובה על השוחט הרי אף לרי"ך ליתנה למי שאומר ישראל המוכר מ"מ הערחה חל על השוחט, וא"כ כיון שפעתה חתורה מלוא מן הערחה והבאה ליד כהן הנה באומר מן המתנותיה עדיין יש כאן מלות נתינה דמלך גוף השירי לא ה"י לרי"ך הקונה לטפל בהם להביאם לכהן ולהכשיר אותם כראוי רק חל הערחה על הבעלים המוכר לבא ולהקין ללקחם וא"כ עכשיו שהם מתנות של החובה על השוחט להביאם ליד כהן ולמתינאו לידו להכשירם יש כאן מלות נתינה עדיין והו' עדיין חובה על הלוקח, אבל אם מתנה ע"מ שהמתנות שלי כיון דהזכירם בלשון מתנות ובלשון תנאי משמע שמתנה עמו שנותן לו המתנות כדרך שנותנין לכהן וכיון דלא הו' בלשון שירי רק בלשון תנאי חל החובה על הלוקח לאמתינאו לידו דכסן כדון

שאלות

שוב מעם ודעת יורה דעה תשובה קח

ותשובות

הדבר תלוי בחשיבות שהרי אם נשבע אכל שהוא צפירוט חייב אפי' בכ"ט רק מה שבעיני כות' היינו דמתמתח לא התכוין רק על כות' א"כ רק בדעתו הענין תלוי א"כ בכ"ט שלא נשבע עליו לכך פטור וזוהו ח"ן לחלק בין איסור לחיוב, וכי"ט נראה כיון דבשבוטה מותר ח"ט מוכח להכונה דח"ט פטור דאם היה אוכל כות' היה חייב עליו כך גם זה שם איסור עליו אבל אי יומא מכא דאם יאכל עוד בתוך כא"ט ילקה עליו בזה ח"ן סבדא לחלק בין שבוטה לשאר איסורין. כן נלפע"ד כעת ועיין במקומות מכבד מ"ט ע"ש :

יעוד יש להסביר הדבר יומר לפי מה דמשמע מדברי המח' בפ"ג דשבוטה: נביא א"כ נשמיהר כות' דאם הוא אמרינן בנשמיהר פחות מכות' לא נחייב עדיין עד שאלכ כולו הוא עיקר החיוב תלוי במשנה האחרון ודומה לנשבע שלא יאכל כ"ט י"ט, א"כ ה"ו כאלו דבכיות ודאי דלוינו חייב בנשמיהר משהו רק לריב לאכול כל הכיות לכך בזה בשלמא בשאר איסורין דלאו בדעתו תלוי הו' כל האיסור תלוי בכל הכיות כיון דאי אפשר לעולם לז"א להחייב ע"י משהו רקו תמיד חייב בכיות א"כ אי אפשר לומר שיעקר האיסור הו' משהו האחרון דמ"ט האחרון מן הראשון על כ"ט ח"ן מתחייבין רק על כות' שסל והו' כל משהו ומשהו זה ולכך הו' כל משהו שבו מכלל האיסור ושי"ך לומר חזי לאלטרופי חו' שיהי ח"ן כללו יחד הם מתחייב עליו א"כ כל משהו שבו הו' מכלל האיסור. אבל בשבוטה כיון דבפירש כ"ט חייב אכ"ט א"כ ה"ו ח"ף בנשבע בכיות או בסתם ללשון אכילה בכיות זה הו' כאומר שמתשו האחרון שיאכל בסוף הכיות עליו יתחייב ועששה עיקר החיוב במשנה האחרון לבד דהו' כנשבע על משהו האחרון שמתלים הכיות עליו הוא נשבע א"כ עיקר האיסור הו' רק משהו האחרון לבד ואכילת הראשון אינו מהאיסור, ודומה רק לאומר שבוטה אם יעשה דבר פלוני יאסור עליו זה וא"כ אם עשה זה ונאסר עליו הדבר ואכלו דחייב עליו אטו הו' העשייה בכלל האיסור זה ודאי אינו מעיין האיסור ולא שייך בהעשייה חזי לאלטרופי דאטו הוא מצורף לגוף האיסור ואינו רק תלוי בשלמא דתלחו דבנחאי חו' ה"ב בשבוטה בכיות כ"ט, מתמתח דרעתו אכיות כיון דשבוטה מזי חלה על כ"ט ללקות עליו א"כ אפי' אם הוא התכוין לכיות הו' רק כעין תלוי' שלא רצה לאסור על נפשו משהו רק אותו משהו שישלים לכיות אותו משהו אומר עליו, ומה שאלכ עד משהו האחרון הו' כעין תלוי' שחלה בשבוטה בתשוה אחרון בזה אבל אין משלים לגוף האיסור ואין האיסור נגמד בזה. לכך כל שאלכ חלה האחרון הו' האכילה היתר גמור ולא שייך לומר ביה שהוא מעיין האיסור וחזי לאלטרופי. כנלפע"ד עטס הדבר בזה ודו"ק. והח' דרעת המרנל"ח הביאו המשל"מ בה' חמנ' דכל שהיתה ח"ט שעת הכושר לא שייך ללמדו מכל חלב וכו' ולפנ"י שבוטה אי אפשר לאסרו ח"ן התורה כ"ט, מיהו עדי"כ מדרבנן ראו' שיהיה אסור כמו דהו' לר"ל בכל התורה כן ה"ו מודה ליה ר"י דבדברים שאין ללמדו מכל חלב דכ"ט יש בהם ח"ט מדרבנן דבהא לא פליגי ולמעט בפלוגתא עירוף ובפרט דר"י להחמיר בא' ולא להקל. ומלשון הש"ך משמע דבשבוטה ח"ט מדרבנן מותר ח"ט ולמה יהיה מותר אפי' ח"ט מדרבנן בעי' המטעמים שכתבו דלקח רבנן לא אסרו ח"ט רק מנכא חזי לאלטרופי ח"ט היה אוכלו יחד מתם ולכך בשבוטה לא שייך זה :

והנה הניעני נכתב מנכס אחד לדמות ראיתי משבוטה והנה גוף דבריו מבואר בדבריו, א"כ בכתב הוא הוכיחי דבר א' בקושיות האחרונים נל"א ברה"ר למה לא אמרינן חזי לאלטרופי ובחמתם זה לק"מ לא נמבעי אפי' יומא הכונה של חזי לאלטרופי כפשוטו שא"ט יאכל עוד ח"ט בתוך כא"ט יתחייב עליו א"כ פשוטו דלא שייך עליו ח"ט באכילה דאם אכל כעת ח"ט ויאכל אח"כ עוד ח"ט יתחייב זהו ח"ט כל כאן ח"ט הולך שני אמות והיחיו כאלו ח"ט ח"ט ויליכנו עוד ב' אמות ויחיו שפיעור כיון דהניחו בנתיים וחי אפשר לבוא עוד לירי חייב כיון שהניח בנתיים וחי"א לבוא לירי ואחרכא הרי בחמת עקירה בלי הנחה שאסור מדרבנן כדמוכח בפ"ק דשבת היינו מה"ט ח"ף דמן התורה אינו חייב רק בעקירה והנחה מ"מ בעקירה לבד שאסור מדרבנן מנכא דהו' שפיר הו' ח"ט שאסור מנכא חזי לאלטרופי ח"ט יתחייב עטס יתחייב עליו א"כ הו' הפקיעה ח"ט ואסור, ומהו היה נראה מוכח דלא כה"ט בתשובה שמתרץ דלכך בכל יראה לא שייך ח"ט אסור מן התורה דאף אם יבא לו אח"כ עוד ח"ט לא יעבור רק להבא לו למפרע, משמע דמפרש ח"ט אסור היינו דחזי לאלטרופי ח"ט וימשך לו אח"כ עוד ח"ט, דאי"כ בהנחה בלי עקירה למה אסור בשבת הלא בזה אי אפשר לבוא עוד לירי ירופך וממה ולמה אסור הוא אלא ודאי הכונה של חזי לאלטרופי הו' אם יעשו יחד הו' חייב אף זה חייב ולכך ה"ו בהנחה כיון דאם היה עושה העקירה עטס הנחה היה

ח"ט בתוך כא"ט יתחייב ונ"מ לאמ"ה ונ"מ דאמרינן באמ"ה חלקו בחון פטור י"ע"ט, והנה בעיוני במס' פסחים כסוגיא דמשרת ה"י נראה לי לפשוט ספק זה ממה דפריך שם הש"ס וכיות כבדי אכילת פרס דאורייתא וכו' וקשה היכי ס"ד דלא הו' דאורייתא הרי התם קאי הש"ס לתרץ זה אליבא דר"י ד"ל שם ח"ן המנ"א ולדריה משני שם הש"ס זה דהבדל מיידי בכיות בכ"ט וכ"ט ח"ט לר"י בלא"ה מוכח דמ"ל דהו' דאורייתא דהרי הוא ס"ל דח"ט אסור מן התורה מנכא דחזי לאלטרופי ואם לאו דאורייתא למה הו' ח"ט אסור מן התורה, אלא ודאי דר"ל דמה דאמר חזי לאלטרופי ח"ן הכוונה שיאכל אח"כ עוד ח"ט רק הכונה שח"ט ח"ן כלו ביחד ה"י מתחייב עליו וחי דאורייתא לכיות בכ"ט וכ"ט נפסקה הבעיא של הפ"מ הג"ל. מיהו שבתי וראיתי שמהא לא אריח משום דקשה לי בלא"ה ח"ן ס"ד בכיות בכ"ט לאו דאורייתא הריב"יתא מפורש ביומא פיו"ט שח"ט אכל וזמר ואכל ח"ט ח"ט ב"ן אכילה לחברתה כא"ט ח"ן מלטרף ואם לאו מלטרף א"כ מוכח דלוקה עליו דבע"י מיידי לענין מלקות דלענין איסור הרי ח"ט אסור ב"כ מן התורה אלא ודאי לענין מלקות ונ"כ לא מלינו בשום דוכתא שיה"י לוקין מדרבנן נהי דיש מכות מדרות מדרבנן אבל מלקות לא מלינו שיתקנו רבנן רק מן התורה, ועוד הרי במס' פסחים דף ק"ד מבואר ב"כ שאלכ ח"ן זית מלא וזמר ואכל ח"ט יש יומר מנ"א ח"ן מלטרף וכו' וא"כ אם יומא בכיות בכ"ט ח"ט לאו דאורייתא היאך יולא בו ידי מנה מן התורה. לכך נראה דהנה קי"ל בה' ר"ה שמתע' ט' תקיפות בע' שפות ביום י"א מיהו היינו דוקא בלא שמתע' קול אחר בנתיים אבל אם שמתע' קול אחר בנתיים לא יאל, ולפ"ו סד"ר דגם באכילה הו' כן דנהי דבאכילה בתוך שיעור ח"ט מלטרף היינו נל"א הפסיק באכילת דבר אחר בנתיים אבל אם הפסיק באכילת ח"ן מלטרף, ולפ"ו ח"ן רחיה ממס' יומא ודפסקים דהתם יש לומר דמיידי שלא אכל ד"ח בנתיים לכך בודאי מלטרף אבל כאן במקפה דהתבלין ההה מעורבין בתוך המקפה וא"כ אם אוכל במקפה הרבה עד שיש בתוך ח"ט שיעור כות' של תבלין הרי אכל בתמצע מנוף המקפה שהוא של חולין וא"כ הו' הפסק אכילת ד"ח בנתיים לכך סד"א דבזה הו' כא"ט לאו דאורייתא ופירי פריך הש"ס, ואין רחיה ביומא ופסחים, ולפ"ו דמה גם רחיה הי"ל ד"ל מה דקאמר ר"י חזי לאלטרופי היינו אם לא יאכל ד"ח בנתיים ודאי ילטרף ח"ט אכל על ח"ט וכן עיקר הקושיות מנכא דמפסיק בדברים אחרים וא"כ ח"ן רחיה לדין זה, וא"כ"מ להלכה"י. טוב ראינו בפ"י בחידושי שם הרניש ק"ת בזה וכתב בשם רש"י במס' ע"ז שיש חילוק בין אם אוכל בעין או ע"י תעובות אבל לא ביאר עטס החילוק כמו שביארתי עטס נכון בע"ה. וטוב ראינו בתוס' ניר ד"ה וכו' כות' בכ"ט ח"ט מפרש שם החילוק שכתב הפ"י אכל בעטס אחר. ובתקוס אחר הארכנו להביא רחיה לספק זה ממה דאמרינן ד"ת רובו ומקפיד עליו חוץ מיעוט המקפיד אינו חוץ ומ"ט לא אמרינן ביה ח"ט אסור מן התורה והיה ח"ט מיעוט המקפיד חוץ ובע"כ דחזי לאלטרופי לא הו' רק ח"ט מודמן אח"כ עוד ח"ט ילטרף עטס זה ולא שייך בטעילה כיון שכבר עבל אבל אי יומא דאם הו' כולו יחד. מלטרף ח"ט אסור, אף שח"ט נשכחת לן כן יע"ט ודו"ק :

עוד נראה להביא רחיה מדברי הש"ך ביו"ד ס"ו רל"ח ס"ק י"ב דמפרש דבדבריו דאם נשבע שלא יאכל כות' מותר לאכול ח"ט שיעור. וחי ומה דהעטם מנכא חזי לאלטרופי שיאכל עוד בכ"ט ח"ט א"כ קשיא מה בכך שהוא לא נשבע רק על כות' שלם מ"מ ח"ן מותר לאכול ח"ט סוף סוף ח"ט יאכל עוד ח"ט בכ"ט ח"ט יח"י עולה וילטרף, אך אם הכונה רק שח"ט ח"ן אוכלו יחד היה חייב עליו ח"ט זה אסור, בע"כ הכוונה כיון דאם היה אוכל יחד היה חייב עליו א"כ ח"ף זה אסור דכל משהו ומשהו בכלל האיסור לכך ח"ף משהו שבו אסור. ח"כ תינה בחיבור דלמלא הנאסר ממילא אמרינן כיון דבכיות היה חייב כל משהו הו' בכלל האיסור אבל בשבוטה נשבע צפירוט על כות' והו' כמפרש רק על כות' אבל על פחות מכות' אינו נשבע וכיון דלא הו' איסור רק מנכא שבוטה ואיסור שלו ח"ט ח"ן דהו' ח"ט אסור היאך יעשה איסור ממילא בח"ט הרי זה אסור עליו ולא לא אסור עליו ואלו שייך בזה לומר דכל משהו הו' בכלל האיסור דאין כאן איסור כלל רק מנ"ר גמר דעתו והרי בדעתו לא היה כלל לאסור ח"ט וא"כ יומא שיהיה איסור ממילא לכך מותר בזה ח"ט. ועוד יש להסביר יומר שיהיה איסור ממילא לכל איסור מנ"ר מנ"ר דעיקר הירכת יומר בשלמא נביב לא איסור דהו' איסור מנ"ר עלמו דעיקר הירכת כות' הו' מנ"ר חשיבות הענין ובפחות מזה ח"ן משב לכן לענין חייב בענין חשיבות אבל לענין איסור לא בענין חשיבות ודי בכ"ט וגם כיון דכל משהו ומשהו היה ראוי לעשותו חשבו וללקות עליו ח"ט היה כות' לכך מועיל לחשבו איסור. אבל בשבוטה ח"ן היה

היה חייב עליו אף זה אסור מדרבנן ומוכח כמ"ש דחזי לאטרופי היינו אם הו' נעשה יחד הו' חייב עליו לכך אסור אפי' בהנחה . ומ"מ בזה לא קשיא מב' אמות ברה"ר דבזה ממ"מ אם העביר ב' אמות בלי הנחה ודאי ראוי שיפטר דלא שייך בזה חזי לאטרופי שהרי אם הו' מעביר ב' אמות בלי הנחה ב"כ הו' פטור ואין חיוב ב"ד א"כ בלי הנחה, וא"כ בשלמא אם העביר ד' אמות בלי הנחה ואין ממוסר רק הנחה לבד שפיר הו' ח"ש ואסור אבל אם העביר ב"א בלי הנחה אטו אם יאכל חלי שיעור שלא כדרך הנחתן יומא דאסור מכה חזי לאטרופי דהרי אם הו' אוכל שיעור שלם וכדרך הנחתן הו' חייב עליו ודאי כל שלא עשה הש"ס באופן זה שאלה הו' שיעור שלם הו' חייב עליו בזה לא שייך ח"ש אסור מן התורה, ולכך ה"כ ב' אמות ב'ב' הנחה דאם הו' מוליך ד"א בלי הנחה הו' פטור לכך אם הולך רק ב"א דממוסר תרתי ב"א והנחה לא שייך חלי שיעור אסור מן התורה דממ"מ אם מצד העקירה ליכא שיעורא אם מצד ב"א ליכא שיעורא לכך לא שייך בזה ח"ש אסור מן התורה, ואם עשה הנחה סוף ב"א בזה ב"כ לא שייך חלי שיעור אסור מה"מ דע"כ לא אמרינן חזי לאטרופי רק באם הו' אוכל כל השיעור לא הו' שינוי בענין החלי שיעור ממה שנעשה עכשיו כמו נבי אכילה אם אכל חלי שיעור אמרינן חזי לאטרופי שלם הו' אוכל שיעור דאטו אם הו' אוכל שיעור שלם הו' נעשה אכילה ח"ש זה בענין אחר זה ודאי אטו שהרי כמו ש"ה אכילה או אם אכל שיעור שלם כן הו' אכילתו עמה למה שאכל הו' המעשה שזה לכך אמרינן דעשייה זו הו' מעין האיסור דאם הו' עושה בלירוף חבירו הו' כאן חיוב ממס א"כ כל משהו שבו הו' מעין האיסור אבל כאן בהעביר ד' אמות אינו חייב רק בהניח בסוף ד"א אבל אם הניח באמצע ד"א פטור הוא א"כ השתא בהעביר ב' אמות ועשה הנחה הרי אם הו' מעביר ד' אמות לא הו' נעשה חלי שיעור זה באופן זה שנעשה עכשיו דאם הוא מעביר ד' אמות הו' מוכח סוף ד"א ולא כאן ועכשיו מוכח כאן ואף שייך לומר ששיעור זה הו' מעין האיסור הו' כל האיסור אם העביר ד' אמות והניחו באמצע בסוף ד' אמות הו' פטור א"כ אין שיעור זה מעין האיסור דבאיסור אינו מוכח כ"א ב"א ובעת מונח סוף ב"א, ואינו דומה לעקירה והנחה דשם שפיר כ"א הו' ח"ש דהעקירה והנחה שוין המה דבין אם הניח אחר"כ אי לא לא נשתנה העקירה ממנה וכן ההנחה לא נשתנה ממנה ותמיד הוא שזה לכך אמרינן אלו נמיר כל הענין בעקירה והנחה הו' חייב אף אחר משהו ח"ש ואסור אבל בגרוין בזה לא שייך ח"ש אסור מן התורה . זה נראה לי כלל נכון :

תשובה קט

לק"ק ראדיוויץ להרבני מ"ה אברהם מרמז.

הנה

ע"ד שאלתו וז"ל הנה בימים הנוראים נסעתי למדינת וואליכייב ובקש אנשי כפר א' ממני להשחרר שמה עד עבור לום העשור וכן אהנו לערך חמשה ימינים והיינו באחת העירות לשעור הכפרות ואירע עובדא במעלי יומא דכפורי ונמלאת חרנוולת אחת שמוטה לבניה באם הדרך במקום מעבר דרך רביס בכל השנה אלז כותל בית התפלה כי דרך שמה ישאו העופות אל מקום בית שמיטה וכן בחזירתם והביאו אותה הביתה ויהי בבואה הביתה שמתתי אומרים נעלה המנהג הוחת למלמד עני ואביון כי סימן הלבנה הוא סימן לכפרה ועשו כן ובגמרי התפלה אמרתי שהוא אסור ואין ראוי לשלמה אל העני והמה לא הבינו דברי אם להלכה אמרתי כן וקיימו כאשר קבלו עליהם ושלחו את המנחה להעני ולרש אין כל כי אם נערה אחת קענה ותקח את החרנוולת הזאת ועוד אחרת עמה ומלמכת הו' ונתעברו יחד את חדר ובעלו ממה והמוותר נשאר מי עד אחר יו"כ ובמולאי יו"כ והנה המלמד לנגדי בשאלה להורות לו הדרך והמעשה אשר יעשה עם השאחר ועם הכלים אשר נחבטל בהם ומה שהורחו יחד עכ"ל השאלה . והנה כבר ראה ר"מ מקומות השייכין להוראה זו ויפה הורה להיתר בזה כיון דביום זה רוב אוכלי עשר העופות ישראל יעלו אף דהו' דרך מעבר לרביס עם ורוב עוברי דרכים שו"ל נכרים ופטרע נכפר מ"מ כיון דרוב אוכלי בשר עוף בעי"כ ישראל יעשו מותר . והנה לא בא הכותב להעלות זה בכחב כי הוא דבר פשוט דק מכה דבר שנתחדש לי עור, דהנה לכאורה קשה לי מ"ש ב"ש ע"מ ק"י ומקורו הוא מרש"י פי' כזה בסוגיא שדולת אדם ש"ק לנכרי גבי חתיכה דנכרי מידע ידע כינת פרי' מנאן התיר רבי לשלוח לנכרי ירך חתוכה וכו' וכן פסק בש"ע להקל

להקל גם במציאה זה אינו דממון קיל ולא חייטין ביה לולוטי שהרי
במזמון חס לא היו יאוש היו איסור תורה ובשל מורה לא חייטין
לאחי לולוטי, אך איש דאס לא התיירוהו משום מציאה איש אינו
שלו והיו לכתולה ומה רחיה אמת דמיייר משלו דהוי דיעבד
בפ"כ מוכח והתיירוהו גם משום מציאה וא"כ כבר הוי שלו
ושוב הוי כדיעבד כמו באבדו גרידו וספיר מוכח דבתרווייהו
התיירוהו. ודו"ק היעבד כי הוא נכון בפע"ה והיינו לריחא כמ"ש
בפוע"ה:

תשובה קי

בש"ע סי' סד סעיף ב'

וי"א שאם שלמו לו חרשיו ומצאו חי וכו'.

הוא דעת הרמב"ם שמחלק בין שחיטה לשאר איסורין חלב
וגיד וכו', ועיין בספר פרי"ם שהקשה מפ' בהמה המקשה
דף ס"ט שפריך למאן אי לרי"מ כו' ולמה לא נשני דמעב"א
לדין דקיי"ל חלבו חסור וא"ל שחיטה וכו'. ונראה לפע"ד ליישב
דהנה מצובר ברתב"ם דאס תלס חלב מן היה וקוקה שתיס משום
אבר ומשום חלב וכו' ונלפע"ד דה"ה אס תלס חלב מנן פקועה
חי לדעת הרמב"ם שחלבו חסור נמי חייב שתיס, וטעם הדבר
כמו אפ"ר שי"א חוץ שכתב והשב"א במדרשו"ו וסו"ד בס"י י"ד
שלא טרפה הוי רק זה אבר מן החי דכל העבד כמנוח בדיקולא
רק זה האבר. וברו נשאר חי ואין לו שחיטה לטהרו ולעולם
באיסור אבר מן החי עומד וכו' וע"כ נראה דה"ה חלב כיון דכל
עיקר היתר הולך הוי מכח בזהמה תחלבו וכו'. וכיון שהחלב חסור
לא הוי בכלל תחלבו כלל, ובאמת דעת הרב"י שאס תלס חלב
מהולד ונשאר מונח בתוך הבהמה היה יותר מכח בזהמה תחלבו
רק אס הוא מחובר לולד חסור ונראה ברור לי דהוי כמו יאל
חוץ למחייה שנשאר חסור מכח אבר מן החי ה"ה נמי החלב
כיון שאינו בכלל בזהמה תחלבו חוץ שחיטת אמו מטהרתו ונשאר
אבר מן החי לעולם והוי כאלו נמחק מהעובר ויאל לאויר העולם
שלעולם באיסור אבר מן החי עומד ואין לו תקנה בשחיטה
שלל העבד כמנוח בדיקולא דריחא כה"ל. ומה שלא כתב הרמב"ם
דעובר נמי משום אבר מן החי הוא משום שלא העתיק רק מה
שמבואר בש"ס בהרי"א וכו"ל. והנה לכאורה קשה על הש"ם דקאמר
או דלמא הכא תרי והכא תלתא וכו' ולכאורה אכתי אף בזהמה
דעלמא הוי תלתא דתרי מנח אבר מן החי בא, אך באמת לק"מ
דזה ודאי שהבא מנחוהו אין חמור כמנוח עלמו וע"כ איסור אבר
מהחי כיון דלאס גופה יש היתר בשחיטה ממילא הבא מנחוהו נמי
מותר בשחיטה ואין דומה לאיסור יולא דלית ליה היתר בשחיטה
וגם הולך אין יכול להיות יותר בשחיטה שאין לו סימנים וכו'
וע"כ הביא דריחא בש"ס רק תחלבו ורס עמני אין לו היתר
בשחיטה וכו' וע"כ אמר הכא תרי איסורין שאין לו היתר בשחיטה
הכא תלתא וכו', אך זה שייך בזהמה דעלמא אבל בזן פקועה
לדין שיתר בשחיטה וחלבו חסור והוכחו שאף משום אבר מן
החי חסור כיון שגטס לא היה מחובר לולד היה יותר בשחיטה
אמו רק מה שמחובר לולד גורס איסור והוי כמו יאל חוץ למחייה
כה"ל וא"כ בחלב גופו יש ג' נתיי איסורין וע"כ הולך בא מנח
חלב ורס והוי בזן פקועה נמי תלתא איסורין ולפ"ז אי נימא
דתלתא איסורין חסור גם ולד זן פקועה שלא יאל לחוץ נמי ראו
להיות חסור. ולפ"ז רב מנשרי"א ובעל האבשיח דמשמע מדבריהם
שחיטה לוח שזן פקועה מותר רק באיסור יולא קא מצביע
ליה ועכשיו ס"ל כדעת ר' אשפזי' שהכלו לטעמן ואין מילוק בזן
שחיטה לחלב וע"כ בזן פקועה שמוות אין רחיה לאיסור יולא
כלל, אבל לדין בזן פקועה בלי יולא נמי יש איסור אמה"ה מכח
החלב שיש בו תרתי ואפע"כ היה פשוט בזים בקבלה הלכה למשה
וכו' ועכשיו ס"ל כדעת ר' אשפזי' היה חלב זן פקועה לנשמה
וכו' שמוות ממילא ודאי דאף ביולא נמי מותר כיון דכל עיקר
הספק תלס חלב חסור הוי שזן פקועה חסורין או ג' כבד ג' אס
חסורין משום חלב אמה"ה ואין לו היתר בשחיטה שאין לו סימנים
ואיסור דס מה לי שיש עוד אבר מן החי או לא. שהרי לא חלקו
בין יש בו היתר חלב הרבה או מעט כו' וע"כ דהאבשיח הוא
לרי"ה ורי' יהודא ולידרהו לא מוכח מנן פקועה דעלמא כלל ואיסור
דברי הרמב"ם. והא ולקשטות דריחא יהיה חלב זן פקועה חסור
כמו ביאל אבר לחוץ דיש טעם חלב בחלב כו', אך זה אינו כמ"ש
בב' כו"פ סינ"ו י"ד הא דלא קאמר בש"ס חלב דעלמא תנח חלב
ודס קאחי משום בזהמה שזן פקועה דהוי מצב"ה וספק אי
יש בו עמ"ה או כמו נספך רק באבר מנשיח ליה דהוי כמנבעל
איסור כו' וע"כ ולרי"ה לפרש דבריו דריחא יהיה חסור לא מתחלה
לענין הולך תנח דולד דעלמא נמי מנח חלב ורס וכו' משום

דבשלמא בולד יש יצמי אינו מינו שהרי חלב ובשר הוי מין בשא"מ
וכן להיפוך טעם אבר היולא הוי בשותף אינו מינו ומכלכל יוצמי
וע"כ הוי ספק דאורייתא, ומהו רחיה לכאורה דאף בנתערב
במינו ואינו מינו אסור כולו אפי' אינו מינו כמ"ש התרש"ל ביו"ד
סי' י"ח אבל בסופא בחלב כיון דכל הטעמים נהפכים לחלב והוי
מין במינו. אך דבריו י"ע קאח באמת שהרי מנבעל איסור רק
למנבעל חסור אבל לחסרים מותר ובש"ס ופוסקים משמע דלכל
העולם חסור ולדבריו י"ע מותר לחסרים החלב. אך כל מה
שכתבתי הוא לפי בשרת הרשב"א דס"ל דעיקר האיסור של יולא
כיון דאין שחיטת אמו ומירתו נשאר בחוקת אבר מן החי וא"כ
י"ל דה"ה נמי חלב כיון דאין בכלל בזהמה תחלבו נמי אינו
יתר בשחיטת אמו ונשאר בחוקת אבר מהחי, אבל באמת משמע
להרי"א מדברי הרמב"ם פ"ב מה' תולא והראב"ד שס שאין שייך
איסור אמה"ה כלל אפי' באבר בשרת חסור רק שאסור משום טרפה
שגזירת הכתוב ביאל חוץ למחייה שהוא טרפה אבל באמת שחיטת
אמו ומירתו לאמה"ה, וא"כ בחלב שלא יאל חוץ למחייה אין בו
אמה"ה ולא איסור טרפה שהרי אף ביאל לחוץ שאינו בכלל בזהמה
תחלבו מ"מ יתיר משום אמה"ה וכו' נשאר קושית הפר"ח על
הרמב"ם:

אך

נלפע"ד ליישב באופן אחר בטוב טעם דהנה זה ודאי דאין
כוונת הש"ס בתחי' דקאמר או דלמא הכא תרי והכא תלתא
היינו לומר שאפשר לאיסור יולא חמור מחלב ורס דא"כ מאי
הולך לומר הכא תלתא הוי ליה לפרוך אפשר שחלב הולך אבל
לא יולא, וכן מאי פריך כולו אי לרי"ה איסור חלב ביאל חסור נמי'
שייך האבשיח לענין יולא חי מותר כמו חלב. וע"כ דס"ל לש"ס
לפשיטא דודאי שוין ס דאס כח חלב ורס מותר ואינו נחשב
לאיסור ה"ה דכח יולא בודאי אינו נחשב בפ"ע לאיסור רק
דהאבשיח הוא אס איכא תלתא בהלטרף אפשר דאף דאין בכל
אחד כח לאסור בהלטרף בלתי אסור. והנה אף קיי"ל דאיסורין
אין מאטרפין זא"ז כגון אס אין בכל אחד רק ח"ש אף שיטפרו
כמה איסורין אינו חייב מלקות וה"ה לר"ל דס"ל ח"ש מותר מן
החמורה נמי הוי כן אף בהלטרף כמה מיני ח"ש מותר באכילה
מן התורה ולפ"ז אף תחי' דמאי מספקא ליה לש"ס הכא תרי והכא
תלתא תרי כיון דהאקוה גלתה דכח חלב אין בו כח לאסור ואין
נחשב לאיסור בפ"ע וגם יולא אין נחשב בפ"ע לאיסור ומה"ה
בהלטרף שלשתן יהיה חסור הלכא אין איסורין מאטרפין זא"ז זה
והוי כמו ח"ש לר"ל ובכל אחד הוי כמו דלית כאן איסור כלל,
וע"כ נלפע"ד ברור לכל האבשיח בש"ס קאי לשיטת ר"מ ור"י בפרק
השוכר ח"ה הפושלים בצ"ל דאמר ר"י משום ר"מ מניין לאיסורין
שמאטרפין זא"ז שנאמר לא תחלב כל תועבה ועיין בפרש"י שם,
ולפ"ז ספיר קמבעיא ליה לש"ס דהיה דהחמורה גלתה דכח חלב אין
בו כח לאסור בפ"ע אפשר דהטעם כיון דאיסור מועט הוי כמו
ח"ש ולרי"ה אפשר דבזה הוי כח החלב גרע מתח"ש, וכיון דאיסור
מועט לא אסרה תורה אבל בהלטרף ששפתן יחד כיון דאיסורין
מאטרפין אפשר דתרו יש כאן שיעור איסור ואסור וכל האסורין
חמורין ויעבור כמו לר"ל בח"ש אליבא דר"מ ור"י, ולפ"ז תו פריך
הש"ס ספיר למאן אי לרי"מ אי לרי"י ולא מני' לטעות דהאבשיח קאי
לדין שאנן קיי"ל דהאסורין אין מאטרפין זא"ז וכיון דכח חלב ביחד
אין כח בו לאיסור לא מהני אף שיטפרו מלא אסורין ביחד
דאין איסורין מאטרפין זא"ז וכל אחד נחשב כמאל דליחא ואין כאן
ספק כלל כן נלפע"ד ברור, ועפ"ז יש ליישב מה שקשה לי
בדברי התוס' שם ד"ה הכא תרי דכתבו דה"ה דהוי מני' למימר
תלתא דהוי גיד הנשה וכו'. ולכאורה בדריהם י"ע דמאי מקשו
לשפיר דר' ירמיה' ס"ל דאין בגזירין בנ"ט כמו שקיי"ל באמת ואס
נפל גיד הנשה לתבשיל מותר בלי ספק כלל וא"כ י"ל לכך מנבעיא
לי' דוקא בחלב ורס ויולא דיש בהן טעם א"כ יש טעם חלב ורס
ויולא בהולד ואפשר דאסור משא"כ ג'ה דאין בו טעם כלל אין בו
שייך לאסור ואין שייך בו לומר דהוא בא מנח בא שיהיה לני' בו
טעם ואין נחשב לכח כלל, אך נראה דס"ל להחוס' כמ"ש לעיל
דלדין אין שחיטת החי בעלי חלב רק האבשיח קאי לרי"מ ור"י
דס"ל איסורין מאטרפין זא"ז וכיון דהאבשיח קאי לטעמא והס' ס"ל
יש בגזירין בנ"ט והחולב ג'ה של נבלה חייב שתיס דברי ר"מ וגם
ר"י ס"ל כן וע"כ מקשו השתא התוס' ספיר כן נלפע"ד כיון.
ועיין במ' כו"פ שכתב ליישב קושית הפר"ח משום דנהי דחלבו
חסור היינו חלב שהי' בו בשעת שחיטה י"ע ונלפע"ד דבריו
מנוהין דאף אס נתפוס לדין הוי כן דכוחו לא אמרינן אבל ודאי
לפי הס"ד דתלתא כמו איסורין גם חלב שיוולד לאחרי שחיטת אמו
הוא גופו חסור תנח שנעשה מחלב ורס דהוא גופו אסור חסור
איצריס שתיס נגד חלב ורס שהרי כה"כ במספיקא ליה לש"ס
וא"כ נעשה כל החלב חסור שבא מנח ג' איסורין ותו איסור גם

הולך וספיר היו מלי למבטיא וכו'. ועוד דאפשר אפי' לדין אסור בכה"ג כיון דחלב שעת שמיטה אסור והוא נופו נתרבה אסור דהוי כמו בזה' חלי זית ותפוח וענשה כוית ולי"ע. והנה עפ"י מה שהבאתי לעיל דברי הרמב"ם והראב"ד דס"ל שאין אסור מבט אפי' רק מבט טרפה יש לתמוה על הש"ך שכחב בפשיטות בסמוך י"ד ליישב קושיות הב"ח להיפוך ולהפלה לריבא כן דחלב בן פקופה שבא על בהמה דעלמא אסור, ולכאורה נעלם ממנו דברי הרמב"ם והראב"ד דס"ל שטרפה גמשה היא וגשאר קושית הב"ח במקומו וע"כ לדין לומר כתירוץ הב"ח להיפוך דסס לא היו טרפה כלל וחלבו מותר ל"א כהש"ך. ועכ"פ לפי' שיה' פלוגתא דרבותא ודברט שמדברי הרשב"א אינו מבואר להיפוך יו"ל אף לרי"ף קול אסור ולר"ב כ"פ מזהמה דעלמא מליסור יולא וחלבו מותר ודברי הש"ך ל"ע :

באתו שפיר

וי"א וכו'. עיין בש"ך מ"ט בשם הב"ח דהך לר"מ חלבו אסור רק מדרבנן ותמה עליו שהוא נבד שה"ס פ' ג"ה וכו' וכוונתו דר"א א"ר' אושעיא דהלכו בשיטתו משמע דהוי' דאורייתא, ולכאורה הי' נראה להביא עוד ראייה לדברי הש"ך מאי דפריך הש"ס סס לשמואל דאמר וחלבו מותר ל"ה ופריך חילמא חלבו דשיליל והא מפלג פליגי ביה ואי ינימא דהוי רק מדרבנן לר"מ מאי פריך ינימא דהא דאמר שמואל וחלבו מותר ל"ה היינו מן התורה שה"ח לבנות דמיסוק דחלבו דביר קאמר נמי לריך לומר כן שהרי אף חלבו דביד אסור מדרבנן ומה שאמר שמואל מותר ע"כ היינו מן התורה וא"כ מאי מקשה מתחלה על שילי וע"כ דס"ל לפ"ס דר"מ אומר מדראורייתא בחלבו דשיליל כדברי הש"ך. וכו' ליישב מה שהקשו התוס' ד"ה ואמר ר' אלעזר וכו' דמאי נזק דברי ר"א הכא לפני הש"ך יש ליישב דבלא ר"א לא הוי קשה מידי דיל' שמה שאמר ר"מ וחלבו אסור היינו מדרבנן אבל מן התורה מותר ל"ה ועל כן מיייתי דר"א שאמר הלכו לשתתן משמע דהיינו מדראורייתא אוסר ר"מ והיאך קאמר לר"ה. אך באמת אין ראייה גמורה מזה להש"ך לפי מה שמלחמי בס' רש"י יומא בשם הרישב"א שכחב להקשות לפי שמקנה דהיאך אמר דחלבו דביר מותר ל"ה ולה"ע כ"פ מדרבנן אסור, ותייז' הרישב"א כיון דאינו אסור מתחלה מדרבנן רק מבט מנהג שייך לומר מותר. ועטס דדבר באמת כיון דהוא רק מזל המנהג ובתקווס שלא נהגו כנס עכשיו מותר כח"ס התוס' בד"ה ונתמוע"כ שייך ביה שפיר להך מותר למעטנין לר"מ במקום שאין מנהג. אך חלבו דשיליל אף אם לאמר דמדרבנן אסור מ"מ מזל היין אסור מדרבנן דחתי לחלופי בחלב דעלמא לא שייך ביה לישנא דמותר וספיר מקשה הש"ס ועפ"י יש ליישב מה שקשה לכאורה על התוס' שהקשו קושיא זו דלמנה לי דברי ר"א בכאן ולא הקשו על בהמה המתקשה דאמר שם ר' אושעיא ולא הלכו בו חלבו על עסקי שמיטה יע"ט, ולפי היל' יחשה שפיר דטס לא מלי התוס' להקשות כלל דע"כ לריך לר"א דבל"ו לא הי' יכול להקשות דיש לומר דמה דאמר ר"מ וחלבו אסור היינו מדרבנן ור' אושעיא קמ"ל דלא הלכו בו חלבו על עסקי שמיטה היינו שמן התורה מותר חלבו ולא היו כמו שמיטה שפריך מן התורה לר"מ לכך לריך לר"א שדאמר שהלכו לשתתן משמע מדראורייתא אסור חלבו וכו' שייך סס אבל כאן שאמר שמואל מותר לא הי' לריך לר"א שאף אי נמי ינימא שרק מדרבנן אסור לר"מ נמי קשיא לשמואל שהיאך אמר מותר כיון שעכ"פ מדרבנן אסור, אך לכאורה אין ראייה כלל ממה שאמר שהלכו לשתתן שאסור מן התורה לר"מ ואדרבא לכאורה משמע שמואל אף לר"מ מן התורה דלכאורה תקשי על מה שאמר שר"מ אומר נוהג בשיליל וחלבו אסור ור"י אומר אינו נוהג בשיליל וחלבו מותר ומ"ט לא נקטו בלשונם בקלרה דר"מ אומר חלב וביר נוהג בשיליל ור"י אומר אין נוהג ומ"ט האריכו כ"כ, אך לפי דברי הב"ח יש לומר דס"ל לר"מ דדוקא שמיטה וביר אסור מן התורה אבל חלבו מותר משמע שכתבו התוס' דאין ראוי להקריב לגבי מוצה, ומה שהקשה בס' רש"י יוסף שה"ה אף חלב בעל מומין אין ראוי לגבי מוצה ומ"מ אסור כל שכמותו קרב לגבי מוצה, לפע"ד יש לחלק במלת חלב בעלי מומין החלב מלך עלמנו ראוי למוצח רק בפסולו ולא שבתהמה בעלת מוס אבל חלב בעל מומין אין בו מוס רק הוי כמו חלב דעלמא ועל כן אמרין כל שכמותו קרב לגבי מוצה כיון שהחלב מלך עלמנו הוי ממש כמו חלב דעלמא משא"כ בחלב שיליל אז כל אבר ואבר יש בו פסול בגופו שלא יולא לאויר העולם והוי פסול בגוף החלב והוי כאלו נעשה מוס בגוף החלב ואין שייך לומר כל שכמותו קרב לגבי מוצה שהרי ש"ה החלב אינו כמותו שזה הוי כאלו בשלמא בניד דלא כתוב שור ע"כ ס"ל לר"מ דחדשים לחוד גרמי ואסור מהתורה, משא"כ חלב דכתוב שור ע"כ יותר בשמיטה חמו

מן התורה כמ"ט בספר' פ"ח לחלק כן יע"ט רק מדרבנן אסור מבט לחלופי בחלב דעלמא ולכך טינה ר"מ בלשונו דכאן בניד אמר נוהג בניד דמשמע מלשון זה דאסור מן התורה כמו בהמה ובחלבו לא מלי אמר נוהג דבאמת מן התורה מותר רק מדרבנן אסור כן ס"ל לר"מ וכמו שנקט ר"מ בלשונו אין השיב לו ראה כדרך הש"ס בכל מקום, ומה שאמר ר"א דהלכו בשיטת נראה לפרש דהנה מבוחר בש"ס לעיל דאף מאן דס"ל בן נ"ו נימא שמיטת חמו מ"מ בהפריים ע"כ קרקע אסור משום מראית העין רק בלא הפריים ענ"ק לא שייך מראית עין דנייר, ולפ"י י"ל דר"מ דס"ל דשילי אין נימא בשמיטה חמו וגם בידי אסור אי' נמיר חלבו יסבירו העולם שגם בהמה דעלמא חלבה מותר שהרי הוא השילי כבהמה מעליא לעיני שמיטה וביר ויסבירו העולם שמיטה ממני להיתר חלב וע"כ אסור חלב זה אטו דעלמא, משא"כ לר"י דס"ל דא"כ שמיטה וייתר בשמיטה חמו בלא הפריים ענ"ק ואין שייך לחלופי שהרי אף שמיטה אי' וכל זמן שלא הפריים ניכר ולא חתי לחלופי, משא"כ לר"מ נמי דרינ' שהוא שילי כיון דלריך שמיטה ואין נימא בשמיטה חמו לא ידעו לחלק בין שמיטה לחלב ולכאורה לומר שחלב נימא בשמיטה עלמו ועל כן אומר שהלכו לשיטתם. ולפ"י מיושב קלח מה שהקשו המגדשים מה קמ"ל ר' אלעזר שהלכו לשיטתן פשיטא ולפי הנ"ל ח"ש שפיר ר"מ מודה שמומר מן התורה רק שאסור מדרבנן ושאר קא שמיטה ומשמע לן כך הי' נראה לכאורה, אך באמת מפ' בהמה המתקשה דפריך על ר' אושעיא דאמר לא הלכו בו חלבו על עסקי שמיטה לבד ופריך למטעמי מאי אי חלבו דשיליל והא מפלג פליגי ואי ינימא שאסור רק מדרבנן מאי קושיא ינימא דמאי דאמר ר"מ אסור היינו מדרבנן ור' אושעיא דאמר לא הלכו בו חלבו על עסקי שמיטה היינו דמון התורה חלבו דשיליל מותר וע"כ דס"ל להש"ס דמן התורה אסור לר"מ. ועוד נראה ראייה ברורה מפ' בהמה המתקשה דאמר שם למאן אי לר"מ אסור חלב איכא יע"ט משמע דאי הוי שייך איסור ויאל' אין כאן מן התורה רק שני אסורין ואסור חלב מן התורה מותר רק מדרבנן אסור מבט לחלופי וזה אין שייך בולד כלל שהרי בחלב דעלמא הולך מותר וא"כ אין כאן חשב לעשות כלל ומן התורה אין כאן רק שני אסורין וע"כ דמן התורה אסור לר"מ החלב כדעת הש"ך כנלפע"ד נכון ודוק :

והנה

הת"ל אין מותר לפרש דברי ר' אלעזר לפי דעת הב"ח כהה"ל אין מותר לר"מ מ"מ הפוסקים דאף בהפריים ענ"ק דטעון שמיטה מ"מ חלבו מותר ושאר טרפות אין פוסל בן משום דלא מפרסמחא מלמא כולי האי, דיס לחלק בשלמא לדין דבלא הפריים א"כ שמיטה כלל ואין שייך טעוה כלל לבעל הולך שהרי הוא יודע שהוא שיליל ואילו ראה היה אוכלו קודם שהפריים בלי שמיטה כלל רק עיקר הטעוה למי שלא ידעו בו שהוא שיליל ויראה שאוכל בלי שמיטה, וע"כ שפיר בשאר טרפות דלא מפורסם כ"כ אין שייך טעוה לאינש אחרינא ולדידיה נמי לא שייך טעוה שהרי יודע שהוא שיליל אבל לר"מ דמדאורייתא לריך שמיטה אפי' בלי הפריים שייך טעוה לדידיה גופיה שהרי רואה. שהש"ל כבהמה דעלמא ואין יותר בשמיטה חמו ולמה יהיה חלבו מותר וטיעה שגל חלב מותר ונחאי ממהי שאלו הפריים כיון שיש טעוה לדידיה נופו. כנלפע"ד נכון. והנה מ"ט לעיל ראייה להש"ך ממה שמקשה הנמרא פ' בהמה המתקשה על ר' אושעיא דאמר לא הלכו וכו' כוונתי דהיינו יוניל' לפרש דברי ר' אושעיא היפוך פריש' שפירש שלא הלכו בו להקל וכו' רק להיפוך דקמ"ל אף לר"מ דהולך בו להחמיר היינו בעסקי שמיטה אבל בחלבו גם ר"מ מודה שמומר מן התורה רק שאסור מדרבנן, ואפשר דאין מזה ראייה להש"ך משום דיל' הא דלא מטיי הש"ס כן דלשון הלכו בו משמע לשון רבים ואי נפרס כפרש"י שלא הלכו בו להקל שפיר דמתניתינן עשה בלשון וכו"א שייך לשון רבים אבל אין נפרס דחאי על ר"מ לא שייך לשון רבים רק הו"ל לומר לא הלך ר"מ וכו'. ועוד דראיה הנ"ל לא שייך רק להפוסקים כ"מ אבל להפוסקים כר"י י"ל דמט"ה לא מטיי הש"ס כן משום דמאי קמ"ל ר' אושעיא דרי אין יע"ט לדין כדברי ר"מ שאף בשמיטה קמ"ל כר"י וע"כ כפרש"י עכ"פ מ"מ לדין לדינא. ובאמת לפי המשקלא דמיקו למטעמי רובטו וכו"ט כן להפוסקים כר"מ ל"ע דמאי קמ"ל ר' אושעיא ומאי ני"מ לדין הרי אף בשמיטה קמ"ל כר"מ, ואי נימא שלדין אסור מדרבנן חלבו אף לר"מ הוי נימא קלח דקמ"ל דרובטו אינו דומה לחלבו ואסור מהתורה לחמום בו לאפוקי חלב דאף לר"מ הוי דרבנן אף להרמב"ם דפוסק דעל חלבו ענוש כרת ל"ע :

והנה

כ"כ כו"פ כחכ' ראייה להרמב"ם מפ' בהמה המתקשה דפריך על ריש לקיש דאמר מאן דמיתר בחלבו מתיר בדמו ופריך ולא יתא חלבו דס האברים ומאי פריך נימא דר"ל קמ"ל לדין דקמ"ל באח חלבו מותר ובדס המתנית לא קמ"ל

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה קיא קיב קיג ותשובות

קיי"ל כוונתה ובע"כ דאין קיי"ל דלא כריי . ודבריו ז"ע דאכתי לדידה מי ניחא הרי הוא סובר כמ"ש הרא"ש דר"י ור"ל דפלוני בתלם חלב מנן ע"י דר"י סובר כר' מאיר ור"ל כר"י וא"כ מאי מקשה הש"ס על ריש לקיש הרי ע"כ"ש הוא פוסק כר' יהודה ואף בתלם וא"כ נימא דר"ל לשיטתו קאמר שפיר ובדס התמנית לא ס"ל כוונתה , וע"כ דעיקר קושית הש"ס נהי דיכול לפרס דר"ל לדין קאמר אבל עכ"פ תקשה דהאיך כיי"ל כללם לדברי המתיר בחלב מותר בדמו הרי עכ"פ יש ר"י שמתיר בחלב ואע"כ אומר בדמו וא"כ היאך כיי"ל ר"ל בהאי כללם וגם הלשון לדברי המתיר בחלב ולא אחר בשמס אי חלבו מותר גם דמו מותר משמע שר"י גופיה אומר כן ואין ראיה להרמב"ם . אך ראיה אחרת נראה לי להרמב"ם מסוגיא זו ללכאורה תיקיף על מה דקאמר ריש לקיש לדברי המתיר בחלב מותר דמו מ"ש דנקט פוגמת ר"מ ור"י לבדיתא ושביק פלוגתתם בנתת' דידן אומר בשחיטת אמו ור"י מתיר והו"ל לומר לדברי המתיר בשחיטת אמו מתיר בדמו וע"כ לדין סתם תנא בדרייתא דבלי שחיטה מותר וחלבו אסור דמו וחלבו שווין ולא הוי מני ר"ל לומר למתיר בשחיטה וכו' הרי תנא דידן דמתיר בשחיטת אמו ומ"מ אסור לדידה בדמו שהרי גם חלבו אסור וע"כ הו"דך ר"ל לומר למתיר בחלבו וכו' וראיה להרמב"ם שמתאי דלא שפיק הש"ס ל"י הס"ד דר"ל מתיר לגמרי והו"ל להקשות דלמה שביק ר"ל שחיטת אמו, ואף לפי מה דמסקי דר"ל אומר בדמו רק שאין ענוש כרת תקיף כן למה שביק שחיטת אמו וכו' שוב אינו מיושב כמה שכתבתי לעיל דהרי לעינין שאין ענוש כרת גם לדין אין ענוש כרת ולמה נקט למתיר בחלבו ולא בשחיטה וז"ע קלמ :

תשובה קיג

לקי"ק פאמארין להרחיק מו"ה יחיאל מיכל היילפרין נ"י .

ע"ד שאלת וז"ל טבח שמוכר בשר לאחרים והוא מעולם לא הוסיף למקנך רק ה' לוקח לו מנקה לנקר הבשר וכן ה' אומר ששוקק לו עבד אחר שיוכל לנקר הבשר ובעת מאלו אחריו בבשרו חוטיין האסורים משום חלב וגם הקרום שעל חלב הסכלים שכתב רמ"א בסו" ס"ד ס"ו שצריך להסירו לא הסיר גם חוטיין האסורים משום דס אלל החוה כמ"ש רמ"א בסו" ס"ה ס"א שנוהגין להסיר, ונודע הדבר שלא ינקר לו המנקר רק הראש וההמסס וכו' וכ"כ וד אחר מבהמה והשאר לא ינקר לו וממנו איזה קטע שנפל ביניהם והטבח המנקר אומר דגם בקיץ העבר מלא בבשרו חוטיין האסורין ח"כ נראה דגם בקיץ העבר לא קרא למנקר לנקר לו הבשר . ומעמה מה דיוס של הכלים שנתבשל בהם הבשר כעת וגם כל הכלים שנתבשל בהם בבשר עד כה וגם מה דינו של הטבח הזה אם מעבירין אותו או לא . ע"כ לה השאלה . והנה

תשובה קיא

לקי"ק מארנאפל להרב מו"ה יעקב נ"י .

הנה פוער מיס ראשית מרון , מה ששאל בנידון הבשר שאחר ללע י"א עד ללע י"ב אם מותרין הקלבים לחברו אל חלק הפנים או לחלק האחוריים , מנמנת שהוקן אשמאי ראה בנב"י מה"מ סי' י"א דרואו להניחו לאחוריים והנה ראו בח"ס שמוחל להניחו לפנים במקום שיש מנקרים . הנה ודאי שמוחל להניחו לפנים אם הקלבין אומרים שבקיפין לנקרו . ואם נותנים להם נאמנות על הכל נאמנים גם על זה . ובפרט אם יש להם קבלה . ואם לא היה נאמר בח"ס היה ראוי להיות נאמר ומסביר הייתי אומר כן מדעתי ובפרט הלשון של הנב"י בעלמו מורה כן . וכן יהיה מוכח מן הש"ך מדכתב עללע הי"ב מניחין לאחוריים ואם איתא מאי אריא ללע י"ב הרי אף הבשר שקורס הללע נמי שייך לאחוריים ח"כ יש בכלל נאמנים מנה ולמה לי דנקט הללע . ובע"כ בדמנו היו נותנים הבשר לחלק הפנים ומיירי במקום שיש מנקרים . וכן פ"ק עושים כן ומניחים הבשר לחלק הפנים . והש"ס אשמאי שמוחל למרות יודיע דרכו כי אומר לתבוע ולרע טוב כד"ל ליעול את השם ונהפוך הוא ולכן לא יעמנו לו ויפה אומר ר"מ שלא ישנו המנהג שלא להוציא לעו על הראשונים שחלבו חלב . וז"ב ופשוט :

תשובה קיב

להרב הג' מו"ה יעקב אדעסר נ"י .

הנה ע"ד אשר הקשה בת"ש הט"ז בסעיף ה' דלכך האליה מותרת דלא אסרה התורה אלא חלב וזה נקרא חלב האליה אבל מה שדבוק לברם זה נקרא חלב גמור ואינו בכלל חלב האליה, והקשה ר"מ דהן אמת כדברי הט"ז הם דברי מהר"י בן חביב והובא בב"י , אך הוא תמוה דהרי בש"ס חולין דף ק"יז דוחה הש"ס וה' ומטיק אלא ומחורתא כד"ז ומוכח דלא אסרה התורה אלא דבר השוה בצור וכבש ועו עכ"ד . והנה באמת הוא תמוה ללכאורה באין פורת . והנה מה שגראה לי ליישב דבריו הוא עפ"י מ"ש בפ"ח דיומא בפלוגתא דר"י וריש לקיש בח"ס ופריך דלא ל"ל מברייתא דב"י ומ"ש מנין ח"ל כל חלב ועיין בתוס' שם דבזה לכ"ע דרשיון כל ומתירן ר"ל מדרבין וקרא אסתמכתא בצלגנא הרי לגר"ש לקיף אף בכל חלב לא דרשין כל ולר"י נבי כל חלב דרשין כל . ולפי א"ש דמה דפריך הש"ס אלא מעשה לא יעמנו בה אלא ממחורתא כד"ז שם חז"ל בשעת ר"ל דלא דרשין כל נבי חלב . אבל לדין דק"ל כר"י דח"ס אסור מן התורה וילפינן מכל חלב נאמר שפיר כתיבון ר"א דחלב האליה אקרי חלב שמתא לא אקרי ומה דפריך דמה מעשה לא יעמנו בה

שאלות טוב שמע ורדת יורה דעה תשובה קיג קיד קטו ותשובות נד

הניקור הוי בלד פנים ובודאי לשון ניקור תורה על נעילת גוף החלב ממנו דקליפת העור לבר לא נקרא ניקור, וכן הוא יותר בלשון העור ויד ש" ס"ה בלשון כשל העיטור שהביא שם דיני ניקור, וביותר בלשון הלבוש ביו"ד ס"ד סעיף ה' וז"ל חלב החלב שבחליה משמע שהוא בתוך החליה זה הוי חלב גמור ומתכת להעיקר הוי הניקור שבלד פנים ולא מה שבלד חוץ. והמנקרים עושים להיפוך וחומרים לטוב רע ולרע טוב. ואם איישר חילי הייתי אומר דהכלים טרפה לכל מי שאוכלין בביתו החליה לפי מה שהיו מנקרים עד להנה והאל הטוב יכפר להם על השגחה שהיו להם בזה, ויוכל רו"מ לכתוב כן בשמו ובשמי לכל הקהלות למען ידעו איך יתנהגו להבדל ויזכה את הרבים ויהי חלקי עמו בזה. דברי ירדו הערוך :

שוב

קראתי למנקר עומחה דפה ואחר דלפעמים אירע שמנקרים פה חליה ועושין כדון שנותלין מחלה עוד הפעם ללד פנים ואח"כ מנקרין כל החלב שבפנים וקולפין מנוף החליה עד שיהי שוה ממש ומנקרין החוטין של פנים חלב הגד החילון הוא כשר וההיטי דלפן עושין כדון ויותר אין להאריך דברי ירדו :

והנה

חור השואלי והשיב לו זה חלי החבתי לו. הנה מכתבו קבלתי ובושלו השאלה אין אשר חייב רק רו"מ שלשנו בהשאלה מחלה ק"ו ככמו שכתבתי ח"י לו. וכעת שמינה שאלתו וכתב שמנקרין גם בלד פנים רק שצביו הקלוות וקלוות אין מנקרין והחלב שמקלפין אינו דומה במראה לשומן שבקלוות והשומן שבקלוות דומה לשומן שמבחוץ, הנה לפי שאלתו עתה הדין עם המנהג שלכם כי הן אחת שהבטיח כתב להיות מנקר להיות הגד שבפנים שזה ישי לומר בדבוננו אז ח"י הו החלוות פעומין כל כך במקומו ואז השומן הבולט בלד הפנים הוא חלב גם המראה של השומן שבקלוות הי' דומה לשומן שמנקרין בחמגע ר' הפנימי לכך מוכח אז יתכן שגם הוא חלב וחששו לחומר, אבל בזמן הזה במקומם שהם פעומין ביותר הרבה אשר לא יושער כמ"ש רו"מ ודאי יש לתלות יותר דמיוב השומן בולטים לפנים ותולין בנמוין להקל בין להחמיר. גם כיוון דמראה חלב שמנקרין אינו דומה לשומן שבגדרים והשומן שבגדרים דומה ממש לשומן שמבחוץ המראה מעיד שהוא שומן שר ויבד עליו רעו. וכמ"ש בענין זה ביו"ד ס' ל"ו מדין נקב בראה שמקפין הנקבים אם דומין זה לזה ואף דלפן קי"ל דלפן חלו או בקלפין שבקפה היינו רק החס דהדמיון והשינוי הוי רק כל דהו זה לריך בקיאות רב בזה אין חלו בקיאות ממש"כ במראה השומן אם דומין זה לזה ח"י בקיאות רב וכל אדם יוכל להכיר כן ובפרט בבלא"ה מסתבר כן מזה רוב הפעוס ודאי מותר השומן שבגדרים הדומה לשומן שמבחוץ ולכן הנה להם מנהגם. גם לענין הקרום יפה חמר רו"מ שרי מה שמסרין הקרום עד הנה ולא יותר ויסכר פי דברי המנקר המערער ויותר אין להאריך דברי ירדו הערוך וכו' :

תשובה קטו

לק"ק הוסיאן ליד המשביל מ"ה חיים זאב נ"י .

ששים וגם דמ"ג זה הוי מתחלה רק דרבנן לכך כל כה"ג ודאי מהני בלירוק הר שברא דלא נורע עד אחר מעל"ע אבל חלו שבשלו עמה חוץ מעל"ע ליריעת שנעשה חשוד ודאי הכלים אמורים. ובנידון גוף הטבח ודאי ראו להעבירו ולאסרו ויפה כתב רו"מ דאף שמואר בש"ע דעבור חושיין לבדו אין מעבירין אותו מ"מ היינו היכי דיש לתלות בדבונג עשה כן אבל כאן דהוי מזיד וסיקר שהטבח תיקן לו ובחמת סקר הוא ולעשותו חשוד ודאי הראשון לחמן כמ"ש פ' המדיר ובפרט כיון דאומר דלא יקיר לו רק חלי הבהמה ח"כ בחלי השנייה היה חלב ג"כ והוא מכרו כך הואיל שחיו יודע לנקר ובודאי ראו להעבירו וחליה לקנות ממנו בשר. ומה שנתפק רו"מ אם רק בחושיי חלב אין להעבירו אבל לא בחושיי. הנה בזה אין סברא לחלק דתרווייהו דרבנן יניחו זה כמו זה ובודאי תממת חושיי דם נמי אין להעבירו אך לא בנידון ידיו ובפרט כיון שכתב רו"מ שחיו מוחזק בכשרות רק אדרבא הוא נכח ומפורסם הם להזיר מלכול מבשרו כי בע"הר בימים הללו החשוד לד"א הוי חשוד על הכל כמו שכתב החי"פ ס' ת"מ שאף לריה דש"ס היה מומר למיחזק עכשיו נקראו כולם מומרים להכעיס יע"ש ואכן מה נעשה אבתריה בדור הזה ואמנו רואים שהגנבים ממל"ס שבת גנוב ונאוף ורלס. לכך הוי בשרו כגבול חליה לחכול ממנו משרב פגול :

והנה

מה שהעיר רו"מ על דברי תשובת הרשב"א שהובא בס' ק"י"ט בני שהוא מפורסם בחד משאר עברות שבחורה דלחמן בשאר אמורים. והקשה רו"מ על זה ממה דקי"ל בעדות אשה ח"י' ועד ופסח לחמין ומ"מ סבלי עדות דאורייתא אין לחמין. הנה יפה הוסיף לנלמד דבעדות אשה כיון דמן התורה בעינין ב' עדים כפריס רק רבן הקילו ובסבלי עדות לא הקילו, אך בחמת בלא"ה ח"ס דודאי מה דכתב הרשב"א דלחמן בשאר אמורין היינו בדבר דלא אחזק אמורא או הוי בידו אבל בדבר דלא אחזק אמורא וגם אינו בידו אף עד כשר אינו לחמן ח"כ אם לא אחזק אמורא בזה אף דחשוד לד"א אינו חשוד לברך אחר וכן אם אחזק אמורא הוא בידו אז לא שביק יאיתירא לחל איסורא וח"כ בעדות אשה כיון דאחזק אמורא ואינו בידו אינו לחמן דאין דהי דהקילו בעדות אשה בעבד ופסחה בזה לא הקילו. והנה לפי חלוקו של רו"מ ומכ"ש לפי מה שכתבתי תמוהין דברי הש"ך בס' ק"י"ט ס"ק י"ח מה הקשה על המחבר ממש"כ בזה"ש דחשוד על העיריות פגול לעדות אשה ולפני"ש כן הנה התחלת קושית שבס' ק"י"ט מיירי מדברים שאמורין. מן התורה ועד ח' לחמן מן החורה ומיירי בלא אחזק אמורא והתם מן החורה בעיני חרי והוי אחזק אמורא. ולפי מירוש הש"ך תשאר בחמת קושית רו"מ דמה יענה הש"ך מה דפסולי עדות דאורייתא כשרים בשאר אמורים ולעדות אשה אין לחמין ולכן דברי הש"ך תמוהין בחמת. ומה שהעיר רו"מ על דברי הרשב"א שמתנו מקור דין הש"ע ס' ק"י"ט סעיף וי"ח בני שהוא מפורסם בשאר עברות וכו' והקשה הרשב"א לנפשיה ממה דקאמר חשוד אנומחא חשוד אשבוטח וע"כ כתב הרשב"א הטעם דהתם שאני דחשוד לא"ד וכל החשוד לד"א הוי כמומר אבל על ממון אחר לחוש שמה יתן דידן כיון שחשוד לגנוב בשביל ממון חשוד נמי למכור טרפות בשביל ריוח ממון עכ"ד, הנה אין הדין דומה דהתם כיון דחויין דפקר בשביל ממון זה אז כיון דאותו ממון כבר כבר אז יזיר חוקפו ליטבע גם עליו וקשה בעיניו לחזור הממון מה שכתב כבר בזה ונתן בו עיניו וזה על אותו ממון אבל על ממון אחר לחוש שמה יתן עיניו בממון בזה אמרינן דניסי דהוחוק יתן עיניו ולגנוב מ"מ בחיסור חמור להאכיל טרפות בשביל ממון על זה לא נמשד. אך כל זה אינו כותב רק לדין הש"ס והש"ע ממש"כ בזה"ש חש להזכיר לקנות בשר וכל דבר שיש בו חשש איסור מני שהוא קל בשום דבר ומכ"ש לגנוב כי בזה"ש דרא ביה כולא ביה ובפרט אם ילא טרפות מתי' חלילה לקנות ממנו בשר וכל הקונה ממנו כליו אמורין ואל יתערבו עמו אחרים. דברי ירדו וכו' :

תשובה קיד

לק"ק באלמא להרב מ"ה צבי הירש מו"צ דשם .

והנה

בדבר ניקור החליה שושהנין בקהלתם ובוואלייתא שמנקרין מלד חוץ ובפנים ובלד הפנימי של החליה אין עושין ניקור כלל רק מתקפין העור הפרום שפיתיו ומנקר אחר קרא תגר שהוא שלא כהונה. הנה חבל לי על מנהג מדינתכם וכל מדינת וואלייתא שאוכלין חלב זה. ולא הוי לריך להביא ראה מדברי מהר"י בן חביב שבס' רק כן מפורש בש"ע ס' ס"ד סעיף ה' החליה מותרת ולבשר שיקר ממנה מה שבלד פנים אי"כ מוכח דעיקר

עד אשר שאל על מ"ס הרמ"א בס' ס"ד סעי' י"ח דאין להשקות ג' ימים בלי ניקור אם הכונה דהוא כשלא הודח אבל בהודח מותר ר"מ אף בעיני יודע אסור שמורה ח' ספק אפי' בהודח אסור דל"כ מה קמ"ל הרמ"א הרי בלא"ה אסור משום שלא הודח כמ"ש בס' ס"ע. ורו"מ דחה דבריו מכה דברי הפע"ז שכתב דבריעבד מותר ללחוץ ולא לבשלו מפני הדם ח"כ מוכח דמיירי בלא הדחה. והנה יפה חמרת אך לא הוי לרך לך לדברי הלבוש ולמה לא עיינת עמי בדברי הב"י בשם הפוסקים מקור דין צו שמוכח מדבריהם שם להדיא דמיירי בלי הדחה ומיירי רק בנוונה דיש בו משום איסור דם, עיין בב"י מתחלת ד"ה כתב הר"ש בחשובה עד השוף מוכח הכל כן ונלתימי להעתיק לך הכל רק אעתיק לך שוף דבריו בשם מהר"א וז"ל ובס' קל"ה כתב דלכתחלה אין להשקות ג' ימים בלי ניקור דאפי' שאר בשר שהיו בו חלב כלל אין נוהגין להיטו עד ג' ימים משום דהו אין ראו לבשל וחיישינן דלמא תשתלי וכו' הרי מוכח להדיא דמיירי הכל בלי הדחה דומיא מה דאסור משום דם. ותמה ח"י על המורה דין לא שם לבו לפיין בב"י במקור הדין, ומה שהעיר דלמה לי שאלה לא חל בלא"ה אסור משום דם ואתה ריאת למרז פכ"י מה שחז"ל קושית האחרונים מ"ע אסור להשקות ג' ימים בלא מליחה פן יבא לבשלו הרי בזמן מועד לא חישבין. לתקלה ומותר להשקות עוף כ"א יום, דתורת אשה דשיס דקור ג' ימים מותר לבשלו ונעשה הרגל ומזה התל"ח דאחר ג' ימים מותר להשקותו סוד ג' ימים :

ימים בלי הדחה ובלי הניקור אסור. הנה מלבד מה שפירושך בדברי הרמ"א אין נראה ד"כ מאי לשון ג' ימים הוא ליה לומר ששה ימים וגם מ"ל להרמ"א דין זה הדרי הפוסקים שמהם מקור דברי הרמ"א לא מיירו כלל ככה"נ. גם תירוץ אינו נכון הדרי לא בעוף טרם שנולד לו ספק טרפות הוה מותר לשחטו ומה"מ גם ניחוש בזה לתקלה. ומה שגלפ"ד בקוסית המפרשים הוא לפי מראש ב"ס ר"ק דתשובות והוצא ב"ס ח"ע סי' ו' דכל ששה"א איסור קל לרי"ק הרחקה א"כ א"ש ד"ל ספק דרכו להווי איסור חמור לכך לא חששו לתקלה בזמן מועט אבל בבשר ששה"א ג' בלי מליחה דהוי איסור קל לכך בעי הרחקה יתירה וחששו אפי' לזמן מועט. ולהסבירים דכל שהאיסור חמור דהוי הרחקה יתירה נראה דהס"ל להיפוך דבספק טרפה כיון דלוינו ודאי טרפה ואף אם יאכלנו לא יעשה איסור ברור לכך המירו לו ככ"א יוס, וגם החס אינו בהול עליו כיון דסובר שיהי' מותר לו ח"כ לכך לא תקוף ליה יצרו לכך אינו חסוד במזיד רק דרך שמה ובזמן מועט לא חיישינן לשכחה, אבל בבשר ששה"א ג' ימים דהוי איסור ברור יבשלו א"כ כיון דלוינו לא חקנה לבשלו בשום אופן חיישינן דבשפיטה יבא לבשלו לכך החמירו יותר. מיהו מ"ש דזה הוי איסור וודאי אינו מוכרח דמלשון האחרונים משמע דלוינו זה ברור שלא יא' ע"י מליחה ולכך אוסר הט"ו אס נמלח אחר מליחה עם שאר בשר ו"כ הוא נמי רק ספק איסור ובע"כ כטעם הסיני דלוינו לו חקנה לבשלו חיישינן דבמזיד יבשלו וא"ש. גם מ"ש דאפי' דכתיובן השני דמייירי ע"י הדחה מועטת נמי אין נראה דמה בין דס לחלב אס מהני לרכך שיא' ממנו הדס מהני לחלב נמי שלא יתקשה ואס לא מהני לחלב לא מהני לדס. ומה בין זה לזה, ובאמת היה נראה דדין זה היה תלוי בטעם הדחה ראשונה להסבירים כדי לרכך מהני גם לחלב אבל לטעם דס בעין א"כ י"א מה דאמר ג' ימים איסור לבשלו לוי נמי מגד הדס בעין נתקשה ונבלע דר כמו שחששו בחלב ו"כ נהי דהורח ומהני לדס בעין דהוי בחוץ אינו מועיל לרכך החלב דהוי בפנים ולכך לא מהני הדחה להסחות ג' ימים לחלב. ובהו הוי אפשר להחזיק דעת המורה בכונת הרמ"א וואו ד"ל דהר"ש דמתנו מקור. דברי הרמ"א דמשמע מבור דמייירי ע"י הארז אבל בהורח היה מותר אף משום חלב לטעמיה אזיל דס"ל הטעם כדי לרכך כמ"ש בט"ו סי' ס"ט ס"ק א' אבל הרמ"א דכתב בס"י ס"ט דכן נוהגין כ"א ו"כ ס"ל כטעם דס בעין ממילא לא מהני אף ע"י הדחה לענין החלב ואפי' מדס ולכך הרמ"א למד רק מן הר"ש ודעמיה דיש חשש שהחלב נתקשה ומבלע בשם הכרעו מעלמו ללדין אף בהדחה אסור למה דנוהגין כ"כ אומרין. מיהו אס י"ל כן אין לו הכרע לדבריו דמ"ש לראיה דא"כ בלא"ה אסור מכה הדס הנה י"ל ד"מ לענין דבר שדינו לללוהו ולא לבשלו וליכא חשש דשמא יבא לבשלו, וגם י"ל יותר כיון דלשכחן ב"ס במומר שינה לאחרים לא חיישינן שמא יהיה אונס שניה וכן בה"ל שנת ב"ס עמו אחר לא חיישינן שמא ישכח ויטה וכדומה מניינו כזה כמה פעמים א"כ י"ל נמי נ"מ כוז במוסר דבריו לאחרים להיות משומר שלא יבשלו או משום דס ליכא חשש ובשביל איסור אחר אסור, גם י"ל היכי דקונה בשר בלא"ה לא דעת לללוהו דלריק הוא אף בזה למה חשש פ"ק יבא לבשלו ובשביל חלב אסור. אך היותר נראה לי דהרי בלא"ה על הרמ"א ב"ס דלמה יהיה אסור לשהותו בלי הדחה מכה חשש שמא יבא לבשלו הרי קי"ל בס"י א' דכל היכי דביעבד מותר ליכא איסור ואין לחוש שמא ישכח, ועיין בט"ו ר"ס א"ש שהריגים כיוולא חס ונתחנן שם דהיכי דהוי אסור ברור חיישינן לזה א"כ למה חסו אבל כאלו שם איסור ברור דהרי אפשר שיילגו ו"כ ניחוש ניחוש שמא ישכח לבשלו כיון שאף בבשלו מותר דביעבד כיון דמן התורה מותר ואינו רק חומרת האוונים א"כ לאסור לכתחלה ולחוש הוי תקנתא ותקנתא לתקנתא לא עבדינן וכל הני דאסרינן לכתחלה שמא ישכח היינו במה דביעבד אסור ויש בו חשש איסור מורה ודוק. ולכך נראה דתרווייהו לריבי דבדוא"ה היכי דלא הולרכי לתקן רק חקנה רק בשביל דבר שמותר דביעבד וגם אין איסורו ברור או בשביל זה לא תקנו אבל אס הולרכי לתקן בשביל דבר שאסור דביעבד או בשביל דבר דהוי איסור ברור לדעת הט"ו שוב כיון דתקנו זה פלוג בתקנתן ותקנו. אפי' בשביל דבר שהי' איסור ודאי, ולכך ה"נ כיון דבשביל חלב הוי איסור ברור דהרי לכתחלה אסור אף לשהותו לללוהו ולכך שוב אף בנקרו אסור משום הדס וכן יבא לבשלו ומנהג לא פלוג. ולכך שפיר מייירי הרמ"א דבין יוסף נמי בלא הדחה ומ"מ תרווייהו לריבי דלוינו דאסרו לשהותו ג' בלי ניקור לא הוי אסור לשהותו בלי הדחה משום הדס ע"מ לללוהו כיון דזה הוי איסור ודאי וכדיעבד מותר ודוק.

והנה אחר זה עלה בל"ב להחזיק פירוש ה"ל בהרמ"א דהכונה פן יבא לבשלו בלי מליחה ומה שהקשתי דא"כ אפי' בהורח יהיה אסור נראה די"ל דלא חיישינן לתקנה בזמן מועט רק היכי דהוי תרתי לרעותא כגון בלא הורח דאז יש ב' חששות אחד אולי יבא לבשלו בלי מליחה וחת"ל שימלחו נמי יעשה איסור אך דבר זה חיישינן לבשלו בהורח דע"י מליחה מותר ואין חשש רק שיבא לבשלו בלי מליחה בזה הוי ב' לדידיס להיתר אולי יללנו וחת"ל יבשלו שמא ימלחו והוי ב' להיתרא וחד חשש לאיסור בזה לא חיישינן לתקלה בזמן מועט משא"כ בלי הדחה הוי נמי ב' לדידיס לאיסור פן יבשלו בלי מליחה ופן יבשלו ע"י מליחה לכך חיישינן לתקלה אפי' בזמן מועט וכיון דעכ"פ איכא בהך משא"כ חד לד דיש בו איסור אפי' דביעבד א"כ אס יבשלו בלי מליחה הוי דבשביל הך לבד לא הוי גוריון עכ"פ בהלטרף עוד חשש אחר דאסור עכ"פ לכתחלה בזה מלטרף וגוריון זה נכון בעניה :

והנה חור השולל והסיביל וי תורף דבריו מה שהבאתי ראיה מלשון מהר"א הוצא ב"ס דכתב דלוי רחיה מהר"א אזיל לטעמיה דס"ל אף בהורח הבשר אסור לשהותו ג' ימים בלי מליחה כמ"ש הר"מ בשמו בס"י ס"ט. הנה לאו כלום אמרת חדא דעכ"פ זה מוכח מדברי מהר"א דלא גרע בלי ניקור מבלי מליחה דהרי תלינהו זה בזה ולמה זה מזה מבוחר דדין שוה ו"כ לדין דבלי מליחה מותר ע"י הדחה ה"ה בלי ניקור. ועוד א"ז ליימתי לך לעיין בכל דברי הב"י רק שכתבתי לך הסיוס דברי הב"י ובאמת גם מראשית דברי הב"י משמע כן חדא מלשון הר"א שס שכתב מנהג זה לא שמעתי כי מה תלוי בניקור החלב וכי' אלל נוהגין באשכנז ולפתת שכתבו דבשר ששה"א ג' ימים בלי מליחה שגלרר הדס בתוכו וכי' וכתב מדרכב אלל נוהגין משמע דמייירי בלי הדחה ומדלא חסו בשר ששה"א ג' ימים בלי מליחה ובלי הדחה בע"כ דגם רישא בלי הדחה מייירי וגם מה ענין הזכרת המנהג הזה אין זה ענין לשאלתם בע"כ דהם מייירי בלא הדחה והם רלו לאסרו מטעם ניקור לכך הוריע להם דמטעם ניקור אין לאסרו רק מטעם המליחה. וגם מלשון הגמ"י שם שכתב כל בשר ששה"א ניקור ולא נמלח משמע דניקר דומיא דגמלח מייירי דהיינו בלי הדחה וכן סיים עוד שנתקשה מחלב ודס משמע דבלי הדחה מייירי דיש בו גם איסור דס, וגם יש ללמוד ק"ו דלא חמיר ניקור מדס דהרי מהר"א דנתחמיר ב"ס אפי' ע"י הדחה מ"מ מתיר בניקור וכתב דלוי חשש בניקור א"כ מ"כ לדין דמקלין ב"ס ע"י הדחה שמותר שאין לחוש בניקור ע"י הדחה עכ"פ ואף יפלו בסברות הפוכות דלמהר"א יהיה ניקור קל מדס ולדין יהיה חמור לכך יפה הבאתי ראיה מהב"י. ומה שמתהפך על קושייתי על הרמ"א למה ניחוש לשהיית ג' ימים דלמא משתלי ומבשל לוי הרי דביעבד מותר וע"י תמחה דהרי אס בשלו לריק שמ"ך גנדו כמ"ש הרמ"א שם. הנה סבור הייתי שאתה נכוה בפסחים ונכשו לוי רואה שמי אתה נכוה אפי' בחתי חמין והרי הבאתי שם דברי הט"ו סי' י"א שהקשה כעין זה וקושייתי הט"ו הוי רק מדביעבד דאס עבר ואכלו בלי הדחה אין איסור א"כ מוכח נמשך דכל היכי דלוי איסור דביעבד כשכבר אכלו נמי לא גוריון דלמא משתלי ח"כ ה"נ כאן דעיקר דין בשר ששה"א ג' ימים בלי מליחה הוי חומרת הגאוונים לבד ומדין תורה ליכא איסור א"כ דביעבד אס אכל ליכא איסור חורה למה ניחוש לשמא משתלי דהרי קי"ל דתקנתא לתקנתא לא עבדינן וכיון דעיקר איסורו הוי רק חומרת הגאוונים מה"מ ניחוש לכתחלה דלמא משתלי והרי א"כ אס יאכל נמי ליכא איסור מן התורה והיה כל מה דגוריון שמא ישכח היינו שאס ישכח יהיה איסור תורה אבל בזה למה ניחוש לשמא ישכח הרי הוי גזירה לגזירה זה כוונתי רק קלרתי כי שמכתי שיבין מעלנו כוונתי. ומה שהקשה על מ"ש ליישב דברי הרמ"א ד"מ בשאחר מזכירו ועל זה הקשה כמה קושיות מתייש שרפי דספק דרובות דמתקלבו ומנהג דאמרינן דלמא חמי למעבד בזה דמינו ומה דרובות דלמא חמי למיכל מנייהו. למה מה שהקשה מספק דרובות ומגזירה

למה דלמא חמי למיכל מנייהו. למה מה שהקשה מספק דרובות ומגזירה למה

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה קמו קמו קיה ותשובות נה

שכתב ב"ד ש' שלמה אין תחובה לא כיון דקתני טעמא מפני שמקומו יכיר מכלל דרוקא שלמה וכו' דאי לא נמלא טעמה עכ"ל הר"ן וע"ז הקשה דהרי לך דגוריון שמה יתנה לנכרי בפני ישראל פ"ל דלא חיישין לגבינת דעת בכנרי עכ"ד הנה יפה העיר. וכמדומה לי דאשר כבר שאלתי ע"ז ולא ידעתי ממני ועתה אין עולה על זכרוני מקום תשובתי ומה הפסד, ומה שגרא"ה לי בקשר להשיבו הוא כך דהר"ן בא ליישב קושיא הרשב"א דמה בכך שימנהג לו בפני ישראל הרי ישראל לא יקנה ממנו מנה שמה הוא מרפה ומפרס הר"ן כך דודאי אף ל"ק ס"ל דאסור גבנת דעת בכנרי, ורק החילוק יהיה בין דל"ב דס"ל כשמואל אסור גבנת דעת בכנרי כמו בישראל ופניהם מן התורה אף ל"ק ס"ל דודאי מן התורה מותר גבנת דעת בכנרי ואינו אסור רק מדרבנן מנה גורה כיון דבישראל אסור אפי' גבנת דעת כמו גבנת ממון ובכנרי נמי אסור גבנת ממון וזוילה לכך אס נחיר גבנת דעת או הרוחה שיראה שגבנת דעת מותר בכנרי אחי למעט ולומר כיון דבישראל הוי גבנת דעת כמו גבנת ממון ואם בכנרי מותר גבנת דעת מותר נמי גבנת ממון, או יאמר כיון דבכנרי אסור גבנת ממון ומותר גבנת דעת ה"ה בישראל שאסור גבנת ממון מותר גבנת דעת לכך אסור גבנת דעת בכנרי משום הרוחה. אך הג"ת בין הני טעמי הוא כך אס מותר לגנוב דעת הנכרי ביני לבין עמנו שלא בפני רואים דאס הוי מן התורה אין חילוק בין בפני רואים או לא אבל אס הוי דרבנן מנה מראית עין שיסברו שגבנת ממון נמי מותר בכנרי אז אין לאסור רק בפני רואים אבל שלא בפני רואים מותר ואף דק"ל כל מקום שאסרו משום מראית עין אפי' בחדרי חדרים אסור מ"מ הר"ן לשיטתו דס"ל בפ"ק דבילה והבחיט בספר החיים ס' ש"א דהוי לילכת טעות בנזה המעשה רק שיעטו שזה אסור ובחמת אינו אסור זה מותר בחדרי חדרים ולכן ה"ג אס הוי גבנת דעת רק מדרבנן ונפני הרוחים מותר בחדרי חדרים. ולכן א"ש דודאי לאסור ליתן לו שלא בפני ישראל אין לאסור מנה גבנת דעת ולגזור אס נחיר דעת על שלא בפני ישראל אחי למעט וליתן לו גם בפני ישראל דאז אסור משום גבנת דעת אז אין לגזור כיון דהוא גופיה דרבנן והוי גזירה לגזירה, אך לפ"ז הרווחנו כך כיון דעכ"פ בפני ישראל אסור מנה גבנת דעת לכך אס נחיר ליתן לו שלא בפני ישראל אחי למעט וליתן לו אף בפני ישראל ואז יש חשש דאורייתא שהרי הרוחה יאמר כיון דבחמת בפני ישראל גבנת דעת בע"כ בחמת כפרה היא ויקנה ממנו והוי כאן חשש דאורייתא. כן הוי כונת הר"ן ל"ק ונ"ב ס"ל דגבנת דעת בכנרי אסור מן התורה כמו בממון לכך א"ל מנה גזירה רק שהיא גופו אסור מנה גבנת דעת אף בחדרי חדרים ודו"ק. ולפענ"ד זה ע"ה נכונה בכונת הר"ן ודו"ק:

תשובה קיה

רשיע סי' ס"ז סעיף ב'.

נשאלתי בצילה שנמלא בה עפת דם ונתערבה בשאר ב"מ צה לדיע, והנה דעת הס"ך בסי' ס"ז ס"ק יוד דבין בנמלא על החלבון בין על החלמון מותרין דבטל בדוב מנה דהוי ספק דרבנן להקל יע"ש. אך הנה המנ"י הביאו הפנ"י רוצה להחמיר בנמלא על החלמון וכתב דהש"ך חזר בו כיון שכתב מיהו מה שהיקל מהרש"ל בנמלא על החלמון לא קי"ל בוטחה וכו' והפנ"י נחמק ליישב. ולדעתי הדבר פשוט בכונת הס"ך דח"ו לעשות להש"ך כמי שאינו עומד בדבורו תכ"ד ובפרט דפטט לשוני לא משמע כן, אך הכוונה דמהרש"ל מיירי בתערובת בין בנמלא בין שלא במימו ולכן בנמלא על החלבון החמיר דאף במימו אסור כל התערובות ובעל החלמון היקל דאף שלא במימו נתערב מותר כיון דס"ל כהר"ה וכו' ועל זה כתב הש"ך דבנתערב במימו מותר בין נמלא על החלבון בין על החלמון, אבל מה שהיקל רש"ל בנמלא על החלמון היינו אפי' נתערב שלא במימו בזה לא קי"ל בוטחה, ואח"כ כתב דלא תבעיא בנמלא על החלמון דאסור שלא במימו כיון דהר"ה הוי מיעוט נגד הבנאים אף גם אס נמלא על החלבון שלא במימו יש לפסוק כדעת מהרש"ל ובי"ח שאסור. ויותר נראה דע"ס הוא בש"ך ודבריו מהופסין ותמלה לר"ך להיות מ"ש מיהו בנתערב שלא במימו יש לאסור כדעת מהרש"ל ובי"ח ואח"כ לר"ך להיות מ"ש מיהו מיעוט נגד הבנאים בנמלא על החלמון לא קי"ל בוטחה, והיונו מ"ש דתמלה כתב בנתערב שלא במימו אסור כדעת מהרש"ל, אך מה שהיקל מהרש"ל בנמלא על החלמון אפי' שלא במימו מנה דהוא ס"ל להלכה דהעיקר כדעת הר"ה בזה לא קי"ל בוטחה רק בין על החלמון או על החלבון אסור שלא במימו. וז"ב כונת הס"ך וח"ו לומר דחזר בו. ויוד אפי'

דלמא אחי למיעבר בהו במינו מזה ודאי לק"מ דהתם דהוי לזמן מרובה לא מהני אחר, דחיישין שמה יבא ליהנות ממנו בשעה שאין סם המזכירו ולא מהני תקנה זו דלאחר רק היכי דהוי לשעה מועטת א"כ התם דהוי לזמן מרובה לא מהני אחר אבל הכא דהוי לזמן מועט והרי בעלמא בזמן מועט לא חיישין לתקלה אפי' בכ"א יוס, ולכן נהי דבוה להזכירו וחששו אף בזמן מועט לתקלה מ"מ אס ליה לאחר מבני ביתו להזכירו די בזה ולשכחה דתרווייהו לא חיישין בזמן מועט משא"כ התם דהוי לזמן מרובה ואין שיעור לדבר, ומה שהקשה מדלמא אחי למיכל מיניה הנה זה הוי קשה לכאורה אך זה אינו ענין לדבריו דהרי דין זה מפורש בש"ע א"ח ס' רע"ד דאס מלוא לאחר מותר ללמוד בשבת וכן מבואר בבאר היטב ה"פ ס' תל"א ובפנ"מ סם דלא ילמוד עד שיבדוק כתב סם בשם ה"ג דאס מלוא לאחר להזכירו מותר, ולו יהא דומא כדבריו דהוי רק בנילי דמלוא או אחי בבדיקת חמץ למת לא יבדוק בתוך המועד ר"י מנה דלמא אחי למיכל מיניה הרי סם נמי הוי מיני דמלוא ויועיל אחר להזכירו. אך גם זה לק"מ דמדרבנן גבי חדש ודאי לק"מ דהתם אחר רק בחדש שהיו שוקי ירושלים וממלאין בקליות הרי דעשו כן הרבה ובלי הוכחה חזירו גם הנה שהיית זמן מה לכך היה שלא ברזון חכמים אבל אס הוי המזוין לאחרים להזכירם אפשר היה מותר. רק ונה דס"ל לר"י בתוך המועד לא יבדוק ולמה לא נתן עלה שיבדוק ויהיה אחר מזכירו זה קשה שפיר. אך נראה דא"ש כיון דמלינו בעלמא דיש חילוק היכי דזמנו כהול יש לחוש לטעות ויפזרנו ד"א ברה"ר אבל היכי דאין זמנו כהול לא גזרו שמה יפזרנו כן ה"ג אדרבא בעלמא בלימוד וכדומה שאין זמנו כהול לכך התירו ע"י שזכירו אחר ולא חיישין שמה ישנה ויבא לנשנות בלי אחר דאין זמנו כהול ע"ז ולא חיישין לשכחה אבל בבדיקת חמץ לומר לו שיבדוק ויגיד לאחר להזכירו שלא יכל בזה כיון דזמנו כהול חיישין שמה ישנה לזנות לאחר. וז"ב וכוון. ומ"ש אתה בשם הב"ח דרוקא במלוא הוי כן הנה עיין בירושלמי פ"ב דסוכה סוף הלכה ה' וז"ל מה נפק מבנייהו מסר שימנו לאחר על דעתיהו דמבריה מותר על דעתא א"ל א"ל אסור יע"ש מוכח דאף בדברי הרשות מהני אס מוסר דבריו לאחר ויפה כתבתי רק שקלרתי בכל זה וממכתי על המעיין מדעתו וז"ל אין להאריך. דברי ידיו וכו' :

תשובה קטז

לק"ק ראדמסק להשו"ב מ"ה מ"באל נ"א.

הנה ע"ד שאלתו בנה שנהגו במקומו שמקרי הבשר קוים בשר אחרים ומנקרים ומזכרים לאחרים. והנה לדעתי חלילה לעשות כן חפילו מי שהוא מוחזק בכשרות דהן אמת דבש"ע מבואר דאס יש לו חוקת כשרות מותר. אך לא כל הזמנים שוים. והנה כיוצא בזה מלינו בש"ס פ"ג דפסחים דכל הסריקין אסורין אף סריקי ביתוס שלא יאחרו כל הסריקין אסורין וסריקי ביתוס מותרין ולמה כאן במוחזק בכשרות מותר, אך התם לעשות כמעשה ביתוס הוי לא שכיח לכך לא פלוג רבנן ואסרו הכל אבל בטבחים בזמניהם הוי מוחזקים בכשרות שכיח לכך לא שייך שיאחרו, אבל בזה"ש שמוחזק בכשרות לא שכיח בפרט בדלת העט, לכך אף אס יש מי שמוחזק בכשרות לא מהני שלא יאחרו כל הבשר המיוקר אסור וכל פלוני מותר כיון דלא שכיח להיות מוחזק בכשרות. ועוד נראה לי דלכך נקט בש"ס ופוסקים הלשון דהטבחים חלמיים על גיד הגשה ולא קאמר דהמנקרים חלמיים על גיד הגשה. דיש לומר דוקא טבחים דודאי להאביל נבלות וטרפות בדי איסור דאורייתא ואסור לזה לא חסיד ומנהי עכ"פ במוחזק בכשרות ולכן כיון דשוחט צמא וכו' אין דהוי חלמיים לו על השחיטה שוב בבשר אחרים הוי כמדמנו לו לכך מהימין גם על זה, אבל אלו שאין שוחטים רק קוים בשר אחרים, בזה כיון דיש לומר דמוקר דהאיסור בטל ברוב והוי רק איסור דרבנן אף שמוחזק בכשרות אין להאמינו, ובפרט כיון דהטבח השוחט אין רוצה לעשות כן ומוכח דאין לו ריות ויקרו הישב והקונה קונה אותו כדי להרויח הוי הוכחה שאינו רוצה להיות מנקר הישב דמה ריות. לכך חלילה למכור לו ואס מכר לו אסור לקנות ממנו בשר כזה אף ממי שמוחזק בכשרות, בפרט שיש בזה כמה חומרות אחרות שהומיפו על הניקור בודאי יש לחוש שבוה יבא להקל ודאי חלילה לסמוך עליהם ויותר אין להאריך. דברי ידיו וכו' :

תשובה קיז

לשיע סי' ס"ה סעיף י"א.

להרב החרוף מ"ה יעקב הבהן מלבוב נ"א.

ע"ד אשר שאל על דברי הר"ן במוציא דשולא חדס ירך לנכרי

אפי' לדברי המני' דהש"ך חזר בו מ"מ און לא הורגין בן דהרי"ג עיבר טעם הש"ך לפי דברי המנחת יעקב מנח דהר"ה הו' יחזיר לגבי איך פוסקים וז"ל לדין הרי נס דעת מהרש"ל כדעת הר"ה וא"כ יש לנו תרתי דס"ל כדעה זו ולא יחזירי הוא . לכך יש לנו שפיקא שפיר דלמא כהר"ה ומהרש"ל ולכך הו' לנו שפיקא שפיר טעם דס"ל להש"ך נבי על החלבון וסוף סוף לדין מותר הוא ולדין שאר סברת הש"ך ככתמלה . לכך העיקר להורות כמ"ש הש"ך בתמלה בדכל ענין מותר העטרות במינו בין נמלא על החלבון או על החלמון ואין איסור רק בנמלא על החלמון וגם על החלבון וזה ברור ודו"ק היטב . ואף דהט"ו בשם רש"ל מביא דמייירי במינו מ"מ י"ל דמהרש"ל עלמנו מייירי אף שהוא באינו מינו רק דהט"ו מביאו לענין מינו אבל באמת הוא מיקל אפי' באינו מינו .

הנה כ"ו כתבתי טרם עיינתי בספר יש"ש ועתה הגיע לדי ספר יש"ש ורואתי כי גם הוא מייירי רק במין במינו ומ"מ דברי בני דהרי מנילא הוא מוכח כן דבע"כ טעמא דיש"ש לא הו' מנח דמין במינו בטלברוב כיון דהוא ס"ל עיקר כהר"ה א"כ הרי דברב ר"ך סמ"ך . ואין לומר דטעמא משום דהו' ספק דלמא כהגאונים דהרי הוא ס"ל עיקר כהר"ה ועוד דהרי שיש שם דאם הו' ערופות יש להחמיר דבספקא דאורייתא ראו להחמיר ואם אימא אף בערופות הו' ס"ס ולמה נקט דהו' ספק דאורייתא . ובע"כ דהוא לא נמית לקה היתרא של הש"ך מנח דהו' ס"ס א"כ בע"כ עיקר קולא שלו מטעם דס"ל עיקר כהר"ה א"כ אף באינו מינו הו' כן ומה חילוק לדידיה בין מינו לאינו מינו לכך ע"ז כתב הש"ך מה שהיקל מהרש"ל בנמלא על החלמון היינו באינו מינו לא קי"ל כוותיה , אך לפ"ז דאינו מבוחר כן יש"ש נראה להסתבר יותר דיש ט"ס בש"ך ולריך להיות תחלה מיעו אס נתעשר שלא במינו וכו' ואח"כ כתב ומה שהיקל מהרש"ל וכו' דהיינו דלפי דעתו דלא נמית לסברת הש"ך ומנילא כיון דמתיר מתיר אפילו באינו מינו לא קי"ל כוותיה וז"ב וכוון . וגם מ"ש השפתי דעת בשם המנחת יעקב כהר"ה הו' יחזירי . הנה עיינתי זש"ש ורואתי שבהו גם דעת הרוקח דמתמיר יותר בחלבון מחלמון כדעת הר"ה א"כ יש לנו לחוש לדעת הרוקח והר"ה ויש"ש ולא יחזירי יניחו לכך ודאי הדיון כמ"ש לעיל דמותר העטרות כ"ל ואש" . ושבו ראיתי בנבוכי שרד בחידושי דינים שאוסר בנמלא על החלמון וס"ל בפשיטות דהש"ך חזר בו ולפענ"ד נראה כמ"ש :

תשובה קיש

לפי' ס"ז סיעף ד' .

נשאלתי

באחד שקנה רגלי כבש ומלחם ומלגס כבלי ראשון להסיר השער כהנהגה ואח"כ נמלא באמלע הרגלים כתמים אדומים ביותר בתיקף וקלט מהכתם שחור קלט וזה נעשה ימ דעת חזק קשירת המשימה לשחיטה, ונפל מחלוקת בין האכמתיים שרואה לאסור הכל כי יש לחוש לנדר הדם ולריך חתיכה ומליחה וזה נחשב במלג' כ"ז סתיר סולרת בו בלי חתיכה ונאסר המקום האדום ולריך ס' בהרגל נגד המקום האדום וליכא ולכן נאסר הכל , ויש רואה להחיר גשום שהלשון שט"ע משמע דוקא מחמת נכרה וכאן ליכא מכה וחולי כלל . ויש רואה להחיר מחמת הלשון ולרר הדם משמע שנמלא עתת דם כגור ונלרר וכאן רק הכבש ארום ביותר אבל אין כאן עתת דם נלרר . ע"כ לשון השאלה . והנה זה הגיע לי בעיני' אחר מנחה ואז כ"א טרוד ולא הו' אפשר לעיין בזה וכעת איני טרוד בענינים אחרים ששייכים ליומא ולכך לא יכולתי להאריך אך אפ"כ הו' כי ההוראה שריכה לעשה פתיח מעט לעיין בזה ולהשיבו, הנה באמת בלשון הטו"ע הו' נלרר הדם משמע מחמת מכה, אבל בעיני אחר שורם ומקור הדיון הנה בש"ס פ' כ"ל דף ע"ה וחולין דף ז"ב גרסיין אומנא דאסמיקין וכו' הנה לשון זה משמע רק האדים לבד ורואה דהרי נקט חד לישנא בזה , ואח"כ נבי חלשו בחומץ נקט נמי לשון אסמיקין והאם הכונה רק האדים לבד וכמ"ש הפוסקים ובש"ע עלמנו בש"י ס"ו דאם האדים חזיין דנתעורר הדם ללאות וכו' א"כ כיון דנקט חד לשנא בזה אסמיקין בזה , משמע דהאדים לבד אוסר וכן הוא בפר"ש טעם הרי"ף דאסמיקין ארום מרס משמע דהאדומות לבדו אוסר , וכן הוא לשון הרמב"ם בפ"י מהנה"א והובא בב"י בשם שהאדים , וכן אמת דהרב המגיד פירש שם דכונת הרמב"ם על נחלט בחומץ אבל ה"ב דרב"י פירשו דדעת הרמב"ם הו' כירוב המפרשים דקאי על אומנא דאסמיקין בלא חומץ א"כ יהי' מוכח לפ"ז דהאדים לבד אוסר דהרי לשון הרמב"ם בשם שהאדים, והנה

תשובה קב

לק"ק סאסוב להרב החרף מ"ה הירש בערשטין מ"צ .
ע"ד שאלנו וז"ל באה לפני בשבת קודש אשה א' שמלחה רגל בהמה ולא הייתה על כלי מנוקב רק שהיתה מעמדת אותו בסמיכה לאיזה תיבה והטללים נחתו דרכין עכ"ל שאלנו . והנה מלאתי זה בגילויי הפמ"ג שלי והנינו מעתיק לו זה . ואם מלחו הרגל וקללו ראשי הטלפים והעמידוהו ע"ג . קרקע צרע היכי שפקרקע מבוסה בסריס דזה ודאי הו' כלי שאינו מנוקב אבל אינו מקום מדרון ז"ע א"ש יש לאסור הרגל מכה נמלא בכש"א"מ , הא ודאי אס' היה מוכח הרגל לארכו ה' ודאי איסור מעטס נמלא בכש"א"מ , כי מביאי לי בעמתי על טלפיו אס יומא כיון דהטלפים נפסטיקין בין גוף הרגל להקרקע א"כ כמו שחס לא נקלסו הראשים המה נחשבוין . ככלי שאינו מנוקב ואסורין , כן נמי לא נקלסו הראשים המה נחשבוים ככלי מנוקב כאלו נמלא הרגל ככלי מנוקב ונהי' שלגתמלה אסור להעמיד הכלי מנוקב על הארץ כמו בס"י

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה קב קכא קכב ותשובות נו

בסי' ס"ט מ"ג בדעבר קיי"ל הם דכשר . כן ה"ג הטלפים נחשבים ככלי מנוקב וכיון שבהם הדם אין מתקבץ רק יולא לחוץ חיקף והמה מפסיקין בין הארץ להרגל כשר הרגל או נימא שלקולא אין נחשבים ככלי מנוקב רק כנוף הרגל עלמנו והוי כמלח בכש"מ כיון שלא היה המקום מדרון והי' הדם מתקבץ במקום אחד הרבה במקום שהרגל עומד. ול"ע ליינא בזה . מיהו לדינא אין להחמיר רק לאסור מה שבחוק הטלפים ולא יותר כיון דדעת המחבר שבלא"ה אין אסור רק מה שבחוק הליך ואף לדין דמתמירין ככה"ג יש להקל . ואף אם לא עמד במקום הרך כיון דעומד בשיפוט ואלכסון י"ל נהי דדרך הדם לפלוט למטה מ"מ פולט רק כנגדו ואינו נמשך לשוף הרגל רק כל חלק ממנו פולט כנגדו למטה וא"כ הוי האי חלק העליון של הרגל כמלח בכלי מנוקב כיון שעומד באויר כן נראה לי להקל בזה ודו"ק. עכ"ל בגליון הפ"ג זה כמה שנים, והנה מ"ש רי"ט דל להיחמיר אשר הדם מתרגל הולך בקצת מה שעבר מתרגל ורק מעט מאותו חתיכה שעומדת על הקרקע לא נמשך אלא נחשבו הטלפים וכו' בדעבר הש"ך והפ"מ ואחרונים כולם מסכימין להיחיר אף אם עומדין על הטלפין . הנה אין דבריו נכונים דמי הגיד לו זה דהדם הולך דרך השיער הרי אין דרך סדס להיות פולט רק למטה. ולמה חתיכה עבה שנמלחה בכלי שאינו מנוקב ולא אחריון הדם פולט ללדין ובמה עדיף רגל מחתיכה גדולה ועבה , כיון המתירין גם מה שבחוק הטלפים נראה עיקר טעמם הוי בזה דעלם מחלוילי ממלח והרי מהני מליחה להמוח שבחוק העלם כמ"ש בסי' ע"א בע"כ דנמשך הדם דרך העלם לכך מתירין אף מה שבחוק הטלפין דהם עלם י"ל דפולט דרך שם אבל אם עומדין על כלי שאינו מנוקב לו יחא דהוי הטלפין כשר נמי היה אסור ואין המתירין היתיר ובפרט אם עומדין ע"ג נקרים ואין היתיר כמ"ש בגליון ה"ג, ודע דכל חתיכת הטלפים לא מהני רק אם מונח הרגל או עומד וזר הטלפים הנחתך מונח למטה באופן שיפלוט דרך שם אבל אם מונח הרגל וזר שנחתך הוי למעלה ומכ"ש אם עומדין וזר הנחתך למעלה והחלק השני למטה דין לא נחתכו הטלפים ממש והעולם אין זוהרים בזה וראוי למחמיר כי הוא דבר פשוט וברור וז"ל אין להחריך :

ותא
ע"ד אשר הורה מפוסקין בהקלחתם שבינו ישראל במים בשבת ע"י שימרונין הכתום והקרקע לנכרים ובונים בריש גלי בשבת והבעלים עומדין אלל הבנין, הנה הרב הג"ל ראו למתחו על העמוד ולגערו בזמיה כי הוא חילול שבת גמור כי מלבד מה דהוי גוף המלאכה דאורייתא לא מהני הערמה כלעת התב"ש ואף דע"י נכרי לא הוי רק שבות מ"מ חרף דמלאכה גמורה ומפורסם כתבו האחרונים בטס ארע"א דרבנן בשם הריעב"א דזה אסור מן החורה אפי' ע"י נכרי . ועוד דהערמה דרבנן אינו מותר רק מה דגוף המלאכה דרבנן אבל מה דגוף המלאכה הוי של תורה כמו דאמירה לנכרי אסור משום שבות ה"ה מכירה לנכרי כהערמה אסור ממש שבות דרך הוי שבות עשות ע"י נכרי בדרך מכירה כמו בדרך שלימות ומד טעם ומד שבות הוא כיון דהוי המכירה דרך הערמה וגם כיון דהוי פרהסיא ומלאכת מחובר בזה וראי לא מהני מכירה דרך הערמה , ואפי' באבולת דהוי דרבנן אינו מתיר מכירה כפרהסיא דדרך מכירה לא היתירו רק כלעלם או בפסם כיון דהכל יודעין דהמנהג כן אבל בלא"ה אסור כפרהסיא בזה משאין דרכו דרך מכירה והא מרחץ אסור אפי' דרך היתיר כיון דאין דרכו בכך ואינו דומה לשדה ה"ה בזה . לכך נכמה טעמים אסור לעשות כן ולמען השם לא יבנו עוד לחלל שבת בקהלחתם ויכולין לשלוח כן להרב המתיר בזה כי עמיד לקבל מעלו מן השמים בזה יורה וזכרנו דהבעלים עומדין וראוין דע עליו המעשה שיתיר זו ואמור עגמה נכפי על הוראות חכמי המקום ירחם עלינו וישלח לנו המורה ללדקה ומסור המכשול . כנפש המתחיר ידירו וכו' :

תשובה קכא

להמוסלג מ"ה. שלום הלוי בכפר בארשא סמוך לק"ק קומפלינג .

תשובה קכב
בש"ע ס"י סי"ט סעיף י' .
בט"ז ס"ק כ"ד ומעשה בא לדינו באשה ששבלה בשר ושכחה אם מלחה אותו וכו' .

הנה
שאלתו קבלתי ואשיבהו בקלרה . הנה מה שהורה הרב לאכול בצן פקועה גם חלק אחרים בלי יקור מחוטי דם וז"ל . לא טוב זה הורה נגד דעת הפר"ח וקולת אחרונים גידר של בן פקועה אסור וגם חוטי הדם וראי אסורין לכך לא יפה הורה אם כי בדעבר הכלים כשרים לכתולה לא יפה הורה . ומה גם בזה"ו וראי אין להורות היחיר דבר דהוי חידוש פן יבאו לפרוץ יותר וכמ"ש בפי"ב דפסחים מי איכא דשרי כה"ג היכא דשיכחא עבדי כן ה"ג בימים הללו :

ובנידון
העוף שנשבר הנה שמוך וזהו וזה קשר אגודל והתיר אף שהיה תחת הכנף בין הללעות לזר הדם הרבה אעפ"כ התיר . בזה וראי האכיל טרפות כי ידוע לו בעוף שיש לו מכה עמוקה תחת הכנף איך הוין ובודאי כל דהוי ריעותא מחויב לבדוק בפנים אם שלטה המכה מעבר לעבר ובודאי שלא כד"ן הורה וגם הכלים ישברו כי העוף טרפה :

וברבר
האשה שהי' דרכה בכך לראות מראות לבנות וכשנתייבשו הפך לאודם והורה הרב להשליך הכתמים לבנים טרם שיתייבשו הנה אם לכתולה אין להורות כן כי בלא"ה דעת הב"ח דבכל כחם לבן מחויבת להמתין עד שיתייבש ואף דהע"ו חולק עליו מ"מ בחיבורי עשירי עשרה הבחתי לריח להכ"ח מן הירושלמי והנכון לעשות כן ומכ"ש בזה . כיון דהחזקה כמה פעמים להיות רוחה כן וראי הוי חזקה כמו חזקה דוסמות ובה י"ל דגם הע"ו מודה ולמעט בבלוגחא עדיף מ"מ כיון דהע"ו חולק וכו' אף אם נעשה אח"כ אודם שהורה לכך אין להאשימו על הוראתו בזה אך עכ"פ להב"א אין להורות כן רק מחויבת להמתין עד שיתייבש :

וברבר
אשר הורה בא' שהי' לו תבואה בבית ישראל והיה לר"ך לשלחה למקום אחר והתיר לשכור עגלה ביום ו' ער"ק וביום ש"ק יקחו הנכרים את התבואה מבית ישראל ויתדרו הנכרים רק הישראה לעמוד אללם שגם ינבנו ונחן עורה שימרו התבואה וגם העגלה יעמוד בע"כ . הנה שלא כרת הורה לחלל שבת בזה ושמע קול עליה נדחי ומכירת תמנ בפסח ואין העניינים דומין דאפי' חפץ של נכרי אסור להניח לנכרי ליעלו נבית ישראל נכח מראית עין ומה מועיל שמכר גם העגלה מי

והנה
כעין מעשה זו בא לירי באשה בש"ע קנתה בשר הקנס היורד בין ערונת הריאה והדיחה אותו במים ונתנה אותו על הדף שררכה לנלוח בשר עליו ואחר שנה פשעה שמים לקחה והדיחה אותו ובשלה אותו בקדרה ואכ"כ שמה אל לבנה שאינה זוכרת אם מלחה אותו אחר הנחתו על הדף או שכחה והניחה אותו בלי מליחה כן ובאה ושלחה מה לעשות בזו , והנה לכאורה עלה בלבי שדין זה הוא ממש דין המבואר כאן ומלוי בפלוגתא הע"ו והחולקין עליו . אך אחר העיון י"ל ב' פנים לכאן ולכאן ד"ל דאף החולקים על הע"ו היינו רק אם לא ידעה אם לא עשתה כלל תיקון המליחה וענינו אבל כאן דהתחילה עכ"פ במקלת התיקון שהניחה אותו על הדף המיוחד למליחה א"כ מסתמא גמרה הכל כיון שהתחילה עשייתו לא פסקה כאמור ובה לכ"ע לא חיישינן ואמרין שמתמא עשתה כדניח . אך י"ל להיפוך דכאן אפי' הע"ו אסור דע"כ לא מתיר הע"ו רק היינו דהיא שכחה כל המעשה לנמרי ואינה מסופקת אם עשתה הכלי מעשה או לא רק אם עשתה הכל וחס לא עשתה לא עשתה כלל בזה אמרין דמתמא מעשה רבה כזו לשכוח לנמרי ענין המליחה קודם הבישול לכך מסתמא מעשה רבה לא שכחה ואין לטוש דלמא עשתה התחלת המליחה ולא גמרה כתיקונה ד"א דלמא לא חיישינן כיון דליכא ריעותא בזה , דמת"מ מה שכחה כל הוי לעינין לא ריעותא ללחוש שכחה הכל זה מעשה רב ולא חיישינן וכיון דבע"כ התחילה במקלת ואעפ"כ שכחה א"כ אין משכחת ראה שוב וי"ל שעשתה הכל לכך מתיר הע"ו אך הבא דהתחלת הענין זוכרת ולא שכחה רק אם מלחה ממש או לא בזה ספיר יש לחוש כיון דאיכא ריעותא שאינה זוכרת אם עשתה כדניח או לא א"כ י"ל מתמא א"כ שפחה כן היתה זוכרת וכיון שעשתה מתמא לא עשתה שזה לא הוי מעשה רב ד"ל כיון דהיתה אותו על הדף ומיפקף אין מולחין כי לר"ך להניח מעט שיוכזו המים , א"כ כיון שהיתה אותו מעט י"ל דילא הדבר מלבה וסברה שכבר נמלח כאן

כאן וכיון שרק ברגע מעט שטרדה א"ע טוב אח"כ שברה שכבר מלחה ושכחה. כזו מזוי הוא ואפי' להט"ז חסור, ובפרט דבאמת דברי הט"ז עלמם אין מובנים לי במה שהביא רחיה מלמען ירבו דהתם דרך הפה לומר בעלמא שמורגל בפיו אפי' בלי כונה כידוע אח"כ דאמרינן ממ"ז אם בכונה התחיל למען ירבו בודאי ידע שאמר והי' אם שמוע דל"כ לא הי' מתחיל למען ירבו ואם שלא בכונה הפה מעלמו אמר למען ירבו שלא בכונה בודאי לא הי' הפה לומר שלא דרכו כע שמינו מורגל אלא ודאי דכבר אמר והי' אם שמוע ואומר הפה לשנוי דרכו, אך הכא במעשה הביטול. ספיר יש לחוש ששלא בכונה לקחה ובשלה ושכחה אם מלחה תחלה דהרי אינו דבר הנמשך ממילא זה מזה רק ע"י מעשים חלוקים ספיר יש לומר ששלא בכונה בשלה בלי מליחה, ועוד דהתם כיון דאמירת למען ירבו והיא אם שמוע הוא ביחד ממש בלי הספק לכך דאמרינן אם בכונה אמר כן בודאי אמר והיה אם שמוע תחלה דהרי ברגע זו שהתחיל למען ירבו ודאי הי' נזכר אם סיים והיה אם שמוע או לא לכך ספיר יש ממ"ז דאם שלא בכונה סרמא נקט ואזיל ואם בכונה מתממא ידע אז שאמר והיה כיון שעתה פוסק ממש, אבל הכא אטו מעשה המליחה והביטול היו יחד ואפי' הלא אפשר שהמליחה היום והביטול אחר כמה ימים ולכך ליכא ממ"ז ד"ל דבשעה ששלה בכונה נעלה לבשל ששכחה וסברה שמתלה אותו כבר לפני יום או כמה שעות, ועוד כיון דקיי"ל לענין עשיב הרוח דלאחר למ"ד יום חזקה שהזכיר אח"כ בע"כ בע"כ ימירי דאין בגדול דבקטן אינו מחויב לחזור בכל גווי ובכ"כ ימירי בגדול דהו ספק דאורייתא וא"כ כיון שקטן ג"כ מחויב בחיוב מדרבנן כמה שנים לפני גדלו א"כ כבר התפלל כמה ימים ערב וזוקר בסדר הזה וכיון שהזמון למ"ד יום ויותר אמרינן סריכה נקיט ואזיל, אבל כאן בבשר אטו שייך לומר חזקה. בזה חדא דמה נעשה אם לא מלחה עדיין קשטים פעמים צדק ואף אם מלחה פעמים: ממ"ז כיון דמה אפשר שיש כמה הפסקות בנתיים וכמה ימים חלפו בנתיים שלא חזלו צדק י"ל דאף ב"י פעמים לא נחשבה בזה חזקה לומר דסריכה נקיט ואזיל. לכך אין ראיות הט"ז. רחיה לפט"ד ואין ספק נקח"כ בידי לעיין בו אם נתעורר בזה. והנה לא נשאר לנו למחך צפרט כדיון המעשה שלנו רק על טעם הראשון שהט"ז מוכח דהו ספק דרבנן ואף דהו חזקה איסור יש כאן רוב ורוב עדיף מחזקה. והנה רחיה להרב השער המלך בה' מקוואות ככללי ספק דרבנן להקט הקשה עליו בכלל' א' מדברי המשל"מ שהזכיר בה' כבודות ומתפק הניח גבי ערוב דכל שהו ספק אם נעשה כלל דבר המתיר או לא לא אמרינן ספק דרבנן להקט והכא נמי הרי ספק אם נעשה כלל המתיר, ועוד תמה עליו בזהו הכללים דבש"ס מוכח דאמרינן אין ספק מוליא מידי ודאי אף דרבנן מעשרין הם יע"ש שהיה ב"ע. ולדמי א"ש דיעקר טעמו של המשל"מ בזה הוא דהייב דהספק הוא אם נעשה מעשה לא נכנס כלל בכלל ספק ובנו דקיי"ל ב"ש ע"י ל"ח גבי תחיל דכל שהוא בקום ועשה אין אחר דאמנן לומר שיש שקיים תנאו ואף ספק לא הו מנח דאוקמינן כל דבר שהוא בחזקת שלא נעשה מן התם לכך הי' דכל שהספק אם נעשה מעשה מוקמינן לי' אחרותיו שלא נעשה זה או בכלל ספק דרבנן, ובה א"ש דדוקא התם בעירוב בספק הניח ורדוהו לדיכא חזקה להיפוך אבל הכא בצאה ששכחה אם מלחה תחלה הנה זה ודאי בשעת קיימת הבשר ידעה שפריכה לתלוח חתיכה זו ואי ינמא ששלה בלי מליחה ולטרך לומר ששכחה אז הדבר שלא מלחה וכיון דמעיקרא ידעה והספק הו אימת מתחיל ששכחה, ד"ל דבשעת הביטול זכרה ספיר אם מלחה אז לא ועתה הוא דשכחה וכן ב"ל דשכחה התחיל מאלו קודם הביטול א"כ ראוי לאוקמי דמעיקרא עמד הנה ידעה ועתה הוא דשכחה, ועיין בט"ז סי' א' גבי שוחט יע"ש והכא לא שייך טעמא דהט"ז שם, לכך בזה ודאי י"ל דמלינן איסור השכחה במה דאפשר ולכן נגד הך דיעותא דיש לאוקמא כל דבר בחזקת שלא נעשה י"ל חזקה להיפוך כיון דאין דרך לשכוח ושכחה אז אינו מזוי גם יש חזקה דמעיקרא שידעה לכך יש תלמות ואסור השכחה במה דאפשר. והנה ד"ל להיפוך דלא נעשה מעשה הדר הו לי' שקולין וספק דרבנן להקט ולכך לא הו קשיא להט"ז רק דלחתי יש חזקה אחרת מחזקת איסור שגלוג החתיכה והאסו תירץ ונגד זה יש רוב להיפוך, ובהו מיישב גם קושא השניה של שער המלך דהרי אין ספק מוליא מידי ודאי ובאמת כן מעשה מפרש"י שם בפסחים ונדה דכתב כיון דרבנן הוא מהני חזקת חבר ששערן משמע דבנ"ה אף דרבנן אין ספק מוליא ודאי. אף בלמ"ז א"ש דהכא יש ודאי אחרת כנגדה כיון דמתחלה ודאי ידעה שלא נעלה ורביה ורביה ורביה אס ששכחה בשעת הביטול ולא רמיא אנפשה לזכור אם מלחה או לא א"כ אין ספק השכחה

מוליא מידי ודאי ידעה תחלה וי"ל דעד הנה ידעה הכל ועתה הוא דשכחה א"כ יש כאן חזקה אחרת כנגדה דעד הנה ידעה ועתה הוא דשכחה, רק דהי' קשה להט"ז כיון דיש חזקה איסור החתיכה זו א"כ נקמה וקמה. לחתיכה זו אחרת איסור מה אחרת אדרבא נוקמה לשה בחזקה שידעה עד הנה ממ"ז הרי שכחה לפיך ואי תרע חזקה. עש"כ הרי שכחה לפיך וחזקה החתיכה לא אחרת, לכך כתב דים כאן רוב המרע לחזקה ולא ברע הרוב מהרי לפיך דאדרבא בעלמא רוב עדיף מחזקה והנה דכאן הו ודאי תחלה ממ"ז טוב יש חזקה כנגדה מה שידעה תחלה ועש"כ הוא דשכחה. כן הי' נראה לכאורה ליישב דברי הט"ז. אף באמת דברי השער המלך תמוהין ואין כאן התחלת קושא כלל על הט"ז ולא על המשל"מ מה שהקשה עליו מחבר שנת דמוכח דאמרינן גבי ספק אם נעשה מעשה סד"ר לקולא ובאמת לק"מ ועלמא ממנו במחמת"ה דברי רש"י שם בפסחים שפירש גבי חבר שנת משום רוב חברין מעשרין הם ואח"כ פירש גבי חזקה על חבר וכו' וז"ל ואין גמגום והילוך אחר הרוב בדבר עכ"ל משמע דגם לפי הס"ד ידע מזה דרוב חברין ואח"כ כמסקין דלאו רוב חברין הם רק ודאי הוא יותר מרוב ולפי' א"כ דמה דמסקין הש"ס ואכפ"ה החס נמי ספק וספק הוא חוזר לבשרא קמא דלא הו חזקה זו כודאי רק כרוב כרס"ד מעיקרא רק מן התורה הו ספק וספק ומדרבנן שוב אף רוב בעלמא מהני וא"כ א"ש דעד כאן לא קאמר המשל"מ דהייב דספק אם נעשה מעשה לא אמרינן ספק דרבנן להקט רק היכי דליכא רוב שנעשה המעשה אבל אם יש רוב דבר המעשה נעשה זו ודאי אמרינן ספק דרבנן לקולא. ולמסקין דהבר הוא ע"פ מה שכתבתי במק"א דברי רש"י בפסחים הג"ל דלכך להס"ד לא מהני הרוב מנח דהו הרוב תלוי. במעשה ורובא דחלי במעשה לא אמרינן יע"ש ולפי' תינה דרוב לא הו להיות נחשב כודאי בדבר תורה דלא מהני ספק רק בעינן רוב לכך רוב לא נחשב אבל דרבנן דספק מהני להקט רק דים סברא לומר דדך לא נחשב נעשה מעשה גרע ואינו נכנס בכלל ספק בזה ספיר מהני עכ"פ הרוב כיון דהרוב מורה. שנעשה המעשה עכ"פ שוב נחזק כח הספק ואי תרע הך חזקה דמוקמינן כל דבר בחזקת שלא נעשה דלחזקה זו ספיר מהני הרוב, ויש להסביר הדבר דיעקר הטעם דרובא דחלי במעשה לא אמרינן מנח דהך סברא דראוי לאוקמי כל דבר אחרותו דמעיקרא שלא נעשה זה מרעא כח הרוב לכך אין לו דין רוב זה. בדבר חסור דאורייתא דספקא אסורה ורק ע"פ הרוב מותר בזה אמרינן דכאן אי תרע כח הרוב כיון דחזקה זו שלא נעשה מרעא כח הרוב אבל דרבנן דספקא לקולא רק היכי דים חזקה שלא נעשה מעשה ראוי להחמיר א"כ כאן הו להיפוך דע"פ הרוב מרעא כח החזקה שלא נעשה כיון דהרוב מראה שנעשה לכך יאל זה בזה ועכ"פ ספק הו שוב ספק דרבנן להקט. וזה בצדוד כוונת רש"י בפסחים, וכן כוונת הט"ז כאן מנח דים כאן רוב דרוב מולחין תחלה והנה דהו רוב תחלי במעשה מנח מושל הרוב לעשות ספק, וז"ש דרוב עדיף מחזקה כוונתו כך דאי בעלמא הו כמו חזקה א"כ הכא דהו מלוי במעשה הו ברע מחזקה אבל כיון דבעלמא רוב עדיף א"כ הכא אף תחלי במעשה היינו דלא הו רוב להיות עדיף מחזקה אבל עכ"פ הוא שקול לכך שוב אמרינן ספק דרבנן. להקט ולק"מ מחבר שנת דאין ספק מוליא מידי ודאי דהתם ג"כ להתמקטא ספק וספק הוא הי' חזקה דחבר רק כמו רוב ומהני דרבנן מוליא מידי ודאי כן הי' בזה ולכך לק"מ על המשל"מ דהתם כיון דרוב איכא מהני הספק אם נעשה מעשה כ"ל:

שוב עיינתי בשעה"מ עמנו הרבי"ש קל"ח בזה וכתב דהתם נמי איכא רוב חברין הם כפרש"י. ואין דבריו נכונין דלמנא פריך דלפרש"י באמת אף לכך לישנא דספק וספק הוא הו היתיר מדרבנן מנח הך חזקה והיינו דלפרש"י הו החילוק דהמתקן נמי ידע מהך חזקה דחבר רק דס"ל דהו כמו רוב והמתקן מתרץ דהו כודאי. והך איבע"א ספק וספק הוא חזר לס"ד דהך חזקה דחבר הוא כמו רוב וצדדנן מהני. ואם הקשה לשיטת התוס' שם בד"ה כרי פשיטא דלק"מ ד"ל דהך אכפ"ה דספק וספק הוא רוצה ליישב בלא הך חזקה דחבר ומפרש כפשוטו כמשמעות לשון הש"ס דודאי מנח הך חזקה דחבר הו ודאי רק דהמתקן לא ידע מהך חזקה ולא הך חזקה מהני לו דהו כודאי מנח הך חזקה דחבר, ואח"כ משני דאף לפי סברת המתקן א"ש דספק וספק הוא אף לפי פשיטא דלק"מ דלא ידע מהך חזקה, אבל כן נבא להך חזקה אפילו לדאורייתא (לא) מהני. ולא ס"ל לתוס' כרש"י להקט בין רוב לודאי רק כפשוטו. והשעשע"מ הרכיב פרש"י ותוס' לחאדים וז"ל. ועוד נראה להסביר הדבר אף אי ינמא דהתוס' מפרש"י ג"כ כפרש"י דאף המתקן ידע מהך חזקה רק דסבר דהו כמו רוב ממ"ז א"כ רש"י ס"ל דאף דרבנן אמרינן הך חזקה

דחבר אין מוילא מתי' דבר שאינו מתוקן לכך מפרש דאף בדרבנן
היו מכה הך חזקה רוב די בדרבנן. אבל התום' ס"ל דלא שייך
חזקה זו רק בדאורייתא דבאיסור תורה שפיר חייש החבר דלא
יבא איסור תורה על ידו לכך בזה נזהר שלא להוילא דבר שאינו
מתוקן אבל בלא אין כאלו איסור תורה רק בדרבנן בשביל איסור
דרבנן לא חייש החבר כיון דלא יבא איסור תורה בשום ענין
ועיקרו היו דרבנן בזה אין החבר נזהר ולא שייך בזה חזקה דחבר
כלל, לכך לפי המסקנא דאיסור תורה ליכא רק בדרבנן ובדרבנן
לא שייך דף חזקה לכך שפיר כתבו דלינו רחוי רק למאכל בהמה
אבל הייז דיש כאן רוב אף אס תלוי במעשה שפיר אמרינן בזה
ספק מוילא מידי ודאי בדרבנן אף דהוי ספק אס נעשה מעשה
כדמוכח מפרש"י ב"כ לפי מה שפרשתי הסוגיא לעיל לשיטתו
וכדעת הט"ז והמשל"מ. לכך נחזור לנדון דידן דאף אס מטעם
השני הט"ז אין להחיר כאן בלא"ש עממו בזה אינו כבוד
השעיקר רק מכה עטס ראשו, וא"כ גם ב"ד יש להחיר מה"ע.
מיהו לא סמכתי ע"ז להקל רק מכה לירוק כבוד שבת לעת ערב
שאין פנאי להכין אחר וגם הוא לעני אבל בלא"ה אין להקל בזה
כן נראה לפענ"ד ודו"ק :

תשובה קבג

למשכיל אחד מויה חיים וואלאף במ"ה אליעזר מסלויטא .

דמתיי אפי' ברובא דתליא במעשה, א"כ לפ"ז ממילא מיושבים
דברי הט"ז כיון בדרבנן; מהני רובא דתליא במעשה, והרי דס
שכטלו דרבנן, ועוד בלא"ה א"ש דברי הט"ז דיש לומר דאין כוונת
הט"ז רק לסתור החזקה דהוי לו חזקת איסור, דבלא"ה הרי ספק
דרבנן להקל, רק דעיקר החשש שלו דהוי כאן חזקה איסור
שפיר כתב נהי דרובא דתליא במעשה לא מהני היינו לעשותו
כודאי, מיהו עכ"פ כחזקה דמיא ומרע לחזקה שכנגדה והוי ספק
וספק וממילא ספק דרבנן להקל. והנה העיקר מה שנתקן לי
דמה דלא מהני רובא דתליא במעשה היינו רק נגד החזקה אס
יש חזקה כנגדה דהרי יש להכין למה לא ילך כבוד רובא דתליא
במעשה הרי סוף סוף חזינן דרוב עושין כן, רק הכונה כיון
דעכ"פ יש ספק אס נעשה מעשה זו עתה וכיון דמוקמינן כל
דבר בחזקת שלא נעשה מעשה הוי זה עלמנו חזקה דלא נעשה
מעשה זו, ובלידיו חזקה אחרת שכנגדה הוי תרי חזקות ונגד ב'
חזקות לא עדיף הרוב ונעשה ספק וספק, אבל הייז דליכא חזקה
אחרת כנגדה מהני אף רובא דתליא במעשה דמה אחרת הרי יש
כאן חזקה דלא נעשה מעשה זו מ"מ מה בכך סוף סוף כיון דרוב
עושין כן הוי רובא רובא וחזקה רובא עדיף. ואזיל ליה קושייתו
משקוי ירושלים כיון דליכא חזקה אחרת כנגדה מהני אף רובא
דתליא במעשה, והתם בכורות אס חזקה כנגדה דחזקה שלא
נפטרה רחמה וחזקה דמעיקרא שלא ילדה, לכך לא מהני רובא
דתליא במעשה וזה כלל כוון לפע"ז. והנה מ"ש דכותה הט"ז רק
לדחות החזקה אין לתמוה ממ"ש הט"ז בשבטו ורוב עדיף מחזקה
זה לק"מ דכותה כן דאס בעלמא לא עדיף רוב מחזקה רק
שקולין ממילא הך רובא דתליא במעשה דגרע משאר רוב לא הוי
שקול כמו חזקה, והוי חזקה עדיפא אבל כיון דשאר רוב עדיף
מחזקה א"כ נהי דאמרינן בש"ס דרובא דתליא במעשה גרע היינו
רק דלא עדיף מחזקה, אך עכ"פ משאר שקול וממילא מותר,
ובגוף דברי הט"ז דברנו בחידושו מכבד בעוה"ז אין עת האספק
פה. והנה אס ינמא פרפרדך דהייז דהוי חובה לא הוי רובא
דתליא במעשה יש לומר פרפרדך אחת שזה יחי' כונת רש"י בפסחים
הכ"ל שכתב דלהך אבוע"א נמי הך עעמא דבדרבנן סמכינן על חזקת
חבר שעשין, והקשיט' בחיבורי דא"כ ל"ק ולנהה מתרץ בעי"א ופי
הנ"ל יש לומר כך דודאי חזקה דתליא במעשה לא אמרינן רק ומה
דמשי חזקה על חבר וכו', היינו כיון דהוי חובה לו א"כ טוב
לא נחשב תלוי במעשה, אך טוב הוי קשה לו הרי אפשר להכניסו
במוץ שלה, וא"כ אין זה חובה לו דבירו להפקיע א"כ טוב הוי
חזקה דתליא במעשה, ולכן מתרץ א"כ מנ"י אס מיישת לרד"א ואינו
חובה א"כ טוב בלא"ה אחי שפיר דספק וספק הוא דלמלא באמת
הוי כן, וטוב הוי קשה לרש"י דהרי לא קבע לא מהני ענה זו
א"כ טוב הוי ודאי, לכך מתרץ רש"י שפיר דמנ"י על קבע כיון
דאסור בכל ענין טוב הוי חובה מדרבנן וכיון דהוי חובה מדרבנן
טוב הוי מדרבנן חזקה אלימתא דודאי עשין ואינו תלוי במעשה
כיון דהוי מדרבנן חובה ומדאורייתא דלא הוי חובה והוי חזקה
דתליא במעשה טוב ממילא בלא"ה מותר דספק וספק הוא ודאי
פרש"י, ונהי שהוכחנו לעיל דהתום' לא ס"ל כפרא זו מ"מ יתכן
להיות דרש"י סובר כן ודו"ק, מיהו אף לפי דרכו אין זה ענין
לדברי הט"ז דזה לאו חובה הוא דהרי אפשר ללגי גם אי בעי לא
אכיל ואין זה חובה וז"פ :

והנה

חזר השולל והשיב לי זהו אשר השבתי לו :
מה שראה לדחות דברי הראשונים אין כנס כדי תפיסה
כי על מ"ש דיש לומר דרובא דתליא במעשה הוי רק
לחומרא והשיב מדברי הפ"י בסוגיא דבתי בתרא, הנה אלמדנו
דרך השגה על פלפול לא שייך רק א"ו מפרסי הש"ס או מדין
המפורס להיטור אבל מדברי פלפול כדאמרינן מספרים אחרונים אין
זה סתירה, ואס משועבדים אמתו לדברי הפ"י כמה מירויס
לאמרו בזה בחידושינו שם. ועל מ"ש רחיה מתום' דהפי' במקום
מלוה נמי שייך האי כללא דרובא דתלוי במעשה לא אמרינן, על
הי כתב דאשה אינה מלווה על פ"ו בזה מנ"י דאין זו מתח מדא
דהרי עכ"פ מלווה על שבת עין בזה"ש סי' א', ועוד דהרי
קושייתו הוי מהאשה שהלכה היא ובעלה למד'ה דאמרינן שם רוב
מתעברות ויולדות, וא"כ שם הרי כבר נשאת והיא משועבדת לו
ואי אפשר לפטור ממנו ומה הקשו דהוי רובא דתליא במעשה
הרי היא מלווה על זה והיא משועבדת לו גם מלווה מן התורה
לעשות רלונו. גם מ"ש על רחית' ענין חזקה דתליא במעשה ד"ל
ב"ד שא"י, ניב אינו נראה כיון דעיקר העעס דלא אמרינן רובא
דתליא במעשה מכה דמוקמינן כל דבר בחזקת שלא נעשה
מעשה לדחות הרוב אף דבכל דוכתא רובא וחזקה רובא עדיף
אליס חזקה דלא נעשה מעשה לדחות הרוב, א"כ רחוי שיהי'
אליס גם נגד חזקת הב"ד ולשווי' עכ"פ ספק לומר אוקי חזקה
כנגד

הנה ע"ד שאלתו ע"ד המעשה של הט"ז בשכחה אס מלהה
תחלה והחיר הט"ז מטעם דרוב מולמין תחלה וכו' והנה
הביא רומ' דברי אחרונים שקשו על הט"ז דהרי הוי רובא
דתליא במעשה ולא אמרינן ואתה חקשית על זה ממעות שנאלאו
לפני סומרי בהמה בשקלים ופ"ק דפסחים ומסוגיא דבתי בתרא,
והרי הוי רובא דתלוי במעשה, ומנה הוילד לתקל דבמה דהוי
חובה לעשות אמרינן אף דתלוי במעשה, אך טוב הקשה מרוב
תינוקות מעפמי' דהוי רובא דתליא במעשה ב"כ עכת"ד, הנה מה
שהקשה מתינוקות לק"מ דע"כ לא אמרינן רובא דתליא במעשה לא
אמרינן רק דבר תלוי בדת האדם שיש בו דעת דלא כיון
הבכמיהה בירו לעשותו לא לא רחוי לאוקמא בחזקת שלא
נעשה מעשה, אבל דבר התלוי במעשה במה שאין בו דעת ומחסרין
דעתו הוא טועה כן זה הוי כבא ממילא ולא נחשב מעשה רק
גענין טעמי, ומה דאמרינן בבהמה דהוי רובא דתלוי במעשה
היינו כמ"ש שם התום' בכורות דלפעמים לירך להרביע אבל
בלא"ה לא הוי תלוי במעשה, והרי שמתים אדם לא נחשב תלוי
במעשה מכה דהוי ענין טעמי מנ"י בתינוקות, ומ"ש אחת דהייז
דהוי חובה לא נחשב תלוי במעשה זה נסתר מדברי התום' יבמות
ובכורות שהקשו מתשמיש אדם ומה הקשו התם הוי מלוה דהוי
מלוה פ"ו ושמחת עונה כמ"ש בפ"ו דפסחים דפרך באשתו נמי
איכא מלוה ב"ה, ואעפ"כ הוי ס"ד דהוי תלוי במעשה. ומה
שהקשה בבת בתרא, הנה שם אנו מטעם רוב רק מטעם
חזקה דחזקה דבדק. ועיין פמ"ג שחקר בדיון אי אמרינן חזקה
דתליא במעשה והוכיח מחזקת בדוק, והיינו כעין קושייתך והכל
הולך למקום אחד, וכן יש להוכיח מהך דר' שמעיה דפ"ו דפסחים
דקאמר חזקה אין הב"ד ועמדין געס, והרי הוי חזקה דתליא
במעשה, ומעומד הוי דרמוחין מותרין מחמת היום דחזקה אין
ב"ד מתעללין וכו'. והנה מה שהקשה רומ' משקלים הנמאלין לפני
סומרי בהמה וכו' בלא"ה לק"מ. דע"כ לא אמרינן דרובא דתליא
במעשה לא אמרינן רק להחמיר דעין ההוא דבכורות, אבל להיטור
להחמיר אוליגין רובא אף דתליא במעשה, ומנ"י למנ"י
הבשמתות לה' נדה דלכל זה דרובא דתליא במעשה לא אמרינן
הוי רק דרבנן, ומן התורה אוליגין בתר רובא אף דתליא במעשה
א"כ פשיטא דאין כח לחזיל רק להחמיר ולא להקל. והנה סמוכות
לדברינו זה הוא מדברי רש"י שהבאתי בספרי ספר החיים סי'
תרפ"ד דף פ"ז ע"ב מ"ש רש"י בפסחים פ"ק בסוגיא דאין חוששין
וז"ל דאף דמותר בחבילת ארעי בחבילת קבע מיהא ליסתרי מיהו
כיון דזה מדרבנן הוא ובדרבנן סמכינן על חזקה חבר שעשין
י"ע"ש שכלאורה הוא תמוה דאס גם לתירוצ' זה לירך לחזקה זו
למצי' לעטס דלפני וספק הוא, ומנה הוכחת' דיש לומר דבזה
לפי"ז ב' לשונות דלישנא קתא ס"ל דחזקה דתלוי במעשה אמרינן
לכך ב' בחזקה זו לבד, וולגי' ס"ל דחזקה דתלוי במעשה לא
אמרינן. ולכן מוכרח לתרץ דספק וספק הוא רק מדרבנן יש איסור
ובדרבנן מהני חזקה דתלוי במעשה כן הוכחנו שם, וזה סיוע
לדברינו הי"ל דכל עיקר כלל זה דתלוי במעשה לא אמרינן הוי רק
דרבנן ולכן תינח בשל תורה אבל בדרבנן ספק אמרו והס אמרו

כנגד חזקה. וכל זה ברור ופשוט ואין להאריך יותר. דברי יידו וכו' :

תשובה קבר

לק'ק סטרעליסק להרבני המופלג מו"ה צבי הירש נ"י.

ע"ד אשר שאל בדיון בער שהורח אחר המליחה וספק אימת הורח אם תוך שיפור מליחה או אח"כ, והנה ר"מ פלפל בזה הרבה ועל כל פלפולו לא אשיב לו רק מה שנוגע לדינא. והנה מה שדימנה זה לפלפול הע"ז ונקט"כ בהם לא נודע אם מלחה או לא זה אין לו דמיון לזה דכאן כיון שעכ"פ נמלח והי' עמיד ללא חזקתו הרי א"כ לא הי' עושה מעשה ומדיחה כבר אימתי חזקת איסור, ולא נרע מ"מ"ש הפוסקים בזמן לה נע ספק קרוב לו ספק קרוב לה אימתי בזה חזקת פטויה, מכ"ש בזה חזקת איסור אימתי וראוי לומר ספק דרבנן להקל. מיהו יש לומר דיש חילוק בזה כיון דראוי לאוקמא כל דבר בחזקתו דמעיקרא, וא"כ אם יודע לנו ששפה אימתי נמלח כגון בשעשה שפית, רק דספק על שעת הדחה אימתי הורח אם תוך שיפור מליחה או אח"כ, בזה ודאי דמוטר דראוי לומר דמוקמינן הבשר בחזקת מלוח והשחא הוא דאימתי ושוב הוא ספק דרבנן להקל, אבל אם הי' להיפוך ידוע השערה של הדחה רק דספק הוא על זמן המליחה אם נמלח שיפור מליחה מקודם שעת הדחה או נמלח באיסור שלא הוא שיפור מליחה עד ההדחה בזה יש לומר חזקה להיפוך דהשחא הוא דנמלח ולא קודם וטרפה, לא מבעיא להסבירים דספק דרבנן בחזקת איסור אסור אף גם להמתירין יש לומר היינו כנגד חזקת איסור אבל לא נגד חזקה דלא נעשה מעשה דאליס יותר וכמ"ש המש"ל"ג דבספק אם נעשה מעשה אפי' בדרכנן לחומר, ונהי דזה אין לו ענין לכאן דבג"ד ידוע אי נעשה מעשה רק דספק אימתי נעשה מ"מ נראה דבכה"ג כ"ע מורים דלזילין בחר חזקה דמעיקרא, והשחא הוא דנעשה מעשה דלמעט בפלוגתא עדין. וכיון דיש מהמתירין בכל ספק דרבנן בחזקת איסור יש לומר בזה כ"ע מורים. כנלפע"ל כגון לדינא וז"ל אין להאריך מאפס הנפאי. דברי יידו הטרוד וכו' :

תשובה קבה

לסי' סי'ט סעיף ד' תשובה למשכיל א'.

הנה ע"ד אשר שאל לפרש לו דברי הבה"י שכתב דבעוף אם מפרידין העור דהיינו אם נפחוהו ומלחוהו אסור אפי' בדיעבד ושאלת אם הכונה בלא נמלחה בפנים או אפילו בנמלחה בפנים :

תשובה

הנה כן דעתי נועה, בראש מה דפשיטא לך דהבה"י אוסר אפילו בהפ"מ כיון דכתב ראו לענוש ע"ז כ"ש דאוסר אפילו בהפ"מ, הנה הך ק"ו פריב"א הוא דמה ראי' הוא זה דלאו דברים דבהפ"מ שרי מותר לעשות כן לכתחלה, זה אינו דלדבריהם שכל בוקן להיפך כיון דאין לו עתה רק מנה הפ"מ אם לא הי' נכנס לך לכתחלה לא הי' נרץ לבא ליד הפ"מ וראוי לענוש העושה, והרי ספק דרבנן מותר אף שלא במקום הפ"מ והרי קי"ל דאין עושין ספק דרבנן לכתחלה ואם עבר ועשה כן ודאי ראוי לענוש העושה, ואם כוונתך כיון דראוי לקגוס ממילא ראוי שלא להטיר לו טעם קמס, מיהו בזה י"מ אם עשה בשונג שלא ידע האיסור בזה אפשר דמתיר בהפ"מ או לאחרים מותר כיון הנבטל איסור לכתחלה. מיהו לפי האמת נראה דהבה"י אוסר אפילו בהפ"מ והוא דבה"י מייירי בודאי בלא נמלח בפנים דאם נמלח בפנים פשיטא דלא נרע מנמלח מחד אי' דמוטר דיעבד, וכן משמע מלשונו שכתבו האחרונים שמתלווה ע"ג העור משמע דלא הי' המליחה רק ע"ג עור ולא יותר, וכן משמע מדברי פוסקים האחרונים שסתמו ולא דברו כלל בהפ"מ מה דינו ואם הוה מפרש' דמייירי גם בנמלח בפנים לא הי' שחקי מלגרב בהפ"מ מה דינו אלא ודאי ס"ל דמייירי בלא נמלח בפנים וזהו ודאי דחסור אפי' בהפ"מ כיון דאין כאן מליחה כלל לא נבטל ולא צדקה ולא בחוץ ולכן נראה דבה"י מייירי בלא נמלח בפנים כלל אבל בנמלח בפנים ודאי כבר בהפ"מ כדיון נמלח מצי"א. והף אם ספק הוא בכונת הבה"י ראוי לסמוך להקל כיון דרם בשבטלו דרבנן ונס דינו נופי' חידוש הוא דמלך הסבירא הי' בכך דנפחוהו הרי חתיכה עבה אף חלוץ בפנים כל היחא דלא מנולה לאורי חתיכה ולא מליחת חוץ, וננוה עלמא הי' מוכח דהבה"י מייירי בלא נמלח בפנים דאם נמלח בפנים א"כ למה ירע מעוף שלא נפתח כלל ונמלח מכל לדיון בחוץ דכשרה א"כ מה

בכך שהוא חלול בפנים כיון דאינו מנולה לאורי בע"כ דמייירי בלא נמלח בפנים, מיהו מזה אין ראי' דיל' דשמי תרנגולת שלא נפתחה דאין בה אורי מבחוץ כלל דהרי קפדין שלא יהי' מנולה לאורי משמע דבאורי תליא מלחה והרי בתרנגולת ליכא אורי מבחוץ לכך אינו מפסיד המליחה אבל בנפחוהו דהכנים בו אורי מבחוץ לכך האורי מקרר המליחה ומעכב כח המלח להוליך דם ולפפול פעולתו ולקמן נדבר מזה אי"ה. אך א"כ עכ"פ זה חידוש דין הוא לכך אין לך בו אלא חידושו ומגיל' להחמיר אפילו בנמלח בפנים לכך נראה להקל בנמלח בפנים ודינו כנמלח מחד אי' ועדיף מנייה כיון דעכ"פ קאת נמלח ע"ג העור מבחוץ נ"כ ולכן אף שלא נבקעה לפנים מ"מ מהני להטריך המליחה שבחוץ עם המליחה שבפנים להיות נחשב כנמלח מחד אד"כ. גם מה ששאל בעטם הדבר שמתיר רק היחא דהסירו הנפוח בזה אסור לכתחלה ומוטר בדיעבד וע"ז שאלת דמה סברא הוא זה הרי הוי כשני חתיכות זה ע"ג זה. הנה לכאורה הי' נראה לי בעטם הדבר כיון דקי"ל חבורי אד"כ לא הוי חבור והמקור לזה הוא מהחוספתי' דטהרות וכחתיכה בתי"א חיינו דוקא בדברים שלא היו מחוברים ממלחה בידי שמים רק שארם רואה לחברן חבור חדש בזה לא הוי חבורי אד"כ חבור אבל אם הי' דבר אחד בידי שמים רק אח"כ נחלק בידי אד"כ בזה מהני חבורי אד"כ להיות דינו כמעיקרא כמו שהי' מחלה כיון שאינו עושה ענין חדש רק מחזירו לחמלו, אי"כ הי' בשלמא בשאר ב' חתיכות שהיו חלוקין מעיקרא לא מהני אף שהוא מדבק יחד רחביו אד"כ לא הוי חבור אף בנפוח העופות דהוי מחובר בידי שמים רק שהוא ע"י נפוחו הפרידין בזה אם מסלק מעשיו נעשה אחד כמעיקרא כמו שהי' מחלה אחד והוי כחתיכה עבה. אך לפי' יחמדם דין חדש בחקר כל נחמ לפנים אם יחזור ויחברן כמו שהי' מעיקרא אפי' מותר בדיעבד בנמלח מחד אפי' שלא במקום הפ"מ וזה אינו נראה לדחש דבר חידוש כזה. לכן נראה הטעם פשוט דבשלמא בשני חתיכות שהם מופרדין מכל וכל לכך לא מהני מה שמחברן יחד דחבורי אד"כ אינו חיבור אבל העור של עוף הרי אף אם נפחוהו מ"מ הוי מחובר לו בלדיון והרי הוא בכל לדיון כגוף אי' א"כ מה בכך דהוי נפוח בחלמא הרי בחתיכה אחת עבה אף שיפור אפי' אם יחי' בזה נמא פולט מעבר לעבר. ואין לומר דשמי הכא שהוא חלול בחלמא הרי אף בני תרנגולת חלולה שלא נפתחה. מותר אפי' שלא במקום הפ"מ ומוכח דזה הוי כנמלח בכל לדיון אי"כ למה ירע תרנגולת נפוחה ובע"כ עיקר הטעם כיון שהכניסו אורי או האורי מקרר המליחה כיון דחייבין דיש קפידא צפוי לאורי מוכח דהאורי מניק להמליחה א"כ הי' הכנים בו אורי ולכן מינה דביות שם האורי אבל אם המיר הנפחה א"כ האורי חלקו הלך לו שוב חזר דינו להיות כגוף אחד כיון דעדיין הוי כגוף אחד שהרי מחובר בכל לדיון חיבור דמעיקרא והוי כחתיכה עבה וכעוף חלול וכיון דמחובר מעיקרא בידי שמים הוי חיבור והוי גוף אחד וז"ל בצברא. גם מה ששאל אם קרעו ע"י נפוחה הוי כדוקק הסבין ולצני הדחה שפית. הנה זה דבר פשוט שז"א דכל דבר הנעשה ע"י נפוח נעשה בקל וזה אינו מוציא דם ואם הכתוב רואה לנמקט דבר קל מוציר נפוחה כי כל זורריו יפית בהם דהפחה בעלמא סני לכו והרבה מזה ולכן הי' דוקא ע"י סבין דהוי דוקא דסכינא או אפילו ע"י קריעה ביד דהוי מעשה קשה זה מוציא דם ובעי' הדחה להסבירים מנה דם בעין אבל הנפוחה הנעשה ברוח בעלמא זה אינו מוציא דם וגלוי לכל מבין דת ודין. ויותר אין להאריך בזה במקום שאין הנושא מוצל אריכות יותר :

תשובה קבו

לש"ע שם סעיף ט"ז.

הנה אשכחנא פחרי דיהיה נמלח מחד אחד עדיף מנמלח בבי' לדיון כגון אם נמלח בכלי שאינו מנוקב דאם נמלח משני לדיון נאסר כולו לדיון ולא מהני לי' תקנה ללאי אבל בנמלח מחד אחד כיון דלכתמה פוסקים לא נחשב זה מליחה כלל א"כ מותר אח"כ לללי ואינו נאסר רק מה שהי' בחוץ הגיר דזה נאסר מנה כגוש כנבטול אבל מה שחזן לגיר דיש פוסקים שמתירין בכל מליחה כן והי' אוסרין הוי רק מטעם דבלבדל טעם החתיכה זה שייך רק כשנמלח בכל לדיון אבל אם לא נמלח רק מצי"א כיון דלכתמה פוסקים אין מליחה זו שולטת בכל החתיכה א"כ גם אינו מבלבל טעם החתיכה ולכן מותר לללי עכ"פ. וגם הוי ס"ם דלמא כיש מתירין בכל שא"מ מוח לגיר דיש פוסקים דמעיקרא מחד אחד לא נחשב מליחה ואין זה בלבד טעם החתיכה ולא מבעיא אם היחא האד שנמלח למטה כיון דרם אינו מפעפע למעלה פשיטא דלא ין

דאין לו דין נמלה בכשא"מ ולפי דברי הבלי"ם שהביא הפ"מ משמע דככה"ג לכ"ע לא הוי מליחה, כהך מליחה פשיטא דאין לו דין כשא"מ אף גס אם מונח הדר שנמלה למעלה נראה דמוחר דנהי פולט למטה מ"מ כיון דלמטה אינו רוחא אף שנמשך הדם למטה מ"מ איירי דיפלוט א"כ דם דרדי"י יפלוט דם דלחריני ובשלמא כשכל החתיכה רוחא י"ל דמבלבל טעם החתיכה אבל ככה"ג לא שייך בבלבול כנלפ"ד כוון :

הנה כד"ן זה גופי' בנמלה מל"א ה"י נראה להיפוך מדברי הבלי"ם דאף מי שמתיר אינו מתיר רק במונח דם שנמלה למטה כיון דהמתיר בנמלה מל"א ה"י הוא הרשב"א ורשב"א לשיטתו אזיל שכתב הטור בה"ט ובסי' ק"ה דגם במליחה אמרינן תחאה גבר יע"ש א"כ ה"ג בנמלה מל"א ה"י והונח למטה אמרינן תחאה גבר ושולט כח המלח אפילו למעלה ונעשה הכל רוחא ומוסך את הדם למטה לפלוט, אבל באם מונח האר שנמלה למעלה י"ל דאף הרשב"א מורה שאסור כיון דלירדי"י אמרינן במליחה תחאה גבר א"כ התחמון שהוא חפל גובר ומקרה העליון ומורה הרשב"א דאסור. ומיהו מלשון הרשב"א שהביא בב"י שמיביא ראה דמל"א מותר מעופות חלונין דל"א חלמין בפנים וכו' מזה מוכח דס"ל דאף אי גבר העליון נמלה מותר דהרי בעופות הוי דל"א למעלה ולא ימלט בל"א א"כ מוכח דלעף במונח למעלה הדר שנמלה מותר מיהו י"ה מוכח מזה דלא כדעת הבלי"ם נמי מדכתב דאסור במונח למטה והרי ראיות הרשב"א הוי מעופות ושם לא ימלט שלא יהי מונח דל"א ה"י למטה ואפ"מ מהני בנמלה מל"א ה"י וזה ראה ברורה. אך באמת הדבר תמוה הרשב"א דס"ל דאמרינן במליחה תחאה גבר אל מלי חיות רימא שז"ל העליון גובר ותחמת התחמון נימא שז"ל התחמון גובר העליון והרי הרשב"א ס"ל בעלמא דאדרבה גבי מליחה הוי תחאה גבר ולמה כאן ס"ל להיפוך. ולכן ה"י נראה כמ"ס בתחלה דהרשב"א אינו מתיר רק במונח הדר שנמלה למטה דאז תחאה גבר וגם שמתיר בעופות אף שיש דל"א עליון היינו כיון דבעופות נמלה גם דל"א התחמון ויש כאן נמי תחאה מלוח, וכתיב דאם דל"א העליון לא נמלה כלל אין לומר בזה שיהי' דיו כנמלה מל"א ה"י כמ"ס הפ"מ היינו רק אם לא נמלה העליון כלל אז לא אפשר להיות כח בתחמון כ"כ לחמת העליון עד שיפלוט זה א"כ כיון שאין כל החתיכה דבוקה רק הוי חלול באמת אף אם גם העליון נמלה מהני לזה מליחה דל"א התחמון שאינו מניח לזל שלמטה מהעליון לקרר את העליון המלוח ומנטרף מוס התחאה ומוס העלאה להיות כולו חס. זה כוונת הרשב"א אבל אם דל"א העליון נמלה והדר התחמון לא נמלה כלל מורה הרשב"א דאסור, ובהיות כן לא ה"י מקום להתיר כה"ג אפי' בהפ"מ. מיהו י"ל דבהפ"מ יש לנרף שני הסברות היינו בנתי הרשב"א דס"ל ה"י דהדר התחמון נמלה ונעשה דתחאה גבר מהני מליחה דל"א א"כ וא"כ מוכח דהיכי דהמליחה התחמון מהני דל"א אחר, וא"כ מלרפין אנו סברת הפוסקים דלירדי"ן אין מילוק במליחה בין עלאה ותחאה וא"כ ס"ל דבמליחה אף עלאה גבר א"כ מהני לירדי"ן אפי' בנמלה דל"א העליון לזר. מיהו יש לפקפק בזה דהו"ל ס"ס לאיסורא למלח ל"א קיי"ל בהרשב"א בנמלה מל"א ה"י ודלמא קיי"ל דאף במליחה אמרינן תחאה גבר ולכן אין מקום להקל בהפ"מ כנלפ"ד כוון לולי שמדברי האחרונים מוכח להיפוך והדבר י"ע למעשה :

דלפי דברי הכו"פ די אם יש כזית דם וכזית מים נמי מותר כיון דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ולא נכלע מן הדם לזרד רק עם המים, ובזה נמשך לפלפול עוד אם נשאר הרבה מן המים אם נשער רק כפי הנחמר מן המים ונבלע בשער. והנה גם בזה טעה טעות גדול דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון שייך רק אם ה"י נופל מקאת מן המים בפ"ע כוון ע"מ שה"י שם ח"י רביעית מים וח"י רביעית דם שנחברו אם ה"י נופל ממנו רובע רביעית בפ"ע לתוך החבטיל אז הוי אמרינן דל"א לשער נגד כל הרובע. רביעית כיון דיש בו תחילת המים והיינו כיון דמפרד בפ"ע אבל אם הוי כולו ביחד כוון כזית חלב וכזית מים שנחברו ובשלו בהם בשר ודאי לר"ך ס' נגד כל הכזית חלב והיינו דהיכי דהוי כולו ביחד יש בו כדי ליתן טעם אמרינן דהבשר בלע כל טעם החלב וכל טעם המים, ומדע דהרי אם נפל תחיתת האיסור לתבטיל היתר אף אם נשאר כל החתיכה האיסור בעין נמי בעין ששים נגד כל החתיכה ומטעם דהאי דהאיסור נשאר בעין מ"מ הטעם שבו נפלט להיתר, וא"כ אין שייך בו לומר דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון נהי דהוי המים והדם שנחברו בעין מ"מ הטעם שבו נפלט להיתר וטעם כולם נבלע לתוך הבשר דוק ותשכח בכל המקומות ומחלל כן דלא נאמר בכעין אף אין המדומע כו' ובזה נסתמך כל דבריו ויסודו, ומיהו ארווחא דדבריו ליישב קושית הש"ך שהקשה כיון דהוי דם בעין א"ך מהני ליה ל"א וסיים ואפשר כיון דתתערב במים לא נחשב דם בעין ומי"ס ולי"ע והיינו מנח דהוי קשה ליה למה לי מלובלך דנקט א"ך מה שאינו בולע נוף הדם רק טעמו זה ודאי לא נחשב דם בעין ולכן הכא נהי דיש כאן דם בעין מ"מ בזה כיון דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון יש כנגדו ס' רק דחיישין שנמשך כל טעמו ובה"ל אף שייך לומר לפי חשבון אף זה שוב לא נחשב דם בעין. וזה הוי החילוק בין תרסה לל"א דבמליחה כיון דדם בעין אינו יואל ע"י מליחה נהי דה"מ טעמו יואל שפיר ע"י מליחה היינו אם לא נבלע עמו דם בעין כלל רק טעמו בזה איקבל כמו ומלח מליחו אבל אם נבלע עמו גם דם בעין כיון דחזוין דדם בעין אלים כמו דאין מלחי יכול להוויאו לכך שוב גם אם נבלע עמו דם שאינו בעין אחרת דאחר מחוק חבירו ומלא מין את מינו וגיבור ואין כח למלח להוויאו אף דם חבירו הנבלע עם דם בעין ולכן בתלובלך לא מהני מליחה אף זה במליחה אבל בליה כיון דדורא מישב שייב אמרינן דיש כח בשל להוויאו דם הפליטה ולהפרידו מן הבבועין ודם הבבוע שלא נחשב דם בעין יואל בכל ענין ונפרד מן הבבועין ושוב אפי' דם דם הנשאר ממנו דאינו יואל ע"י לליה הרי כנגדו לזרד איכא ס' כדעת ר"מ בזה, וזה כלל כוון לפענ"ד דהיכי דנבלע בחתיכה דם בעין ודם שאינו בעין אז ע"י מליחה חנב דדם בעין אינו יואל דם הפליטה נמי אינו יואל דאחר מחוק את חבירו ומלא מין את מינו וגיבור אבל בליה דל"א מישב שייב ע"י דהבבועין יואל מין את הפליטה ואל ולכן הוצרך הש"ך למלובלך אינו יואל לליה ומישב כל הדקדוקים בעוה"י וז"ל אין להאריך ידיו וכו' :

והנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו.

הנה מה שהביא ראה דיש דיעות דאף בזוון נעשה נבלה ידעתי גם ידעתי ולזה נזכרתי במכתבי וכתבתי דאף אם נעשה נבלה בזוון היינו דשייך ל"ע ולא היכי דלא שייך ל"ע, והנה כעת ראיתי שזו משמע מפורש בדברי הגהות ש"ד ומהרש"ל שהביא הש"ך ביו"ד סי' ל"ע שכתבו וז"ל הובא בש"ך ס"ק ע"ו דהא דק"ל כל האיסורין שריבה עליהן שונג מותרים דוקא בדבר יבש יש לנהוג הני אבל לא בדבר לח שיש בו ל"ע דק"ל לח מיני א"כ דייקן וכתבו דלא שייך מליץ בלח רק היכי דיש בו גי"ט אבל לא היכי דלא שייך ל"ע והשכל נוחן כן דמה לי יבש מה לי לח ולמה ביבש לא ל"י מנח דליכא טעם ולא הוי דומיא דבב"ח א"כ ה"ה בלח בלח היכי דלא שייך ל"ע ואינו אסור רק עכא תערוכת גופי' דין יבש יש לו וכל הני דיעות שהביא הר"ל בזוון נעשה נבלה היינו יבש דשייך ל"ע, ואפילו אי שייך מליץ ר"מ שהביא ר"מ שכתב סי' ק"ה בריש הסימן דלא שייך כנישה בלח בלח מ"מ בעינין שיהיו בעינין דראוי ליתן טעם דהיינו או בכנישה מעל"ע או במליחה בעינין דאם הוי ככ"ס כה"ג הוי שייך ביה טעם לכך לא פליגו ונזרו בכל דבר כן אבל בפחות משיעור כנישה בעינין דאף בב"ח ה"ו הוי שייך ל"ע ודאי לא שייך מליץ ר"מ דשחא מעל"ע דראוי ליתן טעם בב"ח אז שייך ב"י מיני ולא זולת זה רק י"ש לו דין יבש ביבש, וכל מי שיש לו מוח לא יכחיש זה דמה לי יבש מה לי לח ובפרט דכבר כתבנו דק מנזר כהנחת ש"ד ומהרש"ל ה"ל. וגם מה שהביא מלשון הש"ך סי' קל"ד שכתב

תשובה קבו

ואם י"ט סעיף ט"ו להרב דק"ק קולקוב.

ע"ד אשר שאל על דברי הכו"פ שמתרץ קושית הש"ך למה יהי' מותר בשר השגרה במים לל"א אם הוא מלובלך בדמים הרי הוא דם בעין ודם בעין אינו יואל לא ע"י מליחה ולא ע"י לליה ומתרץ הכו"פ דהכוונה כיון דיש בחתיכה למ"ד נגד דם שעלי' ובמים יש עכ"פ כמו החתיכה וע"כ יש ששים נגד הדם שבעינין, וע"ז אמנה ר"מ דהרי המים נאסרו מיד כשנתערב בהם הדם והחתיכה תמוה ונעדרת רק בסוף המעורר שנתח"ד. וע"ז בהם כל יסוד דבריו ובמח"כ נעלם ממנו דבר פשוט דבזוון לא שייך מליץ ועינין בש"ך יו"ד סי' קל"ד ואפי' אם נימא דבזוון נמי נעשה נבלה היינו היכי דהוי עכ"פ כבוש או מליחה בעינין דשייך בו תמיח טעם או דמיא עכ"פ שמתקת לבב"ח, אבל היכי דליכא לא כנישה ולא מליחה רק תערוכת נוף האיסור אז בזה א"כ זה אין לו שום דל"א דמין לבב"ח והוי רק כמו תערוכת יבש ביבש ודאי לא אמרינן ביה מליץ וע"כ אימתי יהי' המים נבלה רק במעל"ע ואז מנטרף גם הבשר וקודם מעל"ע אין תערוכת טעם דם במים רק תערוכת גופי' ובה ודאי לא נעשה נבלה ח"כ ופשוט, גם מ"ס

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה קכח קכט קל ותשובות

וכן להפוסק בדבר בלא לא נעשה נכסו במקום הפסד גדול משמע דאף בלא בזמן י"ג, הנה אדרבה נתם רחיה להיפוך דהרי יש להבין דבריו שם דמה ינחא הרי הם אין מתירין רק במקום הפסד גדול ואיך מתיר כאן בפשיטות ולא חילקו בין אם יש הפסד גדול או לא ובע"כ כונתו כיון דגם שם מתירין במקום הפסד גדול בלא בלא חפילו כחס ממילא בזמן מותר - לנמרי בלא בלא חפילו בלא במקום הפסד, או כונתו דבי"ד דרבנן הקילו ומתיר לנמרי וא"כ ה"נ בזה דהוי בלא ולא בזמן וגם דם שמלחו או בשלו דרבנן ודאי ראוי להקל לנמרי. גם מ"ש רוי"מ רחיה דקמח בקמח מקרי לח בלא לא ידענא מה קאמר וכי מה ראי' זה לרין ח"כ בזמן. גם מ"ש רוי"מ במכתבו הרי בע"כ מוכרח אני להודות דבזמן בלא בלא חסור בלי סמ"ך וא"כ שבעת גמר המעלה שמתלכך והבשר דאין מע"ע ואיך מנטרפין המים וכו' לא ידענא מה קאמר וכי נעלם ממנו כל דברי הש"ע והפוסקים בסו"ט דעכ"פ להני דלא ס"ל ח"כ מהני אם נתוסף ח"כ היתר אף כחס כחס ומנטרפין גם תערובת הראשון להצטרף לבטל האיסור אף דקודם שניתוסף הוי כולו חסור וא"כ ה"נ שבעת גמר המעלה שמתלכך גם הבשר הוי נתוסף ח"כ היתר ומצטרף גם המים לבטל הדם וחוזר כולו להיתר או"כ לפע"ד. ומ"ש רוי"מ דלא דענא לרין אין המדומע מדמע אלא לפי השבון מ"מ דברי הר"ם תמוהין וכו' לא ידענא מה קאמר כלל דאיך נאמר כל טעם האיסור נכנס לבשר הרי כיון דיש צין הבשר והמים סמ"ך נגד הטעם ממילא נבטל ונעשו המים נפי היתר ומה נרע ע"ז מלח נפל לתוך בשר שמתלכך גם הרטוב עם הבשר לבטל הכזית חלב שנפל וה"ה בזה ממע לזה לא הכנתי את שימו עד שלא ארמין שיאלו דברים כאלה מפיו. דברי דידו וכו' :

תשובה קכח

להחריף מיה צבי הירש פינעליס מדבוב.

ע"ד אשר שאל והקשה דברי הד"מ אהרני שכתב בכבוד הדבוק בעוף שאסור והוא לא העתיק בטעם חני"ג רק טעם שמה פעם א' ה' חוץ לרטוב, והוא סבירא ל' דאם נתוסף קודם שגודע התערובת דלא שייך חני"ג כמ"ש הש"ך בסו"ט בשמו ח"כ מה בכך שהיה פעם א' חוץ לרטוב בע"כ, והנה תמה אני על עצמו בנפשו או זופרט על המעשי לך דרך פלסוף ולא רחיה דרך האמת שאין כאן חפילו ריח קושיא דהרי זה מפורש בניכר האיסור לא שייך ביטול ח"כ בשלמא הא"ה מיידי התם שהנאמר תחלה נתערב ח"כ לנמרי ואינו ניכר בפ"ע כלל וחפילו אם נאמר דעשה נבלה אינו ניכר מקומו ומתוהו לכך בזה אמרין כיון דלא נודע עד אחר שנתערב נחבטל והוא עצמו משיע' לבטל דלא שייך לומר דאנו דרין עליו בפ"ע דהרי אינו ניכר ואנו זריכין לרין עלכלל התערובת ובכל התערובת יש סמ"ך נגד האיסור אבל בניכר האיסור כגון בכבוד הדבוק בעוף ח"כ אם נאמר שה' פ"א חוץ לרטוב ונעשה נבלה נעשה כחתיכת איסור והרי ניכר עתה בפ"ע לכך אנו אומרים ושמח פעם א' ה' חוץ לרטוב נעשה נבלה ונאמר שוב אין כאן חוסמת היתר קודם שגודע דהרי הוא ניכר ועומד בפ"ע לכך כל שהתערובת הראשון עומד בפ"ע מודה הא"ה דעשה נבלה חפ"י דלא נודע תחלה או"כ וכוון. ואם נבא להעתיק יותר קלת בזכות הא"ה נראה כך דהרי טעם הדבר מה שמיאן הא"ה לומר כעו"ט השני של הסבורים חני"ג נכח דאם נמנהר לבטל תחלה י"ל דהוא מנח דברי התוס' בחולין דף ק' ד"ה בשקדס וסלקו שכתבו דמה שאין אומרים שהחלק שנפל עליה הטפה נעשה נבלה מנח דכל דרך פליטתו לא נעשה נבילה וכיון דעומד להתפשט לנמרי לא י"ג כיון דסופו להתפשט לכך מה"ע ס"ל להא"ה דגם בדבוק לא שייך הטעם דממנהר לבטל דע"פ סופו להתפשט בכלו והוי דרך פליטתו ולא נעשה נבלה, אך זה אם לא הוי נאכסר מקודם רק דנאמר כיון דמקום זה נמנהר לבטלו ע"כ נאכסר ונעשה נבלה בזה מהני הך סברא כיון דע"פ הוי דרך פליטתו ולא נעשה נבלה ע"כ אבל כאן דיש חשש שמה א' פעם א' חוץ לרטוב וכבר נאכסר בפ"ע ע"י הר"ט ממש, רק דנאמר כיון דבלא נודע נתוסף ח"כ חוזר להיתרו בזה שפיר מהני סברא זו דממנהר לבטלו דע"כ לא ס"ל לא"ה לחזור להיתרו רק אם הוא לח בלא וכדומה דלאחר שניתוסף נבל יפה האיסור בכלל היתר והטעם מתפשט בשוה ואין התערובת הראשון קרוב לבטלו יותר או ס"ל דהאיסור נהפך להיתר, אבל כל שגם עתה האיסור דבוק והוא מתפשט לבטלו יותר בזה נאכסר באיסורו כיון דע"כ גם עתה נמנהר לבטלו ולא מהני הך סברא דסופו להתפשט רק שלא לומר דמנח זה עצמו נעשה נבלה דלענין זה בעינן שהי' הטעם עתיד להשתתיר

כאן ולא להתפשט אבל לענין אם כבר נאכל להיות חוזר להיתרו הוי הסברא להיפך. דבעינן שתיכף ע"י החוסמת יתפשט הטעם בשוה אבל אם גם עתה אחר החוסמת זה שמכבר נמנהר לבטלו נשאר באיסורו בזה מודה הא"ה לטעם שהוא נמנהר לבטלו ונהי דלא חסר ליה מנח ה"ע אבל עכ"פ לא שרי לה ע"י תערובת דהא דרו"ק. ועוד ה' נראה לחלק דכעין דמלינו במזמן דיש חילוק בין דררא דתמונה או לא ופרש"י דבלא טענותיהם יש ספק לב"ד כן י"ל דבאיסורין נמי הוי חילוק זה דיש חילוק בין אם יש בו דררא דאיסורא או לא, הא"ה דמתיר באם נתערב קודם שגודע התערובת היינו באם נתערב בחופן דלא נודע מגופו דסופו להודע מתערובת האיסור שבו ואינו ניכר מלד עצמו גם אין הספק הנה שמה ניתוסף עליו ח"כ היתר אינו ניכר מלד עצמו ואולי לא יודענו לעולם ואין על המורה לשאול כלל שמה ניתוסף עליו ח"כ בזה אף דח"כ נודע לו הוי ידענא מתכוון אבל בשעה שניתוסף לא ה' נודע אם יודע ח"כ או לא, בזה אנו אומרים דכיון דלא נודע בזה שהשחא אוליגן ולא חל עליו ח"כ איסור אבל אם שבעת החוסמת הוי ידוע ח"כ שסופו להודע שיש כאן איסור דהרי הכבד דבוק לפנינו וסופו להגלות שיש כאן תערובת איסור וכל שיראה ח"כ הכבד דבוק בהחתיכה ממילא יפול בו ספק שמה פ"א ה' חוץ לרטוב והספק נולד ממילא בלי לורך שום ידיעה ומתחלה שבעת החוסמת הוי נודע דסוף הדבר להגלות האיסור שבו וספיקו עמו שמה ה' המתלה לבדו וא"כ זה נחשב שפיר דררא דאיסורא ומודה הא"ה דאף דלא נודע נעשה נבלה כיון דעומד להתוודע ולהגלות לכך בזה מודה הא"ה ד"מ. מיהו הראשון נראה לפע"ד עיקר ואין התמלה לקושיא זו כלל. ומה שהקשה על המדריכי דס"ל טעם דהמה ראשונה משום דהמלח נתמלח מרס ח"כ למה בבשר שנפל לזיר ס"ל דמתיר במלח בלי הרחה הרי גם בזה יש לחוש כן. הנה גם זה לא"מ דבאמת חלוקך ב"כ נראה נכון שחלקת בין דם דסריך ועב לזיר שהוא קלוש ומ"ש שבס' מעיל דקנה משמע דלא ס"ל חילוק זה בזה שהקשה על טעם המדריכי דא"כ בחתיכה עבה למה מהני מליחה בזה לא ידענא מה קאמר הרי חתיכת הבשר שפירא עב יותר מרס אור"כ אם נבלע המלח בחצי חתיכה לא יתפשט יותר לדברי המדריכי משא"כ בזיר לבדו שהוא קלוש וז"פ, אך בלא זה נמי לא קשה קושייך בשלמא דם דאין לו חתימת עצמו אדרבה הוא לזון לכך יש לחוש שהוא מליח כח המלח ומתים כמו ולא יוכל עוד להתייח ולהפליט, אבל בזיר דגם הוא רוחא ואדרבה הוא רוחא מרתימת מליחה ולכן הוא אינו מחליש כח המלח רק אדרבה מלא מין את מינו וניעור ו"כ. וז"ל אין להאריך יותר דברי ידיו: **שוב** הראו לי שבת"ס עצמו בכלל פ"ה הרגיש בזה וכבד שמה באיסור דבוק אינו מצטרף וכוונתו כמ"ס ות"ל כוונתי לדעתו בעזה"י :

תשובה קכ

לש"ע סי' ע"ה.

הנה מעשה בא לירי שנמלא בעוף בינה בקליפתה הרכה ומעורה עדיין. בהאם שלה ומכוסה בנזף האם ונמלח כך ע"ג האם ועם בשר יחד וא"כ טעמו הבינה ונתוהו לחבטיל ונשאלתי מה דינו. וזה אשר השבתי בקלרה :

הנה דין זה נחלק לשני דיינים, אחד דמליחת גוף הבינה אם נאכסר או נמלח או לא, והשני מלד שנמלח עם בשר ביחד ויש חשש שנבלע בו דם מן הבשר כמ"ס כ"ז בש"ע כאן ובאחרונים. והנה בחקירה א' מלד מליחת גוף הבינה נראה דמליחת האם מהני להבינה שכתובה כיון דאין מנולה לאויר הוי כחתיכה עבה והוי כתרנגולת שלא נפתחה שמתוורב בתשובת ש"א ובאחרונים שהביאוהו דמהני ליה המליחה כך ואין לו דין נמלח מלד א'. ואף דשם מפורש דלענין לב וכבד ובני מעיים לא מהני מליחה. והוי אבר אחר, נראה דוקא התם כיון דהתרנגולת חלולה בפנים ואין דבוקין בה יחד אבל האם שהבינה מנוח בה דבוקה הבינה עתה בפנים בכל הגדרים נאכסר כאבר אחר ממש. והרי דעת מהר"ם מלובלין בתשובה הובא בפ"מ דמהני מליחה לעוף ע"ג שיער וכן מפורש בש"ע דמולחין הרגל או הראש ע"ג שיער וכן מולחין הרגל ע"ג העור והרי מבוחר בסו"ט כ"ג בהט"ו דאין דם צבור ואפי"כ מהני מליחת העור להרגל דא"כ ה"ה דמהני מליחת האם להבינה בשתוכה, וחפילו ח"כ ינאח ח"כ מחויקין דם האם על עוף כמו בשאר בני מעיים מ"מ לא גרע משער של רגל ועוף או עור של רגל ועוף שמולחין ע"ג ומהני אף דאין מחויקין בהם דם מ"מ המלח שולט דרך שם לבפנים. ומכ"ס דגראה דלאם על עוף אין דינו כבני מעיים ומחויקין בו דם

ובע"כ דבילה עדיפא מדגיס, וא"כ אם דבגיס אם לא נמלח עדיין מותר לחזור ולמלחם מכ"ס בבילה אפי' לדעת מהר"ש'ל דאוסר מורה בזה דמלה ליה מליחה אח"כ וצ"ל. ולכך מהני למלוח אח"כ הבילה ומותר ממ"י, אך אם נתבטלה הבילה בלא מליחה שנית אז באין מעורות יש להחמיר דאולי הוא באבר אחר והוי כלא נמלח כלל ואסור כיוון דנתבטל בלי מליחה, אך באם מעורות מותר אפי' בנמלח עם בשר מהלך טעמי דתמינחא :

והנה אין להקשות על דברינו שכבחנו דמליחת האם מוסיף להבילה אף אם אין ממוזקין דם באם כמו צבני מעיים ת"מ מהני ליה מליחת האם להבילה. והנה לכאורה זה מותר למה דקיי"ל בסו' זה בחלולות שמלחה מרד פנים ולא מרד חוץ ובשלו אפי' בדיעבד אסור, ובאמת בנמלח מרד אחר קיי"ל דמותר בדיעבד נתבטל במקום הפסד ובע"כ בחלולות שאני דלא מהני מליחת החלולות לשמונן כלל כיוון דאין ממוזקין דם צבני מעיים ולכך אף נמלח מרד א' לא הוי, וכן מורה דברי ה"מ בסו' ס"ט ה"ל ובנקה"כ כתב שם בהדיא ליישב קושיא הט"ז וכתב דשאני בחלולת כיוון דאין ממוזקין דם בחלולות רק בשמונן א"כ לא מהני מליחת החלולות לשמונן והוי כלא נמלח השמונן כלל אפי' מרד השני נ"כ, א"כ מוכח לכאורה דמליחת דבר שאין בו דם לא מהני להפליע דהשני אף דהוי חתיכה אחת. אך אין זה קושיוא דהרי הוכחנו לעיל להימך דמליחה ע"ג שיער מהני וכן ע"ג העור אף דאין ממוזקין דם בעור לדעת הט"ז וכעת אני מוסיף עוד דברי בסו' עיי"ן חינו מתייר המחבר והרמ"א והגם שמונליו בפקקשים רק בע"כ דהקשקים הם בנקום קליפה או דקמיעי ולא פלטי מיד ולמה לא נתמו הטעם דבלא"ה לא מהני מליחת הקשקים לכוף הדגים דהקשקים אין בהם דם וזיר כלל וא"כ הוי כלא נמלוח הדגים כלל והרי בלא נמלוח הדגים מתייר הרמ"א שם בלא"ה ע"י שימלא אח"כ הדגים. ודחוק לומר דכונתה הוי דקמ"ל דאפי' מליחה שנית לא צבי הדגים דכ"ו דחוק דלכ כהא"י לביא דבשר וצפער מלשון הרמ"א שם שכתב דלא פלטי מיד משנתה הא אח"כ פלטי אף דנמלח ע"ג הקשקים ופשיטא דאין בקשקים זיר ודם ולמה יהי' עדיף מחלולות דלא מהני מליחה להשמונן כלל. ובע"כ ל"ך חלק כיוון דחזינן שיש חיוב בין מגולה לאוריר או לו דאם אינו מגולה לאוריר אפי' אם יהי' חתיכה עבה מהרוב מאור המלח ויאל מועבר לעבר ואם חלק חתיכה זו לחתיכות דקות קודם מליחה ונמלח כל חתיכה מרד אחד אינו פועל להתיר דהשני ובע"כ דנגדו לאוריר גורם מניעת פעולת המגלה לשלוע הלאה כי האוריר מפסיק ומעכב כח המגלה מלשלוע יומת, ולכך בחלולות כיוון דהשמונן מגולה לאוריר והאוריר מעכב כח המגלה ולכך נהי' דבדיעבד לא חיובינן על מה שמוגלה לאוריר ומהני מליחה מרד אחד ממ"מ זה הוי רק אם המגלה נמלח בזהותו מקום שיש בו דם אז נתחוק כח פליטתו ואמרין שפולט אף לרד השני ושולט אפילו במקום האוריר אבל אם נמלח על דם שאין בו דם וגם לרד השני מגולה לאוריר דגוה הוי מתייר לריעותא שמוגלה לאוריר וגם הוי לרד השני שנמלח עליו אינו ממוזק בדם לכך לא הוי מליחה כלל, וזה עפ"י בחלולות שהוי השמונן מגולה לאוריר וגם נמלח על מקום שאין ממוזקין בו דם אבל בטו"ק ע"ג שיער וזולת וברגל וכדומה שבוים הוי כחתיכה עבה לכך אין להקפיד אף שנמלח ע"ג דבר שאין בו דם מהני מליחה למה שבפנים ופולט מעבר לעבר וא"כ ה"נ בבילה שהיתה כולה מכוסה בפנים באם והאם נמלחה בחוץ תכל לרדים דמהני מליחתה לבילה שבפנים אם הוא מחובר לאם כ"ל. כנלפ"ד כיוון דלינא :

והנה בהיותו בזה אזכיר מה שהבאתי לעיל בשם הלקה"כ בסו' ס"ט צט"ו ס"ק ע"ו שמתרץ קושיא הט"ז כך דמחמת שאין ממוזקין דם בחלולות רק בשמונן ולא נמלח ע"ג השמונן רק ע"ג החלולות הוי כלא נמלח השמונן כלל אפילו מרד השני עכ"ל. והוא תמוה דאע"פ הוי החשש איסור מנח לרד השני של השמונן הרי עיקר החשש הוי מנח החלולות ומה שכתב של מן השמונן וא"כ הוי הוסיף בתירוץ אדרבא לתמוך יותר הקושיא דאם השמונן כלא נמלח כלל א"כ מרד השני ואעפ"כ מותר גם החלולות מכ"ס שבעמלה מרד אחד שראוי להיות מותר בזה וכן תמה צפ"מ בזה. ולפנ"ד לפרש דברי הוקה"כ דס"ל דהטעם שבעמלה מ"א מותר למלוח מרד השני מנח ממ"מ אם כח המגלה אינו שולט בעבר. השני א"כ גם התה לא ישלוע בעבר השני ולא יהי' נבלע בו מרד זה ואם כח המגלה עתה ישלוע גם בדר השני גם בתחלה שלט בכזו וכבר יאל כל דמורק בהודח שכבר נסתמו נקבי הפליטה של לרד השני לכך ליתא ממ"מ הי"ל אף ההס בחלולות דהוי כאבר אחר תפסיק דבודאי לא ישלוע כח המגלה פד ששולא יהיה נבלע בו כלל כי אין כח בללת לשלוע רק בזהותו אבר אבל כאבר אחר לא ישלוע כי ולא יהי' נבלע כח בחלולות. נבלע לו דכפ"י לרד השני

כמו צבאר בשר דהרי חזינן צ"י שריווקי סומקי ולא גרע מופק של עוף שכתב הפ"מ בסימן זה דמחזיקין בו דם, ומכ"ס בא"ס של בילה שאינו בכלל בני מעיים ודינו כמו קורקוב ואיך שאינן בכלל בני מעיים וה"ה בזה. מיהו לרינא למו מנאלי לבי להלך רק אם הבילה עדיין מעורה בנוף האם דלא ודאי נחשב כגופה והוי אבר א' ממש ואף דכבר נגמר קליפתה הריבה מ"מ משחת לה שהי' מעורה כדמשמע מדברי הש"ך ס"י פ"ז יע"ש, ואף דלב וכבר נמי מחובר בנוף העוף מ"מ אין דומין שכלב וכבר חלויין בפנים בחלל העוף וחיובין רק מעט בנוף אבל הבילה כולה מכוסה בהאם ולכך אם היא מעורה נמי נחשבת כגופה ומהני מליחה של אם להבילה אבל אם אינה מעורה יש להחמיר ולא מהני מליחת האם להבילה שכתובה כנלפ"ד בקראי :

ומעתה נחקור דאין השני מה שנמלח עם בשר הנה אם לא הי' עם האם הי' ראוי לאסור כדעת המהר"ש'ל אך כיון דנמלח עם האם י"ל דזה דומה למ"ש צט"ע ס"י עיי"ן בנמלוח דגים עם בשר דאם הם עם הקשקים מותרים הדגים דהקשקים הם בנקום הקליפה ואין מליחה אוסר יותר מבדי קליפה. א"כ ה"נ האם עומדת במקום הקליפה ואין אוסר הבילה מרד השני. ואף דהרמ"א שם אוסר בנמלוח ע"ג סמ"ך וכתב שם הטעם דהדגים מותרין מטעם אחר כשהם עם הקשקים יע"ש, מ"מ בדרון דירין יש כאן ס"ס דלמא הלכה כהרמ"א כאן דבגיס שנמלחו עם בשר מותרין בכל ענין ואח"ל כדעת המהר"ש'ל דאסור מ"מ אולי הלכה כהמחבר בסו' עיי"ן דמליחה אינו אוסר יותר מבדי קליפה וא"כ טוב האם בע"כ במקום הקליפה ומותר הבילה וס"ס ככך מהני בכל מקום בפרע בזה דדם שמלחו ובשלו דרבנן וגם עיקר דם הוי כחוס ואינו אוסר יותר מב"כ לכמה פוסקים ולכך ודאי דיש לסמוך ע"ז להיתר. ולא מבעיא הבילה שמתיר אלא אפי' האם עמלה נמי ומותר דהאם עמלה ממוזקין צה זה והוי שפאר בשר המגלה עם בשר דמותר ואפי' אם אין ממוזקין בה דם מ"מ לא גרע מבני מעיים שנמלחו עם בשר שמומר בדיעבד ובה ליתא תאן דפליג כמו שכתוב כן בסו' זה ואדרבא המהר"ש'ל דמחמיר בבילה מיכל צבני מעיים אפי' לכתחלה וא"כ ממ"מ אם אין של הבילה בכלל בני מעיים הוי כשאר בשר הנמלח עם הבשר ואם יש לו דין בני מעיים הרד הוי ל"י דין בני מעיים בזה ג"כ דהרמ"ש'ל מתייר אפי' לכתחלה עם בשר ועכ"פ בדיעבד מותר, וא"ל דראוי שיתסר הבילה עכ"פ שבלע מן האם ואין זה דומה לדגים שנמלחו בקשקיהן שכתב המחבר שמומר מנח דהקשקים הם בנקום הקליפה דס"ל אין בקשקים ואין חשש רק מנח הבשר ובהו הקשקים מנפסיקין כדי קליפה אף בזה לו יהא שהאם מנפסיק כ"כ עכ"פ בולע מרד האם עלתו ואינו פולט. אך גם זה אינו דבאבר אחר לא חיישינן שהי' נבלע מרד זה לרד זה שהרי צבני מעיים שנמלחו עם שמונן שלהם מותרין ולא אמרין שהבני מעיים בולעים מן השמונן, ובהו לא שייך הטעם דמשריין שריק שמתני באם נמלחו עם בשר דהאם הדם נופל בנוף שייך כן אבל בשמונן הדבוק בהם א"כ הדם נכנס בפנים מן השמונן למעיים ולא שייך שריק ואעפ"כ מותר, ואף אם כבר נמלחו המעיים והדמו וא"כ מולח השמונן בנחוף מותרין הבני מעיים ולא חיישינן שהי' נבלע מן השמונן לחך הבני מעיים מרד פנים, ועיי"ן בטו"ז ס"י ס"ט ס"ק ט"ו שחולק שם על הרמ"א ומתייר אפי' בשר שנמלח ממ"מ א' והודח למלוח לרד השני ולא חיישינן שמה יהי' נבלע מזה לזה מכא דאין ממוזק כל כך בדם, והביא ראייה מבני מעיים ושמונן א"כ ה"נ נראה דכפ"י אין להחזיק דם באם הבילה יומת השמונן של בשר ולכך אין לחוש בזה ויומרת שהבילה תבלע מהאם אף וגם הוא אבר אחר כמו האם בשמונן ומעיים ולכך כל כ"כ אין לחוש שישלע מזה לזה, ואף להרמ"א שמתמיר עם בנמלח מרד א' והודח ממ"מ יודה בזה דכאן לא הודח ולא נמלח רק עתה והרי להרמ"א וסייעתו מותר בלא"ה אם נמלח עם בשר אחר נ"כ, ולכך אף להמהר"ש'ל המחמיר נראה דמורה בזה דאין לחוש ולמה שנמלח עם האם שלו ויש לדמווח לבני מעיים ושמונן שלהם. ולא מבעיא אם הבילה מעורה ומותרת כ"כ אף גם אם אינה מעורה עכ"פ יש לה תקנה אם לא נתבטלה ליקח הבילה מן האם ולחזור ולמלחה ומותרת ממ"מ דאם נחשבת כנוף האם א"כ באבר אחר אין לחוש כ"כ שהי' נבלע מרד זה לרד זה כיוון דאין ממוזק כ"כ האם בני דומה לשמונן ואם נחשב הבילה לאבר אחר ואינו רומח לשמונן מעיים א"כ עדיין לא נמלחה הבילה כלל א"כ יש לה תקנה לחזור ולמלחה, דע"כ לא מחמיר המהר"ש'ל רק באם נמלח הבילה עם הבשר אבל באם לא נמלח הבילה עדיין ומנוח עם בשר שנמלח ודאי דמותר וכמ"ס הרמ"א בסו' עיי"ן צבני דגים דאם לא נמלח הדג עדיין דמותר וה"ה בבילה עדיף מיניה שהי' דגים אוסר הרמ"א בנמלח עם בשר ובבילה מתייר בדיעבד

שאלות טוב מעם ורדת יורה דעה תשובה קל קלא קלב קלג ותשובות

וגם יש לומר עוד דבריו הט"ז אף דמ"ל דמרכיה נקיע ואולי אין ראי' מזה דהוי חזקה התלוי במעשה וכמ"ס בחידושינו מכבר בזה, ואינו דומה למכירה בטלחה, ואם רוב התלוי במעשה לא אמרין מכ"ס חזקה התלוי במעשה אבל כאן כיון דודאי נעשה מעשה רק שמה בשב"מ זה אינו תלוי במעשה, לכן בודאי ראוי לומר דמרכי' נקיע ואפי' ולכ"ע מותר. ומה שז"ל חתה לומר דזה הוי ספק דאורייתא דהוי כמו דם שנמלח בתחלת מליחה, זה עשות דאע"ו בשב"מ אין שולט המלח מעבר לעבר זה אינו דגם בזה שולט המלח ופולט הדם רק דהוי פירש ממקום למקום או דחוזר ונבלע בו. ותדע דאם לא פולט כלל ה"ו מהני לו מליחה אח"כ ומדאינו מושגיל לו מליחה מוכח דברדלא פלט הדם רק דהוי פירש ממקום למקום וכיון דעכ"פ שלט המלח בדם לזוהו נמקומו הותר מן החזרה ואינו דומה לתחילת מליחה דלא שלט המלח בדם כלל, ותדע דהרי הרשב"א בנ"ה הקשה על הממירין בז"ר שפלט על הכלי דמותר באב"י מזה דהוי דרבנן והרשב"א הקשה עליו מן הש"ס דחולין דף ק"ח מההוא פכחא דתבירה ר' אחי וכו' והובא בחזרוניס ומה קשיא דלמא חסם מיירי בכלי שב"מ שנמלח דהוי איסור תורה ובש"כ גם זה הוי דרבנן לכן הדבר ברור דהבשר מותר לכ"ע בזה. גם מה שהקשה עמה דאמרינן דם נעבר ונעשה חלב מה חידוש הוי דמותר הרי הוא כמו דם שנמלח או בשלו. הנה זה עשות גדול דמה ענין שמיטה אלל הר סיני אלו אין לנו אלל מה שאמרו חכמים דהיינו מליחה או ביטול ולא שהפך הדם לדבר אחר שלא ע"י מליחה או ביטול והרי אף ע"י כבוש דעת הפ"מ דהוי מן התורה מכ"ס בזה דאינו לא כבוש ולא מליח ולא ביטול. הנה זה ראי' להשיבו בקלרה מאמס הפלאי. דברי ירדו וכו' :

תשובה קלא

להרב מ"ה שמעריל אב"ד דק"ק הרומליב.

ע"ד שאלתו בתרנוגלת שכתבו ולא נעלו ממנה השלל של הבנים שבחובה גם נמלח ונתבשל כך רק שהיו קטנים ולא כמו חלמוניס של שאר בניס. הנה יפה הורה ר"מ להיתר דהרי הרמ"א מותר לתחלה עם בשר אם לא נגמר רק החלמוני לבד ונהי דהט"ז והס"ך שם מחמירין היינו בנגמר החלמוני עכ"פ אבל כל שהוא קטן ועדיין לא נגמר הנה יפה אמר ר"מ. ומ"ש בשם אחד שאומר היאך ידענו כמה הוא שיעור גמרו. הנה לא אמר כלום דמשערינן לפי ערך מה שזרעו בשאר בניס כן הוי בזה שיעורו ואם הוא קטן ממנו דהוי בשאר בניס ורובן לא נחשב נגמר. וכיון דהוי מלתא דרבנן דדם שנמלח דרבנן לכן בזה גם אהנו בקיא' ובפרט דהוי ש"ס דלמא לא נגמר החלמוני ואח"ל נגמר דלמא כדעת הממירין. גם בזה ולא נחשב ספק בחסרון ידיעה כיון דהוי ספק הלא העולם בזה לא נחשב חסרון ידיעה לכן הלא מותר בפשיטות :

ובנידון

הטאבאק בפסח זה כשפסה שנים בא לפה קול ערעור. בזה ונקמתי מאור דלו יאה אם היינו רואין בעיינינו אשר ה"י נותן בו י"י קודם פסח הרי נפסל מאכילת כלב קודם זמנו ומותר עכ"פ בדגמה אחר זמנו, ובפרט כיון דהוי שלא כדרך הבחנת דאטו י"י"ס וכדומה ועומד להריח בו הרי נעשה רק לאכילה והוי שלא כד"ה. וא"כ נמחמץ ממש אין בו איסור רק דרבנן ובודאי יש להקל בזה אם נפסל מאכילת כלב קודם זמנו ולמקמי על האוסרין, ואח"כ הביאו לפני ספר עיקרי הד"ע הביאו בזה שראילת יעב"ז שהביא בשם אביו הגאון מ"ל ששחק תאור על האוסרין אורו והכניתי מאור ובעת איך רחוק דגם ר"מ כוון לזה ומאז והלאה שקטה פה הקול וכולם מרימין טאבאק בלי חשש כלל. וז"ל אין להאריך. דברי ירדו וכו' :

תשובה קלב

לק"ק ובארוב להרבני המופלג מ"ה אלעזר שאפברג.

ע"ד שאלתו אם שכחו אם נמלחו הבשר בכלי מנוקב או לא. הנה לדעתי הדבר פשוט להיתר דהוי ספק דרבנן לא מבעיא לדעת הט"ז רק אפילו לדעת הס"ך בנקב"כ המולק מורה בזה. דתרי טעמי שלטון ה"ש"ך לא שייך כאן. דמ"ש לדמות דברי הט"ז דמרכיה נקיע ואולי כיון דהמליחה הוי מעשה גדול שמיטה דזה לא שייך כיון דזה אינו מעשה גדול דמשה חילוק יש בין אם הוי בכ"מ או אינו מנוקב א"כ בזה יתכן שתשכח, ובודאי מרכי' נקיע ואולי למלוח כדרך שמוחלין תמיד כנו הסם בשר"ש בלמען ירבו ימיס. ועטס הראשון של ה"ש"ך דהוי נגד החזקה דהוי אחזק בדם, הנה בודאי אין כוונה מזה חזקה איסור דהרי קודם שנמלחו ה"י מותר לאכלו בזמנא כך וליכא חזקה איסור רק כוונתו דמוחזק בדם וראוי לאוקומא אחזקה הנוקב שלא יא' דמו ממנו, א"כ תיחא בזה ספק אם נמלח כלל, אבל בזה ספק אם נמלח בכ"מ או אינו מנוקב הרי אף באינו מנוקב הדם יואל רק דבזה מור ונבלע א"כ כיון דעכ"פ יאל ממנו הדם וליכא חזקה דמעיקרא ואין ספק רק שמה מור ונבלע בו, א"כ בזה שפיר הוי ספק דרבנן ואדרבא ראוי לאוקומא אחזקה להיפוך דכיון דיאל ממנו לא מור ונבלע בו, ואף אם יהי' כוונת הנקב"כ מזה חזקה איסור כיון דהוי אסור מתחלה לבטלו גם בזה א"ש דהתם דהספק אם נמלח כלל, א"כ אם לא נמלח גם עתה מותר לאכלו כך ואין ספק רק אם מותר לבטלו על זה היה מתחלה אסור ויש לו לזה חזקה איסור, אבל בזה נמלח רק ספק אי הוי בשב"מ וא"כ בזה נאמר אפי' לאכלו מי ושרי על זה ה"ו לו חזקה היתר מתחלה וא"כ כיון דהותר הותר לגמרי, אפי' לבטלו.

תשובה קלג

להרב מ"ה יוסף מאיר בראנדס אב"ד דק"ק הרומליב.

ע"ד שאלתו על מה שנהגו הקצבים בחורף להשרות הבשר בנהר שלא יאה בשר ששחף ז' ימים בלי מליחה ושלא אי שפיר למעבד הכי דהרי מים זונגין מעטריש ל"י וליין לעיין בפמ"צ ובס' ב"א. הנה לדידי אין בזה בית מיוחד. הראשון הוי כיון דזה אינו מוכנס לדמים קרים וסומנין הנקב דהרי יש דעות להיפוך נהי דבספק טרפה מחמירין כדעה זו אבל בבשר ששחף ז' ימים בלי מליחה דהוי רק סומרת הגאונים ודאי אין להחמיר בזה דהרי קיי"ל דבעל ברוב ואין דינו כשאר איסורין ה"ה נני וכו' בזה דים להקל כדעת הממירין. ועוד דנוף דברי הט"ז בס' ל"ז ס"ק ה' אין מובזיג"מ דהיה מוחסם דהותר נסתמו נקבי הפליטה דבריו תמוהין דא"כ איך שורין הבשר בניס תחלה בזונגין הרי יסתמו נקבי הפליטה. והנה ראי' בפמ"צ שגראה שחרגיש בזה וכתב דהרמ"ה ראשונה הוי בניס פושרין שעומדין בבית וזה תמוה דא"כ למא כתב הט"ז דמזה יש ללמוד דאם הודחו נסתמו וכו' הוי ל"י לומר גם על דהרמ"ה ראשונה עמנו יש ללמוד דאין להשרות הבשר בזונגין ולמה כתב רק בזה הודחו, גם ממ"ז במאי מיירי שם בס' עיי"ן בהודחו נסתמין אם כפושרין הרי לא נסתמו, ואם בזונגין מאי חריף דכבר נמלח תיפוק ל"י אפילו הודח בזה ראשונה נני אין לו חזקה לכן דברי הט"ז תמוהין, ולפרט כוונתו נראה דודאי נקבים בבאים מתחלת הבריחה בתולדה אין כה בניס זונגין לסתומם רק נקבים הנעשים אח"כ ואינן בתולדה אלו יש כה בניס קרים לסתומן, וכן נני נקבי הפליטה אחר שהתחילו לפעול פעולתן נחלש כחן ויש כה בניס קרים לסתומם, אבל כל זמן שלא התחילו לפעול פעולתן והם מתחלת הבריחה אין כה בניס קרים לסתומן, ולכן עומדת דהרמ"ה ראשונה בכל ענין, והואה עוד ממ"ש האחרונים דאם נקדש הבשר בניס אין לו דין כבוש ומיפוק ל"י אם נקדש כבר התחילו המים להיות זונגין תחלה ונסתמו נקבי הפליטה, ודוחק לומר דג"מ דמותר לללי דכל כהאי הוי להו לפרט בע"כ דלא חיישינן להכי ובספר ב"א אין לי פנאי לעיין ובאמת א"כ עיון חזר בקל בזה ובראי' היתרים הג"ל להקל בזה :

והנה

חזר השואל ושאל עוד בזה והשבתי לו כזה, ואזכיר עוד נוסף לזה כי לדעתי דברי האוסרין המה תמוהין דמה ראי' מיראה דמעטריש ל"י הרי אינו דומה זה לזה כלל מנמנה טעמי חרף דשם אלו דנין על שעה זו שיקחמו מן המים בזה אמרינן דמעטריש ל"י אבל כאן נהי דנכשו מעטריש ל"י ממ"ח א"כ שיטמו בניס קרים קודם מליחה ע"י המים יהיו נפתחין ויתרכבו, ואינו דומה לשהא ב"י בלי מליחה דשם הדם נחתמת ועמנו נקדש ולא מהני ל"י דהתם כיון דמתייבש בניס, אבל בניס זונגיים יש לומר דבפנים דלא הוי קר והמים מתחממין בתוך הבשר ובפנים מרכינין הדם

הדס רק בחוץ מערשי הקבצים, ובחוץ שוב ימרכנו ויפתחו ע"י מה שידחו ח"כ למלכו ובפרט ע"י שריית חלי שעה, ועוד יש לומר דודאי כשהבשר בחוך המים מתרסק כן כשמוציאין מן המים לחוץ אז מערשי ל"י ח"כ בשלמא בריאה בתר השמא אזלינן והשמא כשהוליו מן המים מערשי ל"י, אבל כאן יש לומר כיון שבחוך המים מתרסק כן כשמוציאין אותו מערשי ל"י מ"מ כיון דנתרסק בחוך המים היו כנשטו עכשיו ומותר לשהות עוד ג' ימים אחרונים בחן עלה צרעיוני לפוטו רהשו, אבל זה עמות דהרי בסי' ל"ו מייירי דהבדיקה היו כשהוא בחוך המים גם מבוחר שם דאם שמוהו פ"א בנים קרים טוב לא מהי ל"י בדיקה חפילו צפוסרים וגמחר חילוק ה"ל, ומ"ש ר"מ לדמות מכה דחומין דריאה שלימה מהי לה מליחה גם זה אינו כזה דריאה שלימה מכל תקוס לה דבר יש לו נקבי' נקבי' כידוע וכן על דבר, וכן כתב הרשב"א בב"מ דהוי מלא נקבים אף דאין העין רואה אותם. וכן הוי ככל בשר וריאה מלא נקבים וע"כ פולטין הדס חבל ע"י מים קרין וסתמין נקבי הפליטה לנמרי. ומ"ש ר"מ דרלוות הב"א ממה דמבוחר דבשר מלא קרם שמוחר למנו בנים שחיד סולת בהם בנים והרי חמיוני נמי מכוולי. ובכח ר"מ דהוי ראה כנוה, ולפ"ד גם זה אינו ראה דיש לומר מלא קרם שאני דנגד חמיונות המים הוי כנגדו הקרם של הבשר ומלגן כח החמיונות ויאל זה כנגד זה, והנה אין לנו היתר רק מה שבחבתי לעיל, ועוד נראה לי אד היתר דיש לומר דדבר זה דמניס קרית או המים מערשי ליה אינו דבר ודאי רק ספק דיתכן לנמקס מערשי ליה אבל אינו ודאי, לכך בריאה דהוי בה ריעותא והוי ספק טרפה ולריך בדיקה להוליוה מידי ספק טרפה לכך לריך בדיקה הברורה וכיון דיתכן להיות דמערשי ליה אין הבדיקה ודלית מוליוה מידי ספק טרפות, אבל בבשר הרי דס האברים שלא פירש מותר רק לנשל אמור מכה שיפרוש מתקוס וא"כ אירבא תמלה רק בחוקת היתר וספק אי ה"ל נאסר ע"י ביטול, וע"י מליחה הוי ממי' אס לא מערשי ליה מותר ואס מערשי ל"י גם המלח לא יהי' נכנס לפנים ולא יפרוש הדס מתקוס לתקוס, ואין משש רק כשיבטלו אולי יהי' נאסר ח"כ הוי ליה מלך חילוקי בתר חוקת יהי' נאסר ע"י מערשי ל"י וע"י ביטול לכך אולנין בתר חוקת היתר וגם הוי ספק דרבנן דיש שבעלו דרבנן. ובזה יהי' ח"כ דברי הע"י ס' ל"ו ס"ק ה' שכתב דמהתם ראי' להודח דנסתמין נקבי הפליטה. ולא כתב על תמלה היתה ראשונה היינו דהיתה ראשונה כיון דהוי ל"י חוקת היתר אינו דומה לסי' ל"ו רק בסי' ע' כיון דנבלע בו דם מתקוס אחר ח"כ כבר נאסר רק לנמקס היתר ע"י מליחה בזה הוי ספק דרבנן באחזוק איתורא ולמוחר לנמקס כמה אבל מליחת סתם בשר יש לומר דלא נחשב איתחוק איתורא דהוי רק מעשר שלל לבוא לירי איסור בזה הוי ספקא לקולא. ואינו דומה לנרון הע"י בסי' ס"ט מעשה שלו דהתם כיון שכבר נמלא והוי עכ"פ פירש מתקוס לתקוס הוי איתחוק איתורא מש"כ כאן אס מערשי ליה אין המלח נבלע בו ג"כ ולא הוי פירש ולא יאקרי איתחוק איתורא :

יעוד יש לרף בזה היתר בזמן הקרם הבשר נקרם מגד עלמו והנה דרך בשר הנקרם שנתמייסין אותו לבית נפטר ופולט מים ופסע א"י חירע שהיו אזוות שלל הודחו תוך ג' ימים א"י הכימוס נקרושים לבית תוך ג' ימים והתרימטעם הי"ל דמניס הנפלטין מן הקרישה גופו הוי בהדמה. ויראמי לסמוך עלי לבדי וכתבתי להגאון מוהר"ר אפרים זלמן מרגליות ז"ל והסכים להוראמי והתרי וכתב אני לו חידוש דין, וא"כ מזה נראה כיון דהקרישה ואח"כ ההפשה מועיל שפולט מים מבפנים א"כ שלא הי' באו עליו מים הה"ע ע"כ נפתחין נקבי הפליטה ואינו דומה לריאה וגם לא לנמק ששהא ג"י בלי מליחה דע"י הפשרת הקרישה נתרסק הבשר יומר ודי סברא זו להקל בבשר ששהא ג"י בלי מליחה דהוי רק חומרת הגאונים ובפרט אס הורח ג"כ מוך ג' ימים רק בזוגיין דרי זה להסיר ובירורו מ"ש בראשונה לר"מ :

ובנידון אס שאל ר"מ ז"ל הנה נהגו פה ביה"ט ויה"כ קרין לס"ת אשויס נקבויס וכבדריס ואחר העלי' עושה הגבאי מי שבירך ומנדבין כ"א לפי ערכו גרדיס וגדבות ללורך בה"כ וגרות להיות מזה לפלס למזויס וכדומה וקרא הגבאי לאחד שלישי וכשעשה הס"ג מי שבירך אמר הוא סך וכך לדקה והבין הגבאי אשר כוונתו ללרקא אחרת שירעה הוא ואחר התפלה אמר לו הגבאי למה לא רית לומר לבנה"כ ואס מרלה לעשות דקה עשה בשלך חבל אין לך כח למעט הכנסות בה"כ והשיב הוא אשר לא נראה בעיניו התנהגות הגבאים עם הכנסות הבה"כ דכדומה עכ"ל שאלתו, והנה שפיר קאמר ר"מ ועיניו לנוכח הביטו בו"ד ס' ר"ז ובש"ך שם דאס אין קבלה מזהו לריך ליתן לאותו עיר. ויפה אמר ר"מ דכאן הוי כאלו קנס כיון דרך הר' דכל

תשובה קקד

לק"ק אאמרין להחריף מ"ה הירש העללר נ"י.

הנה ע"ד אשר שאל במעשה אשר בא לפניו במלכו ב' חתיכות בשר זה אח"ז ברימוק שעה אחת ואח"כ הורחה חתיכה אחת ותבשלה ולא יורע מליחה חתיכה כי אולי היתה החתיכה ערדוין לא שעה שיפור מליחה היינו שיפור מיל עכ"ל השאלה. הנה ידויר אני ורואה דבנה"י לא למס הולאמי ספרי ג"ז ח"ב לחור כי מוץ הכרדיס הגדולים שבו רק אפי' הקטנים שבו המה לנרכין כי הנה מעשה כזו מבוחר בחבורי שס בהקדמת ספרי דף ה' ע"ב לק"ק חיראסקוב וסס השבתי לאיסור, ושם היה המעשה בחתיכה אחת שהודחה והוי סתם אחר שיפור מיל או תוך שיפור מיל וכחבתי לאיסור מכה דהוי ספק דרבנן באחזוק איסורא ועיקרו דלחויי"א גם בלא חוקת איסור הוי כאן חוקת הגוף דכמו דהי' הדס בו תמלה כן הוי עמה ולא יאל עריון הדס. ואין לומר דכאן עדיף דהוי כאן חתיכה אחת שכבר שהתה שיפור מליחה, זה אינו דלחורב כאן גרע עפי כיון דכאן הוי חתיכה אחת דודאי ל"י הוי שיפור מיל ח"כ כי חתיכה מב' חתיכות וזה ודאי הוי איתחוק איתורא אף אי נייאל דבחתיכה אחת לא נחשב איתחוק איתורא כאן ודאי הוי איתחוק. והנה מה דסמך ר"מ על דברי הפ"י שהביא הפת"י ס' ס"ט בשפ"ד ס"ק י"א דזה לא נקרא איתחוק איתורא דעומד הדס ללאת לדעי' ודאי הוי איתחוק לפי מ"ש בחבורי הע"ל דזה הוי חוקת הגוף דכמו דהר"ם ה"י בו תמלה כן הוי עמה ולא יאל לחוץ ח"כ גמי דינאל דאין זה חוקה גמורה דסופו להשתנות מ"מ כיון דהוי גם חוקת איסור ממילא חד חוקה מסייע לחיך חוקה וכעין שכתבו המוס' בפ' העירור ח"כ ה"ג משני החוקות נעשה חוקה גמורה אחת עכ"פ אף דעומד ללאת והוי חוקת איסור. ומ"ש ר"מ מה הוי חוקת איסור הרי מותר לאכול יו' לק"מ דהרי עכ"פ אסור בביטול והרי אלו דנין אס מותר לנשלו או לא והרי לזה הוי חוקת איסור דאסור בביטול. והנה מ"ש ר"מ לדחות דשאי כיון דכבר נמלחה החתיכה ופירש מתקוס לתקוס לכך אסורה אפי' באומלא והוי חוקת איסור ממש, אבל בנדון הע"י דספק אס מלחה כלל ח"כ לייאל חוקת איסור כיון דמותר באומלא, לכאורה יפה אמר לפי סברא דידיה דבמי לא נחשב חוקת איסור. מיהו לפי האמת גם לפי סברא דידיה ח"כ דברי הנקב"כ לפי מ"ש דבאמת לא נחשב איתחוק איתורא כיון דעומד ללאת רק בלירוף חוקת הדס כמו שהיה כן גם עתה הדס בתוכו ח"כ גם בנמלא דהוי ממי' אס לא נחשורר הדס כלל לזוז ממקומו ח"כ לייאל חוקת איסור דמותר כך ואס ניהוש דפירש מתקוס לתקוס ח"כ איסרע חוקת הגוף כיון דכבר עכ"פ נד ממקומו וא"כ טוב לייאל חוקת איסור לבדו כיון דעומד ללאת וכפ"י מוכח דנחשב חוקת איסור צפ"ע בזה חוקת הגוף כיון דלחפור בביטול ח"כ גם בנדון הס"ז הוי כן ולי כוונת . וי"ל כוונת הנקב"כ דהוי קשה לו למה להט"ז הטעם דסרכי' נקט וחתי כיון דזה כלל פשוט דספק דרבנן להקל וכפ"י דהכוונה כיון דשכחה אס מלחה או לא הוי לה ספק ג"כ אולי מלחה והודח תוך שיפור מליחה לכך נגד ח"כ ספק שמאל לא מלחה כלל מתיר מכה ספק דרבנן ולכך חשבה שמאל הודח תוך שיפור מליחה לזה נקט הטעם דסרכי' נקט וחתי, וכיון דהנקב"כ דומה הראיה דסרכי' נקט וחתי, ח"כ חוד חשבה לנקיטו דלמא הורחה תוך שיפור מליחה, אף הרי על זה נמי יש לומר דהוי ספק דרבנן להקל לכך מביא הך ראי' מתפלפ"ת ויאל ונכנס דלא חמירין בזה סד"ד להקל ח"כ הוי בזה ספק אחר שמואל הודח תוך שיפור מליחה והוי נקט ס"ס לאיסורה

לאיסורא דלמא לא מלמא כלל ואת"ל מלמא שמה הורח תוך שיעור מליצה והוי אימתוק איסורא כן יש לומר קלת ע"ד השכל אך באמת ח"ל לכל זה כי הש"ך ס"ל דכיון דאסור בביטול הוי אמתוק איסורא, ומא שהביא רומ"מ מה שדברי הט"ז סמרי אהדרי מסי' ס"ט במעשה הינו לסימן ע' בדברים עם בשר דהוי ספק דאורייתא וסמרי אהדרי כמ"ל שהקשה בנקה"כ, ורומ"מ תירץ עפ"י דברי בית יעקב בתשובה סי' קע"א דקודם שיעור מליצה הוי דאורייתא וא"כ יש חשש שקודם שיעור מליצה נבלע הדם בהדגים והוי ספק דאורייתא ואף דלמ"כ נמלחו גם הדגים הרי הוי רק ע"י גלגול דרבנן. עכ"ד, והנה זה לא ידעתי מהו קאמר למא יחשב זה ע"י גלגול דרבנן ולמא בחימית בשר עלמא שטרס בו יחשב ספק דרבנן אס נמלח הדם ואס הוי הדם במקום אחר ונמלח יחשב ע"י גלגול דרבנן ובאמת ע"י גלגול לא נחשב רק אס האיסור נופו נשאר תמיד באיסורו מן התורה וע"י דבר אחר ע"י ביטול וכדומה נעשה דרבנן זה נחשב ע"י גלגול, אבל כאן אס נמלח הדם בתוך הדגים נעשה הוא נופו דרבנן ומא לי אס בהחמיתה בשר או בחמיתה דגים. ועוד קשה אי"כ בספק אס הורח הבשר הנמלח דמנהי מסלפ"ת דהוי דרבנן הרי יש לחוש דהוי על הבשר דס"ל אקודס שיעור מליצה וזה אסור מן התורה ואף דנקבשל אח"כ הרי הוי מצד אחר כמו בדגים ובע"כ דליתיה לך מלמא. ולישב דברי הט"ז היה נראה ע"פ הכלל דהוי דרבנן ושל תורה יחד לא אמרינן ספק דרבנן להקל דלתי לזלויל בדברנן כו"ס כיון דדגים שנמלחו עם בשר אסור לבטלם במלכ דבזה הוי ספק דאורייתא אף דתחלה בא לדגים רק ע"י מליצה מ"מ אח"כ נעשה דאורייתא כמ"ס הפמ"ג וא"כ אס תמיד בהדג מנח ספק דרבנן אחי לזלויל דרבנן, אף דלזינו דומה דעיקר היתיר בדגים מנח דנימא אבז דיפלגו דס דיריה קודם שבלע מהשבר, משא"כ בטעם הבשר לא שייך זה מ"מ י"ל כן מסבירא כיון דמנהי מליצה זו לאסור הדגים במלכ נאסרו לגמרי מנח הדם דלא ליתי לזלויל דרבנן, ויותר נראה לי לפמ"ס רומ"מ דזה לא נחשב אמתוק איסורא כיון דמותא באומלל א"כ י"ל הדגים כיון דהרס נבלע בהם ממקום אחר אסורין לאכול קודם מליצה א"כ טוב הוי אימתוק איסורא, ומ"ס הט"ז דהוי דאורייתא היינו דס"ל להט"ז כדעת המקילין בסמ"ר באמתוק איסורא אך הכי הוי עיקרו בשל תורה ל"ע קי"יל דאסור באמתוק איסורא, לכך כתב הט"ז דהוי דאורייתא היינו עיקרו דאורייתא והוי אמתוק איסורא, הנה זאת ריתני להשיבו על שעה חלה ממאס הפכאלי ולדינא נראה כמ"ס דהוי טרפה. דברי ירדו וכו'.

תשובה קלדר

להרב הג' מרה אלעזר הורוויץ אב"ד דע"מ ווין.

ע"ד שאלתו אס מותר להדיח עגלים הנשחטים טרס יעברו עגלים ג' ימים מזמן שחיטתם כדי להטהותם עוד ג' ימים בעודם מחוברים בעורם לצד חוץ דהיינו קודם להפסע באשר יאמרו העובדים אס יופשטו מעורם ומוקלקל הבשר הרבה מממת ההדחה והשריה בזים, וכנעטו כלו ששמור תאמר לא תואר ולא הדר לו עוד ומה גם דיש לחוש הרבה שמפני טעם זה לא יריחו הבשר היטב בכל הוורץ כ"א ישפכו עליו מים בהעברה בעלמא כדי לחוש על הבשר בכל האפשרי משא"כ אס לא יטריכו להפשיט העור בנקל להם לשרות ובשר העור יחדיו א"כ הריבה כבלי גדול כי לא אכפת להו רק בשר חילוף ולא בצד הפמני שבלא"ה עוברים עם המים. בכל חלל הנוף עכ"ל השאלה. והנה כת"ר הרמה דעתו להתיר בזה ומבקש לשמוע דעמי, והנה כת"ר האריך תחלה קלת בנוף דהין אס מותר להשרות תחלה שישעה ש"ד ג' ימים ואזי לא מלאתים עלמתי להיות בירי לסנויי בזה היות כי אני מוותר וחלש כח ובאמת הוא לנותר דברבנן בזה אין לנו אלא הכרעת הש"ך בסי' ס"ט ס"ק כ"ג דמותר לעשות כן לכתחלה. ומ"ס כת"ר ראה מן המנ"א סי' שפ"א זה אינו ראי' ד"ל דהמנ"א מיייר בשעת הדחק שיש לא יעשה כן א"כ נאסר הבשר שהי" אחר יומ"ט ויתר מני' ימים וביו"ט ליכא קוניה על הבשר ומן הפמ"ג א"כ בספ"ד נראה דאין לעשות כן בשעת הדחק. מיהו במתנתא כהך דהוי רק חומרת הגאונים יש לנו להקל כדעת הש"ך. מיהו עמ' שהבין כת"ר דהאופרכים לשרותו הוי מטעם חומרת הגאונים כי ע"י שריה הוי קולא גדולה, לדעתי יש לומר דזה אינו רק הכוונה דלא ישאו זמן רב דלמא אחי למעשי ולבשלו בלי מליצה וכמו דאסור לשהותו בלי יקור. ג' ימים דהוי נני טעמו כן, מן ה"כ דאסרו לשרותו כדי להטהותו יותר דלמא אחי בו לירי תקלה ובשלו בלי מליצה לכך אס לא ישרה אותו יהי מוכרח למלחו תוך ג' ימים שלא יהי נאסר. ואס הטעם כן אינו מנח חומרת

הגאונים רק ממחשע טעות באיסור ממנו והוי ראי' להחמיר מיהו אכפ"כ דעמי להקל בזה, והנה בזהוית בזה ראייתו לנאורה דברי הש"ך בסי' ס"ט נראין כסותרין דבס"ק כ"ג החמיר דבשריה לשהותו עוד בשנין שריה זמן חשוב ובס"ק י"ד כתב דחלי שעה לאו דווקא אלא פחות מעט, ולכאורה הוי כסמרי אהדרי דהרי מחלה כתב דבשנין חלי שעה, מיהו באמת לא סמרי אהדרי דהרי בס"ק י"ד מיייר דביעבד אס שחא כבר ג' ימים אחר השריה וביעבד מהני שריה מועטת לכך שפיר כתב דחלי שעה לאו דווקא: **והנה** נחמיל רק לתקור בנוף דהין אס מהני לשרותו עם העור והנה באמת תמתייה לך לא הרגים כת"ר הרי אס לא יפשיט העור לא יהי אפטר' אחרו מחוטי חלב וזה ודאי אסור לכתחלה לשהותו ג' ימים בלי יקור. אך שפתי לפרס דבוחמו דאחר השריה תיפק יפשיטו העור ויקרו אותו מחוטי חלב תוך ג' ימים: **והנה** דעת כת"ר להתיר, והנה מה שהביא ראייה ממנה שמולחין רגל בהמה וכן הראש ע"ג השער והעור, ובאמת אין ראי' חטו כל התקומות שויס, יש מקום העור הוי שם רך יש מקום העור שם קשה, ותעד דהרי עוד הרגל אוכלין ושאר העור אין ראי' לחיילה, ועיין פ"ו דפסחים דנימנין על עור הרך, אי"כ מה מדמה מלמא למלמא, וכן מ"ס ראה משבת ק"ח דמנין אבוי דחית בה נקבי נקבי, הנה מה ראי' מבהמה לעוף חטו כל הבריות שויס הרי עור העוף נאכל ולא עור בהמה. והנה מה שהביא ראייה מפסחים דף ק' ע"א דלשני שם כנון שהיתה פרה לזבחי שלמים והעבירה בנהר ופרס"י כדי ששהא נוסה ללפוטו וכו', והנה כמ"ס הביא דברי הל"ח שם שמוכיח מזה כדעת רש"י בבב"א דאס כדעת הש"ך סוף סי' ל"ט מה אריא זכאי שלמים דנקט הרי בכל בהמות טרפה בסרכות, והנה כת"ר דזה הוי ד"ל בבב"א מיייר דמשקן אוחת לנכוס. לפנים שפיר מסתבר לומר דהוי בשביל הסרכות, אבל כאן דהעבירה בנהר והמים במחוץ יותר מסתבר דהוי משום שמהא נוסה להפשיט ויפה אמר כת"ר בזה, טוב ראייתו דרדיה זו אינו דחוי דהרי מפרס"י משמע דהעבירה בנהר כדי להסקותה א"כ אחתי למ"ל להשי"ב זכאי שלמים יאמר דמיייר בכל קדשים והעבירה בנהר הוי כדי להסקותה ומשום סרכא ובע"כ מוכח כפרס"י וא"כ דברי הל"ח. מיהו אני אומר עוד דחוי לפי מה שהוכחתי בחיבורי טוב טעם הדרפס דלא היו בודקין הריאה בנקדס מנח דבדיקת הריאה רק דרבנן ואין שבות במקדס ולא דוקא שבטת דה"ש בשאר דברים וכמ"ס הפמ"ג ב"א ח"י י"ב סי' תרנ"ב באשל אברס"י יע"ש, וא"כ א"כ דבמקדס לא הוי שייך להעבירה בנהר משום סרכות כיון דאין בודקין כלל הריאה, ומסתבר יותר כדי שמהא נוסה להפשיט כי זיזין מקדימין למזות ויהי מקרב יותר ההקטרה, אבל בבב"א מייירי בחולין וזייב בבדיקת הריאה מסתבר יותר דהוי כדי להפטר הסרכא ומס על ממונו אבל בשביל שמהא נוסה להפשיט ומס על טרחו מהני טרחא זו מה לי שמשקה הבהמה הוי נמי טרחא לכך שם מסתבר יותר כדעת הש"ך, וגם י"ל דגם בפסחים הכוונה בשביל סרכות ומה דנקט שלמים היינו דבמטאות ואשמות כיון דנאכלין בפנים הריין און שבות במקדס ולא בדקין הריאה כלל, אבל בשמתיין כיון דנאכלין בכל שפיר א"כ הוי שבות דמקדס כמדינה ואף יאכל אח"כ הבשר כיון דלא נבדק הריאה לכך בזה בדקין הריאה גם במקדס לכך מעבירה ע"ג הנהר כן יש לומר דרך פלפול קלת. מיהו ראייתו כת"ר אינו ראייה דמה ראייה ממניין לאחר שחיטה, הנה לכאורה הוי עולה ברוחי לומר דבחיים כיון דהעור נעשה שומר לבשר וכל הכי דהוי שומר נחשב כגופו דממוכה בסדר טהרות כמה פעמים במס' ידים ועוקלין לכך הוי כנוף אחד ומנהי ריכוך העור גם לבשר, משא"כ אחר שחיטה דאין העור עוד שומר ועומד להיות נפשט והוי כדבר אחר ואינו כבשר נופו לכך לא מהני הדחת העור להבשר. מיהו זה דמיתי בעניני נהי לדברא י"ח חילוק בין שומר או לא מ"מ לענין דבר דמיתי אס המים פועלין להיות הולכין מעבר לעבר דזה בטבע תלוי הדבר אין לחלק בין אס נעשה שומר או לא, מיהו אפמ"כ י"ל דוראי בהעור אית בה נקבי נקבי כדעת כת"ר רק יש לומר דמיתי מערשי ליה כמ"ס כת"ר במכתבו ובשם הגהת ש"ד. ולכן הוי דאין שורין הבשר בתים ולא אמרינן מערשי ליה ופומתינן נקבי הפליטה בע"כ דקיי"ל בש"ש שאני דנהי דבדיחא אמרינן דמערשי ליה מ"מ בני בשר ולענין נקבי הפליטה לא מערשי ליה. ולפ"ז יש לומר דהיינו דווקא בשר דריך אבל בעור דהוי עסק שפיר יש לומר דהמים מערשינן להקדסין ואינו פולט להבשר ולכן אין ראייה מן הש"ס ה"ל דהתם בחיים הוי דיש לבהמה חתימות בפנים כידוע א"כ החתימות ממחם העור ואינו מניח להמים הלוגיין להיות מערשי ליה אבל כשנשחטה פכהמה ופסק החתימות דממוכה במי' ל"ו בני ריאה. וא"כ כיון דליכא חתימות מערשיליה וסותמין

תשובה קלו

להרב מ"ה אשר מו"צ דק"ק פילוואריק סמוך לקאמיני .

ע"ד: אשר שאל ח"ל בכפר הסמוך לפה לקח איש אחד בשר מקלב אחד ובה לביתו וביום שאחריו הדיח הבשר ומלאו כרין ואח"כ בא הקלב לכפר ואמר לו ששכחתי ב' בהמות וא' שחט מקודם באופן שאם לקח מבהמה זו בודאי כבר שהא ג' ימים קודם שהבש"ב הדיחו, אך אינו יודע מאיזה בהמה נתן לו הבשר וכעת בא לשאול על הבשר ועל הכלים שהחשב בהם הבשר והתירו לו הכל ואחד חוקק עלינו וכו' :

תשובה

הנה ענין כזה אינו כדאי לעשות ממנו לכתוב למקומות אחרים כי כדון התרמס כי מ"ש המערער דהוי ספק דרבנן באתחוק איסורא יפרס לנו דברי הרמ"א שפסק בחתיכה שנתלחה וספק אם נתלחה תוך ג' ימים שמוותר ולא אמרין דהוי אתחוק איסורא ויפה כתבם בזה דהרי לא אתחוק רק בדלי מליחה אסור אבל אם נתלח הוא מותר לכך לא נחשב בזה אתחוק איסורא . ובכ"פ מבואר יותר דמ"ש אם עדיין לא נתלח וספק אם הוא אחר ג' ימים שמוותר למלאו לכתלה יע"ש . ולומר דהוי אתחוק איסורא כיון דהוי ג' בהמות הוי תערובת חד בחד , הנה לא מבעיא לפי היראה שדרכים שהקלב אומר כי מבהמה אחת ששחטה מקודם כבר היה אחר ג' ימים בבית הקונה ששמע אבל בעתקית הבשר מן הקלב לא הוי גם האחרת אחר ג' ימים רק הוי עדיין תוך ג' ימים , אי"כ בשעת הקניה הוי כולו היקר ולא אתחוק איסורא כלל רק בבית הקונה נעשה אחר ג' ימים ואז ה"י רק חתיכה אחת. גם בלא זה הלא ספק דרבנן באתחוק איסורא ה"י דהש"ך כתב להחמיר מ"מ דעה הרמב"ם דק"י"ל כר"מ בדבר שאין לו עיקר מן התורה אף באתחוק איסורא הוי לקולא והפמ"ג בדיו"ס אות כ' תמה ביותר דאין ק"י"ל בה"ל מקוואות דאפילו בדבר שיש לו עיקר מן התורה ה"י לקולא אף באתחוק איסורא , וא"כ אף אי יניא דאין חוששין לחומרת מ"מ בשר ששהא ג' ימים דהוי רק מומרת הגאונים ודאי ראו לסמוך על הרמב"ם להקל

תשובה קרו

להרב מ"ה יוסף חיים אב"ד דק"ק ברעסטיצקא .

ע"ד אשר שאל שחטו בשר להוליא דמו ובתוכו היה חתיכה אחת ששהא ג' ימים בלי מליחה , וקודם ששהא שיעור מליחה שאלו אותו וזויה להסיר הבשר ששהא ג' ימים ואותו החתיכה נאסר גם ללגי כדעת הט"ז סי' ס"ט ס"ק ל"ב . וטוב אחר שהדיחו הבשר מן המליחה נמלחו לקיום בכלי שאינו מוקב ונתערב שית החתיכה הנ"ל בין הבשר ונמלח עמהם בכלי שאינו מוקב וה"י מונח בניהם החתיכה הנ"ל היה מונח על הבשר עכ"ל והחלה . הנה ירדו בכל דבריו לא עיינת כי אין הפנאי גורם והאמת אצ"ר כי אין הוראה כזו מקובלת עלי כי אני אוהב הוראה לפי מושגל ראשון לא דרך עלות כי דרך עלות התה ראון לפלפול ולא להוראה ולא עיינת רק בחתלת דבריו מ"ש נהי דלא שיה שיעור מליחה ית' פלט מעט מעט . ובמתלח ממנו שגג וזהו אסור דליח בעינין שיעור מליחה כדי שילא כל דמו אבל מתחיל ללאת מיד וזהו עשות דלכך בעינין שיעור מליחה דקודם אינו מתחמס כלל ולא נחשב רוחה כלל רק נשהא שיעור מליחה נעשה רוחה ואז פועל המלח ומוליא כל הדם יחד אבל כל שלא שהא שיעור מליחה לא נתחמס ואינו פועל כלל ועיינין בבי' סי' י"א לעינין שאר איסורים מוכח דמדניא אף אם נמלח עם איסור כל שלא שהא שיעור מליחה לא נאסר ההיתר . ולפי דבריו ה"י ראוי להיות נאסר מיד כיון דעכ"פ פועל מעט, אך באמת לא כן רק קודם ששהא שיעור מליחה אינו רוחה ואינו פועל כלל לזה אז"ל ליה עיקר ההיתר שלו , גם מ"ש דדעת הר"ן דאינו נעשה רוחה רק אחר שיעור מליחה הוי רק לשאר אסורין דלא לעינין דם זה אינו נראה כלל דאין נעשה הבשר רוחה לחל"אין לומר דלהוליא הדם נעשה רוחה ולשאר איסורין אינו רוחה זה אינו נראה כלל , ואין נחלק לחל"אין והש"ך דמתקן כעין זה בסי' י"א התם הוי טעם אחר דהוי מליחה הוי רק עשה אף היכא דלא עשה פעולתו לאותו אחר דהיינו דהמלח עשה פעולתו להפליע דם אין בו כח להיות אחר שיעור מליחה עוד רוחה אף היכא דלא עשה פעולתו עדיין אז הוי רוחה גם אחר שיעור מליחה , אבל קודם שיעור מליחה לחלק ולומר דהמלח עושה אותו רוחה להפליע דם ולא לשאר איסורין זה אי"א לחלק כלל , ולכך נהי דלחו חוששין לחומרת לומר דאף תוך שיעור מליחה הוי רוחה היינו לחומרת אבל לקולא אין חשוק על לו כלל לומר דמיד נעשה רוחה ולרעת' לא טוב עשה בבוראה זו . ויותר אין להאריך כי מי מועדר . דברי ידיו וכו' :

דברי ידיו וכו' :

שאלות טוב שנים ורעת יורה דעה תשובה קלה קלט קמ ותשובות

ספק דרבנן ולהקל. והנה בתשובה אחת כתבתי לחלק בזה דאין כל הספקות שוין דאם יודעת בחיוב שעה מלמחו רק דספק לה אם אחר שעה הדיחתו או קודם אז שייך לומר דמוקמינן ליה בחזקת שלא נשנה ע"ה אחר שעה דמחמתו המעשה כל מה דאפשר אבל מה דהוי להיפך אם יודעת שעה דהרה רק שמופקת על זמן המליחה אס'הוי לפני שעה או תוך שעה או הוי להיפוך דמוקמינן המליחה לאחר במה דאפשר, ובזה אפילו להט"ז טרפה דבספק אם מלחה כלל יש לו לירוק דסריכה נקיט וחתי אבל אם מלחה ולא ידעה אימת לא מהאי לירוק זה, ושוב נהי דחוקת איסור איתרע ע"י מליחה חזקה שלא נעשה מעשה לא איתרע וערפה לכ"ע. והנה מה שרלה רוי"מ לדמותו למ"ש הר"ש בפ"ב דמקוואות בביאור החוספתא שבהם היו לפניו ב' מקוואות באחת מ' סאה כשרים ובאחת שאובין וספק לו בחיוב טבל תחלה, אז בעומאה חמורה טהרות רשאות תלויות והשויות טהרות ובטומאה קלה שתיכן תלויות, וכבש הר"ש העטס דבעומאה חמורה כיון דכ"פ יא"ל מעומאה החמורה לא מחמינן ליה מספק לעומאה קלה, אבל בעומאה קלה כיון דתחלה היה קלה ועתה הוי נמי קלה לכך הוי שתיכן תלויות יע"ש. וא"כ הי"נ כיון דרס שבטלו דרבנן א"כ מתחלה ה"י איסור תורה ועכשיו נעשה דרבנן לכך לא נחשב חזקה איסור וכו', הנה בזה ענה רוי"מ דהרי ש' שמלחו נמי דרבנן וא"כ בזה תיכף שמלחו יא"ל מידי איסור תורה ונ"מ הוי עדיין אסור מדרבנן כיון דלא שחא שיעור מליחה א"כ הוי כמו הס' עומאה קלה והוי חזקה איסור מדרבנן מתחלה וז"ל ופשוט. מיהו גם רוי"מ דמה יפה, ואזי אסביר הדבר יותר דהס' הוי בעומאה דרבנן עיין בפ"ג ולא נמשך מעומאה דמעיקרא רק הוי מעשה חדש ואינו ענין זה לזה ולטו תקנו ס' רבנן היתיר זה שמהי לעומאה מן התורה לא יועיל מדרבנן, לא כן הוא רק חף מדרבנן נמי טהור בזה רק שיש חשש טומאה מבט דבר אחר. תמדת לכך. רי"ן מחזיקין בזה מעומאה חמורה לקלה, אבל בזה הרי האיסור דרבנן עיין בפ"ג ולא נמשך מעומאה דמעיקרא והיינו דס' רק שזמן התורה מהני הביטול להחירו ורבנן תקנו דהביטול לא מהני להחירו, וא"כ מדרבנן נשאר האיסור כמעיקרא ומקודם, לכך י"ל דנחשב חזקה איסור, ועוד הס' אדרבא יש חזקה טהרה דהרי מנ"י א"ס עבל בשאובין תחלה אין כאן עומאה וחס עבל בכשרה תחלה ב"כ תיכף כשטבל תחלה נטהר ונמרי הוי טהור עד שעה שנטבל בשאובין, וא"כ הוי לו שהות שהי"ט טהור מן התורה ומדרבנן ואדרבא יש לו חזקה טהרה. ומה הוי קשה להיפוך. למה בעומאה קלה עמא הרי יש לו חזקה טהרה, ולרי"ך לומר דבאר הידועה אזלינן עיין דלא ידע שטטר דהוי א"ל נחשב חזקה טהרה לכך תינח בעומאה קלה אבל בעומאה חמורה אז מן התורה לא אזלינן ברא הידועה רק קמיה שמיא גילא וכיון דבאמת אנלי מלחא למפרע דטהור ה"י א"כ יש לו חזקה טהרה, א"כ תינח הס' אבל בזה דלא ה"י לו שעת הכושר כבינא משל איסור תורה ומיכין ה"י לו איסור דרבנן עכ"פ יש לומר שפיר דנחשב חזקה איסור, ועוד דהס' לא נוכל לנו הספק רק לאחר שנעשה דרבנן דמקודם אין לנו ספק מנח ממ"י הנ"ל ואין לנו חשש רק אזלי עבל תחלה בכשרה ואח"כ בשאובין לענין טהרות השניות, וא"כ נוכל רק כשכבר לא ה"י עליו איסור תורה, אבל בזה הוי לירת ספק אם שחא שיעור מליחה או לא הוי בשאלא נחשב לו עדיין וכו' עדיין אסור מן התורה ואפי"ן אם לא ידעה אז מספק זה עכ"פ אנלי מלחא למפרע דספק זה ה"י תחלה, וא"כ שנוולד לנו בשעה שערדין ה"י אסור מן התורה הוי כעין מ"ש הפוסקים ביו"ד סי' נו"ן בנולד ריעותא מחיים לא אמרינן נשחטה התורה, אף דהוי בחיים איסור אחר דלמ"ה ואחר שחיטה איסור אחר דטרפה אפי"ן מחזיקין מזה לזה דלא אמרינן נשחטה התורה כן יש לומר לענין חזקה איסור הנ"ל דכבש"ג נחשב חזקה איסור אף דהוי תחלה דלירוייחא ועתה דרבנן כיון דנוולד לנו כשהיה עוד עדיין אסור מן התורה. והנה כיונא בזה כתבתי בתשובה לה"ש ה' גיטין ויטין לירדתי. והנה כ"ז כתבתי להחלמד במקום אחר ובאן בבל"ה אין לו דמיון לדברי הר"ש הנ"ל כיון דרס שמלחו דרבנן ז"ל אין להאריך וכו' :

ולא שייך לומר דמהימן ליה. מיהו דברי הראב"ד בלא"ה תמוהין כמו שמתהו עליו הבאים אחריו ובחידושי בילרתי יבנתי זה ואכ"מ להאריך כי אין בזה כ"מ לדינא, רק היות שהעיר ה' עתה זה בבלי לא נמנעתי מלכתוב, ולדינא יפה הורחם להיתר ויישר כוחכם ויסכר פי דובני שקר המעטיף. יירדם הטעור וכו' :

תשובה קלה

לק"ק מרנאפל להרבני החריף מו"ה משה נ"י.

הנה מכתבו קבלתי והנה לא ידעתי למה מכל הזמנים בחר לכתוב דוקא בימים הגלויים וירועים שאני טרוף בהיותי ביומי דכלה והשואלים רבו כמו רבו, ולולי שאני חושש שיתמה בלבו שמתת שגאה איני משיבו לא הייתי משיבו כלל, אך כעת פיתתי מעט להשיבו בקצרה. הנה מלפלו הטוב צעני ובפרט מ"ש ע"ד הפלפול הוא יפה מוסר על השכל, אך מ"ש דלפי דברי הפלתי דבספק א"ר מבטלינן לכחלה יק' מותר לערבו מד בחד אחר הביטול ויהי' איקבע איסורא ויהו אסורין שניהם ואח"כ יהי' מותר לערב כ"א ברוב כיון דהוי כ"א ספק אד"ר, הנה ז"ל דהרי הוי דמתי דמתי אסדרי דעל חתיכה זו נתלה לקולא שהוא היתיר והשני של איסור דאס' הוי ידענו שהוא איסור לא הוי רשאי לבעלו רק דלמי אומר שהוא היתיר והשני איסור, וא"כ כיון דלהיפוך נמי יש לומר כן הוי דמתי אסדרי, וגם כל היכי דמקלקל לאירך לא אמרינן שאני אומר וכל ספק איסור דרבנן דמותר לבעלו היינו מטעם שאנו חולין לומר שהוא היתיר ומתיי רק שאני אומר לבעלו לכחלה וזה הוי היכי דלא מקלקל לאירך ולא בכה"ג. גם מה שהקשה על המחבר דס"ל דהיכי דהוי ספק איסור תורה ומאד אחר בל' לו שהוא מדרבנן הוי נמי סד"ר דהרי לא החמיר בסי' ק"י רק מטעם אחר דהוי ספק אחד בגופו וספק אחד בתערובת ולא מטעם דהוי ספק תורה ועי' בגלגל נעשה דרבנן א"כ לפי דברי הט"ז דחומרת הגאונים בבשר ששהא ג' ימים בלי מליחה הוי רק מספק שחא א"י ע"י מליחה א"כ למה לא יהי' מותר כשבטלו אחר המליחה דהרי הוי ספק דרבנן ע"י בגלגל, הנה זה לק"מ דהרי הוי אחזקת איסורא דמתחלה הוי דס' רק מספק שחא יא"ל ע"י מליחה וספק דרבנן באחזקת איסורא לדעת הש"ך אפילו באין לו עיקר מן התורה נמי הוי לחומרא וביש לו עיקר מן התורה לכ"ע לירדן קי"ל לחומרא ורס' יש לו עיקר מן התורה, ומדע דא"כ מה תקנו הגאונים כלל הרי קי"ל דס' שמלחו דרבנן א"כ ע"י המליחה נעשה דרבנן ולמה אסרוהו לבעלו ובע"כ מנח דהוי אחזקת איסורא וא"כ ה"י ע"י ביטול ואף אזי ינמא דלא הוי טעמיהו מנח אחזקת איסורא מ"מ ס"ס כיון דכבר נעשה דרבנן והחמירו בו מה יוסוף תת כח מה שנתבשל ב"ב, ועוד יש לומר כיון שכתבו הפוסקים דהיכי דעיקר דמקן על הספק לא מהני ספק דרבנן וס"ס ייע"ש נבי בדיקת חמץ וכתס וכו' וא"כ ה"י כיון דהגאונים החמירו ואסרוהו לכחלה מנח ספק לא מהני בזה סד"ר וס"ס, ועוד נראה דהרי יש כאן חזקה דמעיקרא וחזקה הגוף דכמו שהי' הדס תחלה כן נשאר רק בשאר ספק דרבנן ובספק אם נמלא תוך ג' דמותר היינו מנח כיון דשעו הוא ללא הדס ע"י מליחה א"כ ה"י כחזקה העשויה להשתנות דלא הוי חזקה אף בחזקת הגוף וכמ"ס הרמב"ם פר"ב דכתובות בחזקת בתולה אבל א"כ הוי ודאי אחר ג' ימים דלא כיון דהנפקה דס' עכ"פ אינו עשוי ללא שבו הוי חזקת הגוף וחזקה דמעיקרא לכך לא אמרינן בזה סד"ר להקל וא"ס ודוק. וז"ל אין להאריך דברי ירדו וכו' :

תשובה קלט

להרבני מו"ה משה חיים בן הרב ממאניסטריטש.

ע"ד שאלתו באשה שמתנה בשר והדיחתו ובשלה אורו ובסתפקו אם שחא שיעור מליחה או לא. יפה הורה להחיר בזה ומטעם שלו כיון דמלמח והי' סופו ללאח איתרע חזקתו. ואזי מוסיף לו נופך דבר דאף לוי זה כאן שאני דהרי מוקמינן כל דבר בחזקת שלא נעשה ואף דבר שידוע שנשתנה אמרינן דעתה הוא דנשתנה וכל מה דאפשר לאחר דבר אמרינן דמוקמינן ליה לחזקה דמעיקרא דחזקה דמעיקרא עדיפא מחזקה דהשתא א"כ הנה נמי כיון דהוי ספק אימת הוי הדסה אמרינן דאחר שיעור מליחה הייחמו ומוקמינן ליה לחזקה שלא ה"י מורה עד אחר שעה וכדומה, וחזקה שלא נעשה מעשה אלים והוי כמו חזקת הגוף ועדיף מחזקת איסור ואף אם שוין הדר הוי ליה

תשובה קמ

להרבני דוד הכהן מו"צ דק"ק זבארוב.

הנה בגוף שאלתו א' נדון האווח ששהא ג' ימים שהורסה מבחוז תוך ג' ימים, והורה רוי"מ לללות הכשר והרב הורה אפי"ן לבעלו וכבוד רוי"מ סמך הורחתו על מ"ש הפמ"ג סי' ט"ט

תשובה קמב

להרב מ"ה וואל דייטש אב"ד דק"ק מאניסאריטש .

הנה . מכתבו קבלתי . והנה מה שהעיר על הא"ה שכתב דבר שאין איסורו ניכר מקודם אפי"ה הוא דבר חשוב בעל, והעיר ר"מ הרי כיון דלפטר לפרושי ע"י ברירה הוי כניכר האיסור. הנה בוף הפרה זה עיין בחיבורי ס' החיים ה"ל חנוכה ס'י' תרע"ז בתשובה ד' שם מנארת ד' שם מנארת ד' וזש כתבתי דע"י ברירה לא נחשב הוכר האיסור, וכעת אבאר יותר דלדין דה"ל א"ש כיון דבאמת קי"ל דאין ברירה רק בדרבנן קי"ל ים ברירה והיינו מטעם ספק דרבנן להקל, וא"כ ע"כ אינו דה"ל רק ספק ואיך הוי כהוכר האיסור . בשלמא בהקדש דלפטר ע"י חילול וזבחה ודאי יתחלל לך הוי כהוכר האיסור אבל בזה מזה כיון דהוי ע"י ברירה כיון דהוי רק ספק נהי דהוי לקולא מ"מ כיון דלזינו ודאי לא הוי כהוכר האיסור, ועוד דאדרבא נימא לסיפך ספק דרבנן להקל ואין ברירה ולא הוכר האיסור . ועוד אף אם הוי מן התורה ברירה לא הוי כהוכר האיסור ד"ל כיון דלמירוי כל דפריש מרובא פריש ורוב עדיף מברירה דהרי רובא ודאי הוי דלזירימא וברירה הוי פלוגתא וא"כ רוב עדיף . מברירה וא"כ אם יטול א' מהם אדרבא נימא כל דפריש מרובא פריש ולא מן האיסור, ולא אמרינן ברירה רק היכי דהוי שזה האיסור והסימך יחד או אף אם הוי רוב היסור אם הוי דברים שאין מבעטלין דהוי עליהם שם איסור קבוע דרבנן וכל קבוע כמע"מ, ולכך שוב שייך לומר ברירה, אבל במה דמבעטל ואין עליו דין קבוע לא שייך לומר דלפטר להכיר האיסור ע"י ברירה אדרבא נימא כל דפריש מרובא פריש ולא הוי הוכר האיסור וזה נכון בעצמ"י . ומה שהקשה על הא"ה דלזינו דומה לענינים בניגית כיון דיורה רוחתה מבלע בלע מפלט לא פליט א"כ נאסרה החתיכה תחלה כזרה רק דאין לא ידעין לה עכת"ד, הנה לא ידעתי מאי קאיא ליה דמה בכך סוף כל דלא הוכר לנו האיסור הוא בטל ולא גורו בדברים החשובים רק באם לנו ניכר האיסור וכל דאין ניכר האיסור לנו בטל, ועוד הרי י"ל דלא הרמיחה הקדרה אז לפלוט מיד הכל ולו יחא דהוי ספק מ"מ שוב הוא ספק דרבנן כיון דדברים החשובין רק דרבנן וכל שייך לומר דגולל הספק בשל תורה ומשך אחר בא לו שהוא דרבנן דכאן מן התורה אין י"מ לנו אם נאסר תחלה או לא דסוף סוף קי"ל מן התורה אפשר לסמוך מותר רק מדרבנן אסור ובפרט ששכלו דמן התורה מותר וא"כ אין י"מ לנו רק לעינין דרבנן והוא שפיר ספק דרבנן דלמלא פלט מיד וז"ל ופשוט . דברי ירדו וכו' .

תשובה קמג

למשביל אחד מפי"ק .

הנה ע"ד שאלתו אשר הקשה על הררישה שכתב דהיכי דהוי דשיל"מ ויש לו היסור לא גורו בו דין דברים החשובים ופל זה הקשיט מע"י דמה פריך ולחשוב נהי ככרות של בעה"ב בחמץ בפסח הרי לדעת קל"ת הוי ליה חמץ דשיל"מ, הנה זה לק"מ נכמה עמימם חדא דאף להסבורים דהוי דשיל"מ היינו מן התורה כיון דמן התורה יש לו היסור ראו להחמיר ליתן דין דשיל"מ, אך להיטוך להקל א"ח כיון דמדרבנן ודאי לא הוי ל"י דשיל"מ דהרי מדרבנן ודאי אסור אפי"ה לאחיה"פ דקנסא קניס וכיון דדברים החשובין דלא בעלי הוי מדרבנן לא הוי ל"י ממירין לכך שייך בהו דין דברים החשובין ולא קאמר כן הפרישה רק בדברים דיש להם היסור אף מדרבנן . ועוד הרי בלא"ה יש להעיר מה דמשני שם מאן תנא דאית ל"י הכי רבי עקיבא הא תנא ל"י רבי עקיבא אומר וכו' ולמה ל"י לשנויי כן ולא משני עפי ההך משנה אחיה"פ דרבנן פלוגי אר"ע וסבירא להו דככרות בטלי, וע"כ דבזה לא יתורץ קושייהו דע"כ הוי ל"י להשבו לכל מד כדאית ליה והר"ל למנות ככרות בחמץ ואליבא דר"ע, וא"כ לפ"י פריך שפיר דהרי לר"י חמץ אסור אהיה"פ מן התורה ולדידיה ודאי לא הו"ל דשיל"מ ור"י ור"מ ור"ש כולהו הוי להו תלמודי דר"ע עיין רש"י בשם מגלה וכמה דוכתי וכיון דר"ע ס"ל ככרות של בעה"ב לא בטלו ר' יהודה נמי ס"ל כן דודאן כרבו ס"ל כן בדמועה כבמה דוכתי וא"כ היסור דע"כ דלר"י ור"ע לא הוי ל"י דשיל"מ . ועוד הרי ר"ע ס"ל מפורש בפ"ק דפסחים אין ביעור חמץ אלא שרפה והיינו כר"י דס"ל כן וטעמא דר"י הוי דיליף מותר כמה מצינו והרי י"ל מה לנומר שכן אין היסור לאיסורו אבל חמץ יש לו היסור לאיסורו אך ר"י ס"ל לשיעורו דחמץ אחר הפסח אסור מן התורה

מ"ט שפ"ד ס"ק ב' . הנה יפה הורה הרב לדינא שמותר לבטל וכן אני מורה . ודברי הפת"מ תמוהין דל"כ אף במולא לחלחל חוף ב' ימים לא יועיל הדחת השומן שכתב להבשר לדעת חמיו של המעשה יעקב ויטוך תמיד העור תמיד קודם למילה וזה לא שמענו מעולם. וגם מה שחושש הפת"מ דהדחה לרכך לא מהי מלך אחד דבריו תמוהין דלמה נחשב לך אחד הרי כל זמן שלא נפתחה הוי כחתיכה עבה וסותר דברי הפ"מ גם דברי עלמא מ"מ במשבות ס"ק י"ב בעוף שלא נפתח שמורתו לבטלו דהוי כחתיכה עבה וכן כתב הפ"מ וקשה ל"ה הוי כנמלה בלי הדחה דהרי כיון דלא הורח בעבר השני וגם הנה נמלה ע"כ העור ואיך הועיל הדחת העור להבשר, ובפרט דהרי זה מודים כ"ע בחתיכה עבה יהיה עב כמו שיהיה א"ל לבקעו לשנים ונחשב כהודח מב' לדדים כיון דהודח בעבר השני ומתני גם לרכך וא"כ ה"ל כיון דלענין מליחה מהני מליחת עוף שלם לבלו דהוי כחתיכה עבה ומתני למע דאסור מדינא בלי מליחה, מ"כ"ש דמהני לענין חומרת הגאונים לשהא ב' ימים בלי מליחה לכך ודאי דמותר לבטלו. ואף בקרבים שפנייה שנתן עליו הרב דין בשר ששהא ב' ימים לדעתה הוא חומרא כי חשש נפקשה הוי רק במה שמגולה לאויר אז ע"י האויר נפקשה הבשר אבל שוק בשרים ואינו מגולה לאויר לא הוי נפקשה והחוש מעיר ע"ז כשיפתחנו אף אחר ב' ימים ימלא אותם מלוחלחין ומלאים דם. וכיון דכל דין ב' ימים בלא מליחה הוא חומרא סב דלא להסוּף עולה ומנין לנו להחמיר אף בזה ליתן עליו דין ב' ימים בלי מליחה ואני מורה להקל בזה לגמרי והוא ברור . ובגדו שאלה השנים שהקורבן מהאווז ה"ל נמלה עם השומן והעיר הרב כדברי הט"ז ור"מ התיך הנק"כ. הנה ר"מ יפה הורה כדעת הנק"כ ואין לנו להחמיר בזה בדרבנן והרב שהטריף הוא חומרא כי מלבד מה שהלכה כדברי המיקל בזה מלבד זה נראה דע"כ לל"י היה לו להסיר קדין נמלה בלי הדחה קמיימא להסבורים שהנמלה מבעלי ומותר לל"י והט"ז ודאי כוונתו דלפי' לל"י אסור דלבטלו בלא"ה אסור . והנק"כ דמתיר נראה דמתיר אפי"ה לבטלו וי"מ אם נתערב ברוב דמטעם ב' ימים היה מותר לבטלו ומטעם דנמלה עם שאר בשר היה אסור לדעת הט"ז ולדעת הנק"כ מותר ולכך ע"כ להכריע לל"י נראה דמותר בודאי ואפי"ה בלא נתערב נראה דמותר לל"י והנכון כדעת הנק"כ בזה ויפה הורה ר"מ בזה :

תשובה קמא

להרב אב"ד דק"ק שטערנבוין .

הנה ע"ד שאלתו בבשר דהוי ספק אם נשרה מעל"ע קודם מליחה ונשתפק אם להורות כדברי הפת"מ בפתיהה לה' מליחה ובס"י ע"כ בשפתי דעת דרס שנכנס אסור מן התורה ומנילא הוי ספק תורה, אף כדעת החוות דעת ס' ק"ה דרס שנכנס דרבנן והוי סד"ר . ואח"כ פתח לו פיתחא איתירא עפי"ה מ"מ הט"ז להסיר ספק כבוד דרומה למקוה . והנק"כ דוחה דשאני זה דלחמוק איסורא דע"כ נשרה כאן איסור וא"כ בזה דרס האברים שלא פירש מותר והוי לחמוק היתירא עכ"ד. והנה לא ינחא ל"י ביהתיר זה דהן אמת דמן התורה יש כאן חוקת היתיר דממ"י כעת הוי דס האברים שלא פירש. ואם לבטלו בלא"ה היה מותר דרס ששכלו מן התורה מותר. אבל ע"כ מדרבנן יש כאן חוקת איסור דהרי מדרבנן אסור לאכלו ע"י ביטול א"כ הוי כאן איחמוק איסורא דע"י ביטול אסור לאכלו ועשוי רועה לאכלו ע"י ביטול א"כ הוי זה כנגד החוקה, אן אמת דכפסק דרבנן באחמוק איסורא הוי פלוגתא, אך הרי יש כאן חוקה דהשתח וסרי לפיך ויש לומר דכאן היה מעט לעת רק מן התורה מותר כיון דיש חוקת היתיר וחוקה דמעיקרא עדיפא מחוקה דהשתח כידוע, אך זה מן התורה אבל מדרבנן כיון דגם חוקה דמעיקרא הוי לאיסור א"כ ב' כאן ב' חוקות לאיסור דמעיקרא ודהשתח ולמעט בפלוגתא עדיף וכיון דיש דיעות דסד"ר באחמוק איסורא לחומרא לכך בב' חוקות יש לומר כ"ע מודים דהוי לחומרא, ובפרט לדעת הריב"ש דס"ל ברוב וחוקה דנגד ב' חוקות לא אמרינן רובא עדיף וא"כ מוכח דב' חוקות הוי כרוב ונגד רוב ודאי לא מהני סד"ר דרבנן, גם יש לומר אף להסבורים דסד"ר להקל ליינו רק בספק דרבנן ממש אבל אם הוי ספק תורה רק דמן התורה היה מותר מנח חוקת היתיר א"כ אם מדרבנן יש חוקת איסור בזה ודאי לחומרא, וא"כ יש כאן יס"ס דלמא כדעת הפת"מ דרס שנכנס אסור מן התורה ואח"ל כסחו"ד דלמא כהסבורים דסד"ר באיחמוק איסורא אסור . לכך מכל הלין עמימי נראה לאסור בזה וז"ל אין להאריך. דברי ירדו:

שאלות טוב מעם ורעת יורה דעה תשובה קמג קמר קמה ותשובות

המורה. וא"כ ר"ע דס"ל חמץ בשרפה בע"כ ס"ל נמי דאסור מן המורה. ולכך לר"ע פריך שפיר ולחשוב נמי ככרות של בעה"ב. והנה צהוית בזה מתקשים. בדבאמת א"כ יליף מנוטר נהי דר"י סבירה ליה חמץ אח"כ אסור ע"כ"פ הלאו דבל יראה והעשה דתשביטו אינו לחמה"פ אבל כנוטר הוא העשה תמיד, וא"כ אחתי קשה א"כ יליף מנוטר דמה לנוטר דעובר תמיד בלאו כל דלינו תקיים העשה והעשה חל תמיד לתקן הלאו. אבל בחמץ אחר הפסח לא יליף העשה חל יתקן בזה הלאו מיהו לו לומר לו סוי חומרא כיון דא"כ לתקן הלאו עוד ונשאר הלאו עליו הוי חמור גמיה שבירו לתקן עוד הלאו ודו"ק. ואכ"מ להאריך בזה :

ורנה שבי וראיתי שמה שהוכחתי דס"ל לר"ע דחמץ אסור לחמה"פ מן התורה גמיה דס"ל דהוי בשרפה נראה דאין מזה ראייה לפי מה דנמיק הש"ס בפסחים דכל דין שאתה דן תמלחו להחמיר וסופו להקל אינו דין. א"כ הוי שרפה קולא ולא חומרא לכך שפיר יליף במה תלינו מנוטר דאין לומר דמה לנוטר דאסור לעולם דהרי אדרבה אם חמור הוא ולא הוי רק שרפה כמ"ש בחמץ ודו"ק. מיהו אף דמזה אין ראייה מ"מ הוכחה ראשונה מן דמסתמא כדב"ו ס"ל. ומה שהקשית על הפ"י בגיטות בסוגיא דמטמא ודממע ומנכר שהוכיח דמחשבת קדשים בלב נמי הוי מחשבה דאם לא הוי מחשבה בלב רק בדבור למה אמרין בזבחים דהמחשב בקדשים הוי לאו שאין בו מעשה הרי עקימת שפתיו הוי מעשה ותמיה דמה בכך דהוי אף בלב מ"מ הרי בע"כ מה דאמרין במחשב בקדשים קולא היינו בדבור דא"כ א"כ שייך בו התראה ובע"כ הוי בדבור וא"כ סוף סוף הוי מעשה. וגם כחבת דעקימת שפתיו הוי מעשה רק בנעשה מעשה על ידו. הנה לא עיינת במהדרין דף ס"ה דאם היית מעיין שם לא הוי קשה לך כלל דס"מ מפורש הוא שם דעקימת שפתיו הוי מעשה אף אם לא הוי נעשה שכן, גם לא הוי קשה לך על הפ"י דשם כדברי הפ"י הש"ס מה למגדף שכן יענו בלב. א"כ מפורש הוא כדברי הפ"י דהיכי דהוי בלב לא הוי מעשה. והנה לא מצעיה לדעת הראשונים דדבר שמשכחת לה בלי מעשה אף אם עשה מעשה נמי אינו לוקם והבאחמיו בס' החיים כפחותה לה"פ דלפ"י ודאי הוי כוונת ה"ס כפשוטו כיון דמגדף יענו בלב ו"ל וכך אף אם לא אמר בפה נמי לא הוי מעשה כיון דמשכחת לה בלי מעשה וזה יהיה כוונת הפ"י ב"כ, אף גם אם לא נאמר כן מ"מ ב"כ יהיה א"ש דברי הפ"י דהנה מחשבת קדשים אם צעין שיהא נמי בלב או די בדבור יהיה תליא בזה ע"מא דאם שייך איגול במחשבה בלי דבור מוכח דמחשבה עיקר לך מתיילא אפי' אמר בפה צעין מחשבה ב"כ והוי כמו מגדף ולא הוי מעשה שכן יענו בלב, אבל אי נימא דהאיגול לא הוי במחשבה רק בדבור מתיילא היכי דמדבר לא צעין מחשבה דהעיקר בזה הדבור וטוב הוי עקימת שפתיו מעשה זה הוי כוונת הפ"י ע"פ ש"ס דמהדרין ה"ל. ויותר מזה אין פנאי להאריך :

תשובה קמה

לסימן ע' סעיף ו' בהג"ה.

(וכיוצא בזה כתב הש"ך לענין בשר מעבר לעבר אף דהוא מחומרת הנאמרים יש לו מקור בש"ס וכן י"ל בזה) והוא במה דמבעיא ביבמות דף קכ"א גבי ריב"ז אומר לא כל הזמנים שווין ולא כל המקומות שוין ומבעיא שם אם ריב"ז לחומרא פליג או לקולא, והנה מרש הוי קשיא לי למאי מבעיא כן הרי אין הלכה כריב"ז בשר מבעיא ל"י למאי דאין ריב"ז ליריד ונראה שיהי' נ"מ לנו לענין בשר ששהא ב"י בלי מליחה בדבוא לא תלינו פלוגתא; ואי נימא דלחומרא פליג א"כ ח"כ בבשר ששהא ב"י ימים מליחה ראוי ליתך לחומרא. דאין כל הזמנים שווין ובעת הקור הגדול או בעת החום הגדול ראוי להחמיר אפי' פחות מג' ימים ואף דנ' ימים בלי מליחה הוי רק דרבנן גם הך דאין מעידין עליו רק עד ג' ימים הוי דרבנן כמו שהוכחו בכמה תשובות ואעפ"כ אויל לחומרא א"כ ליריד בבשר ששהא ב"י ימים בלי מליחה נמי ראוי לומר דאין כל הזמנים שווין, אבל אם לקולא פליג ה"ה בבשר ששהא ב"י ימים בחור ב' אין להחמיר בכל הזמנים וכיון דלא נפשטה הבעיא ודאי ראוי להחמיר לכתחלה שלא לעשות כן ריב"ז אם אין זה כוונת הש"ס ע"כ סמך יש לזה כיון דאמר שם ריב"ז דאין כל הזמנים שווין, וגם הוכחו מן ש"ס דהיי מליחה נמי אז מלמית למית לכך ודאי ראוי להחמיר כן לכתחלה, ואין לשהותי כמה פעמים ע"י הדעות מועטות ובפרט בלי יקור רק באופן שיהי' שריו במים ח"ש דוקא כנלפע"ד כנון. דברי ירדו וכו' :

ורנה

בא מעשה לירי בבשר שכבר נמלח והורח ששכחו וחזרו ומלאוהו עם בשר שנמלח הולויא דם והיה הפ"מ וזורך שבת וה"י עדיון תוך י"ב שעות. והנה הראיתי פנים להחמיר; חדא ד"ל דע"כ לא אמרין בשר שנמלח והורח שנמלח עם בשר הולויא דם אסור, היינו רק אם לא ה"י הכלי מנוקב למטה ממע רק שעה' מקום משופע ודכונתו צעין שפילאו המים יוצבו מיר' ולכך כיון דע"כ אי אפשר לפלוט למטה רק זב ללדדין אז יש חשש בדרך הליכתו יפול על הבשר שכבר נמלח ונבלע בו אבל אם נמלח בבלי שיש בו נקבים למטה ממע והבשר מונח על הנקבים אז בזה כיון דאין דרך הדם לפלוט רק למטה לא למעלה ולא ללדדין כמ"ש הפוסקים א"כ כאן פולט הויר למטה תחת הבשר ויולא דרך הנקבים ואינו נופל כלל על הבשר שבדור ולכך כה"ג אף במונחין זה אלל זה נראה להחמיר. ואף במונחין זה אלל זה בכש"מ רק שעה' בדרך מדרון ושיפוע נראה דלינו אסור רק אם הבשר הכשר מונח למטה והבשר שנמלח הולויא דם. מונח למעלה דאז כשהדם יולא מלמעלה למטה נוגע בבשר שכבר נמלח אבל אם להיפוך אם הבשר שכבר נמלח מונח למעלה בראש והבשר שפולט דם למטה ממנו דינו כאלו ה"י הבשר כשר למעלה ממנו דק"י"ל דם אינו מפעפע למעלה ה"ה כה"ג נמי ומותר הבשר, ואף אם ספק איזה ה"י מונח למעלה ה"י נראה להחמיר דהוי ספק דרבנן דרם שנמלח דרבנן מיהו כיון שכתבו הפוסקים דדרך מליח להתהפך אסור בספק אבל אם ידוע שיהי' הבשר כשר עליו ודאי כשר ובעלי שיש בו נקבים מותר אפי' מונחים זה אלל זה ממע אם יש נקבים תחתיו, מיהו לא מלאני לבי להקל בזה רק כיון דהוי תוך י"ב שעות דאז פולט לרוב הפוסקים רק דהכי אי יש חשש דהדחה סומתת נקבי הפליטה, אף הנה ה"ס' מולק על זה דאין הדחה סומתת נקבי הפליטה, והנה אפשר ה"י ללדד בזה כיון דנמלח הבשר כשר ב"כ מחדש אז הוי סברא נהי דהם סוברים דהדחה סומתת נקבי הפליטה היינו צאינו חזרו ונמלח מחדש או כח מליחה הראשונה נסתם כשהודח אבל אם נמלח מחדש שוב י"ל דחזרוין נקבי הפליטה להסתם ולפלוט ונהי דלא מהני אפי' לירידו מליחה שנית היינו אם צבעת הפליטה לא ה"י נמלח ועכ"פ נבלע בו הדם אז לא מהני מליחה אפי', בדבאמת אב"ב דפליט ליר דירי' יפלוט דם דאחריו זה לא אמרין לבדו ואינו מוטיל רק בזירוף הטעם איירי דטרוד: למפלט ליר לא בלע ונהי דע"ז ע"מא ב"כ לא סמכין מכל מקום מלערין שני טעמים יחד, אבל אם הורח, כיון דכבר נסתם נקבי הפליטה ועכ"פ בלע שוב לא מהני סברא זו לבד איירי דיפלוט ליר דירייה יפלוט דם וכו' אבל אם צבעת מליחה ממע כבר ה"ה נמלח הבשר כשר מחדש שוב ע"י מליחה שנית נפתח נקבי הפליטה והתחיל לפלוט ליר ושוב איירי דטרוד לפלוט ליר לא בלע שוב מהני זירוף הטעם דמליחה שנית ואירי דיפלוט ליר יפליט דם וכו' והפוסקים בזה דם נסתם מיירי בלי מליחה שלא נמלח הבשר. ואף דמליחה של חבירו פועל להבליע בו מ"מ אינו מחממו

תשובה קמר

לק"ק קאריין להריינים דשם.

הנה

ע"ד שאלתם אם רויים להשהות בשר שאינו מנוקד אחר ב"י אם די בזהרה מועטת כפי דרך הטבחים או כיון דהוי אינו מנוקד לירך להשרותו ח"י שעה כפי משמעות האחרונים. הנה הן אמנת דהאחרונים נראה שיוציאו כן מלאן הרמ"א שכח דאין לשהות הבשר ב"י ימים בלי ניקוד וקשה אי בלי הדחה אפי' בלי הטעם דניקוד אסור כמ"ש הרמ"א בס' ס"ע ואי ע"י הדחה אפי' מכה חשש ניקוד ליכא, ומוה נראה שהוכיחו לחלק דבלי ניקוד צעין ח"י וחס הוא מנוקד ר"י בזהרה מועטת. ובאמנת אני בתשובתי מכבר לק"ק הוסיף אי שבתו בע"א דברי הרמ"א וא"כ אין ראייה מזה למלך מ"מ נראה דהדין נכון ודואי ראוי להחמיר בזה. והוא דבבאמת אין כל הזמנים שווין דהנה מרש הוי קשיא לי מ"מ הפוסקים דע"ס הדחה ראשונה הוי כדי לרכך הבשר והרי אדרבה אמרין ביבמות דף קכ"א דמ"א מלמית למית וכן אמרין בס' ל"ו לענין בדיקה היראה דבעינן פושרים דקריים מערשי ליה א"כ א"כ אמרין בדיקה פועל לרכך ובע"כ הוי החילוק דהדחה של הבשר דם צמיס שעומדין בבית ולא יהיו לוניין מאד והם מרכיזין משא"כ מים קרים ומכ"ש מי נהר הם לונייס ומלמית למית וערשי ל"י א"כ מוכח דהזקן גורם להקשות הבשר, וא"כ אפשר לשיעור ב"י ימים לא אמרין רק בימי הקיץ אבל בימי הקור דהוי הקור רב וע"י הקור מתקשה אפשר אפי' בפחות מ"מ ימים מתקשה הדם. והנה עלה בלבי הערה אחת ד"ל דיש לרין הגאונים דאין לשהות בשר ב' ימים בלי מליחה יש לו מקור בש"ס

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה קמה קמו ותשובות סג

בולע ע"י עירוי כמה פעמים ה"ה נאכל, וכיון דהט"ו כסי' ק"ה בלא"ה תחמיר בעירוי אפי' כב"ש להבליע ככולו ונהי דלא קי"ל כן מ"מ כב"ג שיש בהעירוי ישעור גדול כשיעור הרבה עיראות יש לאסור ככולו ולכן דין הבשר עם הראש כדון תבשל עם הראש ואריך ששים נגד כל הראש ואם לאו הכל אסור, ונהי במקום הפסד מרובה ה"י אפטר לדר להקל כסתומות לשון הפוסקים דכל עירוי אין אסור רק כדי קליפה, אבל שלא במקום הפסד נראה לפסוק כמ"מ. גם יואל לנו מדברינו מידע דין דכלי דדרכו להשתמש ע"י עיראות הרבה כשיעור אותו צעין דישפכו עליו הרבה חמין יחד כשיעור כמה עיראות. ויואל בזה לכל הדיעות וכדי שלא ליתן הדבר לשיעורין ראוי לעשות כן בכל עיראות מה שמשער ע"י עירוי יעשה כן ואז לא יבא לידי תקלה בדבר דהוי תשמישו ע"י כמה עיראות. כן נראה לפע"ד נכון:

תשובה קמו

לפי ע"ב סעיף א.

נשאלתי בשוחטי בהמות שאין מוכרין הלב לאחור ומונח קך יום או יומים בלא קריעה והדס הוא כנוס בחובו אם ניוחם בו לכבוס לומר דהוי כבוס בדם או לא:

תשובה

הנה יש לאחור ה"י נראה לי דאסור דאף זה הוי כבוס וכאשר ה"י נמש"ם כח"ה הובא בהגהת רמ"א סי' י"ב בלא"ה דאפי' אם הניחו קך יום שלם בלי לילה עם חלבו מותר ומפטר שם העטם מכא דחלב שחוטט מדרבנן. ולא מבעיא אי ניוח דשאר בשר אפי' בחלב שחוטט אסור רק דכחל בחלב עצמו לא שייך מריחת עין ולא גורו בזה, ואפי' אם ניוח דשאר בשר ג"כ מותר בחלב שחוטט הוי רק מכה שהיא רק דרבנן אבל בדם חלב הוא דארוייתא ואפי' מיוב כרת הוי בדם חלב וגם ע"י כבוס לא הוי בזה כמבוסל דנימא דרם ששלו דרבנן רק לא הוי כמבוסל ממש פשיטא דראוי לומר בזה כבוס מעליע וגאסר מכה דרם ששכבס בו. ואין לומר דשאינו לב דשיע דר"א דהרי דעת ר"ת וכמה פוסקים דלא קי"ל כהך סברא שאני לב דשיע והכי קי"ל לחומרא א"כ אם לענין ביטול לא אמרינן דשיע ה"ה נמי לענין כבוס דלא אמרינן דשיע. אך נראה דיש מקום לדר להקל מטעם אחר דלא שייך כבוס רק אם ה"י מגולה לאויר בשום זמן או שייך לומר כבוס כמבוסל אבל בדבר דלא הוי מגולה לאויר ועלול רק כבוס בחובו לא אמרינן ביה כבוס כמבוסל, ור"ה רלבדינו תמה דלמרינן כ"כ דפסחים דלמר ר' יומן ועבדים שנתעמאו דורנן פחות פחות מנבייה ואמרינן שם אלאמא קסבר משקין מפקד פקודי וכו' וקשה אם ס"ל משקין מפקד פקודי א"כ ניוח ב"י דהוי כבוס מעליע וא"כ כיון שעב"פ נעמא האוכל והרי ב"י קרא דיקדש להיות כמותו שאם פסולה היא תפסל ואם כשרה בלי תחלל כחומר שה"ה וא"כ ה"י כהן שלא נעמא המשקין בחובו נתעמאת הזו עצמו מ"מ הרי עב"פ הוי המשקין כבוס בחובו ונימא ביה כבוס כמבוסל ונבלע בו עוממא הזו וא"כ נפסל ג"כ לנפסל. ודוקא לומר דר"י מיידי דוקא באם לא שהו מעליע משנתעמאו עד שעת הדריכה דכל כהאי הוי ליה לר"י חלק. ועוד דכמו דקי"ל דדרכין פחות פחות מנבייה כן הוי ליה לאשתעקין הך תקנתא דדרכין מייק בתוך ביטול פחות פחות מנבייה ומתילא נידע דאין לו לשהות מעליע אלא ודאי בכל ענין דורנן וכו' והרי הוא ס"ל נשקין מפקד פקודי ומ"ט לית ביה כבוס, ועוד קשה יותר ממה שפירש הש"ס שם מבריתא דהא למהזו דומה לתרומת תומים ועבדים שנתעמאו שאין להם אפי' אכילה ולא היתר המסקה ואמאי לרדנן ליש פחות פחות וכו' ומשייך דלמח אהי בזה לידי תקלה וכו' ומ"ט לא משני עפי דמיידי ששהו מעליע ואז כבר נאסר המשקה מכה שקבל טעם מנוף העבדים מכה כבוס כמבוסל, ועוד דאף באם לא שהא מעליע יש לגזור אטו שמהא שמהא מעליע ונזירה זו מסתברא עפי מנזירה דלמח אחי בזה לידי תקלה אלא ודאי דאף למיד דמשקין מפקד פקודי מ"מ לא שייך כבוס כמבוסל כל זמן שלא ה"י יואל לאויר העולם בשום פנים ולא ה"י מגולה לאויר כלל, וה"ה נמי בדם הגנוס בתוך הלב כל זמן שלא נקדש. והן אונת דעל זה לבדו לא ה"י אפטר לסמוך להחיר אטו כיון דלאו דמתינו נעשה מעשה, ודבר זה לריך עיון ובדיקה נש"ם ובפוסקים, אך כיון דבלא"ה יש לך להחיר כיון שבהו הפוסקים וכו' כד"מ כסי' ע"ב דדרך הדס להיות מתייבש בתוך הלב ובנקדש כבר העלו הפוסקים דלא שייך כבוס כה"כ ואף אם הוי ספק אם מתייבש או לא מיידי ספקא לא נפקא אולי ה"י יבש בחובו ואפי' אם כשנקדש נמלא בחובו לול יבש לומר שמה עתה הוא שנתמס וקודם ה"י יבש והוי ספק כבוס וכיון דיש כמה פוסקים דמ"ל לב שיע ואל בלב

מתממו כ"כ להיות נקבי פליטתו נפתחין דאינו מצליע ומפליט אחד וכמו בטהור מליח ועמלא חבל מותר מה"ט דאינו מתממו לפלוט כן ה"י אבל כמלאה ממם יש לומר דחורף ונפתחין נקבי פליטה. אך כיון דסברא מדהא היא ולא מוצא זה מיהו כיון דרעת הט"ו בלא"ה הדרחה אינה סותמת נקבי הפליטה וגם דעת כמה פוסקים דמליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה ולא יותר כפרט בדם דהוא אסור כחוש, והכי דאין קי"ל בששים אף בהפ"מ מ"מ כאן בהלטרף מרתי וכל ה"י טעמי הוריתא בקלוף הבשר כבר כדי קליפה מכל לדריי וא"כ לחזור ולמלוט שיעור מליחה ואפטר דיפלוט מה שבכר בנע, ואפי' בלי מליחה מאדש היה נראה להחיר כיון דהיה נמלא ממם בעת הבליעה מחבירו. מ"מ לא מלאני לבי להקל והוריתא לחזור ולמלוט כדון שיעור מליחה ולקלפו תחלה כדי קליפה כיון דהוי חוך י"ב שעות והפ"מ ולכבוד שבת. כן נראה בזה נכון לריבא:

תשובה קמו

לפי ע"א סעיף ג' בהג"ה.

מעשה בראש של עוף שנמלא בלא חמיכה ובלא נקיבת עטם ואח"כ נמלו אותו בחמין מ"כ ששפכו עליו ועל שאר בשר ולא הוי בו ששים כנגד המוח וקרום ואח"כ בשלו זה הבשר שנמלא עם הראש לבדו בלא הראש וקלט חמיכה מן הבשר שמו צקדרה אחרת של בשר שלא נמלא עם הראש מה דין של התבשילין הללו:

תשובה

הנה גוף דין הראש מבוחר כש"ע סי' ע"א בהג"ה דהקדום והמוח אסורין ועיין בש"ך דאף בעוף הדין כן. אך נדון השאר בשר הנה לאכזורה היה נראה להחיר כיון דערוי אינו מצליע ומפליט רק כדי קליפה לדעת רוב הפוסקים וא"כ כאן הוי עם של גוף המוח והראש במקום הקליפה גם עור של הראש הוי במקום קליפה לכך היה ראוי להחיר הכל רק הראש לבדו נאסר. אך לדעתנו נראה לאסור דהנה הט"ו הביא בסי' ל"ה ס"ק י"ב בנפסל הא"ה דלכלי שחשמינן ע"י עירות הרבה מצליע ככולו לביע, ולפי"ה הא דעירוי אינו מבשר רק כדי קליפה היינו רק אם נשפך קלוח אחר דערוי חייק, אבל אם שופיין הרבה חמין על הבשר או על שאר דבר א"כ מה לי אם שפכו הרבה עירות בנפסל או שפכו יחד הרבה שיעור שיש בו כמה עירות, ואדרבא דאם הוי בנפסל א"כ בנתיים נלטנן כבר ומה לי אם נבלע בו תחלה ע"י עירוי עוף סוף השתא כבר נלטנן ואם ה"י כה לעירוי השני להבליע יואר, אבל אם שופך חייק הרבה בעוד שעדיין חס א"כ שפיר יש לומר כיון דעיקר הטעם דכלי שני אינו מבשר ומצליע מכה דאיכא דפנות המקורות ולכך ה"י פרוי אין לי דין כ"ר ממם כיון דרפנות מקורות לכך אין לו כלי ראשון ממם לבלע ככולו, אבל אם הוי ע"י עירות הרבה יחד א"כ חייק בנפסל קלוח הראשון בו נתחמם עכ"פ דרפנות מבחזן וכיון דעכ"פ כדי קליפה נתחמם שוב ליכא דפנות המקורות רק אדרבא חמין דעכ"פ בחזן חמין הם ושוב מצליע קלוח השני יותר וא"כ מה לי אם ה"י נפסק הקלוח בנתיים וה"י חוזר ומקלה ה"י נאסר ואם לא נפסק הקלוח כלל יגרע זה דבר שאין לדעת מחייבו אדרבא שפסל נותן דלא נתקרב בנתיים ראוי לומר יותר דמצליע שפיר ככולו, ובהכי א"ש מה שהקשה הפרי מגדים בסי' ס"ח בשפ"ד ס"ק כ"ז מ"מ"ש כש"ע א"ח ס"י ת"א דכלי שבלע ע"י ערוי הכשרו ע"י ערוי והרי ע"י עיראות הרבה בולע ככולו יע"י והיית ב"ש, ולפמ"ש א"ש כיון דכבולע ע"י קולטו, א"כ מעיין עליו הרבה חמין כשיעור כמה עיראות ופולט ככולו והש"ע לא נחית שם רק לאשתעקין דהכשרו ע"י עירוי וכמה עיראות יעשה סמך על המעיין דאם נשתמש רק בחד עירוי די בעירוי אחת ואם נשתמש בו הרבה עיראות חוך מעליע בפינו שיערה עליו חמין הרבה הרבה כמה עיראות, ואדרבא ה"י נראה מה שהא"ה ה"ל הביאו הט"ו סי' ל"ה אוסר ע"י כמה עיראות היינו לא כמו שהבין הפת"מ שם אם נשתמש בו הרבה חוך מעליע, ולפע"ד אין הכוונה כן רק אם נשתמש בו חוך מעליע נמי מותר רק הא"ה מיידי דנשתמש בו עירוי שני בעוד שהיה חס מעירוי ראשון או בולע ככולו כיון דעדיין דופתחיו חמין וא"כ נראה אם נחל הרבה חמין עליו בענין דיש לעשות מזה כמה קלוחין בולע ככולו לביע. ואין לומר דדוקא בכלי ס"ל לאו"ה כן דהרי לענין להבליע ככולו גרע כלי דהרי אין כלי אוסר כלי ומאלא אוסר מאלא, ומה דכלי אוסרת היתר שנוגע אפי' דבר שאינו שמת ב"ש כסי' ק"ה היינו דלפלוט מן הכלי קל דאין בו פליטה מנופו אבל להבליע בכלי לא עדיק מן המאלא. ולכך אם כלי

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה קמח קמט קנא ותשובות

תשובה קנ

לק"ק יארמוט באונגרין .

אמר שלמה

אני הנבדק ראה עני בשבט עברתו ח"ו אשר הללו מעשי שטן והחמיל משול חדש לבית ישראל בהבאת העופות החדשים ממדינת אמעריקא אשר לא שערס אבותינו חדשים נקרו בו באו , והנה על עונות הראשונים חנו מלמערים ועכשיו מחמיל השטן להביא עלינו ח"ו חדשים להדאיב לבנו . והנה זה כשני שנים אשר החמיל הדבר הרע הזה להתנוצץ ושאלתי עליהם והשבתי לחיסור וכן גשאלתי אח"כ תמנתי מקומות והשבתי לחיסור , אך להעלות בדפוס ולהפיץ ביעקב לא עלתה על לבי . כי אני נחבא אל הכלים בעמים הללו מכח חולשת כחי לעת זקמתי , גם ידעתי את הדור הזה ואת הוריו לכך אמרתי טוב לי השמיקה . אך בצבוס זו בא חלי ממכב מגדול אחד מאונגרין והרבה והפזיר בי לקבוע בדפוס וגם הביא כמה גאווני ומניני האופורים . הנה אמרתי כעת הוא פת לדבר כי ירא אני פן ח"ו אני מחסה ומלאחתי עון . לכך הנני להודיע שהעופות החדשים הבאים מאמעריקא המה אסורין המה וביניהם ותולדותיהם יבואו בהם , וההורו מהם כמזהר מנבלות וטרפות , ויהי אחד נזר ממחרו מלאכול מכליו אם יחי' איהו חסד עליו שאוכל מעופות הללו . והנה הרב הגדול הי"ל כתב לי בשם רב חכם אחד שכתב לו שהאסורין והמתירין המה כחרי ומרי , והנה הם דברים שלא נתנו להאמר , כי מלבד מה שהאמת לא כן , רק האסורין רבו על המתירין על מד תלת ויותר , אך אם גם הוי מרי ומריהי דמסיק הש"ס דמרי ומרי הוי ספקא דרבנן היינו מלח דמדאורייתא אוקמא אחזקה , לא כן העופות הללו שאין להם חזקה היתר הוי מרי ומרי ספקא דאורייתא ולחומרא , ובפרט לדין דשום סימן לא מהני רק מה דהוי לנו מסורת והרי סימנין מובהקין ודאי הוי מן התורה ומ"מ לא סמיינין עלייהו רק על המסורת פשיטא דבאין לנו מסורת ודאי אסורין כחרי ומרי , ולזה באתי להטוודע ולהגלות דעפ"י פסקי הדיינים האמתיים ודאי אסורין דקין עוף ושלא משני , ויותר אני אומר דאף לפי פסקי בעלי בתים יבוינו כי המה אסורין הנה מדינת אמעריקא שנתחברה לארצנו הוי ודאי ב' מאות שנה ואפשר יותר ויש הולכים ובאים מהכא להתם ומשם למדינתנו ולמה לא הובאו העופות הללו עד הנה , אך הדבר הוא כי הדור הקודם ה' דור יותר וגדולי הדור היו בה לדיקי אמת ויעשו כי לא יעשו ידיהם מוש' בבהי"ס לכאן , אך כעת שהור שגלו הוא פרוץ מרובה על העומד וגדולי הדור שלפינו נסעו המה למנוחות ועשו לאמחות ואין גודר נדר ומנהל לנו להיות עומד בפי' לזה אמרו עתה ידיו רמה ולא תהי' יגיעתנו לריק ונכשיל את יתר הפליטה משארית ישראל במלאכים האסורים , שימו לבבכם אל הדברים האלה אם לא כדברינו פן הוא , לזה הזהרו והזהרו מכלי תגעלו נפשכם בעופות הללו . שמעו ותחי נפשכם ותבא עליכם ברכת טוב כנפשכם ונפש המעמיר ביום א' לסדר השקפה ממעון קדשן מן השמים ובך את עמך את ישראל . בשנת בו תבדך מזון לפ"ק :

אפי' ע"י ביטול ממש א"כ הוי כאן כמה ספקי' דלמא לא הוי כבוס כה"ג כל שלא נראה לאויר העולם תחלה או דלמא הי' יבש תחלה או נתייבש תוך שיטור כבישה או דלמא לב שיע ולא בלע לכך יש להקל בדיעבד אבל לתחלה יש לזהר ודאי שלא להניחו מעליה בלי קריעה . כנלפע"ד נכון לריגא ודוי' :

תשובה קמח

לק"ק גארי האמריע להרב מ"ה משולם אביד דשם .

הנה ע"ד אשר נשאל בלב שקרנו והוליו דמו וגמלא משי לרדים בלי הדחה ראשונה והכשירו ר"מ . הנה יפה הורה ר"מ מכה שאני לב דשיע והרי בלא"ה יש מכשירין בנמלח בלא הדחה ואף דלא קי"ל כן , אבל עכ"פ בלב דשיע יש לומר כ"ע מודים בזה ולמעט בפלוגתא עריף , ובפרט כיון דבפנייה היה דם א"כ ע"י הדם שבפניו נתרחק הלב והוי כהודח מלך אחד ועדיף מניה כיון דהוי בו הרבה שעות וגם בזירוף שאני לב דשיע ודאי די אם הודח מלך אחד לכך יפה הורה והכשיר בזה . גם עיין בפרמ"ג דהלב די בהדחה אחת בפניו דמבחון ליכא דם וא"כ ודאי דבריו נכון . וגדון אשר שאל למת הלב שמונה כמה ימים אכל הקב והדם בתוכו לא נאמר מכה כבוס אלא הקיבה שהוי בה מעלי"ע חלב נאסרה כמ"ש בסי' פ"ו וכו' . הנה ברש"א ידעתי מתיקא קשיא ל"י שם לא נאמר רק דהחלב נאסרה מכה דקבלה מן הקיבה אבל אינו מבוחר דהקיבה נאסרה מכה החלב , והיינו דיש לומר כיון דאינו כבוס ממש לא נאסר אך החלב הגלול , אבל הקיבה שאינו לגול לא נאסרה מכה החלב , וא"כ בלב דהדס בלא"ה אסור הלב לא נאסר מכה חלב , ואפילו אי ינמא דסם גם הקיבה אסורה מ"מ הלב שאני דבקיבה אין החלב מכה נוף הקיבה רק מן האברים רק נכנס בקיבה לכך כיון דהחלב בא ממקום אחר אל הקיבה נחשב כבוס ואסור אבל דם שבלב הדם הוא מנוף הלב ולכן אין דהלב פולט את ח"ו דרכו לחזור ולבלוע מה שפלט לכך לא נחשב כבוס . ובפ"מ סי' פ"ו משמע קאת דגם הקיבה שלמה אסורה , והנה טעמא דידי נראה יותר כיון דבב"י מבוחר דהמתירין ס"ל דהחלב הוי פושא בעלמא , והאסורין ס"ל אף דהוי פושא בעלמא מ"מ טעם בשר הנבלע בו הוי טעם ממש ואסור הנבניות , א"כ לפי זה הניח החלב בלב הקיבה למתחמיר הרי הוא לא קבלה טעם רק מפרשח בעלמא אבל לכך הקיבה מותר . וטעם היתר הלב הוי כמ"ש לעיל כיון דהדס הוי מן הלב עלמו אינו חוזר ובלע בו ולא שייך כבוס ואף אם הוי בו גם דם שח משאר אברים מ"מ כיון דנתערב בתוך דם הבא מן הלב אינו חוזר ונבלע בו וא"ש בצוה"י . דברי ירדו :

תשובה קמט

להרב ה"ג מ"ה יעקב אביגדור אביד דק"ק פורקאמין .

הנה גדון שאלנו בנמלא מרכא דטרפה החלב למפרע ג' ימים אם הוי מעת לעת או לא . הנה חלי מורה תמיד דבשינן מעלי"ע וכן מורין בעלי הוראה אך מנין יא' כן , הנה מפרס לא נמלא כן אבל השכל נותן כן כיון דגבר המכה לריך ג' ימים דאין גבר פחות מג' ימים אין סברא שיהי' תלוי בעיני היום רק בשעות א"כ וכך שעות לריך שיהי' נגלד המכה . וממך לזה מה שדרשו חז"ל בסמוק א"כ יום א"כ יומים יעמוד לא יווקס ודרשו חז"ל והביאו הפס"ע בסי' פ"ו ס"ק כ"א דהוי יום שהוא כיומני היינו מעת לעת ומזוה דשיפור שהיי' שיהי' עומד חי שלא יחשב כהרו בידים הוי מעת לעת ובשעות תליא מלמא ולא בימים ובירושלמי הובא בפוסקים בפסוק אקרא לאלהים גומר עלי מפרש לחידוש דבת ג' שנים יום אחד אין בחולין חוזרין שנתעברה השנה בחוליה חוזרין הרי דשיפור זה לחידוש דמתלוי בעטפ"י ה"י נשמנה בלשון אם נקרא שנה ג' או ב' מוכח דאם לא גלי קרא הייתי אומר כיון דהוי בטבע אין הדבר תלוי בשם שנה רק מיום ליום וא"כ הכא לדיכא קרא ודאי הוי מעת לעת ובפרט להחמיר זוי' לאחריך . וכן בשטר ששה ג' בלי תליפה זה מוסכם מכל מורי הוראות דתליא בשעות וכן נוהגין הכל . והרי בכבוס משת לעת נמי תליא בשעות ולא ביום וכן ה"ג בזה . דברי ירדו וכו' :

תשובה קנא

להרב מ"ה שדמה וזמן דורוין אביד דק"ק גלונא .

ע"ד שאלנו וז"ל ע"ד אשר הארוגים הביאו מיני עופות אשר לא שערס אבותינו במדינתנו משונה במראה ובקול ובקומה וקלת מהם קנו מהבאים שלהם אשר גם המה משונים אשר קליפתם רכה ונוטה לארדמימות והויביו מרגנולת עליהם וילאו מהם מרגנולת דידן ואח"כ הושיבו עליהן מרגנולת ומתברר מאד . עכ"ל השאלה . ואח"כ כתב דגם דור שלישי הוי שני ראשיהם כדים . והנה לענין נוף השוף ודאי הישב הרב אשר דיבר שהיא אסורה לדין דקי"ל דאינו נאכל אלא במסורת . ומ"ש המריק מ"ה אברהם שלמה סג"ל לסימן כי הולכים אלא עופות שלנו . הנה זה ודאי אינו ראיה דכוונת הש"ס בחולין דף ס"ה דשכן ודמתי קאמריין דהנני היינו אם הולך מרגנול אלא מרגנול שהוא מיני , אבל אם הולך הזכר אלא נקבקה אין מזה ראיה שהוא מינו דטעם הוונת גורם כן ודוקא בזכר אלא זכר ונקבה אלא נקבה זה הוי סימן שהוא טהור , ועוד בלא"ה אין זה סימן לדין כי זה מהני לריגא דש"ס דמהני סימנין גם זה הוי סימן אבל לדין דלא מהני

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה מנא קנב קנג ותשובות סד

שום סימן רק שנאלץ במסורת ודאי גם זה לא מהני וכו' . והרמב"ם מיידי לדין הש"ס דמהני סימן אבל להטור והשו"ע דבעינן דוקא מסורת לא מהני שום סי' רק מסורת, והטעם כמו דלא סמכינן אשום סימן דמיישין למיעוטא כן ה"נ יש לחוש למיעוטא שהולך אצל אינו מיעו והש"ס מיידי עפ"י הרוב ואין דמיישין למיעוטא לא מהני שום סימן רק מסורת . והנה לסמוך על מה שכתבנו מקומות אוכלין אין לסמוך על כל זה כי הנהיש דעת האוסר דאין לסמוך על זה וכבר כתב הש"ע דראוי לחוש לדברי האוסר . ולדין בלא"ה יש לחסור כי אף המתיר הוא רק אם ידוע שהאוכלין אוכלין עפ"י מסורת, אבל אם אין ידוע אם אכלו עפ"י מסורת או מלך קלות הדור ודאי הוא ס"ס לאיסורא אזי יש מה שאוכלין עפ"י מסורת כלל ואח"ל אוכלין עפ"י מסורת דלמא כדעת האוסר בזה ובפרט בזה"ו דרבו קלות הדור ובטו"ה כמה איסורין נעשו להם כהיתר ודאי אין אוכלין מכה המסורת רק מכה הקלות או עפ"י איזה סימן לכך אין לסמוך על זה כלל, לכך כל הירא וחדר לדבר ה' לא יאכלו לא מהם ולא מהמוס . ולענין הביצים שהרגילות שלנו ויש משם דהם מן הזכרים של העמאים , הנה ר"מ הרגיש בזה דבזיזים קי"ל זוז"ג מותר בדיעבד . אך זכר שם בדבריו דלמא בזה אם חוששין לזרע האב או לא וחקר בני שמוריע תחלה והנה כל זה אינו כלום ולא ראה הש"ס דתמורה דף ל' ע"ב דזה תפורס דהוי זוז"ג ולא תלואו כלל ב"ס חוששין לזרע האב כי אין לו ענין זה לזה . כי מה דפליגי אם חוששין לזרע האב היינו להיות עמו כשם אביו היש או זבי אבל לענין גורם אפי' אם אין חוששין זה האב גורם מיהא הוי ותלואו בוז"ג וכדמפורס בש"ס . לכך אין ידוע דזוז"ג בדיעבד מותר לכתחלה אסור , ולכך אם ידוע שהוא מן הזכרים האסורין אסור לכתחלה הביצים לכתחלה אבל אין ידוע ויש לומר דהם מתרגילות הכשרים או מדספנא מארעא מותרין אפי' לכתחלה כיון דמה דזוז"ג לכתחלה אסור ודאי הוא מדרבנן דמן החורה כל דאינו בקשרים אין חילוק בין לכתחלה ובין לדיעבד ובע"כ דזה הוי רק דרבנן ואם כן אם ספק אם הוי זוז"ג או כולו היתר מותר אף לכתחלה . אבל אם הוי שני הראשים של הביצה שווין וזה הוי סימן איסור בביצים, ונהי בידוע שהוא מתרגילות כשרה מותרין אפי' שני הראשים שווין מ"מ כאן מן הראשים מוכח דהוי מתרגילות זכר האסור וליכא ספק לכך לכתחלה אסורין ובדיעבד מותרין כיון דעכ"פ הוי זוז"ג . הנה את זה נתן ה' לבני להשיב ויותר אין להאריך . דברי ידיו וכו' :

תשובה קנב

עוד בענין זה לקיץ אדיגערא להרב מר"ה ויהאל מיכל נ"י .

הנה

ידידי שכחת אומר בנדון התרגילות החדשים הן אמת איני כתבתי לאיסור ותמה איני ע"ד ר"מ מ"ס אולי ידוע לו טעם האיסור תמה איני דלאיסור לא לריך ידיעה כל שאין לנו מסורת להיתר הוא אסור . ובתשובתי לק"ק גלגולא בראשונה הארכתי מטעם אבל הוא לתמור כי מלבד מה שכתבתי לי בזה אם הוי טעה לנמרי לו כי יש שם טעה קי"ל דלנו אין אוכלין רק במסורת . והנה מ"ס ר"מ דבגליל ווארשא כתבו למקומות שמוצאין משם היינו מדינות קלקלאט רחוק יותר מענגלאנד ומשם כתבו דישאל אוכלין אותן שם מוכבר, הנה לדעתי אין לסמוך על זה דהרי המתיר הביא ב' דעות מקום שאין להם מסורת אם יכולין לסמוך על מקום ש' מסורת וס"ים ור"ס לחוש לדברי האוסר ואף דהש"ך שם מחלק בזה הנה הש"ע סובר כן מדכתב אם מקום שאין להם מסורת יכולין לסמוך, מוכח דאף דלא נהגו איסור רק דאין להם מסורת להיתר נתי שמעמ שאסור לכך ודאי ראוי לחוש לדברי הב"י נגד דעת הש"ך ובפרט הראשונים מדברים אשר ה' בניהם שהיו כל ישראל בחזקת כשרות למאד , ואלו שהיו אוכלין במסורת ודאי ה' להם מסורת בלתי אכל עכשיו בעו"ה הטרות נתקלקלו בפרט במדינת אשכנז כבר מימים רבים נתקלקל ודאי אין לסמוך עליהם ועל אכילתם ועל המסורת שלהם . ומי יודע אם ה' להם מסורת לכך בודאי אין לסמוך עליהם וראוי לאסור ולדעתי בודאי אסורים והשומע ישמע ותבא עליו ברכת טוב . ידיו וכו' :

תשובה קנג

להרב הגאון מר"ה איצק שמעלקיש נ"י .

דף ז' ע"ב והנה טעה ר"מ במכתבו שכתב דג טהור שבלע דג טמא מותר באכילה וכו' והוא ט"ס וכך הוי ליה לכתוב במשנה דג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה , ומה שהקשה במה דמשיני שם ר"א דרוב דגים במינס משריטין וכמו שבלע לפניו דמי והקשה ממה דקי"ל בחזקא דלשתכח כפרדמא דערלה שכתבו שם הפוסקים דהיינו דהוי מקומו ממש אז קרוב עדין ואמרינן כאן נמלא כאן ה' וכו' ה"ל נימא דהרד טמא עלמו ולמור . הנה זה לק"מ תכמה טעמים . אחד דאין כל הרוב שוין כמו דכתבו האחרונים בשם הת"ה נבי חזקה דאין אדם פורע חוך זמנו אף דחוקת עמון עדין מרוב ומכ"ש מחזקה מ"מ חזקה דלתיא מכה סבבה עדיפא אף ה' רוב דרוב דגים משריטין במינס הוי רוב דלתיא מכה סבבה דמסתבר כן לכך עדין מקרוב וככ"ה . ועוד גבי תבא וכדומה הרוב הוי מעלמא ולא מנופו אבל כאן הרוב הוי נמי ממקומו והרוב עלמו הוי מנופו כיון דהוא טמא אין דרבו להשריץ רק במינס וכו' ה' הוי הרוב נמי מנופו ומקומו לכך הדרינן לכלל דרובא עדין . ועוד כיון דעכ"פ קודם שהשריץ לא הוי לו דג דרבינא דהשריץ א"כ יש לו חזקה דמשקרא כמו דתחלה לא השריץ כן א"כ לא השריץ רק זה הוי . נעלמא וכו' ה' הוי כאן רוב וחזקה רוב וחזקה עדין מקרוב אף ממקומו ממש אבל בחזקא ליכא חזקה רק רוב לכך הוי מקומו עדין וכו' : מה שהקשה בנכורות דף י"ז ע"א בת"ש הכל מודים דלמרו פסול לתכח ומזה חמה על החוספת יבמות דף ה' ע"ב ד"ה טעמא שהקשו אי בעלמא דמי עשה לל"ת קרא דכלאים בזיזית למה לי , ומה הקשו הרי חזקתו למעט דמה . זה ג"כ לק"מ דעיקר הלימוד דכלאים בזיזית מותר הוא מן הסמיכות מה דמטיין גדילים תעשה לך כללאים וכו' מה ענין זה לפסול דרמה בשביל זה לא הוי ל"ת הסמיכות רק ל"י לכתוב במקום אחר גדילים תעשה לך מלמך ופסחים ודק דלמך דומיא דשפתן למעט דרמה כמ"ס בנכורות היל' ולמה לי הסמיכות , ודע דאל"כ בלאו הך מלמך דרמה קשה מה הקשו הרי בניין קרא לומר דעיקר מלואו הוי בלמך ופסחים והן אמת דתוס' מירלו שם כן אף מה החמילו להקשות א"כ בע"כ הנהגו דהוי קשה להו לכתוב בגופו למך ופסחים אף מירלו דהכתוב רונה לק"מ וכו' מה לי זה מה דמרו דחזקתו לכדברא ומה לי אם נימא דבא לנעט דרעה , ואדרבא מירון זה נימא יומר דהנה מה דאמרינן דרמה פסול לזיזת היינו רק בחרות למך אין עליו לפטור שלא במינו אבל במינו ודאי שפר דלא נרע שפאר מינין דהוי מין קנף עכ"פ וכו' אי נימא דרמה פסול לזיזתו אנו מתחלה לדע' דלמך ופשתן פוטרין אפילו שלא במינס ומנין נדע זה בע"כ מן הסמיכות וכו' אי"ל למעט דמה רק אם ידעינן תחלה מדברי רבא , א"כ טפי נקטו העיקר דלריך לכדברא וזה נכון וברור . ובהיותו בזה דרך ההור"י בעלמא תמוה לי על דבריהם מה הקשו הרייש לומר דחזקתו דהוי ס"ד לזיזת אינו דוחה דהוי אפשר לקיים שתיין במינן , גם אפשר שלא יבבוש בגד ד' כנפות לכך קת"ל דמי דבש זה נחשב לא אפשר . הן אמת ד"ל לכך לא מירלו כן מכה מה שהקשו שם על עמון א"ך רונה ללמוד תחלה מתאורע לזיזת ותירוט לא שייך בזה לענין אפשר לקיים שתיין , מיהו לפי האמת תקשי א"ך אפשר ללמוד מתאורע כיון ד"ל דזה אפשר לקיים שתיין כ"ל . גם לפת"ש תוס' דף ד' ד"ה ל"ת שיש בו כרת שם כתבו לזיזת נחשב אפשר לקיים שתיין וגם כתבו דמורע נמי נחשב אפשר לקיים שתיין בשעתו דהיתר א"כ קשה מ"ס אל תרלו כן דחזקתו דהוי ס"ד דזה נחשב אפשר לקיים שתיין וכו' . מה שהקשה בסנהדרין דף מ"ו פ"ו דפריך ודלמא מת מלוא הוי ומ"מ קנה מקומו וכו' והקשה דמהו פריך הרי הוי חזקת מר"א קמא או חזקת היתר, הנה זה זכורני דלמי הקשינו כן בל"ה מקום בחיבורי א"ך בעית אפי' מקומו א"ך מה שגרא"ה לי כעת הוא כן . הנה לא מבעיא אי נימא כדעת הסוברים דספק בזיזת הוי להיתר ולא מהני בזה חזקה עמון דלמי ומכ"ש שחר חזקות א"כ הנה בזה דמה דמת מלוא קנה מקומו הוי בחרות דקנה דהחורה הקתה להמת בחרות דקנה להיות נקבר במקומו ולא שייך בזה חזקה , רק אף גם אי נימא דבזדקק נמי מהני חזקה מ"מ זה שאני דהרי חזקתו דמטעלעלין מהני חזקה דהשתא אם שבו"א תפוס בו ועדין מחזקת מר"א קמא רק מה דבזדקק לא מהני הוא מתירי טעמי או מכה דקרקע הוי בר שטר"א וכו' היכן הוא שטרו דהוי ל"י לשמרו או מכה דבזדקק כיון דהאדם יידי לא שייך ב' תפיסה לומר דהוא מוחזק בו כדכ"ה חזקתו דקרקע בחזקת בעליה עומדת אבל במת מלוא הוי לזכך לא שייך שטר גם כיון דהוי מ"מ לא יזינו ממקומו מר"א חזקתו קנה מקומו הוי זה כאלו הוי מטעלעלין ונחשב תפיסה ממש והוי חזקה דהשתא עדין מחזקה דמשקרא וכו' . מה שהקשה בכ"מ דף ק' מה דמשיני

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה מנג קנר קנה קנו ותשובות

היו כבוש כשיעור שיתן על האור וכו' א"כ היו ס"ס להיפך דלמא
היו כבוש זביר כשיעור שיתן חומצו על האור וכו' וא"כ נאסר אף
בלי שמונית, ואח"כ ללא כל כבוש זביר נתי רק כשיעור מעט
לעת אחתי דלמא הם שמן ולכך לא מביאם הני שבזיר דלאסורין
ואין חלו שלמעלה מאטרפין אף שלא יטול מהם דבר, רק אפילו
שחצו לזיר דלאסורין כיון דיעלם מהם מעט מעט ולא נאסר בהם
ס' ולאסורין כל הדגים והכלי ואין להאריך בזה. דברי ירדו וכו' :

תשובה קנו

לש"צ ס' פ"ד סעיף מ' .

נשארתי

בא"ש אחד ה' חבית גדול של מיני פירות מטוננים
בדבש ועמדו במרחק כל ימות החורף ותחלה ה'
עומד בבית ב' ונ' שבועות וה' פתחו לבמרי ואח"כ כיסו אותו
ברק מלמעלה , אך עדיין זבירי העיגול היה אפשר לכונום שם
חולעים שאף לטול משם מרקחת ה' אפשר מן הגרדין ועמד כך
ה' זמן מה ואח"כ כיסו אותו כיסוי ממש בדפשתן מלמעלה שלא
ה' אפשר לטול שם שום דבר ועמד כך זמן מה ; ואח"כ פתחו
את החבית וה' על המרקחת ממש למעלה עפוש הרבה ועפרודית
וזמך העפוש נמלא ג' חולעים ושאלתי מה דינו של כל החבית
וה' הפסד רב מאוד . והשבתי להיתר ממתי טעמי , והוא כיון
דהט"ז הטלה כמנהג דוכתי וכן הסביו עם המנ"א בה' פשח
ס' תס"ז דלא מהני חזקה דשלשה רק בדבר דאחי מגופו אבל
בדבר דאחי מעלמא לא הוי חזקה א"כ ה"נ באמת אין דרך
מירקחת להמגדל בו חולעים ולכך יש לתלות דמעלמא קאחי ואף
דהרי ה' מנוסה ממש תלינן מקודם שנתכסה ממש נפלו שמה
ואדרבא אמרינן כאן נמלא כאן ה' ומקודם נפלו שם קודם
שנתכסה ואף דממקום למקום לא ממקומו איסורא ומכל שכן
להיתר, חדא דבטלטלו את החבית ממקום למקום אין זה מוסכם לומר
דלא ממזיקין איסורא ועינן בספר מק"ח ס' תס"ז יע"ש , ולפ"ז
ה"ה לקולא נמי אפשר לתלות דבדודו בבית נפלו שם ממקום אחר
ואף אין ינמא דאין ממזיקין כה"פ ממקום למקום מ"מ ה"ה הרי
במרחק ג"כ עמד שם כמה שבועות טרם נתכסה ממש ומזמן
לזמן ודאי ממזיקין א"כ ה"נ לקולא תלינן שמעלמא נפלו שם
מקודם שנתכסה ושוב אין לחוש שמא ה' שם יותר , ואף דה"ה
הסיב על הט"ז שם בס"י תס"ז מ"מ אני בחדושי בה"פ שם ובס'
מק"ח הוכחנו דלא כותיה יע"ש , א"כ ה"נ תלינן דמעלמא אחי
לכך מותר השאר , ועוד אף אין ינמא דלא תלינן מעלמא מ"מ
כיון דאין דרך מירקחת לגדל בו מעלמא חולעים א"כ תלינן שרק מנח
העפוש שלמעלה שהעפוש הזה מגדל חולעים וכדרך כל רקבון
ועפוש שנעשה בו חולעים א"כ אף בזה דינו כמו בעלמא ותלינן
שרק במקום העפוש שלמעלה הוי מקום חולדתן ולא למעט במקום
הקני ויפה שלא תעפש . ואין דומה למת דקיי"ל כאן דנעביקום
שנמלא ג' כולו אסור דהכא דרך הירקות לגדל מעלמא חולעים בו
ולא מנח העפוש א"כ כיון דמגופו בא אין חלוק בין מוכה ובין
הואה לו למעלה והוי אחי מגופו וחישינן ליותר אבל כאן לא בא
מגד עלמא רק מגד העפוש א"כ תלינן שרי"ק כאן במקום
העפוש ולא יותר ושאר המקומות שלא ה' שם עפוש דינו כמו
היכי דבא מעלמא ולא חיישינן ליותר ועוד אף אם הוי לנו
ספק אם בא מעלמא או מגופו מ"מ כיון דאף כאן בעלמא שם
ה' אינו רק בא שם שמא י"ל יותר . וא"כ זה בא שם ברי' לנו
דהוי מגופו והוי חזקה מעלמא לכך חיישינן שמא י"ל שם יותר
אבל אם הוי ספק לנו אם הוי מעלמא או מגופו א"כ הוי הספק
לנו בצנף החזקה אם הוי חזקה או לא , א"כ הוי ס"ס שמא
מעלמא אחי הכך ואח"כ מגופו שמא אין שם יותר , ואין זה שם
אונס חד ולא מתהפך דקומה למ"ש ביע"ש ספק על ספק לא
על כו' דמתחלה לריבין אנו לרין אם נכנס יביע כמה גווי א"כ
ה"נ תחלה לריבין אנו לרין על גוף היעוואל דבלא"ה מה"ה
יחוש שיש שם יותר ובפ"כ הוי רק מנח דהחזקה בשלשה לכך
לריבין אנו לרין תחלה מהיבא זכאו הני שלשה אם הוי חזקה או
לא והוי ס"ס ממש וס"ס במקום חזקה מהני לכמה פוסקים, ואף
להחולקים דלא תהני היינו היכי דהס"ס הוי מגד אחר אבל
החזקה הוי ברורה אבל כאן הס"ס בצנף החזקה דספק אחד הוי
אם הוי כאן חזקה או לא מהני ס"ס לכ"ע ובפרט בזירוף טעמים
הכ"ל . ועוד יש לרין בזה ד"ל כיון דבמשקה בכלי מותר אף אם
נמלא בו חולעים א"כ ה"נ י"ל לומר מה בכך שהיו שם פירות
ג"כ מ"מ כיון שהיה שם ג"כ דבש הרבה והיה עופח על מנת
להטפיה יותר ובכל דוכתי קי"ל דטופח ע"מ להטפיה הוי משקה,
ואף דלענין טבולו במשקה דעת כמה דמירקחת לא נקרא טבולו
במשקה

שם בדלייפי כיון דאינו מוסיים אינו הילך והקשה א"כ מאי פריך
הש"ס לומר לי מטעם קרקע משפועה הלא כל קרקע הילך הוא
והרי יש לומר דמורה בזכונ מוסיים ובידו ליתא איזה חלק שירלה
דלאו הילך הוא . הנה מ"ש ר"מ דה"י רותה לחלק בין קרקע
למעטלין זה אמת גמור ואני אסביר לו בטעמו אולי גם ר"מ
כוון לכך, דהנה העעם בדלייפי לא הוי הילך היינו כיון דאף אם
הוא בעין הוא ממוסר גוביינא רק בממוסר רק חד מעשה נחשב
הילך אבל בדלייפי כיון דממוסר ג"כ ברירה לברור איזה חלק
שירלה הוי מחוסר תרי וממוסר תרי לא הוי הילך כדמלינו לחלק
כן בכמה דוכתי בין ממוסר חד לממוסר תרי , אבל בקרקע נהי
דממוסר ברירה כיון דעכ"פ אינו ממוסר גוביינא והוי רק ממוסר
חדא ובממוסר חדא נחשב הילך , והוי כמו התם במעטלין אם
אינו ממוסר כך לי קרקע אף דממוסר ברירה כאן חדא וכלא חדא
ולפ"ד ז"ל נכון ז"ל אין להאריך. דברי ירדו וכו' :

תשובה קנר

להרב החריף מר"ה בערילי המאדיש לקיץ קאלמייא.

ע"ד

שאלתו בדג שנמלא בתוכו סרץ המים הנקרא זאבזע וה'
מונח מעת לעת בחור הדג אחר מיתת הדג והטריפו
רו"מ מנח כבוש ודאה כן בספרי טוב טעם ס' קנ"ה. והנה היטב
אשר הורה ואין רא' מן המשקיים אשר אינם בעלי הוראה ואין
להם ידיעה בהוראה רק ידיעת בית רבו וכן שראו בש"ע ואין
יודעים לדמות מלתא למלתא ולחדש דין חדש והשכל נותן כן דמה
לי אם ה' כבוש מתחזק בחור דבר לולו שיש בו עופח כדי להטפיה
מה לי אם הוא כבוש מנפסיס ואדרבא בפניו ברע דאין לו אור
מתקר והמוסר בפניו מסייע אל הכיבוש ואין מהלורך להאריך בזה
במקום שאין הגופא מוביל כי הרבר פשוט דהוי בו דין כבוש, ומ"ש
המערערים דהוי ג"ט לפנס מי יודע זה הרי הש"ך בסוף ס' ק"
ק"ז כתב דרוב הפוסקים סבירא להו דדברים המאוסים לא הוי
לפנס ועטמם אונס ומחמיר הש"ך היכא דליכא הפ"מ גם הרי
בשכרר בשכרר מוכח היכא דהוי לשבח אף דהוי דבר מאוס
אומר וחולי מ"מ זמן זה ל"ט לשבח דכרוב ומי מרכיב זה. ואם הוי
ספק אם לפנס או לשבח נמי אסור כדון ספקא דאורייתא לחומרא
לכך יפה הורה בזה לאסור ולא יחוש לדברי המלעגים ויסכר פי
דוכרי שקר :

תשובה קנה

לקיץ דובנא להאברך מויה חיים נ"י .

ע"ד

שאלתו בדגים הטורים שנמלחו מליחה מועטת בקערה
ושאו שם כל הילה ולמחרתו לקחו מן הדגים בכף כמה
פעמים ואח"כ נמלא בהכף דב עמא ובכל דגים הטורים לא ה'
רק ששים בזמנו אף ה' יור כבלי בתחתיתן מה הדין של הדגים
והכלי . והנה רו"מ לירד להיתר מנח דתוך שיעור מליחה היה
ששים ואחר שיעור מליחה הוי דגים לרין מועט ואין פולטין עוד
וכמ"ש בס' פ"ג . והנה זו אינו נראה דכס"י פ"ג מייירי דתחערבו
אחר שיעור מליחה לכך ספיר מותר דהאיר של קודם שיעור
מליחה חלף הילך לו והאיר שאחר שיעור מליחה אינו אסור, אבל
אם נמלחו יחד דתוך שיעור מליחה אז פלטו ליר איסור א"כ
נאין יימר דהאיר האיסור נבלע בזכונ מיד דלמא לא נבלע מיד
רק אחר שנתמעטו משמים, והרי גם בזכונ בקררה ונפלה עלי'
טיפה חיישינן שמא בתחלה לא פליט לפנים ואח"כ פליט כן ה"נ
בזה שמא הדגים נטלו וזיר הדג טמא נשאר ונבלע אח"כ , גם
מ"ש בשם הפמ"ג בדברים שמונים פולטין יותר ליר זה ודאי נכון
וגם זה נכון מ"ש ר"מ בשם הפמ"ג בשם הא"ת דאף דמסת דגים
לית בהו שמוניות היינו בטבול מהם המעיים אבל בלא דגים
המעיים יש בהם שמוניות גם זה נכון . ומ"ש ר"מ להקל מנח
דזבני מעיים לא נמלחו יפה דמה בעלמא דכל זמן שלא נפתחו הוי
כחתיכה עבה ומועיל המליחה גם להם . וגם מ"ש ר"מ דאחר
שיעור מליחה הפסק כח המלח זה אינו דלא אורייתין פסק כח המלח
רק היכי שפליט האיסור אבל באם לא הוי להוליא דם לא
פסק כח המלח . וגם מה שכתב בסוף דבריו דחושש מפני האיר
אסורין בסוף הכלי גם זה נכון ודאי אלו שהיו מנוחין בהאיר
אסורין אלו שהיו בחצו לזיר אין מאטרפין אלו שחצו לזיר דינן
כמונה חצו לרוב . וגם הרי מוצא בש"ך דכבוש ומבושל לא
בזיר דגים נמי דאורייתא לכ"ע וא"כ לא מביא את שם שאל מעת
לעת זביר דנאסור אפילו בלא שהו מעל"ע כיון דדעת כמה דבזיר

כהגון, ואין לומר כיון דאחרת חזקה בשלשה זמנין אסרינן הכל למפרע דאטו בטבא שיעו שחאכיל גיפ טרפות אטו יש להטריף הכל למפרע זה לא מנינו בשום מקום, וכן צדוות לא מנינו לבטל בזה העדות למפרע רק בכל הפוסקים משמע דבכל ענין תלין רעד הנה כשר הוא כן ה"נ בזה, אך יש למקל בדברו זה שאני דהרי קי"ל בה"ש ס"ת ס"י רע"ה בס"ת שיש בו ג' טעות אסור לקרות בו דהוה חזקה כולו בטעות ולא מחלק בין אם הוגה כבר פעם או לא ולא הוגה פעם א' נימא כיון דאסורין לאסורין טעות רק אלו ומסתמיות לשון הש"ע ופוסקים משמע כן. ולריך למקל דרוקא בדבר שאין בו חשש מנופו בזה חף דהוה חזקה ג' פעמים מ"מ לא הוה למפרע בך, אבל בדבר דהוי ריעותא בגופו רק דהוא אומר שחקו אס אחרת אח"כ ג' פעמים עכ"פ כיון דאחרת חזקה למפרע ואסור הכל, אך ח"כ בטעות נתי כיון דהתיקון על ידו אס נודע ששחט ג"פ שלפא כהגון יהיה אסור הכל למפרע. אך נראה דיש למקל בין דבר דשכיח מחמת עללות או לא, ולכך בשמיטה או טרפות וכדומה דבזה לא שכיח מחמת עללות רק בפשיעה ולכך אח"כ אס אחרת כמה פעמים כל כמה דאפשר לאוקמי למפרע אחזקה דכשרות מוקמינן ליה, אבל דבר דשכיח סיה"י נעשה שלא במזיד רק מכה עללות בזה כיון דאחרת שלשה זמנין דהתעלל בדבר דהוה לעולם דהוי עלל ולא ברק כהגון וזה הוי שמועת שנידק וא"י ה"ל שמיטה דאסור הכל למפרע סיה"י בזה, ולכך בנמצא אחר"י חומט א"ו או שיש לענין להשא ומתי"א אסור לאכול מדביתה דאס דעשה מחמת עללות או מחמת פשיעה ומזיד הכל אסורה להבא ולמפרע כשר בדביתה דתלין דמחמת פשיעה עשה כן דוראי אס נעשה מחמת עללות אחרת חזקה כשרות שלה, רק דמי"א במזיד ובמעל הוי רשעות יותר וקי"ל כל כמה דאפשר לאוקמי אחזקה דכשרות מוקמינן, רק באס הוי רק מולב אחר דלא אחרת חזקה המחלל או תלין טפי בדמזיד עשה כן ולא אסרינן למפרע רק אמרינן השמא דהרשיעה חף דמרעינן חזקה דידה מהשמא יותר מ"מ כיון דחזקה דידה בלא"ה אחרת אזלינן טפי בזה חזקה כשרות של המחלל דהוה חזקה עד הנה על פיו כביתר, וכל מחמלה לא הוי ל"י חזקה איסור כמ"ש הט"ו בס"י קפ"ז גבי ירך וכן ניקור וע"י, השמא הוי ל"י חזקה כשרות על פיו ויאל הדבר כביתר חזקה ודויה לא אחרת ע"י מולב אחד לכך אלים עובא ואמרינן דבפשיעה ובמזיד עשה כן ועד הנה כשרה ה"י. אבל אס הוי ג' תולעים דלא אדרבא גוף הדבר אחרת חזקתו שלו כיון דהוה חזקה בשלשה ויכתי דהוי מיני' נחשב חזקה לאיסור ושוב אזלינן בזה חזקה כשרות שלה בזה דאפשר ותלין דמחמת עללות עשה כן ולא במזיד, וכל דהוי מחמת עללות אסור הכל למפרע כמו בשוחט שנידק ולא ידע הדינים ולכך אסרינן הכל למפרע כמו בס"ת, ולכך אס הוי לפיניו ג' ה"י אסור הכל למפרע. אך צדוות שאלתינו כיון דיש עד כבוד עד אס הוי השלישי מולב שוב מוקמינן ל"י חזקה כשרות של הירק שמוחזק עד הנה כביתר וכו"ן ע"א אומר כפרון וכו' עיין בס"י ל"ט ולכך דינו רק כאלו הוי שנים וכשר הירק שהוצרך למפרע ודנה ל"י אס הוי חד ברירה או כמה ברירות, הרי אס ברירה כמה פעמים ובאחרונה נמצא מולב אטו נחשב הכל למפרע זה ודאי אינו רק נימא השמא דאחרת כן ה"נ במזיד ברירה הרי כל חתיכה וחתיכה מננו הוי ברירה בפ"ע, ותלין דבחיכה האחרונה הוא דאחרת ולא מקודם וז"ב ונכון כמלפ"ד דו"ק, ומה"ט כתבו הפוסקים רק לענין להבא ולא לענין למפרע, ואין לומר דבאמת יונקת למפרע שהרי מביא ראי' מטבח נמצא אסרינו חלב והתא כשר למפרע וכע"כ שכוונתם רק להבא, ולמה לא אשמעינן רבותא דחף למפרע אסור בדביתה בפ"ע כמ"ש דהס נקטו שנמצא אסרינו שרץ אחד ובוה כשר עד הנה ואסור רק להבא. וז"ב ונכון לדינא:

תשובה קנו

לש"ע ס' פ"ד

נשאלי במתקנת פאזו"ה"ה של פ"כ"ט שחובב לישאל' אס מותרין לישאל או לא. והוא נעשה מפלוימין לחיס. וזה אשר השבתי על אמת שבפסדי האחרונים הובא בשם הלמה לרק פאזו"ה"ה של פלומין מחולעים מותרים, אך המעיין שם בלשונו משמע שחושש שם פרומין מחולעים אס יש ששים נגד טעמו ואס יש בהם איסור דאין מבעלין איסור להתחלה אבל מנוף מחולע הוי מיעוי שם כלל, וכפ"כ מיעוי שם בפנין שידוע שאין גופן שם כגון שנתנו כתיב או סיני אותה וכדומה, באופן שידוע שאין שם גופן רק טעמן. אבל הפאזו"ה"ה שלו דהוי עב משם ויתכן להיות שיש שם גוף הכבדים ולא נמוח בזה ודאי יש לחוש

במשקה מ"מ אין ראי' נט"י לכאן דהתם במחשבה תליא מלחא אס חשבו עליו לאוכלו או לא, ולענין חיוב שלו אס מחויב ליעול דיו תליי במחשבתו, אבל לרין אס מותר תולעים הנמצא בו יס לומר דבזה כיון בכל דוכתי היכי דהוי טופח ע"מ להטפיח נחשב משקה ה"ה בזה, ומה בך דיש בו פירות ג"כ מ"מ כיון דהוי משקה ג"כ דינו כמשקה. וכמו דאמרינן בעלמא סלק את מינו כאלו אינו כן סלק את הפירות כאלו אינו התולעים אין חשש בהם מכה המשקה שבחיבה זה ורעת הפרי"מ דחף קמת נקרה משקה לענין זה, ונהי דחלקו עליו האחרונים מ"מ בספר לבושי שרר פוסק כוותיה בהפ"ע ח"כ כ"ש במשקה כהך. והוה אמת שהשפ"ג בשפתי דעם ס"ק ל"ו הביא בשם הב"י שכתב איינגלייטס וויינקשיל או קערשין שנתהוו בהם תולדין יעול מהם בעונת כעו"ב אלכס והשאר מותר שכתב בהפ"ע שאין מיליין חוף הפרי רק למעלה על הפרי וכו' והנה השפתי דעת כתב עליו שאין יודע מנין לו זה, והנה אני בגליון שם כתבתי זה לשוני ולפ"ד נראה כעת דרעת הב"י דע"כ הטעם לרעת הה"ה הוי דלכאורה מה לי מן הפרי או ע"כ בע"כ הטעם שדברים הללו אהבים את האויר או אפשר שאין להם קיום כלל במקום דרוק רק במקום רחב ואויר, ולכך אס הפירות מונחין הרבה יחד בשלמא בלי משקה א"כ יש ריוח קלת בין הפירות ואינו כגוש אחד לכך יתכן סיה"י מיליין בניהם אך ע"י דגש ומרקת נכשר כגוף אחד ממש ואין ריוח בניהם הוי בזה כמו חוף הפרי לכך אין חשש בזה רק למעלה, והרבה א"י חמה על הבלי' במה לי נטילה כעו"ב אלכס די לקלוף רק למעלה ולא יותר ומי"ג משקה לבר חף שהוא סניך ועב דאין לאסור רק שלמעלה ולא יותר, ומה שבקמח אסור הכל היינו דאין המינין שוין ואפשר דבקמח מתקיימין חף במקום דרוק משא"כ בפירות, או אפשר דבקמח אין המקום דרוק להם אח"כ בתוך הקמח כמו שיש להם דמק בתוך הפירות או המשקה ומאכל ועכ"פ כיון שהעיד הה"ה שזינו בתוך הפרי ה"ה בהרבה אס הוא עב וקרוש יחד כגוש אחד ולכך אפשר דמשקה ללול יש להחמיר דזה דומה לקמח. ומהו משקה ללול יש הישר משעם אחר מכה דלא פירש עיין בזה ומה"י. והנה כעת כפ"ע מדברי הב"י היה מוכח דבהפ"ג באיינגלייטס וויינקשיל או קערשין לא נחשב במשקה ואין דינו כמשקה לענין תולעים. אך לפ"ד נראה דיש לומר בזה דדינו כמשקה ממש חף שיש בו פירות ג"כ, ואפשר דחף הב"י לא מיעירי רק באס הוי הפירות למעלה מן המשקה ומלאו על הפירות במקום דליכא משקה אבל אס נמצא במקום המשקה למעלה, ונהי דתולעים חלקו ע"ז לבר מ"מ בזירוק הני טעמי צידון דק"י שם להקל ולקל כל הני טעמי. ולפי הטעם השני שכתבנו לעיל נראה להקל אח"כ במיליין דהיינו אס נתעפש למעלה ותמוך העפוש ונולד המיליין בזה יש לתלות דדינו כמו בעלמא שלא נתהווה מחמת גוף המחלל רק מכה העפוש. ולכך לא הוי רק למעלה מה שאנו רואים ולא יותר. כן נראה להקל אח"כ במיליין בזירוק הני טעמי דלעיל במקום הפסד מרובה כ"ל אח"כ במקום הפסד מועט כפי ראות עיני המורה כמלפ"ד נכון. וה' יליטי משבחות ויראחי בתורתו וכללות אמת:

ועוד בא מעשה לירי בשהה צפרה קומפסט שקורין קריות ואחר בדיקתה שחמרה שיפה בדיקה בדיקה אסריה ומלאו בו שני תולעים ועל שלש' ה' ספק דאחר אומר שהוא תולע ואחד אומר שאינו תולע מה גיון הקריות השאר אס מותר באכילה או לא:

תשובה

הב"י בס"י פ"ד הביא בשם הרשב"א ופוסק אס בש"ע דאשה שנמצא חומט אחר בדיקתה אסור לאכול מדביתה כדון עבא שנמצא אחריו חלב והביאו הש"י ע"ש ולפי' נראה דהיינו דרוק לענין להבא אבל למפרע הנה בטבא גופו קי"ל דחף אס המזיר אס ניקר חלב בו ביום הכל כשר ואין אסורין למפרע, וכן כתב הש"ך בי"ד סימן א' דאס הוא בפשיעתו של מחסרין ידיעות הכלים כשרים. ונהי דהט"ו בס"י קי"ט והתב"ש ממעריין מ"מ יש לומר דהיינו דוקא באיסור תורה אבל כאן דמן המורה ודאי בטל התולע בי"ב ומצ"ד ואין איסור רק דרבנן, ובה לא פסלינן אותה למפרע ויש לומר דמוקמינן לה אחזקה כשרות והשמא הוי למפרע ובאחרונה בשעת ברירת האחרון אחרת חזקה ותעללה או פשעה ולא מקודם, ולכך אס ה"י נמצא אחד או שנים ודאי דאשר שאל הירק, ואס ה"י נמצא בו בודאי שלשה ה"י ודאי אסור כל הירק כמו דקו"ל בס"י פ"ד בירקות שנמצא בו שלשה תולעים בדבר דהוי מנופו ודאי הוה חזקה בחולעים. ואף דיש למקל דהתם מיעוי שלא נכר עדיין רק דהוי ירק שאינו ממוחזק בחולעים ולא עבי ברירה ומ"מ בנמצא בו ג' חזקה אסור, אבל כאן דכבר א"כ מה בך דנמצא ב"ו שלשה נימא דהשתא הוא דרשעה ותכלה כפרה היתה בדביתה

למוש שמא יש שם גוף הברי' ובאלף לא בטל, ובע"כ מוכרחין אנו לפרש כן, שהרי מפורסם בסעיף ט' בש"ך ס"ק כ"ט דמה שמותר בל"א לברוק היינו רק בפירות שדרקן להחליע אבל מ"מ לא ידענו שהחליעו ממנו אבל פרטיים במדינה זו שהחוקו בכך כן? ודאי לא ספק, והביא ראי' גם מתשובת מהרמ"ל והפ"מנ בש"ך ביאר יותר הלשון וז"ל וכ"ו בדב"ש שדרקן קלת הליות מתולעים אבל דברים שמצויין בהם בודאי לא היו ס"ס וכו'. וה"כ איך התיר ה"ל"א אפילו בה"י ידוע שרובן מתולעים ממנו ובע"כ כמ"ש דהוא מיידי בענין דליכא חשש גוף החולע בחיובו אבל היכי דיש לחוש דיש שם גוף החולע אסור. וה"כ הוא ממנו פאוויר"א פלוגי שהפלוטין שלנו ממוחק בודאי בתולעים ולא ימלט שבהרבה פלוגי לא יהי' בהם עכ"פ קלת מתולעים ולכך אין כאן רק ספק אחד שמה נמוח ואסור, ומה שהחמירו בספק זה אף דברים דליכא בטילה היו רק דרבנן מ"מ לא היו אפילו דרבנן, או מכא דהוי ספק דרבנן בחתחוק איסורא, או אפילו להמקילין בזה מ"מ היו כדיו כל שגוף הספק היו בשל חסד ומלך אחר בל"א שיהא מדרבנן לא חמירין ספק דרבנן להקל. והנה אין לומר דאכתי הוי ס"ס שמה נעשה הפאוויר"א בשנה העבר ובר"י כזו אינה מתקיים יותר מיצ"ח וכבר הוי כעפרא, זה אינו דהוי משא אחד כיון דמה דהוי מותר אפי' י"ב חודש הוי מטעם דנעשה עפרא ונמוח וא"כ הוי רק חר ספקא שמה נמוח או לא, ועוד דבזה משמין בו דבש, ודבש דרכו להעמיד דברים השלימים הבאים לתוכו כמ"ש סעיף י"ב בתרקה וא"כ היינו ממנו דין מרקחת, ואף דמש כבד רק יש להסתפק אם דבש מעמיד או לא מ"מ אין זה ס"ס דהוי מטעם אי' לא נמוח או לא, ומדע דל"כ גם במרקחת ה"ל ה"כ שם ובע"כ דמטעם א' הוא, וא"ל דלולי לא נעשה הפאוויר"א רק אחר י"ב חודש. ז"א דזה ידוע דאין דרך לעשות פאוויר"א רק מפלוגיין למי חוך י"ב חודש וא"כ ליכא רק ספק אחד שמה נימוח, מיהו יש לדיק אלסון חסובה הרשב"א שמתנו עקור דין זה בסעיף י"ב במרקחת שפלו לתוכו נמליס דיש לומר דהדבש דרכו להעמיד בחיובו דברים השלימים, ויש לדיק למה נקט דינו במרקחת שפלו לתוכו נמליס הוי ל"י למנקה דינו בחס עשה מרקחת מפירות מתולעים והשאה אותם יצ"ח דאסורין ממשה שהדבש דרכו להעמיד דברים השלימים וכו'. מזה נראה לאחריה הרשב"א מודה דהיכי דנתבטלו ויש לספק שמה נמוח מותר מטעם ס"ס שמה אין דבש דרכו להעמיד ושמה כבר נימוח בל"א ה"ל בנפלו בו אח"כ נמליס כיון דלא נתבטל כלל שוב אין לספק כלל בנימוח רק מנח לכבר עברו יצ"ח בספק אחד מחמיר ומוכח דס"ל דזה לא הוי משא אחד, וי"ל בטעמא דספק אי' מתיר יותר מן האחרון דספק שמה נימוח אינו מתיר רק התבטיל אבל גוף החולעת אף שנימוח ה"ל היינו מיידיין אותו אסור הוא אבל ה"ל הוי אחר י"ב חודש וא"ל דרכו של דבש להעמיד הוי כבר כעפרא בעלמא ואף גם החולעת נופו מותר ולכך לא הוי משא אחד, גם יש לרין בזה דיש לומר דדוקא מרקחת הוי רובו דבש בזה ש"ל לומר דלדרכו להעמיד דברים השלימים ואף בזה מסופק הרשב"א אבל פאוויר"א ידוע שדבר הוא הפרי והדבש הוא מועט מן הפרי ובכל דבר הולכין בדר עיקר לא כך בזה אין ספק שאינו מועיל לקיים דבר שאין בו עלם והדר הוי ל"י ס"ס שמה קודם יצ"ח נעשה ושמה כבר נמוח ומשם אחד לא הוי מטעם ה"ל"א דספק אחד מתיר יותר מהחבירו. וה"ל דאין דרך לשהות הפאוויר"א יותר משנה שמה מתקלקל בזמנו הקצו ומסתמא לא השאה אותו כל כך, ז"א דכבר כתב הט"ז במתעשה דרזויקים להוכיח דאף בכה"ל בדבר שאינו מצוי דהוי נמי ס"ס, והטעם נראה דאף בעלמא דבר שאינו מצוי ה"ל מרפין לס"ס, כאן שאני כיון דבאמת מה דברים אינה בטלה הוא מדרבנן נהי דהוי ספק דרבנן בחתחוק איסורא או דהוי ספק דאורייתא רק מלך אחר בל"א שיהא דרבנן מ"מ בכה"ל ב"ס"ס כל דכו אוקומוה דריעא, ול"ב דיי' ס"ס ממנו רק בשל תורה ממנו ואינו דרבנן כלל, אבל בדבר שבאמת אינו רק דרבנן נהי דלא מהני ביה ספק אחד מ"מ ב"ס"ס כל דהו מקילין כן נראה כוונת הט"ז, וא"כ שוב יש לומר דאפילו ס"ס משא אחד עהני בענין זה. והנה עפ"מ דף פאוויר"א ל"י שייך ב"י לומר שהדבש מעמיד אין לורך לרמוק להעמיד דברי ה"ל"א דמיידי בסנין וכדומה דיש לומר דהוא מיידי דעבר י"ב חודש על הפאוויר"א לכך מטוס נופן ליכא לתייש רק מ"מ הוי החשש מטוס עטם החולע כיון דכלכל ביה הטעם בזמן שהי' החולע טוב קודם י"ב חודש לא מהני שהי' י"ב חודש בטל הטעם שכלכל בהם לזה העלה דמותרין מטוס עטם בו ס'.

והנה

עוד יש לדיק הימר בזה ויש לפרש גם דברי ה"ל"א והוא דיש הלוך בדבר דה"ע כאן מיידי בעבר ובישל פירות חוך י"ב חודש בזה י"ל כיון דבאמת הבטול ודאי לא נמוח

ואם היה בל לשאל אז על התערבות היינו אסורין הכל כדיו בריה דאינה בטלה אפילו באלף וכיון שהחוק כל התערבות באיסור שוב אף שנתבטל ונמחה אח"כ בענין שיש לומר שמה נמוח גם הברי' שוב הוי ספק דרבנן בחתחוק איסורא ולא מהני ואפילו להמקילין בספק דרבנן בחתחוק איסורא וז"ל נעשה דכאן הוי הספק בשל תורה ומלך אחר בל"א שיהא מדרבנן אחי שפיר גם כן דבעבר ובישל אם כן תיבך קודם שנתבטל עדיין נולד לנו הספק שמה ע"י הביטול יהי' נמחה או לא ואז עדיין לא ה"י נחשב תערובת כיון דהי' אפשר לכבר האיסור מתוך ההימר להכירו וא"כ לא נעשה דרבנן עדיין ולכך כיון שגולד בשל תורה וזהו דח"כ נמחה בענין דל"א להכירו ונעשה דרבנן לא מהני כיון דנולד בשל תורה, אבל אם העכו"ס בשלו ובא לפינוי כשכבר נמחה בזה כיון דלא נודע לנו הספק עד תמה הוי ספק דרבנן להקל, וחוקת איסור ליכא דממ"א אם נלך בחר מעיקרא הרי דנהי שהחוק כאן בתולעים מ"מ אכן סהדי שדאי הוי ס"ס ב"כ כשרים וכמודעתחולעה יש להם חוקת איסור כן הכשרים יש להם חוקת הימר וסלק חוקה נגד חוקה ואמרינן ספק דרבנן להקל, ונהי' דבשל תורה אפי' בחתיכה מ"א חתיכות ספק איקבע איסורא מ"מ יש לומר דרבנן אף מ"ד דמחמיר נחשב בחתחוק איסורא היינו רק אם הוי חוקה דמעיקרא רק לאיסור כענין הראיה שביא ה"ך ב"י ק"י מערובין ספק דאין כאן חוקה להימר רק לאיסור, אבל היכי דיש גם חוקה דהימר להימר נהי' דיש חוקה גם לאיסור הדר אמרינן סלק זה נגד זה וספק דרבנן להקל. ואינו דומה לאם הוא עצמו ביטול דאז בתחלת הביטול אסר כל התערבות והחוק הכל לאיסור ונחשב רק חוקת איסור ושוב לא מהני תלכות שינוח אח"כ, ומש"כ בזה שלא בל לידיו עד אחר שכבר יש תלכות שינוח, וגם טעם האחר שעיקר הספק הוי בשל תורה לא שייך בזה כיון דלא נודע לנו עד אחר שנעשה דרבנן יש למחוק דרעת מהריב"ל שמתיר היכא שלא נודע עד שנעשה דרבנן עיין בפ"מנ ס' ק"י דיניי ס"ס שם דין א'. והן אמת שפ"ש דאף המחמירין בספק דרבנן בחתחוק איסורא מודים היכא דיש נמי חוקת הימר דמותר, כעת ראיתי בש"ך ס' ק"י דיניי ס"ס ס"ק כ"א מוכח להיפך מזה דאפי' בכה"ל מחמיר, מיהו ראיתי בפ"מנ מביא שם דעת מ"י דס"ל כדעתו, וכונתו לרעתו בעה"י, וגם יש לחלק מדרון של הס"ך לדין דהסתע ע"פ התערבות הוי תחלה חד בחד וגודע על לנו וכיון דחד בחד הוי כפופ של איסור נחשב הכל בחזקת איסור לכך שוב הוי רק חוקה לאיסור ולא מהני ספק דרבנן, אבל בדרון כזה הרי יש כעת לנו ספק אם כבר נמחה ואין כאן איסור כלל ועל קודם שעת התערבות הרי אז הוי ניכרים המותרים והאבורים בפ"ע ולא נחשב תערובת חד בחד ויש להמותרין חוקת הימר ממנו, ושפיר כמו דיש חוקת איסור להאסורין כ"ס חוקת הימר להמותרין וסלק זה נגד זה. ובשעת שהם נתערבו יחד בזמן דלא היה אפשר להסיר זה מזה או י"ל שכבר נמחה תיבך ולא הוי חוקת איסור ואף אי לא ה"י נמחה אז כיון דלא נודע לנו אז ליכא חוקת איסור לכל התערבות, ואף דה"ש אינו ממלך בין נודע או לא היינו כן לענין שחר, ספק אבל לענין חוקת איסור מודה ה"ך דתליא מלחא בנודע או לא, דבנודע החוק כולו באיסור ויכא עליו שם איסור אבל בלא נודע לנו לא החוק כולו באיסור ואוליין בחר מעיקרא ממנו שהי' בחזקת הימר או בחר השתא ממנו ו"ב לפע"ד. ועוד ה"י אפשר לומר דטעם הרשב"א וה"ש סאפורין בספק אחד לא הוי מטעם דנולד לנו ספק בשל תורה דזה לא שייך רק בעלמא היכי שספק לנו אם תרנוולת כשרה או ערפא בזה כיון דלאם הימה התרנוולת לפינוי ה"י שייך נמי ספק זה או אף שבאמת תערב מ"מ נחשב נולד בשל תורה, אבל כאן הספק שמה נמוח אינו י"ת לכו רק בתערובת דלאם הוי החולעת לפינוי זה, ועוד ה"י לא אסור בעינו ואין י"ת לנו בזה רק אם הוא בתערובת, ולענין התערבות גם אם לא ה"י ששים לא ה"י י"ת לנו בספק זה ואין י"ת לנו בזה רק אם יש יותר מסמ"ך ולענין בריה א"כ בזה נחשב נולד עיקר ספק דרבנן, ובע"כ עיקר טעמו מנח דס"ל ספק דרבנן בחתחוק אסורא אסור וא"כ להמקילין מותר בזה, ועוד ה"י לומר דהו עיקר טעמיהו כיון דקיי"ל דאין עושיין ספק דרבנן לכתחלה א"כ י"ל דדומה לאין מנעלין איסור לכתחלה ואם עבר ובעל אסור למבטל עצמו כן ס"ל ב"כ עשה ספק דרבנן לכתחלה דאסור למי ששעה כן ולכך אסורין בספק אחד ובס"ס מותרין ואף דגם ס"ס אין עושיין לכתחלה יש לומר הימר בשל תורה דס"ס בשל תורה הוי כספק אחד דרבנן. אבל אם הוי ס"ס דרבנן מותר לכתחלה דרבנן, כמו דיש חילוק בדאיסור דרבנן מותר להוסיף עליו ובשל תורה אסור כן י"ל בזה, ולכך אסורין הרשב"א וה"ש"ך בספק

אחד

אחד. וי"ל עוד דספק דרבנן חמור מביטול, דהתם עכ"פ השתא ליכא איסורא כלל לכך מותר עכ"פ למי שלא נחבטל בשבילו, אבל בספק דרבנן דאפשר שבעת ים כאן איסור נמנע רק דאזו מקילין לחלות שאין כאן איסור, זה לא מהני רק באם נעשה ממילא אבל אם נעשה ע"י ישראל קפסורו ואסור לכל העולם, וא"כ זה מינה באם נעשה ביד ישראל, אבל אם נעשה ביד נכרי דלא שייך ה"ע ספיר אמרינן דהוי ספק דרבנן להקל וא"כ נראה דהיי דע"ד מהרב"ל הג"ל אין לסמוך רק בהפ"מ כאן בזירוף יתר הטעמים ד"ל דהוי ס"מ כ"ל ובזירוף יתר הטעמים יש לסמוך להחיר בזה הפאודיל"א אפי"ל בלא הפ"מ רק דהוי סל ה"ל כפשטו נמנע. כן נראה לי וכן בעשה"י.

דס"ל דליכא בזה ס"מ. וי"ל דכוונתו דמה. בכך דהוי כנאכרה הריחה הרי הוא ס"ל דנאכרה הריחה נמי אסורה. וא"כ טוב הוי ראו לאסור לדין, מיהו זה אינו דהס מיירי בדבר שאין בו הפסד גדול אבל דבר דהוי הפסד גדול לאסור כל המין א"כ יש להחיר מעטעס ראשון דהוי כנאכרה הריחה, והרי צבחה"ה ודאי הוחזקו כמה להיות בהם סרכות וטרפות ומ"מ מותר וה"ה בזה. גם בלא"ה בכה"ג שהזבובים הם מוך הפרי ואין ניכרין בחזק הרי יש בלא"ה כמה ממירין כמ"ש בב"י סי' פ"ד ובש"ע סעיף ו' וא"כ ה"ה הוי כאן פ"ס אחרת שמ"א מותרין החולעים והח"ל שהם אסורין אפי"ל לא פסגו שמ"א נמוחו. וצבוחי בזה ראימי דבר ה"ע שבש"ך ס"ק י"ט הביא בשם האו"ה דס"ל כדעת המחמירין דלא בעינן בזה פירש ובזרק הבית בב"י סי' פ"ד ז"ין להיפך דקעת האו"ה להקל וז"ע כי אין ספרו בידי. והן אחת דעל ס"מ הן דהרשב"א הן דירן ז"ע דהרי הוי ספק אחד בנוף וספק אחד בתערובת. דהס"מ הראשון שמ"א אין כאן חלוקה הוי בנוף הדבר וס"מ השני שמ"א נימוח הוי בתערובת מכח שמ"א נחבטל וס"מ כזה לא מהני, אך זה לק"מ דהספק שמ"א אין כאן מולע נמי על ההבטל אנו דינן אם הוא אסור או לא והוי כ"ה הספקות על ההבטל. אך לפ"י תינח אם לא הוחזקו פריטים אבל אם הוחזקו פריטים, א"כ הוי ודאי דיש שם חולע אך לומר שמ"א החולע מותר דלא ריחש זה שפיר הוי ספק אחד בנופו וספק הב' בתערובת ואין כאן ס"מ. מיהו נהי דאין כאן דין ס"מ מ"מ נראה להקל מעטעס הראשון דהוי כנאכרה הריחה בלי בדיקה ובזירוף דעכ"פ נהי דלא הוי ס"מ אבל עכ"פ יש כאן מקילין בזה בלא"ה. והעיקר לדינא לנפשי ד"ה אם הוי רק מיעוט דשייך כן בהאר"י"ם אבל לא ברובן ודאי דמותרין ומה דאפשר בבדיקה יבדוק ומה דלא אפשר מותרין כך אבל אם הוחזקו הרוב להיות כך אסורין דזה אינו דומה לנאכרה הריחה דהס הוי רק מיעוט דשייך. מיהו אם נבדק קופה אחת או שק אחד ובזרק בו ג' ולא ה"י בתוך הפי' והזבובים ודאי מותר אחרת אחרת וספק כמ"ש בחבורי טוב טעם ודעת. כנלפ"ד כ"ן לדינא:

תשובה קנה

לק"ק סערוך להרבני החריף מ"ה יהודא ל"ב נ"י.

הנה

ע"ד שאלתו וי"ל בעירנו דברי ריבות נשלבות וכל אחד ואחד לשם שמים נחננוין בדבר הקטניות מהסרבניין שקורין ארביסין' אשר בשנה העברה נמלא מונח במגלת עינין זבובים קטנים בחזק אחר הבדיקה מתולעים והיה שלם ונקי מבחזן בלי שום רועס שחור, אך אח"כ כשנחטף הארביס'ם לשנים נמלא בחזקו זבוב קטן ועי"י ילך איסור על הארביס'ם ממורה א' באשר הוא ספק איסור תורה. והאריך קלת בטעמו כי עורר רב לחמוך כל ארביס'ם לב' וכו'. ור"מ מלך דהיתר, והנה רואה אני דבריו דר"מ להיתר, רק מגלת דבריו לא נראה לי ח"ל בהגלת דבריו וי"ל ואפילו דהיישקן שיש זבוב בכל הארביס'ם יראה שהוא מותר ד"י"א דלעולם איכ"א סמ"ך נהר טעם החולע אפי"ל בפרי קטן נמלא לא חיישינן אלא מעטעס בריה אפי"ל באק"ל לא בטל וכאן אינו אלא ספק אחד ספק דרבנן הוי כ"ס כ"ס כשרה ומותר עכ"ל ר"מ. הנה זה ודאי אינו ופעלס אמנו דין המפורש בש"ע סי' פ"ד סעיף ט' ד"א דה"מ שלא נמלאו בו אלא א' וב' אבל אם נמלאו ב' או ד' הכל אסור, ואף שכתב שם בשם י"א בסי' ק' סעיף ד' פסק כן בפשטות, וכחב הש"ך בסי' פ"ד ס"ק ל"ב וי"ל דיון שנמלא שם כל כך הכל אסור דהוחזק ההבטיל הזה שיש שם יותר מהו איכ"א שמ"א נימוח ובעלו משום חד שייקא לא שרינן ליה וכן הוא בב"י בשם הראב"ד, והנה ל"ר ע"ס למת באתמ לא אמרינן בזה ספק דרבנן להקל. ותחילה ר"מי לומר דהטעם כיון דהחולע ה"י שלם חתלה מוקמינן ליה אחזקה דמעיקרא דגם עתה הוא שלם והוי ספק דרבנן באחזקת איסורא, אך מה נעשה להסבירים דספק דרבנן באחזקת איסורא להקל. אך באמת כיון דהספק הוי בדאורייתא אם יש שם חולע או לא רק מצד אחר ב"ל שיהא דרבנן שנחבטל לא אמרינן ספק דרבנן להקל והוא בש"ך כעין זה בסי' ק"א ס"ק ב' ותינח שנעלם זה מר"מ, ועיין בפמ"ג שדרכך בזה ולא ידעתי למה. והנה בהיותי בזה ע"ה בלבי הערה אחת דיש לעיין מ"ש בש"ע וי"א וכו' אבל אם נמלא ג' או ד' הכל אסור וקשה למה ל"א או ד' מה אם נמלא ג' אסור כ"ש ד' וכיונא בזה עמדו הראשונים ועיין בט"ז ה' לולב סי' תרנ"ח בשם הכ"מ, ונראה לומר בזה כונה מיוחדת והוא דיראה דלא אמרינן ב"י רק אם הם שלימים ולא נמוחו, אבל אם חזינן דהס נמוחין אז מותר ממ"י אם לא נלקח בתר חזקה דהני יש לומר דאין כאן עוד חולע ואם נלק' בתר חזקה דהני הרי יש לומר כמ' דהני הם נימוחין כן ה"י השאר ואין לנו לילך אלא בתר שעת מציאותן, לכך קמ"ל דזה דוקא אם נמלאו ג' אבל אם נמלאו ד' וה"י נימוחין ואחר שלם אז הכל אסור דממ"י חזקה דיש עוד תולעים ס"ל וחזקה זו לא אחרת ולומר להיטורן כמו דלאו נמוחין כן הכל נימוחיס חזקה זו אחרת דהרי יש כאן לפינוי חולע שלא נימוח לכך הכל אסור ולזה נקט ד', וזה נכון לפע"ד ודו"ק. והנה לכאורה לדינא ה"י נראה לי להיתר בפשיטות כיון שכתב הרשב"א סובא בש"ע דאם עבר וביטל פירות שרינן להחליע מוך י"ב חודש אם א"א בדיקה מותר התבטיל, וא"כ הרי קי"ל כלשעת הדחק כדעבד דמי והנה לאסור כל המין גרע מעבד וביטל פ"א בלי בדיקה דמה אם ביטל פ"א מותר בדיבועד מ"ש דאין לאסור כל סמין. אך לכאורה יש לעיין כי הרי הרשב"א נתן טעם דהוי כנאכרה הריחה בלי בדיקה וא"כ מינה לדעת המחבר בסי' ל"ט דנאכרה הריחה כשרה אבל הרשב"א דאוסר כנאכרה הריחה רעה לאסור גם זה וא"כ למה שם הרמ"א בסי' פ"ד בזה ר"מ דעת המחבר וז"ר לומר דהרמ"א סמך על טעם שיש של הרשב"א דהוי כאן ס"מ שמ"א אינו שם ושמ"א נמוח, אך לפ"י הרי כתב בס"ך בסי' פ"ד ס"ק כ"ע בשם האו"ה דהיינו שלא הוחזקו פי' בשם"א אבל פריטים הוחזקו בכך הוי ודאי ולא ספק, א"כ משמע

והנה חזר השולל והשיב לי וזה אשר השבתי לו. הנה כמה דסיים אפחח הנה מ"ש בשם המורה שכתב שחשובתי הוא בלי פלפול הנה דבר זה מביא לידי גיחוך וכי מניין לנו מן התורה ומצביאים וכמוכזים שחשובה ל"רך לפלול ומתקיים בחזקו הראשונים שהשיבו הכל בקצרה וגם הו"ב ש"ה אחרון לפעמים משיב בארונה ולפעמים רק בקצרה והכל לפי העינין ובפרט צדין זה דהוי רק שאלה קטנה וענין שאלה המפורש בש"ע. והנה מה שפירש המורה כוונתי דאוסר אפי"י אם חתכו לב' דלמא הוי בפנים חולע לא הבין הוונתי ולא חיימושד כשרים להשודאחזובטות כזה דהרי אין לנו לחוש רק כפי מה שחזקו לפנינו ויטין דלפנינו לא הוחזק רק בין ב' החלקים מה"ת מחזיקיעומא יותר שיש גם בפנים בזה לא חשדתי ואחו. וכעת אבאר יותר דודאי אם מבטלן לאכול אח"כ אחד אחד אז כשנעלו לאכול כ"א לבדו הוי נקל הדבר דזה ראו לחלקו לב' ולבדקו בפנים אבל אם מבטלו לאכלו ע"ס לבבות וכדומה ודאי א"א אפשר לבדקו בשעת אכילה וקודם הביטול הוי רב ערמא לבדוק כ"א לב' גם יחלקלק ויהי' נמחה אם יתלק כך אז הוי ערמא גדולה ואז אין חיוב לבדוק כ"א לב' רק אם הוחזקו רובן בכך דלא הוי כוראי. וז"י אין להאריך ואין מהלךך לפלפל יכתוב לי קושיא חמורה וכדומה ואז אפלפל עמו באריות בעשה"י. דברי ידוידו העטור וכו':

תשובה קנט

לק"ק פודקאמין להרב החריף מ"ה העשיל נ"י.

ע"ד שאלתו באחד ששקט כ"ה קארין חטים וה"י בהם כמה חייטין מתולעים וחורס נקוב לחוץ ואמריו שכשר לתחם וקנה עוד כ"ה קארין וערבן יחד וכשבאו החייטין לפינוי לבדוק אם שרים לפסח ורואה בהם כמה חייטין מתולעים ופתח אותם ולא ראה בהם שום דבר רק כמושעה חייטין מתולעים מלא בהם זבוב קטן בתוך החיטה, והזבובים הג"ל המה תחיס ונפרכים במשמוש היד והוא הפסד גדול לערך ששה מאות ריינש כסף, והנה כבר ראה ר"מ ממחלקת הפוסקים דיש ממירין ויש אומרינן. ומה שחשש ר"מ ד"ל אף המתירין לא התיירו רק אם התולעים חייס דלא הטעם דבורחין מן קול הרחיס אבל בתחילת לא שייך זה, הנה לבני אומר להיטורן. דהנה זה נראה ודאי דע"י העמינה נטחנו התולעים ונעשו קמחם ונחבטלו רק דחשש האומרינן הוי כיון דהס חייס אולי פורטים בשעת העמינה ללדרי הרחיס ואין נעמיס ואח"כ חזריס לתוך הקמח שכבר נטחו והמתירין ס"ל כיון דהס בורחיס

שאלות טוב מעם ורעת יורה דעה תשובה קנט קס קסא קסב ותשובות

תשובה קסא

לק"ק שארנאפל.

בנידון

מה ששאל ר"מ בנידון היקראיע שנתאל בשלש פעולין יקראיע מנ" סוחרים מילבין קטנים ונסתפן אס מותר להמיר הנכריים המוכרים. והנה ר"מ לידר בזה להמיר מנכ דמסנן היקראיע, ודימה לזה מה שמעמירין היקראיע לעשות יין מהם וכו'. הגה אין הגדון דומה לר"מ שבתימוקס שהדרך המיד לפען היקראיע, לכך כיון שדרכו בכך יש למתן על זה דמסתמא יעשה כדרכו תמיד ויפסן, אבל היקראיע אין דרכו דוקא בסינון ויש שמבטלין אותו כן. שנתנין לתוך רוחמין ועומד מעט ונפל היקראיע למטה, וא"כ הו"י ידבר לנכרי דרכו בהדחה שאסור לסמוך על ההדחה כן ה"נ אין לסמוך על הסינון שמה ישנה ומלגנו. וגם מה שסמך על ס"ס למכור לנכרי לא ראה דברי הש"ך בה"ל טרפות בס"י נ"ז שכתב דלא מהני ס"ס כזה דאין עושין ס"ס לכתחלה ואם הו"י מבטל בזה ס"ס ה"י נראה למלוא ס"ס אחר יותר טוב. כי הגה אס הו"י ידענו שהי ס"ס מילבין חלו תחלה ודאי שהי' מותר להחזירם לאותו נכרי כיון דהיי' מכירה בטעות, א"כ אינו מוכר להם רק שהוא מחזיר להם אלא שלחם וזוהו אין לחוש שמה ימכרו לישראל דמה לישראל בכך שבטל זה אינו מחויב לקנות מהם, וטעם זה כתב המנ"א ה"פ ס"ו ת"מ י"ע, א"כ נהי דהוי ספק א"כ נעשה מקורס או א"כ ביד ישראל ת"מ טוב הו"י ל"י ס"ס שמה נעשה מקורס ואת"ל לא נעשה מקורס בהיותו ביד נכרי שמה לא ימכרו לישראל, וגם את"ל ימכרו שמה גם עתה אין כאן איסור כלל ויש לומר דבשלש פסקות גם הש"ך מורה דמותר בכה"ל, וגם בזה שייך היתיר א"י שהביא הש"ך דזה הו"י ספק דעיקר המכירה שמה אינו נקרא מוכר כלל רק מחזיר לו את שלו וכאן דעיקר איסור מכירה לנכרי בזה הו"י דרבנן ממילא בזה הו"י ספק דרבנן ולהקל דאולי לא נחשב בזה מוכר כלל רק מחזיר. אך בזה יש לפקפק ריש לומר כיון דהספק גולר ברשות ישראל א"כ הו"י כאן חזקה דכאן נמלא כאן ה"י והו"י כאלו ודאי נחמדס זה ביד ישראל, דהרי אילו אתי לדינא קמון אפי' אס לא פרעו לנכרי הו"י מחויבין לפרוע להם כמ"ס ס"ו רכ"ד בחיות וא"כ אין זה ספק כלל. מיהו לדינא נראה לי דבכה"ל לא נחשב זה חזקה להחזיק מעסקול לפעקול. דבשלמא רבתיקוס ואיך דהוי הכל ביחד אס נמלא במקלחם מילבין הרי הוחזק כאן מילבין, אבל בזה יש לומר כל פעקול הו"י ענין בפ"ע ואין להחזיק ריעותא מזה לזה דאס נחוש לחזקה לאסור כל יקראיע שבעולם שבטל זה, וכך לי יקראיע של חניות חלו כמו של כל העולם, כיון דלחוש שנעשה בבית הפאבריקע קורס שנעשה פעקולין אין לחוש כמ"ס ר"מ, גם חזקה דכאן נמלא כ"ה מסייע דכאן נעשה ונאן הו"י כל המילבין ביד ישראל הקונה וא"כ ביד ישראל הו"י כל פעקול בפ"ע ואין מחזיקין מזה לזה ולכך נהי דלא מלאני לבי להמיר היקראיע בכך מ"מ להחזירם לאותו נכרי ודאי דמותר כנלפ"ד נכון. כל זה כתבתי על שעה חדא בקולור נמרץ ואין פנאי להאריך יותר :

והנה

בהיותי בזה עולה בלבי הערה אחת במה שמחלקין הפוסקים בדין עולה דשלש דהיינו דוקא במה דהוי מנופו אבל מה דהוי מעלמא לא הו"י חזקה א"כ קשה במה דפריך הס"ס בפ"ו דבכחות ל"ק דשמואל אמר על בעל החמור להביא רא"י וכו' ופריך ממנחם שנתאל בכה"ל וכו' ואמאי על בעל הבהמה להביא רא"י וזקוקים ומהו פריך גימא דשמואל מיירי במת מאליו וכן בכלה דהמנופין באו לה מלך גימא בזה כיון דהריעותא בא לה מנופה לכך לא שייך בזה חזקה הגוף לומר דתמה דנטרפה כיון דחזקה הגוף אחרע לכך אזלינן בתר הרשות ובכ"ה. אבל התם בנחש שנמלא בכה"ל דהוי ריעותא דמעלמא בזה לא אחרע חזקה הגוף לכך דמקמינן ל"י חזקה הגוף דהשתא הוא דנטרפה לכך על הטבח להביא רא"י ונחשו פריך וז"ל. ידירו וכו' :

תשובה קסב

לק"ק שולשטיין להחריף מ"ה עקיבא חיות נ"י.

הנה

ע"ד אשר שאל בניו אחר מוכר לישראל שבטוב זאת כ"ז שקון קמה בזול קת פחות מעשר שבטוב והלך לו לדרב' ופגע בישראל אחר נדעמו וסיפר לו לפי תומנו איך שמכר היום את הקטלם בזול חמת. שירא שלא יתקבל שמואל כנה פעמיים בהקמת מילבין רוחסים עכ"ל השאלה. והנה בזה לפלג ר"מ אי מסלפ"ת נאמן להמיר. והנה אני תמה על ר"מ כי בהנתי מתוך כתביו

בזרמים מקול הרמיים אין חזורים, אבל במתים כיון דאין יכולין לפרוש ודאי נעמתינו ובעלני ולכ"ע הם מותרין. ועוד נראה בזה דכן אמת בחבורי טוב טעם המתרתי בזה אבל כאן נראה להקל כיון דשם כהבנו דבזמן הזה דדרך לרקד הקמת יש להקל ד"ל דהפוסקים המחמירין הו"י רק בזמנם דהוי דרכם שלא לרקד הקמת לכך יש חשש פן נשאר איזה חולטים בעין ובריה אינה בעלה, גם הו"י חולטים קטנים שאין ניכרין לעין הרואה ולסמוך על הריקוד יש חשש פן ישכח מלרקד כמ"ס בכמה דוכתי בעין זה, אבל לרידן דרך לרקד כל קמת אין חשש בזה דע"י ריקוד בודאי לא יהי' נשאר טוס דבר בעין פטרם בזבובים גדולים קלת והיו נכרים לעין הרואה. רק דשם בחבורי כתבתי לחסור מנח חשש אין מבטלין איסור לכתחלה י"ע, א"כ יש לומר היינודוקא אס הו"י רוב מחולטים או עכ"פ גמלה על מחלה דאז הו"י עליו סם איסור, אבל אס הו"י רק מעט מחולטים ורוב הו"י היתר א"כ בלא"ה יבש ביבש בטל ברוב כיון דא"כ לבררם א"כ לא נקרא שם איסור עליו רק דהוי חשש שמה יבטלם ויחן טעם אבל כעת אין בו איסור לא נחשב מבטל איסור לכתחלה לכך מותר לטהם לכ"ע. ומ"ס ר"מ להיתר פ"י שריטיווין ופלו המנוקבים, ושוב חף אס ישארו לא נחשב מבטל איסור לכתחלה, ומדמה זה למ"ס התה"ד להמיר חיותין המחומלים לברר המחומלין דכיון דניכר דעושה כן כדי ליקח האיסור אף אס נשאר יטור בעלני ולא נחשב מבטל איסור לכתחלה, וכתב ר"מ דה"ס בשריטיווין ואף דרך בלא"ה לעשות כן בחיותין מ"מ יעשה השריטיווין פעמיים דאין עושין כן בשאר חיותין. הגה אין הדמיון עולה יפה דבחייתין המחומלין נוטל נוף האיסור לבר ולא אחרים ואין עושה כן רק בזה, אבל בחיותין מחולטין כיון דבשריטיווין נופלין כל הפסולת, א"כ אין ניכר מנופו אס הו"י רק עבור האיסור או עבור דבר אחר ואפילו אס עושה כן אס הו"י רק עושה או אס עושה ב' או פס"ג או פ"א, גם אפי' אס הו"י פעם ב' דלמא עושה כן רק כדי ליפות הקמת יומר יפה ולא ניכר דהו"י רק עבור האיסור, ומיהו כיון בלא"ה דעתי להקל בזה בהפ"מ מה אכפת לנו להיות מהיות טוב לעשות גם זה, גם יש לומר בזה כיון דעכ"פ יפלו גם המחולטים מהני עכ"פ דאחרע חזקה איסור ע"י מעשה או אחרע חזקה איסור א"כ נהי דיש חשש אולי לא נפלו כולם מ"מ חזקה איסור אחרע ושוב חף אס יש עוד הרי יבטלו בששים, ואין מבטלין איסור לכתחלה לא שייך בזה כיון דהו"י רק ספק אס יש כאן איסור כלל והחזקה אחרע ומ"ס גם דכבר בדק ר"מ כמה מהמנוקבין. ולא ה"י בהם כלל ואף דנמלא בהם חשש בזה כיון דהו"י מעלמא א"כ לממוך על דעת הסוברים דלא נחשב חזקה ע"י ב' באס איני מעלמא לכך נראה להמיר לטהם. ידירו וכו' :

תשובה קס

לק"ק שולשטיין.

הנה

ע"ד החולטים הנמלאים במים ואי אפשר להסירם גם ע"י סינון שכתב לו אחר מבא"ד בשם חכ"ס אחד ודומה לו לר"מ שהוא בשמי דמחמת שמהלה הם גדלים במים ואין מחמת ברייתן בפ"ע אין להם דין ברירה. הגה אמת שכן הוא שברתי בעו"ה וכתבו הוא בספרי מהדורא ז"ין לוי"ד. והנה כתב ר"מ שאחד הקשה לו דדרכם לפרוש לדופן הבור וא"כ הם בפ"ע ור"מ השיב כמו דאזרינן הכי דביתיהו דלא נחשב פירש כן ה"נ הו"י הכי דביתיהו ולא נחשב ברירה בספ"ע כמו דלא נחשב פירש, והנה יפה אמר ר"מ בזה ואני מוסיף דה"י דפורשין לדופן הבור כיון דעתידין לחזור ואי אפשר להם לפרוש רק לחזור ומתחלת פרישתן הו"י לחזור הו"י כלא פירשו כלל כיון דסופן לחזור. גם בלא"ה מי הניד לנו נביאות זה שחולטים הללו נמי פורסים לרופני הבור וי"ל הס"ס לא קאמר דהם באו שכתבתי בפ"י עמון ואח"כ הם במים או באו גדולים דמהני בהו סינון אבל לא בקטנים שגם סינון לא מהני להו יש לומר דהם אינן יכולין לפרוש מן המים כלל, וגם אס היו יכולין לפרוש ה"י מועיל להם סינון. אך זה וזה אין לר"ך לו כי בלא"ה בעו"ה דברינו נכון דהרי בבירה קיי"ל דבפינן אסורים מתחלת ברייתן ולא אין מתחלת ברייתן אין להם דין ברירה. א"כ ה"נ אלו החולטים הנכבדים חלה במים אין להם דין ברירה, וה"נ אלו חולטים פורשין עכ"פ מתחלת ברייתן אין להם דין ברירה לכך בעלני. וא"כ דברינו בעו"ה ויותר אין להאריך בזה :

יוסף בהראיה ע"ש בש"ך סי' קכ"ו. מיהו ארוחא דברכיו הני"ל לפרש כות המוס' דבכורות דף כ"א ע"ב ד"ה אשתבוש' משתבח וכו' שכתבו ויש ללמוד מפרושו דכ"ו"ס אפי' משפ"ת אינו נאמן להשביח מקחו אומר כן עכ"ל והוא תמוה למע להס ללמוד מפרושו הרי משנה מפורשת הוא בכרי האומר של פרלה הס ואין לומר כיון דיש פלוגתא הביאו ראייה דקיי"ל כמאן דאמר אי"ל אין ראי' מנש"י דרש"י בא לפרש רק המשנה וי"ל דחאיא כמאן דאמר ולדינא אפשר דהלכה כמאן דמיקל, אך לפי ה"ל אי"ל דמן המשנה לא הוי ראייה דיל' דעיידי בזיוו בידו עתה ומ"מ לולי דלהשביח מקחו ה"י נאמן אבל היכי דהוי עתה עתה י"ל דנאמן לכך כתבו ספיר דמפרש"י מוכח דאף כשהוא עדיין בידו נמי אינו נאמן היכי דהוי להשביח מקחו ואש"י ורו"ק ועכ"פ לדינא בנ"ד היכי דילא מת"י ואין לו מנו ולא שייך להשביח מקחו דהרשב"א וסיעתו אינו נאמן בודאי ומתה"ל אין ראייה לכך ודאי למעט בפלוגתא עדיף ולכ"ע אינו נאמן בזה לאחד שילא מת"י וכדעת הש"ך בסי' ט"ז. ובפרט דהוי מלחא דרבנן דמן התורה בעל בששים רק דהוי זריה וזה הוי רק דרבנן והספק נולד לאחר שנעשה דרבנן כיון דהוי כבר בתעוררת לכך הדבר ברור דהקמה נותר. והנה מה ששאל ר"מ חס ה"י אסור אם נותר למכרו לכרי. הנה אף דל"מ כחן מ"מ נ"מ נ"מ נלמלא חס היה אומר קודם שילא מתחת ידו וכדומה מ"מ ה"י נראה למכרו מותר לפי"ש בתשובה אחרת לקי"ק טרנאפל לרד להקל לפמ"ש הכו"פ דמילבין לא הוי בריה ללא הוי איסורו מתחלת ברייתו רק כשפירשו. והסוד"ד הקשה עליו מ"מ אבחתה יש לחלק דהאם לא נקרא שמו ע"ד שילא לאורי העולם דמקום ה"י כבשר, אבל המולע קודם שפירש נמי נקרא שרץ, לכך י"ל דלא הוי איסורו מתחלת ברייתו, אך בלא"ה פוסקים החולקים על הכו"פ מ"ל דגם זה קודם שפירש על נקרא על שמו רק על שם הקמה או הפרי ולא חל עליו שם כפ"ע רק כשפירש וזה נקרא מתחלת ברייתו, ולכך י"ל מינה בשאר פירות בתלום דנאמר כשפירש מיד אבל מילבין בקמה לדעת הפר"ח דס"ל דבקמה אינו אסור רק כשפירש לחוץ אבל מה שבחן הכלי לא נקרא פירש ונותר אי"ל לפ"ז כיון דלחץ בפירש מן הקמה נמי ה"י לו שעת הכושר עד שילא לחוץ והאי כבר הוי שמו עליו כפ"ע ואי"ל ה"י איסורו מתחלת ברייתו לכך אפי' כשילא לחוץ יבטל כל"ך ונהי דלא קיי"ל כהפר"ח בקמה מ"מ היכי שיש עוד לר להקל והכו"פ מיקל בלא"ה במילבין וגם דעת האו"ה בר"מ סי' ק' דבריה בעל שלא בזמניו לכך יש לרף לזה היכי דהוי עוד לר להקל ואי"ל ה"י כיון דלעין למכרו לכרי אינו רק חסש בעלמא והיכי דהאומר בעל פרלה להקל בזה מילבין להקל ר"מ דה"י כ"ז ה"י נ"מ דנמי ככה"ג נראה להקל בזה מילבין לכרי אפי' הרבה יחד. כוללפי"ז בזה. ומתמת אפס הפנאי ור"מ זיקם להשיבו תיקף לזה כתבתי זה המעט ועוד חזון למודע :

והנה מה שחזר וכתב ר"מ שהמעט לא היה כאשר כתב תחלה רק דעדיין לא נתן הנכרי הקמה לישראל אך הישראל נתן המעות אבל עדיין לא משך רק שני סאין ואפי' ואח"כ סיפר לפ"ת ואח"כ משך הישראל את הנשאר עכ"ד. והנה זה פשוט דקודם שילא התקף מת"י נאמן דאי בני קלייה. ומ"מ ר"מ דדין לא חילא ברין פלוגתא הסתמיע והש"ך בחומ"ס ק"ל"ד אש מעות קוזת בישראל נכרי, יפה דחה זה בעלמו דאפי' אש קונה מ"מ סוף סוף יש לו מנו דאי בני קלייה כיון שהוא מ"י ואף דאי הוי מוכרה להחזיר המעות הרי גם בכל מקום דאחרין אי בני קלייה הרי הוי מפיסוד עכ"ד. אך אבתי יש לעיוני דהרי אחרין בש"ס דמודה מקלח אין לו מני דכ"ה דאשתמועי משתמעי והסופר במלוה כשר לעדות מה"ע דאשתמועי קמישמועי ואפי' שהמעות בעני' וי"ל דלרף להוליאן כמ"ס בפוסקים, ואי"ל בשלמא כשעדיין לא קבל המעות יש לו מנו דאי בני קלייה כיון דאי"ל להחזיר עדיין דבר, אבל כעת שכבר קיבל המעות אי"ל דאין לו מעות להחזיר מיד ואי"ל חרף שילא לומר דאי בני קלייה הרי אש ישרפו יערך לשלם ואולי אין לו מעות. גם יש לעיני דבשלמא חס כב"ז שכל המתק בידו הוי שפיר מנו דאי בני קלייה אבל בזה כיון דעכ"פ כבר קיבל ב' סאין ואפי' חרף שלמה לישראל לא יוכל לשרפו ואי"ל מנו מלחאין, גם יפול לבארה ברין ערות שבבלה מתקלה בעלה כולה, מיכוד כד דייקון כל זה אינו דהנה מה דכתבו הפוסקים העטס דאי בני קלייה אי לא מוזבין לה אינו מעטס מנו חזר דהרי י"ל אש ישרפו יפסוד הכל, וגם אש לא מוזבין לה הרי י"ל דלרף למעות. אך הכוונה לא בחזרת מנו רק כיון דקיי"ל דבעלים נאמנים על שלהם דהחורה

כי ידיו רב לו בש"ס ויש לו ידעיה הרבה בש"ס ולמה אינו שומר ללמוד גם דברי הפוסקים והש"ע להיותם על זכרונו כי אש היה בקי בש"ע לא ה"י כותב כן כי הנה תנאי שקלת מעלתא לא זה הדבר מבורר ש"ע י"ז בכרי שאמר לפי תומו אחר שמכרם שהס אב"ב אינו נאמן לאחר שילאו מת"י ועיין שם בש"ך וט"ו ח"כ מפורש דאינו נאמן להחמיר כלל, וכן עיין בש"ך סי' קכ"ו ס"ק כ' ד"ה ולענין ערות העבדים וכו' ג"כ מפורש שם דאין לו נאמנות כלל ואינו עושה ספק בדבר, והנה מלבד זה מה שאלה ר"מ למדש דמשפ"ת להחמיר נהי דאינו נאמן מ"מ ספק משוי ליה הנה מלבד מה דהוי נכרי דעת הפוסקים ה"ל שבאח"י, אף לולי דבריהם הוא נסתר מן הש"ס דב"ק דף ק"ד ע"ב ממה דפריך שם ואבתי דאורייתא לא והא כי אחא רב דימי וכו' עד והשיאה רבי על פיו לכהונה וכו' ומאי פריך ניימא הרי שבויים יש לה חזקה היתר דמעיקרא היתה שברה לכהונה וספק אש נפסלה וראויה לאוקמא אחזקה היתר רק אש לא העיד לפי תומו אז כיון דרוב נכרים פרוצים בעריות הוי רוב להיפך ועדיף מחזקה לכך אסורה לכהונה אבל אש יש משפ"ת כיון דעכ"פ משפ"ת ספק משוי ל"י איתרע הרוב ושוב מוקמינן אחזקה היתר ונמילא מתורת ומאי דקאמר ר"א ח"ן משפ"ת נאמן אלא בעדות אשה היינו בדליכא חזקה היתר רק להסיף חזקה כגון בעדות אשה בזה אינו נאמן רק בעדות אשה. ועוד מאי פריך שם מתחלה מהך ברייתא דהוליוני מביה הספר והפשיטוני את כתבתי וכו' ולמה ל"י לתרץ בתרומה דרבנן, לו היא בתרומה דאורייתא נמי ח"ש דהרי יש לומר דמה דבעינן הוליוני מביה הספר היינו לחפוקי דלא ייחשו לומר עבר הוא וכו' ואי"ל נמי קושיא ניימא דמיידי שהיו עדים שראוהו תחלס אוכל בתרומה רק שבה לא הוי די דה"י חסש לנלמא עבד ה"י ונשתחרר לכך ר"ן לפפורו לפי תומו שהוליוהו מביה הספר ומוכח דלא ה"י עבד, ובהו כיון דיש לו חזקה דמעיקרא שמתחלה ה"י אוכל בתרומה לכך די במשפ"ת כפ"פ ספק משוי ליה היתר מוקמינן ליה אחזקה דמעיקרא ולעולם מיידי בתרומה ד"ת. מיהו זה יש לרחוץ ד"ל כיון דמעלין בתרומה דאורייתא ליוחסין והרי ליוחסין אין לו חזקה היתר אי"ל היאך מהמנין ליה, אך קושיא הרמב"ם ודאי קשה. ובפ"כ מוכח דהיבא דמשפ"ת אינו נאמן אפי' ספק אינו משוי ליה ואין חילוק בדבר רק ל"י מהמנין ליה נגמתי ואש לא הוי כמאן דליחא, וזו חילוק דומה לפסולי מעות שכתב הפ"י בפ"ב דכתובות דספק עכ"פ משוי ליה ומדברי הפוסקים ה"ל ודאי דמוכח דהוי כמאן דליחא. ומה שהקשה ר"מ על הש"ס פרק בתרא דיבמות שזכיר שם רב יוסף ר"א דמשפ"ת אינו נאמן היכי דהוי להשביח מקחו ממה דהאומר בעל פרלה לא ה"ל עוקה שם וכו' והקשה ר"מ דמה ר"א התם הוי להחמיר והניח בקושיא, ואש ה"י רואה ר"מ דברי הפוסקים ה"ל לא הוי מקשה מידי דהרי התם מיידי דעדיין הס בידו ואי"ל יש לו מנו דאי בני קליה ולמה לא יהי' נאמן בע"כ מכה דיש לומר להשביח מקחו אומר כן ואי"ל מוכח דהיכי דיש סברא לנאמן מקחו אין לו נאמנות, ומכ"ש היבא דאין לו מנו דאינו נאמן היבא דיש לומר להשביח אומר כן. וכן אמת דמירש הוי קשיא לי דחינה להרשב"א וסיעתו שהביא הש"ך בסי' ט"ז אבל להרא"ש ומרדכי שם דמ"ל היכי דיש לו מנו אף דלהשביח מקחו אומר נאמן, ואי"ל בע"כ דהך משנה בכרי שאומר בעל פרלה הס מיידי לאחר שילאו מת"י בענין סאין לו מנו ואי"ל שפיר קשה מני"ל לרב יוסף דלהשביח מקחו אינו נאמן, ועלה בדעתו לומר דיל' דאין לו עתה מנו ומ"מ כיון דהוי בידו בשום פעם עדיף משאר נכרי וראוי להיות נאמן לפ"ת ובפרט להחמיר, ומה דאחרין דלהחמיר אינו נאמן במשפ"ת היינו היכי דלא הוי בידו בשום פעם אבל היכי דיש בידו בשום פעם נאמן נאמן להחמיר כיון דהוי להשביח מקחו אינו נאמן והוי נאמה דהרשב"א והרא"ש לנעמתייהו אולי. דהרשב"א לשיעורו דמ"ל בסי' קכ"ז דפועל גרע מעד דעלמא וס"ל דמה דהוי בידו בשום זמן לא הוי מעלה בשום מקום ונמילא מוכח מן הש"ס דליבמות דהיכי דהוי להשביח מקחו אפי' יש לו מנו אינו נאמן דאפי' מה ר"א מיידי רב יוסף כמובן. אבל הרא"ש לשיעורו דמ"ל דפועל עדיף מעד דעלמא וס"ל דזה הוי מעלה מה דהוי בידו בשום פעם לכך ס"ל דהמשנה מיידי לאחר שילא מת"י ואעפ"כ מיידי ר"י ראי' שפיר דבלא"ה לא ראי' להיות מוכח מהך דהוי בידו בשום זמן, אבל היכי דהוי עתה בידו ויש לו מנו יש לומר דנאמן אפי' היבא דיל' להשביח מקחו. כן עלה ברעיוני לפוס ריהטא, אך אחרי שזכי נחמתי כי דאיתי שאל' לזה כי המעיין בש"ך סי' קכ"ז בלא"ה ח"ש דעטס הרא"ש דספק כרשב"ג דמ"ל להחמיר נאמן ועמ"ש בש"ך סי' קכ"ז בשם המרדכי והגמ"י ואי"ל גם להרא"ש מיידי המשנה בענין דיש לו מנו אעפ"כ אינו נאמן מכה דיל' להשביח מקחו. וכוונה רב

החורה נתנה נאמנות לבעלים על שלם, אך יש לומר דהבשר לא ידע להם חוקת ממנו אלים אבל בכרי לא מבעיא למ"ד בול בכרי מומר מן החורה אפי' למ"ד לחסור מן החורה עכ"פ כיון דאילו אסור רק כעין בול החיית ולא בע"א לא נחשב חוקתו חוקה במורה ואין לו תורת בעלים, רק נהי דאין לו סם בעלים עכ"פ לא גרע ממוטל דלמאן הואיל א"כ כיון בידו למכור כמ"ס סי' קכ"ו וזה לא הוה מתורת מנו רק כיון דהוה בידו הוה כבעלים יע"ש בש"ך לחד דיעה וא"כ ה"נ כיון דעכ"פ בידו שלא למכור או לקליה הוה כמו פועל דנאמן ואינו מתורת מנו לכך שוב אף ד"ל דאין לו מעות וכדומה ונ"מ כיון דהוה בידו לעשות כן הוה כבעלים ונאמן ואולי לכו לך הני עממי שכתבנו. והנה זה אין לדמות למעשה דק"ק ויולג המובא בפר"ח ובה"י ביו"ד סי' ק"י וכמה אחרונים צבהמה שנוטרפה ותלי הללע פירש ותלי הו' בקביעות וכו'. דכאן לא סמרי אחרדי ממש דהרי אפשר שהקמח הגשאר התלוי ולא הראשון וכו' וה"נ דעל מה שכבר יא' מעורר ואולי נאמן ומה שפאר בידו נאמן. מיהו שכתב ורדתי ד"ל דאף על מה שבידו אינו נאמן דהרי היכי דשי"ך לומר להשביח מקחו אומר כך אינו נאמן אף דהוה בידו וא"כ לאו דוקא אם הוה להשביח מקחו ה"ה היכא ד"ל טעם אחר למה אומר כן נמי הוה כן דעקר ממסל"ת בעינן גרעט שאין לו שום כונה רק דרך ספור בעמל"ת, אבל כן ש"ל דהוה כן לאוה כונה אחרת אפילו בספק אין לו דין ממסל"ת כדמוכח ביבמות דאף בלא ידעינן אם עשה כן להשביח מקחו מספק מיישינן ל"י וא"כ ה"נ יש לומר דמה הולך הנכרי למעוה ומכרו בול. ובזה אול ל"י מ"ס ר"מ למה לא כתבתי דבמאמינו נאמן וכאן דהוה מאמינו כיון דמכרו בול, ולפע"ד אין מזה רא"י ד"ל דהתמח דוקק עשה כן דמכרו כן ש"ל לר"י בש"ס דבע"כ המוכר נכסיו אין לו אונאה דמתחמת דחקו מוכר בול, ונהי דקיי"ל כרבנן היינו לענין אונאה אבל מ"מ ימכן להיות דמכרו בול מנח המכר שלא הוה לו קונים והולך למעוה ולא כתב"ד דהמ"ס מודיעין בב"ב, וא"כ אין רא"י מזה והוה כמאמינו וא"כ יש לומר שהולך למעוה ומכרו כן וי"ל דחשש הנכרי כיון שמוזיל המנקה לא יוכל לזון אס"כ ביוקר לכך אמר טעם אחר שלכך הוא מוזיל כדי שלא יזלזל המנקה אס"כ, וזה הוה בעלמנו בכלל להשביח מקחו דהוה ל"י אם משביחו עמה או מביחין המנקה שעתיד למכור ליה אס"כ ביוקר, וכן מוכח ביבמות דטע עשה כדי להטיל עליו אימה ימירה להבא ומתנה הש"ס לה להשביח מקחו, וא"כ לפ"י באנו לפלוגתא הראשונים שהביא הש"ך סי' ע"ז וקכ"ז א"כ יש לו מנו אם נאמן כשי"ל להשביח מקחו אומר כן. וא"כ ב"ת רחוי ליתך לחומרה אבל כאן כיון דיש ששים יותר נגד המיליצין ואינו אסור רק מנח ביה. א"כ הוה ספק דרבנן וזה הוה אחר שכבר עשה דרבנן וספקא לקולא, לכך נראה דאינו נאמן הנכרי לחסור בזה אפי' מה שכבר הוה בידו מנ"ס מה שכבר הוה בידו ישראל, ובפרט למעט בפלוגתא עדיף וי"ל היכי דלנבי מקל"ת אינו נאמן שוב אינו נאמן לנבי המתור היכי ד"ל להשביח מקחו אומר כן כיון דהוה תר"ל דהוה להשביח מקחו וגם למכור אינו נאמן בלא"ה כיון דאינו בידו ובטל ל"י הכל. כן נלפע"ד נכון לדיוא :

והנה מ"ס ר"מ על מ"ס דפסולי עדות עדיפי ממסל"ת ור"מ הוכיח להיפך ממה דמסל"ת נאמן בעדות אשה וזנן אינו נאמן. הנה זה אין לו דמיון כלל ל"ל דהפ"י ייירי בשאר פסולי עדות לא בתורת שאריון כן בשאר פסולין בזה יש לומר דהם עדיפי מנכרי ממסל"ת. אבל זנן וחשוד זהו גרע מנכרי ממסל"ת, גם אפילו יהי דברי הפ"י תמוהין אין אחריות דבריו עלינו כיון דבש"ס מוכח להיפך, ועוד יש לומר דחילוק של ר"מ אמת דהתם עשו מעשה לכך ש"ל להפ"י דמטוי ספק משא"כ הממריה. ל"י דב"ל ר"מ דגם ב"ן זה עשה מעשה שמכרו בול אין לדמות מעשה למעשה דהתם בנוף העדות עשה מעשה וכתבו וחתמו עדותן משא"כ בזה אין התעשה בנוף העדות דהרי י"ל דמכרו בול כי ה"ו דחוק למעוה, ומדע דלמה קאלו הישראל תחלה והיו ל"י להרגיש מן הזול ובע"כ דתלה הטעם בדחוק למעוה, אפי' כיון דב"ל אמירתו לא היו שמש שהוה ממועל לא נחשב זה מעשה אבל בנדון הפ"י בלי אמירתו נוף השטר הוה הגדת העדות ויש מעשה לפנינו בלי אמירתו. מיהו גם לחלוקו של ר"מ א"כ דהתם בנדון הפ"י הוה ב' עדים וחתמו שטר והוה כאלו נחקרה עדותן ב"ד ואין בו פסול רק שהתורה פסלן לכך ש"ל דמטוי ספק ע"כ אבל בכרי משארין מוץ פסול החורה שפסלו בלא"ה נמי אין כאן בעדות דהרי לא ה"י בפני ב"ד, ולא כיון להעיד רק דרך שיחה בעלמא ויש כאן כמה פסולין שאינו בגדר עדות לכך אפי' ספק לא הוה. ובזה נחמקם גם חלוך הראשון דור"י ב' עדים פסולין שהעידו בפני ב"ד או חתמו שטר דהוה כאלו העידו בפני

ב"ד זה ודאי עדיף מנכרי ממסל"ת, ומה שהביא ר"מ מן פרק האשה בתרא דלר"ע ממסל"ת עדיף מפסולי עדות התם לא ייירי מהעידו לפני ב"ד בזה גריעי פסולין ממסל"ת וא"ש. ומה ששאל על מ"ס לו דש"ס לא הוה רק במה דהוה לשעבר אבל מה דהוה להבא לא נחשב ס"ס ועו"שאל משתובות בעלמי שכתבתי לו בנדוי נדה. הנה לא ירד לכוונתי דכוונתי הוה רק בענין תקנות ב"ד דודאי בעלמא הוה ס"ס אף בלהבא רק לענין תקנת הב"ד דעליהם מוטל לתקן כל החששות עליהם מוטל לתקן הדבר אף דהוה ס"ס רק כדי שלא יהי נגדי קושיה התוס' דא"כ מה התחילו התוס' להקשות בפ"ק דתשובות דהרי הוה ס"ס דהרי הב"ד מייבין לתקן אף דהוה ס"ס ע"ז כתבתי חילוק זה דרביי דכבר הוה ס"ס ואין לנו שום חשש איסור לפנינו גם על הב"ד אין לתקן, אך היכא דלפנינו הוה חשש איסור רק דהוה ס"ס להבא אולי יודמן כך או כך בזה מוטל על הב"ד לתקן ולא לסמוך על ס"ס. והדברים צדורים לפ"י וקלרתו :

ובנדרין מה שהקשה הוה פלאה בעיניו דברי התוס' בשבועות דף י"ח ע"ב שכתבו ב"ה ותהי גתה עליו דאין לומר דרייק מלשון ותהי דהוה אנטרין לענין אחר. וממה דגם מלשון עליו דריש בנדה דף ל"ב לענין אחר. הנה לדידי נק"מ להוכיח הש"ס בנדה הוה מלשון עליו וכאן מוכיח מסידור הלשון בעלמנו ממש ותהי גתה עליו ולא אמר להיפך ותהי עליו גתה. מוכח דהכונה דאפילו בשעת גתה תהא עליו כדקאמר בש"ס רק דהוה אפשר לומר מלשון ותהי דייק דמשמע בהיותה תהא כמו קודם שנתמאה לכך כתבו דמלשון ותהי מירדש לענין דתפסי בה קידושין לכך בע"כ דרייק מלשון עליו היינו מדלח כתיב להיפך ותהי עליו גתה ותמתי אשתמע מני'. וזה פשוט ונכון לפע"ד :

תשובה קמג

להרב מ"ה יעקב האלבערשטיין דין ומרצ דקן מאהליב.

הנה ע"ד שאלתו בנדון תולעים הנמאית בצבדים כאשר נודע בכמה תקומות שנמל"ת בצבדים מבהמות וכבשים תיבץ אחר שחיתתן שמה מלאים תולעים ובעוד הם הכבד הם רוחשים נגד השמש ואם יתקרב הכבד לא נודע מקומם איה וגם ראו אנשים מאתנו במקום החתך הרבה תולעים המונים המונים ומראיתן כעין מראה תכלת וראשן לבנים ואחר עשה לא נראו עוד והמתיץ עיך בו ואינוני עכ"ל, והנה זה פשוט לר"מ דהכבדים שיש בהם תולעים אחריון מנח אמת"ה כמורפ"ש בש"ס ופוסקים והובא בש"ע סי' פ"ד. אך שאלתו במקומות דשכיחין אם מחויב לבדוק אח"י דהוה מיעוט המלוי או לא כו'. **תשובה**. הנה מ"ס ר"מ בש"ס רב א' להקל מחמת החוס של הל"י דהוה כמו תייבש ודומה למ"ס התוס' במ"ס ע"ז דף ל"ד בש"ס ר"א דמתייבש בתור כמו יב"ח דמהתי בזה, הנינו מעמיק לו מ"ס בתשובה מבכר לחכם אחר כיולא זהו רוחימי או שם ותשובה א' עולה לכאן ולכאן. ועוד הגני מוסיף כעת דיבש לחוד ול"י לחוד אף אי יימא דיבש מהני גם לזה אבל ל"י אינו כיבש לומר דמתייבשין החולעים שפניס, והכי מוכח מדברי הג"ע סי' פ"ד במעשה באשה שעשתה פלאדין דלמה ל"י לש"ס שמא נמוח תיפוק ל"י דהאפיה מייבשו דמה ל"י ל"י מה ל"י אפיה בע"כ דלימיה לכך דרין, ולהתיר מטעם ס"ס של הט"ז נמי אינו נראה דהתם הכוונה הוה מנח הלישה ועריכה וכמ"ס גם ר"מ כן. והנה בדין אם מחויב לבדוק אחר זה או לא הנה שורם דבר זה אי במיעוט המלוי מחויב לבדוק הוא דברי הרשב"א בתשובה הובא ב"י סי' פ"ד שבעינינו המלוי ירין לבדוק דומה לבדיקת הריחה שמרכוח יע"ש ונראה דהיינו דוקא בנדון של הרשב"א דמייירי מפירות שדרכן להתלע דהא מיני' קא רבו בזה מיישינן למיעוט המלוי כיון דהוה ריעוהא מגופה בזה לא מהני חוקת הימר, וכעין דאמרין בר"ק דנדה דהלל אמר אי אמרינן אוקי מתלח אחוקה ה"נ היכא דליכא ריעוהא מגופה אבל בזהה דהוה ריעוהא מגופה לא מהני חוקת, ונהי דלא אפ"ל כהלל היינו לעמאה לגמרי, אבל לענין לחוש ולבדוק שפיר אמרינן כיון דהוה ריעוהא מגופה מיישינן לכתחלה היכי דהוה מיעוט המלוי וכן בני ריאה מיישינן לכך כיון דהוה מגופה, אבל היכי דאין החשש מגופה רק מעלמא אף דהוה מיעוט המלוי מ"ס מיישינן לכך ואלוין בתר חוקת הימר ולא בעי בדיקה. ומדע דהרי דעת הג"ע ומנ"ח ה"פ ס"ו תס"ז דאפי' היכא דננאל ב' בתוכו לא מיישינן ליתר היכי דהוה מעלמא ומה שחולק עליוהי"א כתבתי בחידושי מבכר דאין רחוימו ראי' דהתם בקבירות הדרך הוה לקבור מתים כולם במקום מיוחד ולא מפוזר ומפורד לכך הוה

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה קסג קסד קסה סח

זה כמו מגופו אבל בעלמא הוי כן כמ"ס הט"ז ומנ"א, וא"כ ק"ו דמה אפי' בהמוק דבר זה ומלוי בו ג' לא חיישין לשמא יש שם יותר לאסרו מ"כ"ס היכא דלא ראינו בזה כלל רק דהוי מיעוט המלוי דלוי' לחוש לזה להלכ"ץ בדיקה. ומה"ט ה"י נראה בזמנא דלא כדעת הפמ"ג שכתב לבדוק בבר ארזות אחר' בנעוטה כיון דהוי מיעוט המלוי ומדמה זה לריאה, ואין לו דמיון כלל, דבבר ארזות הוי רק מכה חולעית בהאים מעלמא משא"כ בריאה דהוי מגופה, ובפרט דסם תלוי במעשה אימור לא נעשה מעשה ולא בלא החולעית לחוכה וכל דבר התלוי במעשה האמרינן אימור לא נעשה מעשה והרי אפי' ברובא דתלוי במעשה לא חיישין מנ"כ למיעוט התלוי במעשה, ואפי' אם נחמיר כדעת הפמ"ג בבר ארזות היינו דע"כ אין ההשגח מנכ החולעית רק מכה הנעוטה והרי עיקר ההשגח נקיבת המעייס הוי מגופה לכך י"ל בחר בחרא אזלינן דהשגח לנו על הוי החולעית רק אולי יש שם נעוטה ונקבים והרי זה הוי מגופו והוי הריעותא מגופו, אבל כדון דידן אין הטריופות מלך גוף הכבד כלל רק מכה חשש שיש בו חולעית זה ודאי הוי ריעוהא מעלמא ואף הפמ"ג מורה דאין לחוש בזה למיעוט המלוי. ובסברא הג"ל יש ליישב קושית החוס' ביבמות דף ל"א ד"ה אשה זו שחוקת היתר לשוק עומדת שהקשו מספק דרוסה דלא אמרינן נעוטה בחוקת היתר עומדת גוולל דלא ריעוהא ממייס וכעת ראיית דא"ש ב"כ עפ"י סברא הג"ל דהתם בספק דרוסה נהי דהדורם הוי גוף אחר מ"מ עיקר ההשגח בזה דשד' זהירא ושדא תיכלא בכולה והוי ינקבו המעייס וכדומה א"כ הויריעוהא מלך גופו וכיון דמגופו הוי ההשגח אימור שמא ינקבו האברים שנקובתן במעשה וגם אימור אמה"ה הוי מגופו לכך נהי דאין מחזיקין מאימור לאימור לעשותו כודאי אימור מ"מ מהני חוקת אבר מן המי' לסלק חוקת היתר והיינו כיון דבלא"ה הוי הריעותא מגופה וקליט ל"י חוקת היתר לכך א"ס מלטרף עוד גוולל ריעוהא ממייס דיש חוקת אימור אמה"ה נהי דאין מועיל להחזיק בחוקת אימור מהני ע"כ, לקלקל החוקת היתר, וכיון דבלא"ה הוי ריעוהא מגופו וגם חוקת אמה"ה הוי מגופו מהני חוקת אימור זה להורע כח החוקת היתר דאימור השני בהלטרף עוד ריעוהא דהוי הריעותא מגופה. וכללא הוא כל היכי דהוי ריעוהא מגופה לא מהני חוקת היתר א"כ גולל ריעוהא בזמן האימור מכה דהוי נמי מגופו אך ביבמה לשוק דאין הריעותא מגופה רק דהייס אסרה ובאימור אשת איש הבעל אסרה ובשני גופין מחולקין אין מחזיקין מאימור לאימור כלל, וכה חוקת היתר אליס בזה כיון דאין ריעוהא מגופה ואף גוולל ריעוהא בזמן חוקת אימור אזלינן בחר. חוקת היתר ו"כ לפ"ד. והנה ע"כ דלינא נראה כמ"ס דבכה"ט כל דאין הריעותא מגופה רק מכה ד"ה אין לחוש למיעוט המלוי וכיון דבלא"ה מה דחיישין למיעוט המלוי הוי נמי דמדרבנן עיקר ראיית הרשב"א הוי מערפות הריאה וידוע דזה הוי מדרבנן וא"כ כל מה דלר"ץ בדיקה במיעוט המלוי הוי רק דרבנן וממילא דרבנן שומעין להקל. לכך נראה ברור דא"ל לבדוק בזה בסתמא. ועיי"ש בחשבה בזה לק"ק פרעמיסילן בדיו חר הכבד שמכר כחבתי שם כיוולא בזה. והנה אפילו בידוע שיש שם הני חולעית ה"י נראה לרד' היתר הן אמת דמפורש בש"ס. הני קוקאני דכבד אסירי מנכ דעיילי בחיים מיהו זה דוקא א"ס חזינן דהחולעית סם קיימית ועומדים אבל בניה חולעית שכתב ר"מ דא"ס נתקמר אז המניף עיקר זו ואי"ס, בזה נראה דאין ח"ל מעלמא רק סם מנרף הכבד הנעשים כך והרי זה דומה לשליל היתר במעי בהמה בשחיטת אמו ועיין בש"ס ובי' בסי' פ"ד. ואפי' א"ס הוי מעלמא כיון דחזינן דשחמו ונעשין לבשר הכבד יש לסמוך על דעת רבינו יונה בנבלה הנהפך לדבש שומת ואף דהמנ"א הקשה עליו בסי' רע"ז עיין בחק יעקב סי' תס"ז שמרר זה וגם א"ס בחבורי ספר החיים ישבתיו א"כ ה"כ הוי נשחנה לרד' המותר, ובפרט דאטו הוי ודאי דמעלמא א"ס כונת הש"ס הוי רק לספק דלמא א"ס מעלמא וספק חורה לחומרא ולכן תינח היכי דלא נשחמו אבל בנשחמים לבשר הכבד ממש הוי ס"ס דלמא מניה גופיה ואח"ל מעלמא דלמא נשחנה נמי מותר כדעת רבינו יונה ולכן במקום הפסד ה"י נראה להיתר אפי' הכנדים לחזינן דהוי כהו כן. אך זה אי' אומר להלכה ולא למעשה עד שיטרף אחר מגדולי המורים ובפרט כי זה אינו שכיח סביבותינו ולא חובל לשמוע למראית עין כהס וע"כ לבדוק אחרים בסתמא כדאי כל הג"ל שלא לחוש לזה בסתמא. וז"ל אין להחריף מחמת הטרדא מאד. דברי ידיו וכו' :

תשובה קסה

לקיץ בארשמשבו להרב אב"ד סו"ה מענדל נ"י.

הנה ע"ד שאלתו אשיבהו בקרה, הנה בדברי החיטין לפסח שהכשיר ר"מ יפה הורה דהרי מבוחר בש"ס סי' פ"ד לחיטין מתולעית מותר לעמון ברחיים ואף ה"ש' החולק שם מורה דא"ס אין הרוב מתולעית מותר לעמון וכא"ן שר"ת עשה כמה בדיקות בודאי לא היו רובן מתולעית ובודאי מותר לעמון, ואפי' האוסרים שם מייירי במקום דאין דרכם לרקד הקמח אחר העמינה אבל בחיטין דפסח הכל מרקדין הקמח אחר העמינה בודאי א"ס ה"י רואה איזה חולעית על דהו"י מרגיש בו, וכן א"ס בבעט עשיית המלות ששישין אותם דק מאד ודאי הוי מרגישין אפילו מולעת כל שהוא ודאי כיון הורה להיתר :

וברי"ן העוף שבשעת שחיטה שמתו איין קאקא יטעאין ואחר שחיטה ראה ר"מ באנפיים שלה ולא ה"י בהם שום ריעוהא

זה כמו מגופו אבל בעלמא הוי כן כמ"ס הט"ז ומנ"א, וא"כ ק"ו דמה אפי' בהמוק דבר זה ומלוי בו ג' לא חיישין לשמא יש שם יותר לאסרו מ"כ"ס היכא דלא ראינו בזה כלל רק דהוי מיעוט המלוי דלוי' לחוש לזה להלכ"ץ בדיקה. ומה"ט ה"י נראה בזמנא דלא כדעת הפמ"ג שכתב לבדוק בבר ארזות אחר' בנעוטה כיון דהוי מיעוט המלוי ומדמה זה לריאה, ואין לו דמיון כלל, דבבר ארזות הוי רק מכה חולעית בהאים מעלמא משא"כ בריאה דהוי מגופה, ובפרט דסם תלוי במעשה אימור לא נעשה מעשה ולא בלא החולעית לחוכה וכל דבר התלוי במעשה האמרינן אימור לא נעשה מעשה והרי אפי' ברובא דתלוי במעשה לא חיישין מנ"כ למיעוט התלוי במעשה, ואפי' אם נחמיר כדעת הפמ"ג בבר ארזות היינו דע"כ אין ההשגח מנכ החולעית רק מכה הנעוטה והרי עיקר ההשגח נקיבת המעייס הוי מגופה לכך י"ל בחר בחרא אזלינן דהשגח לנו על הוי החולעית רק אולי יש שם נעוטה ונקבים והרי זה הוי מגופו והוי הריעותא מגופו, אבל כדון דידן אין הטריופות מלך גוף הכבד כלל רק מכה חשש שיש בו חולעית זה ודאי הוי ריעוהא מעלמא ואף הפמ"ג מורה דאין לחוש בזה למיעוט המלוי. ובסברא הג"ל יש ליישב קושית החוס' ביבמות דף ל"א ד"ה אשה זו שחוקת היתר לשוק עומדת שהקשו מספק דרוסה דלא אמרינן נעוטה בחוקת היתר עומדת גוולל דלא ריעוהא ממייס וכעת ראיית דא"ש ב"כ עפ"י סברא הג"ל דהתם בספק דרוסה נהי דהדורם הוי גוף אחר מ"מ עיקר ההשגח בזה דשד' זהירא ושדא תיכלא בכולה והוי ינקבו המעייס וכדומה א"כ הויריעוהא מלך גופו וכיון דמגופו הוי ההשגח אימור שמא ינקבו האברים שנקובתן במעשה וגם אימור אמה"ה הוי מגופו לכך נהי דאין מחזיקין מאימור לאימור לעשותו כודאי אימור מ"מ מהני חוקת אבר מן המי' לסלק חוקת היתר והיינו כיון דבלא"ה הוי הריעותא מגופה וקליט ל"י חוקת היתר לכך א"ס מלטרף עוד גוולל ריעוהא ממייס דיש חוקת אימור אמה"ה נהי דאין מועיל להחזיק בחוקת אימור מהני ע"כ, לקלקל החוקת היתר, וכיון דבלא"ה הוי ריעוהא מגופו וגם חוקת אמה"ה הוי מגופו מהני חוקת אימור זה להורע כח החוקת היתר דאימור השני בהלטרף עוד ריעוהא דהוי הריעותא מגופה. וכללא הוא כל היכי דהוי ריעוהא מגופה לא מהני חוקת היתר א"כ גולל ריעוהא בזמן האימור מכה דהוי נמי מגופו אך ביבמה לשוק דאין הריעותא מגופה רק דהייס אסרה ובאימור אשת איש הבעל אסרה ובשני גופין מחולקין אין מחזיקין מאימור לאימור כלל, וכה חוקת היתר אליס בזה כיון דאין ריעוהא מגופה ואף גוולל ריעוהא בזמן חוקת אימור אזלינן בחר. חוקת היתר ו"כ לפ"ד. והנה ע"כ דלינא נראה כמ"ס דבכה"ט כל דאין הריעותא מגופה רק מכה ד"ה אין לחוש למיעוט המלוי וכיון דבלא"ה מה דחיישין למיעוט המלוי הוי נמי דמדרבנן עיקר ראיית הרשב"א הוי מערפות הריאה וידוע דזה הוי מדרבנן וא"כ כל מה דלר"ץ בדיקה במיעוט המלוי הוי רק דרבנן וממילא דרבנן שומעין להקל. לכך נראה ברור דא"ל לבדוק בזה בסתמא. ועיי"ש בחשבה בזה לק"ק פרעמיסילן בדיו חר הכבד שמכר כחבתי שם כיוולא בזה. והנה אפילו בידוע שיש שם הני חולעית ה"י נראה לרד' היתר הן אמת דמפורש בש"ס. הני קוקאני דכבד אסירי מנכ דעיילי בחיים מיהו זה דוקא א"ס חזינן דהחולעית סם קיימית ועומדים אבל בניה חולעית שכתב ר"מ דא"ס נתקמר אז המניף עיקר זו ואי"ס, בזה נראה דאין ח"ל מעלמא רק סם מנרף הכבד הנעשים כך והרי זה דומה לשליל היתר במעי בהמה בשחיטת אמו ועיין בש"ס ובי' בסי' פ"ד. ואפי' א"ס הוי מעלמא כיון דחזינן דשחמו ונעשין לבשר הכבד יש לסמוך על דעת רבינו יונה בנבלה הנהפך לדבש שומת ואף דהמנ"א הקשה עליו בסי' רע"ז עיין בחק יעקב סי' תס"ז שמרר זה וגם א"ס בחבורי ספר החיים ישבתיו א"כ ה"כ הוי נשחנה לרד' המותר, ובפרט דאטו הוי ודאי דמעלמא א"ס כונת הש"ס הוי רק לספק דלמא א"ס מעלמא וספק חורה לחומרא ולכן תינח היכי דלא נשחמו אבל בנשחמים לבשר הכבד ממש הוי ס"ס דלמא מניה גופיה ואח"ל מעלמא דלמא נשחנה נמי מותר כדעת רבינו יונה ולכן במקום הפסד ה"י נראה להיתר אפי' הכנדים לחזינן דהוי כהו כן. אך זה אי' אומר להלכה ולא למעשה עד שיטרף אחר מגדולי המורים ובפרט כי זה אינו שכיח סביבותינו ולא חובל לשמוע למראית עין כהס וע"כ לבדוק אחרים בסתמא כדאי כל הג"ל שלא לחוש לזה בסתמא. וז"ל אין להחריף מחמת הטרדא מאד. דברי ידיו וכו' :

תשובה קסד

לקיץ אומין להרב מו"ה אברהם מו"ז דש"ס.

הנה ע"ד שאלתו וזה לשונו, כי בחמיניו והסביבות נמלא שגדל בני נהר תמין כניס קטנים כמעט אין נראים

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה קסה קסו קסז ותשובות

דינס וצמ" ס"ו נבי בינים כן ה"ג בזה וז"ש בעוה"י :

תשובה קסו

להרב החריף המופלג מרה ירמיה הלוי חתן הרב דיקן חאליב ובעת הוא ש"ב בק"ק בראדי .

ע"ד

אשר שאל במה שראה שהש"ב מעריפין אס תלשו הלמר מן הכבשים ונקרע תקופת העור וילא דס, וע"י כתב דלא ירע למה דלא שייך לחוש לנקיבת הוושט רק ע"י סכין . והביא שחכם א' הסכים עמו, והביא ראייה תלשון התב"ש שכתב דחיישין שמא כשתקד הסור חתך ויקב הוושט, משמע דוקא חתך בעינן, הגה ירד"י לכאורה נעלם ממנו פלוגתא המפורשת באחרונים בתקומה בסי' כ"ג נבי מריטת הנולות דטרפה אס ילא דס והש"ך הדיע בהפ"מ להקל, והרי ע"י מריטת הנולות נמי לא הוי חשש נקיבת הוושט וכמ"ש הש"ך שס רק דכתב דגורין בזה אטו נקרע העור ע"ש. וא"כ ה"ג בזה במריטת הלמר אס נקרע העור יס לגזור אטו נקרע העור ע"י קוץ וסכין ותליא בפלוגתא למריטת הנולות. והתב"ש ספיר כתב דודאי עיקר החשש הוי רק ע"י סכין זה עיקר הטרפות, ומ"מ אן מעריפין מנילא ע"י מריטת הנולות ב"כ משום גזירה אטו ע"י סכין וא"כ ה"ה במריטת הלמר יס לגזור כן. מיהו כד דייקין יפה אמר לדינא דהרי בש"ך בסי' ל"ו ס"ק ל"ג מפורש דע"י קסה רחב מותר אף דנקרע העור וא"כ מוכח דלא גורין אטו קניה דק, וקסה ת"ש ממריטת הנולות דגורין אטו נקרע העור וקנה דק החילוק כן הוא דהנולות כיון שהיא דקה היא רחוקה לנקוב ואס ה' תומכ כן בעהור ה' מקום לחוש בזה כמו בקוץ רק דבאמת הוא אינו תומכ שס הנולות רק דארבא הוא תולס. ממנו נהי דע"י נקרע העור מ"מ בזה ליכא חשש נקיבת הוושט, אף כיון דעכ"פ דהעור נקרע והנולות היא חלפה לנקוב הוושט וכיון דהנולות בעלמא יס לה דין קוץ וכל שנקרע העור ע"י קוץ לא פלוג בתקנתן ואסרינן משום גזירה דמיחלף אטו תחבובו בפנים ונקרע העור כיון דעכ"פ בוף הנקרע יס לו דין קוץ ורואי לנקוב ואין המניעה כאן מנופו רק מדר המנעשה, בזה גזרו אטו תחבובו לתוכו, אכל בשס הקנה רחב ב"כ הוא אינו רואי כלל לנקוב. מדר עלמו אינו בכלל דין קוץ כלל ולא שייך בזה לא פלוג כיון דתיכר החילוק מנופו לא שייך חשש חלופי, וא"כ ה"ג במריטת הלמר דזה אינו בכלל קוץ כלל ועדיף מקנה רחב לכן בזה ודאי יס להתיי, ונהי דבקה רחב בעינן עכ"פ בדיקה כמסמעות הש"ך בסי' י"א ובהנחה לא שייך בדיקה לדין נפש בדיקה מבחין מ"מ א"ס כיון דבמריטת הנולות משמע דמכשרין אפילו בלי בדיקה ובפ"כ דבזה ליכא חשש נקיבה כלל, ועסם האוסרין הוא רק משום גזירה אטו נקרע העור וכיון דהוכחנו דבזה לא שייך הך גזירה הדר מוקמינן ל"י על עיקר דינא כיון דבזה ליכא חשש נקיבת הוושט כלל לכן אפילו בדיקה לא בעי ויפה כיון רומ"מ בזה לדינא, אס כי לא כיון בטעמא דדינא יפה כיון :

הנה

חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו. מה שחזר והתנגל ותך דבריו שירע מדינא דמריטת הנולות המפורש בסי' כ"ג רק שהוא ממופק אס ע"י מריטת הלמר ונקרע הסור הוי כמכתב בסכין והדין למריטת הנולות הוי רק בלי נקרע העור אבל בנקרע העור עמו טרפה עכ"ד. הגה במכתבו הראשון. עיינתי היטב וחזרתי ועיינתי ולא זכר דבריו כלל דברי הרמ"א ולחלק בחילוקן זה רק נסתפק סתם במריטת הלמר ונקרע העור ואס ה' או כן נקרע הוי ל"י לפירש, וגם למה לו להסתפק במריטת הלמר ונקרע הוי ה' ל"י לשאל זה במריטת הנולות ונקרע העור מה דינו ואס פשיטא ליה שס דטרפה מה נסתפק במריטת הלמר והרי הוא עלמו במכתבו זה מורה למריטת הלמר שזה למריטת הנולות א"כ למה נסתפק יותר במריטת הלמר ובמנופות. וגם בנוף הדין דפשיטא ליה דבנופות אס נקרע העור דטרפה ליהוה לעינן ב"כ וד"מ הנה אני אומר להיפוך דהרמ"א מייירי בזה בינא. דס הן בנקרע העור דינס שזה דכל דלא הוי ע"י סכין מה ענין נקרע העור שיפול על ידו חשש נקיבת הוושט מה ענין זה לזה. ומה שזיין לעינן ב"כ וד"מ. הגה הדויל ידו משתלס דב"כ מפורש להיפוך וזה לשונו כתב בא"ח בשם הרשב"א כשהושמע תולס הנולות מן הלואר העוף פעמים מתבוסס בדם אה נקרע העור אין לחוש לנקיבת הוושט עכ"ל, וא"כ מפורש להיפוך דאפי" נקרע הסור מותר והד"מ כתב בטעם התמתידין וז"ל והטעם דס"ל דגורין שמא ישחוט העור וילא דס וישחוט דלא הוי טרפה וכו'. וא"כ איחא דבנקרע העור ע"י מריטת טרפה בודאי מה לו לגזור שמא ישחוט העור

ריעותא והכסירו ואח"כ תלאו. שהעלמות שבפנים הנקראים טבינים נשבר אחד מהם וכו'. והנה מה שדמיה אותם רומ"מ לנשבר הללע זה אינו נשבר הללע היינו במקום דלין שס הריאה לכך מותר, אבל הני עלמות הם מונחין על הריאה לכך יס בזה חשש שמא יקבץ בזה הריאה, ולדעמי כבר מדברים בזה האחרונים שהוא טרפה, אבל מ"מ אין על רומ"מ שום תלונה דאינו מחויב לבדוק אחר זה אס ראה שהאפנים שלימים שלא הוי לייך לבדוק על העלמות שבפנים וז"ב וכוון :

ומה

ששאל אס מותר לייך על ליסטאייב בשבת. הגה זה ודאי אסור וההולך הוי מחלל שבת בפרהסיא. ועיין בתב"ש שכתב דהמחלל שבת בפרהסיא אפי" דברבנן הוי מומר י"ע"ס : **ובגדיו** מה שהוא חרס בקהלתא שלא לשכור האקליו רק על הקהל ואס פיצ' הגדר ושכרו לעלמו ובני העיר רואים לרון עמו, רק באופן שיתן תחלה לעמיעי וערטיי והוא אינו רואה, ודאי הוי שלא כדון כי רובו מחויב ליתן תחלה בעמונות לקיום כדון המפורש בש"ע בזה עמ"ס להס דין ודברים ואס אינו רואה מותרין לתבעו דביני עמ"ס ליתן חשבון. ויותר אין בידי להאריך: להדי ירדו וכו' :

תשובה קסו

לשי"ע ס"ו פ"ו סעיף א.

לפיכך אין לוקחים ביצים מן הנכרים וכו' .

הנה

בחולין נתן טעם בזה מנה דמאטרפין ב' מיעוטים אהדרי מיעוט עמא"ס ומיעוט נבלות ועדפות והנה בזה הארכתי בעו"ה בזמנה תקומות וכעת אכתוב בקצור הערה אחת. והוא במה דגרסינן בתם' נכות דף י"א ע"ב אביעא להו במיתת כולן הוא חזר או במיתת אחד מהם והנה בש"ס נשאר האביעא בספק הרמב"ם בפ"ו ת' רואה שבת האביעא לקולא והוא תנוה ורואי' במשנה למלך שהרניס בזה וכתב הרמב"ם ס"ל ספק נפשות להקל י"ע"ס, ולכאורה אין לו הכנה דמנין למד הרמב"ם. דהוי גלות ספק נפשות, ועוד נראה מוכח מדברי הרמב"ם גופ' להיפך. והנה אפי" שס פליגין ר' יצחק נחא"ר ור' אחי בנודע שהוא בן גרושה דחר אמר מתה כהונה וז"ל בעלה כהונה ופסק הרמב"ם כמ"ד בעלה כהונה. ומג"ל לפסקו כן וה"כ כתב שס דהרמב"ם למד כן מטוביא דקידושין דקאמר שס טעמא דר"י מכת ברח' ה' חילו י"ע"ס והוא תמוה דאטו מ"ד מתה כהונה לא ס"ל הך טעמא בע"כ גס הוא ס"ל הך טעמא דא"כ מג"ל כלל דאינו מחלל עבודה גס מ"מ טעמא מוס ובע"כ מאפי' קרא דכתיב ברח' ה' חילו ונחה בע"כ י"ע"ס ס"ל טעמא דר"י כן, ור"ד מ"ד מתה כהונה ס"ל דכיון דעכ"פ מהני כהונתו לענין דיעבר אס עבד עבודתו כשרה א"כ הוי שס כהן עליו לכך מהני נמי להסור הנולות וא"כ מאי ראי' מיקודשין דלא כוותיה, ולכן נראה דהרמב"ם פסק כן רק מפני ספקא לחומרא ודברתו כיון דמחייב גלות וברר הוא גולה ופסק אס נעבר בזמנת הכהן אזלינן בתר חזקת חיוב ומוקמינן ל' אחזקה וא"כ מוכח דלא הוי ספק נפשות ולמה פסק האביעא לקולא. אף נראה עפ"י דברי הר"ן ה"ה דבשני מיעוטים נעשה מתנה על מתנה וא"כ ה"ג כיון דמוכח בש"ס דאפשר להיות נעשה כה"ג אף דהוא בן גרושה ובע"כ דאפשר להיות בן גרושה ולא נעשה כה"ג וא"כ כל כה"ג יס לחוש למיעוטא שמא הוא בן גרושה אף דאזלינן בתר דובא' וא"כ תינח בכה"ג אחד אבל אס יאה' בעינן כולהו א"כ איכא בכל אחד חשש זה או זה או זה וא"כ שהערף תריוויהו ומכ"ש ג' ביחד נעשה מתנה ע"מ וא"כ הרי בעלה כהונה ואינו יואל לעולם. ובשאלת לחוש למיעוטא דמתא אכל אבינו הוא התם י"ל כיון דבשש ממנו ר"י ג"מ לענין אחר לבא בקהל וכדומה, וא"כ כיון דלשאר דברים החזק הרוב ונעשה כודאי לכך גס לענין גלות והנהו אין לרפין למיעוטא, אבל בחשש בן גרושה לדין חשש רק לכהונה א"כ ספיר י"ל אי בעינן כולהו א"כ הוי תרי וג' מיעוטי והוי מעמ' ורואי ליתן לחומרא וימנא בעלה כהונה, ובפ"כ ביותה הש"ס הוי רק א"כ מתה כהונה א"כ מה בכך דבני בן גרושה מ"מ חלה הכהונה ולכן שייך לספק דלמא בעינן כולהו. אבל למה דפסק הרמב"ם כמ"ד דבעלה כהונה א"כ מוכח דלא בעינן כולהו דאי בעי כולהו הוי תמיד בעלה הכהונה דלמא הם בני גרושה או זה או זה והוי כמעמ' ומסקא לחומרא ולא יאל לעולם ובע"כ מוכח דבזה דבר ולכן פסק הרמב"ם כן. ואף למ"ש דמתכ ספק פסק הרמב"ם כמ"ד דבעלה כהונה מ"מ פסק האביעא לקולא מכת דבזה הוי ס"ס דלמא די בחד מנייהו. ואח"ל דבעינן כולהו דלמא כמ"ד דבעלה כהונה ומוכח דלא בעינן כולהו וכעין זה כתבו המוס' בפ"ק דערובין גבי פרוץ כעומד דהוי ס"ס וכן ביו"ד גבי

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה כמו קסח קסט ותשובות סט

העור ואלו דם הרי כיון דנשחט העור ממילא הוי צו קרע וא"כ טפי הוי ל" לומר דגורין שמא יהי נקרע העור ע"י מריטה ואז שרפה ובע"כ דע"י מריטה אפי' בנקרע העור אין לחוש. וכן מורה לשון מרמ"ח כהנ"ה שכחב ומטעם זה אם תלש הנולות בעוף או חתך העור בבהמה ויאל דם וא"כ הרי השווה אותם ויניד עליו ריעו וכמו בדמחך העור בבהמה מיירי דנפשה קרע בגוף העור כה"ל בחשש הנולה מיירי בכה"ל ועלה כתבו האחרונים דבריו מנח גורה, והן אמת מלשון הד"מ א"כ שכחב פירוש דבריו דגורין שמא יאל העור בשעת מן הלאר ואז לריך בדיקה שלא יאל נקב בושט שיחבאר לקמן מי' י"ז ומאחר שאין אנו בקי"אין בבדיקה יש להטרינו בזה"ל ולכן אנו מתמירין אפי' במריטה הנולות וכו' ופ"ז הטעם אין חילוק בין נמרטו הנולות בשעת שחיטה או קודם וכו', והנה מלשנון שכחב פירוש דבריו משמע דכוונתו כיון שמהר"מ פארוה כתב בלשנון דהגורה הוי מנח שחיטה ממילא אס נמרטו שלא בשעת שחיטה לא הוי שייך גורה זו לכך כתב פירוש דבריו דהגורה הוי שמא יהי נשחט העור מן הלאר והיינו בין בשעת שחיטה או לאו לכך אין לחלק בין נמרטו בשעת שחיטה או קודם וזה מוכח לכאורה דבשעת העור קודם שחיטה נמי מדינא אסור, אך בזמנא לא כן הוא כן כוונתו שמא יהי נשחט העור ע"י סכין מדלח כתב שמא ישמעט העור ע"י המריטה בע"כ כוונתו שלא ע"י מריטה רק ע"י הסכין, וגם מנ"ל לפרס כן דברי המהר"ם פארוה כיון דהוא נקט בלשנון שמא ישחוט העור ובע"כ משמע ל"י דמה דנקט שמא ישחוט הוי לאו דוקא רק לכך קנט שמא ישחוט לרמו דאין לנו טעם רק בדומיא דשחיטה ע"י סכין לאפוקי אם הוי ביד או ע"י מריטה ו"ב וכוון. והנה מ"ש רומ' במכתבו על מ"ש דא"כ גם בדיקה רחב נמי נגזור אטו קנה דק וכחב רומ' דמה שייכות גורה בזה הרי לדעת המחבר יש לו תקנה בבדיקה ולדעת הרמ"א אינו אסור רק מנח דאין אינו בקי"אין והוי גורה לגורה. הנה בדברי הד"מ מובאר הדיבור דהרי כתב דעיקר הגורה הוי מנח דאין אנו בקי"אין וכו' א"כ מוכח דגורין שפיר בזה אטו מה שאין אנו בקי"אין. סן אמת דים לרייק על דבריו הד"מ דהרי המהר"ם דייק בלשנון שמא ישחוט העור ויאל מנח יש ושחוט וכו' ולמה ליה ושחוט השני דנקט ובע"כ דכוונתו דלם לא ישחוט יותר ולמה אפשר לבדוק הושט שישחט הקנה לבדו ויבדוק הושט רק דחיישין שיחוט גם הושט ואז לא יהי אפשר לבדוק עוד וא"כ מוכח להיפוך דעבור אין אנו בקי"אין בבדיקה לא גורין והיאך כתב הד"מ הפירוש דבריו להיפוך ול"ע. ועכ"פ מדברי הד"מ מוכח דבריו לשייך גם בזה גורה זו ויפה הקטני דלגזור אטו קנה דק. גם מ"ש רומ' דבדיקה רחב נמי שייך משעין דנקרע העור רק תמוה דמה ענין זה לזה מה ענין נקרע העור לנקיבה קריעה לחוד ונקיבה לחוד וקריעה שייך רק בדבר שנאחז בו בזה שייך קריעה אבל לא בחבר אחר שלא נאחז ונסבך בו רק אם הקנה דק ישע לו רחב יש לחוש דע"י מתיבה לבד. ונגיעה בנקל עושה בזה אבל בדבר רחב ע"י נגיעה לא יעשה נקב וליכא בזה חשש נקיבת הושט. וכן מוכח בפשיטות בפוסקים. והנה אין פנאי להאריך יותר ולדינא נראה כאשר כתבתי ראשונה דאין בזה חשש נקיבת הושט וכשרים. דברי ירדו וכו' :

ג

מה שחמה על ששקטתין בחבור טוט מה"ק סי' רפ"ח מקרא בבנה אללו ליון נפש אדם כו' ותמה שזה קושית החוס' דה דף י"ז. בזה ג"כ לא דק כלל ולא דמו הקושיות זה לזה. דהחוס' הקטן על הדיון אס מת נכרי אינו מטמא, ועל מה דס"ל לר"ש דנכרי לא נקרא ארס. ואפי' הקשתי על ש"ס דכריתות דף ה' דאמרינן דאס דמת לא נקרא ארס על זה תמהתי דשם נקרא מת ארס, גם שם הקשתי לפירוש' בכריתות דף ה"ו שכחב רש"י כיון דתוכר שם בהמה לא סגי דלא ליקריי' ארס מוכח הו' היכא דלא נוכר בהיהא ענינא בהמה לא שייך לקראו ארס א"כ נסתר חירוף החוס' שם כנדה דהרי ביחזקאל בהיהא ענינא לא נוכר בהמה ויפה הקשתי והנחתיו בל"ע ורומתי זה בלשון שם ע"ש :

ועל

מה שח"ק אורי על חיבורי טוט מה"ק סי' רפ"ח מ"ש שמת אחר קבורה מותר בהנאה. וע"ז הק' א"כ מה הקטן החוס' בנפ"ח דה דף ג' וזכרונ' קי"ב גבי שמא ישעה עורות אביי ואמו שטיחין כו' והקטן החוס' שהרי מת אסור בהנאה כו' הנה גם זה לק"מ. דלמי כתבתי רק בזה קברו ע"ד להיות נשאר תמיד שם אז א"כ מותר בהנאה כיון דנעשה מנוחה, אבל אס קברו ע"ד לפנותו ודאי אסור בהנאה כיון דזאת לא נמשכ קבורה ורא"י שהרי הקבר מותר בהנאה אס ה' ע"ד לפנותו, ולכן לחוש שיקברו כל אביי לחלוטין וא"כ הוי נמלק לעשותו שטיחין זה לא שכיח אלא ע"ד שייך לגזור עבד זה ובע"כ עיקר החשש הוא שמחמלה יהי' דעתו על כך. וא"כ אף אם יקברו ע"ד לפנותו אסור בהנאה דזה לא נחשב קבורה וא"ש :

ומה

על מה"ש ברמ"א סי' ח' דשליח ביד יכול לומר לה"ר ולומר מפ' קרח, ותמה מניל מסע דהרי עלבדלי הממלכות מותר לומר לה"ר כמ"ש המנ"א כבר ליינתי בילדתי בגליון הסמ"ע ע"ה והוא קושית' בזמנא. ויותר אין להאריך דברי ירדו :

תשובה קסט

לשוע סימן צ"ה סעיף ב'.

הנה

הרב חוות דעת העלה בסק"א דהיינו דהוי יחד עם האוכל לא שייך ג"ע בר ג"ע דנמשכין לקררה כאלו היא חלק מן המאכל יע"ש ולדעתיו אין נראה כן. הנה מדברי הכוז"ב בס' ל"ו בסופו מוכח להדיא להיפוך יע"ש ועוד אני תמה עליו מדברי הראשונים שהרי הש"ע תמיר בקריעה של בשר שהולא ביורה חולבת מטעם ג"ע בר ג"ע דהמירא ואמאי יחשב ג"ע בר ג"ע כיון דטעם השני מתקשר המאכל עם הקררה, א"כ נחשב הקררה מן המאכל והוי אחד והוי טעם שני באיסור וכן להיפוך מן יורה החולבת לתוך הקררה של בשר כיון דנמשכ הקררה חלק מן המיס א"כ הוי טעם שני באיסור, ואף להאוסרים היינו רק מנח דהטעמים פנעוזה בזה יחד ולא מטעם דהטעם שני באיסור ובע"כ כיון שיש כאן חמלעות מיס נקלש הטעם במיס דרך ביאתו ערס בא להקדרה אף דהמיס הוי יחד עם הקררה, ומכ"ש לדעת מהרש"ל דבגללו אסורים אף בנפ"ח בר ג"ע רק בבישול מותרים מנח דהוי בחמלעות המיס ואמאי לא ינאח כיון דנכח הוי ממזכר המיס עם המאכל יחד א"כ הוי מקושר ונחשב כחד טעם ויהי' דינו כמו גללו ממנש ויהי' אסור ובע"כ אף שהוי יחד כל דהוי בהפסק חמלעי והולך דין דבר אחר נקלש במקומו ויולא א"כ טעם קלוש, ובדאי אין סברא לחלק בין אס הטעם השני הוי יחד לשני הטעמים יחד דמה חילוק יש בין זה יולא א"כ הוי טעם השני באיסור אסור כמו בנ"ט ממנש א"כ ה"ל כיון דנימא דאס הוי יחד נחשב כולו כד"א א"כ הוי הטעם השני באיסור ומכ"ש להאוסרים בגללו כנ"ל לכך אין לרברו עמוק כלל. ואין שום סברא לחלק בזה רק על דהטעם הולך דרך דבר אחר נקלש במקומו והוי טעם קלוש. ומה שגבירי ראי' מדברי או"י שסבירי הסי' בסי' א"ב ס"ק כ"ד נראה דאין ראייה ממס דשם כיון דא"כ חור טעם הראשון למקומו נחשב בטעם הראשון ודוקא היכי דבא בכל פסע למקום חדש אז אמרינן דבכל פסע שפלט נקלש טעמו וכיון שפלט שני פעמים נקלש טעמו, אך תיחא בגללע במקום חדש אבל בגללע למקומו הראשון בזה חיישין דלמא כפפע הראשון לא

תשובה קסח

לכבוד ידידי הרב הררף המופלג וכו' החכם השלם כש"ת מו"ה יהושע העשיל קלאהרפעלר ג"י.

הנה

מה ששאל בשועט ששחט בהמה ואמר שהיא טרפה וא"כ אחר שהיא כשרה ונתן אמתלא לדבריו בזה שאמר חמלה טרפה ושאל אם יכולים הבטלים לומר איני מאמיך ותשלם לי בעד הבהמה, הנה הרב פשוט שאינו לריך לשלם והבהמה מותרת, וז"פ כביעתא, כדומתא, והדמינו של רומ' ליר' סי' ד' ואומ' סי' שפ"ה לא דעת כלל כעובל לרנא. והתם כיון דהוי ב' דעות אס מותר היין לא לכן יכול לומר דאינו רואה לנכנס לספק אבל כאן דלכ"ע נתן אמתלא נאמן ודאי אינו יכול לומר איני מאמיך גם להסוכרים והיין אסור לא הוי לעגורי אמתלא ביש לו שותפות לכן חייב לשלם. אך הכא דהוי אמתלא טובה והוא בפנעמו חוזר בו ולומר שהיא כשרה וכו' אמתלא לדבריו ודאי נאמן וא"ל לשלם כלום וז"פ וכוון :

ומה

ששאל על מה שנתפקתי בקוטרם ק"ס בהשמעות לשיירי טרפה סי' ג"ד בלס נשפך היין אס חייב המנכר לשלם. וכתב שמתמה על מה שנתפקתי בלס נשפך היין אס חייב לשלם ותמה עלי שלא ראיתי דברי החוס' בע"כ דף ג"ע ד"ה אחר רב

שאלות טוב טעם ורעות יורה דעה תשובה קסט קע קעא ותשובות

לריך סמ"ך נגד הקליפה אפי' בחלב, ע"כ גם כאן אסור הרבש
 אם אין סמ"ך נגד הקליפה, אבל לפי מה שפסק הש"ך שם
 שבחלב אם א"א לקלוף מותר כך בלא סמ"ך ע"כ גם כאן מותר
 הרבש אם אין סמ"ך נגד הקליפה כיון דלוי אפשר לקלפו רק
 במקום ששייך קליפה בזה כתב הש"ך שאסור אף דיעבד בלא
 קליפה אבל במקום שא"א לקלוף מותר כן. ונהי דטע"ל שם אומר
 בכל גווני אם א"א לקלוף מ"מ הבא כיון דבלא"ה הרבה דיעות
 שגם בגללו מותר בדיעבד רק שמהרש"ל אומר בכה"צ סמכין חו
 ארעת הרב והש"ך שבמקום שא"א לקלוף מותר כך בלא קליפה
 רק במקום ששייך קליפה לריך לקלוף כרעת מהרש"ל ועיין בש"ך
 סי' י"א שם זה נראה"ל ברור. והנה ראייתו בספר חו"ד שרואה
 לומר הא דאסור התוס' בגללו היינו כיון שפור שללו בו בשר
 מתחלה בעין ע"כ לא הוה רק שני ג"ט. אבל אם בשלו בקדרה
 תחלה בשר בתים אף דאמ"כ נללו הוה ג' ג"ט מן הבשר למים
 ומן המים לקדרה ומן הקדרה לרגים ומורה מהרש"ל שמוחר
 והביא ראייה תמוס' זבחים דף ל"ז ד"ה אם לש וכו' דל"כ נשאר
 עדיין קושיה תמוס' דמתעט בחכילת הרוטב, ולפע"ד אין ראייה
 לדבריו לפי מ"ש הפת"מ כאן בט"ו סק"א דלין שייך ג"ט בר ג"ט
 אלא אם בתחלה לכלי ואח"כ לאוכל אבל אם בתחלה לאוכל ואח"כ
 לכלי ואח"כ חלב לא הוה ג"ט בר ג"ט דכל באוכל הוה ממש ולא הוה
 ג"ט א"כ גם בגללו גנים למהרש"ל דאסור בגללו ג"כ אסור דמן
 הבשר למים ומן המים לקדרה לא מיישב רק מד ג"ט ומן הקדרה
 לרגים הוה טעם שני ואסור למהרש"ל כמו בשפור. ומה שהביא
 ראייה מדברי תמוס' ארדבא משם מוכח להיפוך כדברי הפרי
 מגדים שזה לא חשוב רק מד ג"ט מן הבשר למים וממן לקדרה
 דהא תמוס' כתבו שם שהוא טעם שנישני וכו' ומיירי שם בבשר
 עצמו ולדברי החוות לדעת הוה טעם רביעי. ומתרוטב לא נזכר
 שם כלל. אך אין ראייה גמורה מזה דמ"מ אפשר נקטו זה
 בלשונם משום הרוטב אך גם לדבריו אין ראייה דתמוס' לא הקשו
 רק דמתעט בחכילת קדשים בבשר ממש בזה לריך שלא למעט
 בחכילתו אבל ברוטב שאין לאוכל בשר ממש רק טעם לא חפצת לן
 במה שממעט בחכילתו כיון דלין שייך ג"ט מן הבשר ומהאמת
 כדברי הפת"מ ג"כ נראה לי. מיהו מ"ש למעלה שעכ"פ די בקליפה
 זה טעות דע"כ לא קאמרי הס דדי בקליפה רק אם נללו דליכא
 רוטב לכך די בקליפה אבל בבשלו בו מים כיון דבזה יש רוטב
 ודלי בעיני סמ"ך ולכן אסורה הנריץ עם חלב אפי' דיעבד לדעת
 מהרש"ל כנ"ל. ודו"ק :

תשובה קעא

להרב מוה נחום מק"ק סביאימטש.

הנה ע"ד אשר שאל על דברי הטור דסתרי אהררי דבה"פ
 סי' תמ"ב ס"ל דדבר המעמיד אינו בטל ובסי' פ"ז ס"ל
 דבטל וע"ז חו"ד דר"מ דשאי בב"ח דכל מד באיפי נפשיה
 שרי ואינו נופל של איסור ולר"מ לא יחיא לוי בתירווא מנה קושית
 הש"ך דבהעמיד, בקיפה שגמלה בקיפה הוה איסור מגופו דבב"ח
 נחשב נופל של איסור ומה שמחז"ק הש"ך נראה לו לדוחק וגם
 תירוץ השני של הר"מ מנה דהוה זה וזה גורם הקשה עליו
 בקושית הש"ך דהרי ביש בב"ח להחמין לא הוה זו"ל. לזאת צמר לו
 ר"מ דרך חדש דהטור ס"ל כהראב"ד דדבר המעמיד בטל ואפי'
 בקיפת נבלה בטל, רק צננינות עכ"ס אסור דס"ל דבשל עכ"ס

גורו ולא הלכו אחר הטעם ובחמץ שאני מנה דהוה איסור הנאה
 לכך החמירו בו ואסורו אפילו מעמיד עכ"ד בקלרה, ולדעתי לא
 נראה דבריו בזה דממ"י אם לאמר דרונתו דמ"ש הראב"ד. דכל
 דבעכ"ס לא הלכו בו אחר הטעם הכונה מנה חומר ע"ז אסור
 בו מעמיד אלא י"ה' כותנו ק"ו אסור שחר להגביה לא משום
 חומר איסור ע"ז אסור רק מנה נבלה וכדפריך להדיא בש"ס
 דף כ"ט למ"ד שם תפני שמעמידין אותה בקיפת ענלי ע"ז א"כ
 אפילו בהנאה למסרו ובע"ז דלא חשש לאיסור ע"ז רק לאיסור
 נבלה וא"כ אין שם איסור הנאה, והא שם כותנו דודאי כונה הראב"ד
 הוה דבשל נכרים לא הלכו אחר הטעם וכדי שידרשו מנייהו ובמ"ס
 הכ"מ בשמו ומ"ס ר"מ דהטור ס"ל דבחמץ דאיסור הנאה החמירו
 הוא ענין בפ"ע והוא דעה חדשה דבאיסור הנאה אסרינו מעמיד
 קשה לי מ"ל להטור כן להרש"ר דיעה זו מה דלא מנינו כן בש"ס
 ופוסקים, ומנ"ל חומרנו זו דין חו"ד הטור לחדש דברי מעמדו,
 ועוד דע"כ הוה ל"י לנכחו בלשון יראה ל"י וכו' ועוד דהוה
 הטור כתב בהעמיד בחלא של שעורים חייב לבער ולמה חייב
 עוד לבער, ובשלמא לענין חכילה כיון דאסור אפילו בהנאה י"ל
 משום חומרנו דחמץ אינו בטל, אבל למה י"ה' חייב עוד לבער
 אם

פעפע כבולו לפנים ונהי דכתב הא"ה שם דממ"י א"כ גם בפעם
 השני לא תעבור היינו נוף השויר כיון ששחמ"י בראשון נשמייר
 גם בפעם ב' אבל מ"מ זה פועל דהטעם שנפלט למים וחזר
 למקומו כיון שחזר למקומו מלא מין את מינו ונעור ונחמוק כמו
 בפעם הראשון ונחשב טעם טוב כיון שחזר למקומו. ועוד דרדוקא
 אם נפלט למקום חדש אמרינו דלא פליט כל טעמו רק עיקרו
 נשאר במקומו ופלט רק טעם קלוש אבל למקומו הראשון שפיר
 הוה נכחו להמשיך אליו טעם עלמו לגמרי ודוקא אם בא לבלוע
 דבר חדש מחבירו א"י למשוך אליו כל הטעם ממש רק נשאר
 העיקר במקומו ובלט רק טעם קלוש אבל בה"ד דבר זה בלוע בו
 ופלטו אם פיר לחזור ולבלוע פליטת עלמו מוסך כל הטעם שפלט
 ובלט טעם שפיר בלוע אחריו לגמרי וחזור לכונו הראשון כמעיקרא ונחשב
 כטעם הראשון. גם מה שהביא לקמן בס"י ל"ז ראייה מפשטי"ד
 בתנור וכו', הנה באמת הכו"פ כתב שם שזה אולי אליכא
 דהאוסרים בגללו ואף לוי דברי הכו"פ א"ש ויתיישב נמי מה
 שהקשה עוד החו"ד דא"כ גם כשהוא בעיסה יאסור ולדעתי א"ש
 כיון דבאמת יש כאן ריחא ג"כ כיון שזב נמנו שומן א"כ יש כאן
 ריחא בתנור ונהי דקו"ל ריחא לאו מלתא מ"מ בהטעף א"ש
 הטעם ממש הוה מלתא ובהטעף ה"ט בר ג"ט עם הריח מלתא
 הוה, ועוד דהריח מוליך את כל הטעם שבו וכעין דאמרינו באם
 ההיית שמן דהריח מוליך גם טעם הכחוש עמו כן ה"כ הריח
 מוליך גם הטעם שפיר ונמרי ולא נחשב כ"כ בר ג"ט, ולכן די
 אסור בו שומן בעין אבל אם הוה מוכסה בעיסה א"כ ליכא ריח
 שוב הוה ג"ט בר ג"ט דהייתא, ועוד דברי החו"ד דתמוס' דלפ"מ
 בכ"פ מנה דהוה כמו נללו א"כ תינה אם היה שומן בעין אבל
 אם הוה מוכסה בבצק דהוה הוה ל"ה ג' טעמים והוה כמו ביטול
 ממש ולכ"פ הוה ג"ט בר ג"ט ולק"מ קושיות, ולדינא נראה דאף
 דהוה המחל עמו הוה ג"ט בר ג"ט וכדעת הכו"פ לא כהחיות
 דעת בזה ועיין מ"ש לקמן ואבאר יותר יע"ש. והנה לעיל
 דחיתו רחיות החו"ד מדברי הט"ו בס"י ז"ב מנה דלגבי עלמו
 לא הוה ג"ט בר ג"ט יע"ש, אך באמת לכאורה כ"י סתירה לזה
 ממש באו"מ סי' תנ"ב דקודש שם מותר להטעיל ב"י אפי'
 אם אין במים סמ"ך נגד הכלי מנה דהוה ג"ט בר ג"ט מן הכלי
 למים ומן המים לכלי א"כ מוכח דאף לחזור לכלי זה עלמו הוה
 ג"ט בר ג"ט, אך א"ש דבזה אני מקיים באמת סברת החו"ד
 דלהלכה זה עלמו יש חילוק בדבר דהיך דבא הטעם לכלי חדש
 אחר אין חילוק בין הוה ביחד או לא, סוף סוף כיון דבא למקום
 חדש כבר איקלש טעמו והוה ג"ט בר ג"ט, אבל אם חזר לתוך
 הכלי בעלמו בזה שפיר יש חילוק בדבר דאם לא הוה ביחד ממש
 נחשב חילוקי טעמים והוה ג"ט בר ג"ט אבל אם הוה הפליטה
 והבליעה הראשונה וחזרת הבליעה אליו הכל ביחד בפ"א ממש
 אז כיון דחזר למקומו והוה הכל ביחד זה שפיר לא הוה ג"ט בר ג"ט
 וזה הוה הכלל כשהכל נעשה בפ"א אז למקום חדש הוה ג"ט בר
 ג"ט אבל בחזר למקומו הראשון אז לא הוה עליו שם ג"ט בר ג"ט
 כיון שנעשה הכל יחד. כן נלפע"ד ועיין בחיבורי החדש מ"ש הש"ך
 לכהן בתשובה יע"ש :

תשובה קע

שאלה אם בשלו בקדרה של בשר נקיה תכביל הנקרא גרין
 והוא ללול ואח"כ שמוהו בקדרה של חלב ונתנו בו
 חמאה אם מותר לאכלו או לא :

תשובה

הנה לפי דעת הרמ"א ביו"ד סי' ל"ה סעי' ב' שאין
 חילוק בין נללו ובין נתכבול בשניהם בדיעבד מותר
 שם בשם מהרש"ל שבגללו אפי' בדיעבד אסור בחלב עלמו ותב
 הפרי מגדים חילוק דרדוקא ונתכבול ע"י מים או נוהיטעם
 ע"כ מותר היינו מן הבשר לקדרה ומן הקדרה למים ומן המים
 למאלל אבל בגללו שלא ע"י מים הוה רק ב' ג"ט ואסור בחלב
 עלמו. ועיינתי ביש"ס שכתב שמוס"ה כתב המרדכי דבשם שלא
 הריקו מעלי בשר לכלי חלב מותר מנה דנות טעם לבנס ולא
 כתב מעטס ד"ט בר ג"ט משום ג"ט לריח לענין הריקו לחלב
 עלמו דאסור מטעם דהוה נללו דהוה רק שני ג"ט, וכן הביא
 הפת"מ דהרבש והמים אפורים, ולפ"ז ה"י נראה דאסור כאן ג"כ
 כיון דהוא ללול והוה רק שני ג"ט כיון דמעורב עם מים ביחד,
 אך נראה שהוא מותר לפי מה שכתב הפת"מ בשפ"ד סק"ד
 בשם הב"י ודמנ"א דאף בגללו אין איסור רק כדי קליפה והסכים
 עמהם הפת"מ בגללו רק בכלי של בשר בין נבלע בכלי כחוש בין
 שמו יע"ש, ולפ"ז מההרש"ל שאמר: הרבש אולי לשיטתו שכתב
 הש"ך ששמו בכלי שכל מקום שפריך לקלוף אם אי אפשר בקליפה

אם בשאר אסורין דבר המעמיד בטל. ואשר אני אחזה בישוב דברי הטור, והנה בחידושי למס' ע"ז דף ל"ה ישכנו שם בדרך נכון. וראה לישב כעת בדרך נכון מה שזכרנו מן השמים דהנה יש להבין להסוברים דבר המעמיד בטל מ"ט נשחיה מדין המפורש במשנה לענין טבילה כלים ולענין עומת כלים דקיי"ל כר"י דהכל הולך אחר המעמיד ולמה לענין ביטול ס"ל דאין הולכין אחר המעמיד והוא בטל, אך נראה דידוע דעה כמה פוסקים דס"ל דע"י ביטול האיסור נהפך להיות ולפ"ז נראה דבטילה לענין כלים כגון אם הוא של עץ ומעמידו שלמתכות וכדומה אפי' אם נאמר דאין הולכין אחר המעמיד מ"מ אטו נאמר שהמתכות נשחיה ונעשה עץ זה ודאי אינו לכך כיון דמ"מ נשאר עליו שם מתכות וכיון שהמתכות הוא המעמיד נחשב הכל כמוהו אבל בענין ביטול איסור בהיתר אם נאמר דדבר המעמיד בטל הוא האיסור נופו נהפך להיות ונחשב הכל להיות לכך שוב מה איכפת לן במה שהוא מעמיד הרי הוא כאלו בשל היתר הוא מעמיד ולכן ס"ל דדבר המעמיד בטל. וזהו יהי' תלוי פלוגתאם בפלוגתא הפוסקים אם האיסור חוזר להיות או לא, דהני דס"ל דדבר המעמיד אינו בטל ס"ל דהאיסור אינו נהפך להיות וא"כ אפי' אי ניתא דהוא בטל מ"מ בכל מקום שהוא אסור הוא רק דאין לו כח לאסור מותר לכך כיון דאמרין כיון דהאיסור מעמיד היתר נשחיה וכלו לאיסור, דאי אפשר לומר דלגך בחר איכא וליתא דבטל והוה מעמיד בדבר היתר דהיינו האיסור בין כך ובין כך לא יהי' מותר לכך שוב אוליג' לחומרא והוה מעמיד בדבר איסור לאסור כולו אבל הסוברים דמעמיד בטל ס"ל דהאיסור נהפך להיות לכך ס"ל דאוליג' בחר איכא ואמרין דבטל ל"י במת"י ומתילא לא נחשב מעמיד באיסור דכולו היתר הוא והוה מעמיד בהיתר, ולפ"ז נראה דהטור ודאי ס"ל דלא כהראב"ד רק כהרמב"ם דלכך אמרו בבינות עוב"ם אסור מכה דדבר המעמיד אינו בטל ומיני' יליף לכל דין מעמיד דאינו בטל והיינו מעמד הג"ל דס"ל דאין האיסור נהפך להיות בשום אופן לכך אינו בטל. ולפ"ז א"כ דברי הטור דהיתר באיסור נופו זה אי אפשר להיות. נהפך להיות בשום אופן לכך כיון דהאיסור נשאר באיסורו שוב נחשב מעמיד בדבר איסור. אבל ב"ב"ח כיון דכל חד בחפ"י נפשיה שרי מחלה רק ע"י מיבוק נאסרו ואם היו אפשרין ממנו זה מזה היו חוזרין להיות וכו"ם הש"ק בבי"י ק"ב ס"ה פ"י לענין דאין חתיכה אוסרת חביתה בניגוע ביה דלי רטוב לחץ בב"ב"ח היו כן ולא נחשב איסור מחמת עלמנו לענין זה כיון דכל חד בחפיה נפשיה שרי וא"כ אם יבא אליהו ויאמר שהלך מעט הבשר לכך בלא החלב מותר, וא"כ ה"י היו כאלו ידענו כן יע"ש, א"כ מוכח דב"ב"ח באם היו ידוע לנו שפירו חזר להיות, א"כ ע"י ביטול אסורין אמרינן כאלו נפרדו זה מזה, וזהו כ"ע מודים דהאיסור חוזר להיות כיון דמחלה היו מותרין רק ע"י מיבוק נאסרו ואם נפרדו חוזרין להיות לכך גם ע"י ביטול האיסור נהפך להיות לכ"ע והוה כאלו נפרדו זה מזה ושוב לא שייך דין מעמיד דמה כ"כ בהיתר הוא מעמיד, מתא"כ בחפ"י האיסור נופו ולא ע"י מיבוק ד"ל רק מזה עלמנו לכך ע"י האיסור חזר להיות ע"י ביטול ואפילו קודם פסח כיון דחמץ שמו עליו נקרא איסורא בלע ולא נחשב כ"ע בר י"ע דהיתר וכו"ם הפוסקים לכך לא נהפך להיות ויש לו דין מעמיד כמו בבינות עוב"ם, והכל הולך אל מקום אחד וזה חירוץ נכון לפע"ד. ועכ"פ לדינא אין בידינו להקל היפוך משמעות הפוסקים האחרונים דדבר המעמיד אינו בטל ואף לולי דברינו שבביל חירוץ לא יכריע הדין נגד אבות העולם ולכך הדין על עמדו דדבר המעמיד אינו בטל. וז"ל אין להאריך מחמת טרדות וחולשת כחי ועוד חזון למודע :

תשובה קעב
לקי"ק טארנאפול.

ע"ד אשר שאל בדבר שהמורה תמיר לכבוד שבת בשאר ממנו דבר מועט כל שהוא אחר השבת או בענין דלית בו הפסד רק מותר או אסור :

תשובה הנה כבר ראה רומ"מ מ"ש הפיי מגידים במשאלות ס' ז"ט ס"ק ט' דהיינו דאשתייר לכבוד שבת אשתייר לגמרי אך שגלה דהוה דלקוד בזה אחר ראיית מש"ם ופוסקים ראשונים. והנה במס' נדה דף ע' גרסינן שם מהו שעת הרחק א"כ שני בצורת הוי ודאי טהרות אפוש' לפיכך וחסו רבנן להפסד טהרות, והנה לכאורה לא ידע במה פליגי הני חרמי לישני ולכאורה שיהיה שוים דרך ל"י בשני בצורת דבר מועט כמו בשאר שני הפסד מרובה וכן להיפוך בשאר שנים הפסד מרובה הוה שני בצורת דבר מועט ובמה פליגי ואטו לא ידענא מהו שעת הרחק. אך נראה דבהך סברה פליגי הני חרי לישנא ג"כ היכי שמתיירין דבר משום הפסד מרובה ושתייר דבר מועט אם מותר או לא, לישנא קמא ס"ל דהיינו שמתיירין משום שעת הרחק היכי שעבר הדחק חזרו לאיסורא לכך בשלמא בשני בצורת לפי מה שהוא לפינו הוא מותר לגמרי וזהו אין ידוע אם שאל ממנו א"כ ופ"י הרוב לא יהי' נשאר א"כ לכך לא מחוי כמחוי ואטולא ולכן סמכו ע"ז הפס"מ ושעת הרחק אבל היכי דלא הוה שעת הרחק רק טהרות אפוש' לפיכך הרי אם חזר דנין על כל משנה ומשנה שבו ליכא הפס"מ ואסור רק בפלגין יחד הוה הפ"מ וסופה בשמחה שכליל יהי' נשאר ממנו מעט דרך כך כל דבר הסומד לאכילה לפי שיהיה כלה והולך מעט מעט וא"כ בסוף כשיהי' נשאר מעט יהי' חזר לאיסורו ויהי' מלחא דרבנן כמחוי ואטולא לכך אשתייר לגמרי ולכן תפרש שעת הרחק דוקא שני בצורת. אבל אידך לישנא ס"ל דכל היכי דאשתייר אשתייר לגמרי ויהי' היכי דנשאר לכך קאמר בשעת הרחק הוה דטהרות אפוש' לפיכך להפסד טהרות. והנה מה שגלה רומ"מ לדמותו למעשה דחכמי ויילא אין לו דמיון כלל לא מבטלינן לפ"מ בחידושי פ"ק דנדה בזה לחלק בין דאורייתא לדרבנן דדוקא דרבנן חסו כמחוי ואטולא אם יהי' לפ"מ אסור ולפ"מ מותר ואלו בשל חזרה ל"ה למחוי ואטולא כמ"ש שם בשם הרשב"א א"כ בשלמא כמחוי דק' ויילא דאיסור חזרה ליכא שם דברובא בטל רק מדרבנן אינו בטל דהוה חזר"ל והוה רק קבוס דרבנן ולכן דרבנן מיידיק למחוי ואטולא ולא מחלקין רק אם מותר הכל מותר או אם אסור הכל אסור אבל היכי

אם בשאר אסורין דבר המעמיד בטל. ואשר אני אחזה בישוב דברי הטור, והנה בחידושי למס' ע"ז דף ל"ה ישכנו שם בדרך נכון. וראה לישב כעת בדרך נכון מה שזכרנו מן השמים דהנה יש להבין להסוברים דבר המעמיד בטל מ"ט נשחיה מדין המפורש במשנה לענין טבילה כלים ולענין עומת כלים דקיי"ל כר"י דהכל הולך אחר המעמיד ולמה לענין ביטול ס"ל דאין הולכין אחר המעמיד והוא בטל, אך נראה דידוע דעה כמה פוסקים דס"ל דע"י ביטול האיסור נהפך להיות ולפ"ז נראה דבטילה לענין כלים כגון אם הוא של עץ ומעמידו שלמתכות וכדומה אפי' אם נאמר דאין הולכין אחר המעמיד מ"מ אטו נאמר שהמתכות נשחיה ונעשה עץ זה ודאי אינו לכך כיון דמ"מ נשאר עליו שם מתכות וכיון שהמתכות הוא המעמיד נחשב הכל כמוהו אבל בענין ביטול איסור בהיתר אם נאמר דדבר המעמיד בטל הוא האיסור נופו נהפך להיות ונחשב הכל להיות לכך שוב מה איכפת לן במה שהוא מעמיד הרי הוא כאלו בשל היתר הוא מעמיד ולכן ס"ל דדבר המעמיד בטל. וזהו יהי' תלוי פלוגתאם בפלוגתא הפוסקים אם האיסור חוזר להיות או לא, דהני דס"ל דדבר המעמיד אינו בטל ס"ל דהאיסור אינו נהפך להיות וא"כ אפי' אי ניתא דהוא בטל מ"מ בכל מקום שהוא אסור הוא רק דאין לו כח לאסור מותר לכך כיון דאמרין כיון דהאיסור מעמיד היתר נשחיה וכלו לאיסור, דאי אפשר לומר דלגך בחר איכא וליתא דבטל והוה מעמיד בדבר היתר דהיינו האיסור בין כך ובין כך לא יהי' מותר לכך שוב אוליג' לחומרא והוה מעמיד בדבר איסור לאסור כולו אבל הסוברים דמעמיד בטל ס"ל דהאיסור נהפך להיות לכך ס"ל דאוליג' בחר איכא ואמרין דבטל ל"י במת"י ומתילא לא נחשב מעמיד באיסור דכולו היתר הוא והוה מעמיד בהיתר, ולפ"ז נראה דהטור ודאי ס"ל דלא כהראב"ד רק כהרמב"ם דלכך אמרו בבינות עוב"ם אסור מכה דדבר המעמיד אינו בטל ומיני' יליף לכל דין מעמיד דאינו בטל והיינו מעמד הג"ל דס"ל דאין האיסור נהפך להיות בשום אופן לכך אינו בטל. ולפ"ז א"כ דברי הטור דהיתר באיסור נופו זה אי אפשר להיות. נהפך להיות בשום אופן לכך כיון דהאיסור נשאר באיסורו שוב נחשב מעמיד בדבר איסור. אבל ב"ב"ח כיון דכל חד בחפ"י נפשיה שרי מחלה רק ע"י מיבוק נאסרו ואם היו אפשרין ממנו זה מזה היו חוזרין להיות וכו"ם הש"ק בבי"י ק"ב ס"ה פ"י לענין דאין חתיכה אוסרת חביתה בניגוע ביה דלי רטוב לחץ בב"ב"ח היו כן ולא נחשב איסור מחמת עלמנו לענין זה כיון דכל חד בחפיה נפשיה שרי וא"כ אם יבא אליהו ויאמר שהלך מעט הבשר לכך בלא החלב מותר, וא"כ ה"י היו כאלו ידענו כן יע"ש, א"כ מוכח דב"ב"ח באם היו ידוע לנו שפירו חזר להיות, א"כ ע"י ביטול אסורין אמרינן כאלו נפרדו זה מזה, וזהו כ"ע מודים דהאיסור חוזר להיות כיון דמחלה היו מותרין רק ע"י מיבוק נאסרו ואם נפרדו חוזרין להיות לכך גם ע"י ביטול האיסור נהפך להיות לכ"ע והוה כאלו נפרדו זה מזה ושוב לא שייך דין מעמיד דמה כ"כ בהיתר הוא מעמיד, מתא"כ בחפ"י האיסור נופו ולא ע"י מיבוק ד"ל רק מזה עלמנו לכך ע"י האיסור חזר להיות ע"י ביטול ואפילו קודם פסח כיון דחמץ שמו עליו נקרא איסורא בלע ולא נחשב כ"ע בר י"ע דהיתר וכו"ם הפוסקים לכך לא נהפך להיות ויש לו דין מעמיד כמו בבינות עוב"ם, והכל הולך אל מקום אחד וזה חירוץ נכון לפע"ד. ועכ"פ לדינא אין בידינו להקל היפוך משמעות הפוסקים האחרונים דדבר המעמיד אינו בטל ואף לולי דברינו שבביל חירוץ לא יכריע הדין נגד אבות העולם ולכך הדין על עמדו דדבר המעמיד אינו בטל. וז"ל אין להאריך מחמת טרדות וחולשת כחי ועוד חזון למודע :

והנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו :
הנה נראה מה ששקעה שני חילוני בדברי הטור דמתיירי הארדי וכחכמי לחלק בין חמץ לב"ב"ח, ע"ז חמה דהרי קיי"ל דהחז"ל ב"ב"ח נחשב כנופו של איסור והוה חזר"ל ומ"ט לא ניתא נמי כן כיון דבטל בסמ"ך הוה כאלו נפרד זה מזה עכ"ד, והנה לא ידעתי מאי קא קאיה ל"י ומה דמתה דשטרות ליקטי לנפש' למת דהחז"ל ל"ע אינה בטילה ובדבר המעמיד לדעת דבטל בטל לגמרי ואפי' המחמירין דאינו בטל מחלק הש"ק בין שאר איסורין לב"ב"ח דהיינו דהוה סמ"ך אמרינן האי למודיה קאי והאי למודיה קאי ובהחז"ל אפי' ב"ב"ח אינו בטל, ובט"י דדבר המעמיד קיל מהחז"ל לכך אינו לא כחכמי רק בדבר המעמיד מחלק הטור כן דאף המחמיר דאינו בטל י"ל דהיינו דהאיסור נהפך להיות מורה דבטל אבל בהחז"ל דחמיר לא אמרינן מילוק זה ובכל ענין אינו בטל כן י"ל בפשיטות. אך אסבדא לו טעם הדבר בטוב טעם דכל דבהחז"ל אוליג' בחר מעיקרא דיוון דחל עליו שם חז"ל קודם שנתערב. ואז הוה איסור בנופו ומתילא אף א"כ שנתערב

היכי דהוי בשל תורה ומצוות על יחיד במקום דברים בשעת הדקא או הפ"מ י"ל היכי דעבר שעת הדקא חוזר לאיסורו, ואף גם אם לא נאמר כן אין לו דמיון כלל, דהתם היתר הוא בזה שפירש קודם שזודע הספק והרי אז לא שייך לומר דילא הדבר בהיתר וכיון דילא הדבר בהיתר אשתרי לגמרי שהרי לא נודע לנו אז ספק כלל דהרי לא ידענו אם יש שם טריפות או לא ואח"כ כשנולד לנו הספק נהי דמה שפירש קודם שזאר בהיתרו לא כל פנים אין לו כל לעשות אם מה שלא פירש להיתר, דממ"כ קודם שנולד הספק לא נפסק הדיון ולא יאל בהיתר ואחר שזודע הרי כבר יודע לנו שיש עוד במקולין שלא פירש ואזו דיון על שיהיה יחד לכך מזה אולמא דהך מהך לך רחוי לומר דכל בלם מיקום ודוכתא ומה שפירש מותר ומה שאל פירש אסור אבל בלם הותר הדבר לכבוד שבת כיון דהוי יודע לנו הספק ונפסק לקולא וכיון שנפסק הדיון להקל ואם היה נאכל כולו בשבת היה מותר כולו וכיון דתמחק כולו בהיתר כיון דאשתרי אשתרי. ובחידושי למ"פ ע"ז הארכתי בזה להביא רחיה למעשה דק"ק ויילא אין עת האשק פה. והנה מה שרצה עוד להביא רחיה מאבזרי בשר נחירה מולין י"ז ע"א ומחגיגה דף כ"ו מהפומח חביתו ע"ג הרגל דק"י"ל כחכמים דלא ינמור, הנה מכל זה אין לו דמיון לל"ד. והנה מה שרצה ר"מ להקל בין ההוא דמגינה לל"ד דבמגינה אין היתר גמור רק מנכס הכרס שלא לבייש ולכן אח"כ לא אשתרי אבל היכי דממכין על דעת המיתר הוי היתר גמור וכיון דאשתרי אשתרי. הנה העניין בזבחים דף ג"ב ר"הא שם לדלדיון ק"י"ל הסביר להיפך דהיכי דהוי דמיה אמרינן כיון דאדמי אדמי אבל היכי דאמרינן אשתרי רק להא אשתרי ולהא לא אשתרי ובתמלה רוצה הש"ס לומר כסבדת ר"מ אח"כ דוחה שם דהסביר הוי להיפוך וכשי ק"י"ל. מיהו מטעם דהר"ן אין דמיון הויא דמגינה לל"ד וכן בעני דאבזרי בשר נחירה. דהנה זה ודאי מנינו בתורה כמה ענינים שהמירה התורה לזמן ואסרה לזמן כגון חמץ שמתר בכל השנה ובפסח אסור, וכן דם עובר לדיון דק"י"ל מענין אחד הוא התורה שמתאוה והתורה שפירחה הרי חזוין שהתורה המירה דם נדה זמן מה אחר לידה ואח"כ חוזר לאיסורו אבל הי"כ אבזרי בשר נחירה י"ל דמתחלה לא המירה התורה את אלו זמן שיהיו במדבר ואח"כ כשיכנסו לארץ נאסר. וכן בטומאת עס הארץ ברנל י"ל דברנל המירה התורה טומאת ע"ה ואח"כ חוזר לאיסורו ואין תרמי דסתרי אהרדי ולא מוכח וטעולא. אבל היכי דאין סומכין על מד דיעה המתרת טרפות פלוגי אם הוי ידעין שהוא טרפה אחר השבת גם בשבת הוי אסור רק לכבוד שבת אכן סומכין על כך דיעה דס"ל שהוא מותר לגמרי אח"כ בנוף השבת או בשבת ההפסד מרובה לריבין או להחיק שהוא מותר לגמרי וכיון שנפסק הדיון שהוא מותר לגמרי קס דינא ואין סומכין אותו לומר להיפך אח"כ, אבל ברנל או אבזרי בשר נחירה במדבר ידעו שיהיה נאסר אח"כ ואש"כ באזו זמן הוי מותר דהתורה המירה לאותו זמן ולכן לא הוי סתרי אהרדי אח"כ. והנה מה יומתק בזה לשון הש"ס בחגיגה שם כמה דבעו שם מכו שיימנה ברנל אחר וקאמר יד הכל ממשמשין בה ואת אמת יימנה ברנל אחר ופירך וכו' עד השתא לאו יד הכל ממשמשין בה, אמר ליה עד השתא טומאת בזה ברנל רחמנא טהרה אכל השתא טמאה היא, ואלה הארץ בזה הוי לומר בקיור עד השתא רנל הוי והשתא מול והנה לפמ"ש כאן הי"א דהנה מה שממרה התורה ההכלחכזים ברנל י"ל בו ב' כוונות א' דברנל תלינן שהע"ה אינו טמא רק טהור כיון דטומאת ע"ה אינו ודאי רק ספק וברנל תלינן הספק לקולא ואמרינן שהוא טהור בהיתר, או ד"ל דברנל אמרה התורה דלו יהא שפ"ה טמא ממש התורה עיירתו ברנל וכעין דאמרינן מענין אחד הוא התורה טומאתו וכו' וזה יהיו ממולקין המקשן והתראו, דהמקשן שפ"ה אטו עד השתא לאו יד הכל ממשמשין בה הוה ס"ל דטהרת ע"ה ברנל הוי מנכ דתלינן לקולא שהוא באמת טהור אח"כ בזה נהי דע"כ ס"ל לרבנן דלא ינמור ובע"כ דסתרי אהרדי חיישינן לחומרא מ"מ עכ"פ בזה שני דבזמן הרנל ע"כ תלינן לקולא שהע"ה טהור ומה לי אותו רנל ומה לי רנל שני, ובשלמא בימות החול ממזקין הע"ה להיפוך שהוא טמא אבל ע"כ ברנל שני דממזקין ספק ע"ה לקולא שהוא טהור אח"כ מה לי רנל זה או רנל שני ולכן פירך אטו עד השתא לאו יד הכל ממשמשין בה וכו', אבל התראן דוחה דע"כ לאו מנכ דנקטינן ספק ע"ה לקולא טהור ברנל דאם הוי מנכ ספק לקולא ה"י רחוי להיות מותר אפי' בחול לגמרי דהיכי דהוי סתרין אהרדי כיון דהמזקין היתר מותר תמיד דע"כ מדאמרי רבנן לא ינמור אין הכוונה של טהרת מנע ע"ה ברנל מנכ דנקטינן הספק לקולא רק דטומאת ע"ה ברנל רחמנא טהרה ואמרה דאף שהוא טמא דרון כטהור ברנל ולכן ממילא אחר הרנל הוי טמא דלא

וממילא

והנה כיונא בשאלה זו מנינו שנסתפק הב"ש באה"ע סימן ט"ו בשבט שניה באונס ועבר האונס הנה ע"ה מותר לקיימה והעלה דאסור ור"ך לגרסה א"כ הוי רחוק דגם כאן הדיון כ"י. והנה בנוף דברי הב"ש נכחתי שם בחריכות במקומו והנה כעת רחיתי דאין ראייתו מהמב"ש מפי"ת רחיה כלל, לפמ"ש בסוגיא דזבחים והבחינו לעיל דהיכי דאמרינן דמיה אמרינן כיון דאדמי אדמי אבל היכי דאשתרי אמרינן להא אשתרי ולהא לא אשתרי, אח"כ ה"כ בזה בשלמא בזי"ת דהתורה המירה אונס בפירות אח"כ הוי היתר לא דמיה, וכן אח"כ בל"ג סנהדרין שאמר דוד ליואב יפ"ת רחמנא שריא אח"כ מוכח דאין דמיה רק התורה, ובפרט לפי מ"ש רש"י בזבחות דף כ"ג גבי מת מלוה דלא נחשב דמיה דלאו דטומאת לא נאמר גבי מת מלוה י"ש פירושי הרשב"א. ובע"כ דס"ל דהיכי דאמרינן היתר מפורש לא מקרי דמיה רק התורה, אבל מה שאינו מפורש היתר בתורה נקרא דמיה אח"כ הי"כ היתר יפ"ת לא נחשב דמיה רק הוי כאלו לאו דלא תתקן לא נאמר גבי יפ"ת כלל וממילא הוי היתר גמור, ולכן כיון דאשתרי אמרינן להא אשתרי ולהא לא אשתרי הויא אסורה אף דנשאה בהיתר, אבל היכי דנשאה מנכ אונס והיתר בזה הוי מנכ פיקוח נפש והנה היתר פיקוח נפש הוי רק דמיה דהרי שבת דמיה אלא מולה לא התורה ומכ"ש לכל האסורין ולכן כיון דאדמי אמרינן הואיל ואדמי אדמי ומותר אפי' עבר האונס ואכ"מ להאריך בזה. מיהו אפי' לדברי הב"ש אין לו דמיון לל"ד דהתם אמרינן דלזמן האונס המירה התורה ולא אחר האונס, ואם הוי ידעין שאחר האונס תהיה אסורה מ"מ בשעת האונס תהיה מותרת דבמקום פ"ג מותר הכל דאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש, אבל באם מתירין איהו דבר לשבת הנה אטו י"כ כח לשבת לדמות דבר איסור, ובע"כ אם אנו מתירין דבר שהוא לכבוד שבת לריבין או להחיק שהוא מותר לגמרי נמיר, דאם הוי ממזקין אותו לאיסור לאחר השבת לא הוי לו היתר גם בשבת. ובע"כ לריבין או לומר בשבת שהוא מותר לגמרי וכיון שכבר הוזק לגמרי להיתר היאך נחזור ונאסור אותו ובה"כ קס דינא. והנה כשאי לעמתי ה"י נראה לי דדיון זה ש"ס מפורש הוא ביבמות דף ל"ז בצלונתא דספק ויבס אף אמרינן אח"כ כשבאו לחלוק בנכסי יבס אם יכול לטעון ממני, והנה פלגי שם ר"א ס"ל קס דינא ור' ירמיה ס"ל הדר דינא ואין קי"ל באה"ע ובחז"מ סי' רס"ח בה"ג דקס דינא, וא"כ חזוין דהיכי דנפסק הדיון ע"כ ספק נחשב כודאי אפי' בהודמן אח"כ הטעם דלא שייך בזה הטעם הראשון שהחוקקוהו לראשון בו מ"מ אמרינן כיון דנפסק הדיון נפסק אף דאזל ליה הטעם בשביל מה פסקו כן, וא"כ הי"כ כיון שחלה פסקו להיתר מנכ כבוד שבת או הפ"מ אף דאח"כ אזיל ליה הטעם מ"מ קס דינא וכיון דנפסק הדיון נפסק. ואין לומר דהתם הטעם מנכ הפקר ב"ד או ממילה, דמחילה ודאי לא שייך בזה דהרי לא ידע. דמ"ל ודומה לע"מ שאלן לך עלי אונסה אח"כ הי"כ כיון דהספק אינו יודע אם הוא בר מיתנא הוא או לא אין כאן ממילה. וגם מטעם הפקר ב"ד לא שייך בזה דמיה"ת יהי' בזה הפקר ב"ד והרי לא אמרינן הפקר ב"ד הפקר רק בשעשה שלא כהוגן או שראו חכמים איהו עטס בדבר. ולו"ך אבל בזה מה"ת ישנה בזה הפקר ב"ד. וגם מ"ל לה' אבא לומר שעשו בזה תקנת הפקר ב"ד, ובע"כ בלא"ה ס"ל מסבירא דכיון שנפסק הדיון נפסק וקס דינא. אח"כ ה"ה באיסור הוי כן כיון דנפסק הדיון קס דינא. ורחיה לזה דלא הוי מטעם הפקר ב"ד או מטעם ממילה מנכ דקאמר שם הש"ס דר"א ור' ירמיה בצלונתא דאמרינן ורבנן מפלגי בניי שאברהם לו דרך שדיה וכו' ולמה לא קאמר דאפי' ר' ירמיה ס"ל כרבנן התם דטעמא דרבנן התם דע"כ ידע דמחיל שהרי יודע שנאכד לו דרך שדיה וידע וממילא

אחיל. אבל כאן אינו יודע אם הוא בר תימא או לא ולא ידע דמחיל לך הדר דינא ורי"א אומר אפי' כדאמון דרי"א מיירי בפסקו לו הב"ד לך הוי הפקר ב"ד הפקר ואדמון מיירי שלא פסקו לו הב"ד רק שנאבדה לו דרך שדיחו ולא שייך בזה הפקר ב"ד ולכן ס"ל הדר דינא ומבלא מתרגן כן מוכח דס"ל להש"ס דלוי הטעם מנח הפקר ב"ד אלא מחילה וא"כ נראה ה"ה באיסור נמי אמרינן קס דינא . והנה לדינא ודאי אין לזוז מדברי הפת"מ דמוחר בכל ענין וכן מוכח פשוט בכל המקומות היכי דהוי מוחר לגמרי מוחר. וכן יהיה מוכח בני תקנות עגונות שמקלין כמה פעמים במקום עגון ועיין בחימה סי' י"ז ס"ק ל"א ת"כ בשם המ"ב והר"מ"ב דהיכי דהוי פלוגתא אזלינן לקולא במקום עגון וכתב שם הח"מא דלפעמים לא נחשב מקום עגון כגון בזקנה וכו' וא"כ אטו אם נחיר ושהי במקום עגון לאחר לעת זקנותה כשלא יהיה מקום עגון מחזור ותיאסר, וגם אם חט בעלה אטו אם נאסר אותה להשא' שחדש דעתה לא שייך מקום עגון ולא נאמע מעולם ובע"כ כיון שהוחר הדבר והפסק הדין קס דינא לגמרי :

ורנה

ביותי בזה ראיתי בש"ך וי"ד סי' רמ"ב בפסק איסור והיחר שמתה על הב"מ דס"ל אפי' של תורה סמכינן על יחיד במקום רבים והש"ך ס"ל דרוקא בדרכנן סמכינן. על יחיד במקום רבים ולא בשל תורה וכו' ומינה איך אשתמיט מיעי דברי המ"ב בשם משנת הר"מ"ב דגם באיסור א"כ סמכינן על יחיד במקום רבים בשעת הדחק ועיקר חיליה הוי ממסגה עדותיה ומה שמתירין איסור במקום הפת"מ הוי נמי מנח סך משנה והי איסור א"כ דאורייתא וס"ל להר"מ"ב ומי"ב דסמכינן לקולא. ומ"ש הש"ך דעת מהר"טין נפש ועיר הגדלה שעת המצוין נראה עפ"י דעת הח"מא הנ"ל שבהאחי שמיכי ספליגי בשעת הדחק כגון ספליגי בהריגת הנפש גופיה או גבי עיר הגדלה ספליגי בזה עלמנו וכיון דפליגי בשעת הדחק עלמנו הדרין לכללא דהלכה רכבים אבל הב"מ וכן הר"מ"ב מיירי דפליגי היכי דלינא דחק וכמ"ש הח"מא לכת היכי דהוי שעת הדחק סומכינן על דברי היחיד. והנה פלוגתא הב"מ והש"ך בזה היה תלוי בשני הפירושים שכתב הר"ש בפ"ב עדותיה שם בפירוש המשנה דנקט טעמא שאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו ובחוספתא נקט טעמא כתי סיטמבו עליו בשעת הדחק דלחר פירושא מפרש שם דחד טעמא הוא ולאירך פירושא מפרש שם דחרי טעמי נינהו יע"ש. והנה לך פירושא דחד טעמא הוא עס החוספתא בע"כ מוכח דרעת הב"מ דלף בשל תורה סמכינן על יחיד במקום רבים דל"כ קשה קוסית המשנה למה נשנה דברי היחיד במקום רבים בשל תורה וכמה פלוגתא דר"ת י"ש דהוי יחיד במקום רבים ובע"כ לסמוך עליו בשעת הדחק ומוכה דרעת הב"מ , אבל לאירך פירושא דב"י טעמים הוי י"ל שפיר דבשל תורה שייך טעם המשנה ובדרבנן קטעה החוספתא עוד טעם דיהיה לסמוך עליו בשעת הדחק וי"ל כרעת הש"ך . והנה לולי דמסתפינא הייתי אומר מלתא חדתא לפרש המשנה עדותיה . דהנה לומר דחד פירושא הוא התענין שם בלשון המשנה יראה דרוקא ואין לשון המשנה סובל כלל כן ולפי' השני דשני טעמים קשה למ"ל ש' טעמים בחד בני ובפרט לרעת הש"ך א"כ קשה אכתי למה נשנה דברי היחיד במקום רבים בשל תורה ולריבין אזו לבוא לטעם המשנה א"כ נסתפק עלמינו בטעם המשנה. ואם לרש החוספתא להשמיענו דין זה דסמכינן על דברי היחיד בשעת הדחק בדרכנן הוי ליה לומר לו לדין בפ"ע א"כ דרך טעם של המשנה . ולכן נראה לומר. דהנה י"ל להוכיח מן הש"ס דערובין (ד' ת"ו ע"א) דהיכי דמתיירין משום שעת הדחק כשעבר הדחק חוחר לאיסורו והוא ממ"ש שם החו"ס ד"ה לסמוך עליו בשעת הדחק וז"ל פי' הקונטרס דשנת בצורת הואי וכו' וא"כ לומר כן בדבדק מה"כ אפי' רבנן מודירי ס"ק כדלמא ס"ק דנדה אין שעת הדחק ראויה לתקן הסם דשנת בצורת הוי, ומה הקשו והוכיחו לומר דמתי שעת הדחק הוי כשמתענות לשונם בדבדק מה"כ אפי' רבנן מודירי משמע דהם מפרשים דחק דר"א הוי ענין אחר, ולמה לא פירשו כן דזה אינא ציוניה אם כסמוך להחיר אפי' כשעבר הדחק דלפת"מ אכתי אפי' שעת הדחק ראייה הוי רק בשעת הדחק מוחר אבל לאחר שעת הדחק חוחר לאיסורו כיון לדריה הוי ודאי טמא א"כ בזה דומה לכארי בשר נחירה ואיך כתי' לעיל כשעבר טעמו חוחר לאיסורו אבל לדין כיון דר"א פליג ומעטה לגמרי לך קאמר רבי כדאי ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק . ולכן כיון דנפסק הלכתא כוותי' בעת הדחק מוחר לגמרי ואפי' כשעבר הדחק מוחר ויהיה כונת רבי להחיר אפי' כשעבר הדחק כיון דכדאי ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק ונקט הלכה כמותו ושוב מוחר לעולם ומה הקשו על רש"י, ובע"כ שהם ס"ל דכל היכי דלכן פסקינן כיחיד במקום רבים בעת הדחק כשעבר הדחק אסור ולכן הקשו שפיר על רש"י דבשעת הדחק גס רבנן מודיר . ולפי'

י"ש לומר דשעת רש"י שמפרש שם דשעת הדחק הוי שנת בצורת שלא תקשה עליו קוסית החו"ס יסבור בלמנת כרעת הפת"מ הנ"ל דהיכי דהוחר לגמרי הוחר והוי דין זה במחלוקת שניה בין רש"י ותוס' . ולפי' אכן נחזיק כרעת החו"ס דהיכי דמקלין ביחיד נגד רבים אין היחר רק בשעת הדחק ולא אח"כ, ולפי' י"ל לאדרבה נגד דוקא בשל תורה הוי כן היפך מרעת הש"ך אבל לא בדרכנן והיינו לפת"מ שחידושי פ"ק דנדה בשם הרשב"א דרוקא בדרכנן מיישינן לחוכא ואטלולא אבל בשל תורה ל"א א"כ י"ש לומר דבשלמא בשל תורה שפיר סמכינן על יחיד במקום רבים בעת הדחק כרעת חוחר שפיר סמכינן לומר כיון כשעבר הדחק חוחר לאיסורו ויהיה חוכא ואטלולא דר"ת לא בעי' חיזוק ולי"א לז' , אבל בדרכנן לא סמכינן על יחיד במקום רבים בשעת הדחק נ"כ כיון דלף א"כ נחיר בעת הדחק עכ"פ כשעבור הדחק יחזור לאיסורו ויהיה חוכא ואטלולא לך אסור תמיד ולא סמכינן על יחיד במקום רבים . ואל תמנה בזה שהרי כמה פעמים מלינו טעמו חז"ל חווק לדריה"ס יומר משל תורה וכו' בזה . ומה דקאמר רבי כדאי ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק אף דהתם הוי דרכנן כמ"ש הש"ך סי' רמ"ב ומבואר כן בעירובין היינו דהתם שאני כיון דמיוני דרכנן עלמס מחלקים ומתיירין בשעת הדחק לך שוב כיון דר"א מוחר לגמרי נחתינן חד דרנא ומוחר אפי' כשעבר הדחק וכמ"ל בזה כונת רבי במ"ש א"כ הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק דר"ת דלף א"כ עבר הדחק מוחר, והיינו דוקא התם דרכנן עלמס מפרשי בדריה"ס דבשעת הדחק מוחר לך נחתינן חד דרנא ומתיירין על יחיד במקום רבים אפי' א"כ עבר הדחק ולכן לא הוי חוכא ואטלולא אבל היכי דהוי הרבים מודירי בעת הדחק רק דלכן סמכינן על היחיד במקום רבים בעת הדחק א"כ בזה כשעבר הדחק אין כח להחיר . וא"כ כיון שסוף סוף אחר שיעבור הדחק נאסר שוב אפי' בשעת הדחק אין להחיר דמיישינן לחוכא ואטלולא ואחי לזולתי בדרכנן וחמירו בזה משל תורה . והנה סך כללא דלין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו א"כ נגדול ממנו וכו' י"ל לומר היינו רק בדרכנן דשבו חווק לדריה"ס יומר משל תורה ולכן אף שראוין לדריה"ס טעם הגון אין בידם לבטל דברי ב"ד אחר א"כ נגדולים מהם בחכמה ובמנין אבל בשל תורה לא הוי כן רק אם רואין שטעמם ונימוקם עמס יכולין לבטל דברי ב"ד נגדול ממנו. ובהו א"ש הכל דטעם המשנה דלין ב"ד יכול לבטל הולרך לדרכנן דבזה א"כ לטעם החוספתא לסמוך עליו בשעת הדחק לרבי בדרכנן אפי' בשעת הדחק אין סומכינן על היחיד במקום רבים ולכן הולרך לטעמא שמה יראה ב"ד שהלכה כמותו ואם לא היה נשנה שהיה שם תיפך חולק לא היו יכולין אח"כ לחלוק דלין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אבל כשיס יחיד החולק תיפך אז יכולין אח"כ לפסוק כמותו אם נראה להם ששדן עמו, אבל בחוספתא הולרך לדאורייתא דבזה אין שייך הטעם דלין ב"ד יכולין לבטל דברי ב"ד חבירו דבד"ת יכולין לבטל לך הולרך בזה לטעמא לסמוך עליו בשעת הדחק דבשל תורה שפיר סמכינן בשעת הדחק על דברי היחיד דרוקא בשעת הדחק ולא יומר דמרווייהו לריבין כן הוי לכאורה נראה לומר ע"ד פלפול מודאי קוביא בפלפולא . אבל לא למעשה כיון שהוא נגד משמעות הפוסקים ראשונים ואחרונים. דמכולס משמע דבדרכנן ודאי סמכינן בשעת הדחק אדברי יחיד גס כן נהגין כל מורי הוראות דהיכי שהוחר לכבוד שנת או הפת"מ הוחר לגמרי ואינו חוחר ונאסר כלל והדין דין אמת וכי' היה עוד מקום להאריך אלא לומר ע"ד פלפול מודאי קוביא בפלפולא . וכן אחר לבאר יומר בזה ולקבוע בה מסמרות ועיין לקמן בס' רמ"ב בזה :

ורנה

חור השוה והשיב לי ע"ד דברי הנ"ל וזה אשר השבתי לו . והנה בראש מה שרצה להביא סיוב לדבריו שיש חילוק בין דאורייתא לדרכנן בדב"ת ל"א לחוכא ואטלולא ובדרכנן מוכחא מלתא שכתב אבל הנך בתים הא קיימי קמן ואי משווין הבא הכי והבא הכי הוויין מילי דרכנן כחוכא ואטלולא וכו' ונכח זה תמה למה הולרך אזי להביא ראייה לזה מדברי הרשב"א אחר שכן מוכח מפרש"י . והנה אחר המודאי דומה בדריה"ס זו כשהוא עורבא דמיימי עורבא לקויה וברי אדרבה מוכח משל להיפך כי רוי"מ לא העמיק לשון רש"י כהווייתו אף לפי מה שהעמקתי אני ולהתענין שם בש"ס מוכח להיפך שהרי משיי שם לחלק בין מנכר' מלתא או לא ומוכח להיח' דרוקא נבי בית שהוא פומד במקום אחד תמיד והוי קבוע בזה מיישינן לחוכא ואטלולא , אבל היח' דלא מנכר' מלתא כגון בדיהי עירובי כה"ס שניסס קבו עירוב . וא"כ מוכח להיפך דנבי כה"ס אף דהוי נמי תרתי דפתרי אהדרי אפי"כ שניסס קבו עירוב ולא מיישינן לחוכא ואטלולא ולדברי הרשב"א מוכח דלף היח' דלא מנכר' מלתא מיישינן לחוכא ואטלולא

ואטלולא. ולפי' ריך לומר באמת מה דהתם בערבין ל"ח לחוכא
 ואטלולא היכא דלא מנכרנא מלתא היינו מכא דבעירוב הקילו כמו
 דמשמע בכמה דוכתי דבעירוב הקילו אפי' משאר דרבנן ולכך
 בערבין עלמין מתלקיין בין היכא דמנכרנא מלתא טובא מיישינן
 אפי' בערבין לחוכא והיכא דלא מנכרנא מלתא כ"כ ל"ח בעירובין
 לחוכא אבל בשאר איסורי דרבנן מיישינן לחוכא אפי' היכא דלא
 מנכרנא מלתא. ועיין בחבורי ס' החיים ס' ש"ג שם הוכחתי
 מלשון הראש' דס"ל דיש חילוק בין חמור לקל דבחמור מיישינן
 לחוכא ואטלולא ול"ח בזה באיסור קל יע"ש. ועיניו היינו דוקא
 דרבנן או יש חילוק בין חמור לקל דבחמור מיישינן לחוכא ובכל
 ל"ח לחוכא ובשל תורה בכל ענין ל"ח לחוכא וז"ל וכן: **ומה**
 שהקשה ר"מ מכתובות דף י"ב למ"ד המכשיר בה מכשיר בבתה
 ואמתי מיישינן בזה בשל תורה לחוכא ואטלולא. הנה מאור אני
 תמה עליו למה אומר כן וכי ס"ד לומר שמתיר איסור תורה
 שביכול שלא יהיה חוכא ואטלולא והיכן מצינו כן בשום מקום
 דמתירין איסור תורה משום כן וגם היכן רמזו זה בתורה. ולכן
 נראה דאף ת"ד המכשיר בה פוסל בבתה אינו מן התורה רק
 מדרבנן מכה מעלה עשו ביוחסין וכעין שכתבו החוס' שם דף י"ד
 ד"ה אלמנת עיפה בשוף דברייה דהב"ח אינה אסורה רק מכה
 מעלה עשו ביוחסין כן י"ל בזה, או מן התורה מהני חוקת האם
 להב"ח כיון דזה תלוי בזה מהני חוקת האם להב"ח, ומה דאמרין
 בתה דלית לה חזקה היינו רק מדרבנן ולכך החמירו רבנן בה יותר
 מבאמה כיון לדרידה עלמה ליכא חזקה רק מכה האם לכך החמירו
 בה יותר אבל מן התורה מהני חזקה האם להב"ח, או אפשר
 דמן התורה אפי' בלי חזקה היתה הבת מותרת מכה דמיידי ברוב
 כשרים אלאה או מכה דלשה בודקת ומנה ולכך מהלין טעמי אפי'
 בלי חזקה מותרת רק מכה ונעלה עשו ביוחסין כמו דע"ש ונעלה
 דבעינן תרי רובי כך עשו דבעינן דוקא חזקה דכשרות ולכך בבתה
 דלית לה חזקה דעלמה לכך החמירו לחוס' וכיון דאפי' למ"ד זה
 דפוסל בבתה הוא רק דרבנן ממילא ס"ל לאורך ת"ד דמאן דמכשיר
 בה מכשיר בבתה דלא יהוי מלתא דרבנן כחוכא ואטלולא אבל
 בשל תורה ודאי ח"ו לומר כן דמתיר שום איסור תורה מכה מש
 חוכא :

ודאי מותר מן התורה וא"כ בהודמן יחד ספק ממזר לקהל וספק
 חללה לכהן אמרינן מתוך שהותרה לקהל ול"ח לספק ממזר מותרת
 נמי לכהן ול"ח לספק חללה והרי הסם נמי אס לא הי' מודמן.
 להס עומדת מת או נרעת היו אסורין מכה זיבתן וקריין ואלפי"כ
 אס נודמן עוד איסור עדיף טפי ואמרין כיון דאשתי אשתי. אף
 וכן מצינו בני נלאים שבדדי כהונה דס"ל להרא"ב דמתירין אף
 שלא בשעת עבודה מכה כיון דאשתי אשתי, א"כ הי' דהי'
 דאס נודמן ספק חללה לבד אסורה מן התורה מ"מ אס נודמן.
 ספק ממזרת וחללה יחד כיון דלקהל התירה התורה ספק ממזרת
 אמרינן כיון דאשתי לקהל אשתי אף לכהונה. ולא נבטיל
 למ"ד האס בזמתי דאמרין כיון דאשתי אשתי דהוי לומר כן
 כאן אף למ"ד הסם דס"ל והואיל ואשתי אשתי לא אמרינן רק
 הואיל ואשתי אשתי אמרינן נראה דא"ש ב"כ, דודאי הא דספק
 ממזר מותר מן התורה אינו הימיר רק דמו' שהי' לויל דגלי קרא
 דספק ממזר מותר הוא אמרינן דמאן דמכר אסור מן התורה
 ככל ספק איסור וא"כ נהי דגלי קרא שספק ממזר מותר מ"מ
 י"ל דהוי רק דמוי כיון דאין לו תקנה לבד בקהל בע"א לכך
 התירה התורה ספק ממזר ולעולם הוי רק דמוי ולא הותרה ולכך
 אמרינן כיון דאשתי אשתי ולכך כשרה אף לכהונה ול"כ לעטס
 חזקה רק מדרבנן תליא מלתא בחזקה ובדרבנן ספיר מיישינן
 לחוכא וכו', ועיין בהוס' בכתובות דף י"ב ע"ב ד"ה מיישינן
 לריב"ל מוכח שם דהף ברוב פסולין שייך לומר דהי' מחלה ע"מ
 רק מכה ספק איסור אסור ככל ספק איסור
 ייע"ש וה"כ א"ש דבריו לעיל. גם י"ל אף ברוב פסולין
 כשרה מן התורה מכה ברי דידה אף בלי חזקה דע"א נאמן
 באיסורין או מכה דלשה מזנה בודקת ומנה וכו': **והנה** עפי'
 סברתינו ה"ל שדמנו י"ל קטיות התוס' שם ד"ה מכשיר אפי'
 ברוב פסולין שהקשו מקדושין דקאמר אי מר"ב הא דוקא ברוב
 כשרים אלאה וכאן קאמר דמכשיר אפי' ברוב פסולין. ולפמ"ש
 י"ל דהנה רוב פסולין י"ל בו שני כוונות אחד דהוי רוב פסולין
 וממזרים לבד או חללים לבד והשני ד"ל דבהט"ק יחד ממזרים
 וחללים בכלל יחד הוי רוב פסולין, ולפי' א"ש ה"ס בכתובות דקאמר
 דמכשיר אפי' ברוב פסולין הכונה דבהט"ק יחד ממזרים וחללים
 יחד הוי רוב פסולין ובה ספיר י"ל דמכשיר מ"מ שיהי' לשראל
 ליכא רוב פסולין והוי רק מע"מ וספק ממזר מן התורה כשר
 וזב כיון דהותר מכה ספק ממזר אמרינן כיון דאשתי אשתי
 ומוותרת אף לכהן אף דהוי רוב פסולין לזה לא חש הוי רוב
 חללים לבד בלי קרופ הממזרים ספיר י"ל דזזה פוסל ר"ב לכך
 קמ"ל דאף ככה"ב כשרה. זה כוונת הש"ס בקדושין וא"ש ודו"ק,
 ועיניו לא כתבתיו רק דרך הפירה בעלמא ואין לי פנאי לעמוד כבוד
 הבחינה נא עמר"מ לעיין בזה היעב אזיל ימלא בזה איזה כהונה
 או סייע ויריעמי ואשתי לבי עליו. והנה פ"פ היולא מזה נראה
 דמאן דפוסל בבתה הוי רק דרבנן ולכך חולק וס"ל למאן דמכשיר
 מכשיר בבתה דדרבנן מיישינן לחוכא ואטלולא אבל בשל תורה ח"ו
 להקל בשום איסור מכה מש חוכא וכו' :

וע"ד

אשר הקשה ר"מ על דברי הפרישה שהביא הפמ"ג
 ביו"ד ס' ק"ב במשולות ס"ק ב' דס"ל דבדרב שיש לו
 הימיר לא שייך דין דבר משבול דלא בטל ועי' הקשה מן הש"ס
 מ"ש ע"ז דקאמר דכרות של בעה"ב לא בטלו והרי הרמ"ם ס"ל
 דרש"י"מ אינו בטל. והנה ר"מ כתב שהוא קושא ממורה ולפנ"ד
 אין כאן אפי' ריח קושא חדא דהפרישה לא כתב רק ליישב דברי
 הרשב"א בבית ספק טרפה ולכך לדברי הרשב"א מתרץ שהוא
 יסבור כן דרש"י"מ אין בו דין ד"ס היינו שהרשב"א יסבור
 כהסבורים דחמץ לא הו"ל דש"י"מ והרמ"ם דס"ל דחמץ הו"ל
 דש"י"מ יסבור באמת דאף ככה"ב שייך דין דברים חשובים.
 ועוד הרי דעת כמה פוסקים דחמץ לא הו"ל דש"י"מ מכה דחמור
 לאיסורו לשה הבאה וא"כ נהי דדעת הרמ"ם דחמץ הו"ל דש"י"מ
 היינו דס"ל דבית דברתו ורוביו אינו לחומרא דלענין ביטול אינו בטל
 כיון דע"פ לחאה"פ יש לו הימיר יש לו חומרא דרש"י"מ דאינו
 בטל מיעו להיפוך נמי לענין דין דברים החשובים אינו בטל כיון
 דאינו הימיר לגמרי שהרי חמור ואסור לשה הבאה ולכך בחר
 תרתייהו אזלינן אבל הפרישה מיידי דבדר שיש לו הימיר לגמרי
 ואינו חמור ואסור כלל בלי כיון דיש לו הימיר לגמרי לא החמירו
 בו דין דברים החשובים. ובחדושינו למס' ביאה פרשנו בזה דברי
 התוס' התמוהין בסוגיא דיומן. שחורים ד"ה האיכא חד דמעבר
 בהו שהקשו דלבעל ברובא ומר"ו דכ"ח חשיבו ולא בעלי א"כ
 היינו דרש"י"מ ולא בעלו והנה השפעה תמה דקארי לה מ"ס
 קארי לה וכי לא ידעו דרש"י"מ לא בעלו, אף נראה דא"ש דהנה
 לכאורה דברי התוס' סתרי לדברי הפרישה הנ"ל שהרי בתנן
 דבע"מ חשיבו ולא בעלו והרי הו"ל דש"י"מ ואינו שייך ב' דברים

והנה בחדושי למס' ע"ז דף ל"ב ע"ב הבאתי שם הראיה
 למעשה רק"ק ויולא אין עת האשף פה מיעו היולא
 משם בקיור כתבתי ד"ק דמ"ש בפ"ק דחולין גבי ספק בשחיטה
 דמשום דבי' יולא חמור נבילה ואסורה באכילה בנתתיא מנה
 נבילה ומעמא' במשא וקאמר שם הש"ס דפליגי בדר"ה דחד ס"ל
 בחוקת איסור אמרינן בחוקת טומאה לא אמרינן וחד ס"ל בחוקת
 טומאה נמי אמרינן, ובכתבו דבהא פליגי דהרי ודאי בהמה בחי'
 לאו בחוקת טומאה מותרת דהרי מתיים אינה מעמאת ואף לרש"י
 דס"ל מחזיקין מאיסור לאיסור היינו מאיסור לאיסור ולא מאיסור
 לטומאה רק עיקר הטעם הוא דהך תנא דס"ל כיון דסתרי אהדרי
 דהרי הוי מנ"ל אס אינה בחוקת נבלה ראוי להיות מותרת אף
 באכילה ואס אמרינן באכילה ממש נבלה ראוי שמתעב"ג וכיון
 דסתרי אהדרי אזלינן לחומרא בתרתייהו ולכך אפי' מעמא' לאורך
 ס"ל דלא מנשיחין בסתרי אהדרי ולכך באכילה דיש חזקה לאיסור
 אסורה ובטומאה דליכא חזקה מותרת. הנה נראה ראי' מפורס
 לזה למעשה דק"ק ויולא דהנה תנאי פליגי שם בפלוגתא זו אס
 בשל תורה מנשיחין לסתרי אהדרי או לא, אך היינו דוקא אס
 אמרינן הכל או מה שראוי לאסור אסור ומה שראוי להמיר מותר
 אבל לומר להיפוך שהכל מותר מכה סתרי אהדרי זה ח"ו לומר
 כן ולא עלה על דעת אדם לומר כיון דאינו מעמא' דליכא חזקה
 טומאה ואחרבא יש לו חזקה טהרה דבחי' טהורה ראוי שטהי'
 מותרת אף באכילה שלא יהי' סתרי אהדרי בע"כ דזה לא אמרינן
 בשום ענין ומה ב"ה זה למ"ד המכשיר בה מכשיר בבתה ואחרבא
 הסם הוי שני גופין וחישינן לסתרי אהדרי ובבהמה שטול ספק
 בשחיטה הוי גוף אחד ולא מנשיחין לסתרי אהדרי ואף שאינו
 מעמא' במשא אסורה באכילה ובע"כ כמ"ש דאף למ"ד הפוסל
 בבתה הוי רק דרבנן ולכך מיישינן לסתרי אהדרי :

והנה

לולי דמסתפינא הייתי אומר דבר חדש דלכך בתה
 שדה מן התורה אף דליכא חזקה דכשרות דלא מנבעיא
 לשיעת הרמ"ם דס"ל דספק תורה לקולא מן התורה פשיטא
 שהיא מותרת דאף בלא חזקה הוי לקולא מן התורה אף גס
 להסבירים דספק תורה מן התורה לחומרא יש בה שני ספקות אחד
 כיון דככה"ב ברהוה מדרבנן או מעוברת יש בה שני ספקות אחד
 אס ובעלה לממור והוא מותרת או שנבעלה לחלל והיא חללה וא"כ
 כיון דאמרין בזבחים דף ל"ב דרובן ענאי מתיים ונע"ין זבס
 מתוך שהותרו לטומאתן הותרו לזיבתן וכן נמי מתוך שהותר
 לנרעתו הותר לקריי יע"ש וא"כ הי' אמרינן דכיון דספק ממזר

חשובים ולכאורה מוכח דל' דאף בדשלימ' שייך דין דברים חשובים, אך י"ל דמוקלה שאני כיון דאם לא יומינס מתדס יהיו חוזרין וגאסרין לשבת הבאה הוי כמו חמץ בפסח דלא הו"ל דשלימ' ובחדושי לה' י"ט חלקתי בין זה לחמץ ועכ"פ מקום יש לוותר דגם מוקלה לא הו"ל דשלימ' כיון שחוזר וגאסר לשבת הבאה לכך הוי ס"ד של התוס' דלא שייך בזה דין דשלימ' וע"ז תרנו שני התרובים ושיהיה הם תירוץ אחד דמתני' אם אזלינן בתר ל' האיסור שחוזר וגאסר לשבת הבאה ח"כ טוב הו"ל בע"ה ולא נטלו ואם נלך בתר ל' היתיר שחבול יש לו מתירין הו"ל דשלימ' ולא בטול ושיהיה יחד לא בטלו ממ"כ. ודו"ק היטב כי נכון הוא מאד והיינו ממש כיבוד קושייתו עמי חמץ. את זה ראיתי להשיבו בקצרה ועוד חזון למעוד לטו"ט דמכא"י ארובות וקלרות:

והנה נשמע מלעיל שמש"ס דהתוס' בס"ד ס"ל דיוני שובך לא הו"ל דשלימ' הואיל וחוזרין וגאסרין לשבת הבאה הנה לריך אני לבאר דבר זה דשלימ' ביו"ט אינו בטול מפורש בשני מקומות בש"ס אחד בפ"ק גבי בילה שנו"ל ביו"ט והשני בזה ב"ה גבי מים ומלא בעיטה והנה גבי בילה שנו"ל ביו"ט דבזה שפיר הו"ל דבר שיש לו מתירין דהרי עיקר איסורו בזה הוי מכא נולד וא"כ אח"כ לא יהי' עוד מוקלה לעולם ואינו חוזר וגאסר לכך שצדקו דשלימ' אבל יוני שובך אם לא יומינס מתדס חוזרין וגאסרין לשבת הבאה י"ל דלא הו"ל דשלימ'. ובחמיוני גרסא דרש"י נוהר שם בזה שנו"ל דהו"ל דשלימ' דיוכל להוליכה למחר או היום יאכלנה כאן ומתרי למ"ל, וכבר דברנו בזה בחדושי, אך כעת נראה לפי מה דאסברא לן הר"ן בנדרים דכל מה דהוי היתר ויהר אינו בטול יותר י"ע"ש ח"כ אי"ש דו"ל דרש"י הוי מוספק בהני שני דעות אם חסן הו"ל דבר שלימ' אף דחוזר וגאסר או לא הו"ל דשלימ' כיון דחוזר וגאסר ולכך פירשן ללא"ה ידי שיהיה דלהני דרס"ל דהוי דשלימ' אף דחוזר וגאסר לכך פירשן כפשוטו. דהו"ל חמיוני דשלימ' דלמחר וליכונה ולהני דרס"ל דהוי דחוזר וגאסר לא הו"ל דשלימ' לכך פי' דזה שאני דיוכל לאכלו היום כאלו וכיון דיש לו יותר היתר דגם היום מותר לכך הו"ל דבר שיש לו מתירין אף דחוזר וגאסר משא"כ במתן דל"ן לו היתר היום וכן ביוני שובך דל"ן לו היתר היום רק למחר שפיר לא הו"ל דשלימ' כיון דחוזר וגאסר ולכך הקשו שפיר והוכרחו למתן כיון דהו"ל בע"ה ודשלימ' לכך לא בטול ממ"כ דמאד האיסור הו"ל ד"ח ומאד היתר הו"ל דשלימ' ודו"ק. דברי ידו"ד נלא וכו'.

תשובה קעג

תשובה שנית על ענין הגיל.

בטומאה נמי דורך פרט הוי לכל חד שם בפ"ע דזה הוי שם בעל קרי וזה שם מזרע והוי דורך פרט כל חד שם בפ"ע מיהו כיון דדרך כלל הוי שם אחד להם דגם בטומאה לשם חמיוני כיון דאשתיי אשתיי ח"כ ה"נ בספק ממזר וספק חלל דדרך כלל נקראים הספקות וכמ"ש בש"ס בקדושין פ"ד ספקן בספקן אסורין וא"כ כיון דעיקר איסור שניהם הוי רק מנח ספק הוי שם ספק אחד ואמרינן כיון דאשתיי אשתיי, כמו התם בשם טובאה אחד אף דרך פרט נקרא אז בעל קרי וזה מזרע כן ה"נ בזה דרך כלל עיקר אסורין אחד מנח ספק תורה לחומרא והוי שם הכלל אחד לכך ראוי לוותר בזה כיון דאשתיי אשתיי. גם י"ל התוס' לא דברו רק מנדאי איסור לכך לוותר הואיל דאשתיי בזה אשתיי בזה אף דהוי חמיוני זה לא אמרינן רק הוי דהוי שם אחד לא היכי דהוי שמוט חלוקין זה מזה אבל בספקות כיון דאם הוי ידעינן שזה ממזר גם הוא הי' אסור רק דבספקו היתרה התורה ומכא דתלינן שאין זה ממזר רק כשר והרי בחלל נמי אף אם הוי בפ"ע אם הוי ידענו שלא בח' עלי' חלל נמי היה כשר בפשיטות רק דמישיבין שמה' חלל הוא לכך לענין לתלות שאין כאן איסור כלל שפיר אמרינן אף בשני מיני אסורין כיון דאשתיי אשתיי דכיון דתלינן לקולא שאינו ממזר כן תלינן לקולא שאינו חלל. וז"ב וגזון לפענ"ד:

והשנית מה שהקשה רות"י על התוס' ביבמות דף ס"ה ע"א שכתבו דבמזמן מורה רבי דבעינן ג' זימני כמו בשור המועד וצדקה דף ל"ח שכתבו דלכך נקט בפ' ארבע שמים ושלש שבתות פטור מנאן ואיך חייב ללכך נקט שמים דשמים לרבי שלש לרשב"ג ח"כ מוכח דאף דהתם הוי גבי ממזן נמי אמרינן לרבי בתרי זימני הוי חוקה עכ"ל. והנה גם בזה לא ידענו מהו קא קשיא לי' התוס' חלקו שם בדאיסורא מתמיר רבי דבתרי זימני הוי חוקה אבל בממזן דקיל דאיתיהיב למחילה וכדאמרינן בעלתא בכמה דוכתא שמי' ממזן דקיל דאיתיהיב למחילה ולכך לא מתפסין ליה מחזקתו דמעיקרא רק בתלתא זימני, וא"כ היינו רק התם דעיקרו הוי בממזן דלענין כחובה הוי עיקרו לדין ממזן ולכך כיון דאיתיהיב למחילה קיל ובעינן גם לרבי ג' זימני אבל התם במתנות כחובה הוי עיקר דינו לענין מצוה אם חייב במתנות או לא והוי עיקרו מנח איסור ומורה דהרי לענין ממזן בלא"ה הו"ל ממזן שאין לו תובעין ועיקר איסורו הוי רק מנח מצוה עשה לכך דינו כמו איסור ואישיבין לי' אף בתרי זימני. ואדרבא בשלמא גבי כחובה כיון דשניהם יכולין למחול זה לזה וביד שניהם למחול אמרינן כיון דממזן דאיתיהיב למחילה ראוי להיות נשאר בחזקתו הראשונה ולא מתפסין ליה מחזקתו הראשונה רק בתלתא זימני אבל בשני זימני דיינינן לי' כמעיקרא וזה התם אבל במתנות כחובה הוי להיפוך דביד הנותן הוי למחול לכהן אבל ביד הכהן אינו למחול דהרי לא זכה בו מעולם והוי ממזן שאין לו תובעין ולכך אמרינן להיפוך כיון דהוי מצוה ג"כ מחויב לקיים המתנות בתרי זימני דבתרי זימני הוי חוקה, וא"ל דממזן שאני דאיתיהיב למחילה ואדרבא אם איתיהיב למחילה מכ"ש שהוא מחויב ליתן לכהן ולמחול לו בזלו ולהיפוך ח"א שלא ליתן לכהן והכהן ימחול לו זה ח"א דל"ן ביד הכהן למחול בזה.

והנה בהיותי בזה קשה לי דברכי' התוס' שם שכתבו דבממזן לא אזיל רבי בתרי זימני כמו בשור המועד דכרפישית לעיל ומה ראוי משור המועד דהתם הוי להוציא ממזן מחזקתו לכך כיון דחוקת ממזן אלים טובא לכך להוציא ממזן בעינו תלתא זימני אבל גבי כתובה דאדרבא הוי לפוטרו ממזן ולומר כל היכי דקיימא ממזנה חיקוס בזה י"ל דדינו כמו ב"אסורין דדי בתרי זימני. ולכאורה הי' אפטר לומר כיון דקיי"ל דלא אמרינן מנו להוציא ובשטר אמרינן מנו להוציא וכתבו האחרונים הטעם מכא דשטר המועד לנבות כבבוי דמי דאף דקיי"ל כב"ה דלא הוי כבבוי מ"מ לכמה דברים הוי כבבוי וא"כ ה"נ סבירא לכו להתוס' כאן ולכך הוי נמי כמו להחזיק ממזן ודומה לשור המועד. אך בסוית כן קשה מיהו הקשו שם א"כ"כ דלתר בעלתא אזלינן באיסורא בחד רובא ובממזנא לא אזלינן בחד רובא ובאן הוי להיפוך דלענין איסורא לא אזלינן בחד רובא כיון דאיתרע ובממזנא אזלינן בחד רובא אף דאיתרע ומה קשיא הרי מה דל"ן הולכין במא"ה הוי היכי דליכא שטרא דזא לא מהני רוב נגד חזקת ממזן וכמו דלא מהני מנו נגד חזקת ממזן אבל היכי דהוי שטרא כיון דמהני מנו להוציא ממזן כן רוב מהני להוציא ממזן. ובפרט כיון דשטר המועד לנבות כבבוי דמי ולא נחשב מוציא ממזן ומהני מנו וה"ה נמי דמהני רוב מתי"ט גופו דהוי כבבוי ולא נחשב להוציא ממזן ולכך מהני רוב, ושייך בב"ה כחובות פ"ו ס"ח ס"כ כ"ב דאף היכי דהוי ספק בשיעור השטר אם תחוב חובו מעיקרא או לא מ"מ כיון דליכא מנו נתחוק השטר והתחייב שטרא מעילא וגובין בו מתשעדי וה"ה נמי מנ"ש דלא נחשב מנו להוציא כדמוכח י"ע"ש, ח"כ

והנה חזר השאלו והשיב לי על דברי וזה אשר השבתי לו. **הנה** דברי תורתו קבלתי והיות כי ראיתי כי איננו נחזן לשבת התמיו להשיב תחלה לרבר סמוך הלכה למעשה וכשפיתתי קאת ראיתי תיכף להשיבו אך בקצרה רק מה דהוי על ל' ההכרח ובמה דמיים ר"מ"א פתחה. הנה מה שר"ה לשתר דברי בהשבויה במ"ס לו דו"ל היכי דאמרינן לן מרי ספיקי יחד כגון ספק ממזר וספק חלל אז כיון דאמרינן ספק ממזר מותר מן התורה אמרינן כיון דאשתיי אשתיי ולא חיישינן בזה מן התורה אף לספק חלל וע"ז הקשה ר"מ"ע על דברי מדברי התוס' ביבמות דף ח' ד"ה רבא אמר ערוה גופה לא לריך קרא שכתבו דאשתיי אשתיי לא שייך רק בשם אחד דגם עומאה אחת הוא אבל באיסור ועומאה לא אמרינן כיון דאשתיי אשתיי י"ע"ש ח"כ ה"נ ממזר וחלל הוי שני שמונת ולא שייך לוותר כיון דאשתיי אשתיי עכ"ל. והנה מאד תמה אני על מתניהו בזה ולמה לא חייש לקמחי' כי בתרץ בלדו חכמה טעמים. אחד הרי הוא רק תירוץ ב' בתוס' ובתירוץ קמח כתבה דרבה לית לי' דעולא וא"כ ס"ל דל"ן חילוק בין שם אחד או לא, ועוד אף לפי תרומה השני רצו רק למלק ד"ל דרבה מורה לעולא רק שהוא מחלק בין שם אחד או לא אבל ודאי הש"ס דלעיל שם דקאמר דערוה גופה לריכא קרא ומנח מה"ד כיון דאשתיי אשתיי כדעולא ודאי לא ס"ל כן רק ס"ל דכלל ענין אמרינן כיון דאשתיי אשתיי רק רבא דמתרץ שם בעינו אחר דערוה גופה לא לריך קרא לירי"ד חמש התוס' כן ששנו מחלק בין שם אחד או לא וא"כ יש מקום לדברינו לאיך אמוראי שם. גם דאדרבא ממויח שם יש סיעתא לרבינו שהרי מוכח שם פירושו דאף באיסורין שייך לוותר כיון דאשתיי אשתיי ואף באיסור ערוה ענין בייבוס גלי קרא דלי' יימא כן אבל היכי דלא גלי' ועוד קרא כגון בספק ממזר שפיר אמרינן כיון דאשתיי אשתיי. ועוד תמוהין דברי ר"מ"ע ביותר דאדרבא דברי התוס' סתרי דבריו דהרי

א"כ ה"י אף דהוי ספק בעיקר הכתובה מ"מ כיון דהוי רוב מסייע להשטר נחזק השטר והוי סטרא מעלייא ולא הוי להוליא לכך אזלינן בחר רובא ומה הקשו, ואם לא שמענו להו לומר כיון דליכא שטרא עדיף א"כ למה למדוהו תחלה שצד המועד הרי השם הוי להוליא ממנו ובאז להחזיק. לכך דבריהם י"ע לי ואין לי פנאי לעיין האלף הרביעי בזה באיזה ספר. לא אם יודע לר"נ מי שכבר הרגיש בזה יודעיני וגמעי לי אפריו :

ג

מה שהקשה ר"מ על דברי הל"ח בברכות בש"ם דף כ"ב ברשי ד"ה את האשה וכו' מה שרואה למדדהשפחה לאו איסורא קעברו אם מנחת זבני ישראל כיון דבאמת נבי דידה ליכא איסורא עבדו כל מנח כל זבני שהוא מוזהר וכו' ובשפחה ילפינן לה לה מאשה ובזה לא שייך הק' ב"ש כיון דשפחה אינה מוזהרת על העבד בודאי, וע"ז תמה ר"מ מרבדי החוס' בניעין דף מ"א ד"ה לישא שפחה ואל"ת לימי' עשה דפי' וידעה ל"ת דלא יהי' קדש ותרזו לך בדרידה לוא עשה וביאר דבריהם המהר"מ דכוונתם דישא שפחה וכו' ומנח ליכא שפחה י"ע כהאיסור לישא ישראל עכ"ד. הנה מאור חרה אפי' בקושיא זו ואני אומר שגראה שרק לקפחני בהלכות הוא ב"א או טובר שאין פה ספר המהר"מ או שאין לנו עינים לראות בו כי למה בראשית השקפה עמדתו משתומם על המהר"מ מי דחקו להי' זה ולמה לא נפרס כפסוטו דהוהו על בת ישראל וכנראה מנפוסם הקשו דלמי' עשה דב"ש ובשפחה ליכא קיום פ"ו ושוב ראיתי בתהר"מ עלמו שפי' כן באמת כפירוש הרש"ון והכונה על בת ישראל רק בדרך השני פ"י ד"ל דכוונתם על שפחה ואח"כ הקשה על פירוש זה וגראה דמשמע לי' יומת פירוש קמא וא"כ מה זו קושיא על סל"ח אם יפרש הל"ח כפי' הרש"ון שכתב. ואם כוונתו כפשוטו שמתדברי מהר"מ משמע דלא ס"ל כדעת הל"ח מה בכך הרי הל"ח בעלמו אומר שדבר חדש הוא מחדש ומה זו שאלה ואם יקשה לי ר"מ קושיות כאלה לא חשיבנו עוד לטעום. אך ר"מ דלה לי הספא ומעיבות' אמינא שדברי הל"ח תמוהין בנימי מטעם אחר דבשלמא אם הוי שייך האיסור דלא יהי' קדש בעבד שפחה יד ואפ"כ היתה השפחה מותרת בעבד שפיר הוי אומר הל"ח דה"ה נמי איסור זה דאיני מוזהרת עליו לא שייך בשפחה אבל באמת מה ששפחה מותרת בעבד הוי מטעם אחר דליך שייך לומר בה דתהי' מוזהרת על לאו דלא יהי' קדש דה"ה הוי קדשה ועומדת וכיון שהיא כבר קדשה לא שייך בה לאו זה כלל וא"כ תיחז לעבד ושפחה יחד דלא שייך בהם לאו זה כלל אך לשפחה זבן ישראל דהאיסור על האשה הוי מנח שכיון שהוא מוזהר הוי מוזהרת וזה הוי עיקרו מנח. שלא מביא אותו לירי עבירה ושפחה המורה בזה ללאו גם עליה, ע"ד מה דאמרין בעלמא נבי לא תאכלום להזכיר בהדגלים על הקטעים לא ה"ל בזה אמתה התורה שיהא עובדת בלאו שלו שלא תביא אותו לירי עבירה ולא זה שלא יומנך לו על ידה לעבור בלאו זה שייך גם בשפחה ולכך הדר ילפינן לה לה מאשה. וכו' כלל מבין דלין עינין זה לזה כלל דמה עינין לה איסור שפחה בעבד דלא שייך בהריונה לאו זה כלל דליך שייך לומר לא יהי' קדש דהרי ה"ה קדשה ועומדת, לננין שפחה בישראל כיון שהוא מוזהר הוי מוזהרת שלא יעבור הוא על ידה וזה שייך גם בה וילפינן לה לה מאשה. וכו' דברי הל"ח תמוהין ואין לי פנאי להאריך בזה ועיין כיוצא בזה בפ"ח דב"ב דף ק"י ע"ב בת לאו בת יעוד ה"ה מונח דהיכי דלא שייך הדבר הוי כנאמן דליחא ודו"ק :

ג

מה שהקשה על דברי הספר מוצא שכתב בדממון כמ"ו דלא אזלינן בחר רובא כן ה"ל לא אזלינן בחר חוקה וע"ז הקשה ר"מ מרבדי החוס' דב"ב דף ק"ד ע"ב שהקשו דלמה לריך לבדקו ימא חוקה דרבא ומה קושיא הרי בדממון לא אזלינן בחר חוקה עכ"ד. הנה אם שבעינא וכו' בניעין עפי' סברת הקל"ה שצב שמעמחא וכוונתי לו מסבירא דנפשאי בילדותי בכל דבריו דיש חילוק בין רוב שכבר הוחזק או לא דאף במקום דלא אזלינן בחר רובא מי"מ הביי שכבר הוחזק בעלמא מהי"א א"כ ה"י בזה ע"כ לא אמרין בדממון לא אזלינן בחר חוקה ר"ה בחוקה שגולד לנו השתא בענין דממון אבל בחוקה דרבא ר"ה תיכף שמאלו לו י"ב שנים כבר הוחזק לבדול לכל מיני מה דלין נ"מ לממון רק לאיסורין וכיון שכבר הוחזק הך חוקה נעשה כודאי וסמכינן אח"כ עליו גם לעינין ממון. וכבר דהתם בקרקעות תירי ובקרקע בו מהי' מיתרתו רק זבן י"א או זבן כ' ובט"כ תירי שהוי או זבן ח"י או ז' וכ"כ החוס' שם דף ק"ה וא"כ הרי לעינין שיהי' נחשב גדול ע"י השערות לומר דחוקה שביבא סימנין תיכף שנעשה בו י"ב חיל חוקה זו ולא עדיין לא הוי נ"מ לרין מיתרת קרקעות דבלא"ה אין מיתרתו מיתרה ולעינין מטעלין אף הפשוטות מקחו מקח וא"כ כיון שגולד לנו שלא בעינין ממון וכבר הוחזק

שהביא סימנין שוב אף שנעשה אח"כ בן כ' וגולד לנו נ"מ לעינין קרקעות גדון כגדול כיון שכבר הוחזק בו. ומיהו באמת אין לנו לרייבין לכו' להעתיין בסוגיא שם היעבד פריך שם אלא למ"ד ראי' בקיום השטר למ"ל לבדקו לקימו שטרייהו ולקוחו בכנסי ומשני מי סברת נכסי בחוקת בני משפחה קיימו ואחזו לקוחות ומעשרי נכסי בחוקת לקוחות קיימו וקאחו בני משפחה ומעשרי וכו' וא"כ לפ"ז לק"מ דחא כיון דנכסי בחוקת לקוחות קיימו א"כ הוי הס מוחזקין שפיר מהי' הך חוקה לחוקמא הנכסים בחוקתו, ועוד דהך ג"ד דס"ל דרי בקיום השטר היינו מנח דס"ל חוקה אין העדים חותמין על השטר א"כ נעשה בגדול א"כ לירי' בלא"ה אין חוקה אחרת דהוי גדול רק דאם הוי בודקין ולא הוי מוצאים בו סימנין הוי איתרע הך חוקה מנח הרי לפיך דמזינן דלא הוי בו סימנין ולכך לזה טוב די בחוקה דרבא דהוי מסייע לחוקה דלין העדים חותמין על השטר וכו' והרי חרתי חזקות והוי הך הרי לפיך חרא במקום חרתי ולא כלום הוא ובשני חזקות ודאי מוציאי ממון. ועכ"פ מהי' הך חוקה להוליא רק תירי דריעותא ויהי' נחשב ללא בדקו ושוב אזלינן בחר חוקה דלין העדים חותמין על השטר א"כ נעשה בגדול ואולא קושיות החוס' למ"ד ראי' בקיום השטר ונכסי בחוקת לקוחות קיימו. ומה יועיל הבדיקה להוליא ממון מלקוחות חרתי בזה אינא חוקה דרבא :

ב

נתיישב על כנון מה קושיא השני' שהקשה ר"מ דמה הקשו החוס' הרי זה הוי דעת ר"ע ור"ע חייש למיעוטא בצבורות והרי החוס' ביבמות דף ק"י ע"ב ד"ה וחוקה לא עדיף כי רובא כתבו דלר"מ דלא אזיל בחר רובא גם בחר חוקה לא אזיל ומה הקשו ר"מ ר"ע לשטמו דלא אזיל בחר חוקה עכ"ד, ולפ"ז ש"ס א"ש דכאן הקשו רק לך לישא דנכסי בחוקת לקוחות קיימו דבזה ודאי די בחוקה דרבא להחזיק אידך חוקה דלין העדים חותמין על השטר א"כ נעשה בגדול. ובלא"ה נמי לא קשה קושיא זו דא"כ תקשה בלא"ה על הש"ס דמה פריך למ"ד ראי' בקיום השטר לימא קיימו שטרייהו ומה קושיא הרי הך ג"ד עיקר טעמי' הוי מנח חוקה דלין העדים חותמין על השטר א"כ נעשה בגדול וי"ל דהיינו דוקא ליריין דאזלינן בחר רובא לכך גם בחר חוקה אזלינן ולכך די בקיום השטר אבל לר"ע דחייש למיעוטא ולא אזיל בחר חוקה לכך בעינן ראי' צדיים. וזה תקשה ויחזיק לקושיות ר"מ דקושיות ר"מ י"ע מקום לדמות דהחוס' הקשו לומר לישא דר"ע נמי לא חייש למיעוטא מה יענה לך בדרימא אף זה קשה שפיר מצי פריך הש"ס למ"ד ראי' בקיום השטר לימא קיימו שטרייהו ומה קושיא ניתא. דהוא ס"ל דר"ע חייש למיעוטא לכך לא אזיל גם בחר חוקה ומהו פריך. אך בע"כ ל"ל דהנה באמת מצינו דר"מ עלמו ס"ל הך חוקה דלין העדים חותמין על השטר א"כ נעשה בגדול כפי' ב"ב דכתובות דף י"ח ע"ב דקאמר שם קטניס נמי כדרשב"ל דאמר חוקה אין העדים חותמין על השטר א"כ נעשה בגדול א"כ חזינן דאף ר"מ ס"ל הך חוקה ובט"כ דלין החזקות דומיין זה לזה וכמ"ס התה"ד כן לעינין אחר ובט"כ דר"מ חליס לי' הך חוקה עפי' ולכך פריך כיון דר"מ ס"ל הך חוקה ה"ה ר"ע. אך הוא דוקא. והעיקר ריחא לי כך דברי החוס' שבולין הקשו דמה שאל הש"ס דמגיל' דאזלינן בחר רובא הרי כיון דאזלינן בחר חוקה מנ"ש בחר רובא ותרזו דודאי השתא דירעינן דאזלינן בחר רובא שוב אמרין דרובא וחוקה רובא עדיף אבל אם לא הוי ידעינן כלל דאזלינן בחר רובא שפיר הוי אמרין דחוקה עדיפא מרובא ייע"ש. וא"כ לפ"ז לר"מ דלא אזיל בחר רובא שטאר ה"ה סברא במקומה ד"ל חוקה עדיפא וא"כ היאך פסיקא להו להחוס' ביבמות דר"מ דחייש למיעוטא לא אזיל בחר חוקה מנ"ש. אך י"ל דבריהם נעשבו למה שרזו לומר תחלה שם דמה דר"מ חייש למיעוטא היינו רק מדרבנן א"כ לפ"ז כיון דמן התורה גם ר"מ מודה דאזלינן בחר רובא א"כ ממילא גם לירי' הוי רובא וחוקה רובא עדיף שוב ממילא א"כ רבנן תקנו דלא אזלינן בחר רובא מנ"ש דתקנו שלא לינך בחר חוקה דליך יתקנו רבנן מלתא דהוי חוכא ואטלולא שמן התורה יהי' רובא עדיף מחוקה ומדרבנן יהי' עדיפא לי' חוקה מרובא כרס"ד דש"ס ובחר חוקה אזיל ר"מ לא אזיל בחר רובא מדרבנן מנ"ש דלא אזיל בחר חוקה מדרבנן אבל אם יצא דר"מ חייש למיעוטא שפיר י"ל דלפ"ז לירי' עדיפא לי' חוקה מרובא כרס"ד דש"ס ובחר חוקה אזיל וא"כ שוב לעינין ממון שפיר אמרין טעמי' דר"מ מנח חוקה חותמין על השטר אלא א"כ וכו' דמנ"מ א"כ מן התורה חייש ר"מ למיעוטא הרי לפ"ז חוקה עדיפא ובחר חוקה אזיל ואם מן התורה גם חייש ר"מ למיעוטא רק מדרבנן ס"ל א"כ כיון דרבנן תקנו כן ממילא היינו רק באיסורא תקנו כן אבל בעממולא לא תקנו ואוקמוהו ארינא דבחר רובא וחוקה אזלינן. מיהו לפ"ז משאר קושיא ראשונה דמה הקשו כיון דלא אזלינן בחר רובא

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה קעג קעדר קעה ותשובות עג

רק י"ל כיון דנוסף עליו עוד איסור נאסר אף בהגאה, והה פשוט. וגם בנוף דבריו שרלא ליישב בדרך הזה קושיות האחרונים על הש"ך דסתרי אהדרי מס' ד' ציו"ד נס'י ספ"ה בחומ"ט, הנה גם זה אינו דכיון דאזן אזלינן לטעם לנעורי תקביון אי"כ אזלינן למ"ד ארס אומר דבר שא"כ ע"י מעשה ואי"כ לפ"י להסבירים בשומפוט לא שייך לנעורי תקביון אי"כ כיון דלאמת ומעילה נאסר גם כן חבירו כדון י"ג נמשך דארס אומר דשא"כ ע"י מעשה ומ"ט הראשונים שהוא מנח תערוכת היינו למ"ד אין ארס אומר דשא"כ כלל אבל לרדיון דקיי"ל דאומר ע"י מעשה אינו נאסר כלל מנח תערוכת רק מדין גוף יין נסך. וי"פ אין להאריך, דברי ירדו וכו' :

תשובה קעה

לק"ק סיגוט להרבני המופגנ מ"ה חיים אריה הכהן נכד בעל קונטרס הספקות.

הנה מכתבו קבלתי יום אמש ופניתי טיף להשיבו כי מלתא זוטרתי הוא, ואם כי איני מכירו מתמול שלשום הלא על ד"ת בא ולהלכה למעשה, וז"ל שאלתו בבתור ברול דהיינו מה שקורין שפאחר ואתור עומד ע"ג רגליים ארבעה ומחת התור עד הקרקע הוא גבוה לערך עשרה עפים, ומחת התור הי"ל עמרו על גבי הקרקע קדרות הרבה של בשר מהם קדרות של ברול ומהם קדרות של חרס, ונפסק מהתור הי"ל קדרה של חלב רוחה על הקרקע זונת שחתת התור אבל כל נפסק ממנו על הקדרות רק קודם נפסק על שחתת ואח"כ נוחל על הקדרות ואינו ידוע אם נפסק הקלוח מן הקדרה של חלב קודם שגביע אל הקדרות של בשר אם לאו, וגם אין ידוע אם ה' היס"ב שחלב על הקרקע, וגם על הקרקע שנפסק החלב ה' משפור הרבה אפר עכ"ל שהאלה. והנה ר"מ יורה בזה כמה קולות משום דרכה להשתמש בשפת ומחמת האפר ומחמת דאינו דרך ביטול הוא רק דרבנן. והנה לרדיון אין לריך לכל זה. והנה מ"ט דהוי רק דרבנן בזה אחר המעילה טעה דמה בכך דעתה הוא דרבנן הרי כיון דעכ"פ יש כאן בליעה יבא לרדיון דאורייתא משיבטל אח"כ בהם בשר וכו"מ כעין זה בפמ"ג ע"ט. גם הנה מ"ט דהוי ספק אם נפסק הקלוח והנה בס' ק"ה פסק הש"ך אף בעירוי נפסק הקלוח אומר כ"ק רק שהפמ"ג כתב דכאן שאני כיון שזמל ע"ג הכירה זונת, וזה בכירה של אביניס, אבל בתור של ברול דהוי כולו חס ודפטר ברול הוא חס מקלוח חס כולו אי"כ לא נתקרב ובעיני קליפה אף נפסק הקלוח והרי הקדרה במקום קליפה. מיהו. כאן יפה אמר בזה כיון דעכ"פ היה על הקרקע תחלה אי"כ נלטמן מן הקרקע לכן אם נפסק הקלוח יש להחיר לנמ"י :

ודע שמה שנקטת אחרונים מחמירין והוא בפמ"ג ס' ל"ה בספ"ד ס"ק י"ח דאם לא נפסק מן הקדרה אף הנפסק למטה לא נחשב נפסק הקלוח, ח"י ח"י מורה כן רק א"י כחבתי זה כמה שנים באיזה מקום והוא בחיבורי מ"ק ס' ל"ה דכל שנפסק למטה נחשב נפסק הקלוח. והנה צידן דר"י נראה להיתר בלא"ה. דהנה נראה דרין עירוי שלא נפסק הקלוח אף שהי" בזה תחלה פל כלי זונת אסור היינו רק אם הוא דרך הליכה באורך כעין מעשה של התה"ד דזמל ע"ג כירה אבל אם על כלי זונת ומשם מתפשט ברובם בזה נראה דמודים דמותר כיון דבא למטה על הכלי הוי כהגהה וכיון דנת למטה ודאי דנתקרב דבזה שייך תחלה גבר. ובשלמא אם הולך באורך הכירה אל החלב נוחל הוא הוי רק כנוגעין זה בזה ולא שייך בזה עלה ולא תחלה בזה אומר כל שלא נפסק הקלוח אבל אם הוי דרך הנחה כגון צדדון זה דהקרקע למטה והוי בהמה ותחאה גבר ודאי דלא נחשב עירוי אף שלא נפסק הקלוח, והתה"ד והרמ"א מיידי כגון שכל הכירה למעלה הוי רוחת רק דלמטה הרדיון הוי זונת בזה ואח"כ באורך והיה להיפוך כגון דרין לוי דהוי תחאה זונת בחמ"ע אין להחמיר בזה, ובה דמה ראיות הפמ"ג דהכל מיידי שם שהי" על כלי זונת אבל הכל באורך ובצדדיון לא דלמטה הוי כלי זונת. אבל לא למטה הוי כלי זונת אף שמתפשט לצדדיון ולא נפסק מותר. וזה ברור לדעתי ואף והוא להחמיר עכ"פ די אם ישהה הכלי מעט שיהי" אינו צ"י, ואם ירלה להגשיל אף דמנוסה בגלגורע דאין לו תקנה כמ"ס בחבורי טוב טעם מ"מ בזה מותר להגשיל כנלפ"ד נכון. ויותר אין פנאי להאריך בפרט דאין הנושא סובל. דברי ירדו :

רובא גבי ממון מכ"ש בחר חזקה ומה קושיא, וא"ל כתיורו הא' מכה להחזקה כבר הוחזק שלא לגבי ממון וסוב הוא חזקה לממון ז"ל דנימא ר"ע לטעמו דחיים למיעוט וא"כ ממ"ד בעלמא היכי דלא הוי לממון הרי תקנו רבנן דלא אזלינן בחר רובא מכ"ש בחר חזקה ולא כיון החזקה בחר השתא דהוי י"מ לנו לענין ממון דקיל וחס תקנו ב"י רבנן הרי בממון גם מן התורה לב אזלינן בחר רובא ומכ"ש בחר חזקה. לכך ז"ל כתיורו השני שכתבנו דקושיות החוס' הוי רק למ"ד רא"י בקיום השטר והיינו דוראי החזקות אין דומין זה לזה וחזקה דאין העדים וכו' אל"ס יותר והרי חזקת להדיא דאף ר"מ אזיל בחרה וסוב כיון דבפלה"ה יש כאן חזקה רק להחזיק בה חזקה מריעותא דבדיקה שלא נמלוא לו סימנין בזה ודאי ר"י בחזקה דרבה דלא לשוי ריעותא ויהי' הרי לפיך למדא במקום תרתי ולא כלום ונתחזק הך חזקה דאין העדים חותמין אח"כ נעשה בגרול וא"ש ודוק. את זה ראיתי להשיבו בקצרה ויותר לא רציתי להאריך היות כי אין עסקי בזה כעת ולא חטור מסדר למודי רק למלואות תאוות נפשו פניתי להשיבו בקצרה כיר עלי.

והנה בחמת מאור איני חמה על הסוברים דנהי דרוב לא מהני בממון מ"מ חזקה מהני ואיך נעלם מהם ש"ס ערוך במקומו בפ"ו דב"ב דף ז"ג דקאמר ט"ק אמר לך רב אלא דאמרי אפי' למ"ק ט"ק כן כאן לא קאמר ט"ק ה"ס אלא דלא אזלינן בחר חזקה אבל בחר רובא אזלינן ושמולא אמר אלא דאמרי אפי' לר"א ע"כ לא קאמר ר"א אלא בחר חזקה דהוא גופיה מוחזק אבל בחר רובא לא אזלינן אי"כ מפורש אומר הש"ס דאפי' לרב דס"ל הולכין במת"א מ"מ אחר החזקה אין הולכין דהרי קיי"ל להלכה כרבנן ומכ"ש לשמולא דהוי כן. וגם שמולא בעלמא מדקאמר ע"כ לא קאמר ר"א אלא בחר חזקה דהוי נוסף מוחזק ולא אמר סתם ע"כ לא קאמר ר"א אלא בחר חזקה אבל בחר רובא לא אזלינן משמע דוראי בשאר חזקות לא אזלינן בחר חזקה ג"כ רק בחר הך חזקה דהוא גופי' מוחזק ס"ל דאזלינן ומעילה לרבנן אף בחר חזקה כהך לא אזלינן ומוכח מכלום דלא מהני חזקה בממונא וי"ע בזה. דברי ירדו לנח.

תשובה קעד

לק"ק יאברוב להרבני הררף מ"ה מרדכי אברכה גאטמאן.

הנה מכתבו קבלתי אמתול יום ד' תשא ופניתי מיד להשיבו היות כי הוא ענין קר. הנה ע"ד קושיותו בכורות דף ו' על ראיות הש"ס דחלב שרי מאיסור בבי"מ ודוחה דלמא להגאה, ולמה לא דעה דנימ לענין של ע"א מועד שנתערב כאן בבי"מ דמלך איסור חלב לבד ה' לאמת דאין זה אומר חזקת היתר כיון דהבשר נאסר בהיתרו אבל מלך איסור בבי"מ אינו נאמן כיון דהוא כולו איסור הוי נגד חזקת היתר. ואין לומר דאם הוי החלב לבדו אסור גם בבי"מ לא הוי כולו איסור דאי"כ גם בהגהה נמי ינשא כן בע"ד. הנה ר"מ נמשך אחר הגאון ישועות יעקב ז"ל ונראה שמה עכ"ה פעמים בדרך חלב כבר קדמו בשפת בשמים ראש מבורח דרך זה, אכן הם יפה כתבו לפי האמת אבל להס"ד אם חלב לבדו נמי אסור ודאי לא שייך כן. ותמה אי על אגסיס שלא ימלאו מענה לקושיא כו'. ובחמת אין התחלה לקושיא זו כלל והנה לפי הבנת ר"מ מה לו להביא מנרחק לקושיותו בפשיטות הוי ל"י האשקות כיון דלא אמרינן ח"כ רק בבי"מ ואף להסוברים דח"כ בשאר אסורין ג"כ מ"מ הוי רבנן אומר התורה ודאי לא אמרינן ח"כ רק בבי"מ אי"כ הרי נ"מ לענין ח"כ דבבי"מ לריך ששים נגד כולו, וגם אם אכל כוית מבבי"מ יחד ח"י נמשך וח"י מחלב לוקח ואם החלב לבדו אסור לא אמרינן ח"כ ודי ששים נגד החלב לבדו. אף לפי האמת לק"מ דוראי כדברי הש"ס לומר שחב ר"מ הוא אמת דוראי אם ה"ז חלב לבדו אסור לא הוי נעשה כולו איסור והגהה שאני, דבשלמא לענין איסור הגאה שייך לומר דאף אם חלב לבדו אסור מ"מ ע"י הבשר נאסר בהגהה דהוי איסור מוסף דתחלה ה' אסור רק באכילה ואח"כ נוסף עליו איסור הגאה אבל להטעף הבשר לחלב להיות כנופו איסור הנה בשלמא אם החלב נמי היתר ספיר מלטרפי כיון דשניהם היתר הוי מין צמינו ממש, והדי דעת חד מ"ד דהיתר מלטרף לאיסור, ולכך נהי דקיי"ל דאין המציא היינו כיון דזה היתר וזה איסור אין מלטרפיין אבל בשניהם היתר מלטרפיין ע"י ונעשה כנוף האיסור, אבל אם היה החלב אסור בלא"ה והבשר היתר לא הוי מלטרף הבשר עם החלב ולא הוי ח"כ והוי רק כשאר תערוכת איסור בהיתר, וזה שייך לחלק לענין ח"כ בין שניהם היתר ובין אחד איסור אבל לענין הגאה אין חילוק בזה

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה קעו ותשובות

תשובה קעו

לק"ק ראהטין לההרף מו"ה יהושע פאסוועג נ"י .

הנה ע"ד שאלתו וז"ל, הנה המנהג לעשות בתור בית החורף תמורת קטע עט בלעמין ומשכיל על הבלעמין בעת שמסתיקין התמור והמטעמי א"ס מותר לבשל בקדרה של בשר ואח"כ בלחוח יום קדרה של חלב והעולם אין נזהרין בזה עכ"ל שאלתו והאריך בזה בפלפול . והנה שאלתו שכח יתור לשחול בעיירות גדולות שנתחדשו הענגלישי קענין ושפך על הבלעך מתבטיל של בשר או חלב ואח"כ מבטלין להיפוך עליו . והנה רומ"מ קי"ר בשאלתו אם דכוונתו ג"כ כששפך עליהם מן הבטבטיל וחסם על הזיעה שלמטה או כוונתו על הזיעה שלמעלה על התמור וחסם בית החורף, והנה אם כוונתו על הזיעה שלמעלה ודאי אין בזה שאלה כלל חרא למעלה ליכא ברול ובלעמין רק טעו ואכניס והוא עושה ודאי הזיעה לפנים וגם אין מועיין כלל וגם אף אם הוא גם למעלה בלעמין אין חשש הרה"ש והרמ"א בסי' י"ב לא חששו רק אם היו הזיעה מכלי הבלוע ממאכל עלמו אבל אם בחלה נבלע רק מזה זיעה להיות זיעה מחמת זיעה זה ודאי אין בו ממש וראיות הרה"ש היו נמי א"ס הזיעה ממאכל עלמו ולא מכלי, ואף האוסרין גם המחבת כמ"ס הדגול מרובה והפמ"ג היינו דע"כ הקדרה בלועה מבשר עלמו ולא זיעה מזה זיעה א"כ בזה ודאי אין כאן חשש כלל, רק אף אם היו כוונתו לבשל לנטעו שפך ממנו מאכל על הבלעך אף שעתה אינו בעין מ"מ הזיעה אושר. גם זה אינו לא מבעיא לפי מה שיראה לי דבאמת לכך דייק המחבר רק הקדרה האסורה ולא כתב דגם המחבת האסורה דס"ל הזיעה אינו ממאכל עלמו רק אם הזיעה עולה מן המאכל עלמו לא באמצעות הכלי ולכן הקדרה האסורה הזיעה עולה ממנו אבל המחבת הרי אין הזיעה יורד רק דרך הקדרה וזיעה מכלי אינו אושר, וראיות הרה"ש מנכסרין דזיעה היו כמאכל היו נמי רק מזריכה בבית הדיו הזיעה מן המים לעתן אבל דרך קדרה י"ל דאינו נחשב כממ"ס. רק גם אף שחאר כדעת הדגול מרובה דגם המחבת האסורה נראה דהיינו דוקא אם המאכל מקושר ע"י הקדרה אז היו הזיעה כממ"ס כיון דיואל מנוף המאכל רק דהיו דרך הקדרה אבל אם אינו מקושר ע"י המאכל וכבר הכלי ריקן אין בזיעה זו ממש, ועיין בחו"ד מה שמחלק בין אם המאכל מקושר או לא לענין האסור ודאי יש לחלק כן והרי ראיות הרה"ש היו רק ממנהג דמכשירין וגם זיהו דהזיעה היו מן הבעין לא כשאינו בעין רק מכלי . והנה רומ"מ הביא תשובות הב"ח החדשות סי' כ"ד דפי' דברי המחבר במחבת דהיינו דוקא בזירה שלהם שהי' חלל למטה והיתה המחבת נתונה למטה בתוך החלל והקדרה היתה למעלה מכסה פי הכירה בזה אין הזיעה יכולה להתפשט לגרדין אבל בזירה שלנו דהזיעה מתפשט לגרדין אין בו חשש, ורומ"מ תמה עליו מנ"ל לפרש כן והרי ראיות הרה"ש היו ממכשירין ושם היו המעשה דברכה של מים נתונה בבית וכו' . והנה לא קשה מידי דודאי תלוי הענין לפי הזיעה דברכה של מים הוא גדולה מאוד והזיעה דברכה לכך אף שמתפשט מ"מ נחשב יש בו ממש אבל מחבת דהיו הזיעה מועטת והייתו גדול ודאי אין מתפשט אין בו ממש והרה"ש לא הביא רא"י רק שהזיעה היו כאלו והכל לפי הענין אם היו זיעה והיו דהוא מתפשט לכל הבית אין כאן זיעה. ועוד יתור שבג רומ"מ בזה דהתם מייירי לענין טומאה א"כ באיזה מקום שיגע בבית הוא עומא וזה בןך שמתפשט לגרדין התם הוא כל הבית כמו הקדרה דכאן ומה אם מקום להתפשט חוץ לבית באמת הי' עתור רק כיון דאין מקום להתפשט חוץ לבית לכך עמא וכאן נמי אם א"י להתפשט רק תחת הקדרה אושר אבל אם יכול להתפשט חוץ לקדרה אין חשש . והוכיח הב"ח כן דהרה"ש מייירי כן מכלל אושר גם המחבת והיינו דהזיעה שלמטה דרך הקדרה אינו אושר כמ"ס לעיל מ"מ הרי הזיעה של הקדרה מבשר שלמעלה מתפשט לגרדין ומגיע גם למטה אל הקדרה דאי יומא דזיעה המתפשט אושר א"כ גם בקדרה מתפשטת הזיעה גם למטה וע"כ מזה דזיעה המתפשטת אינו אושר וממילא מוכח מה הקדרה האסורה היינו דמייירי ענין שכתב הב"ח והדברים ברורים . והנה היואל לנו מזה דע"כ בחשש שלו אין בו חשש כלל. ואבאר עוד מלתא בטעמא דהרי לכאורה ראיות הרה"ש מטומאה אינו רא"י דמה רא"י מטומאה לאיסור דבטומאה בממשות תליא מלתא ולא בטעמא ואף א"ס היו נחשבים אושר, אבל באיסור תלי' בטעמא א"ס היו נחשבים מותר וכן נ"מ בר י"ט א"כ דלמא זיעה אין בה טעם האוכל והיו טעם קלות מזה רא"י שם הרה"ש זיעה כוונת הרה"ש כך דודאי גם במכשירין אין הזיעה מטומא דאין בו ממש רק דהזיעה פועל דמחבר הדברים והיו כאלו נעשו זה בזה

ומעטם נגיעה בנזף הדבר הוא עומא . וא"כ הי' באיסור אף דאין נוגעים זה בזה הזיעה מחבר והיו כאלו נעשו זה בזה יחד, ולכן אם הי' הקדרה של בשר נוגע בחלב הי' אושר כן נמי עתה אושר וא"כ מינה בא"ס היו דבר בעין אבל בב' קדרות אם היו נוגעין זה בזה נמי הי' מותר א"כ מה בכך דהיו זיעה . ולכן אם החשש שלו מחמת זיעה שלמטה שנספך ממנו בעין אין בו חשש מטעם הי"ל ואם החשש שלו מזה מזה שלמעלה בלא"ה אין בזה חשש כיון דלא הי' בו חשש . מעולם וזהו זיעה ר"י מחמת זיעה אין האיסור עתה בעין ולכן אין בזה חשש כלל . והנה בפלפול לא עיינתי כלל כי אין הפנאי גורם וגם אין כומו עמדי וא"י מוכרח להשיב לכ"א מעט ולזה איני משיב רק מה שנוגע דריגא . אך במ"ס במוף דבריו רא"י דזיעת ארולין אין כומוה מטומאה דפסחים נבי אין לולין שני פסחים כאחד דלמה פריך מזה ל"ד ריחא לאו מלתא נימא דמייירי מזה הזיעה. הנה זה נק"מ חרא לא מבעיא לפי דעת הב"ח הי"ל א"כ כאן דהזיעה מתפשט בכל התמור אין הפסח נאסר מזה הזיעה ועוד אף אין לא נימא כב"ח נמי ל"מ, ומדנקט אין לולין ב' פסחים כאחד משמע דבכל ענין אושר ולפי דבריו הו"ל לומר רק אין לולין ב' פסחים זה למעלה וזה למטה אבל בע"א שרי ומדנקט אין לולין ב' פסחים כאחד משמע דבכל ענין אושר אפילו רחוקים זה מזה נמי אושר, ומדע דאם לא משמע להס"ס בכל ענין בלא"ה לא פריך מידי ד"ל דמ"ס אין לולין ב' פסחים כאחד היינו בנוגעין זה בזה אם היו סובל יתור דהלשון כאחד היו מסייע לו דמשמע דהס צימד כאחד, ובע"כ מכלל משני כן משמע לי' דהתנא מכלל מפליג דברחוקים מותר משמע דאושר בכל ענין, וא"כ מנ"ס דאי אפשר לתרץ דמייירי דוקא בזה למטה וזה למעלה. והנה בהיותו בזה היו קשה לי במה דמשיי סם מפני תערובת גופין והיינו בע"כ כפרס"י דלמא לאו אדעתיהו ומחלפי . וקשה לפי' א"י רק גזירה דלמא מחלפי למ"ל לחוש לחששא רחוקה דלמא מחלפי ועשות כזה לא שכיחא טפי היו לי' לומר דהחשש דלמא לאו אדעתיהו ויגעו זה בזה והי' אושר מזה תערובת טעמים ומה דקמ"י אפי' נדי ועלה הכוונה דאפי' נדי ועלה דליכא חשש טעות בחלופי בנוסין יש קלות דלמא ישכח ויגעו זה בזה ואסור מזה תערובת טעמים וז"ע פסחים בזה . והנה מה שפלל רומ"מ בזיעה הנוסף הנה לדעתי עיקר הזיעה היו האיסור רק מזה דהיו כנוגעין זה בזה וא"כ אינו אושר רק אם קלה אחד זיעה נוגע בזה וקלה השני של הזיעה נוגע בקלה השני או הזיעה מתוך ונחשב כאחד כאלו נוגע זה בזה אבל אם אין קלה הזיעה נוגע בזה וקלה השני בזה רק היו הפסק ביניהם אין זיעה הנוסף אושר דזיעה אינו כמאכל ואין בו טעם רק הזיעה עושה כבוד זה בזה והיינו אם היו בלי הפסק ונקוט כלל זה בידך . והנה מה שהקשה מניד לולין בלא"ה הוא טעות דזיעה ליכא רק מרחיקת המים ע"י ישיול א"ס זיעה אבל בעלי דליכא מים ליכא זיעה כלל דאף אם יש מעט זיעה אין בו ממש להיות מחובר, וראיות הרה"ש היו רק מזכרת מים ודוקא מדבר לה היו הזיעה רב והחוש יעיד על זה ואז יש בו ממש ונחשב כמחובר ולא ע"י זיעת שני דברים יבשים זה אין לנו רא"י להיות כממ"ס וא"ש זה פטע , ז"ל אין להאריך מחמת שרדתי שבעו"ש שאלה זו יואלה וזו בזה הי' יאורתי חיל להיות בידי מלמלתא ולעשות כדלן א"ש וא"י . כנפס ידירו הטעור :

תשובה קעו

לק"ק דאברמיל להמופלג ההרף מו"ה נפתלי הירץ קלוינימאן נ"י .

הנה ע"ד שאלתו בא"ס לקח הוזהמת מן הרובע של בשר בכף חלב ב"י כמה פעמים ולא נודע בתנאים ויש בקדרה שמים נגד הכף אך בכל פעם נשאר מעט וזהמת בתוך הכף ונתן הכף עם הוזהמת שבתוכה לתוך הקדרה ולא נודע אם יש מ' בתוך הקדרה אף כנגד הוזהמת שכלל פעם ופעם נעשה נבילה מן הבלוע שבתוך הכף דשמא נשאר חלב בלוע בתוך הכף ונאסר הוזהמת בכל פעם ופעם נעשה נבילה מן הבלוע שבתוך הכף וכו' עכ"ל שאלתו והאריך בזה להיתר . והנה מתמלה אני מומר בלא"ה בששיות טעמה בהוראתו דלו הי' כדבריו דנחשב מנין במינו והיו ספק דרבנן הרי מפורש בסי' י"ח דזה אינו רק בנספך אבל אם הוא לפנינו ואי אפשר לעמוד על שיעורו לא מהני כמה דרבנן והיינו ממש בליד . ואין לומר דהכא שפני דלא ידענו כמה וזהמת היה זה אינו דברי בכף קי"ר דאם א"י נשאר כמה מצבו משערין כפי מה שהדריך לתמוך א"כ הי' ראוי לנשור כדרך שאב"י ז"ל וזהמת דהיו מכלל קף ופחות מעט . ועוד הרי דעת המחבר דכנגד הכף נופו

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה קעו ותשובות עד

זופו בעיניו ב"פ ששים א"כ נהי דהרמ"א חולק מ"מ בזה הו"ס ס"ס לאיסורא דלמא ודעת המחבר ואח"ל כדעת הרמ"א דלמא לא הו"ס כנגד הזהמא וספק ספיקא אף בדרבנן נאמר. ומ"ש על מ"ש בסמ"י ס"י קמ"ח וז"ל א"כ כלי אף להראב"ד נעשה נבילה בבב"מ דוק הו"ס דבר יבש בלח וע"ז כתב ר"מ תמ"י לי וכי הכלי י"כ הלא החם הטעם דהו"ס הבליע"י בכלי י"כ והו"ס לח בלח והכלי נזופו לא נעשה נבילה עכ"ל. לא דק דלמא כוונת הראב"ד להיות כגורת הכתוב לומר דביבש בלח י"כ ולא בלח בלח רק הכונה דהיכא דהו"ס האיסור עומד בפ"ע שייך ב"י חני"כ אבל אם הכוונה לאיסור ניכר בפ"ע לא אמרינן חני"כ וא"כ ה"כ כיון דהק"י עומד בפ"ע מה ב"כ דהבלוע הו"ס לא מ"מ כיון דעומד בפ"ע אמרינן ב"י חני"כ, וא"כ ה"כ כ"כ כיון דבלוע עומד בפ"ע ראוי לומר ב"י חני"כ כמו בדבר ממע. וגם מ"ש ר"מ וע"ז מ"ש דוש לחוס דהו"ס ב"י דרוח ול"ע נעשה נבילה בבב"מ. וכתב ר"מ דהרי בשאר אסורין הו"ס חני"כ רק דרבנן והו"ס ספק דרבנן, לא הבין כוונתי דזנממשך למה שכתבתי לעיל דהו"ס ב"י ספקות לאיסורא ע"ז כתבתי דהו"ס עור ספק דלמא ה"י בו דרוח והו"ס חני"כ וא"כ מה מהני דהו"ס דרבנן הרי יש כמה ספקות לאיסורא, ומ"ש בבב"מ כוונתי דהרי דלמא דבינו כפירא לא אמרינן חני"כ רק בבב"מ וא"כ כתבתי ל"ע לך כתבתי בבב"מ דהו"ס חמת דלענין הדוח"ס הו"ס כשאר אסורין מ"מ כיון דבא מצב"ה דיינינן ל"י כמעיקרא ומורה ר"א דאמרינן ב"י חני"כ עכ"פ מדרבנן וע"כ לא פליג ר"א רק בשאר אסורין דלא שייך בזה חני"כ כלל ו"ס התורה אבל ב"ה דבהו"ס שייך חני"כ והו"ס הבא ממנו נזופו עליו אטו הו"ס גופו לזה כתבתי דברות דהו"ס חני"כ בבב"מ ל"ע. ויותר אין להאריך כי לאחד ממני תכתבו דברי ידירו וכו' :

תשובה קעט

להרב החריק מ"ה משה ליב אלטר מ"צ ד"ק באש"אשן .

תשובה קעה

להרב החריק מ"ה יהואל מיכל הובנר אבדי"ק ניונוב נ"י .

הנה מכתבו בקבתי וע"ד אשר שאל במעשה שבה לידו וז"ל בימים הללו בשאלתי שחמכו הרכה בללים לטעורח נשואין בסכין של בשר על דף חלב והדף לא נשתמש זמן רבעס חלב, אך בד"ח אין מועיל אינו ב"י, אך לדברי להיתר דף זה תשימשו בזמן, וכעת היה מגורר היטב ואפי"ן א"ס לפעמים נלגלו עליו עיסה ושפכו חמאה רותמת לעשות מולימ"ס אפי"ן אם י"כ מ"כר על הבק אינו אוסר אלא כרי קליפה והבנל הוא הקליפה ומה"ס נחזיק ריעותא שבשעה שילק על הבק י"כ לאיבוד על הדף ב"כ וכו'. וגם איכא ספיקא עובא שמהא לא נגע החמאה בדף ושמהא לא הו"ס רוחא ושמהא לא נגעו הבללים במקום החמאה, וגם שמה בללים לא נקרא ד"ח כן תוכן דבריו, והנה מ"ש דעירוי אין אוסר יותר מגדי קליפה. הנה אם כי זה אמת, אך דעירוי דוקא ע"פ ח' אבל בדבר שמשמשין בו הרבה פעמים נאסר כולו עיין בע"ז ה' בב"מ ס"י א"ה ס"ק י"ב, וא"כ הו"ס דבשלמא אין י"מ כל כך בזה כיון דע"כ בתוך מעל"ע אין משמשין הרבה והראשון ראשון נעשה לפגם, אבל בד"ח ח"א דלמ"י א"כ אוסר א"כ ל"ך ס' נגר כולו, מיהו נכח ספקות אחרות נמי מותר וצ"ע דאין דרך להמתין לשפוך חמאה מ"כר רק כל שניתך החמאה שופטין אותו לעיסה ואין מתמתין עד שיה"י רוחא מ"כר, לך י"פ המיר בזה, אך הטעם שכתב ח"כ דרמך על דברי תשובת גור אריה יורא חו"ך ס"י מ"ב וטובת ס' יושע בפסקים וכתבתי ס' תפ"ד שכתבו בד"ח הטעם האיסור שבו נכלע לתוך התבשיל חוזר להיתרו והו"ס לפגם כמעיקרא והביאו ר"ה מדרבי הש"ך ס' ק"ב ס"ק ב'. והנה הפת"י כתב כמה דוכתי דבללים שנתבשלו בעל מריפתן, וא"כ הו"ס ראוי להיתר גם הבללים ואמאי לא נכלע אוחס ויה"י חוזר הפגם לתקומו, וכנה"ג ס"ל להני ספירי הנ"ל דבזה אפטר למותר, ומבטל איסור לכתחלה אין לאן כמ"ש ה"ט"ז בשם הר"ן בס"י ל"ט דהו"ס כשורפו במקומו רק דלךך אסורין הבללים כיון שהיו בתחלה לשבח כמ"ש החו"ס בפ"י לחלק בין קדרה לתבשיל, והבללים דומה לקדרה לאיסור אפי"ן באב"י לכתחלה, וא"כ תיבש בשאר אסורין אבל בב"מ דאין אסור מה התורה רק דרך ביטול, א"כ קודם הביטול הו"ס רק משך דרבנן ודי בספק אחד דספק דרבנן להקל, רק ע"י הביטול היה נעשה של תורה, וא"כ כבר הו"ס חוזר הפגם לתקומו עכ"ל. הנה אם כי דבר הכמה אמר אין זה אמת כי הנה נהי דבללים שנתבשלו פסקה חריפתן מ"מ היתרו בסוף הביטול אבל בתחלת הביטול תיבש שגעשו רוחמין לאסורין מה תורה וא"כ הם עדיין בחריפותן, וכבר נאסרו וא"ך חזרין להיתרן. ועוד אין לך בו אלא חדושו. דנשי דמוכח מן הש"ך ס' ק"ב בשם א"ה דהטעם היולא מ"מ חוזר לפגמו, היינו אם י"כ לתקום אחד אבל כל שהוא במקומו יש לומר כיון דהיה תחלה מושבח אינו חוזר ונפגם. דהרי נ"כ בקדרה דעת הר"ן דבמקומו הוא לשבח רק כשיולא לתבשיל הוא נאסר לפגם

הנה ע"ד שאלתי בנידון המקוה שהתיר הטיל דם למקוה להכשירו מתורת שאובין אך נשפך חם מהני עלה זו אחר שכבר נפסל מנח שאובין. הנה המעין בספרי עטרה ה"ל מקוואות יפסל שהוכחתי שאין חילוק בזה. ואם כבר נפסלה נמי מהני עלה זו וכן כתבתי בתשובה לק"ק טאפרוב, ויפה כוון ר"מ בזה :

וע"ד שאלתי השניה וז"ל שאלתי מאשה אחת שלקחה הקאווע חמה עם חלב שערמ אלא האם, ועירה אותם ע"כ כירה לתוך כלי אחר ונשפך יותר ממה שהכלי יכולה לקבל והיא בהגיע ע"כ כלי תיכף כרגע כמימרי"י נשפכו משם ע"כ הכירה והלך הקלוה לנעשה, ושם היו עומדים כמה טעליר פורולייטין זה ע"כ זה של בשר, ונשפך על גביהם ונפסק הקלוה, ותיכף לקחה והדיחה אותם, ובעת אשר בזה לפני לשאלו לא זכרה היא"ך היו מנוחים, והאריך בשאלתי. והנה בתחלה אני אומר לא ידעתי מה טרפות הו"ס בזה כיון דנפסק הקלוה וגם נזחל ע"כ כירה ונלטן ומפורש ברמ"א ס' א"ב דבכה"ג שר. ועיין בפת"י שרול"ה להחמיר באם לא נפסק הקלוה למעלה אף דנפסק למטה, אך ח"י בנלוין הפת"י ע"כ כתבתי להיפך דגם אם לא נפסק הקלוה למעלה כיון דנפ"פ נפסק למטה וזחל ע"כ כירה נמי מותר, וא"כ אין מקום לשאלתו דבנדון ידידה הכל כשר. ועוד אני מעיר לו דבר חדש בנידון המעשה שלו ד"ל כיון דהוא שפכה לכלי שני רק ע"י שפכה יותר נשפך למעלה ע"כ כירה וא"כ בזה י"ל דמה דינא מ"כר זה ב"ל לכלי שני ודוחה את מה שכתבתי ש"ה, ומה ש"ה בכלי שני אין לתוך וא"כ אין כאן איסור כלל. ועיין במנחות דף ז' בני ר' יוסי אומר מדת הלל ביירו"הין קודם י"ע"ש מוכח כן ואף דלא קי"ל כר"י. ועיין בחיבורי מי נדה בסוף הספר שבירי עטרה הנוסף שם בה"ל מקוואות סעיף כ' הבא"ת שם דברי הש"ע ס' ר"א בסעיף כ' וסעיף כ"ב דסתרי אהרדי דבסעיף כ' הפעולות דוחין החממות, ודוחין ובסעיף כ"ב מפורש להיפך שכתב שם דמים שבאין עליו דוחין המים הראשונים ומוליאין אותו, והבא"ת שם דברי הש"ך שם שהרגיש בזה, ופרשתי כונת תירו"ל דהכי דהו"ס ספק דרבנן תלינן דהשניי דמו את הראשונים, אבל היכי דהו"ס ספק דאורייתא דבסעיף כ' הפעולות דוחין החממות, י"ע"ש ביו"ד ובחבורי ש"ס. א"כ כאן י"כ דלפי דברי ר"מ הו"ס זה רק איסור דרבנן, א"כ תלינן להקל דהשניי דמו את הראשונים וא"כ מה ש"אל הו"ס מכלי שני. גם אפילו הו"ס דאורייתא לפי פירושו שם בש"ך משמע דהספק הו"ס רק אם י"כא כל הראשונים או רק לפי חשבון, אבל ע"כ לפי חשבון ודאי י"כא,

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה קעט קפ קפא קפב ותשובות

לפנס, ונהי דקלת חולקין בזה היינו בסתם קדרה אבל בדבר חריף ומאכל מסתבר לומר דכ"ע מורים בזה דכל שהוא בתקומו הראשון נשאר מושבם כמעיקרא. רק כשלא לתקום אחר חיקלם טעמו וז"ל לדעמי וחיליה להקל בזה, ועוד מה מרמה מאכל בקדרה הרי ידוע מה דבאב"י נעשה לפנס הוי רק בקדרה אבל במאכל לעולם הוי לשבח, ובע"כ הדקדקה פונס ביותר הטעם מה המאכל א"כ אף אזו נאמר נהי דהחריפות בטעם הנבלע בקדרה אינו עשוי לשבח רק בעודו מקושר עמו בקדרה לא כשיולא לחוץ היינו מכה דבקדרה לא אלים כח החריפות לעשותו לשבח עולמית כיון דכנגדו הקדרה פוגמת הטעם לכך אינו משהו לשבח רק מעט וכשיולא חוזר לחוץ לפנמו, גם יס לומר כח החריפות עלמו שנבלע בקדרה לא אלים כח חריפותו דהקדרה פוגמו ז"כ אבל בטעם הנבלע במאכל חריף כיון דהוא מאכל ואינו פונס הטעם אז אלים כח החריפות כיון דאינו בקדרה. ועוד בקדרה הוי החריפות נבלע ממקום אחר ולא אלים כמו מאכל חריף דהחריפות מפאת עלמו. וידוע דכל דהוי מפאת עלמו אלים מדבר הבא ממקום אחר, גם המאכל אינו פוגמו לכך נמסתר כיון דנעשה לשבח על ידי החריפות טוב נשאר בשבחו תמיד והמיקל בזה עליו הראיה. לכך במהכח"ה של המספרים ה"ל לא דקו הבא ממלא דים להקל ביניהם, וחיליה להקל בזה היכי דליכא שחר ספיקא. רק מכה טעם הראשון שלו יפה הורה כנגדו יודיה. והש"ת ישמרו ומכשול הוראה אותי ואומר כל הימים, וזוכה תמיד להורות כדת וכהלכה כרצונו ית' ורצונו. ויקיים בנו מאמר הכתוב רנון יראיו (מיראי הוראה) יעשה. ידירו וכו' :

תשובה קפא

להרב הג' מו"ה מיכל הובנר נ"י אבד"ק ניונוב.

הנה מתכונן קבלתי והיום פיתתי להשיבו ובמה דסיים אפתי. הנה על המדרש תמומא קטן לכמה ימנול הוא בתגומא פ' תלוה יע"ט ועיקרו הוא בהקדמת חבורי מי נדה בהקדמה שם נכחתי לך כנון בעוה"י יע"ט. וע"ד אשר רלה לומר דמותר דקא נמיס דקא נמיס רשות הבעלים מכה דבתגומא כתוב וישלעו בנכסיהון שזה בשוה וכו' הוא תמומא מאור לחדש דבר כזה, דבזה ימנעל מכה דפין בש"ט ובש"ע אשר מבורר הסיפוך ובודאי מה שכתבו שיטלעו בנכסיהון שזה בשוה הוא שופרי דשטרט והדרך לכתוב כן בכל התגומא, ואין זה תמאי רק דרך ברנה מן הכותב והעדים מברכים אותם שיהי' ביניהם שלום ואחדות עד שיסכימו להיות שולעין בנכסיהון בשוה, אבל אין זה דרך תמאי, ואם נאמר ונדייק בלשון הזה דקא חף אזו נאמר דלשון בנכסיהון משמע מה שיהי' לכ"א נכסי' והיינו להבעל בנכסין שלו ובנכסיו לאן ברזל והאשה בשלה בנכסיו מלוג שלה, או הכונה רק על נכסי מלוג לבד בזה יד שניהם שוה, אבל לא בנכסי לאן ברזל דזה אינו שלה כלל רק שלו לבד, אבל נכסי מלוג הוי של שניהם, גם יש לומר הכונה של בשוה שהוא לא יעשה בלתי עתה, והיא לא תעשה בלתי עלמו והוי הכונה להסיפוך ובדין ינת' באמת כן לדעת שניהם בעין אבל היתר שלו חיללה לחדש כן :

ובגדון

השאלה ששאלו בשר עוף בקדרה של חלב ואח"כ נתנוהו בקדרה של בשר בהמה והתיר רי"מ בהנאה הבשר, גם זה אינו נראה לי מתרי עמימי, אחר מ"ט ר"מ הוי כ"ע בר י"ט דהיתרא, לפ"ד זה אינו כיון דסוף סוף בשר עוף כחלב אסור מדרבנן ומה בכך דבהנאה מותר, מ"מ מדרבנן הוי כ"ע בר י"ט דאיתורא ונאסר הבשר בהמה מדרבנן. ואף דמה דהוי מדרבנן מותר בהנאה, מ"מ זה הוי רק למנופו ניכר דהוי רק דרבנן כנון בשר עוף או במליחה וכדומה דמונף התערובת ניכר דאינו מן התורה, אבל בבשר בהמה גופיה ודרך ביטול דאין ניכר מתוכו אם הוי מן התורה או מדרבנן, ודאי אסור בהנאה אף דהוי דרבנן. ועוד יותר נהי דבשר עוף הוי טעם שני מ"מ הרי הבשר עוף בלע מן הבשר בהמה וא"כ בעוף גופיה נתערב בו חלב וטעם בשר בהמה והספך לאיסור. ושוב נעשה גם העוף אסור מן התורה ושוב חזר טעם הבשר כחלב ונבלע בתוך בשר בהמה והוי לאיסור תורה, לכך נראה דהבשר אסור בהנאה וגם הבשר עוף :

ונדון

המלה שחתכו בסכין של חלב בן יומו. ואח"כ חתכו ממנו בסכין של בשר ונכסו אותו בסכין הזה דק דק ומלכו בו בשר והתיר הבשר דאף שאין בבשר סמך"ך נגד המלה מ"מ בזה לא נאסר רק כדי נעילה כדון לטון המבואר בסו"י ז"ו וא"כ נגד המלה שנאסר כדי נעילה יש סמך"ך בבשר, ואף דהמלה של כדי נעילה נתערב בשאר המלה דק דק לא נאסר כל המלה כיון דאינו דרך ביטול אינו רק דרבנן ולא נעשה כולו נבלע בזה יפה אמר. אך חיסור פרט אחד דהרי עכ"פ משתחב ממנו בסכין של בשר ונכסו הוי ממש לאיסור בידיים ואסור למשבל ולמי שנתבטל בשבילו, מיהו אם הוי החותך שוגג שלא ידע שחתך תחלה בסכין של חלב יש להסיר, ויותר אין להאריך. דברי ידירו הערוך :

תשובה קפב

להרב מו"ה משה מרדכי נ"י מו"צ דק"ק בראדשין.

הנה מתכונן קבלתי היום הזה ופיתתי להשיבו מיד. כי הנה

לפנס, ונהי דקלת חולקין בזה היינו בסתם קדרה אבל בדבר חריף ומאכל מסתבר לומר דכ"ע מורים בזה דכל שהוא בתקומו הראשון נשאר מושבם כמעיקרא. רק כשלא לתקום אחר חיקלם טעמו וז"ל לדעמי וחיליה להקל בזה, ועוד מה מרמה מאכל בקדרה הרי ידוע מה דבאב"י נעשה לפנס הוי רק בקדרה אבל במאכל לעולם הוי לשבח, ובע"כ הדקדקה פונס ביותר הטעם מה המאכל א"כ אף אזו נאמר נהי דהחריפות בטעם הנבלע בקדרה אינו עשוי לשבח רק בעודו מקושר עמו בקדרה לא כשיולא לחוץ היינו מכה דבקדרה לא אלים כח החריפות לעשותו לשבח עולמית כיון דכנגדו הקדרה פוגמת הטעם לכך אינו משהו לשבח רק מעט וכשיולא חוזר לחוץ לפנמו, גם יס לומר כח החריפות עלמו שנבלע בקדרה לא אלים כח חריפותו דהקדרה פוגמו ז"כ אבל בטעם הנבלע במאכל חריף כיון דהוא מאכל ואינו פונס הטעם אז אלים כח החריפות כיון דאינו בקדרה. ועוד בקדרה הוי החריפות נבלע ממקום אחר ולא אלים כמו מאכל חריף דהחריפות מפאת עלמו. וידוע דכל דהוי מפאת עלמו אלים מדבר הבא ממקום אחר, גם המאכל אינו פוגמו לכך נמסתר כיון דנעשה לשבח על ידי החריפות טוב נשאר בשבחו תמיד והמיקל בזה עליו הראיה. לכך במהכח"ה של המספרים ה"ל לא דקו הבא ממלא דים להקל ביניהם, וחיליה להקל בזה היכי דליכא שחר ספיקא. רק מכה טעם הראשון שלו יפה הורה כנגדו יודיה. והש"ת ישמרו ומכשול הוראה אותי ואומר כל הימים, וזוכה תמיד להורות כדת וכהלכה כרצונו ית' ורצונו. ויקיים בנו מאמר הכתוב רנון יראיו (מיראי הוראה) יעשה. ידירו וכו' :

תשובה קפ

להרבני מו"ה שמעון צבי ווייגער בכפר קראשין.

ע"ד שאלתו אם חתכו בסכין חלב של אב"י עאלפין מלח ולא היה ששים נגד הלהב של סכין ונתנו מלח זה לתוך העיסה ואסור בתורא אם מותר הפת או לא. ונשאל יבא לאלוהי עם בשר עכ"ל. הנה לדידי אין זה שאלה כלל דהוא מותר אפילו עם בשר כיון דים ס' נגד המלח, ואפי' אם לא היה ס' נגד המלח כיון דכ"פ בלירוף המלח עם העיסה יש ס' נגד הלהב של הסכין נמי מותר דלא שייך לומר להלריך ס' נגד כל המלח כיון דלא נעשה נבלע דעדיין היתר הוא. ומה שחשבת אפה דהמלח עבד לטעמיה כבר ראית בעלמך סמירת דבריו, דכאן אין המלח אסור מחמת עלמו, ונ"ט אפה כיון דהבלוע הוי נמי היתר נחשב איסורו מחמת עלמו, וסמייע מרבני הלבושי שרד ברין בב"ח ס"ק ק"ח. הנה זו טעות גדול, ובמהכח"ה של הל"ש שגג מאור בזה ומה וסמייע מרב"ח דטעמם דשניהם היתר, דהתם כיון נחמת חבורן נאסרן ונעשו דבר אחר. לכך נחשב איסור מחמת עלמו. אבל בשר או חלב במלח הבשר או החלב אסור המלח, אבל אין המלח אסור הבשר או החלב. וגם הרי אחר הבלוע נמי עדיין הוי המלח היתר. ודאי נחשב אין איסורו מחמת עלמו, ואין קפידא נה דעבד לטעמיה. ובפרט כיון דע"פ המלח לא נעשה מלה תחלה א"כ אם נתוסף עליו העיסה ביטל טעם הבשר שבמלח והוי כאלו לא היה כאן טעם בשר וחזר המלח להיתרו, ולא שייך לומר כאן דעבד לטעמיה. לכך מותר הפת אפי' עם בשר, וכן אני פוסק תמיד וזה דין פשוט וברור. והנה ראיתי במכתבו שסב"א דברי הכו"פ שמה דברי מהר"ע דמהני ששים נגד החלב, ועיינתי שם וראיתי שדברי הכו"פ תמוהין מאוד שסב"א ראיה דטעימה לא מהני דאי מהני ממ"ז אם בני רבה בר פלאי טעמו ולא היה בו טעם חלב למה אסרו. ואם טעמו בו טעם חלב מהו פריך מן הברייתא, ואיך שייך פרכא וקושיא אם ראינו בשר שחוט לפריך. ובע"כ דמיידי דלא היה בו טעם חלב וה"ה דלא מהני סמך"ך יע"ט. והנה דבריו תמוהין מאוד דהש"ס שם לא פריך כלל מן הפת רק מן התגור. דמשמע ליה דרבה אסר אפילו הוסק התגור אסר אח"כ הפת, והיינו דקשה לו למה לא נקט רבה נמי בלשוננו עד שיוסק התגור כמו דתאוב בברייתא. לא כיון דלא נקט בהמשעו שמו התגור בלביה אחר שהוסק משמע דעמו ליה קודם שהוסק ואח"כ הוסק, ואפ"כ אסר רבה הפת, ולמה פריך מברייתא דמוכח דאחר שהוסק שרי, ולכך א"ש דוראי בתגור טעמו בו שומן בזה אף דעתה אין בפת טעם שמי מ"מ יתכן שאח"כ יאפו בו מעט פת ויהי' בו טעם בשר. ובמה דקו"ל דבקדרה שרד להשתמש בו בשפע מ"מ אסור שמה ישתמש בו מעט כן ה"ז בזה, ולכך אסרו רבה אף שלא היה בו טעם בשר. ולמה פריך ליה מברייתא דמוכח דאחר שהוסק שרי : אבל בפת ששמו בו חלב או בשר,

ככל השלשה שאלות לא ירד בני עמכם, כי ראינו דוקא בחלף ואם נכתב בשני יודין אפי' דיעבד פסול, ואינו דומה כלל להרואה שהביא דעם אין שינוי במבטא, אבל ראינו בשני יודין היו שינוי במבטא, והעיקר כמ"ס בחבורי החדש חדושי אגו"ס שם שהוא פסול אפי' דיעבד :

ונידון

הפרות שנקמו לשר אחד בימות הפסח והאכילוס חנץ ואח"כ חזרו לבטלים בפסח שאמר מורה אחד החלב ורומ' המיר, גם ז"ל דכל הטעמים שלו אינו. דמ"ש דהוי זוז"ג ועלם ממנו דברי המנ"א סי' תמ"ה דבמת' זוז"ג אסור. ומ"ש דעשנה לדבר המותר גם זה אינו דזה מעני רק באיסור איכילה אבל לא באיסורי הנאה דעכ"פ הנאה הוי, ומאחרי כן גם במקור חיים שכתב כן. ומ"ש דהוי הנאה הבאה לו בע"כ, זה אינו כיון דגם הנהה שחם לא היה מאכילם לא היו נותנין חלב כלל, או עכ"פ לא חלב הרבה. וא"כ ינאה ליה באונסם ולא נחשב אונס, וכן הוא במק"ס סברא זו י"ש :

ובנידון

השאלה במלח שפיל לחלב רוחה ומלחו בו בשר. הנהמה שאסרו המורה בהנאה גם זה תמוה דהרי צ"ח במליחה עומד בהנאה רק לבטלו אסור, דלזו יהי' נעשה של תורה אבל למכרו קודם ביטול מותר, ואפשר דכבר היה נתפסל הבשר אז שפיר אסרו המורה גם בהנאה, ומ"ש רומ' להמיר דבלעו ואינו שנון אינו אסור בלא ר' רובט, זה טעות מחד דעל הבשר קודם המליחה כיון דנשרה במים יש עליו מלחומה טופח ע"מ להטפיח והוי כרוטב. ועוד מלח' על בשר נימוח והוי כרוטב, ועוד כיון שהמלח שעל הבשר נימוח יולא החלב טבו. ומה דמיון הוי זה לדבר בוש, ועוד מלח שאני דהרי יכול להוילא הדם מן הבשר אף דהוי בלוע בבשר, וה"ה שיכול להכביע מה שבתוכו לבשר, לכך שלא כדיון המיר הבשר, ויותר אין להאריך. גם לא ראה דברי הפמ"ג בחתכו המלח בסכין של חלב ומלחו בו בשר וכו' ולמה לא המיר מנח דאין איסור בלוע יולא כלי רועב. ולמה לא חקר אם הוי הסכין בלוע מדבר שמון או בשר, ובע"כ במלח לא שפיר זה, ותמוה לו שמורה הוראה ירמה מלח לדיון אין איסור בלוע יולא מחתיכה לחתיכה בלי רועב, ויותר אין להאריך דברי ירדיו וכו' :

תשובה קפג

להחריף מוה"ר שמואל זנוויל ג"י בק' פמארין .

הנה ע"ד שאלותיו במה דסיים אפה. מה שנסתפק אם מותר לאכול אחר בשר תבשיל שנחשב בקדרה של חלב בשר ולדידיה הדבר פשוט לאיסור רק שחלב חולק עליו. והנה דברי מביא לירי גימוך, דודאי הדבר פשוט להימר, ולית מאן דחש לאיסור כלל. דלדבריו שכתב כיון דהבשר מושך טעם הוי כאוכל אוחן ביחד, למה לא קמ"ל הרמ"א רבותא יתירא בסי' י"ה דדינים שעלו בקטרה של בשר אסור לאכלן אפילו אחר הכותח או היר' לאשטענין להיפוך דדינים שעלו בקטרה שולבת אסור לאכלן אפילו אחר בשר דהוי רבותא עפי ולמה קמ"ל דדוקא ביחד אסורין. והטעם נראה. חדא דיש לומר דזה אינו ברור דבדואי מושך טעם ואולי בשעה הזו לא יומשך הטעם, ואטו מוכרח הוא דבכל רגע ורגע יהי' מושך הטעם, ובע"כ דהוי רק ספק, כך כיון דזה הוי חקקה: לכל העולם, והרי יתכן דבשום פעם יודמן שיהי' מושך טעם, לכך אסרוהו בכל ענין. ויתנה אם אוכל ממנו בשר אחר גבינה קשה, או גבינה אחר בשר ממנו, אבל לאכול תבשיל של חלב אחר בשר, הרי הוי ס"ס דלמח' כדעת האומרים בנ"ט בר יע' אפילו לאכלו בכוחה ממנו, ואח"ל כדעת האוסרין דלמח' בשעה זו שאלו לאשטענין להיפוך דדינים שעלו בקטרה שולבת אסור לאכלן ועוד נראה והוא העיקר בענין דודאי כמו דריט בר יע' מנח דהוי טעם קלוש, כן ה"ז זה הטעם הנמשך ממנו שכבר אכל הבשר הוי טעם קלוש, ואין לחוש לו מדינה, ומה דאסור לאכול גבינה אחר בשר להמתירין דדינים שעלו בקטרה לאוונן בכוחה היינו דבשלמא דדינים שעלו בכלי בשר אפי' אם אכלן בכוחה לא נדמה כאוכל בנ"ח, ה"ז דריט לכל דהוי ע"כ, אמלעי, אבל שכל אוכל בשר ממנו דמושך טעם אם כי לריחא הוי טעם קלוש, מ"מ ענין הרואה אם יוכל אח"כ גבינה יהא נראה כאוכל בנ"ח ממנו לכך אסרוהו, אבל לא אוכל אח"כ תבשיל של בשר, הנה לעין הרואה יראה כי אינו אוכל רק תבשיל שנחשב בכלי של חלב, ולפי האמת אינו אוכל בשר עם התבשיל שכלי חלב, כיון דטעם בשר הוי נמי טעם קלוש והוי רק כאוכל דבר שנחשב בכלי בשר עם דבר שנחשב בכלי חלב, ואפי' להאוסרין דנים שעלו בקטרה לאכלן בכוחה מ"מ כיון דהוא נופא חומרא, אין להסתיר בזה

עוד למראית עין לומר דהוי נראה כאוכל בשר עם תבשיל שנחשב בכלי חלב ביחד ולכך בזה אוקמוהו אדינא, ושניהם נחשבין רק כנ"ט בר יע'. ולדינא הדבר פשוט להימר וכן עמא דבר ולית מאן דחש לה להסתיר הוגמרות כאלו ודו"ק :

וע"ד אשר שאל בכף שנחשב כרוטב של בשר ואח"כ נחשב לחלב אם צריך לשער נגד כל הכף או לפי ערך המדומע כיון דהוי גם מים, הנה מלך הסברא הוי' נראה לומר כן, אך אפי' מוכך בזה תמיד, היות כי שמונן של בשר הוי כבשר עמלו, ודרך הקדרה של בשר הוי עפי' רוב אם אינה מרתיחה היטב, אז עומד השומן למעלה, ובשמותינן הכף נחשב בשמונן תחלה, וא"כ נכבט הכף מן השומן ובזה יש להאריך סמ"ך נגד כל הכף, ואפי' אם אינו ידוע הוי ספקא. והי' נראה דאם הוי הרוטב של בשר עוף ונחשב אח"כ לחלב כיון דהוי ספקא דריבן יש לשער לפי ערך, אבל בבשר בהמה הוי ספק דאורייתא וירך לשער ס' נגד כל הכף והוי כמ"מ לרי' אם יש לנו דשאל ספק יהי' ס"ס ודי לשער לפי ערך, ולדינא לכוין לפסוק כי דשאל לזורך שבת או הפסד מרובה אני משער נגד כל הכף, ולזורך שבת או הפסד דיו לשער לפי ערך וכן איני מורה :

וברבר אשר שאל ברין בל הפמ"ג בשפ"ד סי' י"ה ס"ק י"ח שרואה עומד אח"כ למעלה לא נפסק הקלוה אף דלמטה נפסק אסור, ושאל אם להורות לו כי לא ראה המורים לחקור אחר זה. הנה לדעתי יפה עשו שאין מוקרין אחר זה כי לדעתי אין להקל בזה, וזה"ל מ"ש הוי בגליון הפמ"ג שלי לפע"ד אין הדיון כן וכל ראייתו אינן ראיות, ורק אם לא נפסק הקלוה כלל ומאסרו הוי לנמתי אף שבאמנע הוי על כלי קר אסור, אבל אם נפסק הקלוה ממני אונן וכו' היה על כלי קר מעל בכך שלמעלה לא נפסק כיון שסוף סוף למטה נפסק, ויש עוד מפלה שהי' על כלי אונן ויש לו דפנות המננות נראה להמיר, ובכה"ג אין לו ראייה לאסור. דבשלמא בלא נפסק הקלוה יהי' דהוי על דבר אונן מ"מ כמו באם נפסק אף דיש לו חדא לריעותא דנפסק אף יש לו מעלה דלא הוי על אונן וליכא דפנות הממקרות ובטי קליפיה, א"כ ה"נ להיפוך באם לא נפסק דיש לו מעלה דלא נפסק אף דיש לו חדא לריעותא דהוי על אונן מ"מ דומה ממנו לאם נפסק ולא היה על אונן ושקולים המה ואוסר כדי קליפה, אבל באם נפסק למטה וגם הוי תחלה על דבר אונן, א"כ הוי תרתי לטיבותא אף שלמעלה לא נפסק אין לנו ראייה לאסור ויותר מסתבר להמיר וז"ב לפע"ד ונכון. ע"כ כתבתי בגליון הפמ"ג . ולפע"ד על זה שמכח העורה הוראות ולא חקרו על זה :

ובנידון אם נפסק הקלוה על גבי הכירה מחלה שנקטרי חס"ך. והמוה"ר כתב דלפי דברי הע"ז דכ"ס אומרת אף זה אסור ופמ"ג השיב עליו דכאן הוי מן ה"ש אל השלישי ומותר לכ"ע. הנה ודאי יפה הורה בזה דמכ"ס שלשי' ודאי דמותר, ויפה דחה דברי החו"י, ובכל"ה המנהג להורות להמיר ממיר בכ"ס ולית מאן דחש לריבוי הע"ז לאסור בכ"ס, לכך אפי' הרואה להסתיר דיהלמתיך ביה ולח' ממנו ולא בכה"ג יפה הורה בזה : **וברין** אשר שאל אם חתיכה שנחשבה כבר אסור אמרינן בו אח"כ חני' והביא דברי הפמ"ג בסי' פ"ז, והשיב עליו מה שטעה דברי הש"ך כסותרין וז"ל למ"ש בנקה"ה, ודעת רומ' דלא סתרי דהש"ך מיירי שנחשך מנכר מנח צ"ח ולא נוסף עליו איסור חדש, לכך לא אמרינן ביה חני' משא"כ הנהג"ה מיירי שנחשך מנחמת ד"א ועתה נוסף עליו איסור חדש בזה שפיר אמרינן חני' וכו'. הנה ידעתי מזה ידעתי כי זה ימיס לאם כבירים נשאלתי ע"ז מהכס אחד תמדינת רימ"א שהריגש בזה, והשבתי לו שם באריות בפלפול גדול, ואין כעת ספרי בידי להעתיק לו א"ה כשיגיע לירי ספרי אחרת כן. ואולי יהיה סבה להעתיק לו גם תשובתי שנכתב בר' ג' שיש, ואלי השבתי לו תשובה ארוכה בפלפול גדול ולא שלח אלי לקבלה ושלתתי למ"א. והנה היות כי הא"כתי בזה ימיס לאם כבירים, אין דעתי נוטה לעיין בזה מחדש כי מנחם בעתיקא וכו'. אף זה אשר עלה איזה הפרה בדעתי דלפע"ד דרבי הרמב"ם לא אסר אחרדי כלל דבפירות המשניות שם בכריתות מיירי שפסקו כלית חלב ציורי, בענין דלוקה עליו מטוס חלב, אז לא חל עליו איסור בנ"ח. מטעם שכתב הוא כיון דבכל"ה הוי אסור ולוקה מטוס חלב לא חל ב"י איסור בנ"ח, משא"כ אם הוי חני' זית חלב ציורי וחלי זית חלב בקמץ דבזה מטוס חלב לבד לא הוי לוקה דהוי חס"ך שפסקו דעת החס"י ופוסקים בדכ"ס דהוי איסור קל, ואין מילי עליו ושבושה חל עליו בזה מורה הרמב"ם, כיון דמשום חלב לא הוי לוקה, ושבושו אם יהי' מייב עליו מטוס בנ"ח יעטרף עמו גם החלי זית חלב ולוקה מורה הרמב"ם דלוקה עליו מטוס בנ"ח, ולא שייך לומר בזה עטמו כיון דבכל"ה ה"י אסור באכילה ליכא ב"י איסור בנ"ח כיון

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה קפג קפד קפה ותשובות

כיון דבלא"ה ליכא עליו רק איסור קל דח"ש ועשיו יהי' איסור
מלקות עליו, חל עליו סם בב"ח וממילא איסור ח"ש' בהנאה, ואל
תחתיה שח"י שיעור יהי' חמור מכשעור, דמה נעשה לרעת ר"ל
דס"ל ח"י שיעור מותר מן התורה ולר"י ודאי חל איסור בב"ח
בח"י שיעור חלב בצירי וח"י שיעור חלב כיון דהוי היתר גמור,
ובכשעור חלב לא יחול והוי ח"ש חמור מכשעור, ה"ה לרירן אף
לחסור מן התורה מ"מ כיון דהוי איסור קל חל עליו איסור בב"ח,
וגם לענין שבועה הוי כן דעל כשעור ח"ש עליו לאו דשבועה
ובח"ש חל עליו השבועה ה"ה גמי בזה, וזוה לא יספרו דברי
הרמב"ם אהר"י, כי אף דמלשון הרמב"ם בה"מ"א שכתב דאין
לוקין על אכילתו ולוקה על בשולו משמע דמייירי בכות מלש.
מ"מ א"ש דהטובה כן דוראי לענין בשולו וכן לענין הנאה בדבר
שאין ממייבו אותו מנה חלב רק מנה בב"ח בזה אנו אומרים
כיון דח"ש הוי כאן רק ח"י שיעור חלב בצירי הוי חייב על בשולו
והנאה לכך אף שיש כאן יותר דל המותר מהנאה, ומשום זה לא
יקל איסורו להיות פטור לגמרי רק אמרינן דל המותר מהנאה
ובאלו ה"י כאן רק ח"י שיעור חלב ומ"ש חלב ולוקה על בשולו
והנחתו ואכילתו. ואך אם חולב כות חלב, הנה לפטרו מחלב
ולחייבו רק על בב"ח מה לי לאו זה א"ו וגם איסורא דחלב
לטינו אולי, ור"ל הוא קודם ללאו דבב"ח, וא"כ ודאי דלוקה
משום חלב בצירי, רק דנאמר דלוקה גם משום בב"ח כיון דהוי
איסור מוסיקא לענין הנאה. בזה אנו אומרים ממ"מ כיון דהתא
ממייבו משום חלב בצירי ח"כ ח"ב, חושבין הכות כמאן דהיתא
דמא דבלא"ה אין לחייבו מנה חלב, ואם הוי כמאן דהיתא שוב
הוא איסור ולוקה בלא"ה וחי אפשר לחול עליו עוד איסור בב"ח,
כיון דכבר איסור משום חלב, ואם נאמר דישול עליו איסור בב"ח
לנטרך לומר דהמותר מהחלב הוי כמאן דהיתא ח"כ אין מקום
לחייבו מנה לאו דחלב, לכך לחייבו תרתי משום חלב ומשום
בב"ח הוא דבר נמנה. לכך הוי הולכין אחר האמת דהוי כאן
כות חלב ואיסורו מושבו דלוקה משום חלב, וכיון דנחשב כמאן
דהיתא שוב ח"א לחול עליו בב"ח, אבל היכא דלא שייך לאו
דחלב אנו חושבין המותר כמאן דהיתא רק בלאו הוי כאן רק ח"י
שיעור חלב, וחל עליו איסור בב"ח ולוקה משום אכילה ובשול,
וזה סברא ברורה ועמוקה לפט"ד ליישב דברי הרמב"ם לחת"ס,
ולרעה שיעור דחל עליו איסור בב"ח על טרפה ונבלה וחלב
ושייך ביה ח"כ, וכן העלתי בתשובתי ה"ל דהעיקר כן, ודו"ק
הטעם, את זה ראיתי להשיבו כמו רגע כי מוכרח א"י להפסיק
להשיבו לאחרים לכ"א דבר מונע ועוד חזון למועד א"ה וכו' :

תשובה קפד

לק"ק ואלישמטשק להרב מ"ה שמואל באלהיווער נ"י.

ע"ד אשר שאל דבאחילי בשר ששפך עליו משע חמור
מעורב בחלב והטריף הכל. ואחרים הכשירו מנה שנגד
משע חלב שהיה בקאווע ה"י ששים וגם בצירוף שנעשה לפנס ע"י
האפר שעל הכירה וכו' :

תשובה

הנה שמקלת נראין לי דבריו ובמקלתו אין נראין לי.
הנה מ"ש דענת הרגע אין נעשה האפר לפנס.
בזה יפה אמר כי בלא"ה דעת הסוברים דהאפר פוגם הוי דעה
דחוסה, לכך אפילו אם נטרף דעה זו, מ"מ להקל עוד ולומר
בכמו רגע נעשה לפנס ודאי אינו סברא. גם מה שחשש כיון
דלוק רחסי' להיות החמירות בולטין חוץ לרובע, ומה שחזן
ברררר אין מנטרף. בזה יפה אמר וכל שלא נודע דהיה הרובע
אף למעלה או עכ"פ שזה החמירות ודאי ה"י לאיסור. אך מה
שחשש על העירוי אולי לא עירו אותה בידה, ואף שאומרים
שעירו בידה הוי מלתא דלא רמיא עליה דלישנ' ולאו אדעתא, זה
אינו נראה. דהך בכלל לא שייך רק אם הוי עושין כן טרם
שנודע כל דהוי בזה שאלה, אך יקן דכבר ידעו דיש כאן שאלה
ועבור זה עירו אותה. בזה הוי מלתא דרמיא עליה דלישנ' ואף
אם לא ידעו שורש הדין דבעינן לערות בידה, כל שעשו כן
משום איסור והיתר הוי מלתא דרמיא אנפשיה ויודעין היאך
עירו אותה, לכך כל שאומרים שזוכרין שעירו בידה מותר. ומה
שאמר כיון דהקאווע בלעה מן הבשר נעשה גם הניס נבלה, כיון
דבלוע בו בב"ח דיינען ליה כמעיקרא. הנה זה אינו נראה לי
שמלכד דהוי זה ממלוקת הפוסקים ואין זה מוסכם כמ"ש הש"ך
בס"י ד"ד וק"ב. רק אפי' אם חזוק הסוברים דשייך בזה ה"כ
מ"מ נעלם ממנו דברי האו"ה הובא בט"ז סי' י"ב ס"ק כ"ד
בפירוש של מ"ס שפלה עליו עתה חלב דא"כ פסד ב' סמ"ך רק
לקי ערך, וגם ה"י שם יומא דבלוע נעשה נעשה דהוא

ולנטרך ס' נגד כולה, והנה אחר שהרשמי בזה ראיתי בפ"ג סם
שעמד בזה והניח בצ"ע. ונ"מ לא דהא דין זה ואין לרמות
דברי האו"ה והט"ז אשר הדבר פאטע בעיניהם להיתר, ובפרט
דיום דיעות דריון דכבר נאסר לא שייך ח"כ. וגם ליישב דברי
האו"ה ה"י נראה כך דלא שייך לומר ח"כ רק אם כבר נעשה
נבלה ואח"כ נתערב או איסור הכל, אבל בדרון כזה דמתחלה לא
נעשה נבלה רק עתה הוי שיהיה נבלה, הוי זה בכלל אין
הנאסר יכול לאסור אלא בתקום שהאיסור עלמנו יכול לייך כסכן
ה"י הרי ע"י הקאווע לבר שיהי' נבלע בבשר לא הוי כול לאסור
כיון דהוי בו סמ"ך נגד החלב ולא משכחת לה שיאסור רק באופן
שאמר דהבשר הך תחלה אל הקאווע ואסרו הכל וזוהה הקאווע
ונבלע בבשר. זה לא אמרינן דקיי"ל אין הנאסר יכול לאסור
אלא בתקום שהאיסור עלמנו יכול לייך כסוכ"פ אין לרמות דברי
האו"ה והט"ז מחללה, ולכך אם ידעו שהרובע עלה למעלה ושיעד
הכל בידה ודאי דעוטר. אך אם גם ספק דלמא הוי החמירות
למעלה מן הרובע או שספק היאך עירו בזה הדין עם ר"מ
ח"כ ונכון :

והנה חזר השאל והשיב לי וזה אשר השבתי לו, הנה מ"ש
דברי הפנ"ג תשו"ן, לפנ"ד דבריו נכונים בזה
לשון האו"ה שכתב דנגד הריקן אסור נשטע דריון ככל נגד
הריקן דבעינן ס' פעמים ס"א ואי מייירי בקדירה חדשה או אבי'
הוי ל"ה לפי"ס דנגד הריקן בעינן סמ"ך נגד העפה לבר ולא הוי
ל"י למשחך ולומר סתם אסור בע"כ דס"ל דבעינן סמ"ך פעמים
ס"א נגד הריקן ויפה תמה הפנ"ג ובע"כ כמ"ס, אך בלא"ה בעינן
מייירי בקדירה ושינה וכו', דהרי בע"כ מייירי דלא הוי מע"ל
מגפילת העיפה דאם הוי מעת לעת מגפילת הטפה ח"כ כבר נעשה
הטפה עמלה לפנס, ובע"כ דליכא מעת לעת מן הטפה. וא"כ
הרי אז בשלו בה מ"ס ח"כ ליכא מעת לעת מן המ"ס ג"כ והרי
א"כ עתה בלוע מן המ"ס והטפה, ח"כ אם נבלע בה בשר נאסר זה
מקלת הטפה עם. המ"ס נבלה וינטרך ס' נגד כולה, ומא"ד זה
דברי הפנ"ג תמוהין דלמה ליה הוכחה מלך אחר, בע"כ הוי כאן
ישינה וכת יומא ובע"כ מוכרח כמ"ס ח"כ ופוטע. ומה שכתב
רו"מ לפרש דברי האו"ה שחביא המטבלות ס' ק"ה כמ"ס אם לא
אשתיי מעת לעת וכו', הנה דבריו נכונים, אך לשון האו"ה לא
משמע כן לומר דמייירי בספק אשתיי. וז"ל אין להאריך דברי
ידידו הטרוד וכו' :

תשובה קפה

לק"ק הרומלים להרבני המופלג מ"ה לייבוש אורנשטיין נ"י.

הנה בדרון אשר שאל רו"מ שאל דאם אס שייך בו בשר
בחלב. הנה דבר שאינו שכל כי אין בזה מקום ספק
דלא שייך בו איסור בב"ח. ואין ענין כלל למא שהבוא ראיה
מדאלטרין דכריתות למעט דם מהלבי שמים מלעוף ולבהמה
משמע הא בלא"ה הוי בכלל דם ח"כ ה"ה דהוי בכלל בשר ואינו
דומה לעמאה דיש בו לאו משא"כ בשר אדם דהוי רק נעשה
עב"ד ולא דק בזה דבשלמא אם היה כתוב עמאה בפירוש להיתר
בב"ח והיינו ללמוד ממנו בשר אדם ה"י אומר דשאני חתם
דהוי בלאו משא"כ בשר אדם דהוי רק נעשה, אבל אין לא
מעמאה ילפינן, רק הענין כך דבשלמא בדם דהתורה כתבה סתם
לא תאכלו כל דם ולכן אף דם אדם בכלל דם, לכן אלטרין
קרא למעט, אבל בשר בחלב אנו כתבה התורה דבשר אסור
בחלב והייתו ללמוד ממנו בשר אדם ה"י אומר דשאני חתם
מקום גדי עוים או הוי אמרינן דגם בב"ח אינו אסור רק גדי
לכד, רק כיון דכתיב בחד מקום גדי עוים מוכח הא בעלמא
הוי בכלל גדי כל בהמה, ולכן ממעטין עמאה דאינו בכלל גדי,
וא"כ כיון דבהמה עמאה אף דנקרא בהמה כיון דהיא עמאה
ואינו בכלל גדי ואמרינן גדי להו"א את עמאה. וה"כ כמו
דממעטין גמרי עמאה אף דנקרא בהמה כמו כן ממעטין גדי
ולא אדם, וכ"ש הוא דאדם אינו בכלל בהמה מכ"ש דאינו בכלל
גדי, ולכן אין בזה מקום ספק דאין בזה איסור בב"ח ח"כ ופוטע :

ומה שכתבם דדיני מנו אם חמיון הוי עדים אסורי הגדר
והוא אינו יודע אם יש לו מנו דלהד"ס או לא כיון
דבאמת אינו לחמן או הרי הוא אינו יודע מנו. הנה זה נפסע
מפ"ק דכתובות היא אומרת נשארסמתי נאנסתי דמפרש סם הש"ס
לחד לישנא דנאמנת מעטס מנו מ"ע אי מעיקרא נאנסת מנו
מוכח ע"ז אי תחתין ומ"ע אי תחתין דאמת אינה נאנסת מכ"ש
הב"ש ס' ס"ח ואפ"כ נאמנת מנו משום דהיא טענה מעליה ודאי
לא הוי מנו. א"כ ה"כ כיון דלה"ת הוי טענה מעליה ודאי
דנאמן

לנאמן והכא עדיף מיניה דהרי אינו יודע כלל אם יש עדים, והנה לכאורה היה אפשר לומר בזה דלמינו מנו דאולי כבר נודע לו שיש לו עדים דהבדק חבדה אית ליה והדבר מוכרח דהיכא הכמין עדים ועדים קלא אית לכו דאל"כ בעל כל מנו דלהד"מ דמתירא לומר להד"מ פ"ן יהיו לו עדים שהטמין אחורי הגדר ויכחשוהו, ובע"כ אם איתא שהטמין קלא אית לכו ומלית ליה קלא לא הכמין לו וא"כ בזה שהכמין קלא באמת מן הסתם יש לו קול ויודע מזה לכן לא היה מנו גם בזה מתיירא בחמת לומר להד"מ פ"ן הכמין לו עדים. ומה שהוכיח ר"מ מנדבי התום בסוגיא דתוך זמנו דכחבו דאין להוכיח מזה דמלוה בעדים א"ל לפורטו בעדים, ד"ל דמירי בהורה לו בעדים ובע"כ מיירי בחתם עדים דאל"כ נטעון מטעה ולמה לא תירלו הכמין לו עדים אחורי הגדר ובע"כ דבכח"א הוי מנו, הנה אין מזה רחיה דהו' לומר דזה מנתא דלא שכיחא דבשעת הלואה יכמין לו עדים אחורי הגדר דלמה יעשה כן אם מחזיק אותו לשקרן לא ילוה לו וגם אולי יטעון פרעתי, וטפי הוי ל' הלוותו בעדים בפניו ולא ה' יכול לטעון פרעתי ולכן ה"ו מנתא דלא שכיחא, גם בלא"ה הוי יכולין לתרוץ דאפי' למ"ד מלוה בעדים ירוך לפרטו בעדים היינו רק אם חזינן דרדקק להלוותו בעדים אז כיון דרדקק כן חזינן דלא הימניה אבל אם הוא לא דקדק להלוותו בעדים והלוה לו סתם רק דטרומן דראו אותו עדים מרחוק אז לביע"א א"ל לפרטו בעדים, וא"כ הווי מני לתרוץ כה"ג ובע"כ דחרח מינייהו נקטו ולכן אין רחיה מדבריהם : והעיקר אולי דלמינו לאחז כה"ג במנו מעטס הי"ל ובע"כ לפע"ד : ובגירון מה ששאל בכונת דברי התום מ"ש דבשעי עדים לא שייך מנו אין פנאי כעת להאריך כי זה ענין גדול וכבר הארכתי בחבורי בכונת דברי התום בענין ואני מוטרד מאודי די בתי"ם לו זה . דברי יידו הערוד וכו' :

תשובה קפו

לקיץ קארולסבורג להרב החריק מויה משה פירשט נ"י.

הנה

מתכונן קבלתי ועל דוג שאלתו או לי פנאי להשיב כעת ובימים הבאים מתחילין ימי הפסח ובעיר גדולה שזאלין ודרושין מקודם למ"ד יום ולא יהי' לי פנאי להשיבו ולמען לא ידמה לו כי שולכתי דבריו אחר גווי אשיבהו רק בקצרה דרשי פריקס ובמה דסייס אפתח, הנה ע"ד אשר הקשה בע"ד דף ס"ח דמפלל שם למה ס"ל לר"ם כנפל שאור של חולין ושל תרומה לתוך עישה דתורת אף דהוי השביח א"ל דלכסוף פוגם ובנפל שאור של תרומה ושל חולין קאמר דר"ה אסור אף דהוי לכסוף פוגם. והקשה ר"מ לפי דברי הר"ן בחולין בסוגיא דטפת חלב שכתב דלמ"ד אפשר דסוחטו אסור אף דירעין שנסחט ממנו הכל מ"מ אסור כיון דנעשה נבלה גם כתב שם דמה דהוי חלי"ג הוי מנח לתוך דב"ח לכן כל דלא הוי דומיא דב"ח דרך ביטול לא שייך ביה מליה ולפ"ו נולד לו קושיא אחת דהרי ר"ם ס"ל דב"ח מותר בהגאה פ' כ"ה וס"ל דג"ה אסור בהגאה ובע"כ דס"ל כר"א דכל מקום שנאמר לא תאכל אחר לאיסור אכילה ואחר לאיסור הנאה משמע, כתי"ש התום' דב"ח דפסחים וא"כ ליריד' לא הוי מני לכתב דב"ח לא יאכל דהו' אסור בהגאה והולך לכתוב לא תבטל וא"כ אין ראי' מנ"ש לא תבטל דאינו אסור רק דרך ביטול דהולך לכתוב כן כדי שלא יאסר בהגאה ליריד' וא"כ כיון דלירידה אסור אפי' בזמן דרך כבוד ומליחה א"כ בכל האיסורין מני בכל ענין נעשה נבלה, וא"כ בשלמא בהשגה ולבסוף פוגם צלמנו מותר ולא חמירין דכבר נעשה נבלה כיון דהיה עומד לפניו ממחלה אבל כנפל מחלה תרומה והשביח ולא הוי ידוע דעמיר לפנס א"כ כבר נעשה נבלה ומה מהני שח"כ נפל עוד ונפנס , הרי כבר נעשה נבלה ולכן אומר ר"ם מנ"ש"כ כנפל חולין תחלה ומהו פריך לר"ם ע"כ קושייתו. הנה שנה בזה הרבה, אחד הר"ם מפורסם ב' כ"ה דף קי"ו דיר"ם יליף דב"ח מותר בהגאה מני היקשא דלמיני השיון לי דע"כ א"כ אפי' אם הוי כתיב לא תאכל הוי מותר בהגאה מנח הך היקשא דהרי היכא דא"כ ילפותא אף לר"א מותר בהגאה כדמוכח בפ"ג דפסחים להירא, ועוד אם כדבריו למה לי לר"ם היקשא בלא"ה הו"ל להוכיח דמותר בהגאה מדמתכונן דלא תבטל ולא לא תאכל. ועוד הרי מפורסם בפ"ג כ"ה דף קט"ו ע"כ דג"פ א"ל תבטל כתיב אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הגאה ואחד לאיסור ביטול וא"כ תינה ליריד' דב"ח אסור בהגאה ולאטריך מד לאיסור הגאה אין לנו רחיה שאינו אסור רק דרך ביטול רק מנ"ש בשלון לא תבטל אבל לר"ם דס"ל דב"ח מותר בהגאה א"כ אייתר מד לא תבטל ליריד' ובע"כ ב"א ללמד שאינו אסור רק דרך ביטול . ועוד היקשא דהרי לומר דל"ש אסור אף

ללא הוי דרך ביטול א"כ מהו פריך הש"ס בפ"ג דפסחים בסוגיא דמותרת במה דקאמרי הש"ס שם מב"ח"א לא נמירין חידוש הוא ופריך שם ור"ע אין נמי חידוש הוא, ומהו פריך הרי מפורסם במנחות דף ע"ב דר"ע רבו דר"ם הוי כוכח במה דוכתי וא"כ ר"ם מסתמא כרביה ס"ל כדמוכח בכמה דוכתי וא"כ מסתמא גם ר"ע ס"ל כן דב"ח אסור אף דלא הוי דרך ביטול וא"כ לא הוי חידוש ליריד' ובפרט דהתום' בפסחים שם כתבו דר"ם ור"ע ס"ל במדא שיטעבזה א"כ נימא דגם בזה ס"ל במדא שיטעבזה דב"ח אסור אף דלא הוי דרך ביטול, ובע"כ דב"ח ליתא למ"ד דב"ח יהי' אסור שלא כדרך ביטול, גם במה שדימה השביח ולבסוף פוגם לאפשר לפוטרו אינו נראה כלל דהרי מוכח בכמה דוכתי דשאני בין היכא דאשתני גופא ללא אשתני גופא והנה בשלמא באפשר לפוטרו אף דנעשה מנוס האיסור מ"מ החתיכה לא נשתנה לפנס לכך כיון דנעשה נבלה אינו חוזר להכשרו. אבל בנעשה לפנס הגם אשתני גופא דמתחלה ה' לשבח ועכשיו לפנס א"כ בזה מה בכך דמתלה נעשה נבלה , הרי נבלה גופא בנעשה סרוחה מותרת אם אינה רחיה לבר ונהי בתבטיל לא בעינן כולי האי מ"מ ליתא לנימיר בזה דנעשה נבלה דהרי נבלה ממש מלינו אם נפנס מותר ונשתנה דינו, א"כ בתבטיל לא היתר דנעשה נבלה קיל ורי אם נפנס קלת כיון דאשתני גופא וז"ב :

ומה

שחמה על רחיה שלי ממעשרות דללי הוי כביטול וכתב דאין דומה ב"ח דהו' דרך גו"ה למעשרות. הנה ידעתי גם ידעתי, אף קצתין קלת דהרי לרינא קי"יל דכ"ר שהסור מן האש נמי מנשכל עקרין שבת ולענין דן וא"כ למה למעשרות כשהסור מן האש אינו קובע למעשר, ומה לי אלל האש א"ל לא סוף סוף תבטל ובע"כ דאין הביטול גורם הקביעות רק הוי גו"ה דאלל האש קובע וא"כ אם אימא דב"ח יש חילוק בין ללי לבטול נימא גם במעשר כן דאינו קובע למעשר רק ביטול ולא ללי. והן אחת דמפורסם שם בנשתנה דלא יתן לתוך האלפס כשהס' רוחמין א"כ אסור באמת בבטול אפי' שלא אלל האש אבל כוונתי הוי למה מותר לפטרו כשאינו אלל האש הרי לענין בליעת איסור קי"יל ללי רוחא בזלע ותתאה גבר אף שאינו אלל האש, ובע"כ מוכח דגם במעשר צדיקן ביטול לא ללי ולכן כל שאינו אלל האש בעינן ביטול ממש ולא א"כ ללי אבל כל דהוי כנגד האש הוי ללי כביטול אף ממש ומוכח מזה כך דהיינו דהוי אלל האש הוי ללי כביטול אף לב"ח אבל היכא דאינו אלל האש אין ללי כביטול כמו התם בנעשרות דהרי קשה מנ"מ' אם האש גורם הקביעות אפי' לאלפס יהי' מותר ליתן כשאינו אלל האש וחס אין האש גורם דהביטול א"כ אפי' כשאינו אלל האש הוי רוחא ותתאה גבר יהי' כביטול כמו לענין שאר איסורים ויהי' קובע ג"כ ובע"כ דביטול קובע לא ללי וכשאינו אלל האש לא הוי ללי כביטול בזה. ואינה דומה לשאר איסורין דבזה ביטול בעינן לא ללי, אבל אם הוי אלל האש הוי ללי כביטול וזה רחיה ברורה לפע"ד ושם קצתני וכאן ביארתי יותר. והנה מעתיק לי עוד מ"ש ר"ח' בקצה מן הירושלמי דללי כביטול לב"ח. הנה ברין טיעון אם הוי בכלל ביטול הארכתי בזה בחידושי' מה"ס ובעת ראיית בירושלמי פ"ז דפסחים הלכה ב' סבו בשמן של תרומה לא אמר לאל סבו אבל אם צבול אסור מד בר נש צביל תרנגולתא בשמן שרפה אחת שאל לר' ביטא אמר אזל שלקא ע"כ' ופירש הק"ע שיהך לו המעטל כלומר דאסורה ע"כ' והנה לביין כוונתו ומה שביטול מעטס זו לחץ ואין לומר דמציא רחיה דטיבולו אסור כולו דמה רחיה מטיבולו לביטול. אף נראה דזה הוי ראייתו דכוונתו בטיבול בשמן מיירי שהי' השמן כב"ד ולכן הוי כביטול אולי אסור דכאורה הוי אפשר לומר דחאן הוי רק כטיבון וע"כ פנאי כביטול רק כללי ויהי' די בניטולא לכך. הביא ר"ח' לחמר על הך תרנגולתא בשמן שרפה דהוי נמי טיעון ואמר אזל שלקא ומוכח דטיבון הוי כביטול ממש וא"כ כיון דמיהוישולמי מוכח כן ראו לפסוק ודו"ק. ואשר העיר על מ"ש לו בתשובה בענין השומע דלגינן דבריו והאריך לחלוק על סברתי דלא שייך פלגינן דבורי' דהוי הכי דלא חשדינן ל' למשקר רק דהוי בע"ד בזה חמירין פלגינן דבורי' אבל היכי דחשדינן ל' למשקר לא חמירין פלגינן דבורי' דהוי עדות שפסלה מקאתה בטלה כולה, הנה מלא אחד כך רחיה לסברתי בדברי הרא"ש פ"ק דמעות וכו' והנה הן הן הדברים הירמוזין גם בש"ך חומ"ס ל' ד. ובאמת לא היה לריך לזה דכסברתי מבוחר בתוספת פ"ב דכתובות בבי אלוסיס היינו מתמת מתון שהקשו הימא פלגינן דבורי' ומירלו שם מה שסירלו ומוכח ה"א בלא"ה הוי חמירין בזה פלגינן דבורי' אף שאין בע"ד והשדינן לכו למשקר וכן הגיד מטיבול אחד בביתו כשראה דבריו לכך קצתני כי הוי לי הדבר פסוק בזה. וז"ל אין להאריך מחמת עודה ולא השבתי רק כדי שלא להוליך הדבר חלק כתבתי זה מעט. ובנוף שאלתי הגדולה

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה קפו קפח קפט ותשובות

לא היה לי פנאי כלל כעת ועמו הסליחה כי ידע יותר ממנה שהענל רולה וכו' רק אין דעין אפשר משהי אפשר כי ימי הפורים והפסח ממשמטין ובאין והני מוטרד על חד תלת ועוד חזון למעמד לטויל עמו חיה עת כי ירחיב ה' לנו . דברי ירדו וכו' :

תשובה קפו

לקק בניאטין להרבני מיה יהודא ריבוש טערנער נ"י .

הנה ת"ס בשם המורה שפסק דאס עירו על כלי ב"פ ביום אחד לריך ששים נגד ב' קליפות וכחבת שהדבר נביא ביחוק. ובהסקפה ראשונה כמו רבע טרם שמתה אל לבי גם בעיני היה הדבר לירי גיחוק כיוון שעירוי ח"י להבליע רק כדי קליפה תה לי פסס ח' מה לי הרבה, אבל אחרי שובי נחמתה טיפק דמה נעשה ללשון של האויה הובח בנ"ו ל"ה ס"ק י"ב שכתב דע"י האירעות הרבה בלע ככולו . ובע"כ דס"ל דעירוי אחר עירוי מחמס הכלי עד שכולע ככולו, או דס"ל דמה דעירוי אינו מבליע בכלי רק כדי קליפה היינו אס אינו שבע מבלבוע אז כיוון דיכול להיות נשאר בתוך כ"ק אינו מתפשט יותר , אבל אס כבר שבע לבבוע ואין מקום לבליעה זו להיות נשאר כאן אז כח הדומה דומה אותו להפשט להלן, ובחמת דקשה לפי הני טעמי , ח"כ מאי אריא שהיה הרבה עירוי דרך איסור אפילו בלע תחלה הימר שנשמתם בו הימר דרך עירוי בו ביום כמה פעמים , וח"כ עירו בו פ"א איסור בו ביום נמי לנרקס ס' נגד כולן לפי דעת האויה וזה לא שמתנו מעולם וכל כהאי לא הוי שחקי הפוסקים מלכתוב כן ולכן דברי האויה י"ע. אך עכ"פ אין לתפוס המורה בזה אולי סמך על דברי האויה , ודומ' דלה לתפסו ולא ראה דברי הע"ז במקומו, לכך לדעתי אין לתפוס בזה המורה. ז"ו אין להאריך דברי ירדו וכו' :

תשובה קפה

לקק טארנאפל להחרוף מ"ה זאב ראטה .

הנה ע"ד אשר שאל בנדון מאכל שצריך קליפה והוא בענין שאס לא היה אפשר לקלוק היה מותר כך , רק אס אפשר לקלופ בעי קליפה כגון בנידון של הריב"א בדיון תחלה נבר אירע כן בשבת והמאכל מתקלקל עד לערב אי נימא כיוון דמ"ד שבת איסור לקלוק ח"כ הוי כדבר שא"א בקליפה ומותר כן אז נימא להיפוך כיוון דנלד ע"כ ראו לקליפה בעי קליפה. גם יש לומר כיוון דאי נימא דאי אפשר לקלוק ח"כ יהי מותר בלי קליפה שוב לא נחשב מתקן ומותר בקליפה ושוב אסור לאכלו בלי קליפה ע"כ שאלמו . הנה מה שהחליט דבשבת אסור לקלוק אין זה ברור , ועיין בפמ"ג ס' ס"ג ובחבורי ספר החיים ה"י יו"ט ס' תק"א שם כתבתי בשבת ויו"ט מותר לקלוק ואף אס אסור עכ"פ מה דהוי רק חומרא בעלמא ודאי מותר לקלוק כמ"ש גם הפמ"ג כן . ובעיקר ספיקו אס מלד עלמו אפשר בקליפה רק מנח שבת אינו ראווי אס חשבין ליה לא לקלוק . הנה יש להוכיח זה משוביאל דסוכה ל"ג שמוכח שם כיוון דבידו למעט אף דאסור מנח יו"ט מ"ט נחשב ראווי ולא הוי דהוי יי"ע . ועוד יש להוכיח הדבר יותר ממנה דמפירש בש"ס ורמב"ם ושם יו"ד ס' רל"ד דאין מתירין נדרים אלא לנורך שבת ומפירין נדרים אפילו שלא לנורך שבת מנח שם אי יפר היום לא יוכל להפר ח"כ ומ"ט לא נימא להיפוך , שהי ק"ל ביו"ד ס' רל"ד טעין ח"כ דלאס לא נודע להכעיל שיוכל להפר או שזוין יודע שגדו זה יכול להפר יכול להפר אסור ח"כ כשנודע לו והוי זה יוס שמיעה ח"כ מוכח שהיכי דהוי אונס בדבר ויכל להפר ח"כ ח"כ מנ"ש היכי שלא היה יכול להפר מן הדין דהוי אונס ויוכל להפר ח"כ אלא ודאי כיוון דמלד ע"ס הנדר היה יכול להפר יודע שיכול להפר רק מלד איסור שבת אינו רשאי להפר נחשב זה יכול להפר ולא יוכל להפר ח"כ וממילא אזיל ליה איסור שבת , ולא אזלין חבר אופכא לומר שלא יהיה יכול להפר בשבת ויהיה יכול להפר ח"כ , רק אמרינן להיפוך שהנדר בר הפרה הוא לאלתר ואיסור שבת נדחה. וזה ראייה ברורה לפע"ד. והנה עוד יתברר לי עיקר ספיקו ומשוביאל דיומא במאכלין אותו הקל הקל והנה לפי מה שמוכח זה כשנודע היינו פלוגתא דרבי ורשב"ם בגזוין לו את הכרישין ומאכלין אותו וא"ל לעשר דרבי ס"ל כיוון דאיסור שבת עליו נחשב ח"כ לעשר ומותר לאכלו כך כיוון דלא"ל לעשר מותר כך מנח פ"ג ורשב"ם ס"ל להיפוך כיוון דאי נימא דאסור לו כך יהי מותר לעשר ויהי נדחה איסור שבת ועמי פ"ג דמין טפי איסור שבת וכיון

דקיי"ל הלכה כרבי מחבירו הי' נראה להיות הדין להיפוך שהי' מותר לאכלו כך בלי קליפה , ומיה בחמת זה אינו דהרי מטיק הש"ס שם דהיכי דלא"ל דררר דאורייתא ח"כ דברדנ רבי מודה דגזינן דרמין איסור שבת ייע"ש ח"כ ה"ל כיוון דרש דרבי דלריבין מדינא קליפה וזה ודאי אסור אף בשבת לאכלו בלי קליפה לכך גם מה דהוי רק חומרא דרבנן גזרינן נמי הא אטו הא ונס רבי מורה בזה דאיסור שבת הוא שגדחה ו"ב וכוון :

תשובה קפט

לקק הרומליב להחרוף מיה מאיר באך נ"י .

ע"ד אשר שאל מה דעתי במשבל חלב בצרי בחלב אס מותר בהנאה כדעת הרמב"ם שכתב הדגול מרובב או אסור בהנאה. הנה מה כתי להכריע אף אפע"כ היות כי בל לירי ח"א להולאו חלק , והנה בהיותי בזה חתיה לי על הש"ס דחולין דף קי"ד דפריך שם מברייתא דמבשל פגול נותר וטמא בחלב חייב . ומשני ההוא כמאן דחית ל"י איסור חל על איסור וקשה לי למה הולך להקשות מהך ברייתא טפי הוי לי להקשות מהך ברייתא הנובא בפסחים מ"ז ובינה ל"י ומכות כ"א מבשל ג"ח בחלב דלוקה חמס ומוכח דחייב משום מבשל בנ"ח ואוכל בנ"ח ונדמפרש שם ר"ח ג' על בשולו וכו' על אכילתו , ואין לומר דמאי אולמא דהך מהך ז"ל דהרי גרים הוי קשיא לי על הש"ס מאי פריך שם במבשל פגול וכו' נימא דמירי על בשולו ולא על אכילתו וטעם ראייתו במהר"ש מ"ז ששקא כן ומירין דפריך לליק דס"ל דגס על בשולו לא לקי , וח"כ קשה טובא למה ל"י להקשות מהך ברייתא דלא קשה רק לליק ובחמת לא קיי"ל כן טפי הוי ל"י להקשות מהך ברייתא דמבשל ג"ח בחלב ביו"ט דקשיא לכ"ע דמפורש שם דלוקה על בשולו ואכילתו והוא תמוה לפעמ"ד . ולכן הי' נראה לומר כיוון דקיי"ל דהאכלו חלי זית מנשר וחלי זית ממלך לוקה והנה קיי"ל דעל ח"ש חל עליו איסור אחר וח"כ קשה מאי פריך הש"ס מנבשל פגול נותר וטמא נימא דמירי החס בחלי שיעור פיגול ע"כ חייב עליו משום בנ"ח והס מיעור משיעור שלס לכך אין חייבין דב"ה ח"כ א"כ משום דקיי"ל דבדקדשים הימר מלטרף לאיסור וח"כ אס יאכל חלי זית פיגול וחלב אף אס לא הי' דרך ביטול נמי הי' חייב משום פגול נותר וטמא , וח"כ שוב לא ילקה עליו משום בנ"ח וכיון דלא לקי על אכילתו לא לקי על בשולו וא"כ הניח פגול נותר וטמא אבל אס מבשל גיד בחלב שפיר משכחת לה בחבול ח"י שיעור מניד וח"כ מחלב דלוקה על אכילתו, וח"כ אבל עוד ח"י מניד , ח"כ מתחייב משום בנ"ח תחלה וח"כ מלטרף חלי שיעור האחרון עס הראשון ולוקה נמי משום גיד , וכיון דמשכחת לה על אכילתו כה"ג לוקה נמי על בשולו. ויש לומר עוד יותר כיוון דחמירין בפרק כל הזבחים דפגול נותר וטמא שבללו זה בזה ואכלן פטור ח"א שלא ירבה אחד על חבירו, ח"כ מוכח דכאכלי יחד ח"א שלא יתערב המיטעו ברוב , ח"כ ה"ל משכחת לה בנ"ח אס אכל כזית גיד וכזית חלב ביחד ח"כ ח"א שלא ירבה אחד על חבירו, וח"כ יש ברוב כזית מניד מעט חלב אזלהיפוך ח"כ כיוון דליכא כאן שיעור גיד חייב משום בנ"ח דבזה לא בשולו ז"ל כיוון דהוי שניהס איסור אחד וזה הוי נוף האיסור וממילא כיוון דהוי לא בטל בחלב שוב מלטרף על עס יתר הגיד שאוכל ח"כ לחייב עליו משום גיד , לכך נוקה ב' על אכילתו וכו' על בשולו ולכן לא מלי פריך מזה מידי רק מפיגול נותר וטמא פריך שפיר דשס הימר מל"א ולא משכחת לה שילקא משום בנ"ח וח"ש, ולפי' היואל מזה מ"י הרמב"ם והוא מן הש"ס דנבלה או חלב בחלב אינו לוקה מיידי בחלב מעט חלב וכזית חלב ביחד בזה לא לקי ומותר שם בהנאה להרמב"ם , אבל אס אוכל ח"ש חלב וח"ש חלב או כזית מזה וכזית מזה לוקה אף על אכילתו ומכ"כ דאסור בהנאה כה"ג דר"ק :

והנה

אמר שובי נחמתה דנראה דע"פ האמור יש ליישב קושית מהרש"א ה"ל והוא דרואי מן הש"ס מוכח דאף בח"ש חלב ונבלה אינו לוקה משום בנ"ח דלא"כ הוי ל"י לומר דמא"ח ומא"ה ולא פליגי זה מיירי בחלי זית וזה מיירי בכזית חלב, ואין לומר דבחמת כן דלא"כ הוי ל"י . לפרש ומקראמר סתם מוכח דכוונתו מעיני מיירי לפיל זה בביטול וזה בחליה כפרש"י ולמה בחמת לא ממשני כן דזה בכזית וזה בח"ש , בע"כ דבכל עיני אינו לוקה על אכילתו וקשה בחמת הרי על ח"ש חל איסור אחר ונריך לומר סברא חדשה דע"כ לא אמרינן דעל ח"ש חל איסור אחר רק בעלמא אבל בנ"ח הרי בפסחים פ"ג אמרינן שם אי ס"ד הימר . מלטרף לאיסור איסור ואיסור מבעיא , משמע דיותר הוי סברא דאיסור מלטרף לאיסור מהיתר לאיסור, וח"כ נהי דקיי"ל אין המל"א בכל האיסורין . מ"מ

שאלות טוב מעם ורדת יורה דעה תשובה קפט קצ קצא קצב ותשובות עז

מ"מ יונא דאיסור מטערף לאיסור, מיהו באמת א"ס לפי מ"ס בספר החיים דמה לאמרינן איסור ואיסור תבעיה היינו רק בתנין איסור אחד כגון בצור ויין והרלן, אבל בשני מיני אסורים כיון דעל כל אחד יש לו לאו מיוחד ודאי אין מטערפין יי"ע, אך א"כ מיהו בשאר ב' מיני איסורין וכלי ב"ב"ח כיון דבאמת הם מטערפין זה עם זה א"כ מטערפין נמי לאיסור חלב, ובוה שפיר הדרינן לסברת הש"ס דזה נסתבר יותר להיות מטערף איסור ואיסור מהיתר מל"א, לכך נהי' דהיתר אינו מטערף לאיסור זה הוא איסור ואיסור, והן כמיני אחד נמשך כיון דע"י חבורן נאסרו שפיר מטערף, גם ראוי לומר מנה דהוי לרוק ב"ב"ח הוא נמי לרוק לעיני חלב. ולכך מ"מ אי יונא דהייב עליו משום ב"ב"ח יחסיב עליו משום חלב, ושבו א"כ לחול עליו משום ב"ב"ח, ואם אין עובר עליו משום ב"ב"ח, אינו עובר עליו משום חלב, ולפ"ז זה יהיה פרכת הש"ס דכאן משמע דאף חלב ונבלה פחות מהשעור נמי אינו עובר עליו משום ב"ב"ח ופריך"י מברייתא דהפגול והטובל והטמא דחייב עליו משום ב"ב"ח, וקשה אי מיירי בכזית פיגול מאי אריח פגול לנקוט נבלה או חלב, ובע"כ דמיירי בפחות מכשעור ונבלה וחלב פשיטא דעובר עליו משום ב"ב"ח, רק אפי' פגול ויותר אף דבעלמא המל"א בקדשים מ"מ לוקה משום ב"ב"ח וס"ל דזה הוי כאיסור בת אחת, א"כ מוכח דמכ"ש נבלה וחלב דחייבין עליו, ולא מלי שבו לתרץ דמיירי בביטול דל"כ לא שייך לומר המל"א ושבו קשה מאי אריח פגול לאשתמינן נבלה בע"כ באכילה מיירי ומכא המל"א ור"י, ומיושב קושיות המהרש"א ולכך כיון דגם מהך ברייתא פריך לל"ב ג"כ מה לי הך ברייתא או אירך ברייתא דמבשל גיד ופריך מהלך ומיושב קושיות ודו"ק:

תשובה קצא

לק"ק ראדיוויל להרבני מ"ה יצחק דוד נ"י.

הנה ע"ד שאלתו לא טב הורה והעיקר דכדרי המורה בזה וכן אני מורה תמיד שצריך לערות לכלי ב' בפעם א' וכן כתוב אל"י בגליון הפת"מ ואפילו בדיעבד אי אורח חס עירה מעט מעט. מיהו כיון שכבר הורה ר"מ להיות ולגדון הכלים שמתאי אל לבי דאפשר להקל בדיעבד דים לומר דהוי ס"ס דרתי בל"ה הוי ספק בש"ס אם מפעפע כלל לפנים או לא לדעת הסמ"ק כמ"ש בל"ז ור"כ הוי ס"ס דלמא מפעפע ניד לפנים למאכל, ואח"ל לא פעפע מיד דלמא אינו מפעפע כלל, ואין לחוש רק לשמא מפעפע לפנים מעט מעט והוי רק מיעוטא ואין לחוש לזה בדיעבד, רק לכתחלה ראוי לערות מיד ולכלי רחב מכה לחין עושין ס"ס לכתחלה, אבל בדיעבד סמכין ס"ס המ"ל, ומה דאם ביטל פעם ב' בקדרה זו לר"ך שנים ס"ס ומה דקדרה אסורה. היינו דספקא דהש"ס הוי רק שלא במקום הרעוב אפטר דאינו מפעפע בכל הכלי אבל ע"י ביטול ממש ודאי מבלע, לכך בעינן גם בפעם ב' ס' כבלי אבל לעינן אם עירה מעט החבשיל נשאר הנשאר שלא כנגד הטפה בזה ספיר הוי ס"ס המ"ל ויותר בדיעבד, ולפ"ז יש חילוק דאם הטפה נבלה למעלה בקדרה בעינן דמעט הנשאר הוי שלא כנגד הטפה או מותרין הכלים והמאכל בדיעבד אבל אם הטפה נפלה למטה בקדרה בעינן שהנשאר יהי' כנגד הטפה ולא הוי בו סמ"ך בזה ודאי אפי' בדיעבד אסור החבשיל הכלים וכן לפע"ד כיון לדינא נ"ז אין להאריך. דכרי ידירו הטעור וכו'. ועוד יש ללמד להיתר הכלים דלא גרידי ממש"ס כפי"ק בדגים ובלים דמישינן שמא נשאר למטה ברעוב ומ"מ הכלים כשרים אחר מעליע דמוקמינן להו אחוקמיהו ומכ"ש בזה דהכלים כשרים אחר מעט לעת. וזה ברור ופשוט:

תשובה קצב

להרב החרוף מ"ה מאיר אבד"ק שטערדווין.

הנה ע"ד שאלתו כגדון חלי רבע חטינן שנפל עליהם קדרה גדולה של חלב לוננת והתיר אחד אותם לממרי, ור"מ כתב עליו שלא ראה דכרי הטור ושו"ע יוד"מ מ"י קליד ודברי המרדכי הובא במנ"ח מ"י תמ"ב דחטינן מפילו עליהם חלב אסורין עם בשר ור"מ כתב דאפי' עם חלב אסורין שמא יבא לחבלם עם בשר. הנה הושב אשר דיבר ר"מ והמורה הוא הורה שכן סורר ומורה. לחין לומר דהמרדכי מיירי לבטלם עם בשר דחזו הוי ספק דאורייתא, לחין ידוע כמה בלעו ושמא אין בו ששים נגד החלב אחר הטחינה. אבל כאן לעשות ממנה סת דהוי אכילתו בבשר רק בצונן דאינו אסור ב"ב"ח עם מדרבנן, וחולו בלעו דהרב רק מעט ויש בו ששים והוי ספק דרבנן, זה אינו דלתס יינם נמי הוי רק דרבנן ומפורסם שם דאסורין ולא אמרינן דהוי ספיקא דרבנן. גם מוכח שם דחומר אפילו למוכרן לנכרים שמא יחזור וימכרם לישראל, ומוכח דגורו בזה אף גזירה לגזירה ומתי דרבנן וכת"ש הש"ך בסוף ס"י נ"ז הכל היבא דליבא פלוגתא דרבננותא גורו בזה אפי' דרבנן ואף דתרי ספיקי, א"כ ה"י גורין שמא

מ"מ יונא דאיסור מטערף לאיסור, מיהו באמת א"ס לפי מ"ס בספר החיים דמה לאמרינן איסור ואיסור תבעיה היינו רק בתנין איסור אחד כגון בצור ויין והרלן, אבל בשני מיני אסורים כיון דעל כל אחד יש לו לאו מיוחד ודאי אין מטערפין יי"ע, אך א"כ מיהו בשאר ב' מיני איסורין וכלי ב"ב"ח כיון דבאמת הם מטערפין זה עם זה א"כ מטערפין נמי לאיסור חלב, ובוה שפיר הדרינן לסברת הש"ס דזה נסתבר יותר להיות מטערף איסור ואיסור מהיתר מל"א, לכך נהי' דהיתר אינו מטערף לאיסור זה הוא איסור ואיסור, והן כמיני אחד נמשך כיון דע"י חבורן נאסרו שפיר מטערף, גם ראוי לומר מנה דהוי לרוק ב"ב"ח הוא נמי לרוק לעיני חלב. ולכך מ"מ אי יונא דהייב עליו משום ב"ב"ח יחסיב עליו משום חלב, ושבו א"כ לחול עליו משום ב"ב"ח, ואם אין עובר עליו משום ב"ב"ח, אינו עובר עליו משום חלב, ולפ"ז זה יהיה פרכת הש"ס דכאן משמע דאף חלב ונבלה פחות מהשעור נמי אינו עובר עליו משום ב"ב"ח ופריך"י מברייתא דהפגול והטובל והטמא דחייב עליו משום ב"ב"ח, וקשה אי מיירי בכזית פיגול מאי אריח פגול לנקוט נבלה או חלב, ובע"כ דמיירי בפחות מכשעור ונבלה וחלב פשיטא דעובר עליו משום ב"ב"ח, רק אפי' פגול ויותר אף דבעלמא המל"א בקדשים מ"מ לוקה משום ב"ב"ח וס"ל דזה הוי כאיסור בת אחת, א"כ מוכח דמכ"ש נבלה וחלב דחייבין עליו, ולא מלי שבו לתרץ דמיירי בביטול דל"כ לא שייך לומר המל"א ושבו קשה מאי אריח פגול לאשתמינן נבלה בע"כ באכילה מיירי ומכא המל"א ור"י, ומיושב קושיות המהרש"א ולכך כיון דגם מהך ברייתא פריך לל"ב ג"כ מה לי הך ברייתא או אירך ברייתא דמבשל גיד ופריך מהלך ומיושב קושיות ודו"ק:

תשובה קצ

לק"ק לויצקא להרב החרוף מ"ה יצחק משה העליר נ"י.

ע"ד אשר שאל בשתבו בסינין של איסור דק דק דענשה כולו נבלה אם יש להקל באפי' מכה דמינ' בשאר איסורין דרבנן והרי יש דיעה דלא הוי ד"ח רק קורט של חלמית. והיכי שיש עוד לך להקל מטערפין גם זה דלא הוי ד"ח רק קורט של חלמית ורואה לפטר דברי הרמ"א דוקא ב"ב". והנה דכדרי לא נהירין דאי' חקוקים ליה אפי' ב"ב"ח הרי הוי בצונן רק דוחקא דסיניא וד"ח בולע אפי' בצונן ופולט, אבל אם נסמוך על הך דיעה דלא הוי ד"ח רק קורט של חלמית ומכ"ש נמי דרבנן א"כ למא יעטרף ס' נגד כל הלגון אף ב"ב"ח וזה מפורס ברמ"א להיפוך גם עיין ב"ט"ז וש"ך שהסכימו שיהא דלבר אחד דביטול לר"ך ס' גם נגד מקום הנטיילה דענשה נבלה, ולפ"ז הוי כן ונמאך על יומר דכל הלגון נעשה נבלה, ולמה הוי כן נסמוך על דעת מהר"מ בטור, והרי הט"ז כתב שממנו מקור דבר זה דהיכי דים עוד לך להקל סמכין על המהר"מ בטור. והטעם נראה לי דחא לחין כל הידועות שזין ומכ"ש רוב הפוסקים ס"ל כן וקיי"ל כן הלכה ועוד והוא עיקר בעיני דלא כתב כן הט"ז רק בצונן שקובין על הנכרים וגולדו לנו ב' הספקות יחד שמא לא נתמכו לחין של איסור ושמא אינו ד"ח אבל הכא חיקף שסתך הלגון כן ונולד לנו הספק אם הוי ד"ח ונאמר ונגד ספק אחד מממירין דהוי ד"ח א"כ כבר נאסר ושבו נעשה כזופו של איסור וכשנולד א"כ"ס ספק שני לעינן חגי"מ ממחמירין ב"כ, דלא נחשב ס"ס כיון דלא נולדו יחד, והעור לחין הספקות על חתיכה אחת דהספק שמא הוי ד"ח או לא הוי לעינן גוף מקום הנטיילה ולנבי מקום הנטיילה הוי רק ספק אחד, והספק השני הוי רק לעינן המותר אם בעינן בו ס' נגד כולו או לא והוי כספקות בשני נופין ושני ענינים, אם יש אינו דומה ממש להסמ מ"מ יש לומר כהנ"ל לא סמכין על המהר"מ על כזה ברע לרעתי:

וע"ד אשר שאל באשה שלקחה כף בשר בן יומא אחר שעברה לילה אחת ותחבה אותו לתבשיל חלב וידעינן הכלישה של חלב כמה היא לערך חלי זית ובזוקר טבה ולקחה הכף והניחה בו תבשיל שיש בו ג"כ שזמן בהמה ערך חלי זית ואח"כ תחבה הכף הנכר לתבשיל שיש בו בשר מעט מעטון עם בללים כנהוג ולא היה ששים נגד כל מה שהיה בלוע צבך דכך הדין דכל הבלוע נעשה איסור, אך נגד חלי זית חלב וחלי זית שזמן היה ס' והיה רק הפסד מעט, והורה ר"מ להיתר וכו'. הנה לדעתי לא טב הורה, ואם הוי' בזה חלי זית הייתי מתיר בזה לעולם, כי מהי שמכר ר"מ על הסובבים דכל שיש לו הנענה בפי"ת אמרינן דאף הבלועה לא נעשה נבלה כמ"ש הש"ך מ"י ל"ח ס"ק כ"א ואף ב"ב"ח הוי כן כמ"ש שם הפת"מ ב"ש"ד, וכיון שזוהר כך בהש"מ שבו כיון דים דיעה לדינא פוגמת מותר אפי' בלי הפסד מרובה, והנה כבר ראה ר"מ בעלמא הסתירה לזה דבזה יש לחוש דלמא

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה קצב קצב קצה ותשובות

שמה יבא לאכלס עם בשר ולכן אסורים אף בחלב. והיתר הכו"פ לחלק לכמה בעלי בתים לא שמיטה לי ולא סבירה לי. דאין כל העולם נוהגין כוותי' בזה. ובחיובו מוכר כחבתי לדמות דבריו וכעת קשה לבקש מקומו. והנה מ"ם המרדכי דאסור לאוכלס עם בשר כתב ר"מ דשיקר איסורו נקטו ויתכן לומר כן. ולפענ"ד נראה לומר יותר ההכונה, דלכאורה ה"א אפשר לומר דמותר לערב עם חטין אחרים שיהי' בודאי סמ"ך נגד החלב או נגד כל החטין ואז היה מותר לעשות. אך יש לומר דהרי הלמה לך קודם בנ"א ס' תמ"ז אסור ביין לשום בו חלב חטה דהוי כמבטל איסור לכתחלה, והמנ"א כתב דאין בזה מבטל איסור לכתחלה דאין כוונתו בטל. ח"כ תינהם הדיו המעורבות כדי לתקן היין, אבל בזה דהמעורבות הוי רק כדי לטבול הוי מבטל איסור לכתחלה אבל יש לומר מיהא לאכלו עם בשר, אבל אם איזו אסורין עם בשר אפי' ע"י ביטול איז שוב מותר לערבו בסמ"ך טכ"פ כדי לאכלו בחלב בדזה לא הוי מבטל איסור לכתחלה, דלמלך אין בו איסור והוי כמו חמץ קודם פסח וכדומה, רק דהוי חמץ שמה שמה יעשה לאכלו עם בשר ולעטין חמץ טעות בלבד בזה אין בו חמץ דאף אם יאכל בבשר הרי כבר נכבטל בסמ"ך, רק דלעשות עבור כוונה זו אסור דהוי מבטל איסור לכתחלה, אבל אם איזו אסורין בבשר, בחלב לבד מותר לערבו דגוריה ליכא כיון דבאמת אין כחן איסור, וזה הוי כונת המרדכי דבבשר אסורין לגמרי אפי' ע"י ביטול בסמ"ך, אבל בלא בשר מותרין ע"י ביטול. אבל בלי ביטול אפי' בעין ובחלב אסורין וזה כיון ודו"ק היטב ויפה הורה ר"מ. והכ"א אמר דו"ל כונת המרדכי דלחלב אפשר לפנות לורת הפת וזה הנכון. והנה המורה הזה כבר הכרתי מזה ועתה ביותר שאינו יודע בין יעניו לשמאלו ולכן אני אומר שח"ו לו להורות וכל הוראותיו כחתיבת נבלה. ואף ששמו יוסף אל יוסף להורות, וכל מי שנוגע ויחלף ה' בלבד אל יסמוך על הוראותיו אפי' כבישתא בכוחתא כי מכירו הייתי לשטער ועתה ביותר וכל הסומך עליו עמיד ליתן חת הדיו ועליו יערה רוח הבורא :

תשובה קצב

להרבני מוה-משה אהרן בן הרב מסקאלע.

הנה

על מה שהאריך להחיר נזר שפלה על הכלי ושהה קתא להיות די בהעגלה לפי דעת הסוברין דהולכין בכלי אחר רוב תשמישו אין נראה כלל, לא תבעול לפי מ"ם בחבורה פסח דאף המותרין לא אמרו אלא שבתם אם לא ידעין אם נשתמש בו בחמין אבל בידעין נשתמש בו בחמין ודאי בעי הגעלה או ליבון ודאי יתחך להך דיי' דיי', אף יש להסובר דאף בידוע נמי הוי כן מ"ם הרי אם ניתא כן בע"כ מייירי אחר מעת לעת בדמון מעל"ע ודאי אסור דטעמו להיין אול רק לאחר מעל"ע כיון דלא בעי הכשר רק מזה גזרה אטו בן יומא בזה יש לומר כיון דע"כ עושה הכשר ויש לו היכרא ולא חתי למטעי ואף הרוחה שמשמירין ואמר ומהלה שהוא צבור רוב תשמישו כדרכו, אבל אם ה' כשר לגמרי ונשתמש בו ע"י האור הנריך לבון אם נחיר להחירו אף אחר מעל"ע בהעגלה יעשה להחירו אפי' תוך מעל"ע וזה אסור מדינא, וא"כ אותה גזרה דגזרינן בכל נעל"פ אטו בן יומו שייך בהעגלה ב"כ ובה יש לחוש לרואה ג"כ דשיוילי שאל למה נמשירין אותה, ובה כיון דלא נעריף רק ע"י האור, ואמרו לו כן ויעשה להחיר אפי' תוך מעל"ע, ולכן בזה לכ"ע בעי לבון ואין לו דמיון זה לזה. והנה במה שהביא במכתבו קושית הפמ"ג וכבז שבת"ע עמנו ומבואר כן, הנה במ"מ על ה"פ מבואר כן ומ"ם ר"מ דהמ"ע כתב ס' אסור וס' אסור, ומה שר"מ מנ"ל כן נראה ללמד כן מן הגמשה דמשו' ע"ז דתנא ס' את שדרכו להגעיל יגעיל ללבן באור ילבן באור השפודין והאסכאלות מלבן באור, ולכאורה הך פרשא למה לי כיון דכבר תנא ללבן ילבן ממניא קדע דבכל הכלים הוי כן. ובע"כ דקמ"ל דוקא הני דדרכן באור אבל בשאר כלים דאין דרכן באור אף דנשתמש דרך מקרה באור לא בעי לבון ואולי, בשר רוב תשמישו וכן מורה לשון רש"י ס' ד"ה הספוד שכתב תשמישו ע"י לוי ולא כתב ששתמש בו לוי מוכח דבעינן דוקא תשמישו תדיר בכך. אבל בזה הוי דרך מקרה לא בעי לבון. ויותר מזה אין להאריך :

תשובה קצב

לק"ק ברעסטיצקע על ההרף מו"ה יוסף חיים נ'.

הנה

ע"ד שאלתו וז"ל נשאלתי בקרעה עם חלב שתחב לתוכה

קף של איסור ב"י ולא ה"י בה סמ"ך נגדו ושוב אח"כ תחב לתוכו קף של בשר בן יומא ולא ה"י בו סמ"ך ושכח וספק החלב להשגיל הנקרא בארשע ללבן בהארשע ולא ה"י בו סמ"ך נגד החלב רק נגד שני הכפות והי' זה לנריך סעודת מלווה ולכבוד שבת ע"כ שאלתו, והנה ר"מ האריך בזה דלא אמרין דתליא באשלי רבדרי דלפי דעת הסוברים טעם כעיקר דאורייתא ח"כ נאסרה החלב מתחלה מכה קף האיסור וכיון דכבר נאסר מקודם ולא הוי כל חד היתר בפני עמנו לא נעשה נבלה אח"כ מן התורה אפי' בב"ח כמ"ם הש"ך בסי' ל"ד וא"כ לא הוי נבלה מן מדרבנן ובלא כלל בהפ"מ ממכין אמרין בזה דלא אמרין בשאר איסורין ח"כ אבל להסוברים דטכ"ע דרבנן ח"כ מן התורה החלב מותר קודם תחיבת קף הבשר ושוב נעשה נבלה מן התורה אח"כ ע"כ בב"ח ובעיני סמ"ך נגד כולו עתמ"ד. והנה אחר המחילה שגב בזה מאד וטעה עבות גדול דהש"ך מייירי אם נאסר תחלה מכה ב"ח לזו כיון דבו אמרין ח"כ נעשה כולו איסור, בזה כתב הש"ך שפיר בסי' ל"ד וסי' ק"ג דשוב אח"כ לא אמרין עוד ח"כ כיון דכבר נאסר, אבל אם נאסר תחלה משאר איסורים אח"כ ממ"ם אם אמרין בשאר איסורים ח"כ בלא"ה לריש סמ"ך נגד כולו מתחילה ראשונה, ואם לא הוי ח"כ בשאר איסורים אח"כ שוב החלב היתר הוא בפ"ע, ובה דאסור בציולה מכה הבלוע שבו שיש בו איסור מ"מ הוא נופי איסור הוא מפאת עצמו, וא"כ אם נערב בו אח"כ בשר החלב עצמו נעשה נבלה כיון דמפאת עצמו היתר הוא וא"כ ממ"ם בעינן ממ"ך נגד כולו או מפאת תחיבת ראשונה או משניה ח"כ ופשוט : **הנה** מה שהביא ר"מ קושיא בזה הא"ח על קידושין בפתיה להסוברים דטכ"ע דרבנן מה קאמר הש"ם שצבורת לרזיה דחלב שרי מנאסרה התורה בב"ח ומה רזיה דלמא ארטריך לטעם חלב דהוי מותר באפי' נעשה ובצירוף אסור ור"מ לפל בזה והוטב בעיני פלפולו אך אין דרכי להשיב על פלפול, ובעיקר קושית הא"ח ה' נראה דח"ס דהנה עיקר מה דס"ל להפוסקים דטכ"ע דרבנן, היינו דמן התורה כיון דזה הוי רק טעם וזה עיקר בטל הטעם בהעיקר וכעין דאמרין ריחא לאו מלתא הוא והוי הטעם להריף וסייעתו מטעם ביטול, כן יש לומר בטעם להסוברים בטעם כעיקר לאו דאורייתא והוי מטעם ביטול, ולכן תינה באיסור והיתר אבל בב"ח דהוי היתר בהיתר והיתר בהיתר לא בטל לדעת מנה פוסקים לכן הוי בזה טעם כעיקר דאורייתא, ולכן תינה אם העיקר נמי מותר אז נהי דזה הוי מין באינו מינו מ"ע הוי כנגדו היתר בהיתר וזה משלים החסרון של מין באינו מינו וכמ"ם הר"ן בדרי"ם כ"ב, לכן ממילא לא בטל רק בעינן ממ"ך בטל דלא הוי דרך ביטול אבל בפחות בסמ"ך לא בטל דהוי היתר בהיתר ומשלים נגד חסרון דלא מין באינו מינו, ואף דזה הוי רק טעם וזה גוף הדבר נמש וא"כ הוי החסרון בתרתי אחד מחד עלם היצר דזה בשר וזה חלב, והסגית דזה גוש ממש וזה טעם, ומעלת היתר הוי רק חדא וחדא במקום תרתי לאו כלום הוא, מ"ם לענין זה מהני הך סברא דטעם כעיקר הוא וכיון דאם הוי עיקר כעיקר דלא שייך ביטול מכה דהוי היתר בהיתר, גם הטעם לא בטל דטעם כעיקר אמרין אבל אם הוי אמרין דהחלב אסור מן התורה וא"כ אם היה נערב בעין חלב בבשר לא הוי נחשב היתר בהיתר רק איסור בהיתר, וא"כ נהי דהטעם הוי היתר בפ"ע מ"ם שוב בטל ל' ממ"ם אם אמרין טעם כעיקר הוי היתר אסור בלא"ה והוי איסור בהיתר ואם אמרין דטעם אינו כעיקר הדר הוי ל' החסרון בתרתי דזה חלב וזה בשר וגם זה טעם וזה עיקר והמעלה הוי רק חדא דהוי היתר בהיתר וחדא במקום תרתי לאו כלום הוא והדר כיון דהוי רק טעם ואינו מנין מבטל בטל ל' כמו בשאר איסורין אף דהוי מין בעינו כיון דזה אסור וזה מותר וזה טעם וזה עיקר בטל ל' אפי' בלי רוב וסמ"ך כן ה"ע בעינן באינו מינו ודו"ק היטב. ומה שהקשה ומבואר כן בתוספת חולין דף קי"ב דלמ"ה הטמאים לאסור רוטבן הרי בלא"ה טכ"ע דאורייתא נאסר דלק"מ דהרי כמו דאמרין בב"ח ח"כ ובשאר איסורין מן התורה דלא לא אמרין ח"כ י"ל דאמרינן הטמאים לאסור רוטבן להיות כל הרטוב כנוף האיסור כמו לרין וילקה על כזית מן הרטוב. ז"ל אין להאריך. דברי ידיו וכו' :

תשובה קצה

להרב מוה מאיר הלוי אבד"ק שטעריוויץ.

הנה ידידי ע"ד שאלתו הנה אם כי אין ראשי עלי כי הדרך מנעיריני אפי"כ פתיה להשיבו על דבריו, והנה על פלפולו לא אפסיד

שאלות טוב מעם ורדת יורה דעה תשובה קצה קצו קצז ותשובות עח

אשיב רק מה שנוגע לריאה. הנה מ"ש הל"ש בקיור דייס ס' פ"ז דבכת שחמה בחלב אם הוא פת מרובה אינו בטל דהוי נופו של איסור ופת מועט בטל, ור"מ כתב דנראה לו להיפוך, הנה בפת מרובה אני מתכוין עם ר"מ שאין דברי הל"ש נראין כלל, כי אם ש"מ ר"מ עליו מדברי הש"ך בה"ב ב"ב ס' פ"ז בעור הקיבה דבדרבנן לא אמרינן דהוי כנופו של איסור וכו', הנה זה יש לדחות דהרי הש"ך מביא בשם א"ה להיפוך דגם להיות כנופו של איסור הוי כבוש כמבואר, מיהו בלא"ה אין דבריו נראין כלל דאין העניינים דומין דכהי' דהחלב לבד הוי מותר והפת לבדו ה' מותר וע"י חבורן נאסרו מ"מ עיקר איסורן הוי רק מכת החלב ולא מכת הפת ועיקר איסור הוי מכת דבו ובלע החלב אבל החלב אינו אסור משום דכבולע בפה, רק משום דע"י הפת אפשר לבוא לידי טעות בחבלו, וא"כ אין איסורן טיה, ואינו דומה לבב"ח והבו דלא לסיקף עלה, ועוד דנהי דכתב הפת"ג דככרות של בטל הבית אינו בטל אף מדרבנן מ"מ יש לומר דזה הוי חרי דרבנן דהרי עיקר איסור הפת שמה יבא לאכלו בחלב או בבשר, והרי אפי' אם ישעה כן הוי רק דרבנן והוי חרי דרבנן. ונהי דבורו בזה נזרה לגזרה ואסרו הפת, מ"מ מנ"ל להחמיר עליו בזה ליבן עליו דברי חשיבות דלא שטר מנין לנו לנבב חומרות כל כך דרבנן לכן אין דברי הלבוש בטל גמרי נראין בזה. ולהיפוך מה שגלה לומר דבפת מועט וע"י התערובת נעשה מרובה לא בטל זה אינו נראה כלל, דודאי בטל ובטל לדין דקיי"ל דהיתר בהיתר לא בטל, ומה שגלה ר"מ לדמותו לבלאים דאין שייך בזה החילוק שחלקו בין בב"ח לבלאים, קמה אני עליו מאוד מה ראה לומר כן דדוקא בב"ח ובלאים דכל חד בפ"ע שרי ותיירויי' ביחד אסורי, ולכן הוי עניינים משום זה כמו ז' לכן לא שייך ביטול אבל בפת בחלב הנה הפת שיש בו החלב הוא הוי האיסור ואין היתר רק מכת זה שהוא מועט וליכא השם טעות בזה האם הוי מרובה בינא"ל בזה אסור והפת השני שאין בו חלב אפי' אם הוי מרובה נמי מותר ואין איסור רק מכת התערובת שנחשב ב פת בחלב, לכן בזה הוי בו נמי בזיוני ר"מ הוי איסור והיתר ובטל ומשיבות לומר בו כיון דהוי בלוע ואינו מחמת עלמו. גם הוי חרי דרבנן ולכן נראה דבכל ענין בטל בזה דלא כדעת הל"ש ואין לנבב חומרות דרבנן וז"ל אין להאריך. דברי ירדיו הטורד וכו' :

תשובה קצו

לק"ק סקאלי לדרבני ההרף מו"ה נפתלי נ"י.

הנה

ע"ד שאלתו מה שנהנין בזה בלחומר אחר חיי לייחמו מדיחין אותו כמים ואח"כ שמימים עליו קמה וכו' ור"מ לא נראה לו זה והאריך בזה קלמ. הנה מה שדימה זיקת קמה זה לדין דס' ע"ח דאין טופליו וכו', הנה זה לא דמי דהתם מיירי בבצק המחובר יחד ולא בקמה המפוזר ומפורד כל קורט בפ"ע ועיין בעור ס' ע"ח שחלקם ש בין בצק הגס שמחפר ובין דיק מוכח שם להדיא דמקרי איסורו הוי מכת שמחובר יחד, אבל אם נפרד מותר מנ"ש בקמה דודאי מפורד הוא, ואף דאין אין בקיאוין ואסור בכל ענין היינו בבצק כיון דברק אסור מדיחין אין חילוק בין דק לגס ואין אנו בקיאוין דלא פלוג רבנן, דכיון דרק אסור ה"ה גם דחת"א לחלוףי דאינו ניכר היטב בין דק לגס אבל בקמה דכלקמה מותר א"כ ליכא חשש אחרופי ובין קמה לבצק לא טעו איכשי. ומנין לנו להחמיר במה דלא נמאל' בתלמוד ופוסקים, ודי לנו בחומרות הראשונים, וגם בבצק נופו אינו מבוחר רק כשבוילי לקט עיין בב"י, אך הנה בד"מ ס' ע"ח מ"ש בשם הא"ה שאל לטוח בבצק סוס כשר ללני קודם מליחה משום דהקמה מעבכ מלאת וכו'. הנה מנשנו מ"ש דהקמה מעבכ משמע דאף קמה אסור אבל מחמתל לשונו שכתב דאסור בבצק משמע דקמה מותר, ולכן הדיוקים סחרי אהדרי ואין ראי' מזה, ומה שהביא ר"מ ראי' מדברי ההוס' פסחים דף מ"ד ר"ה דסמידי מה שהביאו ראי' מבנות עשירים שפולתו אותן כבולת אין ראי' כלל דהתם הכוונה רק בבצק של סולת, וראוי' לשון טפול לא הוי רק בבצק והרי החוס' הוי ס'ד לשון טפול לא הוי רק כפשטידא לכך נהי דהוכיחו דלא מיירי כפשטידא מ"מ בבצק מיירי דבקמה לא שייך לשון טפול. ועיין בה"ל שכתב ס' ש"ז סעיף כ"ה דאסור לאשה לעפל בצק פניו דמאדיתם הבשר, ועיין שכתב דף פ' תחרוייהו ית' מוכח דהר' עינאל הוא וכו' וטעמות בנות עשירים בבצק או סיד הוי בזירוף מים ולישה כעין עיסה ולא בקמה. ומה שהביא ר"מ ראי' מפרק כ"ז דקטע סבו בשמן של תרומה דהוי תרומה דרבנן ולא נקט בקמה של תרומה דהוי תרומה של תורה ובט"כ מוכח דזה הוי כעין ביטול, הנה זה אינו ראי' מכתה

תשובה קצו

להרב ההרף מו"ה ישראל נבד הרב מפודוויץ.

הנה

ע"ד שאלתו בנחתב כן ישן של מתכות והתחבית היה במקלת הקף ונחתב ונחתב ונחתב וכו' וימא מתממש בשר אחר ואח"כ התחביו את הכף אל חלב רוחח מה דיו של חלב זה. תשובה הנה מוכן דבריו הוא כיון דדעת כמה פוסקים דאף להבליע לא אמרינן חס מקלמו חס כולו ולכן נהי דהתמ"א מחמיר בסו' תנ"א דלהבליע אמרינן חס כולו מ"מ מורה דלהפליע אמרינן דאין מפליע מכולו והרי דעת הלבוש והב"ח דהיי דשבע מבלבול אינו בולע עוד רק דהט"ו חולק מלד דפולט מה שבלע מכבר ולכן חוזר ובוטל, וא"כ לעיני מה שלא נחתב בו שפיר יש לומר דהי' סברא כיון דשבע ואינו פולט אינו בולע עכ"ל. הנה היטב אשר דבר בעל"ז וז' לפי הבנתו, אך באמת טעה דהס לא דברו רק בזיוני ע"י כבוש בזה אינו בולע היטב דשבע מבלבול, אבל בבזיוני דודאי בולע אף שבע ולא מתכוין שבע לעיני ביטול, וכן מדויק בלשונם כפרושי וכן כתוב בט"ו להדיא דביטול פשיטא שמבליע אפי' בכלי ישן, ועוד אם לא נחתב כן אם כן המבטל בשר בכלי חרס ישן של חלב חתיה הקדרה מותרת, לדברי הלבוש והב"ח דלא ס"ל חילוק הט"ו, ומה מבוחר הביטול בכל הפוסקים, ועוד מה דמתקבץ המב"א בין להבליע בין להפליע אינו מחומר ודאי שכן ית' דבא"ה סברא ית' לחלק כן הפרי אמרינן כבולטו כן פולטו א"כ משמע דהבליעה והפליטה שוין. ועוד הרי אם נשתמש רק בתקלת כלי מורה המב"א דמהני הפעולה במקלת, ואם איתא דיש סברא לחלק בין להנשיל בין להפליע א"כ אפי' נשתמש

גם אם היו זה דבר חריף אינו ברור לכ"ע לכך אין לחוש בזה ומותר לקנותם משופרי שופרי ואין פנאי להחריף כי אני מוטרד מאוד על הקיפוני הרבה בדברים. יתירו וכו' :

תשובה קצמ

ל"ק שודקאמין.

נשאלתי

בדיון אם אפה פשטיד"ל של בנינה עם לחם לשבת וראו שזב תחתיו אבל לא ידעו אם ה' תחת הפת אם יש לאסור כדעת האחרונים והנמשכין אחר הרמ"א או כדעת הכ"פ ואכן עוור בגליון ט"ע קטנים המתירין. וזה אשר השבתי, הנה באמת ראיות החוות דעת אין מוכרחין במכריי מכבר בס' ל"ה, וכעת אני מוסיף שראיות הא"ע ברור הוא מרשב"א בתשובה שהולך לאסור הבינה מעטס דמנוקבת היא משמע אבל בלא"ה הוא ל"י נ"ט בר נ"ט אף דהוי יחד. ונראה לךך הבינה ראי' זו אטו בלא"ה לא ידעין ד"ע בר נ"ט ומתר ב"ע"כ שהוא הריגס בדברי החוות דעת והבינה ראי' שלא נאמר כן, ואף שראיתי בספר חוות דעת בס' ל"ה ס"ק ב' נראה שהריגס בזה ופירש שס' ההבנה של הרשב"א הוא שלא ימנע כיון דהתירו בינה אסורה מוכח שאינו פולטת כלל דרך הקליפה וכו', ולדעתו ז"ל דלא מסתבר לומר כן ד"ס"ד דרשב"א הוא שלא תפלוט כלל דאטו מי גרע מנבלי ברזל וכלי חרס מה שהחוש עתיר שקליפה של בינה קלה מנבלי חרס ומכ"ש מנבלי ברזל, והאיך ימנע שקליפה של בינה לא תפלוט ותפלוט, אך ברור הוא כונת הרשב"א כפשוטו שאם לא ה"י מנוקבת ה"י מותר מטעם נ"ט בר נ"ט לכך קמ"ל דמנוקבת היא, אך ה"י קשה לו דאם בשלמא אינה מנוקבת אז איש' דהתירו בינה אסורה והאסור בינת אסורה דבאפירו דהאיסור בעין מנעם פולט דרך הקליפה, אבל בבינה דאפיסור האיסור בעין כ"כ לכך כיון דאי אפשר לפלוט רק דרך הקליפה שזב נקלס טעמו והוי כמו נפסלה מאכילת אדם ואין בכלל טעם כלל והוי כנבלה נסמרה, אבל אי ימנע דהוא מנוקב ופולט בלי אמנעי א"כ קשיא מ"ש בינת אפירו דאסור ובינת אסורה מותרת ועיקר הקושאי הוא מסיפא למה בבינה אסורה מותרת ועלה כתב ולכן כלומר דזה נמשך למטה אף דהיא מנוקבת מ"מ אסור בינת אפירו והתירו בינה האסורה מנח דזה פולט ליר אפירו וזה אין פולט רק מיא בעלמא ולא מטעם דהוי הפליטה דרך אמנעות הקליפה רק אם הוא פליט בעין ב"כ מותר וז"כ כונת הרשב"א ומנח כדעת הא"ע. אך מ"מ אני בחבורי שם ישבתי דעת הרמ"א מוצפן אחר מנח ריחא יע"ש, ולכן נראה לי כך דאם ה"י בענין באופן דאם ה"י חמירין ריחא מנחא ה"י אסור ואין לו היגר רק מנח דריחא לאו מנחא הוא בזה אם חזינן שזב ב"כ אסור כדעת הרמ"א והנמשכין אחריו, אבל אם ה"י בענין דלא שייך בו ריחא בגון בפתוח התנור וכדומה דאף אם ה"י ריחא מנחא ה"י מותר דליכא בזה חשש ריח כלל אז יש לשמוך להקל כדעת הכ"פ והא"ע הילך דיש לומר דהרב מיייר ב"כ בתקום דשייך ריחא רק דמותר בדיעבד מנח ריחא לאו מנחא אז אסור כה"ג אבל לא אם ליכא כחן חשש ריח כלל, ועוד נראה לי דר קולא באם יש סמ"ך בכל הפת נגד מה שזב לא אומדנא בזה יש להקל בדיעבד דהכל מלך ובעל דמנ"י אם אין פפפוע בכל הכלי ליכא חשש כלל, ואם מפפוע בכל הכלי שזב מפפוע בשוה לכל פת ופת ומתבעל בסמ"ך דאם מפפוע בכל הכלי תחלקו הטעם לכל פת שזב אם הוא דבר שזמן דמנע פולט אפי' בלי רוטב, ואפי' אם צוהו שזן מ"מ ק"ה דהש"ך בס' ק"ה ממפקח ל"י אם כלי פולט בלא רוטב לגמרי או רק כדי קליפה ח"כ שזב הוי ס"ס דלמא אין מפפוע בכל הכלי והח"ל מפפוע דלמא כלי פולט בלא רוטב לגמרי ונבלע הכל בפת. מיהו ז"ל דבדבר כחוש מנעם שם ב"ש"ך בפשיטות דאינו פולט רק כ"ק רק בשזן מספקא ל"י. לכך בשזן יש להחיר ע"י שסיס בכל הפת, ובכחוש יש להחיר ע"י שיקליף מכל פת ופת בלד הסמוך לתנור כנלפע"ד נכון :

והנה

בזה כתבתי דאם שזב חוש כגון בנינה או בלא ראינו שזב תחת הפת מנעם, רק חזינן שזב די בקליפה דאף אם מפפוע בכלו אינו פולט רק כדי קליפה. אך שבתי ורואיני כיון שכתב רמ"א כאן ולאם שזב תחתיו דינו כאלו ילוח עמו, והנה מלגשו שכח כאלו ילוח עמו משמע דלא מהני קליפה גטילה, דל"כ אינו כנילוס עמו מנעם, ואין לומר דהרמ"א מיייר דזב תחת הפת בזה ה"י כנילוס עמו אבל באינו זב תחתיו מנעם די בטעילה וקליפה, דל"כ למה נדחקו הע"ז והש"ך לפרש מ"ש הרמ"א דאם חזינן זב תחת הפת הוא לאו דוקא, ימנע דה"י דוקא ודוקא רק באם ה"י תחת הפת מנעם או דעת כנילוס עמו ולא מהני קליפה, אבל אם לא ה"י חזי הפת מנעם די בקליפה כיון דכלי אינו פולט רק כדי קליפה ומזה מוכח דבעינן בכל ענין סמ"ך. והנה לכאורה ה"י דברי הש"ך שומרין זא"ז. דבס' ק"ה העלה דבכלי די בקליפה והפ"ל מוכח דס"ל דבעינן סמ"ך דל"כ לא ה"י קריך דלדוק דתחת הפת לאו דוקא, והנה מזה ה"י מוכרח לומר כדעת החוות דעת דה"י דה"י ביחד לא שייך נ"ט בר נ"ט רק דחשבינן לכלי כאלו היא חלק מן המחבל ולכן גם בזה ה"י א"ש דה"י דתחת שזבלע כבר בכלי אין כלי פולט רק כדי קליפה מ"מ אם ה"י הכל ביחד ה"י הכלי כמו המחבל עלתו ופולטו כבולו, ואף דבתחילה כה"ג מוכח בס' ל"ב דאינו חוסר רק כדי קליפה, יש לומר דכלי דה"י כמו דפולט בלא רוטב כן פולט בכבולו היכי דה"י הכל ביחד וה"י מוכח מזה כדעת החוות דעת, מיהו בס' ל"ה דחייבי דבריו והוכיחי דלא כוונתו א"כ לפ"ז ה"י קשה כאן דברי הש"ך אהרדי, ואפשר דהש"ך תחלק בין שיהיה חמים לתחלקו חם דבתחנותו חם מקיל בכלי רק כדי קליפה, אבל בשיהיה חמים שלר"ג סמ"ך יש לומר כהדוק ש"כ בס' ל"ד ס"ק ל"ג דש"י חמים לתחנותו חם יע"ש. והנה בהיותי בזה ראיתי בדר"מ שהביא בשם א"ה ח"ל וב"פ באו"ה דאף בדיעבד אסור אפי' דאין התנור מצופה ח"ל ה"י הפשטיד"ל בתחתו וכו'. ולכאורה אין הבנה לדבריו כיון שמועד מנעם אלא התנור בקלהו אין דרך להוסיף שם פת, ואין חשש רק מנח דפפוע הולך בכל הכלי, לכך כה"ג כיון דהרבה

ומה ששאל עור כמה שנוהגין העולם כשמעמידין קדרות לבשל בתנור שזרפין לאפות בו פת והרי מן הקדרה נחל לתנור וכו'. הנה לדעתני נראה ללמוד הישר בזה דבשלמא אם זב בשעה שזב הפת בתנור אז לא ה"י בר נ"ט בין לשע"כ החוות דעת דה"י ח"י בין לטעם דירי' שכתבתי בחבורי מנכר מעטס ריחא, משא"כ הכל דעדיין אין הפת בתנור והריה כלה והולך לה שדמדיקין הפת בתנור. וזה ה"י מנעם נ"ט בר נ"ט, ואפי' להאסורין בללו מ"מ מורו בזה, כיון דמקום הקדרות מנעם שמועד מנעם אלא התנור בקלהו אין דרך להוסיף שם פת, ואין חשש רק מנח דפפוע הולך בכל הכלי, לכך כה"ג כיון דהרבה

למה לי מחבת ידיעתינו בצרור שלא זכ לחון אפי' בלא מחבת דהוי
 במחבת כל שלא רחמינו טוב ואין התמור משופע מותר מחבת דהוי
 ספק ספקא כמיש' הש"ך ולמה לי דהיתה במחבת, והף' אי נימא
 דנקט מחבת להשמיעני שבוה אפי' אם התמור משופע מותר מ"ג
 לא שייך הלשון דקאמר דהף' בדיעבד הפת אסור אפי' דלמי
 משופע אפי' בלא מחבת הלא במחבת ודאי לא זכ לחון, ובלא
 רחמינו דזכ אפי' בלא מחבת מותר באינו משופע, וממ"מ אפי'
 תחלה אפי' דלמי התמור משופע מיירי בע"כ בראינו דזכ, ומה
 זה שמיים אפי' הי' במחבת ממ"מ אפי' זכ מן המחבת לחון הדר
 הוי לי' כבלא מחבת, ואם לא זכ מן המחבת בלא"ה יש היתר
 אפי' דלמי התמור משופע ואיך כתב דלמי היתר בדיעבד אפי' באינו
 משופע אפי' היתה במחבת, ול"ע בזה ואין בידי ספר ת"ח
 ומנחת יעקב ליראות אפי' הכתיבו בזה. מיהו נראה לי בלחמי
 שאופיין על שבת יש לך להקל בזה אם אפי' עס פשטיד"א של
 צמר ע"י נעילה כיון דהש"ך הביא דעת החו"ס דהוי ס"ס שמא
 לא יאכלנו עס חלב, רק שכתב הש"ך דס"ל הרב דלמי זה ספק
 דרך לאכול עס עס כל מיני מאכלים אפי' בלחמיים של שבת
 דעפ"י הרוב אופיין רק עס צמר לא עס חלב ולא שטיח כולי
 האי לאכלנו עס חלב שפיר הוי ס"ס עכ"פ וכדאי להטערף היתר
 זה להיתר בקליפה או להחמיר בכדי נעילה. וזה כשאפי' עס
 פשטיד"א של צמר, אבל אם אפי' עס חלב אפי' עס צבינה כיון
 דזכ והוי רועב אין לחלק בין דבר כחוש לשמן רק בעיני סמ"ך
 רק דכל הפת מנטרף כמיש' נעיל אבל לא מהני קליפה ודו"ק :
והנה הגיע דברינו למסד אחד השיב על דברי וזה אפי'
 שבתי לו. מ"ש דהלכה ככתרתי הנה באמת
 המעיין בש"ך יור' סו' רמ"ב הביא שם בשם ר"א דלמי שומעין
 לאחרונים נגד הראשונים וכיון בזה לדעת המהר"ס שביא בחו"מ
 סו' ס"ק כ"א, ובאמת בכמה מקומות מוכח דעשין ספק
 או ספק ספקא ופולגתא של הראשונים נגד האחרונים, ולא
 אמרינן דהרי הלכה ככתרתי ואין כאן ספק כלל, ובע"כ דלמי
 מוספין בזה דעת מהר"מ אלשיך דהוי מרחק דין אין
 אמרינן הלכה ככתרתי, ואפי' כסוברים דאומרים הלכה ככתרתי
 בכל ענין מ"מ בצבנינו ודאי כ"ע מודו דלא אמרינן הלכה ככתרתי נגד
 דורות שלפנינו דליכא דייקא ותני כולי האי כדורות הקודמין, ועינינו
 רואים שמה שבספר אחד בונה עליו בנין חזק בא השני ודוחהו בקלות
 לכך נראה בדורות שלפנינו לא אלים כושיהו לכ"ע לומר בזה
 הלכה ככתרתי ואין ציוריים סו' כ"ה אות כ"ב ובמציבות המשפט
 משע תראה דלמי שזין לומר הלכה ככתרתי בדורות הללו נגד
 הקדמונים, בפירט נגד הרב הרמ"א. ומ"ש כמו דהכו"פ והא"ע
 יכולין לחלוק על הרב הרמ"א וכו' טעה בזה דאדרבא הכו"פ והא"ע
 המה מחויקין דברי הרמ"א דענין דוקא זכ תחת הפשטיד"א רק
 הפולגתא הוי על הצי"ס והנמשכין אחריו אבל אדרבא הא"ע וכו"פ
 המה מחויקין דברי הרמ"א לכך אין כח ביד החוות דעת להכריח
 לפסוק כווייה נגד הא"ע וכו"פ המכריעין לרעת הרמ"א לכך
 שפיר כתבתי דעביד כמר עביד : מ"ש דלמי לא נדחו דברי
 השפתי דעת להרשב"ל אפי' בדיעבד אסור בללו ולהרשב"ל
 לכתחלה, ואפשר במלחא אף להרמ"א אסור. הנה אני לא התרתי
 לכתחלה דהרי ענין זה הוי רק מקור אפי' אריע כן וכך בדיעבד.
 ומ"ש דלמהרשב"ל אפי' בדיעבד אסור היינו דק בצי"ס בר' ר' ר'
 ממש אבל כאן שעור ספק שמא אינו מפעפע בכל הכלי, ואפי'
 מחורת ס"ס לא נפיק דלמלא אינו מפעפע כלל בכל הכלי ואם
 מפעפע דלמלא יט' בר י"ע מותר אפי' בללו, לכך כה"ג בצרר
 במלחא דרבנן ודאי יש להקל בלמי כיון דיש עוד קולא לומר
 דביטול אינו מפעפע בכל הכלי ובמקום אחר אמרינן כן. ועיין
 בפ"מ ששארין בזה באמת. מ"ש בשם ששומן די בסמ"ך ור"א
 נטיילת מקום הקשה הרי בפ"מ כתוב בס"ק א' דבעינן בס נעילה
 במחבת טעה טעות גדולה, דהס מיירי בזהו השומן בעיני בתמור
 אז אף שיש סמ"ך בעיני נעילה ג"כ וכמ"ש בס"ק א' מנח דהטעם
 נשאר במקומו יותר במקום שהי' בעיני ממש, אבל כאן דהי' רק
 ע"י נתינת טעם מהכלי להפת ככה"ג דליכא בעיני רק טעם ודאי
 אין חילוק בין מקום למקום והיני דיש סמ"ך א"ל נעילה כלל.
 ואפי' היני דזכ כיון דיש ספק אם זכ תחת הפת או לא נראה
 דלמי להחמיר בנעילה אם יש סמ"ך דבוה דהוי ספק אם זכ או
 לא אין להחמיר ביים סמ"ך ליטול מקומו ג"כ : מ"ש אפי' ר'
 רועב מצינה א"ל סמ"ך רק קליפה זה ודאי נכון דהרי באמת הוא
 דבר כחוש ואינו שומן ממש וכל שאינו שומן ממש הוי ספקא דע"כ
 ס"ק א' ס"ק כ"ב דאינו פולט רק כדי קליפה ומפורש שם הו'
 בשם הר"מ ולא ידעתי מה חוונתי להקשות בזה שמה מפורש הוא
 בש"ך שם : מ"ש ללמוד היתר על הנוהגין להטעם קדרות
 נגד האש בתמור וכתב הוא שנתתי דברי לשיעורין בין אם האש

גדולה או אם יש רק מעט אש ונחלים עוממות. הנה יפה כתבתי
 דלמי זה ודאי הוא שיחל ע"כ הכירה, הלא אינו רק חשש
 בעלמא פן יהי' נחל מים ויבש ויאפה שם פת ור"כ יש חשש
 חששות פן לא יהי' נחל ואם יהי' נחל אולי יהי' האש גדול
 וישרפנו מימך, ואין לחוש למשטא רחוקה שיהי' אש קטן ויהי'
 נחל ובפרט דלמי דרך להעמיד הקדרה רק כשאש גדול אבל אם
 האש קטן אין מעמידין כלל קדרה שם, ומה"ש אין דומה למ"ש
 הוא מטיפה שנגד האש כיון שבבירור נפל לין דין סמכיני
 אסברא זו כ"כ, אבל כאן דהוי חשש בעלמא ולא איסור ממש רק
 י"ט בר י"ט וכמ"כ כדאי הוא טעם זה של שרפת האש וחומו
 להמליץ על מנהג העולם בזה והוא צרור לדעתי :

תשובה ר

להרב הגאון הגדול מוה אריה ליב תאומים אב"ד דפ"ק.
ע"ד אשר שאל על מ"ש הש"ך ביו"ד סו' ל"ו דית הוי מריק'
 כמו לזון כמ"ש בש"ס יהיו מזונותי מרזיני כית וכו'
 וע"ז שאל מעב"ה מן המוספתא מ"ב דפסחים דף ל"ו שכתב דרק
 האילן הוי מר לא הפרי, הנה באמת זה לק"מ דהרי הש"ך כתב
 זה רק בלשון אי נמי והרי גם החוס' כתבו שם שני מירונים
 ולתירוץ הרש"ן משהמליכתא לא הוי רחיה דלמי הפרי הוי רק
 דבעיני מין זרעים, ומשמעיתא לא הוי רחיה דלמי הפרי הוי רק
 שם איהא דהעץ זית הוי מר ומ"מ יתכן דגם הפרי של זית נמי
 מר הוא רק דשם כתיב ויורהו עץ לכך מפרש דהיה עץ זית
 ולעולם יש לומר דגם הפרי הוי מר, והמוספתא במירונים השני לא
 כתבו רק לרחיה להם דעכ"פ העץ מר ויש לומר מ"ש הש"ס
 מזונותי מרזיני כית הוינו על העץ ואין רחיה מזה הפרי מר
 אבל מ"מ יתכן דגם הפרי מר ולכן מירלו בעולם דבעיני מין
 זרעים זית אפי' חששו דהפרי אין מר רק עץ, והנה באמת זה
 גופא מזה הוי העלה של יונה אם העץ אם הפרי נראה דיש בזה
 חילוקי דיעות דבמדרש פ' נח יש אלו לא קטלמיה אילן רב הוי
 מתעביד משמע דהביאה עץ זית אבל ב' תלמי בילקוט ר"פ שם
 הה"ד בעק' וכו' מה יונה הביאה אורה לעולם אף אפי' הביאה
 שמן זית לפני משמע דיונה הביאה הפרי דעשוי להאיר וכן ממש
 חז"ל גופא יהיו מזונותי מרזיני כית משמע דהביאה דבר מאכל
 דלמי' למה הביאה זית ולא הביאה דבר מר אחר ובע"כ מוכח
 דית גופא ראו' לחיילה. והנה באמת החוס' לא העתיקו לשון
 המכילתא כמו שהאיר לפנינו החוס' כתבו ויורהו ה"ע זה זית
 דלמי לך מר באילנות אלא זית אפי' במכילתא ובע"כ זית
 רחיתי וזה"ל ויורהו ד' עץ זה עץ זית דלמי לך מר באילנות אלא זית
 עכ"ל הנה מדרקת תחלה זה עץ זית ואפי' דלמי לך מר באילנות
 אלא זית ולא סיים עץ זית מוכח דכוונתו דעיקר הפרי הוא מר
 רק כיון דהפרי הוי מר מאדו ממילא גם העץ המגדל הפרי מר
 הוא ומוכח מזה להפיק מן דעת החוס' רק דעת הש"ס חז"ל.
 ועוד ראו' לדברינו מן הש"ס דפסחים דל"ט דפריך שמה ואימא
 הורדופי ופירש' עץ שהמתיק בונשה אח מיי מרה ואמרינן גם
 בתוך נס שהוא ה"י מר הוא המתקין ור"כ מוכח דע"י מר
 וכמ"ש במהותי ילקוט שם דהי' עץ הורדופי וא"ל התם עץ
 הוי כמיש' ויורהו ד' עץ ובאן בע"כ א"ל אכיל עץ א"ל הפרי
 ומוכח דהן העץ הן הפרי הוי מר, ולהתוס' ל"ל דית שאני והעץ
 מר לא הפרי אבל מ"מ מוכח מן הש"ס דיתכן להיות דהוי
 שניהם מר העץ והפרי, ובע"כ כוונת החוס' בראיתא הוא רק
 דהעץ מר אבל מ"מ יתכן דגם הפרי מר רק דהס העלו סברא
 דלמי הפרי מר רק העץ ומפרש' הוי' להפרי ראו' מן העץ אל הפרי מוכח
 דס"ל דגם הפרי הוי מר כיון דהעץ מר ומוכח דעת הש"ך. והן אמת
 דקשה על הש"ך אכתי להס"ד דהש"ס דפריך וגו' ואימא הורדופי ומשי
 מה מזה מין זרעים א"ל להס"ד דלא ידע מזה הוי' להקשות טפי
 ואימא זית כיון דלא ידע מתך מירולא דמלגה מן זרעים א"ל
 מוכח דית אינו מר רק העץ ואימא על הש"ך וכן על המירוק
 החוס' הראשון דתרלו דמה מלגה אכתי להס"ד שם לא פריך
 מוית ובע"כ מוכח דלמי מר. ועוד יש להקשות על החוס' דשמרו
 דרף ל"ו ד"ה מה מרור שאין בנינו ביכוריה והקשו דאימא זית
 הרי מפורש במשנה דלמי דברים שארם י"א מרור לויא מנה
 למרור זית, ועל גוף המשנה הוי' להקשות למה לא א"ל בות וכל
 המשנה הוי' להעמיד לא על הש"ס החס. והנה הי' אפשר ליישב
 דברי הש"ך דהיי דית הוי מר מ"מ אינו תחילתו רך וסופו
 קשה רק קשה מתחילתו לסופו ולכן לא הוי מני הש"ס ליפרוק
 ואימא זית דהרי מתקן שם הש"ס תחלה דבעיני תחילתו רך
 וסופו קשה אפי' טוב א"ל לומר דמיירי הקרא בות ולכן פריך
 ואימא הורדוף ד"ל דזה הוי תחילתו רך וסופו קשה, אבל להתוס'
 דתרלו

דחילו מה מלה מין זרעים דמשמע דזית היו תחילו רך וסופו קשה ליפרוך הש"ס התם ואימא זית ול"ע ודוק . ידירו :

תשובה רא

לק"ק טיאטרא במאלדווי להרב מ"ה משה אב"ד דשם .

הנה

מכתבו קבלתי יום אמש, והגני משיבו בקצרה . ידון שאלחו בענין הרב אס יכולין לקבל עוד אחר, בזה לא התערב כלל כי איני יודע מי הרב מכבד ומי הוא החדש לכן לא אוכל להתערב בזה כי לאו כל אפיני שווין :

אך

בדבר והרואה בנידון ממתב חלב מלא שעתמה בלילה על הכירה וספק על הכלי בשר ששמרו על הארץ ובזבוק ראו שנתזו הכלים בחלב ולא ידעו אם הי' החלב רותח או לוגן בשעה שנתז על הכלים. הנה יפה הורה ר"מ להכשיר את שמי"ש דהוי ס"מ שמת' הי' זוגן וחת"ל. חס שמת' נפסק הקילוח, זה אינו ס"ס לדעתי כיון דמה שמוחר כנפסק הקלוהו היו נמי מטעמא דלא מה שזא על הכלי לא הי' חס הרבה כיון דנפסק הקלוהו, ח"כ הי' אחד ספיקא שמת' היה היד סולדת בחלב הניחו או לא הי' היד סולדת זו, והוי כשם אונס מד הוא ואין זה ס"ס. מ"מ מותרין מטעם חזקת הכלי בזירוף חזקה דשעת מציאותן כיון דהשמת' לוגן הי'. ומטעם השני חזקות יחד ודומה למ"ס הט"ז ביו"ד סי' ק"ה סק"ג ועדיף משם כן נראה לי בעה"ס: **ובנידון** מים אס לריך לברך על המים נראה דודאי לריך לברך דמה שמוחר בש"ע סי' קע"ד דח"ל לברך היינו באכילת קבע או אין אכילה בלי שמהי אבל באכילת ארעי יש אכילה בלי שמהי, וכמ"ס גס ר"מ שכן ששמע מדברי המג"א בסו" קס"ה ס"ק כ"ט יע"ש :

ובנידון

מה שקויין בשעת הגיחות גניית ענבים מרוסמים העומדים בבית הנכרי כמה ימים יפה הורה ר"מ לאיסור וכדעת הש"ך ולא תשיב על הספר שפוסק כהמחבר . ובפרט אס עומד כמה ימים בבית הנכרי נקל להיות התשכח ובפרט אס היס דרוכיס. וחס נשמות יין נסך הזה :

ומה

ששאל על מ"ש לו בכרות שפכה דנתרפח מתמת עלמו עדיף מע"י רפואה ע"י מומחים, וע"י שאל דבא"ע סי' ה' צב"ס סק"ז מפורש להיפך . הנה מזה לא תברא ח"ד דיש לומר בכונת הב"ש צרפואה הבאה בנקל כל אדם לא ע"י מומחים. גם יש לומר התם מיירי דנסתח גס מתמת עלמו רק שהוסיפו לו רפואה ג"כ אז בזה ודאי כיון דנסתח מתמת עלמו והוסיפו לו רפואה ג"כ זה עדיף. או יש לומר דסתמיה שאלו כיון דנסתח רק דהוי חשש שיהי' נקרע בזה מתסתב דע"י רפואה יהי' יזת קיים מע"י עלמו, אבל לפתוח לו פתח להיות ככל הזכרים אס ודאי ע"י עלמו עדיפא מע"י רפואות מומחים והסברא שלי נכונה בעה"י ויותר אין להאריך :

ומה

ששאל שזולי המכתב בנמצא חתיבת בשר בחלב העוף, הנה הוי חילוק אס נמצא אהל השלל של ביים או תולין דהוי זה תבילה שנתקלקל ונעשה כן ואוליין בחר תקום הנמצא שס דהוי תקומו ממש, אבל אס נמצא למעלה סמוך לריאה שס עוף טרפה דלא יש השס דהוי מן הריאה שנתקלקל שס ואוליין לחומרא וטרפה. דברי ידירו וכו' :

תשובה רב

לש"ע סי' צ"ח סעיף ב' .

נשאלתי

בדיון אס טעם כעיקר נאסר לבני נח, הנה זה בחמת יש צו ל"מ לריגא אס נחשבסל אמהי באחרים אס מותר ליתן המאכל לבניי אף שסלגו גוף אמהי . והנה לכאורה הי' נראה כדמות ראייה לזה ממה דאמרין בפנ"ה טבוח עבה פרע להס בית השמיטה, והכן טול ג"ה בפניהס אחיא כמ"ד ג"ה נאסר לבני נח, והנה אי ינמא דטעם כעיקר מותר לבני נח קשה למי יטלגו בפניהס הלא אפי' שאל בפניהס מה חשש יהי' להס ממ"נ אס יראו בבשר הגיד אח"כ ישליכנו ובפרט שבאמת יעלגו וא"כ לא ימלאו גיד כלל באכלס, ומה חשש יהי' להס ולמה הולרך ליעול ג"ה בפניהס, וגס על גוף הדבר קשה למי ל"ה כלל ליעול ג"ה ממנו, ולמה לא בשעת אכילה כל מי שחבל וימלא את הגיד ישליכנו, והרי כן הי' בקרבן פסח שקולף ואוכל על שמיניו לגיד, א"כ הרי אבשר הוא לחלו אח"כ ולמה הולרך ליעול ג"ה בפניהס מחלה כשיאכלו ישליכנו, בפרט למי

בפניהס דוקא ממ"נ אס לא יראו את הגיד אח"כ מה חשש להס. אך מזה ראי' דטעם כעיקר אסור לבני, והך מ"ד כמו דסובר דג"ה נאסר לבני נח אסור דטכ"ע אסור מן התורה ויסבור כמ"ד יש בנידין בנ"ט ולכן חשש יוסף פן יחושו שמת' נחשבסל פס גיד אסור כל התבטיל לכן הולרך ליעול אותו בפניהס, ואין להקשות א"כ למי אסר אחיא כמ"ד ג"ה נאסר לבני ולא אמר אחיא כמ"ד יש בנידין בנ"ט, ז"ל דלטו הש"ס לריך לפרס כמאן אחיא ממילא יידע כמאן ס"ל, רק כיון דאמר תחלה פרע להס בית השמיטה מוכח שאע"פ שאל. נלטו על השמיטה ידוע כן, לכן יש מקום לטעות אזלי גס בנ"ה. הוי כן שאל נלטו ומ"מ ל"ה כן, לכן הודיע לנו הש"ס שז"ל רק בנ"ה בנ"כ ס"ל כמ"ד ג"ה נאסר לבני נח מטעם שכתבו התוס' שס אז כפי מה שכתבו המפרשים וגס אי כתבתי שישנו בפנ"ה, אצל עכ"פ הוכרח הש"ס לומר כן. אבל לענין יש בנידין בנ"ט אין מקום לטעות דעכ"פ ס"ל כן ולכן לא הולרך לפרס. ולפ"ז יהיה מוכח דטעם כעיקר אסור לבני. ועוד נראה לומר דאף לג"ד אין בנידין בנ"ט היינו רק דטעמו לא חשוב טעם דהוי טעם קלוש והוי כמו י"ט בר נ"ט דלא חשוב טעם, וכן בריחא תחלה דכתבו הפוסקים דלייני דלא הוי טעם חשוב, אבל משהו מיהו איכא, כן ה"ל טעם גיד לא הוי טעם חשוב רק נחשב טעם קלוש ומשהו אין אסור לרידן דיש לנו ביטול ברוב או בסמ"ל, אבל לבני יש לומר להיפוך דלא נאמרו דין ביטול בדיהו כלל, ולא מהני ביטול בכרי, ולא שייך בזה מי איכא מדיד לרידן שרי דיש לומר דהיינו דוקא הייך דגוף האיסור מותר לרידן או אז אמרין מי איכא עידי אבל לענין היכי דגוף האיסור אסור אפילו לרידן, רק בתורת ביטול ברוב הותר לנו יש לומר דלדידהו לא נאמר זה ונחשב איסורא כמאן דאיכא, או יש לומר דנהי דגס בזה נימא מי איכא מדיד ומהני ביטול לדידהו היינו לרידן דגמגה התורה אחרי רבים להטות וכוון שהותר לנו ע"י ביטול הותר גס לדידהו ממי מי איכא עידי. אבל קודם מתן תורה הי' אסור לבני אפי' בטעם משהו, כיון דלא נאמר עדיין דין ביטול ואפי' טעם משהו הי' חשוב טעם, ולכן אף לדין בנידין בנ"ט הי' אסור לבני אפילו בטעם משהו, כיון דלא נאמר עדיין דין ביטול ואפי' טעם משהו הי' חשוב טעם. ולכן אף לדין בנידין בנ"ט הי' אסור לג"ד אפילו בטעם משהו מיהו איכא לכן הולרך ליעול אותו בפניהס, ועכ"פ מוכח דאס טעם משהו היה אסור אז ה"ה לרידן עכ"פ היכי דיש בנ"ט ממש באמהי דאסור אפי' לכרי. מיהו יש להוכיח להיפוך לכאורה ממה דפריך הש"ס בצבורות דף ו' דחלב מנ"ל דשריא דלמא הוי כאמהי ויליף לה שס כמה לימורים, והנה לכאורה קשה למי לא יליף מאברהם דכתיב ויקח חמאה וחלב וכן הבקר וכו' והרי אי נימא דהוי אמהי הוי אסור גס לבני, וא"כ איך נתן להס אברהם חמאה וחלב, והדבר שקול אללי אס ראיית' כבר בחינה ספר קושיא זו אס לא (והנה בספר ראש יוסף נסתפק אי מלווה צ"ל על בשר מן החי יין דלגמד יין ובשר בשדה טרפה וזה לא נאמר לבני כו' ולדעתי יש להביא ראי' ברורה לזה ממש' בצבורות דף ו' הרואה להביא ראי' מן התורה דחלב מותר אף דבא מתח אבר מן החי ודוחק שס להביא ראייה ולכאורה תמי' לי טובא מע"ל לא יליף בש"ס הרי צ"ל נלטו מן החי כשישאל ויהיך נאמר דב' וירא בני אברהם ויקח חמאה וחלב ויתן לקניהס הלא אסור הוא משום אמהי והוא הי' סבור שהס בני אדם, וזה ודאי אין לומר שאברהם ידע שהס עוברים על איסור אמהי ואוכלים דאכתי הלא אברהם קיים כל התורה כולה עד שלא נתנה כדיליף במס' קידושין והיאך עבר הוא לאלו דלפני עור וגס בלא לאו דלפני עור מנין ידע אברהם והש"ס אין זהרים באיסור חלב וגס למי לו לאברהם להביא אותם לדימכסול והוי סני לו בלא"ה. ולכאורה הוא תימה גדולה. ושוב ראיתי כנ"פ שהקשה כן הביאו בהקדמת בית אפרים לחלק יו"ד ומיך מכה ביטול ברוב והוא תמוה דבמין באינו מינו בענין ששים ולא ברוב ויפוגל ויותר מיירי במין במינו ואפשר דבצ"ל לא בענין ששים אלא אצלו נראה. אך נלפ"ד דזה ודאי אף אי נאמר דחלב אסור דבא מתח אבר מן החי מ"מ אבר לא מקרי רק ביש צו גידין ועלמות אבל בשר שפירש מן האבר אינו אסור רק משום בשר מן החי וה"ה החלב ש"אל אמנו הוי רק כבשר מן החי וא"כ אין תחיל' ראייה מב"כ שהאכילס אברהם חלב ששרי צ"ל אינם מלוזין על בשר מהחי כלל ושיפיר שרי להו ואין מזה שרי צ"ל לרידן דגס בשר מן החי אסור שיהיה מותר מחלב לכן הולרך להביא ראייה מפוסקים אחרים ויש ראי' מזה דאין צ"ל מלווה על בשר מן החי כלל כנלפ"ד. זה כתבתי בחידושי מילדותי ע"כ ובעת נראה דגמגה מוכח בש"ס במיר ששרה פתו צו דבאין האיסור בעין חשב רק טעם ותלוי בטעם כעיקר דלוריייתא או לא, ולפ"ז הנה ר' יהודה יליף דמב"ל על חלב ממה שהכתוב קראו

קראו דם השפיר אפי"פ דרס הפך מרונה קראו דם השפיר מוכח
 דלא בטל ייע"ש ופי"פ נראה ה"ה כאן בחמת אברהם לא נתן
 להם חלב ממע בעין רק ע"י תערוכות תאכלים אחרים, או שהבשר
 היה נתפס בחלב ונבלע בו החלב, רק שהמורה קראה ויקח
 חמאה וחלב לדידן בחמת טכ"ע דאורייתא, א"כ אף שנבלע בו
 החלב הוי כאלו הוא בעין, כמו בדם השפיר אף שנתערב קראו
 דם השפיר, כן אמרה התורה ויקח חמאה ומלח אף שהיה רק
 בתערובת לא בעין, אך אז קודם מתן תורה לב"י דהוי טכ"ע
 לאו דאורייתא הוי מותר להם זה כיון. דלא הוי בעין לך לא
 היה יכול הש"ס להוכיח מזה דחלב אין בו איסור חמ"ה ומזה
 יהי מוכח דטכ"ע לאו דאורייתא לב"י, מיהו אי נימא דלא נאסר
 לב"י רק חמ"ה ולא בשר מן המי א"כ אין ראייה מבאן דבדואי
 חלב אף אם הוי אסור הוי רק בכלל בשר מן המי ולא חמ"ה ואין
 ראייה מתבררה אין ראייה דטכ"ע לאו דאורייתא לב"י ובעת
 עדיין הדין בל"ע. ומגד הסברא נראה דבב"י טכ"ע לאו דאורייתא
 שהרי אפי"פ בישראל יש כמה פוסקים דס"ל לאו דאורייתא ואפי"
 למי"ד דאורייתא ילפינן זה מנעשה ילימודים, וזה נאמרו רק
 בישראל אבל בבב"י לא נאמרו זה לך הדרינן לסברא דטכ"ע לאו
 דאורייתא ויהו זה אי נימא דשייך ביטול ברוב לב"י אבל אי נימא
 דבחמת לדידהו לא שייך ביטול ברוב אז יש לומר לדידן הוי ס"ד
 דטכ"ע לאו דאורייתא מנח ביטול אבל לדידהו דלא שייך ביטול
 הוי ודאי דאורייתא, ואפי"פ אי נימא דגם לדידהו שייך ביטול מ"מ
 יש לומר היינו רק מנח מי איכא מידי, אבל בל"ה לא שייך
 בהו ביטול דלא נאמרו בהו אחרי רבים להטות, ובין דרק מנח
 מי איכא מידי א"כ שוב טעם כעיקר לדידן אסור מן התורה גם
 לדידהו אסור, לדידן הוי מנח טעם כעיקר ולדידהו מנח דלא
 שייך בהו ביטול, ומי איכא מידי לא שייך כיון לדידן ב"כ אסור
 עכ"פ, לך הדבר ל"ע כעת ואין פנאי לעיין בזה אולי יזכני ה'
 בזמן אחר לבאר יותר :

תשובה רג

שייך לש"ע סי' ק"א.

שבמנין נמי לא הוי כיון דזה תלוי בזה כמ"ס הש"ך בס"י זה :
 מיהו יש לומר דניקור לא הוי מעשה גדול כמו כבש בעורו גם
 יש לומר כיון דהפמ"ג הביא בשם המנחת יעקב דדבר שבמנין
 תלוי רק אם הוא מאוס כמו כבש בעורו דהוי מאוס אבל אינו
 מאוס אף דלא הוי חתיכה הר"ל הוי דבר שבמנין א"כ ה"י אינו
 מאוס. מיהו בזה הוי אפשר לומר דמה דאסור חשוב כמו מאוס,
 דרוקא אם הוא מותר כמו כבש בעורו שאיפשר ליטול ממנו חתיכה
 גדולה שא"ל ניקור, גם ראוי הוא לאכול באומלל בלא ביטול
 ומלחה כלל כמ"ס בני שבתי, ולכך הוי דין דבר שבמנין רק אם
 הוא מאוס או לא, אבל אם הוא אסור באכילה או אינו חשוב
 דאיסורו מבטל חשיבותו דמה שראוי לכרי לא נחשב חשיבות
 כמ"ס לעיל ולישראל עיינו אסור הוא, לך איסורו מבטל חשיבותו,
 ובזה הוי נראה לסיפור דזה אינו תלוי בחס מסוסר תיקון גדול או
 קטן, בשלמא בחתיכה הראויה להתכבד בזה מה בכך דעתה
 אינו ראוי להתכבד סוף סוף אם אפשר להיות ראוי להתכבד
 אינו בטל והוי חשוב, אבל בדבר שבמנין כיון דקיי"ל אם דרכו
 לפעמים למכור באומדן אף לפעמים מוכרין במנין בטל הוא ורוקא
 אם תמיד מוכרין במנין אינו בטל לך בזה נריך להיות החשיבות
 אלס ביותר. ורוקא אם הוי כעת חשוב מבטל דבר שבמנין,
 אבל אם כעת אינו בחשיבות אף דאפשר ע"י מעשה יהיה חשוב
 מ"מ הוי כמו פעמים באומדן ופעמים במנין ולכך בטל ליה שפיר,
 וא"כ לפ"ז נהי נמי לפי דעת המנחת יעקב דדבר שבמנין במאוס
 ולא מאוס תליא מלתא מ"מ יש לומר דזה דרוקא אם אינו אסור
 רק דאינו ראוי כך זה תליא במאוס, אבל מה שאינו ראוי
 לאכילה מנר האיסור שפיר מבטל האיסור את החשיבות, וממ"כ
 מה דאפשר לאכול ממנו חתיכה בלא ניקור הלא חתיכה זו לא
 הוי דבר שבמנין, והכולא שלימה אסורה בלי ניקור וי"ל דזה
 הוי כמו מאוס. מיהו מלשון הפמ"ג סי' ק"י בשפ"ד ס"ק"א בבי
 יראה לי בהמה שהופשטה וכו' אפי"פ שלא נדבקה מבטל דבריו
 לסיפור לך לא מלאני לבי להתייר מה דאין לי ראייה מדבריי הראשונים, אך
 זה אם אין הפסד מרובה אסרתי, אבל בהפ"מ יש לומר כיון דדבר
 שבמנין הוי רק דרבנן ראוי לסמוך על היתר זה. וגם יש לומר
 דרוקא כגון בדיקת הריאה דהוי רק דרבנן בזה יש לומר דהוי
 דבר חשוב ומנין אבל דבר האסור מן התורה אפשר להף הפ"מ
 מודה דלא הוי דבר שבמנין דדבר אסור אינו חשוב לך נראה
 דיש להקל בזה בהפ"מ ושעת הדחק. וכן הסכימו עמי חכמי עירנו
 בדין זה :

תשובה רד

שייך לפ"י ק"א סעיף ג' בהג"ה וכן נוהגין וכו'.

לכאורה ה"י נראה לי דרוקא לבשנן כולן אחד וכדומה בה"א
 מתמירין דחיישינן להני פוסקים דס"ל דהוי ראוי
 להתכבד אפי"פ בתי, אבל לאכול כ"א בפ"ע לא מתמירין בכה"ג
 דאיכא ס"ס שמא מן הכשרה ואח"ל מן הטרפה דלמא הלכה
 כהפוסקים דבחי לא הוי ראוי להתכבד וא"כ כבר בטל הוא וא"כ
 יש לתלות דזה היתר הוא ומותר לילך לקולא לומר דזה היתר הוא.
 ועיין ס"מ זו ומלא הפוסקים בנחמ ודומי בני י"ר דגיס מואס.
 וגבי ביצים ייע"ש בש"ך סי' ס"ו א"כ ה"י נימא כן משמע מיהו
 מלשון הרמ"א לא משמע כן, רק משמע דלגמרי סובר רמ"א כן
 מיהו נראה לי דבספק טרפה היכי דילתקף עוד ספק להקל יש
 להקל כה"ג לאכול כ"א בפ"ע כיון דאיכא ספקי עובא דלמא אינו
 טרפה כלל ודלמא זה מתרשה היא ודלמא הלכה דלמא לא הוי
 ר"ל כלל בכה"ג יש להקל. מכ"ס בלא ונדע עד דאמר שנתערב
 דמקיל המ"ב ואחרונים לסמוך אס"ס אחד בגופו ואחד בתערובת,
 ואף אם קודם שנתערב נודע הספק יש להקל מנח הני ספקות
 ודלמא הלכה כר"ת דמקיל בכל דוכתא בספק אחד בגופו ואספק
 אחד בתערובת כוללפ"ז נכון. ועוד ה"י נראה לי דהיתר המקל
 באוזנות שמינות מאוד עד שאי אפשר לאכולן כך מבושלין מרוב
 שומנס עד שמתירין העור תחלה כמ"ס הפמ"ג ייע"ש, והעור אינו
 ראוי לאכול רק ע"י התכה, א"כ העור ודאי בטל הוא, דע"כ
 לא ס"ל להפוסקים דאפי"פ בתי הוי ראוי להתכבד היינו רק בדבר
 שעב"פ אחד בשול ודאי יהי ראוי להתכבד, א"כ כיון דראוי
 להתבטל ויהי ראוי להתכבד ס"ל דביטול לא מחוסר מעשה הוא
 וקרא עכשיו ראוי להתכבד, אבל בשומן מנ"ל לפי כמות שהוא
 ועשוי אינו ראוי שיהא חי ואם יהי יתך שוב יהי נימא לגמרי
 ואם יתייבש כל כך עד שיהי ראוי לאכילה כבר אין ראוי להתכבד
 דכבר יהי לנעמק מאוד ואין בו שיעור חשיבות מניה נחשב ראוי
 לכבד, ובפרט שאי אפשר לו להיות יתך לגמרי רק ע"י שמתחנין
 חימו

נשאלתי במעשה שאירע פה"ק בשני כליות של בהמה
 טרפה שנתערבו בששה עשר זוגות כליות כשרים
 ושאלתי מה דינם, והשבתי דנראה לאסור כיון דהוי דבר שבמנין
 דדרכו למכרס תמיד במנין וא"ל בזה קיי"ל כהרמ"א בהג"ה בס"י
 ק"י סעי' א' דדבר שמוכרין תמיד במנין אינו כולל, ואין לומר
 דגם זה לא הוי דבר שבמנין כיון שמוכרין לפעמים חתיכה מהם.
 זה אינו דרוקא דבר שדרכו למנות רבים יחד או שנים מהם אם
 קאמס נמכרין יחד כגון סל מלא ביצים, בזה לא נקרא את
 שדרכו למנות. אבל לא מה שנמכר חתיכה מאחד מהם אבל
 לא שנים יחד ויותר, ודואי חתיכה אי אפשר למנות רק
 כיון דעכ"פ שנים ויותר אין נימנין יחד למכור באומדן.
 הוי דבר שבמנין ודו"ק. אך לכאורה היה נקום לפקפק בזה כיון
 דמשמע מרעת הש"ך כאן בס"ק ז' דמה דלא הוי מהר"ל לא הוי
 נמי דבר שבמנין ודין אחד להם, והרי זה מבוחר בש"ע סי' זה
 דמחוסר תיקון גדול לא הוי מתערב האוהיה להתכבד ולפ"ז נראה
 ה"ה בכליות לא נחשב כלל מהר"ל כיון דהם מחוסרין ניקור החלב
 נחשב מחוסר תיקון גדול, וממ"כ מה דראויין לפני נכרים לא
 נחשב מהר"ל כמ"ס הפרי מגדים וזהו בסי' ז' דמה שראוי לאורה
 בהו לא הוי ראוי להתכבד, ואפי"פ אי נימא דלא כותיה בהך
 דינא דבב"י היינו תוסף כיון דגם לבני נצרך הביטול דלא לא הוי
 יתבטל יהי אסור לנו לתנו לבני ואם יתבטל יהי מותר לתנו לבני,
 א"כ כיון דגם לבני נצרך הביטול שפיר ראוי לומר כיון דלוח שאינו
 רגיש להתייר הביטול הוי לו ראוי להתכבד נחשב מהר"ל, אבל כאן
 בנ"ד דלכרי מותר למכרס בלא ביטול רק עיקר הדין הוי אם
 ראוי לישראל, א"כ אין לחשוב דין חשיבות רק אם הוי חשוב
 למי שאינו רונין להתייר לו הביטול, וכל כה"ג כיון דאינו ראוי
 לישראל לא נחשב מהר"ל וא"כ כיון דאסורין בלא ניקור החלב
 בששה הוי מחוסר תיקון גדול, ואין דומה לכבש בעורו דמשמע אם
 נפשת עורו הוי ראוי להתכבד אף דמחוסר ניקור גידי הדרס ומלכ
 יש לומר דהתם אסור לאכול ממנו חתיכה שיקור בה חוטין כיון
 דהוי כבש שלם אפשר ליטול ממנו חתיכה גדולה שאין בה חוטין
 הגרינין ניקור, אבל כאן בכליות כיון דלריך לחטט אחר הלבון
 שבתוך הכוליא ולשרם אחריו, ואף גם אם אפשר לתמוך ממנה
 חתיכה קטנה לאכול בלי ניקור מ"מ הוי קטן מאוד חתיכה כזו אינה
 ראוי להתכבד כלל ונוף הכליות אין אסורין בהו ניקור וזה
 הוי תיקון גדול לישראל ע"כ אין לו דין מהר"ל. ולכך אפי"פ דבר

אזו לחיכות קטנות, אי"כ כל החיכה ראיה להתכבד לא הורק. אם דרכו לבטל, אך כמו שהורק ראוי להתכבד, אבל אם הוא דרכו לבטל רק ע"י חיותן שאלו עשה ראוי להתכבד בזה ודאי לא היו ראוי להתכבד בהי' רמתי' אם ילך בחר השמח היו מ' ואם בחר ביטול הרי דרכו להיות נחמד ולא היו ר"ל, ואין ראיה מכבש שלם דהמח אף דרכו להיות נחמד ימ"מ אף לאחר חתיכתו שאחר בכל חתיכה ראוי להתכבד ואין דרכו להיות נחמד לקטני קטנים לית. הוי ר"ל אפי' בחי' אבל בשמן אווהו וכדומה דאין דרכו להיות יתקן רק ע"י חתיכה לכמה קטנים וכל אחד בפ"ע לא היו ראוי להתכבד בזה ודאי לא היו ר"ל ממ"י וכי"ל, לכן נראה דשומן אווהו בטלות וגם דבר שבמנין לא היו כיון דאין דרך לקנות בזה"מ צמנין שומן אווהו אלווהו, ולכן נראה דאפי' אווהו שלמה מפותמת כיון דלאכול כל עס שומן אי אפשר רק לר"ך להפשיט עורה תחלה אי"כ טוב הפשטת עור. הוי כמו תרנגולת בנוצתה דמחוסר מעשה גדול ולכ"ע בטלה בחי' והש"ע והפוסקים לא מיידי רק באווהו שראיה לאכול כך עס שומנה כמ"ס הפמ"צ דהם דברו מעינין זה ולא בפועלמות הרבה יע"ש, אך נראה לפע"ד דכתיב"נ בטלה ודא דאפ"ר לאוכלה ע"י הדקה כך עס עורה וכן אפשר לרעווע בני אדם אוכלין אותה כך לליה מ"מ בטלה דעתם אצל כל אדם וכיון דרובין אין דרכן לאכול כך נחשב מחוסר מעשה חיונין גדול, וגם במחוסר מעשה גדול דבר שבמנין נמי לא היו כמ"ס הש"ך יע"ש, ואינו דומה לכבש שלם דש"י לחיכות אלו הוי מחוסר. יתקן גדול כיון דע"פ דאומה חתיכה אחת שחקה ממנו כר הוא ראוי לביטול ואל"ו ע"ד למעשה ומיתוך חתיכה אחת הוא דבר קל אבל כאן להפשיט עור מאווא"ה הוי מעשה גדול כמו תרנגולת בנוצתה. מיהו בה"א יש לפקפק דגם בזה הכניי"ס והכתמים כגון הקוליות וכדומה לא מסיירין השומן מהם, ואי"כ י"כ ראוי לאכול כל והוי ראוי להתכבד מניין. מיהו י"מ להבייליק וכדומה דברים שדרכן להפשיט אם הם לבדן נתרעבו עס שומן יש לררף זה לסיוף להקל, ועוד ה"י נראה לי דר קולא לחף שכתב הש"ע לקמן דאם נתיסקו במחמיון אפורין היינו דוקא אם ריסקו בכוונה רק להפשיט איסור לבד ואין צו חובלת בריסקו א"ל דלכך אחר, אבל אם בלא"ה יש לו חובלת בריסקו אז או במחמך לררף חתיכות קטנות עבור ונהי התערובת שיש בו חובלת יותר אם ה"י מחומך אז בזה יהיה רשאי לרסקו ולחמכו לחיכות קטנות כדי לתקן הדבר ההוא וממילא נחבטל ב"כ, כמו דקיי"ל דמותר לבטל איסור אם אינו מחמיון לבטל רק לתקן הדבש וכיואל בזה, כן ה"י בזה אם אינו מחמיון לרסק לבטל התשיבות רק שררף בלא"ה לתקנו מותר, ואף שכתב הע"ז בס"י קל"ד דוקא היכי דאי אפשר בעינין אחר מ"מ נראה דהכ"י כיון דמן התורה בלא"ה כבר בטל הוא רק שמדברגן הוא אסור ובעלתא קיי"ל דברבגן מותר להוסיף עליו ולבטלו ונהי היינו דוקא באיסור דברבגן אבל לא באיסור שיעקרו מן התורה אף שברב תבטל מן התורה אסור להוסיף עליו אם עדיין לא בטל מדברגן מ"מ, לא לרסק החתיכה החמישית דמן התורה לא נמלא חילוק כלל בין אם הוא שלם או לא ורק מדברגן יש חילוק בזה הוי ריסקו דבר"י בעיקרו דרבגן דמן התורה אין בזה שום מעשה וביטול כלל, ונהי שאפ"כ מחמירין דאסור לרסקו דברים מ"מ היינו באינו מחמיון רק כדי לבטלו אבל אם לררף בלא"ה לעשות כן לתקן הדבר הזה מותר לעשות כן וממילא הוא בטל, ואי"כ בנתערב שומן אווהו אפי' אי נימא להחמיר דהוי ר"ל או דבר שבמנין ומ"מ כיון דרבגן בלא"ה לתחוק אותם לחיכות קטנות לתחמין דבשלימות אינו ינומם יפה אי"כ רשאי כאן לחמין לחתיכות קטנות כדי להיות נעשה שומן וממילא תבטל כלפני"ד להקל בהיהו נמלא שומן מדברגן, ובפרט לפמ"ש לעיל דבלא"ה לא היו דברים חשובין בזה. כנלפ"ד נכון ודו"ק היטב. ועיין בפ"מ סוף מ"י ק"ט בשפ"ד שמתקן דאווא"ה הוי ר"ל אף שהוא עס שומן הרבה ולא כמ"ס לעיל יע"ש :

תשובה רה

שייך לסימן צ"ש סעיף ה' אין מבטלין אוסור לבתולה .

עיינ בש"ך הביא דעת הראב"ד דס"ל דהא דאין מבטלין אוסור לבתולה הוי מן התורה יע"ש, ואני בעיני לא ידעתימה יענה הראב"ד למענה מפרשת פ"ב דפרלה, והובא בש"ס גיטין דף י"ד ע"ב ניעשה של פרלה ושל ליה שנתעבה הרי זה לא ילקוט ואם ליקט יעלה בחדר ומאחיים ובלבד שלא ימכוין ללקוט ר' יוסי אומר אף ימכוין ללקוט יעלו בחדר ומאחיים, ומפרש שם הש"ס העעם דחוקה אין אדם אוסר כרמו בבטיל ניעשה אחת ופרש"י ואי"כ הוי ליה נמלא דלא שכיחא ולא גזרי ביה רבנן ק"ל פ"י הרע"ב שם א"כ מפורש להדיא דהך איסורא דאין מבטלין אוסור לבתולה הוי רק דרבגן יע"ש בפד"מ והרע"ב, ועוד תמוה יותר מן פס"ס גיטין שם דפידן דר"י אדר"י מנבטלו ומתפטנו, ואם הוי הך איסורא דאין מבטלין אוסור מן התורה בלא"ה אין תחלה לקווא כלל דהרי בדיק ניב ע"ב שמי שש"ס דר"מ דברבגן קיים בדאורייתא לא קיים, ופרש"י שם מנח דברבגן ק"ל קובינין ליה עפי יע"ש, אי"כ ה"י תאי קושיא לר' יוסי יש לומר בנפלו ומתפטנו הוי ודאי רק דרבגן דהרי גוף הדין דדברים חשובין הוי רק דרבגן ולכן דברבגן קיים אבל הך איסורא דאין מבטלין הוי מן התורה לכך לא קיים ר' יוסי א"כ כוון ללקוט בעי"כ דהך איסורא דאין מבטלין הוי רק דרבגן. ובלא"ה תמוה מגוף הראשונה כמ"ס

במתם ודיעה השניה בש"ס חולקים מוכח דס"ל עיקר כדיתה ראשונה כמ"ס הש"ך בהנהגות א"י' ובחומ"ט ובח"ע פ"א וכן כדיתה דרכו ואלו בס"י ק"י מוכח מלגזרו יע"ש כמה פעמים שיש קצוה דרבגן במקולין כגון שהיו מהר"ל יע"ש וברי לריעה זו דהוי מהר"ל רק במבוסל ולא בחי לא משקחת מהר"ל במקולין כלל . ואי"כ סמרי דבריו זה את זה, והן אחת דלפי מה דליין הבאר הגולה על דין זה, שדוקא מבוסל לין, זה גם בשם הרשב"א הדבא תמוה דסמרי דברי הרשב"א א"ז דבס"י ק"י מובאר בדברי הטור בשם הרשב"א שמדבר כמה דברים ומקבוצ דרבגן שם מהר"ל במקולין אי"כ סמרי דבריו זא"ז, ובחמ"ט בבי"א לא הביא בשם הרשב"א כן, רק שבחתיכה יותר מדאי לא היו ראוי להתכבד, אי"כ משמע שרק עורה דאף בחי הוי ראוי להתכבד, אך על הש"ע קשה שפיר, ועי"פ ל"ע שמה"ע ופוסמוכח כן לקמן דאפי' בחי הוי ר"ל אי"כ מוכח דס"ל כיון שהרש"ע עיקר אי"כ ס"ל גם בגדולה יותר מדאי דהוי ר"ל לכך אין זה לר' ירוק לסמוך להקל, ועוד אפי' אי נימא שבעורין בנוצתן נתרעבו, מה"י אפי' אם לא נודע הספק עד אחר שהסירו הגולה היינו דוקא אם הערפות אינו ניכר אחר שהסירו את הגולה שכבר ניטל ממנו הערפות, קודם שהסירו הגולה, לכן נהי ללנו לא נודע רק עד אחר שחסירו הגולה ממנו אצלתי מלאח למפיע שהיה התערובת בעורין בנוצתן כיון דכבר ניטל הערפות מהם ולא היה אפשר להסירו עוד, לכן נחשב התערובת מאז וכבר נתבטלו אף שאח"כ הסירו הגולה, אבל אם הערפות לא ניטל רק עד אחר שהסירו הגולה אי"כ בזה ודאי לא נעשה התערובת רק שחמח, דהרי בשעה שהסירו הגולה היה הערפות עורה לגמרי, ואם היינו בודקין כל אי"כ שכלו היינו מכירין איזה טרפה ואיזה כשרה שהערפות היה מונח בקרבו, אי"כ בזה ודאי לא חל שם תערובת עליהם רק לאחר שניטל הערפות הימנו ואז נעשה התערובת, והרי אז כבר היו אחר הסרת הגולה, ואי"כ לרדיון שאין נוטלין את הבני מעיים מהם עד אחר שמתפטיין עורה לגמרי, אי"כ אחר ההפשט בשעת נטילת המעיים אם היה בודק אותן אז היה מכיר מי הטרפה ומי הכשרה אי"כ לא נעשה התערובת רק לאחר שניטל ולא בדיק לכן לו דין מהר"ל ממנו ואין כאן פנים להקל להתיר מה שלקחו אחר שגודע הספק, רק אם הוא באופן המבואר בשפתי דעת מ"י ק"י ס"ק ל"ב בחקירה א' וב' בלקוח משם ליאטקטי יע"ש, ובלא"ה אסור מה שלקחו אחר שגודע הספק, מיהו אם כבר נמכר בערך בהמה אחת ביום הקודם שיראה שכבר אותה בהמה נאכל, אז נראה דהוי דינו כמו כנפול אחר מהסלים או כאלל א' משה דמותר לאכול השאר שנים שנים, כן ה"י ימכרו מעמי בהמות הבשר יחד לבשל משה"ס יחד, מיהו הע"ז והש"ך מחמירין בנאכל א' מהם, ואפי' לאחרונים המתירין, אפשר דוקא בלא תבטל כבלי, אבל אם נחבטל כבלי כיון שהכלים קיימין וזריזין אזו לרון על הכלים הוי כאלו נוף החתיכות בעולם דאסור הכל. לכן נראה דאין תקנה לתם שנתמכר אחר שגודע הספק. מיהו לזוה בהמות אלו בראוונת שמינות ומפוטמות שמהל בשם בעינין הוי ונעשה התערובת בעור השומן עליהם. בזה נראה להקל ומעטם שכחתי לעיל יע"ש :

והנה בא מעשה לעיר במקולין שגשטנו בה הרבה בהמות והופשטו ומתערבו לררף בהן דין זה בזה ואי"כ נמלא בחדר מהם נקב ממנו או מכה בעינין דהוי טרפה ודאית מה דינו של הבשר שנתערב, והנה לכאורה ה"י אפשר לררף בזה מכה שהתערובת הוא בעורין בעורין וקיי"ל כבש בעורו אינו חתיכה ר"ל ובטל, ואף שהשפ"ד הביא בשם הפ"מ דאם לא נודע עד אחר שהופשטו אפורין מ"מ ה"י אפשר לררף בזה דעת המחבר בדיעה ראשונה שמהר"ל לא הוי עד אחר ביטול לא בחי כעין שרואה לומר השפתי דעת יע"ש, אף לדעתי זא"ה חדא דהשפ"ד תפקק בזה וכתב כיון דכתב הרמ"א וכן, ונהיגם אין לעשות ממנו ס"ס יע"ש, ולדעתי הדבר יותר תמוה דכאן פסח דענה הראשונה שמהר"ל לא הוי רק במבוסל לא בחי דיון שכתב הש"ע דיעה הראשונה

נמ"ש בחלטה, דבשלמא אם היו הך איסורא רק דרבנן שייך לומר
הדינא דלא שכיחא או לא גזרו רבנן, אבל אם היו מן התורה אין
חלק בין שכיחא או לא כידוע, וא"כ מוכח דהוי מדרבנן וא"כ
יפטר הרמב"ד משנה זו. וא"כ דהרמב"ד מ"ל בדבאמת בזה פליגי
ת"ק ור' יוסי דלמ"ק מ"ל דאין מבטלין הוי מן התורה לכך אוסר
גם סס אפי' דלא שכיחא ור' יוסי ס"ל דאין מבטלין הוי רק
דרבנן, וטוב בנלמא דלא שכיחא לא גזרו. ז"ל דא"כ בע"כ ס"ל
להרמב"ד דלא קיי"ל כר' יוסי ולמא כשפוסק הרמב"ם בפט"ו
מהמ"א כר' יוסי למא לא השינו הרמב"ד בע"כ דמדשתיק אודיו
אודי"נ, ועוד דלמ"ק קשה קושטיימו השנייה דמי דחקו לש"ס
לפרש דס"ל לר' יוסי דהוי רק דרבנן ומוכרח לתרץ משום דלא
שכיחא הו"ל לתרץ דס"ל לר' יוסי דהוי מן התורה ניכ ובהא
פליגי דר' יוסי ס"ל ביהל תורה לא קנסינן כר"מ, ורבנן מ"ל
בשל תורה קנסינן כר' יוסי דלא דלעיל בר פלוגמיה דר"מ. מיהו
שבתי יוריתי ש"ל דברי הרמב"ד שמה שהקשימו מגוף המשנה.
יש לומר דהרמב"ד מפרש כוונת הש"ס חזקה אין אדם אוסר
כרמו בשביל נטיעה אחת כפי הרמב"ם בפט"ו מהמ"א י"ע"ש,
א"כ לא הוי הכונה כלל תמא מלתא דלא שכיחא י"ע"ש, וא"כ יש
לומר דלעולם הוי מן התורה. ומה שהקשימו דמה פריך הש"ס
דר"י אר"י א"ש ג"כ דס"ל לתוס' כיון דכבר אין הגטיעה ניכרת
א"כ הוי נתערב כבר ומן התורה חד בתרי בטל רק מדרבנן
כיון דהוי דבר חשוב אינו בטל, וא"כ הוי נמי רק איסור
דרבנן. ובהו יש לבאר דעת הרמב"ם פט"ו מהמ"א שדמפרש כונת
הש"ס דחוקה אין אדם אוסר כרמו בשביל נטיעה אחת, היינו
שבדאי אינו מכירה ששם אינו מכירה היה נוטלה. וממה שה"מ
דא"כ גם בנפלו ונתפלעו נמי ינמא כן ששם היה מכירה היה
נוטלה. ולפי ה"ל יהיה א"ש ומיישב יותר שיטת הרמב"ד ה"ל
שכתבו שהוא מפרש כפירוש הרמב"ם, ולכאורה אין טעם בדבר
דפוק סוף כיון דאין מבטלין איסור הוי מן התורה אין מותר
לכ"ל לכתחלה ומה שכן שאינו מכירה ה"ל, אך עבר על
איסור תורה, ולפרש כ"ז נראה דהרמב"ם מפרש נמי כפרש"י
והרמב"ם דמלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, רק דהוי קשה
להרמב"ם על לשון הרמב"ם דקאמר אין אדם אוסר כרמו בשביל
נטיעה אחת דהו"ל לומר בקיצור דמה הוי מלתא דלא שכיחא ולא
גזרו רבנן, לכן מפרש הרמב"ם דהנה קיי"ל הוי דניכר האיסור
אינו בטל וא"כ יש לומר דנטיעה הוי דברים החשובין כמו אגוזי
פריך ואיך, ולפ"ו יהיה כונת הש"ס כך דהוה ס"ד דש"ס דלכך
אינו בטל דהוי ניכיר האיסור כיון דלא יעריח יוכל להכיר והוי
ניכיר האיסור דאינו בטל ולכן דהוי מן התורה, ובשל תורה
לא שייך דהוי מלתא דלא שכיחא דבשל תורה אין לחלק בזה,
לכן משי חזקה דאין אדם אוסר את כרמו בשביל נטיעה אחת,
וכפי הרמב"ם ששם היה מכירה ה"ו נוטלה ובע"כ אי אפשר
להכירה, וא"כ אינו ניכיר האיסור וטוב אף דהוי דבר חשוב
ואינו בטל מ"מ זה הוי מדרבנן ובדרבנן טוב אמרינן כיון דהוי
מלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, וא"כ מיהא כאלו אבל בנפלו
ונתפלעו דהוי מלתא דשכיחא מה שכן שאינו מכירה ס"ס
מדרבנן אסור וא"ש ודו"ק: גם יש לומר בכונת הרמב"ם עפ"י
שיטת הר"ח כהן דמ"ל דתערובת איסור בהיתר ההיתר נהפך
לאיסור ורוב הפוסקים חולקין עליו, ולפ"ו נראה להכריע כן
דכלל איסורין שבחורה דהוי רק בשפטים אזו אין ההיתר
נהפך לאיסור, אך באלו שהחמירו חז"ל ביותר מששים רק בנמאה
ומאחיים הנה כמו שהחמירו חז"ל בזה לאסרו יותר ממס"ף עד
מאה ומאחיים כהחמירו אפי' בזה דההיתר נהפך לאיסור ונעשה
כולו איסור, ולכן זה יחי' כוונת הרמב"ם שבשלמא התם בנפלו
ונתפלעו שאין שם מניעת הביטול מלך חומר האיסור רק מלך
חשיבות גופן שסם חשובין, א"כ תמיד לענין שלא יתבטלו הם,
שחמירו כיון שסם חשובין, אבל אין כח בזה להיות נהפך ההיתר
לאיסור, כיון דמלך האיסור אפי' הם היו בטלין רק חשיבות גופן
ועייל להם שלא יתבטלו אבל אין כח להיות מושך ההיתר עמו
ולכן יום דההיתר הוי היתר בכל מקום שהוא ואינו אסור רק
מכא תערובת איסור ואינו יתיר בזה איזהו, א"כ בזה יורה לנפשו על
כל חדא וחדא שזה ההיתר ומן הרוב לכך יש לחוש שביר להכירו
ואינו חושש להכירו כיון שבנ"ה מורה היתר לנפשו, אך בזה
שמלך גוף האיסור אינו בטל לחומר איסורו כנון ערלה וכ"ה א"כ
בזה אף ההיתר נהפך לאיסור, ולכן להיות אוסר כל כרמו דייקא
להיות כולו איסור בשביל נטיעה אחת זה אינו עושה ומסתמא
אינו מכירו וא"ש לשון הרמב"ם ודו"ק היטב. ועיין ראייה לחילוק
ה"ל צבור ופוסקים ה"ל יין נסך ס"ו קל"ד דס"ל להרמב"ם דאף
דס"ל לרשב"ב וזהו קיי"ל דביי"ט מוכר כולו חוץ מדמי איסור
שבו הוי רק בפתח יין אבל ביי"ט ממש האסור מן התורה לא

מהני למכרו חוץ מדמי איסור שבו והוי אסור בהנאה ממש י"ע"ש
א"כ מוכח דס"ל להרמב"ם דההיתר נהפך לאיסור לכך לא מהני
למכרו חוץ מדמי איסור שבו וכלו נעשה איסור משא"ל
בדבר שיעקר איסורו רק דרבנן לא נעשה כולו איסור לכך שרי
למכרו חוץ מדמי איסור שבו וא"כ ה"ל הוי ממש כן ודו"ק. ויבין
הדבר יותר היטב עפ"י ה"ל בדברים החשובים הנה כל זמן
שלא נתערבו אין שייך ליתן להם חומר כיון דגוף האיסור אין
בו חומר ואין מניעת בטולו רק תמא חשיבותו וזה הוי מעלה
רק בתערובת שדבר חשוב אין שייך בו ביטול אבל קודם שנתערב
אין שייך ליתן עליו שם חשיבות, לכך בזה לא אזלינן בחר
מעיקרא רק בחר השמא, ועתה הרי כבר נתערב ומן התורה
בטל ואינו חוץ מדרבנן ובדרבנן קיי"ל לרשב"ב דמוכרו חוץ מדמי
איסור שבו ואין ההיתר נהפך לאיסור, אבל בדברים שיעקר איסורו
חשוב מלך עמנו מלך חומר גופן א"כ בזה אפי' קודם שנתבטלו
נחשבו חמורין לכך אזלינן בחר מעיקרא שהיו קודם הביטול ואז
הוי אסור מן התורה וכל דבר האסור מן התורה וממור החמירו
בו להיות גם ההיתר נהפך לאיסור כמו ביי"ט ממש ודו"ק:

תשובה רו

לסימן ק"י סעיף ג' תשע הניית וכו'.

עיון בש"ך בשם הרמב"ם והרשב"א. ושהטור פליג עליו ועיין
במח"ד שביאר כוונת הש"ך. ושלמ"ל ע"ז מחסם אחד
לפרש כוונתו וזה אשר השבתי לו:
הנה מה שפול מחלוקת בינו ובין אחיו בביאור כונת החו"ד
הנה בגוף הדבר ודאי דקרו דבריו נגד דברי אחיו ודאי
אין סברא דבאין ידוע ממני לקח יעשה יותר איסור ויהי' נחשב
כניכר. האיסור יותר מש"ס היה ידוע ממני לקח רק שאין ידוע
באיזה מהס הטורפה מהס' מותר בללק קודם שנוול הספק, ואם
א"כ באיזה לקח וגם אין ידוע באיזה הטורפה יהי' אסור זה ודאי
אינו סברא, ובהו דקרו דבריו מחו"ד. אך בגוף הדבר שמהה על
החו"ד בזה אין דבריו צדורין, ודברי החו"ד ברור מללו, שהרי
החו"ד דייק בלשונו וכתב כיון דהטור ס"ל דתערובת חיות הוי
קבוע דאורייתא כמו בידוע ויכיר חיות האיסור. במקומנו וכו'
וכונתו כך דלדעת הרשב"א באם הוי התערובת בחיות דאין ידוע
באיזה הטורפה הוי רק קבוע דרבנן, ולכן מחלק שפיר בין לקח
אחר שנוול הספק, ובין לקח קודם שנוול הספק, אבל אם ידוע
א"כ באיזה חיות הוי הטורפה דהשתא הוי קבוע היכיר, והוי
קבוע ד"ת, לכך אף מה שנוול קודם הספק אסור, והש"ך כתב
כיון דלדעת הב"ח ס"ל. להטור דאף בתערובת חיות ואין ידוע
באיזה חיות הטורפה הוי נמי קבוע ד"ת ואע"כ תמיר בללק קודם
שנוול הספק נהי דהוה מיירי באינו ידוע קודם מהס לקח, מ"מ כיון
דליריה' הוי נ"ה קבוע ד"ת אע"כ מקילינן בלקח קודם שנוול הספק א"כ
ה"ה גם דהוי קבוע ד"ת אף לשהרמב"א והיינו בידוע באיזה חיות
הטורפה נמי מותר בללק קודם שנוול הספק, דמה לי קבוע זה
או זה כיון דשייחה ד"ת להטור, ומ"ש החו"ד בלשונו חמלה
ומבואר שם בעור דלפי' אינו יודע ממני לקח ג"כ מותר, כלומר
דלאו דוקא בחי' מאיזה חמיהה לקח. דהיינו שידוע מאיזה חיות
לקח וא"כ מאיזה חמיהה בזה דוקא תמיר בללק קודם שנוול
הספק, רק אפי' גם א"כ ממני לקח כלומר דהספק נולד בחיות
דידוע דיש חיות אחת טרפה רק א"כ מאיזה חיות לקח ג"כ תמיר
בללק קודם שנוול הספק והרי ליריה' הוי זה קבוע ד"ת, ומ"ש
א"כ החו"ד ויבין דבתערובת חיות מותר קודם לידת המס'
אפי' בחי' ממני לקח א"כ אפי' ע"ס הוא וז"ל ויבין דבתערובת וכו'
קודם שנוול הספק בחי' ממני לקח ע"כ אפי' בניכר חיות האיסור
מותר קודם לידת הספק כמו בחי' ממני לקח דשוין המה להטור
כ"ל בלשונו ומבנת אפי' השינו נמי ע"ס צו ח"ו ופשוט בכונת
החו"ד, וגם בנ"ה אפי' שם ט"ס בחלטה מ"ש דהרשב"א מורה
דלפי' אחר שנוול הספק אסור וצ"ק להיות קודם שנוול הספק.
והנה בחיות מעיין בדברי החו"ד ראייה בתמלת דבריו שכתב
וגראה דלפי' אם נשכח א"כ איזה מקולין מוכר טרפה וא"כ אף
אם לא הי' לו ספק מאיזה חיות בללק וספק זה אחר שפירש נולד
וכו' והנה הוא דבר שגין לו סברא כלל, וממני במה מיירי אם
מיירי שח"כ הי' ידוע לנו איזה היא טרפה רק שלא הי' ידוע
מאיזה חיות לקח, רק שא"כ לא מוכר לנו שאיזה הוי הטורפה,
א"כ זה דבר פשוט וא"ל להטולו בספק. דכיון דכבר נאמרה
אוחת חמיהה פשיטא דלא חורה וטורפה עור, ואם מיירי דבשעת
הדיעה תיכף לא נודע איזה טרפה, א"כ הוי נגד השכל והסברא
כיון דלפי' ה' ידוע מאיזה לקח הי' מותרת ובהנ"ל עור ספק ויחסר,
ועכ"פ

ולמעשה הוי כן אבל בדבר דאף עתה אינו ניכר בפ"ע רק הוא כמעטובת י" לומר דבכ"ג כ"ע מוריס דא"כ : כיון דגם עתה אין הדבר ניכר בפ"ע , ולכך נהי דאף בא"י החיות הוי להטור קבוע ד"ת מ"מ לענין ברירה יש חילוק . והראיה ממירי בנדע א"כ"כ איזה חנות טרפה לכך כיון דהשפח ניכר הדבר וידוע , הישיבין למ"ד יש ברירה ואסור למפרע , משא"כ בא"י איזה חנות אם גם עתה אין הדבר ניכר ועומד בפ"ע לכ"ע אין ברירה כה"ג ולכך מותר בלקח קודם שגולד הספק ואין פלוגתא בדבר , ויותר מזה אין פלא להאריך כי אין עסקי כעת בענינים אלו ולחבטם פניתי מעט אולי יזכיר ה' בזמן אחר לפרש יותר בזה :

תשובה רו

לש"ע שם סעיף ה' .

הנה . במעשה דק"ק ויילנא המבואר בכה"י ובפ"מ ואחרונים עיינ'ם בפ"ק דהרה דף א' בחבורי מי נדה שעמתי כדעת האוסרין הכל גם מה שבחזן יע"ש , אך בחבורי על מס' ע"ד דף ל"ב שם הבהתי ראוה כדעת המכריזין דמה שפירש קודם הספק מותר ומה שפירש א"כ"כ אסור יע"ש וגם עיין בחבורי מי נדה בהשטמות מ"ס עוד ראוה דמה שפירש מותר ומה ששאר אסור יע"ש , אך עיין בהרא"ש פ"ד דיבמות גבי תגירתי בניי לבין עמתי ובש"ך י"ד סוף מ' רס"ח מ"ש דהוי חוכא ועלולא סיה"י הוא פסול וכו' שמוכח כדעת האוסרין הכל ודו"ק :

וע"ד אשר שאלת בקצב שנתערב לו כבש טרפה בין הכשרים ומכר לכ"א מהקונים אף מהטרפה שנתן לכ"א חתיכות מהכשרים וחתיכה קטנה מהטרפה , ומקלחם לא נודע להם זה עד אחר מליחה וביטול , אך מקלחם נודע להם קודם שנתערב ברוב מותר ומי כיון שגאלו שגולד להם קודם שנתערב ברוב נכבטל ברוב מותר ומי לאלו שכבר בשלו אלו מוכן בדברך . והנה מה שהוכרח ביטול דוקא הוי' נך להזכיר מליחה כיון שכבר נתלחו לא שייך בהו ביטול ברוב , ובגוף הדין הנה דמית עניינים נפרדים ועמות גדול דאינו דומה כלל למעשה דוויילנא שהביא בכו"פ ובאחרונים . דהה"ש החלי' אנו מתירין מבכ דמלינן שפירה היא ומכח כל דפריש מרובא פריש ומלינן שפתי זה עמבמה כשרה , ופריש הוי' מרמי דמרי דמרי אהרדי לומר על ח"י בהמה זו שמן הכשרה היא , וחלוי נאמר שמן הטרפה היא הלא א"א להלק בהמה לחלואי , רק אם שפירה היא לנמרי כשרה ואם טרפה היא לנמרי טרפה , לכך ס"ל כיון דמחלתי אומר מבכ כל דפריש מרובא פריש , ומלינן שבהמה זו אם מהכשרה היתה א"כ גם חלק השני כשר וגורר מליה זו אם האחרת עמה , אך לענין ביטול ברוב אין זה סותר את זה אעו אם יונח לפנינו חתיכה גדולה טרפה ויפול מתקלחה לתערובת ויחבטל אעו נאמר שבה הותר הטרפה שלא תערבה , ומה לי בזה ומה לי בנדון דרין , בזה מבכ ביטול ברוב בתערובת אין חלק זה גורר את זה , ואין זה מליי בזה . דזה שגבל ברוב נתבטל , וזה שלא נפל לא נתבטל , דמלך ביטול בתערובת לא שייך לומר דאחר גורר את השני עמו . ואין זה לרין לפנים ושאלה כלל , ואין זה עינין למה שהבאת דעת הפוסקים דהאיסור הנפך להיתר וכו' דמה שכן סוף אעו כשנתערב אנו מולינן שבהמה נשנית כשרה והפכה להיתר , הרי אין זה מולינן רק שזה שנתערב הנפך להיתר ומה עינין זה שלא נתערב לכאן , ולכך מ"ס כחש נמלא אלל בעה"ב אחד במקלח נתבטל ומקלח לא נתבטל , דאם מה שנתבטל נאמר ומה עינין זה שלא נתבטל גם ז"ל וישתקע הדבר ולא יאמר כלל . ומה שבעיא שבנדון דין הב"ה ביבולנת הגאונים הס"מ ובה"י וכו' דאינו דומה לדון הוה ועמטפס שכתבתי , אף גם שמתדב"ה הט"ז בסי' ז' זה הוה מייירי ספיר בתערובת ומסיק דאוסרין כולם מן הדין בין ראויין בין אינן ראויין מ"מ אינו דומה לנד , דבדוא"י אם ה"י כאן חתיכה טרפה ניכרת ומקלח עממה נפל לתערובת בעינין שראוי להיות בטל מן הדין ודאי לא יאמר הט"ז שאינו בטל כיון דיש חתיכה בתרפה הוה שפדנין ניכר זה ודאי אינו , ומכ' לנו תלכות בוקי סריקי בהט"ז דבזה ודאי מודה הט"ז דמה שנתערב בטל , וש"ס מפורש הוה בחולין בירך שנתבטל בניה ואם מנידו משליכו והיושב . ביי"ט ומה לי פסמו ומה לי חתיכה עממו והט"ז לא קאמר רק האם הכל הוה בתערובת , רק שמתקלח הוי' ראויית להתבטל , בזה ס"ל כיון שנתנו חז"ל דין חשיבות לחתיכות הללו ואמרו שאינן בטלין או חשיבות שלהם מועיל לגרור את אחרות עממם , כיון שגם הם מאוזה בהמה ויש לכולם דין חשיבות ואינו בטל , ואף גם בזה כבר חלק עליו הפ"מ בזה והאחרונים הסכימו לדבריו דהפיקר כדעת הפ"מ , ובפרט מן הש"ס ועור וש"ע לפיל סי' ק' בני דאם א"א אינו

ועמ"ס מזה נכח סברת אמי שרואה לפרש דברי החו"ד לומר דבא"י ברע מירוע ומעמיסן בלשון אפי' שכתב והרי בחלחל דבריו ומשמע להיפוך דזה יותר משכח להחיר רק אין דקמ"ל דאעפ"כ אסור , ואיך יכחש א"כ"כ ברובאה להיפוך בע"כ אין כונת החו"ד כן בסוף דבריו רק נמ"ס , והנה לחבטם יאחתי חזן מגדרי כי אין דרכי לפלפל בפ"י דברי ספר הש"ס הלואי ויהיה לנו פנאי לפרש דברי רבותינו הראשונים להבין דברי חכמים וחדוטים . והנה בהיותי בזה קשה לי' אסברת הרא"ה והרשב"א למה קמ"ל התנא דע' חניות בלקח מאחא מהס בלקח אחר שגולד הספק , ולא קמ"ל רבותא טפי דאפי' קודם שגולד הספק נמי אסור , ולכאורה הוי' אפשר לפרש דכוונה התנא הוי' בחמת כן דולקח הוי' לטון עבר . והכוונה שגודע שיש כאן ט' חניות מוכרות בשר שחוטא ואחא נבלה והוא כבר לקח מאחא מהס קודם שירע כן א"כ ספקא אסור , אך בלשון הש"ס פ"ק דפסחים בט' זכרון של מלה וכו' ואחא עכבר ושקל , הנה מלשון זה משמע דעתה בא עכבר ושקל אחר שגודע לנו שיש אחר של חמץ , וקשה למה לא קמ"ל רבותא טפי דאפי' בטל קודם שגולד הספק אסור , והנה זה אפשר דעבור סיפא נקט דקמ"ל דכפירש מותר אפי' אם פירש אחר שגולד הספק , אך א"כ מיקשי להיפוך לשיטת הטור דמ"ל בתערובת חניות הוי' לי' קבוע ד"ת וביאר החו"ד כוונתו ש' שאינו בטל ברוב היינו מבכ דהספק במוכרין לא שייך ביטול , וא"כ לפ"ז בט' זכרון של מלה אף להטור לי' קבוע דרבנן , וא"כ אי' נמלא כשיטת הרשב"א דקבוע ד"ת אפי' אם לקח קודם שגולד הספק אסור , א"כ קשה על הש"ס כיון דהיות שם לפרושי כל חלקי הדינין גבי מלה א"כ למה לא פירש דין זה דבלקח העכבר קודם שגולד הספק ולא ידעינן איזה זכור של חמץ ואיזה מלה אז א"כ בדיקה ובט' חניות אסור כה"ג . ובשלמא בהני דינין דשיון ט' זכרון לט' חניות א"כ ללא פ"י כל חלקי הדינין , כיון דהודיע לנו דדומה לט' חניות ממיילא יודע כמו הדינין התם בכל חלקין דין בזה , אבל אם נעמלה כאן הדין מהתם למה לא ביאר זה הש"ס , והרשב"א א"כ דגם בתערובת חניות הוי' ליה קבוע דרבנן ומותר בלקח קודם שגולד הספק , אבל הטור דמ"ל דזה הוי' קבוע ד"ת קשה לי' למה לא מחלק הש"ס מ"מ דיש חילוק בין ט' זכורין לדין ט' חניות , לכך מזה עממו כשיטת הטור דינו דאפי' בקבוע ד"ת , ומותר בלקח קודם שגולד הספק ולכך אין לחלק בזה בין ט' זכורין לט' חניות והוכיח מזה הטור דין זה לפי שטתו . אך העיקר לנפ"ע דדין זה של הרא"ה והר"ן אם אמרין אנבלי מלמח למפרע יהי' תילא דדין ברירה , דאם אמרין ט' ברירה אמרין דמה שאח"כ נודע הוצרך הדבר למפרע הוי' הספק וההוה אינו כנודע הספק מתחלה ונולד הספק במקום הקביעות , ואם אין ברירה לא אמרין אנבלי מלמח למפרע לכך א"כ לדין כיון דלדין ברירה ספק הוי' וכמו שביאר החארונים ולכך בדי"מ אין ברירה ובדרכין יש ברירה מבכ דספק תורה לחומרא וספק דרבנן לקולא , וא"כ אם הוי' להיפוך לחומרא אמרין להיפוך בדי"מ לחומרא ובדרכין לקולא , לכך בקביעות ד"ת חיישינן כפי ברירה לכך אסור אפי' בלקח קודם שגולד הספק דלמח אמרין אנבלי מלמח למפרע והוי' קבוע וס"ס לא הוי' דהוי' מש' אחר דתיקף אפשר לומר אם הוי' חתיכה זו מן הכשרה או מן הטרפה , אבל בקבוע דרבנן אזלינן להקל ואמרין דאין ברירה ולא אמרין אנבלי מלמח למפרע , וא"כ א"כ הכל כיון דיש דיעות בע"ס דאף בדרווייתא י"ב ש' דיעות להיפוך דאף בדרכין א"כ ולידיהו לאו לאו ספק הוי' רק ודאי א"כ ולכך יש לומר דהתנא מלמח דפסיקא נקט דבט' חניות מוכרות בשר שחוטא וכו' ולמח מאחא מן אחר שגולד הספק לכ"ע אסור ובנמלא הלך אחר הרוב לכ"ע , אבל בלקח קודם שגולד הספק תילא פלוגתא דתנאי' אם י"ב או לא , ולמ"ד אין ברירה מותר ולמ"ד יש ברירה אסור , ולדין דהוי' ספקא א"כ יש ברירה לא לא לכך בקבוע ד"ת אסור להחמיר אולי י"ב ובקבוע דרבנן להקל ומלינן דאין ברירה , והנה בהני הוי' א"כ ואיפשר להשוות דברי הפוסקים יחד לפני מה שכתבו החוספת בתמורה בעמ' הרמ"ל דברירה לא שייך רק בחל לא ניכר האיסור מעולם אבל היה ניכר האיסור מתחלה ונתערב לא שייך ברירה לכ"ע , א"כ ככה"ג אין ספק בדבר ובדאי אין ברירה וא"כ יש לומר דהרא"ה והרשב"א מייירי בעינין דלא הוכר הערפות מעולם בהחנות מתחלה , רק בתערובת החיות נולד הערפות וא"כ נחודע איזה מהס הטרפה דבכה"ג חיישינן למ"ד דיש ברירה , לכך אמרין אנבלי מלמח למפרע והוי' כנודע הספק במקום הקביעות , אבל הטור מייירי שה"י הערפות ניכר בפ"ע וא"כ נתערב וא"כ ככה"ג ודאי אין ברירה , לכך לא אמרין אנבלי מלמח למפרע , ולכן מותר קודם שגולד הספק , ופוד בלא זה יש לומר דאפי' למ"ד יש ברירה לא שייך רק אם פ"כ"פ עתה הוצרך הדבר בנידור ויניר בפ"ע , בזה אמרין ברירה

מכירו החתיכות והרועב בנים והיינו ממש דין של הט"ז דגיה עלמו הוי כריה ואינו בטל בין הסתיכות, ומ"מ הרועב מותר לבעל ליה טעמו כמ"ד ומה לי טעמו ומה לי ממשו הוי בכל דוכחא טעם כעיקר ד"ח וה"ל ככל ק"ח חתיכה שאינה דלוייה להתכבד בטל ליה. מיהו אפי' להט"ז היינו דוקא בדרון לדידה, אבל הכא שמה שכתבסל הוי תעורבות לח בלא ואינו בטל ומה דהוי יבש ביבש בטל ליה ספיר ואינו ענין זה לזה בזה כ"מ מורים מה דהוי לח בלא אינו בטל ומה דהוי יבש ביבש בטל ליה כמ"ד ו"ב נכון.

תשובה רח

דיני סיס דין א' .

הנה בדין ספק תורה לחומרא אם הוי לאוריימא או דרבנן ידוע בזה פלוגתא הרמב"ם והראב"ד והרשב"א דהרמב"ם ס"ל ספק תורה לחומרא רק מדרבנן, והראב"ד וסייעתו ס"ל דהוי מן התורה. והנה יש צד להביא ראיות לאלו ולאלו ואבא"ם אחת לחמת בעוה"ם. והנה לכאורה היה נראה להביא ראיה מוכרחת. לדעת הרמב"ם מן הש"ס יבמות דף כ"ב ע"ב במשנה מי שקידש אחת משתי אחיות וכו' עיין שם עד סוף הסוגיא, ודוקא מחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקא פגע ביבמה לשוק ופרש"י שם ב"ד"ה אבל יבומי ברישא לא קודם חליטת הימין וכו' והא מתלח לא אשמעינן ברישא פכ"י והנה כוונת רש"י מ"ש והא מתלח לא אשמעינן ברישא בע"כ דמפרשינן כונת הש"ס דמתרץ שני חירוליס, בתחלה מתרץ קמ"ל דלא גזרינן ב' אטו חד ואח"כ קאמר דעוד רבותא קמ"ל דדוקא מחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא ומתרץ הש"ס דבשיפא קמ"ל שני רבותא, או יש לומר דהוי קשה לרש"י מה קמ"ל הש"ס דקאמר דוקא מחלץ והדר יבומי הרי כבר מוכח מרישא דבעינן דילחץ תחלה לזה פירש"י דהך מתלח לא אשמעינן ברישא לך הולך הש"ס לאשמעינן כאן שנית, ולשני חירוליס קשה לי למש לא אשמעינן זה מרישא הרי זה הוי ק"ו דמה ברישא דלאן שמה ספק איסור תורה, רק ספק אחות זקוקתו דהוי רק דרבנן והוי ספק דרבנן אטפי"כ גזרו דוקא מחלץ ברישא מכ"ש ביבמה לשוק דהוי מן התורה והוי ספק תורה מכ"ש דראוי להרריך חליטה ברישא ולמה לא אשמעינן זה מן הרישא, לך נראה דמזה י"ו מוכח דעת הרמב"ם דספקא לאוריימא הוי רק דרבנן, וגם כשיטת מהרי"ט דבספק רית מורה הרמב"ם דהוי מן התורה לחומרא. וגם כמ"ש בחבורי מכבר דבספק עשה מורה הרמב"ם דהוי מן התורה לחומרא, ולכך בהוגה כ"ו א"ש ידוע מ"ש המנ"א ב"מ' תמ"ו בשם הפוסקים דכל שדלאוריימא לא דמי ה"ה בדרבנן יע"ש, וא"כ א"ש דעובא קמ"ל הש"ס דמרישא ה"א דוקא בספק אחות זקוקתו כיון דזה נגזר מזה דמריא לאחות זקוקתו, והנה ספק יבוס ודאי אינו דומה לספק אחות אשה כיון דהוי ספק כרת, וכמו דאין עשה דומה ל"ת שיש בה כרת ה"ה נמי ספק עשה לא דמי ספק לאו שיש בה כרת, כיון דיש בה ספק ל"ת הוי מן התורה ואין ספק עשה דומה ל"ת שיש בה כרת, וכיון דאלו הוי לאוריימא לא דמי עשה בדרבנן בספק אחות זקוקתו כיון דלאסרה מסיב דמריא לאחות אשתו לך כל שדלאוריימא לא דמי בדרבנן כמ"ש המנ"א ה"ל, אבל בספק יבמה לשוק דהוי רק לאו בעלמא הוי ס"ד דספק עשה דיבוס הוי מן התורה לחומרא דספק עשה מן התורה לחומרא וספק יבמה לשוק הוי רק ספק ל"ת והוי רק מדרבנן לחומרא. וא"כ הוי ס"ד דיבא ספק עשה דהוי מן התורה לחומרא ויודקה ספק ל"ת דהוי רק מדרבנן לחומרא והי"ו מותר ליבמה קודם לך קמ"ל דהך בזה מחלץ ברישא והדר יבומי, וזה הוי רבותא ספיר דלא אשמעינן ברישא. וכן אחת דמנוף הש"ס אין הכרח כ"כ ד"ל דלא כפרש"י רק כונת הש"ס כפשוטו דבא לפרש הטעם למה מולץ והדר מייבש ויעקר הרבותא הוי כדמשני תחלה דלא גזרינן תרי אטו חד, מ"מ מפרש"י דמפרש דזה לא אשמעינן ברישא י"ו מוכח דס"ל כשיטת הרמב"ם בזה וכמ"ל.

והנה עוד נראה להביא ראיה לדברי הרמב"ם מן הש"ס דיבמות דף ק"א ע"ב במשנה דיבס קטן שחא על יבמה קטנה וכו' ובש"ס שם לימא מתני' דלא כר"מ וכו' עד רבא אמר בלא"ה לא מצינא אמרת מי איכא מירי דהשתחא אסורה לו ולבתה שעתא שריא לו וכו' וקשה תינח לרבנן אבל מה נעשה לר"מ דס"ל בפירוש קטן וקטנה לא קטנה ולא מייבין, ול"מ אם ימאח כרס"ד דש"ס דהך בקטן וקטנה יחד אסורין לייבס ודאי דנשאה הקושיא לר"מ ח"ך אמרה התורה כי ישבו אחים יחדיו אפי' בן יוס אחד, הרי אין אי קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה. ואפי' אם ימאח כדדוחה הש"ס שם דבקטן וקטנה מורה ר"מ ואפי' יש לומר דבכפ"י חייבי קרא, ח"ך עכ"פ קשיא ח"ך קאמר ר"מ קטן וקטנה לא מולצין ולא מייבמין ואיינו בע"כ קטנה לגדול וקטן לגדולה כדמפרש בש"ס שם ומשמע דוקא בקטנותו אבל כשגדולו מולצין ומייבמין, מדלא קאמר רבותא טפי דאפי' אם הגדילו אין מולצין ומייבמין, ובע"כ כשגדולו מורה דחולצין ומייבמין ואחאי שרי אין אי קורא בה בשעת נפילה יבמה עליה, והנה אי ימאח דר"מ רק מדרבנן חייב למיעוטא ח"ך בחוקה מסייעא למיעוטא כמ"ש החוס' לקמן בפ' האשה בתרא ובבבורות הוי א"ש. אך קשה חדא על החוס' למה לא הביאו רא"י זו, ועוד הרי החוס' בבבורות דף ק' שם הוכיחו דר"מ מושב למיעוטא בהדי חוקה ח"ך מן התורה ממה דמסרה בני חינוך יע"ש, וא"כ קשה ח"ך מותרין לחוקה אחר שיגדלו הרי אין אי קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה, ומכאן ה"י להרמב"ם הוכחה דספקא ד"ת לחומרא מן התורה מותר ומרבנן לחומרא, וא"כ א"ש כיון דמה שאסורין קטן וקטנה להתייבס הוי רק מוכח ספקא שחא ימאח סריס או איילוינית ואינו דהוי רק ספק א"כ מן התורה מותרים לייבס רק מדרבנן אסורה, וכיון דמן התורה מותרין קרינן בזה יבמה יבא עליה, והוכיח הרמב"ם דלר"מ מן התורה חיישינן למיעוטא כהוכחת החוס' בבבורות, ומזה מוכיח דספק ד"ת לחומרא רק דרבנן, ומזה מוכח נמי דאפי' בספק כרת נמי הוי רק דרבנן שהרי אשת אח שלא בתקום מצוה הוי כבדת ואחתי נשאר קושימינו בדכותא ובע"כ דהך בספק כרת הוי דרבנן רק בחתוקה איסורא הוי מן התורה, וכאן ח"ך דאיכא חזקת איסורא כיון דלולי החוקה הוי אולינן בתר רובא והיו מותרין דבליכא חזקת איסור ודאי מורה ולא חייס ר"מ למיעוטא מן התורה רק מדרבנן וא"כ מה דחייס למיעוטא מן התורה הוי רק מכה. דאיכא חוקה בהדי מיעוט ואימרת על רובא, א"כ כבר הלך לו החוקה שהי כבר נעטרף אל המיעוט לנרע כח הרוב ושאר רק פלגא ופלגא הדר הוי ל"י ספק תורה לקולא מן התורה, ולא מהני חוקה לשויה איסור מן התורה רק אם בלא"ה הוי פלגא ופלגא ח"ך לולי החוקה ולכך החוקה מכריע הספק והוי כוליא אבל באם לולי החוקה הוי רוב להיתר רק מכה מסוך מיעוטא לחוקה אימרת ליה רובא טוב הוי כפלגא ופלגא לגמרי והיו מן התורה לקולא וזה רא"י להרמב"ם ז"ל: ועיין ברש"י יבמות דף פ"ה ע"ב ד"ה סיכוי דמי שכתב חז"ל ואפי' באיסור ספק לא אטרידן קרא דודאי כפינן ל"י מפורש. שם דס"ל ספק תורה לחומרא מן התורה ודוק: והנה לדעת החוס' ה"י ס"ל אם הוי מן התורה או מדרבנן ע' בחיבורי למש' ע"ז דף ו' מ"ש בזה שם בדעת החוס' יע"ש ודוק ח"ך במס' הגיל בדף מ' בתוס' ד"ה צ"רין שם הבאתי ראיה מרביריהם להרמב"ם מנין הוליא הרבנ"ם דינו. גם בדף מ"ב ע"ב: כתבנו שם רא"י דבדריו ושהרמב"ם לטעמו בהל"ל מוכרח לומר כן לפקדי תורה רק דרבנן יע"ש ודוק היע"ש:

אך

שכתי וראיתי דיש להביא רא"י להיפוך ולדעת הסבורים דס"ל ספק ד"ת לחומרא הוי מן התורה ממה דנרסינו במס' גזיר. דף כ"ב מ"ד איש הפירס וכו' כיוולא בדבר אמה אומר ולא ידע ואחס ונאח עונו ומה מי שנתכוין לעלות בידו בשר עלה ועלה בידו בשר חזיר כנון חתימה ספק של שומו ספק של חלב אמרה תורה ושחא עונו, מי שנתכוין לעלות בידו בשר חזיר

תשובה רט

כלכלי דיני ס"ס דין י"ט .

שם אין אומרים ספק דרבנן לקולא אלא אם הספק מלך עלמנו הוא מדרבנן אבל אם האיסור מלך עלמנו ספק איסור תורה ומלך אחר בל לו שהוא מדרבנן אין אומרים בזה ספק דרבנן לקולא וכו'. הנה הדבר תמוה לי ממשנה מפורשת ומלא סרוח תרומה ויחזור וימרוס, התורם סחית של יין וכו' אם ספק תרומה ויחזור וימרוס, הראשונה אינה מדרמפת בפ"ע וכן השניה עכ"ל המשנה ופירשו שם הרמב"ם והר"ע והר"ש כולם מכה דהוי רק ספק תרומה לכך אינה מדרמפת י"ע"ש, והנה תמי"י טובא דמ"ש מכל ספק איסור תורה דתערבב שאורם תערובתו כמו איסור ודאי, ומ"ש הכא דלמנח דהוי רק ספק איסור אינה מדרמפת, ובע"כ מיירי בענין דהוי רוב חולין עכ"פ ומן התורה בטל ברוב רק רבנן תקנו שתרומה אינו בטל פחות ממאה, ולכך מינה בודאי תרומה, אבל בספק הוי ספק דרבנן ולהקל, ולכך מינה דתנא אינה מדרמפת הכונה דאינה מדרמפת אפי' בפחות ממאה, אבל עכ"פ רוב בעיני, ולפי' קשה הרי הספק מלך עלמנו הוא מן התורה אם הוי תרומה או לא, רק מלך אחר בל לו שהוא דרבנן מלך התערובת, ומוכח דאף בכה"ג אמרינן ספק דרבנן להקל, ואין לומר דמיירי בלא נודע עד אחר שנעשה דרבנן, דאח"כ דמה נעשה להסבירים דאף בכה"ג ספק תורה לחומרא, ועוד דלמה לא מתקן בן במשנה והרמב"ם בפ"ה מתרומות בין אם נודע קודם או אח"כ, ועוד הרי כאן בע"כ משעה שהפיש התרומה כבר נודע שהוא תרומה, וא"כ אדרבא נודע איסורו יתר שהרי סברו דהוי תרומה ודאי, ולא שייך לומר דמוחר היכי דלא נודע עד אחר שנעשה דרבנן, רק היכי דלא נודע האיסור כלל רק לאחר שנעשה דרבנן ובאן אדרבא האיסור כבר נודע שהרי החזקונוס לודאי תרומה אי"כ ודאי דהוי לריך סמך ודרמפת כל התערובת, אי"כ אף שא"כ. נולד נד היתר שאפשר שאינו תרומה למה נאמר בזה ספק דרבנן ולהקל, ומה מוכח להדיא דאמרינן ספק דרבנן להקל אף שמלך אחר בל לו שהוא מדרבנן וי"ע טובא שהפוסקים להיפוך. כן אמת שהש"ע ביו"ד סי' של"ח סעיף ס"ה לא העתיק הך דינא דהראשונה אינה מדרמפת. וכן השני, אבל לא ידעתי למה כיון שהיא משנה מפורשת ופסקו הרמב"ם בפ"ה מתרומות וי"ע: והנה אין לתרץ קושיותינו הנ"ל דתרומת פירות דרבנן דהרי המשנה מיירי בין ותרומת תירוש דאורייתא, ואין לומר דמיירי רק בתרומת בזה"ל דרבנן דמלכא שזו דומק דכל כהאי לא הוי ספק הרמב"ם והמה"ל לפרש כן, אך גם לולי זה קשה אי"כ מה פריך הש"ס בנדבחות אמתקוה ינאם דרבנן הקילו ושאורו רק לספק, ובע"כ דלא ינאם להש"ס לפרש זה בתרומה דרבנן ודוק:

והנה

לכאורה ה"א אפשר לתרץ זה דיש לומר דדוקא בתרומה לענין אחד ומאה כיון דבשאר כל איסורין יבש ביבש בטל ברוב רק שבתרומה החמירו באחד ומאה, לכך לא החמירו רק בודאי תרומה ולא בספק, דבספק הסמירוהו על דין תורה דיבש ביבש בטל ברוב. אבל לפי' עכ"פ הוי מוכח דבדברים החשובין שאין בטלים אפי' באלף בזה אין איסור רק בודאי איסור ולא בספק איסור. כיון דכל התורה בטל ברוב רק מדרבנן אינו בטל לכך בספק הוי ספק דרבנן, ואף דהספק נולד בשל תורה ומלך אחר בל לו שהוא מדרבנן מ"מ אמרינן ספק דרבנן ולהקל כיון דבשאר איסורין יבש ביבש בטל ברוב רק שבדברים החשובין החמירו בזה לא החמירו כמו בתרומה והש"ך כתב בסו" ק"א ש"ק ב' דאם הוא ודאי אמר"ל וספק אם הוא איסור אינו בטל כלקמן סי' ק"י ס"ט. והנה הן אמת דמלשון הש"ע משמע כן שכתב ספק טרפה וכו' עד שהיא בתיבת כדי לנטל האיסור אם הוא בדברים המתבטלים, משמע הא דברים שאין מתבטלים לא בטל אפי' בספק איסור והוא מוכח בדברי הש"ך, ולפ"מ מוכח מן המשנה להיפוך דע"פ היכי שבכל איסורין ה"י ראוי להתבטל רק שרבנן החמירו באיזה דברים דלא בטל בזה ודאי בספק הוא בטל, ודברי הש"ע והש"ך י"ע בזה:

תשובה רי

להרב מ"ה שמואל מ"צ דק"ק ליפיוואץ .

הנה

ע"ד שאלתו בעיו"ט מוכות העבר נמלא ספק טרפה בדקין אחת ואמרנו שהספק הוא על ג' בהמות שנחברו

חזיר ועלה בידו בשר חזיר עכ"ל, איסי בן יהודה אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו ומה מי שמתכוין לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר כגון שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ונשא עונו המתכוין לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר עכ"ל וכו' וא"י אומר הני חרתי ה"א הני חרתי הוא דמני להו בכפרה וסליחה ללא חקבע איסורא אבלשתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן דחקבע איסורא לא בני להו בכפרה וסליחה קמ"ל דל"ש. והנה לפוסק ראיטא לא נודע לנו כמה פליגי ת"ק ואיסי ב"י ומה בין זה לזה והנה החוס' שם הרניש בזה וכתבו דת"ק ס"ל דלא בעינן חתיכה משני חתיכות וחיבין אשם תלוי אפי' על חתיכה אחת ואיסי בן יהודה ס"ל דבעינן חתיכה מב' חתיכות י"ע"ש. והנה לדבריהם קשה לי למה הולרך הש"ס לומר הריכא ביניהו דהוי ס"ד דבזה לא מני כפרה וכו' ולמה לי הך לריכותא הרי איכא ביניהו עובא דלת"ק לא בעי חתיכה משני חתיכות ולאיסי בעינן חתיכה מב' חתיכות וטובא קמ"ל, וע"ק בכריתות פ' ספק חלב דפריך לרב תממה ברייתות דמוכח דלא בעי חתיכה מב' חתיכות ומשני ר"א היא דאמר כוי חיבין עליו א"ת ולמה לא משני דהך ת"ק הוא דאמפוש ב' דלא בעי חתיכה מב' חתיכות, ולמה לי' הכינא מדברי ר"א דמיירי בעי. לכך נראה לפרש ונחנס להיפוך דהוי קשה לו דהך קרא ולא ידע ואשם ונשא עונו מיותר כיון שכבר כתוב דין אשם תלוי ולכן הנה"ק ס"ל דבאשם תלוי בעי חתיכה מב' חתיכות לכך כיון דבוף הפ' מיירי מדין חתיכה מב' חתיכות מוקי הך קרא ללא ידע ואשם ונשא עונו לחתיכה אחת וקמ"ל אף דלא חיב בזה אשם תלוי מ"מ נ"ע כפרה כול מוקי הך קרא בחתיכה אחת, ואיסי בן יהודה ס"ל דל"כ חתיכה מב' חתיכות לכך בוף הפ' מיירי בחתיכה אחת ולכך איימר הך קרא דולא ידע ואשם עונו, ולזה מוקי לה לחתיכה מב' חתיכות והיינו אף דק"ו הוא מ"מ קמ"ל בזה דמני בכפרה דהוי ס"ד דלא בני בכפרה, וא"כ לפי' ה"י פלוגתתם להיפוך דת"ק ס"ל דבעינן חתיכה מב' חתיכות ואיסי ס"ל דלא בעי חתיכה מב' חתיכות, ולכך א"ש דלא קאמר הש"ס מירוצ זה דקמ"ל תרווייהו פלגיני אש בעינן חתיכה מב' חתיכות דפלוגתא ז"ו ינאם רק למסקנא דכבר ידעינן מהסברא דמסקו הש"ס דהוי ס"ד דבזה לא בני בכפרה אפשר לפרש כן דלאיסי ס"ל דלא בעי חתיכה מב' חתיכות והוי קשה לו על יחור הפסוק ומוקי לה לחתיכה מב' חתיכות דא"ח ללמדו מק"ו ד"ל דהוי ס"ד דלא בני בכפרה אבל להס"ד דלא הוי ידע מהך סברא דבזה לא בני בכפרה אי"כ הוי קשה אם ס"ל לאיסי דלא בעי חתיכה מב' חתיכות למה לי הך קרא דנשא עונו לחתיכה מב' חתיכות הרי ק"ו הוא מחתיכה אחת ולפי' הולרך להדש הך סברא דהוי ס"ד דלא בני בכפרה ולכך ממילא ידעינן באיזה סברא פליגי ולכך א"ש הא דלא מוקי הש"ס בכריתות ה"י ברייתא כאיסי כיון דבדברי איסי אינו מפורש דלא בעי חתיכה מב' חתיכות רק דנשמע דתירוקא ומדברי הש"ך דל"כ במה פליגי, לכך מביא טפי דברי ר"א דמוכח מדבריו מפורש דהייבין על כוי אשם תלוי, והנה היולא מזה דלת"ק בעי חתיכה מב' חתיכות ולאיסי בן יהודה לא בעי חתיכה מב' חתיכות, וא"כ ממילא מוכח דלכ"ע הוי ספק תורה לחומרא מן התורה דלמאן דלא בעי חתיכה מב' חתיכות ודאי דהוי לחומרא מן התורה וכמ"ש הנ"ל ואף גם להש"ך דבעי חתיכה מב' חתיכות מ"מ כהו דריש וכו' ואשם ונשא עונו לחתיכה אחת דנס בזה לריך קרא אי"כ גם לירידה מוכח דהש"ך דאורייתא לחומרא מן התורה. דאם לקולא למה לי' כפרה מן התורה, והרי הוא מימורא דקרא מוקי לה לחתיכה אחת ומוכח דאף בכה"ג הוי ספק לחומרא מן התורה ולא נדעת הרמב"ם ז"ל ודוק הפ"ט:

ועוד

ראיה להסבירים דהוי מן התורה מנ"ש בפ"ק דפסחים דף ע"ו ובכורות פ' עד כמה את משמרת תרומתי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת עטרה ואחת תלויה ואמר דחמנא לעבדי לה שימור. והנה החוס' הקשו שם בד"ה חבית דמני"א אם הוי ספק עטומאה ברה"י הוי ודאי עטומאה וברה"י הוי ספק עטור, ומירלו כגון ב' חביות ברה"י ונגע באחד מהם ואינו יודע באיזה וכו'. וא"כ מוכח מזה דיש ספק מן התורה דהוי ספקו לחומרא, ולהסבירים באחמוק איסורא מורה הרמב"ם א"ש ד"ל דתפרשי כמ"ש החוס', וא"כ כיון דיש אחת מהם שנגע בודאי הוי אחמוק איסורא, אבל להסבירים דאף בזה מקיל הרמב"ם קשה מנאן דמוכח דיש ספק דהוי מן התורה לחומרא, ואף ר"י פלגיני היינו רק מכה דיש אש למסורת ותרומתי כמי, אבל בלא"ה לא פליגי דיש ספק דהוי מן התורה לחומרא וי"ע בזה כעת:

זה בזה הדקין כולם ועדיין ב' בהמות בתקולין שמעט נמכר מהם והכשרו הכל מטעם ספק דרבנן ע"י לגבול לחמד בבית ואחר בעליה מטעמי הפת"ג וחוד"ג ולבוא' וגם מטעם ספק אחר בנותף וספק אחר בתערוכות תמיר הש"ך הפסד מרובה בלא נודע נכמים, וקט הרב ואחר מטעם דהפת"ג בס"י ק"י שפ"ד ס"ס ל"ז חולק על הכו"פ בשם שט"מ וסובר דפריש הוא ודאי היתר מטעם ד' הנמכרין הוא ודאי היתר ונשארנו הכ' רק ס"ט מד בחד. עכ"ל שאלתו :

תשובה

הנה מה שדמה הפת"ג דברי הכו"פ אין נראה כלל דכמו בדמעתה לא נחשב ודאי ה"ה בכל התורה, דאם הו' בכל התורה כודאי תמילא הו' עשירי ודאי, ולמה לא יחשב בזה יותר מכל התורה, ובע"כ דבכל התורה הו' רק ספק, מיהו בלא"ה אין בדברי הכו"פ סמיכה לגדון כזה חמד דהרי התוס' שם ב"מ לא ס"ל כן וא"ך נסמך על זה לדינא על דברי היסוד, וגם בכמה דוכתי בש"ס משמע על דברי היסוד, ואם כי בתשובתינו כמתה דוכתי ישבנו זה מ"מ אין לסמוך על זה לדינא, ועוד והוא העיקר השעיטה מקובלת לא כתב רק בענין ביטול ברוב ושהוא כתב כן ליישב קושיות התוס' דלכטיל כ"א ברובא, בזה כיון דלגוף גם האיסור הו' ית' כולם מותרין, ביטול כזה הו' רק ספק רק דהתורה היתר כיון דלמד יש ברוב איסור ואם נאמר דבעל ברוב ית' מותר גם האיסור והרי אחזק איסורא וא"כ הו' נגד החוקה, ולכן ברוב נגד החוקה בזה ס"ל להשיטה מקובלת דהו' רק ספק, אבל בענין דפריש מרובא פריש דהאחרון נאחז בזה ואין היתר רק דפרוש. כלל אז דפריש מרובא פריש ודאי הוא מטעם ודאי, והנשאר' הס' בספק איסור מורה. מיהו יש להביא ראיה ברורה דגם בפריש מרובא הו' ספק ממ"ש ביומא דף פ"ד דאין הולכין בפ"ג אחר הרוב כגון ט' נכרים וישראל אחד וכו' עד הא דפריש' כולו הא דפריש מקלתייהו, ולכאורה אין טעם בדבר ממ"ש אל' בזה חמד רובא בפ"ג גם בפרש מקלתייהו ית' כן, ואם אין הולכין בפ"ג אחר הרוב גם פריש כולו ית' כן, ובע"כ הכונה כך דפריש מקלתייהו אין רוב זה ודאי רק ספק וממילא כפי דבכל התורה הו' ספק בזה לקולא בפ"ג הו' להיפוך. כיון דודאי פ"ג דומה שבת א"כ פ"ג עדיף משבת, וא"כ אוליגן בתר פ"ג ולבני פ"ג הו' קולא להיפך לומר דהו' ספק ומפקחין אכל פירשו כולן אז הו' הרוב ודאי דלא הו' איקבע איסורא ולא נחשב כחוקה להיפוך כיון דעיידי כולם אז הו' הרוב כודאי וממילא אין מחללין שבת וא"כ מוכח להדיא דבנשאר' ב' במקום הקביעות לא נחשב הרוב כודאי והו' ס"ס תמא ולא קדעת הפת"ג. גם י' לרף דעת הב"ה שהביא' קט"ב בס"י ק"מ דס"ל דא"כ בשל ב' קדוות קודם שטועה התעורר מותר, וא"כ ס"ל דהביטול א"ל ידעיה וממילא נחבטל א"כ ה"נ אף דלא נודע עד שפירש כבר נחבטלו ממילא קודם שטועה וקודם שפירש, ועוד ראו' יותר. דא"ך תמיר הב"ה בשבטן ב' קדוות קודם שטועה, ית' מותר רק זה שלקח השלושה צנ' מהתעורר דהו' פירש ושיטה האחרונה או אחר הנשאר' ב' אחרונה ית' אסור, ובע"כ דאף זה מטעמך להרוב לעטמא דיד' דלא בעינן ידיעה וכדאי הב"ה לסמוך עליו בהפ"מ וכבוד יו"ע, וגם מה שזכר ר"מ ע"פ החו"ד דכתב בס"י ק"י דקודם שנוכל הספק לא נחשב פירש והנה סוף דבר יפה הורה ר"מ להכשיר, ויבאר שחלומיו לא אשיבו כי איני בקו בדריאה רק הראשונה למען לא יהי' לו לבוש שחו' האכיל טרפות חשתי ונתחוקתי להחיות את נפשו האומללה. דברי ידירדוכו'.

והנה

אמר כתבי זה נראה לדבר עוד מזה מנסוג' דבזמים פרק כל התעוררות לקאמר שם בדף ע"ג ע"ב אמר רבא השמח דלמור רבנן לא לקרבו גזרה שמא יבואו י' כהנים ויקרבו בב"א וכו' א"ל הוא מרבנן לרבא אלא מעתה מנימא אסורה וכו' יע"ש בפרש"י, וא"כ מוכח להדיא דחזר ונתערב יחד כבר הותרה ומוכח דלא הו' ספק דאם הו' ספק כשחזר ונתערב יחד יתסרו. אך בהמת זה אינו דנגע אין ראו'. ואדרבא משם ראו' להיפוך דהרי הו' ס' דרבא דאם חזרו ונתערבו אסורין ואם הו' ודאי למה יתסרו אס' א"כ נתערבו, ובע"כ דהו' ס"ל דהו' רק ספק, א"כ נהי דפריך א"כ מנימא אסורה היינו רק כיון דע"כ התורה היתרה ספק כזה אין סברא שיחזרו ויאסר, אבל מ"מ מורה להס' דהו' רק ספק ומנין לומר דהדר מתסברא קתיימא לנמרי. לכן העיקר דהו' רק ספק מה דאמרין כל דפריש כוללפ"ד נכון :

תשובה ריא

לקי"ק וארנישני להחריק מו"ה שמואל אבא נ"י.

דנה

דבר פלפולו קבלתי ואם כי איני בקו בדריאה גם אין

ראשי עלי מכה חיזה עיננס נפש אך היות כי זה ראשונה לכתוב לי ומבקש לטעום דבר ממני פיתתי מטעם להשיבו, והנה שורש דבריו על דברי הרמ"א בס"י ק"י סעיף ז"ל דכתב דברים החשובין שנתעברו ולאכל אחד מהם בשוגג דהאחרים מותרין דמ"מ אין לארס א"ל לאכול את כולם, ותמה הפ"ה דהרי בש"ס אמרין דרי"א אומר אס' קרב ראש אחד ויקרבו כל הראשון. והרי אכילת מוצח הו' כאכילת ארס ואפ"ה תמיר ראו' להקריב ב"ב, ור"מ ב' לרמות דברי ראיתו מכה דהתם הראש כיון דאינו בהפסד ויחמו כמ"ש רש"י בנזמים דף פ"ה ע"ב כסופו במשנה דהלמד שברשות נכשים כתב שם רש"י דהראש אינו בכלל הפסד ויחמו, א"כ כיון דהו' בעורו לא הו' חסר' ובעל וה"ה הרגליס, ואף דכתב הרמ"א בס"י ק"ט דאף באיזה ר"ל אין לארס א' לאכול את כולם התם מייירי דעדיין האיסור בעין. אבל כאן כבר נקרב ראש אחד, גם אשתמעימיה דברי התוס' בנזמים דף ע"ד ד"ה רב דאמר כר"א דכתבו שם דמן התורה הו' ראו' אכילו מד בחד הו' בטל א"כ התם שאני וכו' עכ"ל. והנה בראש אני אומר שמי"ש דזה אינו דומה לסי' ק"ט דהתם עדיין האיסור בעין זה אינו דהתם נמי הרי כיון דכתב הרמ"א דאין לארס א' לאכול את כולן, והרי כיון דכבר אכל אחת הו' מותר אח"כ לאכול השני כיון דהראשון כבר נאכל ולא כמו התם דבר ראש אחד, ואין לומר דכונת הרמ"א הו' דלכתולה אין לאכול אחד ע"ד שיאכל אח"כ גם השאר, אבל התם מייירי דמבר והקריב אחד מותר להקריב השאר, דא"כ ע"פ הו' ל"י להרמ"א לכתוב דאם עבר ואכל אחד מותר לאכול השאר ומלשוננו משמע דכל ענין אסור לאכול כולם אפי' שבו אכל אחד, וגם מ"ש ר"מ דהתם שאני דבריו אינו נכון דמה בכך הרי סוף סוף חזין. דלא בטלו, ומדע' דלמה לא יקרבו כולן. לרבנן וגם למה לר"א דוקא דיעבד כשקרב ראש אחד ויקרבו הכל ולמה לא לכתולה ובע"כ דאסור לכתולה מכה דהו' דבר שבמנין וכמ"ש התוס' שם וא"כ בפ"ג סוף סוף הו' מדרבים החשובין דאין בעלים ומ"מ מותרין כולם למצוח, ומ"ש ר"מ דהוא נגד דברי הרמ"א דכבש בעורו בטל לא דק בזה דדבר דהו' לאכילת ארס כיון דאין דרכו לאכול כך והו' ממוסר מעשה גדול לכך לא הו' דבר חשוב, אבל למצוח כיון דמקריבין אותו כך עס העור א"כ הו' ממוסר מעשה גדול הו' כמו לארס בלי העור ודו"ק. וגם מ"ש ר"מ מדרבי התוס' דמן התורה מותרין דמן בחד מה שבו בכך אטו איסור זה של הרמ"א הו' מן התורה זה ודאי אינו וכונת הרמ"א הו' רק מדרבנן דנראה כאוכל איסור, א"כ מה ענין זה לזה מה דמן התורה בטל מד בחד ומה לי זה או מה דבשאר איסורין בטל מד בתרי שניהם בענין מן התורה ואעפ"כ מדרבנן לא בטלי, וכיון דמדרבנן לא בטלי אסור לארס לאכול את כולן א"כ מה לי מה דמן התורה מותר מד בחד או מד בתרי, ואך אעפ"כ אבאר את דברי יותר כי בהמת דלי ל"י מרגימא דברי התוס' ואשכח מרגימא חותא ואכפרי דרבר דבשלתא בחד בתרי דאין לומר בזה התורה היתרה האיסור דהרי לר"ך ביטול ואין היתר רק מכה דהאיסור נחבטל והו' כמאן דלימא א"ל כיון דעיקר היתר דביטול הו' לומר כמאן דלימא או לומר דכלל מד יש לומר היתר הוא ומן הרוב הוא, וא"כ בחדם אחד האוכל כולן הרי סוף סוף והנה ברוב מני' חתיכות, וא"כ א"ך נאמר דהו' כמאן דלימא, א"כ א"ך יאמר דזה שאוכל מן הרוב הוא סוף סוף הרי אובל' אחת דאיסורא, לכך אסור לארס אחד לאכול את כולן, אבל היכי דגלי קרא דמותר אפי' בחד בזה בע"כ אינו מכה ביטול ברוב, רק דכל היכי דהו' ע"י תעורות התורה היתרה בוף האיסור וכיון דהתורה היתרה האיסור מה לי אחד מה לי ב' לכך אפי' אחד מותר לאכול כולם, ובזה יש מקום לדבריו. והנה ארס שבערתי לזה אף הני אענה חלקי ביטול קושית הפ"ה ב' ע"ה ודרך פשוט ואמת נלפע"ד דנהי דאכילת מוצח נחשב כאכילת ארס לענין זה שאני דלא תבעיא למ"ד בחולין ס"פ ג"ה דבאר הגאח מעין אוליגן פשיטא דלא דמי מוצח לארס, ואפי' גם למ"ד בטר הגאח ברובו אוליגן מיהא ע"פ הגאח ברובו. בעינן ולכן בשלמא באכילת ארס דהו' הגאח ברובו ומעין א"ך מה בכך דבעל ברוב סוף סוף והנה ברובו ומגאח מנוולן וא"כ כשאוכל המותר עדיין איכא הגאח מן הראשון והו' כאכלן בב"א, אבל במוצח לא שייך הגאח, א"כ מה בכך שקרב הראשון כאן כבר כלה והלך והלך ובעטה שמקריב האי' ליכא האי' והו' כב' בני ארס, ועוד נראה לומר דיש לומר הטעם דאם אחד אסור לאכול את כולן הוא כעין דאמרין בפ"ג כל הזבחים דבורין שמא יקח מן הקבוע, כן ה"ג זורין אס' יאכלס ארס אחד חולי יאכל טרס שאבד אחד מהן אבל בשנים מדכרי אהרדי ולפ"ז תימא בעלמא אבל כהנים זרזין הם לא חיישינן שיטעו להקריב כולם טרס שנקרב אחד מהם, ואף דבזבחים אמרין שמא יבואו יו"ד כהנים

שובה

הנה מה שדחה הפת"ג דברי הכו"פ אין נראה כלל דכמו בדמעתר לא נחשב דוא"ה בכל התורה, וה"י בכל התורה כודאי ממיילא הוי עשירי דוא"ה, ולמה לא נב"ז בזה יותר מכל התורה, ובע"כ דבכל התורה הוי רקספק, וה"י בלא"ה אין בדברי הכו"פ סמיכה להפתי"ג בסי" ק"י שפ"ד ס"ק וס' שם בבי"מ לא ס"ל כן ואיך נסמך על זה לדינא על דברי יוד, וגם בכמה דוכתי בש"ס משמע להיפוך, ואם כי שובתינו בכמה דוכתי ישנו זה מ"מ אין לסמוך על זה לדינא, ודו והוא העיקר השיטה מקובלת לא כתב רק בענין ביטול וב ושהוא כתב כן ליישב קושיות החוס' דלבעיל כ"א ברובא, ה"י כיוון דנלרף גם האיטורי יחד ויהי' כולם מותרין, ביטול כזה י"י רק ספק רק דהתורה המירה כיון דאחד יש בו איסור ואם יאמר דבעל ברוב יהי' מותר גם האיטור והרי אהתמוק איטורא כ"ה הוי נגד החוקה, ולכן ברוב נגד החוקה בזה ס"ל להשיטה מקובלת דהוי רק ספק, אבל בענין דפריש מרובא פריש דהאחרון אפי' באמת ואין היתר רק דפריש. כלל זה דפריש מרובא פריש אפי' הוא מטעם דוא"ה, והשאר"ס הס' בספק איסור תורה. מיהו לא להביא ראיה ברורה דגם בפריש מרובא הוי ספק ממ"ש ביומא דה"י פ"ד דאין הולכין בפ"ג אחר הרוב כגון ע' נכרים וישראל אחד וכו' עד הא דפריש כולו הא דפריש מקלתייהו, ולכאורה אין טעם בדבר ממ"ש א"ס נלך בתר רובא בפ"ג גם בפריש מקלתייהו יהי' כן, ואם אין הולכין בפ"ג אחר הרוב גם פריש ולו יהי' כן, ובע"כ הכונה כך בדפריש מקלתייהו אין רוב זה דאי רק ספק וממיילא נהי' דבכל התורה הוי ספק כזה לקולא פ"ג הוי להיפוך. כיון דודאי פ"ג דומה שבת א"כ פ"ג עדיף בשבת, וא"כ אזלין בתר פ"ג ולגבי פ"ג הוי קולא להיפוך ואמר דהוי הרוב רק ספק ומפקחין אבל פירשו כולן אז הוי הרוב דאי דלא הוי איקבע איטורא ולא נחשב כחוקה להיפוך כיון ייירי כולם אז הוי הרוב כודאי וממיילא אין מחללין שבת וא"כ מוכח להדיא דנגשארזו ב'. במקום הקביעות לא נחשב הרוב כודאי והי' ס"ס ממש ולא כדעת הפת"ג. גם יש ללרף דעת הב"ה שהביא הש"ך בסי" ק"ט ס"ק י"ב דס"ל דאפי' בשלן בב' קדרות קודם שגורע התערובות מותר, וא"כ ס"ל דהביטול א"כ יריעה וממיילא נחבעל א"כ ה"י אף דלא נודע עד שפירש כבר נחבעלו ממילא קודם שגורע וקודם שפירש, ועוד ראי' יותר דאיך מתיר הב"ה בשלן בב' קדרות קודם שגורע, יהי' מותר רק זה שלקח בראשונה מן התערובות דהוי פירש ושניס האחרונים או אחד הנשאר באחרונה יהי' אסור, ובע"כ דאף זה מלטרף להרוב לטעמא דירי' דלא בענין יריעה וכדאי הב"ה לסמוך עליו בהפ"מ וכבוד י"ע, וגם מה שזייד ר"מ ע"פ החו"ד דכתב בסי" ק"י דקודם שגולד הספק לא נחשב פירש והנה סוף דבר יפה הורה ר"מ להכשיר, וביתר שאלותיו לא אשיבו כי אינו בקו הבריאה רק הראשונה למען לא יהי' לו לבזו שח"ו האכיל טרפות חשתי ונחמקתי להחיות את נפשו האומללה. דברי ידירוכו':

והנה

אחר כתבי זה נראה לדבר עוד מזה מסוגיא דזבחים פרק כל התערובות דקאמר שם בדף ע"ג ע"ב אמר רבא השתא דאמור רבנן לא לקרבו גזרה שמה יבואו י' כהנים ויקרבו בב"א וכו' א"ל ההוא מרבנן לרבא אלא מעתה מניסא אסורה וכו' י"ע"ס בפרש"י, וא"כ מוכח להדיא דאף דחזר ונתערב יחד כבר התורה ומוכח דלא הוי ספק דא"ס ספק כשחזרו ונתערבו יחד ליחסו. אך באמת זה אינו דגמס אין ראי'. ואדרבא משם ראי' להיפוך דהרי הוי ס"ד דרבא דא"ס חזרו ונתערבו אמרין ואם הוי דוא"ה למה יחסרו א"כ נתערבו, ובע"כ דהוי ס"ל דהוי רק ספק, א"כ נהי' דפריך א"כ מניסא אסורה היינו רק כיון דעכ"פ התורה המירה ספק כזה אין סברא שיחזור ויחסר, אבל מ"מ מורה להס"ד דהוי רק ספק ומנין לומר דהדר מסברא קניינא לנמרי. לכן העיקר דהוי רק ספק מה דאמרינן כל דפריש כוללפ"ד נכון :

תשובה ריא

לקי"ק זארינשיני להחרוף מו"ה שמואל אבא נ"י
הנה דבר פלפולו קבלתי ואם כי אינו בקו הבריאה גם אין

הא"י ע"י נכ"ס
לכחוב לי ומבקש לטע
שורש דבריו על דברי י
החשובין שנחערב ונאכל אחד מהם
אין לאדם א' לאכול ע' כולם,
אמרינן דר"א אומר או קרב ראש או
אכילת מוצה הוי כאכילת אדם ואפי'
ורו"מ ב"ה לדמות דב ראייתו מכח
בהפשט וניתוח כמ"ש י"י בזבחים
דהאמר שבראשי כבשיכתב שם ר"מ
וניתוח, א"כ כיון דהוי עורו לא הו'
ואף דכתב הרמ"א בס' ק"ט דאף
אח כולם התם ייירי דין הא"ס
ראש אחד, גם אשתמייהו דברי
דאמר כר"א דכתבו דמן הו'
בטל א"כ התם שאני שבת
דזה אינו דומה למה"ט דהתם
דהתם נמי הרי כיון וכתב הו'
כולן, והרי כיון דכב אכל א'
כיון דהראשון כבר נ"י והוי
לומר דכונה הרמ"א ל"ל
אח"כ גם השאר, אבל גם כ'
השאר, דא"כ עכ"פ ה"י
מותר לאכול השאר וכו'
אפי' שכבר אכל אחד וכו'
אינו נכון דמה בכך ה"ס
לא יקרבו כולן לרבנן
אחד דיקרבו הכל ולג'
דהוי דבר שבמנין וכ'
מדברים החשובין דו'
רו"מ דהוא נגד דברי
דהוי לאכילת אדם כ'
גדול לכך לא הוי דב'
פס העור א"כ אינו
ודו"ק. וגם מ"ש ר'
בחד מה בכך אטו ר'
אינו וכונת הרמ"א ה'
מה ענין זה לזה מה
דבשאר איסורין בש'
מדרבנן לא בטלי,
אח כולן א"כ מה ל'
ואך אעפ"כ אבאר
דברי החוס' ואשכנ'
בחרי דאין לומר
ואין היתיר רק
כיון דעיקר ההי'
חד יש לומר הו'
כולן הרי סוף פ'
דהוי כמאל דליה'
סוף הרי אוכל
כולן, אבל היכ'
מכח ביטולברז'
נוף האיטור ו'
ב' לכך אפי'
והנה אחר ש'
בצ"ה ודרך פ'
דא"ס לענין ז'
הנחת מעיו ז'
בחד הנחת
בשלמא בלתי
ברוב סוף כ'
עדיין איכא
שי"ך הנחה
והלך לו ז'
ועוד נראה
כולן הוא כ'
הקבוע, כ'
שנאבד אח'
אבל בכה
שנקרב אח'

תשובה רד"מ ור"מ

יהיו פליגי רש"י וחוס' בפ"ק דפסחים דף ט' גבי ט' א'
 וזה ואחר של חמץ וכו' עכבר ושקל היינו ט' חמץ, עכבר
 עכבר ושקל היינו סופא, וזה לשון רש"י שם פירש פ'
 וצבורים לאחת מן הזויות ולא ידענא להי מיניהו פירש ו'
 ושקל ונכנס לבית וכו', והנה כיון דכתב רש"י לאחת
 מוכח דאף באותו בית הוי פירש, אך באמת זה
 א"כ נטלו העכבר ונכנס לבית לכן בחר בסוף א'
 ור"מ ור"מ לבית אחר לכן הוי כפירש, ולפ"ז אדרבא
 להיפוך מן הש"ס, דאם פירש לאחד מן הזויות הוי כ'
 נטילת העכבר בלא זה יש לדון כיון דפירש א"כ כל דפ'
 פירש ומותר ולמ"ל נטילת העכבר ולבית אחר. בע"כ מ'
 באותו בית לא נחשב פירש, אך זה יהי לשיטת הר'
 ש' דלענין אכילה מבעיא ל' א"כ קשה שפיר למה לי נט'
 הרי בלא"ה כיון דפירש מותר, בע"כ יהי מוכח דפ'
 בית לא הוי פירש, ולכן בענין נטילת העכבר, אך ר'
 ליה לענין דדיקה קשה באמת למה לא פירש ל'
 דהרי נ"מ גם לאכילה, ובע"כ דס"ל דבאותו חדר
 פירש, וא"כ אם לענין אכילה למ"ל נטילת העכבר נט'
 לענין דדיקה, ובוה בענין דוקא נטילת העכבר כדי
 לבדוק אחריו או לא, ויהי בזה פלוגתת רש"י וחוס',
 ויקוין גם לרש"י יהי מוכח דבאותו בית לא נחשב פירש
 נקט רש"י דהעכבר נכנס לבית הרי יש לומר דנ"מ לאו
 עלתו אם כבר ה' בדוק' ומה בכך שהי' זו לבור של ח'
 מ"מ כיון דכבר בדקו ד', ואך כיון דהעכבר נטלו וא'
 באיזה חור לכן שייך לספק אם בעי דדיקה או לא ולמה
 לבית בע"כ דס"ל דבאותו בית לא נחשב פירש ואינו דו'
 דט' הזויות דהתם הלך למקום אחר לכן מפרש דינכנס לבית אחר
 ונכח מכל זה אפירש באותו חדר לא נחשב פירש, מיהו באל'
 קוין און משם רחיש, דהתם כיון דהוי קבוע דאורייתא א"כ
 ירש לפניו ועיין בחוס' שם דפירשו דמייירי דפירש לפניו. ל'
 נר דגם באותו בית הוי כפירש לפניו לכן בענין בית אחר
 קבוע דרבנן כיון דמהני אפי' בלקח בעלמא מן הקבוע
 דמהני פירש באותו בית. מיהו באמת נראה להסכי'
 ו בית לא נחשב פירש מטעם הנ"ל דהוי סתרי אהדר'
 מ"ש ר"מ דאף דמבואר בס"י ק"י סעיף ה' דפירש מה'
 עי ביטול א"כ חס להזכיר שניאה זו, ולא ידעתי אי
 ולבו לומר דבר זה, ומה שראה בבאר הגולה ס"י ק"י סעי'
 חב באות ח' ו"ל פירו' והוי כדיון יבש ביבש דחד בתר'
 כ"ל, והבין ר"מ כוונתו דבעי עוד ביטול חס להזכיר ז'
 ונתו ליישב למה בסעיף ד' לא מהני בלקח קודם שנטלו
 ולא מהני לכן כתב דלאן העטם דבזה חוקמורו אריני'
 וחרה יבש ביבש חד בתרי בטל וא"כ כבר נתבטל תחלה
 זה לו למה בלא בלא שיהי עם רוטב וחמיכות נמי נימא כל'
 מרובא פירש לכן מפרש דהיתר זה אינו רק ביבש ביבש
 ובר נתבטל ברוב, ואין חשש רק מנח דברים החשובין,
 דכבר פירש חוקמורו אריני כיון דכבר נתבטל ברוב, ולכן
 ומת לדיון ד' דשם הוי קבוע דאורייתא במקומו ולא נתבטל
 מהני פירש לפניו, אבל חס להזכיר לומר דבעי א"כ ח'
 טול. מיהו כאן ודאי מדינא אסור השומן אפי' אי נימא
 באותו בית הוי פירש מ"מ כאן כיון דא"כ נתערבו השומן
 יחד והרי ה' בחבול אחת טרפה א"כ חזרו ונאשרו, ואפי'
 א דשומן אהו לא הוי אהר"ל, מ"מ כיון דנמללו קודם
 התערובת הוי כמו נתבטלו יחד קודם שגורע דאף לדעת
 בס"י ק"ט אסורין וה"ה במליחה דלאן קו"י"ל במליחה בסמ"ך
 בדבר שמו לכן שלא כדת הורה המורה להיתר בזה ויותר
 אין לי פנאי להאריך :

הוא פליגי רש"י וחוס' בפ"ק דפסחים דף ט' גבי ט' א'
 וזה ואחר של חמץ וכו' עכבר ושקל היינו ט' חמץ, עכבר
 עכבר ושקל היינו סופא, וזה לשון רש"י שם פירש פ'
 וצבורים לאחת מן הזויות ולא ידענא להי מיניהו פירש ו'
 ושקל ונכנס לבית וכו', והנה כיון דכתב רש"י לאחת
 מוכח דאף באותו בית הוי פירש, אך באמת זה
 א"כ נטלו העכבר ונכנס לבית לכן בחר בסוף א'
 ור"מ ור"מ לבית אחר לכן הוי כפירש, ולפ"ז אדרבא
 להיפוך מן הש"ס, דאם פירש לאחד מן הזויות הוי כ'
 נטילת העכבר בלא זה יש לדון כיון דפירש א"כ כל דפ'
 פירש ומותר ולמ"ל נטילת העכבר ולבית אחר. בע"כ מ'
 באותו בית לא נחשב פירש, אך זה יהי לשיטת הר'
 ש' דלענין אכילה מבעיא ל' א"כ קשה שפיר למה לי נט'
 הרי בלא"ה כיון דפירש מותר, בע"כ יהי מוכח דפ'
 בית לא הוי פירש, ולכן בענין נטילת העכבר, אך ר'
 ליה לענין דדיקה קשה באמת למה לא פירש ל'
 דהרי נ"מ גם לאכילה, ובע"כ דס"ל דבאותו חדר
 פירש, וא"כ אם לענין אכילה למ"ל נטילת העכבר נט'
 לענין דדיקה, ובוה בענין דוקא נטילת העכבר כדי
 לבדוק אחריו או לא, ויהי בזה פלוגתת רש"י וחוס',
 ויקוין גם לרש"י יהי מוכח דבאותו בית לא נחשב פירש
 נקט רש"י דהעכבר נכנס לבית הרי יש לומר דנ"מ לאו
 עלתו אם כבר ה' בדוק' ומה בכך שהי' זו לבור של ח'
 מ"מ כיון דכבר בדקו ד', ואך כיון דהעכבר נטלו וא'
 באיזה חור לכן שייך לספק אם בעי דדיקה או לא ולמה
 לבית בע"כ דס"ל דבאותו בית לא נחשב פירש ואינו דו'
 דט' הזויות דהתם הלך למקום אחר לכן מפרש דינכנס לבית אחר
 ונכח מכל זה אפירש באותו חדר לא נחשב פירש, מיהו באל'
 קוין און משם רחיש, דהתם כיון דהוי קבוע דאורייתא א"כ
 ירש לפניו ועיין בחוס' שם דפירשו דמייירי דפירש לפניו. ל'
 נר דגם באותו בית הוי כפירש לפניו לכן בענין בית אחר
 קבוע דרבנן כיון דמהני אפי' בלקח בעלמא מן הקבוע
 דמהני פירש באותו בית. מיהו באמת נראה להסכי'
 ו בית לא נחשב פירש מטעם הנ"ל דהוי סתרי אהדר'
 מ"ש ר"מ דאף דמבואר בס"י ק"י סעיף ה' דפירש מה'
 עי ביטול א"כ חס להזכיר שניאה זו, ולא ידעתי אי
 ולבו לומר דבר זה, ומה שראה בבאר הגולה ס"י ק"י סעי'
 חב באות ח' ו"ל פירו' והוי כדיון יבש ביבש דחד בתר'
 כ"ל, והבין ר"מ כוונתו דבעי עוד ביטול חס להזכיר ז'
 ונתו ליישב למה בסעיף ד' לא מהני בלקח קודם שנטלו
 ולא מהני לכן כתב דלאן העטם דבזה חוקמורו אריני'
 וחרה יבש ביבש חד בתרי בטל וא"כ כבר נתבטל תחלה
 זה לו למה בלא בלא שיהי עם רוטב וחמיכות נמי נימא כל'
 מרובא פירש לכן מפרש דהיתר זה אינו רק ביבש ביבש
 ובר נתבטל ברוב, ואין חשש רק מנח דברים החשובין,
 דכבר פירש חוקמורו אריני כיון דכבר נתבטל ברוב, ולכן
 ומת לדיון ד' דשם הוי קבוע דאורייתא במקומו ולא נתבטל
 מהני פירש לפניו, אבל חס להזכיר לומר דבעי א"כ ח'
 טול. מיהו כאן ודאי מדינא אסור השומן אפי' אי נימא
 באותו בית הוי פירש מ"מ כאן כיון דא"כ נתערבו השומן
 יחד והרי ה' בחבול אחת טרפה א"כ חזרו ונאשרו, ואפי'
 א דשומן אהו לא הוי אהר"ל, מ"מ כיון דנמללו קודם
 התערובת הוי כמו נתבטלו יחד קודם שגורע דאף לדעת
 בס"י ק"ט אסורין וה"ה במליחה דלאן קו"י"ל במליחה בסמ"ך
 בדבר שמו לכן שלא כדת הורה המורה להיתר בזה ויותר
 אין לי פנאי להאריך :

הוא פליגי רש"י וחוס' בפ"ק דפסחים דף ט' גבי ט' א'
 וזה ואחר של חמץ וכו' עכבר ושקל היינו ט' חמץ, עכבר
 עכבר ושקל היינו סופא, וזה לשון רש"י שם פירש פ'
 וצבורים לאחת מן הזויות ולא ידענא להי מיניהו פירש ו'
 ושקל ונכנס לבית וכו', והנה כיון דכתב רש"י לאחת
 מוכח דאף באותו בית הוי פירש, אך באמת זה
 א"כ נטלו העכבר ונכנס לבית לכן בחר בסוף א'
 ור"מ ור"מ לבית אחר לכן הוי כפירש, ולפ"ז אדרבא
 להיפוך מן הש"ס, דאם פירש לאחד מן הזויות הוי כ'
 נטילת העכבר בלא זה יש לדון כיון דפירש א"כ כל דפ'
 פירש ומותר ולמ"ל נטילת העכבר ולבית אחר. בע"כ מ'
 באותו בית לא נחשב פירש, אך זה יהי לשיטת הר'
 ש' דלענין אכילה מבעיא ל' א"כ קשה שפיר למה לי נט'
 הרי בלא"ה כיון דפירש מותר, בע"כ יהי מוכח דפ'
 בית לא הוי פירש, ולכן בענין נטילת העכבר, אך ר'
 ליה לענין דדיקה קשה באמת למה לא פירש ל'
 דהרי נ"מ גם לאכילה, ובע"כ דס"ל דבאותו חדר
 פירש, וא"כ אם לענין אכילה למ"ל נטילת העכבר נט'
 לענין דדיקה, ובוה בענין דוקא נטילת העכבר כדי
 לבדוק אחריו או לא, ויהי בזה פלוגתת רש"י וחוס',
 ויקוין גם לרש"י יהי מוכח דבאותו בית לא נחשב פירש
 נקט רש"י דהעכבר נכנס לבית הרי יש לומר דנ"מ לאו
 עלתו אם כבר ה' בדוק' ומה בכך שהי' זו לבור של ח'
 מ"מ כיון דכבר בדקו ד', ואך כיון דהעכבר נטלו וא'
 באיזה חור לכן שייך לספק אם בעי דדיקה או לא ולמה
 לבית בע"כ דס"ל דבאותו בית לא נחשב פירש ואינו דו'
 דט' הזויות דהתם הלך למקום אחר לכן מפרש דינכנס לבית אחר
 ונכח מכל זה אפירש באותו חדר לא נחשב פירש, מיהו באל'
 קוין און משם רחיש, דהתם כיון דהוי קבוע דאורייתא א"כ
 ירש לפניו ועיין בחוס' שם דפירשו דמייירי דפירש לפניו. ל'
 נר דגם באותו בית הוי כפירש לפניו לכן בענין בית אחר
 קבוע דרבנן כיון דמהני אפי' בלקח בעלמא מן הקבוע
 דמהני פירש באותו בית. מיהו באמת נראה להסכי'
 ו בית לא נחשב פירש מטעם הנ"ל דהוי סתרי אהדר'
 מ"ש ר"מ דאף דמבואר בס"י ק"י סעיף ה' דפירש מה'
 עי ביטול א"כ חס להזכיר שניאה זו, ולא ידעתי אי
 ולבו לומר דבר זה, ומה שראה בבאר הגולה ס"י ק"י סעי'
 חב באות ח' ו"ל פירו' והוי כדיון יבש ביבש דחד בתר'
 כ"ל, והבין ר"מ כוונתו דבעי עוד ביטול חס להזכיר ז'
 ונתו ליישב למה בסעיף ד' לא מהני בלקח קודם שנטלו
 ולא מהני לכן כתב דלאן העטם דבזה חוקמורו אריני'
 וחרה יבש ביבש חד בתרי בטל וא"כ כבר נתבטל תחלה
 זה לו למה בלא בלא שיהי עם רוטב וחמיכות נמי נימא כל'
 מרובא פירש לכן מפרש דהיתר זה אינו רק ביבש ביבש
 ובר נתבטל ברוב, ואין חשש רק מנח דברים החשובין,
 דכבר פירש חוקמורו אריני כיון דכבר נתבטל ברוב, ולכן
 ומת לדיון ד' דשם הוי קבוע דאורייתא במקומו ולא נתבטל
 מהני פירש לפניו, אבל חס להזכיר לומר דבעי א"כ ח'
 טול. מיהו כאן ודאי מדינא אסור השומן אפי' אי נימא
 באותו בית הוי פירש מ"מ כאן כיון דא"כ נתערבו השומן
 יחד והרי ה' בחבול אחת טרפה א"כ חזרו ונאשרו, ואפי'
 א דשומן אהו לא הוי אהר"ל, מ"מ כיון דנמללו קודם
 התערובת הוי כמו נתבטלו יחד קודם שגורע דאף לדעת
 בס"י ק"ט אסורין וה"ה במליחה דלאן קו"י"ל במליחה בסמ"ך
 בדבר שמו לכן שלא כדת הורה המורה להיתר בזה ויותר
 אין לי פנאי להאריך :

שאלה השניה בליל ש"ק טבלו נשים הרבה טבילה
 בזמנה ובעליהן בעיר ולאחר טבילתן כמו חלי שעה
 ומדרו המקוה ונמלא חסר שיעור זרת האמור בש"ע ערך
 היה מים בו ב' פעמים מ"ס ונכריס הרבה היו שם שבאו
 בבית המחץ אחר טבילת הנשים ולכ"א ה' ספל מלא מים
 זה ששפכו ששאבו מהמקוה, והבגל התגלל שבטת טבילת
 היה בו שיעור הנ"ל, אך הנכריס השאינו. ואמר המורה
 הנשים לבעליהן, ולמחר ביום ש"ק נפלה המקוה עד
 אפטר עוד שיחזרו ויטבלו וכך עמדה המקוה ימים רבים
 ביטל אחתן מפ"ו עד תיקון המקוה עכ"ל השאלה :

שאלה השניה בליל ש"ק טבלו נשים הרבה טבילה
 בזמנה ובעליהן בעיר ולאחר טבילתן כמו חלי שעה
 ומדרו המקוה ונמלא חסר שיעור זרת האמור בש"ע ערך
 היה מים בו ב' פעמים מ"ס ונכריס הרבה היו שם שבאו
 בבית המחץ אחר טבילת הנשים ולכ"א ה' ספל מלא מים
 זה ששפכו ששאבו מהמקוה, והבגל התגלל שבטת טבילת
 היה בו שיעור הנ"ל, אך הנכריס השאינו. ואמר המורה
 הנשים לבעליהן, ולמחר ביום ש"ק נפלה המקוה עד
 אפטר עוד שיחזרו ויטבלו וכך עמדה המקוה ימים רבים
 ביטל אחתן מפ"ו עד תיקון המקוה עכ"ל השאלה :

הנה הוראה זו קשה מן הראשונה, ורואה אני
 שמורה הזה מתיר האיפור ואומר המותר כי
 זו יש בה כמה טעמים, הראשון הרי נקרא לנערה
 את פיה, הרי הנשים הרגישו כמה עלה המים להם
 ונאמרו

שארות טוב מעם ורדת יורה דעה תשובה ריב ריג ריר ותשובות

זה כיון דיש בזה חשש נזל פסול למנוה, ובע"כ דאדרבא אם לא היה חשש שסופו להחברר הי' בטל ברוב, ולא היו אוליגין בחר רובא, רק כיון דיש חשש אולי יהי' סופו להחברר ויהי' יכיר ובזכיר לא שייך בטול ברוב ולא ליתך בחר רובא ולכן היו גנאי לו שיא' למפרע בזול. ועוד בר מן דין ומן דין הרי ממונה לא בטיל, ומ"ס ר"מ דמוכח בבילה דהיי' דאין לו בעלים בטיל דבריו תמוהין דודאי חשש אוונכרי היו בים לו בעלים דאם אין לו בעלים היו הפקר, ובע"כ החשש היו בטיל אלו שיש להם בעלים וא"כ היו ממון ממש ואינו בטל וזה פשוט. ומ"ס ר"מ ליישב קושיות הר"ש מקיטין מכה מאמר חז"ל דבאו בה פריטים ומילווה והארריך קלת בזה ודברים תמוהין אמר דמה ענין הקדש לאיסור מה דהוי אסור בתורת הקדש כיון דהקדש שייך ב"י חילול לכך גלי קרא דגם ע"י פריטים נתחלל, אבל איסור הנאה ח"ו שיהי' מותר איסור במה שבה ליד נכרי, ורואי' אלת הקדש מזה חז"ל בנת"ע דף י"ג דלכן לא אסריהם תשרפון באש מכה הני דבהדי עגל דגלי דעמיהו דניחא להו וקשה מה בכך הרי עכ"פ אח"כ נשתמשו בהם נכרים ינמא דנתחלל על ידיהם, ובע"כ באיסור לא אמרינן כן, ואף שכחב כעין זה ר"מ בהם ספר דר' אליהו לענין המלכות שנגבו הנכסים, הנה ספר לו לא ראימיו ואם מוצא בו כן לא שמועיהו לי כלומר לא ס"ל, וכן מוכח בפ"ה דע"ז דף ס"ב ע"ב דפריך שם ולקברינהו מי לא תני אחד עץ שנתלה בו וכו' ומתו פריך נימא דבמת אין לחוש דלמא נגבו אותו ומתו ליד תקלה דהרי תתחלל כיון דבאו בה פריטים משאי"כ בע"ז לא מהני מה שיבא ליהי' נגבים לכן חיישין דלמא נגבו אותה וכו' בע"כ מוכח דלא כספר הג"ל, ואפילו אם נאמר כדבריו אין לדמות זה לזה ד"ל דבשלמא לענין איסור הנאה דמת דיפיקין שם שם מעגלה ערופה, ובעגלה ערופה אמרינן כפרה כתיב בה כקדשים, ולכן יש לומר דרינה כקדשים לכך שייך ב"י חילול הכי דבא לירי פריטים וא"כ היה במת כן, אבל בנתל אינתן בו לא נאמר כפרה והיו רק איסור בעגלמא ח"ו לומר דמה דבא לירי נכרים הותר האיסור ובכל איסורי הנאה ינמא כן דבבא לירי נגבים מותר האיסור דבר זה מציא לירי ניומח. סוף דבר כל דבריו לא יסרינו לי בזה ואין לי פנאי להאריך יותר בזה. ירדו וכו' :

תשובה ריר

להרב מיה דוב בעריש סג"ל אב"ד דק"ק יאנוב.

ע"ד שאלתו ח"ל במעיין שפול לתוכו דבר עמא ונטבע שם בהמעין ונשתחא שם יותר ממעל"ע, ולא היה ששים במים של המעיין נגד הדבר עמא וכמה ב"א שאבו מן המים ההוא ובשלו בו תבשילין, וגם אפול לחם מן המים. עכ"ל שאלתו. והנה דעת ר"מ להיתר מכה דעת המתירין במעיין אף לארס לטבול בכ"ש מכה דארעא לחלויל מתחלל, וא"כ אם מועיל הירוק לטבול בו ארס מהני לטבול בששים ז"כ, ואפי' להמתירין שם היינו רק לטבול דבשעין שיהיו ארבעים סאה ביחד אבל לטבול בשמ"ך לא בשעין ביחד עכ"ל. והנה דינא ב' עינים פרידים, ובחמת הוא להסיר דודאי אין מעטרף. דבשלמא חסד להסיר דבשעין תלוי בגוף הדבר שיהיו ארבעים סאה ביחד, או בגוף הדבר כיון דתלחולי מתחלל הוי לירוק אבל לענין טבול בשמ"ך בזה אינו תלוי בגוף הדבר רק בטיבול טעם סטטעס. יתפשט בכל החתיכה, וזוה ענין שיהיה רק החתיכה חס, דאם תקלתו אונן אינו נתפשט בו הטעם וכמפורש בש"ע ס' ס"ט ועי"ן וכו' ק"ה דבחתיכה שחזיה בתוך הציור וחזיה חוץ לציור זה מה שהוי חוץ לציור אינו נאחר מכה הכבישה ובע"כ מכה דבאובל לא אמרינן חס תקלתו חס כולו וה"ה בכלי חרס לא אמרינן חס תקלתו חס כולו וא"כ אין הטעם מה שבתוך הכבישה נתפשט למה שחוץ לכבישה, א"כ ה"ה מה בכך דהוי גוף אחד מן חס כיון דאינו ביחד ממש והארץ מפסיק נהי דזה שנגבש בו יוס שלם הוי חס והוי כבוש מ"מ חס דהוי במקום אחר אינו חס, ואף באובל דהוי גוף אחד ממש ויבש לא אמרינן חס תקלתו חס כולו מ"כ דבר לא אונן ומיס דרכן להתקרב דלא אמרינן בזה חס תקלתו חס כולו, ואינו דומה לכבוש בכלי אחד דבמים רבים, דהתם ליבא דבר המפסיק כלל וליבא דבר המקרר אבל כאן דהקרקע מפסיק וליבא דפנות המקררות וגם הולך דרך הקרקע, והרי אפילו במחל ע"ג כירה כחז הש"ך דהכירה מקרר ואין לו דין ערוי מ"כ בקרקע כה"ל דהוי רק מכה לחלויל מתחלל דהקרקע המפסיק מקרר אותו ואין כאן הטעם להפסע מן החס לא הונון. ואדרבא הרי דעת כמה דאף להטביל לא הוי חבור, א"כ אף המתירין היינו רק לענין חבור הגוף, אבל לא לומר ביה חס תקלתו חס כולו להיות הטעם נתפשט בכל המים רק הטעם שפאר במעט המים שהוי כבוש בו בלי הפסק קרקע ח"כ לפע"ד. אך מ"מ בחמת מותר מטעם אחר מ"ש זה כמה שנים בחבורי מכה פעמים לפנין חמץ בבאר

זה כיון דיש בזה חשש נזל פסול למנוה, ובע"כ דאדרבא אם לא היה חשש שסופו להחברר הי' בטל ברוב, ולא היו אוליגין בחר רובא, רק כיון דיש חשש אולי יהי' סופו להחברר ויהי' יכיר ובזכיר לא שייך בטול ברוב ולא ליתך בחר רובא ולכן היו גנאי לו שיא' למפרע בזול. ועוד בר מן דין ומן דין הרי ממונה לא בטיל, ומ"ס ר"מ דמוכח בבילה דהיי' דאין לו בעלים בטיל דבריו תמוהין דודאי חשש אוונכרי היו בים לו בעלים דאם אין לו בעלים היו הפקר, ובע"כ החשש היו בטיל אלו שיש להם בעלים וא"כ היו ממון ממש ואינו בטל וזה פשוט. ומ"ס ר"מ ליישב קושיות הר"ש מקיטין מכה מאמר חז"ל דבאו בה פריטים ומילווה והארריך קלת בזה ודברים תמוהין אמר דמה ענין הקדש לאיסור מה דהוי אסור בתורת הקדש כיון דהקדש שייך ב"י חילול לכך גלי קרא דגם ע"י פריטים נתחלל, אבל איסור הנאה ח"ו שיהי' מותר איסור במה שבה לירי נכרי, ורואי' אלת הקדש מזה חז"ל בנת"ע דף י"ג דלכן לא אסריהם תשרפון באש מכה הני דבהדי עגל דגלי דעמיהו דניחא להו וקשה מה בכך הרי עכ"פ אח"כ נשתמשו בהם נכרים ינמא דנתחלל על ידיהם, ובע"כ באיסור לא אמרינן כן, ואף שכחב כעין זה ר"מ בהם ספר דר' אליהו לענין המלכות שנגבו הנכסים, הנה ספר לו לא ראימיו ואם מוצא בו כן לא שמועיהו לי כלומר לא ס"ל, וכן מוכח בפ"ה דע"ז דף ס"ב ע"ב דפריך שם ולקברינהו מי לא תני אחד עץ שנתלה בו וכו' ומתו פריך נימא דבמת אין לחוש דלמא נגבו אותו ומתו ליד תקלה דהרי תתחלל כיון דבאו בה פריטים משאי"כ בע"ז לא מהני מה שיבא ליהי' נגבים לכן חיישין דלמא נגבו אותה וכו' בע"כ מוכח דלא כספר הג"ל, ואפילו אם נאמר כדבריו אין לדמות זה לזה ד"ל דבשלמא לענין איסור הנאה דמת דיפיקין שם שם מעגלה ערופה, ובעגלה ערופה אמרינן כפרה כתיב בה כקדשים, ולכן יש לומר דרינה כקדשים לכך שייך ב"י חילול הכי דבא לירי פריטים וא"כ היה במת כן, אבל בנתל אינתן בו לא נאמר כפרה והיו רק איסור בעגלמא ח"ו לומר דמה דבא לירי נכרים הותר האיסור ובכל איסורי הנאה ינמא כן דבבא לירי נגבים מותר האיסור דבר זה מציא לירי ניומח. סוף דבר כל דבריו לא יסרינו לי בזה ואין לי פנאי להאריך יותר בזה. ירדו וכו' :

תשובה ריג

לק"ק הוסאמין להרבני המופלג מיה מנחה מענדיל נ"י.

הנה ע"ד שאלתו ח"ל הא דקיי"ל כל קבוע כמחלה על מחלה דמי ולא אוליגין בחר רובא אם לא אוליגין ב"כ בחר חוקה וקרוב, כיון דרוב עדיף משמיסה, או דלמא כיון דקבוע חידוש הוא אין לך בו אלא חידוש וכו'. הנה אמת הארכת בזה ואני כמעט לא עיינתי בלפולין כלל כי הרי מותרת מאד וגם אין דרכי להשיב על פלפול אפילו בימים האשונים. ומה גם עתה לעת זקנתי וחלש כחי גם רבו הטרודות, והנה לא הייתי משיב לך כלל אף היות שלש לי על הולאות הס"ד ופן ידמה שנתתי עיני בממונו מוכרח אני להשיבו ושוב אי אפשר לבוא בידיס יריקנים לזה אכתוב פל פל שהוא. הנה בגוף הספק זה כבר הריגס בו הו"פ בפי' ק"ו ס"ק ז"ן והפמ"ג בש"ד ס"ק י"ד מציאו' אף תמוה לי אף בממכת' נעלם מהם דברי התוס' בב"ב פ"ב בסוגיא דגיפול שהקשו שם למה אינו מוכיח הש"ס רוב וקרוב והלכין אחר הרוב ממש מיות וכו' ובנמלא הלך אחר הרוב, ומשמע אפילו נמלא סמוך למקום הנבלה יע"ש, וא"כ לפי דבריהם דסיפא דנמלא מייירי בכל ענין אפילו נמלא סמוך לחיות הטרוסה א"כ ממילא ברישא בלקח מאחת מהם ואינו יודע מאיזה מהם לקח מייירי נמי בכל ענין אפילו נמלא עומד סמוך להכשרה כעין הספק של הו"פ א"כ מוכח דדין קבוע שייך גם בקרוב, וגם מסיפא גופא דתנא ובנמלא הלך אחר הרוב ולא תנא. ובנמלא מותר מוכח דקמ"ל להסיר דאם הוי רוב נבלות אשורה ומייירי אפילו בנמלא סמוך לכשרה וטעמא דנמלא הא בלקח לא היינו הולכין אחר הרוב אף דהוי סמוך. לאחד מהם ומוכח דגם בקרוב מהני קבוע, ולא נצטעף למירוח קמא של התוס' שם דט' חיות הוי קורבא דמוכח ודאי דהוי רתאש התוס', אפי"ן גם לפי מירוח שני דהוי קורבא דלא מוכח נמי הוי רתאש, כיון דעכ"פ מוכח דבקורבא דלא מוכח מהני סברת קבוע והרי התוס' לקמן בני מלא בין ב' שובכין כתבו דזה הוי קורבא דלא מוכח יע"ש, ואפ"כ מוכח הש"ס מזה דקרוב עדיף, א"כ מוכח דאף בקורבא דלא מוכח מהני עכ"פ אף לירדן בליבא רוב. הרי מוכח דקורבא דלא מוכח נמי הוי לו דין קרוב, ואפ"כ מוכח מנ'

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה ריר רטו ותשובות פה

בבאר די"ל כיון דבא מן המעניין אי"כ כל פסע מושך מן המעניין מים בלונן אי"כ מקררין המים החדשים את שהיו מכבד, והרי אפי' בכבוס בכלי אם הוסיפו בחוך מעט לעט מים לוננין לא הוי ליה כבוס ואי"כ בזה נמי כיון דבחוך נמשע בזה מים חדשים מן המעניין, ובפרט ע"ה השאיפה נחוסף כל פסע מים חדשים אין לו דין כבוס כלל וזה היתר נכון לפענ"ד ויכול להורות היתר בזה. ויותר אין להאריך בזה ממדת טרדה. דברי ידירו וכו' :

תשובה רטו

לקיץ טארנפאל להרב מ"ה ראובן ראפפורט.

הנה ע"ד מכתבו לולי ששלת לי מארק לא הייתי משיבו כלל, כי אינו כדי להשיב על דבר קטן כזה, רק ששלת לי מארק פן ידמה שאני מחזיק בשלו לזה אני משיבו. והנה ע"ד שאלתו בחתך בללים בסכין של בשר על טעליר חלב או להיפוך, הנה אני מורה תמיד שהוא טרפה, ודלתי שייך בזה דוחקא אם דוחק הכללים על הטעליר, ומ"ם אחת ראינו מסי' ס"ד מש"ך ס"ק י"ד שכחב דהא דמקרים אין סכין מיוחד שאינו חותך אלא גורר, והסע שאני כיון דלוינו דבר חריף, ואף אם הוא דוחקא אין בו איסור רק לכתחלה בזה לא הסמירו רק בחותך ממס ולא בגורר. אבל היכי דהוי איסור ממס אף זה הוי דוחקא, ובפרט דהתם בחלב דהוא רך ואינו לריך לעשותו כזה לא נקרא דוחקא, אבל בחותך דבר חריף, כיון דלריך לעשותו כזה, ודלתי ודלתי דוחקא, ויפה הבאת ראינו מדברי הפמ"ג סי' ס"ט בגורר מלח בסכין חלב, ולכך לדעתי ודלתי הכללים והסכין טרפה, ואין כאן ענין לסכנת דלוינו מפליט ומבליע כאחד, דכאן בדבר גוש ועב בתחלת החמיכה הוא פולט ובסוף מבליע, ובפרט הכרבה פעמים, והרי הט"ז בסי' ל"ה ס"ק י"ב כתב בשם א"ה לענין טעליר אף דלוי כ"ס דע"י עריות הרבה בלע בכולו, אי"כ ה"ז ע"י חתיכות הרבה תפליט ומבליע, וגם בחתך פ"א דבר גוש נמי אסור מטעם שכתבתי חתלה וכן אני מורה תמיד. יותר אין להאריך בזה. דברי ידירו וכו' :

תשובה רטו

להרב החריף מ"ה גדלי' בק"ל יפוויניץ.

ע"ד שאלתו וז"ל שתי נשים שחטו חמשה אוזות והסירו העורות והשומן מעליהם והניחום במקום אחד ומלחם אי"כ ומתחמשה אוזות מכרו אחד רד' נשארים במקומן ואי"כ נודע דקדוק של אחד מהם נקב בענין שה' יקבב ממים והוי ודלתי טרפה בלי שום ספק ועמד המורה הנקשר השומן מטעם פירש קודם שגולל הספק ולפ"ד הוא טרפה וכו'. ע"כ לשון השאלה. תשובה. הנה רומ' הרריך בזה קלת ואני לא אעשה כן כי אני חלש כח וקלת מוטרד ואין דרכי לפלפל בשום דברי השואל לא בנין רמות רוחא רק מחמת הטרדה ואשיבנה רק בקלרה לרינא, הנה הדין עס רומ' שהשומן טרפה ולא עב הורה המורה, אך דק מתקנת עמתי' רומ' אך לא בכולו כי בכמה דברים יש בדברי רומ' דברים שאין בהם הכנה והיפוך ששכל האמת רק לא לארריך בזה מטעמים הנ"ל. והנה טרס כל אודיע לו מה שכל דבריו קרא לזה קבוע דרבין, הנה זה אינו בכל אופן כי אם היה המעשה שלקחו מכולן חתלה הבני מעיים ואח"כ פרקן מהם השומן אז שפיר הוי תערובת חתיכות כיון דלא הוי אפסר עוד לברר מי הטרפה אז הוי רק קבוע דרבין, אבל אם היו ברוקין השומן בעוד הבני מעיים בחומן כיון דהוי אפסר לברר עוד מי האיסור אם ה' בודק כל אחת אז נחשב כניכר האיסור בפ"ע ואין כאן תערובת חתיכות והוי קבוע דאורייתא. כן מובאר בספרי טוב טעם ודעת הנרמס בסי' ק"י ומלאתי סמך דלברינו בכוי"פ וסע הארמית בזה בעו"ה, והנה אם לרונם השומן כפירש, ורומ' כתב בשם ספר אחד דאם לקחו ממקום למקום לא הוי כפירש כיון דהדרך לעשות כן, הנה דבר זה לא ראינו, ולכאורה הוא דבר שאין מתחבר דמה בכך דדרך כך הרי כיון דבזה מותר פירש לפנינו ואפילו לקחו בכונה הוי פירש מה בכך אם הוי הדרך כך או לא, סוף סוף הוי פירש מן הקביות החתיכות, אך לכאורה הטרפה לי להסביר עמו דהרי קי"ל דלפילו אחד בבית אחד בשליה מלטרפין לבטל, ואי"כ אם הוי לריך לנו ללרף זה השומן אל מקום האוזות לבטל ברוב הוי מלטרפין והוי נחשבין לאחדים, אי"כ אין נלך בחר קולא דסתרי אהרדי, לענין פירש יחשב פירש, ולענין צירוף לבטל יחשב כמחד. והנה אחר הישוב נראה בפ"ה

ובנדון שאלה השניה בליל ש"ק עטלו נשים הרבה עטילה בזמנה ובטילהן בעיר ולאחר עטילתן כמו ח"י ששה אירע שמדרו המקוה וגמלא חשר שיעור זרת החמור בש"ע פ"ך עפ"י והיה מים ב' צ' פעמים מ"ם ונכריו הרבה הוי שם שבאו לרחוץ בבית המרחץ אחד טבילת הנשים ולכ"ה ה' ספל מלא מים חוץ ממנה ששפכו ששכחו מהמקוה, והבגן התנלל שבטת טבילת הנשים היה צו שיעור ה"ל, אך הנכריו השאינו. ואסור המורה ה"ל כל הנשים לבעליהן, ולמלא ביום ש"ק נפלה המקוה עד שלא הוי אפסר עוד שימורו ויבטלו וכן עמדה המקוה ימים רבים וביטל אחתה מפ"י עד מיקוהו עכ"ל השאלה :

תשובה הנה הוראה זו קשה מן הראשונה, ורואה אני שמורה היה מתיר האיסור ואסור המותר כי הוראה זו יש בה כמה עפוסים, הראשון הרי נקרא לנפירה ונשאלה את פיה, הרי הנשים הרנישו כמה עפלה המים להם ונארתים

ונאמני על עמנו ואם אין יודעין הרי הכל אומר כן ויש לו נאמנות באיסורין דאף הנוגע כשר באיסורין, ובר מן דין הרי מפורש בהל' מקוואות ס' ר"א סעיף ס' דלוינו רק לכתחלה, ובדיעבד מהני אפי' אם אינו מניע למעלה מטיבורה, והמורה לא ראה רק בס' ק"מ ולא ראה ברמ"א ס' ר"א היל' דלוינו רק לכתחלה, ואפי' אם ה"א דביעבד נמי לא היה בזה חשש כיוון שהנכריים שאבו ממנה הרבה וקיי"ל תולין במצוי בין להקל בין להחמיר, ועוד אף לוי זה כיון דרע"פ יש לו עמדה דהשתא א"כ נהי דקיי"ל במקוה שנמדד ונמלא חסר כל עהרות שנעשו ע"ג עמאות היינו באיסור תורה אבל כאן אי נישא דבעינן אפי' בדיעבד זרת למעלה מ"מ היינו דרבנן, וגם אינו דרבנן ממש רק חומרה אחרונית דתאמר מלא אמרינן בש"ס במנין שכל גופה עולה בזה ושיערו חז"ל ארבעים סאה, הרי שם התורה די ארבעים סאה ולא יותר, וא"כ כיון דהוי רק דרבנן, א"כ לא מבעיא לפי מה שהבינו האחרונים מדינת הר"ש בפ"ב דמקוואות הוי' דילאא מאיסור תורה אף מדרבנן לא אולנין בחר חוקה פשיטא דכאן ראו' לומר העמד מקוה על חוקתו שהי' בו תחלה זרת למעלה מה אמרת ארבעה העמד עמא על חוקתו ואיסור לא עבד, הרי העמא יא' מחוקתו, דמן התורה הוא טהור וא"כ אין לו חוקת טומאה, והמקוה לא יא' מחוקתו. ואף גם אי נישא כוונה אחרת בדר"ש כמ"ס במקום אחר, אבל נעולם אפי' ביא' מאיסור תורה אולנין בחר חוקה מדרבנן, מ"מ היינו דוקא היכי דליכא חוקה אמת כנגדו, אבל כאן דליכא למימר העמד מקוה על חוקתו, מה אמרת העמד עמא על חוקתו הרי עכ"פ חוקת העמא איתרע דמן התורה הוא טהור וחוקת המקוה לא איתרע עד הנה. ואף אם ה"י מייב להיות זרת למעלה מטיבורה מן התורה, ה"י ראה דמותר בזה עפ"מ בתשובה אמת כבוונות דברי המחבר ס' ר"א סעיף ע"א. כל העהרות שנעשו ע"ג עמאות למפרע עד זמן שנמדד וה"י שלם, והנה אם הכוונה שנמדד אחר הטבילה וה"י שלם זה פשיטא, ומה קמ"ל בזה לכך פירשנו הכוונה דמה דאמרינן מקוה שנמדד ונמלא חסר העהרות למפרע עמאות, היינו אם לא נמדד לזמן קרוב קודם הטבילה דלא כיון דלפטר להיות חסר ואתאי כמ"ס בש"ס פ"ק דגדה ופ"ד דקידושין לכך עמאות למפרע, אבל בנמדד בזמן קרוב סמוך לטבילה דאין דרך להיות חסר ואתאי בזמן קרוב. כזה, אז אפי' שא"כ נמדד ונמלא חסר טהורות למפרע, ומה שכתובאר בש"ך ע"ג ס"ק קל"ה להיפוך היינו במקומו להסתגר, או דלא נמדד לזמן קרוב, אבל אם נמדד מקודם לזמן קרוב ולא ה"י דרכו להסתגר כיון לומר אף דלח"כ נמדד ונמלא חסר אמרינן העמד מקוה על חוקתו. כן מוכרח לפרש דברי המחבר, וא"כ ה"י במקוה זו כיון דלפי הנבנת דעתו ביום שהלכו בו אנשים וכן בלינה בעלנו בו נסים מן הסתם ראו' שהי' זו למעלה מטיבורה זרת א"כ לומר דרברו להסתגר בזמן מועט על לא שביח ואמרינן העמד מקוה על חוקתו והשתא הוא דאיתרע. כן אינו כותב לסיף, ובחמת למעלה זרת הוי דרבנן ובדאי ראו' להקל בזה, ומכ"ס לפי האמת דהוי רק זריות לכתחלה, ועוד טעמים היל' דשגב מאור המורה, בזה חני תפלתו שגורה כפי לשלוח לנו השם ית' המורה לדרקא ועלה לזיון ברנה. כנספ המעמיר יידרו וכו' :

תשובה ריו

לק"ק דאברמיל להרבנני מויה יוסף נ"י .

הרי הוי' אחזק איסורא ואסור מן התורה, ואם מיירי מתרגולות ספק טרפה הוי' אפשר לברר אומרו איסור, אך א"כ לא הקשה כלום מרש"י שרומ' הקשה דע"פ לרש"י קשה שהוא הויה רש"י ס"ל כהרמב"ם דספקא דאורייתא לחומרא הוי דרבנן ואף מפרש הוא בבינה שספקא דמיתרגולות טרפה או כשרה הרי הוי מדרבנן דז"א דיש לומר כיון דבזה איתחזק איסורא מודיעא הכל דהוי מן התורה, אבל החס בפ"ג דפסחים בנזויה דמחילא דפירש"י שם בדי' הוי אמרינן שאני אומר לקולא בעון מיתא עמוה הוכחשו דרש"י ס"ל כהרמב"ם דהתם לא הוי אחזק איסורא, דהרי אין הספק בהקפות דנכרין המה כל חד באפי נפש' והספק הוי רק להיכן נפל א"כ הוי עיקר הספק רק על החולין אם יכלו תרומה או לא וא"כ ליכא חוקת איסור ארבעה יום חוקת היאר לכך הוי מן התורה לקולא אבל אם איתחזק איסורא מורה רש"י דהוי לחומרא מן התורה וא"כ פרש"י. והנה מה שהוכח מרש"י היל' דס"ל כהרמב"ם זה גופו אין ראו' להתעין ביבמות דף פ"ב א' דקאמר שם רבה רישא איסור לאו סיפא איסור כרת ופריך והא רבה הוא דאמר כל שדאורייתא מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת קשיא, והנה בחמת בזה ה"י נסתר מירון המחליל להרמב"ם דבאיסור כרת מורה הרמב"ם דהוי מן התורה דא"כ אף אמר בש"ס כל שדאורייתא מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת הרי שאני ושאיני דזה ספקא מן התורה וזה ספקא דרבנן, ועב"כ דאין חילוק בזה, והנה מפרש"י שם ביבמות ופ"ל דבך ק"ט ב"ד מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת, הא מירי דספקא לאו הרחקה דרבנן הוא בדבר המותר, דינמא לכרת עבוד רבנן הרחקה וכו' יע"ש, מוכח שם מפרש"י דס"ל דספקא דאורייתא לחומרא מן התורה ולא כהרמב"ם, והנה אין ראו' ממש"י רש"י בפסחים בעון מיתא היל', דשם בפסחים השיב כן בר דימי' לאביי על משנה דתרומה בהמקשה על תרומה על זה השיב לו מאי כוית, כוית בכא"פ, ועל זה פריך לו אביי וכוית בכא"פ דאורייתא וכו' אביי ב' קדרות, וא"כ הוי קשה לרש"י דמהו פריך אביי לר"ד דלמא ס"ל לרב דימי כסברת רבה ביבמות דף פ"ב דמחלק בין איסור לאו לכרת, ודוקא בתרומה דהוי במיתא הוי כא"פ דאורייתא ולא בשאר איסורין, לזה כתב רש"י דלא יא' דתאמר דדוקא באיסור מיתא הוי כדי אכילת פרס דאורייתא, הרי מנין בזה בעון מיתא הוי דרבנן, וזה כתב רש"י רק לחוק הקושיא, אבל לפי מה דמטיק הש"ס דכל בדאורייתא אין חילוק בין לאו לכרת, הוי בכל דוכתא ספקא דאורייתא מן התורה ומתיד בכא"פ דאורייתא, ויותר נ"ל כונת רש"י דהוי קשה לו וקמחא הקופה של מולין בחוקת היאר וכותב פריך. הש"ס מזה דלמא שאני התם דמוקמינן הקופה בחוקת היאר וזה ס"ל לרש"י דנהי דמן התורה אולנין בחר חוקת היאר מ"מ מדרבנן לא סמכינן אחוקה, מיהו היינו דוקא בספק כרת מיתא החמירו רבנן דלא אולנין בחר חוקה אבל באיסור לאו מיתא אולנין בחר חוקה אפי' מדרבנן. לכך דייק רש"י בעון מיתא, ומ"מ מוכיח הש"ס שפיר דכא"פ דאורייתא דהיינו דאם הוי העיקר איסור מן התורה אז שפיר אף דמן התורה ראו' לילך בחר חוקה החמירו רבנן באיסור כרת דלא אולנין בחר חוקת היאר, אבל אם בכא"פ גופו דרבנן שבר הוי ראו' לילך בחר חוקה, דאין לומר מדרבנן לא אולנין בחר חוקה. זה אינו דככה"ג הוי תקנתא לתקנתא דלא עבדינן וא"ש ודו"ק .

ומה שהקשה במס' מ"ק דף י"ד דמבעיא שם אם מאורע נוהג ירעתו ברנל והקשה למה לא פשיט ל'י מתמיתין דף ז"יין דפליגי שם ר"מ ורבנן אם רואין את הגנעיס ברנל להחמיר וכו' . הנה אין תחלה לקושייתו רואין הכוונה של להחמיר להיות נוהג מיר דין מאורע. רק הכוונה דיכול הכסן לומר לו שהוא עמא וינהוג לרעתו אחר הרגל מיד שלא יטרך לראות שנית, וכל מה דפליגי שם במוסגר ומוחלט הוי הכל הכוונה על מה שהי' עושה אחר הרגל ואין ראו' מזה כלל: ומה שהקשה על מ"ס עובב טעם על הט"ז מה דמפורש בחזרה ליתיר וכו' אין בזה הערה כלל דמה לי זה או לא זה אין גוף המעשה מפורש ליתיר, וזוהי ואשש האיסור שייך בכל ענין ויעיין בקוגטרס יוסף דעת הרי הוא שם בידכס ויעיין מה שהשפתי לכתה האג"ש המתעקשים בזה. ומה שהקשה על מה שהבאתי ראו' דאלר"ע המעשה בעל המתורה והקשה דברי החוס' אהרדי, אין או קושיא דהרי בפ"ק דבי"ט הוי ב' תירוילס בחוס' שם, ויש לומר דהתם ס"ל כמירון א' דהשלימות אינו בעל. והנה יותר אין לי פנאי להאריך רק מתמת הפרת בני השבתי לו מעט ועוד חזון למועד אם יחוקי ה' בכח וירחיב דעתו כידו הרחבה. דברי ידירו וכו' .

שנית להל"ל. **דנה** נכתבו קבלתי ונולי' ששלח לי בעד הפאסט בחזרה לא הייתי משיב לו כלל רק היות כרי שלא יאמר נתתי עיני בעשרה ק' שלו מוכרח אני להשיבו וכד'

וכדי שלא יראו פני ריקס הנני משיב לו בקצרה, הנה מ"ש על מ"ש בכוונת הש"ס דקאמר אפילו דדרבנן היינו מה דהוי עיקרו דרבנן, ועל זה שאל מדברי החוס' בזב"ה דף ד' שכתבו דתרומוה פירוט הוי עקרו דאורייתא, הנה כבר ראה בעלנו דאין הרמב"ם משפטר לסבדת החוס' והרמב"ם יסבור דהוי עיקרו דרבנן, ומ"ש חמה המה רמב"ה הרמב"ם לקושיית החוס' שם, הנה באמת אין קושייתם ובעד דע' דע' לומר דאין ה"כ כן אס' יומיף עליהם יהיו מותרין, והמסנה מיייר' אס' יש להם היתר בלי חוספות ומקנחא לא תנא וכיוצא בזה מנינו בכמה דוכתי. וכה"כ כתב הנקט"כ ה' חלה לענין שאלה כשמוטי חוץ מקושיית הש"ס שם, וכתב הנקט"כ דחלמך כן הוא דאס שאל מהני. והנה יש לומר דהוי להרמב"ם הכרח דזה לא נחשב עסק מן התורה דהיינו רש"י פירש שם בזב"ה דהואיל דתרומה פירות דרבנן מקילין בהעלמה ייע"ש, וקשה הוי בניעין דף ס"ה אמרין כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון ולא מקילין דרבנן. רק כמה שאין לו עיקר מן התורה, א"כ דע"כ דתרומה פירות לא הוי עיקר מן התורה, א"כ דע"כ דת"מ מוכח שם עמה דמשיי במשטר בזב"ה דרבנן ולא משיי בתרומה פירות דרבנן, מוכח דתרומה פירות עיקרו דאורייתא, אך מ"מ א"ש דלפ"ז בע"כ יהיה מוכח דאין דרייתא דליטרא קליפות דמקילין בהעלמה דמיייר בעיקרו דרבנן, ושייר קאמר הש"ס דאפילו דרבנן אין בטל מכ"ש כמה שעיקרו דאורייתא. הו' אמת כיוצא בזה נחמד לי קושיא אחת בהש"ס דגיטין דחמלק שם כי אמרין כל דתיקון רבנן כעין של תורה תיקון אמר כמה דעיקרו דאורייתא, ולמה לא הביאו לזה שיעתא מתך דרייתא דליטרא קליפות דמקילין בהעלמה, והו' לי להקשות להך מ"ד דקאמר התם כל דתיקון רבנן כעין של תורה תיקון, וס"ל דאין לתקן כלל בין עיקרו דאורייתא או לא, רק ככל ענין לא מקילין דרבנן, הו' לי להקשות מהך דרייתא דלמה מקילין בליטרא קליפות. אך אחר שובי נחמתי כי אין כאן החלמה כיוצא, כי מה דאמרין התם בניעין כל דתיקון רבנן כעין של תורה תיקון, היינו דוראי לא נעלם מהם דיש כמה קולות דהקילו דרבנן, אך היינו דוקא כמה דכבר נעשה המעשה ממילא או סומכין לקולא דרבנן, אך להיתר לכתחלה לעשות חיוב. קולא כשגילי דהוא דרבנן בזה ס"ל דאין לעשות מעשה לקולא אפי' דרבנן ונקוט כלל זה בידך, ולכן מה"ט אין עסק ספק דרבנן לכתחלה, ולכן א"ש דבליטרא קליפות שכבר נתערב ודאי יש לומר דרבנן הקילו רק החס בניעין לעשות מעשה לכתחלה בזה ס"ל כל דתיקון רבנן כעין של תורה תיקון, ולפ"ז אין רא"י להרמב"ם דהו' ייירי בפירות בזב"ה דיש לומר רש"י אף דבר שעיקרו דאורייתא מקילין כמה דכבר נעשה מעשה, ולומר דאין להרמב"ם דהו' עיקרו דרבנן יהי' קשיא עליו מניעין הנ"ל עמה דלא משיי במשטר דרבנן. אך באמת לא קשה מידי קושייתו דמ"ש אני חמלה דכונת הש"ס דמה דקאמר דרבנן היינו כמה דהוי עיקרו דרבנן הוא רק שפירי לשינא וכוונתי כך דהש"ס קאמר דמה דרבנן היינו כמה דהוי עיקרו אסור עסק דרבנן מ"ש כדאורייתא, היינו כמה דהוי בו חס דאורייתא, דעה דספק תורה לקולא הוי מן התורה מ"מ חס דאורייתא הוי בו, גם יש לומר הונוה דיש ענין דרבנן דהס עלנן עשאוהו רק כדרבנן והקילו בו ויש ענין דהוי דרבנן אבל עשאוהו כשל תורה, וכן מוכרח לומר לשיטת הרמב"ם דל"ע עדות שכתב דרבנן כמה דקאמר הש"ס כפ"ה דגיטין העדים חומצין כל הנת עפני תיקון העולם דאורייתא היא וכו' ועין בש"ך סי' כ"ח. ובע"כ מ"ש דאורייתא הוא דחז"ל עשאוהו כשל תורה, וכן כמה שהביא הש"ך סי' כ"ח בשם מהר"י לילון מ"ש בש"ס אמרה תורה אמרו לפני מלכות וכו' כן ה"כ בני ליתרא קליפות חזוין דחז"ל עשאוהו רק כדרבנן דהוי הקילו בהעלמה כפרי"ש, אבל בספק תורה הוי דהוי דרבנן, אבל מ"מ לא חזוין דהקילו חז"ל בו מוכח זה רק דעשאוהו כשל תורה עמש, ולכן קאמר שהחל דרבנן היינו מה דחז"ל עשאוהו כדרבנן אינו בטל מכ"ש כדאורייתא כמה שעשאוהו כשל תורה דאינו בטל חז"ל, וכוונתו וכוונת דבריו לא עיינתי כי אני מוערך מאוד ואין הדברים מוכרחין לשמוע לכך לא השבתי יותר כי עת לקצ' . דברי ידירו וכו' :

תשובה ריה

לקיץ פוטג להחריף מרה דוד א"ש בן הרב ד"ק אוניוור. ע"ד קושיותיו אס' כי אין כוחי עמדי לעת זקנתי ובלירוף טרדתי, אעפ"כ הוית כי זה ראשונה לו פייתי להשיבו

והנה תפלה עושה מחלה דביתר ג' השנותיו אין בידי לשני

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה ריש רב ותשובות

כי מוכרח אני להפסיק בין הפרקים לדבר אחר, וזה כחבתי רק בחצי עשה הסליחה בזה רק בסוף דבריו מה שהקשה בשעת רש"י והביאו המרדכי ומתחיל ללות בדביות ע"י שליח ועל זה הקשה מד"מ ב"מ ס"ח שאומר הקב"ה אני עמך לפרע במי שחולה מעותיו בככרי, הוי ל"י לומר שחולה מעותיו בישראל עכ"ל, הנה קושיו זו ניכר לי היטב, אך נאמר מזכרוננו אם ראינו כן בחיזה ספר או הוא בחבורי מילדותי על ה"ל ריבית, ומ"ש בזה אני זוכר ואין פלאי לחפש אחריו, אך מה שראה כעת בישובו הוא כך דרש"י אינו מתיר רק בשליח הלוה לא בשליח המלוה כיון דבאמת שלוחו כמותו נהי דל"ן שליח לדבר עבירה מ"ל בדביות שמים יש שליח לר"ע, רק בשליח הלוה או אן סהדי דכונת המלוה הוי שליח וזה על אופן זה שלא יהי שליח הלוה, רק יהיה כח"ש אחר ויזכור בו משליחותו, ואז אינו שליח הלוה והמלוה לא עשה שליח או מותר, אבל בשליח המלוה כיון דהמלוה עשה שליח ודאי מודה רש"י דאסור, וא"כ איך יכול לתלות מעותיו בישראל, א"כ עכ"פ הוי שליח המלוה וזה אסור, ומ"ש הרמ"א הטעם דלא"ש לר"ע הכוונה כך כיון דהמלוה אינו אומר לו שנתן לו שלא בתורת שליחות רק מכה אומדנא אמרינן דכונתו הוי בחזקת זה, ובאמת דברים שבלב אינו דברים רק כאן כיון דאלטר"ע א"כ מדינא לא הוי שלוחו רק בדביות שמים יש שליח לר"ע ובדביות שמים מהני אומדנא כו דכונת המלוה שנתן לו שלא בתורת שליחות וא"ש את זה ראינו להשיבו בקלרה מנח הטרדא. דברי ידירו וכו' :

תשובה ריש

להרב הרה"ק מו"ה יצחק שמעלקיש.

הנה ע"ד שאלתו וז"ל מעשה היה ששלחו שלשה תרנגולות ומלאו מחט בחלל של אחד מהם, ואח"כ אמרו שהאחת הוי בריחוק מקום, ובראי לא נעשה התרנגולות בהטרפה, והנה השאלה על התרנגולות השייה שנתלה יחד וזה כי נמלחה יחד לא נודע צבירות אם נעשה כי לא שמו לב על זה עכ"ל, והנה מה שהעריך יפה העריך וישר כחו, וזה שסמכו המתירין על דברי הפמ"צ דבעוף שיש לו זפק הוי רק ספק טרפה ודי בקליפה עפ"י דברי השבות יעקב. הנה דברים הללו לאו דסמכא אינון כמבואר כן בכמה אחרונים דאין להקל בזה כדעת הטובי. והנה אם כי מ"ש ר"מ להקול על הפמ"צ דגם בטוף שיש לו זפק הוי ודאי טרפה מנח דהוי ס"ס שמה ד"ך הטוף שמה אחד מאברים הפנימיים, ואין זה ממש אחד כיון דבוטט הוי נבלה ובשאר אברים הוי רק טרפה עכ"ל. הנה מלבד דלומר דייקב הטוף הוי נבלה אינו מוכרח, עיין בחו"ל ה"ל טרפות ס"ו וזכ"ב ידירו טוב טעם בחט"ק לק"ק ספרדעהל פלפתי בזה, אך מלבד זה אין זה ס"ס כיון דדעת כמה פוסקים ד"סם בתקום חוקה לא אמרינן, ואפ"י להסוברים דאמרינן ס"ס בתקום חוקה, מ"מ נגד ב' חוקות ודאי לא אמרינן, וא"כ נגד הך ספק שמה יקב אחד מהאברים הפנימיים דהוי רק טרפה, הוי כנגדו חוקת כשרות שה"י כשר עד הנה, גם חוקה ללא נעשה המעשה ואחזיקו ריעותא לא מחזיקין, וכדק"ל בכמה דוכתי דחוקה ללא נעשה מעשה הוי חוקה אליינתא, ואפילו בספק פרוה קי"ל בכל תנאי מעשה תקום נעשה הוי בחוקת שלא נעשה מעשה ומותרת לשוק, ועיין במש"מ ק' בכורות, וא"כ הוי כאן ב' חוקות ודאי לא הוי ס"ס, ועיין ביטובות יעקב דעמו דהכי דחוקה רק נגד ספק אחד ודאי לא הוי ס"ס ומתורה דגם בפמ"צ נמלא כן, ולדעת מה דחיישינן כלל למחט בחלל הגוף היכי דידוע דאין בזה מן הטוף רק דרך דופן הוי רק חשש דרבנן דמן התורה ודאי אין לחוש למעשה חדש ולהחזיק ריעותא. ולכך דהכי דהוי חשש דכנסת דרך הטוף נהי דדרך דופן לא שכיח ותולין במלוי מ"מ הוי ספק אולי דרך הופק, לכך יפה כתב הפמ"צ דהוי רק ספק טרפה, מ"מ להקל בשביל זה במליחה בקליפה, אין נראה מחד דהוי ס"ס ב' גופין וצ"ב עניינים, ועוד בשמן ודאי בעינן סמ"ך, א"כ נהי דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן עכ"פ הוי ס"ס להיפוך דלמא כל מליחה בסמ"ך ודלמא זה שמן, ועוד לרי זה הוי ספק בחסרון בקיאות ואין זו ספק, להך דבספק ללי העולם נחשב ספק מחד דאין זה מוכרח, ועיין באה"פ ב"ש ס"י ק"ה דמ"ל דגם בזה אינו ספק, ועוד אפ"י אם הוי ספק היינו דברך דבאמת אין בקיאין כלל, אבל בין כחוש לשמן ודאי יש הרבה בקיאים רק אין דיש שאינן בקיאים בזה עשוהו לכל העולם כאין בקיאין ולתומא, אבל מ"מ אי אפשר לומר דהוי כספק ספרון יריעה לכל העולם כיון דבאמת יש הרבה בקיאין, לכך ודאי דינו כדיון

תשובה רב

לק"ק בארדיויק במדינת וואליביא להרבני מו"ה ישראל ורהרבני מו"ה שלום במ"ה ישראל ליב.

מכתבם קבלתי יום אמש ואלו האמנם אני מוטרד ומלש כח ואיני משיב רק להלכה ולמעשה הנחזים מאלו, אך היות כי הוא דבר קטן וערתי כל הני פרטי הנני משיבם. הנה ע"ד אשר הקשו על החומ"ש בפ"ק בדבית דף ד' ע"ב ד"ה ותקן אין מצטלין שהקשו למא לעיל דף ה' גבי עובלי תרומה למא אין מוסיף עליהן ומצטלין והקשו מעלתם מאי קושית הרי הש"ס מחלק א"כ בין איסורא בעינא או לא והתם הוי איסורא בעינא, ואין לומר דדוקא לדבר שיל"מ מחלק הש"ס כך ולא לענין לבעל בדידי דבהר"א ש מבואר דגם לענין לבעל לכתחלה הוי חילוק בין איסורא בעינא או לא, ע"כ חוכן קושייתם, הנה באמת זה לא קשה ללא מצביא דלפטר לומר דחלטו בזה אצברא קרמית, דלמא התום ס"ל דלענין לבעל לכתחלה הוי חילוק בין איסורא בעינא או לא ולא ס"ל כהר"א ש, אך באמת א"ש דהתום ס"ל כהר"א ש רק דקושייתם הוי ע"פ דלמאי דמ"ד דהש"ס דפריך לרי"א מדשיל"מ דלא בטל, ולא ידע החילוק בין איסורא בעינא או לא למא פריך הש"ס קושית אחרת מדשיל"מ הוי ל"י להקשות מעובלי דבלה. מיהו בואמת בע"כ החומ"ש לא ס"ל כהר"א ש, בזה, דאל"כ מאי הקשו מחזיקין מפלגא דזימא וכו' הרי התם קאמר לה ואינא בברייתא א"כ יש לומר דאולי למסקנא דהבא דמחלק בין בעינא או לא ובע"כ למ ס"ל כהר"א ש, והנה על הר"א ש קשה להיפוך דמנ"ל דלענין אין מצטלין לכתחלה נמי יש חילוק בין איסורא בעינא או לא, ונעיה לזה יש לומר דלמך כן מקושייתם החומ"ש מחזיקין מפלגא דזימא.

בהו אכילה . הרי אפילו לבני אכילה אמור בכ"ס אפילו שלכד"ה מכ"ס לענין חיוב שריפה, והרי דעת מהר"ב ומהר"ל ומהר"א דשלא כדרך האלחן וח"ס חר מלחא הוא . וא"כ מוכח היכי דלא כתיב אכילה הוי בכ"ס, וה"ה בנותר הוי חיוב בכ"ס, והרמב"ם בפ"ח מה"ל פסולי המוקדשין דנקט כוית היינו לבני האוכל ולהיות בלאו, אבל בחיוב שרפה דהוי בעשה הוי החיוב בכ"ס, וכן נמי מה דפליגי בכ"ס וב"ה בפ"ק דבינה לענין שאור בכוית הוי נמי רק לענין הלאו ולענין מלקות באופן המבואר בהמ"פ בל"ה אופן לוקוין על כל יראה, ועל תשביחו מודים דהוי בכ"ס לכ"ע . ולח"ה דל"ה פסולי הדבדב דפשוט דכן הוא והכי דייק לישנא דפ"ק דבינה דאמרינן שם דמקיס שאור דר"ה לשאור דאכילה . הרי נקט רק שאור דר"ה דהיינו לאו דכל יראה . אבל לא עשה דתשביחו , אך יש לביאור עור דר"ה לזה ממה דמבואר בש"ס דחמץ אינו ברשותו של אדם מחד דמחויב לבערו , דל"ן לומר מחד דא"כ איסור הנאה . דהרי י"ה גומר דא"כ"פ , ובפ"ג מוכח דחייב לשרפו והרי לפי הוכחה ה"ל דעל ח"ס אין עוברין בכ"י מ"ע אינו ברשותו הרי יכול לקיימו פחות ממשעור, וליתן ל"ה בכתבה פחות ממשעור ובע"כ דא"פ פחות ממשעור עובר בעשה דתשביחו עכ"פ . ועוד ר"ה מנ"ש בפ"ג דפסחים דאמרו רבנן לר"י כל דין שחמץ דן תחלתו להחמיר וסופו להקל אינו דין לא מלא עלים לשרפו יהא יושב בטל והחורה אמרה תשביחו וכו' וקשה למה לא נקט דהחורה אמרה לאו דכל יראה דמתי, והנה לשיטת רש"י דמפרש בפ"ק דף י"ב דשלא בשעת ביעורו היינו משש שעות ולהלן ושעת ביעורו הוי קודם שש הוי א"כ דיבדב דשיטת הרמב"ם דתשביחו חל קודם שש ואז ודאי ליכא כל יראה אבל לפירוש החו"ס דבעשה ביעורו הוי משש ואילך, א"כ לשיטת הסבורים דכל יראה הוי משש למה לא נקט כל יראה, בע"כ מוכח דבכל יראה אפשר לחלק פחות ממשעור ולא הוי קולא רק תשביחו חל אפי' פחות ממשעור לכך נקט והחורה אמרה תשביחו שאור מבכמים, ובכ"ה י"ה א"כ מה שקשתי בפ"ג דפסחים בסוגיא דיל"ה מפרשינן חלה וכו' ולמה לא יפרש פחות ממשעור, ועיין באור חדש, ובחבורי טוב טעם מה שיטתו זה בדרך נכון, אך לפי ה"ל א"כ בלא"ה דעכ"פ בעשה דתשביחו יעבור. אך את זה ר"ה רחמי ברמב"ם מ"ק"פ הלכה ה' וז"ל השוטט את הפסח בזמנו ה' לו כוית חמץ ברשותו ה"ה לוקה שנאמר לא תשטט על חמץ דם זמני לא תשטט את הפסח ועדיין חמץ קיים עכ"ל, וקשה הרי התם לא כתיב אכילה ומנ"ל דבעינן כוית, ובפרט כיון דעיקר הלימוד הוי מקרא דלא תשטט ועדיין חמץ קיים והרי בתשביחו עובר בכ"ס א"כ ילקה נמי א"כ"ס, ובפרט להסבורים דכל יראה אינו עובר עד הלילה וא"כ בפ"ג מ"ש ועדיין חמץ קיים היינו מנח עשה דתשביחו א"כ למה לי כוית בע"כ י"ה מוכח דח"ה בתשביחו בעינן כוית, והנה להסבורים דכל יראה הוי משש יש ליישב קושיא הפ"ה בפ"ק דבינה למה פליגי בכמה הוי שיעור חמץ ר"ה בלא"ה אין לוקוין דהוי לאו היתאק לפשה, והפי תיב"ש כן לומר ר"ה כיון דהרמב"ם חלה תשביחו הפסח בחמץ בכוית מוכח דל"ה עובר בכל תשטט רק בעינן דעובר בכל יראה, ובע"כ דתשטט ל"ה דטעמא דקרא' הוי דהטעם דכמו דאמרה החורה דוכח רשעים חושבה כן ה"ה א"כ שוטט ועובר בכל יראה הוי כעין זבח רשעים חושבה, ולכך אינו לוקה רק בזמנו דעובר בכל יראה, וא"כ תמילא י"ה בפלוגתאם שאט את הפסח על חמץ דל"ה אינו לוקה רק בכנותה, ולכ"ה זה וזה בכוית וא"כ ודוק היעב, לכך לדינא אני נבחר בזה עדיין ואין פנאי להאריך בזה .

אך זה אינו דא"כ חוקי עלינו מעגולי דבינה למה לא פריך הש"ס מזה להס"ד דלא ידע החילוק בין איתא בעינא . ובע"כ ל"ל כחירוף התוס' בין עיקרו דאורייתא או לא, א"כ שוב גם מפלגא דזיתא לא קשה כלל וס"ל בדברנן נמי הוי החילוק בין איתא בעינא או לא. הן אמת דקשה על הר"ה"ס למה לא הביא החילוק של התוס' בין עיקרו דאורייתא או לא, וכן קשה נמי על הר"ה"ס מנא ל"ה דבדאורייתא אפי' דבליחא בעינא אין מבעלין דלמא לפי המסקנא דמחלק בין איתא בעינא או לא אפי' בשל מורה מותר בליחא בעינא, לכך נראה דראיות הר"ה"ס הוי כך דקשה על הש"ס בבינה שם דפריך שלא כסדר מתחלה פריך והא אין מבעלין איסור לכתחלה, ואח"כ פריך דהא דשיל"מ לא בטיל והוא שלא כסדר, דודאי מה דאין בשל כלל חמור מאין מבעלין איסור לכתחלה והוי ל"ה תחלה להקשות מדין דשיל"מ ואח"כ מאין מבעלין איסור לכתחלה, והן אמת דל"ה דלמא פריך לכ"ע, אך בל"ה נראה רק דכך דרך הש"ס דל"ה פריך תחלה מדשיל"מ ולמה הוי משני החילוק בין איסורא בעינא או לא, שוב לא מלי להקשות מאין מבעלין, דזה נמי מתורץ בחילוק הזה, לכך סידר תחלה הפירא מאין מבעלין ואח"כ פריך מדב"ש שיל"מ ומחלק בין איתא בעינא או לא, ומתורץ נמי קושיא הראשונה וא"כ מוכח דגם לדין אין מבעלין איסור לכתחלה הוי החילוק בין בעינא או לא, אך קשה יסדר באמת תחלה הפירא מאין בטל דשיל"מ ויסדר החירוף בין איתא בעינא או לא, ובאמת לא יוקשה עוד מאין מבעלין איסור לכתחלה ולמה לא עשה כן הש"ס, אך בע"כ דגם לחירוף בליחא בעיניה יש חילוק בין דאורייתא או לא וא"כ אם היה מסדר תחלה הך פירא דב"ש שיל"מ והוי מתורץ דהא ל"ה איתא בעינא שוב לא היה יכול להקשות מאין מבעלין ושוב לא נדע החילוק בין דאורייתא לדרבנן ונטעה דבליחא בעיניה ח"ה בדאורייתא מבעלין, לכך מסדר תחלה הפירא דאין מבעלין, ומחלק בין דאורייתא לדרבנן, ואח"כ פריך מדשיל"מ, ומחלק בין איתא בעינא או לא, ונדע ב' החילוקים בין איתא בעיניה או לא ובין דאורייתא לדרבנן, ומוכח מר"ה"ה דאורייתא נמי אין מבעלין רק בליחא בעינא ובשל תורה ח"ה בליחא בעיניה אין מבעלין וא"כ דברי הר"ה"ס והיא עלה נכונה בעו"ה, והנה לדידי אין פנאי לעיין בספרים ואני כותב רק מה שעירוני רעיוני בעו"ה, ואם יתאלו מזה איזה דבר בתפרשי הש"ס יודיעוני . ומה שלא העתיק הר"ה"ס חילוק של התוס' בין עיקרו דאורייתא או לא נראה לומר דס"ל להר"ה"ס דקושיית התוס' לא קשה די"ל דשאני תרומה דנהי דהוי דרבנן, אך כיון דתרומה עולה באחד ומאה אפילו בתרומה דרבנן, א"כ אם החמירו מו"ל בתרומה יותר משל תורה, דבשל תורה בטל מין במינו ברוב, ומו"ל החמירו בזה יותר משל תורה, מנ"ש דלא הקילו בו יותר משל תורה . ואם בשל תורה אין מבעלין מנ"ש בתרומה . אבל בשאר דרבנן יש לומר ח"ה דעיקרו דאורייתא י"ל דהקילו . ואין הכרח לחילוק של התוס' ושוב יש לומר דמה דלמד הר"ה"ס דבדרבנן הוי נמי רק בליחא בעיניה היינו מקושיית התוס' ממולין מפלגא דזיתא, מיהו קושיא השניה של הר"ה"ס מנא ל"ה דבדאורייתא אין מבעלין אפי' בליחא בעינא מוכרח לומר כפירושונו לעיל . הנה את זה העיר ה' את רומי להשיב ולמלאות רגונם מה שאינו עושה כן לשום אדם בימים הללו ומן הפסח הם מתכווין לשם שמים ילליה ה' דרכם להלליח בתורה וי"ש . דברי יודים וכו' :

תשובה רכא

לקיך ניקלשפורג להחריק מ"ה אהרן שמואל אסאהר נ"י .

ובנידון אשר חקר בחקירה א' אם מלה עשירה נתרבב בחוך ב' מלות כשרות אם יולא בכוית מזורף תכשרה וממלה עשירה, והנה האריך ר"מ בזה והנה באמת זה חקירה שניה אם היתיר נהפך לאיסור או לא וכבר הארכתי בזה בחיבור ספר החיים בקונטרס מיני מטעמים ועוד בכמה דוכתי בעו"ה, והנה באמת נראה דא"ה אם נאמר דהיתיר נהפך לאיסור אין ר"ה מזה לאיסור, דבשלמא להיות בעשה איסור כיון דבד' האדם להפכו לאיסור ע"כ קונא או לשוויה דה"א בחמירתה, לכך מהני נמי ביטול ברוב, אבל למאזה כיון דאין ביד אדם לפשות ממלה עשירה מלה כשרה לא מהני הביטול ברוב, ואין כח ברוב להפכו למאזה, ועוד בשלמא באיסור כיון דהרוב האיסור כבר נגמר איסורו ואינו חסר דיון שפכר האיסור, ובפרט באיסור שגופו גרם לו האיסור לכך כיון דגופו האיסור מהפך המיעוט שבו להיות כמותו, אבל למאזה הרי אפי' הכשרה אם לא היינו בו למאזה אינו מלה וא"כ עדיין חסר הכוונה, וכיון דהוא גופו עדיין אינו מלה אין בו כח להפוך המיעוט שבו להיות יולאין בו י"ה . והנה באמת באיסור גופו אם היתיר נהפך לאיסור י"ה בזה מחלוקת בין רש"י ותוס'

הנה מכתבו קבלתי שבע העבר ולא ה"י לי פנאי להשיב עד היום . וגם היום ידע כבודו כי אין דרכי מעודי להשיב על פלפול שאין בו י"ה הלכה למעשה ממס . כי לא טוב אכני ומאזכרתי הקודמין אשר קטנם עבה ממתיני בשל הני"ב שכתב שאין דרכו להשיב על פלפול, וכן מה נפנה אבתי, ובפרט בימים הללו עלת זקנתי ומפוטו כתי איני משיב רק להלכה למעשה ובקשרה, אך היות כי לא היה לו דיבורים מקודם אל"ה רק זה ימים אעשה לו כראוני לעיין במקל"ת דבריו אם לא כבולס, ואתחיל בקטנם . מה דנשחקת באלו החייבין שריפה כגון ערלה וכלאי הכרס אע"כ בעינן שיעור או לא . הנה לדידי אין ספק בדברך דבאיסור עשה אין חילוק בין שיעור לפחות ממשעור, וכבר דברנו בזה בכמה דוכתי בחיבורי ה"ל מוכה מ' מתלב"ב ובחבור החדש שנת ח"ס בכמה ראיות, ובפרט לענין שריפת ערלה וכה"כ כיון דלא כתיב ב"י אכילה הוי ודאי בכ"ס, וקל"ה ר"ה מנ"ש בפ"ג דפסחים דהכל מודים בכ"ה כשוקוין עליהן שלכד"ה דלא כתיב

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה רכב ותשובות

וחום' בזמנים דף ע"ז נבי הפיגול והגומר ועמא שבלן זה עם זה יע"ש, לרש"י דמפרש הטעם מנח התרחת ספק שלא תקשה עליו קושיית החום' נראה דס"ל דהיתר מטערף לאיסור, ולכך ה"י חייב ב' משום ב' לאווין עכ"פ, רק דס"ל דזה הוה התרחת ספק כיון דליתו יודע בחזיה לאו הוא מותר, ולהחום' סם מפורס דס"ל דליתו דהיתר הנפק לאיסור יע"ש, והנה מן הש"ס שם דף ע"ט דקאמר ופליגא דרר"י דאמר כשם שמוות אין מבעלין זא"ז כך דקאמרין אין מבעלין זא"ז וקאמר שם שמוות שעתה ל"י דאמר מלות אין מבעלין זא"ז, הלל דתניא כן עשה הלל ה"י כורך פסח מנה ומרור ואוכלן בידה וכו' וקשה מה רחיה הוא זה, בשלמא מלות אין מבעלין זא"ז דמה בכך אם מעט מתערב במלה או בפסח מ"מ המיעוט מטערף לרוב ויולא בזה גופו, אבל באיסורין נהי דהוה כן מ"מ התרחת ספק הוה ולא שייך מלקות, ובע"כ אין הטעם מנח הש"ס רק כפירוש החום' דליתו המיעוט מטערף לרוב להשלים, מיהו לפמ"ש לעיל דאף אם היתר מטערף לאיסור ע"י רוב, במלוה ודאי אינו משלים הוה א"ש פרש"י, מיהו כד דייקין א"ש בחל"ה דבא וראה איך רש"י נזהר בכל זה במתק לשונו חל"ה ד"ה הלל כורך פסח מנה ומרור ואוכל בידה, ולא אחי טעם מרור ומבטל טעם מנה, וקשה ורש"י נקט מחלה שלשמן, ולמה אח"כ נקט רק דמבטל טעם מנה והו"ל לומר גם פסח וגם מנה נקט מרור דוקא, הו"ל לומר דאחד מבטל הבירור בע"כ דס"ל דגם במלות המיעוט משלים הרוב, רק דקשיא דמרור הוה ל"י טעם חזק כמ"ש החום' שם ומלה חזק, לכך עכ"פ טעם המלה יבטל, ל"י טעם הפסח נתי טעם חזק, רק טעם המלה הוא קלוש וטעם הפסח הוא חזק, לכך דייק רש"י רק דהמרור יבטל להמלה ודו"ק, ומהו לכאורה יהי מוכח לשיטת רש"י ודעימ' דההיתר הנפק לאיסור גם במלוה הוה כן לולי היכי דהטעמים שונים שם חזק וזה קלוש :

והנה

מה שהקשה ר"מ על הסוברים דההיתר הנפק לאיסור מחולין פרק הזרוע והלחיים בבכור שנתערב בחולין וכו' ומ"ע לא לבטל הכבוד ברוב ולחייב, כולם במתנות כהונה, הנה זה לא כיון דמבואר בש"ס ופוסקים דבמתנות כהונה ספק אמרינן המע"ה, וא"כ מוכח דאף נחשב חזקת מנוון, א"כ מניחא לא מהני רוב לבטלו דלית הולכינן במנוון אחר הרוב, וגם בכור הוה של כהן וממונה לא בטל עיין בפ"ה דבינה בסוגיא דאשה ששאלה מים ומלא וכו'. ומה שהקשה ר"מ על החום' פ"ק דב"מ כפצף אחד מן המנוין לתוכן שהקטנו לבטיל ולחייב כולה במעשר והאמי הרי אין היתר הנפק לאיסור, והנה שחמת יש לומר דזה עלמו כותה הטיעה מקובלת שמתרץ ברוב לא הוה ודאי רק ספק, ויש לומר זה גופו הוה כוונתו דודאי אם הוה רוב מתורת ודאי ה"י היתר הנפק לאיסור, רק כיון ברוב אינו ודאי רק ספק לכך אין היתר הנפק לאיסור, מיהו אי יומא כן עכ"פ יהיה מוכח מדברי החום' דהס"ל דההיתר הנפק לאיסור, וא"כ יהו דבריהם סותרין לזבחים דף ע"ז דמטעם שמתרץ דס"ל דלית המיעוט להפק להיות כמו הרוב. אך נראה לי דלית דבריהם סותרין זא"ז, והוא דיש לדמות זה למת דקיי"ל דחיי דבור ומבטל דבור ולא אחי דבור ומבטל מעשה, כן ה"י יש לומר דבכל הענינים דהוה היתר מפתח עלמו מנוון אז לא חליט ביטול הרוב דהוה מניחא לעקור מפתח למפרע, וכיון דנשאר בסיטרו לא הנפק לאיסור ע"י הרוב, אבל כפצף אחד מן המנוין לתוכן, הנס השה גופו חייב במעשר מתחלה, רק כיון דמנה אותו נפטר בדבורו, א"כ בזה מהני הרוב לעקור דבורו למפרע ודאי חלו לא נמנה ושכר בחיובו דמעיקרא, וזוה ודאי ראו דההיתר הנפק לרוב, וזה הוה כותה החום' ודו"ק י"י הוא כפרה כנונה בעו"ה :

ומה

הקשה ר"מ על סברת החו"ד שכתב ליישב דברי מרדכי ולא מספק, ועל זה הקשה ר"מ מן הש"ס דחולין דף קט"ו דקאמר שם בני כלאי בהמה אר"ב מדאחר התמנה לנבזה מכלל דלהדיעו שרי, דבחי"ה הוה איסור משקפה שיראל וכו' ולדברי הג"ל מה ראי' הרי יש לומר דלאטעריך לספק להדיעו שרי מן התורה ולנבזה אסרתה התורה וכו'. הנה ידידי סברת הנחון הג"ל נאמרה גם מקודם הובא בספר נב אריה בשם גאון אחד, והנה כדמות דברי ר"מ תירוצו העולם קושיית החום' בסוכה פ"ג למ"ל כך למעט גוולת תיפוס ל"י דהוה מוכ"כ ייע"ש ותירו"ל כן דל"ת לספק גזל וקושיית ר"מ נראה ליישב דספק כלאים או אר"ב אם ודאי כן ה"י אסור להדיעו אז ספק אף דמותר להדיעו ה"י אסור לנבזה, כיון דאם הוה בחמת כלאים או אר"ב ה"י אסור מנח משקפה ישראל מניחא אפי' ספק אסור לנבזה מנח הקריבנה נא לפתח וכת"ש רש"י בזבחים דף ע"ד ע"ב דספק טרפה הוה מניסין אותו לחתו לעשר לבדקו מנח הקריבנה נא לפתח יע"ש, הרי דאף דיבורר אם הוא

כשר יקריבנו ואם טרפה ירחנו ואפי"כ להכניסו אסור כיון דהוה ספק הקריבנה נא לפתח מכ"ש אם אי אפשר לברר ואפשר דהוה בחמת פסול לנבזה, אין מתקריבין ספק מנח הקריבנה נא לפתח ואין לריך קרא לכך ועוד נראה דאף להרמב"ם הוה איסור ספק כלאים מן החורה, דהרי בחולין פ"ק בסוגיא מנח לן דחולין במת רובא אמרינן דר"א אמר אחיאי משמיטה עמנה דלמא במקום נקב ספק שמיט, וא"כ נהי דלפי האמת חולין במת רובא מ"מ אם הוה ספק אחר כנון' נכלאי בהמה או אר"ב הרי הוה ספק ספקא נקב דלמא במקום נקב קא שמיט, וחת"ל שחינו במקום נקב דלמא הוה כלאים או אר"ב הרי הוה ס"ס וס"ס עדיף מרוב עכ"פ כיון דהיתרע הרוב יש כאן חזקת שחינו זבוחה, ובמקום חזקה גם הרמב"ם מודה דהוה מן החורה, ואינו דומה לכל ספק טרפות ולא נחשב ס"ס מנח דהוה שם חונם כן הוה כן ה"ל ספק טרפות חד הוה, אבל באיסור אחר כנון' כלאים או אר"ב שפיר הוה ס"ס ולכ"ע לחומרא מן החורה. ועלה ברעיוני דלפי הג"ל יש ליתן טעם להסוברים דבגולד ריעותא מחיים לא אמרינן נשחטה חזרה, ולכאורה אין לזה טעם, דהרי אפי' אם הוה ריעותא מחיים ולא ספק טרפה, ומה ענין זה לשמיטה, וגם הקטנו עליו מפרק ד"ה, ולפי הג"ל א"ש טעמו כיון דקיי"ל בש"ס בענין נודעו יחד, וא"כ בשלמא אם לא נודע הריעותא רק לאחר שמיטה אי"כ חייבך בנשחטה אזיל ליה הספק דלמא במקום נקב קשמיט, כיון דהרוב הוה ליהיפך, וא"כ כבר הוחזק כודאי וזל ל"י הספק דלמא במקום נקב קא שמיט, ואף דלח"כ נודע הריעותא אזיל הוה טעמו נקב אין לו דין ס"ס אם דלא ודעו יחד, ובשביל ספק זה לבר אמרינן נשחטה חזרה, אבל אם נולד הריעותא מחיים, א"כ עיינן לא הוחזק ספק זה דלמא במקום נקב קא שמיט, וא"כ הוה ס"ס דלמא ישחוט במקום נקב ואח"ל אינו במקום נקב דלמא הוא טרפה, לכך לא אמרינן בזה נשחטה חזרה, לכך אין לדמותו לפרק ד"ה דשם ליהא ס"ס להחמיר. וכל זה אני כותב דרך הערה ובחידושינו בתשובתי ליו"ד הארכנו כמה פעמים בזה בעו"ה והיוו אמרינן לרזון לפני ארון כל. והנה יתיר מזה אין לי כח להאריך ועמו הסליחה בזה וידון אחי לקף זכות כי אני מוטרד וחלם כח, ואם יהי' לו חזיה ענין הלכה למעשה ממעם זה יודיעו ועלי לשכיבו בעו"ה אולי ממילא מני ומניה רווחא שמעתא אבל לפלפול שחינו לדינא אין להשיב ועמו הסליחה :

והנה

אחר כתבי עלה בלבי הערה אחת לא אמעט מלהעלותו כאן דלכאורה יש להביא רחיה דהמיעוט הנפק לאיסור ממ"ש פ"ג דפסחים בסוגיא דשמרת דגזיר ומטאת גלי קרא דהמלא וברבנן מטאת לבד ומג"ל כן דלמא לעולם יהי דההיתר מרובה או מתלה על מחלה אין היתר מלא, וקרא קמ"ל באם האיסור רוב וההיתר מועט ומתערב יחד אז מטערף לאיסור, אבל יהי דכי הדדי ינינה, או אפילו במיעוט היתר אם לא מתערב מועט אינו מטערף יחד, ובע"כ מוכח דככה"ב בתערובת והיתר מועט כיון דבטל ברוב בכל התורה מטערף ובגזיר ומטאת מיירי אפי' בשוה ובלי תערובות. וזה רחיה נכונה לפע"ד, וכל זה אני כותב דרך הערה מנח טרדות, רק כיון דעלה ברעיוני לא אמעט מלהודיע אזיל יטערף לחזיה ענין. ולפי הג"ל ה"י מוכח דאף במין בחינו מינו היתר הנפק לאיסור דהרי בגזיר הוה מין בחינו מנו' ובוה יש להעיר מה דקאמר הש"ס שם דגזיר ומטאת הוה ב' כחובים, הרי בחטאת יש לומר דוקא במין במינו הוה כן ובגזיר קמ"ל דאפי' בחינו מינו הוה כן ולמה ליבני ב' כחובים, גם יש להעיר מן דקאמר הש"ס בזבחים דפליגא דרר"א דאמר כשם שמוות אין מבעלין זא"ז, כן באיסורין אין מבעלין זא"ז, מה רחיה ממונת, החס הוה כולס מין בחינו מינו ובאיסורין הוה מין במינו, ואם גם ר"א מיירי במין בחינו מינו מנ"ל דפליג ר"ל דרר"א הרי ר"ל מיירי במין במינו רק דאיסורין מחולקין: וכל זה אני כותב דרך הערה ואולי ימלא ר"מ כן בחזיה ספר יודיעני, כי אין לי פנאי לתפש בספרים כי אני מוטרד בענינים שונים ומה שעלה ברעיוני אני אומר כי דבר ה' הוא. יידרו וכו' :

תשובה רכב

לקי"ן ניקלשפורג החרב החריף מ"ה שמואל אהאדא נ"י. ע"ד שאלתו בקדרה של תמור בית החורף ששאלו בו מים חמין ושאלו ממנו מים ומלאו בו למפרע, והנה בעת טבילת המים עתה הו' סמ"ך גזל הלפרעד, ואך הוה חסם כיון דשארבין ממנו מים כמה פעמים נולד הים שפדרע מחמתו, ושכר רק מעט מים וגאסרו המים הלגי, והנה ר"מ האריך קלת בענין :

בעיני רחוק לפלפל בסדרת הגשים אם איחא דהי מקודם היו מולאין אותו תחלה ולפע"ד אין לריך כלל לזה ומקורו פשוט בש"ע דהרי חני"ג בשאר איסורין דרבנן וא"כ הוי ספק דרבנן ולהקל , וזה לא נחשב בשל תורה רק בדרבנן . ועוד תמוה יותר למה נעלם ממנו דעת הא"ה ורמ"א בסי' י"ט דבלא נודע לא חמירין חני"ג וזהו דהש"ך חולק עליו מ"מ מירי ספקא לא נפקא , ועיקר ראיות הש"ך הוא מן הש"ס ושם מייירי ב"מ דהוי חני"ג מן התורה אבל בשאר איסורין דהוי רק דרבנן יש גומר דלא גזרו רק באם ידעו תחלה או גזרו אטו בב"מ , אבל בלא ידעו עד שהי' בו סמ"ך יש גומר כיון דבשעה שבא לשאול לא שייך בו חני"ג , מה שבלא נודע נעשה נבלה בזה לא גזרו אטו בב"מ , וראייתו לשאר איסורין מן הפוסקים אינו מוכרח , ואפשר הא"ה וד"מ חולקים עליהם ומירי ספקא לא נפקא , ובדרבנן הלכה כדברי המיקל , וא"כ יש גומר כאן בודאי מותר דהוי ס"ס שמה לא הי' שם האפדעש כשהי' בו רק מעט מים , והת"ל הוא כי בו מעט מים בלמא לא שייך חני"ג בשאר איסורין היכי דלא נודע תחלה . וגם יש עוד ספק דלמא כשנתמעטו המים כבר נלטעו המים , דכן הדרך כי לעתותי ערב נתמעטו המים וגם התנור ילטעו , ועוד כראה לי לזרף היתר בזה , דעיקר ראיות הש"ך מן הפוסקים מייירי הכל במה שקודם הידיעה נתעברו יותר דרך מקרה , ומתחלה כשנעשה נבלה לא היה עומד להתעברו בו , ולכן כיון דראש מתחלה טוב לא פקע , אבל במה שירעו שיהי' נוסף אח"כ עד סמ"ך לכ"ע כיון דלא נודע עדיין לא נעשה נבלה , כיון דעומד להיות נוסף בו עד סמ"ך , וקולת סמך לזה ממש' בס' קי"א בשתי קדרות אם של אדם אחד כיון דעמיר להתעברו דאין אותו כאלו חסר מעורב , כן הי' כיון יודוע דבכל יום מוסיפין מים , א"כ הוי כאלו כבר היו בו סמ"ך ולא נעשו נבלה ומזרו להתירן וכדי הך סברא לסמוך עליהם במלתא דרבנן ובכמה ספקות ובידור' ספק של ר"מ דלמא לא הי' אז האפדעש כן ולפע"ד נכון לפע"ד ולדינא יותר אין להאריך . דברי ידירו וכו' :

תשובה רכב

להרב החריף ר' אהרן שמואל אסחד נ"י בק' ניקלשפורג .

הנה מתכזב קבלתי ואם כי אני חלוש כח ומטורד אעפ"כ פניתי להשיבו' . והנה מה שהקשה להסבורים דאיסור דרבנן מותר להאכיל בידים , וא"כ בסוגיא דירך שנתבשל בה ג"ה מאי פריך שם מאן טעמי ל' , הרי רבא ס"ל טכ"ע דרבנן וא"כ יתנו לקטנו וכו' . הנה אין התחלה לקושי' זו מכמה טעמים , הראשון הוא דהרשב"א לא כתב כן דרבנן מותר ליתן לו בידים רק לפי מה דקיי"ל קטן אוכל נבלות אין ב"מ מלווין להפרישו או נחתינן חד דרגא בדרבנן ומותר להאכילו בידים , אבל למ"ד קטן אוכל נבלות ב"ד מלווין להפרישו או דרבנן נהי דאין מלווין להפרישו , עכ"פ בידים איסור ליתן לו , וא"כ רבא ס"ל ביבימות דף קי"ד ע"ב דקטן אוכל נבלות ב"ד מלווין להפרישו , א"כ לדידיה ודאי איסור להאכיל איסור דרבנן בידים . ועוד בלא זה לק"מ דקטן אין לו דעת , ומי יודע אם קטן יכול להבחין בטעם : ואפי' אם יודע הרי אין הקטן נאמן באם אחזק איסורא , ואם נתעבר איסור בהיתר הוי אחזק איסורא ואין קטן נאמן אפילו דרבנן . ולומר מסלפ"ת , הן אחת דקטן נאמן במסלפ"ת , אך היינו דוקא אם משפר א"זה דבר נעמלנו יתכן אף בקטן ישראל להיות מסלפ"ת , אבל אם גדול נותן לו לטעום א"כ בשלמא בכרכי אף דישראל נותן לו לא ידע אם הוא בשביל איסור או לא , אבל קטן הוא גדל בין ישראל עפ"י הרוב יריגו דבר דהוא צעבור איסור כי יודע מנהג ישראל ועיין סמך לזה ביר"ד סי' ס"ט שם א"כ קטן היודע מנהג ישראל לכן אין לו דין מסלפ"ת . ומה שהקשה בתרומה שגפ"ל לחולין למה לריך שיעמעה כהן יתן לישראל פחות מכשיעור לפמ"ש הפ"ג דבאיסור דרבנן מותר ח"ש , הנה גם זה לא קשה בדפשיעות יש גומר דלעטום אם יש טעם אין די פחות מכותי רק לריך טעימה בטה אף יריגו הטעם , מיהו זה אינו דברי חפ"י אם יאכל יותר מכשיעור מ"מ תרומה לא הי' מעורב אז לפי ערך דף פחות מבית ויהי' מותר לטעום . אך באמת א"ש ויתיישב גם קושיא הראשונה דע"כ לא מקילין בדרבנן רק במה שאין לו עיקר מן התורה אבל במה דיש לו עיקר מן התורה ודאי איסור ליתן לקטן בידים או לאכול פחות מכשיעור , ואסביר הדבר יותר דחפ"י אי נימא דבשאר איסורא דרבנן מותר להאכיל לקטן לא דיש לו עיקר מן התורה . מ"מ בטעם כעיקר אף למ"ד דהוי דרבנן מ"מ אם אמרו להיות טעם כעיקר הוי בכל דבר כעיקר כיון דעשוהו כעיקר הוי לכל

דינו כעיקר , וכמו דבעיקר אסור ליתן לקטן ה"ה בטעם , וא"כ קושיא ראשונה , מיהו קושיא השניה מכאן ל"ל דיש לו חילוק בין יש לו עיקר מן התורה או לא , אך הנה המעיין בניטין דף ס"ה מוכח דתרומה דרבנן ונמשך דרבנן הן בזה"ל והן בזמן הבית אם הוי דרבנן נחשב אין לו עיקר מן התורה יע"ש , מוכח כן להדיא דבתרומה דרבנן לא עשו כעין של תורה . ולכן נראה דלריך לחזור לענין ראשון דיש גומר דבמה שהולא יריגו הטעם רק בהרבה , ומה שכתבנו דיש גומר חפ"י אם יאכל הרבה לא יהי' בו רק פחות מכשיעור תרומה , אך יש גומר דלא מביעא חי נימא דעשה חני"ג אפילו דרבנן דל"כ יש לחוש אולי יטעום טעמא דאיסורא , וא"כ הוי כולו איסור ואכל יותר מכשיעור , ואפילו א"ת"ל דרבנן לא נעשה נבלה , מ"מ יש גומר דבשלמא ח"י שיעור בזה מותר דרבנן דלא אחי לחלופי בין כשיעור שלם דהו ניכר מגופו ובין שיעור לפחות מנשיעור . לא טעי אינשי , אבל אם יאכל יותר מכשיעור נהי דבזה איסורו שבו לא הוי כשיעור , עכ"פ כיון דבעיני השולס הוא אסור ואלו אחי לחלופי גומר דטעימה מותר באיסור גופו אפילו בכשיעור לכך אסור לו למטעם :

במה שהקשה על הש"ך בס' י"ח שכתב בשם מחותני לשיטת הרא"ש דמסלפ"ת מהני להאמינן לו בטעם מיהו קפילא בעינן כדי להיות בקי בטעמים וכו' , וע"ז הקשה דהרי מסלפ"ת לא מהני רק בדרבנן ואומ"ל למה מרעא אומנתו מהני אפי' בשל תורה כמ"ש בחו"מ בס' כ' ה' ל' ל"א . הנה זה א"ש דמה דמהני אומנן היינו בלא אחזק איסורא , אבל באחזק איסורא לא סמיכין על חזקה זו . וסלק חזקה נגד חזקה כעין שמתקל הש"ך שם לענין מסלפ"ת . רק דהש"ך דחה זה , אבל בני חזקה דלומנן לא מרעא כפשיטא שפיר יש גומר חילוק זה לכך בעינן מסלפ"ת ומסלפ"ת מהני כמ"ש הש"ך כיון דרפער לברורי ע"י קפילא . ובאמת לפי דברינו יש גומר יותר דבדרי הרא"ש דודאי מה דבעינן קפילא הוי מנכ דלא מרעא אומנתו , ואף דהוי לפי תומנו יש גומר דלא מרעא אומנתו , או יש גומר דשולאין אותו עבור ד"ח ומ"מ הוי מסלפ"ת כמ"ש הט"ז סי' ל"א , אך חזקה זו לומנן לא מרעא נעש"י לא מהני כיון דאחזק איסורא וסלק חזקה נגד חזקה , ולכן בעינן מסלפ"ת , וגהי דמסלפ"ת לא מהני היינו להיות סומכין עליו לבדו , מיהו עכ"פ מהני להיות איתרע חזקת איסור שיהי' כאן ועכ"פ מהני מסלפ"ת להיות סומך להחזקה , ושוכ כיון דאין כאן חזקת איסור שבו מהני טעם הקפילא לגומר דלומנן לא מרעא אומנתו וא"ש זה נכון לדעתי בעזרי' . וביתר הערותיו לא עיינתי כי אני חלש כח ומטורד ועמו הסליחה . ידירו וכו' :

תשובה רכב

לק"ק ניקלשפורג להרב הנזכר .

הנה מתכזב קבלתי והוא רק דבר פלפול והוטב בעיני ואין דרכי להשיב על פלפול מעודי ומנ"ש בימים הללו שאני זקן וחלש כח תמור יותר עיני הוקעה מיהו לפטור מכל וכל אי אפשר . והנה בעיניי הללו הארכתני מאוד בעזרי' בחיבורי ליר"ד סי' ק"ב ובחיבורי לבניה בש"ס שם ובק"א ה"ל י"ט ועוד בכמה מקומות מילי מילים . והנה בדברי הערה שלו לטעם הר"ן דרשב"מ דלא בטל דהוי מין בעיני שהקשה ר"מ אף יפרנס כמה דספק דרשב"מ אסור . הנה זה לא דבר חדש הוא ובידלתי הקשיתי כן וכחבתי דתרי טעמי איתגהו , דהנה במה דלא ניחא ל' להר"ן בטעם רש"י דעד שתאכלנו באיסור היינו מנכ דהוי קשה לו כיון דנתבשל בסמ"ך א"כ גם עכשיו הוא מותר ולא שייך גומר עד שתאכלנו באיסור דגם עתה היתר הוא , לכך תפרש הטעם מנכ דהוי מין בעיני , אבל בספק א"ש הוא חמור כיון דבזה יתכן באמת גומר דלסור הוא לכך מודה הר"ן דהטעם מנכ עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר ומרווייהו טעמי אמת , והנה זה כתבתי ביבולתי , ובימים הללו דרפס ספר ברוך טעם הגאון מליפניק כדמותו לוי שכבר נתבאר א"ש בספרו שם . והנה כעת נוסיקו נוסף דבר דיש גומר דהך סברת רש"י דעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר יהי' תלוי בזה דאם פ"י ביטול נהפך האיסור להיתר א"כ כבר נעשה היתר ולא שייך גומר עד שתאכלנו באיסור , אבל אם אין האיסור נהפך להיתר רק דמותר לאכיל מנכ דכל מה שאוכל תלינן לך היתר , וא"כ עכ"פ סוף מוקד יהי' האחד באיסור נאכל דהו שייך גומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר , והנה זה יהי' תלוי בזה דהנה קי"ל טומאת משא כמאן דאיתא דמיא ולא מהני ביטול , ועכ"פ דאין האיסור נהפך להיתר רק באכילה מותר דבכל אחד תלינן דזה היתר , א"כ

ר"ח ואמר לעולם ספק יו"ט ספק חול נמי אסורה והיינו משום דגם אם הספק בזמן נמי הוא דשיל"מ אף דלין הספק בזמנה רק בזמן וא"ש :

א"כ ממילא שייך לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, אך כיון דהתוס' בברכות כתבו דעומתא משא כמאן דליחא הוא רק דרבנן, א"כ מן התורה נהפך האיסור להיתר רק רבנן התמירו ממילא למה יתמירו לומר דשיל"מ לא בטל, הרי הוא תקנתא לתקנתא כיון דמן התורה אף עתה הוא כולו היתר, אך רש"י יסבור דעומתא משא הוא מן התורה, לכך ס"ל טעם דשיל"מ נכח עד שתאכלנו אבל הר"ן יסבור כדעת התוס' דהו"ק רק רבנן, א"כ הוא תקנתא לתקנתא, לכך ס"ל הטעם נכח דהו"ק מין במינו. וי"ל עוד דהנה הוא קשה להר"ן דהו"ק עומתא משא כמאן דליחא דמיא, ואין האיסור נהפך להיתר עכ"פ נשליך אחד לים א"כ ממילא מותר לדין נהפך דא"כ הוא ספק דבר שיל"מ דהרי כבר בטל הוא, מה אמרת הרי עכ"פ אחד אסור ויבא לידי אכילה הרי נשליך אחד לים וא"כ יתכן דלא יאכל האיסור כלל. או עכ"פ אם נפל אחד לים נאמר דמותר הכל ולמה לא מנינו מילוק זה בדשיל"מ אם נפל אחד לים אם מותר או לא, לכך בע"כ ל"ל הטעם דא"כ הוא ספק דבר שיל"מ ואם נפל האיסור או לא וספק דבר שיל"מ נמי אסור. ויסבור רש"י דתרי חומרי נתי מתמירין בדשיל"מ לכך לא תהני אף דנפל אחד לים, אבל הר"ן יסבור דלא מתמירין תרי חומרי בדשיל"מ, ולא דמי למה דספק דשיל"מ שנתערב דלא בטל דהתם עכ"פ הוא האיסור כאן, אבל נכפל אחד מהם לים, א"כ אפשר דלין נאמן עוד איסור כלל הוא תרי חומרי ודא"כ להיתר בזה לכך מתרם הטעם דמה דלא בטל הוא מנח מין במינו ושוב לא תהני אפי' בכלל אחד מהם לים, מנח דהו"ק ספק דשיל"מ ועד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר ולא נחשב תרי חומרי כיון דהו"ק תרתי טעמי לכל חד טעם בפ"ע וא"ש, ויש הרבה לפלפל בזה אלא ששטל כתי :

והנה על קושיית הש"ך על הרשב"א בסי' ק"ב דהרי כן מוכח ב"ש ובמירושויו כתבנו ישב לזה ובעת נראה כך דהרשב"א יסבור כדעת הסוברים דאם נתערבה משמע דקאי על ספקא והטעם דספק אחד בנזק וספק אחד בתערובת אסור ולא הוא ס"פ, ולפי"ז יש לומר כך דלעולם אף דלין המתיר בודאי נמי הוא שיל"מ ומה דלא משני הש"ס בספק דגולדה מספק טרפה, היינו דיש לומר דבזה ודאי מנחי ספק אחד בנזק וספק אחד בתערובת והטעם נכון בעזרה, דהרי הלמח דקק הקשה על הרשב"א דהרי בלא"ה איך שייך לומר דהו"ק ל"ל דשיל"מ, דהרי הוא מנ"מ אם מותר גם עתה מותר ואם אסור כבר נכבטל, רק התירין הוא על הרשב"א, ד"ל דעכ"פ הוא כיון דרך איסור, ואכלתי מלמח למפרע לא אמרינן בזה, וא"כ בזה הו"ק איסור רק מנח כוונתו, וא"כ בזה ודאי מועיל ספק אחד בנזק וספק אחד בתערובת, דבשלמא אם הוא הספק על נזק החפץ אם הוא אסור או מותר והחפץ יש לו מתירין או אם הוא הספק על נזק החפץ והו"ק ל"ל שיל"מ לכך בעינן שיהיו הספקות שווין אבל אם הספק אחד בנזק ואחד בתערובת לא היו הספקות שווין, אבל אם נכבטל נזקו ויבא דין דבר שיל"מ דהרי בנזק החפץ הוא מנ"מ כקושיית ה"ל מה אמרת הרי הוא כוונתו אינו יודע, וא"כ אז הוא כל הדבר תלוי בכוונתו, ובכוונה שלו אין מילוק בין ספק אחד בנזק או בתערובת דבכוונה שלו הוא שיהיה שוין אם זה אסור או מותר, ולכך לא משני הש"ס בספק שולד מתרונגות ספק טרפה דלא"כ נתי דביעה הוא ל"ל דשיל"מ עכ"פ אם נתערבה למה אינה בטילה דבזה נשאר קושיית הלמח דקק במקומו. והבן כי היא סברא נכונה בעזרה, אבל חסא לא נתערבה יש לומר אף דלין המתיר בודאי הוא ל"ל דשיל"מ לכך כתב יש ב"ש יש מי שאומר וא"ש, ואם ימלא רוי"ט זה בחיזה ספר יודיעני ותמוז דתמי. ובנזק קושיית הלמח דקק כמנומנה ל"ל שכתבתי דלק"מ דיש לומר דהידיעה גורמת הביטול ואם לא ידע אינו בטל וכדעת הסוברים כן, וא"כ ה"ג בשלמא אם יודע שהיא טרפה א"כ ידע הביטול ונכבטל ואז מותר אבל אם הוא ספק לו אם זה היתר או אסור, וא"כ אם הוא היתר אינו בטל דהיתר בהיתר אינו בטל, ואם הוא איסור נמי אינו בטל כיון דהידיעה גורמת בהיתר והרי עיניו לא ידע אם הוא טרפה לכך שפיר נחשב דשיל"מ אולי יודע לו שהוא טרפה ואז יחבטל דהידיעה תגרום הביטול, ובהו"ק יש ליישב ב"כ קושיית הש"ך דיש לומר אם הידיעה גרמה הביטול או לא י"ל תליא פלוגתא דרבנן ור"י בזמנינו וכפי מ"ש הר"ן דלפי"ז אם הביטול הוא בעלם הדבר או בהאיסור דאם הוא הביטול בעלם אין מילוק בין ידע או לא, אבל אם הוא הביטול האיסור וההיתר בזה שפיר יש סברא לומר דאיסור לא פקע רק ע"י הידיעה אף שאין ראייה לדבר זכר לדבר הוא, המתיר נדרים או הפרת הבטל אף דמנינו בנזק רק נכבטל מ"מ מותר, הרי דהיבור גורם היתר כן ה"ל הידיעה גורמת הפקעת האיסור, ולכך א"ש כיון דהתוס' כתבו בזמנים דברבנן אפי' ר"י מודה דבטל מין במינו, וא"כ לכך לא משני הש"ס דמייירי בגולדה מספק טרפה, וא"כ י"ל כמנאי ותיתי רק כרבנן ולא כר"י דל"ל לא בעינן ידיעה בביטול וא"כ נשאר קושיית ה"ל מנ"מ ובע"כ אחיא דלא כר"י, ולא ניחא לאוקמי כמנאי, ויחד דלמה לא משני דאחיא כר"י דמנין במינו לא בטל, ובע"כ לא ניחא ל"ל לאוקמי כמנאי, א"כ ה"ל להיפוך אי נוקמא בגולדה מספק טרפה א"כ לא הו"ל ל"ל דשיל"מ לר"י ובע"כ תיתי רק רבנן ולא ניחא ל"ל לאוקמא כמנאי, ואין לומר דהרי זה איסור מותר כיון דהו"ק ספק טרפה ז"ל דיש לומר כשעת הרמב"ם דספקא לחומרא רק מדרבנן וברבנן גם ר"י מודה דבטל ובע"כ ל"ל אחיא כר"י לכך לא משני כן, אבל לדין דקיי"ל כרבנן א"כ הידיעה גורמת היתר שפיר יש לומר דהו"ק ל"ל דשיל"מ, רק הרשב"א לטעמו דמ"ל ספקא דאורייתא מן התורה לחומרא לירידה שפיר מוכח כן מן הש"ס מדלא משני כן בקושיית הש"ך, ומנ"מ לא בטל לזמני דהו"ק ל"ל דשיל"מ דהידיעה גורמת הביטול, ולר"י מנח מין במינו ואחיא ככ"ל, ובע"כ מנח דלין המתיר בודאי לא הו"ק ל"ל דשיל"מ, אבל להרמב"ם דמ"ל ספק תורה רק רבנן אין ראייה מן הש"ס ככ"ל, לכך כתבו הש"ע בלשון יש מי שאומר וא"ש בעזרה, וימנין ל"ל כי כתבתי זה רק דרך עיוול כמו רגע לפשות ראונו ואין בידי לעיין דרך עיון מנחי כי אכל חלב מתוך ומותר ועמו המליחה ואם לא ייטב לו א"כ דבר מדברינו יודיע לו ואחייק לו טיבולא ואודה או אחרץ דברי. דברי יודיעו וכו' :

והנה מדי דברי בזה לא אמלט מלהודיעו מה שעלה ברעיוני בדיוק לשון הש"ס בזמנים דקאמר ר"ח לעולם ספק יו"ט ספק חול הוא ל"ל דשיל"מ וכל דבר שיל"מ אפילו בחלף לא בטל, הנה על לשון זה שעתיד אולי כבר עמדו בחירושוני בזמנים ובה"י ו"ט וכמה דוכתא, אך כעת קשה ל"ל מ"ש לעולם ספק יו"ט ספק חול הו"ל דשיל"מ דהו"ק משמע דהשתא מתדכן דהו"ק דשיל"מ, ובאמת הוא ידע מתחלה גם המקשן דהרי כן אמר תחלה אימא סיפא ואם נתערבה בחלף וכו' א"כ ספק יו"ט ספק חול הוא ל"ל דשיל"מ וכו' איך ידע מתחלה דהו"ק ל"ל דשיל"מ ומה מתדכן עתה אך נראה דהו"ק מ"ד דשיל"מ לא נחשב רק אם הספק הוא בנזק הדבר אם אסור או מותר שייך לומר כיון דדבר זה יש לו מתירין אסור, כיון אם הוא ספק אם בינה זו ונולדה בזיו"ט או לא ואין הספק על היום רק על בינה זו אימתי נולדה, שפיר הוא ל"ל דשיל"מ בנזק הספק, אבל אם הוא ספק רק על היום, אם היום חול או יו"ט א"כ הוא הספק על הזמן והזמן אין לו מתירין דאם היום יו"ט בכל יום שגהה זו וחודש זה אסור, א"כ הזמן אין לו מתירין, וכן הוא ס"ד של הש"ס מתחלה דפריך דהו"ק ל"ל ספקא דרבנן וכיון לידע דשיל"מ אינו בטל הוא ל"ל לחסוקי דרעתיה דגם ספק דשיל"מ אסור, רק דהו"ק מ"ל דהו"ק לא נחשב דשיל"מ כיון דהספק על הזמן, ומה דקאמר תחלה בשלמא ספק יו"ט וכו' הו"ל דשיל"מ הכונה כך דהנה ואם נתערבה בחלף יש לומר ב' כוונות או דהו"ק קאי על ספקא דגם ספקא אם נתערבה בחלף כולם אסורות או דהו"ק על ודאי דודאי באיסור זה אם נתערבה בחלף כולם אסורין רק דהו"ק ודאי דעכ"פ מאיסור אחד מיירי, וזה ודאי אינו סברא לומר דספקא אסורה מיירי מספק טרפה, ואם נתערבה בחלף קאי על נולדה בזיו"ט. זה אי אפשר לומר כלל דעכ"פ ודאי מיירי באיסור אחד, והו"ק כוונתו כך בקושייתו אימא סיפא אם נתערבה בחלף כולם אסורות בשלמא ספק יו"ט ספק חול ומיירי באיסור יו"ט מניחא גם סיפא מיירי באיסור יו"ט, והו"ק כוונתו דאם ודאי נולד בזיו"ט או לא אם נתערבה בחלף כולם אסורים אבל אי נימא ספק טרפה, וא"כ גם סיפא מיירי בטרפה נתי דמיירי בודאי עכ"פ למה בחלף כולם אסורות, כן הוא כוונת קושייתו, ומה דלא משני דספקא אסורה מיירי דהו"ק ספק בהביעה אם נולדה בזיו"ט או בחול, היינו כיון דתנא סתם וספקא אסורה משמע כל ספק בכלל דאם הוא חילוק בין הספיקות הוא ל"ל לפרש איזה ספקא אסורה ואיזה מותרת, ואם תנא סתם וספקא אסורה משמע איזה ספק סתם אפי' אם ידוע שגולדה היום רק ספק יו"ט ספק חול נמי אסורה, ובהו"ק ל"ל דהו"ק ל"ל דשיל"מ כיון דהספק על הזמן והזמן אין לו מתירין, (ובזה מועיל קושיית הש"ך על הרשב"א בזיו"ט ס"ק ב' דיש לומר דלכך לא משני דמייירי דגולד מספק טרפה דלשון וספקא משמע כל הספקות בכלל דו"ק) וזה דמירם

תשובה רכה

תשובה רכו

להרב מיה מאיר אב"ד קליעא במאדרון.

לק"ק גארא ובקווינא להרב מיה דוד גאלרשטיין נ"י.

הנה מכתבו קבלתי היום, ואם כי בימים הללו איני משיב אפילו לאחד ממאה כי לעת זקנתי אני משוב כח מאוד אפ"כ כי נכמרו רחמי עליו אני משיב לו את אשר ישים ה' בפי. הנה ע"ד הקדרה שהי' בה חלב כמה ימים לעשות ממנה מאמה והריקו ממנה החלב ובסלו בה בשר עם רוטב חוץ מעל"ט והורה ר"מ לאיסורו. יפה הורה וישר כעו וואמין לי כי אם ב"ט לפני גם אני הייתי מורה כן, ומה שאחד מערער עליו מדברי החו"ד סי' ק"ה שמתיר שכתב דבהיתר לא שייך כבוש לית מאן דחש לדבריו בזה. ואחר המחילה מכבוד בעל חו"ד שגב בזה מאוד מ"ס בשם המנ"א בשם הר"מ דבהיתר לא שייך כבישה שגב בזה, ואם כי ראויה ר"מ מן הש"ס דפסחים דקאמר דב"ה חידוש הוא דאי חרי ל"י כולי יומא בחלבא שרי וכו' לא ידעתי מהו קאמר הרי בשר בחלב הוא איסור באיסור ולכן ספיר הוי ראו' שיתסר, אבל אם הוי כולו היתר יש לומר דלא שייך כבוש, אבל דברי החו"ד תמוהין מטעם אחר כיון דכבוש מכליע איך שייך לחלק בין איסור להיתר לומר דהאיסור בולע והיתר אינו בולע אטוהתמיכה או כליה' יש בו דעת לומר דבולע וזה אינו בולע אמתא, אך כונת המנ"א שם הוא כך דודאי בולע תמיד בשוה, דהוא ענין בטבע דכבוש בולע רק באיסור כיון דלא ידעין כמה' בעל לדיך סמ"ך נגד כל הכלי, בזה ס"ל דבהיתר בלע הוא קיל וא"י לשער נגד כולו רק נגד מאי דנפיק מיני'. וכן הוא במדרי הובא בט"ו ס"ל מ"א בשמו להראו' כן, ולכן בקדרה של חמץ דל"ן דרך להשתמש בקדרה דוקא כולו חמץ רק הוי בו קלת חמץ ולכן לפי המעט שיש בו חמץ יכולין לשער כמה דנפיק מיניה, ועל זה כתב המנ"א כיון דהוי בהיתר די לשער במאי דנפיק מיני', וגם בחמץ חולק הח"י ואמר דלא ידעין כמה נפיק מיני'. כמ"ש בח"י סי' מ"א ס"ק י"ח, ולכן אף להמנ"א היינו רק בקדרה של חמץ אבל באם ובלע בקדרה חלב דהוי כולו חלב ודאי צעין עכ"פ סמ"ך נגד מאי דנפיק מיני' ואי אפשר לשער כמה נפיק מיני' והוי ספקא דרורייתא לחומרא, ולכן שגב בזה מאוד בעל החו"ד, ומ"ס ריאה מפ"ד דשביעית משנה י"א צורך חדש ששרה בשמן ישן שילקט הורד ותמה החו"י' הרי יש בו טעם השמן, הנה מירולו של החו"ד אינו כולו דהו ודאי אינו לחלק בטבע בליעה בין היתר לאיסור, והקושיא הרי החו"י' עסקה כן ולא ס"ל תירוצו החו"ד, והנה כל קושיא יש לה תירוצו ואין אחריות המשנה עליו והאמת יורה דרכו כמ"ש. אך היות כי בא לירדו הקושיא, והנה לפי זכרוננו דומה לי שכתבתי ליישב זה בחזיה תקום אך ילא תבנה וכעת ראה לומר כיון דלכ"ע ליישב או מתטלת וזיר או מניעולי מדין, וא"כ מכלום יש לומר דהוי רק מאיסורי לחוין ולא באיסור עשה, ושביעית הוי רק איסור עשה בזה לא חמירין טע"ע, ולא מבטלי להסבירים דמשה קיל מל"ת יש לומר כן רק אפי' גם להסבירים דמשה חמור משה' מ"מ יש לומר דדוקא באיסור דעיקר איסורו הוי להיות אסור, בזה חמירין דגם טעמו אסור כמו העיקר אבל בשביעית הוי עיקר מלכותו הביעור דהתורה חייבה לבערו ואיסורו נמשך ממילא אם לא ביטרו אבל עיקר מלכותו הוי לקיים הפשה ולבערו, וא"כ העשה לא חמרה התורה רק לבער גוף האיסור אבל לא לבער גם. היתר, ואם חומר לפרוש כמה הטעם ישדוף גם היתר, והיתר לא חמרה התורה לבערו ואם יבערו לא יקיים בזה המלוא, והתורה לא חמרה לבער רק היכי שיקיים הפשה לא לבער מה שאין בו קיום עשה לכך לא שייך בזה טע"ע וא"ש לפענ"ד. והנה לריבא יפה דן ויפה הורה ר"מ לאיסור הבשר והקדרה וישר כמו בזה:

יע"ד שאלה השני' בנידון אבהמה שקנה הקלב וראה ברנל אחר למעלה מלומת הנידון נשיכה והכיר שהוא נשיכת האבב בזה אין איני מורה לו, ונדעתי הוא מותרת כי אף המחמירין הוי רק ברחיבו שדרם או חויין שזאב זה ילא מן הרוב שאין דורסין בהמה גסה ולכן אסור, אבל באם לא ראינו שדרם ומכירין שהוא נשיכה לחוש שמא דרם לכ"ע לא חיישינן ואוליגן בתר רובא, דרוב זאבים אין דורסין בהמה גסה, וגם הוי ס"ס שמא לא דרם ואח"ל דרם שמא אין לזאב דרייה בהמה, לכך אף שרומ"ת הביא שקלת מחמירין חלקי אומר דעמי להקל, פדעט אם לא חויין שדרם לכך דעמי להקל, מיחו כיון שכתמה אחרונים מחמירין ודאי מ"ס סבורה להחמיר אין מציחין אותו ולא איתרע הוראתו בזה. ובפמלולו לא עיינתי כלל כי אין כתי' שמדי ועמו הסליחה בזה. דברי ירדו וכו' :

הנה ע"ד שאלתו בכירה שעתמה עליו קדרה של בשר ונשפך אללה רוטב הרבה בחופן אשר בודאי לא הוי סמ"ך בקדרה נגד הרוטב אשר תחת הקדרה וקלת מן הרוטב אשר שבינות הקדרה, ומלך השני של הכירה עמד קדרה של חלב ונשפך אללה כי קלוש של חלב בחופן הג"ל והקלושים לא נגעו זה בזה, והכירה הייתה חמה מאוד שהיו סולדת בה, והנה מה שחשש ר"מ דלמא מפעפע ונאסרו הלוקחים משום בכ"ה זה חמת והלוקחים בודאי נאסרו אך הקדרות הנה ידוע דדבר לה אינו כדבר גוש, כי דבר גוש הנוגע בקדרה לריך סמ"ך בקדרה נגד כולו אבל דבר לה אינו לריך סמ"ך נגד זה המעט שנוגע בקדרה ולא כנגד מותר הנמשך מן הקלוש לכך גוף הקדרות ודאי נאסרו. והבשר והרוטב והחלב אם יש בכל אחת סמ"ך נגד מה דהוי תחת הקדרה אף דל"ן בו סמ"ך נגד כל הקלוש שביניה מותר הבשר והרוטב והחלב ואם אין בכל אחת סמ"ך נגד מה שחתת הקדרה אז זה שאין בו סמ"ך נאסר גם מה שבפנים, והנה הפת שהי' בתומו ודאי מלעוף לא הפת לממ"ך, אבל מ"ס ר"מ סמ"ך נגד קלוש אחר הוא טעום דנגד שני הקלושין צעין סמ"ך כיון דנאסרו שתייהן בעינין שיהי' בפת סמ"ך נגד שני הקלושין אז מותר הפת ובאם לאו גם הפת אסור, ומ"ס ר"מ דלא הוי סמ"ך בפת גם הקדרות מותרות זה טעום דהקדרות עלמין אסורין אפילו יהי' חלק פעמים סמ"ך והבשיל שבתוכן בעינין שיהי' בכל אחד סמ"ך נגד קלוש דהוי תחתיו ובלא"ה גם התבטיל סו"ה אסור ולא מהני הסמ"ך שבתפ להיתר התבטילין דבקדרות כן משפסס ואם נאסרו התבטילין גם הכלים ששתמש בהם בכלי ראשון ערפה כד"ן ערפות ממש :

ונדון שאלתו השני' באיסור שפירה בהיתר והי' בהיתר סמ"ך בשופי נגד האיסור ושהא בו מעל"ע, ואחר מעל"ע נטלו מעט מן היתר ולא ידעו שהאיסור באותו מעט ואחר ערך שעה נודע שהאיסור שם. הנה זה כשר דכבוש מעל"ע הוי כמו מבוטל שלטעון ואינו עושה כרותה בליחות עולמית כן רק דהוי כרותה ולטעון ובעינין מעל"ע שנית ובלא"ה מותר, ותדע דלא הוי אפי"כ כרותה כי א"כ אם נפל בו אחר מעל"ע ואין בו ששים יאסר מיד וזה מבוחר הביטול ובע"כ דלא הוי כרותה ממש והפוסקים המדברים ממים מחולפין היינו מוך מעל"ע ואפילו בין כולם הוי מעל"ע נמי מותר ויותר אין להאריך. דברי ירדו החלט כח וערודו וכו' :

תשובה רכו

להתירף מו"ה אהרן שמואל אסתר בק"ק ניקלשבורג.

הנה מכתבו קבלתי ולא ידעתי מה אידון ב"י ולא יכולתי לעמוד על כוונתו למה לא ידון אותי לכף זכות כי אין אני בכח וגם מותר ואינו משיב רק להלכה למעשה הנמוך לפי שעה לא דרך פלול, וכבר ראה שאני משיב לו על מכתבו הקודם לזה, ולמה מטריח כעת יותר וגורם לי כ"י כי יש לי לער מזה מה שאני משיב כי יותר מה שפעל רעה ליגך וכו' לזה איני משיב לו על כלמכתביו רק על דבר אחד. הנה מה ששאל על דברי המשל"מ פרק י"ט מה' אבות העומאה שכתב דמה דמותר בדבר חשוב שנתערב ונפל אחד מהם לים דהתורה כולם היינו רק קודם שנודע התערובת אבל אחר שנודע התערובת אסור, ותמה ר"מ מן הש"ס דובחים דף ע"א דפרקי' לרב מן המשנה ומאי קושיא נימא דרב מיירי קודם שנודע התערובת, והמשנה מיירי אחר שנודע התערובת עכ"ד, הנה בחמת זה קושיא נכונה ובלא"ה דברי המשל"מ תמוהין דמותר כל דברי הפוסקים כולם דמוח דאף אחר' שנודע התערובת מהני. וכן מוכח בתוס' שם שכתב דוקא נפלה אחת מעמה אבל הפילה הוא בעלמו אסור דגורין שוגג אשו מיד, ואי מיירי דנפלה קודם שנודע התערובת לא שייך לתמוך שוגג אשו מיד קודם שנודע לא שייך מיד, ואחר שנודע מדינא אסור אפי' בנפלה מעלמה, וחזן מזה דבריו תמוהין דמה דמחה שני שבילין לתערובת בדבר חשוב, נהי דהמשל"מ הוכיח דגם בשני שבילין הוי דבשתי מ"מ שאני שני שבילין דהוי רק קולא אחת לתלות בהשני, הא זולת זה מה ענין לתלות בזה יותר מזה, אבל בתערובת כיון דהוי רוב היתר א"כ בלא"ה יש לומר אבל חד האי מן הרוב הוא וכל דפריש מרובא פריש, רק סמ"מ דבדרכים השפוכין החמירו מ"ל שלא מהני בזה רוב אבל אם

שאלות טוב טעם ורדת יורה דעה תשובה רבו רכט ותשובות

הפר ורס השעיר והיינו דס"ל דמעריבין לקרנות, והרי בתמורה דף ד' מפורס דרכא ס"ל כמ"ד אין מעריבין לקרנות יע"ש, וכבז שטוח קושיא גדולה. ואזי השבתי דבעו"י אין קושיא כלל למעין שם, דהרי עיקר הקושיא שם לרבא למה לי קרא לרס כבוד ומעשר שנתעבר דמותרין הרי נלמד מדם הפר ורס השעיר וכו' וא"כ זה הוי קשה רק למה דקאמר שם מלמד דעולין אין מבטלין זה. אה זה א"כ אס מטעם עולין אינו בטל אין חילוק בין דם פר ושעיר לרס כבוד ומעשר, לכך מריך למה לי קרא בכבוד ומעשר. ולכך הוכרח למרץ דרבא ס"ל דאין מעריבין לקרנות אבל אי נימא דרבא ס"ל דמין דמין במינו אינו בטל יכול להיות דס"ל מעריבין לקרנות רק דמ"ז לריך קרא ברם כבוד ומעשר, דמס"ד פר ורס שעיר אינו רחיה כיון דהוי לשיהא דין אחד בתמנות, וכיון דשיהא שמש דם וגם בתמנות דין אחד להם לכך אינו בטל, אבל בכבוד ומעשר דהוי רק בתמנה אחת אס הם נתעברו ברס של תמנות אחרות כגון ב' שהם ד' או בתמ"ד ד' א"כ אינו מין א' בחיוב זה הוי ס"ד מעטלין. לכך לריך קרא דרס הם אינו בטל, וא"כ הש"ס דאינו רואה לאוקמא כתנאי דס"ל לרבא כמ"ד מין במינו אינו בטל, דא"כ לא יהי' הלכה כוותיה דהרי קו"ל רבנן דמב"מ בטל, ולא יהי' הלכה כרבא דעביד לא מהני לכך משני דיכול להיות דס"ל דמב"מ בטל ומ"מ א"ש דינא דרבא דיש לומר הלכה כמ"ד דאין מעריבין לקרנות, אבל רבא עלמא דס"ל דמעריבין לקרנות רק דס"ל דמין במינו אינו בטל, וא"כ י"ל דפר ושעיר לאו מכא עולין לא בטלו רק מכא מין במינו לכך לריך קרא לכבוד ומעשר וא"ש ודו"ק. והנה לפי ה"ל יהי' לנו רחיה למה דקו"ל רבא דעביד לא מהני דלא משני הש"ס כן בתמורה דרבא ס"ל כמ"ד מב"מ א"כ בטל רק משני דס"ל אין מעריבין מוכח דס"ל לה"ס דהלכה כרבא דעביד לא מהני לכך מוקי לה בעטס אחד דאין מעריבין לקרנות. ודו"ק.

תשובה רכט

לק"ק ג"ש להרב ההריף מו"ה אהרן שמואל אסחד נ"י.

הנה ומכנתו קבלתי שבע העבר פ' וימי ולא היה לי פנאי לעיין בו כלל והיום פניתי להשיבו. והנה כבר כתבתי לו כמה פעמים שאל יעריח אותי בזה והוא אינו שומע לקולי, ולמה לא ידון אותי לכף זכות, הנה ר"מ סובר מרמק, לוי אי יושב בהרחה בלי שום דאגה, ואין ראשי ולבי רק לעיין בדברי זולתי, אבל לא כן הוא, כי רבו עגבות נפשי ובני מי ומווי כולו אימנהו ב', ובנירוף ערדתי וחולסת כמי, לזה כלמילתיאוי לא נכנסו בחזני ואזנס רחמנא עתרה ידיוני לכף זכות, א"כ מ"מ להפטר בלא כלום א"א. והנה בסוף דבריו אני תפס מ"ש על מ"ש לו בחשו' דלענין כל מה שכתבתי לך אין לחלק בין אס נעשה בידים או ממילא ועל זה כתב דמדברי הפ"ח י"ד ס"י ס"ד דמשמע להיפוך, הנה ידירי מה ראה שזה ולמה לא למד דרך השגה דרך הפנה הוי רק מדברי הש"ס או עכ"פ מן הראשונים אבל לא מן האחרונים, ומה בך אס מן הפ"ח מוכח להיפוך אטו איני רשאי לומר להיפוך פברט דבבר המתחבר כן. דבשלמאלענין הך כללא דכל דלמר רחמנא לא תעביד דזה משמע דבעשיית האדם תליא עלתא שפיר יש לחלק בין אס בעינן דוקא בידים א"כ די א"כ בממילא, אבל לענין כל מה שכתבתי לך זה אינו תלוי במעשה האדם, רק בנזף המעשה שהוא ית' מנאל ארוח ומעשה בזה אין סברא לחלק בין אס נעשה ממילא או בידים דסוף סוף גוף המעשה הוא מתעבד וז"ל וכו', והנה מה שכתבתי לפיכך דבברי קושית המשל"מ במה שהקשה על הש"ס בחולין דלא אמרה תורה שלא לתקלה והרי בטל ברוב, ותיצף דאין מבטלין איסור לכחלה, ור"מ הביא להקשות בזה מדברי האחרונים. הה"ד ידירי אין זה דרך השגה ואין לריך להשיב על זה תשוב' כי גברא אנברא קריעת אף להינאוי חלק אי אפשר, וכן אמנת דלשון הש"ס אינו מורה כלל כתיורו דלשון לא אמרה תורה שלא לתקלה משמע דע"י השלימות ית' תקלה לא חריס, ואס כדבריו הרי לא הוי תקלה לאחריס, דבכנתו נתבטל ברוב רק דהמשל"מ עושה איסור דמבטלה בידים והוי לי' לומר לא אמרה תורה שלא דרך איסור מה ענין לשון שלא לתקלה. ומה שיהי' ראה לי בישובו הוא כן, דיש לומר דזה דומה למ"ש רש"י בבב"א דף כ"ז דאף מה דלא הוי מלאכה כיון דרחמנא חתשיב להבדלתה הוי מלאכה. כן ה"י ודאי אס מבטל איסור רשות ואינו מלאה לעשות כן ממילא בטל האיסור והוי כמאל' דליתא אבל בדבר דהוי מלאה בכך א"כ רחמנא אחשבי' לעשות כן זה ודאי אינו בטל מן המורה, ובעיני לפי מ"ש בספר החיים ומי נדה והבאמתין כן לראיה בשם התו"ע ורש"י.

אס נפל אחד לים דהוי חרתי לטובותא דיש לומר דאין כאן איסור כלל, נס לומר כל דפרים מרובא פריש והוי היתר, ובפרט דהוי ממ"ז אס לא נימא כל דפרים מרובא פריש א"כ יש תלות דהאיסור נפל, ואס נאמר כל דפרים מרובא פריש ומן היתר נפל א"כ נס מה שאוכל היתר הוי כן כל דפרים מרובא פריש והוי זה היתר, נס הרי בתעורבת הוי היתר לאכול. שיש פריש לומר מרובה היתר אף זה כן, וזה לא שייך בשני שבילין, וגם בשני שבילין כיון דהוי ספק עומאה וכל ספק עומאה ברה"י הוי טמא ודאי א"כ נהי דבב' שבילין הוי דרבנן מ"מ כל דמיקון רבנן כעין דלורי"מא תיקון וספק עומאה ברה"י הוי טמא ודאי, לכך לא מהני מה שטבל אחד א"כ, אבל בתעורבת איסור. א"כ דנדרים המטובין אין בטלים מ"מ אינו רק ספק איסור ולכך כשנפל אחד לים מותר מנח שאני אומר. ומה ענין זה לזה. ועוד אס בא המשל"מ לדמות זה לזה אפי' לפי דבריו אין לו דמיון דהתם בב' שבילין בטל אחד קודם לנעשה כלפי ספק השני קודם שהלך השני, אבל בתעורבת הוי דלנו לא נודע זה א"כ עכ"פ התעורבת כבר נעשה רק דלנו לא נודע ולא דומה זה לזה ולמה תלינן דהאיסור נפל ובע"כ אין לו דמיון זה לזה. ובעיקר קושיות ר"מ ה' ראה לי דמתמיתין שפיר פריך מנה דקמני ימותו כולם, כיון דעכ"פ קודם שגודע התעורבת כיון דהוי ב' מעלות דיש לומר דהאיסור נפל גם לוי קודם שגודע מותר א"כ ה"ל כיון דכ"ס מתו רובן ה"ל לנו לומר דאיסורא ברובא אימא ובודאי כבר מת והוי לנו מרי רובה, רוב היתר שחי' מעיקרא, נס מעלת דאיסורא ברובא אימא ובודאי כבר מת, וא"כ הך מעלה דמתו רובן ומן הסתם כבר מת האיסור מת התורה אולינן בתר רובה זה עדיף ועכ"פ שזה כמעלת קודם שגודע התעורבת וה"ל לנו להיתר, עכ"פ במתו רובן יהיו מותרין כיון דמן התורה אולינן בתר רובה והוי כודאי, א"כ נהי דלהיות מתבטל ברוב גורמ"ל דדבר חשוב לא בטל ברוב, אבל עכ"פ בכך רובה דרובא מעיר שכבר נתחלק האיסור ע"ל לא גזר, וה"פ א"כ גזר בזה עכ"פ כיון דמן התורה הוי כודאי כאלו איסור א"כ בלא נודע התעורבת ועדיף ממנו, וא"כ למה לא נתלה לקולא דהאיסור מת וא"ש. ועוד ראה לי דהרי בלא"ה קשיא דמהו פריך מן המשנה הרי אינו מותר רק בנפל מעלמו, אבל בהפילה הוא איסור וכו' הרי מתימין אותו בידים ומתו פריך, וכבר כתבתי בתשו' אחת מזה, דהתם שאני כיון דמן הדין ישיב להמתית הוי כאלו נפל מעלמו, וא"כ גם זה דבשלמא בכל תעורבת כיון דאין לו היתר רק בנפל מעלמו, א"כ זה לא הוי ידוע אס יפול א"כ או לא לא א"כ הוי איתחוק איסורא, לכך באיתחוק איסורא לא אמרינן סד"ר להקל ולת מהני א"כ מה שפול מעלמו, אבל במשנה דהוי החיוב להיתרו א"כ בשעת התעורבת ידוע מיד שימותו, וא"כ כיון דהחיוב כן הוי ידוע. דבודאי יעשה כן, א"כ הוי כאלו איתחוק איסורא כלל מתחלה, כיון דסופו להיות מותר ע"י מיתת אחד א"כ הוי כאלו איתחוק איסורא מעולם כיון דידוע דסופו לחזור להיתר, ובה מורה המשל"מ דמהני זה אחר שגודע, וזה א"ש מאלו בעו"ה כי הוא כגון מאלו בסברא. והשתא דלחאן עלה דהעטס דהמשל"מ הוי מנח דהוי ספק דרבנן באיתחוק איסורא מיושב עוד קושיתו, דראה לי דהמשל"מ ס"ל כדעת הש"ך ביו"ד ס"י ק' דקו"ל כר"י דספק דרבנן באיתחוק איסורא אפור, דלר"מ ס"ל ספק דרבנן באיתחוק איסורא מותר ודאי דמותר אף אחר שגודע התעורבת, וא"כ שפיר פריך הש"ס כיון דתסת מתמיתין ר"מ הוא. וכן פריך הש"ס בפ"א דנדרים דברי ר"מ אהרדי ממה דתסת מתמיתין ר"מ הוא וכן בכמה דוכתא, וא"כ ה"ל לר"מ הוא אחר שגודע התעורבת הוי כמו לר' יוסי קודם שגודע התעורבת ולכך פריך שפיר נהי דנאמר דרב מיירי קודם שגודע התעורבת וס"ל כר' יוסי מ"מ אס איתא דתולין בזה להקל מנח ספק דרבנן, ראו להיות לר"מ אחר שגודע התעורבת כמו לר' יוסי קודם שגודע, וא"כ לר"מ למה ימותו כיון דתסת משנה ר"מ וגם זה כגון בעו"ה. מיהו לדינא ודאי אין מקום לרבני המשל"מ מעטמים הכלל ויתר אין לי פנאי להאריך. דברי ידיו וכו' :

תשובה רכז

לפי צ"ח.

הנה אין קו"ל דמן במינו בטל מן התורה ברוב, אבל בדעת רבא יש דיעות דס"ל הלכה כר"י דמין במינו לא בטל, והנה הגיד לי בני הירוף השגון מו"ה אברהם בנימין שי"ח בשם ספר מלא הרועים שהביא קושיא בשם ספר מהבאן מהר"מ ברבי' דמגיל לרבא דמין במינו לא בטל, הרי עיקר לימוד ר"י הוי מ"ס

שאלות טוב טעם ורדת יורה דעה תשובה רב רלא ותשובת צ

ור"ם בחיבורי שנות חיים להביטול איסור הוא דרומה כאלו אין האיסור בעולם וא"כ תינה דבר הרשות, אבל דבר מצוה איך יימא דליו בעולם א"כ לא קיים מצוה שלום כלל, ובע"כ נחשב כמאן דליחא ושוב אינו בטל. ועוד נראה לפת"ש בספר המייס ה"ל תמוזין ד' בעולם יש דבאינו מינו הוא הביטול גוף האיסור להגוף נחשב כמאן דליחא, אבל במין במינו אי אפשר לומר להגוף בטל כיון דהוי מינו אדרבא כל אחד מחוק חבירו, ורק כזה אלגריין שהאיסור שעליו בטל וחוזר להיתרו יע"ש, ולפ"ז הגה בכל החורה לא מנינו שיהי' איסור גוף הדבר חוזר להיתרו רק אם הוא אסור הוא איסורו איסור עולם ולא פקע בכרי, וא"כ יהי' קושיא הש"ס כך, דבשאלת כלל האיסורין דלין מלכות להחערב וימאן להיות שלח יהי' בתערובת לעולם לכן נחשב איסורו איסור עולם, ואם נזמאן דרך הדומות שתערבב באלת בטל לי' ופקע איסורי', אבל מה דהוי מלכות בשלום, א"כ הוי מלכות להיות דרך תערובת, ואי ימא דבטל איסורו א"כ תמיד חוזר להיתרו ולא אמרה שיהי' רק לשעה, ולכן קאמר ה"ס ממ"ז אי ימא דגזרה החורה דליו בטל לא אמרה תורה שלח לתקלה, ואי ימא דבטל ברוב וא"כ כיון דתמיד עומד לכן והוי מלכותו להחערב ויפקע איסורו לא אמרה החורה איסור שיהי' רק לשעה וא"כ יפקע איסורו תמיד וזה סברה כונה בעוה"י. ועוד נראה לומר כפי דברי המש"מ וזה מטעמיה. רק לנהי' דמותר לבטל איסור מן החורה היינו האדם מותר לבטל האיסור, אבל שהחורה תהיה ויהי' מצוה לבטל האיסור זה ודאי אין סברה, ויש להסביר הדבר דמה דמותר לבטל האיסור מן החורה היינו דלו יחא דתערבב מיהא בטל, וא"כ הי"א אם חס בידים הוי כאלו תערבב ממילא, וזה אם חס עליו דבר מצוה, אבל בזה דהוי דבר מצוה א"כ לא קיים מצוה שילוח דבעינין שיעשו בידים, ואם נחשב לו למצוה כיון דתערבב על ידו, א"כ זה ודאי אסור לבטל בידים היכי דבעינין שיהיה דוקא בידים זה ודאי אסור מן החורה ולכן קאמר הש"ס ממ"ז אי ימא דבטל לי' האיסור, הרי הוי מבעל האיסור בידים ואי ימא דבאלת אינו בטל א"כ לא אמרה החורה שלח לתקלה וא"כ בעוה"י:

ומה שהקשה לפי דעת המוס' בתמורה בדבר שלח הוכר בעולם יש ברירה, א"כ בקידוש אשה אחת ע"י שלח ומת יהי' מותר בכל הגשים שבפולס חוץ תאמת. הגה זה התקלה להקרה זו, חדא דלמא באלת אין הוא בנת השליח והש"ס מיירי בהשליח קיים רק שאינו כאן ועוד המוס' לא כתבו כן רק למ"ד יש ברירה, ומה דקשה שם דמהו פריך ונכדור הרי בדאורייתא אין ברירה כבר הרגיש בזה המק"ס סי' תמ"ח ואי ביטורי בכמה דוכא, אבל ז"ב דהמוס' כתבו כן רק למ"ד יש ברירה אבל למ"ד אין ברירה ודאי אפי' בלא הוכר מעולם אינו ברירה וכדמוכא ממנה דשני לוגין שאני עמיד להפריש וכו' והרי ר' יוחנן הוא דאמר כן בזור דף י"ב דאסור בכל הגשים והוא ס"ל אין ברירה דלומר אהין שחלקו לקוחות הן. ועוד מה זה שכתב ר"ם שיהיה מותר בכל הגשים חוץ תאמת, א"כ איזה מהי' תאמת. בשלח ב' וכלל האגריין שפי' דכדור חד מנייהו ויהי' אסור ואידך כולו שחירו, וכן בתערובת תמיכות הקשו המוס' שפיר דכדור כולו ונאמר דהיתר' הוו ומתיכה האחרונה תהיה אסורה, או להפוך תכדור אחת ולומר היא דאסורה וכל השאר שחירו ושפיר הקשו. אבל בגשים שבעולם איזה תהיה אסורה ואיזה מותרת, וגם מי יודע כמה קרובות יש להמקודשת. והנה דרך שכל ה"י נראה לי לומר דבאלת א"ש. דנהה זה מוכח דברירה גרוע מעד אי'. דהרי ע"א נאמן באיסורין במקום דליכא חזקה איסור וברירה קיי"ל דלין ברירה א"כ אף למ"ד יש ברירה מ"מ לא מנינו ברירה רק שיהי' תמידי ע"א מהני נמי ברירה אבל בעריות דלין דבר שבערוה חסותי מעשים ודאי לכ"ע אין ברירה דלכ"ע לא אלים ברירה כב' עדים ולא מהני ברירה בעריות וז"פ לפע"ד, והנה מ"ס ר"ם בשם הירושלמי פ"ד דשבת דמפרש דעתו דכל שמוחר בכל הגשים הוא מטעם ביטול הגה עיינינו בירושלמי שם ואין קונו רמזוה מזה, והנה ר"מ תובב בקריה בר"ת ואיני יודע ואולי רמזוה על ספר אחר לא ידעתי אכנה או אולי ט"ס הוא וירדעני כונתו בזה, והנה אף שיהי' מה שהקשה לר"ם דפריך הש"ס בפ"ק דחולין היכי אכיל בשרא וכו' ימא דהוי מנה ביטול ברוב, דר"מ לא מלין רק על רוב דכל דפריש מרובא פריש אבל על ביטול ברוב לא מלין, הגה זה לק"מ דלו יחא כן עכ"פ הרי כונת הש"ס רק לדחות דלין ראה דאוליין בחר רובא מנה חשש דלמא בתקום נאק קשיתי, דהרי ר"מ הובא אכיל בשרא, וא"כ שפיר מוכיח דאם הוי טעמא דר"מ מנה ביטול ברוב, א"כ ה"י לדידן הוי מותר מנה ביטול ברוב ואין ראה מזה דאוליין בחר רובא, ואדרבא י"ל לשון הש"ס דקאמר ודלמא שאני היכי דאפשר וכו'.

תשובה רל

למשביל א' מרה זקמן שפערינברג מכפר וויניק.

מכתבו קבלתי עש"ק סמוך לשבת ומתיקף היום בבוקר פניתי להשיבו, כי לית דין לריך בושש, הגה הת"כ בפועל שנתן השו"ב שלא ישחוט עד שיהי' לו הרמנא מן הרב דק"ק סטרעטין הוא בחוקף ועזין לו התרה בלי דתיכס כי אפי' לדעת מהרי"ו שהביא השו"ב כמות סוף סי' ר"ז, זה אינו דומה, כי כאן יש דבתיכס, כי איכס רוי"ס רק שחוט טוב שיהי' מנוסה מן הרב הג"ל, וגם מהרי"ו לא אמרו לחלוטין, רק לולי דמסתפינא, וגם זה הוי כדור ע"ד שבביל טובה שפשו לו, דהרי הסיכוימו לקבלו לשו"ב אם יקיים כן. גם הוי לדבר מצוה שיהיה שחוט טוב ומנוסה. לכן אין לו התרה בשום חופן בלתי הסכמתם:

ונדון מה שהקשה על המבי"ט בקרית ספר הביאו הפמ"ב בפתיחה להל' תערובת ח"ב פ"א, מ"ש ראה המוס' פ' הוזהב דף נ"ב דס"ל מין במינו בלא בעי סמ"ך מן החורה וכו'. ותמה ר"מ על שיהיה א"ך לא הרגישו דהמוס' מיירי בתרומה ועלה דאוליין בחר שמה א"ך בחר טעמא, בזה כתבו דמב"מ כהך דליו שוה בטעמא בעינין סמ"ך מן החורה, אבל במין במינו דשוה בטעמא מורים דלא בעינין סמ"ך מן החורה, ע"כ מתייחסו, והנה לדעת אין זה ימא חדא דמאי קושיא דלמא המבי"ט ס"ל כרמ"א דגם לדבר דמלין בסמ"ך נמי דאוליין בחר שמה א"ך רק כדעת הרמ"א, ועוד אפי' לפי דעת הש"ס מ"מ נהי דבערלה ותרומה דאוליין בחר שמה ולא בעינין טעמא מ"מ ודאי דא"ס הוי שוה בטעמא ובעעמא מ"מ דבעינין ק"א ובערלה ר"ש, א"כ מיירי הש"ס שם בין בשוה בטעמא ובעעמא ובין בשוה בטעמא ולא בטעמא וא"כ לא הוי להתוס' לכתוב סתם דביבוב ברוב ולא בסמ"ך רק הו"ל לכתוב דרומא יומר דמין במינו בשוה בטעמא ובעעמא אפילו בלא בטל ברוב מן החורה ובאינו שוה בטעמא הוי בסמ"ך, והו"ל לכתוב רבוחא יותר דכשוה בטעמא ובעעמא אפילו בלא מן החורה, ועוד יותר מנאם כן דהמוס' הביאו הספרי דליקף בהריתו את מקדשו ממנו ולמא דתרומה עולה בחדר ומאה, וכמוהו המוס' דהוי אסתמחא, וא"כ דרכיו למת כחברו דהוי אסתמחא, הרי יש לומר דהספרי מיירי במין במינו בשוה בטעמא ובעעמא דהוי מינו ממש, והכחוב מורה כן דמיירי במין במינו ממש בזה מן החורה בעי ק"א, וחול' גזר' דליקף דמיו שוה בטעמא אם שוה בטעמא בעינין ק"א גזר' א"ס שוה בטעמא ובעעמא, ולמה לכו דבעיהו אסתמחא ובע"כ המוס' מיירי במין במינו בשוה בטעמא ובעעמא כדון הספרי, ומ"מ כתבו דהוי אסתמחא וכתבו דבלא בסמ"ך מוכח דליקף בשוה בטעמא ובעעמא נמי בעינין סמ"ך מן החורה דנתת המבי"ט ושפיר כתבו ולא סנו כלל ח"ו. ויותר אין להאריך. דברי ירדו הסרוד וכו'.

תשובה רלא

לק"ק מיסאריניצא להרבני מרה שמואל שלמה חיים. **הנה** מכתבו קבלתי ב' פקודי ופניתי מיד להשיבו בקלרס, הגה

הנה ע"ד השאלה עשרה אלוות שהיתה אחת נכלה שיכלה הנכרי ולא נודע עד אחר שנפסדו העורות מהם וכבר נמלח השומן ביחד, והנה השומן כבר העריך ר"ע וכדון העריך כיון דכבר נמלח קודם שנודע התערובת האלוות דמין לא נמלחו, ואחר הנכרי שם שחר האלוות מנח דלמדי דים לו סימן על הכבלה שראה שהי' שניו בשר במראה ובעת הפסעת אווזא זו ראו כעין שינוי בשר על האווזא, גם אחר שנתודע הדבר ראה בחתך מקום השחיטה שלא הי' שום דם וליכולך כלל, גם ראה בפי האווזא והי' נקי מדם והחתך הי' נכנס בעלם המפרקת, מזה נראה ב"כ שהנכרי חתכו אחר שמתה האווזא, גם על הכבד הכירו שהי' שינוי מראה קלה, וגם בפנים של האווזא הי' יותר דם ממה שיש בשאר אלוות גם בשעה שמתרו להפטר להוליך האלוות אל השומע הי' נראה שאווזא אחת הי' קלת מולה שלא היתה מנבחת ראשה כמו האחרות, והי' להם סי' באווזא זו שהיתה נראית מולה תחלה וראו עתה שסי' זה הי' עתה באוזה האווזא שאותה האים סימנין הגיל. והנה ר"מ לא הוטב בעיניו היתרים הגיל, אבל נראה לי היתרים הגיל, והנה חוץ היתרים הגיל הי' נראה לדון כיון דנתערבו קודם שהסירו הנוטות ובעלו אז כדון המבוחר בסי' ק"א, ואף דלא נודע להם זה, יש לומר כיון דעכ"פ נכרי הערל ידע מזה נחשב נודע, והן אחת דב"ש כתב דבלא נודע בלשם לא נחשב נודע וכבר כתבו בתשובה דלא כוונתו, רק כל שידע מזה אחד הי' נודע. והן אחת דים לחלק בין ישראל לנכרי, דדוקא ישראל דהוי נ"מ לו נחשב נודע אבל נכרי כיון דהיו לו סימן מזה לא נחשב נודע, מיהו לדעתי אצל לחלק ודע"פ שאין ראה לדבר זכר לדבר מה שמבואר בש"ס נזיר בני טומאת המתהו דכל שידע אחד בסוף העולם אין זה טומאת המתהו, ומדנקט סתם כל שידע אחד בסוף העולם מוכח דבין ישראל או נכרי כל ידיע אחד אין זה טומאת המתהו ונחשב ידוע, א"כ הי' באיסור יש לומר כן כל ידיע הנכרי נחשב ידוע, ואפי' אי נימא דזה לא נחשב ידוע מ"מ כאן כיון דאסור לשלוח לנכרי לשחוט ולאכול, רק ע"י קוויטל מן השומע או סימן של השומע בנוף האלוות, א"כ אם השומע כתב קוויטל ודאי הולך לכתוב מנין האלוות כמה שחט והרי ודאי כתב ששחט רק ט' והי' האלוות הי' עשרה א"כ ראו דלחת. לא נשחטה, וא"כ נודע זה עשרה בנזותם וכבר נתבטלו. והנה גם הסימנים נראה דרי היתרים, והנה כבר ר"מ דברי הש"ע סי' ק"א שראה ראה החתיכות דומות זה לזה נומרים האחרות, והנה נראה דזה אינו סימן מובהק, גם מ"ש בש"ע שם דאם מדימין שומן הקוקרבן לשאר השומן מותרים האחרות, כל זה נראה דלא הי' סימן מובהק, תדע דלמה נקט הש"ע דין השומן רק אם נתערב באחרות, שמשע דוקא אם הי' אחרות יותר מן הערפה שנתערב מה בתרי, וכן בכבש אף דלא כתב שחלה בכמה נתערב מ"מ מדימין ומותרין האחרות משמע שהיו רוב נגד הערפה, ולמה לא קמ"ל דאף בנתערב חד בחד נמי מהני זה, ובע"כ דבראורייתא לא מהני זה דלא הי' סימן מובהק רק בנתערב ברוב דבעל מן החזקה כן מדרבנן אסור בזה מהני סימן אלמעי ב"כ, וא"כ נהי דכתב הג"ד דבז"א אין לסמוך רק אם שוין יבט"מ נראה דהוי כמה סימנים גרועים מ"מ והרי יש דיעות בזה"ע באחרונים דכמה סימנים גרועים מותרין להיות אלמעים וכבר הרכינו בזה בעז"ה בכמה תשובות בזה"ע, ונהי דכתב הרמ"א דאפילו מנא גרועים לא מהני הי' הכונה לעשות סימן מובהק לא מהני אין יש לומר מ"מ מהני האלוות אלמעי, וא"כ בזה מהני גם סימן אלמעי, ובפרט מה שלא מלאו שום דם בחתך נראה לי דהוי סי' מובהק ועכ"פ סי' אלמעי ודאי הי', ומ"ש בש"ע והביאו ר"מ דאף שלא ילא מהם דם מותרין זה הי' רק לריגא. דאי אחרתי כל בשום פנים נמי מותר, אבל מ"מ לא שיחא הוא שלא ילא שום דם בעת השחיטה והוי סימן גמור, ועכ"פ אלמעי הי', וגם החתך דהוי במפרקת היינו רק חתיכה כל דהו דוראי אם יגע בעלם המפרקת יפסוד הסכין ויערף ובע"כ נשמר ידוע היטב רק כל דהו, ובאווזא זו שחתך הערל ודאי הי' חתך גדול נמי הי' היכר. וגם מה שראו שאווזא זו היתה מולה נמי נראה דהוי די דרבנן, כמו דקו"ל ביו"ד הל' גדה בני כהן דתולין הקלקלה במקולקל. ועוד נראה לי כעת היתר הדם בזה ואינו אומר לסמוך על זה לבדו רק לסיק' לפת"מ המוס' בתמורה דף למ"ד בשם הרמ"ר דהכי דלא הותר האיסור מעולם דמרינן ברירה, וא"כ בשלמא בכל טרפות אף דלא נודע לנו עד אחר התערבות מ"מ לחומרה לא אולנין בחר הידיעה רק בחר גוף המעשה, כיון דהי' טרפה מתחלה קודם התערבות לא שייך בזה ברירה, ולחומרה נחשב שלא מדעת כאלו הי' מדעת, ואם הי' ידוע לנו שזה טרפה אף שנתערב לא הי' שייך ברירה אף דלא נודע לנו הי' כנודע לחומרה

ולא מהני ברירה, אך בזה באויות נזולתן וכדומה ראו לומר ממי"א אם נחשב לא נודע כנודע א"כ בעלו כיון שהיו התערבות בערן בעלו, ואם נאמר דלא נחשב כנודע, א"כ שוב הי' נכתבש בתערובת, ושוב ראו לומר ברירה, ואף דקו"ל אין ברירה מ"מ דרבנן קו"ל דים ברירה וכאן הי' דרבנן דהי"ל ודבר שבמנין הי' רק דרבנן ובהי' דים ברירה. כן הי' נראה לומר היתר חדש מיהו ח"ו לסמוך על זה לבדו רק אני כותב זה לסיק' כדרך כותבי תשובות, ועכ"פ בזה כדאי הני סימנים שאמר המלמד לסמוך עליהם לכך לדעתי טוב הורה המלמד להגביר. ויותר אין להאריך. דברי ידירו וכו' :

תשובה רלב

לק"ק באלשוועץ להרבני מ"ה אפרים הכהן.

הנה דברי שלחתי קבלתי והנה לדעתי הוא טרפה, כי מ"ש ר"מ בשם המורה הנודע התערבות היינו גוף התערבות ולא הטרפה הוא בזרות גדול להמעיין בכל ספרי אחרונים א"כ, וגם הרי קו"ל דהיתר ביהיר לא בטל בפרט במין דמיון א"כ כל זמן דלא נודע הטרפות אין כאן ביטול כלל ונשדע דאחר הי' טרפה כבר נמלח או נחשב. והנה מ"ש ר"מ להקל כיון דלא נודע דאסור הי' רק דרבנן א"כ יש לירק דעת הראב"ה דמליחה בקליפה והי' מ"מ דלמא כהראב"ה ואח"כ בעי' מ' דלמא בלא נודע נמי בטל כדעת המקלין בזה. הנה זה אינו דמלמד דזה בופו אינו מוכרח לומר דהוי דרבנן, והיכן מניין דרבנן יגזור בזה, והרי עיקר ביטול ברוב ילפינן מאחרי רבים להטות או כדמוכח הש"ס בפ"ק דחולין מנין ילפינן דאולנין בחר רובא וזה הכל הי' הידיעה בתחלה ומנין לנו לומר שבלא נודע נמי בטל וגם שנאמר דלכ"ע מן החזקה בטל היינו רק אם א"כ נודע שמתפרט היה טרפה אבל גם אז לא הי' אפשר להכיר מי הי' הטרפה, ולכן אז נחשב טרפות ובעל אבל כל שהי' אפשר להכיר הטרפה אם הי' בוחן ורואה בזה כל דאפשר להכיר האיסור אין זה נחשב תערובת כלל ולכ"ע אינו בטל מן החזקה וכמ"ש בחיבורי טוב טעם סי' ק"ב ביו"ד בתשובה שם וא"כ הי' בודקין האלוות מיד הי' רואין באיזה אווזא הי' הירעוהא לכן לא נחשב תערובת כלל ואינו בטל מן החזקה לכ"ע ואין כאן ספק רק דעת הראב"ה והוא יחידאי, ובפרט האלוות לא מנעיא אם לא הופסדו מן העורות דהוי שמן רק מ"מ אפי' אם הופסדו דרך לשירי בהם קלת שומן כמו שהשם נעיר ונחשבו דבר שמן ובשמן ודאי בעינן סמ"ך. לכך נראה לי דודאי טרפה הכל. ומה שפקשה על הט"ז בסי' ק"ה בשעף"ט שכתב ועוד אי מיירי בכחוש למה בעינן סמ"ך ותמחה דברי באוזה חתיכה בעינן סמ"ך דודאי אם החתיכה שמה, זה לק"מ מתחלה היתה המתברר אם הי' שמינה או לא ולא חילק וכתב סתם שכל החתיכות אסורות, ובפרט מכתב כל החתיכות ולא ימלט שאחת מהן יתקשה ולמה לא ביאר החילוק שבחכמה מותרת מוכח דבכל ענין אסור אבל בהחלב דסתם חלב הוא שמן לא הולך לפרט דמירי בשמן דסתם חלב הוא כן וא"ש. והנה נחזור לראשונות דלבי אומר לי דאף הך דיעה דמ"ל דבלא נודע נמי בטל, וכן הפמ"צ דכתב בלתי נודע הי' דרבנן, היינו רק בביטול בסמ"ך, דבזה הי' דעתו ובעטעם הדבר דבסמ"ך הי' כמאל דליתא לכן אין סברא לחלק בין נודע או לא דממילא בטל ולכן אפי' האוסרים הי' רק דרבנן, אבל בחר בתרי כיון דבזה נלמד רק מאחרי רבים או ממה דליהי' בש"ס דאולנין בחר רובא בזה ודאי בעינן ידיעה, ואם לא נודע ודאי אסור מן החזקה ב"כ לדעתי. והנה אין בה"מ דכלל חידוש עלה דרשונים ראה דבלא נודע לא שייך ביטול חד בתרי ממה דפריך בנינין פ"ה דף כ"ד ע"ב מנפלו ונתפלעו דר"מ אוסר אחד סוגג ואחד מזיד ר"י אומר שזוגג יעלו ובמזיד לא יעלו והא' הלא דחד בתרי בטל וקא קניס ר"מ, וקשה לי מאי פריך, נימא דמירי דעתה נתבטלו יחד ובביטול לריך סמ"ך וליכא סמ"ך, כך הרי מעיקרה הי' יבש ביבש ונתבטל חד בתרי אף אז הי' חטובין, ולכן ס"ל דבמזיד ממי"א אסורין, אם נלך בחר השחא הרי הי' בביטול והוי לריך סמ"ך ואם נלך בחר מעיקרה הרי אז הי' חטובין ולא נתבטלו לכך אוסר ר"י ולא מכה קנס אבל בשזוגג אולנין בחרתי לקולא, ולענין ביטול דחד בתרי אולנין בחר מעיקרה שמי' יבש, ולענין דהוי דברים חטובין אולנין בחר דהשחא דיתפלעו ומסו' פריך הש"ס, ובע"כ מוכח דבלא נודע לא שייך ביטול, ולכן אי מיירי דהשחא נתבטלו הי' ל"י ל"י לחלק ולומר דאם לא נודע עד אחר הביטול י"ל אפי' בשזוגג אסור דכיון דלריך סמ"ך והוי ל"י לחטוביני דבהא מודה ר"י לר"מ דאפי' בשזוגג אסור, ובע"כ דלא מיינן נתבטלו

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה רלב רלג ותשובות צא

אם אינו רואה לבשל בה לא בעי מריקה ושטיפה, ובקדשים לפי דברי הר"ן אף דאינו רואה לבשל בה בעי מריקה ושטיפה, והאלף בעי בחרומה, ומהו תמוה מאד על הר"ן, גם קשה ש"ד מרמז ל"ז דקאמר שם דרבנן בעי מריקה בחמין, וקאמר שם דעממף דרבנן מידי דהוה אביטולי נכרים ומה דמיון זה לזה, התם הוה מכה הטעם שימן בתבשיל ובלחן הוה רק נכח נותר יש לומר דדי במריקה ושטיפה בלחן, גם הרי ר"ם שם סובר דקדשים קלים לא בעי מריקה ושטיפה א"כ פירי שם לחלק, אם הוה מכה הטעם שימן בזה שפיר כיון דנטלף מותר, רק בקדשים החמירה החמורה, יש לומר דלא החמירה רק בקדשי קדשים ולא בקלים, אבל חי הוה הטעם מכה נותר הרי לענין נותר קדשי קדשים וקליון שוין המה בלאו נותר למה בקלים לא בעי מריקה ושטיפה. והנה פירושו במדרכי שכתב דכ"ח לא שייך בה נטלף, ורחיה מאבדת דר"י והובא בבב"י סי' קכ"ב ותמה עליו ה"ה, וכחב רומ"ת דהנונה עפ"י דברי הר"ן ה"ל דבכלי נחושת בעלמנו נפנס אבל בכ"ח אין הטעם צו נפנס ונ"מ לדבר חריף בלב"י דכלי חרס חסור וכלי נחושת מותר והנה אם כי יפה ה"י פירושו וכתב דרבנן שראה בשלל אכרהס שהיה חסובת שבות יעקב בסי' ל"ג כותב כן, והנה אם כי פירושו במדרכי הטוב לי, אך לדינא חס להזכיר לומר כי לחלק בזה כמ"ם לעיל, דח"כ תקשה מנ"ל להחיר כ"ח בלב"י כיון דמן הט"ם שאמרו החורה לא אסרה חלף קדשה בת יומא אינו רואה דחמורה מיירי בכלי נחושת וכספ, וגם זה סותר כלל משמעות הפוסקים חלילה לסמוך עליו בזה, והנה לפי פירושו במדרכי ה"י נראה לי יותר כונה אחרת במדרכי דהבינה לפי מה שנתלקו החמירין אם אפרין ח"כ גם בנוף הכלי או לא, ויש מתלקין דבכ"ח אמרין גם נוף הכלי ונעשה נבלה כיון דחי אפטר להפירוי החיסור, ובכלי נחושת לא נעשה נוף הכלי נבלה יי"ע"ם, ולכן יש לומר פוגם הוה נמי כונה המדרכי ומטעם אחר דה"ל דבכ"ח כיון דאינו פוגם הטעם שכתבו א"כ יש לו התחברות עם הטעם, לכך הוה נבוקף אחד ונעשה נבלה, אבל כלי נחושת שהוא עלמנו פוגם הטעם שכתבו כיון שהוא מתקלקל הטעם שבו אין לו התחברות עמו דלדברא הוה מתקלקלו, לכך לא נעשה ביה נוף הכלי נבלה, והוה כונת המדרכי דכ"ח אין בו ג"ט לפנס היינו בו עלמנו לא שייך ב"י נטלף רק שכתב לאוכל נעשה לפנס. ומהו אפי' הוה כונת המדרכי כן אף לדידה אין ללמוד ממנו היח"ד לדבר חריף דמה בכך דבנחושת הוה הנבליעה עלמה לפנס מ"מ בדבר חריף הנכף לשבח כמו פוגם ולבסוף השבים, ודבר זה כלל בדידיו דדבר חריף ומשבו הפנס ואין לחלק בין כ"ח לכלי נחושת בזה. וז"ל לדעת. ומה שנראה לזרף היח"ד בזה שיהי' מופסם להפוסקים הוה כן. והנה בכל לי יש לומר דנגד הבלוה יש צו סמ"ך דאין לא ידעין כמה בלע, לכך בעינן סמ"ך נגד כל הכלי ואין בכלי סמ"ך נגד כל הכלי, והנה היכי דהוה היח"ד כיון דעת הראב"ד הובא בה"פ דבזה משערין נגד הבלוה והטעם כיון דספק לנו כמה בלע, לכך חיסור דהוה לנוף הדבר חוקת חיסור, לכך חייבין לחומרה לכך דהמאכל יש לו חוקת היח"ד מ"מ בחר עיקר הדבר אולינן כמ"ם התוס' ביבמות גבי ב' קופות בפרק הערל, אבל דבר שהוא עלמנו נותר, יש לו חוקת היח"ד, ויכולין לסמוך על מה שאמרו משערין כמה בלע, וא"כ הי"ז כמה ששבלו צו שמרי יין לכך כיון דסחם יינס הוה, ורק דרבנן א"כ הוה ספק דרבנן להקל לכך יכולין לשמר כמה בלע, כיון דהוה ספק לכל העולם יש לסמוך על דפת הט"ז דבספק לכל העולם לא שייך לומר דהוה ספק בחסרון ידיעה, ואף דבב"ם באה"ע סי' קנ"ה כתב להיפוך, מ"מ דרבנן יש לסמוך על הט"ז, לכך יש לומר דהוה סמ"ך ביי"ע"ם נגד הבלוה תחלה, ועוד הרי כמה פעמים שפרט צו, ומת"י אם יאל ממנו הטעם יאל בפנס א' וב' ודאי יאל כל הטעם, ואף דמזרז ובלע מן הי"ע"ם לא שייך בזה לומר מ"מ בכה"ג, וא"כ מה שמזרז ובישל בו כמה פעמים נגד הוה היח"ד, ומת"י אם יאל טעם ממנו נכד יאל בפנס א' וב', ואם לא יאל, או לא יאל אח"כ עוד, לכך לא נאמר רק פעם א' וב' ולא יומר, לכך שזב בעל הי"ע"ם הראשון והשני ביי"ע"ם של שאר פעמים, לכך נראה בזה אם הוה הפסד מרובה להחיר בזה, וצוה אי מלעיק עס כבוד חורוה להקל בזה, ויותר אין להאריך בזה ועמו השליחה אשר אי מקלר ועולה ומטיב רק על שעה חדא כי אי חלם כח ומעורר לכך עמו השליחה בזה. דברי ירדו וכו' :

בנחשלו רק כדיון הס' ב"ש ביבם ופריך שפיר, ומוכח מזה דכלא זדע אינו בטל, כן ענה בדעיוני רואה לפיר, אך משובא הנדריס ידע כ"ה ג"ט כל הסוביא גידולין מעלין העיקר או לא מש"י הוה מוכח להיפך דמהו פריך שם כינא דרס"ל ומוכח ממנו דגדולין מעלין העיקר מיירי בנודע מיד שזרען או בטל לי' טרם שנעשה ממנו פרי שלימה, ומאן דמוכח ממנו דאין גידולין מעלין העיקר מיירי בלא נודע עד שנעשה פרי שלימה או תחלה לא בטל לי' וצתה דנעשה פרי שלימה, והוה כבא לעולם ע"י תערובת חלוני בטל, בע"כ ה"י מוכח דאין חולק פרי נודע או לא להחיר דבטל לי' ולכן לדינא אין כחי להכריע בין הראשונים. מיהו מ"ם לעיל נראה נכון לדינא לכל הפוסקים, והאוזות והשומן הם ערפות גמורות ויותר אין לי פנאי להאריך. דברי ירדו הערוך וכו' :

תשובה רלג

לדרב מ"ה יהושע ברוך אביד בק"ק באלקאן באונגריין.

הנה ע"ד מכתבו בתחלה אי תמה עליו אם ראה במכתב השני שכבר השבתי לו ולא הגיע לידו ה"י לו לכתוב לי שנית ולהראות לי מקומו שיבא לידו בטח וכבר נשכח ממני מקומו כלל וקשה עלי לבקש בחיבוריו הרבים בעוה"י ובפרט שאני יודע השנה ובחזיון עיני היה ומה שעבר אין, והנה ע"ד שאלתו נכסיו של שליחי בנין סרף שנתבשל ביורה לא נחושת ששבלו בה י"ע"ם של שמרי יין נכון שיהא חדשים מה ראו והוא הפסד מרובה עכ"ל השאלה, והנה רומ"ת פלפל בזה קצת והוטב בעיני ואין דרכי להשיב בימים הללו על פלפול רק מה שנוגע לדינא, רק צאת לבד ה"י קתני רומ"ת נ"ם בשם הרא"ה שהקשה על הרשב"א דס"ל דהטעם בעלמנו אינו נפנס רק כשכא למאכל פוגם המאכל, והקשה א"כ איך נותר לבשל בו לכתחלה מן החורה, הרי אין מבעלין אסור לכתחלה אם הוה מן החורה וכן כתב רומ"ת בשם ישועות יעקב כן. ואני תמה מה עיני שמעיה אלל הר סיני, ביטול החיסור ברוב כיון דעיקר היח"ד בזה הוה מכה דאולינן בחר רובא דאחרי דביס להטות, וברוב היכי דאפשר לברר החיסור ומכ"ם בעינן החיסור אינו בטל, וז"ל לערבו לכתחלה איך נערבנו לסמוך על הרוב הרי יוכר החיסור ואפשר לברר החיסור ולכן אין מבעלין לכתחלה, אבל באם עושה החיסור שיהי' נפנס והוא עלמנו יהפך להחיר מ"ם לא יהיה מותר, לכך אין דמיון זה לזה כלל. ומה שכתב רומ"ת להוכיח שכבר הרשב"א דהטעם בפנים אינו נפנס דלא נפנס א"כ ס"ד שיהי' א"כ חזר ונאמר תמוה עליו אם יעשה מ"ם בפוסקים ובטו"ש סי' ק"ג בפונס ולבסוף השביח דחסור והרי עתה נפנס וא"ך חזר ונאמר, גם דבריו סותרין זה את זה דבעלמנו רואה לומר דנחושת הוה פוגם גם בתוך הכלי וא"כ קשה למה אסרה החורה קדושה בת יומא כיון דנפנס בעלם ואם יאמר דבנחושת ג"כ אינו נפנס רק אחר מעל"ע אבל בתוך מעל"ע אינו נפנס וממילא לפי חילוקו בכלי חרס אף אחר מעל"ע אינו נפנס, וא"כ קשה על כל הפוסקים מנא להו דכלי חרס אחר בת יומא מותר התבשיל מנ"ל כן. וכן הש"ם דקאמר לא אסרה החורה חלף קדושה בת יומא אי רואה דה"ם מדרב רק מ"מ"ם בחורה דהיינו כלי נחושת וכלי נחושת לא אסרה רק בת יומא, אבל בכ"ח אפי' בלוינו בת יומא אסור, ומנא להו לכל הפוסקים דקדושה של חרס מותר באינו בת יומא, גם בש"ם פ"ב דפסחים גבי קדרות כפסח יסברו מוכח דנס כ"ח מותר אחר מעל"ע מ"ל כן ובע"כ דלא כחילוקו. ומה ששם רומ"ת בשם הר"ן דהטעם דקדשים הוה כיון דהבלוה צו הוה נותר, עיין בספר החיים בקונטרס רש"י א"כ פרק ט"ז מ"ם כבד בעוה"י בדברי הר"ן הללו, ונעת אני תמה איך אפשר לומר דהוה מטעם נותר, הרי נותר הוה בשרפה, ובאן איך די לבערו בשאר מיני בישור, וכן כלי חרס אמאי הוה בשבירה י"י' בשרפה, ולהדריה לכבשונות כדפריך בזבחים שם רק דקאמר דאינו מועיל להו היסק יי"ע"ם, אך זה היכי דרואה לבשל בו פעם שנית, אבל רק לבער נותר להדריה לכבשונות ונכד בשרפה כמה דאפשר וא"כ לשברו, ואף אי יומא דזה נז"ה דדי במריקה ושטיפה או שבירה אחת איך יתק' ר"י בפ"ב דפסחים יומא מותר דהוה בשרפה, הרי יש לומר דכלי נחושת וחרס יוכחו, דהוה נמי בכל חסוריו לפי דברי הר"ן ומהני במריקה ושטיפה וצבירה, גם קשה יותר מן הש"ם דבזבחים דף ל"ז ע"ב, דקאמר שם אוחה למעט תרומה, וקשה אם הוה מכה נותר למה לי למעט תרומה פשיטא דלא שייך נותר בתרומה, וכן קשה יותר דפריך שם וחרומה לא בעי מריקה ושטיפה, והמת"י קדושה שבישל בה שער וכן חרומה לא יבשל בה חולין ואם בישל בה ב"ט וכו' ומהו פריך הרי התם הוה רק, מכה הטעם שימן בתבשיל, אבל

תשובה רלד
לדרב הירוף מ"ה אהרן שמואל אסתר נ"י בק"ק ניקלשבורג
הנה מכתבו קבלתי היום סוה ומיכה אי פוגם להשיבו בקלרתי
היום

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה רלה ותשובות

עמה נתערב הרי עמה הוי הוכר האיסור מחלה. והנה בגדון קושיית הלמח לרק על הרשב"א עלה ברעיוני עור בעוה"י דל"א לומר ד"מ בגולדה ב"ט ר"ש לומר דל"מ א"כ נדר אדם שיהי אסור לו ב"ט שפרות ומתערבות לא נדר כי בלא"ה אסורין לו ואז א"כ ודאי טרפה נתערבה ודאי בטלה דאין בזה דשיל"מ דבזה לא נדר, אבל בספק טרפה הוי ס"ד לומר דאפשר ע"י שהיית כ"א י"ס יבורר שהיא כשרה ואז חל הנדר והוי דשיל"מ, אך כיון דאין המתיר בודאי ואינו בידו וא"כ הרי אפשר שיהי טרפה ולא הוי ל"י דשיל"מ, ולכך כיון דאין המתיר בודאי ואינו בידו לא הוי דשיל"מ ולכך בטל, ואפי' אם אח"כ נבדל שיהי כשרה כבר נחבטל וא"כ. ויותר אין פנאי להאריך רק למלאות רצונו ובפרט דרצונו לשום לדרך פתעונו למצ"ע עשיתי רצונו והשכחתי לו זה המעט. דברי ידירו וכו' :

תשובה רלה

להרב טרה אהרן שמואל אסחד אב"ד בק"ק קאטא באונגרן.

הנה ע"ד שאלתו ח"ל ד' קדרות של בשר היו עומדין אלל האש עבור המשרתים וס' כסוים מונחין על הכירה, והקדרות של ב' ב"א, והניחו ד' כסוים על הכירה, ולקח אחד הב' קדרות ואכל התבשיל מקדרה אחת, ואח"כ נמלא אללו שכיפוי אחד של חלב היה חד מהני ה' כסוים. ויש ספק שמא הכסוי של חלב היה מדי' כסוים שהניחו על הקדרה והכסוי שנאמר על הכירה היה של בשר. עכ"ל שאלתו :

תשובה

הנה אם ידוע איזה קדרה כיסו באחרונה הוי נראה בפשיטות דכולס מותרין רק היא אסורה. והיינו כיון דרובן הוי של בשר א"כ ראוי לומר כל דפריס מרובא פריס והוי של בשר רק שניס הארונים אסורין כעין דמפורס בסי' ע"ז וכמה דוכתא, א"כ זה הקדרה כסיפו באחרונה היא אסורה וכולן מותרין. אך אם אין ידוע איזה כיסו באחרונה וא"כ יש כאן קדרה אסורה ולומר שאני אומר דזו כיסו מחלה הרי הוי ספק מורה ולא שייך שאני אומר, אך תמה אינו על ר"מ למע לא הרגיש במ"ס ב"ז"ד סי' ק"ב דכלי שנאסר חצי על ברוב, וא"כ ה"ל כיון דלא ניכר האיסור איזה של חלב בטל ברוב, ואף להמתירין מכה הגעלה הרי בכ"ה לא שייך הגעלה. ומ"ס הס"ך דהוי ל"י דשיל"מ דיכול להסתמו מעת לעת, הנה לא מצעיא לדעת הל"מ דבדברים דאפשר להסתמש היום ומחר לא שייך דשיל"מ שפיטא דבכלי לא שייך דשיל"מ דרולה להסתמש בו היום ולמחר אף גם לת"ס בספר החיים ס' תקי"ב לתמוה שני דמוח במשנה דגם זה הוי ל"י דשיל"מ, מ"מ כיון דדשיל"מ הוא רק דרבנן א"כ שוב יכול כ"ה לומר שאני אומר דשלו כיסו מחלה, אם לא באו לשאול ביחד, גם אם הקדרות היו כולס של בשר אחד דהוי מין בנתינו ונהי דהוי בב"מ מ"מ נהי דנעשה נבלה נ"מ ר"מ ר"מ רק כבשר נבלה ולא חלב א"כ הוי מין בנתינו, א"כ כיון דלמחר רק קדרה אחת מן התורה בטלין ברוב, והוי רק איסור דרבנן ויכולין לומר שאני אומר כ"ה, ואף אם היו הקדרות ממינים שונים מ"מ נראה דמותרין מטעם הרשון. והסור של ר"מ אינו נראה לי כלל רק הדבר נכון כמ"ס אינו בטעמי בעוה"י. ומה שהקשה ר"מ דברי הס"ך אהר"י דבסי' ק"ו בני ס"ס ב"דשיל"מ כתב דבסי' דבסי' בתערובת אפילו ב' קדרות אסור בדשיל"מ, ובסי' בגופו כתב דמתיי אף דהוי ל"י דשיל"מ, ומוכח דסי' בגופו עדיף מסי' ע"י תערובת, ולמה בלא נודעו ב' הספקות ביחד כתב הרמ"א דלא הוי ס"ס, ובסי' בתערובת מתיי אף דלא נודעו יחד, דבלא נודע אפי' בספק אחד בנזק וספק אחד בתערובת מתיי. ובע"כ מייירי בנודע כל חד בפ"ע ומתיי ס"ס בתערובת עכ"ד. הנה דימה פנינים נפרדים שחין להם דמיון זה לזה כלל, דבר שיש לו מתירין זה תלוא בנזק הדבר אם יש כאן סס איסור לומר עליו עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, ולכך בס"ס ע"י תערובת כיון דבנזק האיסור אי"כ א"כ יש כאן סס איסור, אבל בס"ס שייך לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, אבל בס"ס כאן איסור כלל, ולא שייך לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר כיון דאין כאן איסור כלל, אך לענין לא נולדו ב' הספקות ביחד סס באיחזוק איסורא ליבא ס"ס מתלה לכך בשני הספקות בגופו אם לא נולדו יחד, א"כ כיון דספק אחד נולד מחלה והוי לחומרא הוי אחזוק איסורא ולא מהני אח"כ ספק שני ללפרו לראשון כיון דבזה עלמנו איחזוק איסורא מחלה ונחשב לודאי, אבל אם הוי ב' הספקות בתערובת נהי דבתערובת הראשון איחזוק איסורא בשני לא איחזוק איסורא דהיי עד הנה היתר, וכיון

היות כי נמוך הוא לרינא אמרתי יהי מה. הנה מה שהעיר על הלמח לרק שתרץ על דברי הרשב"א שכתב דתרגומלת ספק טרפה לא הוי ל"י דשיל"מ, דכונת הרשב"א הוי בספק טרפה שגולד ב"ט, והקשה ר"מ הרי הרשב"א ס"ל דספק מורה מן התורה לחומרא, וא"כ חל איסור נולד דרבנן על איסור טרפה, הרי התוספות ביבמות דף ל"ג כתבו דבכל על החמור אפי' כולל אינו חל. הנה זה לק"מ דהרשב"א במ"ס ביבא כתב דלכך להס"ד בביבא ספיק' אסורה היינו דספק מוכן פשאוה להס"ד דלא ידע ממה דס"ל דשיל"מ היינו דספק מוכן פשאוה על כסל מורה וספקא לחומרא י"ע, א"כ שפיר חל איסור נולד על ספק טרפה, ואדרבא איסור טרפה הוי רק ספק נולד הוי ודאי וכיון דמוכן פשאוה כסל מורה הוי נולד יותר חמור מפסק טרפה אפי' אם ספקא לחומרא מן התורה. גם מ"ס דהרשב"א לית ל"י אפי' איסור מוסיק, דהרי ס"ל דאין נדר חל על שבועה אף דנדר הוי איסור מוסיק דהוי איסור חפלא, בנמ"ס זה עטות דאיסור מוסיק הוי רק אם. נתוסף איסור על האדם, משא"כ בזה הרי סוף סוף ה' אסור בו מכה השבועה, ומה לי אם הוי מכה השבועה דהוא איסור. נבדל או הוא איסור חפלא, סוף סוף ה' אסור בו, וא"כ עלה לומר כי דהרשב"א לית ל"י מוסיק מה דקיי"ל להלכה פסוקה אפילו איסור כולל מ"ס מוסיק. וגם תירוץ ר"מ דיש לומר דהכונה כמ"ס הלמח לרק רק הכונה כיון דאין נולד חל רק כשמוך איסור טרפה, וא"כ לא חל הנולד רק אם כבר נתערב ובטל ליה איסור טרפה וא"כ שוב כשכבר הוי בתערובת לא שייך דשיל"מ ובטל, דברי תמוהין מאוד, חוץ ממה"ל לעיל דנולד חל על ספק טרפה, אך מן מזה תמוה, דא"כ למה לי ספק טרפה, הרי גם ספק טרפה אינו בטל רק כשיס סמ"ך, א"כ מאי אירוי ספק טרפה אפילו ודאי טרפה שגולד ב"ט ונתערבה ה' הדין ין לפי דעת ר"מ ולמה נקט הרשב"א ספק טרפה ומה ענין הטעם דאין המתיר בודאי, הרי זה הוי בלא"ה מתיי כמ"ס הלמח לרק, והוי ל"י דהרשב"א לכתוב טעם מכה דאין הנולד חל רק בתערובת, ומה ענין אין המתיר בודאי לכאן, גם נוף דיו אינו נראה דהיי דהמדרסי ס"ל דבלא נולד האיסור רק בתערובת אפי' בטל בזה, האיסור כשנולד הוי ידועה בתחלה, רק שאלה ה' חל לחול מכה איסור טרפה, אבל כיון דעכ"פ ה' ידוע תחלה ודאי אינו בטל לכך תמה אינו עליו כיון ראה לומר כן. וקושיית הלמח לרק מובחר הוא בחיבורי ל"י"ד ס' ק"ב בקושרים דשיל"מ אך אין האסוף פה להעניקו, והנה לפי הבנת ר"מ דאין נולד חל על איסור טרפה ה' יכול יותר לתרץ דיש לומר דאף דנתערב ס"ל לכתה פוסקים דאין האיסור נהפך להיתר רק דמ"מ מותר התערובת דעל כל א' אמרינו היינו הוא דהיתר, ואף הכיבדים האיסור הכפך להיתר היינו רק מן התורה אבל מדרבנן ודאי אינו נהפך להיתר דהרי קיי"ל דטומאת המאכל כמאן דליחא דמיא מכה דהוי ביחד, ואם ה' האיסור נהפך להיתר לא שייך לומר דטומאת מכה כמאן דליחא דמיא, ובע"כ דמדרבנן ודאי אינו נהפך להיתר, וא"כ כיון דנולד דרבנן לא יחול על טרפה אף שכבר בטל בתערובת לפי דעת ר"מ, א"כ הוי הנהגה כן, דודאי טרפה שגולד ב"ט ודאי אם נתערבה בטלה דאין חל עליו איסור נולד, רק דהוי ס"ד בספק טרפה דלא"ה חל טרפה והוי נולד והוי ל"י דשיל"מ, לכך כתב הרשב"א דלא הוי דשיל"מ דאדרבא דלמא הוא טרפה ולא נחשב נולד וא"כ אין המתיר בודאי לכך בטל ל"י בודאי. מיהו לומר דנולד לא חל על טרפה זה אינו, ועיין ראהו מפורס בסוף ביבא גבי בהמה הרועה באפר לאסור לשהטו ב"ט, וא"כ הוי חל איסור מוקף על אבר מן המי ודאי דכשפטו אול ליה איסור אבר מן המי, מ"מ לא חל המוקף אף דכשפטו מוקף לחי' שבת, בע"כ שחל מוקף על אמה' תכ"ס נולד ודאי :

ומה

ביבא בספס חזור וניעור הרי כיון דכבר נתערב קודם פסח א"כ הוי ל"י אח"כ האיסור בתערובת ולא שייך דין דשיל"מ ולהרמב"ם הטעם מכה דשיל"מ אין חמץ בטל, הנה זה לק"מ מנמנה טעמי חרף דאין לא קיי"ל כהרמב"ם רק הפוסקים נתנו עמיים אחרים מכה חומרא דחמץ, ועוד אפי' הרמב"ם הרי נעלם מנבדור דברי הפוסקים דחמץ לא נחשב ל"ט בר כ"ט דהיתר דחמץ שנו עליו והוי איסורא בטל א"כ ה"ה נתי דנחשב הוכר האיסור קודם פסח קודם התערובת כיון דשמו עליו. ועוד הרי בחמץ כיון דקיי"ל חזר וניעור והרי דשיל"מ אם לא הוכר מתחלה בטל ולא אמרינו חזר וניעור בע"כ דבחמץ החמירו והיינו דבחמץ תקנו חז"ל להיות כאלו עמה נתערב מחדש, ואין דיון מה שגבר נתערב רק נדון כאלו השמח נתערב, וא"כ אם נחשב כאלו

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה רלה רלו רלה ותשובות צב

כן אפילו בהפ'ת חס להזכיר להורות כן ומכ"ש במקום שאין הפ'ת :

ובנידון הלאקשין ברעטע שפבל עליו נר ללוק נמי יפה הורה שיהא טרפה ולרין הגעלה ואסור להשתמש בו אפי' זוגן בתמידות רק לבינו אין לרין דאף בשהא קלת לא כתב הפמ"ג בזכור לרין לבנו רק כחב דרך אפסר , ובאמת יש לומר אף דהוי ע"י אור כיון דתתאה גבר והוי זוגן די בהגעלה, דהני דע"י אור לא ארמירין תתאה גבר מ"מ די בהגעלה כה"ג ויותר אין להאריך . דברי ידירו וכו' :

תשובה רלה

להרב מ"ה מיכל הובנר אב"ד דק"ק יוניוב.

ע"ד שאלתו שצ"ב ששטט ה' ככסים , ובאחרונה מלא הסכין פגום מאד, ואת האחרונה נמיר , והשאר אין אתו יודע

איזה שטט בראשונה, אך זאת אומר בזכור שצ"ב ששטט ד' ככסים בדרך ב' פעמים הסכין וגמלא יפה , וזאת יודע בזכור שאחר ששטט ב' ככסים ה' פעם הראשון וא"כ שלשה ככסים נשטטו כהונן , והנה ר"מ השיב בזה להיתר גם לא ליוה להטריף אחד מהם , ושאל אותי לחוות דעתי בזה. הנה יפה הורה להיתר בזה, והנה מ"מ ר"מ מטעם ס"ס שמא אינה טרפה ואח"ל טרפה שמא אינה ראויה להתכבד דקדש המחבר בס' ק"א , הנה לא הוי לרין לזה כי אפי' היס חולקין בס' ק"א וס"ל דכבש שלם אינו בטל היינו כשכבר הופטט עורו ואין קולא רק מלך שהוא שלם בזה יש חולקין, אבל אם הוא בעורו ודאי בטל ל"כ וכו' לית מאן דפליג וא"כ בנדון דיד' כבר ה' התערבות בעורן ובזה ודאי בטלו ברוב, וגם דבר שמתנין לא הוי כמ"ש הש"ך שם בס"ק ז' . ומה שאל ליוה להטריף אחד , יפה עשה כיון שלא הוי רק ספק טרפה והרי ר"ח ב"ש מ'משיך לגמרי , לכך נהי דאין קי"ל כ"ר"ה מ"מ אם נתבטל ברוב א"ל להשליך אחד . מיהו מה שלא הזכיר שלא לבטל יחד, הוי לא יפה עשה, דכל דלויכא לברורי לא סמכין ארובא, ולכך אם שמתנין כל אחד בפ"ע יכול לומר האי דלויכא אבל לא בטלו יחד וכו' כן ודאי ספק איסור לכך בזה אין לחלק בין ודאי איסור לספק איסור וכו' . ב' מה שהקשה על המג"א באו"מ ס' ק"י שכתב דהחזיק בדרך הוי מוצ' לעבודה של עיר , והקשה מפרש"י ערובין דף י"ב שכתב דהחזיק בדרך הוי אפילו פסיעה אחת וכו' . הנה דימה ענינים נפרדים דהחזיק בדרך דערובין או דפסחים זה אינו תלוי דוקא בדרך לו יהא דהוי עיר וישבו נמי הוי כן , והחס רק בכונה תליא מלחא, אם ה' דעשו ללכת שמה, רק במשכנה אין די, רק לרין להיות גם במעשה כן, ולכך כל שהתחיל לילך אפי' פסיעה אחת די, וכן בפסחים, אבל תפלת בדרך אינו תלוי במשכנה רק שהולך במקום סכנה ומכנה הוי דוקא בדרך ולא בעיר ולכך מוק' דעבודה של עיר הוי כעיר וליכא סכנה, ובאמת זה קשה לי למה צעי בזה דוקא החזיק בדרך, הרי אמרו חז"ל לנוולס יקדים אדם תפלה ללרה וכו' ולמה כאן הוי להיפוך שדוקא שכתב הוי בחשש סכנה יתפלל וז"ע כעת. ג' מה שה"ל בגדרים ונדבות בנדר אם לרין ליתן מעות מרש"ש או די ביטויס, וכן בנדר כסף מה ימן , הנה ירדי מה זו שאלה הרי זה מבואר הדיון דסתם נדרים להחמיר ופירושן להקל, א"כ הרי הנודר יודע מה כיון אם למטבע זו או זו, ואם אינו זוכר אז לרין להחמיר וליתן מטבעות היותר טובים. ד' מה שה"ל על מ"ש המג"א בס' יוד ס"ק י"א דאסור ללאת מלבוש שיש בו ספק לייאית אפילו לברמית דאין עושין ספק דרבנן לכתחלה , ורו"מ הקשה על זה הנה כבר נעשה מעשה , והאריך בזה. והנה באמת זה לא קשה מידי , כיון דלייאת הוי חובת גברא, לא חובת מנא, א"כ כל עוד שלא לבשו לא נעשה מעשה כלל רק כשלבשו אז נעשה מעשה הספק, וא"כ כל עוד שלא לבשו לא נעשה הספק, וא"כ יש לומר דכונת המג"א הוי אם עדיין לא לבשו אז אסור ללבשו ללאת בו לברמית וכו' הוי שפיר דעושה ספק דרבנן לכתחלה, אבל אם כבר לבשו יש לומר בזה שפיר כיון דכבר לבשו אין לרין לפשטו , דזה לא נחשב לכתחלה כיון דלרין ללאת ללס , ואפשר אפילו אם כבר לבשו יש חילוק דאם לבשו כדי ללאת בו כיון דתתאה לבשו שלא כדין לכך נחשב לכתחלה ואסור ללאת בו, אבל אם לבשו לפי תומו , ואח"כ נמלך ללאת בו יש לומר באמת שרי, והנה ר"מ האריך בזה ואני חלוט כח ולא מלינא לסגויי בדה"י ואיני משיב כלל למה שאינו הלכה למעשה הנחובה , רק למענו אפסע זה ומשיב בקלרה. דברי ידירו וכו' :

דזה הוי גוף אחר מהני ללרפו לס"ס גם תערובת הראשון כמו ידעתינ דיש כאן איסור , הרי להיפך ידענו דיש כאן היתר נ"כ ואיחזוק היתר נ"כ , אי"כ לא שייך לומר דנעשו כולם כודאי איסור בספק הראשון דהרי יש כאן גם היתר ודאי וא"כ הוי כולם רק ספק , לכך מלטרף עמו אחר"כ עוד ספק שני, משא"כ בזכור אם נעשה ספק הראשון כודאי הוי כולו איסור והוי כודאי איסור טוב לא מהני אחר"כ ספק השני ללרפו לס"ס לעורר הספק למפרע ח"כ וכו' . ומה שהקשה דברי הרא"ש אהרדי מחולין דף ר' למ"מ ע"י דף ל"ט הנה בחולין אינו ברא"ש השייך לס"ס דף ר' רק השייך לס"ס דף ח' ולהיפוך בע"ז דף ל"ט לא מלאתי סס רמז שיכתוב שמונת ע"מ לקלוף אחר"כ וכן בשיליה ע"ז חפשי ולא מלאתי כלל יודעני מקומו האמת ואראה בעושי להשיבו . ידירו וכו' :

תשובה רלו

להרב מו"ה יחיאל איכל מו"צ בק"ק סאדיגערא .

הנה ע"ד שאלתו ח"ל עוד אבסק פני הר"ב כ"י שיאיר עיני בנה שאני נבדק זה כמה אודות השו"ב שלוקמים רגל א' בטבת ושבת , ומנהגם להשליך אחד ולבטל הנותרים וכאשר יתודע להם אחר"כ טרפה באזוזות אין עושין שאלה כלל על הכלים וכו' . ולי הדבר תמוה דהא הטעם שפבל אחד מהם מהני הוא רק משום דאזיל החומר בדבר החשוב וזכור לדיון תורה שנתבטל ברוב, וא"כ לממ"ש הש"ך ביו"ד ס' ק"ט שקודם שנודע התערבות אין לו ביטול מן התורה . ומה"ע כחב הנו"ב מה"ק ס' ל"ג דאם נמלח עם אחרים קודם שנודע התערבות נאסרו האחרים , א"כ בכה"ב כאן שנתבטלו קודם שנודע התערבות נאסרה הקדשה וכלי מעודה וכו' . והנה מה שזכר ר"מ בלשונו דבר חשוב זה אינו דלוא בטביל דין דבר חשוב הם משליכין אחד , דאם מפני דבר חשוב , הרי הוי צענין שיהי' נופל מאליו ולא שיפילו אדם צדיים , רק באמת רגלים של אווז שלא נמרכו עדיין מעורן אינן דבר חשוב ובעינין ברוב כמ"ש ביו"ד ס' ק"א רק כיון שמתפרסם ברמ"א ס' ק"ט ציבש ציבש שנתבטל יש להשליך אחד משליכין אחד לחומרא בעלמא , מיהו לו יהא כן , יפה העיר דלא שייך לומר יבש ציבש בטל ברוב כיון דהוי קודם שנודע התערבות ואחר שנודע כבר נתבטלו, אך ללמד זכות על מנהגם נראה לי דהש"ך לא מיידי רק בנדון דכס דקודם שנודע לא עלה על דעת אדם אזלי יהיה בזה טרפה , ולא עלה על דעתו הביטול, ומכ"ש דלא עשה מעשה לרמו הביטול , בזה בלי ידיעת אדם אינו בטל , אבל בזה דגם קודם ידיעת הטרפה עלה על דעתו שהוא י"ה בהם טרפה , ומכיון אם יהיה בהם טרפה שיכתב ברוב ולכך משליך כדין יבש ציבש , וכיון דעלה בדעתו אם יהי' טרפה יתבטל הוי בזה כיריעה . ועיין סמך לזה במ"ס כרימות דף י"ח ע"ב ובדף י"ט ע"א דלויכא תנאים דס"ל דספק ידיעה תחלקת לחטאות כודאי יריעה , א"כ הוי דסתם לא קי"ל כן , כאן יש לומר כן לכ"ע דספק ידיעה מהני הביטול , דבשאלמא חס דכתוב או הודע אליו חטאתו בעינין שידע גוף המעשה , לכך ס"ל דספק ידיעה אינו כיריעה , אבל כאן לא צענין ידיעת המעשה , רק ידיעה שיתחייב ללכת , בזה כל שמתבין מנה ספק שיכתב רגל הטרפה מתיר להיות בטל , ובזה הוי ספק ידיעה ככל ידיעה . וגם יש לומר בזה כיון דכשיח הוא להיות טרפה בכמה כשרות ומלוי הוא , נחשב אפילו כודאי ידיעה ובעל . והנה ודאי יש סס ב' שומטים או ג' אם מתערבין הרגלים יחד ולא נודע באיזה חלק הוי רגל הטרפה אם אלל שוחט זה או זה , א"כ הוי כעין ס"ס שמא דעת הבע"ה והסבורים להף בלא נודע נתבטל ואח"ל כדעת הש"ך דלמא הוי הטרפה אלל השני והוי ס"ס להקל . כן נראה לפע"ד בעושי ללמד זכות על מנהגם . ידירו וכו' :

תשובה רלו

להרב החריף מו"ה אשר ברוינשטיין מרצ דק"ק פילורק .

ע"ד שאלתו בנדון העטיינאק של חרם גלייזירט שנטלו בו מים רוחטים תכ"י, והיינו ששאבו בו מים ושהו קלת בכ"ר לאורך טיי"א צלילה ונל גר בתוכו וגמם החלב שחיה ולא היה סמך . הנה יטב הורה לאסור ולא מבעיה כשימוס הני ר' אפילו היה שלם ה' לרין סמך נגד כל הנר ובאין בו סמך טרפה, ומי שהורה להקל ולומר דחלב הוי לפנס . האומר כן ראוי למיפס כי חס להזכיר לומר כן ושום מורה הוראה אינו מורה

שאלות טוב שמע ורדת יורה דעה תשובה רל"ט רמא רמב ותשובות

תשובה רל"ט

להרב מ"ה ישראל נתן אב"ד דק"ק פוסטין.

מהני לבעל ברוב, ולכן מה שנחתנו שייך לומר כל דפריש מרובא פריש, ועוד דקח טעמא דכל דפריש מרובא פריש לא הוי לבעל הנחתכות דלמא לי טעם זה בלא זה הם מותרין דמה ימוש להו ממא בהם הטורפה מה בכך הרי נחתכו ובעל ל"י ברובא, ועטעם כל דפריש מרובא הוי רק שלא להטיר גם השלימות מנח דלאמר איסורא ברובא איחא על זה כתבו דיש לומר להיטוך כל דפריש מרובא פריש, אבל להטיר הנחתכות א"ל לטעם זה דבלא"ה מותרין, ולא הולץ לומר כל דפריש מרובא פריש להטיר הנחתכות רק אם נחתך אחד או ב' בעיני דאם הוי בהנחתכות הטורפה הוי אסורין, בזה שייך ללרף הטעם דכל דפריש מרובא פריש, ובזמנה בזה אני מסופק אם סמכין על זה לכד להטיר הנחתך, כיון בשיע' נתן טעמא רק מנח ממ"ג, וא"כ היכא דהוי הנחתך רק א' או ב' בעינין לדיכא ממ"ג יש לומר דאסורין ולא סמכין על זה לכד לומר כל דפריש מרובא פריש, עכ"פ בנידון ידידיה שהיו זה הנחתכות רוב נגד הטורפה ודאי דאסורין, דלמא ה' המנוח מקיפו, וגם כשם כל דפריש וכו' ובזמנה הטעם כל דפריש שייך נמי בהם כמ"ס בתמלה. תיחו לפע"ד נראה להטיר גם השלמים כי אף דבשיע' מבואר דהשלימים אסורין יש לומר דהטורפה דלא הוי מהר"ל ונאי דאין קו"ל לחומרא. עכ"פ הוי ב' דיעות הוי ס"ס שמא הטורפה נחתך והט"ל לא נחתך שמא אינה ראויה להסתכר כשם שלם ה', ועוד שמא אינה טרפה, והט"ל טרפה שמא אינה ראויה להסתכר או שמא נחתך, ואין זה דומה למ"ס אחד בנוף ואחד בתערובת כמובן כיון שאין הספק שמא אינו זה, ובפרט דלא נודע עד אחר שנעשה דרבנן, ועוד השיע' מיידי שנועד כבר האיסור זומן שהיו כולם שלימים, וא"כ נעשו כולם בחזקת איסור, לכן נהי דיש לומר דאיסורא ברובא איחא ממ"ג יש סברא לומר להיטוך דכל דפריש מרובא פריש, וכיון דיש לך לנאן ולנאן הוי הפקח לחומרא, גם הוי חזקת איסור וזולתין בטר חזקה, אבל כאן דלא נודע התערובת רק אחר שנחתכו, א"כ עד הנה הוי כולם בחזקת היתר הן השלימים הן החתוכות, ולכן אי יומא דאיסורא ברובא איחא א"כ כולן מותרות ונשאר בחזקת היתר כמו עד הנה אבל אי יומא דאיסורא נשאר אכל השלימים יהיו השלימים אסורין ובזמנה החזקה דהוי הוי עד הנה בחזקת היתר לכן ארבעה חזקת היתר מכריע לומר דאיסורא ברובא איחא וזה סברא גדולה בעוה"י, ואם כי אינו כדאי לסמוך על סברתי עכ"פ בזיוף הג"ל דאינו מהר"ל בודאי"ג גם אינו טרפה ודאי כדאי ללרף גם סברתי בזה ויותר אין להאריך, וביתר דבריו לא עיינתי כי אינו בקו הבריאה רק להורות הלכה למעשה ונכרתה להשיב ועמו הסליחה.

ע"ד שאלתו באחד ששחט עשרים כבשים ובדק בסימנין וראה ב"ח שנחתכו כל שני הסימנין ובאחד ראה שלא נשחט הרוב ועשה בו סימן, ועל אחד אחר שעדיין לריך לבדוק אם יש רוב או לא, ואח"כ הופשטו ונפתחו והסירו הבני מעיים וקרעו את הקיבה המחוברת לוושט, ואח"כ בא לבדוק את הספק ולא נמצא כי מלא כל ה"ח שמוטעם כל שני הסימנים, ואח"כ בדק הריאות ונמצאו י"א טרפות ושמנה כשרות עכ"ל השאלה:

תשובה

נראה לי להקל בזה, והנה מה שלא התיר ר"מ מנח דהתערובת הוי בעודם בטורס בטעל לכ"ע, בזה היטב עשה. וכמ"ס בחיבורי טו"ט ח"א, ובמנה דוכתי דכיון שהי' אפשר להטיר האיסור ב"י בדקה לא נחשב זה תערובת, ואימת נעשה זה התערובת שלא יכיר רק אחר ההפסד ואז הוי דינו ככשם שלם שהביא המחבר ב' דיעות בזה, מיהו לרינא נראה דמותר מתרי טעמי אחד דהוי ס"ס שמא נשחטו רובן, ואח"ל לא נשחטו רובן דלמא הוא בין הטרפות. ור"מ דימה זה לספק אחד בנוף וספק אחד בתערובת ובזמנה ז"ל נשחט אחד בתערובת הוי אסורין להטיר התערובת ונראה שמה זו אינה טרפה וזה הוי ב' גופין בזה לא הוי ס"ס, אבל כאן אין לנו דנין להטיר התערובת, רק ארבעה לומר שמא הטורפה אינו כאן והוי הסי"ס רק בנוף הטורפה לומר שמא אינה טרפה והט"ל טרפה שמא אינה היטב עשה. וי"ל ב"ח שמהי"ל ע"ד ש"ל ונראה דהוא חזקה דהשתא, כאן נמצא כאן ה', וי"ל ב"ח שמהי"ל ע"ד ש"ל ונראה דהוא חזקה דהשתא, כל הסימנים כן ה' מעיקרה, ואף דאיכא חזקת אינה זבוחה כנדה מ"מ חזקה על השוחט שחט כהונן הוי חזקה להיטוף, ובפרט דכל ספק בשחיטה דהוי בחזקת איסור קשה כיון דעכ"פ התחיל בה מעשה השחיטה, א"כ אחרת חזקת אינה זבוחה, ומ"ס ממ"ס המוס' בניטין דף כ"ח בספק קרוב לו ספק קרוב לה דאחרת חזקת אשת איש כיון דהתחיל לזרוק לה הגט, א"כ ה"י התחיל בה מעשה השחיטה, וריך לחלק התם בקרוב לו או לה לא תליא בזמנא דמעשה רק ממילא היכן הגיע לך אחרת החזקה, אבל במעשה השחיטה תליא במעשה אדם הוי חזקה דלא נעשה בה מעשה המשכה, וא"כ כיון דאחרת חזקת אינה זבוחה הוי מנח חזקה דלא נעשה בה מעשה המשכה, תינה אם נפל ספק מעלמא דאינה ביד השוחט, אבל בספק אם שחט רובו כיון דרוב מלויין אכל שחיטה מומחין הן ועושי כהונן הוי חזקה להיטוף, והן אמת לומר בזה לילך בטר שעת מליחותם יש לדחות דבשלתא אם ה' השוחט אומר לריך לבדוק אם נשחטו לגמרי או לא הוי שייך דילך בטר שעת מליחותם שראינו דנחתכו לגמרי, אבל השוחט אחר שריך לבדוק אם נשחטו רובן משמע דעכ"פ זה ברור לו דלא נשחטו לגמרי, וא"כ השתא דנשחטו לגמרי בע"כ הוי אח"כ, אך א"כ בזה נפלנו ברבוחא א"כ ע"א נחמן נגד החזקה או לא עיין בסוף יו"ד סי' קכ"ז, וא"כ הוי נמי ס"ס דלמא אין ע"א נחמן נגד החזקה והט"ל דנחמן שמא נשחטו רובן, מיהו בלא"ה נראה לי עוד היתר, דזה ידוע דמלויין במלויי אפילו להקל וא"כ בשלתא אם נשחטו רובן תמלה אז זה המיעוט יתכן שיהיה תמלם בלקיחת הקיבה, גם כיון דהוי רק מיעוטא יתכן שלא יהי' ניכר בין חתך בסכין לקריעה, אבל אם ה' נשאר חזקת אדם או לא הוי נקרע בלקיחת הקיבה כיון דהוי מיוחד חזק ואלם ה' נקרע ה' ניכר בין קרע החי לחתך החי השני הנעשה ע"י השוחט, ואם אינו ניכר מנח דנשחטו רובן ותולין במלוי. לכן מכל הלין טעמי נראה דכשרים הכבשים הכשרים בלי חשש ופקוקו כלל. ידירו וכו' :

תשובה רמ

לקי"ק קאלק להמופלג מ"ה אריה לייבוש.

הנה

ע"ד שאלתו וז"ל, ב' קבין שהיו בחנות אחת אחד שחט שלשה כבשין והפשיטן ולא נחתכו, והשני שחט ששה כבשים וחתך אותם עד שלא נשאר בהם שום מהר"ל וכולם היו בחזקת כשרות, ואח"כ נמצא מיס ברשם כבש אחד ולא נודע תאריה כבש הוא עכ"ל השאלה, והנה דו"מ תמלה רנה לדמותו לסי' קא"ל דבין אם נקנתו נחתכו ואח"כ דחה אותה, ולפענ"ד יפה דימה בזמנא דרשון כי היינו ממש דין זה, כי מ"ס ר"מ דהתם הוי כל החתוכות ביחד ושייך לומר כל דפריש מרובא פריש, משא"כ כאן דלא הוי כולם ביחד, בזה אינו כיון דכולם נכנסו לספק זה נחשב תערובת ואפילו אחד בבית אחד נפליה אל דלכנסו לספק

תשובה רמא

להרב מ"ה אליקים נה מו"צ דק' לימא בליטא .

הנה

ע"ד הוראות ר' דוד בבשר שנמלג עם ב' רגלי כבש והכבש ה' טרפה מנח חסר ורדא, והנה ר' דוד הכשירו דמתוך על ספר הכנת אדם בספק טרפה עם ספק שמא הוי כחוש הוי ס"ס, ולפענ"ד שלא כדיון הורה, כי בודאי יפה אמר ר"מ דרגלים ודאי הם שמן דיש בהם מוח והוא שמן, אך מלבד זה נמי הנה אין דרכי לעיין בספרים הללו, אך לדעתי במתכ"ה שגב בזה. חדא דלא נולדו יחד, דספק הכבש דהוי חסר ורדא ונהי תמלה, ואח"כ דספק השני במליתא אם הוי שמן או כחוש, ונהי דלא נולדו יחד לא הוי ס"ס, ועיין מנ"א ה"פ סי' תל"ט, ועוד דזה הוי ספק אחד בנופו וספק אחד בתערובת, דספק השני שמא אין בבשר טעם הרגלים, וגם הוי בשני גופים ושני עיניים דלא הוי ס"ס, לכן נראה דבודאי טרפה ואין להאריך בזה, ובפרט דספק אם הוי כחוש או שמן הוי ספק בחסרון ידיעה, ונהי דהוי ספק לכל העולם מ"מ הב"ש בזה"ע סי' קה"ב בסופו מוכיח דאף לכל העולם אינו ספק, וא"כ בזיוף כל הוי חששות ודאי אין זה ס"ס ובודאי הוא טרפה ויותר אין להאריך. דברי ידירו וכו' :

תשובה רמב

להרב מ"ה מרדכי ברי"י מו"צ דק' אורזיאן .

ע"ד

אשר שאל אם לא נודע להם האיסור בזיוף רק נודע להם

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה רמז ותשובות צג

להם שיש כאן שאלה אם זה נחשב נודע או לא. הנה לירי הדבר פשוט דזה נחשב נודע, דעיקר הטעם בדעין נודע מכה דבלא נודע אז לא הי' נרץ להם הביטול והוי כהיתר בהיתר דאינו בטל ולא חל שם ביטול עליו, וא"כ תינה אם לא נודע כלל אם בטל כאן חשש טרפות, אבל כל דודע להם דיש חשש שאלה, א"כ אסור להם בלי שאלת חכם וע"י הביטול הי' מותר, א"כ נלמד להם הביטול, וכל הנרץ הביטול לאיזה דבר מהני הביטול, ולא מביעה למ"ד ידועות ספק מחלקת לחטאות, אף נס למ"ד אין ידועות ספק מחלקת לחטאות, היינו דהתם לא שייך ספק ידועה לבני משה, דמסתאם בעינן דוקא ידועה ודאית, אבל לענין ביטול אפי' ספק טרפה בעי ביטול, והוי בזה ספק ידועה ככל ידועה, ותדע דאף לירדן כמה דברים אנו אסורים רק מכה ספק איסור ואטו לא יועיל בזה ביטול, ועיין ביו"ד סי' ק"ב דספק טרפה אינו בטל דשלימ' כיון דאין המתיר דוחאי וא"כ יועיל בזה ביטול הרי אפטר להחבר ע"י שניות כ"א יום. וא"כ כיון דהוי רק ספק טרפה ואפשר להחבר ומ"מ מהני ביה ביטול, לכך הדבר פשוט דנחשב בזה נודע ויפה הורה דהוי בזה ביטול ויש לנרץ בזה נס דעת הב"ח בסי' ק"ט הובא בש"ך שם דאף בלא נודע נמי בטל וצ"ב ונכון לדינא. ידירו כו' :

תשובה רמז

לק"ק סימיואטש להרב מו"ה נחום גינצבורג.

אין השמיטה מתירמו, רק מה שהרשב"א מתיר בשחטו הבט"ח ונמנו מקור דין זה של הטוש"ט סי' ק"י, יש לומר התם הוי טעמא ע"ד מה דאמרין בפ"ק דביה דף ו"ו דמגל שגולג ביו"ט שחטין אותו ביו"ט הוא"ל ומתיר עלמנו בשמיטה, ומגו דאחוקן להא אחוקן להא, ולכך ה"נ בזה אם שחטן מגו דמהי בשמיטה להחירם באיסור חמ"ה ונבלה מהני נמי לחפוקיעי מחשיבות בש"ח ויבטלו, ולכך תינה הרשב"א מיירי בשמיטה המתרת באכילה ומגו דאחוקן להא אחוקן להא, אבל היכי דמתכנלה או בצפורי מאורע דאין השמיטה מתרת באכילה ספיר נשאר עליו דין בריה, ונהי דלא אפר להו עכ"פ לא שרי להו ונשארנו באסורו כיון דהתערבות הוי מחיים. ועוד יש להסביר הענין יותר דלכאורה קשה לי בכל בהמה או עוף שמתכנלה למה לא יהי' עליו דין בריה הרי קי"ל בהמה בחיים בחוקת איסור עומת, ופירוש התוס' והפוסקים דהיינו איסור עשה דאינה זבוחה, א"כ הוי איסור מחמת ברייתו, ובשלמא לפרש"י דמפרש בחוקת חמ"ה וס"ל דתמזיקין מאיסור לאיסור א"ש דתינה לענין חוקה מחזיקין מאיסור לאיסור אבל להיות עליו שם איסור מחמת ברייתו בזה בפר שמה אוליין ואיסור נבלה לא הוי מחמת ברייתו, אבל להתוס' דהוי איסור שאינו זבוחה א"כ זה הוי מחמת ברייתו ולמה לא יהי' עליו דין בריה, ולר"ן דחז"ל לא גזרו דין דברים החשובים שלא יבטלו רק באיסור לאו ולא באיסור עשה, וכיון דאיסור דאינו זבוח הוי רק לאו הבא מכלל עשה עשה לא גזרו בזה דין דברים החשובין שלא יבטלו, ולפ"י תינה אם לא הוי עליו איסור אחר ולא הוי התערבות מחיים אז לחול עליו דין דבר חשוב לא חל כיון דאינו רק איסור עשה אבל היכי דכבר חל עליו איסור אחר ונתערב בחיים בענין דהוי כל התערבות אסור בלא"ה רק דחמיר דע"י המיתה פקע לי' השחיבות בזה ראו לומר דעכ"פ לא שרי לה ולא פקע איסוריהו ונשארנו כבתולה כיון דבאמת הוי בריה, ולכך הרשב"א מיירי בשחטין דרך היתר לכך שפיר פקע איסוריהו אבל במגו חמ"ה לא נתבטלו ונשאר באיסורין, ולפ"י יש לומר דעת הי"ש דס"ל דאף דבחולין לא צני כונה לשמיטה מ"מ אם כיון שלא לשם שמיטה המתרת אסורה אף דשחטה כראוי א"כ ה"ל כיון דשחטה בתורת אסור מאורע דלדברא בשמיטה אסורתו א"כ כיון לאסרה בשמיטה זו ולא להחירה לכך יש לו דין נבלה והוי איסורו משחלת ברייתו ויש עליו דין בריה, לכך עכ"פ לא פקע איסוריהו ולא נתבטלו ונשאר כמעיקרא, ונהי דלענין איסור הנאה לא שייך לאסרן משום נבלה מ"מ כיון דעכ"פ לענין אכילה לא נתבטל חשיבותו ודינו כאלו הוי בחיים עדיין, וכיון דלא פקע חשיבותו אסורין מנילה בהנאה ג"כ ודוק היטב. אך הנה בחיות בזה הוי קשה לי על הרמב"ם שחטוק באיסורו בכל" מ"א הנה"ל דלפירי אסורה היינו השחוטת והיינו דחי מ"א לפרש על המשולת דהיא מותרת, וכן קשה על התוס' בזכאים הנה"ל שהורכו לדחוק מכה מהר"ל, והרי מפורש ברמב"ם בכל" שומאת דעת פי"א הלכה יוד נשפך הדם יומת המשולת וכן הביא ה"ש שם חוספתא דשניהם אסורין וכן כתב המש"ל שם בתוך דבריו וז"ל ולפ"י השנייה אינה מותרת באכילה לפי שחייב לקיים מצוה אבל כל עוד שלא קיים מצוה אסורה, וא"כ מבואר הוא דמה שהמשולת מותרת באכילה היינו רק אם קיים מצוה אבל כל עוד שלא קיים מצוה אסורה ואם נשפך הדם תמות המשולת האסורה ועולם, א"כ משחכת לה שפיר בצפור מאורע המשולת שהיא נתערבה והוי בש"ח ממש ומי דחוק לפרש בצפור דרור ועל השחוטת. וז"ל לפפני"ד כעת ואין כעת פנאי לבאר יותר אולי יוכיני ה' בזמן אחר לבאר יותר בזה. וכן אמת שעפ"י דברי הרמב"ם ומקורו מן החוספתא היה אפשר ליישב דברי הרמב"ם מקושא הרשונה, דיש לומר דברי חז"ן במשולת דודאי קודם שילוחה לא נאסרה דלא גביעם מן השחוטת דלא נאסרה בהומה, ואחר שילוחה נמי מותרת, ואעפ"י אם אי אפשר לקיים בה מצוה אסורה, כן ה"נ בהשחוטת אם אפשר לקיים בה מצוה אסורה או לא נאסרה רק משמיטה ואיך לא נאסרה, א"כ אי אפשר לקיים בה עוד מצוה שמיטה דמדאורייתא ברובא בעל. ולכך טוב לאסרה בהנאה מחיים דלא גרע ממשולת היכי דאי אפשר לקיים בה עוד מצוה דנאסרה מיד מ"מ בשחוטת דהיכי דאינה ראויה עוד למצוה נאסרה מיד מחיים. כלפ"י דוד"ק העטב :

תשובה רמז

להתירי מו"ה משה זאב וואלף נ"י.

הנה ע"ד אשר שאל באיסור שיהי בו ז' חיים ובהיתר אחר ששפך

הנה ע"ד אשר שאל על מ"ש הרמב"ם בהמ"א פרק ט"ז הלכה זיין וז"ל וכן בע"ה חשבון הן ואין בטליון לפיכך שור הנסקל שנתערב בחלק שורים ועגלה ערופה בחלק עגלות או לפורי מאורע השחוטת בחלק פורים או פטר חמור בחלק חמורים הרי כולם אסורים בהנאה וכו' והקשה ר"ת דהרי הרמב"ם פסק בה' שומאת דעת כר"י דמ"ל שמיטה אסורתה, א"כ מתקדם הוא מותרת, ואחר שמיטה הרי קי"ל דבע"ה ששחטו בטל חשיבותו ולמה לא בטלו, והתוס' בזכאים דף ע"ב ע"א מפרשים להך מהנינו דע"י דאלו אסורין ואסורין ככ"פ לפורי מאורע דמיירי בצפור דרור ומכה מהר"ל נבטו בה, אבל הרמב"ם דמנה לה בין חשיבותו ובע"ה קשה עכ"ל. והנה לכאורה הוא קושא דרדלה ולפום רהיטא עלה בדעתו לתרץ דהא דבשחטו בטל חשיבותו היינו בשוגג אבל במזיד אסורין כמו נפלו ונתפלשו וכמפורש בסי' ק"י, וא"כ הוי מ"מ אם שחטן במזיד או אסורין כולם בהנאה. מיהו לפי האמת זה אינו. דבשלמא דהני דאסורין מחיים או אם עבר ושחטן ראו לקטו מטעם דאין מבטלין איסור לכתחלה, אבל בהני דמחיים לא הוי איסור כלל רק אחר שמיטה נאסרו א"כ למה יהי' דינו כבע"ה ממ"מ מחיים לא הוי אסירי כלל ולאחר שמיטה בטל חשיבותו, ואין לומר דלדברא כיון דמחיים הוי מותרין וע"י שמיטתו נאסרו ונתבטלו א"כ דינו כמבטל איסור לכתחלה, והיו אסורין למצב ולמי שמתבטל בשבילו ולא לכל העולם וא"כ חכה הרמב"ם מסם דאסורין בהנאה. משמע לכ"ע, ועוד א"כ אין זה ענין לרין חשיבות בע"ה כלל, רק מטעם אחר נאסר מכה דאין מבטלין לכתחלה. וליישוב זה ה"י נראה דהרמב"ם ס"ל דעת הרמ"ר שכתבו התוס' בתמורה דהיכי דהאיסור נעשה בתערובת שלא היה ניכר מעולם אינו בטל, ולכך אם לפורי מאורע השחוטת מחיים בתוך שאר פורים, ושחטו כולם, א"כ אדרבא כיון דרק שמיטה אסורתה, א"כ לא הוכר האיסור מעולם ונעשה רק בתערובת, ובלא"ה אינו בטל, רק דאכתי הו"ל לנו לומר דמחיים נתבטלה, ולא חל עליו שם איסור מעולם, לכך כתב הרמב"ם דבע"ה חשיבי ולא בטלו וא"כ ממ"מ מחיים לא מהני מדין בע"ה ואחר שמיטה כבר נאסר, וכיון דנאסר בתערובת ולא הוכר האיסור בפ"ע מעולם א"י להתבטל וזה הוי נראה נכון לפ"י. ועוד נראה לומר דהנהכל בע"ה הוי בריה רק דהפוסקים כתבו דבתנאי בריה שיהי' נאסר מחמת ברייתו, אבל בלא נאסר א"כ אין לו דין בריה, אך נראה דהיינו דוקא אם לא הוי אסור בחיים מכה דר"ן ע"כ ע"ש שמתבטל נאסר, או אפי' בחיים נאסר רק דהתערובת לא נעשה רק אחר מיתה, אז לימן עליו דין בריה שאינו בטל, אין נותנין עליו דין בריה, כיון דאינו אסור מחמתו, אך היכי דנאסר מחיים ונתערב בחיים בענין דבלא"ה אינו בטל מכה בע"ה, רק דא"כ נשחט לומר דהשחוטת יגרום ההיתר ויוליאו מדי חשיבותו בזה ראו לומר דעכ"פ הוי עדיין בריה אין זה מוליאחמו מדי חשיבותו ואינו דומה לנפלו ונתפלשו דשם אין לו חשיבות כלל עוד משא"כ בזה דיש עליו דין בריה, לכך אין זה מוליאחמו מדי חשיבותו. ונהי דלא אסר לה הך מעלה דברייה עכ"פ לא שרי לה, וכיון דמתחלה נאסר הכל

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה רמה רמו ותשובות

אסור בפ"ע טוב אינו בטל אם הפתח יטעל הנוהל, דלענין ביטול בידיעה תליא מלתא וכל ללא נודע עד עתה בחר השתא חולין אבל לענין הכרת האיסור לאו בידיעה תליא מלתא רק בהכרה וכל דהוכר מתחלה או שסיה אפשר להכירו הוא כהוכר ואח"כ נעשר, וזוה לא קשה במראה או שסיה שרבוש מפרשה תמה שכתב הרשב"א דאסורין מכה דבריה אינה בטלה והרי הוי חלות האיסור בתערובת דשם בתחלה ה"י יכיר החולעת אם ה"י בודק תחלה ה"י רואה את החולעת והוי איסורו ידוע בתחלה אם יפרוש ה"י אסור הוי זה הכרת האיסור מתחלה, והס לא מיירי רק היכי דכולס היו שוין במראה והוי כולס היתר ואח"כ נתחדש איזה טרפות באחד ומעולם לא ה"י אפשר להכיר מי הטריפה או נחשב נולד בתערובת ואינו דבר חשוב וז"ב קלרתי בזה. דברי ירדו וכו'.

שנשפך נשאר רק זית ומחלה מינו שהוא בשר וכמה זמים אינו מינו שהוא הרוטב, ולכאורה ה"י הדבר פשוט לאיסור דהרי מפורש בפ"ע דבעינן שיהי' רובו היתר ממינו, אך הקשה למה לנטרך רובו ממינו דהא לא נכנס כל פליטת האיסור למינו דהא לא הרוטב מקבל לפי ערך כמו הבשר שהוא מינו וא"כ כפי שניהם במינו ובאינו מינו רוב נגד האיסור ונמלא הרי יש במינו שהוא בשר היתר רוב נגד פליטת האיסור שנכנס לתוכו לפי ערך ע"ד שאלתו, והאריך ר"מ לפרש לשון הש"ע שכתב דבעינן שיהי' רובו היתר ממינו וכתב דלהט"ו דמתיר אף אינו מינו לכך בעינן רובו ממינו לבד להתיר אפי' אינו מינו ולהש"ך דאוסר את אינו מינו באמת הוי כונת המחבר דיש רוב ממינו היינו לפי ערך והאריך בזה והעלה להתיר במעשה ה"ל. והנה לבדי לא כן ידמה רק אדרבה להסבירים דאינו מינו אסור לעולם מכ"ס דבעינן שיהי' רובו היתר ממינו לבד, והוא מנהג דקשיא לכאורה לפת"ש הרדב"ז הובא במג"א ה"ל בהש"ו סי' קפ"ד דהיינו דאוסר את בירך ברהמ"ז לריך לבדך גם ברכה ד' דלא ליתי לזלוני דברבן וא"כ מוכח היכי דנודמן ספק דרבנן ודאורייתא יחד גם דברבן חולין לחומרא, וא"כ קשה מי"ט הכא קי"ל במין במינו וא"מ ונשפך דאמרינן סלק הרי כיון דלאינו מינו הוי ספק תורה ולחומרא, א"כ רחוי להמיר גם במינו דלא ליתי לזלוני דברבן, מיהו להסבירים דגם אינו מינו מותר א"ש דל"ד להתם דשם מממירין בשל תורה ומבדק מספק לכך גם דברבן הוי לחומרא אבל כאן ע"י הרבבן גם אינו מינו מותר א"כ אין כאן חומרא באיסור תורה לכך דינו כשאר ספק דרבנן דהוי להקל, אבל להסבירים כאן דאינו מינו אסור באמת ומכאן ספק תורה לחומרא א"כ אין נתייר המינו מכה ספק דרבנן, הרי אחי לזלוני דברבן. אך נראה דא"ש דאינו דומה להתם לברהמ"ז דאי אפשר לדון לזה בלא זה, דהרי אין דרך לבדך ברכה ד' בלתי אס לא בירך תחלה ה"י ברכות, ואס לא בירך תחלה ה"י ברכות ודאי דלא בירך ה"י, וא"כ אם לאו חומרים שמייה לבדך עיני ג' ברכות הרי דאינו תופסין לחומרא דלא בירך מוקדם ה"י, וא"כ לא בירך נמי ה"י, ואיך ינמא דלא יבדך ה"י מכה דתחלה שכבר בירך תחלה לכך אחי לזלוני דברבן, אבל כאן אין זה תלוי בזה ואפשר לדון על המינו בפ"ע ואין אנו ריכזין לזרף גם האינו מינו כלל ולכך אמרינן סלק את שאינו מינו כאלו האינו מינו דבה עליו ומצטלו ונחשב הדבר לענין מינו כאלו לא ה"י כאן כולל אינו מינו, וא"כ תיכא אס יש רוב במינו לבד וא"ש לררף אינו מינו כלל להתיר מינו בזה לא שייך לומר אחי לזלוני דברבן, אבל אי ליכא רוב במינו לבד ואין היתר רק שנאמר הרי יש כאן אינו מינו נמי והוא מסייע לבטל האיסור ברוב, וא"כ ריכזין אנו בזה עליו ומצטלו ונחשב ב"כ ואי אפשר לומר כאלו אינו לגמרי לכך שוב כיון דע"כ אינו מינו אסור מכה ספק תורה גם המינו אסור דלא ליתי לזלוני דברבן. ובהכי יש לתפוס על הש"ך שכתב להתיר רק אינו מינו מכה דירי' גופי' במה שחפס על ה"ב וכתב דסוף סוף נמי ראייה מיימי מתחב"א מתחם כיון דאינו דומה ויש טעם לחלק ביניהם וכו' וקשה ולימרו לנפשי' דלף אס אינו מתיר מינו קשה מה ראי' מתחם דשם גם מינו מותר א"כ לא אחי לזלוני דברבן, אבל כאן כיון דע"כ אינו מינו אסור א"כ מנא ל"י להתיר מינו הרי יש לומר דאחי לזלוני דברבן, ונהי דכתבנו דכאן יש לומר כיון דאין תלוין זה בזה לא אחי לזלוני ה"י שחפס דאחי לזלוני מי"ט קשה מה ראי' מתחם כיון דאינו דומה ויש טעם לחלק ביניהם ואולי גם בכה"ג אמרינן אחי לזלוני לכך הש"ך מדוייל ידיה מתחלס ודו"ק:

תשובה רמו

לק"ק מולטשין להרב מו"ה עקיבא חיות נ"י.

הנה אשר שאל על דברי המנחת יעקב שהעלה דבס"ס ח"א לערוך לבדך רק לשאלו, והיכי דהוי חזקה מסייעת לב"מ גם שאלה ח"א, וע"ז הקשה מדברי הר"ן רפ"ק דתשובות מ"ט על דברי רש"י דע"כ יהיה קול ויבואו עדים וכתב הר"ן דכוננו כיון דנחמט לומר פ"פ מלאתי איתרע חזקה וממילא יהא ה"ב ד' רואים לבדך דברת ויבואו עדים, הרי אף דשם הוי מ"מ כמ"ס בש"ס דף ט', גם חזקה היתר לבעלה כמ"ס התוס' שם בסוגיא דפ"פ, ואעפ"כ בעי ביור, ומוטל על ה"ב לבדך, עכ"ד. הנה לדירי לק"מ ממנה טעמים מדא לזון העיניים דומין, דהמ"י וכל הפוסקים מייירי באיסור דהוי רק לשענה אבל החס בפ"פ אס ויזתה תחמיו צרלון ידוע עמה כל ימיו באיסור, גם יהי בנין ממזרין דרבנן בזה ודאי לריך ביור, וכעין חילוק זה כתבו התוס' בסוגיא דנודרת וכמה דוכתא מוכח כן דיש חילוק בין איסור כל הימים ובין רק לשעה, ועוד הרי ברוב קי"ל כל היכא דאיכא לבדורי לא סמכינן ארובא ומה דהקילו בס"ס דלא בעי ביור, היינו מכה דס"ל דא"ש עדיף מרוב, וא"כ תיכא בס"ס דעלמא אבל בפ"פ כיון דא"ש לא שכיח ורוב הוי צרלון וא"כ אינו ס"ס גמור, ולכן ס"ס כהך לא עדיף מרוב לכך בעי ביור. ועוד יש לומר והוא עיקר בעיני דודאי הפעל כיון דיש לו ס"ס לא בעי ביור כדעת המ"י רק על ה"ב לבדך כיון דיש חשש אולי ימות הפעל ומנשא אח"כ לכהן, ובאמת א"ש זנתה תחמיו אפי' אס הוי באונס נמי אסורה לכהן אח"כ וא"כ נכח כהן ליכא לנו רק ספק אחד, לכך על ה"ב מוטל לבדך איסור השי"ך לכל העולם ולעולמית, והרי לבני כהן הוי רק ספק אחד, לכך בעי ביור לה"ב ד' אבל על הבעל באמת אין חיוב לבדך כיון דלא הוי ס"ס וז"ב וכו'. ודו"ק היטב:

והנה מור והסבי לו זה השבתי לו. והנה מה שהקשה על תירוץ האחרון הזה דהרי אחתי איכא כמה ספקי טובא שמא לא תתפרד ממנו לעולם ואח"ל תתפרד שמא ע"י גירושין ושמא לא תנשא לכהן, והנה אין זה קושיא כלל דכל ס"ס לא שייך רק במה שכבר נעשה מעשה ויש ס"ס א"ש לו לומר לא דלפטר להתברר הוי ס"ס אבל מה שעדיין לא נעשה לדון על להבא שידמנן? אך הו' זה בגדר ס"ס, רק כל שאפשר לבוא לידי איסור על ה"ב לתקן הדבר. דומה לזה מה דאמרינן אין עושין ס"ס לכתחלה או ספק דרבנן כן ה"י בזה, והרבה תקנות מצינו שחלקו חז"ל עבור להבא שאפשר לבוא לידי איסור, ועיקר קושיא הראשונים לא הוי רק על מה דס"ד דהוי עבור עתה שמתחר על בעלה זה שכבר נשאת לו ע"ז הקשו הרי הוי ס"ס, אבל לתקן לענין מה שידמנן אח"כ כיון דלפטר לבוא לידי איסור ודאי על ה"ב לבדך וז"ב ופשוט בעיני. ירדו וכו'.

תשובה רמו

לק"ק סנאשין להחריף מו"ה קאפיל צבי דיקמאן.

הנה ע"ד השאלה במעשה שהיתה המחבת על האש רוחמת עם ללי בשר ועגור כשזה ציירה קדרה של חלב ומיבב אחד מב"ב את ה"ד המחבת שהיתה היס"ב והניח מתקלה על הקדרה של חלב והרמיח החלב על קצה ה"ד, והורה המורה להחיר שתיסן רק להגיע המחבת ור"מ כתב טעמה. הנה אס לא ה"י סמ"ך בבשר שבמחבת נגד מעט החלב שעל ה"ד, וכן בקדרה

תשובה רמה

להחריף מו"ה ליבוש מלימק.

הנה ע"ד שאלתו אשיבה בקרסה ואתן לך כלל אחד ויתישב הכל, דכונת הפוסקים כך הוא דהיינו דהוכר האיסור פ"א בפ"ע ואל עליו שם איסור בפ"ע בזה תננו לו כמתיס דין השיבות שלא יהי' נפקע איסורו ע"י ביטול אבל היכי דלא הוכר האיסור בפ"ע מעולם רק כשבא האיסור הוי תיכף בתערובת א"כ תיכף נחבטל מתחלה לענין שלא יחול עליו שם איסור מעולם בזה מהני הביטול אפילו דברבן חשוב שלא יחול. עליו איסור מעיקרא. ולפי זה כיון דהוכר האיסור מעיקרא תליא מלתא, הנה זה קי"ל כל היכי דלפטר להפריד האיסור ה"י כיכר האיסור ומכ"ס היכא דהוי אפשר להכיר האיסור מתחלה הוי כהוכר, וא"כ ה"י מה בכך דתערובת של התרנגולת הוי בנולתה עכ"פ הטריפות ה"י אפשר להכיר מתחלה אס היה מדקדק היטב, וכיון דהיה אפשר להכירו בשום פנים הוי כהוכר האיסור ה"י חל עליו שם

בקררה של חלב לא הי' בה סמ"ך נגד החלב שהי' על היד ודאי דגם הכשר והחלב לאסרו שניהם וכמ"ס ר"מ כיוון דעכ"פ גס לרעת המנ"ח בתמיכות מנבלע בכולו האסר החלב בעין שעל היד מן העטם הכשר שבתוך ואוסר הכל, וכן אפי' אם הי' בהם סמ"ך נגד החלב רק שלא הי' הכשר מלא כנגד היד, וכן בחלב שבקררה לא הי' מלא נגד מעט החלב שעל היד נמי הי' אסור כדון עפה שנפלה שלא כנגד הרועב, אך הי' בשר וחלב נגד החלב שעל היד והי' בהם סמ"ך אז עוב הורה שהגל מותר, רק המתכת נר"ך הגעלה, ואם עלה הרמיחה של חלב עד היד, עד שנעשה כל החלב מחובר אל היד, אז נר"ך סמ"ך בחלב נגד מעט היד שהיה על הקדרה כדון אם הי' נתחב מקלת היד בתוך הקדרה לנר"ך סמ"ך נגדו וז"ל :

שאלה ה' שגל בשר לתוך חלב וספק אם נכבש מעט לעת וכבר הורה הפת"מ ב כמה מקומות דאע"ג דספק כבוש מותר מ"מ כשיתפבל יתן עטם ויהי' דלורייתא והמורה הזה התיר בפשיטות עפ"י פשיטות הש"ע דספק כבוש ב"ח מותר, הנה הן אמת שבפמ"ג נכתב כמה פעמים כן ולזה בודאי המורה שאין בו כח להכריע לא הי' לו לפסוק להיפוך, מיהו כד לחינה לדינא יש לומר דאין דברי הפת"מ מוכרחין בזה מתרי עטמא, אחד דהרי הט"ז הקשה בכל ספק כבוש דינאח אוקמא חזוקה ויהי' מותר, רק דנקמה כ' חולק עליו דשאני התם במקוה דלא איתרע וכן איתרע, וא"כ לפ"ז יש לומר דרוקח בשאר איסורין כיון דאם הי' כאן איתרע כבר הוא אסור א"כ חזין רישותא לפנינו ואיתרע חזוקה היתר, אבל בב"ח אף אם הי' כבוש מעל"ע עדיין הוא מותר לחינה רק לבשלו אסור וזה אינו ניכר לפנינו אם יבא לבשלו או לא, ואם יבשלו חולי רב"ה עליו עד סמ"ך ומותר כיון דמן התורה עדיין היתר הוא כמ"ס הט"ז בזה וסוכה והפ"ק, וא"כ במקום שנמלא עתה כבוש בחלב לא איתרע בזה חזוקה היתר, לך נשוקמין ל"י לחזוקה דמעיקרא ושוב מותר לבשלו ויש לומר בזה הכל מודים להט"ז, וראי' דגם במקוה שהחזק מיינו מתמעטין לחינה רישותא דהרי חזין בזה דלפעמים מתמעט וידעינן שהי' עשה שיזטרך לטבול צו ואעפ"כ לא חשבו זה לרישותא ודו"ק, ובאמת הפת"מ כפתיחה לבב"ח ובפמ"ג שו" ק"ה ס"ק ב' במשניות אף שכתב שם זה היינו רק בודאי בב"ח דרבנן בזה אסור בבישול ד"ת, אבל בספק לא קאמר כלל, ויש לומר אף הפת"מ מורה בספק שמותר לבשלו א"כ. ועוד הרי באמת לא ידעינן כמה בלע, והיי דמספק משערין נגד כולו מעל"ע עכ"פ שם, והי' סמ"ך בזה יש ס"ס דלמא לא הי' כבוש מעל"ע ואח"כ הי' מעל"ע דלמא נבלע רק מעט בעינין שהיה צו סמ"ך והוי מותר ג"כ, ולכך המורה בזה להקל אין מוחסין אותו :

שאלה ב' באו לפנינו ב' קדרות אחד איסור דרבנן ואחד היתר והוליא מעט תבשיל מהקדרה האסורה לראות אם נגמר הבישול והאיסור התעט תבשיל לקדרה וא"י בחיזה מנן, ואמר המורה הנ"ל אם יש סמ"ך בהיתר אז מותר עכ"ל השאלה, הנה זה ודאי עשות הוא נגד המפורש בש"ע שו" ק"ה דברבנן אמרינן שאני אומר, מיהו אם הי' האיסור בשר עוף בחלב היה תליא בפלוגתא הט"ז והש"ך בסי' ל"ח והיה אסור לגדר ולומר שספק כהט"ז, ומ"מ גם בזה העיקר כהש"ך, גם אפי' באיסור דלורייתא הי' מקום לגדר בזה, כי אף דבאיסור חזרה לו אמרינן שאני אומר היינו בעלמא, אבל כאן שידוע שגל מן הקדרה האסורה, הנה אין דרך לכבוש תוך כ"ד ולהחזיר לאחרת, והדרך של כל חרס למקום שגל שם הוא מנחיר, ודומה למ"ס הט"ז בסי' ס"ט בספק אם תלחה הכשר תחלה דסרכא נקטה וזאל, ומיבוא ראייה מלמעט ירבו ימיכם, ומשמע שם דלעטם זה אפילו בשל תורה הי' מתיר, ואף דגם חולק הנקדה"כ מ"מ כאן דהוי כשמה דיום מועט כעו ירע אף דרך לשכוח וברמזיכה בפ"ג דכחכות גבי עומין דנתרי ביה חזינת, מוכח שם דקודם תעשה לא היו יכולין לומר אשתליו. כן הי' נראה לומר בזה, מיהו חילנה לסמוך על זה למעשה ולא כתבנו זה רק דרך הערה בעלמא :

שאלה ג' בקצרת חלב בת יומא שנתנו לתוכה מאכל בשר מלאה, והנה אף לדעת סמ"ך דמ"ל דאף דתתאה נגד מ"מ אין מה שבתוך הכלי ס' נגד הקליפה, מ"מ כבר הורו האחרונים בשם הש"ג שמיא חרדתי שכתב בשם תוס' שא"ל דאיכא סמ"ך נגד הקליפה, וכתב דזה דוקא בעפרות שלהם שאין להם תוך, אבל בקצרות שלנו שיש להם תוך בודאי יש סמ"ך נגד הקליפה והמורה הי"ל ליה לאסור וקרו חגשים אללו ואמר בפני חגשים הרבה שהיתה לפניו השאלה בקצרת בשר אינה בת יומא שאכלו בתוכה חלב והאסרה כ"ק ואח"כ בתוך מעל"ע להחלב נתנו לתוכה מאכל בשר ובאסרה עוד כדי קליפה, וכנגד ב' קליפות ליכא שום סמ"ך שחאלו הכשר הזה. והנה זה ודאי שגנת הוראה הוא לומר דזה הוי ב' קליפות, והנה מ"ס ר"מ בשם האחרונים דבקצרות שלנו יש סמ"ך לא ראייה זה באחרונים ולא ידעתי למי הוא מכיון כי בפמ"ג מוכח להיפך בסי' ס"ט הינה בל"ע בקצות וקדרה שיש רועב על שוליו אם יש סמ"ך מ"מ בקצרות שלנו. ועכ"פ המורה כדעת הש"ך אין מוחסין אותו ולהסיר המורה להקל נמי אין מוחסין אותו כיון דרעת כמה היכי דא"ל בקליפה מותר בלי סמ"ך והמנ"ח ס"ס חס"ז הפסיק לזה, ועכ"פ עטם התורה הוי לפגם :

שאלה ד' בהיו לפנינו שתי קדרות אחת איסור דרבנן ואחת היתר ולקחו מאחד מהם מאכל לתוך האכל אחר, והחיר המורה הנ"ל הכלל המונח אלל כבר צי בר דספקא דרבנן לקולא, איברא כבר הוכיח המנ"ח שכללי ס"ס דספק דרבנן באחזוקה איסורא אסור, ואף דהפ"ח חולק כבר הכריעו האחרונים כהש"ך עכ"ל. הנה מ"ס דהאחרונים הכריעו כהש"ך לא שייך בזה הכרעה, דאין בידינו הוא להכריע בין ההרים הגדולים אחר שהרמב"ם פסק לקולא בה' מקוואות כמ"ס הפ"ח, וכן הוא באמת ברמב"ם, והוא מקומו שניה, גם בנוף הדבר טעה ר"מ טעות גדול ומתחלק לו בלשונו בין לשון הש"ך שכתב כל ספק דרבנן שיש לו חזוקה איסור ור"מ כתב דליחזוקה איסורא, וחילוק גדול יש ביניהם דהש"ך מיייר רק בדבר דהוי בתחלה אסור ויש לו חזוקה דמעיקרא לאיסור וספק אם הותר בזה ש"ל להש"ך דאסור דמוקמין ל"י חזוקה דמעיקרא, ודו"ק ונתנה שבהי הוי כל הסוגיא דערובין וספק עמא שטבל הוי הכל בדרך זה, אבל בחתימה מנ"ח חתיכות זה לא נקרא חזוקה איסור רק אחזוקה איסורא נקרה וסייגו לפנין אשם תלוי וכדומה, אבל לעינן ספק דרבנן וכדומה לעולם אליונן ב"י לקולא, ולא כתב הש"ך בסי' ק"ו דין כ"ל דספק דרבנן הי' דלחזוקה איסורא. ולא נכופו בשר איסור. רק באם כבר נחשבר

שאלה ה' שגל בשר לתוך חלב וספק אם נכבש מעט לעת וכבר הורה הפת"מ ב כמה מקומות דאע"ג דספק כבוש מותר מ"מ כשיתפבל יתן עטם ויהי' דלורייתא והמורה הזה התיר בפשיטות עפ"י פשיטות הש"ע דספק כבוש ב"ח מותר, הנה הן אמת שבפמ"ג נכתב כמה פעמים כן ולזה בודאי המורה שאין בו כח להכריע לא הי' לו לפסוק להיפוך, מיהו כד לחינה לדינא יש לומר דאין דברי הפת"מ מוכרחין בזה מתרי עטמא, אחד דהרי הט"ז הקשה בכל ספק כבוש דינאח אוקמא חזוקה ויהי' מותר, רק דנקמה כ' חולק עליו דשאני התם במקוה דלא איתרע וכן איתרע, וא"כ לפ"ז יש לומר דרוקח בשאר איסורין כיון דאם הי' כאן איתרע כבר הוא אסור א"כ חזין רישותא לפנינו ואיתרע חזוקה היתר, אבל בב"ח אף אם הי' כבוש מעל"ע עדיין הוא מותר לחינה רק לבשלו אסור וזה אינו ניכר לפנינו אם יבא לבשלו או לא, ואם יבשלו חולי רב"ה עליו עד סמ"ך ומותר כיון דמן התורה עדיין היתר הוא כמ"ס הט"ז בזה וסוכה והפ"ק, וא"כ במקום שנמלא עתה כבוש בחלב לא איתרע בזה חזוקה היתר, לך נשוקמין ל"י לחזוקה דמעיקרא ושוב מותר לבשלו ויש לומר בזה הכל מודים להט"ז, וראי' דגם במקוה שהחזק מיינו מתמעטין לחינה רישותא דהרי חזין בזה דלפעמים מתמעט וידעינן שהי' עשה שיזטרך לטבול צו ואעפ"כ לא חשבו זה לרישותא ודו"ק, ובאמת הפת"מ כפתיחה לבב"ח ובפמ"ג שו" ק"ה ס"ק ב' במשניות אף שכתב שם זה היינו רק בודאי בב"ח דרבנן בזה אסור בבישול ד"ת, אבל בספק לא קאמר כלל, ויש לומר אף הפת"מ מורה בספק שמותר לבשלו א"כ. ועוד הרי באמת לא ידעינן כמה בלע, והיי דמספק משערין נגד כולו מעל"ע עכ"פ שם, והי' סמ"ך בזה יש ס"ס דלמא לא הי' כבוש מעל"ע ואח"כ הי' מעל"ע דלמא נבלע רק מעט בעינין שהיה צו סמ"ך והוי מותר ג"כ, ולכך המורה בזה להקל אין מוחסין אותו :

שאלה ו' בקצרת חלב בת יומא שנתנו לתוכה מאכל בשר מלאה, והנה אף לדעת סמ"ך דמ"ל דאף דתתאה נגד מ"מ אין מה שבתוך הכלי ס' נגד הקליפה, מ"מ כבר הורו האחרונים בשם הש"ג שמיא חרדתי שכתב בשם תוס' שא"ל דאיכא סמ"ך נגד הקליפה, וכתב דזה דוקא בעפרות שלהם שאין להם תוך, אבל בקצרות שלנו שיש להם תוך בודאי יש סמ"ך נגד הקליפה והמורה הי"ל ליה לאסור וקרו חגשים אללו ואמר בפני חגשים הרבה שהיתה לפניו השאלה בקצרת בשר אינה בת יומא שאכלו בתוכה חלב והאסרה כ"ק ואח"כ בתוך מעל"ע להחלב נתנו לתוכה מאכל בשר ובאסרה עוד כדי קליפה, וכנגד ב' קליפות ליכא שום סמ"ך שחאלו הכשר הזה. והנה זה ודאי שגנת הוראה הוא לומר דזה הוי ב' קליפות, והנה מ"ס ר"מ בשם האחרונים דבקצרות שלנו יש סמ"ך לא ראייה זה באחרונים ולא ידעתי למי הוא מכיון כי בפמ"ג מוכח להיפך בסי' ס"ט הינה בל"ע בקצות וקדרה שיש רועב על שוליו אם יש סמ"ך מ"מ בקצרות שלנו. ועכ"פ המורה כדעת הש"ך אין מוחסין אותו ולהסיר המורה להקל נמי אין מוחסין אותו כיון דרעת כמה היכי דא"ל בקליפה מותר בלי סמ"ך והמנ"ח ס"ס חס"ז הפסיק לזה, ועכ"פ עטם התורה הוי לפגם :

שאלה ז' בהיו לפנינו שתי קדרות אחת איסור דרבנן ואחת היתר ולקחו מאחד מהם מאכל לתוך האכל אחר, והחיר המורה הנ"ל הכלל המונח אלל כבר צי בר דספקא דרבנן לקולא, איברא כבר הוכיח המנ"ח שכללי ס"ס דספק דרבנן באחזוקה איסורא אסור, ואף דהפ"ח חולק כבר הכריעו האחרונים כהש"ך עכ"ל. הנה מ"ס דהאחרונים הכריעו כהש"ך לא שייך בזה הכרעה, דאין בידינו הוא להכריע בין ההרים הגדולים אחר שהרמב"ם פסק לקולא בה' מקוואות כמ"ס הפ"ח, וכן הוא באמת ברמב"ם, והוא מקומו שניה, גם בנוף הדבר טעה ר"מ טעות גדול ומתחלק לו בלשונו בין לשון הש"ך שכתב כל ספק דרבנן שיש לו חזוקה איסור ור"מ כתב דליחזוקה איסורא, וחילוק גדול יש ביניהם דהש"ך מיייר רק בדבר דהוי בתחלה אסור ויש לו חזוקה דמעיקרא לאיסור וספק אם הותר בזה ש"ל להש"ך דאסור דמוקמין ל"י חזוקה דמעיקרא, ודו"ק ונתנה שבהי הוי כל הסוגיא דערובין וספק עמא שטבל הוי הכל בדרך זה, אבל בחתימה מנ"ח חתיכות זה לא נקרא חזוקה איסור רק אחזוקה איסורא נקרה וסייגו לפנין אשם תלוי וכדומה, אבל לעינן ספק דרבנן וכדומה לעולם אליונן ב"י לקולא, ולא כתב הש"ך בסי' ק"ו דין כ"ל דספק דרבנן הי' דלחזוקה איסורא. ולא נכופו בשר איסור. רק באם כבר נחשבר

תשובה רמח

לדרב סויה ישראל בהנא אביד נאורויא מוצ' בקין זאלקווא .
הנה ע"ד שאלתו וזה"ל שאלה אחת אשר אירע בקולנו ששחטו ד' בהמות ומלאו ב' כשרות ופני טריפות וחתכו מהם הכליות של כל ה' בהמות ועברו אותן יחד, ואחר זמן מה חתכו כוליא א' לשנים ומלאו ולא מים עזורים והגיע עד מרץ הלבון ולא על הלבון. עכ"ל השאלה. והנה ר"מ הרחיב בזה עדיבור ועינו ספיר חזי כמה מקומות המסתפס לזה, אך דבר אחד חיסר מה שעיקר יבדבר ההוא, אם הבהמות הנטריפין אם היו מודיא טריפות או מספק טריפות ודאי ערפה לא שביח כלל בזמנינו, וע"פ הרוב הוא רק מותרא לו ספק וזה עיקר גדול בזה כאשר יבואר לפנינו בעיו"ל. ראשון לזיון מה שר"מ ר"מ להקל בזה

בזה מחמת הדין המבואר בסו"ק ק"א דתולין הקלקלה במקולקל אף דזה הוה רב צ'אסור דרבנן מ"מ כאן להכשרות הוה ב', ואפי' אי נימא דהוה כוליא זו מן הכשרות כיון דהכוליא הוה רק ספק טרפה, כי יש מקליון אס לא שלט בלובן, וא"כ הוה ספק טרפה שמתעב' חד בחד שכתב הש"ך דהוה רק איסור דרבנן, וע"כ אס הוה בכשרות נמי אינו רק דרבנן שוב אמרין שאני אומר וכו', והנה לדמי זה אינו דהתם מיידי דהאיסור הו' איסור ודאי אבל אס האיסור הוה רק איסור ספק ודאי אין מילוק, ועי' לנו קל מחמתים דמפורש בש"ס דלא אמרו חכמים בזה להחמיר לאלה להקל ואעפ"כ מפורש בש"ס דאין תולין כחס בכתם וק"ו"ל כן בש"ע סי' ק"ץ סעיף ג"ג, ומפורש שם הטעם מנח דהכתם גופא לא ידענו אס הוה מגופה או לא וא"כ מוכח דבספק איסור אין תולין אף שהוא דרבנן, וא"כ ה"נ אס הטרפות לא נטרפו רק מנח ספק אין תולין בהם וכו', ועוד בלא זה נעלם מדר"מ דברי הש"ע במקומו בסי' ק"א סעיף ג' דאין תולין רק כשעפ"כ ליכא רוב איסור אבל אס הוה האיסור הרוב אין תולין, וא"כ מנ"ש הכא דמנ"ש אס נדון בהשמות כמו שהוא לפינוי בתערובת נחשבו שניהם כגופו של איסור כמ"ש הש"ך להדיח דין כ"א דספק תורה שמתערב חד בחד נחשב כגופו של איסור ואינו בטל ברוב, וא"כ אס שניהם נחשבוין גופו של איסור שוב ברע מנאס האיסור הרוב דלין תולין והטעם דאין תולין רק כשים לפינוי ודאי חתיכה אחרת דהיתרא, או אמרין מדההוא היתר ההוא נמי היתר, אבל היכי דהרוב איסור, וא"כ אס מתערב בהיתר בעל היתר ברוב והוה כולו איסור אף דהוה דרבנן אין אומרים שאני אומר כיון דאס נאסר אינו בזה שבתא לומר מדההוא היתר ההוא נמי היתר, וא"כ מנ"ש שיהו דכל חד הוה כגופו של איסור, וא"כ אס הכוליא מן הכשרות הוה שניהם גופו של איסור והוה כולו של איסור, וכמ"ש הפר"ח להדיח דברי ס"ם ואף דמשי"ך לא משמע אז כבר כתב הפר"ח דבריו סותרים זה את זה, גם כאן הוה מנ"ש אפי' להש"ך, ואס נאמר דלולין בתר האמת דמו הוה שפיר וכלול ה"ה בתערובת דהוה חד כשרה והוה כאן היתר וא"כ הדר הוה ל"י השני ספק טרפה מן התורה, ולא שייך בזה שאני אומר, וא"כ מנ"ש אין זה דומה להדין דסי' ק"א, ואף הש"ך הוה ספק שם היינו רק בבי' חתיכות וקדרה אחת דים לומר שלא נכל שם איסור כלל, אבל בבי' קדרות ומחיתים אחת כיון דודאי יש כאן נפילות איסור נורה דבעינן שיהי' מחלה היתר, וא"כ ה"נ אין דבודאי יש כאן כוליא ספק טרפה, רק דספק מאיזה בהמות הוה כמו חסם ב' קדרות ונפילה אחת נמוכן לכל מנין ובעינן שיהי' מחלה היתר עכ"פ.

וגם מ"ש רומ"ע ע"פ דברי התוס' ביבמות פ' הערל והר"ש שהקשו דלמה לא שני אומר בזה"ה לוקמא חזוקת היתר ותיראו כיון דהדבר שפול לתוכו אין לו חזוקת היתר וא"כ אין יאכל היתר והאיסור עמו וא"כ תינח חסם אבל כאן הכוליא בלא"ה טרפה, וא"כ מוקמינן בהמה בחזקת היתר. והנה רומ"ע הוסיף איזה דברים נדמחו וכל המוסיף גורע, כי אס ה' נעמיס יפה לא הוה נותב כן, כי התוס' והר"ש א"כ כתבו כן כלל טעם זה, דאין יאכל האיסור עמו רק בקיור כיון דמה שפול אין לו חזוקת היתר וכונתם הוה להשיקר בדבר שאנו דנין עליו תליא מלתא ולא בהנשגך מניילא ממנו, והרי אין אנו דנין על הקדרות שאין לנו ריעותא בהם רק על מה שפול אנו דנין מה הוה והנפל אין לו חזוקת היתר דהרי הוה מן תרומה, וא"כ נעמיס חזוקת שפול הוה ספק תרומה והנמיילא הקדרה אסורה, ואס כן הכא נמי הרי אין אנו דנין על בהמות כי אין לנו ריעותא בהם ואנו דנין רק על הכוליא מאיזה בהמה הוה והכוליא אין לה חזוקת היתר כיון דלחזוק כאן נמי טרפות, ועוד דאדרב' מנ"ש אי נימא דהכוליא אס מן הכשרות הוה בהמות אסורות, אס רק דאס נימא שיהי' מן הטרפות הוה בהמות חומרות ובהם בנזק הכוליא אין לנו חזוקת לומר שהוא מן הטרפות יותר ממנו הכשרות וכיון דהכוליא שאנו דנין עליה אין לה חזוקת להכריע מאין בזה"ה לא מהי חזוקת בהמות דים להם חזוקת כשרות, כיון דאין אנו דנין על בהמות, רק על הכוליא מאין הוה, וזה אין לנו חזוקת המכריע. והנה מ"ש רומ"ע עוד ע"פ דברי האחרונים שפירשו התוס' והר"ש דכונתם הוה מנח דהיתר כל מקום שהוא יהי' שאר היתר אפי' א"כ נפל האיסור בו, ולכן לא שייך ללוקמא חזוקת היתר וא"כ ב"ד שייך שפיר חזוקת היתר דהרי אס נטרפה הוה בעלמא אסורה עכ"ד. הנה בנתן האחרונים והישועות יעקב נשתמש בזה הרבה פעמים בזה"ה אין נראה, ודברי התוס' והר"ש אין מורה כלל כן, ומה שהוכרחו לכן מנח קושייתם דאס כפשוטו קשה בבי' קדרות וקופה אחת מאי איכא למימר, ובזה"ה איכא למימר דזה לק"מ כיון דקיי"ל חתיכה מנ' חתיכות הוה איקבע איסורא, וא"כ ה"נ בחתיכה אחת כיון דודאי נפל כאן

איסור לאחת מהם רק דאין ידוע לאיזה נפל, וא"כ איקבע איסורא דהרי עכ"פ למד קדרה נפל, וא"כ נגד חזוקת היתר של הקדרה של היתר יש חזוקת אחרת כנגדה דודאי נפל לאחת איסור והוה איקבע איסורא, ולכן סלק חזוקה נגד חזוקה, וא"כ הטעם ספק דרבנן, ולכן בעינן רביע, אבל עיקר קושייתם היכי דהוה ב' נפילות בזה ליכא איקבע איסורא, דהרי כמו דנפל לאחת איסור, כך נפל לאחת היתר, וא"כ סלק חזוקה נגד חזוקה ושוב נלך בחד חזוקת היתר. ועל זה תיראו שפיר דבבי' נפילות הקופות אין להם חזוקת היתר. וז"ב בכונתם, וא"כ אזיל ליה בנינו. ואפי' לפי דברי האחרונים שפירשו דבריכם, הנה לדבריו ה"ו מקום אס ה"י הטרפות טרפות ודאין, אבל אס הוה רק ספק טרפות וא"כ הדר אזיל ליה שברחו שכתב דעל הכשרות יש חזוקה דהכוליא שלטה לא ה"ו בה מים, וא"כ הטרפות נמי יש להם חזוקה זו דלכשרות יש חזוקה מנח חזוקה רוב כשרות הם משא"כ הטרפות ילאו חס הרוב ואין להם חזוקה זו דכוליא שלטה לא ה"ו בהם עכ"ד, דזה תינח אס הוה הטרפות בודאי ינא"הן אס מן הרוב, אבל כיון דהוה ספק וא"כ נהי דלנבי הטרפות מה שנטרפו לא הועיל להם חזוקת כשרות וידעו עכ"פ איך אפשר לומר צבירור דלדידהו ליכא חזוקת כשרות, הרי יש לומר דלמא בזה"ה גם הטרפות כשרות הוה ולא מן הרוב, ודאי בהמה כשרה אף דאחרע לה איזה חזקת ודאי צבילי זה לא נאמר דאיבדה חזוקת כשרות ידידה ודינה ככל בהמה דעלמא, וא"כ ה"ה בזה חזקת כשרות הם ויש להם חזוקה ללא ה"ו מים בכוליא דידעו וא"כ נסמוך על זה להכשיר. וגם גוף הדבר שכתב רומ"ע דלא שייך לומר חזוקת כשרות דעיקר חזוקת כשרות דבהמה היינו שלא נולד בהם דבר המטרפין, וא"כ מה לי אס בהמה זו כשרה עתה או טרפה מ"מ יש לבהמות הטרפות נמי חזוקה זו דלא אחרע בהם הכוליות וכתב שמאלא גם בנו"ב כן בהמ"ת חיו"ד סי' ק"ח, הנה אמת שכן הוא ש"ס, אבל אין דבריו נראין לי ולמה לא נימא כפשוטו ואי חתיכה יב"ח מיעקר אחרת היתר ורואי לאוקמא חזוקת כשרות משא"כ הטרפות, א"כ חזוקת דהרי לפיך להפיק דעכ"פ עתה טרפה משא"כ הכשרות ליכא הרי לפיך, לכן אליס חזוקת כשרות דידעו, ולכן אס הוה הטרפות ודאי טרפות ה"ו מקום להיתר שלו מ"מ בזה ראי' מדברי הב"ש אה"ע סי' ב' דהיכי דהוה חזוקת כשרות מהני ספק אחד בגופו וספק אחד בתערובת, אף כיון דלדיו רק ספק טרפות נהי דלנבי נעמין לא מהני להו חזוקת כשרות, כיון דהוה ריעותא מגופה מ"מ תינח לענין אומה ריעותא, אבל לענין ריעותא אחרת שפיר איית להו חזוקת כשרות ולא שייך לומר הרי לפיך דלמא אס רק להם כשרות, ועוד בזה"ה לא רתק רומ"ע דברי הב"ש שכתב זה רק דמ"ד, אבל כתב שם דים לדמות זו דלא עדיף חזוקה זו מחזוקת דרוב בהמות כשרות ולא מפני ספק אחד בגופו וכו', וכתב שם טעם אחר מנח דלדיו דומה לאסורין יב"ח, וא"כ נראה היתר זה ניכ' ומ"ש רומ"ע בפחת דבריו היתר מנח ס"ם שמתא לזון הטרפה, וא"כ מן הכשרות דלמא איזה גופה כשרה שלא היעב לזון וכתב דוה דומה לביצה שגולרה וספק אס היא מן הכשרה או מן הספק טרפה, והביא רומ"ע פלוגתה הש"ך עס הפר"ח דהש"ך ס"ל דרוקא לפיך בתערובת חד בחד הוה ס"ם ומותרת הביצה, אבל אס לא נתערבו התרנגולת לא הוה ס"ם מנח דספק שמתא אינה טרפה אסור מן התורה, אבל דעת הפר"ח הוה ס"ם לפיך מנ"ש דבאס ניכרין התרנגולת הוה ס"ם, כיון דאין אנו דנין רק על הביצה וא"כ הוה ס"ם בזה כאחד, אבל נתערבו הוה כ"א בגופו של איסור ולא הוה ס"ם לומר שמתא מתכשרה שהוא ודאי מספק טרפה, ועפ"ז כתב רומ"ע דלדבריו הש"ך כאן לא הוה ס"ם כיון דניכרין בהשמות וספק שמתא איזה הכוליא טרפה הוה אסור מן התורה, אבל לדעת הפר"ח כתב דהוה כאן ס"ם א"כ הוה דלדיו לזון על בהמות לא על הכוליא והס' לא נתערבו כן ת"ד. ולפע"ד ז"א דגם להפר"ח אסור כאן מתרי טעמי, חדא דע"כ לא מתיר הפר"ח רק בביצה מנח דאי אפשר להיות בה הס"ם רק בצ"ח וא"כ אפשר שיודמנו בצ"ח, דאס ראינוהו שולרה מספק טרפה שוב לא יתחש"ש שום ספק עליו שמתא מנכשר, וא"כ לא ראינוהו מאין באתה שוב הוה ס"ם ביצה, וא"כ שידמנו בצ"ח, רק או שלא יהי' בה ס"ם מעולם, ואו שידמנו יחד, לכן בזה הוה ל"י דין ס"ם מעליא, אבל היכי דאפשר להודמן בצ"ח לא הוה ס"ם אף שלא נודע לנו רק יחד, ועתה כיון דאפשר להודמן בצ"ח אין לו דין ס"ם, וא"כ ה"ל הרי אס הוה לפינוי בהשמות והכליות נתערבו או בלי תערובת רק שכוליא אחת פירשה ולא הוה נודע לנו אס היא מתכשרה או מן הטרפה הוה לנו ספק אחד, וא"כ כשהיינו פותחין הכוליא ומלאו בה מים עכורים הוה ספק שני וא"כ הוה לנו הס"ם בזה אחר זה, כיון דלפיך אס לא יבדוק הטרפות אס

שאלות טוב טעם ורעת יורה דעה תשובה רמח רמ"ר ותשובות

יש לומר דזה יהי' כונת הש"ס דקאמר מ"ט לפי שאין תולין כלומר דשאלתו היא מ"ט אין תולין כחם בכחם, אם מכה דאין מעייה פתוח אז מכה דהוי ספק, ולימ' לעלמא דאם מכה דאין מעייה פתוח ממילא בעלמא תולין אפי' בספק אף מכה דאין תולין בספק אפי' בעלמא אין תולין לכך אומר מ"ט, לזה סיים לפי שאין תולין כלומר דגם בעלמא אין תולין בספק ולאו דוקא הכא רק בעלמא נמי אין תולין בספק וא"ס. והנה שבתי ורחמי' בחיבורי בש"ס הבאתי שמה שזה הוי פלוגתא הרמב"ן והרשב"א והובא במש"ל"מ להרמב"ן הטעם דתולין מבנה דמעיינה פתוח ולהרשב"א הטעם מבנה דתולין הקלקלה בתקולקל, והנה ה"נ מ"ט הוי דין זה אם תולין בספק, לדעת הרמב"ן תולין אפי' בספק ומה דאין תולין כחם בכחם מבנה דאין מעייה פתוח אבל להרשב"א בע"כ הטעם מבנה דכחם הוי ספק ואין תולין ספק בספק וההו"ד לא ראה כל זה, ועיין ברמב"ם פ"ט מה' איסורי ביאה ובמש"ל"מ הל' כ"ט שם והב"ן והעיקר נראה כדברי הרשב"א וכמ"ס במש"ל"מ שם. ומה שהביא ר"מ ראה' מ"ב בתים והרי הבית אינו רק ספק ותולין נעלם ממנו דברי המנ"א ס"ו תל"ז בסופו דמז"ל הוי איתחוק איסורא והוי כודאי וכן דברי המנ"א ס"ו תל"ב הדיכי שמתממשין כל בו השנה הוי ודאי חמץ י"ע"ש, וגם מ"ה ראה' מלשון הברייתא והרמב"ן בטור ותלוי שהלכו בשני שבילין, החם מיירי בספק טומאה ברה"י היינו שהתלוי הוי' מספק טומאה ברה"י דטעמיה התורה כודאי לכך תולין בו, גם בלא זה א"ש עיין בחו"ד ס"ו ק"א ס"ק א' דהתם שאני כיון דאם הוי' בחזק' אפילו בשני טעורין הוי טעורין רק מבנה דבא' לשאלו בלחמ' עמאין לכך ממילא בעלוי דלא בטי' שאלה טעור הטהור משא"כ בעלמא, סוף דבר הדבר ברור לדעתי שאין תולין הספק בספק. ואמת שראיתי בחו"ד ס"ו ק"א שכתב דאפי' הנאסר ממנת חומרא תולין בו, אך התם הוונה דנאסר ממנת חומרא' מבנה דראי' לכך בזה כיון דע"כ מדרבנן אסור מבנה דראי' הוי ככל איסורין מבנה דהמרינ' שאני אומר, דהרי עיקר שאני אומר הוי באיסור דרבנן וה"ה הנאסר מדברי אחרונים הוי נמי כמו איסור דרבנן, אבל הנאסר רק בחומרא ספק והשם אין תולין בו, ורחי' עוד לדברינו מ"ס בש"ס ס"ו ק"א סעיף ו' הוי לפנינו ב' קדרות של היתר וכל איסור לתוך א' מהם וידוע לאיזה נכל ואש"כ נכל איסור אחר ואין ידוע לאיזה נכל תולין וכו' עיי"ש בש"ך למה קמ"ל כן דנקט כן לרבותא, וקשה למה לא אשמעין רבותא טפי דאפילו הוי תחלה ב' קדרות שנכל איסור לתוך א' מהם ונאסרו שניהם מבנה ספק, ואש"כ ה' לפנינו קדרה אחת נאלו השתים וקדרות היתר ונכל לחמת מנה איסור ואין ידוע לאיזה נכל דתולין דהאיור נכל לקדרה האסורה מתחלה מבנה ספק ובע"כ דבכח"ג אין תולין, גם קשה מה הקשה הב"ח וט"ו וס"ך על הש"ע מה קמ"ל הרי כבר נשמע מרישא, הרי יש לומר דמיירי איסור' ספק אם יש בקדרה הו"ש שנכל בה איסור תחלה ששים כנגד איסור' הראשון או לא, והרי קי"ל כל היכא דהוי לפנינו ואי אפשר לעמוד על שיעורו אסור, ואש"כ ה"ד כיון דאין כלן רק ספק איסור ודלמא יש כאלן סמ"ך ובע"כ האיסור הראשון ואין תולין לכך קמ"ל כיון דע"כ אסור מבנה ספק וכבר איתרע בנפילה ראשונה לכך תולין שלתקום שנכל הראשון נכל גם השני. ובע"כ מונח דבכל ספק אין תולין אף דהוי ריעותא בגופה דאיתרע בנפילה ובפרט דטעמיה רבא אינא בעלמא כמ"ס במכתבי הראשון דהוי ס"ס להיפוך דלמא נ"ל איך נשרות ויכנסו כולם בספק ואח"ל טרפות אכתי דלמא הכולא טרפה מן הכשרות היא י"ע"ש במכתבי והוא ברור, ויותר אין להאריך. ידירו וכו' :

עשה הרוב כודאי ואמרה התורה כיון דיש כאן רוב דהוא אביו נחשב כודאי אביו, אף זה בלשון תורה ששאו כודאי אבל בלשון ב"א מ"ט נקרא ספק וכיון דבמשטר בעיני קריאתם ששאו יקראו עשירי, וכיון דבעיני ששאו יקראו עשירי ובלשון הבעלים לא נקרא רק עשירי ודאי ולא עשירי ספק ופ"ס וכו' : ועוד נראה ללא בכל רובא כתב הש"ע כן רק בביטול ברוב, ואף דבעלמא רובא דאיתא קמן עדיף מרובא דליתא קמן היינו רק אם אין משתמשין במיעוט כמו הרוב, ע"ד משל בנ"י פירוט וכו' וממלא חמיכות בשר בזה יש לומר דמן הטרפה לא פירש כלל, רק מן הרוב הוא, ואש"כ אין משתמשין במיעוט כלל בזה הוי הרוב בחמת ודאי וה"ה ברובא דליתא קמן כה"ה הוי ודאי ממש ולא נקרא ספק כלל, אך בביטול ברוב כיון בקפ"ח אחר מן המרינ' לתוכו הנה לומר נכבשינה דיניירי ולומר כל דפריש מרובא פריש כבר ידוע התיקון מה דמתרץ בש"ס בזה"ש דמרינ' שמה יקח מן הקבוע, רק דקושייתם הוי דלכטל ברובא ולחייב כולם במשטר ואש"כ בזה אנו רואים להשתמש בהמיעוט כמו הרוב ולהיות גם הוא נכנס בחשבון, והרי ידענו דיש כאן אחד שהוא פטור אש"כ בזה נהי דהתורה אמרה דמ"ט בטל הוא ברוב מ"ט בזה כ"א נקרא רק עשירי ספק כיון לידענו דיש כאן אחד דהוי להיפוך. ויובן יותר דדברי הש"ע"מ יהיו נלמתינ' מדברי הש"ס בבכורות דאמר שם דעומלת משא כמאל' דאיתא דמיא, והיינו מבנה דבאכילה אפשר לומר בכל דבר שאני אומר שזה הוי אסור הוא וזה הוי היתר אבל במה דהוי ביחד לא בטלה דלא שייך ביה ביטול, ואש"כ ה"נ לענין משטר דהוי דבעיני שיהי' עשירי קודם והוי שם המטרף ואש"כ הוי השימוש ביחד ולא מהני ביטול, רק בזה לבד עדיין לא הונח דהרי החוס' כתבו שם בזה דהוי רק מדרבנן והרי החוס' לא ינחל להו' שם לומר דטעור מדרבנן דמנוחה שם מדרבניה ולכך תיחז' הש"ע"מ כן דע"כ נהי דמן התורה בטל ברוב אף דהוי ביחד מ"ט ודאי לא הוי רק ספק וכל ממילא החמירו חז"ל שלא לבטל כלל, אבל היכי דלא הוי ביחד דהוי מן התורה כודאי ממש לכך גם חז"ל לא החמירו בזה, ובזה אלו כל ההערות שיש להעיר על הש"ע"מ ה"נ דהוא לא אמר רק היכי דהוי ביחד השימוש והרי ידענו דיש בזה מיעוט להיפוך, בזה מן התורה נאסר רק ספק ולא עשירי ודאי ומדרבנן כה"כ לא בטל כלל, אבל היכי דאין השימוש ביחד אז הוי מן התורה כודאי ממש, ונקוט כלל זה בידך כי הוא עיקר גדול וכוונה כוונה דדברי המש"ל"מ ה"נ, ודוק' טעם זו"ו אין להאריך. דברי ידירו הטרור וכו' :

תשובה רנ

להחריף מו"ה יוזא בהרבני מו"ה נחום אפרתי בק"ק בא"ד .

הנה מכתבו קבלתי ולא ה' לי פנאי לעיין בו עד היום והנה כתב פניתי לנאמרו. ותורף דבריו שמתנה לו שדברי הש"ך סתרי אחרדי מדיני ס"ס למ"ס בנ"י פ"ו ס"ק ח' שספק כדעת הב"ח דאפילו לא נטרפה אלא סמוך לשמיטה אסורה מן התורה דלא פלו. והנה מ"ס ר"מ דבנ"י למד מן המס'ת דקשה לו בזה הוי ספק אם הביאה מכשרה או מערפה למה יהי' מותר בכח ס"ס ומה הביאה דינו, הנה לא עיין במקור הדין בנ"י ס"ו פ"ו שפוזב להיפוך, כי שם הביא תחלה דברי הסה"ת וכחז' חז"ל ומ"ס אבל אם ספק אם היא של טרפה או של שחטה אסורה טעמא גמור דביטול טרפה הוי סד"ר, דשמא בשעה שנטרפה התרנגולת לא היתה רק בשר בלא קליפה דהוי כמו ירך האם, ואש"כ נמורה קליפתה כ"כ בסה"ת. ולפי' אם נטרפה סמוך לשמיטה מיד לא מתערר אלא מדרבנן, ואם נסתפק לנו בביאה אם היא של זאת או אם היא של שחטה מותרת שכיון שלא ה' שהות לגבר קליפתה משנטרפה עד ששחטה אינה אסורה אלא מדרבנן, ויותר נראה לימיר דלפי' היינו ל"י באיסורא דאורייתא דלא נתנו דבריהם לשיעורין עכ"ל, הנה העתקתי לשגור דמוה מונח דתחלה הוי ניחא ל' לומר דאם נטרפה סמוך לשמיטה א"א רק דרבנן, ואש"כ הוי ניחא ל' דברי סה"ת דבספק אסורה ולא נחשב לו לפ"ס והיותה נראה לא כתב אח"כ רק מנכר, גם אין לפרש כונת סה"ת דמיירי בנתערבו חד בחד, חדא שלשון זה שכתב אבל אם ספק אם היא של טרפה או של שחטה, ולא כתב דספק הוא אם הוי מן הטרפה או מן השפירה, משמע דמיירי דהטרפה ניכרת בפ"ע והשחטה בפ"ע, ועוד מנ"ס אח"כ ואם נסתפק לנו אם היא של זאת או היא של שחטה מוכתב אם היא של זאת משמע דיכיר הוא מי היא הטרפה, ועוד דבחינה ניכרת אש"כ הוי עכ"פ איתחוק איסורא, ודעת כמה דאפי' מדרבנן הוי להחמיר, ואיך כתב כאן בפשיטות דאם הוי

שאלות טוב מעם ורעת יורה דעה תשובה רנ רנא ותשובות צו

דרכנו ה' מותר בע"כ מיירי ללא נחטרו, ומוכח דמ"ל דאפי' בלא נחטרו לא נחשב ס"ס, וכן הוא משמעות לשון הש"ך ששינה ופילס בלשונו ברין ס"ס וכחז אפי' שנתערבו הד בחד מוכח דמ"כ בלא נחטרו ברין כן. ושוב ראיתי שהפמ"ג העיר בזה ונדחק לישוב ובאמת לשון הב"י הנ"ל מורה דאף בלא נחטרו הרין כן דלא הו"י ס"ס. ובעיקר קושייתו על הש"ך שמתיר דבריו אהדרי לק"מ דיש לומר דהש"ך לא הכריע כהב"י רק בודאי טרפה או אמרין לא פלוג, אבל בספק טרפה או ספק אם היא מטרפה בזה לא התמירו משום לא פלוג לעשותו כשל מורה, וזלמ טעם האו"ה, ומה דנ"מ בודאי טרפה דעשאוהו כשל מורה יש לומר היינו לעיני השור דנעשה השור על איסור מורה ולפסול לעדות, ושוב ראיתי שכן כתוב בפמ"ג שם דנ"מ לעדות ולהשור, ולכאורה תמוה למה לא כתב דנ"מ לעיני ספק, ולפמ"ג א"ש דלספק לא לריך לה"ע דבלא"ה אין זה ס"ס כטעם האו"ה וגם אי הו"י נ"מ מזה לספק כל הו"י לריך האו"ה הע"מ על טעם ש"כ דלענין ספק לא עשאוהו כשל מורה. ואחרי"כ לו הדבר יותר דבודאי טרפה בעיני דאם הו"י נגמרה אחר הערפות ה"ו בו אסור מורה ודאי, אפי' אם נגמרה קודם עשאוהו כשל מורה מכה לא פלוג אבל אם הו"י ידוע שנגמרה אפי' כני הו"י רק ספק טרפה, ולא הו"י רק ספק איסור מורה הו"י לא התמירו משום לא פלוג ואוקמוהו אריא לא רק לריך טעם האו"ה. ועוד נראה לי והוא העיקר בענין דלא נחשב נקט הש"ך בלשון שנטרפה סמוך לשחיטה וכן הב"י ולמה לא כתבו שנטרפה סמוך להטלת הביצה, ולכן נראה דבודאי בהטילה חייב סמוך לעריפתה בעיני שידוע שנגמרה הקליפה קודם שנטרפה מודים דהו"י רק מדרכן ולא התמירו בזה משום לא פלוג, רק אם לא הטילה רק נשחטה בזה הו"י דרך לפעמים שהביצה מתעבבת זמן מה אחר שנגמרה כמב"י וא"כ אפשר דא"כ לא נשחטה לא היתה מטילה מיד רק ה"ו נשחטה בעמ"י, וא"כ אז היתה אסורה מן המורה מפסק דהרי לא הו"י ניכר לנו אם נגמרה קודם טריפות או לא בזה לא פלוג מו"ל, ואף דנשחטה עשאוהו אכילו לא נשחטה שהיתה אסורה מפסק מורה, כן ה"ו אף דנשחטה עשאוהו רק אכילו לא נשחטה, ואז אפשר דלא היתה יולדת מיד והוא אסור מפסק, כן ה"ו עתה נשחטה באיסור, כיון דלא ידענו הימר ברור לה דאפשר אם לא נשחטה לא היתה יולדת מיד, ועוד בנשחטה כיון דע"כ הרוב לא שכיח שיה"י נמלא בזה גמורות ממע לגמרי רק עדיין קליפה רכה, ואז מניא אסורה לכן אף דמדמנו ע"ה מקרה שנגמל בזה גמורה ממע לא פלוג מו"ל ועשאוהו כשל מורה, אבל באם ילדה גמורות בזה חזינן היתה ברור, דילגה מיד אחר הערפות וידעינן דנגמרה מקודם לכן בזה לא התמירו משום לא פלוג, ולכן האו"ה מיירי ביולדה תמיים לכן הולך לטעם דידה. והנה נראה לי ברור ועיקר, וזו"ו אין להאריך ממדת הטרדה דברי ידיו וכו'.

תשובה רנא

להרב אב"ד דק"ק לעשנב.

הנה מכתבו קבלתי ופניתי להשיבו מיד, והנה מה שחמה על הר"ן בחולין שכתב וזכירה דרכנו מן החום' ע"ד רף מ' ע"א ד"ה מחלוקת ברין דגם שחמה דבריה מדאורייתא לא בעלה, תמתי מנין לו כן מן החום' וכוונתו כן דבתחלה הקשו כיון דלירן אסור גמרי מן המורה וא"כ הו"י ספק מורה ולחומרה, ועל זה מירלו דנין בעל ברוב ולרוב טמאין לא חיישינן דהרוב ודאי הו"י מן הטהורין רק דחיישינן לעירוב מיעוט טמאים ולירן מה בכך, אפי' אם נחטרו מיעוט טמאים מה בכך הא בעל ברוב, אבל גופן הרי הו"י ברירה ולא בעל, ונהי דבריה דרכנו מ"מ שוב הו"י ספק מורה ומלך אחר בא לו שהוא דרכנו, ולא אמרין ספק דרכנו להקל ואסור שהוא ברירה נמי לא בעל ונמ"ש ביו"ד כן בכמה דוכחא לכן חיישינן לגופן וז"כ כונתו, אך ישוין בחום' ב"מ פ"ק דף ו"ו ע"ב ד"ה קפ"ז אחר וכו' שם מזכיר דמ"ל ברירה הו"י מן המורה לא בעל, דהרי כתבו תמלה דאף דהו"י דבר שמתנין ולא בעל מ"מ היינו רק מדרכנו, וא"כ למה הולחנו אפי' לכתוב וברירה נמי לא הו"י כמ"ש בחולין, הרי אפי' אם הו"י ברירה הו"י רק דרכנו, ובע"כ דמ"ל דבריה מן המורה, ועיין בחום' מעילה והובא בתמ"ל מ"ה מעילה שם מוכח מדבריהם ומדברי הכ"מ דמה דמטעם חשוב ולא בעל מן המורה וכן דמ"ל הו"י מן המורה יע"ש בתמ"ל מ"ה, ועיין בחום' זבחים דף ע"ב ע"ב ד"ה אלא אחר רבא משום קבוע שם מוכח דהתם עלה על דעתן שדברים החשובין הם מן המורה ואפי' מסקי דהו"י רק דרכנו יע"ש. והנה מה שעמדנו לעיל דמהחום' דנ"מ

מוכח דבריה דאורייתא יש לומר כונתו כך, לדריגה לא יפלוט על על הר"ן והוא עפמ"ש במקום אחר ליישב קושיית החום' ד"ה קפ"ז דיש לומר כמו דקיי"ל דטומאת משא כמאן דאיחא דמיא מכה דהו"י ביחד, כן יש לומר בזה, כיון דקריאת שם מטעם הו"י שם המעטרף והו"י כשימוש כולו ביחד, ובהו"י לא שייך ביטול, אך באמת זה אינו דהרי מה דטומאת משא לא בעל הו"י רק דרכנו כמ"ש החום' שם, א"כ הדרא קושייתם להוכח, וביארתי בזה דברי השיטה מקובלת שם, ולפ"ז יש לומר דהנה ידוע ידוע פלוגתא הפוסקים אם החיסור נהפך להימר או לא ומבואר הוא ביו"ד סי' ק"ט בענין אם מותר לנשלו יחד או לא, ולפ"ז יש לומר דהך סברא דטומאת משא כמאן דאיחא דמיא א"כ הו"י מן המורה או מן דרכנו תליא בכך כמ"ש דא"כ החיסור נהפך להימר מה בכך אם הו"י השימוש ביחד הרי הו"י כולו הימר לכך בע"כ מה דטומאת משא כמאן דאיחא הו"י רק דרכנו, אבל אם אין החיסור נהפך להימר רק דהאיסור הו"י איסור רק דחילין על כל אחד זה היתר, בזה יש לומר לא הו"י השימוש ביחד אינו בעל מן המורה, ולפ"ז כיון דבאמת מה דטומאת משא לא בעלה הו"י רק. דרכנו מוכח דהאיסור נהפך להימר ולפ"ז ס"ל להחום' כך דמה דהאיסור נהפך להימר ע"י ביטול, הו"י רק דכינו ברירה. אבל ברירה דחשוב הוא מהני עכ"פ חשיבות זו לעיני דאילו בעל. להיות נהפך להימר, רק דהאיסור נשאר באיסורו, מיהו לאכלו מותר דע"כ אוליין בחד רובא ואמרין על כל אחד זה היתר, ופמ"ג דאמרין כן להסודרים דבכל דבר אין החיסור נהפך להימר, כן הו"י להחום' עכ"פ נבי ברירה, מיהו כיון דבזה אין החיסור נהפך להימר שוב כיון דהו"י השימוש ביחד לכן לא מהני ביטול מן המורה, וא"כ לפ"ז יש לומר דברי החום' והר"ן לא תהיה דודאי ברירה נמי בעלה מן המורה להימר אכילה, רק מדרכנו אינו בעל גם להימר אכילה. אבל להיות החיסור נהפך להימר זה אינו בעל מן המורה נבי ברירה ובהו"י הכי דהו"י השימוש ביחד לא בעל מן המורה. ויש לומר החום' מודים:

והנה

להר"ן והר"ן להחום' דו"ק היטב כי הוא כגון בעוה"י: מור השוול והסבי' לו וזה אשר שכתב לו. הנה זכרי מהחום' מ"ש דבריה הו"י דאי כונתו כמ"ש לעיל רק מ"ש דלירן בעל ברוב מ"ל דהו"י דטהורים רובא זה אינו ענין לקיפוא ראשונה שלו וזה הוא תמוה ב"ע. והנה איני יש לי תימא חבור יקר וגדול על כל מ"מ ע"ז ואז לא היה לי פנאי לעיין בו וכתע עייניתו, וראיתי שעתדתי על זה בחיבורי והנחתי ב"ע שדבריהם אין מובנין לי. אך כעת ראיתי דא"ש דמ"ש בראשונה ברוב טהורים כונתו כן דכיון דאפי' למ"ד דדי בראש או שדרה נמי עכ"פ סימן הו"י, דהרי הראש או שדרה ניכר שהוא מטהורים, אך טעם המ"ד דבעינן טרווייהו היינו דכחח חיישינן לכדדמי דלמא טועה בין דמות טהורים לטמאים, אבל בשני סימנין לא חיישינן בדדמי, והנה זה ודאי דבכולם או ברוב אינו טועה רק דחיישינן כיון דיש הרבה אולי טועה במיעוטן וכפרט דסומך' כיון דהו"י רוב טהורים מן הסתם כולם כן ואינו מדקדק עיד בהמיעוט לשום צו רען תמ"ש וכוון דיש חשש במיעוט ובעינן טרווייהו שוב לא פלוג דרכנו בתקנתא ואפי' אם שם רק אחד או צ' נמי בעינן טרווייהו דלא פלוג רבנן בזה בין מעט להרבה, ולכן שפיר כתבו החום' דלירן כיון דבכולם אינו טועה רק במיעוטן ומיעוטן בעל ברוב, אבל כיון דהו"י ברירה הו"י ספקא דאורייתא ומלך אחר בא לו שהוא מדרכנו לכן לא אמרין סד"ר להקל, ואף דגם בביטול ברוב מדרכנו לריך סת"ף וא"כ הו"י נמי מלך אחר בא לו שהוא מדרכנו נראה דבספק' שחיי דהרי הו"י ספק אולי אין כאן טמאים כלל וחולי באמת יש סת"ף, וכיון דמן המורה בעל ברוב סמכינן על זה. אבל בנינן כיון דהו"י ודאי ברירה לכן הו"י מלך אחר בא לו שהוא דרכנו. ע"ד וד"ק:

תשובה רנב

שייך לשי קב.

הנה ברין ביטול ברוב הו"י רק לענין אכילה אבל דבר דהו"י ביחד לא שייך ביטול דטומאת משא כמאן דאיחא דמיא כמ"ש בבבבבות דף כ"ג והנה בזה הנהגה לי המשנה ס"ב דמכשירין משנה ז' אימתי בזמן שקדמו מי שפיקות אבל קדמו מי בשמים הפילו כל שכן לניי שפיקות טמא. והנה מריש הו"י קשיא לי ושוב ראיתי כתיוב' שם שיהיה צוה, דהרי אדרבה ביו"ד הו"י להיפך דהחום' לניי היתר עדין, והביא בזה הרב"ב וכו' שנתעררו בטעמו. והנה מה שכתבתי ולפמ"ג הו"י כן. דודאי דבר אכילה דשייך צ"י ביטול עדין אם הו"י איסורא לנו היתר. אבל

אבל בדבר דלא שייך ב"י ביטול כגון עומאת משא, או במים כאן דמירי לענין הטובל בחוכו דהוי השימוש יחד וזוה עומאת לא בעלה זוה הוי לסיפוך, דהנה נהי דלמאח לא בעלה מ"מ היינו רק במין במינו אבל באינו מינו יש לומר אף דהוי ביחד בעל רק במין במינו לא בטיל, והנה מה נחשב מין במינו פליגי בש"ס פ"ג דמנחות א"ס בחר מבעל אוליגין או בחר בעל. ופ"ז י"ל דכאן הוי רק דמנו דבי"י כל מה דהוי במקומו חשוב טפיומוטיל לבעל כן ה"ג במה דליניו בעל להיות נחשב מין במינו הוי לסיפוך בחר מה דהוי במקומו בו תליא א"ס אפטר להיות כמוהו או לא, והנה נראה דמי השפיות אין להם טהרה בהסקה כיון דיש בהם טעם גם מאוכלים או משאר משקים, ואפי' ענין יש בו גם משאר דברים ולא מהני ל"י השקה. ולכן א"ס מהשפיות קודמין כיון דא"ס אפטר למה דהוי במקומו להיות כמי הגשמים כיון דבכר נעמאו לכך הוי כמין באינו מינו ובעל במי הגשמים אבל א"ס מי גשמים במקומו אוליגין בתרייהו והרי הם אפטר להיות נעמאים כמו מי השפיות ואפטר להיות כמוהו הוי מין במינו ולכן אינו בעל וא"ס וא"כ אדרבא הוי כמו ביי"ג דרדב דהוי במקומו חשוב טפי, רק דהתם ביי"ג לענין אילנה שייך ביטול הוי מעלה מה דהיתיר במקומו וכאן לענין עומאת דכמאן דליתא דמיא ואינו בעל הוי לסיפוך מה דהוי במקומו היתיר גרע דאפטר להיות כמוהו. כנלפ"ד כגון בעוה"ל לפי מומר הגושא ודו"ק:

תשובה רנא

לק"ק טרנאפל להרב מו"ה יעקב ג"י ולהחריף מו"ה יעקב ג"י .

הנה ע"ד שאלתם קצב אחד בקע ראש של עגל בקדרוס וילא מים ולא ה"י באפטר לירע א"ס ה"י המוח מקיפו, כ"י נחתך גם המוח ע"י הקדרוס והטרפנו העגל מספק, אבל נחערב הדרה דכנתא של העגל ה"ל ע"ס עוד. ששה הדרה דכנתא כשרים והוי עדיין כולם ע"ס הפירש, ואמרו אף כי עגורא כמ"י ק"א בע"י הדרה דכנתא הוי ראווי להסכב, זה א"ס בכר הפירש הפרש ונתקן שפיר קריוין א"פ קריוין אבל א"ס עדיין ע"ס הפירש ולא נתקן זה הוי ממושר נעשה גדול מראש ורגלים שלא נחרכו משערן, לכך אמרו דבעל שפיר כדיון יבש ביבש, ואמרו להקצב שישליך הדרה דכנתא אחת כחומרית הרמ"א ז"ל בס"י ק"ט, והקצב הלך מאמרו ונודע לנו א"כ בלינה כי הקצב הג"ל נה"י הדרה דכנתא הללו לאשה אחת לנקות ואשה זו הייתה שני הדרה דכנתות ביחד בכלי ראשון לנגס, וא"כ ה"י הולאה מהקדרה ב' הללו ונתנה בקדרה הג"ל שנים אחרים, וס נודע לנו בערב אחר אשר הקצב נמך כל השלשה הדרה דכנתא הכשרים לאחרים בחתיכות לכמה בני אדם, ואחת נמך לעכו"ם כאשר אמרו בו תהא. והנה הדבר ספק ב"כ א"ס האשה מלנה אותם אחר שבה השאלה לפנינו וי"ל הדבר ביהיר, או נכנסה אותם ערס נודע השאלה לנו, כי הקצב הג"ל נתן ה' כנתות הללו בבוקר לתקנם והאשה אינה יודעת לכונן השעה מתי הוי התקון עכ"ת שאלתם:

תשובה

הנה ע"ד המעשה הזה לידם בזהרה דכנתא אחי ל"ה היינו מורה מן היתיר, כי אף שמה שאמרו תחלה שלא נחשב חה"ל כיון דהוי ע"ס הפרש זה נראה נכון, וא"ס כי ראייתם מראש ורגלים שלא נחרכו אינה ראייה דהרי חוין דאין קיי"ל כהרמ"א דלפילו בשר מי אינו בעל, והרי לריך הרבה עורם לתקנו וינקרו ולהדירו ומלמחו ולבשלו, וא"ס סבדי דזה הוי הרבה מעשה ויגור ממליגת הראש והריכות הרגלים, ונכנסה הוי הדבר תלוי במעשה לבדו רק בהראש והרגלים דהסמרון הוי בגופו ומה שמועט מאכילה הוי למעלה והס אין ראייה רק בעלע"ס זוה לא נחשב חה"ל כיון דסמרון הוי בגופו ומעלה על גביהו וא"כ בזהרה דכנתא דפרש אינו מחובר לו והוי מובצע מעשה ולמעלה ראויין כמות שס"ס יש לומר דהוי חה"ל מ"מ כיון דהה"ל דרבנן הוא יש להקל בזה, אף במה שהתירו אחר שנמלנו יחד כל ה' בכלי ראשון, ולא נודע להם א"ס ה"י זה קודם שנודע או א"כ בזה אין דעמי נוחה במקנאט טעמם, הנה מה שממנו על הפמ"ג בס"י ק"י דספק תורה וע"י נגלו נעשה דרבנן, א"ס לא נודע עד אחר שנעשה דרבנן יש להתייר, ואף דהש"ך ס"ל דבלא נודע לא בעל מן התורה חולק עליו המתנה יעקב דהוי רק דרבנן עכ"ת, וכן הביאו בשם השע"י מ"ל ה"י מתקולות. הנה לא הוטבו דבריהם בזה, דהפמ"ג לא מייירי רק א"ס ליתא חמיה אחת לפנינו ש"ה"י בזה עדיין ספק תורה או כיון דלא נודע עד אחר שנעשה דרבנן דינו כספק דרבנן מתחלה, אבל כאן בשר העגל עדיין קיים והיה בו ספק תורה

עדיין והספק בזהרה דכנתא תלויין בהגל וא"כ כיון דכנוף העגל נולד לנו הספק בשל תורה ממש לא מהני מה שבהרה דכנתא נעשה דרבנן ויבואו בזה כחבו הוסי' בפירק העגל דף פ"ב דלכן לא מוקמינן הקיפות בחוקת היתיר משום דמה דנפל בהם אין להם חוקת היתיר והס תלויין בהם ע"ס כן ה"י ממש יש לומר בזה כ"ע מודים דלא אמרינן ספק דרבנן להקל ולמעט בפלוגתא עדיין, ועוד דהרי הוי ס"ס לאיסורא בזה, דלמא כהש"ך דבלא נודע לא חל הביטול מן התורה וא"כ לא מהני"י דהסבורים דאף לאחר שנעשה דרבנן נמי ספקו לחומר, ועוד נראה דחפסי תרי קולא דסמרי אהרדי, דזה תליא בזה דהסבורים דבלא נודע עד אחר שנעשה דרבנן הוי ספיקו לקולא בעי"ס ס"ל דהידיעה גורמת וכל דלא נודע אין לא נחשב לספק איסור תורה א"כ כ"ע דלחומר הוי כן ובלא נודע לא נכתב כלל והוי דלמא כהש"ך בס"י ק"ט, ולהחולקים על הש"ך דמנן התורה לא תליא מלתא בדיעה רק בלא נודע נמי נכתב א"כ מ"מ דלחומר הוי כן ונחשב ספק איסור תורה אף ללא נודע או והס תפסו תרי קולא דסמרי אהרדי, ולכן אין להיתיר זה מקום. ומ"ס ביהיר ב' לסמוך על הש"ך דבספק אחד בגופו וספק אחד בהערובות מותר בהפ"מ בלא נודע והמני' מתיר אפי' בלא הפ"מ, זה נראה נמי במ"ס לעיל כיון דבשר העגל עדיין קיים והתערובת תלוי בו. ומ"ס ביהיר ב' דהוי ס"ס שמה מלנה אותם אחר שנודע וא"כ קודם שנודע שמה חינה טרפה והכא לא נחשב ספק אחד בגופו וספק א' בתערובת וטרפה הוי בגוף אחד א"ס נכתב מפורס וכו'. הנה בזה תמה אני על דבריהם דמה בין זה לכל התערובות דנימא כן ואפי' אי נימא דהתם מייירי בדברים חשובין שאינן בטלים דא"כ הוי רק ספק דרבנן להקל, ועוד כאן נמי הוי כן דא"ס מלגס מקודם הרי הוי בלי הפרש כשנודע והוי שוב חה"ל. ובר מן דין ומן דין שבלמא א"ס היינו אומרים דהאיסור דהש"ך להיתיר ומותר לבש"י יחד, ה"י מקום לדבריו ולומר דהספק השני נמי בגופו שמה נכתב ונעשה היתיר, אבל אין קיי"ל דאין האיסור נהפך להיתיר והאיסור נשאר אסור בכל מקום שהוא ואסור לבש"י יחד, וא"כ סוף סוף על כל הדרה דכנתא אין לנו ד להקל רק לומר שמה אינו זאת הטרפה, דא"ס ה"י הטרפה ב' אסורה אפילו לאחר הביטול, וא"כ הוי ממש ספק אחד בגופו וספק אחד בתערובות ולכן אין נראין לי היתרים הללו. רק מה שממנו על הש"ך בס"י נ"ו"ל להיתיר בזה במקום הפ"מ במים בראש לומר נשחטה התורה, ואף דכל האחרונים חולקים ואין ראווי להורות היתיר לכתלה, מ"מ בדבירע דלמי הוא דלא למתיר עובדא, וא"כ מוסריף על דבריהם, דהנה ב' דייגים הללו תלויין זה בזה, דהסבורים בדיעה תליא מלתא ובלא נודע לא חל הביטול יש לומר דה"י בגולד ריעותא ממייס כיון דלא נודע עד אחר השחיטה הוי כלא נולד ממייס רק עתה ואמרינן נשחטה התורה, וא"כ האיסורים דאפי' בכה"ג לא אמרינן נשחטה התורה אף דלא נודע ממייס מושטין לדעת הסבורים דאין הידיעה גורמת רק נוף לידת הספק גורם הביטול וה"י לחומר הוי כן, ולכן נהי דאין אוליגין הנה והכא לחומר, אף שגורמנו ב' דייגים הללו יחד מותר ממ"י דא"ס בחר הידיעה אוליגין כיון דלא נודע לנו ממייס אמרינן נשחטה התורה, וא"כ בלא הידיעה נמי נחשב נולד ממייס שוב הוי הביטול נמי אף דלא נודע, כן בזה מותר ממ"י כן נראה לי להחיות הוראתם. ולכן כיון דבכר פסקו כן אין לזוז מהוראתם והכל כשרים דברי יודים. ועוד נראה לי להוסיף טעם בדבר דהרי לענין ספק אימתי נמלנו א"ס קודם שנודע או א"כ ראווי ליתך בחר חזקה דמעיקרא והשתא הוא דלמלנו ובשעת לידת הספק עדיין לא נמלנו כדרך כל חזקה דמעיקרא ובפרט התלוי במעשה ראווי לומר השתא הוא דנעשה ונשתנה לכך יפה התירו בזה:

והנה

הנה ע"ד חזר השאל וסב"י לי וזה אשר השבתי לו. מכתבו קבלתי אמש סמוך לערב, והנה א"ס כי אין מותר מחד בפרט סמוך ללכת אפי"כ אמרת להשיב מיד אולי י"ה"י ש"ס עור ירדתי הרב חריף מו"ה בעריל מקל"ס, והנה מ"ס ר"מ שעת אין י"מ בזה כיון דהעגל נמך קודם שנולד הספק מאוד תמהתי א"ס יאלו הדברים מפיו, והרי עכ"פ הראש הוי קיים בעת לידת הספק דהרי פתחהו וה"י בו מייס ומה לי כולו ומה לי פלגא או מיעוטו כל דיש בעולם ממנו וי"מ לדין תורה שוב לא אמרינן סד"ר להקל. ומה דביבא ר"מ ראווי מעירוב בספק עומאת דאף דהוי בדאורייתא אמרינן סד"ר להקל הנה מלבד דאף א"ס היה כן לא הוי ראייה דיש לומר בתמוזין הקילו כדמצינו כמה קולות בתמוזין דהקילו יומת משאר דרבנן אף מלבד זה אחר המחילה טעם בזה ואין דיון כן, ולא עיין בש"ס וע"י ס"י ת"ט שמבואר ש"ס להיפוך בש"ס דף ל"ו ובמ"א ס"ס א"א דבעירוב בספק טרפה לא הוי עירוב. והן אמת דגם דברי המג"א אין

אין מדוקדקים נקטם הטעם דבעינן סעודה הראויה לו מבט"י
 ובאמת הש"ס לא קאמר זה רק בעירוב בנ' ככרות אחת. עמא"ל
 ואחת טעורה כיון דכ"פ חד יש כאן טעורה לכך הולך לטעם
 דבעינן סעודה הראויה לו מבט"י אבל בעירוב בכרך אחד ספק
 עמא"ל ספק טעורה בלא"ה לא. הוי עירוב, כיון דהספק נולד
 בשל תורה. ואפשר דגם המג"א מייירי בספק טעמה היינו באחת
 טעמה ואחת כשרה אז בעינן סעודה הראויה מבט"י אבל כחד
 ספק טעמה בלא"ה לא הוי עירוב כ"ל. ואם כונת ר"מ בספק
 אם נעמא מבט"י או בערב דבזה מהני העירוב, הנה בזה אין
 ל"מ בשל תורה דסוף סוף הככר עמא"ל, והן אמת אם היו נוגעין
 בו משקין בכרך זה ביום הוי כ"מ בשל תורה, אפשר ככה"ל באמת
 לא הוי עירוב והש"ס לא מייירי מזה רק כפשוטו דהספק על
 הככר לבדו כיון כ"מ לשל תורה רק לדרבנן, גם יש בספק
 אפילו היה מזדמן כן הוי עירוב דהרי אין אלו דנין על הנוגע
 בככר רק בנותן הככר ובהו אין ל"מ בשל תורה, ואין העירוב
 תלוי במשקין הנוגעין בו רק בנותן הככר ודו"ק: ומ"ש ירדו
 הרב מו"ה בעיריל ר"ח' מתעשה שנתמא' בתבשיל דהמטה אסורה
 והתבשיל מותר במספק תבשיל, הנה אינו דומה חומר' דמת'ן
 דהוי במטהו לחומר' דשי"ך בכל האיסורין דחומר' דמטהו לא
 החמירו בכה"ל, וכעין זה מפורש בש"ך סי' ק"י דביני ס"ס לחלק
 בין גבינות של עכו"ם לבין גבינות' דזה חומר' וזה מדינא' כן
 ה"נ אינו דומה איסור מטהו לבין ביטול דברים החשובין. ומ"ש
 ר"מ ר"ח' מספק בינת כבלה איהו ר"ח' דתסת' הספק אינו רק
 על הבינה דהוי כגוף אחד דהרי מה"ט בינת כבלה ומותרת מן
 התורה וא"כ הוי כשני גופין ונחשב הבינה ענין בפ"ע ולא נחשב
 מלך אחד בל' לו שהוא מרובין, רק כאלו הוי גופו ספק דרבנן
 והוי ספק אם היא בינת כבלה או לא, אבל באכר מן הבהמה
 דהוי גוף אחד נתמא כל דעריין ישנו מנוף הבהמה בעין ואין
 נעשה דרבנן רק ע"י ביטול ודאי לא אמרינן סד"ר להקל, ומ"ש
 ר"מ על מ"ש דהוי ס"ס אולי כהסבורים דבלא נודע עד שנעשה
 דרבנן נמי לא הוי ספיקא להקל וכחכ' ר"מ שלא ידע מי הם
 הפוסקים, הנה לחפש ספיקים אין לי פנאי אבל הדבר מוכרע מן
 הש"ך דביני ס"ס ב"ק י"ט ממה דהקשה על הרב ת"מ' ק"א
 משני קדירות, ואם הקשה התם לו נולד הספק רק אחר שנעשה
 דרבנן דהרי הספק הוי לאיזה קדרה נפל וכל עוד שלא נפל לא
 היה לנו ספק. כלל וכנפול כבר נעשה דרבנן, בע"כ דס"ל דאף
 בלא נודע רק אח"כ נמי לא הוי סד"ר להקל, גם אם לא היו
 פוסקים דלפינו למע' כחבו להקל רק בהפ"מ ה' רחוי' התהיר
 אפילו בלי הפ"מ בע"כ דיש שם פלוגתא המתמריין, ומה דהביא
 לי רח"י דסברא שלי כתב הנו"ב מה"ק סי' ל"ב צ"ד הנה נהייתי
 מאוד שמלחתי לי רב לפייעני ואף דחור בו אח"כ לרעמי תפוס
 לשון ראשון כי באמת אין זה ענין מטעם סמרי אהרדי וא"ל
 לה"ל מבא לשאלו עליו ועל חברו, רק הטעם הוי כך דרבנן
 לא קאמרי' בספק רק אם הספק אינו בנותן תבשיל אבל אם בתבשיל
 ליכא ספק רק הספק בנותן האיסור תורה, אז ספק תורה הוי
 כודאי איסור תורה, וכמו דתקנו דודאי איסור תורה אינו בטל
 מן תקנו' בספק איסור תורה דנעשה כנופו של איסור ויש כאן
 בתעורבת זה איסור תורה וכן מורה לשון הש"ך דביני ס"ס בק"ה
 דבין י"ט יע"ש בלשון כן. ובהו אלו ל"מ נמי קושיית ירדו
 הרב מו"ה בעיריל לרעת הוהרה הרקיע דבספק לא תקנו כ"ל
 למע' בספק איסור תורה ועל ידי בלגול נעשה דרבנן לא
 אמרינן כן, ולק"מ דהם לא תקנו בספק היינו בספק בנותן תבשיל
 אבל בספק תורה זה הוי כנופו של איסור והוי כודאי איסור ואינו
 בטל רק בלא נודע עד אחר שנעשה דרבנן אז לא נעשה כנופו
 של איסור, ולא חל עליו שם איסור תורה מעולם אז דינו כיון
 ספק דרבנן וא"ל בזה לכא' כלל לטעם סמרי אהרדי, וגם אין
 לו ענין למעשה דויולגא דהתם לא הוי היתיר מכא' ביטול ברוב,
 רק מתח' כל דפריש מרובא פריש, לכך אף דיש ח"י השני מ"מ
 בח"י דפריש מתקדם יש לומר בו כל דפריש וכו' אבל מה דאין לו
 היתיר רק ע"י ביטול הוי שם איסור תורה כודאי איסור תורה
 וכל דנתערב ספק איסור תורה אינו בטל כדון ודאי וכל עוד
 דישנו דבר כפולס דחל עליו שם איסור תורה נעשה כל הבהמה
 כגוף איסור תורה, ודיעין שיש כאן בתעורבת זה איסור תורה
 ואינו יע"ל, וצ"ב לרעמי דאין להקל בדין זה כלל רק כמ"ש. דברי
 ירדו העירוב וכו' :

תשובה

הנה מסת' עליהם ואח"כ ספק בזה :
 תשובה
 כהו עתה עלה לערב באוונות אחרות אין דעת'
 נוטה לזה, כי לרעמי הוא בכלל אין מבטלין איסור'
 לכחמלה, כיון דאסורין לאדם אחד וגם אסורין בלתי ב' ב' א"כ
 עדיין באיסורין הן עומדים והוי מבטל איסור והרי אף להוסיף
 איסור אסור לבטל האיסור ה"ה בזה. ומה שהקשה על הרב'
 שכתב דמייירי שחלן קודם שגודע התערובת ובמ"ק מ"ו רפ"ה
 דלכך מוליך משום דבטל מן התורה ומדרבנן אמרינן שאני אומר'
 והקשה הרי הש"ך כתב בס"י ק"ט דבלא נודע לא בטל מ'
 התורה ויפה העיר בזה. אך מה שנלפ"ד לתרץ בסברא' לנוכח
 דהנה מוזין לדרבנא' יאוש שלא מדעת הוי יאוש ואמרינן מדהשת'
 ניחא ליה, והנה דלכן קי"ל כאב"י דלא אמרינן מדהשתא ניחא
 ליה מ"מ מלינו בתרומה דמנהי ככך אלל' ימות והתום' כתבו ש'
 דמילי דמלוה שאני והש"ך בס"י שני"ח כתב דדוקא' ביאוש דעת'
 נמי הוא בע"כ לא אמרינן מדהשתא ניחא ליה כו' אבל מה דהו'
 מרלוו אמרינן נמי מדהשתא ניחא ל' וכו', וא"כ ה"נ לענין ביטול
 איסורין ה"ה דלא לו נודע לו הביטול מ"מ כשגודע לו רחוי' לטעם
 בזה מדהשתא ניחא ל' נתיפירא' נמי ניחא ליה והוי הביטול
 כשעדיין לא נודע, אך יש לומר זה שאני דהתם מייירי כעני'
 שאם ה' נעשה עתה כן היה מוטיל כגון ביאוש או בתרומה א"כ
 ה' עתה מפרים כן בידיעתו ה' מוטיל לכך חשבין השטע' שלל'
 נודע כאלו הוא עתה שגודע לו והוי כאלו עתה נעשה כן בזה
 אמרינן מדהשתא ניחא ליה מתיפירא' נמי ניחא ליה אצל בס"י ק"י
 מייירי שכבר נבטל כשגודע לו, וא"כ עתה אי אפשר שיתבטל ר'
 למפרע בזה ל"מ לומר מדהשתא ניחא ליה כיון דחס' ה' נעשה
 עתה כן אינו בטל, וכיון דעת' אי אפשר להתבטל ל"כ לא למפר'
 וא"ש בס"י ק"ט, אבל בס"י ק"ט הרי עדיין הוא יבטל וא"כ
 עדיין עתה הוא רחוי' שיתבטל ברוב ואם הוי לפנינו ה' ה' נעשה
 עתה בטל מן התורה ואין המניעה רק מלך אחר שאין ה' לפני'
 אבל אם היו ה' לפנינו או היה נתערב כאן עוד אחת השת'
 ה' בטל ברוב וכיון דעת' נמי אפשר להתבטל ברוב אמרינ'
 מדהשתא בטל וניחא ליה למפרע נמי ניחא ליה והוי בזה לא נודע
 כגודע לבטל ולמפרע מן החורה ובין דמן החורה מותר רק מדרבנ'
 ובפשיטות יש לומר כך דמכתב הש"ע לאכול ב' ב' מוכח דמיייר'
 דהוי כשרות הרבה והאיסור הוא אחד וא"כ אפי' כשנפל אחד ל'
 עדיין יש רוב נגד האיסור וא"כ אמרינן מתי"מ של האיסור נפ'
 אין לרין ביטול ואם מן ההיתר נפל והאיסור נשאר הרי עדיין
 יש רוב נגדו ולמפרע מן החורה ובין דמן החורה מותר רק מדרבנ'
 אסור שיב' אמרינן שאני אומר דהאיסור נפל, ולפ"ז בדרון דידי'
 לטעם הראשון היה שייך גם בזה שאני אומר והיה מותר להוסיף
 עליו לפי דעת ר"מ דלא שייך בזה אין מבטלין איסור לכחמלה
 אך לטעם השני בדרון זה דישארו רק ב' א"כ אסורין מן החורה
 דלא שייך שאני אומר, וכוונתי אומר להוסיף עליו לבטל. מן החורה
 יש לומר כיון דאיסור זה דאין מבטלין איסור לכחמלה לרו'
 הפוסקים הוי רק דרבנן א"כ הרי בדרבנן אמרינן שאני אומר'
 ומותר להוסיף עליו ואם מוסיף עליו שוב הרי מן החורה בט'
 עתה ברוב רק מדרבנן אבל אמרינן שאני אומר, ואף שכתב'
 בפסח דבריו דגם זו כחל אין מבטלין איסור לכחמלה מ"מ כיו'
 דיש דיעות הסבורים דבחי לא שייך דהה"ל ולגרף דעת הב"י
 דבלא נודע נמי בטל ל' כמ"ש הש"ך בס"י ק"ט כשמו ולכן נראה'
 להקל בזה כדעת ר"מ להוסיף עליו ולבטלו. מיהו מטעם אחת
 אין נראה לי ענה זו דנראה דלא הותר ב' ב' רק אם ישנו מתי"מ
 שה' נשמת נפילת האיסור ואז כיון דנהי דהוי בשעת נפילת'
 האיסור ומ"מ חד הוי דהיתר מהני לסייע לומר מדהשתא דהיתר'
 ההוא נמי דהיתרא' אבל מה שמוסיף עתה מתדס' אחר שגאבו'
 האיסור ונשתלק זה אינו ראוי' למע' שכבר היה בתעורבת פני'
 האיסור, ומדע דאל"כ למע' כתבו הפוסקים לאכול ב' ב' יאוש
 אחד יוקח מביתו אחד של היתר לאכול פנו ולמע' משמע דא"כ
 התערובת שיש שם ובמ"ק דלא מהני רק אם אוכל מ'
 התערובת כן וא"כ גם להוסיף עתה לא מהני לכן יפה מנע ר"מ'
 מלהורות בזה היתר :

תשובה רנה

והנה
 להסביר דסברא' שלנו דלפיל ביותר נקל להבין, דהכל'
 כך הוא דהיכא דחס' ה' נעשה עתה הביטול כביטול
 כמו שנעשה אז כשלא נודע ע"ה פת' בטל ואין החסרין שביטול'
 פתח

לקק הרימולוב לדברני המופלג מרה מרדכי גינצבורג.
 הנה ע"ד שאלתו במעשה שכל לירו כחשה שס"י ג' באוונות
 מט

להס"ד. דלא ידע מהך סברא דשלל דידן לא אשתיי, ולפי מה דמתרש דשלל דידן לא אשתיי בלא"ה א"ש לכך יש מקום לומר כן ודו"ק :

הנה

חזר השואל והשיב לו וזה אשר השבתי לו. מה שהקשה על המהרש"ל במכתבו הראשון. והנה שם קלרתי ובחזרתי רק כונת מוגלגל הדכונה בצועה הבולטת והנה זה אמת גמור ברש"י שם ד"ה מוגלגל וכו' והפסול בכוליה וכן מוכח בש"ס דף מ"ח דמייירי בכה"ג, וכעת אבאר יותר כי לא דקדק כלל כי הרש"ל מייירי בלקוחא וכו' ש"ל דלא חמיר מריאה והפסול פסול בזה וכו' אבל במוגלגל מורה דכשר בריאה ופסול בכוליה והוא ש"ס מפורש לעיל דף מ"ח, א"כ הרש"ל דקאמר דבלקוחא לא חמור כוליה מריאה, בע"כ לקוחא לאור מוגלגל לחוד וא"כ מה זה שאמרת דבני מערבא לשטתא דקאמרי והוא שזינע למקום חריץ הס מייירי בלקוחא, וכו' שזה ריאה לכוליה לדעת הרש"ל אבל במוגלגל אינו שזה וכשר בריאה ופסול בכוליה. רק זה ה"ל כך להקשות דאיך כתב הרש"ל דלא מלינו שיהי' חמור כוליה מריאה, והרי חמור לענין מוגלגל, אך כל זה כבר העיר החב"ס בש"ס מ"ג י"ע"ש, גם בלא זה י"ע קשה לי על גוף הש"ס דפריך והרי מוגלגל ופרש"י דאמרינו בר"פ וכו' ומוקמינו בכוליה ומה קשיא הרי מירוצ' זה אמרינו שם למ"ד חסרון בפנים לא שמה חסרון, והרי בזה הוי פליגמא בש"ס ויש דס"ל בריאה בפנים הוי חסרון וא"כ דלמא גם במערבא סברי כן ומייירי חסרון ומה קשיא וכו' ואין הפנאי גורם כעת לענין בזה, וענ"פ הבט מה שכתבת במכתבך דהרי הרש"ל מדמה לו לריאה, ובריאה חסרון בפנים לא הוי חסרון, הנה הרכבת שני ענינים איני כתבתי במוגלגל והרש"ל בלקוחא וס"ל דבלקוחא שזה ריאה לכוליה ובמוגלגל יש חילוק, ומה שקשה עליו א"כ מוגלגל ויכתיב זה כבר הריש"ו בו מסבירים הג"ל:

ומ"ש

לתמונה על הרש"ל שכתב דב' נטל"פ הוי כסרוחה מעיקרא ותמיתה דהרי סרוחה מעיקרא פרש"י שהיתה סרוחה קודם שנאסרה משום נבלה. והנה בזה פשע מאוד מה שתלה ההעלמה ב', הרי על זה יש לו לתמונה על הכו"פ לא עלי אטו מוכרח איני להשיב ולחקור על דבריו איני לא בחתי רק ליישב דברי שהקשית עליו אבל על שרר הענינים אין עלי אחריות דברי הפוסקים. ובאמת נבדח רבא אמר מלמא לא תחיוו עלה דכוונתו רק לדמיון דהוי ס"ד כיון דר"מ אומר נטל"פ א"כ אין חילוק בין הרבה או מעט לכך אמר דהרי חזינן דלאו בכל ענין אומר ר"מ דהרי בסרוחה מעיקרא מורה א"כ יש לומר ה"ה נמי בשני נטל"פ מורה. ולהעמיק דברי יותר יש לומר דע"כ דעת רבנו יונה שהביא הר"ש והאחרונים דבזלה עלמא דנשחנה לדבר המותר מותר עיין במנ"א ס' רט"ז וחק יעקב ה"פ ס' תס"ז וחיבורי ספר החיים וחיבורי מי נדה בק"א ס' קי"ז וכמה דוכתא, וא"כ יש לומר דמה דאומר ר"מ נטל"פ היינו בחד נטל"פ ה"ה דלא יתקבל ליה איסורי' ונהי דהוי לפנ"ס מ"מ נרגש בו עעס האש"ל עיינן לא נחשב ששחנה ולכן נשחנה בחיבורא, אבל אם הוי ב' נטל"פ כיון דיתקבל ליה טובא האיסור כעין דאמרינו בני"ט בר ג"ט דהיתרא דיתקבל ליה איסורא והוי נכאף ליתא כן ה"ה אפי' בחיבורא אם הוי ב' נטל"פ הוי כמאן דליתא ונכאף נשחנה לענין חדש והוי נדבר חדש ממנו, ונהי דנשחנה לדבר המותר ביאר הח"י ס' תס"ז דבעינן ששחנה לדבר שהוא כבר מותר בצולס אבל אם לא נשחנה לדבר המותר מכבר אף דהוי ענין חדש לא חזר להיתרו כמו חלב לס"ד דש"ס עיין שם בח"י על זה כתב הכו"פ שפיר דכאן שאני כיון דנשחנה לדבר חדש שוב הוי סרוחה מעיקרא וגם אפי' החולקים על רבינו יונה נשחנה, מודים בזה שיש דענ"פ דנשחנה לענין חריץ שוב מהי הפנס דלפי מה שהקדמנו עכשיו הוי סרוחה מעיקרא כן נראה להמליץ הדיק דמעיקרא ודו"ק :

תשובה רנו

ל"ס ק"י. להרב מ"ה ליבוש אייטנינער אב"ק ליטנאוויץ.

הנה

מה שרעה ר"מ נהכריע בין ההרים הגדולים שהובא בבית הלל ובפרי"ח בנרנן חזי לנע שנפרש מן הקבוצ' וחזיו נשאר במקום הקביעות, והביא ר"מ נהכריע כדעת הפרי"ח מדברי הרשב"א הובא בשיטה מקובצת דפיק דב"ב גבי נפל הכותל המקום ואבנים של שניהם אפילו פינו חד מנייהו והקשה הרשב"א כיון דהמקום שלו א"כ הוי גם אבנים שלו, דהוי כדבר של ראובן שפלג לחורו של שמעון וכו' הרשב"א כיון דהמקום גופו אינו שלו רק בצורתו של שפן וגם לא נודע הספק מחלה של המקום רק על האבנים והמקום ביחד לכך אין אומרים בזה המע"ה, וכמה ר"מ

עמה כשנודע מנופו ולא תלך רדיון רק תלך אחר שיטת אחר ; בזה נחשב המעשה הנעשה אז קודם שנודע אכלו נעשה עתה ואמרינן כיון דנודע חיל הבעיה למפרע וזה הדין דס"י ק"ט ; אבל אם ה"י נעשה הביטול מאז עתה כשנודע לא ה"י מועיל תלך ריעותא כנופו ותלך הדין גופא דלא סייך בנופו. ביטול בזה לא תהני ביטול למפרע כיון דלא נודע והיינו הדין דס"י ק"י דהרי עתה הוא מעורב במקורס הידיעה ומ"מ אינו בטל תלך גופו דנחבטל ותלך הדין דלא בלא אינו בטל לא תהני הביטול למפרע כיון דלא נודע. ודו"ק היטב. וידו"ק וכו' :

תשובה רנו

לק"ק אהריווב להרבני מ"ה חיים צבי נ"י.

הנה

מה שהקשה על הרש"ל הובא בט"ז ס' מ"ד ס"ק ד' לדעת רש"ל כיון דבזבון הוא בחוץ א"כ גם בריאה ידעתי מאי קא קשיא ל"י דלטו כונת המהרש"ל שיהי' גם בחוץ, הכונה הוי רק דהוי כעין בועה בולטת לחוץ ומ"מ העור שלמעלה קיים ויפה וא"כ בריאה כשר בועה יחידית ובכוליה פסול. ומה שהקשה על הכו"פ ס' ק"ג ס"ק ה' שכתב דאף למ"ד נטל"פ אסור מורה בשני נטל"פ דמותר, והקשית דא"כ מה הקשו התוס' אסור דף ל"ו לשמאל מהו קאמר הש"ס דבטל נטל"פ כיחוס לה אי משום יגעוילי נכרים נטל"פ הוא והרי תנא דמתניתין אומר נטל"פ ומה הקשו הרי יש לומר דשמאל מפרש דרובם היינו משקה הנעשה מדבש דהוי שני נטל"פ עכ"ד. הנה גם זה לק"מ דא"כ חקשה למה מנה המנשה דבש רק בנהי דלאו מותרין הו"ל לממני גם דבש כהדי אסורין דבבש ממנו, והוי ל"י למלך דבש גופו בין גוף הדבש ובין משקה הנעשה מדבש כיון דמוכח מן הש"ס דלולי דנטל"פ מותר יש דבבש משום יגעוילי נכרים רק דנטל"פ מותר וא"כ כיון דכשר נטל"פ אסור הוי ליה לממני גם בין האיסורין. הן אמת דלפ"ז חקשה להסבירים ביו"ד ס' ק"ג דבבש ממנו הוי לשבח קשה נמי כן. ואפשר דלא פליגי ר' אבא דבשר ממנו בזה מחלוקת בין דבש למשקה הנעשה מדבש, אבל יגעוילי נכרים מודים כיון דהוי רק בלוע בקדרה אפי' דבבש ממנו הוי לפנס, אך א"כ תקשי קושייתך על הכו"פ אך אין זה דרך קושא על פסול, ויש לומר דבאמת ימורץ בזה קושיית התוס' ומה צ"כ. ומה שהקשה להסבירים דהכי דמסהו אסור גם נטל"פ אסור ומה ריאה ביציא הך מ"ד דנטל"פ אסור מגיעוילי מדין הרי יש לומר דהוי הנעלה בשביל איסורין דאסור במשהו, ופלפל בזה אי חיישינן למיטוטא מדרבנן או מן המורה. הנה לא ידעתי מאי קשיא לך מי ימן ותוריניו וימן דבר האסור מן התורה במשהו הרי הוי הכל מדרבנן אינה התורה כל האיסורין בטליון רק ל"י דס"ל מין במוניו על בטל, והרי מאן דאמר נטל"פ אסור י"י לומר דס"ל כרבנן דמין במוניו בטל, ובפרט דר"מ הוא דאית ל"י נטל"פ אסור והוא בר פלוגתא דר"י, ועוד אפי' הסבירים דהכי דמשהו אסור נטל"פ נמי אסור זה הוי רק בדבר שאינו תלוי במין במוניו דוקא אבל דבר דיתקבל איסורו הוי במשהו הוי רק מכח דהוי מין במוניו יש לומר דלר"י מורה בטליון דלא הוי מין במוניו כיון דזה לשבח זה לפנס הוי כאינו מינו ומורה דנטל"פ מותר אם מותר בכל התורה ודו"ק. זו"ז אין להאריך וכו' :

והנה

יש לומר ע"ד פלפול מה דלא דמה הש"ס דיש לומר דגיעוילי מדין הוי עבור הוי בטליון למ"ד מין במוניו לומר בטל, והוא דהרי הקשה הרמב"ם למה לי גיעוילי מדין הרי הותר להם אפילו כתלי דחזירי אך נהי דאשתיי שלל דידהו שלל דידן לא אשתיי, וא"כ הכא לענין התערובת שמשבלין בהכלים הללו דהחבשיל הוי שלל דידן וזה לא אשתיי, ובפרט להסבירים ח"י"מ מן התורה וא"כ היתיר נעשה איסור והוי שלל דידן, ולפ"ז הנה הטעם מה דרשיל"מ אינו בטל במוניו ובאין מינו בטל כתבו הפוסקים הטעם מכח דבמוניו נקרא היתיר על שם האיסור אבל באינו מינו לא נקרא היתיר ע"ש האיסור יי"ש ולפ"ז יש לומר הכא להיפוך אם הוי מין באינו מינו א"כ נקרא האיסור על אינו מינו והוי שלל דידן ושלל דידן לא אשתיי, אבל אם הוי מין במוניו א"כ נקרא האיסור על שם במוניו ובאין האיסור הוי שלל דידהו ומותר ודו"ק. כן ה"י נראה לומר מיהו לומר בזה דבר חדש דהיי שלל דידהו אשתיי מ"מ ע"י תערובת מאכל ישראל ית"י נאמר דהוי שלל דידן אי אפשר לומר כן, וא"כ תקשה בבבאי דלברי בשר נמירה שחכינו לחרץ תהו ופריך השתא כתלי דחזירי הותר וכו' ומהו פריך יומא ד"מ לענין התערובת שמתבשר באברי בשר נמירה וכו'. מיהו ד"מ טעמו דהרי קושיית הש"ס הוי

שארות טוב מעם ורעת יורה דעה תשובה רנו ותשובות צח

רומ' דגם בזה הוי כן כיון דהקביעות הנשאר אינו אסור רק מנה ספק וכיון דלא נודע הספק עד שפירש השני לכך אף דהקביעות נשאר איסורו מ"מ על זה שפירש אמרין כל דפריש מרובא פירש עכ"ל, והנה ירדי אחר המחילה נמנו אלף פעמים אורייתא היא דקמתחא לי דשאי אומר דנשכחש מאור לומר כהאי מלחא דמביא ירדי גימור, דאין לו דמיון כלל, דהרי עיקר המחלוקת הגאונים הוא רק מנה סמרי אהדרי, ודאי היא היו כמה בהמות כולן פירשו אף דכמה שזרזו בקביעות אולם שפירשו מותרין ואין מחלוקת בדבר עיקר המחלוקת אם ללע אחר פירש וללע אחר נשאר דבזה כיון דאי אפשר להיות שללע אחר יהי ערפה וללע אחר שבר, וא"כ איך ינמא דהללע הנשאר אסורה שמה היא מטרפה וללע הנפדה נאמר שהיא נמכרה מנה דאמרין כלדפריש מרובא פירש והיא מן הכשרה וזה סמרי אהדרי דאם ללע שבחוף כשרה בע"כ גם שבפנים כשרה ואי אפשר לחלק, ואם ללע דבפנים אסורה שמה מטרפה היא ח"כ גם מה שבחוף אסורה וא"כ סמרי אהדרי, ואי אפשר לחלק, וא"כ מה דמיון זה להחם דהחם לא סמרי אהדרי דאפשר לומר דהמקוס היא"ו של שנתנו האבנים לא ראובן וקנה זה מה זה אלא לבד בזה, ובס אפשר דהחם של אחר והכחל בשותפות או להיפוך, וכיון דאין זה סותר אף זה ואינו תלוי זה בזה לכך דיינין כל חד כפי דינו, ועוד דהחם אדרבה נשאר הדין כשהו דהמקוס והאבנים של שניהם אבל כאן יהי להיפוך דחלק זה אסור וזה חלק זה מותר לכך דמיון שלו לא נהיה ולא להיך, ובחבורי מ"מ מה דרפ"ק זה מבחתי ראי' מדברי הרשב"א שם שפיר מבחתי ראי' לדון וזם ביארתי הדבר על כיון בעוה"י. ובגוף דברי הרשב"א ל"ע קלט כי מה בכך דהמקוס שלו אפי' פירש לרשותו ומשם נמי הוי של שניהם לדבר דהוי מתחלה בחזקת שותפין, אפילו הוא א"כ ברשות אחד עדיין הוא ברשות שניהם כמ"ס בחימ' סי' ל"ב. ומה דמיון הוא לאם דבר של ראובן נפל לאחרו של שנתנו דלא הוי ברשות שניהם מעולם ולכך בזה רשות משנה, אבל דבר דהוי תחלה ברשות שניהם אין הרשות משנה ידיו כיד שותפו וצ"ע. ואין פנאי להאריך בזה אולי יכתי ה' בזמן אחר לפרש בזה יותר. דברי ירדו העמוד וכו' :

תשובה רנט

להרב מ"ה אברהם שמואל הלוי הורוויץ אב"ד דק"ק בוונאב .

הנה ע"ד שאלתו וז"ל הנה נשאלתי פ"ק שפתחו התנור בש"ק בבוקר ואח"כ העמידו לתוך התנור קדרה עם מעט חלב וחזרו וסממו עם הדף של תנור ואחר ערך חלי שעה או שעה הוליאו משם הקדרה עם החלב והאלאינט טאפ היה פתוח, ובשעת הולאות הקדרה חלב היתה עדיין קרה והסמתי הכל ע"פ דברי המג"א סי' תמ"ז שהעמנה לפעה ולשמיטת אלו אומר כי ריח וכו'. ומענה בפי המערער שעלי בזה שהי' לי לתתיו רק החלב ולא הקדרה של החלב יען שהחלב היתה לוונת והפסק הקדרה מועיל לנבזה שלא יאסר החלב ברום בהעמנה לפעה אבל הקדרה של חלב הי' לי לאסור מתחת שאלו כנגדה הפסק והאלאינט היה לו ריח חזק שהיה עמון מתחמול עפ"ל בשאלתו. והנה העתקתי זה מפני המערערים וקופים. והנה מתחלה דבר דרך קרה מנוף הדין. הנה ודאי יפה הורה וכן הייתי מורה ובא אם הי' בא לירי וכן יורה כל יודעי דת ודין ומתיר עממי. אחד הנה גוף דברי המג"א שהעמיר באלאינט אינו מוסכם עיין בחק יעקב שכח שם שהמג"א שאלתו אולי שמתמיר בתנור קטן וסמוס אבל כבר נהנו להקל אפי' בתנור סמוס יע"ש הרי שהעיר שהמג"א להקל אפי' בתנור סמוס ולפ"ז גם באלאינט יש להקל יע"ש ואין אחר עדות המ"י כלום על המג"א, ואף דהח"י לא התיר רק בהפ"מ מרובה מ"מ לא נרע באם כבר התיר בדעבד דהוי הוראה מאם הוי הפ"מ דמותר לכתחלה להכליל כל דהפ"מ מותר לכתחלה אם כבר הורה קם ורואתו אף דלוי הפ"מ וכו'. ואין לומר דדוקא לחזור ולפלוט דרך ריח אין לכלי אבל לפלוט דרך ביטול יש ריח גם לכלי לזה 'הוכחתי מרש"י דזה אינו ודוק. ומלבד זה הוי כדן טעות יותר שהמערערים באו לרעורר וטח עיניהם מראות גוף האין בתקופתו כפי' ק"מ בהנה"א ובש"ך ס"ק י"א כי לא שייך ריח בכלי שחזור ויפלוט לאלול יע"ש. והנה מובא דאין כלי נאסר ע"י ריח, מיהו אם היה החלב נאסר ממילא הוי נעשה נבלה ואז הוי הקדרה אסורה שבלעה מן הדין ריח אך כיון שהחלב מותר שוב אין הקדרה נאסרת רק מן הריח וריח אף שייך בכלי, והנה דין זה מוכרח מן הש"ס פרק י"א דמפורש שם למ"ד ריחא לא מלחא מותר כפת חמה וחבית מנופה, ומ"מ לא ניתא כיון דהיין היה כבוש מעת לעת בכלי ויותר ועדיין הוא שם א"כ בלע הכלי מן היין ושוב יאסר הפת דבלע מן הכלי פ"י ריח שלו ובש"כ מוכח דאין שייך ריח בכלי הפליט וזה להכליל, וראי' לזה מפרש"י שם דהאי אמר לך רב דע"י ריחא מלחא וטעמא דר"י דפת לוונת וחבית מנופה הוא ול"ע עייל ריחא וכו' והנה מ"ס רש"י משום דפת לוונת וחבית מנופה בע"כ הוי הכונה או או קתני או לוונת או מנופה והוי וי"ו מחלקת דאי בתרווייהו אף ל"כע שרי ובש"כ דאו או קתני או לוונת או מנופה, והנה מ"ס דאין הריח נכנס בהי' אין לו הבנה דלהיפוך הוי ל"י לומר אין הריח יולא ממנו דהרי עיקר הוי בשביל הדיח היואל' מן היין לפת ובש"כ הכונה כך דלא הוי די לפדש דאין הריח יולא ממנו דאכתי יש' נאסר מן החביות דהוי בו טעם יין והוא מנוול לכך פירש דלכלי אין הריח של הפת נכנס לחבית להיות מוסך ממנו הריח לחזור לפת דהרי בלוונת לכ"ס שרי ועיקר החשש הוי בשביל פת חמה דיש לו ריח ונכנס לחבית ומשך הריח אליו ובמנופה אין הריח נכנס בחביות כלל לחזור אליו ומוכח דאין דרך ריח לנכנס לכלי כלל וא"כ לנכנס בו וממילא דאינו נאסר מנה הריח וזה ברור ולכך ודאי יפה הורה דהקדרה מותרת. והנה מעתה נבא לדבריו, הנה מ"ס דאף להמג"א נמי אינו אסור רק בהי' שניהם טעונים אבל כאן נהי דהאלאינט היה עמון מתחמול מ"מ החלב הוי רק טעם .

הנה ע"ד שאלתו וז"ל הנה נשאלתי פ"ק שפתחו התנור בש"ק בבוקר ואח"כ העמידו לתוך התנור קדרה עם מעט חלב וחזרו וסממו עם הדף של תנור ואחר ערך חלי שעה או שעה הוליאו משם הקדרה עם החלב והאלאינט טאפ היה פתוח, ובשעת הולאות הקדרה חלב היתה עדיין קרה והסמתי הכל ע"פ דברי המג"א סי' תמ"ז שהעמנה לפעה ולשמיטת אלו אומר כי ריח וכו'. ומענה בפי המערער שעלי בזה שהי' לי לתתיו רק החלב ולא הקדרה של החלב יען שהחלב היתה לוונת והפסק הקדרה מועיל לנבזה שלא יאסר החלב ברום בהעמנה לפעה אבל הקדרה של חלב הי' לי לאסור מתחת שאלו כנגדה הפסק והאלאינט היה לו ריח חזק שהיה עמון מתחמול עפ"ל בשאלתו. והנה העתקתי זה מפני המערערים וקופים. והנה מתחלה דבר דרך קרה מנוף הדין. הנה ודאי יפה הורה וכן הייתי מורה ובא אם הי' בא לירי וכן יורה כל יודעי דת ודין ומתיר עממי. אחד הנה גוף דברי המג"א שהעמיר באלאינט אינו מוסכם עיין בחק יעקב שכח שם שהמג"א שאלתו אולי שמתמיר בתנור קטן וסמוס אבל כבר נהנו להקל אפי' בתנור סמוס יע"ש הרי שהעיר שהמג"א להקל אפי' בתנור סמוס ולפ"ז גם באלאינט יש להקל יע"ש ואין אחר עדות המ"י כלום על המג"א, ואף דהח"י לא התיר רק בהפ"מ מרובה מ"מ לא נרע באם כבר התיר בדעבד דהוי הוראה מאם הוי הפ"מ דמותר לכתחלה להכליל כל דהפ"מ מותר לכתחלה אם כבר הורה קם ורואתו אף דלוי הפ"מ וכו'. ואין לומר דדוקא לחזור ולפלוט דרך ריח אין לכלי אבל לפלוט דרך ביטול יש ריח גם לכלי לזה 'הוכחתי מרש"י דזה אינו ודוק. ומלבד זה הוי כדן טעות יותר שהמערערים באו לרעורר וטח עיניהם מראות גוף האין בתקופתו כפי' ק"מ בהנה"א ובש"ך ס"ק י"א כי לא שייך ריח בכלי שחזור ויפלוט לאלול יע"ש. והנה מובא דאין כלי נאסר ע"י ריח, מיהו אם היה החלב נאסר ממילא הוי נעשה נבלה ואז הוי הקדרה אסורה שבלעה מן הדין ריח אך כיון שהחלב מותר שוב אין הקדרה נאסרת רק מן הריח וריח אף שייך בכלי, והנה דין זה מוכרח מן הש"ס פרק י"א דמפורש שם למ"ד ריחא לא מלחא מותר כפת חמה וחבית מנופה, ומ"מ לא ניתא כיון דהיין היה כבוש מעת לעת בכלי ויותר ועדיין הוא שם א"כ בלע הכלי מן היין ושוב יאסר הפת דבלע מן הכלי פ"י ריח שלו ובש"כ מוכח דאין שייך ריח בכלי הפליט וזה להכליל, וראי' לזה מפרש"י שם דהאי אמר לך רב דע"י ריחא מלחא וטעמא דר"י דפת לוונת וחבית מנופה הוא ול"ע עייל ריחא וכו' והנה מ"ס רש"י משום דפת לוונת וחבית מנופה בע"כ הוי הכונה או או קתני או לוונת או מנופה והוי וי"ו מחלקת דאי בתרווייהו אף ל"כע שרי ובש"כ דאו או קתני או לוונת או מנופה, והנה מ"ס דאין הריח נכנס בהי' אין לו הבנה דלהיפוך הוי ל"י לומר אין הריח יולא ממנו דהרי עיקר הוי בשביל הדיח היואל' מן היין לפת ובש"כ הכונה כך דלא הוי די לפדש דאין הריח יולא ממנו דאכתי יש' נאסר מן החביות דהוי בו טעם יין והוא מנוול לכך פירש דלכלי אין הריח של הפת נכנס לחבית להיות מוסך ממנו הריח לחזור לפת דהרי בלוונת לכ"ס שרי ועיקר החשש הוי בשביל פת חמה דיש לו ריח ונכנס לחבית ומשך הריח אליו ובמנופה אין הריח נכנס בחביות כלל לחזור אליו ומוכח דאין דרך ריח לנכנס לכלי כלל וא"כ לנכנס בו וממילא דאינו נאסר מנה הריח וזה ברור ולכך ודאי יפה הורה דהקדרה מותרת. והנה מעתה נבא לדבריו, הנה מ"ס דאף להמג"א נמי אינו אסור רק בהי' שניהם טעונים אבל כאן נהי דהאלאינט היה עמון מתחמול מ"מ החלב הוי רק טעם .

תשובה רנז

לק"ק ליטנאוויץ להרב דשם .

הנה ע"ד שאלתו וז"ל הנה נשאלתי פ"ק שפתחו התנור בש"ק בבוקר ואח"כ העמידו לתוך התנור קדרה עם מעט חלב וחזרו וסממו עם הדף של תנור ואחר ערך חלי שעה או שעה הוליאו משם הקדרה עם החלב והאלאינט טאפ היה פתוח, ובשעת הולאות הקדרה חלב היתה עדיין קרה והסמתי הכל ע"פ דברי המג"א סי' תמ"ז שהעמנה לפעה ולשמיטת אלו אומר כי ריח וכו'. ומענה בפי המערער שעלי בזה שהי' לי לתתיו רק החלב ולא הקדרה של החלב יען שהחלב היתה לוונת והפסק הקדרה מועיל לנבזה שלא יאסר החלב ברום בהעמנה לפעה אבל הקדרה של חלב הי' לי לאסור מתחת שאלו כנגדה הפסק והאלאינט היה לו ריח חזק שהיה עמון מתחמול עפ"ל בשאלתו. והנה העתקתי זה מפני המערערים וקופים. והנה מתחלה דבר דרך קרה מנוף הדין. הנה ודאי יפה הורה וכן הייתי מורה ובא אם הי' בא לירי וכן יורה כל יודעי דת ודין ומתיר עממי. אחד הנה גוף דברי המג"א שהעמיר באלאינט אינו מוסכם עיין בחק יעקב שכח שם שהמג"א שאלתו אולי שמתמיר בתנור קטן וסמוס אבל כבר נהנו להקל אפי' בתנור סמוס יע"ש הרי שהעיר שהמג"א להקל אפי' בתנור סמוס ולפ"ז גם באלאינט יש להקל יע"ש ואין אחר עדות המ"י כלום על המג"א, ואף דהח"י לא התיר רק בהפ"מ מרובה מ"מ לא נרע באם כבר התיר בדעבד דהוי הוראה מאם הוי הפ"מ דמותר לכתחלה להכליל כל דהפ"מ מותר לכתחלה אם כבר הורה קם ורואתו אף דלוי הפ"מ וכו'. ואין לומר דדוקא לחזור ולפלוט דרך ריח אין לכלי אבל לפלוט דרך ביטול יש ריח גם לכלי לזה 'הוכחתי מרש"י דזה אינו ודוק. ומלבד זה הוי כדן טעות יותר שהמערערים באו לרעורר וטח עיניהם מראות גוף האין בתקופתו כפי' ק"מ בהנה"א ובש"ך ס"ק י"א כי לא שייך ריח בכלי שחזור ויפלוט לאלול יע"ש. והנה מובא דאין כלי נאסר ע"י ריח, מיהו אם היה החלב נאסר ממילא הוי נעשה נבלה ואז הוי הקדרה אסורה שבלעה מן הדין ריח אך כיון שהחלב מותר שוב אין הקדרה נאסרת רק מן הריח וריח אף שייך בכלי, והנה דין זה מוכרח מן הש"ס פרק י"א דמפורש שם למ"ד ריחא לא מלחא מותר כפת חמה וחבית מנופה, ומ"מ לא ניתא כיון דהיין היה כבוש מעת לעת בכלי ויותר ועדיין הוא שם א"כ בלע הכלי מן היין ושוב יאסר הפת דבלע מן הכלי פ"י ריח שלו ובש"כ מוכח דאין שייך ריח בכלי הפליט וזה להכליל, וראי' לזה מפרש"י שם דהאי אמר לך רב דע"י ריחא מלחא וטעמא דר"י דפת לוונת וחבית מנופה הוא ול"ע עייל ריחא וכו' והנה מ"ס רש"י משום דפת לוונת וחבית מנופה בע"כ הוי הכונה או או קתני או לוונת או מנופה והוי וי"ו מחלקת דאי בתרווייהו אף ל"כע שרי ובש"כ דאו או קתני או לוונת או מנופה, והנה מ"ס דאין הריח נכנס בהי' אין לו הבנה דלהיפוך הוי ל"י לומר אין הריח יולא ממנו דהרי עיקר הוי בשביל הדיח היואל' מן היין לפת ובש"כ הכונה כך דלא הוי די לפדש דאין הריח יולא ממנו דאכתי יש' נאסר מן החביות דהוי בו טעם יין והוא מנוול לכך פירש דלכלי אין הריח של הפת נכנס לחבית להיות מוסך ממנו הריח לחזור לפת דהרי בלוונת לכ"ס שרי ועיקר החשש הוי בשביל פת חמה דיש לו ריח ונכנס לחבית ומשך הריח אליו ובמנופה אין הריח נכנס בחביות כלל לחזור אליו ומוכח דאין דרך ריח לנכנס לכלי כלל וא"כ לנכנס בו וממילא דאינו נאסר מנה הריח וזה ברור ולכך ודאי יפה הורה דהקדרה מותרת. והנה מעתה נבא לדבריו, הנה מ"ס דאף להמג"א נמי אינו אסור רק בהי' שניהם טעונים אבל כאן נהי דהאלאינט היה עמון מתחמול מ"מ החלב הוי רק טעם .

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה רנט רס רא ותשובות

הנה לכאורה מוכח מן הש"ס להיפוך דהרי אמרין למ"ד בש"ס ריחא מלתא בפת המה וחביות פתוחה אמורה לכ"ע, הרי כל דהאחד חס ויש לו ריח חף דהשני כולן כל שהוא פתוח אמור וא"כ ה"ה לדין היכי דיש לו ריח והוי ריחא מלתא או כשהאחד יש לו ריח חוק אמור חף דהשני הוא זונן. תיבוי כד דייקנין יפה אמר דלענין ריחא מלתא אמור יותר אמר ההימר יש לו ריח מן האיסור אם יש לו ריח וכדמוכח למשון הרמ"א סי' ק"ח שכחב וכ"ע אם ההימר דבר חריף ובויתר ח"ס שיקבל לגמרי בלש האיסור דבר חריף ואינו אוסר רק אם ההימר דבר חריף יע"ש א"כ ה"נ בפת חמה וחביות פתוחה של תרומה ההימר יש לו ריח לכך אמור חף דהאיסור זונן משא"כ בזה נגד החלב היו הבשר האיסור והאיסור יש לו ריח ולא ההימר לא משגיחין בזה, ובוזה יש לומר מהדנקט במשנה הדרורה פת חמה ונתנו ע"פ חביות יין של תרומה ולמה לא נקט להיפוך הרודה פת של תרומה ונתנו ע"פ חביות יין של חולין אם נאסר היין מן הפת, הן אמת דיש לדחוק ולומר בשבילחוקו דר' יוסי דמחלק בין חיעין לשעורים נקט כן. אבל לפי ה"ל ח"ש יותר כיון דהס פליגי בפת חמה וחביות מגופה ח"כ תינה בלש הפת מותר מהני לו הריח להיות לאסר מן היין אבל אם הפת הוא האיסור חף דהוא חס ויש לו ריח מותר לכ"ע ולכך לא נקט הפלוגתא בזה. והנה לפ"ז הי' נראה להיפוך דלהחוששים לדעת הגמ"א הי' להס לאסור הבשר מן החלב כיון דהבשר הוי ההימר יש לו ריח שהי' טמון מע"ש נאסר הוא מן החלב חף שהוא זונן דהרי לדברי הגמ"א בזה ריחא מלתא והוי פת חמה וחביות פתוחה דהפת אמור ועכ"פ הי' להס לאסור הקדרות של בשר, ותמה אני על השוטים המתמירין לאסור הכלים של החלב ולהיפוך של בשר הי' להס לאסור. מיהו לדיוא כבר כתבתי דכבר העיר הח"י דהמנהג להקל ולפ"ז חפ"י חלוצני מותר ומכ"ס הקדרות ודאי דמותרין כ"ל דקדרה לבריה חנה נאכרת חרמי. והנה בחביות בזה כמו רבע עליה בלבי חיה רעיונות בזה לא אמתע מלהסודיע להס דקשה לי מהו פ"ך הש"ס למ"ד ריחא לאו מלתא גמלין זולין ב' פסחים כאחד וכו', וקשה הרי קי"ל דזו"ג מותר, ולאו דוקא ב' איסורי הנאה רק חפ"י באיסורי חיליה כגון בהמה שנתפטמה ב' איסור, וכשהה שיקקע מן הטרפה, ובתוס' חולין פרק בהמה המקשה גבי מהו לגמנוה חביו יע"ש, וא"כ הכא נמי מאי פ"ך לגוי דלמא כונת לוי דלכך ריחא לאו מלתא מנכ דהוי זו"ג דהרי אין הריח רק מנכ התמור והמוס והוי' זו"ג האס והתמור טס הבשר, ואינו דומה תמס הנפלט רק ע"י רוחתין דבסגוף העטס יש בו חפ"י בלזין אין עטמו בו, רק להפליע ולהבליע אין רק ע"י רוחתין, לכן אין זה בכלל זו"ג, אבל בריח הרי בלזין אין לו ריח רק ע"י החוס והתמור נעשה ריח והוי זה גופו ענין חדש לכך הוי זו"ג לכך מותר, וא"כ לא מבעיה אי נימא דדין פסח שלא למנויו הוי כדיון הקדס ודאי דלא קשה דהרי מפורס בש"ס דרו"ך בדהקדס כל זו"ג אמרי, וא"כ גס אי נימא דשלא למנויו אין לו דין הקדס, אחתי קשה הרי דין זו"ג הוי פלוגתא דתנאי ונימא דהך ברייתא אחיא כמ"ד זו"ג אמור, אבל לדין דקיי"ל זו"ג מותר הוי ריחא לאו מלתא. כן יש לעורר קלת ואין עת האסוף פה לעינין בזה ולא כתבתי רק דרך הערה היות כי עלה על רעיוני פה אמתע ב' איסוריעס זו"ג. אין להאריך והדיון דין אמת כאשר הורה ר"מ וי' ישי משלוש לו ולא יעלה עליו מקיא"ס וישב בשלוה והסקט כנפס ידיר לאזהבי התורה :

והנה עוד קשה לי מהו פ"ך שם בשתי קדרות ש"ך הרי בסוף פ"ב דפסחים אמר הש"ס על הברייתא דללאו וא"כ בשלו הא מני ר' יוסי הוא נשמע דלרבנן ללאו וא"כ בשלו לאו ביטול הוא ומותר לחלו וא"כ נימא דגס ר' ירמיה בשלו יסברו כן דלרבנן מותר ללאו וא"כ בשלו וא"כ יש לומר כינתו בללאו וא"כ בשלן ב' קדרות ואחיא כרבנן דס"ל דליכא איסור בכה"ג או יש לומר בללאו וא"כ בללי קדר דלכ"ע אין איסור בדיעבד בלי תוס' ואין לומר דלכתחלה עכ"פ אמור דבזה קשה ממני"א אם נשמע ליה לפ"ס דהך דין זולין ב' פסחים כאחד היינו לכתחלה בלח"ה לק"מ דלמא לא קאמר לוי דריחא לאו מלתא דוקא בדיעבד ולא לכתחלה, ואס נשמע ליה דהך דין זולין ב' פסחים כאחד הוי אפילו לענין דיעבד קשיא ליה מיעביע בזה ספיר תמרץ דמיי"י ב' קדרות ובללאו וא"כ בשלן או בללי קדר בזה הי' מותר בדיעבד ומתוס' אחלופי אמרי פ"ך ו"ע כעת. ויותר אין להאריך מתמת ערדה. ידידו וכו' :

ס"ק ח' בכלי אמור שנחברע בכלי היתר דלריך שישהא אוחס עד שלא יהיו בני יומן דהוי דשילי"מ, והנה מה שהקשה ר"מ הגאון מוהר"ר בעיקאל אינר שמתנה על הש"ך דהרי אבי' דמותר הוי נמי מטעם שביטול ולכך בעינן רוב היתר כפונס קלת ח"כ מה לי ביטול זה או זה. ור"מ תמה עליו דהרי בכתבשיל בתקלת כלי נמי מותר באב"י והרי בכיטול בתקלת כלי ל"ך ששים נגד כל הכלי ואין בכיטול בתקלת כלי אם נגד כל הכלי ומותר דלא הוי מטעם ביטול, והנה זה או אפשר ליישב דיש לומר כיון דמה דלריך ס' נגד כל הכלי הוי רק ספק שמא מפעפע בכל הכלי כידוע, וא"כ יש לומר באב"י הולכין בספקא לקולא לכך מותר התבטיל, מיהו בלח"ה לא קשה קושיות הגאון ה"ל, מר"א דיש לומר דמה דכפונס בעינן רוב היתר ומטעם ביטול, הוי רק מדרבנן ולא מן התורה, וא"כ רוב ההתמין עד שלא יהי' יין וימו ללאה מאיסור תורה, גס יש לומר דמה דבעינן רוב היתר כפונס קלת הוי רק בלש האיסור בעינן אבל בקדרה דאין האיסור בעינן לא הוי מטעם ביטול כלל. וגס חפ"י אם גורה לו דהוי מטעם ביטול אין הענינים שוים דכ"ע לבשח חף דהוא בטל מ"מ אין האיסור הפך להיות רק האיסור הוא בהיסודי רק עד כל מהשו ומשהו אצרינן זהו ההימר, ולכך בזה שיקר לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהימר דעכ"פ יאכל האיסור ג"כ והרי הוא באיסור, אבל ככונס חף אם הוי מטעם ביטול מ"מ יש לומר בזה כיון דבלח"ה הוא פנוס או ע"י הביטול ברוב הפך הוא עלמנו להימר ולא שיקר לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהימר דגס עתה ע"י הביטול חולנו בהימר ממש וזה כיון. מיהו השיך נראה לי דבקדרה ודאי ההימר באב"י מפאת עלמנו לא מנכ ביטול דכפשיטות אח"ל לא אסרה התורה אלא קדרה ב"י מוכח דבאב"י אין בו איסור כלל ז"ב לדעת, ומה שהקשה ר"מ על הש"ך למה בתבש כף לקדרה אם יש בו מ' מותר למה לא תאסר הקדרה לשהות עכ"פ מעט לעת, הנה זה לק"מ דהעיקר הוי דדבר הנמשך ממנו האיסור אם הוא דשילי"מ או לא. ולכך הש"ך מיי"י בקדרה וכלי שנתערב בכלים בזה כיון דעיקר איסורו הוי מנכ הכלי לכך בזה נחשב דשילי"מ כיון דכלי אפשר לשהות מעט לעת אבל בתבטיל קדרה ונפל לתוכו איסור, ח"כ שיקר האיסור הנמשך לקדרה הוי מנכ התבטיל וכיון דהתבטיל אין לו מתירין גס הנמשך ממנו לא נחשב דשילי"מ וכעין חילוק זה כתבו התוס' זיבמות דף פ"ב גבי ב' קופות יע"ש וז"ש :

ובנידון קניות האחרונות ביו"ט שהביא ר"מ דברי הגאון מוהר"א מרגליות ז"ל דאין לקנות ביו"ט מנכ דבעינן ספק ומשיכה, ומשיכה לבד הוי רק דרבנן, ור"מ יורד להקל מנכ דמתקין דרבנן נעשה דאורייתא, והנה זה מחלוקת ישינה ונפל ברבננותא אם מדרבנן נעשה דאורייתא או לא, וא"כ עדיין לא יאכלו י"ח לכל הדעות, ולדעת י' יותר דהנה זה ידוע ומבואר ברמב"ן דכל היכא דליכא כסף ודאי קיין משיכה הוי דבר תורה ומתנה יוכיח דכמה זוכה וא"כ ה"נ ביו"ט יורד להקל קנה לשם מלוה או הוי חלקן סהדי דהמוכר נותן לו האחרונות במתנה, רק שמתנה בתנאי שיתן לו ח"כ כן וכך דמיס ואין הדמיס מותרת שנתונים רק תנאי מבחון כמתנה תנאי בלמלא, וחף דאינו אומר כן בפירוש בזה שמתנה הוי כאומר כלין דקיי"ל בזה"ש בשואל חפץ לקדס בו ובה"ל קריעה בשואל חפץ ליקל לבית האב"ל דהוי סתמא כפירשו כן ה"נ בזה. הוי כיון לדעמי בעוה"י ויותר אין להאריך בזה. דברי ידידו וכו' :

תשובה רסא

לק"ק קיטוב להרבני מיה משה ג"י.

הנה ע"ד שאלתו אשיכחו בקרה. הנה בדבר החתיכה בשר מן הככשים הטורפות שנתערב בהרבה כשדים, והורה ר"מ דכשר רק להשליך מהס כשיעור הטרפות, הנה יפה הורה להשפיר דאין לו דין חסר"ל כיון דמתקומו אין ראוי להתכבד וכן הוא לשון הש"ך ביו"ד סי' ק"א ס"ק י"ב וסי' י"ג מבואר שן הכל לפי הזמן והמקום יע"ש, וכיון דמתקומו אין ראוי להתכבד ודאי בטל, וכפרע בחי דרעת המהמר בלח"ה דבעלה ובה"ל דאין פיסקים כהרמ"א מ"מ בלש בחזותו מקום אינו ראוי להתכבד ודאי בטל לכ"ע בחי. ויש להסביר הדבר קלת, דיש לומר דמאן דשיל דבחי נמי נחשב חסר"ל היינו מנכ הואיל ואלו היה מבוטל הי' ראוי להתכבד חפ"י אם הוא סי נחשב חסר"ל וכן חפ"י אם נאסר חף דבאחרון מקום אין ראוי להתכבד נחשב חסר"ל היינו נחשב הואיל ואס"י במקום אחר ר"מ דאין להתכבד נחשב גס כחף ראוי

תשובה רס

להרב מ"ה אשר בראנשטיין אב"ד רק"ק פילורויק.
הנה ע"ד מתכחו נדון מה שגרנים על דברי הש"ך בסי' ק"ב

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה רסב רסג ותשובות צמ

ראוי להחכיר, אבל אם באותו מקום אינו ראוי להחכיר גם במנובל ועתה הוא חי ודאי אינו ראוי להחכיר דהוי חרי הואיל וחריו הואיל לא חתמין ידוע וכמ"ס החוספנים לכך ודאי יפה הורה להפטר וכרבים מקודמיו לי שפסקו.

ובנידון מה ששאל בעוף דייקב נבחוץ עד לחלל וספק אם ע"י חולי או קוז שהאחרונים כולם מטריפין, ויש אומרים דאם יש מכה נבחוץ ניכר שהוא ע"י חולי, ורו"מ מתקפק בזה. ולפענ"ד נראה דודאי זה אמת כדבריו, דמה דהוי מכה ליכא הוכחה דהוי ע"י חולי ונראה לדינא נראה כוונתיהו, כיון דעכ"פ המכה עלמה לא באה מקוז רק דאח"כ נעשה מכאב הנקב, א"כ המכה ודאי באה ע"י חולי לכך יניד עליו ריעו שכולו הוי ע"י חולי. והרי דעת הרמ"א בלא"ה דבספק ע"י חולי או קוז כשר ונהי דלא קיי"ל כן מ"מ בכה"ג דהוי מכה וזה בא מחמת חולי אחריו דכחו הוי מחמת חולי, וסברת יניד עליו ריעו מלינו גם בשי"ס ולכן נראה עוד סי' דאם הנקב שיה בכל לדריי או יש לחוש שמא הוי ע"י קוז אבל אם הנקב אינו שיה רק מוכה גם בדריי או ע"י קוז מחויב להיות שיה וזה כיון דאינו שיה מוכה דהוי מכה חולתה, נהי דיש לומר דהחולתה שיה בנקב גרם לקלקל כשיבו ופ"פ בזה יניד עליו ריעו דהוי כולו ע"י חולי וכשר:

ב' ובנידון גף העוף שנסבר סמוך לגוף ונקשר שפ"ס באופן שהוא טרפה, תאזיה זמן לאסור הביצים. הנה לדעתו מומן השבירה ואילך הביצים אסורין והכלים שנתמטמו בהם לריכין הכשר. אבל חלו שאין ידוע אם הם חרץ השבירה או קודם השבירה הטילה חלו מותרין דהוי בעין סי' וד"ק:

ג' ובנידון אשה אחת שיש לה וסת קבוע ושלא בשעת וסתה בכל פסע שדוחקת עלמה מאד לנדושים או לקטעים מוצאת אח"כ על העד שדוחקת זה עלמה בו דם ממנה, וכאשר לקחה מן הרופאים סמים שמביאים אותה קרוב לשלשול כבדי שלא תלטרך לדחוק את עלמה או חינה מוצאת שום דם. ונס בבית הרעי חינה מוצאת דם כשדוחקת עלמה רק באותו מקום, וזה כמו חלי שנה שיש לה כן ואין לה שום כאב בשעת העלת מי רגלים. וכבר נזווינו לה לעשות בדיקת המהירו' המבואר ברמ"א סי' קל"א ועלתה כי ביה ועל זה שאל ר"ת א"י לעשות. כי הרמ"א אינו מתיר רק ביה לה כאב, רק הני"ב מתיר אפי' באין לה כאב ושאל כדת מה לעשות. והנה לפע"ד חף המחמיר דבעיניו כאב היינו רק אם ראתה כפשוטו אבל בזה שהחזקה שלא לראות רק כשדוחקת עלמה ביותר, א"כ כשיחיה דוחקת עלמה ביותר בלא"ה לא הוזהקת לראות א"כ מוכח דהדק ביותר גורמת הרחיה, ואם אינה דוחקת אינה רואה זה הוי רק אפי' הבדיקה הקפילות ואם לא קפלה לא הוזהקת לראות, לכך חפ"י הבדיקה של תהירו' לא היתה לריכה רק לחומרה לכך מהני לכ"ע בלי הרשעה כאב וז"פ לפענ"ד:

ובדבר האוחז שנסחר ממנה הטריפין שקסליך הנה ודאי טרפה אין ספק בדבר.

ובנדון הדו"ר שבין ר' יעקב אליעזר ובין ר"ב. הנה נראה לי שלא די שר"ג מקובל להחזיר כל הולאות לר' יעקב אליעזר מה שהוליא על הקרימנאל רק שמה שהוליא ר' יעקב אליעזר על צביעתו לר"ג לשלם לו חובו מחויב לשלם, חף דר' יעקב אליעזר חבב בערכאות בלי רשות ב"ד נראה דהוי דהש"ע בחו"מ סי' י"א ימירי רק אם הלך לערכאות קודם שפסקו ה"ב והרי לא היה ידוע מלי וזה הנתבע גם בדני ישראל בזה צריך לעשות ברשות ב"ד כמו שמורה לשון הש"ע שם, אבל אם כבר תבעו ב"ד ויאל ר"ב חיוב, א"כ ודאי מניע לרי"א מר' גרשון בזה לקיים הפס"ד א"ל רשות ב"ד ובכה"ג עבד אינו דינא לנפשיה, ומ"ס בשלחן השמ"ע שם שאין מתירין לו לילך בערכאות אלא אם כן אין יכולין להוליא מידו ע"י אדרכתא היינו נתי בכה"ג שלא ראה לעמוד כלל לדון, ולכן לא היה יכול להוליא ע"י אדרכתא, אבל אם כבר פסקו הכ"ד הדיון, לכופו לקיים דיון ישראל א"ל רשות ב"ד כיון דהוי רק כפיה לעשות מה שישאל אומרים לו ודיון עשה רי"א, וכבר בזמנינו דהמנהג פשוט לילך בערכאות בלי רשות ב"ד, ונס דינא דמלכותא הוי דאין של ישראל רשאים לדון ופ"ה מחויב לדון רק בדיונים שא"ל רשות ב"ד. ולכן אם חובע רק לקיים פסק ב"ד שרי כן נלפע"ד ברור ונכון לדינא. דברי ידיו:

ד' ואשר שאל צ"ח שנשא חטא גטע על אשתו הראשונה וכפו אותה לשלוח לה גט לפניו ודעוין לא יודע אם הגיע הגט לידה או לא. הנה בדיון זה נופו בנדון הרי"מ והנו"ב כתבנו בזה בילדותי בתשובה בארוכה. אבל בנדון זה רק כנגד חרמנה"ה די אם שהא זמן שברך הטבע הגיע גט ליד השניה, אבל קודם ששראו סיניע גט לידה חף ששאלה גט נע כיון דעדיין לא הגיע לידה לא ידוע על הרשעה, נס אם יודע שהשניה לא רתה לקבל הגט אסור גם בראשונה דאינו דלפס"ד אנפשיה ולא היה לו לעשות מעשה רשע בזה ומחויב לימן שאר וכמות לאשתו הראשונה אבל לא עונה:

ה' ובנידון הדין על בשרה להסבירים דבעיני כנאים ועוד חף שמלטרפין הטיפין לכנאים ועוד אם הוי זה מזה רחוק אם מלטרף. הנה לפע"ד ודאי אם שניהם הוי למטה מן הקנור ודאי מלטרפין אבל אחד למעלה מן הקנור אינו מלטרף וכן בעיפין זה על רגל אחד וזה על רגל אחד נתי מלטרף, ובעיני חליה בני ימים הראשונים אם הוי יומד מכנאים אפי' במקום דשתיים שפספסין אין תלות בהם:

ו' בכלי אחד היו כנה לחמים ומלא בבלים אחד ג' חולעים אם נוכל להתיר שאר הלחמים בלי בדיקה. הנה הדיון כך הוא, אם אפשר לתלות בחיזה דבר דהחולעים באו לתוך הלחם בזה ודאי אין לאסור שאר הלחמים וא"ל בדיקה בהם, אבל אם אין תקום לתלות שבהו לתוך הלחם אז ודאי הוי כן בהקמה דנעשה ממנו הלחמים, והרי בשעת הקמת הבל הכל ביחד, לכך יש לחוש לנולס וכולס לריכין בדיקה, ואין חילוק בזה בין אם הוי בכלי או על השולחן. ולחזור ולשומם בתנור חס להחירם אין נראה לי. ועיין בטוב טעם מה"ק מ"ס שניין גראפין שיש בהם מילבין אם להחזירם לתנור חס דב"כ אין נראה יי"ש:

ז' בנידון תרנגולים חדשים הגדולים אשר יש בסביבותים ובכלים שלהם הוי טיפה שמורה.

הנה עד שהוא שואל על הביצים ישאל על העופות כי העופות בעלמא אסורים בכל עופות עמאין כאשר כתבתי למטה תקומות וברוב מקומות הגדולים נהנו בהם איסור. וכן הוצא אלי מתכב מירושלים חוב"ב והמתירין עתידין לימן את הדיון. אך באם היה אירע כן בצלם של עופות שלנו, הנה אני מורה בעיפה שמורה לאיסור כפי הכלל שבירינו האי שחור ארום הוא אלא שלקס. ואם אינו שחור ואינו ארום כדס אז יש להקל יומר כיון דאינו ארום ממנו ולא שחור ממנו. ויומר אין להאריך. ובנידון

ראוי להחכיר, אבל אם באותו מקום אינו ראוי להחכיר גם במנובל ועתה הוא חי ודאי אינו ראוי להחכיר דהוי חרי הואיל וחריו הואיל לא חתמין ידוע וכמ"ס החוספנים לכך ודאי יפה הורה להפטר וכרבים מקודמיו לי שפסקו.

ובנידון מה ששאל בעוף דייקב נבחוץ עד לחלל וספק אם ע"י חולי או קוז שהאחרונים כולם מטריפין, ויש אומרים דאם יש מכה נבחוץ ניכר שהוא ע"י חולי, ורו"מ מתקפק בזה. ולפענ"ד נראה דודאי זה אמת כדבריו, דמה דהוי מכה ליכא הוכחה דהוי ע"י חולי ונראה לדינא נראה כוונתיהו, כיון דעכ"פ המכה עלמה לא באה מקוז רק דאח"כ נעשה מכאב הנקב, א"כ המכה ודאי באה ע"י חולי לכך יניד עליו ריעו שכולו הוי ע"י חולי. והרי דעת הרמ"א בלא"ה דבספק ע"י חולי או קוז כשר ונהי דלא קיי"ל כן מ"מ בכה"ג דהוי מכה וזה בא מחמת חולי אחריו דכחו הוי מחמת חולי, וסברת יניד עליו ריעו מלינו גם בשי"ס ולכן נראה עוד סי' דאם הנקב שיה בכל לדריי או יש לחוש שמא הוי ע"י קוז אבל אם הנקב אינו שיה רק מוכה גם בדריי או ע"י קוז מחויב להיות שיה וזה כיון דאינו שיה מוכה דהוי מכה חולתה, נהי דיש לומר דהחולתה שיה בנקב גרם לקלקל כשיבו ופ"פ בזה יניד עליו ריעו דהוי כולו ע"י חולי וכשר:

ובדבר האוחז שנסחר ממנה הטריפין שקסליך הנה ודאי טרפה אין ספק בדבר.

ובנדון הדו"ר שבין ר' יעקב אליעזר ובין ר"ב. הנה נראה לי שלא די שר"ג מקובל להחזיר כל הולאות לר' יעקב אליעזר מה שהוליא על הקרימנאל רק שמה שהוליא ר' יעקב אליעזר על צביעתו לר"ג לשלם לו חובו מחויב לשלם, חף דר' יעקב אליעזר חבב בערכאות בלי רשות ב"ד נראה דהוי דהש"ע בחו"מ סי' י"א ימירי רק אם הלך לערכאות קודם שפסקו ה"ב והרי לא היה ידוע מלי וזה הנתבע גם בדני ישראל בזה צריך לעשות ברשות ב"ד כמו שמורה לשון הש"ע שם, אבל אם כבר תבעו ב"ד ויאל ר"ב חיוב, א"כ ודאי מניע לרי"א מר' גרשון בזה לקיים הפס"ד א"ל רשות ב"ד ובכה"ג עבד אינו דינא לנפשיה, ומ"ס בשלחן השמ"ע שם שאין מתירין לו לילך בערכאות אלא אם כן אין יכולין להוליא מידו ע"י אדרכתא היינו נתי בכה"ג שלא ראה לעמוד כלל לדון, ולכן לא היה יכול להוליא ע"י אדרכתא, אבל אם כבר פסקו הכ"ד הדיון, לכופו לקיים דיון ישראל א"ל רשות ב"ד כיון דהוי רק כפיה לעשות מה שישאל אומרים לו ודיון עשה רי"א, וכבר בזמנינו דהמנהג פשוט לילך בערכאות בלי רשות ב"ד, ונס דינא דמלכותא הוי דאין של ישראל רשאים לדון ופ"ה מחויב לדון רק בדיונים שא"ל רשות ב"ד. ולכן אם חובע רק לקיים פסק ב"ד שרי כן נלפע"ד ברור ונכון לדינא. דברי ידיו:

ד' ואשר שאל צ"ח שנשא חטא גטע על אשתו הראשונה וכפו אותה לשלוח לה גט לפניו ודעוין לא יודע אם הגיע הגט לידה או לא. הנה בדיון זה נופו בנדון הרי"מ והנו"ב כתבנו בזה בילדותי בתשובה בארוכה. אבל בנדון זה רק כנגד חרמנה"ה די אם שהא זמן שברך הטבע הגיע גט ליד השניה, אבל קודם ששראו סיניע גט לידה חף ששאלה גט נע כיון דעדיין לא הגיע לידה לא ידוע על הרשעה, נס אם יודע שהשניה לא רתה לקבל הגט אסור גם בראשונה דאינו דלפס"ד אנפשיה ולא היה לו לעשות מעשה רשע בזה ומחויב לימן שאר וכמות לאשתו הראשונה אבל לא עונה:

ה' ובנידון הדין על בשרה להסבירים דבעיני כנאים ועוד חף שמלטרפין הטיפין לכנאים ועוד אם הוי זה מזה רחוק אם מלטרף. הנה לפע"ד ודאי אם שניהם הוי למטה מן הקנור ודאי מלטרפין אבל אחד למעלה מן הקנור אינו מלטרף וכן בעיפין זה על רגל אחד וזה על רגל אחד נתי מלטרף, ובעיני חליה בני ימים הראשונים אם הוי יומד מכנאים אפי' במקום דשתיים שפספסין אין תלות בהם:

ו' בכלי אחד היו כנה לחמים ומלא בבלים אחד ג' חולעים אם נוכל להתיר שאר הלחמים בלי בדיקה. הנה הדיון כך הוא, אם אפשר לתלות בחיזה דבר דהחולעים באו לתוך הלחם בזה ודאי אין לאסור שאר הלחמים וא"ל בדיקה בהם, אבל אם אין תקום לתלות שבהו לתוך הלחם אז ודאי הוי כן בהקמה דנעשה ממנו הלחמים, והרי בשעת הקמת הבל הכל ביחד, לכך יש לחוש לנולס וכולס לריכין בדיקה, ואין חילוק בזה בין אם הוי בכלי או על השולחן. ולחזור ולשומם בתנור חס להחירם אין נראה לי. ועיין בטוב טעם מה"ק מ"ס שניין גראפין שיש בהם מילבין אם להחזירם לתנור חס דב"כ אין נראה יי"ש:

ז' בנידון תרנגולים חדשים הגדולים אשר יש בסביבותים ובכלים שלהם הוי טיפה שמורה.

הנה עד שהוא שואל על הביצים ישאל על העופות כי העופות בעלמא אסורים בכל עופות עמאין כאשר כתבתי למטה תקומות וברוב מקומות הגדולים נהנו בהם איסור. וכן הוצא אלי מתכב מירושלים חוב"ב והמתירין עתידין לימן את הדיון. אך באם היה אירע כן בצלם של עופות שלנו, הנה אני מורה בעיפה שמורה לאיסור כפי הכלל שבירינו האי שחור ארום הוא אלא שלקס. ואם אינו שחור ואינו ארום כדס אז יש להקל יומר כיון דאינו ארום ממנו ולא שחור ממנו. ויומר אין להאריך. ובנידון

תשובה רסב

לק"ק טיאטרא להרב מו"ה מושיל אב"ד דשם.

הנה ע"ד שאלתו נקלב שיה' לו בחנות שלו ד' ללעות בשר כשר ולע אחת בשר טרפה ושכח ומכר הכל בחנות כשר ולא זכר מי שקנה הללעות הטרפה, והורה מורה אחד להיתר כדיון המבואר בסי' ק"י שכל מה שלקחו קודם שנוגד הספק הכל מותר, ורו"מ חולק עליו כיון דהקלב ידע איזה טרפה רק בשכחה מכר הכל בחנות כשרה ומכח דברי החוות דעת דאם פירש קודם שנוגד התערובת הכל אסור. והנה לדעתו יפה הורה המורה אחרי טעמי, תורא כיון שהקלב שכח ומכר הכל בחנות כשרה, וסבר דהכל כשר הרי כבר נעשה התערובת מיד, ומה בכך דאח"כ נזכר בשעה ששכח כבר נעשה התערובת. ועוד חפ"י אם לא היה התערובת קודם עמא"ל אם מתיר הקלב למי מנר הערפה ויחמר עתה, ואם אינו יודע עכ"פ שהגיע ליד הקונים נעשה התערובת ירי כתבו הפוסקים דלפיהו אחת בבית אחת בעליה מלטרפין, ח"כ ביד הקונים נעשה התערובת קודם שנוודע שחד טרפה הוי נתי פירש קודם שנוודע התערובת ומותר לדעתו וז"ב. דברי ידיו וכו':

תשובה רסג

לקי"ק בריגל להרב מו"ה משה מענדל מו"צ דשם כמה דינים.

צ"ד שאלתו באשה ששכחה ומלחה כרכשתא עס האמתא ולא נקרה מתחלב והקרום. הנה לדינא ודאי צריך ששים גם

ובנידון השיוך שלו כבר שבתי למה מקומות זה כמה שנים שבאס אחר יש לו שם אחר בלירוף שם השוה להשי אין קפידא ומותר להתחמן. גם ישא בת כהן אין נראה לאסור בזה דהש"ס לא אסרו רק בבת כהן לע"ה ובה"ז ליכא ע"ה הנקרא בשם ע"ה: ונדון הנושא אלמנה אם לזוג לה בליטה הראשונה העולם והגו איסור בזה וראוי לחוש לו. וז"ל אין להאריך ממנה משות כמי. דברי ידירו וכו'.

תשובה רסד

לק"ק ולאמשוב להרב החרוף מיה שלום מרדכי הבה נ"י.
(כעת הוא ה"ג אב"ד בעיר בערואן).

ע"ד שאלתו היות כי יש פ"ק אנשים הממוזקים עם הרב כודע, אם מותר למכור להם בשר שמיעות השו"ב החדש אם אינם יודעים ומרגישים כי הוא משמיעת הני"ל. והנה מדברי הרמ"א ביו"ד סי' קי"ט סעיף זי"ג אין ללמוד דין זה דיש לומר הוא מיירי בטועה בשיקול הדעת, ולכך נהי דרוב הפוסקים לא סבירא להו כן מ"מ כיון דהוי בשיקול הדעת אסור להאכילו. אבל בטועה בדבר משנה יש לומר כיון דידוע שהוא מותר והאוסר רק טועה בדין מותר להאכילו כיון דהוי לו רק טעות גמור, וכאן הוי כטועה בדב" משנה לומר שמיעת החדש הוא אסור. לכך מותר להאכילם משמיעתו, אך בר מן דין יפה כתב דו"מ ואני אסביר אותו יותר, דדוקא היכי דאם לא יאכל זה יאכל

היתר גמור אסור להאכילו דבר האסור לו, אבל אם לא האכילנו זה יאכל איסור יותר, וראוי טוב להאכילו זה שלא יבא לידי איסור יותר חמור, וכן אמרינן בעלמא כיחא ליה לחבר לעשות איסורא זוטא ולא ליעבד ע"ה איסורא רבא. וכן ה"ג בזה אם לא יקנה זה יאכלו משמיעת העורף ודאי יותר טוב להאכילו ליעבד איסורא זוטא ומה גם אינו דומה לדין הרמ"א דשם דומה לו דהמאכל אסור, אבל כאן טובר רק כיון דשומע בלי רשיון הרב שמיעתו אסורה אבל אם היה שומע במקום אחר ה"י אוכל ממנו. גא"כ אין זה איסור ממש, והוי הטעות רק בהמקום ולא בגוף השמיעה, לכך נראה דודאי מותר לעבור בשר במה דאפשר. דברי ידירו וכו'.
ונדון הרשע אשר מתלווץ בדברי חז"ל במס' נדה הזכר פניו למטה וכו' ימח שמו וזכרו דודאי חמת דגשתנו הטבעים וראיה לזה מיולדת למקוטעין דגשתנו הטבעים. גם בלא"ה יש לומר דהרי אינה יכולה להרגיש רק כשמתחיל הולד ללדת מן הרחם ויש לומר הש"ס מיירי קודם ילידה מן הרחם כשמתחיל להיות מולד הוי זה פניו למטה וזו פניו למעלה, אך בהנישו לבית הרחם להיות יולא ממש לאויר העולם נחספך ובאים שניהם פניהם למעלה. ודברי חז"ל ודאי חמת ויש לו רמז בחורה בפתוק וראיתם על האבנים אם בן הוא והמתין אותו ואם בת היא וסיס. ומדאמר על האבנים מוכח דהוי קודם שיילא לאויר העולם ומיין ידעו אם הוא בן או בת בע"כ ממה שיראו אם פניו למטה או למעלה וזה ראיה ברורה בעו"ה. אה"כ ראיתי בגוף הש"ס סוף פ"ג דנדה וראיתי שהוא טעות מתיקרא דשם פרשי לעל שעת תשמיש קאי לא על שעת הלידה ותמה איני על דו"מ שלא עיין בש"ס לסתום דברי הרשע הלך הזה. דברי ידירו וכו'.

בשם ר' רחמנא דסייען עד כען
בשם ר' רחמנא דסייען עד כען
בשם ר' רחמנא דסייען עד כען
בשם ר' רחמנא דסייען עד כען
בשם ר' רחמנא דסייען עד כען

אחתהעתידיה

מפתחות

סי רכ"ח ישוב על קושיית הגאון מהר"ם בריבי הובא בספר מלא הרוטים כהא דמין במינו לא בטל.

סי רכ"ט ישובים על כמה קושיות השואל בכמה סוגיות הש"ס.

סי ר"ל בשו"ב שנתן ת"כ שלא ישחוט עד שיהי' לו הרמנא מלדיק אחר. וישוב קושיא על המב"ט בקריית ספר הובא בפמ"ג בפתיחה לה' תערוכת ח"ב פ"א.

סי רל"א עטרה אוזות שהיתה אחת נכלה ולא נודע עד אחר שנפסעו העורות מהם וכבר נמלא השומן ביחד. באוזה אחת הי' ריעותא שנטרפה עי"ז ונתערבה עם אוזות אחרות ולא הכירו האוזה הטרפה והתערבות לא נודע עד אח"כ.

סי רל"ג בין שרף שנתבשל ביורה של נחשת שנשלו בה י"ט של שמי י"ג לפני איזה חדשים.

סי רל"ד פלפול בדברי השואל ע"ד הלמח לרק שתירז לדברי הרשב"א שכתב דתרגולת ספק טרפה לא הו"ל דבר ש"ל מתירין.

סי רל"ה ד' קדרות של בשר היו עומדין אלל האש עבור המשרתים וחמשה כסוים מונחים על הכירה, והקדרות של ב' ב"א, והניחו ד' כסוים על הכירה, ולקח אחד הב' קדרות ואכל התבטיל מקדרה אחת ואח"כ נמלא שכמוי אחר של חלב הי' חד מהחמשה כסוים האלו ויש ספק שמה הכסוי של חלב היה מד' כסוים שהניחו על הקדרה והכסוי שנשאר על הכירה הי' של בשר.

סי רל"ו אודות השו"ב שלוקחים רגל א' מאוזות הנשחטים בטבת ובבט ומנהגם להשליך אחד ולבטל הנשארים וכאשר יתודע להם אח"כ טרפה באוזות אין עושין שאלה כלל על הכלים.

סי רל"ז עטיינאק של חרם גלייורט שנטלו בו מים רותמים נכ"ר ונפל נר בתוכו ונימם החלב ולא הי' ששים. ופש כדון הלאקשען ברעט שנפל עליו נר לדוק.

סי רל"ח בשו"ב ששחט חמשה כבשים וב' ארונה מלא הסכין פגום, ואת האחרון מכיר והשאר אינו יודע איזה שחט בראשונה אך זאת יודע ברור שבין שחטת ד' כבשים ברק ב' פעמים סכיניו ונמלא יפה וג"ז יודע ברור שאחר שחטת ב' כבשים הי' פעם הראשון וא"כ ב' כבשים נשחטו כהוגן.

שם בדרים ונדבות אם לריך ליתן מעות חדשים או די ביניים, וכן הנודר כסף מה יתן. ישוב לפני הערות על המג"א בסי' יוד ומי' קי"א.

סי רל"ט באחד ששחט עשרים כבשים ובדק בסימנין וראה ב"ח שנחמכו כל שני הסימנין ובאחד ראה שלא נשחט הרוב ועשה בו סימן, ועל אחד אמר שעדיין לריך לבדוק אם שחטו רוב הסימנים, ואח"כ הופסעו ונפתחו והסירו הב"מ וקרעו את הקבה המחוברת לושט. וכאשר בא לבדוק את הספק לא נמלא כי נמלא כל הי"ח כבשים שחוטים כל שני הסימנים ואח"כ בדק הריאות ונמלא י"א טרפה ושמונה כשרות.

סי ר"מ ב' קנבים שהיו בחנות אחת א' שחט ב' כבשים והפטיטם ולא נחמכו והשני שחט ששה כבשים ומחך אותם עד שלא נשאר בהם שום חה"ל וכולם היו בחזקת כשרות ואח"כ נמלא מים בראש כבש א' ולא נודע מאיזה כבש הוא.

סי רמ"א בבשר שנמלא עם ב' רגלי כבש והכבש היה טרפה מנה חסר ורדא.

סי רמ"ב בעיני אם לא נודע האיסור ברור רק נודע שיש כאן שאלה אם תיחשב זה נודע או לא הודע לפנין ביטול.

סי רמ"ג מיישב כפלפול עלום תמיהה השואל ע"ד הרמב"ם כה"ל מ"אם דעגלה ערופה ופמרי מלורע ופ"ח אינם בטלים אפי' באלקו והוא סותר לפסקו כה"ל טו"ז.

סי רמ"ד באיסור שהיה בו ב' זמים וביתר אחר שנשפך

נשאר רק זית ומחלה מינו שהוא בשר וכמה זמים אינו מינו שהוא הרוטב.

כלל לעינין ביטול היכא שלא יוכר האיסור מפולס בפני עלמו.

סי רמ"ה ישוב דברי המנחת יעקב שהעלה דבש"ס א"ל לטרות לכבר רק לשאלו והיכי שחוקה מסייע לס"ס נס שאלה א"ל.

סי רמ"ו במחבת שהיתה רותחת על האש עם זלי בשר ובזרד עמדה קדרה של חלב וסיבב אחד מב"ב את יד המנחת שהיתה היס"ב והיניח מקלמה על הקדרה של חלב והרתים החלב על קצה היד.

שם ב' קדרות באחת אסור דרבנן וא' היתר והוליא מעט תבטיל מהקדרה האסורה לראות אם נגמר כשולו והחזירו המעט תבטיל לקדרה וא"ל לאיזה מהן.

שם קערת חלב בת יומא שנתנו לחובה מאלל בשר מלאה.

שם בשתי קדרות א' איסור דרבנן וא' של הימר ולקחו מא' מהם לתוך מאלל אחר.

שם בשר שפיל לתוך חלב וספק אם נכבש מעט לעת.

שם עוד שאלות של פסח.

סי רמ"ז מעשה ששחטו ד' בהמות ונמלאו ב' כשרות וב' טרפות וחמכו מהם הכליות של כל הד' בהמות וערכו אותן יחד ואחר זמן מה חמכו כוליא א' לשנים ונמלאו בה מים עכורים והניע עד חרוץ הלבון ולא על הלבון.

סי רמ"ח ביאור דברי השטה מקובלת בפ"ק דב"מ גבי קפץ אחד מן המניין לתוכו שכתב דלף דהתורה אמרה לילך אחר הריב מ"מ אינו ודאי רק ספקי ליישב קושיית השואל ע"ד.

סי ר"נ מיישב קושי' השואל שבדרי הש"ך סתרי אהרדי מדיני ס"ס למ"ש בסי' פ"ו ס"ק ח'.

סי רנ"א מיישב תמיהת השואל על הר"ן בחולין שכתב דבריה מדרבנן אינה בטילה שהוא נגד מ"ש התוס' בע"ז ד' מ' דגס משמע דמדאורייתא ברירה לא בטלה. פלפול עמוק כהא דביטול ברובו היו רק לעינין אכילה ולא בדבר שהוא ביחד וכמו דאמר' בכבורות דעומות משא כמחן דליחא דתיא.

סי רנ"ב קצב אחד בקע ראש של עגל בקדרוס וילאו מים ולא הי' באיפטר לידע אם המוח תקיפו כי נחמך גם המוח ע"י הקדרוס, ואח"כ נתפטר הדרא דכנתא של זה העגל עם עוד שלשה הדרא דכנתא כשרים או עדיין כולם עם הפירשח.

סי רנ"ג ע"ד השואל שחזר והשיב. (ונגשים שפסע הפ"י ע"ס).

סי רנ"ד באשה שהיו לה ג' אוזות ומכרה א' מהם ושמים נשארו בידה והמעיים נשארם מכל הג' ואח"כ הניגשה שיש במעיים של אוזא נקב בעינין שהוא טרפה ולא נודע מאיזה אוזא.

סי רנ"ו מבאר דברי הרש"ל שהובא בסי' ס"י מ"ד. ופלפול נעים בדברי הכו"פ ס"י ק"ב שכתב דלף למ"ד נו"ט לפגס אסור מודה דכשני נעל"פ מותר, להלילו מקושיית השואל.

סי רנ"ז סותר דברי השואל שרצה להכריע דין ח"י ללע שנפרש מן הקבוע ומלוי נשאר במקום הקביעות שנחלקו בזה הבית הלל והפר"ח בסי' ק"י.

סי רנ"ח מיישב קושיית השואל על אין המדומע מרמע אלא לפי שנתן והרי קי"ל אין בילה.

סי רנ"ט אם פתחו התנור בש"ק בנזקד ואח"כ העמידו לתוך התנור קדרה עם מעט חלב ומורו ומתנו עם שרף של תנור ואחר ערך ח"י שעה או שעה הוליא משם הקדרה עם החלב והאלויעט טאפ היה פתוח ובשפת

מפתחות

מוצאת אח"כ על העד שבדקת בו דם מאם וע"י
 סמי רפואה שקבלה אינה מוצאת שום דם ואין לה
 שום כאב בשעת הטלת מ"ר , אם מהי בדיקה
 מהרי"ו המבואר ברמ"א סי' קל"א .

באחד שגשג אשה על אשתו הראשונה וכפואה לשלוח
 נט לשניה ועדיין לא נודע אם הגיע הנט לידה אם
 מותר לו לדור עם הראשונה בימים אלו .

בכחם על בשרה להסוברים דבע"י כגרים ועוד אך
 שמאטרפין הטיפין לכגרים ועוד אם היו רמוק זה
 מזה אם מלערף .

בכלי אחד היו כמה לחמים ונמלא בלחם אחד ג'
 חולעים אם יש להחיר שאר הלחמים בלי בדיקה .
 אודות המרגוליס חדשים הגדולים שגמלא"י בבליהם
 טיפה שחורה .

בענין שדוכין בשמות שויים . ואם מותר בזה"ז
 בת כהן לע"ה . והגושא אלמנה אם רשאי לבוא
 אליה בלילה ראשונה .

אם מותר להאכיל לחברו דבר . שהוא טועה עליו
 וסובר שהוא אסור לו היס בזה איסור דלפ"ע ל"ת
 מכלול או לא מאחר דטעות גמור הוא .

ובשעת הולאת הקדרה חלב הימה עדיין קרה . אם
 יש לאסור מחמת הריח .

מרוץ על קושית הגאון רע"ק איגר ע"ד הש"ך בס"י
 ק"ב בכלי איסור שמתערב בין כלי הישר .

על חתיכת בשר מכבשים טרפות שמתערב בהרבה
 כשרות .

בעוף שניקב מבחוץ עד לחלל וספק אם ע"י קוץ
 או חולי ויש מכה מבחוץ .

אוחא שחמסר ממנה הטריפנע קישקליך .

פסק בדרון דו"ד שבין רי"א ור"ג .

בקצב שהיו לו בחנותו ד' אלעות בשר כשר וללע
 א' בשר טרפה ושכח ומכר הכל בחזקת כשר ולא
 זכר מי שקנה אלעות הטרפה .

באשה ששכחה ומלחה כרכשתא עם האמתא ולא
 נקרה מהלצב והקרום .

בנף עוף שנסבר סמוך לנוף ונקשר שע"ש באופן
 שהוא טרפה מאיזה זמן יש לאסור הבליים .

אשה שיש לה וסת קבוע ושלא בשעת וסתה בכל
 פעם שדוחקת עלמה מאוד לגדולים או לקטנים

סי' ר"ט

סי' רס"א

שם

שם

שם

סי' רס"ב

סי' רס"ג

שם

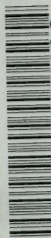
שם

סי' רס"ד

* מליקא להו מפתחות *

3 1761 07287604 8